

Autonómiák Magyarországon

1848-2000

II.

L'Harmattan

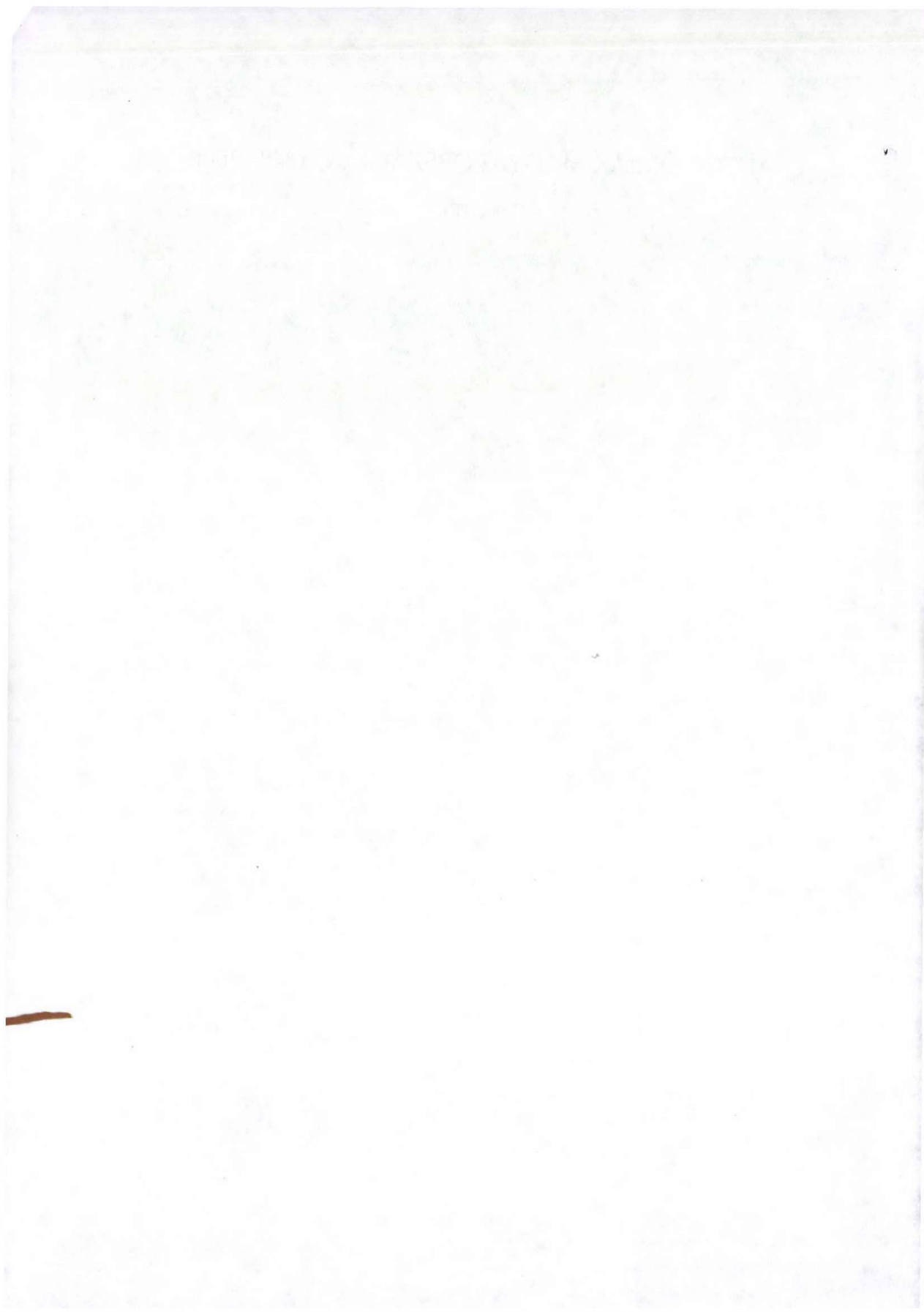
Az autonómia az állampolgárok kisebb vagy nagyobb létszámú, valamilyen közös cél, érdek, ideológia vagy vallás mentén önszerveződéssel létrejött közösségeinek sajátja, amelyeknek a maguk által alkotott szabályok szerinti működését az államtól és a gazdaságtól való több-kevesebb függetlenséggel a hatályos törvények keretei között biztosítják.

Forráskiadványunkban a polgári forradalomtól (1848) a XXI. század nyitányáig (2000) dokumentáljuk a jelentősebb magyarországi autonómiák – *a közigazgatási önkormányzatok, a kamarák, a társadalombiztosítók, az egyházak, az egyetemek és a Magyar Tudományos Akadémia önkormányzatának* – keletkezéstörténetét, szervezetét és működését.

Az első kötetben részletes elemző tanulmány olvasható. Az egyes dokumentumokhoz rövid tájékoztatókat, és informatív lábjegyzeteket készítettünk. A harmadik kötet végén található a szerzők által felhasznált irodalom.

AUTONÓMIÁK MAGYARORSZÁGON, 1848–2000

II. KÖTET

AUTONÓMIÁK MAGYARORSZÁGON

1848 – 2000

II. KÖTET

SZERKESZTETTE: GERGELY JENŐ

A bevezető tanulmányt írta, a dokumentumokat összegyűjtötte,
a bevezetőket és a lábjegyzeteket készítette:

CIEGER ANDRÁS, GERGELY JENŐ, IGNÁCZ KÁROLY,
KARDOS JÓZSEF, RÁCZ KÁLMÁN, RÉFI ATTILA, STRAUZS PÉTER
ÉS ZACHAR PÉTER KRISZTIÁN

ELTE Történelemtudományok Doktori Iskola – L'Harmattan Kiadó
Budapest, 2005

A forráskiadvány az ELTE Új- és Jelenkori Magyar Történeti Tanszék gondozásában,
a „Tudományos Iskola” keretében készült.

Támogatta: az OTKA „Tudományos Iskola” pályázat, száma: TS 44844.

OM Felsőoktatási Posztdoktori Álláshely létrehozásáról szóló pályázat, száma: 5230/03.

Magyary Zoltán Felsőoktatási Közalapítvány „Humán erőforrás fejlesztése a civil szektorban”
című pályázat, Ny. szám: 09/2005/7

© Szerkesztők, 2005

© ELTE Történelemtudományok Doktori Iskola, 2005

© L'Harmattan Kiadó, 2005

L'Harmattan France
7 rue de l'Ecole Polytechnique
75005 Paris
T.: 33.1.40.46.79.20

L'Harmattan Italia SRL
Via Bava, 37
10124 Torino-Italia
T./F.: 011.817.13.88

ISBN 963 7343 82 2 ö
ISBN 963 7343 84 9

A kiadásért felel Gyenes Ádám
A kiadó kötetei megrendelhetők, illetve kedvezménnyel
megvásárolhatók: L'Harmattan Könyvesbolt
1053 Budapest, Kossuth L. u. 14–16.
Tel.: 267-5979

kiado@harmattan.hu; www.harmattan.hu

A szöveggondozás és a nyomdai előkészítés a Limes Kkt.,
a nyomdai munkálatok koordinálása a Könyvpont Kft.,
a borítótérvező Gembela Zsolt munkája.

TARTALOMJEGYZÉK

ELSŐ KÖTET

ELŐSZÓ	15
--------------	----

I. BEVEZETŐ: AUTONÓMIÁK MAGYARORSZÁGON 1848–2000

Az autonómiáról általában (Gergely Jenő)

Az autonómia fogalma	19
Az autonómia értelmezése	20
Az autonómia megvalósulási területei	22

Közigazgatási önkormányzatok

A közigazgatás autonómiájának nézőpontjai 1848–1918 (Cieger András)	25
Politikai viták az autonómia hatáiról	25
A jogi szabályozás	40
Autonómiakonfliktusok	46
Az autonómia pénzügyi háttere	50
Fiume kivételes autonómiája	57
Budapest önkormányzata 1873–1918 (Ignác Károly)	63

Autonómia és központosítás Magyarországon 1918–1944 (Zachar Péter Krisztián)	66
A dualizmus kori önkormányzatiság továbbélése	66
Központosító törekvések a közigazgatási autonómiák terén	69
A hegyközségek önkormányzatiságának kérdéseiről	73
Az országhatár-módosulások és a közigazgatási autonómiák	76
Budapest önkormányzatának kérdései 1918–1944 (Ignác Károly)	79

A helyi közigazgatás kérdései Magyarországon 1945–2000 (Réfi Attila)	83
Helyi közigazgatás újjászervezése a második világháborút követően	83
Áttérés a tanácsrendszerre	85
A tanácskorszak fontosabb jellemzői az 1960-as évek közepéig	87
Az önkormányzati jelleg fejlődése a tanácsrendszer keretében 1967–1989	90
Budapest közigazgatása 1945–1989 (Ignác Károly)	99
A rendszerváltozás kibontakozása a helyi közigazgatásban	102
A helyi önkormányzati rendszer megszületése	104
Az önkormányzati rendszer továbbfejlesztése	106
A helyi önkormányzatok típusai	108

A helyi rendeletalkotás állapota és a szervezeti és működési szabályzatok szerepe . . .	111
Összegzés helyett	114

Kamarai autonómiák

A szakmai önkormányzatok létrejötte és fejlődése 1850–1918 (Zachar Péter Krisztián) . . .	115
A kereskedelmi és iparkamarák létrejötte és autonómiája	115
Az ügyvédi kar önkormányzata	120
Kísérletek a kamarai autonómia bővítésére	123
A kamarai autonómiák szervezeti felépítése és mozgástere 1920–1944 (Strausz Péter) . . .	127
A „régik” kamarák szervezete a két világháború között	127
A fokozatosan kiépülő kamarai rendszer	130
A kamarai autonómiák mozgástere és lehetőségei	140
A kamarai autonómiák és hegyközségek 1945-től napjainkig (Réfi Attila)	148
Kamarák és hegyközségek Magyarországon 1945–1989	148
Kamarai és hegyközségi autonómiák 1989-től napjainkig	155

Társadalombiztosítás

Biztosítóintézetek a két világháború között (Strausz Péter)	163
Társadalombiztosítás Magyarországon 1945-től napjainkig (Réfi Attila)	167
Társadalombiztosítás 1945–1989 között	167
A társadalombiztosítás fejlődése a rendszerváltozás időszakától	170

Egyházi autonómiák 1848–2000 (Gergely Jenő)

Az egyházi autonómiáról általában	173
Az országos egyházi-felekezeti autonómiák	179
Az egyházi autonómiák keletkezéstörténetéhez	180
Az egyházi autonómiák 1848–1918 között	183
Az elsődleges autonómiaszabályzatok összehasonlító elemzése	189
Az egyházi autonómiák a Horthy-korszakban	206
Az egyházi autonómiák a szocialista korszakban	210
Az autonómiák újjászervezése a rendszerváltozás után	216

Az egyetemek autonómiája Magyarországon 1848–2000 (Rácz Kálmán)

Az egyetemi szervezet változásai Magyarországon 1848-ig	223
Az 1848. évi XIX. tc. és az 1849-es Hatósági Szervezési Szabályzat	227
Az egyetemi autonómia a dualizmus és a Horthy-korszak alatt	233
Az újabb alapítású magyar egyetemek autonómiája	244
Egyetemi autonómia és a szocialista Magyarország	249
A rendszerváltás és az egyetemek	253

A Magyar Tudományos Akadémia autonómiája 1848–2000 (Kardos József)

HIVATKOZOTT IRODALOM	263
--------------------------------	-----

II. DOKUMENTUMOK

1848–1918

A) KÖZIGAZGATÁSI ÖNKORMÁNYZATOK

1. Kossuth Lajos törvényjavaslatai a megyék átalakítására (1848)	275
2. Legfelsőbb kézirat a magyar udvari kancellárhoz, a vármegyei rendszer helyreállítása tárgyában (1860)	278
3. Utasítás a főispánokhoz (1860)	280
4. A Magyar Országgyűlés képviselőházának a köztörvényhatóságok visszaállítása tárgyában hozott határozata (1867)	283
5. A magyar kormány rendelete az erdélyi köztörvényhatóságok visszaállításáról (1867) ..	286
6. Komárom szabad királyi város házszabályai (1867)	292
7. Debrecen szabad királyi város szervezeti szabályrendelete (1867)	299
8. Ferenc József legfelsőbb kézírata a fiumei provizórium bevezetéséről (1870)	308
9. Doboka vármegye szervezeti szabályrendeletei (1871)	310
10. Fiume szabad város és kerületének statútuma (1872)	327
11. Pest-Pilis-Solt vármegye szervezeti szabályrendeletei és közgyűlésének ügyrendje (1872–1873)	353
12. Somorja rendezett tanácsú város szervezeti szabályrendelete (1873)	364
13. Madocsa nagyközség szervezeti szabályrendelete (1873)	373
14. Buda-Pest főváros törvényhatóságának szervezete (1873)	379
15. Kolozsvár törvényhatósági jogú város szervezeti szabályrendelete, valamint közgyűlésének és tanácsának ügyrendje (1873–1874)	404
16. Petőfalva kisközség szervezeti szabályrendelete (1889–1890)	424
17. Kápolna és Alsó-Mesteri egyesült hegyközségek szervezeti és rendszabályai (1897) ..	434
18. A magyar kormány rendelete a Fiumében szervezendő középfokú közigazgatási hatóságról (1901)	438
19. Veszprém rendezett tanácsú város szervezeti szabályrendelete (1906)	458
20. Miskolc törvényhatósági jogú város szervezeti szabályrendelete (1908)	474
21. Szabályrendelet Budapest székesfőváros központi igazgatásának szervezetéről és a bizottságok szervezetéről (1911)	494

B) KAMARÁK

22. Császári kereskedelmi miniszteri rendelet a kereskedelmi és iparkamarák felállításáról (1850)	517
23. A földművelési, ipari és kereskedelmi miniszter 19.223/1868. sz. rendelete a kereskedelmi és iparkamarák felállításáról (1868)	528
24. Miniszteri rendelet a kereskedelmi és iparkamarák székhelyéről és kerületéről (1868) ..	531

25. A Debreceni Kereskedelmi és Iparkamara ügyrendje (1869)	538
26. Az igazságügy-miniszter 35.365/1874. sz. rendelete az ügyvédi kamarák felállításáról (1874)	542
27. A Kecskeméti Ügyvédi Kamara ügyrendje (1875)	545
28. A Budapesti Ügyvédi Kamara ügyrendje (1875)	560
29. Miniszteri rendelet a Brassói Kereskedelmi és Iparkamara feloszlásáról (1880)	578
30. A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara ügyrendje (1881)	580
31. A kereskedelmi miniszter útiköltség-térítést szabályozó rendelete (1889)	589
32. A kereskedelmi miniszter leirata a kamarai éves jelentések tárgyában (1889)	591
33. A hazai kereskedelmi és iparkamarák országos értekezletének ügyköre és ügyrendje (1896)	594
34. A Vidéki Kamarák Központi Irodájának szervezeti és működési szabályzata (1916) ..	596
35. A Magyar Kamarák Országos Közös Irodájának ügyrendje (1917)	598

C) EGYHÁZAK, FELEKEZETEK

36. Az erdélyi unitáriusok egyházi igazgatási rendszere (1851)	605
37. Az erdélyi római katolikus státus gyűlés szervezete és annak királyi jóváhagyása (1867)	611
38. Az erdélyi püspökmegyei róm. kat. státus szervezete (1868)	614
39. 1868. évi augusztus hó 10-én kelt legfelsőbb rendelet a görögkeleti szerb metropólia egyházi, iskolai és ezekre vonatkozó alapítványi ügyeinek szabályozása tárgyában (1868)	627
40. A magyarországi és erdélyi görögkeleti román egyház szervezési szabályzata (1869)	629
41. Az 1868. évi izraelita kongresszus által alkotott hitfelekezeti szabályzatok (1869)	659
42. Az autonóm hittörvényű (zsidó) hitfelekezet alapszabályzata (1871)	673
43. Szabályzat az erdélyi róm. kat. státus igazgatótanácsának megalakulására és működésére (1873)	679
44. Ő császári és apostoli királyi felségének a magyar királyi vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól 11.652/1875. sz. a. kibocsátott rendelete a görögkeleti szerb nemzeti egyházi kongresszus szervezete tárgyában (1875)	683
45. A magyarországi református egyház alkotmánya és annak királyi megerősítése (1882)	690
46. A magyarországi evangélikus egyház alkotmánya és annak királyi megerősítése (1893)	712
47. A vallás- és közoktatásügyi miniszter 77.092/1905. sz. körrendelete a baptista vallásfelekezet törvényes elismeréséről (1905)	738
48. Ő császári és királyi felségének 1911. évi november hó 8-án kelt legfelsőbb rendelete a karlócai gör. kel. szerb metropólia püspöki zsinatának szabályzata tárgyában (1911)	747

D) EGYETEMEK

49. Az 1848:XIX. törvénycikk a magyar egyetemről (1848)	757
50. A Pesti Egyetem 1849-es Hatósági Szervezési Szabályzata (1849)	758
51. A debreceni és pozsonyi egyetemek szervezeti szabályzata (1914)	763
52. A Magyar Királyi József Műegyetem szervezeti szabályzata (1916)	778

E) MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

53. Az MTA alapszabályai (1869)	791
---------------------------------------	-----

MÁSODIK KÖTET

1919–1949

A) KÖZIGAZGATÁSI ÖNKORMÁNYZATOK

54. A belügyminiszter 187.706/1923. sz. rendelete a közigazgatásilag ideiglenesen egyesített vármegyék új szervezetéről (1923)	819
55. A belügyminiszter 3.000/1929. eln. sz. rendelete az 1929. évi közigazgatás rendezéséről szóló XXX. tc. végrehajtásáról (1929)	823
56. Szatmár, Ugocs és Bereg közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék szervezési szabályrendeletei (1932)	836
57. A Hajdúsámson község határában fekvő Martinka hegyközség rendszabálya (1934) ...	850
58. Békés vármegye szervezési szabályrendeletei (1936)	865
59. Sopron törvényhatósági jogú város szervezeti szabályrendelete (1937)	877
60. Hajdúszoboszló megyei város szabályrendelete a város önkormányzatáról, szervezetéről és hivatali ügyrendjéről (1938)	898
61. A magyar királyi kormány 9.330/1938. sz. rendelete a Magyar Szent Koronához visszacsatolt felvidéki területek közigazgatásáról (1938)	944
62. A magyar királyi kormány 6.200/1939. sz. rendelete Kárpátalja közigazgatási autonómiájának ideiglenes rendezéséről (1939)	954
63. Törvényjavaslat a Kárpátaljai Vajdaságról és annak önkormányzatáról (1940)	962
64. Szabályrendelet Budapest székesfőváros ideiglenes törvényhatósági bizottságának ügyrendjéről (1945)	970

B) KAMARÁK

65. A Duna–Tisza közí Mezőgazdasági Kamara alapszabálya (1922) 987
66. Az Országos Mezőgazdasági Kamara alapszabálya (1923) 996
67. A Budapesti Mérnöki Kamara ügyrendje (1927) 1006
68. A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara ügyrendje (1931) 1039
69. Az orvosi kamarák szervezete (1936) 1063
70. Az orvosi kamarai választások szabályozása (1936) 1072
71. Rendelet a Színművészeti és Filmművészeti Kamara felállításáról (1938) 1084
72. Rendelet a Sajtókamara felállításáról (1938) 1114
73. A Kecskeméti Ügyvédi Kamara ügyrendje (1941) 1142
74. A Budapesti Ügyvédi Kamara ügyrendje (1941) 1158
75. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány 333/1945. ME. sz. rendelete a kereskedelmi és iparkamarák újjászervezése tárgyában (1945) 1192
76. Az Ideiglenes Nemzeti Kormány 10440/1945. ME. sz. rendelete az ügyvédi kamarák működésének átmeneti szabályozása és önkormányzatának helyreállítása tárgyában (1945) 1195
77. A Magyar Köztársaság kormányának 24070/1946. ME. sz. rendelete az Országos Földművelésügyi Tanács és földművelésügyi tanácsok létesítése tárgyában (1946) .. 1209
78. A Magyar Köztársaság kormányának 3940/1948. Korm. sz. rendelete az ügyvédi kamarák önkormányzatára vonatkozó rendelkezések átmeneti módosítása, illetőleg kiegészítése tárgyában (1948) 1212
79. A Magyar Köztársaság kormányának 5590/1948. Korm. sz. rendelete a kereskedelmi és iparkamarák megszüntetése, továbbá belkereskedelmi igazgatóságok felállítása tárgyában (1948) 1215
80. A Magyar Köztársaság kormányának 7750/1948. Korm. sz. rendelete a Magyar Kereskedelmi Kamara szervezése tárgyában (1948) 1220

C) TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS

81. A MÁV Betegségi Biztosító Intézetének alapszabálya (1925) 1227
82. Az Országos Társadalombiztosító Intézet (OTI) alapszabálya (1929) 1249
83. A Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének (MABI) alapszabálya (1929) 1322

D) EGYHÁZAK, FELEKEZETEK

84. A 35.847/1928. V.K.M. sz. rendelettel jóváhagyott alapszabályai a magyarországi status quo ante izraelita hitközségek Országos Szövetségének (1928) 1395
85. A magyarországi református egyház 1933. évi alkotmánya (1933) 1402
86. A magyarországi ágostai hitvallású evangélikus keresztyén egyház zsinati nyilatkozata az egyház hitelvi alapjáról és az 1934. évi II. egyházi törvénycikk

- az egyházi alkotmány szervezeti és kormányzati részének kiegészítés
és módosítása tárgyában (1938) 1457
87. A magyarországi katolikus egyházközségek igazgatási szabályzata (1939) 1483

E) EGYETEMEK

88. A Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem szervezeti
szabályzata (1934) 1517

HARMADIK KÖTET

1949–1989

A) TANÁCSOK

89. A Fővárosi Tanács és szervei szervezeti és működési szabályzata (1971) 1559
90. Baranya megye tanácsának szervezeti és működési szabályzata (1973) 1591
91. Székesfehérvár város tanácsa szervezeti és működési szabályzata (1973) 1656
92. Akasztó községi tanács és szerveinek szervezeti és működési szabályzata (1974) ... 1695

B) KAMARÁK, HEGYKÖZSÉGEK

93. A Magyar Köztársaság kormányának 3300/1949. (IV. 9.) korm. sz. rendelete
a hegyközségek és hegyközségi tanácsok megszüntetéséről (1949) 1711
94. A Népköztársaság elnöki tanácsának 1958. évi 6. számú törvényerejű rendelete
a hegyközségekről (1958) 1714
95. Az ügyvédi kamarák ügyrendje (1964) 1719

C) TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS

96. A Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1950. évi 36. számú törvényerejű
rendelete az állami társadalombiztosítás szervezetéről (1950) 1733
97. A Szakszervezetek Országos Tanácsa elnökségének 1/1950. SZOT. számú
határozata a Szakszervezeti Társadalombiztosítási Központ (SZTK) szervezeti és
működési szabályzatáról (1950) 1736

D) EGYHÁZAK, FELEKEZETEK

98. A magyar izraelita vallásos szervezet egységes országos szervezete (1950)	1749
99. A magyarországi evangélikus egyház 1966. évi törvénykönyve (1966)	1777
100. A magyarországi református egyház 1967. évi alkotmánya (1967)	1803
101. A magyarországi unitárius egyház önkormányzati törvénye (1971)	1834
102. A magyarországi katolikus egyházközségek általános szervezeti szabályzata (1984)	1861

E) EGYETEMEK

103. A minisztertanács 274/1950. (XI. 23.) MT. sz. rendelete a tudományegyetemek és a műszaki egyetemek szervezetének szabályozása tárgyában (1950)	1879
104. A művelődési miniszter 3/1969. (VII. 4.) MM. sz. rendelete az egyetemek és az egyetemi jellegű főiskolák szervezetéről és működéséről (1969)	1886
105. A művelődési miniszter 20/1986. (VIII. 31.) MM. sz. rendelete a felsőoktatási intézmények szervezetéről és működéséről (1986)	1906

F) MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

106. Az MTA alapszabályai (1949)	1921
107. Az MTA alapszabályai (1970)	1930

1990–2000

A) KÖZIGAZGATÁSI ÖNKORMÁNYZATOK

108. Kup község önkormányzatának szervezeti és működési szabályzata (1991)	1951
109. A Fejér megyei önkormányzat szervezeti és működési szabályzata (1991)	1966
110. Székesfehérvár megyei jogú város önkormányzata közgyűlésének szervezeti és működési szabályzata (1991)	1983
111. A Fővárosi Önkormányzat szervezeti és működési szabályzata (1992)	2012
112. Ajka város önkormányzatának szervezeti és működési szabályzata (1995)	2037

B) KAMARÁK, HEGYKÖZSÉGEK

113. Az Országos Ügyvédi Kamara ügyrendje (1992)	2083
114. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara alapszabálya (1994)	2090

115. A Magyar Ügyvédi Kamara alapszabálya (1999)	2109
116. A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara alapszabálya (2001)	2122
117. Balatonederics hegyközség alapszabálya (2004)	2149
118. A Magyar Agrárkamara alapszabálya (2004)	2162

C) TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS

119. A Nyugdíjbiztosítási Önkormányzat alapszabálya (1994)	2191
--	------

D) EGYHÁZAK, FELEKEZETEK

120. A magyarországi katolikus egyházközségi képviselőtestületek szabályzata (1993) ...	2205
121. A magyarországi evangélikus egyház hatályos alkotmánya (2001)	2214
122. A magyarországi református egyház jelenleg hatályos alkotmánya (2002)	2258
123. A magyarországi zsidó hitközségek alapszabálya (2004)	2289

E) EGYETEMEK

124. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem (Budapest) szervezeti és működési szabályzata (2000)	2313
--	------

F) MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

125. Az MTA-ról szóló 1994. évi XL. törvény, az MTA alapszabálya és az akadémiai ügyrend egységes szerkezetben (1995)	2353
---	------

DOKUMENTUMOK

1919–1949

KÖZIGAZGATÁSI ÖNKORMÁNYZATOK

**A BELÜGYMINISZTER 187.706/1923 SZ. RENDELETE
A KÖZIGAZGATÁSILAG IDEIGLENESEN EGYESÍTETT
VÁRMEGYÉK ÚJ SZERVEZETÉRŐL
(Budapest, 1923. november 26.)**

A trianoni békediktátum értelmében Magyarország területe (Horvátországot nem számítva) kétharmadával, népessége háromötödével csökkent. A jogfenntartás elvéhez ragaszkodó magyar politika hosszú ideig nem kívánt tudomást venni a megváltozott közigazgatási körülményekről, így a közigazgatás országos szervezetének megváltoztatása a két háború közötti korszakban nem ment végbe. A dualizmus korában kiépült helyi közigazgatási és önkormányzati szervezet keretei (az 1886. XXI. és XXII. tc.) megmaradtak a Magyar Népköztársaság idején is, sőt még 1919-ben sem került sor új területi közigazgatási és önkormányzati egységek megalkotására, a tanácsrendszer is megyei keretek között folyt. Sokkal inkább az autonómia megcsonkítására, a törvényhatósági bizottságok megszüntetésére és a képviselőtestületek jogkörének néptanácsokra történő átruházására került sor (1919. évi 7. és 8. néptörvények). A keretekben lényeges változást a demarkációs vonalak állandósulása és a békediktátum határmódosításai hoztak.

A helyzet végleges megoldásáig a határkijelölések lezárulásával az 1923. évi XXXV. törvénycikk rendezte ideiglenesen a kialakult csonka vármegyék ügyét. Ez a törvény a történelmi Magyarország 63 vármegyéből megmaradt 12 egész és 23 csonka vármegyét átszervezte 20 rendes és 5 „közigazgatásilag egyelőre egyesített” vármegyét alkotott.

A törvény végrehajtására kiadott jelen rendelet szabályozza a közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék önkormányzatát, közigazgatását.

**187.706/1923 B. M. RENDELET A KÖZIGAZGATÁSILAG
IDEIGLENESEN EGYESÍTETT ÉS TERÜLETÜKBEN
MEGCSONKÍTOTT VÁRMEGYÉK ÚJ SZERVEZETÉRE VONATKOZÓ
RENDELKEZÉSEK VÉGREHAJTÁSÁRÓL**

A közszolgálatban álló tisztviselők és egyéb alkalmazottak létszámának csökkentéséről és egyes kapcsolatos intézkedésekről szóló 1923. XXXV. tc. 11. és 12. §-ában foglalt rendelkezések végrehajtására vonatkozólag, a törvény 12. és 23. §-ában nyert felhatalmazás alapján, a következőket rendelem:

1. § A törvény 11. §-ának 1-7 pontjaiban felsorolt vármegyék külön szervezete és külön közigazgatása az 1923. XXXV. tc. 11. §-a következtében megszűnik és a vármegyéket megillető hatósági feladatokat ezután az ideiglenesen egyesített vármegyék közös szervei látják el.¹

☞

¹ Eszerint a következő megyék jöttek létre: Győr, Moson és Pozsony közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék, székhelye Győr; Komárom és Esztergom közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék, székhelye Esztergom; Nógrád és Hont közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék, székhelye Balassagyarmat; Borsod, Gömör és Kishont közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék, székhelye Miskolc; Szatmár, Ugocsa és Bereg közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék, székhelye Mátészalka; Szabolcs és Ung közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék, székhelye Nyíregyháza; Csánád, Arad és Torontál közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék, székhelye Makó.

2. § A közigazgatásilag ideiglenesen egyesített vármegyék közös törvényhatósági bizottságát mindaddig, amíg az – az új törvény alapján – újjá nem alakul, az egyesített vármegyék bizottsági tagjaiból kell megalkotni akként, hogy ahány működésre jogosult választott bizottsági tagja az egyesített vármegyéknek együttvéve van, a bizottságba az egyesített vármegyék területéről ugyanannyi legtöbb adót fizető bizottsági tagot kell behívni.

Működésre jogosultnak azt a választott bizottsági tagot kell tekinteni, akit az egyesített vármegyék valamelyikében:

a) az 1910, illetőleg 1913. év végén megtartott általános választások alkalmával,

b) az 1923: II. tc. 20. §-a életbelépésének időpontjáig az 1886: XXI, illetőleg az 1915: VI. tc. rendelkezéseinek figyelembe vételével megtartott időközi választások alkalmával szabályszerűen megválasztottak, ha megbízása nem szűnt meg és ellene valamely kizáró ok nem állott be. Az, hogy választó kerülete Csonka-Magyarország területén fekszik-e vagy sem, nem jön tekintetbe.

A Komárom sz. kir. város törvényhatósági bizottságába beválasztott tagokat úgy kell tekinteni, mintha azokat Komárom vármegye törvényhatósági bizottságába választották volna meg.

Azt, hogy a választott bizottsági tagoknak melyike tekinthető működésre jogosultnak, az ideiglenesen egyesített vármegyék igazoló választmányainak a főispán elnöklete alatt tartott együttes ülése állapítja meg.

A határozat ellen az illető vármegyék bíráló választmányainak a főispán elnöklete alatt tartott együttes üléséhez van fellebbezésnek helye és ennek határozata ellen panasznak a közigazgatási bírósághoz.

A tagság gyakorlásának joga tekintetében mindig az ebben a kérdésben legutóbb eljáró hatóság határozata az irányadó.

3. § Az igazoló választmányok együttes ülése az egyesített vármegyék legutolsó névjegyzékeiből ugyanannyi legtöbb adót fizető bizottsági tagot foglal névjegyzékbe, ahány választott bizottsági tagnak működési jogosultsága megállapított.

E névjegyzék ellen a törvényszerű jogorvoslatoknak van helyük az előző szakasz szerint illetékes hatóságokhoz.

Az ekként megállapított választott és legtöbb adót fizető bizottsági tagok alkotják az egyesített vármegyék közös törvényhatósági bizottságát.

4. § A közös törvényhatósági bizottságban az 1886: XXI. tc. 51. §-án alapuló ülési és szavazati jogot az idézett törvényszakaszban felsorolt állásokban működő közös közigazgatási tisztviselők gyakorolják.²

5. § A közigazgatásilag egyesített vármegyék közös törvényhatósági bizottságának közgyűlését, mihelyt csak lehetséges, össze kell hívni. Ezt a közgyűlést rendes közgyűlésnek kell tekinteni.

² Eszerint vármegyékben az alispán, fő- és aljegyzők, tiszti fő- és alügyészek, árvaszéki elnök és ülnökök, főorvos, főszolgabírák, pénztárnokok, központi számvevők, levéltárnokok s a rendezett tanácsú városok polgármesterei; míg a városi törvényhatóságokban a polgármester, fő- és aljegyzők, rendőrkapitány, tanácsnokok, tiszti fő- és alügyészek, árvaszéki elnök és ülnökök, főorvos, főmérnök, pénztárnokok, számvevők, közgyám és levéltárnokok rendelkeznek szavazati joggal.

Ennek a közgyűlésnek feladata különösen, hogy:

1. megválassza a közös közigazgatási bizottságot, a központi választmányt és a jogszabályok értelmében alakítandó egyéb választmányokat és bizottságokat;
2. megalkossa az ügyrendjére vonatkozó szabályrendeletet;
3. intézkedjék az egyesített vármegyék közös szabályrendeleteinek megállapítása iránt;
4. megállapítsa az egyes vármegyék vagyónát, alapjait, követeléseit és tartozásait és a vagyonkezelés módját;

5. határozzon az egyesített vármegyék esetleges új járási beosztása kérdésében.

A bizottságok és választmányok megalakításánál lehetőleg szem előtt kell tartani, hogy azokban az egyes vármegyék megfelelő képviselőhöz jussanak.

6. § A közigazgatásilag egyesített vármegyék részére egységes, közös szabályrendeleteket kell alkotni és evégből az egyes vármegyék hatályban álló szabályrendeleteit haladéktalanul át kell vizsgálni.

Azokat a szabályrendeleteket, amelyek a közigazgatásilag egyesített vármegyék egész területére hatályosak lesznek, kormányhatósági jóváhagyás végett akkor is fel kell terjeszteni, ha azok a már hatályban álló szabályrendeletekkel teljesen azonos szövegűek.

7. § A közigazgatásilag egyesített vármegyék törzsvagyona, ideszámítva a határozott rendeltetésű alapokat és alapítványokat is, továbbra is az egyes vármegyék külön tulajdona marad; a törzsvagyon jövedelmei azonban, ha csak ezek valamely különleges célra nem rendelvek vagy az élvezetükre jogosultak egyébként nincsenek meghatározva, az egyesített vármegyék közös céljaira fordítandók.

Mindezeket a kérdéseket közös szabályrendelettel kell szabályozni.

A közigazgatási célokra szükséges adók és egyéb járulékok szempontjából az egyesített vármegyék területét és lakosságát 1924. évi január hó 1-től kezdve egységes egésznek kell tekinteni. Az 1923. év végéig járó pótdadók az illető vármegyék lakosságát terhelik.

8. § Az egyes vármegyék közigazgatási szakkönyvtárait, levéltárait és az 1923. év végéig befejezett ügyekre vonatkozó irattárait, a hozzájuk tartozó segédkönyvekkel együtt, külön kell elhelyezni és kezelni.

Az egyes vármegyék külön tulajdonaként, leltárilag kell megőrizni továbbá a történelmi, régiségi és műbeccsel bíró tárgyakat, régi pecséteteket, zászlókat, fegyvereket, képeket és egyéb emlékeket.

9. § A közigazgatásilag egyesített vármegyék területi beosztásánál az egyes vármegyék korábbi területének lehető épségben tartására figyelemmel kell lenni.

10. § A közigazgatásilag egyesített vármegyék közös tisztségviselői új hivatali esküt tesznek (V.Ü.Sz. 10. és 11. §-ok).³

11. § Mihelyt a közigazgatásilag egyesített vármegyék közös szervei működésüket megkezdik, az egyes vármegyék hatóságai előtt folyamatban lévő ügyekben a megfelelő közös szervek hivatottak eljárni és határozni.

³ A V.Ü.Sz. többször alkalmazott korabeli rövidítés, jelentése vármegyei ügyviteli szabályzat. A m. kir. belügyminiszter 1902. évi 125.000. számú rendelete – Vármegyei Ügyviteli Szabályzat megtalálható *Magyarországi Rendeletek Tára 1902* (36. évf.), 1156–1361. Ennek 10 és 11. §-a szerint az alispán minden esetben a közgyűlés előtt, míg a tisztségviselők vagy a közgyűlés vagy az alispán előtt teszik le a hivatali esküt, melynek mintáját az 1886. évi törvényhatóságokról rendelkező XXI. tc. 86. §-a állapítja meg.

12. § A közigazgatásilag egyesített vármegyék törvényhatósága közös pecsétet használ, amelyen az 1923: XXXV. tc. 11. §-ában megállapított elnevezésnek megfelelő köriratot és az egyes vármegyék címereit egymás mellett kell alkalmazni.⁴

Olyan ügyekben, amelyek az ideiglenesen egyesített vármegyék közül csak egyet érintenek, az illető vármegyék külön pecsétjei is használhatók.

Ha a vármegye zászlóját kitűzik, vagy az alatt kivonulnak, az egyes vármegyék saját zászlóikat egymás mellett használják.

13. § A 2. és 3. §-nak a törvényhatósági bizottsági tagok létszámára és a tagsági jogosultság megállapítására vonatkozó rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell azokra a vármegyékre is, amelyek közigazgatásilag nem egyesítettek, de területükben megcsonkultak. E rendelkezéseknek megfelelően a választott és a legtöbb adót fizető törvényhatósági bizottsági tagok névjegyzékét ezekben a vármegyékben is haladéktalanul újra kell megállapítani.

Budapesten, 1923. évi november hó 26-án.

Dr. Rakovszky Iván s. k.
m. kir. belügyminiszter

Forrás: Magyarországi Rendeletek Tára 1923 (57. évf.), 501–504.

**A BELÜGYMINISZTER 3.000/1929 ELN. SZ. RENDELETE
AZ 1929. ÉVI KÖZIGAZGATÁS
RENDEZÉSÉRŐL SZÓLÓ XXX. TC. VÉGREHAJTÁSÁRÓL
(1929. június 29.)**

A két világháború közti csonka Magyarország alkotmányjogi reformjait a Bethlen-kormány 1925-ben és 1926-ban hajtotta végre. Az 1925. évi XXVI. tc. szabályozta a választójog kérdését, míg az 1926. évi XXII. tc.-vel visszaállították a kétkamarás országgyűlést. A kormányzat az alkotmányjogi kérdések rendezéséhez kötötte a közigazgatás átalakítását, így az akadályok elhárultával megkezdődött a közigazgatási reform előkészítése. Ezt már csak azért sem lehetett tovább elodáztatni, mivel lejártak a törvényhatósági mandátumok. A reformhoz megfelelő háttérrel nyújtott a viszonylagos gazdasági stabilitás és az 1926. decemberi választásokon elért kormányssiker. Mivel azonban a reform elkötelezett híve, Rakovszky Iván belügyminiszter kapcsolatba került a frankhamisítási botrányval, kénytelen volt helyét Scitovszky Bélának átengedni. Az új miniszter által kidolgozott javaslatok 1928. márciusban kerültek a képviselőház elé, mely egy éves vitát követően fogadta el az 1929. évi XXX. törvénycíkket a közigazgatás rendezéséről.

A törvény végrehajtó rendelete a centralizáció jegyében valósult meg: ugyan emelte a tisztviselői kar színvonalát azáltal, hogy egyetemi végzettséghez kötötte a kezdő közigazgatási állásokat, de ezeket főispáni kinevezésre töltötték be. Egyszerűsödött a jogorvoslat és az eljárás, de szűkült a közigazgatási bizottság hatásköre. Ugyanakkor pedig a kormány a törvényhatóságokkal szemben megkapta azok feloszlátásának jogát. (A későbbi további központosítás és autonómia-csökkenés betetőzését jelentette az 1942. évi, a vármegyei, városi és községi tisztviselők alkalmazásának, valamint egyes szolgálati viszonyainak átmeneti szabályozásáról szóló XXII. tc., mely az önkormányzati állások betöltésének jogát a belügyminiszter kezébe adta.)

A végrehajtási rendelet megjelenésével lehetővé vált az önkormányzatok megválasztása és a törvényhatósági bizottságok újjáalakítása, a tisztújítás. Ennek részeként megszűnt az ún. „nyers virilizmus”, azaz a legtöbb adót fizetők közvetlen önkormányzati tagsága. A törvény és annak végrehajtási rendelete nyomán már nem közvetlenül, hanem választások útján kerülnek be az önkormányzati testületekbe. Ettől kezdve a rendezett tanácsú városok a megyei város elnevezést viselik és létrejönnek a törvényhatósági kisgyűlések. A rendelet még ugyanazon évben ismételt módosításra került (3.644/1929. B.M. eln. sz. rendelet), ugyanis kitűnt, hogy a miniszter által előírt, a legtöbb adót fizető törvényhatósági tagok megválasztására szabott időhatárok nem lesznek betarthatók. Emellett ugyan csak módosították a szavazólapokkal és a szavazás módjával kapcsolatos rendelkezéseket. Ezeket a változásokat lábjegyzetben közöljük.

**3.000/1929. BM ELN. SZÁMÚ RENDELET
A KÖZIGAZGATÁS RENDEZÉSÉRŐL SZÓLÓ 1929. XXX. TC.
EGYES RENDELKEZÉSEINEK VÉGREHAJTÁSÁRÓL**

(1) A közigazgatás rendezéséről szóló 1929. XXX. tc. (az alábbiakban T.) rendelkezései közül sürgősen végre kell hajtani azokat, amelyek a törvényhatósági bizottságok újjáalakítása végett szükségesek.

(2) A T. 43. §-ának (3) bekezdése ugyanis kötelezővé teszi, hogy a törvényhatósági bizottságokat és a megyei városok képviselőtestületeit haladéktalanul újjá kell alakítani, mihelyt

az e végből szükséges névjegyzékek végérvényesen elkészültek, és az újjáalakításhoz szükséges szabályrendeletek jóváhagyattak. A T. eme rendelkezéseinek foganatosítása érdekében, továbbá a T. egyéb rendelkezéseinek pontos és lelkiismeretes megvalósítása végett a következőket rendelem.

I. TÖRVÉNYHATÓSÁGI SZABÁLYRENDELETEK

(3) A törvényhatósági bizottságnak szabályrendeletekkel kell megállapítania:

1. a választókerületeket (T. 12. § (2) bek.),
2. az egyes választókerületekre eső bizottsági tagok és póttagok számát (T. 12. § (3) bek. és 13. § (5) és (6) bek.).¹

(4) A választókerületek beosztására és az egyes választókerületekre eső bizottsági tagok számának megállapítására a T. idézett szakasza tartalmaz részletes rendelkezéseket.

(5) A T. 43. §-ának (3) bekezdése értelmében ezeket a szabályrendeleteket legkésőbb 1929. évi augusztus hó 31-ig meg kell alkotni. Ehhez képest felhívom a törvényhatóságok első tisztviselőit, hogy a kérdéses szabályrendeleteket haladéktalanul készítsék el és terjesszék a törvényhatósági bizottság elé; a bizottság határozatát pedig – az esetleg előterjesztett fellebbezésekkel együtt – jóváhagyás végett sürgősen terjesszék fel hozzám.

II. MEGYEI VÁROSI SZABÁLYRENDELETEK

(6) A megyei városoknak szabályrendelettel kell megállapítaniuk:

1. a képviselőtestület tagjainak számát (T. 38. § (1) bek.),
2. a választókerületeket (T. 38. § (2) bek.),
3. az egyes kerületekre eső képviselőtestületi tagok és póttagok számát (1886: XXII. tc. 35. § 4. bekezdése).²

(7) Felhívom ehhez képest az Alispárí urakat, hogy a vármegye területén lévő megyei városokat az előbb említett szabályrendeletek sürgős megalkotására, valamint arra utasítsák, hogy a képviselőtestület által megalkotott ezeket a szabályrendeleteket – az esetleg beadott

¹ A törvény előírásai szerint a választókerületeket úgy kell kialakítani, hogy abban a vármegyében, amelynek lakossága 500,000-nél több, egy-egy választókerületben 4000 választónál kevesebb és 12,000 választónál több, az 500,000-nél kisebb lakosságú vármegyében 1000 választónál kevesebb és 6000 választónál több, a törvényhatósági jogú városban pedig 1000 választónál kevesebb és 2000 választónál több ne legyen. A bizottsági tagok számát mindig párosan kell megállapítani, úgy, hogy minden választókerület lehetőleg annyi bizottsági tagot válasszon, mint amennyi a kerület választóinak a törvényhatóság összes választóihoz viszonyított aránya szerint a kerületre esik. Emellett feleannyi póttagot is kell választani.

² A megyei városokban a képviselőtestületi tagok száma 60-nál kevesebb, de 120-nál több nem lehet, úgy, hogy lehetőség szerint 400 lakosra jusson egy képviselői hely. Ugyanakkor a választókerületek beosztásánál figyelemmel kell lenni arra is, hogy egy-egy választókerületbe 600-nál kevesebb és 2000-nél több választó ne kerüljön. A póttagok számát a képviselőtestületi tagok számához képest kell meghatározni, de minden választókerületből legalább egy póttagnak ki kell kerülnie.

fellebbezésekkel együtt – legkésőbb augusztus 31-ig terjesszék a törvényhatósági bizottság jóváhagyása alá.

III. A TÖRVÉNYHATÓSÁGI ÉS A MEGYEI VÁROSI VÁLASZTÓK NÉVJEGYZÉKEINEK ÖSSZEÁLLÍTÁSA

(8) A T. 43. §-ának (2) bekezdése felhatalmazza a belügyminisztert arra, hogy a T. hatálybalépése után elsőízben készítendő törvényhatósági és községi legtöbbadófizetők névjegyzékének és a választói névjegyzékeknek összeállítását rendelettel szabályozza, és ebben a rendeletben a törvények rendelkezéseitől eltérőleg is megállapíthassa az összeírásra és határozathozatalra hívatott szerveket, az eljárási módozatokat, a közhírré tételre és a jogorvoslatokra vonatkozó határidőket; a törvényekben megállapított közigazgatási bírósági eljárást azonban nem mellőzheti.

(9) Ennek a felhatalmazásnak az alapján a következőket rendelem.

A) A TÖRVÉNYHATÓSÁGI LEGTÖBBADÓFIZETŐK NÉVJEGYZÉKE

(10) A legtöbbadófizetők névjegyzékét a törvény hatálybalépte idején működő igazoló választmány állítja össze.

(11) A legtöbbadófizető választók névjegyzékébe vármegyében háromszor, törvényhatósági jogú városban hatszor annyi személyt kell felvenni, mint ahány legtöbbadófizető tagja a törvényhatóságnak a T. szerint lesz, (T. 9. § (3) bek.).

(12) A legtöbbadófizetők névjegyzékét az illetékes községek, illetőleg a városi adóhivatalok kimutatásai alapján, az adóösszegek nagyságának sorrendjében kell összeállítani (T. 9. § (1) bek.).

(13) A kimutatás összeállításánál a törvényhatóság területén kivetett föld- és házadót, az ezek után kivetett községi pótdadót, valamint a törvényhatósági jogú városnak, illetőleg a vármegye területén fekvő községnek javára eső általános kereseti adót (beleértve az alkalmazottak kereseti adóját is) kell számításba venni (T. 9. § (4) bek.).

(14) A legtöbbadófizetők névjegyzékébe csak azt a férfit lehet felvenni, akinek bármelyik törvényhatóság területén törvényhatósági választójoga van, és a választás évében, tehát ezúttal az 1929. évben 30. életévét betölti, vagy már betöltötte (T. 9. § (2) bek.).

(15) A mások adójának beszámítására és az adók kétszeres számítására a T. 9. §-ának (5)–(9) bekezdései irányadók.

(16) Az ideiglenes adómentesség, vagy az, hogy az adófizető adójával hátralékban van, a legtöbb adófizetésen alapuló jogot nem érinti (T. 9. § (10) bek.).

(17) A községek és a városi adóhivatalok kötelesek a (12) bekezdésben említett kimutatást haladéktalanul összeállítani, és legkésőbb július hó 15-ig az igazoló választmány elnökéhez elküldeni.

(18) Arra való tekintettel, hogy a kimutatásban feltüntetett személyek közül egyesek kizáró ok, elhalálozás stb. miatt esetleg nem lesznek a névjegyzékbe felvehetők, a kimutatás-

ba 10%-kal több személy nevét kell felvenni, mint amennyi a fentebbi (11) bekezdés szerint a névjegyzékbe kerül.

(19) A községek és a városi adóhivatalok a kimutatásokat az 1928. évi adóelőírás alapján készítik el.

(20) Az igazoló választmány köteles a legtöbbadófizetők névjegyzékét valamennyi kimutatás beérkezése után azonnal, de legkésőbb július 20-ig összeállítani és a vármegye hivatalos lapjában, a thj. városok legtöbbadófizetőinek névjegyzékét pedig a város valamelyik lapjában közzétenni, és a törvényhatóság székhelyén július hó 20-tól 25-ig kifüggeszteni, amely idő alatt azok, akik a T. 11. §-ának (4) bekezdése szerint arra jogosultak, az ellen felszólalhatnak.

(21) A felszólalások felett az igazoló választmány haladéktalanul határoz akként, hogy a határozatok mindenike legkésőbb augusztus hó 5-ig kézbesíthető és a vármegye hivatalos lapjában, illetőleg a thj. város valamelyik lapjában közzétehető, valamint a székházban kifüggeszthető legyen.

(22) A jogorvoslatra jogosultak (T. 11. § (4) bek.) a kézbesítéstől, illetőleg a kifüggesztéstől számított 8 nap alatt, legkésőbb azonban augusztus 15-ig panasszal élhetnek a m. kir. közigazgatási bírósághoz.³

(23) Mihelyt az igazoló választmány megállapítja, hogy felszólalás vagy közigazgatási bírósági panasz nincs, vagy hogy azok jogerősen elbíráltattak, a legtöbbadófizetők megfelelően kiigazított névjegyzékét véglegesnek jelenti ki.

B) A TÖRVÉNYHATÓSÁGI VÁLASZTÓK NÉVJEGYZÉKE

(24) A törvényhatósági választók névjegyzékének alapjául az országgyűlési képviselőválasztóknak az 1929. évre érvényes névjegyzéke szolgál (T. 11. § (2) bek.).

(25) Ahol ebből a névjegyzékből három fölös példány rendelkezésre áll, vagy ahol a sokszorosító gép segítségével három példány rövid idő alatt előállítható, ezt a három példányt kell a törvényhatósági választók névjegyzékének összeállítása céljára felhasználni.

(26) Ahol az országgyűlési képviselőválasztók 1929. évre érvényes névjegyzékéből nincs három fölös példány, sem ilyen sokszorosító gépek segítségével rövid idő alatt azért nem állítható elő, mert a sokszorosító gépek lemezei az országgyűlési képviselőválasztók névjegyzékének folyó évi kiigazítása során változást szenvedtek, a sokszorosító gépek mostani lemezeivel kell három névjegyzékpéldányt haladéktalanul készíteni, és ezek kiegészítésül ugyancsak három példányban kiegészítő jegyzéket kell összeállítani, amelybe fel kell venni mindazok nevét és összes személyi adatait, akik az országgyűlési képviselőválasztók folyó évre érvényes névjegyzékéből a kiigazítás során kihagyattak.

(27) Az előbbi bekezdésben említett kiegészítő jegyzékeket a névjegyzékpéldányokkal

³ A jogosulatlan felvétel miatt bármelyik választó, a kihagyás miatt azonban csak maga az érdekelt szólhat fel. A felszólalást elutasító véghatározat ellen csak a felszólaló, az annak helyt adó véghatározat ellen pedig csak a kihagyott fél, és ha a felszólalás alapján valakit felvettek a névjegyzékbe, a felvétel ellen bármelyik választó élhet panasszal a közigazgatási bírósághoz.

azonos nagyságú és szövegű papiroson kell előállítani, és azokba betűrendben „A1.” „A2.” stb. folyószámok alatt kell a neveket bejegyezni.

(28) A kiegészítő jegyzékeket a névjegyzékpéldányokhoz hozzá kell fűzni, és hivatalos pecséttel hozzá kell erősíteni.

(29) A teljes névjegyzékek három példánya (l. a (25) bekezdést), illetőleg a csonka névjegyzéknek a kiegészítő jegyzékkel megtoldott három példánya (l. a (28) bekezdést) lesz az alapja a törvényhatósági választók névjegyzékének, és az alábbiak szerint kiigazított ugyan-ezek a példányok lesznek a törvényhatósági választók végleges névjegyzékpéldányai.

(30) Az országgyűlési képviselőválasztók folyó évre érvényes névjegyzékéből törölni kell azoknak a nevét, akik:

a) nem laknak, vagy nincs lakásuk 6 év óta a törvényhatóság területén, és nem tartoznak az 1925: XXVI. tc. 4. § (2), (3) vagy (4) bekezdésében felsorolt kivételek közé,⁴ vagy

b) időközben elhaltak, vagy

c) időközben elvesztették magyar állampolgárságukat, vagy

d) akiket időközben az 1925: XXVI. tc. 10. § (1) bekezdésének 3., 4. és 5. pontja alatt felsorolt bűncselekmények valamelyike miatt elítéltek, és a büntetés kiállításától vagy elévülésétől kezdve az ott megszabott határidő még nem telt el,⁵ végül

e) azokat, akiket a névjegyzékbe az 1929 évi kiigazítás során vettek fel.

(31) A törlés akként történik, hogy a nevet vonalzó segítségével úgy kell tintával áthúzni, hogy a név tisztán olvasható maradjon, a jegyzetrovatban pedig a törlés okait röviden fel kell jegyezni.

(32) Mindazoknak a nevét, akik a névjegyzékből töröltettek, külön betűrendes jegyzékbe kell foglalni, ebben a törlés okát fel kell tüntetni, a jegyzéket a törvényhatóság székhelyén július hó 15-ikétől július hó 25-éig ki kell függeszteni.

(33) A törlés ellen július 15-től július 25-ig felszólalással élhet az, akinek a nevét törölték.

(34) Minthogy a névjegyzékbe olyan, akinek a neve az országgyűlési képviselőválasztók 1929. évre érvényes névjegyzékében nem fordul elő, nem vehető fel (T. 7. § (1) bek.), felszólalással csak töröltetése miatt élhet a törölt személy, vagy bármelyik választó azért, mert valakinek a neve nem töröltetett, jóllehet vele szemben a (30) bekezdésben felsorolt törlési okok valamelyike fennforog (T. 11. § (4) és (5) bek.).

(35) Az igazoló válaszmány köteles a felszólalások felett haladéktalanul, legkésőbb azonban július hó 31-ig határozni, határozatait a felszólalóknak és azoknak, akiknek nevét a felszólalás következtében törölni rendelte, kézbesíteni, továbbá azok névjegyzékét, akiknek választójogát a felszólalás következtében elismerte, vagy akiknek nevét a felszólalás következtében törölni rendelte, a törvényhatóság székhelyén augusztus hó 1-től augusztus hó 8-ig kifüggeszteni.

⁴ A kivételek közé sorolja a törvény az országgyűlési képviselőket, az állami, községi, alapítványi alkalmazottakat, a törvényesen elismert vallásfelekezetek lelkészeit, a tanárokat és tanítókat, az Országos Színészegyesület tagjait, a nyugalmazott köz- vagy magántisztviselőket, a katonai havidíjasokat, valamint a velük egy háztartásban élő nőket.

⁵ Ide tartoznak a nyereségvágyból elkövetett büntett miatt elítéltek, a rágalmozásért vagy izgatásért tíz éven belül háromszor elítéltek, valamint az a közhivatalnok, tanár, tanító, lelkész vagy ügyvéd, akit hazafiatlan magatartása miatt hivatalvesztésre, az ügyvédség elvesztésére ítélték.

(36) A törlés elrendelése, vagy a felvétel megtagadása miatt az érdekelt személy, a névjegyzékbe felvétel miatt pedig a törvényhatóság bármelyik választója 5 nap alatt, legkésőbb azonban augusztus hó 15-ig panasszal élhet a m. kir. közigazgatási bírósághoz.

(37) Mihelyt az igazoló választmány megállapítja, hogy a névjegyzéktervezet ellen nem emeltek felszólalást vagy közigazgatási bírósági panaszt, vagy hogy a névjegyzékre vonatkozó felszólalás és közigazgatási bírósági panasz mindegyikét jogerősen elbírálták, véglegesen megállapítja a törvényhatósági választók névjegyzékét akként, hogy azoknak a nevét, akikét a felszólalás vagy a panasz következtében véglegesen törölni kell, a (31) bekezdés rendelkezései szerint törölteti; annak a nevét pedig, akiét az igazoló választmány töröltette, de akinek törvényhatósági választójogát a felszólalás vagy a közigazgatási bírósági panasz következtében jogerősen megállapították, a névjegyzék végén folytatólagos sorszám alatt újra felvéteti a névjegyzékbe. A felvétel helyén a jegyzetrovatba a felvétel jogalapját fel kell jegyezni, az eredeti bejegyzés jegyzet-rovatában pedig az új bejegyzés sorszáma utalni kell.

C) A MEGYEI VÁROSI LEGTÖBBADÓFIZETŐK ÉS VÁLASZTÓK NÉVJEGYZÉKEI

(38) Megyei városokban a legtöbbadófizetők névjegyzékét a T. hatálybalépte után első ízben – a T. 40. §-ában foglalt rendelkezések szem előtt tartásával – a megyei város igazoló választmánya készíti el.

(39) A legtöbbadófizetők névjegyzékének összeállítását az 1928. évi adóelőírás alapján kell végezni.

(40) Az igazoló választmány köteles a legtöbbadófizetők névjegyzékét azonnal, legkésőbb azonban július hó 10-ig elkészíteni, és azt a városházán július hó 10-től július hó 15-ig közszemlére kitenni, amely idő alatt a névjegyzék ellen fellebbezéssel lehet élni a vármegye alispánjához (1886: XXII. tc. 33. § (4) bek.).

(41) Az alispán köteles a fellebbezéseket haladéktalanul elbírálni, és határozatait legkésőbb július hó 25-ig az érdekeltekkel közölni.

(42) Az alispán határozata ellen a kézbesítéstől számított 8 nap alatt, legkésőbb azonban augusztus hó 5-ig panasszal lehet élni a közigazgatási bírósághoz (1896: XXVI. tc. 25. § 1.).

(43) Mihelyt az igazoló választmány megállapítja, hogy fellebbezést vagy közigazgatási bírósági panaszt nem terjesztettek elő, vagy hogy azok mindenikét jogerősen elbírálták, az igazoló választmány a legtöbbadófizetők megfelelően kiigazított névjegyzékét véglegesnek jelenti ki.

(44) A megyei városi választók névjegyzékének elkészítésénél ennek a rendeletnek (24)-(33) bekezdéseiben foglalt rendelkezéseket – a T. 41. §-ában foglaltak szem előtt tartásával – megfelelően kell alkalmazni.

(45) A megyei városi választók névjegyzékét az első újjáalakítás céljára a város igazoló választmánya készíti el. Az elkészítés idejére, a jogorvoslati határidőkre és a hatóságokra vonatkozólag a jelen rendelet (40)-(44) bekezdéseiben foglalt rendelkezések az irányadók.

IV. A TÖRVÉNYHATÓSÁGI LEGTÖBBADÓFIZETŐK VÁLASZTÁSA

(46) A törvényhatósági leg többadófizető bizottsági tagok választási napját az első ízben a belügyminiszter tűzi ki (T. 43. § (3) bek.), még pedig korábbi időre a leg többadófizető tagok választását, és későbbre az összes választók köréből történő választásokat (T. 13. § (1) és (2) bek.).

(47) A választásra kitűzött napnak délelőtt 9 órájára a törvényhatóság első tisztviselője vagy helyettese postai ajánlott levélben személy szerint meghívja mindazokat, akik a leg többadófizetők végleges névjegyzékében bennfoglaltatnak. Minthogy a T. 10. § (2) bekezdése szerint a választójog gyakorlása kötelező, és a szavazási köteleesség igazolatlan elmulasztása jogvesztéssel jár, erre a meghívóban minden választót kifejezetten figyelmeztetni kell. A meghívó mintája ehhez a rendelethez A) mellékletként van csatolva.⁶

(48) A választást a törvényhatóság első tisztviselője vagy helyettese vezeti, aki előbb a leg többadófizetők névjegyzékébe felvett összes választókat – adóösszegeik nagyságának sorrendjében – három egyenlő számú csoportba osztja. Ha az egyes csoportok határvonalánál több választónak egyenlő az adóösszege, a sorrend megállapításánál a T. 9. § (9) bekezdésének rendelkezéseit azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy az esetleg szükséges sorshúzást a törvényhatóság első tisztviselője vagy helyettese végzi.⁷

(49) A törvényhatóság első tisztviselője vagy helyettese megállapítja a szavazatszedő küldöttség szükséges számát, kijelöli mindeniknek elnökét, helyettes elnökét, egy rendes és egy póttagját és jegyzőjét, továbbá minden szavazatszedő küldöttség mellé két-két bizalmi férfit nevez meg a leg többadófizető választók közül, lehetőleg azok köréből, akiket erre a tisztségre a választók többsége ajánl.

(50) A törvényhatóság első tisztviselője vagy helyettese a választás céljára kijelölt egy vagy több helyiségben írásban kifüggeszteti, hogy a választók közül kik tartoznak az első, kik a második és kik a harmadik csoportba, valamint azt, hogy csoportonként hány rendes és hány póttagot kell választaniok.

(51) Vármegyében mindenik csoport választói maguk választják maguk közül az illető csoportra eső rendes és póttagokat, – törvényhatósági jogú városban valamennyi leg több adófizető választó szavaz mindenik csoportbeli tagra – azonban mind a rendes, mind a póttagoknak egyenlő számban kell az egyes csoportok közt megoszlanio k (T. 10. § (2) bek.).

(52) Először a rendes tagokat, – az ezekre vonatkozó választási eredmény kihirdetése után pedig nyomban a póttagokat kell megválasztani (T. 10. § (2) bek.).

(53) A választást (szavazást) de. 9 órakor kell megkezdeni, és a megkezdéstől számított hat óra alatt egyfolytában kell megtartani és befejezni, amely időnek első felében a rendes, második felében a póttagokra történik a szavazás. Rendes tagokra az első 2 1/2 óra eltelte

⁶ A 3.644/1929. B. M. eln. sz. rendelet (1) bekezdése szerint a választásra szóló meghívóhoz minden egyes választó részére csatolni kell az illető csoportba tartozó leg több adót fizetők betűrendes névsorát, valamint egy szavazólapot a rendes és egy külön lapot a póttagok választásához.

⁷ A törvény szerint az igazolóválasztmány elnöke végezné a sorshúzást.

(1/2 12 óra) után, póttagokra pedig a teljes 6 óra eltelte (du. 3 óra) után nem szabad többé szavazatot elfogadni.⁸

(54) Az első 2 1/2 óra eltelte után meg kell állapítani mind a három csoport rendes tagjaira nézve a választás eredményét, és ennek megtörténte után nyomban meg kell kezdeni a póttagokra a szavazást.⁹

(55) A szavazás titkosan, a hivatalból rendelkezésre bocsátott egyenlő szavazólapokkal történik. A három csoport mindenikének szavazólapját más színű papirosból kell készíteni, és mindenikre az illető csoport megjelölését (I., II., III. csoport) rá kell nyomtatni. A szavazólapok hivatalos jellegének biztosítására azokat – a lap ugyanazon helyén – a törvényhatóság által erre a célra készítendő külön bélyegzővel kell ellátni. A szavazólapokat – kérelemre – a választást megelőző napon, a hivatalos órák alatt, a választásra jogosultaknak ki lehet adni.¹⁰

(56) Minden választónak egy szavazata van, és azt csak személyesen lehet gyakorolnia (T. 16. § (1) bek.).

(57) Vármegyében a szavazás csoportonként külön-külön helyiségben történik, – a törvényhatósági jogú városban mind a három csoport választói ugyanegy helyen szavazhatnak; – szavazatukat azonban a három csoport mindenikének jelöltjeire külön szavazólapon adják le.

(58) A leadott szavazatok érvényességére a T. 10. §-a (2) bekezdésének rendelkezései irányadók.¹¹

(59) A szavazásra megállapított 6 óra eltelte, és a póttagok választására vonatkozó eredmény megállapítása és kihirdetése után minden szavazatszedő küldöttség rövid jegyzőkönyvet készít az előtte lefolyt szavazásról. Ezt a jegyzőkönyvet a jelenlévő bizalmi férfiak is aláírják. Az, hogy a bizalmi férfiak a jegyzőkönyvet akár eltávozásuk miatt, akár más ok-

⁸ A 3.644/1929. B. M. eln. sz. rendelet (6) bekezdése szerint „a rendes tagok választásánál a szavazást reggel 8 órakor kell megkezdeni, és azt d.e. 11 óráig megszakítás nélkül kell folytatni és befejezni. D.e. 11 óra után rendes tagra nem szabad szavazatot elfogadni”

⁹ A 3.644/1929. B. M. eln. sz. rendelet (7) bekezdése szerint „a rendes tagokra történt szavazás befejezése után a választás eredményét haladéktalanul meg kell állapítani, és a megválasztott rendes tagok betűrendes névsorát a választási helyiségben azonnal ki kell függeszteni. (8) A póttagok választását a rendes tagok választási eredményének megállapítása, kihirdetése és kifüggesztése után azonnal, de legkésőbb délután 3 órakor meg kell kezdeni, és azt du. 6 óráig megszakítás nélkül kell folytatni és befejezni. Délután 6 óra utáni szavazatot elfogadni nem szabad. A póttagokra történő szavazás befejezése után ennek a választásnak az eredményét is azonnal meg kell állapítani és azt haladéktalanul ki kell hirdetni.”

¹⁰ A 3.644/1929. B. M. eln. sz. rendelet (2) bekezdése szerint a szavazólapokat a törvényhatóság első tisztviselője készítteti. „A rendes és póttagok választásához külön szavazólapokat kell készíteni. A szavazólapokat olyan papírból és úgy kell előállítani, hogy a szavazás titkossága minden tekintetben megóvassék. A szavazólapot tehát nem szabad pl. olyan áttetsző papírból készíteni, amely lehetővé teszi, hogy a szavazatok a szavazólap hátlapján keresztül is olvashatók legyenek. A szavazólapon fel kell tüntetni, hogy a legközbudóbbakat mely csoportjára vonatkozik, továbbá azt is, hogy rendes vagy póttagok választására szolgál-e. A választóknak kiadott szavazólap ezeken kívül semmiféle más szöveget, jelt, számot, stb. nem tartalmazhat. Minden szavazólapot – a szavazólapnak ugyanazon a helyén – a törvényhatóság e célra készült bélyegzőjének lenyomatával el kell látni.”

¹¹ Azaz figyelmen kívül kell hagyni azt a szavazatot, amelyet olyan személyre adtak le, aki az illető csoport névjegyzékében nem fordul elő. Ha valaki a megengedett számnál több személyre szavaz, nem szabad figyelembe venni azt a szavazatot, amely a névsor végén fölös számú személyre esett.

ból nem írták alá, sem a jegyzőkönyv hitelességét, sem az eljárás érvényességét nem

(60) Ha a szavazás egyetlen szavazatszedő küldöttség előtt folyt le, a választásról további jegyzőkönyv készítése szükségtelen. Ha azonban több szavazatszedő küldöttség működött, az általuk készített jegyzőkönyvek alapján a választási elnök külön jegyzőkönyvben összefoglalja a választás egész eredményét.

(61) A jegyzőkönyvet, illetőleg a jegyzőkönyveket – a választási névjegyzékkel és a szavazólapokkal együtt – az igazoló választmány elnökéhez haladéktalanul el kell küldeni.

(62) A választások ellen igénybe vehető jogorvoslatokról a T. 18. §-a rendelkezik.

V. A TÖRVÉNYHATÓSÁGI BIZOTTSÁGOK ÉS A MEGYEI VÁROSI KÉPVISELŐTESTÜLETEK ÚJJÁALKÍTÁSÁNAK IDŐPONTJA

(63) A végből, hogy a törvényhatósági bizottságok és a megyei városi képviselőtestületek újjáalakításának időpontját – a T. 43. § (3) bekezdésének rendelkezése szerint – megállapíthassam, felhívom a törvényhatóságok első tisztviselőit, hogy mihamarabb:

1. a törvényhatóságnak és a megyei városoknak az I. és II. részben [(3)–(7) bekezdések] említett szabályrendeleteit jogerősen megállapították,

2. a választóknak névjegyzékeit az e rendelet III. részében [(8)–(45) bekezdések] foglalt rendelkezéseknek megfelelően végérvényesen megállapították, erről hozzám haladéktalanul távirat útján tegyenek jelentést.

VI. AJÁNLÁS A TÖRVÉNYHATÓSÁGI JOGÚ VÁROSONK BIZOTTSÁGI TAGSÁGÁRA ÉS PÓTTAGSÁGÁRA

(64) A T. 16. §-ának (7) bekezdése szerint törvényhatósági jogú városban a bizottsági tagokat és póttagokat csak azok közül lehet választani, akiket egyénenként, vagy többet együtt az illető választókerület választóinak akkora csoportja ajánl, amely csoport a választókerület választói legalább 5%-ának megfelel.

(65) Az ajánlásnak a T.-ben nem szabályozott részleteit – a T. 16. § (9) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján – a következőképpen szabályozom.

(66) Az ajánlásra a polgármester által rendelkezésre bocsátott, vagy magánúton előállított ajánlási ívet lehet használni. Az ajánlási ívek alakjának és szövegének e rendelet B) mellékletén megállapított mintával teljesen meg kell egyeznie.

(67) Az ajánlási ívet a törvényhatóság első tisztviselője – vagy helyettese hitelesíti. Az ajánlási íven fel kell tüntetni a választókerület nevét, az ajánlottak nevét, korát, foglalkozását és lakását, valamint a választás napját. Az ívet a hitelesítő aláírja és hivatalos pecsétjével ellátja. Az ajánlási ívek hitelesítését a választás napját megelőző tizenkettedik naptól kezdve lehet kérni. Csak olyan ajánlási ívet szabad hitelesíteni, amelyen az ajánlottak száma nem több, mint, a megválasztható bizottsági tagok és póttagok együttes száma és amelyen még egyetlen ajánló aláírása sincs.

(68) Az ajánlást a választás napját megelőző nyolcadik napon délelőtt 9 órától délután 1

óráig terjedő időben kell a választási elnöknek (T. 15. § (2) bek.) – az előre közhírré tett helyen és hivatalos helyiségben – átnyújtani, aki az alatt az idő alatt a kijelölt hivatalos helyiségben köteles tartózkodni.

(69) Az ajánlást legalább két, és legfeljebb tíz olyan ajánlónak kell személyesen átnyújtania, akiket a választási elnök személyesen ismer, vagy akik személyazonosságukat előtte igazolják.

(70) Minden választó csak egy ajánlásban vehet részt.

(71) Újabb ajánlásban bárki csak akkor vehet részt, ha annak az ajánlásnak átvételét, amelyben ajánlóként szerepelt, a választási elnök megtagadta, vagy ha a korábbi ajánlás bármely okból hatálytalanná vált.

(72) Az ajánlók kötelesek aláírásaikat a polgármester, vagy az általa kijelölt tisztviselő, a kir. járásbíró, vagy kir. közjegyző által hitelesíttetni; e végből az aláírás alkalmával személyazonosságukat igazolniuk kell. Az aláírás hitelesítése bélyeg- és illetékmentes [T. 16. § (7) bek. és 23. § (3) bek.].

(73) Az ajánlók jogosultságát a választási elnök a választók névjegyzéke alapján állapítja meg.

(74) Az ajánlásnak tartalmaznia kell: az aláírók családi és utónevét, polgári állását (foglalkozását), lakását és életkorát.

(75) A választási elnök az ajánlás átvételére rendelt helyiségből, az ajánlás átnyújtóinak kivételével, mindenkit kitilthat.

(76) A választási elnök az ajánlás átadásáról a benyújtóknak elismervényt ad, és legkésőbb a benyújtást követő második nap déli 12 óráig írásban közli a benyújtók valamelyikével az ajánlás elfogadására vagy megtagadására vonatkozó döntését.

(77) A választási elnök olyan ajánlást, amelyen az ajánlók száma a megkívánt számnál kevesebb, vagy amely egyéb rendelkezéseknek nem felel meg, nem fogadhat el; viszont az olyan ajánlás elfogadását, amely ezeknek a kellékeknek megfelel, nem tagadhatja meg.

(78) Ha az ajánlók száma egyes nevek törlése következtében szállott a megkívánt mennyiség alá, a választási elnök köteles erről az ajánlás átnyújtói írásban azzal a hozzáadással értesíteni, hogy a hiányzó aláírásokat huszonnégy óra alatt egy ízben pótolhatják.

(79) A választási elnök köteles a neki átnyújtott ajánlási íveket gondosan megőrizni, és azokat a feleknek rövid időre sem adhatja többé vissza.

(80) Az elfogadott ajánlást sem az ajánlók nem vonhatják, sem a választási elnök nem utasíthatja többé vissza.

VII. VEGYES RENDELKEZÉSEK

(81) Ha valamely vármegye területe több azonos hatáskörű szakképviselő [T. 4. § (1) bek. a)] működési körébe esik (pl. m. kir. állami rendőrségi főkapitányok, m. kir. erdőigazgatóságok vezetői), közülük az lesz a törvényhatósági bizottság tagja, akit erre a belügyminiszter – az illetékes szakminiszterrel egyetértve – kijelöl.

(82) A T. 2. § (1) bekezdésének 4. pontja szerint a törvényhatósági bizottság tagjai közt helyet foglalnak az örökös tagok is, és az 5. § (1) bekezdése az örökös tagok választását kö-

telezően el is rendeli, ugyane § (7) bekezdése azonban az örökös tagoknak csak legmagasabb számát állapítja meg. Ezeknek a rendelkezéseknek az egybevetéséből kétségtelen, hogy minden törvényhatósági bizottság köteles ugyan örökös tagokat választani, ellenben nem köteles az örökös tagok összes helyeit betölteni.

(83) A T. 43. §-ának (1) bekezdése szerint a megalapítandó törvényhatósági bizottságba még a most működő törvényhatósági bizottság választ örökös tagokat – ezeknek legfeljebb felerészéig terjedő számban. Ezeknek örökös tagsági joguk azonban csak a megalakítandó új törvényhatósági bizottságban válik hatályossá.

(84) Minthogy a T. 5. §-ának (1) bekezdése szerint az örökös tagok választása csak a T. 5. § (2) bekezdésének megfelelően megalakított kijelölő bizottság előterjesztésére történhetik, a most működő törvényhatósági bizottság is köteles lesz ilyen kijelölő bizottság megalakításáról gondoskodni, amelynek megbízatása azonban az újra alakítandó törvényhatósági bizottság működésének megkezdésével megszűnik.

(85) A T. 13. §-a a törvényhatósági választások napjának kitűzését minden korlátozás nélkül bízta a törvényhatósági bizottságra. A választójog minél szélesebbkörű gyakorlása érdekében kívánatos azonban, hogy a törvényhatósági bizottság a választás napját – az országgyűlési képviselők választásáról szóló 1925: XXVI. tc. 51. §-a (1) bekezdése rendelkezésének hasonlatosságára – lehetőleg olyan napra tűzze ki, amelyre a törvény munkaszünetet rendel.

(86) A T. 13. §-ának (3) és (4) bekezdése a törvényhatósági bizottsági tagok megbízatásának határidejét öt, illetőleg tíz évben állapítja meg, nem jelöli meg azonban naptár szerint a megbízás kezdetének és megszűnésének időpontját. A törvényhatósági bizottságok megbízatásának egységessége érdekében elrendelem ennél fogva, hogy az öt, illetőleg tíz évi időtartamot a választást (kiküldetést) követő naptári év január elsejétől az ötödik, illetőleg a tizedik év december 31-ig kell számítani. Ez a gyakorlat alakult ki és áll fenn ma is az 1886: XXI. tc. 33. § első bekezdésének abból a rendelkezéséből, hogy az időközben megüresedett törvényhatósági bizottsági tagsági helyeket „minden év végével” kell betölteni, és ezzel a rendelkezéssel összhangban áll a T. 21. § (3) bekezdésének az a rendelkezése is, hogy a legtöbbadófizetők vagyoni képesítését minden év végén kell felülvizsgálni. Ez a rendelkezés az első ízben megalakuló törvényhatósági bizottságra – a T. 96. §-ának rendelkezése következtében – annyiban módosul, hogy ha az új törvényhatósági bizottság még 1930. évi január 1-je előtt megalakulna, megbízatása megalakulásával azonnal kezdődne, az öt, illetőleg tíz évi időtartamot azonban 1930. évi január hó 1-től kellene számítani. Mindezekhez képest a T. 13. § (4) bekezdésében említett sorshúzásnak az első öt év eltelté előtt olyan időben kell megtörténnie, hogy a kisorsolt tagok helyébe lépő új tagokat még az ötödik év december 31-ike előtt meg lehessen választani.

(87) A T. 15. §-ának (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy olyan szavazókörben, amelyben a választók száma 600-nál több, egynél több szavazatszedő küldöttséget lehet alakítani. Ennek a rendelkezésnek az a célja, hogy a választásra megszabott idő alatt minden választónak legyen módja a leszavazásra. Ebből következik, hogy ilyen szavazókörben két, három, sőt több küldöttséget is lehet alakítani, de valamennyi küldöttség részére ugyanabban az épületben kell helyiséget kijelölni, és a szavazókat a névjegyzék betűrendje szerint kell az egyes küldöttségek közt megosztani. (Pl. az I. szavazatszedő küldöttség előtt szavaznak azok

a választók, akinek családi neve A–K betűvel, a II. küldöttség előtt azok, akinek családi neve L–Z betűvel kezdődik.) Mindezekről a választókat az épület bejáratán, valamint az egyes szavazóhelyiségek bejáratí ajtáján kifüggesztett feltűnő hirdetéssel tájékoztatni kell.

(88) A T. 16. § (1) bekezdése szerint hivatalból rendelkezésre bocsátandó egyenlő szavazólapokat a legtöbbadófizetők és az összes választók választásai alkalmával a törvényhatóság első tisztviselője, az érdekképviselőti tagok választásánál pedig az illető érdekképviselőti csoport vezetősége bocsátja a választók rendelkezésére, és köteles gondoskodni arról, hogy a szavazólapok kellő időben és kellő mennyiségben rendelkezésre álljanak.¹²

(89) A szavazólapok hivatalos jellegének biztosítására azokat – a szavazólap ugyanazon helyén – a választást (kiküldést) vezető hatóság (intézmény) bélyegzőjével, törvényhatóságban az erre a célra készítendő külön bélyegzővel kell ellátni. A szavazólapok egyenlősége mindig csak ugyanegy választásra vonatkozik.

(90) A T. 21. § (3) bekezdése kötelességévé teszi az igazoló választmánynak, hogy minden év végén hivatalból vizsgálja meg, nem állott-e be a legtöbbadófizetők közül választott tagok valamelyikére nézve a vagyoni képesítés elvesztése, ami a bizottsági tagság megszűnését vonja maga után. A képesítés elvesztése – ugyane § (1) bekezdése 1. pontjának rendelkezéséből kitetszően csak akkor következik be, ha valamely bizottsági tagnak az adója annyira alászállott, hogy immár kevesebb, mint a legtöbbadófizetők névjegyzékében utolsóként szereplő választónak az adóösszege. Az tehát, hogy pl. az I. csoport tagjaként megválasztott legtöbbadófizető adója a 2. vagy a 3. csoport tagjainak az adóösszegére csökkent, a képesítés hiányát nem állapítja meg, és a legtöbbadófizetői bizottsági tagság elvesztését nem vonja maga után.

(91) A választók aláírásának a T. 16. § (7) és 23. § (3) bekezdésében említett hitelesítésére az ott felsorolt hatóságok vezetői vagy helyettesük, ahol járási vagy községi jegyzői kirendeltség működik, ennek a vezetője vagy helyettese jogosult. A 16. § (7) bekezdésében említett esetben azokban az aláírások hitelesítését a polgármesteren és helyettesén kívül mindaz a városi tisztviselő is teljesítheti, akit erre a polgármester kijelöl.

(92) A rendezett tanácsú városok a T. hatálybaléptétől kezdve a „megyei város” nevet viselik. Ehhez képest ezeknek a városoknak hivatalos címerait, bélyegzőit és pecséiteit haldéktalanul megfelelően át kell alakítani.

(93) A T. 44. § (3) bekezdése értelmében a törvényhatósági jogú és megyei városok tanácsa ennek a törvénynek a hatálybaléptével megszűnik, és azokban a kérdésekben, amelyek a városi tanács intézkedő (határozó) hatáskörébe tartoztak, ezután a polgármester intézkedik (határoz). Minthogy a T. 99. §-a szerint annak I. része, ahová a 44. § is tartozik, a törvény kihirdetése napján lép hatályba, – II. részét ellenben, amely a jogorvoslatokról és a hatósági fokozatokról rendelkezik, csak később, külön rendelettel fogom életbeléptetni, azokban az ügyekben, amelyekben eddig a tanács járt el, vagy volna hivatott eljárni, a T. II. részének hatálybalépéséig a hatósági fokozatok úgy alakulnak, hogy a tanács helyett a polgármester

¹² A 3.644/1929. B. M. eln. sz. rendelet (11)–(21) bekezdései értelmében mindig legalább kétszer annyi szavazólapot kell rendelkezésre bocsátani, mint amennyi választó egy adott kerületben (szavazókerületben) található. „A törvényhatóság első tisztviselője köteles az egyes csoportok vezetőinek, a csoportjukhoz tartozó választók számának arányában és a rendelkezésre álló készlet erejéig, belátása szerint, szavazólapokat kiadni.”

intézkedik (határoz), intézkedése (határozata) ellen pedig ahhoz a hatósághoz van helye fellebbevitelnek (közig. bírósági panasz), amelyhez a hatályos jogszabályok a városi tanács intézkedése (határozata) ellen engednek jogorvoslatot.

(94) A törvényhatósági jogú város tanácsa – az 1886: XXI. tc. 48. §-ának utolsó bekezdése szerint – a vármegyei állandó választmány előkészítő hatáskörét is ellátja, amely esetben az elnöklést a főispán végzi, és csak akadályoztatása esetében teljesíti ezt a polgármester. A T. 35. §-ának (1) bek. 3. pontja a közgyűlési ügyek előkészítését a kisgyűlésre ruházza. Addig azonban, amíg a kisgyűlés megalakul, a törvényhatósági jogú városokban ezt az előkészítő feladatot továbbra is – a főispán elnöklése mellett – a mai városi tanács teljesíti.

(95) A T. 99. §-a szerint a törvény kihirdetése napján hatályba lépnek a tisztviselők és egyéb alkalmazottak személyi és szolgálati viszonyairól szóló III. rész rendelkezései is. Ehhez képest a törvény kihirdetése napjától kezdve hatályosak mindazok a rendelkezések, amelyek a tisztviselők elméleti képesítésére, a tisztviselők alkalmazására, fizetési osztályba sorozására, illetményeire, pótlékban részesítésére, mellékfoglalkozásukra, szolgálati beosztásukra és nyugalombahelyezésükre vonatkozik. A T. hatálybalépése után esetleg megüresedő tisztviselői állásokat az új törvényhatósági bizottság által tartandó általános tisztújításig (T. 68. § (7) bek.) csak helyettesítés útján lehet betölteni. A gyakorlati közigazgatási vizsga szabályozásáról – a T. 66. §-ának (9) bekezdése értelmében – a minisztérium külön rendeletben fog intézkedni. Külön rendelettel fogja megállapítani a minisztérium a főispánok lakáspénzét is (T. 95. § (2) bek.).

(96) Megemlítem még, hogy a T. 15. §-ának (2) bekezdése értelmében a törvényhatósági közgyűlés feladata a választási elnökök és helyettes elnökök megválasztása, továbbá az 1886. évi XXI. tc. 47. §-a értelmében a megyei városok választási elnökeinek a kiküldése is.

(97) Végül rámutatok arra, hogy a T. 45. §-ának (2) bekezdése értelmében a községi névjegyzék-összeállítási és választási ügyekben a kisgyűlés megalakulása után másodfokon a kisgyűlés lesz hivatott eljárni, – a kisgyűlés megalakulásáig azonban ezekben a kérdésekben az 1886: XXII. tc. 33. § és 39. §-ában megjelölt hatóságok határoznak.

(98) Elvárom a közigazgatás valamennyi alkalmazottjától, hogy közigazgatásunk szervezetét és eljárását oly mélyen érintő ennek a törvénynek a végrehajtása, és rendelkezéseinek lelkiismeretes foganatosítása körül azt az odaadó ügybuzgalmat fogják kifejteni, amely a jó közigazgatásnak a leglényegesebb tényezője, és amelynek elmulasztását éppen azért – a közérdek megóvása céljából – kíméletlen szigorral lennék kénytelen megtorolni.¹³

Budapest, 1929. évi június hó 29-én.

Dr. Szcitovszky Béla s. k.
m. kir. belügyminiszter

Forrás: Magyarországi Rendeletek Tára 1929 (63. évf.), 160–176.

¹³ A rendelet két mellékletet tartalmaz, az egyik egy meghívó minta, míg a második egy ajánló ívnek a mintája, melyeket e helyütt nem közlünk.

SZATMÁR, UGOCSA ÉS BEREK KÖZIGAZGATÁSILAG EGYELŐRE EGYESÍTETT VÁRMEGYÉK SZERVEZÉSI SZABÁLYRENDELETEI (Mátészalka, 1932)

Az I. világháborút lezáró trianoni békeszerződés következtében az észak-keletmagyarországi megyék jelentős része került az országhatáron kívülre. Meghagyták Magyarországnak a régi Szatmár vármegye 28,4; Bereg vármegye 12,1 százalékát, míg Ugocsából mindössze 0,1 négyzetkilométert. Így Szatmár lakosságának 30,2; Ungnak 0,8; Bereg vármegyének 11 százaléka maradt meg a békeszerződés diktálta határok között. Szatmár és Bereg vármegye régi gazdasági, közigazgatási, kulturális központjait Romániához, és Csehszlovákiához csatolták. Szatmár vármegye fő vasútvonala, a Nagykároly-Szatmárnémeti vonal Romániához került, ezzel vált az akkori megyeszékhely és vasúti csomópont, Mátészalka a szatmári terület központjává. Bereg megye is elvesztette a kulturális, kereskedelmi, ipari központjait. A határon túlra került Beregszász helyett Vásárosnamény lett a beregi terület központja. A közigazgatás valósághoz történő igazításával és átalakításával jött létre Szatmár, Ugocsa és Bereg közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék szervezete.

Szatmár, Ugocsa és Bereg közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék szabályrendeleteit 1924-től kezdte megalkotni az önkormányzati jogkörrel rendelkező törvényhatósági bizottság.¹ Az autonóm szervezeti szabályok az évek során igazodtak a változó törvényi előírásokhoz, így több részletben született meg az a feltételrendszer, amelyen belül az egyesített vármegyék fejlethették működésüket. Így a törvényhatósági választókerületek felállítására 1929. júliusában került sor, a törvényhatósági bizottsági közgyűlés és a kisgyűlés szabályozása 1930. januárjában, a szakbizottságok felállítására csak 1932. szeptemberében ment végbe. Alább az erre vonatkozó szabályrendeleteket közöljük.

SZABÁLYRENDELET A TÖRVÉNYHATÓSÁGI VÁLASZTÓKERÜLETEKRŐL ÉS AZ EGYES VÁLASZTÓ- KERÜLETEKBE VÁLASZTANDÓ TÖRVÉNYHATÓSÁGI BIZOTTSÁGI TAGOK SZÁMÁRÓL²

1. § A törvényhatósági választókerületek területi beosztása és az egyes választókerületekben a törvényhatósági bizottsági rendes tagok és póttagok száma a következő:

¹ Rakovszky Iván belügyminiszter rendeletével 1924. február 13-án szüntette meg az ősi vármegyék önállóságát: „15.737/1924 B. M. körrendelet Szatmár, Ugocsa és Bereg vármegyék külön törvényhatósági jogkörének megszűnéséről. Az 1923: XXXV. tc. 14. §-ának rendelkezései szerint több vármegye közigazgatásilag ideiglenesen egyesített. A törvény idevonatkozó rendelkezései Szatmár, Ugocsa és Bereg közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyékben végrehajtottak, a vármegyék közös törvényhatósági bizottsága az 1924. évi január hó 19-én megtartotta első közgyűlését, ettől az időponttól kezdve tehát az említett vármegyéknek külön törvényhatósági jogköre megszűnt. Erről a vármegye közönségét tudomásvétel végett értesítem.”

² Megalkotta az 1929. július 13-án tartott közgyűlés határozata (533/1929 Bjkvi szám alatt), jóváhagyta a belügyminiszter 1929. augusztus 11-i rendelete (78.501/1929).

I. MÁTÉSZALKAI VÁLASZTÓKERÜLET

Székhelye: Mátészalka. Választ 14 rendes és 7 póttagot. Magában foglalja: 1. Mátészalka, 2. Vitka, 3. Ilk, 4. Olcsva, 5. Olcsvaapáti, 6. Ópályi, 7. Nagydobos, 8. Nyírparasznya, 9. Szamoszeg, 10. Szamoskér, 11. Hodász, 12. Jármí, 13. Papos, 14. Győrtelek, 15. Tunyog községeket.

II. NAGYECSEDI VÁLASZTÓKERÜLET

Székhelye: Nagyecsed. Választ 14 rendes és 7 póttagot. Magában foglalja: 1. Nagyecsed, 2. Fábiánháza, 3. Kocsord, 4. Nyírsaholy, 5. Kántorjánosi, 6. Nyírderzs, 7. Nyírmeggyes, 8. Gebe, 9. Nyírvasvári, 10. Nyírcsászári, 11. Vállaj, 12. Mérk, 13. Penészlek községeket.

III. FEHÉRGYARMATI VÁLASZTÓKERÜLET

Székhelye: Fehérgyarmat. Választ 10 rendes és 5 póttagot. Magában foglalja: 1. Fehérgyarmat, 2. Panyola, 3. Szatmárcseke, 4. Cégénydányád, 5. Gyügye, 6. Szamosújlak, 7. Penyige, 8. Matolcs, 9. Fülöp, 10. Fülöpdaróc, 11. Géberjén, 12. Nábrád, 13. Kérsemjén, 14. Magyar, 15. Kisar községeket.

IV. KÖLCSEI VÁLASZTÓKERÜLET

Székhelye: Kölcse. Választ 10 rendes és 5 póttagot. Magában foglalja: 1. Kölcse, 2. Fülesd, 3. Sonkád, 4. Jánk, 5. Majtis, 6. Darnó, 7. Kisnamény, 8. Csaholc, 9. Turricse, 10. Vámosoroszi, 11. Kispalád, 12. Botpalád, 13. Magosliget, 14. Kömörő, 15. Turistvándi, 16. Nagyszekeres, 17. Kisszekeres, 18. Mánd, 19. Nemesborzova, 20. Zsarolyán, 21. Tiszabecs, 22. Mílot, 23. Uszka, 24. Tiszakóród, 25. Tiszacsécse községeket.

V. CSENGERI VÁLASZTÓKERÜLET

Székhelye: Csenger. Választ 12 rendes és 6 póttagot. Magában foglalja: 1. Csenger, 2. Porcsalma, 3. Tyukod, 4. Csengersima, 5. Csegöld, 6. Nagygéc, 7. Csenferújfalú, 8. Ura, 9. Gacsály, 10. Császló, 11. Rozsály, 12. Komlódtótfalu, 13. Szamosbecs, 14. Pátyod, 15. Szamosangyalos, 16. Szamosályi, 17. Hermanszeg, 18. Szamostatárfalva, 19. Szatmárökörítő, 20. Rápolc, 21. Tisztaberek, 22. Kishodos, 23. Nagyodos, 24. Zajta, 25. Garbolc, 26. Méhtelek községek.

VI. VÁSÁROSNAMÉNYI VÁLASZTÓKERÜLET

Székhelye: Vásárosnamény. Választ 12 rendes és 6 póttagot. Magában foglalja: 1. Vásárosnamény, 2. Tarpa, 3. Beregsurány, 4. Beregdaróc, 5. Csaroda, 6. Márok, 7. Márokpapi, 8. Tákos, 9. Gulács, 10. Fejércse, 11. Hete, 12. Tivadar, 13. Barabás, 14. Gelénes, 15. Vámosatya, 16. Jánd, 17. Gergelyi, 18. Ugornya, 19. Tiszaszalka, 20. Tiszaadony, 21. Tiszavid községeket.

2. § Ezen szabályrendelet következtében a törvényhatóságnak a törvényhatósági választókerületek és a választandó törvényhatósági bizottsági tagok számának megállapítására vonatkozó korábbi rendelkezései hatályukat veszítik.

Kelt Szatmár, Ugocsa és Bereg közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék törvényhatósági bizottságának Mátészalkán 1929. évi július hó 13-ik napján tartott rendkívüli közgyűlésen.

SZABÁLYRENDELET A TÖRVÉNYHATÓSÁGI BIZOTTSÁGI KÖZGYŰLÉSEK SZÁMÁRÓL, IDEJÉRŐL ÉS TANÁCSKOZÁSI ÜGYRENDJÉRŐL³

I. A KÖZGYŰLÉSEK SZÁMA, IDEJE ÉS ÖSSZEHÍVÁSA

1. § A törvényhatósági bizottsági közgyűlések kétfélék: rendesek és rendkívüliek.

Rendes közgyűlés évenként kétszer, és pedig május hó első és szeptember hó második felének első csütörtökjén s ha ez ünnepre esnék, a reá következő csütörtökön tartandó, szükség esetén az ezt követő napokon folytatódik.

2. § A törvényhatósági bizottság közgyűlését, ha egyes törvények másképp nem rendelkeznek, a főispán, akadályoztatása esetén, vagy ha a főispáni szék üres, az alispán, mindkettőjük akadályoztatása esetén a vármegyei főjegyző, s mindezek egyidejű akadályoztatása esetén a vármegyei árvaszéki elnök hívja össze.

3. § Rendkívüli közgyűlést a főispán, illetőleg annak akadályoztatása esetén, vagy ha a főispáni szék üres, az, aki a 2. § értelmében a közgyűlés összehívására jogosult, bármikor összehívhat, ha pedig a törvényhatósági bizottság közgyűlése annak összehívását elhatározta, vagy ha az összehívást a törvényhatósági bizottság nem tisztviselő tagjainak legalább 25 százaléka vagy 50 nem tisztviselő tag – a tárgy megjelölésével – írásban kéri, vagy amennyiben az 1907. évi LX. tc.-ben felsorolt valamely eset forog fent, összehívni köteles.⁴ Ilyen esetben a közgyűlést 15 napon belül meg kell tartani.

³ Megalkotta az 1930. január 15-én tartott közgyűlés határozata (16/1930 Bjkvi szám alatt), majd módosította az 1931. május 7-i közgyűlés (25/1931 Bjkvi szám alatt), jóváhagyta a belügyminiszter 1931. június 26-i rendelete (72.969/1931)

⁴ Az 1907: LX. , a magyar királyi közigazgatási bíróság hatáskörének kiterjesztéséről szóló törvénycikk szerint a közigazgatási bíróság hivatott eljárni, ha a miniszter (kormány) a törvényhatóságra nézve sé-

A kérelmezők kötelesek aláírásukat a törvényhatóság első tisztviselője vagy helyettese, a kir. járásbíró, a kir. közjegyző, a járási főszolgabíró, vagy a községi előljáróság által hitelesíttetni. Az aláírás hitelesítése bélyeg és illetékmentes.

4. § A közgyűlés tárgysorozata az alispán állapítja meg, a főispán azonban módosítást kívánhat, megegyezés hiányában a kisgyűlés dönt. Az alispán köteles úgy a rendes, mint a rendkívüli közgyűlés időpontját és tárgysorozatát legalább 8 nappal a közgyűlés megkezdése előtt a Vármegyei Hivatalos Lapban közhírré tenni, azt a vármegye központi székházában hirdető táblán kifüggeszteni és a törvényhatósági bizottság valamennyi tagjának postán megküldeni.

5. § Azokat az ügyeket, amelyeknek tárgyalását a kisgyűlés határozza el, a legközelebbi rendes közgyűlés tárgysorozatába, ha pedig a kisgyűlés olyan ügynek sürgős tárgyalását kívánja, amelyet törvény nem utal rendes közgyűlés elé, azt a legközelebbi közgyűlés tárgysorozatába kell felvenni.

6. § A tárgysorozatba felvett ügyekkel össze nem függő önálló indítványt csak rendes közgyűlés, interpellációt ellenben akár rendes, akár rendkívüli közgyűlés elé lehet terjeszteni. Az indítvány és az interpelláció szövegét legalább 48 órával a közgyűlés határnapja előtt írásban kell az elnöknek bejelenteni.

A tárgysorozatba felvett ügygel összefüggő indítványnak csak az tekinthető, amely az illető konkrét ügy mikénti elintézésére irányul.

7. § Rendes közgyűlésen a tárgysorozat összeállítása után beérkezett rendeletek, átiratok és jelentések, valamint a kisgyűlés által előkészített sürgős ügyek is tárgyalhatók, ha azok legalább 24 órával előbb érkeztek és azokat az elnöknek bejelentették. Az esetre, valamint a 6. §-ban említett önálló indítványokra és interpellációkra vonatkozó tárgysorozatot az elnök köteles a rendes tárgysorozatba felvett ügyek tárgyalásának megkezdése előtt felolvastatni és a közgyűlésen jelenlevő törvényhatósági bizottsági tagok között szétosztani.

8. § A közgyűlésen tárgyalandó ügyek a következő sorrendben veendő fel a tárgysorozatba:

- a) kormányzói leiratok
- b) miniszteri leiratok
- c) alispáni időszaki jelentés
- d) idegen törvényhatóságok átiratai
- e) kisgyűlési javaslatok
- f) alispáni előterjesztések
- g) önálló indítványok
- h) kérelmek

9. § A tárgysorozatba felvett ügyekre vonatkozólag a közgyűlés előtti napon, valamint a

α

relmes rendeletet, határozatot vagy intézkedést fogadosít, a törvényhatósággal szemben valamely hatósági jogot törvényellenesen gyakorol, törvényt vagy más törvényes szabályt sért. Az eljárásnak első sorban akkor van helye, ha az a kérdés válik vitássá, vajon a miniszternek (kormány) volt-e a törvény szerint joga ahhoz, hogy megsemmisítse a törvényhatóság határozatát, vagy a törvényhatóság helyett maga határozzon, a szabályrendeletre nézve módosítást, vagy átalakítást kívánjon, vagy rendeleti úton maga állapítsa meg a szabályrendeletet, illetve a törvényt, vagy a kormánynak a törvényhatóság-hoz intézett rendeletét a törvényhatóság helyett maga hajtsa végre.

közgyűlés napján, annak megnyitása előtt a hivatalos órák alatt a törvényhatósági bizottsági tagok, valamint a ügyekben érdekeltek az alispántól felvilágosítást szerezhetnek.

II. A KÖZGYŰLÉS SZERVEZETE ÉS AZ ELNÖK JOGKÖRE

10. § A közgyűlés tagjai a törvényhatósági bizottság összes tagjai. A törvényhatóság azon tisztviselői és tiszteletbeli tisztviselői, kik a törvényhatósági bizottságnak nem tagjai, a közgyűlésen – ha ott hivatalos tennivalójuk van – megjelenhetnek, ott felszólalhatnak, előadói és jegyzői teendőket végezhetnek, szavazati joggal azonban nem bírnak.

11. § A közgyűlés elnöke a főispán, akadályoztatása esetén, vagy ha a főispáni szék üres, sorrend szerint azok, akik az I. 2. § értelmében a közgyűlés összehívására jogosultak.

12. § Az elnök

a) megnyitja, felfüggesztheti, legfeljebb 48 órával elhalaszthatja és berekeszti a közgyűlést;

b) őrökdi a felett, hogy a tanácskozásban és a határozathozatalban érdekelt tag részt ne vegyen;

c) vezeti a tanácskozást, a jogszabályoknak megfelelően megadja, megtagadja vagy megvonja a szót, megállapítja a személyes megtámadtatás címén kért felszólalás időpontját és megengedi vagy megtagadja a napirend előtti és az ügyrendhez kért felszólalást;

d) a jogszabályoknak megfelelően biztosítja a közgyűlés csendjét, rendjét, komolyságát és méltóságát; e végből bármikor felszólalhat és a jogszabályokban megállapított megkorlátoásokat a szónok beszédése közben is alkalmazhatja;

e) berekeszti a vitát; ha szükséges, elrendeli a szavazást, felteszi a kérdést a szavazásra, megállapítja a szavazatok eredményét és kimondja a határozatot;

f) a hallgatóság részéről okozott csendzavarás vagy bárminő a tanácskozás t zavaró beavatkozás, vagy rendzavarás esetén a zavart okozókat figyelmezteti s a figyelmeztetés eredménytelensége esetében, azokat kiutasíthatja, esetleg az egész hallgatóság eltávolítását elrendelheti.

III. A KÖZGYŰLÉS HATÁSKÖRE, A TANÁCSKOZÁS ÉS HATÁROZATHOZATAL RENDJE

13. § A közgyűlés hatáskörét az 1929. évi XXX. tc. 22. §-a és a 68. §-nak 14. és 19. pontjai szabályozzák.⁵

⁵ 1929: XXX. tc. 22. §: „(1) A törvényhatósági bizottság közgyűlésének hatásköre a törvényhatóság területét, szervezetét és gazdaságát érintő és általában azokra a kérdésekre terjed ki, amelyekben a törvényhatóság állásfoglalását vagy irányító akaratát kell kifejezésre juttatni. (2) Ehhez képest a törvényhatósági bizottság közgyűlése: 1. gyakorolja a politikai (1886: XXI. tc. 2. § c), levelezési, felírási jogot, a közigazgatási bírósági panaszjogot (1907: LX. tc.) és a jelen törvényben megállapított fegyelmi jogkört; 2. alkotja a törvényhatósági szabályrendeleteket; 3. határoz a területét érintő és a szervezetével kapcsolatos és hozzáutalt kérdésekben; 4. tárgyalja a számonkérőszék jelentését, a törvényhatóság első tisztviselőjének jelentését, valamint a közigazgatási bizottság jelentéseit és javaslatait; 5. felügyeletet gyakorol a közigazgatás önkormányzati szerveinek működése felett; 6. beiktatja a főispánt és tőle az esküt kive-

14. § A közgyűlésen a tanácskozási rend keretein belül felszólalási és szavazati joga van a törvényhatósági bizottság minden tagjának.

15. § A közgyűlési ügyeket az I. 8. § értelmében összeállított tárgysor szerinti sorrendben kell tárgyalni. Fontosabb vagy halasztást nem tűrő ügyek soron kívül, valamint összefüggő ügyek együttes tárgyalását az elnök elrendelheti, ugyanezt a közgyűlés bármely tagja is indítványozhatja, mely indítvány felett a közgyűlés egyszerű szavazással dönt.

16. § A tárgysorozatba felvett ügyekkel összefüggő indítványok nyomban tárgyalandók, ha csak a közgyűlés azok tárgyalásának elhalasztása vagy mellőzése iránt nem hoz határozatot.

17. § Ugyanabban a vitában minden bizottsági tag rendszerint csak egyszer szólhat a tárgyhöz, többszöri hozzászóláshoz az elnök indítványára a közgyűlés adhat engedélyt. A törvényhatóság első tisztviselője, helyettese, a tisztii főügyész és az előadók bármikor és akárhányszor, a vita berekesztése után is felszólalhatnak és felszólalásuk a megszabott időnél tovább is tarthat. Az indítványozó zárszó jogán másodszor is felszólalhat, amely esetben a felszólalás 10 percnél tovább nem tarthat.

18. § Akik felszólalni kívánnak, annak megjelölésével, hogy a javaslat (indítvány) mellett vagy ellene szólnak-e fel, a vármegyei főjegyzőnél jelentkeznek. A jelentkezőket, aszerint, amint a javaslat mellett vagy ellen kívánnak felszólalni, váltakozva, de jelentkezésük sorrendjében kell szólásra felhívni.

19. § A hozzászólás időtartama rendszerint nem lehet hosszabb fél óránál, amelyet a felszólaló kérelmére a közgyűlés legfeljebb 1 óráig meghosszabbíthat.

20. § Ha a vita 2 órán túl terjed és a tárgyhöz már legalább 4 bizottsági tag hozzászólott, a törvényhatósági bizottság – az elnöknek vagy bármelyik tagnak indítványára – az egyes

szi; 7. határoz a felfüggesztett törvényhatósági első tisztviselő helyettesítése, az összes törvényhatósági tisztviselők felelősség alól felmentése és a törvényhatósági tisztviselők nyugdíjazása kérdésében; 8. választja a törvényhatóság választás alá eső tisztviselőit, a törvényhatósági bizottság örökös tagjait, a bizottságok és választmányok választás alá eső tagjait, a felsőházba küldendő rendes és póttagokat és mindazokat, akiket valamely közjogi szervhez a törvényhatóság képviseletében választás útján kell kiküldeni; 9. irányítja saját gazdasági természetű ügyeit, megállapítja a költségvetést és zárszámadást, törvényhatósági jogú városban a beruházási és a városrendezési tervet; 10. határoz a vagyonszerzés, elidegenítés vagy megterhelés, terhes szerződés vagy egyesség kötése kérdésében; azonban ez a jog vármegyében 10,000, törvényhatósági jogú városban 50,000 pengő értékig a kisgyűlés hatáskörébe tartozik; a visszatérő szolgáltatásokból álló kötelezettség értékét (ideértve a bérleti és haszonbérleti szerződést is) valamennyi szolgáltatás együttes összege adja; egyébként az érték megállapítására az 1911: I. tc. 6. §-ának rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni; 11. határoz a törvényhatóság vagyona, jövedelmének hovatartozása, a saját és a kezelésében lévő készpénzek gyümölcsöztetése, a gyámpénztári pénzkészleteknek mely pénztézeteknél és mekkora összegek erejéig elhelyezése, középületek emelése, közintézmények és üzemek, berendezések, vállalatok létesítése és rendeltetése, szervezeti és kezelési módjuk megállapítása kérdésében, gondoskodik saját szükségleteinek fedezéséről, közszolgáltatások behozataláról, határoz az érdekszövetség létesítése vagy a meglévőkhöz csatlakozás kérdésében; 12. megállapítja a törvényhatósági közgyűlés és a kisgyűlés ügyrendjét, üléseinek számát és időközzeit és 13. határoz a községi képviselőtestületek feloszlásának tárgyában teendő előterjesztés kérdésében.

(3) A törvényhatósági bizottság hatáskörébe utalt azokban az ügyekben, amelyek nem esnek a (2) bekezdés rendelkezései alá, e törvény hatálybalépésétől kezdve a törvényhatósági kisgyűlés jár el. (4) A törvényhatósági bizottság közgyűlése fellebbviteli jogkört nem gyakorol." Majd a 68. § 14. és 19. pontja a vármegyei tisztviselők díjazásának megállapításának jogát illetve a magasabb fizetési osztályba történő átsorolást tartalmazza.

hozzászólások időtartamát korlátozhatja. A korlátozott időtartam 10 percnél rövidebb nem lehet és azt a közgyűlés egyes indokolt esetben – a szónok kérelmére – hozzászólás nélkül, egyszerű szavazással, a korlátozásképen megszabott időtartam kétszereséig meghosszabbítja.

21. § Ha a hozzászólási időtartam korlátozása után a tárgyalás újabb 2 óráig tartott, a törvényhatósági bizottság – az elnöknek, vagy bármelyik bizottsági tagnak indítványára – felszólalás nélkül, egyszerűen szavazással elhatározhatja, hogy a kérdés tárgyalását berekeszti. A berekesztés elhatározása után a tárgyalás alatt álló kérdésben, a 17. és 25. §-ban említett kivétellel, további hozzászólás nélkül kell határozni.

22. § A vitának a 20. és 21. §-okban említett 2 órás időtartamába az előadónak, a szakbiztosítóknak és a szakképviselőnek beszédidejét nem lehet beszámítani.

23. § Az I. 6. §-ban említett indítványokat és interpellációkat, ha csak a közgyűlés az elnök indítványára másképp nem határoz, csak a tárgysorozatba felvett ügyek letárgyalása után lehet előterjeszteni. Az indítványt a kisgyűlés előadója ismerteti röviden a kisgyűlés javaslatával együtt. A közgyűlés először – minden felszólalás kizárásával – abban a kérdésben határoz, kívánja-e az ügyet tárgyalni.

Ha a közgyűlés az indítvány tárgyalását határozta el, az indítványt tevő bizottsági tag indítványát megokolhatja, felszólalása azonban a közgyűlés előzetes engedélye nélkül 15 percnél tovább nem tarthat. Az interpellációra adott válasz után az interpelláló az elnök engedélyével felszólalhat, a felszólalás azonban 5 percnél tovább nem tarthat.

24. § Személyes megtámadtatás kérdésében rendszerint azonnal fel lehet szólni, az elnök azonban a felszólalást a napirend letárgyalása utáni időre halaszthatja. Az ilyen, valamint az ügyrendhez kért felszólalás 5 percnél tovább csak az elnök engedélyével tarthat.

25. § Az a tisztviselő, aki szakszerűség képviselője címén tagja a törvényhatósági bizottságnak, köteles ennek ülésein megjelenni, felhívásra az ügykörbe eső szakkérdésekben felvilágosítást adni és akadályoztatása esetében magát ebből a célból helyettesíteni. Ennek a kötelességnek gyakorlása közben bármikor és akárhányszor felszólalhat és felszólalása a megszabott időnél tovább is tarthat.

26. § A törvényhatósági bizottság közgyűlése, ha valamely jogszabály kifejezetten másképp nem rendelkezik, egyszerű szótöbbséggel határoz.

27. § A határozatot, ha erre szükség van, szavazással kell megállapítani. A szavazást az elnök rendeli el és köteles azt elrendelni, ha a szavazást legalább 10 jelenlevő tag írásban kívánja.

28. § Kötelező a névszerinti szavazás olyan kérdésben, amely új adók megállapítására, a meglévő adók emelésére vagy mérséklésére, 10 000 pengőt meghaladó értékű ingatlan vagy ingó vagyon szerzésére, vagy elidegenítésére, terhes szerződés vagy egyesség, bérleti vagy haszonbérleti szerződés kötésére, vagy legalább ugyanilyen összegű kölcsön felvételére vagy arra vonatkozik, hogy alkottassék-e valamely kérdésben szabályrendelet, vagy ha azt valamely jogszabály kifejezetten rendeli, vagy azt a bizottsági tagok jelenlevő 15 százaléka, vagy jelenlevő 30 bizottsági tagírásban kéri.

29. § A törvényhatóság választás alá eső tisztviselőinek, a törvényhatósági bizottság örökös tagjainak, a bizottságok és választmányok választás alá eső tagjainak, a felsőházba küldendő rendes és póttagoknak, és mindazoknak a választása, akiket valamely közjogi szervhez

a törvényhatóság képviselőjében választás útján kell kiküldeni, ha az 1929. évi XXX. tc. egyes esetekre másképp nem rendelkezik, titkos szavazással történnek. Titkos a szavazás a tisztviselők fegyelmi kérdéseiben is.

30. § A szavazás előtt a kérdés feltevéséhez legfeljebb 2 bizottsági tag szólhat. Az egyes felszólalások 5 percnél tovább nem tarthatnak.

31. § Az elnöknek ebben a minőségében szavazati joga nincs, de szavazat egyenlőség esetében köteles dönten; választásoknál azonban az elnök nem dönt, hanem – amennyiben egyes törvények másképp nem rendelkeznek – az egyenlő számú szavazatot kapott jelöltekre a szavazást azonnal megismételteti, ha az újabb szavazás sem vezetne eredményre, az egyenlő számú szavazatot kapott jelöltek közt a legközelebbi közgyűlésen új választást kell tartani.

32. § Ha az elnök bármely címen tagja a törvényhatósági bizottságnak, abban az ügyben, amelynek tárgyalása alatt elnökölt, szavazati jogát nem gyakorolhatja.

33. § A határozathozatal általában egyszerű szavazással, azaz felkiáltással, felállással, kézfeltartással, csoportba állítással, a névszerinti szavazás a törvényhatósági bizottsági tagok névsorának felolvasása mellett „igen”-nel vagy „nem”-mel, míg a titkos szavazás az elnök által alakított egy vagy több 1-1 elnökből, 2-2 tagból és a törvényhatósági tisztviselők sorából kijelölt 1-1 jegyzőből álló szavazatszedő küldöttség előtt kizárólag az alispán által rendelkezésre bocsátott és bélyegzővel ellátott egyenlő szavazó lapokkal történik.

A szavazatszedő küldöttségek működésüket mindaddig kötelesek folytatni, míg szavazók jelentkeznek. Ha szavazók már nem jelentkeznek, a küldöttség elnöke köteles a közgyűlés helyiségeiben valamint folyosóin tartózkodó bizottsági tagokat a bizottság jegyzője útján kikiáltással felszólítani szavazatuknak az általa e célra meghatározott határidőn belül történő leadására s a szavazást csak ezen határidő letelte után zárhatja le.

34. § A szavazólapokat összehajtva kell az ezen célra szolgáló urnába dobni, azok a szavazatszedő küldöttség tagjai által csak a szavazás befejezése után vehetők ki az urnából. A szavazólapokat a jogorvoslati határidő lejártáig a vármegye alispánja köteles megőrizni.

IV. A KÖLTSÉGVETÉS ÉS ZÁRSZÁMADÁS TÁRGYALÁSA

35. § A vármegye előző évi zárszámadását a május havi, a jövő évi költségvetését pedig a szeptember havi közgyűlésben kell mindig tárgyalni.

36. § A zárszámadás és költségvetés tárgyalásának módjára és időtartamára nézve is a 13–34. §-okban foglalt rendelkezések az irányadók azzal az eltéréssel, hogy a hozzászólás korlátozása (19. §), illetőleg a tárgyalás berekesztése (20. §) csak akkor határozható el, ha a vita 3 órán túl, illetve a hozzászólás korlátozása után további 3 órán túl terjed.

V. ÉRDEKELTSÉG

37. § Senki sem vehet részt a tárgyalásban és a határozathozatalban, ha olyan ügyről van szó, melyben közvetlenül vagy hozzátartozói (1886: XXI. tc. 78. §) útján közvetve, mint magánszemély is, anyagilag érdekelve van.⁶

38. § Az érdekelttség kérdését az elnök vagy bármely bizottsági tag felveheti. Az érdekelttség kérdésében az elnök vagy bármely bizottsági tag indítványára, az érdekeltnek állított bizottsági tag és a tiszti ügyész meghallgatása után – hozzászólás nélkül – egyszerű szavazással a közgyűlés dönt.

VI. SZÉKSÉRTÉS

39. § Az a törvényhatósági bizottsági tag, aki az állam és a társadalom rendje ellen izgató vagy a nemzeti érzést, vagy a vallási meggyőződést sértő kifejezést használ, aki a tanácskozás méltósága ellen vét, aki a közgyűlés egyes pártjait vagy tagjait sértő kifejezéssel illeti, vagy bármilyen módon sérti és a sértést az elnök figyelmeztetése után azonnal vissza nem vonja, valamint az a bizottsági tag, aki a tanácskozást zavaró vagy annak komolyságához nem méltó magatartást tanúsít, és azt megintés vagy rendreutasítás után is folytatja, széksértést követ el.

40. § A széksértés elkövetése kérdésében – az elnök felhívására – a tiszti főügyész köteles indítványt tenni, amely indítvány felett a közgyűlés hozzászólás nélkül egyszerű szavazással végérvényesen határoz.

A széksértés megállapítása után az elnök a széksértést elkövető tagtól a szót megvonja és a tiszti főügyészt felhívja, hogy a kiszabandó pénzbírság mértékére tegyen indítványt. A tiszti főügyész köteles a felhívásnak eleget tenni. A pénzbírság összegének mértéke kérdésében a közgyűlés – legfeljebb 2 tagjának, legfeljebb 10 percig tartó hozzászólás után – végérvényesen határoz.

41. § A széksértés büntetése 500 pengőig terjedhető pénzbírság, amelyet a törvényhatósági szegényalap javára kell fordítani. A pénzbírság kirovása nem állja útját annak, hogy az elkövetett cselekményt bünyenyítő úton is megtorolják.

42. § A széksértésben elmarasztalt bizottsági tag tagsági jogait mindaddig nem gyakorolhatja, amíg a kiírt bírságot ki nem fizette. Aki a bírságot 8 nap alatt nem fizeti le, elveszti bizottsági tagságát.

43. § Azt a törvényhatósági bizottsági tagot, aki a tanácskozás rendjét ismételt rendreutasítás, esetleg bírságolás ellenére is tovább zavarja és ezzel a tárgyalás lehetőségét veszélyezteti, az elnök a törvényhatósági bizottság közgyűlésének aznap üléseéből kizárhatja és ha azonnal el nem távozik, karhatalommal eltávolíthatja.

α

⁶ A hozzátartozó meghatározását az 1886: XXI. tc. említett paragrafusa a következőkben adja meg: „Ugyanazon törvényhatóságnál (házi vagy gyámi) pénztárnoki, ellenőri, könyvelői és számvevői állásra nem alkalmazhatók: kik egymással egyenes fel- vagy lemenő rokonságban vagy harmadíziglen oldalrokonságban vagy másodíziglen sógorságban, továbbá fogadott szülei vagy gyermeki viszonyban állnak.”

44. § Ha a rendzavarás nagyon súlyos, vagy ha azt durva sértegetéssel követték el, az elnök a megtorlás elhatározását a közgyűlés elé terjesztheti. Az elnök a közgyűlés határozatát kérheti ki azzal a rendzavaró bizottsági taggal szemben is, akit ő már ismételten kizárt.

45. § A közgyűlés az eleje utalt bizottsági tagot egymást követő legfeljebb 6 közgyűlésről kizárhatja. A kizárás kérdésében a közgyűlés – hozzászólás nélkül, egyszerű szavazással – végérvényesen határoz. A kizárás elhatározása után az elnök felhívására a tiszti főügyész köteles indítványt tenni a kizárás időtartamára. A tiszti főügyész indítványa felett a közgyűlés – legfeljebb 2 tagjának 10-10 percnél hosszabb ideig nem tartó hozzászólás után – végérvényesen határoz. A kizárt tag a kizárás hatálya alatt tagsági jogát egyáltalában nem gyakorolja.

46. § A közgyűlés a kizárás elhatározásával egyidőben az ügyet az igazoló választmány elé utalhatja annak megvizsgálása végett, hogy a bizottsági tag magatartása következtében nem vált-e méltatlanná a bizottsági tagságra? Az igazoló választmány erre vonatkozó megokolt előterjesztése felett a közgyűlés – napirend előtt legfeljebb 2 tagnak, legfeljebb 10-10 percig tartó hozzászólása után – egyszerű szavazással végérvényesen dönt.

47. § Az, akit valamely törvényhatósági bizottság közgyűlése bizottsági tagságától megfosztott, a megfosztás napjától számított 5 év alatt egy törvényhatósági bizottságnak sem lehet tagja.

VII. A KÖZGYŰLÉS NYILVÁNOSSÁGA

48. § A közgyűlés nyilvános, azonban a helyiségének a tanácskozássra rendelt részében a közgyűlés tartama alatt csak a törvényhatósági bizottság tagjai, a meghívott vendégek és azok tartózkodhatnak, akiknek ott hivatalos tennivalójuk van. Azt, aki a közgyűlés tartama alatt annak helyiségében jogosulatlanul tartózkodik, az elnök távozásra hívja fel, szükség esetében karhatalommal távolítja el.

49. § Az elnök a közgyűlés helyiségében a sajtó képviselői és a hallgatóság részére elkülönített helyet jelöl ki.

50. § Ha a hallgatóság, vagy ennek egy vagy több tagja a tanácskozás csendjét vagy rendjét figyelmeztetés után is zavarja, az elnök a rendzavarókat, szükség esetében az egész hallgatóságot távozásra hívja fel és az ellenszegülőket karhatalommal távolítja el.

51. § Az, aki a törvényhatósági bizottság közgyűlésének tartama alatt a közgyűlési helyiség tanácskozássra rendelt részében jogosulatlanul tartózkodik és onnan felhívásra azonnal el nem távozik, ha cselekménye súlyosabb büntetés rendelkezése alá nem esik, vétséget követ el és őt egy évig terjedhető fogházzal és politikai jogai gyakorlásának felfüggesztésével kell büntetni. Ezt a rendelkezést kell alkalmazni a hallgatóságnak, valamint a törvényhatósági bizottságnak a 43. és 45. §-ok értelmében kizárt azokra a tagjaira is, aki a közgyűlési helyiségeknek bármelyik részéből az elnök kiutasító vagy kitiltó rendelkezése ellenére azonnal el nem távozik vagy oda kiutasítás, vagy kitiltás hatálya alatt ismét visszatér.

VIII. KÖZGYŰLÉSI JEGYZŐKÖNYV

52. § A közgyűlési jegyzőkönyveket a vármegyei jegyzők vezetik s azok mikénti vezetésére nézve a V. Ü. Sz. 130. §-ában foglalt rendelkezések az irányadók.⁷

53. § A közgyűlés jegyzőkönyvét rendszerint a másnapi ülésben a közgyűlés hitelesíti. Az egy napig tartó vagy az utolsó napi közgyűlés jegyzőkönyvét a közgyűlés által megbízott küldöttség 3 nap alatt köteles hitelesíteni. A jegyzőkönyv hitelesítésekor a közgyűlés által elfogadott fontosabb feliratokat és átiratokat is fel kell olvasni s a hitelesítő küldöttség elbírálása alá kell bocsátani.

IX. A HATÁROZATOK VÉGREHAJTÁSA

54. § A közgyűlés határozatait az alispán hajtja végre akként, hogy a közgyűlésből kelt felterjesztéseket és átiratokat az egyesített vármegye közönsége nevében az alispán, az egyes határozatokat az illető előadó jegyző írja alá és adja ki.

55. § Ezen szabályrendelet kormányhatósági jóváhagyás után lép életbe és ezen tárgyban megelőzőleg hozott szabályrendeletek hatályukat veszítik.

Kelt Szatmár, Ugocsa és Bereg közigazgatásilag egyselőre egyesített vármegyék törvényhatósági bizottságának Mátészalkán, 1930. évi január hó 15-ik napján tartott rendkívüli közgyűlésében.

SZABÁLYRENDELET A TÖRVÉNYHATÓSÁGI VÁLASZTÓKERÜLETEKRŐL ÉS AZ EGYES VÁLASZTÓ- KERÜLETEKBEN VÁLASZTANDÓ TÖRVÉNYHATÓSÁGI BIZOTTSÁGI TAGOK SZÁMÁRÓL¹

I. A KISGYŰLÉS SZERVEZETE

1. § A törvényhatósági kisgyűlés választott tagjainak száma: húsz.

A törvényhatósági bizottság a legtöbb adót fizetők közül választott tagjainak csoportjából legalább 4, az összes választók közül választott tagjainak csoportjából legalább 4, az érdekképviseleti tagjainak csoportjából legalább 4 gyűlési tagot köteles választani.

α

⁷ A V.Ü.Sz. többször alkalmazott korabeli rövidítés, jelentése vármegyei ügyviteli szabályzat. A m. kir. belügyminiszter 1902. évi 125.000. számú rendelete – Vármegyei Ügyviteli Szabályzat megtalálható *Magyarországi Rendeletek Tára 1902* (36. évf.), 1156–1361. Az említett 130. § szerint a jegyzőkönyvi kivonatok és töredékek készítésével ezeket sorrendben egymáshoz illesztve jön létre a közgyűlés teljes jegyzőkönyve.

¹ Megalkotta az 1930. január 15-én tartott közgyűlés határozata (17/1930 Bjkvi szám alatt), majd módosította az 1932. május 12-i közgyűlés (133/1932 Bjkvi szám alatt), jóváhagyta a belügyminiszter 1932. augusztus 26-i rendelete (63.283/1932).

A kisgyűlés választás alá eső tagjait a törvényhatósági bizottság a közgyűlési tagjai közül 5 évre titkos szavazással választja. A megválasztottak között a törvényhatósági bizottságnak úgy a legtöbb adót fizetők és az összes választók által választott, mint az érdekképviselési törvényhatósági bizottsági tagoknak képviselve kell lenniök. A gyűlés tagjává megválasztani nem lehet azt, aki szakszerűség képviselése címén, vagy hivatali állásánál fogva tagja a törvényhatósági bizottságnak.

2. § A kisgyűlés tagjainak választása alkalmával a rendes tagok választásával együttesen a rendes tagokkal egyenlő számú póttagot is kell választani. Azok, akikre több szavazat esett, lesznek a rendes tagok, a többiek a rájuk esett szavazatok sorrendjében a póttagok. Szavazategyenlőség esetében azt illető a rendes tagság, illetőleg a sorrendi elsőség, akinek magasabb az iskolai képzettsége. Ha az elsőbbséget ezen az alapon nem lehet megállapítani, a közgyűlés elnöke sorshúzással dönt.

3. § A megüresedett rendes tagsági helyekre a sorrendben első póttag lép. A póttagokat az alispán hívja be és a behívás megtörténtét az elnök jelenti be a kisgyűlésnek.

4. § A kisgyűlés elnökére és annak hatáskörére nézve a közgyűlés elnökére vonatkozó és a 16/1930. Bjkvi sz. szabályrendelet II. 11. és 12. §-okban foglalt rendelkezések irányadók.²

II. A KISGYŰLÉS ÜGYRENDJE

5. § A kisgyűlés rendszerint a közigazgatási bizottsági ülést követő napon, vagy minden hónap második péntekjét követő szombaton, vagy ha ez ünnep, a rákövetkező köznapon tartja rendes gyűlését, amelyre külön meghívó ki nem bocsátatik. Az, aki a kisgyűlés összehívására jogosult, szükség esetén a havi rendes kisgyűlést más napra is kitűzheti.

Az olyan hónapokban, amelyekben rendes, vagy rendkívüli törvényhatósági közgyűlés van összehívva, a rendes havi törvényhatósági kisgyűlés elmarad és az ügyek a törvényhatósági közgyűlés előtt amúgy is tartandó rendkívüli törvényhatósági kisgyűlésen tárgyalandók le.

6. § Rendkívüli kisgyűlést a főispán, illetőleg aki a kisgyűlés összehívására a 4. § értelmében jogosult, bármikor összehívhat és a nem tisztviselő tagok legalább egynegyed részének kívánságára négy nap alatt összehívni köteles.

7. § A kisgyűlés tárgysorozatát az alispán állítja össze s köteles azt a gyűlés megkezdését megelőzően a kisgyűlés megjelent tagjai között szétosztani.

Későn érkezett, de az alispán által rendkívül sürgősnek ítélt ügyek tárgysorozaton kívül is tárgyalhatók, az ily ügyeket azonban az elnök a kisgyűlésnek külön bejelenteni tartozik.

8. § A tárgysorozatba felvett ügyeket az alispán terjeszti a kisgyűlés elé s azok elkészítésére, előadására és kezelésére vonatkozólag a V. Ü. Sz. 124–132. §§-aiban foglalt rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.³ A kisgyűlésen előadóként működhetik a kisgyűlés tagjai közé nem tartozó vármegyei tisztviselő is, akit azonban szavazati jog nem illet meg.

² Lásd erre a fent közölt „Szabályrendelet a törvényhatósági bizottsági közgyűlések számáról, idejéről és tanácskozási ügyrendjéről” vonatkozó pontjait.

³ Lásd erre a m. kir. belügyminiszter 1902. évi 125.000. számú rendeletét – Vármegyei Ügyviteli Szabályzat megtalálható Magyarországi Rendeletek Tára 1902 (36. évf.), 1156–1361, ezen belül a 124–132 §-ok a 1243–1248. oldalon találhatók.

A kisgyűlés jegyzőjét a vármegye alispánja jelöli ki a vármegyei tisztviselők közül. Szakkérdések tárgyalására az érdekelt állami és törvényhatósági szaktisztviselőket meg kell hívni és meg kell hallgatni. A kisgyűlés szakkérdések tárgyalására bárki mást is meghívhat és meghallgathat.

9. § A kisgyűlés határozóképeségéhez legalább öt nem-tisztviselő tag jelenléte szükséges. Ha a kisgyűlés határozatképtelensége miatt új kisgyűlést kell összehívni, ezen a kisgyűlésen a jelenlevők határoznak mindazokban az ügyekben, amelyek a határozatképtelen kisgyűlés tárgysorozatában fel voltak véve.

10. § A kisgyűlés nyilvános, de a többség az elnök vagy bármely tag indítványára bizonyos ügyek tárgyalására nézve zárttá nyilváníthatja.

A kisgyűlés helyiségének tanácskozássra rendelt részében csak a kisgyűlés tagjai és azok tartózkodhatnak, akik ott hivatalos tennivalókat végeznek.

11. § A tanácskozás és határozathozatal rendjére nézve a 16/1930. Bjkvi sz. szabályrendelet III. 13–34. §, az érdekeltségre nézve pedig az V. 37–38. §-aiban foglalt rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy titkos szavazásnak helye nincsen.⁴

12. § A kisgyűlésnek az a tagja, aki egymás után következő három ülésről igazolatlanul elmarad, elveszti kisgyűlési tagságát. A kisgyűlési tagság elvesztése kérdésében az igazoló választmány az elnöktől kapott értesítéstől számított 30 napon belül köteles határozni. Határozata ellen 15 nap alatt panasszal lehet élni a m. kir. közigazgatási bírósághoz.

13. § A kisgyűlés jegyzőkönyvét az alispán által megbízott jegyző vezeti. A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a jelenlevők, valamint a távolmaradt tagok névsorát, a kisgyűlésen tárgyalt ügyek alispáni számát. Amennyiben a hozott határozat az előadó javaslatával teljesen megegyező, úgy elégséges a szám feljegyzése, ellenkező esetben annak megjegyzése, hogy ellenkező határozat hozott. A jegyzőkönyvet az elnök és a jegyző írják alá.

14. § A kisgyűlés határozatait annak elnöke írja alá és az alispán hajtja végre.

III. A KISGYŰLÉS HATÁSKÖRE

15. § A törvényhatósági kisgyűlés:

1. első fokon intézkedik (határoz) azokban a közérdekű ügyekben, amelyekben az intézkedés (határozás) joga az 1929. évi XXX. tc. hatálybalépésének időpontjában a törvényhatósági bizottságot illette, de amelyeket ennek a törvénynek 22. § 2. bekezdése nem sorol fel;

2. másodfokon határoz azokban a közérdekű ügyekben, amelyekben az 1929. évi XXX. tc. hatályba lépéskor másodfokon a törvényhatósági bizottság volt hivatott határozni;

3. előkészíti a törvényhatósági bizottsági közgyűlés elé terjesztendő ügyeket;

4. a számonkérőszékbe a kisgyűlés évenként két tagot küld ki, nem tisztviselő tagjai közül.

16. § Ezen szabályrendelet kormányhatósági jóváhagyása után lép életbe és ezen tárgyban megelőzőleg hozott szabályrendeletek hatályukat veszítik.

Kelt Szatmár, Ugocs és Bereg közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék törvényhatósági bizottságának Mátészalkán, 1930. évi január hó 15-ik napján tartott rendkívüli közgyűlésében.

⁴ Lásd erre a fent közölt „Szabályrendelet a törvényhatósági bizottsági közgyűlések számáról, idejéről és tanácskozási ügyrendjéről” vonatkozó pontjait.

SZABÁLYRENDELET A TÖRVÉNYHATÓSÁGI BIZOTTSÁG SZAKBIZOTTSÁGAIRÓL¹

1. § A törvényhatósági bizottság egyes ügyek előzetes tárgyalására szakbizottságokat alapít, amely szakbizottságok a következők:

- a) jog- és pénzügyi szakbizottság,
- b) közgazdasági szakbizottság,
- c) műszaki szakbizottság,
- d) közjótékonyági szakbizottság,

2. § A szakbizottságok a törvényhatósági kisgyűlés és közgyűlés véleményező és javaslatkészítő szervei, amelyek saját kezdeményezésükre is tehetnek javaslatokat.

3. § A szakbizottságok tagjainak száma hat, akiket a törvényhatósági bizottság öt naptári évre terjedő megbízással titkos szavazással választ. Az időközben megüresedett tagsági helyeket lehetőleg a legközelebbi közgyűlésen kell betölteni. Az időközben megválasztott tag megbízása az egész bizottság megbízásával együtt lejár. Az a tag, aki egyfolytában három ülésről igazolatlanul elmarad, tagságát veszíti és a következő ciklusban sem választható meg egyik szakbizottságba sem.

4. § A szakbizottságok tagjává nem lehet megválasztani azt a köztisztviselőt, aki hivatali állásánál fogva tagja a törvényhatósági bizottságnak, a szaktisztviselők azonban meghallgatásuk céljából az ülésekre meghívandók.

5. § A szakbizottságok elnöke az alispán vagy törvényes helyettese, akik az ügyek előadói által szerkesztett jegyzőkönyveket hitelesítik.

6. § A szakbizottságok üléseit az alispán vagy törvényes helyettese hívja össze, amidőn azt szükségesnek tartják, de szakbizottságok összehívását kérhetik a szakbizottság tagjai is.

7. § A szakbizottságok zárt ülésben tanácskoznak s szavazat többséggel határoznak.

8. § A jogi- és pénzügyi szakbizottság véleményével kell ellátni azon ügyeket is, amelyek más szakbizottságok letárgyaltak.

9. § Az első ízben történt megválasztással járó megbízatás csak az 1932., 1933. és 1934. évekre érvényes.

Kelt Szatmár, Ugocsa és Bereg közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék törvényhatósági bizottságának Mátészalkán, 1932. évi szeptember hó 22-ik napján tartott ülésében.

Forrás: Szatmár, Ugocsa és Bereg közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék szabályrendeletei. Összeállította DR. NOÉH FERENC tb. főszolgabíró, vm. aljegyző, főispáni titkár, kiadja az Egyesített Vármegyék törvényhatósága, Mátészalka, 1934.

HAJDÚSÁMSON KÖZSÉG HATÁRÁBAN FEKVŐ MARTINKA HEGYKÖZSÉG RENDSZABÁLYA

(1934. március 25.)

Az 1894-es törvényi szabályozást követően az 1929. évi XVII. tc szabályozta ismételten a hegyközségek jogi kereteit. Eszerint minden 150 kataszteri holdnál nagyobb, legalább tíz tulajdonos kezében lévő birtokegyüttes esetében meg kell alakítani a hegyközséget. Ezek feladata a szőlő- és borgazdaság érdekeinek képviselete és védelme, e célból a törvény korlátai között autonóm, önkormányzati hatáskörrel rendelkezik. A törvényhez fűzött földművelésügyi miniszteri rendelet (3.600/II F.M. számú 1929. évi rendelet) nemcsak a hegyközségek és a hegyközségi tanácsok megalakításáról intézkedett, de egyben pontos hegyközségi rendtartási mintát is közölt.

Martinka hegyközség az Alföldön található, a Debrecentől alig 13 kilométernyire fekvő Hajdúsámson településhez tartozó területen. A törvény és a végrehajtási rendelet alapján a hegyközségi választmány Botos Zoltán elnök vezetésével 1934. március 18-án tartott ülésen dolgozta ki, majd Hajdú vármegye törvényhatósági kisgyűlése 1934. november 5-én tartott rendkívüli ülése hagyta jóvá a hegyközség jelen rendszabályát, mely számos ponton eltér a minisztériumi mintától, jól szemléltetve a választmányok autonóm rendtartás-alkotási jogosítványát.

A HAJDUSÁMSON KÖZSÉG HATÁRÁBAN FEKVŐ MARTINKA HEGYKÖZSÉG RENDSZABÁLYA, ÁTDOLGOZVA AZ 1929: XVII. TÖRVÉNYCIKK ÉS A 3.600. II. F. M. SZ. RENDELET, RENDELKEZÉSEI SZERINT

1. § A martinkai szőlőbirtokosok összessége Martinka hegyközség neve alatt szőlő- és borgazdasági érdekeinek képviseletére és azok előmozdítására hegyközséget alkot, amely a szőlőgazdálkodásokról és hegyközségekről szóló 1929: XVII. törvény cikk rendelkezései szerint érdekkörébe tartozó ügyekben önkormányzati hatáskörben maga intézkedik.¹

2. § Ezen rendtartás kötelező ereje a martinkai szőlőskert összes területére, s bármely művelési ághoz tartozó ingatlanokra és azok tartozékaira, továbbá azok birtokosaira, vagy bérlőire, vagy lakóira, s általában a hegyközség területén foglalatossodókra, vagy tartózkodókra, s azok hozzátartozóira egyformán kiterjed.

3. § A hegyközség kötelékébe tartozik mind azon birtokos, ki a hegyközség területén ingatlanal bír. Hogy kik a birtokosok és mennyi szavazattal rendelkeznek, azt a törvényhatósági kisgyűlés az 1929. évi 3.600/II. számú f. m. rendelet 8. §-a alapján, hivatalos kimutatásban állítja össze. A hegyközség választmánya által kiküldött háromtagú bizottság, a hegyközségi előljáróság segédletével minden naptári év végén, ezen hivatalos kimutatást a

¹ 1929. évi XVII. törvény cikk a szőlőgazdálkodásról és a hegyközségekről kihirdettetett az Országos Törvénytár 1929. évi május 4-én kiadott 9. számában.

tényleges állapotoknak megfelelően helyesbíti. Ezen kimutatás az illetékes községházán tíz napon át közzemlére kiteendő, s ezen kitétel a szokásos módon meghirdetendő.

Ezen kimutatás elleni észrevételek a közzemlést követő 15 nap alatt a hegyközségi előljáráshoz adandók be, s a fölött a hegyközségi választmány határoz. A határozat ellen az illetékes vármegyei törvényhatósági kisgyűléshez van fellebbezésnek helye.

4. § A hegyközség területe kiterjed azon összefüggő szőlőterületre, mely Martinka név alatt ismeretes. Határát képezik: nyugaton, északon és keleten gyeptű és árok, délen pedig a Debrecen város határát képező árok.

5. § A hegyközség ügyeit intézi :

1. a hegyközségi közgyűlés;
2. a hegyközségi választmány és
3. a hegyközségi előljáráshoz.

A hegyközségi előljáráshoz az elnök és hegybíró alkotja.

Ha a hegyközség nem alkalmaz hegyközségi jegyzőt, úgy a hegyközségi jegyzői és pénztárnoki teendőket a hegybíró látja el. A pénztárnokot a hegyközségi elnök s egy választmányi tag ellenőrzik.

Ezen intézőszervek hatásköre a szőlőgazdálkodásról és a hegyközségekről szóló 1929: XVII. tc. s az ennek végrehajtására kiadott földművelésügyi miniszteri rendeletekben van részletesen szabályozva.²

A hegyközség működését a hegyközségi törvényben megállapított módon irányítja és ellenőrzi a Hajdu, Szabolcs, Ung, Szatmár, Ugocsa és Bereg vármegyék egyesített hegyközségi tanácsa, Nyíregyháza székhellyel.

A hegyközség hatásköre csakis a jelen rendtartás 1. §-ában megjelölt területre, s azon folyó szőlő-, gyümölcs- és borgazdálkodásnak a hegyközségi törvény keretében történő irányítására és ellenőrzésére, s az azzal kapcsolatos hatósági eljárásra terjed ki.

6. § A közgyűlésnek tagja minden birtokos, aki magát a hegyközségi kötelékbe felvettette és a hegyközség területén legalább 600 négyszögöl, vagy ennél több birtoka van. A 600 négyszögöl nél kevesebb, de legalább 200 négyszögöl szőlőbirtokkal bíró, járulék fizetésre köteles szőlőbirtokosok a közgyűlésen csoportképviselő alján vesznek részt. A csoportképviselők választása, úgyszintén a közgyűlésen a szavazatok számának megállapítása és gyakorlása az 1929: XVII. tc. 28. §-a, illetőleg az 1929 évi 3.600/II. f. m. rendelet 9. §-a értelmében történik.

A gyámság, vagy gondnokság alatt állók helyett a közgyűléseken, a tagokat megillető jogkörrel a gyám, illetőleg a gondnok vesz részt. A nőket a törvényes férjük, a társtulajdonosokat pedig valamelyik tulajdonostárs meghatalmazás nélkül is képviselheti.

Az illetékes vármegyei hegyközségi tanács titkára, illetőleg a tanács kiküldötte a közgyűlésre meghívandó, s azon tanácskozási joggal részt vehet.

7. § Rendes közgyűlés évenként kétszer tartatik és pedig az úgynevezett József-napi és szüreti. Rendkívüli közgyűlés a választmányhatározata alapján bármikor összehívható. Összehívandó a rendkívüli közgyűlés akkor is, ha azt a hegyközségi elnöknél írásban annyi hegyközségi tag kéri, akiknek birtokarány szerinti összes szavazata a hegyközségi összes szavazatok számának legalább egyhatod része.

² Lásd erre az 1929: XVII. tc. 27-39. §-ait.

Mind a rendes, mind a rendkívüli közgyűlést az elnöknek van joga összehívni, ki ha a hegyközség érdeke úgy kívánja, saját belátása szerint is bármikor hívhat össze közgyűlést.

8. § A közgyűlés a kitűzött határnap előtt legalább nyolc nappal hívandó össze. A tárgysorozat a meghívással együtt a tagokkal írásban közlendő, mégpedig a martinkai, debreceni és hajdusámsoni lakosokkal.

A közgyűlések lehetőleg délelőtt tartandók, mégpedig vasárnap vagy ünnepnap, hogy azon a magát napszámból, vagy summából fenntartó birtokosság is részt vehessen.

9. § A közgyűlésen a megválasztott hegyközségi elnök elnököl, akit akadályoztatása esetén a választmány által kijelölt választmányi tag helyettesíti.

A közgyűlésen az ügyrend megtartása felett az elnök őrökdi. Minden hegyközségi szavazati joggal bíró tagnak joga van a tárgysorozatban felvett tárgyhöz hozzászólni.

A közgyűlésen egy tárgyhöz mindenki legfeljebb csak kétszer szólhat, többször csak az elnök engedélyével.

A kérdést szavazásra az elnök teszi fel.

A szavazás a név- és birtokarány szerinti szavazat feljegyzésével történik. Az elnök is szavaz birtokáért; ezen kívül szavazat-egyenlőség esetén ő dönti el a határozatot.

Mindenkinek joga van magát írásbelileg meghatalmazott által képviseltetni a közgyűlésen.

Az írásbeli meghatalmazás két nagykorú tanu előttemezése mellett, rendes tinta-írással, vagy kézjeggyel ellátva állítandó ki és csak egyszeri gyűlésre szólhat; még pedig határozott időre.

A megbízott csak hegyközségi birtokos, vagy a megbízó családjához tartozó nagykorú férfi lehet. Az elnök, hegybíró és jegyző más helyett megbízási nem teljesíthet. Szintén így a választmány tagjai sem.

Az összes hegyközségi tagok szavazatának 1/6 részénél több szavazatot saját nevében, vagy megbízás útján senki nem gyakorolhat.

10. § A közgyűlés hatáskörébe tartozik:

1. Jelen rendtartás módosítása, hatályon kívül helyezése, vagy új rendtartás megalkotása.

2. A hegyközségi elnöknek, a választmány tagjainak és a vármegyei hegyközségi tanácsba küldendő tagnak öt évre való megválasztása.

3. A hegyközség évi működési tervének és költségvetésének megállapítása.

4. A hegyközségi járuléknak az évi költségvetésben való megállapítása.

5. Az évi számadások és az előző évi működésről szóló jelentés felülvizsgálata és jóváhagyása, a számadás vezetők részére a felmentvény megadása.

6. A hegybíró, a hegyörök és a hegyközségi jegyző, vagy egyéb alkalmazottak tiszteletdíjának, illetőleg fizetésének megállapítása.

7. A kötelesség-ellenesen működő választmányi tagok, a hegybíró és egyéb alkalmazottak elmozdítása.

8. A választmány intézkedései ellen történő felszólalások elbírálása.

9. Új hegyközségi tagok is felvétele, vagy tagoknak a hegy-község kötelékéből való kibocsátása.

10. A hegyközség feloszlásának kimondása.

11. A határjelek felállításának és rendben tartásának elrendelése.

12. A hegyközség területén levő utak karbantartásának elrendelése.

13. A hegyközségi vadászati jog miként való gyakorlásáról, vagy hasznosításáról való határozathozatal.

14. A hegyközség területén szaporítható, illetőleg telepíthető szőlőfajtáknak az 1929: XVII. tc. 3. és 37. §-oknak keretén belől való megállapítása.³

15. A szőlő- és gyümölcsműveléshez és megvédéséhez szükséges anyagok (rézgálic, kénpor stb. közös beszerzésének engedélyezése.

16. A hegyközségi vagyonok fenntartása, szaporítása és javítása felett való határozás, azok felett főfelügyelet gyakorlása.

11. § A közgyűlés jegyzőkönyvét, amelyhez a tárgysorozat mellékelendő. a hegybíró, illetőleg a jegyző, vagy e célra kijelölt választmányi tag vezeti, az elnök ellenjegyzí s a választmány két tagja hitelesíti.

12. § Az előző évről szóló jelentést és a számadásokat a választmány a József-napi gyűlésen tartozik előterjeszteni. Ugyanazon közgyűlésen történik döntés a felmentvény megadása, vagy megtagadása tekintetében.

A szüreti közgyűlésen nyújtandó be a jövő évi költségvetés és működési terv.

13. § Az előző évről szóló jelentésben figyelemmel a hegyközségi törvény 37. §-ában felsorolt követelményekre felsorolandók a hegyközség anyagi helyzete, a járulékok behajtásának eredménye, a hegyközségi elnök és választmány működése, a teljesített fontosabb intézkedések felsorolásával, a hegyközség területén történt új telepítések, a szőlőbetegségek és kártevők elleni védekezések eredményei, a hegyközség területén levő utak állapota, a szüreti eredmény, az értékesítési viszonyok, s az ennek előmozdítása érdekében tett intézkedések, a borárak és minden olyan esemény, amely a szőlőgazdálkodás szempontjából jelentőséggel bír.

14. § A jövő évi működési tervnek magában kell foglalnia mindazon feladatokat, s az ezen feladatok megvalósulási módját, amelyeket a törvény a hegyközségek működési körébe utal s amelyek az illető évben megvalósítandók. A működési tervbe tehát fel kell venni a közös őrzés és a hegyközségi rend iránt leendő intézkedéseket, a hegyközségi törvény 37. §-ában, s a vonatkozó miniszeri rendeletekben kötelezően előírt teendők miként való végrehajtásának módját, továbbá az okszerű szőlőművelés és szüretelés, s a szőlők jövedelmezőségének fokozása érdekében szükséges közös gazdálkodási és kezelési szervezkedés iránt tenni szándékolt intézkedéseket.⁴

A működési terv betartása iránt a hegyközségi elnök intézkedik.

³ A törvény 3. §-a szerint: „A földművelésügyi miniszter a vármegyei hegyközségi tanács meghallgatásával rendelettel állapítja meg azokat a szőlőfajtákat, amelyek az egyes borvidékeken telepíthetők, forgalomba hozhatók, illetve adás-vétel tárgyát képezhetik. A borvidékek jellegének meg nem felelő vagy annak bormínőségét rontó szőlőféléseket – a csemege-szőlőfajták kivételével – az illető borvidéken szaporítani és telepíteni tilos. Nem telepíthetők és nem hozhatók forgalomba azok az amerikai szőlővesszők és szőlőoltványok sem, amelyek a fillokszerával szemben ellenálló, valamint adaptáló és tenyészképességük tekintetében kellően ki nem próbáltattak vagy kellő kipróbálás után megfelelőeknek nem bizonyultak, úgyszintén azok a közvetlenül termő (direkt termő) amerikai vagy hibrid fajták sem, amelyek az általánosan elterjedt és közismert magyar bortípusoktól elütő termésükkel a magyar bor jó hírnevét és a hazai bortermelés közgazdasági jelentőségét veszélyeztetik.”

⁴ Az említett 37. § felsorolja többek között az érdekvédelmi feladatok között a közös őrzés és hegyrendészeti szervezkedés, a szőlő- és gyümölcsbetegségek valamint kártevők elleni védekezés, a borvédelem, az útkarbantartás feladatait, a szőlő, gyümölcs és bor értékesítésének előmozdítását, a helyes szőlő- és gyümölcsművelés, valamint a szüretelés elősegítését.

15. § A közgyűlésen minden hegyközségi tagnak joga van indítványt tenni. Az indítvány azonban legalább három nappal a közgyűlés megtartása előtt a hegyközségi elnöknel írásban benyújtandó.

16. § A közgyűlés határozatképességéhez, a 3600/1929/II számú f. m. rendelet 11. §-a értelmében, az összes hegyközségi tagok legalább egyharmadának jelenléte szükséges. Ha a közgyűlés határozatképtelen volt, 8 nap múlva új közgyűlés tartandó, amelyre új meghívót kibocsátani nem kell és amely a jelenlevők számára való tekintet nélkül hoz határozatot.

A közgyűlés határozatainak érvényességéhez, a hegyközségi törvény 28. § 2. bekezdése értelmében, a jelenlevők birtokarány szerinti szavazatának általános többsége szükséges.⁵

17. § Az 1929. évi XVII. tc. 31. §-ában foglaltakon kívül a közgyűlés hatáskörébe tartozik még minden olyan ügyben való intézkedés, amely iránt sem a törvény, sem a miniszteri rendeletek nem intézkednek, természetüknél fogva a közgyűlés hatáskörébe tartoznak, s a törvény célzatával nem ellenkeznek.

18. § A közgyűlés határozatai ellen minden egyes közgyűlési tagnak 15 napon belül fellebbezési joga van:

- a) ha azokban a közgyűlés hatáskörét túllépte,
- b) ha azok törvénybe ütköznek,
- c) ha egyesek jogait sértik,
- d) ha az évi költségvetés sérelmesen van megállapítva.

A fellebbezések tárgyában első fokon a törvényhatósági kisgyűlés, másodfokon a földmívelésügyi miniszter dönt.

19. § A hegyközség választmánya áll:

1. a közgyűlés által választott 24 tagból,
2. a hegyközségi elnökből, aki egyúttal a választmány elnöke is.
3. Hajdúsámson község vezető jegyzőjéből, (tehát nem más községi jegyző). Megbízottat maga helyett nem küldhet.

20. § Tanácskozási joggal bírnak:

1. az illetékes vármegyei hegyközségi tanács titkára, illetőleg a tanács kiküldötte,
2. a hegybíró, hegyközségi jegyző.

Választmányi tag csak a hegyközség területén szavazati joggal bíró egyén lehet.

21. § A választmány üléseit a felmerülő szükséghez képest a választmány elnöke hívja össze. Határozatképességhez az elnökön kívül négy, választmányi tag jelenléte szükséges.

Határozatait szótöbbséggel hozza, az elnök nem szavaz, de szavazategyenlőség esetén dönt.

22. § A választmány havonként egyszer rendesen, szükség esetén, vagy ha azt a választmányi tagok legalább fele az elnöknel kéri, többször is tart ülést.

23. § A választmány azon tagja, aki három egymást követő választmányi gyűlésen nem

⁵ A szavazással kapcsolatban a törvény 28. §-a szabályozza a szavazatok eloszlását: A közgyűlésen a 600 négyzetöltől egy kat. holdig terjedő birtok tulajdonosa egy szavazattal, az ennél nagyobb terület tulajdonosa pedig annyi szavazattal bír, ahányszor egy teljes kat. hold területe van. A 600 négyzetölnél kevesebb, de legalább 200 négyzetöl szőlőbirtokkal bíró, járulék fizetésére köteles szőlőbirtokosok tízes csoportokban egy-egy csoportképviselőt választanak, akinek annyi szavazata van, ahány kat. hold szőlőt képvisel. Az összes hegyközségi birtokosok szavazatainak egyhatod részénél több szavazatot saját nevében egy birtokos sem gyakorolhat. A vármegyei hegyközségi tanács titkára, illetve a tanács kiküldötte a hegyközségi közgyűléseken tanácskozási joggal részt vehet.

jelenik meg és azt kellőleg nem igazolja, az a választmány tagjai közül önként kilépettnek tekintetik és választmányi tagsága megszűnik.

24. § A választmány jegyzőkönyvét, amelyet a hegybíró, illetőleg a hegyközségi jegyző vezet, az elnök ellenjegyz, s az elnök által erre felkért 2 választmányi tag hitelesíti.

25. § A választmány hatáskörébe tartozik:

1. a közgyűlés tárgysorozatának megállapítása és a tárgyalás előkészítése,
2. az évi költségvetés szerkesztése és ez alapon a hegyközségi járulék mennyisége iránt való javaslattevés, s a megállapított járulékok birtokarány szerinti kivetése,
3. a számadások összeállítása,
4. az évi működési terv, s az előző évről szóló működési jelentés elkészítése,
5. a közgyűlési határozatok végrehajtása,
6. a hegyközségi előljáróságok tevékenységének ellenőrzése,
7. a gyümölcsfák és szőlő gombabetegségei és állati kártevői ellen elrendelt kötelező védekezések végrehajtásának elrendelése és ellenőrzése,
8. a szőlő és gyümölcstermelés fajtisztaságát veszélyeztető fajtaféleségek telepítésének és a hegyközség területén való forgalomba hozatalának eltiltása,
9. a hegyközségi utak jókarbantartásának ellenőrzése, s az utak karbahozatalának elrendelésére javaslattevés és eljárás,
10. az illetékes vármegyei hegyközségi tanács határozatainak végrehajtása,
11. közgyűlési felhatalmazás alapján termelési és védekező szerek közös beszerzéséről, azok kiadásáról, illetőleg kiosztásáról gondoskodás,
12. a közös gazdálkodási és kezelési szervezkedések kezdeményezése és életre hívása,
13. az 1929. évi XVII. tc. 37. §-ában megjelölt szakbizottságok kiküldése,
14. a hegyközség területén a szőlőművelési munkálatok s az azokban dolgozó munkások általános munkarendjének szabályozása,
15. a hegyközség területén a különböző munkálatok és napszámos bérek szabályozása,
16. a hegybíró, az egyéb alkalmazottak és hegyőrök alkalmazása,
17. a szüret kezdeti idejének megállapítása, s kivételes és indokolt esetben egyes tagoknak a korábbi szüretelés megengedése,
18. a hegyközségi pénztárkezelés ellenőrzésére egy választmányi tag kiküldése,
19. eljárás és intézkedés a hegyközség érdekében álló minden ügyben, amelyek iránti határozathozatalt a hegyközségi törvény vagy jelen rendtartás nem kifejezetten a közgyűlés hatáskörébe utal.

26. § A hegyközségi elnök, mint hegyközségi előljáró hatáskörébe tartozik:

1. összehívni és vezetni a közgyűlést és a választmányi üléseket,
2. a választmány határozata alapján a hegybíró meghallgatásával felfogadni vagy elbocsátani a hegyőröket, ezek működési területet meghatározni,
3. a hegyközségi alkalmazottak működését, s a hegyközségi irodakezelést vezetni és ellenőrizni,
4. a pénztárkezelést ellenőrizni,
5. gondoskodni a hegyközségi szőlőtörzskönyvnek az 1929: XVII. tc. 39 §-a értelmében történő összeállításáról, s annak pontosságát ellenőrizni,
6. a kiadásokat utalványozni,

7. a hegyközségi járulékok kivetési kimutatását a hegybíróval egyetemben elkészíteni, a járulékok behajtása iránt intézkedni s a hátralék-kimutatást behajtás céljából a községi előjáróságnak kiadni,

8. a választmánnyal egyetértőleg a közgyűlés határozatai értelmében végrehajtani s felügyelni a hegyközségi munkálatokra,

9. a választmány határozatainak a szőlőgazdálkodásról és a hegyközségekről szóló 1929: XVII. tc. keretében történő végrehajtását foganatosítani és ellenőrizni,

10. az illetékes vármegyei hegyközségi tanáccsal a hivatalos érintkezést fenntartani,

11. örködni az 1929: XVII. tc. hegyrendőrség és büntető rendelkezésekről szóló V. fejezete, valamint a jelen rendtartásnak, a kihágásokat illető rendszabályai betartása az azok ellen vétőket a megtorló lépések megtétele végett a hegybíróval, mint előjárósági taggal együttesen a hatóságoknak bejelenteni,

12. a hatóságok és bíróságok előtt a hegyközséget képviselni, pereket azonban csak a választmány meghatalmazásával indíthat,

13. az 1929:XVII tc. 10 §-a értelmében a hegyközség területéről származó borokra elszállítás előtt a hegybíróval egyetemben származási bizonyítványokat kiadni,

14. hegyközségi elnöknek olyan birtokos nem választható, aki a hegyközség területén rendes hivatallal, vagy üzlettel bír,

27. § A választmány és a hegyközségi elnök intézkedései ellen a törvényhatósági kisgyűlés, illetve a vármegye alispánjához 15 nap alatt fellebbezésnek van helye:

a) ha azok hatáskörüket túllépték,

b) ha a választmány, illetőleg a hegyközségi elnök a közgyűlés határozatait megszegték volna.

28. § A hegybíró a hegyközségnél teljesített működéséért, a választmány javaslata alapján, a közgyűlés által az évi költségvetésben megállapítandó fizetést kap. Ennek a fizetésnek a teljesítendő munka nagyságával és a hegyközség anyagi helyzetével arányban állónak kell lenni. A hegybíró fizetése évnegyedénkinti utólagos részletekben adandó ki.

29. § A hegybíró feladata:

1. a hegyközségi elnök utasításai szerint végrehajtani a hegyközségi előjáróság nevében a közgyűlés és a választmány határozatait,

2. örködni a hegyközségi rend felett,

3. ellenőrizni a hegyőröket, s azokat a szabályszerű eljárásokra utasítani,

4. a hegyközség statisztikai adatait összeállítani, s vezetni a hegyközségi szőlőtörzskönyvet,

5. kezelni a más alkalmazott nem léteben a hegyközségi gyümölcsfaiskolát és szőlővesző termelő telepet,

6. a hegyközség területén levő, valamint az ugyanazon politikai község határában levő, de a hegyközség kötelékébe nem tartozó szőlőgazdaságok területén levő pincéket és borkraktárakat az 1929: XVII. tc. 12. §-a szerint ellenőrizni,⁶

⁶ Eszerint: „A hegyközségek területén, valamint az ugyanazon politikai község határában levő, de a hegyközség kötelékébe nem tartozó szőlőgazdaságok területén levő pincék és bor kezelésére, illetőleg raktározására szolgáló egyéb helyiségek abból a célból, hogy azokban a bortörvény rendelkezései megtartassanak és alapos gyanú esetén a feljelentés az illetékes hatóságnál megtétték, a hegyközség ellenőrzése alatt állanak.”

7. a hegyközségi, s az azon átvezető, s onnan a vasúthoz vezető utakra felügyelni, s a karbantartás iránt az 1929: XVII. tc. 13. §-a értelmében eljárni,⁷

8. a szőlőmunkabérek megállapítása iránt a hegyközségi elnökkel egyetemben a választmányt megkeresni,

9. a szőlővesszők és oltványok forgalmát ellenőrizni,

10. jegyző nem létében vezetni a közgyűlés és választmányi ülések jegyzőkönyvét, s végzi a szükséges összes írásbeli munkákat,

11. pénztáros nem létében kezeli a hegyközség pénztárát, a hegyközségi elnök és egy választmányi tag ellenőrzése mellett,

12. őrzi a hegyközségi levéltárt és pecsétet.

13. a hegyközség területén történő telepítéseket az 1929: XVII. tc. 1. §-a értelmében ellenőrzi,

14. mint előjárósági tag általában ellátja és ellenőrzi a választmány és a hegyközségi elnök által rábízott összes ügyeket,

15. ha a pénztárt is kezeli a számadáshoz és pénzkezeléshez szükséges képességgel, s a vagyoni felelősséghez szükséges megfelelő vagyonnal bírjon,

16.) a hegybíró köteles a helyszínén ellenőrizni azt, hogy az új telepítéssel, vagy pótlások által szaporított szőlőfajták megfelelnek-e a vonatkozó miniszteri rendeletben szaporításra engedélyezett szőlőfajtáknak,

17. a hegybíró a helyszínén köteles azt is ellenőrizni, hogy a kötelező szőlővédelmi eljárások megfelelően végrehajthatnak-e? Szükség esetén az eljárásra a kioktatást megadni, s a hibákra figyelmeztetni.

30. § Ha az 1929: XVII. tc. 1. §-ában jelzett új szőlőtelepítéseknél, vagy a 3. §-ában említett szőlőfajta szaporításánál, kihágások, vagy mulasztások fordulnának elő, a hegybíró köteles ezekről a hegyközségi elnöknek és az illetékes m. kir. szőlészeti és borászati kerületi felügyelőnek késedelem nélkül jelentést tenni.

31. § A hegyközségi jegyzőnek a hegyközségben lakni, vagy ott birtokának lenni kell.

Fizetését a közgyűlés állapítja meg.

A jegyző a választmány rendelkezése alatt áll, de ez elnök szabályszerű rendelkezéseinek tartozik engedelmeskedni.

32. § A hegyközségi jegyző vezeti a hegyközség könyveit, számadásait és nyilvántartásait; továbbá mind a közgyűlésen, mind a választmányi ülésen a jegyzői teendőket ő végzi; ugyancsak a hegyközségtől bárhova küldendő jelentések, kérvények, vagy számadások elkészülése, nemkülönben a hirdetmények megszerkesztése is őt illeti. Vagyis a hegyközség körében előforduló mindenféle írásbeli teendőket ő teljesíti.

33. § Az évi költségvetést a választmány készíti el s megállapítás végett az előző évi szü-

⁷ Az adott paragrafus értelmében: „A hegyközség területén lévő s azon átvezető, illetve onnan a vasúthoz vezető községi dűlőutak létesítése, valamint azoknak és tartozékaiknak jókarbantartása annak a községnek a feladata, amelynek határában a hegyközség fekszik. A hegyközség területén lévő ilyen utakon a felügyeletet a hegyközség előjárósága gyakorolja és szükség esetén új utak létesítése és a meglévők jókarbantartása iránt a község előjáróságát megkeresi. Az egyes birtokokhoz vezető egyéb közös utak költségeihez az érdekelt birtokosok a hegyközség választmánya által megállapított haszonarány szerint hozzájárulni kötelesek.”

reti közgyűlés elé, majd jóváhagyás végett a közgyűlési jegyzőkönyvvel együtt a vármegyei hegyközségi tanács elé terjeszti.

34. § A költségvetésnek magában kell foglalnia a remélt összes bevételeket és az előirányzott kiadásokat. A kiadások két csoportban irányozandók elő, úgymint rendes és rendkívüli kiadások.

35. § A hegyközség rendes kiadásait képezik:

1. a személyi tiszteletdíjak és az alkalmazottak (hegybíró, hegyőr stb. fizetése,
2. az irodai, pénztári és egyéb adminisztratív költségek,
3. az illetékes vármegyei hegyközségi tanács költségeihez az 1929: XVII. tc. 49. §-a értelmében való hozzájárulás (tanácsi járulék),⁸

4. a hegyközség vagyonát képező épületek karbantartása,

Ezen költségek a közadók természetével bíró hegyközségi járulékokból fedezendő. A hegyközségi járulékok kizárólag csak a hegyközség fenti igazgatási költségeire fordíthatók.

36. § A hegyközség rendkívüli kiadásait képezik mindazon különleges költségek, amelyek nem szorosan vett igazgatási költségek, vagy amelyekből nem az összesség, hanem csak egyesek húznak hasznot.

Ilyenek a hatóságilag elrendelt, s a hegyközség által végrehajlott közös védekezés költségei, az egyes birtokosok érdekében történő hatósági kiszállások költségei, hegyközségi faiskolák és vesszőszaporító telepek költségei, hegyközségi előfogattartás költségei az 1929: XVII. tc. 38. §-a értelmében hatóságilag végrehajtott eljárás költségei stb.

Ezen költségek az egyes birtokosok által igényelt anyag, vagy eljárási költségek megtérítésében nyerik fedezetüket.

37. § A hegyközség bevételei:

1. a hegyközségi járulék,
2. az 1929: XVII. tc. 58 §-a alapján a hegyrendőri kihágásokból befolyó büntetéspénzeknek a hegyközséget megillető félösszege,
3. a hegyközség tulajdonát képező ingatlan haszonbére,
4. a jelen rendtartás 36. §-a értelmében beszédendő, vagy befolyó díjak és megtérítések.

38. § A költségvetési előirányzat a közgyűlést megelőzően 15 napig az illetékes község-házán közzszemlére kiteendő. A közgyűlésen az ellene beadott észrevételek felolvasandók és tárgyalandók. A kisebbség különvéleménye a jegyzőkönyvhöz csatolandó.

39. § A hegyközségi járulékot a választmány veti ki, s az erre vonatkozó kimutatást a költségvetéshez csatolva, a József-napi közgyűlésen bemutatja.

A hátralék-kimutatások közadók módján leendő behajtás végett minden esetben a községi előljárásnak adandók át. A járulékok esedékessége, beszédése, behajtása, biztosítása, elévülése, törlése és visszafizetése tekintetében a közadók kezelésére vonatkozó törvényes rendelkezések az irányadók.

A hegyközségi járulékot mindenki köteles a hegybíró kezeihez juttatni.

α

⁸ A tanácsi járulékról a törvény rendelkezése: „A vármegyei hegyközségi tanács működésével felmerülő kiadásokat az érdekelt hegyközségek hegyközségi járulékaik terhére betelepített szőlőterületeik nagysága arányában tartoznak fedezni. A tanácsi járulék azonban egy kat. hold betelepített szőlő után az egy pengőt meg nem haladhatja. A vármegyei hegyközségi tanács költségvetéséhez a hegyközségi kötelékbe nem tartozó szőlők tulajdonosai is tartoznak betelepített szőlőbirtokuk nagysága arányában hozzájárulni. A vármegyei hegyközségi tanács céljaira szolgáló járulékokat is közadók módjára kell beszédni.”

40. § A hegyközségi járulékok birtokarány szerint kataszteri holdankint, vagy ennek tört részeire kiszámítva vetendők ki.

A szőlővel, vagy gyümölcsösbe nem telepített területek után a hegyközség vármegyei hegyközségi tanácsi járulékot beszolgáltatni nem köteles.

41. § A járulék kivetése elleni felszálalások a hegyközségi választmányhon adandók be. A választmány határozata ellen az illetékes törvényhatósági kisgyűléshez van fellebbezésnek helye.

42. § A törzskönyvet, amely a hegyközség területén levő egyes szőlőbirtokokat bortermelésre való alkalmasság szempontjából nyilvántartja, a hegyközségi elöljáróság vezeti a választmány ellenőrzése mellett.

A törzskönyv a következő rovatokat tartalmazza:

1. sorszám,
2. a birtokos neve,
3. a dűlő neve,
4. kataszteri helyrajzi szám,
5. a szőlőbirtok nagysága kataszteri hold:
 - a) szőlővel beültetett kataszteri hold
 - b) gyümölcsös (kert) kataszteri hold
 - c) rét kataszteri hold
 - d) szántó kataszteri hold
 - e) összesen kataszteri hold
6. Lejtési viszonyok:
 - a) domb kataszteri hold
 - b) lapály kataszteri hold
7. A telepítés neme kataszteri hold
 - a) európai kataszteri hold
 - b) oltvány kataszteri hold
 - c) direkt termő kataszteri hold
 - d) amerikai szaporító telep kataszteri hold
8. A telepítés szőlőfajtája:
 - a) fajtisza név szerint kataszteri hold
 - b) vegyes kataszteri hold
9. Telepnövekedés kataszteri hold
10. Telepcsökkenés kataszteri hold
11. Jegyzet

Minden birtokosnak külön törzskönyvi lap nyitandó. A törzskönyv minden év végével a történt változásnak megfelelően kiigazítandó.

Minden birtokos tartozik a szőlője átlagában beállott változást az azon év végével a hegyközség elöljáróságának a törzskönyvbe való bejegyzés céljából bejelenteni.

43. § A hegyközségi tagok kötelesek:

1. a reájuk kivetett pénz, vagy munkabeli járulékot befizetni, illetőleg teljesíteni,
2. a hegyközségi elöljáró ágnak saját hatáskörében, vagy a választmány rendeletéből tett intézkedéseit és meghagyásait teljesíteni,

3. a választmány által megállapított munkabérekhez alkalmazkodni,

4. az ezen rendtartásban foglalt szabályokat megtartani.

44. § A hegyközségi tagok jogosultak:

1. a jelen rendtartás 6. §-ában körülírt birtokarány szerinti szavazati jogukat gyakorolni,

2. a hegyközség közérdekű működését illetően a közgyűlés és a választmány elé előterjesztéseket javaslatokat benyújtani,

3. a hegyközség által életre hívott közös gazdálkodási, kezelési és értékesítési szervezkedésben részt venni,

4. a hegyközség esetleges közvagyonából esedékes aránylagos haszonban részesülni,

5. a közlekedési utak jókarbantartását követelni,

6. a szőlő és gyümölcs műveléshez és megvédéséhez közösen beszerzett védekezési anyagok kiosztásából részesedni,

7. saját területén a kóbor kutyaikat és baromfit, valamint a szőlőben kárt okozó dűvadakat bármily módon elpusztítani,

8. hegyközség kötelekéből az 1929: XVII. tc. 46. és 47. §-a esetében kilépni,⁹

9. az 1929: XVII. tc. 51. §-a esetében külön felesketett, állandó saját hegyőrt tartani,

10. a hegyközség területén fekvő szőlőjükben termett borokra, vagy eladó szőlővessző-termékeikre a hegyközségi törvény 10. §-a értelmében a származási bizonyítvány kiadását igényelni.

45. § A közgyűlés, illetőleg a választmány által elrendelt általános intézkedések, vagy utasítások, a kötelező védekezésre való felhívás, a szőlőművelési munkálatok munkarendjének szabályozása a munkabérek megállapítása a hegyközség területén lévő közkapukon és csőszházakon hirdetés alakjában közhírré teendő.

46. § A peronospora¹⁰, oidium¹¹, szőlőmoly, galagonyalepke és cserebogár rajzás elleni védekezés minden szőlőbirtokosra kötelező, köteles ennél fogva minden szőlőbirtokos beültetett szőlőjében és gyümölcsösében, az ezen betegségek, illetőleg kártevők feltépésének és terjedésének megakadályozása végett a szükséges védekezési munkálatokat – hacsak fokozottabb védekezésre külön rendelkezések nem adtak ki – szokásos módon és megfelelő időben végrehajtani.

Aki ezen kötelezettséget elmulasztja kihágást követ el és azonfelül költségére a szükséges munkát a hegybíró eszközölteti, amely esetben a költségeket a fél a hegyközségnek megtéríteni tartozik. Nem fizetés esetén ezen költségek a féltől közigazgatási úton be-hajtandók.

47. § A hegyrendőrség áll:

1. a hegybíróból, akinek hatáskörét és kötelességeit a jelen rendtartás 23–30. §-ai szabályozzák,

2. a választmány által alkalmazott felesketett hegyőrökből,

⁹ Az önként belépett hegyközségi tag, amennyiben nincs tartozása bármikor kiléphet, azonban befizetett járulékokat nem követelhet vissza és a létesítményekből sem igényelhet részeket. Azok a gazdák, akik felhagynak a szőlőműveléssel és kiiktatják szőlőiket, szintén kiléphetnek a hegyközség kötelekéből.

¹⁰ A szőlő gombás fertőzése, korabeli ellenszere a „bordói leves”, egy rézgálic, mész és víz keverékéből összeállított permet.

¹¹ Bugát Pál által magyarra „szőlővész” formában átültetett fertőzés, valójában egy lisztharmat, azaz egy a szőlőleveleken képződő fehér, liszt szerű bevonat.

A hegyrendőrség főnöke, a hegybíró, akinek a hegyőrök alá vannak rendelve.

A hegyőrök fizetését a közgyűlés az évi költségvetésben állapítja meg.

A hegyrendőrségre, illetőleg a hegyrendészeti eljárásra nézve az 1894: XII. tc.-nek a mezőrendőrségre vonatkozó 77–92. §-ai, úgyszintén a mezőrendőri eljárást szabályozó 104–118. §-ai megfelelően irányadók.¹²

48. § Minden hegyőr szolgálatba lépése alkalmával a hegybírótól egy füzet alakjában kiállított szolgálati könyvecskét kap, amelyben az ő személyi adatain kívül a felügyeletére bízott területen levő szőlőbirtokosok neve foglaltatik és űrlapjai panaszbejegyzésekre szolgálnak. Ezen könyvet köteles mindenkor magával hordani, hogy abba a szőlőbirtokosok panaszait bejegyezhessek. Ezen szolgálati könyvet a hegyőrök, a hegybíró kívánságára előmutatni s annak átadni tartoznak.

A hegyőrök az 1894: XII. tc. 78. §-ában meghatározott szolgálati jelvénnel látandók el, amelyet szolgálat közben látható helyen viselni tartoznak.¹³ A hegyőr a hegyközség részéről lőfegyverrel és síppal látandó el, amelyet a szolgálati jelvénnel együtt szolgálatban magával hordani köteles, a fegyvert azonban vadászatra egyáltalán nem és csakis kóbor ebek és kártékony állatok elpusztítására, továbbá jogos önvédelemre használhatja.

Szőlő és gyümölcserés idején a hegyőrök a reájuk bízott felügyeletet és őrzést éjjel-nappal gyakorolni tartoznak, más időszakban azonban megengedtetik, hogy a hegyközség területén munkába menjenek. A hegyközség területét azonban, csak hegybírói engedéllyel hagyhatják el.

A hegyőrök az előforduló károkért, ha azok a reájuk bízott felügyeletet elhanyagolják, vagy nem kellőképpen teljesítik, vagyonilag felelősök.

A hegybíró a megtörtént kár becsüje és lehető megtérítése iránt a tulajdonos távollétében is intézkedni köteles.

49. § A hegyközség elöljárósága és rendőrsége felügyelni tartozik arra, hogy a szőlőgazdálkodásról és hegyközségekről szóló 1929: XVII. tc. 54–55. §-aiban, valamint a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló 1894: XII. tc. 93–94–95. §-ainak a hegyrendészetre vonatkozó részeiben megállapított kihágások esetei, úgyszintén az előbb említett törvény 57. §-ában megállapított mulasztások esetén nem forognak-e fenn, s azok fennforgása esetén hatósági eljárás megindítása iránt az illetékes közigazgatási hatóságot haladéktalanul megkeresi.

Egyébként a hatósági intézkedést igénylő hegyközségi ügyekben, amennyiben a törvény egyes esetekben külön illetékességet nem állapít meg, azok a hatóságok illetékesek, amelyeket az 1894: XV. tc. 102–103. §-ai megjelölnek.

50. § Az előző paragrafusban említett és a hegyrendőrség által fokozottan ellenőrzendő hegyrendészeti kihágások és mulasztások esetei a következők:

1. szőlőnek engedély nélküli telepítése,
2. szőlővesszők és szőlőoltványok engedély nélkül üzletszerűleg való termelése és forga-

¹² E kérdésről az 1929. évi törvény külön nem rendelkezett, ezért az rendszabás a korábbi 1894. évi, a mezőgazdaságról és mezőrendőrségről szóló XII. tc. IX. fejezetére (A mezői rendőrségről) és XI. fejezetére (Hatóságok és eljárások) tesz utalást.

¹³ A szolgálati jelvény milyenségéről az 1894-es törvény sem rendelkezett külön, mindössze azt határozta meg, hogy a földművelésügyi miniszter dönt ennek a jelvénynek a létrehozásáról.

lomba hozatala, valamint az állami ellenőrző közegek részéről a szelektálásra adott utasításoknak be nem tartása.

3. az illető borvidékre nem engedélyezett szőlőfajtáknak telepítése és forgalomba hozatala,

4. szőlő és gyümölcsfák gombabetegségei, vagy állati kártevői ellen elrendelt védekezési eljárásuknak az elmulasztása, vagy hanyag végrehajtása,

5. a szüretnek a hegyközségi választmány által megállapított szüretelési idő előtt való megkezdése, ez alól kivétel a hegyközségi elnök, jegyző, bíró és hegyőrök, akik, hogy szüret alkalmával a felügyeletet gyakorolhassák három nappal előbb szüretelhetnek, mint a hivatalos szüret,

6. bornak helyi megnevezésű bortípusként, származási bizonyítvány nélkül való forgalomba hozatala, vagy származási bizonyítványok jogosulatlan használata,

7. ültetvényeknek a szomszédos határtól a megengedett távolságnál közelebb való elültetése,

8. a hegyközség területén kutyák, vagy baromfiak szabadon tartása,

9. a hegyközség területén szabadon hagyott szőlőművelési és egyéb gazdasági eszközök és gépek jogosulatlan használata,

10. a hegyközség területén a legeltetési tilalomnak, illetőleg korlátozásnak a megszegése,

11. gazdasági termények szőlőből való lopása, valamint a földtől el nem választott termékek jogosulatlan leszedése, levágása, vagy ellopása, amennyiben a dolog értéke a törvényes határt túl nem haladja,

12. határ- és tilalmi jelek szándékos és jogosulatlan megsemmisítése, áthelyezése és megrongálása,

13. a közös dűlőutak és gyalogjárók jogosulatlan megszükitése, megrongálása és másfelé irányítása,

14. másnak területén jogosulatlanul való legeltetése, vagy állatoknak a dűlőutakon szabadon (tehát nem kötelen) való engedése és hajtása,

15. idegen területen való jogosulatlan tartózkodás vagy átjárás,

16. jogosulatlan tallózás (böngészés),

17. tiltott út használata,

18. káros állatok és növények irtásának a kitűzött határidőben való elmulasztása,

19. állatok felügyelet nélkül hajtása,

20. bekerített szőlők elzárására szolgáló kapuk, kerítések jogosulatlan kinyitása, illetve átlépése, vagy megrongálása,

21. hasznos madarak és azok tojásainak pusztítása.

51. § A kihágásokból befolyó büntetéspénzeknek, úgyszintén az 1929: XVII. tc. 57. §-ában megállapított bírságpénzek fele a hegyközséget illetvén, az ilyen címen befolyó pénzek a hegyközség rendes évi zárószámadásában a hegyközség javára bevételben elszámolandók.

Ezen befolyó kihágási büntetéspénzeknek 20%-a a hegyőröknek biztosíttatik.

52. § A közutak, ösvények (fűalj-barázdák), gyalogutak fenntartása hegyközségi érdek; azt csakis fejleszteni, de nem korlátozni szabad.

A szekérutakat, gyalogjárásra szolgáló gyalogutakat és ösvényeket senki el nem foglalhatja, még kapatorlással sem, arra bármit rakni, vagy elzárni, nem szabad. E tekintetben a hegyközségi előljárásságnak joga van az előbbi állapot, vagyis az alább meghatározott szélesség visszaállítására, minden más hatósági beavatkozás nélkül.

A szekérutak legalább öt méter szélesek, s azok járható része legalább 4 méter széles legyen. Ahol azonban jelenleg szélesebb az jövőre is maradjon olyan állapotban.

A gyalogutak közül a gyepűmenti kettő méter széles legyen, a fűalj-barázdák járható része legalább 1 méter, a hegyközség által kijelölt átjáró barázdák és gránitc melletti utak úgy maradjanak, ahogy jelenleg vannak.

A fűalj-barázdákon szőlőérés idejéig és szüretkor járhat bármelyik birtokos, vagy hozzátartozója, vagy munkásaik a földjükhöz, vagy a munkába-juthatás céljából, de rendes járóútnak használni nem szabad, ugyanez vonatkozik az átjáró barázdákra is.

Szőlőérés idején csak az illető gazdák és hozzátartozóik juthatnak, de csak a birtokuk határán.

A hegyközségi előjárásának hivatalos eljárásuk közben bármelyik közúton, bármikor szabad járni.

A közutaknak kaszálással való használata az illető hegyőrt illeti.

53. § A közös kerítés (gyepű, gránitc, stb. fenntartása felett a hegyközség rendelkezik. Azt a szükséghez képest időnkint a birtokosok között birtokarány szerint kiosztja fenntartás végett, tehát senkinek magán tulajdonát nem képezi.

A gyepű magassága mindenütt legalább 60 cm legyen és minden évben újrakással pótolandó és az egész éven át jó állapotban tartandó. Máskülönben az illető birtokos terhére a hegyközség megjavíttatja és még meg is büntettetik a mulasztásért.

A hegyközség nyugati, északi és keleti oldalán lévő árok pedig minden év tavaszán kitisztítandó. A gyepű 2 vége jelzőtáblával látandó el.

A gyepűben mindenki nevelhet fát annak minden termése az illető birtokost illeti, de ha a szomszéd birtokos kéri, azt minden év tavaszán, a gyepűmagasságig lecsonkázni tartozik.

Ha az illető birtokos a gyepűigazítás tekintetében a hegyközségi követelményeknek nem tesz eleget, úgy a gyepűben lévő fákkal a hegyközség szabadon rendelkezik.

A gyepűn a közgyűlés engedelmével ajtót, vagy kaput szabad nyitni, de az mindenkor zárva tartandó és a kérelmező által tartandó fenn.

Visszaélés esetén a hegyközség előjárósága a magánkaput vagy ajtót berakathatja.

54. § Aki a szekér és gyalogutak közelében vagy mezsgyéhez közel, vagy a szomszéd felől akar építkezni, vagy lugast csinálni, szőlőt vagy fát ültetni, tartozik annak helyét a hegyközségi előjáróság és a szomszédok jelenlétében és beleegyezésével megállapítani, csak azután foghat a munkálathoz.

Két szomszéd birtok közti mezsgyét elzárni csak közös megegyezéssel lehet, de, azt bármi módon elfoglalni (kerítés, vetemény, stb. még közös megegyezés mellett sem szabad.

Építkezni számosabb munkással a szőlőérés ideje alatt nem szabad; az építető bármikor felelős munkásai vagy fuvarosai által okozott károkért.

Az építkezéshez szükséges anyag vagy trágya, vagy más tárgy idegen területre le nem rakható az illető birtokos beleegyezése nélkül; vagy utakra a hegyközségi előjáróság engedélye nélkül.

A szomszéd birtok közelében 4 méternél, a szomszéd birtokos laképületétől pedig 10 méternél közelebb trágyát elhelyezni, vagy trágyagödröt készíteni tilos.

55. § Egyéb tilalmak:

A hegyközség tulajdonát képező közös kutaknál meszet oltani 4 méternél, permetező anyagot pedig 2 méternél közelebb nem szabad.

56. § Az úgynevezett hegyközségi átjáró utak megnevezése a két szomszéd birtokos nevével. [...] ¹⁴

Ezen átjáró barázdák használhatósága a jelen hegyközségi rendtartás 52. §-ában van szabályozva.

57. § A közgyűlés és a választmány által ezen rendtartás kereten belől hozott határozatoknak, a hegyközségi előjáróság és alkalmazottak törvényes rendelkezéseinek mindenki engedelmeskedni tartozik, s azokat hivatalos eljárásuk közben, vagy a rend megtartására irányuló ténykedéseik alkalmával tiszteletben tartani köteles.

Elvárja a hegyközség minden előjárósági tagjától, hogy a birtokosok iránt és viszont a birtokosoktól, hogy az előjáróság tagjai iránt az őket megillető tisztelettel viseltetnek.

58. § A hegyközség csak az 1929: XVII. tc. 40. §-ában foglalt feltételek jelenlétében oszthat fel. ¹⁵

Ezen újonnan átdolgozott hegyközségi rendszabály a választmány által helyben hagyatik. Martinka, 1934. március 18.

Botos Zoltán, h. elnök

Botos Kálmán, hegyközségi elnök

Ezen újonnan átdolgozott hegyközségi rendszabály a választmány által helyben hagyatik. Martinka, 1934. március 25.

Botos Zoltán, h. elnök

Botos Kálmán, hegyközségi elnök

Kiss István

Dalmi István

Majoros Ignác

Bíró Lajos

Váradi Márton

Forrás: A Hajdusámson község határában fekvő Martinka hegyközség rendszabálya átdolgozva az 1929:XVII. tc. és a 3600. FM. sz. rendelet rendelkezései szerint. Debrecen 1935.

¹⁴ A névsort e helyütt nem közöljük.

¹⁵ Eszerint: „40. § Azok a hegyközségek, amelyeknek területén a megalakuláskor 150 kat. holdnál kevesebb betelepített szőlő volt, vagyis az önként megalakult hegyközségek, a birtokosok, birtokarány szerinti szavazatának kétharmad részével kimondhatják a hegyközség feloszlását, de csak akkor, ha a hegyközség területén a betelepített szőlők összes területe a határozathozatalkor sem éri el a 150 kat. holdat.

A hegyközségi birtokosok nem mondhatják ki a hegyközség feloszlását, ha az illető hegyközség területén 150 kat. hold vagy ennél több betelepített szőlő van, éspedig akkor sem, ha a hegyközség területén a megalakuláskor 150 kat. holdnál kevesebb betelepített szőlő volt ugyan, de a betelepített szőlők területe később elérte a 150 kat. holdat.

Azok a hegyközségek, amelyek 150 kat. hold vagy ennél több betelepített szőlővel alakítottak ugyan meg, de a szőlőknek időközbeni irtása következtében 150 kat. holdnál kevesebb betelepített szőlővel bírnak, a feloszlást az első bekezdésben foglaltak értelmében kimondhatják.”

BÉKÉS VÁRMEGYE SZERVEZÉSI SZABÁLYRENDELETEI (Részletek, Békés, 1936)

A vármegyei szabályrendeletek sorában a Horthy-korszakban a jogfolytonosság elve érvényesült. Az ország vármegyerendszerét az 1923. évi XXXV. törvénycikk rendezte, mely 20 teljes és 5 közigazgatásilag egyesített megyét hozott létre. Azonban ez a törvény sem érintette a dualizmus korszakában kialakult önkormányzati jogköröket, hiszen Ferdinandy Gyula belügyminiszter ez irányú reformelképzeléseit a vármegyék ellenállása megbuktatta. Így a két háború közötti évtizedekben, kisebb-nagyobb módosításokkal, a korábbi polgári korszakban kidolgozott törvények és vármegyei szabályrendeletek maradtak érvényben. Az 1923-as törvény csak az új kereteket adta meg, nem érintette a megyeszékhelyek, a járások, a városok és a községek szervezetét.

Békés vármegye esetében is a háború előtt megalkotott szabályrendeletet foltozták a törvényi előírások változásának megfelelően és nem került sor új, átfogó rendelet megalkotására. E szempontból elsősorban az 1929. évi XXX. tc. előírásai jelentettek mérföldkövet, melyeket e dokumentumban is megfigyelhetünk (lásd ezzel kapcsolatban még az 55-ös számú dokumentumot).

BÉKÉS VÁRMEGYE SZABÁLYRENDELETEINEK GYŰJTEMÉNYE

I. FEJEZET

BÉKÉS VÁRMEGYE TERÜLETI BEOSZTÁSA

1. § Békés vármegye 6 főszolgabírói járásra osztatik fel, úgymint az az alábbiakban fel van tüntetve:

I. Békési járás:	1. Békés
	2. Kőröstarcsa
	3. Mezőberény
II. Gyomai járás:	1. Endrőd
	2. Gyoma
III. Gyulai járás:	1. Doboz
	2. Gyulavári
	3. Kétegyháza
	4. Újkígyós ¹
IV. Orosházi járás:	1. Békéssámson
	2. Csorvás
	3. Gádosoros
	4. Nagyszénás
	5. Orosháza

¹ Ez utóbbit a belügyminiszter 1924. október 13-án kelt 163.348/1924 számú rendeletével hagyta jóvá.

	6. Pusztaföldvár
	7. Szentetornya
	8. Tótkomlós
V. Szarvasi járás:	1. Békésszentandrás
	2. Kondoros
	3. Öcsöd
	4. Szarvas
	5. Csabacsüd
VI. Szeghalmi járás:	1. Füzesgyarmat
	2. Kőrösladány
	3. Szeghalom
	4. Vésztő.

II. FEJEZET

A VÁRMEGYEI TISZTVISELŐK, KEZELŐ- ÉS SEGÉDSZEMÉLYZET, VALAMINT A SZOLGASZEMÉLYZET RENDSZERESÍTETT LÉTSZÁMA

2. § [A központi közigazgatási, árvaszéki és külső tisztviselők, valamint altisztek és szolgálók létszámát az ún. normálstátus állapítja meg. A normálstátus következtében a Szervezési szabályrendelet 2. §-ának A., B. és C. pontjai tárgytalanok, a normálstátus azonban a tisztviselők beosztását (központi, árvaszéki, külső tisztviselők) nem állapította meg, így a beosztás kérdése ez idő szerint szabályrendeletileg megállapítva nincsen.]

A normálstátus által megállapított létszám az egész vármegyére vonatkoztatva ez idő szerint a következő: alispán, főjegyző, másodfőjegyző, 4 aljegyző, főügyész, főlevéltárnok, egy irodaigazgató, árvaszéki elnök, öt árvaszéki ülnök, hat főszolgabíró, nyolc szolgabíró, hét fizetési gyakornok², hat irodatiszt (iroda segéd- és főtiszt) és 7 díjnok. A szolgák létszámában: öt első osztályú altiszt, hét másodosztályú altiszt és 5 kiegészítő szolgáló.]

Állami közegek:

A számvevői teendőket a m. kir. belügyminiszter alá (160.224/1924. B.M. rendelt vármegyei számvevőség látja el³,

a vármegyei állatorvosi teendőket az 1900. évi XVII. tc. és az 1900. évi 95.000. sz. földművelésügyi miniszteri rendelet értelmében a törvényhatóság m. kir. állatorvos és a m. kir. járási állatorvosok látják el⁴,

² A 3.760/1933 B.M. rendelet értelmében a fizetési gyakornokok számával megegyező díjtalan gyakornokot is ki lehet nevezni a vármegyébe.

³ Lásd erre a rendelet VI. fejezetét, 19–22. §-ait.

⁴ Az állatorvosok közszolgálatával kapcsolatosan lásd az 1900. évi XVII. tc. rendelkezéseit, valamint a törvény részletes végrehajtási rendeletét: A földművelésügyi m. kir. miniszter 1900. évi 95.000 számú körrendelete – Budapest székesfőváros kivételével – valamennyi törvényhatósághoz az állatorvosi közszolgálat államosításáról szóló törvény életbeléptetése tárgyában, Magyarországi Rendeleték Tára 1900. (34. évf. 727–839.) Békés vármegye tekintetében a Tisza bal parti állategészségügyi felügyelő fennhatóságát érvényesítették Debrecen központtal. A törvényhatósági m. kir. állatorvos Gyula székhellyel működött a vármegyében, míg mellette további hét járási állatorvost szerveztek (Békés, Békéscsaba, Gyoma, Gyula, Orosháza, Szarvas, Szeghalom központokkal). Lásd erről részletesebben: A

a vármegyei útépitési és útfenntartási szakteendőket az 1890. évi I. tc. és az annak végrehajtása tárgyában kiadott 1892. évi 15.322. sz. a. utasítás értelmében a kir. államépítészeti hivatal⁵,

a mezőgazdasági ügyekben a szakteendőket az 1912. évi XXIII. tc. és a 12.200/1912. sz. földművelésügyi miniszteri rendelet értelmében, a gazdasági felügyelő,⁶ végül

a vármegyei tiszti főorvosi és a járásorvosi teendőket az 1936. évi IX. t.c. értelmében a m. kir. tiszti főorvos, illetőleg a m. kir. tisztiorvosok látják el.⁷

III. FEJEZET A VÁRMEGYEI ALKALMAZOTTAK ILLETMÉNYEI

3. § A vármegyei alkalmazottak illetményeit az 1929. XXX. tc. 69. §-a szabályozza.

földművelésügyi m. kir. miniszter 1900. évi 93.600 számú rendelete a m. kir. állatorvosi szolgálat beosztásáról, *Magyarországi Rendeletek Tára* 1900. (34. évf. 840–873.)

⁵ Az 1890: I. tc. II. fejezete, a 17–21. § tárgyalja a törvényhatósági utak közigazgatási kérdéseit. Ezek szerint a mérnököket, illetve az útmestereket és útbiztosokat a főispán nevezi ki élethosszig tartó megbízással. A törvényhatóság közgyűlésének feladata a törvényhatósági úti ügyekre vonatkozó szabályrendeleteknek megalkotása; a szomszédos törvényhatóság részéről az úthálózat kiépítése, kezelése és fenntartása tekintetében létrehozandó egyesülés kezdeményezése és létrehozása; a törvényhatósági útvonalak hálózatának megállapítása; a törvényhatósági utak építésére, kezelésére és fenntartására vonatkozó költség-előirányzatnak megállapítása, valamint a zárszámadások megvizsgálása; a törvényhatósági műszaki közegek (útmesterek, úti biztosok, útkaparók, esetleg mérnökök) személyzeti létszámának megállapítása, fizetéseiknek és illetményeiknek szabályozása, nemkülönben azok nyugdíjazására vagy végkielégítésére vonatkozó szabályok megalkotása. Emellett irányadó Baross Gábor kereskedelmiügyi m. kir. miniszter 15.322 szám alatt (Budapest főváros és Fiume város kivételével valamennyi vármegye és önálló törvényhatósági joggal felruházott város közönségéhez intézett körrendelete a „Közutakról és vámokról” szóló 1890. évi I. tc. végrehajtása tárgyában. Elsősorban érdekes a rendelet C. melléklete „Utasítás az államépítészeti hivataloknak a törvényhatóságokhoz való viszonya és ez irányú ügyvitele tárgyában”. A rendeletet lásd *Magyarországi Rendeletek Tára* 1892 (26. évf., 921–1030.)

⁶ Az 1912: XXIII. tc. 1. §-a értelmében a „vármegyei törvényhatóságokban a mezőgazdasági ügyekre nézve az előadói teendőket a vármegye területén működő m. kir. gazdasági felügyelőség vezetője teljesíti, a kinek véleményét más olyan közigazgatási ügyekben is meg kell hallgatni, a melyek mezőgazdasági érdekeket érintenek.” Emellett önálló előterjesztést és javaslatot is tehet, melyet a törvényhatóságoknak tárgyalnia kell. A gazdasági felügyelő jogállásáról a törvény megállapításait megismétli a m. kir. földművelésügyi miniszter 1912. évi 12.200. eln. számú rendelete a mezőgazdasági ügyeknek a törvényhatóságnál való intézéséről szóló 1912. évi XXIII. tc. életbeléptetése és végrehajtása tárgyában. Lásd erre *Magyarországi Rendeletek Tára* 1912. (46. évf. 1744–1749.)

⁷ A törvény róluk a 2. és 3. §-ban a következők szerint intézkedik: „2. § (1) A m. kir. tiszti főorvos és a m. kir. tiszti orvos állami tisztviselő. (2) A m. kir. tiszti főorvos a törvényhatósági első tisztviselőjének, a m. kir. tiszti orvos pedig a főszolgabírónak és a megyei város polgármesterének szakközvege, őket azonban a belügyminiszter közvetlenül is utasíthatja. (3) A m. kir. tiszti főorvos szakszerűség képviselője címén tagja a törvényhatósági bizottságnak és tagja a közigazgatási bizottságnak. A m. kir. tiszti orvos tagja a megyei város képviselőtestületének. 3. § (1) A m. kir. tiszti főorvos és a m. kir. tiszti orvos működési területét és székhelyét a belügyminiszter rendelettel állapítja meg. (2) A belügyminiszter a tiszti főorvosi tennivalók ellátását több törvényhatóság területén egy tiszti főorvosra, a tiszti orvosi tennivalók ellátását ugyanabban a vármegyében több járás és több megyei város területén egy tiszti orvosra bízhatja. (3) A belügyminiszter megyei városban a tiszti orvosi tennivalók végzésével városi orvost (9. §) is megbízhat. (4) A m. kir. tiszti főorvos és a m. kir. tiszti orvos helyettesítését a belügyminiszter rendeletben szabályozza.”

4. § A vármegyei alkalmazottak közül természetbeni lakást élveznek az alispán, vármegyei főjegyző, a járási főszolgabírák, a házfelügyelő és a kapus.

5. § A díjnokok illetményeiről és szolgálati viszonyairól külön szabályrendelet intézkedik.⁸

6. § Az egyes vármegyei alkalmazottak mellékjárandóságai (úgy mint utiátalány, szolgáltatás, fűtés, világítás, stb. az évi költségvetés keretében állapítatik meg.

7. § A törvényhatósági útmesterek és útkaparók illetményeit a fennálló szolgálati szabályok állapítják meg.

IV. FEJEZET A TISZTVISELŐK HATÁSKÖRE ÉS KÖTELESSÉGEI

8. §

A. KÖZPONTI TISZTVISELŐK

1. Alispán

Az alispán, mint a törvényhatóság első tisztviselője képviseli a törvényhatóságot az 1886. évi XXI. tc. 68. §-ában és az 1929: XXX. tc.-ben megállapított hatáskörrel és a vármegyei ügyviteli szabályzatban előirt módon vezeti a törvényhatósági önkormányzatot és az állami közigazgatás közvetítését mindazon ügyekben, melyek a törvényhatósági bizottság közgyűlésének fenntartva, vagy más közegek hatáskörébe utalva nincsenek. Az V.Ü.Sz. 38. §-ában körülírt felügyeleti vizsgálatok minden évben köteles teljesíteni.⁹ Az alispán akadályoztatása esetén az ügyvitel vezetése a főjegyző törvényes joga és kötelessége.

2. Főjegyző

Az alispán helyettese, a főispán és alispán távollétében a törvényhatósági közgyűlésnek és a kisgyűlésnek elnöke. Gyula és Békéscsaba m. városok tisztújító széken a vármegye alispánja helyett elnökölhet.

3. Másodjegyző

Az alispán és a főjegyző egyidejű akadályoztatása esetén, a joghatósággal (impérium) nem járó ügyekben (felhívás, megkeresés, felterjesztés, átirat, jelentéstétel, hirdetés alól felmen-

⁸ Ezt e helyütt nem közöljük.

⁹ A V.Ü.Sz. többször alkalmazott korabeli rövidítés, jelentése vármegyei ügyviteli szabályzat. A m. kir. belügyminiszter 1902. évi 125.000. számú rendelete – Vármegyei Ügyviteli Szabályzat megtalálható *Magyarországi Rendeletek Tára* 1902 (36. évf., 1156–1361.) Ennek 38. §-a szerint az évi rendszeres felügyeleti vizsgálatok az ügyvitel és a pénzügy minden ágára kiterjednek.

tés, hullaszállítás, állatszállítás, stb. intézkedik, egyéb teendőit pedig – mint alispáni előadóét – az 1886. évi XXI. tc. 69. §-a és a B. M. ügyviteli szabályzat rendelkezései, illetőleg az alispáni ügybeosztás állapítják meg.

4. Aljegyzők

Az aljegyzők az 1886. évi XXI. tc. 69. §-ában megállapított tevékenységi körrel a közgyűlés és az alispán előadói, valamint az egyes választmányok, küldöttségek és szakbizottságok jegyzői gyanánt működnek. Teendőik mikénti elvégzése tekintetében a 125.000/1902 B.M. sz. V.Ü.Sz. részletesen intézkedik.

5. Tiszti főügyész és alügyész

A tiszti főügyész őre a törvénynek, a törvény erejével bíró szokásnak, a törvényhatóság szabályrendeletének az önkormányzatban és a közgyűléseken, mely tisztében a törvényhatóság bármely határozata ellen – a főispán útján – fellebbezéssel élhet. A törvényhatóságot és megbízatás esetén, a községeket felelősséggel képviseli minden magánjogi ügyekben és pereiben, a szerződéseket és más okiratokat megfogalmazza. A tiszti főügyész hatáskörére és teendőjére egyebekben az 1886. évi XXI. tc. s a 125.000 sz. B.M. rendelettel kiadott V.Ü.Sz. rendelkezései irányadók.

A vármegyei alügyész hatáskörébe az összes árva és gyámügyi közigazgatási és ezzel kapcsolatos peres ügyek tartoznak, adóügyekben pedig képviseli a kincstárt. (Ezt az állást a normálstatus nem engedélyezte.

Helyettese a tiszti főügyésznek s végzi – a fentiekén kívül – az ezáltal reá bízott, valamint az alispán által közvetlenül részére kiosztott ügyeket s ezekben a fennálló törvények és szabályrendeletek alapján önállóan jár el és eljárásáért felelős.

A belügyminiszter által kiadott V.Ü.Sz. 48, továbbá 244–264. §§-aiban foglalt rendelkezések az alügyészre is kötelezők.¹⁰ Úgy a tiszti főügyész, mint alügyész akadályoztatásuk esetén egymást kölcsönösen helyettesítik.

A munka felosztás, a fentiek figyelembevételével, oly módon történjék, hogy megterhelhetőségük lehetőleg egyforma legyen.

Úgy a tiszti főügyész, mint az alügyész magán ügyködését, csak oly mérvben folytathatnak, hogy az által hivatali kötelességeiknek teljesítésében ne legyenek akadályozva. [...] ¹¹

¹⁰ A vármegyei ügyviteli szabályzat 48. §-a szerint a vármegyei tiszti ügyész magányakorlatot csakis hivatali idején kívül végezhet, hivatali ügyeinek teljesítéséhez köteles naponta megjelenni és a 24 óránál hosszabb eltávozását köteles előzetesen az alispánnak bejelenteni. A szintén említett 244–264. §-ok a tiszti ügyész ügyvitelét szabályozzák részletesen (előadói tevékenysége, küldemények átvétele, ügyészi könyv vezetése, irattári kezelés, periratok és pénzek kezelése, stb.

¹¹ A további pontok a tiszti főorvos, a főlevéltáros, az irodaigazgató és további tisztviselők feladatkörét tartalmazzák.

B. Vármegyei árvaszék

Az árvaszéki elnök, ülnökök, jegyző és a segédhivatalnokok hatásköre és munkafelosztása a 128.000/1902. B.M. számú Gyámügyi Ügyviteli Szabályzatban az árvaszék részére van részletesen szabályozva.¹²

C. Külső tisztviselők

1. Főszolgabíró

A járási főszolgabíró az 1886. évi XXI. tc. 71. §-ában körülírt hatáskörrel gyakorolja azon jogokat és teljesíti azon kötelességeket, melyeket a törvény és szabályrendeletek ráruháznak. A hivatal vezetése és a járási ügyvitel tekintetében a 125.000/1902. B.M. számú V. Ü. Sz. intézkedik.

2. Szolgabíró

A szolgabíró a járási főszolgabíró előadója, távollétében vagy akadályoztatása esetén hivatalból helyettese. Bűnügyi nyomozatoknál, valamint kihágási ügyekben a V. Ü. Sz. 266. §-a, illetőleg az 1901: XX. tc. 13.-a alapján önállóan jár el.¹³

3. Járási orvosok

[Állami tisztviselők, akiknek szolgálatát az 1936: IX. tc. szabályozza.]

4. Járási irodasegédtsztek

A járási irodasegédtsztek a járási főszolgabíró rendelkezése alatt állanak és teljesítik mindazon kezelési teendőket, melyeket a főszolgabíró a V. Ü. Szabályzat értelmében hozzájuk utal.

¹² Lásd erre A m. kir. belügyminiszter 1902. évi 128.000. számú rendelete – Gyámügyi Ügyviteli Szabályzat az árvaszékek részére, *Magyarországi Rendeletek Tára 1902* (36. évf.) 1491–1640.

¹³ A számozás ismét csak téves, a főszolgabíró és szolgabíró teendőit a vármegyei ügyviteli szabályzat 265. §-a szabályozza. Eszerint: „A járási közigazgatás ügyvitele a főszolgabíró vezetése alatt áll, ki a hozzá beosztott tisztviselőkkel és kezelőszeméllyel rendelkezik. A főszolgabíró akadályoztatása, vagy az állás megüresedése esetén – a törvényszerű helyettesítésig – az ügykezelés vezetése a szolgabíró (ott, ahol több szolgabíró van, ezek közül a tiszteletbeli főszolgabíró, illetőleg a szolgálatban idősebb szolgabíró) kötelessége. Ha a szolgabíró bűnügyi nyomozási, vagy általában oly ügyekben való eljárással van megbízva, melyekben a felekkel tárgyalást kell folytatni, e megbízásban teljes önállósággal és felelősséggel jár el s a hozott határozatok vagy intézkedések kiadványait ő – mint megbízott – írja alá. ...”

5. Járási hivatalok

A járási hivatalok kötelesek a főszolgabíró utalásait pontosan teljesíteni.

6. Útbiztosok és útkaparók

Az útbiztosok és útkaparók jogait és kötelességeit, azok szolgálati szabályzata írja elő.¹⁴

D. Közigazgatási gyakoronokok

Feladatuk a V. Ü. Szabályzatban van körülírva.¹⁵

9. § Egyáltalán a vármegye alkalmazottak kötelesek a törvények, kormányrendeletek és a vármegyei szabályrendeletekben előírt teendőket, az azokban foglalt utasítások szerint teljesíteni, ha azok e szervezési szabályrendeletben nem is lennének előírva.

10. § [Hatálytalan. A vármegyei tisztviselők mellékfoglalkozását az 1929: XXX. tc. 72. §-a szabályozza.]

11. § A törvényhatósági tisztviselők tiltatnak attól, hogy megválasztásuk érdekében oly módon működjenek közre, amely a köztisztviselői állás tekintélyét sérti.

V. FEJEZET

A TÖRVÉNYHATÓSÁGI BIZOTTSÁG SZERVEZETE, HATÁSKÖRE ÉS A KÖZGYŰLÉS ÜGYRENDEJE

Szabályrendelet a megyebizottsági tagválasztó kerületekről¹⁶

1. § A törvényhatósági választókerületek területi beosztása és az egyes választókerületekben választandó törvényhatósági bizottsági rendes tagok és póttagok száma a következő: [...]¹⁷

2. § A jelen szabályrendelet következtében a 21. bgy. 2139. ikt. számú szervezési szabályrendeletnek, a törvényhatósági választókerületek és a választandó törvényhatósági bizottsági tagok számának megállapítására vonatkozó rendelkezései hatályukat veszítik.

14. § Azok a tisztviselők, akik a törvényhatósági bizottságnak szavazattal bíró tagjai, a közgyűlésen jelen lenni kötelesek, és e kötelezettség alól egyes esetekben azok az alispán által mentethetnek fel.

¹⁴ Ezt e helyütt nem közöljük.

¹⁵ A vármegyei ügyviteli szabályzat 269. §-a intézkedik a közigazgatási gyakoronokokról, aki „addig, míg a kezelésben teljes jártasságot nem szerez, a kezelésnél segédkezik. Egyébként rendszerint fogalmazási teendőket végez, szükség esetén azonban kezelési teendőkkel is megbízható”.

¹⁶ A megyebizottsági tagválasztó kerületek szabályozását az 16660/1929-es szám alatt alkotta meg a vármegyei közgyűlés, amit az m. kir. belügyminiszter 1929. szeptember 2-án hagyott jóvá 79.394/1929 III. sz. alatt kelt rendeletével.

¹⁷ A kerületi beosztás részletezését e helyütt kerüljük.

15. § helyett:¹⁸

SZABÁLYRENDELET A VÁRMEGYEI KÖZGYŰLÉSEK SZÁMÁRÓL ÉS ÜGYRENDJÉRŐL

1. § Békés vármegye törvényhatósági bizottsága évenként 4 rendes közgyűlést köteles tartani éspedig egyet február hó második felében, egyet május hó első felében, melyen a zárszámadás is tárgyalandó, egyet szeptember hó második felében, melyen a vármegye jövő évi költségvetése is tárgyalandó és egyet december hó második felében.

2. § Ezeken a rendes közgyűléseken az alispán a vármegye közállapotairól és a nevezetesebb eseményekről a közgyűlésnek jelentést tenni tartozik.

3. § A költségvetés s zárszámadás a közgyűlést megelőzően 5 nappal, a vármegyei Hivatalos Lapban bő kivonatban közzé teendő.

4. § A költségvetés és zárszámadás, az általános vita kizárásával tárgyalandó és pedig alaponként, az alapok pedig fejezetenként, a háztartási alapnál pedig rovatonként.

5. § Úgy a költségvetés, mint a zárszámadás tárgyalására az a szabály, hogy azok azon a közgyűlésen, amelynek a tárgysorozatába fel vannak véve, feltétlenül letárgyalandók.

6. § A közgyűlésről felveendő jegyzőkönyv hitelesítésére a törvényhatóság által kiküldendő bizottság tagjainak száma 3, ezen felül köteles részt venni a hitelesítő eljárásan a közgyűlésen jelen volt alispán, vagy annak helyettese is, akik a jegyzőkönyvet szintén aláírják.

7. § Az 1929. évi XXX. tc. 26. § /3/ bekezdése értelmében bejelentett indítványt a kisgyűlés készíti elő. (T. 35. §. /1/ bek. 3 pont. Az indítványt, valamint az interpellációkat, hacsak a közgyűlés az elnök indítványára másképp nem határoz, csak a tárgysorozatba felvett ügyek letárgyalása után lehet előterjeszteni. (T. 28. /7/ bek.

Az indítványt az előadó (röviden) ismerteti a kisgyűlés javaslatával együtt. A közgyűlés először, – minden felszólalás kizárásával, abban a kérdésben határoz: kívánja-e az indítványt tárgyaltatni. Ha a közgyűlés az indítvány tárgyalását határozta el, az indítványt tevő bizottsági tag indítványát megokolhatja, felszólalása azonban, – a közgyűlés előzetes engedélye nélkül 15 percnél tovább nem tarthat.

Az interpellációra adott válasz után az interpelláló, az elnök engedélyével felszólalhat, felszólalása azonban 5 percnél tovább nem tarthat.¹⁹

16. § Rendkívüli közgyűlések tartása és határidejének kitűzése tekintetében az 1929: XXX. törvénycikkben foglaltak irányadók. A rendkívüli közgyűlések tartásának határidejének és tárgysorozatának a törvényhatósági bizottság tagjaival a fentebbi módon való közlése szintén az alispán kötelessége.

17. § A törvényhatósági bizottság közgyűlésének elnöke, abban az esetben, ha a főispán akadályozva van, vagy ha a főispáni szék üres, vagy ha a törvényhatóság első tisztviselője vagy helyettese is akadályozva vannak, az elnöklésben a vármegyei árvaszéki elnök.²⁰

¹⁸ Beiktatta a 29948/1929. sz. megyei határozat.

¹⁹ Jelen paragrafus a m. kir. belügyminiszter 60.633/1932 III. számú rendelete nyomán került be a szervezési szabályrendeletbe.

18. § A közgyűlési ügyrend a következőben szabályoztatik:

I. A közgyűlés rendszerint reggel 9 órakor veszi kezdetét, mely időpontnak a vármegye-háza külső falára kifüggesztett táblán leendő közzététele iránt az alispán maga gondoskodik.

II. A tárgyalás alá kerülő ügydarabokról a főjegyző által mindenkor tárgysorozat készí-tendő, az további eljárás végett az alispánnak átadandó, ezáltal a közgyűlést 8, illetőleg 15 nappal előzőleg közzéteendő, a közgyűlés folyama alatt pedig kellő számú példányokban: a tanácskozási terem asztalán közhasználatra elhelyezendő. Hogy pedig az említett tárgy-sorozatról úgy az előadók tájékozva legyenek, valamint az ilyen tárgyaknak a vonatkozó előiratokkal leendő felszerelgetése megtörténhessék, mindazon jelentések, előterjesztések, vagy folyamodványok, melyek a közgyűlésen felveendő, az illető küldöttségek, egyes tör-vényhatósági tisztviselők, vagy magánfelek által a közgyűlést legalább 15 nappal megelőző-leg az alispánhoz multhatatlanul²¹ beterjesztendő, a rendszabályok alól csak oly beadványok vétetvén ki, amelyeknek megelőző beterjesztését indokul elfogadható akadályok gátolják.

III. A közgyűlési tárgyak tanácskozás alá vétele a következő sorrendben történik.²²

a) az alispánnak a vármegye különállapotáról, a közigazgatás menetéről és az elnökileg végzett ügyekről szóló jelentése.

b) a vármegyei árvaszék a májusi közgyűlésen előterjesztendő évi jelentése.

c) a számonkérőszék jegyzőkönyve.

d) a pótdók megszavazása és a törvényhatósági költségvetés és zárszámadás.

e) a választások.

f) küldöttségek, bizottságok, választmányok megalakítása, kiegészítése.

g) indítványok tárgyalása.

h) az egyes minisztériumoktól érkezett általános érdekű rendeletek.

i) a törvényhatósági átiratok.

j) a törvényhatósági szakbizottságok előterjesztései, alispán előterjesztései.

k) a vármegye egyetemét, egyes járását, vagy nagyobb vidékét érdeklő ügyek.

l) községi ügyek (amennyiben nem a kisgyűléshez tartoznak

m) egyéb ügyek.

IV. A tárgysorozatba valamint a rendes közgyűléseken a póttárgy-sorozatba – amely a közgyűlést megelőzőleg 24 órával előbb adandó ki – felvett ügyek a tárgysorozat rendjében vétetnek tárgyalás alá, az elnök előterjesztésére azonban vagy egyesek indítványára a köz-gyűlés beleegyezésével a kapcsolatos ügyek és más ügyek is a sorrendtől eltérőleg is tárgya-lás alá vehetők.

Rendkívüli közgyűlésen a meghívóban felsorolandó tárgyakon kívül egyéb ügy tanács-kozás, illetőleg határozathozatal tárgyát nem képezheti.

V. A rendes közgyűlés elő terjesztendő alispáni jelentéshez történő felszólalások során az alispáni jelentésben esetleg fel nem hozott közérdekű események és közigazgatási hiányok is szóvá tehetők és közérdekű közigazgatási ügyekben interpellációk intézhetők. Az így elő-terjesztett interpellációkra az illető tisztviselők, vagy mindjárt, vagy ha adandó felelet bő-

²⁰ Betoldás 1929-ből, melyet a belügyminiszter 41.510/1930 III. számú rendelete hagyott jóvá.

²¹ Értsd: haladéktalanul.

²² A tárgysorozat összeállításáról az 1929: XXX. tc. 26. §-a intézkedik.

vebb utánnézést igényel, valamely más napon, de mindenesetre a közgyűlés tartama alatt válaszolni tartoznak.

Az interpellációkra adott válasz s az interpelláló törvényhatósági bizottsági tag viszonzválasza után a közgyűlés egyszerű szavazással határoz a felett, vajon a választ tudomásul veszi-e vagy pedig tárgyalás végett napirendre kitézi. Utóbbi esetben az ügy azonnal tárgyalandó. Egyébként az interpelláció vita és érdemleges határozat tárgyát nem képezheti.

Úgy az alispáni jelentésnél, mint általában minden tárgynál a tanácskozás és a szólás joga felől az 1929: XXX. tc. 28. §-a intézkedik.

A közgyűlés hatásköréről, a szavazás módozatairól, a határozatok mikénti hozataláról az 1886. évi XXI. tc. 47., 49., 53. §§-ai, továbbá az 1929: XXX. tc. 22. §-a intézkednek.

VI. Az elnök jogköréről az 1929: XXX. tc. 25. §-a; a széksértés tárgyában pedig ugyanezen tc. 30. §-a intézkedik.

VII. A törvényhatóság közgyűlései nyilvánosságáról az 1929: XXX. tc. 31. §-a intézkedik. A hallgatóság számára a karzat jelöltetik ki oly célból, hogy a hallgatóság ezen részükre kijelölt helyre utasíttassék, a gyűlésterem ajtajához vármegyei szolgák állítandók.

Ünnepélyes alkalmakkor kivételesen a hallgató közönség az ünnepély tartamára bebozsátható a gyűlésterembe is, de ott elkülönítve helyezendő el és az ünnepély befejezése után a rendes tárgyalásokra való áttérés előtt távozni köteles. Annak megállapítása, hogy ilyen kivételes esetekben kik bocsátassanak be, miként helyeztessenek el, s mikor kötelesek távozni, valamint az esetleges eltávolításuk iránti intézkedés az elnök jogköréhez tartozik.

19. § Közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítése.²³

20. § Szabályrendelet a kisgyűlés tagjainak számáról²⁴

1. § A törvényhatósági kisgyűlés tagjainak száma: 24.

2. § A törvényhatósági bizottság a legtöbb adófizetők közül választott tagjainak csoportjából legalább 12, az összes választók közül választott tagjainak csoportjából legalább 9, az érdekképviseleti tagjainak csoportjából legalább 3 kisgyűlési tagot köteles választani.

21. § Szabályrendelet a kisgyűlés ülésrendjéről²⁵

1. § A kisgyűlés minden hét második keddjén, – amennyiben pedig ez ünnepnapra esnék, a közvetlenül utána következő köznapon, – tartja rendes ülését.

A rendkívüli kisgyűlés megtartására az 1929. évi XXX. tc. 34. §-ának 8. pontjában foglalt rendelkezések az irányadók.

2. § Úgy a rendes, mint a rendkívüli kisgyűlésre meghívó bocsátandó ki és pedig a rendes kisgyűlésre a gyűlés határnapja előtt 5 nappal. A meghívóban felsorolandók a kisgyűlésen tárgyalandó ügyek, annak megjelölésével, hogy mely ügyekben határoz a kisgyűlés és mely ügyeket készíti elő, – határozati javaslatlalt a törvényhatósági közgyűléshez.

3. § A rendes kisgyűlésen tárgyalhatók, ha azt a sürgősség indokolja, azok az ügyek is, amelyek az ülés napja előtt 24 órával előbb érkeztek, s amelyek az alispáni hivatalban köz-

²³ Ezt az 1929: XXX. tc. 33. §-a hatályon kívül helyezte.

²⁴ A vármegye által 1929-ben megalkotott szabályrendelet, melyet a belügyminiszter 1930. július 1-én kelt 43.348/1930. III. sz. alatt kelt rendelete hagyott jóvá.

²⁵ A vármegye által 1929-ben megalkotott szabályrendelet, melyet a belügyminiszter 1930. március 22-én kelt 41.490/1930. sz. alatt kelt rendelete hagyott jóvá.

szemlére voltak téve. – Rendkívüli kisgyűlésen csakis a tárgysorozatba felvett ügyek tárgyalhatók.

4. § A kisgyűlésen minden tárgyhöz csak egyszer lehet hozzászólni, az indítványt tevő azonban élhet a zárszó jogával. Alispán és előadó bármely ügynél többször is felszólalhatnak.

5. § A kisgyűlés nyilvánosságának biztosításául az ülés napja, helye és ideje, a vármegyei székházon kifüggesztendő táblán közhírré teendő.

6. § A tárgyalások vezetése és a tanácskozási rend biztosítása az elnök joga és kötelessége.

7. § Minden ülésről az alispán által kijelölt jegyző 24 óra alatt jegyzőkönyvet tartozik felvenni, amelyet az ülés elnöke és jegyzője írnak alá, amely aláírás a jegyzőkönyv hitelesítésül is szolgál.

FÜGGELÉK²⁶

Békés vármegye törvényhatósági bizottsága a vármegyei központ és járási főszolgabíróságok hivatalos munkaidejéről szóló 791/1902. bgy. 22112/1902. ikt. sz. határozat második pontjának hatályon kívül helyezése mellett a 21. bgy. 2139/1913. sz. vármegyei szervezési szabályrendelet kiegészítése képpen a V.Ü.Sz. 16. §-ának 1. és 2. bekezdése értelmében az alábbiakban rendelkezik²⁷:

A hivatalos munkaidő a vármegyei központban és a járási főszolgabírói hivatalokban hétköznapiokon 8 órától 11 óráig megszakítás nélkül tart.

Vasár- és ünnepnapokat, valamint a nemzeti ünnepnapokat megelőző hétköznapiokon a hivatalos munkaidő 8 órától 12 óráig terjed.

Úgy a vármegyei központban, mint a járási főszolgabírói hivatalokban hétköznapiokon 16 órától 18 óráig ügyeleti szolgálatot kell tartani. Az ügyeleti szolgálat megszervezése, illetve az ügyeltesek kijelölése a vármegyei központban a vármegye alispánjának, a járási főszolgabírói hivatalokban a járási főszolgabírók joga és kötelessége.

Vasár- és ünnepnapokon, valamint nemzeti ünnepeken hivatalos óra nincs, e napokon azonban úgy a vármegyei központban, mint a járási főszolgabírói hivatalokban 9 órától 11 óráig ügyeleti szolgálat tartandó.

A vármegyei központban a vármegye alispánja, a járási főszolgabírói hivatalokban pedig a járási főszolgabírák a fentebb 8 órától 14 óráig terjedő időben megállapított munkaidőt legfeljebb napi 2 órai időtartammal meghosszabbíthatják, ha az ügyintézés körül késedelmet tapasztalnak, vagy a hivatalos munkaidő meghosszabbítását egyéb körülmények szükségessé teszik. Sürgős ügyek elintézése céljából, vagy közveszély idején a vármegyei köz-

²⁶ A vármegye által 1935-ben megalkotott függelék, melyet a belügyminiszter 1936. május 9-én kelt 95.233/1936. IV./a. számú rendeletével hagyott jóvá.

²⁷ A vármegyei ügyviteli szabályzat említett 16. §-a ugyanis csak azt szabályozta, hogy naponta hat óra hivatali időt kell megállapítani, melyek beosztásáról (egyfolytában, vagy délelőtt és délután elosztva) a közgyűlés határoz.

ponti, valamint a járási tisztviselők, segéd- és kezelőszemélyzet tevékenysége a hivatalos munkaidőre és vasár- és ünnepnapokra tekintet nélkül bármikor igénybe vehető.

Forrás: Békés vármegye szabályrendeleteinek gyűjteménye. Szerk.: MIHÁLY BÉLA, Budapest, 1940.

SOPRON TÖRVÉNYHATÓSÁGI JOGÚ VÁROS SZERVEZETI SZABÁLYRENDELETE

(Részletek, Sopron, 1937)

Sopron jellemző példája a polgári korszak törvényhatósági jogú városainak, melynek szervei jórészt megegyeztek a vármegyével. Épp ezért – a közigazgatási reformfolyamat elhúzódása és javarészt elmaradása következtében – itt sem került sor új, átfogó szabályrendeletek megalkotására. Mint számos vármegye illetve thj. város, Sopron is a Nagy Háborút megelőző, 1889-ben született szabályrendeletét módosította az aktuális törvényi előírásoknak megfelelően. Így jelen – mondhatjuk fércelt – szabályrendelet jellemző példája a két háború közötti évtizedeknek. Megváltoztatása az adott közigazgatási törvények és minisztériumi rendeletek előírásaihoz igazodott, ezt lábjegyzetekben folyamatosan jelezzük. Így utólagosan került kidolgozásra a kisgyűlés tagjairól és ügyrendjéről szóló rész. Ugyancsak több módosításon esett át a törvényhatósági bizottság által alakítandó szakbizottságok száma és működési köre, valamint a normálistátus által a későbbiekben szabályozott tisztviselői állások is.

SOPRON SZABAD KIRÁLYI TÖRVÉNYHATÓSÁGI JOGÚ VÁROS SZERVEZETI SZABÁLYRENDELETEI

Az I–III. fejezet 1–23. §§ rendelkezéseit hatálytalanította a közigazgatás rendezéséről szóló 1929: XXX. tc., valamint a törvényhatósági választókerületek területi beosztásáról az egyes választókerületekben választandó törvényhatósági bizottsági rendes és póttagok számáról szóló 10.994/270. kgy. 1929. sz., továbbá a törvényhatósági közgyűlés és kisgyűlés ügyrendjéről szóló 11.165/98. kgy. 1931. sz. szabályrendelet.

Ezek helyébe az alábbi rendeletek kerültek megalkotásra:

SZABÁLYRENDELET A TÖRVÉNYHATÓSÁGI KISGYŰLÉS TAGJAINAK SZÁMÁRÓL SOPRON, 1929. NOVEMBER 20.

1. § A törvényhatósági kisgyűlés tagjainak száma 20.
2. § A törvényhatósági bizottság a legtöbb adófizetők közül választott tagjainak csoportjából legalább 2, az összes választók közül választott tagjainak csoportjából legalább 2, az érdekképviselői tagjainak csoportjából legalább 1 kisgyűlési tagot köteles választani.¹

¹ Az 1929. évi XXX. tc. 34. §-a értelmében a kisgyűlés tagja még a polgármester, a helyettes polgármester, a főjegyző, két tanácsnok és a t. főügyész. Az 1936. évi IX. tc. 2. §-ának (3) bekezdése pedig arról rendelkezik, hogy a m. kir. főorvos csakis a törvényhatósági és a közigazgatási bizottságnak tagja és a kisgyűlésbe csak esetenként szakkérdések tárgyalásakor kell meghívni (Lásd még erről a 862/1936 B. M. számú rendeletet).

3. § A kisgyűlés minden hónap második csütörtökjén tartja üléseit; ha e napra ünnep esik, akkor a kisgyűlés az előtte való köznapon ülésezik.

Kelt Sopron szab. kir. thj. város törvényhatósági bizottságának 1929. évi november hó 20-án tartott közgyűlésén.²

Dr. Heiszler Béla s. k.,
jegyző.

SZABÁLYRENDELET A TÖRVÉNYHATÓSÁGI KÖZGYŰLÉS ÉS KISGYŰLÉS ÜGYRENDJÉRŐL SOPRON, 1931. AUGUSZTUS 29

I. FEJEZET

1. § A törvényhatósági bizottság évenként három rendes közgyűlést tart.

Rendes közgyűlést kell tartani: május első felében, szeptember és december hó második felében.

A közgyűlést rendszerint délután kell tartani.

2. § A közgyűlés elnöke a főispán, akadályoztatása esetén, vagy ha a főispáni szék üres, a törvényhatóság első tisztviselője, mindkettőjük akadályoztatása esetén a törvényhatóság első tisztviselőjének helyettese, mindezek egyidejű akadályoztatása esetén a főjegyző, ezután pedig a kisgyűlés tagjává választott két tanácsnok közül a szolgálatban idősebb tanácsnok.

3. § 1. A közgyűlést a főispán, illetve sorrend szerint az, aki a közgyűlésen elnöklésre jogosult, hívja össze.

2. A közgyűlés tárgysorozatát a törvényhatóság első tisztviselője állapítja meg, a főispán azonban módosítást kívánhat. Megegyezés hiányában a kisgyűlés dönt. (T. 26. §)

3. A tárgysorozatot a közgyűlés napját legalább 48 órával megelőzőleg kell a közgyűlés tagjainak kézbesíteni és a városi székház hirdetési tábláján kifüggesztés útján közhírré tenni.

4. A közgyűlés megtartásának idejét a városi székház bejáratánál kifüggesztendő hirdetési táblán kell jelezni

4. § 1. A közgyűlés tárgyalási sorrendjét lehetőleg úgy kell megállapítani, hogy elsősorban a kormányhatósági rendeletek, a felsőbb hatóság, vagy az elnök megállapítása szerint sürgős tárgyalást igénylő, azután azok az ügyek kerüljenek tárgyalás alá, amelyekben a névszerinti szavazás kötelező.

2. E rendelkezésnek megfelelően kell a tárgysorozatot összeállítani s a tárgysorozat sorrendjétől csak elnöki indítványra hozott közgyűlési határozattal lehet eltérni.

3. Elnapolásra vagy napirendretérésre vonatkozó indítványt minden vita nélkül szavazásra kell bocsátani.

4. Napirend előtti felszólaláshoz az elnök indítványára hozzászólás nélkül a közgyűlés adhat engedélyt.

² A belügyminiszter megbízásából 1929. december 24-én Ladik államtitkár hagyta jóvá és Sopron törvényhatósági bizottsága 1930. április 30-án hirdette ki közgyűlésén.

5. Önálló indítvány (T. 26. § 3.) tárgyalásánál, amellyel a kisgyűlés érdemben nem foglalkozott, a közgyűlés az ügyet előkészítés és javaslatétel végett a kisgyűlésnek adja ki, ha előkészítésre szükség nincs, úgy minden további eljárás nélkül azonnal érdemben határoz.

5. § Ha szólásra senki sem jelentkezett, vagy ha a tanácskozás befejezést nyert, az elnök elrendeli a szavazást.

A kérdést az elnök akként teszi fel, hogy a szavazás igen, vagy nemmel történhessék.

A szavazás felállással történik.

6. § Ha a tárgyalás alatt levő indítványhoz módosításokat tettek, a szavazást elsősorban az eredeti indítványtól leginkább eltérő indítványra kell elrendelni.

A pénzkérdésekben mindig a legnagyobb összeg felett kell a szavazást elrendelni.

7. § Szavazás közben beszédet mondani vagy szavazatot indokolni nem szabad.

8. § Amikor a szavazás titkosan, szavazólapokkal történik, az elnök a szavazás eredményét a közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésével megbízott küldöttség jelenlétében állapítja meg.

9. § A szavazólapokat az előző szakaszban megjelölt tagokon kívül más nem nézheti meg.

A szavazólapokat borítékba kell helyezni, lepecsételni és az iratokhoz csatolni.

A szavazólapokat a vonatkozó határozat jogerőre emelkedéséig meg kell őrizni.

10. § 1. A közgyűlés a megjelent tagok számára való tekintet nélkül határoz, azokban az ügyekben azonban, amelyekben a névszerinti szavazás kötelező, továbbá a költségvetés és a zárószámadás tárgyalásában és szabályrendelet alkotásában csak akkor határozóképes, ha legalább 20 nemtisztviselő bizottsági tag jelen van.

2. Ha azonban a közgyűlés határozóképtelensége miatt új közgyűlést kell összehívni, ezen a közgyűlésen a jelenlevők határoznak mindazokban az ügyekben, amelyek a közgyűlés tárgysorozatát képezték.

3. A törvényhatósági bizottság tisztviselőtagjainak csak azok tekinthetők, akik az 1929: XXX. tc. 6. § 1. B) pontja) alapján hivatali állásuknál fogva tagjai a bizottságnak.³

4. A határozóképeséghez a t. főügyész vagy helyettesének jelenléte minden esetben szükséges.

11. § A zárószámadás és költségvetés tervezetét sokszorosítani és a törvényhatósági bizottság tagjai részére megokolással együtt legalább 15 nappal a közgyűlés előtt kézbesíteni kell.

A közgyűlést előkészítő kisgyűlést legalább 48 órával a közgyűlés előtt kell megtartani.

A kisgyűlés előkészítése után annak a költségvetésre és zárószámadásra vonatkozó javaslatát is a törvényhatósági bizottság tagjai részére meg kell küldeni.

12. § 1. A költségvetést, illetve zárószámadást a közgyűlés először általánosságban, azután részleteiben tárgyalja. Az általános tárgyalásban minden bizottsági tag rendszerint csak egyszer szólalhat fel, többszöri hozzászóláshoz az elnök indítványára a közgyűlés adhat engedélyt.

2. A részletes tárgyalás során is minden bizottsági tag a költségvetés minden fejezeténél

³ Ezek a polgármester, a helyettes polgármester, a főjegyző, a tanácsnokok, az árvaszéki elnök, az árvaszéki ülnökök, a tisztí főügyész, a tisztí főorvos, a városi mérnöki hivatal vezetője, a városi erdészeti hivatal vezetője, és a főszámvevő.

rendszerint csak egyszer szólhat fel, ugyanabban a vitában másodszori hozzászóláshoz az elnök indítványára a közgyűlés adhat engedélyt.

3. Ha a költségvetés vagy zárószámadás tárgyalása az első napon befejezhető nem lenne, úgy a törvényhatósági bizottság a következő köznapokon folytatja tárgyalásait.

4. A tanácskozás módjára és a hozzászólás időtartamára egyébként a törvény 28. §-ának rendelkezéseit kell alkalmazni.⁴

⁴ 1929: XXX. tc. 28. §-a szerint:

1. Ugyanabban a vitában minden bizottsági tag rendszerint csak egyszer szólhat a tárgyhöz, többszöri hozzászóláshoz az elnök indítványára a közgyűlés adhat engedélyt. A törvényhatóság első tisztviselője, helyettese, a tisztí főügyész és az előadók bármikor és akárhányszor, a vita berekesztése után is felszólalhatnak, és felszólalásuk a megszabott időnél tovább is tarthat. Az indítványozó zárszó jogán másodszor is felszólalhat, amely esetben a felszólalás 10 percnél tovább nem tarthat.

2. Azokat, akik a javaslat (indítvány) mellett és ellene kívánnak szólni, jelentkezésük sorrendjében váltakozva kell szólásra felhívni.

3. A hozzászólás időtartama rendszerint nem lehet hosszabb fél-óránál, amelyet a felszólaló kérelmére a közgyűlés legfeljebb egy óráig meghosszabbíthat.

4. Ha a vita két órán túl terjed, és a tárgyhöz már legalább négy bizottsági tag hozzászól, a törvényhatósági bizottság – az elnöknek vagy bármelyik tagnak indítványára – az egyes hozzászólások időtartamát korlátozhatja. A korlátozott időtartam 10 percnél rövidebb nem lehet, és azt a közgyűlés egyes indokolt esetben – a szónok kérelmére – hozzászólás nélkül, egyszerű szavazással, a korlátozásképen megszabott időtartam kétszereséig meghosszabbíthatja.

5. Ha a hozzászólási időtartam korlátozása után a tárgyalás újabb két óráig tartott, a törvényhatósági bizottság – az elnöknek, vagy bármelyik bizottsági tagnak indítványára – felszólalás nélkül, egyszerű szavazással elhatározhatja, hogy a kérdés tárgyalását berekeszti. A berekesztés elhatározása után a tárgyalás alatt álló kérdésben. az 1. és 9. bekezdésben említett kivétellel, további hozzászólás nélkül kell határozni.

6. A vitának a 4. és 5. bekezdésekben említett kétórás időtartamába az előadónak, a szaktisztviselőnek és a szakképviselőnek beszédidejét nem lehet beszámítani.

7. A 26. § 3. bekezdésében említett indítványokat és interpellációkat. hacsak a közgyűlés az elnök indítványára másképp nem határoz, csak a tárgysorozatba felvett ügyek letárgyalása után lehet előterjeszteni. Ilyen ügyekben a felszólalás – a közgyűlés előzetes engedélye nélkül – 15 percnél tovább nem tarthat. Az indítvány tekintetében a közgyűlés hozzászólás nélkül először afölött határoz, kívánja-e azt tárgyalni.

8. Személyes megtámadtatás kérdésében rendszerint azonnal fel lehet szólni, az elnök azonban a felszólalást a napirend letárgyalása utáni időre halaszthatja. Az ilyen, valamint az ügyrendhez kért felszólalás itt percnél tovább csak az elnök engedélyével tarthat.

9. Az a tisztviselő, aki szakszerűség képviselője címen tagja a törvényhatósági bizottságnak, köteles ennek ülésein megjelenni, felhívásra az ügykörébe eső szakkérdésekben felvilágosítást adni, és akadályoztatása esetében magát ebből a célból helyettesíteni Ennek a kötelességnek gyakorlása közben bármikor és akárhányszor felszólalhat, és felszólalása a megszabott időnél tovább is tarthat.

10. A törvényhatósági bizottság közgyűlése, ha valamely jogszabály kifejezetten másképp nem rendelkezik, egyszerű szótöbbséggel határoz.

11. A határozatot, ha erre szükség van, szavazással kell megállapítani. A szavazást az elnök rendeli el, és köteles azt elrendelni, ha a szavazást legalább tíz jelenlevő tag kívánja.

12. Kötelező a névszerinti szavazás olyan kérdésben, amely új adók megállapítására, a meglevő adók emelésére vagy mérséklésére, vármegyében 10.000, törvényhatósági jogú városban 50.000 pengőt meghaladó értékű ingatlan vagy ingó vagyon szerrésére vagy elidegenítésére, terhes szerződés vagy egység, bérleti vagy haszonbérleti szerződés kötésére, vagy legalább ugyanilyen összegű kölcsön felvételére, vagy arra vonatkozik, hogy alkottassék-e valamely kérdésben szabályrendelet, vagy ha azt valamely jogszabály kifejezetten rendeli, vagy azt a bizottsági tagok 15%-a vagy 30 bizottsági tag írásban kéri.

13. A 22. § 2. bekezdése 8. pontjában felsorolt választások, ha ez a törvény egyes esetekre másképp nem rendelkezik, titkos szavazással történnek. Titkos a szavazás a tisztviselők fegyelmi kérdéseiben is.

13. § 1. Közgyűlési ügyek előadói rendszerint az érdekelt ügyosztályok vezetői, de a polgármester előadóként más ügyosztály-vezetőt, vagy a törvényhatósági bizottság tagjai közé nem tartozó más tisztviselőt is kirendelhet.

2. A közgyűlés két jegyzőjét a polgármester jelöli ki a jegyzők közül. Az egyik jegyző a közgyűlési jegyzőkönyv készítéséhez szükséges adatokat jegyzi, míg a másik a segédkezési teendőket látja el, így különösen a szólásra jelentkezőket írja fel.

3. A jegyzőkönyv készítésével megbízott jegyző jegyzi a hozzászólások lényegét és az indítványnak szövszerű szövegét. Az előadó a javaslatot még a közgyűlés Időtartama alatt, de legkésőbb 24 órán belül a közgyűlés határozatának megfelelőleg köteles megszövegezni és azt a jegyzőnek átadni.

14. § A törvényhatósági bizottság köteles közérdekű határozatait közhírré tenni.

Közérdekűnek kell tekinteni azt a határozatot, amely egyes meghatározott egyének, vagy jogi személyek érdekkörén túl egyénileg meg sem határozható személyekre terjed ki. (41/1930 B. M. rend. 13. bekezd.)⁵

15. § Közérdekű határozat közhírré tétele akként történik, hogy a törvényhatóság első tisztviselője a tárgy rövid ismertetését tartalmazó hirdetményt kifüggeszteti a városi székház hirdetési tábláján 15 napi időtartamra azzal a figyelmeztetéssel, hogy a határozat ellen a város közönségének minden tagja, akit a határozat ebben a minőségben érint, jogorvoslattal élhet és pedig kifüggesztésnek a hirdetményen kitüntetett napját követő 15 nap alatt. (T. 53. § 4. a.)

A közgyűlés határozatai ellen beadott fellebbezésekről a polgármester a legközelebbi közgyűlésnek jelentést tesz.

A közgyűlési határozatok kiadmányait a közgyűlés jegyzője írja alá.

[Ez a 22. § 2. bekezdése a tisztviselők, örökös, bizottsági, felsőházi tagok és minden olyan személy megválasztásáról szól, akiket valamely közjogi szervhez a törvényhatóság képviselőjében küldenek ki.]

14. Szavazás előtt a kérdés feltevéséhez legfeljebb két bizottsági tag szólhat. Az egyes felszólalások öt percnél tovább nem tarthatnak,

15. Az elnöknek ebben a minőségében szavazati joga nincs, de szavazategyenlőség esetében köteles dönten; választásoknál azonban az elnök nem dönt, hanem – amennyiben egyes törvények más-kép nem rendelkeznek – az egyenlő számú szavazatot kapott jelöltekre a szavazást azonnal megismételteti. Ha az újabb szavazás sem vezetne eredményre, az egyenlő számú szavazatot kapott jelöltek közt a legközelebbi közgyűlésen új választást kell tartani.

16. Ha az elnök bármely címen tagja a törvényhatósági bizottságnak, abban az ügyben, amelynek tárgyalása alatt elnökölt, szavazati jogát nem gyakorolhatja.

⁵ Az említett 13. bekezdés a következőképp fogalmaz: „Közérdekű ügyben a T. 47. § 2. bekezdése szerint 'a közületnek minden tagját' érdekeltnek kell tekinteni, akit a közigazgatási hatóság határozata ebben a minőségben érint. Érdekeltség szempontjából közérdekűnek kell tekinteni mindazt az ügyet, amely egyes meghatározott egyének vagy jogi személyek érdekkörén túl egyénileg meg sem határozható személyekre terjed ki. A 'közület tagjának' pedig mindazt, akire a kérdéses határozat éppen ebben a minőségében hat ki. Közérdekű tehát pl. a községi pótdadó százaléklának a magasságára vonatkozó határozat, mert ez a kérdés érinti a törvényhatóságnak vagy községnek minden adófizetőjét, viszont pl. a kapuzárás idejére vonatkozó szabályrendelet rendelkezése érdekli a közületnek nemcsak az adófizetőket, de valamennyi lakosát, tehát azokat is, akik nem fizetnek adót. Ehhez képest a közületi tagságot kizárólag az ügy természete és az ezzel kapcsolatos érdekelttség dönti el.” A m. kir. belügyminiszter 1930. évi 41. eln. számú rendelete a közigazgatás rendezéséről szóló 1929. XXX. tc. jogorvoslati rendelkezéseinek életbeléptetéséről és végrehajtásáról. Lásd *Magyarországi Rendeletek Tára 1930.* (64. évf.) 66–76.

16. § 1. A hitelesítéssel megbízott küldöttség elnöke a polgármester vagy helyettese s tagjai a közgyűlés három kiküldöttje és a jegyzőkönyv készítésével megbízott jegyző.

2. A jegyzőkönyv hitelesítése az elnök által ellenjegyzett eredeti közgyűlési határozatok szószerinti felolvasása, egyeztetése alapján történik, amit az elnök, a küldöttség tagjai és a jegyző a jegyzőkönyv aláírásával igazolnak.

3. Ha a hitelesítés során vitássá válik az a kérdés, hogy a jegyzőkönyvi szöveg teljesen felel-e vagy sem a közgyűlés határozatát, úgy e kérdésben az elnök, a közgyűlés kiküldöttjei és a jegyző az ügy előadójának meghallgatásával szótöbbséggel döntenek, de ha a közgyűlés kiküldöttjeinek állítása szerint a jegyzőkönyvi szöveg eltér a közgyűlés határozatától, úgy a közgyűlés elnöke dönt, aki végleges megállapítás végett a közgyűléshez is fordulhat és köteles a közgyűléshez fordulni, ha a hitelesítő küldöttségnek legalább három tagja kívánja.

4. A közgyűlési jegyzőkönyvnek a résztvevő tagok pontos névsorán és a határozatok szószerinti szövegén kívül tartalmaznia kell az egyes határozatok megállapításának módját, a szavazás eredményét, az ügy érdemét érintő egyes hozzászólások rövid tartalmát és az elenindítványok teljes szövegét.

5. Végül jegyzőkönyvbe kell foglalnia a közgyűlés fontosabb mozzanatait, így különösen az elnök figyelmeztetését, megintését, rendreutasítását és az erre okot szolgáltató cselekményt vagy magatartást s a széksértés elkövetése kérdésében történt döntést és megtorló intézkedést, továbbá az elnapolásra vonatkozó határozatot.⁶

⁶ A széksértés tényállásáról az 1929. évi XXX. tc. 30. §-a a következőképp határoz:

1. Az a törvényhatósági bizottsági tag, aki az állam és a társadalom rendje ellen izgató, vagy a nemzeti érzést, vagy a vallási meggyőződést sértő kifejezést használ, aki a tanácskozás méltósága ellen vét, aki a közgyűlés egyes pártjait vagy tagjait sértő kifejezéssel illeti, vagy bár-milyen módon sérti, és a sértést az elnök figyelmeztetése után azonnal vissza nem vonja, valamint az a bizottsági tag, aki a tanácskozást zavaró, vagy annak komolyságához nem méltó magatartást tanúsít, és azt megintés, majd rendreutasítás után is folytatja, széksértést követ el.

2. A széksértés elkövetése kérdésében – az elnök felhívására – a tiszti főügyész köteles indítványt tenni, amely indítvány felett a közgyűlés hozzászólás nélkül, egyszerű szavazással, végérvényesen határoz. A széksértés megállapítása után az elnök a széksértést elkövető tagtól a szót megvonja, és a tiszti főügyészt felhívja, hogy a kiszabandó pénzbírság mértékére tegyen indítványt. A tiszti főügyész köteles a felhívásnak eleget tenni. A pénzbírság összegének mértéke kérdésében a közgyűlés – legfeljebb két tagjának legfeljebb tíz-tíz percig tartó hozzászólása után – végérvényesen határoz.

3. A széksértés büntetése 500 pengőig terjedhető pénzbírság, amelyet a törvényhatósági szegényalap javára kell fordítani. A pénzbírság kirovása nem állja útját annak, hogy az elkövetett cselekményt büntlenyítő úton is megtorolják.

4. A széksértésben elmarasztalt bizottsági tag tagsági jogait mind-addig nem gyakorolhatja, amíg a kiroított bírságot le nem fizette. Aki a bírságot nyolc nap alatt nem fizeti le, elveszti bizottsági tagságát.

5. Azt a törvényhatósági bizottsági tagot, aki a tanácskozás rendjét ismételt rendreutasítás, esetleg bírságolás ellenére is tovább zavarja, és azzal a tárgyalás lehetőségét veszélyezteti, az elnök a törvényhatósági bizottság közgyűlésének aznap üléseiből kizárhatja, és ha azonnal el nem távozik, rendőri (csendőri) karhatalommal eltávolíthatja.

6. Ha a rendzavarás nagyon súlyos, vagy ha azt durva sértegetéssel követték el, az elnök a megtorlás elhatározását a közgyűlés elé terjesztheti. Az elnök a közgyűlés határozatát kérheti ki azzal a rendzavaró bizottsági taggal szemben is, akit ő már ismételtelen kizárt.

7. A közgyűlés az eléje utalt bizottsági tagot egymást követő legfeljebb hat közgyűlésről kizárhatja. A kizárás kérdésében a közgyűlés hozzászólás nélkül, egyszerű szavazással végérvényesen határoz. A ki-zárás elhatározása után az elnök felhívására a tiszti főügyész köteles indítványt tenni a kizárás időtartamára. A tiszti főügyész indítványa felett a közgyűlés – legfeljebb két tagjának tíz-tíz percnel hosz-

II. FEJEZET

17. § A kisgyűlés elnöke a 2. § rendelkezései irányadók. Az elnök jogköre azonos a közgyűlés elnökének az 1929: XXX. tc. 25. és 30. §-ában megállapított jogkörével.

18. § A törvényhatósági kisgyűlés havonként egy rendes ülést köteles tartani és pedig a hónap minden második csütörtökén. Ha ez a nap nemzeti vagy Gergely-naptár szerinti ünnepre esik, a kisgyűlést az azt megelőző napon kell megtartani.

19. § A törvényhatóság első tisztviselője vagy jogosult helyettese köteles a kisgyűlés tárgysorozatát legalább 48 órával a kisgyűlés megtartása előtt a kisgyűlés tagjaival közölni. A tárgysorozatot a városi székház hirdetési táblájára kell kifüggeszteni.

Rendes kisgyűlésen a tárgysorozaton kívül a polgármester által előkészített, továbbá nála bejelentett sürgős ügyek is tárgyalhatók.

A póttárgysorozatot a tárgyalás megkezdése előtt köteles az elnök felolvastatni.

20. § A kisgyűlés tárgyalási sorrendjére azokat a rendelkezéseket kell alkalmazni, amelyek a közgyűlésre irányadók.

Ugyanabban a vitában minden kisgyűlési tag rendszerint csak kétszer szólhat a tárgyhoz, többszöri hozzászóláshoz az elnök indítványára a kisgyűlés adhat engedélyt.

A tanácskozás módjára a hozzászólás időtartamára nézve egyébként az 1929: XXX. tc. 28. §-ának 1–6. és 8. bekezdésében foglalt rendelkezések az irányadók.⁷

Öt tagnak írásbeli kérelmére a névszerinti szavazást kell elrendelni.

21. § A kisgyűlés rendszerint szótöbbséggel határoz. A szótöbbség megállapítása, a szavazás elrendelése, a szavazás módja, az ellenindítványok tárgyalása a közgyűlésre megállapított rendelkezések szerint történik.

A kisebbség javaslatát azokban az ügyekben, amelyekben a kisgyűlés a közgyűlésnek javaslatot tesz, egy tag kívánatára is mindenkor megszövegezve az iratokhoz kell csatolni s a közgyűlésnek bemutatni.

22. § A kisgyűlés határozóképeségéhez legalább hét nemtisztviselő tag jelenléte szükséges. (T. 34. § 9.)

Ha a kisgyűlés határozóképtelensége miatt új kisgyűlést kell egybehívni, ezen a kisgyűlésen a jelenlevők határoznak mindazokban az ügyekben, amelyek a határozóképtelen kisgyűlés tárgysorozatán szerepeltek. (T. 34. § 9.)

A kisgyűlés nyilvános. Az elnök jogosult és a jelenlevők többségének kívánságára köteles zárt ülést elrendelni.

szabab ideig nem tartó hozzászólás után – végérvényesen határoz A kizárt tag a kizárás hatálya alatt tagsági jogát egyáltalában nem gyakorolhatja.

8. A közgyűlés a kizárás elhatározásával egyidőben az ügyet az igazoló választmány elé utalhatja annak megvizsgálása végett, hogy a bizottsági tag magatartása következtében nem vált-e méltatlanná a bizottsági tagságra. Az igazoló választmány erre vonatkozó indokolt előterjesztése felett a közgyűlés – napirend előtt, legfeljebb két tagnak legfeljebb tíz-tíz percig tartó hozzászólása után – egyszerű szavazással végérvényesen dönt.

9. Az, akit valamelyik törvényhatósági bizottság közgyűlése bizottsági tagságától megfosztott, a megfosztás napjától számított öt év alatt egy törvényhatósági bizottságnak sem lehet tagja.

10. Ennek a szakasznak a rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni a kisgyűlés ülésein résztvevő tagokra is.

⁷ Lásd erre a 12. § 4. pontjához fűzött jegyzeteket.

23. § Előadókéni működhetik a kisgyűlés tagjai közé nem tartózó tisztviselő is.

Az előadók a határozati javaslatot a kisgyűlés határnapjáig kötelesek írásba foglalni és a kisgyűlés határozatahoz képest a szükséges módosításnak megfelelőleg azonnal vagy legkésőbb 24 óra alatt átszövegezni.

A kisgyűlés jegyzőjét a polgármester jelöli ki a törvényhatósági tisztviselők közül.

24. § A kisgyűlés üléseiről készült jegyzőkönyvbe kell foglalni: az ülés napját, a megjelent tagok és az előadók neveit, a meg nem jelent tagok igazoló jelentéseit és a kisgyűlés határozatait. A kisebbségben maradt indítványt csak akkor kell a jegyző-könyvbe írni, ha azt bármelyik tag kívánja.

Amikor a kisgyűlés nem ügyintéző, hanem a közgyűlést előkészítő hatáskörön jár el, a jegyzőkönyvbe a jelenlevők névsorán kívül csak az elintéztett ügyek iktatószámát kell foglalni.

Az előadók a javaslattal szemben tett ellenindítványokat kötelesek az előadói íven feljegyezni.

A kisgyűlés jegyzőkönyvét az elnök, a polgármester, illetőleg helyettese és a jegyző-könyvvezető írják alá.

25. § A kisgyűlési határozatok záradékolására és a közérdekű határozatok közhírré tételére nézve a közgyűlésre megállapított rendelkezéseket kell alkalmazni.

A kisgyűlés előkészítő hatáskörébe tartozó ügyekben az elintézési tervezeteket a közgyűlési határozat alakjaiban kell megszövegezni.

Ez a szabályrendelet a kihirdetés után 30 nap múlva lép életbe.

Kelt Sopron szab. kir. thj. város törvényhatósági bizottságának 1931. évi augusztus hó 29-én tartott rendes havi közgyűlésén,

Dr. Thurner Mihály s. k., polgármester.⁸

23. § Minden a közgyűlésen hozott s végrehajtani rendelt határozat az iktató által vezetendő rovatos nyilvántartási és sürgetési naplóba bevezetendő.

Ezen nyilvántartási és sürgetési napló illető rovatában különösen kitüntetendő az, hogyan s mikor hajtattott végre a határozat.

A közgyűlés tagjai ezen nyilvántartási és sürgetési naplói bármikor betekintheik.

A 24–36. §-ok helyébe a törvényhatósági bizottság által alakítandó szakszabályrendeletek szerkesztéséről és ügyrendjéről szóló 10.981/99 kgy. 1931. sz. szabályrendelet lép.

⁸ A belügyminiszter megbízásából jóváhagyta Janda miniszteri osztálytanácsos 1931. október 19-én, majd a közgyűlés 1931. december 29-én hirdette ki.

SZABÁLYRENDELET
A TÖRVÉNYHATÓSÁGI BIZOTTSÁGI TAGSÁGBÓL KIZÁRÓ OKOKRÓL
SOPRON, 1934. ÁPRILIS 20.

1. § A törvényhatósági bizottságnak tagja nem lehet az:

1. aki az 1925: XXVI. tc. 10. § (1) bekezdésének 1. és 3–6. pontjában és a (2) bekezdésében megállapított okok valamelyike miatt országgyűlési képviselő nem lehetne; a 3. pont alkalmazásánál csak olyan rágalmozás vagy izgatás miatt történt elítéltetés jöhet tekintetbe, amelyet ennek a szabályrendeletnek életbeléptetése után követtek el; az 5. pont rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni az érdekképviselő címen tagokra is;⁹

2. függetlenség hiánya miatt az:

a) aki a városnak (a város intézetének, közintézményének, közművének, üzemének) vállalkozója vagy szállítója, a vállalkozó vagy szállító alvállalkozója, ideértve azt is, aki másnak adott megbízás alapján tényleg szállít;

b) aki a város és mások közt kötött ügyletek közvetítője vagy bizományosa;

c) aki a város vagy a város kezelése alatt álló javaknak, jövedékeknek vagy hasznot hajtó jogoknak bérelője, vagy haszonbérelője, ha az évi bérösszeg 2500 P értéket meghalad;

d) aki a várossal olyan szerződéses viszonyban áll, amelynek alapján a város a szállító vagy bérbevevő;

e) aki a város és mások között létesült szerződéses viszony alapján. a város által teljesített szállítás tárgyának tényleges átvéveje;

f) aki a várossal (a város intézetével, közintézményével, közművével, üzemével) az a)–e) pontokban felsorolt viszonyban álló cégnek tulajdonosa, továbbá ennek házastársa, fel- és lemenő ágon rokona, ennek vagy a várossal hasonló viszonyban álló személynek alkalma-

⁹ Az 1925: XXVI. tc. 10. § (1) szerint nem választható országgyűlési képviselővé:

1. aki a magyar állampolgárság megszerzéséről és elvesztéséről szóló 1879: L. tc. 15. és 44. §-a értelmében az országgyűlés tagja nem lehet;

3. akit nyereségvágyból elkövetelt büntett miatt jogerősen két évet meghaladó szabadságvesztés-büntetésre, vagy ennél súlyosabb büntetésre ítélték, vagy akit a jelen törvény kihirdetése után elkövetelt rágalmozásért vagy izgatásért tíz éven belül három ízben jogerősen szabadságvesztés-büntetésre ítélték el;

4. akit a 3. pont esetén kívül valamely büntett, vagy a 7. § 9. pontjában megjelölt valamely vétség miatt ismételtén ítélték jogerősen szabadságvesztés-büntetésre, a kiszabott büntetés kiállításától vagy elévülésétől számítva, vétség esetében tíz év alatt, büntett esetében tizenöt év alatt;

5. az a közhivatalnok, tanár, tanító, lelkész vagy ügyvéd, akit hazafiatlan magatartása miatt az illetékes hatóság országgyűlési képviselővé választása előtt fegyelmi úton jogerős határozattal állásától elmozdításra (hivatalvesztésre), az ügyvédség elvesztésére ítélt, a fegyelmi határozat jogerőre emelkedésétől számított öt év alatt; 6. aki az ún. tanácsköztársaság forradalmi kormányzó tanácsának tagja (népbiztos) vagy helyettese, forradalmi töményszék elnöke, tagja vagy vádbiztos; vagy politikai megbízott volt.

(2) A jelen § (1) bekezdése 3. és 4. pontjának eseteiben a 7. §-nak (2) és (3) bekezdésében foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni.

A 7. § (2) bekezdése: Ha a választójogból a jelen § 9. és 11. pontja szerint kizáró büntetés kegyelem útján egészen elengedtetett, annak hatálya a választójogi következményekre is kiterjed; ha pedig az kegyelem útján részben engedtetett el vagy enyhített, a választójogból való kizárás időtartama a kegyelem keltétől, ha pedig a büntetés végrehajtását feltételelesen felfüggesztették, a felfüggesztő ítélet jogerőre emelkedésének napjától kezdődik.

Ha a büntett vagy vétség miatt a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztése is ki van mondva, ennek időtartamát a jelen § 9. és 11. pontjában megszabott időbe be kell számítani.

zottja, részvény-társaság, szövetkezet vagy egyéb társaság igazgatósági vagy felügyelő-bizottsági tagja, jogtanácsosa, ügyvédje, ügyésze vagy felszámolója;

g) aki a várostól (a város intézetétől, közintézményétől, közművétől, üzemétől) bármilyen illetményt élvez.

2. § Az előző szakasz 2. bekezdésének a)–e) pontjaiban felsorolt kizáró okok nem vonatkoznak azokra a bérlőkre és bérbeadókra, akik a várossal mint tulajdonossal, főbérlővel vagy bérlővel olyan díjszabásszerűleg bérbe adott közterületekre és helyiségekre nézve állandan bérleti viszonyban, amelyek lakás, üzlet vagy üzem céljaira szolgálnak.

Nem vonatkoznak ezek a kizáró okok azokra sem, akik a várossal (a város intézetével, közintézményével, közművével, üzemével) olyan adás-vételi vagy valamely szolgáltatásra irányuló jogügyletet kötnek, amelynek ellenértéke díjszabásszerűleg van megállapítva (víz-, gáz- vagy villany-szolgáltatás, kórházi ápoltság stb.).

3. § Az 1. § 2. bekezdésének f)–g) pontjaiban felsorolt kizáró okok nem vonatkoznak azokra a bizottsági tagokra, akiket valamely megbízással maga a törvényhatósági bizottság vagy a kisgyűlés küld ki.

4. § Az 1. § 2. bekezdésének g) pontja alá nem esnek azok a tisztviselők, akik a törvényhatósági bizottságnak hivatali állásuknál fogva tagjai, továbbá a várostól (a város intézetétől, közintézményétől, közművétől, üzemétől) nyugdíjat élvező tisztviselők, valamint a bevett vallásfelekezeteknek javadalmazásban részesülő lelkészei, végül azok, akik a várostól valamilyen megbízatásból kifolyólag kapnak díjazást vagy tiszteletdíjat.

5. § 1. Az, akire nézve jogerősen megállapították, hogy törvényhatósági bizottsági tagság az 1. §-ban felsorolt kizárási okok valamelyike miatt megszűnt, az megszűnik tagja lenni a törvényhatósági bizottságnak és minden olyan bizottságnak, szakbizottságnak, választmánynak és küldöttségnek, melyben th. bizottsági tagként foglal helyet. Ha a törvényhatósági bizottsági tag az 1. § 2. pontjának a)–f) alpontjaiban körülírt kizáró okokat, illetőleg a függési viszonyt a szabályrendelet életbeléptetésétől számítva két hónap alatt megszünteti, a törvényhatósági bizottsági tagsági jogát továbbra is megtarthatja.

2. A bizottsági tagság megszűnése ügyében hivatalból vagy bárkinek bejelentésére első fokon az igazoló választmány határoz.

3. A tagság megszűnése kérdésében az igazoló választmány haladéktalanul határoz. A határozat meghozatala előtt az illető th. bizottsági tagot a tényállásra megkeli hallgatni.

4. Az igazoló választmány határozata ellen panasznak van helye a közigazgatási bírósághoz.

5. A bizottsági tagság megszűnésének jogerős kimondásáig az illető bizottsági tag tagsági jogait változatlanul gyakorolja.

E szabályrendelet a kihirdetés után 30 nap múlva lép életbe.

Kelt Sopron szab. kir. thj. város törvényhatósági bizottságának 1934. évi április hó 20-án tartott üléséből.

Dr. Heimler Károly s. k., főjegyző

Dr. Sopronyi-Thurner Mihály s. k., polgármester.¹⁰

¹⁰ A belügyminiszter nevében jóváhagyta Janda miniszteri tanácsos 1934. június 8-án. A szabályrendeletet 1934. szeptember 27-én hirdették ki és október 27-én lépett életbe.

37. § A polgármester hatáskört és tiszti kötelességei a következők:

1. Teljesíti mindazt, ami az 1886: XXI. tc. 73. §-ában *a)–p)* pontok alatt felsorolva van.

2. A várost közigazgatási és mint jogi személyt magánügyekben képviseli.

3. A főispán akadályoztatása esetén elnöke a törvényhatósági bizottság közgyűlésének, a közigazgatási bizottságnak, a fegyelmi és bíráló választmányának, végre elnöke a tanácsnak, az 1886: XXI. tc. 48. § utolsó bekezdésének esetében pedig helyettes elnöke.¹¹

4. A városi levéltár felett a felügyeletet gyakorolja és saját belátása szerint levéltári okmányok betekintésére és lemásolására engedélyt ad.

5. A városi vagyon rendes és lelkiismeretes kezelése felett elsősorban felügyelni és az e tekintetben észlelt hiányokat azonnal a közgyűlés és főispánnak bejelenteni tartozik.

Köteles ennél fogva a törvényhatóság minden hivatalára, irodájára s pénztára s azok kezelésére elsősorban felügyelni s utóbbiakat egy tanácsnok, a tiszti ügyész, a számvető s a pénzügyi szakbizottság kiküldöttjeinek hozzájárulásával legalább évenként egyszer előleges bejelentés nélkül megvizsgálni, az értékpapírok rovincsolását évenként eszközölni s erről a közgyűléshez jelentést tenni. Köteles a kamarai hivatali ellenőrt rövid időközökben a pénztári hátralékok bejelentésére utasítani s azok nyomban való behajtását eszközölni.¹²

6. A törvényhatóság határainak csonkítatlan fenntartása végett minden 3 évben egyszer a közgyűlésnél a határjárás megejtését indítványba hozni.

7. Jogosítva van közveszély idején vagy rendkívül sürgős esetekben, melyben a mulasztás veszéllyel járhatna, a szükséges kiadások utalványozása iránt a költségvetés keretén belül s kívül intézkedni, köteles azonban az utalványozásról, amennyiben az a költségvetés keretén belül eszközöltetett, a legközelebbi tanácsülésben felelősség terhe mellett jelentést tenni, a költségvetés keretén kívül való utalványozás esetén pedig az ügyet felelősség terhe mellett kellő intézkedés céljából a közgyűlés elé terjeszteni.

8. A tisztviselőknek és a kezelőszemélyzetnek szabadságidőt engedélyez.¹³

9. Elrendeli a karhatalom alkalmazását (4539/1887. sz. m. kir. honvédelmi miniszteri rendelet).¹⁴

10. Tartozik minden évről a városi közigazgatás összes ágai felett tüzetes, számszerű s kiemelő jelentését a főispán s közgyűlésnek beterjeszteni. A polgármestert akadályoztatása esetén az első tanácsnok helyettesíti, aki a helyettesítés tartamára eljárásáért felelős.

¹¹ A fegyelmi és bíráló választmányra vonatkozó polgármesteri jogosítványok az 1929. évi XXX. tc. 45. §-a alapján megszűntek. Az előkészítő tanács helyébe az 1929. évi XXX. tc.-et módosító 1933: XVI. tc. 29. § (5) bekezdése, valamint az 14.120/1933 M.E. rendelet szerint a közgyűlést előkészítő kisgyűlés lép.

¹² A kamarai hivatal a pénztári hivatalnak régebbi elnevezése. A központi pénztár szervezése előtti időben három egymástól elkülönített pénztár kezelte a háztartási-, a gyámsági- és az adópénzeket, e pénztárak képezték a kamarai hivaltalt (Kammeramt), a pénztárosokat kamarásoknak (Kämmerer) nevezték. A pénztár megvizsgálásánál követendő eljárásról a „Számvitelre, pénztárkezelés és pénztár megvizsgálására vonatkozó szolgálati utasítás”-ról szóló 7638/171. kgy. 1898. sz. szabályrendelet rendelkezett, melyet itt e helyütt nem közlünk. Ugyancsak tartalmazott rendelkezéseket a szakbizottságokról szóló 10.981/99. kgy. 1931. sz. szabályrendelet, melyet fentebb közöltünk.

¹³ Az 1929. évi XXX. tc. 44. §-a alapján a volt városi tanács intézkedő hatáskörébe tartozott ügyekben a polgármester egyéni hatóságként jár el. Lásd erről jelen szabályrendelet 127. §-át.

¹⁴ Helyébe a 4132/1925. B. M. sz. rendelet lépett.

Teljesíti mindazt, ami az 1886: XXI. tc. 3. §-ban a)-p) pontok alatt felsorolva van, továbbá ellátja a városi törvényhatósági utak közigazgatását az 1890: I. tc. alapján.¹⁵

38–43. § rendelkezéseit (a tanácsról) hatálytalanította az 1929: XXX. tc. 44. §-a.

44–49. §§ a m. kir. rendőrség szervezetének és szolgálatának szabályozásáról szóló 39.820/1921. B. M. sz. rendelet folytán hatálytalanok.

50. § helyébe (a városi árvaszékről) a gyámhatóság gyakorlásáról szóló, az 1877: XX. tc. 301. és 302. §-ai értelmében alkotott 7938/171. kgy. 1898. sz. szabályrendelet lép (az 1898. évi június hó 30-án 7938/171. kgy. sz. alatt kelt határozattal megállapított módosítások figyelembe vételével).¹⁶

51. § helyébe (községi bíróságról) az 1911: I. tc. 760. §-a, az 1912: LIV. tc. 68. §-a és a 197.100/1914. B. M. sz. rendelet lép.¹⁷

52. § A jegyzői személyzetet képezik:

a) A főjegyző.

b) Az aljegyző.

53. § A főjegyző maga vagy felügyelete alatt az aljegyző vezeti a közgyűlés jegyzőkönyveit, szerkeszti a közgyűlési kiadványokat és feliratokat, felügyel az iktatóhivatalra, irodára és irattárra s aláírja a polgármesterrel együtt a feliratokat, levelezéseket és okmányokat.

A főjegyző, hivatalból jegyzője a közigazgatási bizottságnak, az igazoló választmányának.¹⁸

54. § Az aljegyző a főjegyző akadályoztatása esetében annak helyettese, jegyzője a közigazgatási bizottság erdészeti albizottságának, vezeti a tanács és polgármester kijelölése szerint a szakbizottságok jegyzőkönyveit s azonfelül fogalmazza az elnöki levelezéseket és felterjesztéseket.

A főjegyző akadályoztatása esetén a polgármester kivételesen a főjegyzői teendők teljesítésével a II-odosztályú tanácsnokot¹⁹ is megbízhatja. [...] ²⁰

62. § Ügyészség

A városi tisztí ügyész a közgyűlés, a közigazgatási bizottság, a tanács és az árvaszéknek hivatalból tagja s mint ilyen a törvények és szabályrendeletek őre. A városnak jogi képviselője.

Köz-, valamint magánjogi ügyben véleményt ad. A kötendő szerződéseket, úgy a kiadandó egyéb okmányok tartalmát jogi szempontból átvizsgálja.

¹⁵ 9147/194. kgy. 1897. sz. Szabályrendelet a 4395/175. kgy. 1889. sz. városi szervezési szabályrendelet 37. §-ának módosításáról A közgyűlés kimondja, hogy a 4395/175. kgy. 1889. sz., a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszterium által 51.432/1889. sz. alatt helybenhagyott városi szervezési szabályrendelet 37. §-ának 10. pontját oda egészíti ki, hogy az esetre, ha az első tanácsnok [átszervezés folytán a polgármester-helyettes] is akadályozva van, a polgármestert a főjegyző helyettesíti. Sopron szab. kir. város közönségének 1897. évi július hó 29-én tartott törvényhatósági bizottsági közgyűlésből. Gebhardt József, polgármester; Reichenhaller Béla, főjegyző.

¹⁶ Ezt ehelyütt nem közöljük.

¹⁷ Ezt e helyütt nem közöljük. Lásd részletesen a m. kir. belügyminiszternek és a m. kir. igazságügy-miniszternek 1914. évi 197.100. B.M. számú rendelete a községi polgári bíraskodásra vonatkozó eljárási szabályok tárgyában, Magyarországi Rendeletek Tára 1914 (48. évf.), 2688–2720.

¹⁸ Ezt az 1929: XXX. tc. 44–45 §-a szabályozza.

¹⁹ Másodosztályú, értsd: szolgálatban idősebb.

²⁰ Az ezt követő részeket (iktató, lajstromozó, kiadó, ievéltárnok) nem közöljük.

A széksértési kereseteket a tiszti ügyész indítja meg és a bírság magasságára nézve a javaslatot ő terjeszti elő.

A fegyelmi törvény (1929: XXX. tc. 4. rész) értelmében a vádló tisztét hivatalból teljesíti.

63. § A városi tiszti ügyész a folyó jogügyek fölött a közgyűléshez évenként jelentést tesz.

64-66. §§-at (orvosi hivatalról) hatálytalanította a hatósági orvosi szolgálatról és a közegészségügyi törvények egyéb rendelkezéseinek módosításáról szóló 1936: IX. tc.

67-68. §§-ok helyébe az állategészségügyről szóló, az 1928: XIX. tc. végrehajtása tárgyában kiadott 100.000/1932. F. M. sz. rendelet 586-590. §-ai lépnek.²¹

69. § A városi bába, a hatóságilag vagyontalanoknak elismert nőknek a szülés alkalmával ingyen segínyt nyújtani s a kórháznál előforduló szüléseknél segédkezni tartozik.²²

70. § helyébe a városi alkalmazottak normálistatusát megállapító 5890/11. kgy. 1934. sz. határozat lép.²³

71. § Az építészeti hivatalt a mérnök [műszaki tanácsos] vezeti, aki a műszaki ügyek előadója és az építészeti szakbizottságnak szavazattal bíró tagja. [...] ²⁴

75-112. §§-ok helyébe a 7638/171. kgy. 1898. sz. pótszabályrendelet lép:

Pótszabályrendelet a városi szervezési szabályrendelet 75-112. §-ának módosításáról

1. § helyébe a normálistátust megállapító 5890/11. kgy. 1934. sz. határozat rendelkezései lépnek.²⁵

2. § A számvevőség feladatát a város, a gyámoltak és gondnokoltak, az alapok és tömegek vagyona és jövedelmei, az állami adók és hozzáutalt illetékek kezelésének minden irányban való célszerű, a törvények, szabályok és utasításoknak megfelelő ellenőrzése képezi.

3. § A számvevői és pénztári hivatal főnöke a főszámvevő, akinek utasításait tartozik minden alkalmazott követni: a főszámvevő osztja ki az ügydarabokat és állapítja meg a személyzet munkakörét.

Ha a szolgálat érdeke kívánja, a főszámvevő a hivatalos órákat meg is hosszabbíthatja.

4. § Gondoskodik, hogy a város állal tartott árveréseknél és árlejtéseknél a számvevői hivatal mint ellenőrző közeg képviselve legyen.

5. § Az évi költségelőirányzatot összeállíttatja s augusztus hó 15-ig a tanács [polgármester] elé terjeszti és minden év végével elkészítteti a város, úgy a város felügyeletére és kezelésére bízott alapok, tömegek, a gyámoltak és gondnokoltak összes vagyonát felmutató vagyongkimutatást (leltárt), gondoskodik, hogy a kiadásoknál az évi költségelőirányzat úgy a cím, mint az összegre nézve szigorúan betartassék.²⁶

²¹ Ezeket e helyütt nem közöljük, ezek az állatorvosok szolgálatát, az állatorvosi állások rendszeresítését és az állatorvosok jogviszonyát, ügyvitelét és tennivalóit tisztázzák.

²² Alkalmaztatásáról és illetményeiről az 1908. évi XXXVIII. tc. 30. §-a és az 1928. évi II. tc. 1. §-a rendelkezik.

²³ Ezt a későbbiekben, a jelen szabályrendelet 129. § kapcsán mutatjuk be.

²⁴ A 72. § az építészeti hivatal hatáskörét, a 73-74. § a városi mérnök (műszaki tanácsos) teendőit taglaja, ezeket e helyütt nem közöljük.

²⁵ Ezt a későbbiekben, a jelen szabályrendelet 129. § kapcsán mutatjuk be.

²⁶ Az 1927: V. tc., illetve a 42.200/1927. B. M. sz. rendelet értelmében: a költségvetést legkésőbb július végéig tartozik elkészíteni, a városi törvényhatóság pedig október hó 1-ig tartozik a költségvetést letárgyalni.

A számvevőségnek feladata lévén a közigazgatási számfejtést eszközölni, amennyiben a számfejtésnél bármilyen aggályai vannak, a főszámvevő az utalvány ellenjegyzése előtt ezen körülményre az előadót, esetleg a polgármestert figyelmezteti, s ha ezúton az aggály el nem oszlanék, az utaló hatóságához írásos jelentést tesz.

A főszámvevő köteles végre a fedezet kimerültének bekövetkezéséről a tanácsnak jó eleve jelentést tenni. Ugyanily jelentés teendő póthitel szüksége esetén is.

6. § Gondoskodik, hogy a zárószámadások a vagyonskimutatással felszerelve, minden év május 15-ig jelentésével együtt a polgármesterhez beterjesztessék.²⁷

7. § A főszámvevő szavazattal bíró tagja a pénzügyi szakbizottságnak és köteles minden pénztárvizsgálatnál és minden pénztárátadásnál jelen lenni.

8. § A főszámvevő tartozik a tanácsnak [polgármesternek], az egyes szakelőadókna és szakbizottságoknak a szükséges adatokat és felvilágosításokat a számvevőség által vezetett fő- és segédkönyvek, valamint egyéb feljegyzések alapján pontosan és kimerítően megadni.

9. § A számvevő (főszámvevő-helyettes) a számadásra kötelezett minden hivatalos közegnek naplóját, számadásait és leltárát megvizsgálni, a város a saját vagy kezelés alatt álló alapok vagyonának számadásait átvizsgálni és a tanácshoz [polgármesterhez] beterjeszteni tartozik.

A számvevő (főszámvevő-helyettes) köteles arra ügyelni, hogy a számadásra kötelezettek számadásait a megállapított határidőig benyújtsák, a késedelmeket a polgármesternek bejelenteni.

10. § A számvevő (főszámvevő-helyettes) a főszámvevőt akadályoztatása esetén helyettesíti, mely esetben a főszámvevőnek összes jogai és kötelezettségei a számvevőt (főszámvevő-helyettest) illetik meg, illetőleg terhelik.²⁸

[...] ²⁹

123. § helyébe az 1929. XXX. tc. III. és IV. rész rendelkezései lépnek.

Városi pénzek kezelésével megbízott tisztviselők évi fizetésükkel felérő összeget tartoznak óvadéku letenni.³⁰

Minden tisztviselő köteles a hozzáutalt ügyeket a törvények, szabályrendeletek és hivatalos utasítás értelmében lelkiismeretesen és kitartó szorgalommal elintézni, előjáróinak utasításait pontosan követni és a felekkel előzékenyen bántani.

124. § A polgármesteri állás pályázat mellőzésével ajánlat útján, minden többi hivatali állás 30 napi időtartammal kiírt pályázat alapján töltetik be.³¹

²⁷ Az 1927: V. tc., illetve a 42.200/1927. B. M. rendelet értelmében a zárószámadás március hó végéig a polgármesternek előterjesztendő, a közgyűlés pedig május hó 15-ig tartozik letárgyalni, ill. megállapítani.

²⁸ A 9. és 10. § a törvényhatósági bizottság 1911. október 26-án tartott közgyűlésen került jelen formájában megfogalmazásra, amit a belügyminiszter 1922. március 26-án hagyott jóvá. A további, pénztári kezelést illető részletes szabályozást mellőzzük.

²⁹ A következő paragrafusok az erdőmesteri hivatal, az erdőmester, a faraktári számadó, a mértékHITELESÍTŐ hivatal feladatait tartalmazza, melyeket nem közlünk.

³⁰ Az 1904: VII. tc. hatályon kívül helyezte az utolsó mondatot.

³¹ Erre vonatkozóan lásd az 1929. évi XXX. tc. 68. §-át és a m. kir. minisztérium 1935. évi 7000. M. E. számú rendeletét

125. § helyébe a 4053/63. kgy. 1899. sz. pótszabályrendelet lép:

1. § A hivatkozott szabályrendelet 125. §-a hatályon kívül helyeztetik.

2. § A tisztviselő úgy a kezelő- és segédszemélyzet tagja szükség esetén polgármesteri rendelkezés folytán, saját hivatalos teendőin felül, állásával rokontermészetű más hivatalt és minden díjazásra való igény nélkül, hat hétig ellátni tartozik.

Ezen hat héten túl két hivatalt ellátni senki sem kötelezhető.

Ha pedig bármely okból akár a közgyűlés, akár a főispán által (1886: XXI. tc. 57. és 87. §§) oly helyettesítésnek esete forog lenni, midőn az illető ideiglenesen más hivatali állásba helyeztetik át, s az magasabb javadalmazású, akkor a hat hét letelte után következő időre a saját és a helyettesített állással járó fizetés közötti különbözetre igénye van, amely összeget a tanács havi részletekben utalványozza.

A lakpénz azonban számításba nem vehető. Nem magasabb javadalmazású állósna ideiglenes betöltése esetén az illetőnek jutalomdíjra igénye nincsen.

3. § Ezen szabályrendelet a miniszteri jóváhagyás leérkezte napján lép hatályba.⁴⁵

126. § helyébe a 13.582/395. kgy. 1906. sz. pótszabályrendelet 3. §-a lép:

A rendes hivatali órák, valamennyi városi hivatalra nézve naponként reggel 8-tól délután 2 óráig tartanak. Vasárnap, közönséges ünnepeken és március 15-én a városi hivatalokban a munka általában szünetel, a hivatalfőnök azonban intézkedni köteles, hogy ily napok délelőtti 9 és 11 órája között megfelelő számú alkalmazott a sürgős teendők ellátása s felvilágosítások adása céljából hivatalban legyen. Az a tisztviselő, aki állásánál fogva valamely nap délutánján hosszabb időt igénybe vevő bizottság ülésén kénytelen részt venni, úgy a tanács tagjai és azok, akik az illető közgyűlésen mint előadók és jegyző szerepelnek, a bizottságok üléseinek, illetve a közgyűlésnek napján déli 12 óráig, akik rövidebb időt igénylő bizottságok ülésein kötelesek részt venni, délután 1 óráig kötelesek hivatalukban részt venni.

Munkahalmaz esetén a polgármester jogosítva van a szükséghez képest a tisztviselőket a hátralékok elintézéséig délutáni munkára is kötelezni. Sürgős ügyek elintézése céljából vagy közveszély idején a hivatalfőnök a tisztviselők, valamint a segéd- és kezelőszemélyzet tagjainak tevékenységét a hivatalos órákra és az ünnepnapokra való tekintet nélkül bármikor igénybe veheti.

A szolgák beosztását és munkaidejét a polgármester szabja meg.

127. § helyébe a városi tisztviselők és egyéb alkalmazottak szabadságidejéről szóló 2730/30. kgy. 1933. sz. szabályrendelet lép.³²

128. § helyébe a 16.547/454. kgy. 1911. sz. pótszabályrendelet lép:

Törvényhatósági tisztviselők s a város összes alkalmazottainak, a t. ügyészek és t. orvosok kivételével, magángyakorlatot űzni tilos. Tilos oly mellékfoglalkozás űzése is, amely:

a) a foglalkozás minősége és a tisztviselő állásához való viszonya szerint őt kötelessége teljesítésében elfogulttá lehel;

b) a tisztviselői állással illendőség tekintetében össze nem fér;

c) a tisztviselő idejét hivatalos teendői rovására igénybe veszi;

Bármely mellékfoglalkozás csak a polgármester engedélye alapján fogadható el és végezhető.

129. § helyébe a városi alkalmazottak normálistátusát megállapító 5890/11. kgy. 1934. sz. határozat lép:

A törvényhatósági bizottság a m. kir. belügyminiszternek az 1931. évi szeptember hó 30-án tartott közgyűlésében 122 kgy. sz. alatt hozott határozatra vonatkozó 83.111/933. V. sz. leiratot tudomásul veszi és az ezen leirat értelmében az ott megállapított állásokat megszervezi és a következőekben megállapított normálistátust a megállapítás záradékával látja el.³³

I. Polgármesteri hivatal

1. Fogalmazói szak:

- polgármester (1)
- polgármester-helyettes (1)
- főjegyző/árvaszéki elnök (1)
- tanácsnok (2)
- főügyész (1)
- I. oszt. aljegyző (1)
- főlevéltárnok (1)
- II. oszt. aljegyző (1)
- közgyám (1)
- III. oszt. aljegyző (1)
- II. oszt. közigazgatási fogalmazó (1)
- fogalmazási gyakornok (1)

2. Irodakezelési szak:

- irodaigazgató (1)
- irodatiszt (4)
- irodasegédtszt (3)
- kezelő (7)
- díjnok (5)
- ideiglenes irodai alkalmazott (5)

3. Hivatali altisztek, szolgák:

- I. oszt. altiszt (3)
- II. oszt. altiszt (hivatalszolga) (4)
- kisegítő szolga (1)

II. Számvevőség

1. Tisztviselők (számszaki alkalmazottak)

- főszámvevő (1)
- főszámvevő-helyettes (1)
- számvizsgáló (2)
- számellenőr (3)
- számtiszt (3)
- számvevőségi gyakornok (1)

2. Irodakezelési szak

- kezelő (1)
- díjnok (1)
- ideiglenes irodai alkalmazott (4)

3. Hivatali altiszt, szolgál

- II. oszt. altiszt (hivatalszolga) (1)

III. Pénztár:

1. Pénztári tisztviselők

- főpenztárnok (1)
- pénztárnok (1)
- számvizsgáló (penztári ellenőr) (1)

IV. Adóhivatal:

1. Adókezelési szak

- főszámvevő-helyettes (1)
- számvizsgáló (2)
- I. oszt. adótiszt (7)
- II. oszt. adótiszt (5)
- adóhivatali gyakornok (1)

2. Irodakezelési szak

- kezelő (1)
- díjnok (3)
- O. T. I. végrehajtó, ideiglenes alkalmazott (1)³⁴
- ideiglenes irodai alkalmazott (2)

3.) Hivatali altisztek, szolgál

- becsüs (ideiglenes alkalmazottak) (4)

V. Javadalmi hivatal

- számellenőr (vezető) (1)
- vámmellenőr (1)
- fogyasztási adóügynök (6)
- díjnok (1)
- vámszedő (II. oszt. altiszt) (15)
- kisegítő vámszedő (ideiglenes alkalmazott) (2)

VI. Mezőrendőrség

- mezőrendőr (II. oszt. altiszt) (5)
- mezőrendőr (kisegítő szolgál) (5)
- hegymeister (tiszteletdíjas) (2)

VII. Tűzoltóság

- tűzoltótiszt (1)
- tűzoltósegédtiszt (1)
- tűzoltó (II. oszt. altiszt) (18)

VIII. Közegészségügy

- városi orvos (2)
- városi szülésznő (1)

IX. Állategészségügy

- vágóhídi igazgató (1)
- II. oszt. állatorvos (1)
- vágóhídi házmaster (II. oszt. altiszt) (1)
- vágóhídi szolga (ideiglenes alkalmazott) (1)
- vágóhídi szolga (ideiglenes alkalmazott) (1)

X. Tanügy

1. Iparos-tanonciskola

- igazgató (1)
- tanító (1)
- tanító (2)
- tanítónő (1)
- tanító (2)
- tanító (1)
- tanítónő (1)
- kisegítő szolga (1)

2. Óvodák

- vezető óvónő (2)
- óvónő (3)

XI. Közkönyvtár

- könyvtártsízt (1)
- ideiglenes irodai alkalmazott (1)
- ideiglenes szolga (napibéres) (1)

XII. Múzeum

- múzeumi főőr (1)
- múzeumőr (1)
- kisegítő szolga (1)

XIII. Kegyuraság

- karnagy (1)
- sekrestyés (ideiglenes alkalmazott) (1)

XIV. Polgárotthon

- gondnok (számtiszt) (1)

XV. Népszálló

- népszálló-szolga (ideiglenes alkalmazott) (1)

XVI. Hatósági munkaközvetítő hivatal

- munkaközvetítő hivatali főnök (1)
- kisegítő szolga (1)

XVII. Vegyvizsgáló állomás

- állomásvezető (1)
- vegyészmérnök (1)
- laboráns (ideiglenes alkalmazott) (1)

XVIII. Díszkertészet

- főkertész (1)

XIX. Műszaki igazgatás

1. Szakszemélyzet

- műszaki tanácsos (1)
- főmérnök (1)
- mérnök (1)
- mérnök (2)
- műszaki tiszt (1)
- műszaki gyakornok (1)

2.) Irodakezelési szak

- kezelő (1)

3. Műszaki altisztek

- útmester (2)

- gépész (1)

4. Altisztek, szolgálók (útkaparók)

- hivatalszolga (II. oszt. altiszt) (1)
- kísérő szolga (1)
- útkaparó (11)
- figuráns (ideiglenes alkalmazott) (1)

XX. Gazdasági hivatal

- I. oszt. gazdatiszt (1)
- ideiglenes gazdasági szakközeg (1)
- kertész (1)

XXI. Erdőgazdaság

- erdőmester (1)
- I. oszt. erdőtiszt (erdőmérnök) (1)
- II. oszt. erdőtiszt (erdőmérnök) (1)
- irodasegéd (1)
- főerdőőr (I. oszt. altiszt) (3)
- erdőőr (II. oszt. altiszt) (11)

XXII. Városi Világítási és Erőátviteli Vállalat

1. Tisztviselők

- igazgató (1)
- gépész-főmérnök (1)
- gépész-mérnök (1)
- főkönyvelő (1)
- könyvelő (1)
- pénztáros (1)

2.) Kezelőszemélyzet

- raktáros (1)
- díjnok (2)
- napidíjas számlázó (1)
- gépíró (ideiglenes alkalmazott) (1)
- műszaki segéderő (szerződéses) (1)

– műszerész (altiszt, szerződéses) (1)

3. Szolgaszemélyzet

– pénzbeszedő (I. oszt. altiszt, szerződéses) (2)

XXIII. Városi vízmű

1. Tisztviselők

– igazgató (1)

– mérnök (1)

– könyvelő (pénztáros) (1)

– ellenőr (raktáros) (1)

2. Kezelőszemélyzet

– napidíjas (díjnok) (2)

3. Műszaki altisztek

– szerelő (2)

– gépkezelő (2)

4. Szolgaszemélyzet

– pénzbeszedő (II. oszt. altiszt) (2)

XXIV. Városi kórház

1. Orvosi kar

– igazgató-főorvos (sebészeti oszt. főorvos) (1)

– belgyógyászati osztályos főorvos (1)

– szemészeti osztályos főorvos (1)

– kórbonctani és laboratóriumi oszt. főorvos (1)

2. Rendelő főorvosok

– szülészeti és nőgyógyászati (1)

– bőr- és bűjakórtani (1)

– gyermekgyógyászati (1)

– röntgenlaboratórium (1)

– orr-, fül-, torok-gégészeti (1)

3. Alorvosok (segédorvosok)

– alorvosok (segédorvosok) (5)

4. Gazdasági és kezelési szak

– gondnok (1)

– ellenőr (1)

– kezelő (1)

– díjnok (1)

5. Altisztek, szolgálk, ápolók és egyéb alkalmazottak:

– műszaki altiszt (gépész) (1)

– szakaltiszt (kertész, műtőszolga, laboratóriumi kezelő) (3)

– II. oszt. altiszt (kapus, szolga) (2)

– kisegítő szolga (1)

– havibéres, szegődményes, ápolók és egyéb alkalmazottak (80)

XXV. Városi mozgófényképszínház

- üzemvezető (1)
- gépész (1)

131. § helyébe a 8349/177. kgy. 1905. sz. pótszabályrendelet lép: Szabályzat a városi alkalmazottaknak és a törvényhatósági bizottsági tagoknak hivatalos kiküldetések alkalmával járó illetményeiről. [...] ³⁴

Forrás: Sopron szabályrendeleteinek gyűjteménye. Szerk.: DR. HEIMLER KÁROLY, Sopron, 1937.

³⁴ Ezt ehelyütt nem közöljük.

HAJDÚSZOBOSZLÓ MEGYEI VÁROS SZABÁLYRENDELETE A VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁRÓL, SZERVEZETÉRŐL ÉS HIVATALI ÜGYRENDJÉRŐL (Részletek, 1938. június 19.)

Az Alföld északkeleti részén fekvő Árpád-kori település felemelkedése elsősorban Bocskai István fejedelem nevéhez köthető, de egészen a 20. század elejéig hagyományos földművelő kisvárosi életet élt. Míg 1870-ben alig 12.000, addig 1920-ban már 17.800 lakossal büszkélkedhetett az akkor rendezett tanácsú besorolással rendelkező város. A valós fejlődés az 1925-ben felfedezett hévíz-feltöréssel indult meg. A gyógyvíznek köszönhetően valódi fürdőváros épült. Ennek az időszaknak terméke a városi önkormányzat átalakítása is, köszönhetően a sorra megjelenő kormányzati előírásoknak.

Az 1929. évi XXX. tc. értelmében a rendezett tanácsú városok jogi megnevezését megyei városokra módosították és ehhez kapcsolódóan került átdolgozásra a város dualizmuskori szabályrendeleteinek gyűjteménye. Az új jogszabályi keretekhez igazodó szervezési szabályrendeletben meghatározzák a városi autonómia körét és végrehajtó szerveként – a korábbi szabályozással és a törvénnyel összhangban – a képviselőtestületet nevezték meg. A szabályrendelet pontokba szedve részletesen tárgyalja a képviselőtestület jogosítványait, a felállítandó bizottságok, majd a tisztviselők kötelességeit és jogosítványait.

HAJDÚSZOBOSZLÓ MEGYEI VÁROS SZABÁLYRENDELETE A VÁROS ÖNKORMÁNYZATÁRÓL, SZERVEZETÉRŐL ÉS HIVATALI ÜGYRENDJÉRŐL

I. RÉSZ A SZERVEZET ÉS ÖNKORMÁNYZAT

1. FEJEZET

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

A város neve és jellege

1. § Hajdúszoboszló belső és külső területével és a hozzája tartozó Pusztangyalháza pusztával együtt Hajdú vármegye törvényhatóságába bekebelezett megyei város.

Jogilag az 1929:XXX. tc. 27. §-a értelmében a „megyei város” nevet viseli s ehhez fűződő jogállás illeti meg.¹

¹ A hivatkozás e helyütt hibás, ugyanis az 1929: XXX tc. 37. § és nem az itt említett 27. §-a tartalmazza a megyei város elnevezés bevezetését. Ennek értelmében a törvény életbelépésétől kezdve a korábban, az 1886. évi XXII. tc.-vel létrehozott rendezett tanácsú városok a „megyei város” elnevezést viselik.

Nemesi jelleget az 1606. évi szeptember hó 2. napján Bocskai István fejedelem által a lovas hajdúk részére kiállított és több ízben megerősített adománylevéllel nyert.

A város címere és színei

2. § Aranyozott keretbe foglalt négyszögletes táblán, oszlopokon nyugvó boltíves csarnokba állított, kerek talpú égszínű kék pajzs, amelynek alsó részén zöld mezőben természetes színű tigris, hátulsó lábán állva, első ballábát előre nyújtja, míg jobbájában véres szablyát markolva, egy teljesen felfegyverzett páncélos lovassal, aki bal kezében kerek pajzsot, melynek közepét egy aranyos lángszerű alak díszíti, jobb kezében pedig vágásra kész kivont kardot tart, viaskodni látszik. A pajzsra nyitott rostélyú acél sisak van helyezve, ezen drágakövekkel és gyöngyökkel díszített korona, melynek közepéből növekvő tigris emelkedik ki, a győzelem jeléül ballábjában a lovaséhoz hasonló kerek pajzsot, jobb lábában pedig vörös zászlót tartva, melyen egy természetes színű sas látható aranyos lábakon állva, kiterjesztett szárnyakkal.

Sisak takarók: jobbról kék-arany, balról vörös-ezüst.

A város színei: kék-fehér.

A város pecsétje

3. § A város hivatalos pecsétje: körpecsét a város címerével és ezen felirattal: „Hajdúszoboszló megyei város. Hajdúvármegye. 1606.”

A város hatósága

4. § Hajdúszoboszló megyei város az 1886: XXII. tc., 1912: LVIII. tc., valamint az 1929: XXX. tc. értelmében a törvények és a kormányhatósági rendeletek korlátai között önállóan intézi saját belügyeit és végrehajtja a törvényeknek, a kormánynak és Hajdú vármegye törvényhatóságának az állami, törvényhatósági és városi közigazgatásra vonatkozó rendelkezéseit.²

A város illetékessége

5. § A város hatósága kiterjed a városban és a város egész területén lakó vagy tartózkodó minden természetes és jogi személyre és a városban, valamint a város egész bel- és külterületén található és létező minden vagyponra.

² 1886: XXII. tc. a községekről, 1912: LVIII. tc. a városok fejlesztéséről és 1929: XXX. tc a közigazgatás rendezéséről.

Ezen általános szabály alól kivételt képeznek az 1886: XXII. tc. 4. §-ában, vagy esetleg még más különös törvényekben és rendeletekben megjelölt, a város hatósága alól kivett személyek és vagyontárgyak.³

A város lakossága

6. § A város állandó lakosságát azok képezik, akik az 1886: XXII. tc. és egyéb más törvényes rendelkezések értelmében a községi illetőséget akár kifejezetten, akár hallgatólágosan megszerezték és általában a községi kötelékbe felvételtek.

A községi kötelékbe való felvételért, a városi közpénztárba díjak fizetendő, úgyszintén díjak fizetendő a községi illetőségnek hallgatólágos megszerzése esetén is.

Ezen díjak egyénenként, magyar állampolgároknál 10 pengőtől 500 pengőig, külföldi állampolgároknál pedig 100 pengőtől 1000 pengőig terjedő összegek keretén belül a város képviselőtestületi közgyűlés által állapítatnak meg. Abban az esetben, ha a felveendőnek neje hajdúszoboszlói illetőségű, illetve ilyen volt, a fenti díjak fele összegéig terjedhető összegben állapítható meg a felvételi díj.

Addig, amíg a díjakat be nem fizetik, a város lakosságát megillető jogokban és kedvezményekben a települni szándékozó nem részesülhet.

Azoknak, akiknek a községi kötelékbe való felvétele szellemi vagy egyéb különös képzettségüknél fogva előnyös a felvételi díj egészében vagy részben a képviselőtestületi közgyűlés által elengedhető.

A városi kerületek

7. § Az igazgatás, a közbiztonság és közszolgálat, valamint a lakosság igényeinek könnyebb kielégíthetése érdekében a képviselőtestület a város területét megfelelő elnevezés alatt városrészekre illetve tizedekre (kerületekre) oszthatja fel, úgyszintén a város külterületén úgynevezett tanyaközpontokat létesíthet.

A város szervei

8. § Hajdúszoboszló megyei város hatóságát és a törvényekben s egyéb jogszabályokban körülírt jogait és kötelességeit

- a) a képviselőtestület,
- b) az árvaszék,
- c) a polgármester,
- d) a polgármester útján az egyes tisztviselők által gyakorolja.

³ Eszerint az általános szabályozás alól kivételt képeznek a hadsereg, a haditengerészet és a honvédség tagjai, az uralkodó és udvartartásának állandó vagy ideiglenes lakhelyének épületei, továbbá az erődítési vagy egyéb hadászati célokra használt épületek.

2. FEJEZET

A KÉPVISELŐTESTÜLET

A képviselőtestület hatásköre általában

9. § Hajdúszoboszló megyei város önkormányzatát és gazdálkodását, valamint összes ügyeinek vitelét az ezen tárgyban hozott és érvényben levő törvényes rendelkezések értelmében a törvényes korlátokon belül képviselőtestülete által gyakorolja.

A képviselőtestület a város közönségének törvényes képvisellete, tehát hivatva van azt minden jogában és kötelességében képviselni, valamint a várost kötelező és jogosító határozatokat hozni és azokat a város szervei és közegei által végrehajtani.

A képviselőtestület szervezete általában

10. § A képviselőtestület szervezetét az 1886: XXII. tc. IV. és V. fejezetei, az 1929: XXX. tc. 37. és következő, az 1933: XVI. tc. 34. és 35. §-a, az 1938: IV. tc. 4. §-a valamint az ezen törvények végrehajtásaként kiadott kormányhatósági rendeletek állapítják meg.

A képviselőtestület *a)* a legtöbbadófizető, *b)* a választott képviselők⁴ből áll. Jogok és kötelességek tekintetében képviselőtestületi tagok között nincs különbség.

A képviselőtestületnek mindenki csak egy féle jogcímen lehet tagja. A legtöbbadófizetők névjegyzékébe nem lehet felvenni azokat, akik hivatalból tagjai a képviselőtestületnek.

A képviselőtestületi tagok száma

11. § A képviselőtestületet az 1929: XXX. tc. 38. §-a értelmében a város lakosainak számát és a törvényben előírt legkisebb számot véve alapul 60, illetve a hivatalból helyet foglaló tagokkal együtt 73 tagból áll.⁴

A hatvan tagnak fele része a legtöbb adófizetők névjegyzékébe felvett természetes személyekből, míg a másik fele része a város választóközönsége által választott képviselők⁴ből áll. Ezenkívül még a hivatalból helyet foglaló tagok száma 13.

⁴ A törvényi előírás szerint 60 tagnál kevesebb és 120 tagnál több nem foglalhat helyet a megyei városok képviselőtestületében, és ennek a számnak nagyjából a lakosság számát kell tükröznie, miszerint mintegy 400 lakosra jutna egy képviselői hely. (Ez nem egyezik azonban a választók számával, egy-egy választókerületben 600 és 2000 lakos között mozoghat a választói létszám.)

A legtöbb adófizető tagok

12. § A legtöbb adófizető képviselőtestületi tagok névjegyzéke az 1929. évi XXX. tc. 38. és 40. §, az 1933. évi XVI. tc. 34. § és az 1938: IV. tc. 4. §-ban foglalt rendelkezések értelmében állapítandó meg oly módon, hogy abba 30 rendes és 10 póttag veendő fel.⁵

A legtöbb adófizetők névjegyzékének összeállítása, illetve kiigazítása végett a képviselőtestületet minden év szeptember havi rendes közgyűlésben egy küldöttséget küld ki, amelynek javaslata alapján eszközli aztán a névjegyzék összehasonlítását, illetve kiigazítását.

Ezen küldöttség szervezetére és tagjaira, valamint ügködésére vonatkozólag a bizottságokkal foglalkozó fejezet rendelkezik.

A küldöttség jelentése és az ennek alapján összeállított, illetve kiigazított névjegyzék minden év november havában tartandó rendes közgyűlés tárgysorozatára veendő fel s a névjegyzék megállapítása tárgyában a képviselőtestület ezen a rendes közgyűlésen elsőfokúlag határoz.

Ezen határozat közszemlére kiteendő és ellene a közgyűlést követő 15 nap alatt a polgármesteri hivatalban felebezés adható be a törvényhatósági kisgyűléshez, amely II. fokon határoz.

A törvényhatósági kisgyűlés határozata ellen a kézbesítéstől számított 15 napon belül a m. kir. közigazgatási bírósághoz panasszal lehet élni, amely szintén a polgármesteri hivatalban adandó be.

A városban lakó, névjegyzékbe felvett legtöbb adót fizető férfi tagsági jogait csak személyesen gyakorolhatja. A városban nem lakó legtöbb adót fizető férfi tagságai jogait személyesen, vagy megbízott útján gyakorolhatja. Ez a rendelkezés arra is vonatkozik, aki nem állandóan lakik a városban.

A legtöbb adófizető nő tagsági jogait csak megbízott útján gyakorolhatja. Az a nő azonban, aki az 1929: XXX. tc. 42. § 2. bek. értelmében képviselőtestületi taggá választható, ezt a jogát személyesen is gyakorolhatja.

⁵ Az 1929: XXX. tc. 9. és azt követő §-ai szabályozzák a legtöbb adót fizetők névjegyzékét, megválasztását. Ezen túlmenően a 40. § kimondja, hogy a községi legtöbb adófizetők névjegyzékének összeállításánál a földadót, a házadót, az ezek után kivetett községi pótdadót és a lakóhely javára eső általános kereseti adót – beleértve az alkalmazottak kereseti adóját is – számításba kell venni. Kétszeresen kell számítani annak az adóját, aki a Magyar Tudományos Akadémia tagja, akinek valamely főiskolán vagy ezzel tanértékre nézve egyenrangú iskolán szerzett és a magyar államban érvényes oklevele vagy államvizsgálati bizonyítványa van, vagy aki a főiskolával tanértékre egyenlő értékű katonai iskolát végzett, illetve aki a vitézi rendnek egyéni érdeme alapján tagja, vagy aki az arany vitézségi érem tulajdonosa. Ezen túlmenően pedig a néptanítók adóját szintén kétszeresen kell figyelembe venni. Az 1933: XVI. tc., amely az 1929: XXX. tc-t módosítja úgy rendelkezett, hogy az adó kétszeres számítására való jogosultságot a főszolgabíró, illetőleg a megyei város képviselőtestülete előtt kell igazolni. A 34. § szerint a községi legtöbb adót fizetők névjegyzékébe csak azt lehet felvenni, akinek az ország bármely községében községi [1929: XXX. tc. 41. § (1) bek.] vagy valamely törvényhatósági jogú városban törvényhatósági [1929: XXX. tc. 7. § (1) bek.] választójoga van. A kiskorúakat, gondnokság alatt állókat, valamint a 30. életévüket még be nem töltött nőket a legtöbb adót fizetők névjegyzékébe szintén fel kell venni, ha velük szemben - a korhatár elérésének, illetőleg az önjogúságnak hiányán kívül - a választójogosultságból kizáró valamely más ok nem áll fenn. Az 1938: IV. tc. 4. § értelmében a legtöbb adót fizetők névjegyzékének összeállításánál a Nagy Háborúban igazolt tűzharcosként részt vettek adóját kétszeresen kell számítani.

A kiskorú, vagy gondnokság alatt álló legtöbb adófizető tagsági jogait a gyám, illetőleg gondnok gyakorolja. A gyám, illetőleg gondnok, ha nem lakik a városban, a tagsági jogokat megbízott útján is gyakorolhatja, köteles azonban a gyám megbízottat megnevezni akkor, ha nincs községi, illetőleg törvényhatósági jogú városban törvényhatósági választójoga.

A képviselőtestületi tagsági jog gyakorlásával csak olyan férfit lehet megbízni, akinek az ország bármely községében községi vagy valamely törvényhatósági jogú városban törvényhatósági választójoga van.

Aki megbízottat nevezett meg, tagsági jogait a megbízás tartama alatt személyesen nem gyakorolhatja. A megbízást bármikor vissza lehet vonni, úgyszintén arról bármikor le lehet mondani. Aki azonban a megbízást visszavonta, a névjegyzék hatályának ideje alatt újabb megbízottat nem nevezhet meg. Ha pedig a megbízott mondott le a megbízatásról, vagy pedig a megbízás a megbízott személyében felmerült okok következtében szűnne meg, a megbízót fel kell hívni, hogy 8 nap alatt a felhívás vételétől számítva újabb megbízottat nevezzen meg, ellenkező esetben tagsági joga megszűnik, illetve ha olyan férfiről van szó, aki a tagsági jogait 8. bek. szerint személyesen gyakorolhatja, úgy újabb megbízott nevezésének hiányában úgy fog tekintetni, mint aki ezután a tagsági jogokat személyesen kívánja gyakorolni. A képviselőtestület üléseire szóló meghívót, ha a legtöbb adófizetőnek megbízottja van, a megbízottnak kell kézbesíteni. A megbízás a város polgármesterének írásban jelentendő be, úgyszintén ott jelentendő be annak visszavonása és az arról történt lemondás is. A polgármester azt az alispánnak tudomásul vétel végett beteterjeszti.

A választott tagok

13. § A képviselőtestület választott tagjainak választása az 1929. évi XXX. tc. 41. és 42. §-ai, valamint az annak végrehajtásában kiadott törvényes rendeletek rendelkezései szerint történik.⁶

A választott képviselőket az 1886: XXII. tc. illetve az 1929: XXX. tc. 41. §-a értelmében összeállított névjegyzékének jogerőre emelkedése után állítandó össze a vonatkozó törvényes rendelkezések tekintetbe vételével.

A névjegyzék összeállítását az ezen célból kiküldött választmány eszközli, amelynek szervezetére és tagjaira, valamint működésére vonatkozólag a bizottságokkal foglalkozó fejezet rendelkezik.

A választmány által összeállított névjegyzék előzetesen meghirdetett 5 napon át a városházán közszemlére kiteendő és az esetleg beadott észrevételek alapján a választmány által további 5 napon belül kiigazítandó, amiről az észrevételeket beadandó felek írásban értesítendőek.

Ezen értesítés vételétől számított 15 napon belül fellebbezés adható be az igazoló vá-

⁶ Eszerint az rendelkezik választójoggal, aki felvételt nyert a községi választás évére érvényes névjegyzékbe, legalább hat év óta a községben lakik, vagy ott saját lakással rendelkezik, illetőleg két év óta ott fizet adót. Választható az, aki rendelkezik választójoggal, betöltötte életének 30. életévét és a megyei városok esetében írni és olvasni is tud. A megyei városok esetében megválasztható az a nő is, aki kö-zépiskolát végzett, vagy ezzel egyenértékű képzettséget szerzett.

lasztmányhoz, ennek I. fokú határozata ellen további 15 napon belül fellebbezés adható be a törvényhatósági kisgyűléshez, amely II. fokon határoz.

A törvényhatósági kisgyűlés II. fokú határozata ellen a kézbesítés napjától számított 15 napon belül a m. kir. közigazgatási bírósághoz panasszal lehet élni.

Úgy ezen panasz, mint a fellebbezések és észrevételek a város polgármesterénél adandók be.

A város polgármestere az összes jogorvoslatok elintézése után a névjegyzékre az év, hó és nap megjelölésével annak végérvényességét kitüntető záradékot vezet és a választás kizárólag ezen jogerőre emelkedett és jogérvényes névjegyzék alapján történhet.

A választók szavazati jogukat az 1929. évi XXX. tc. vonatkozó rendelkezései értelmében gyakorolják, amely célból a város 5 választókerületet alkot.

A választókerületek területi beosztása és az egyes választókerületekben választandó képviselőtestületi tagok és póttagok száma a következő:

1. I. választókerület magában foglalja az I. tizedet és az 1. és 2. tanyakörzetet. A választókerület választ 6 rendes és 2 póttagot.

2. A II. választókerület magában foglalja a II. és VII. tizedeket. A választókerület választ 8 rendes és 3 póttagot.

3. A III. választókerület magában foglalja a III. tizedet. A választókerület választ 5 rendes és 2 póttagot.

4. A IV. választókerület magában foglalja a IV. és V. tizedeket. A választókerület választ 6 rendes és 2 póttagot.

5. Az V. választókerület magában foglalja a VI. tizedet. A választókerület választ 5 rendes és 2 póttagot.

A rendes tagok fele része három évenként hat évre új választás alá esik. Az ily újjáalakulás esetén minden választókerület rendes képviselőtestületi tag létszámának fele részét választja újból, míg a póttagok minden három évben teljes létszámban újból választatnak.

Az 1929. évi XXX. tc. szerint megejtendő első választás alakalmával a rendes tagok 6 évre, a póttagok 3 évre választatnak; a 3 év elteltével a rendes tagok fele része sorsolás által kiesett és helyettük ugyanannyi rendes tag 6 évre és az összes póttagok 3 évre választattak.

A választási eljárás előkészítésére, lefolytatására a választói jogosultságra, valamint a választhatóságra, a beadható jogorvoslatokra és azok elintézésére nézve egyébként az 1886. évi XXII. tc., 1929. évi XXX. tc., valamint az ezen tárgyban kiadott törvényes rendelkezések irányadók.

A hivatalból helyet foglaló tagok

14. § A képviselőtestületnek hivatalból szavazati joggal bíró tagjai: a polgármester, a főjegyző, az ügyész, a tanácsnok, a mérnök, az I. osztályú aljegyző, mindkét II. osztályú aljegyző, a pénztárnok, a közgyám, a tűzoltóparancsnok, továbbá az 1936. IX. tc. 2. § 3. bek. értelmében a m. kir. tisztiorvos és az 1938. évi II. tc. 3. § 2. bek. értelmében a városi számvevőségi főnök.

A közgyűlés ezenkívül a város többi, úgy a közigazgatási, mint közüzemi tisztviselői is

meghívhatók és ha felhívatnak, felszólalni kötelesek. Szavazati joggal azonban csak akkor bírnak, ha a képviselőtestületnek más jogcímen tagjai.

Azok a tisztségviselők, akik a közgyűlésnek rendese tagjai, a közgyűlésen megjelenni és azon mindvégig jelen lenni tartoznak. A közgyűlésről csak a polgármester előzetes engedélyével maradhatnak távol, vagy távozhatnak.

A képviselőtestület hatásköre

15. § A város közönségének egyetemét képviselő és a város önkormányzati jogát gyakorló képviselőtestület hatáskörébe tartoznak:

1. az országos törvények, a város közönségéhez intézett kormányhatósági, törvényhatósági, vagy egyéb felsőbb hatósági leiratok és határozatok kihirdetése;

2. az országos törvények, kormány- és törvényhatósági, valamint egyéb felsőbb hatósági rendeletek végrehajtása;

3. általában minden ügy, amelyet a törvény, a felsőbb hatóságok rendeletei, vagy a szabályrendeletek rendelkezései a közgyűlés hatáskörébe utalnak;

4. mindazon ügyek, amelyeket a felsőbb hatóságok a képviselőtestület elé utalnak, vagy amelyeket a polgármester, mint odatartozót előterjeszt.

5. a közigazgatási, közgazdasági és várospolitikai tekintetében esetleg szükséges intézkedések megtétele

6. a polgármester, valamint a bizottságok és küldöttségek jelentéseinek tárgyalása és határozat hozatala;

7. a polgármester által beterjesztendő évi jelentések letárgyalása;

8. a várost érdeklő összes ügyekben a felsőbb hatóságokhoz felterjesztendő kérelmek elhatározása és megállapítása;

9. az összes városokat érdeklő közügyekben a városok vagy egyéb hatóságok megkeresése;

10. a város és lakossága szellemi, erkölcsi és anyagi haladásának előmozdításáról való gondoskodás

11. az önkormányzat hatáskörébe tartozó összes indítványok, javaslatok, valamint kérelmek letárgyalása;

12. rendkívüli közgyűlés összehívásának elrendelése és annak napirendjének megállapítása;

13. a képviselőtestület megalakítása, illetve újjáalakítása iránt a vonatkozó törvényekben megszabott intézkedések megtétele;

14. az 1929. évi XXX. tc. 38., az 1933. évi XVI. tc. 35. §-a értelmében a képviselőtestületi tagok számának megállapítása;

15. a választott képviselőtestületi tagok megválasztása alkalmával előírt teendők megtétele;

16. a választón névjegyzékének megállapítására hivatott bizottság kiküldése;

17. a választókerületek számának és területének megállapítása, illetve megváltoztatása;

18. a legtöbbadófizető képviselőtestületi tagok névjegyzékének megállapítása;

19. az időközben megüresedett képviselőtestületi tagsági helyek betöltése, a póttagok behívása által;

20. az összes állandó és alkalmi bizottságok, szakbizottságok, választmányok és küldöttségek megalakítása, megszervezése, megváltoztatása vagy megszüntetése;

21. az összes állandó és alkalmi bizottságok, szakbizottságok, választmányok és küldöttségek tagjainak évenként vagy esetről-esetre történő megválasztása;

22. a széksértés megállapítása és megtorlása, valamint az erre vonatkozó eljárás lefolytatása;

23. szabályrendeletek alkotása, módosítása, vagy hatályon kívül helyezése;

24. mindenféle ügyviteli és egyéb szabályzat alkotása, megváltoztatása, vagy hatályon kívül helyezése;

25. hivatalok és ügyosztályok megszervezése, átszervezése és azok hatáskörének megállapítása, vagy megszüntetése;

26. tisztviselői és egyéb alkalmazotti állások megszervezése, átszervezése, azok ügykörének megállapítása vagy megszüntetése;

27. a háztartási alap és az összes alapok évi költségvetésének letárgyalása és megállapítása;

28. a költségvetés végrehajtása iránti intézkedések, a költségvetésbe fel nem vett rendkívüli kiadások fedezéséről való gondoskodás;

29. szükség esetén pótköltségvetés alkotása és a felmerülő hitelátruházások engedélyezése;

30. a községi pótdadó megállapítása és kivetésének elrendelése, pótköltségvetés esetén esetleg annak újból való megállapítása;

31. a kereseti adó kulcsának megállapítása és kivetésének elrendelése;

32. a háztartási alap és az összes alapok zárszámadásának megvizsgálása és jóváhagyása, a felelős számadó felmentése, vagy elmarasztalása;

33. általában minden ügy, amely a város háztartását és vagyoni érdekeit közvetlenül érinti;

34. általában a város vagyonának, vagyoni jogainak és javadalmainak kezelésére, fenntartására és átalakítására vonatkozó intézkedések;

35. a törzsvagyon szerzése, elidegenítése, átalakítása és megterhelése;

36. az ingatlanok bérbe és haszonbérbe adására vonatkozó intézkedések, bérleti és haszonbérleti szerződések jóváhagyása;

37. árverések elrendelése, az árverési feltételek megállapítása, az árverés eredményének elfogadása, vagy újabb árverés elrendelése;

38. a vadászati és halászati jog bérbeadására vonatkozó intézkedések;

39. a pótdadóval terhelhető állami adókra, szükség esetén pótdadó megállapítása és kivetése;

40. mindenféle önálló városi adó vagy illeték megállapítása, szabályozása és megváltoztatása;

41. a helypénzek és mindenféle helyfoglalási díjak megállapítása és szabályozása;

42. terhes szerződések megkötése, felbontása, azok feltételeinek megállapítása és jóváhagyása;

43. amortizációs és függőkölcsönök felvétele és általában minden a kölcsönügylettel összefüggő intézkedések;

44. a város bármely tulajdonának, valamely szolgalmnak, zálogjognak vagy nyilvánkönyvi bejegyzésre szolgáló engedélynek megadása;⁷

45. a bér és haszonbér behajtását célzó, valamint adóssági kötvényeken alapuló perekon kívül minden más per indításának és megszüntetésének elhatározása és peregyezségek jóváhagyása;

46. a város ellen megindított összes perek kérdésében és vitelére vonatkozó döntés;

47. a 100 P-t meghaladó és a várost illető köztartozások elengedése és ilyen összegű behajthatatlan köztartozások törlése;

48. a 100 P-t meghaladó mindenféle magánjogi követelés vagy folyósított előleg elengedése és ily összegű behajthatatlan követelés törlése;

49. alapítványok, ajándékok, hagyományok, vagy örökségek elfogadása vagy visszautasítása és az ilyen ügyekben való döntés;

50. alapítványok és alapok létesítése, szabályozása és megszüntetése;

51. a költségvetésben nem szereplő ajándékok, segélyek, közérdekű adományok megállapítása;

52. a városi és üzemi építkezések elhatározása, azok végrehajtására vonatkozó döntés és elszámolásának felülvizsgálata;

53. a városi szükségletek és munkálatokra hirdetett árlejtések felett való határozathozatal, esetleg az árlejtés mellőzésével eszközlendő megbízás megadása;

54. a szükséges kisajátítások elhatározása és a kisajátítások kérelmezése és végrehajtása;

55. városrendezési és szabályozási kérdések eldöntése, a városszabályozási terv elkészítése és végrehajtása iránti intézkedések;

56. történelmi műemlékek fenntartása, átalakítása, vagy lebontása iránti határozathozatal;

57. utak, utcák, terek létesítése, szabályozása és elnevezése iránti intézkedések;

58. a város határának megóvása és határmegállapítás vagy kiigazítás iránti intézkedések;

59. a közmunka ügy rendezése, a közmunka kivetése és tervszerű felhasználása iránti intézkedések;

60. a város kezelése alatt levő alapok költségvetésének megállapítása és végrehajtásának ellenőrzése;

61. a város kezelésében levő alapítványok vagyonkezelése és azok rendeltetésszerű felhasználásának ellenőrzése;

62. alapítványi helyek betöltése, amennyiben ez másként szabályozva nincsen;

63. mindenféle városi üzem, vagy vállalat létesítése, szabályozása, vagy megszüntetése;

64. az összes városi üzemek és vállalatok költségvetésének megállapítása, annak végrehajtásának ellenőrzése, esetleg szükséges változtatások eszközése;

65. az üzemek és vállalatok zárszámadásainak megállapítása és vagyonkezelésének ellenőrzése;

66. az üzemek és vállalatok zárszámadásainak megállapítása és vagyonkezelésének ellenőrzése;

⁷ nyilvánkönyv = telekkönyv.

67. az üzemek és vállalatok kibővítése, lényeges átalakítása, egészben való bérbeadása, elidegenítése, új műszaki és kereskedelmi létesítmények építésének és megalkotásának elhatározása, tervek és költségvetések megállapítása, a költségek engedélyezése, a leszámolás jóváhagyása;

68. az üzemeknek, vállalatoknak, vagy azok egyes részeinek állandóan üzemén kívül való helyezése;

69. az üzem, vagy vállalat üzemének más község területére való kiterjesztése, vagy megvonása;

70. az üzemeknél és vállalatoknál új beruházásoknak, anyag vásárlásoknak, átalakításoknak, kibővítéseknek engedélyezése, azok fedezetéről való gondoskodás, azok végrehajtása, odaítélése és ellenőrzése. Beruházási célokra felveendő kölcsönök megszavazása;

71. az üzemek és vállalatok peres és peren kívüli egyezségének kötése tárgyában azok jóváhagyása;

72. az üzemeknél és vállalatoknál az üzleti év meghatározása;

73. az üzemeknél és vállalatoknál a választás alá jövő igazgatósági és felügyelő-bizottsági tagok választása és felmentése, továbbá az igazgatósági és felügyelő-bizottság netaláni vagyoni felelősségének megállapítása;

74. az üzemek és vállalatok zárszámadásainak és mérlegének megállapítása, a nyereség felosztása, az értékcsökkenési tartalék és leírások létesítése, felmentvények megadása és az évi jelentések tárgyában határozathozatal. Az üzemek és vállalatok ügy- és vagyonkezelésének ellenőrzése;

75. az üzemek és vállalatok beruházásának céljára adott tőke törlesztési tervének és idejének megállapítása;

76. az üzemek igazgató-mérnökének és mindazon üzemi és vállalati tisztviselőknél külön írásbeli szerződéssel való felfogadása és alkalmazása tárgyában határozathozatal, akiknek alkalmazása az üzemekről és vállalatokról szóló külön szabályrendeletekben vagy határozatokban a képviselőtestület hatáskörébe van utalva;

77. az üzemek és vállalatok igazgatósága vagy vezetője által az üzemre és vállalatra megállapított ügyrendjének, számviteli, pénzkezelési, leltár- és anyagkezelési szabályzatának, az alkalmazottak szolgálati viszonyaira és ellátására vonatkozó szabályzatoknak jóváhagyása;

78. az üzemek és vállalatok igazgatóságának és üzemvezetőjének mindazon határozatai ellen beadott fellebbezések elbírálása, amely határozatok ellen a külön szabályrendeletek szerint fellebbezésnek van helye;

79. az üzemek és vállalatok behajthatatlan és kétes követelésének leírása tárgyában határozathozatal;

80. a 2000 pengőnél nagyobb értékű feleslegessé vált felszerelési tárgyak és alkatrészek valamint használati tárgyak eladásának engedélyezése az üzemeknél és vállalatoknál;

81. a városi vagyonkezelés módjának szabályozása, esetleg megfelelő szabályrendeletek alkotása és azok esetleges megváltoztatása;

82. az egész vagyonkezelés és pénztári szolgálat vizsgálata és ellenőrzése az ezen célból kiküldött külön bizottság által;

83. gyámügyekben a törvény szerint a képviselőtestületnek fenntartott jogok gyakorlása, a tartalék alap és jövedelmei felett való rendelkezés;

84. a gyámpénztári zárszámadás letárgyalása és megállapítása, általában a gyámpénztári szolgálat ellenőrzése;
85. a közsegélyezés szabályozása és a szegélyek ellátása és ápolása iránti intézkedés;
86. az összes városi tisztviselők és alkalmazottak létszámának, hatáskörének, teendőinek és szolgálati viszonyainak megállapítása és szabályozása;
87. az összes városi tisztviselők és alkalmazottak illetményeinek, készpénz és természetbeni járandóságainak megállapítása;
88. a megüresedett tisztviselői állások betöltésére vonatkozó intézkedések;
89. a választás alá eső tisztviselők, segéd- és kezelőszemélyzet megválasztása;
90. az ideiglenes üresedésben levő tisztviselői állások helyettesítés útján való betöltése;
91. a tisztviselők és alkalmazottak mellékfoglalkozása és magángyakorlata tárgyában határozathozatal;
92. a tisztviselők és alkalmazottak pénzintézetek, vállalatok igazgatósági vagy felügyelő bizottsági tagságának engedélyezése;
93. tisztviselők és alkalmazottak rendkívüli szabadságának engedélyezése;
94. a tisztviselők és alkalmazottak egy évnél hosszabb betegsége esetén való intézkedés;
95. a tisztviselők és alkalmazottak részére az egy havi fizetésnél nagyobb rendkívüli fizetési előlegek megállapítása;
96. a polgármester szabadságának bejelentése tárgyában annak tudomásul vétele;
97. a polgármester és általában az összes városi tisztviselők és alkalmazottak működésének ellenőrzése;
98. a tisztviselők és alkalmazottak ellen a fegyelmi eljárás elrendelése, esetleg azoknak hivataluktól való felfüggesztése;
99. az állásuktól felfüggesztett tisztviselők és alkalmazottak ellátásának megállapítása;
100. a városi nyugdíj-szabályrendelet által a közgyűlés hatáskörébe utalt intézkedések, általában a tisztviselők és alkalmazottak nyugdíjazásának elrendelése s azok, valamint özvegyeiknek és árváiknak ellátásának járandósága tárgyában határozathozatal;
101. a rendőri büntető bíraskodással megbízott tisztviselő vagy tisztviselők kijelölése;
102. a városban való letelepedés engedélyezése és a letelepedési díjnak a 6. § értelmében való megállapítása;
103. a város kötelékébe való felvétel és a felvételi díjnak a 6. § értelmében való megállapítása, annak mérséklése, vagy elengedése;
104. a községi illetőségi ügyekben való döntés és határozat-hozatal, valamint az illetőség elismerésének megtagadása;
105. az állam vagy a város életében érdemeket szerzett egyének kitüntetése a díszpolgárság adományozása által.

A közgyűlés

16. § A képviselőtestület a törvényeken, kormányrendeleteken és szabályrendeleteken alapuló jogait és kötelezettségeit közgyűlésein gyakorolja. A képviselőtestület rendes és rendkívüli közgyűléseket tart.

A képviselőtestület évenként 4 rendes közgyűlést tart és pedig január, április, szeptember és november hónapokban.

Rendkívüli közgyűlést a polgármester a szükséghez képest bármikor összehívhat. Elhatározhatja a képviselőtestület is rendkívüli közgyűlés tartását, amikor az 8 napon belül összehívandó. Ha a letöbbedőfizető és választott képviselőtestületi tagok negyedrésze a tárgyak megnevezésével rendkívüli közgyűlés összehívása iránti kérelmet terjeszt elő, a rendkívüli közgyűlés 8 napon belül összehívandó. Végül rendkívüli közgyűlés tartását elrendelheti a törvényhatóság közgyűlése és kisgyűlése, a vármegyei közigazgatási bizottság és az alispán.

A tisztújító közgyűlés rendkívüli közgyűlés jellegével bír és annak megtartására és lefolytatására vonatkozólag a rendkívüli közgyűlésekre vonatkozó szabályok az irányadók. A tisztújító közgyűlés összehívása iránt a vármegye alispánja intézkedik és ugyancsak ő jelöli ki annak elnökét is.

A polgármester megfelelő ünnepélyes vagy rendkívüli alkalmakkor díszközgyűlést hívhat egybe. A díszközgyűlés a rendkívüli közgyűlés jellegével bír. A díszközgyűlésen csak a napirendre felvett tárgy vagy tárgyak tárgyalhatók és a megállapított napirend előtt felszólalásnak helye nincs és a napirendi tárgyhoz is csak a polgármester adhat engedélyt.

Közgyűlési meghívó

17. § A közgyűléseket a polgármester, vagy annak akadályoztatása esetén helyettese hívja egybe.

Az összehívás írásbeli meghívóval történik, amely rendes közgyűlés esetén két nappal, rendkívüli – tisztújító vagy díszközgyűlés esetén is – legalább 24 órával minden tagnak kézbesítendő.

A meghívón megjelölendő a közgyűlés napja, órája, helye, az összes napirendre kitűzött tárgy, az iktatószám és az előadó feltüntetése mellett.

A közgyűlésnek tárgysorozattal ellátott meghívója ezenkívül a városháza hirdetőtábláján a rendes közgyűlés előtt 2 nappal, a rendkívüli közgyűlés előtt pedig 24 órával kifüggesztendő.

A közgyűlés ideje és helye

18. § A közgyűlés kezdő időpontját a polgármester tűzi ki s az a délutáni órákra is kitűzhető. Amennyiben a kitűzött napon a tárgysorozatba felvett összes ügyek nem tárgyalhatók le, a közgyűlés a következő napon folytatandó. A folytatólagos közgyűlés megtartása iránt az elnök intézkedik és azt a közgyűlésen élőszóval kihirdeti, újabb írásbeli meghívó kiküldése nem szükséges. Folytatólagosan tartott közgyűlésre egyébként az általános rendelkezések irányadók és az ekként több napon át megtartott közgyűlés minden tekintetben egy közgyűlésnek tekintendő.

A közgyűlés a városháza közgyűlési termében tartandó, ha azonban ez bármely oknál

fogva egyáltalában nem volna lehetséges, úgy a közgyűlés helyét a polgármester jelöli ki és az a meghívóban pontosan körülírandó.

A közgyűlés napirendje

19. § A közgyűlés napirendjét a polgármester állapítja meg és ugyancsak ő állapítja meg a felveendő tárgyakat és azok sorrendjét.

A tárgysorozatba a közgyűlés tárgyai a következő sorrendben veendők fel:

1. kormányrendeletek és általában közjogi ügyek és az ezekre vonatkozó felsőbbhatósági rendeletek;

2. törvényhatósági és egyéb felsőbbhatósági rendeletek és határozatok;

3. a polgármester, valamint a közgyűlés által kiküldött bizottságok jelentései és jegyzőkönyvei;

4. költségvetések és zárszámadások és az azokkal összefüggő ügyek;

5. általában mindenféle személyügy és ezzel összefüggő ügyek;

6. a közgyűlés hatáskörébe tartozó közigazgatási ügyek és határozatok;

7. a közgyűlés hatáskörébe tartozó gazdasági természetű és üzemi ügyek és határozatok;

8. magánosok kérelmei és magánosok ügyeivel összefüggő tárgyak és határozatok.

A polgármester által megállapított napirendtől eltérésnek helye nincs, azt rendkívüli esetekben és kellő indokolás mellett csak a közgyűlés engedheti meg.

A polgármester intézkedik valamely tárgynak a napirendről való levétele tárgyában. Ezen tárgy ugyanazon a közgyűlésen már nem tárgyalható, azonban indítvány tehető az iránt, hogy a legközelebbi közgyűlés napirendjére kitűzessék.

A közgyűlés elnöke

20. § A közgyűlés elnöke a polgármester, akadályoztatása esetén a főjegyző, ennek akadályoztatása esetén pedig a tanácsnok.

Az elnök nyitja meg a közgyűlést, ő vezeti a tanácskozást, a tárgysorozat sorrendjében tárgyalásra bocsátja az ügyeket, ügyel a tanácskozási szabályok betartására és a tanácskozás háborítatlan lefolyására, fenntartja a közgyűlések rendjét, kimondja a határozatokat és ő teszi be az ülést.

Az elnök különös kötelessége őrködni afelett, hogy a képviselőtestület eljárása a törvények keretén belül maradjon, és ne kövessen olyan eljárást, amely az állam érdekeit, vagy a város és polgárainak jólétét veszélyezteti. Ha netalán ilyen eset előfordulna, vagy ha a tanácskozás rendje másképp fenn nem tartható, az elnök a képviselőtestületet figyelmeztetni és a figyelmeztetés megtörténtét jegyzőkönyvbe vétetni köteles. Ha az elnök figyelmeztetése sikertelen maradna, tartozik az ülést bezárni és az esetről a jegyzőkönyv vonatkozó kivonatának bemutatása mellett az alispánnak azonnal részletes jelentést tenni.

A közgyűlés rendje

21. § Az elnök a közgyűlést pontosan a kitűzött időben a nemzeti ima elmondásával nyitja meg.

A közgyűlés tekintet nélkül a tagok számára nyitandó meg és határozatképes, ha hivatalból helyet foglaló tagokon kívül legalább 5 tag van jelen. Ha a közgyűlés határozatképtelen, ezt az elnök megállapítja és 3 napon belül újabb közgyűlést hív össze, amely aztán már a tagok számára való tekintet nélkül, határozatképes, amit az új közgyűlési meghívóban fel kell tüntetni.

A közgyűlés megnyitása után az elnök mindenekelőtt megállapítja a közgyűlés szabályszerű összehívásának megtörténtét és határozatképességét, azután pedig bejelenti a tagok sorában időközben bekövetkezett változásokat.

A közgyűlés jegyzője

22. § A közgyűlés jegyzője a főjegyző, ennek akadályoztatása esetén, vagy ha ő a közgyűlés elnöke, úgy az I. osztályú aljegyző. Ennek akadályoztatása esetén pedig az elnök által kijelölt II. osztályú aljegyző.

A jegyző az ülés jegyzőkönyvét vezeti, a napirendre kitűzött tárgyhoz szólni kívánókat feljegyzi és az illetőket a jelentkezési sorrend szerint az elnöknek bejelenti.

Az ülés jegyzője általában fokozottabb figyelemmel tartozik kísérni az ülés menetét és az elnököt az ülés vezetésében támogatni köteles.

Elnöki bejelentések

23. § A napirend előtt az elnök a közgyűlést érdeklő közügyekben bejelentéseket tehet.

Ezen elnöki bejelentésekhez hozzászólásnak helye nincs és azok vita tárgyává nem tehetők. Az elnöki bejelentéseket a képviselőtestület vagy tudomásul veszi, vagy elhatározza, hogy azok a legközelebbi közgyűlés tárgysorozatába felvétessenek.

Napirend előtti felszólalás

24. § Napirend előtt sürgős közérdekű felszólalásra a képviselőtestületi tagok úgy a rendes, mind a rendkívüli közgyűlés megnyitása előtt az elnöktől kérhetnek engedélyt.

Ha az elnök az engedélyt megadja, ezt a napirend előtt tartozik bejelenteni.

Ha az elnök a sürgősséget meg nem állapítja és az engedélyt meg nem adja, úgy erről a közgyűlésnek jelentést tesz, amelyet a közgyűlés hozzászólás nélkül vagy tudomásul vesz, vagy az engedély megadása felett vita nélkül felállással határoz.

A napirend előtti felszólaláshoz hozzászólásnak helye nincs és ezen tárgyban érdemleges határozat nem hozható.

Interpellációk

25. § A rendes közgyűlésen a közgyűlés minden egyes tagja bármely a közgyűlés hatáskörébe eső közérdekű ügyben kérdést intézhet a polgármesterhez.

Ezen interpellációk a közgyűlés előtt 24 órával vagy írásban bejelentendők, vagy pedig az interpellációs könyvben bejegyzendők.

Az interpelláció bejegyzését és bejelentését az elnök az elnöki bejelentések után jelenti be és az interpellációk előadására az engedélyt megadja. A képviselőtestületnek azonban jogában áll az interpellációkat a tárgysorozat végére, vagy bármely részére helyezni, amely kérdésben a közgyűlés az elnök előterjesztésére vita nélkül felállással dönt.

Amennyiben az a képviselőtestületi tag, aki interpellációt jegyzett be, a napirend tárgyalásának megkezdése előtt nincs jelen, interpellációjának előadására csak a napirend letárgyalása után kerülhet sor.

Egy-egy interpelláció előadása és indoklása 10 percnél tovább nem tarthat; ezen időt a közgyűlés az interpelláló kérelmére, vita nélkül, felállással egyszer 10 perccel meghosszabbíthatja.

A polgármester, vagy az által felhívott tisztviselő, amennyiben ez lehetséges, az interpellációra nyomban válaszolhat. Jogában áll azonban az elnöknek a választadást a legközelebbi rendes közgyűlésre halasztani, vagy esetleg a legközelebbi közgyűlés napirendjére kitűzni és azután a tárgyalás során foglalkozni az interpellációval is.

Az interpellációra adott válasza az interpelláló viszontválaszt adhat, amely azonban meg nem hosszabbítható – 10 percnél tovább nem tarthat és amelynek tartalmaznia kell azon kijelentést, hogy a választ tudomásul veszi-e vagy sem.

Az interpelláció és az arra adott válasz további vita tárgyát nem képezheti és ahhoz más képviselőtestületi tag nem szólhat hozzá.

Ha az interpelláló az adott választ nem venné tudomásul, akkor annak tudomásul vételére felett a közgyűlés, vita nélkül, felállással történő szavazás útján határoz.

Amennyiben a választ a képviselőtestület sem venné tudomásul, az interpellációt tárgyalás végett a legközelebbi közgyűlés tárgysorozatára kell felvenni.

Valamely, a napirendben szereplő és tárgyalás alatt levő ügyre vonatkozó adat, vagy felvilágosítás elnyerése céljából az ügy tárgyalása alkalmával az elnökhöz intézett kérdés interpellációnak nem tekinthető és a vita során bármikor előterjeszthető.

Önálló indítványok

26. § Rendkívüli közgyűléseken csak a közölt tárgysorozatban felvett ügyek vehetők tárgyalás alá, rendes közgyűléseken azonban a közgyűlés minden egyes tagja önálló indítványt is tehet.

Az önálló indítványok a közgyűlés előtt legalább 24 órával a polgármesternek írásban és részletes indoklással ellátva benyújtandók.

A beérkezett indítványok az elnök által a közgyűlés megnyitása után bejelentendők, tár-

gyalásukra azonban, – amennyiben annak tárgyalását a közgyűlés elrendeli –, csak a napi-rend letárgyalása után kerül sor, amikor a közgyűlés érdemben is határozhat.

Fontosabb, vagy részletesebb előkészületet igénylő indítványok, különösen olyanok, amelyek pénzbeli megterheléssel járnak, előzetes véleményezés és tárgyalás végett a közgyűlés által a polgármesternek kiadandók.

Előadók

27. § A tárgysorozatra kitűzött ügyeket az egyes előadók terjesztik elő.

Előadóként rendszerint a főjegyző, a tanácsnok és az aljegyző szerepelnek, kivételes esetekben a polgármester más tisztviselőt is kijelölhet egyes ügyek előadójául.

Az előadók tartoznak az általuk előadott tárgyak előkészítéséről és felszereléséről gondoskodni, azt részletesen előadni, hogy a képviselőtestület előtt a tárgy minden oldalról meg legyen világítva. Tartoznak úgy a polgármesteri, mint az állandó választmányi, bizottsági határozati javaslatokat írásban elkészíteni, felolvasni s a legrészletesebb felvilágosítást adni a képviselőtestületnek.

Javaslatok és indítványok

28. § A tárgyalás alatt levő ügyekre vonatkozólag a képviselőtestület minden egyes tagja jogosult határozati javaslatot vagy indítványt benyújtani.

Ezen javaslatok és indítványok is lehetőleg írásban nyújtandók be és a tárgyalás megkezdésekor, vagy annak folyamán, a vita alatt azonnal tárgyalandók.

Az indítványozó indítványát a tárgyalás folyamán bármikor visszavonhatja, de ha azt más valaki magáévá tette és az azt nem vonja vissza, akkor az indítvány az illető indítványként tovább tárgyalandó.

A tárgyalás rendje

29. § A közgyűlés napirendjére kitűzött ügyek tárgyalása az előadó szóbeli ismertetésének előadásával és a polgármester, valamint az állandó választmány határozati javaslatának felolvasásával kezdődik.

Szabályrendelet, költségvetés és zárszámadás, valamint több részből álló, vagy fontosabb ügy tárgyalása alkalmával először általános vitának és azután részletes tárgyalásnak lehet helye és ilyen esetben a részletes tárgyalás előtt először általánosságban kell határozni.

Szólási szabályok

30. § A közgyűlés minden tagja minden tárgyhoz rendszerint csak egyszer, a közgyűlés engedélyével még egyszer, szólhat az előjegyzés, illetve jelentkezés sorrendjében.

Olyan tárgyaknál, amelyeknél általános vitának és részletes tárgyalásnak van helye, minden tagnak joga van úgy az általános vitánál, mint a részletes tárgyalásnál felszólalni.

Valamely javaslat, vagy indítvány előterjesztőjének joga van indítványát, vagy javaslatát részletesen indokolni és megilleti a vita befejezése után a zárzó joga is, amely azonban 10 percnél hosszabb nem lehet.

Az egyes felszólalások időtartama rendszerint nem lehet hosszabb fél óránál, amelyet a felszólaló kérelmére a közgyűlés vita nélkül legfeljebb fél órára meghosszabbíthat, úgyhogy a felszólalás egy óránál tovább ez esetben sem tarthat.

Ha a vita egy ügyben, vagy a részletese tárgyalás során egy pontnál, vagy egy szakasznál már két órán túl terjed és már legalább négy képviselőtestületi tag a tárgyhoz hozzászól, a képviselőtestület az elnök, vagy bármelyik tag indítványára az egyes felszólalások időtartamát korlátozhatja. A korlátozás időtartama azonban 10 percnél rövidebb nem lehet és azt a közgyűlés egyes indokolt esetekben a felszólaló kérelmére a korlátozásképpen megszabott időtartam kétszeresére, vagyis 20 percre felemlheti.

Ha a felszólalási időtartam korlátozása után a tárgyalás újabb 1 óráig tartott, a képviselőtestület az elnöknek, vagy bármelyik tagnak indítványára elhatározhatja, hogy a kérdés tárgyalását berekeszti.

A berekesztés elhatározása után az ügysz már csak az elnök, az általa felhívott tisztviselők és az előadó szólhatnak hozzá, egyébként abban minden további hozzászólás nélkül kell határozni.

Az elnök és az általa felhívott tisztviselő, valamint az előadó többször is felszólalhatnak és joguk van bármely felszólalás után, sőt a vita berekesztése után is felszólalni.

A vita két-két órában megszabott időtartamába az elnök, az általa felhívott tisztviselők és az előadó beszédideje nem számítandó be, viszont az ő beszédidejükre az időtartambeli korlátozások nem vonatkoznak.

A szolás módja

31. § Az elnököt kivéve, mindenki állva szól, kivételesen az elnök engedélyt adhat az ülve szóláshoz.

Beszédet írásból olvasni nem szabad, indítványok és javaslatok, valamint idézetek felolvashatók és feljegyzések felhasználhatók.

Általában a felszólalások lehetőleg röviden foglalkozzanak a dolog lényegével és oly módon legyenek előadva, hogy azokat mindenki megérthesse.

A tárgytól való eltérés nincs megengedve és annak megismétlődése, kétszeri megintés után szövmegvonást von maga után.

A felszólalás nyelve

32. § A tárgyalás nyelve magyar, minek következtében a felszólalások is csak magyar nyelven történhetnek és minden indítvány és javaslat magyar nyelven nyújtandó be.

Rendkívüli felszólalások

33. § A tárgyalások folyama alatt bármikor felszólalhatnak és szót kérhetnek, akik

- a) személyes megtámadtatásra válaszolnak,
- b) szavaiknak félremagyarázását helyreigazítják,
- c) a tanácskozási ügyrendhez szólnak,
- d) a napirendre való térést indítványozzák,
- e) indítványukat visszavonják,
- f) széksértést kívánnak megállapítani,
- g) végül akiknek a képviselőtestület második felszólalásra az engedélyt megadja.

A felsorolt címeken való felszólalás csak 10 percig tarthat és csak az elnök által hosszabítható meg 5 percig.

Személyes megtámadtatás

34. § Személyes megtámadtatás címén rendszerint azon beszéd után azonnal fel lehet szólalni, amelyben a megtámadtatás történt. Az elnök azonban a tárgyalás zavartalan menetének biztosítása végett az ilyen felszólalásokat a vita végére halaszthatja.

Személyes kérdésben csak akkor lehet felszólalni, ha valakinek a személye illetlen kifejezésekkel, vagy gyanúsításokkal megtámadtatott.

Megintés, rendreutasítás, szómegvonás

35. § A szót az elnökön kívül senki sem szakíthatja félbe, az elnök is csak akkor, ha az illető a tárgytól eltérne, vagy az illemt és a közrendet sértő kifejezéseket használna, mely esetekben az elnök a szót előzetes figyelmeztetés után megintja.

Ha a megintés eredményre nem vezetne, elnök a felszólalót rendreutasítja.

Ha a felszólaló megintés és rendreutasítás dacára is folytatja eddigi magatartását és a tanácskozás menetét és rendjét zavarja, elnök tőle a vita alatt levő tárgy további tárgyalására a szót megvonja és az illető ezen tárgy tárgyalásának ideje alatt semmiféle címen újból fel nem szólalhat.

Széksértés

36. § Az a képviselőtestületi tag, aki a tanácskozás méltóságát vagy a gyűlés tagjait sértő kifejezésekkel illeti és azt rögtön vissza nem vonja, vagy botrányos magaviselete által a tanácskozást figyelmeztetés dacára zavarja, széksértést követ el.

A széksértés elkövetése esetében az ügyész köteles indítványt tenni az elnök felhívására a bűnösség kimondása iránt. Ezen indítvány felett a közgyűlés hozzászólás nélkül egyszerű szavazással, végérvényesen határoz.

A széksértés megállapítása után az elnök a széksértést elkövető tagtól a szót megvonja és az ügyészt felhívja, hogy a kiszabandó pénzbírság mértékére tegyen indítványt, amely felhívásnak az ügyész azonnal köteles eleget tenni.

A pénzbírság összegének mértéke kérdésében a közgyűlés legfeljebb két tagjának legfeljebb 10-10 percig tartó hozzászólása után fellebbezés kizárásával végérvényesen határoz.

A széksértés büntetése 100 pengőig terjedhető pénzbírság, amelyet a város háztartásának szegényügyi kiadásai fedezetére kell bevételezni. A pénzbírság kirovása és a széksértés megállapítása ne, állja útját annak, hogy az elkövetett cselekmény esetleg bűnvádi úton is megtoroltassék.

A kiszabott pénzbírság közigazgatási úton – kö zadók módjára – hajtandó be és a széksértésben elmarasztalt képviselőtestületi tag tagsági jogait a közgyűlésen és a bizottságok ülésein mindaddig nem gyakorolhatja, amíg a kirótt pénzbírságot le nem fizette.

Széksértési eset tárgyalása idejére a hallgatóság a tanácskozás terméből eltávolítandó.

A széksértés esete, a széksértési eljárás, valamint a kiszabott pénzbírság, a közgyűlés jegyzőkönyvébe a közgyűlés jegyzője által külön és tüzetesen felveendő.

A gyűlés felfüggesztése és felosztása

37. § Ha a tartós zavargás, állandó láрма, vagy egyéb körülmény a vita és a tárgyalás szabályszerű és zavartalan folytatását lehetetlenné tenné, az elnök a csendzavarókat név szerint felszólítja, és ha a csendet és a rendet helyreállítani így sem sikerülne, a gyűlést egy óránál tovább nem terjedő időre felfüggeszti.

Amennyiben a felfüggesztés után folytatólag megnyitott gyűlés ismét zajossá válik és nem sikerül továbbra sem biztosítani a tanácskozás rendjét, az elnök az ülést előzetes figyelmeztetés után fel is oszthatja.

Ezen esetben a közgyűlés a legközelebbi hétköznapon folytatandó, amit az elnök köteles a felosztás kihirdetése alkalmával megállapítani és kihirdetni.

A csend- és rendzavarás további folytatása esetén a fenti eljárás megismétlendő mindaddig, amíg a tárgyalás nyugodt menete helyre nem áll.

A közgyűlés nyilvánossága

38. § A közgyűlések a következő szakaszban felsorolt kivételes esetektől eltekintve nyíltak és azokon a közönség a részére kijelölt és elkülönített helyen tartózkodhat.

A hallgatóságnak a tárgyalást zajos magaviseletével, közbeszólásokkal, tetszésnyilvánításával, beszélgetéssel zavarni nem szabad. Az elnök kötelessége, úgy az illem, mint a csend és rend fenntartásával össze nem egyeztethető tetteket meggátolni és szükség esetén az egyes rendzavarók, vagy szükség esetén az egész hallgatóság eltávolításával a tanácskozás lehetőségét, zavartalan menetét biztosítani.

A sajtónak a közgyűlési elnök előtt igazolt képviselői a számukra kijelölt helyet foglalhatják el. Egyébként a hallgatóságra vonatkozó fenti rendelkezések a sajtó képviselőire is vonatkoznak.

Zárt ülés

39. § Zárt ülésnek csak a következő kivételes esetekben van helye:

1. ha az elnök azt nyomós okból elrendeli,
2. ha tíz képviselőtestületi tag írásban beadott indítvánnyal kívánja és a közgyűlés többsége azt elhatározza,
3. ha valamely városi tisztviselő fegyelmi ügye szerepel napirenden,
4. ha általában a közerkölcsiség szempontjából feltétlenül szükséges,
5. ha a tanácskozás során olyan kérdést érintenek, amelyeknek nyilvánosságra hozása egyik vagy másik félre káros következményekkel lehetne,
6. a széksértési eljárás idejére.

A zárt ülés csak az illető ügy feletti tanácskozás befejezéséig és az esetleges szavazás megejtéséig tarthat, a határozat már a nyílt ülésen hirdetendő ki.

Az illető ügy tárgyalásának befejeztével hallgatóság ismét bebocsájtandó a terembe.

A vita befejezése

40. § Ha felszólalásra már senki sem jelentkezik és már senki többé előjegyezve nincs, avagy a szólásra feljegyzett szónok az elnök felhívására nem jelentkezik, vagy felszólalási jogáról lemond, az elnök a tanácskozást és a vitát befejezettnek nyilvánítja.

A vita befejezése után az elnök és az előadó újra felszólalhat és szükség esetén újból felolvassa az esetleg határozati javaslatot és a tárgyba beadott javaslatokat és indítványokat.

Határozathozatal

41. § A közgyűlésen a jelenlevők határoznak éspedig vagy egyhangúan közfelkiáltással, vagy felállással való szavazással, vagy névszerinti szavazással. Amennyiben pedig valamely törvény ezt kifejezetten előírja, úgy titkos szavazás tartandó.

A határozathozatal, ha csak valamely jogszabály kifejezetten másképp nem intézkedik, egyszerű szótöbbség szükséges.

Abban az esetben, ha a szóban forgó tárgyban a vélemények egybehangzóak, a polgármester javaslata ellen senkinek észrevétele nincs, szólásra senki sem jelentkezik, vagy ha a felszólalók a javaslatot pártolják, a felszólalások befejezése után az elnök a közgyűlés ezirányú felhívása után a javaslatot egyhangúan elfogadottnak nyilvánítja és a határozatot ebben az értelemben kimondja.

Szavazás

42. § Véleménykülönbség vagy különböző indítványok esetén, vagy a közgyűlés ezirányú határozata, végül a jogszabályok kifejezett rendelkezése esetén a közgyűlés szavazás útján dönt.

A szavazásban részt vehet a közgyűlésnek minden szavazati joggal bíró tagja, a jogszabályok kifejezett rendelkezése esetén pedig abban részt venni köteles minden jelenlevő szavazati joggal bíró tag.

Az elnök rendszerint nem szavaz, de szavazategyenlőség esetén az ő szava dönt.

Amennyiben azonban az elnök szavazatával dönteni nem kíván, egy ízben az ügyet újabb tárgyalás végett a legközelebbi rendes vagy rendkívüli közgyűlés napirendjére kell felvenni.

A kérdést az elnök teszi fel szavazásra és pedig úgy, hogy arra mindenki „igen”-nel vagy „nem”-mel felelhessen.

A kérdések szavazásra való feltevésének sorrendje a következő:

1. a tárgyalás mellőzését kívánó indítvány
2. a tárgyalásnak és határozat-hozatalnak
 - a) határozatlan
 - b) meghatározott időre való elhalasztását kívánó indítvány
3. érdemleges tárgyalást kívánó indítvány.

A tárgy lényegére vonatkozólag először az állandó választmányi, azután a netalán fenntartott polgármesteri (előadói) javaslat felett kell határozni.

Ha a tárgynál önálló indítvány van, ezután afölött történik a szavazás, azután pedig afölött az indítvány, vagy javaslat felett, amely által a legtöbb egyéb indítvány, vagy módosító javaslat elesik.

Ha a szavazásra feltett kérdés, vagy indítvány több részből áll, annak szétosztását és szavazásra bocsájtandó része sorrendjének megállapítását eszközölheti az elnök és ilyen irányú indítvány is adható be.

Ha valamilyen összegnek megállapítására vonatkozik a javaslat, elsősorban a legnagyobb összeg bocsájtandó szavazás alá és azután lemenő sorban mindig a legközelebb álló.

A szavazás megkezdése előtt az elnök előterjesztése után a kérdések sorrendjéhez és a kérdések miként való feltevéséhez mindenkinek joga van egyszer öt percg hozzászólni és szükség esetén ilyen kérdésben a közgyűlés felállással végérvényesen határoz.

A szavazás tényleges megkezdése előtt a megállapított kérdést az elnök vagy az előadó még egyszer előadja, vagy felolvassa, mire az elnök azt a kérdést intézi a közgyűléshez, hogy a közgyűlés elfogadja-e az indítványt.

Ha ellentmondás nem történik, az elnök az indítványt egyhangúlag elfogadottnak jelenti ki, ha azonban ezt a képviselőtestületi közgyűlésnek csak egy tagja is ellenzi, szavazásnak van helye.

Szavazás felállással

43. § Ha névszerinti szavazást senki sem kíván, vagy az és a titkos szavazás nem kötelező, a szavazás felállással, vagy ülve maradással történik.

Ha az ellenpróba megtétele után is a többségre vonatkozólag el nem oszlatható kételemérül fel, a szavazók két részre oszlatandók és minden csoport külön számolandó meg.

Midőn akár felállással és ülve maradással, akár pedig két részre oszlással történik a szavazás, az érdekelt képviselők bejelenthetik, hogy a szavazásban részt venni nem kívánnak,

amely esetben a többség kiszámításánál jelenlevőnek nem tekintendők. Szükség esetén ezen szavazóktól külön a terem egy távolabb fekvő helyére állítandók.

Minden egyes szavazásnál az ellenpróbát az elnök elrendelheti, vagy öt képviselőtestületi tag szóbeli indítványára elrendelni tartozik.

Névszerinti szavazás

44. § Az elnök névszerinti szavazást tartozik elrendelni és az alábbi rendelkezések szerint megejteni:

1. ha a közgyűlés tíz jelenlevő tagja erre vonatkozólag indítványt terjeszt elő,
2. ha a községi törzsvagyron elidegenítéséről, megterheléséről, terhes szerződések kötéséről, vagy felbontásáról, vagy megszüntetéséről, peregyezségek elfogadásáról, kölcsönfelvételről, vagy a pénztárban kezelt pénzek elhelyezéséről van szó,

3. ha az 1886: XXII. tc. 25. §, vagy az 1929: XXX. tc. 56. §, életbeléptetése után az 1933: XVI. tc. 8. § szerint fellebbezésre való tekintet nélkül végrehajtható határozat kimondása foorog fenn.⁸

Az elnök a névszerinti szavazást fontosabb tárgyaknál, vagy az eredmény megállapítása, illetve a szavazás megrögzítése szükségességének esetén a névszerinti szavazást bármikor elrendelheti.

A névszerinti szavazás akként történik, hogy a közgyűlés jegyzője a képviselőtestületi tagok névjegyzékét felolvassa, a jelenlevő tagok bemonadják az „igen” vagy „nem” szavazatukat, amelyet a névjegyzékbe be kell jegyezni.

Szavazatok csak a névsor felolvasása alatt az illető képviselőtestületi tag nevének felolvasásakor fogadható el, a névsor felolvasása után, tehát amikor a szavazás már befejezést nyert, már nem. A szavazástól tartózkodók külön feltüntetendők és a szavazás szempontjából jelen nem levőknek tekintendők.

Titkos szavazás

45. § Minden olyan esetben, amikor valamely törvény, vagy más jogszabály ezt kifejezetten előírja, titkos szavazást kell elrendelni és az alábbi rendelkezések szerint megejteni.

☞

⁸ Az 1886: XXII. tc. 25. §-a értelmében a községnek a törvényhatósághoz felterjesztendő, továbbá saját köz- és vagyonügyeiben hozott és általában mindazon határozatai, melyekre nézve a törvény másodfokú hatóságul a törvényhatósági bizottságot jelöli meg, ahhoz és attól a belügyminiszterhez fellebbezhetők. A fellebbezési határidő 15 nap, melyet magánosok ügyeinél a kézbesítéstől, közügyeknél a kihirdetéstől kezdve számítanak. Az 1929: XXX. tc. 56. §-a és az 1933. évi XVI. tc. 8. §-a egybecsengően megállapítja, hogy a közigazgatási határozatot, mely ellen fellebbezéssel éltek nem lehet jogerőre melkedése előtt végrehajtani, kivéve ha: a) a végrehajtást valamely külön jogszabály kifejezetten megengedi; b) ha az előzetes végrehajthatóság magában a határozatban, vagy külön határozatban ki van mondva. Az előzetes végrehajthatóság kimondásának csak akkor van helye, ha erre fontos közérdekből, vagy közveszély, avagy helyrehozhatatlan kár elhárítása végett szükség van. Az előzetes végrehajthatóság korlátozva is kimondható, különösen azokra a végrehajtási intézkedésekre is szorítható, amelyek avégből szükségesek, hogy a határozatnak jogerőre emelkedése után végrehajtása meg ne hiúsuljon.

A titkos szavazás az elnök által rendelkezésre bocsátott egyenlő szavazólapok útján történik.

Titkos szavazás esetén az elnök szavazatszedő küldöttséget nevez ki, amely elnökből, két tagból és a jegyzőből áll.

A szavazás befejezése után a szavazólapokat a küldöttségi elnök bontja fel, a két küldöttségi tag közreműködésével azokat betekinti, annak tartalmát megállapítja és a kirendelt jegyző a szavazatokat feljegyzi.

A szavazólapok betekintése a szavazatszedőkön – választás esetén az 1886: XXII. tc. 78. §-ában megjelölt bizalmi férfiakon kívül – senkinek sincs megengedve és azok az eredmény megállapítása után a szavazatszedő küldöttség által névalírásával ellenjegyzendő.⁹ Az eként lepecsételt boríték a város polgármestere által külön megőrzendő és a határozat jogerőre emelkedése után megsemmisítendő.

A szavazás menetéről a szavazatszedő küldöttség által jegyzőkönyv veendő fel, amelyben feltüntetendő az eredmény, ezen jegyzőkönyv az ügy irataihoz csatolandó.

A szavazás eredményét a szavazatszedő küldöttség összeállítja és a szavazólapokkal, valamint a szavazati ívekkel együtt, amelyet a szavazatszedő küldöttség aláír, a szavazatszedő küldöttség elnöke a közgyűlés elnökének kihirdetés végett átadja, aki a kihirdetést eszközli és a határozatot ennek megfelelően kimondja. A szavazás eredménye a határozatban a nevek feltüntetésével pontosan felveendő.

Érdekeltség

46. § Azon a képviselőtestületi tag, aki a város közjavadalmaikat haszonbérli, vagy a várossal szerződési viszonyban, vagy perben áll, a város közjavadalmaira vonatkozó, vagy a szerződési viszonyból eredő ügyek tárgyalásában részt nem vehet.

Senki sem vehet részt a tárgyalásban és a határozathozatalban, ha olyan ügyről van szó, amelyben közvetlenül vagy hozzátartozói (1886: XXI. tc. 78. §) útján közvetve, mint magán-személy is anyagilag érdekelve van.¹⁰

Az érdekelttség kérdését az elnök vagy bármely képviselőtestületi tag felvetheti, s azonkívül az érdekelt képviselőtestületi tag bejelentheti. Az érdekelttség kérdésében a közgyűlés, illetve amennyiben valamely a képviselőtestület által alakított bizottságnak, választmány-nak, vagy küldöttségnek tagjára nézve merül fel az érdekelttség kérdése, úgy az illető bizottság, választmány, vagy küldöttség, – az érdekeltnek állított képviselőtestületi tag meghallgatása után hozzászólás nélkül egyszerű szavazással dönt. A döntést csak a határozat érdeme ellen előterjesztett jogorvoslatban lehet megtámadni.

A fellebbviteli hatóság az érdekeltséget a jogorvoslat elintézése során akkor is megállapíthatja, ha azt nem vetették fel.

⁹ A bizalmi férfiakat a választás napján vagy a választók jelölik a polgármester mellé, vagy – jelölés hiányában – maga a polgármester kéri fel őket.

¹⁰ Ez alatt a rokoni kapcsolat alatt a törvénycikk azokat érti, akik egymással egyenes fel- vagy lemenő rokonságban vagy harmadízíglén oldalrokonságban vagy másodízíglén sógorságban, továbbá fogadott szülei vagy gyermeki viszonyban állnak.

A határozat hatálya

47. § Ha a képviselőtestület valamely ügyben érdemleges határozattal döntött és ezzel az ügy elintézését nyert, ugyanezen ügy az elintézés napjától számított 3 hónapon belül napirendre nem tűzhető.

Addig míg valamely napirenden levő és tárgyalás alá vett tárgyban érdemleges határozat nem hozatott, és az eredmény kihirdetést nem nyert, a napirend tárgyalását folytatni és más tárgyra áttérni nem lehet.

A közgyűlés jegyzőkönyve

48. § A közgyűlésről a közgyűlés jegyzője jegyzőkönyvet vezet. Annak vezetésére és szerkesztésére az alábbi szabályok az irányadók. [...] ¹¹

Jogorvoslatok

53. § Az 1929. évi XXX. tc. 57. §-a értelmében a városi képviselőtestületnek közérdekű határozatai a költségvetés jóváhagyásának és a zárszámadások felülvizsgálatának kivételével a törvényhatósági kisgyűléshez, egyesek magánügyeiben hozott határozatai, valamint a költségvetés és a zárszámadás tárgyában hozott határozatai az alispánhoz fellebbezhetők. ¹²

Nincs helye fellebbezésnek olyan határozat (intézkedés) ellen, amely nem jár jogkövetkezménnyel (vélemény, óhaj, bizalom, vagy bizalmatlanság nyilvánítása, stb.) vagy amelyet a képviselőtestületi közgyűlés személyhez kötött jogként gyakorolt (kijelölés, stb.) kiéve, ha valamely jogszabály kifejezetten jogot ad annak önálló megtámadására.

A fellebbezés határideje a határozat kihirdetését vagy kézbesítését, ha pedig a kihirdetett határozatot kézbesítették is, a kézbesítést követő naptól számított 15 nap. Ha ezen határidő utolsó napja vasárnapra, vagy Gergely-naptár szerinti ünnepre, vagy nemzeti ünnepre esik, a határidő a legközelebbi köznapon jár le. A posta útján továbbított fellebbezés előterjesztési idejének a postára adás napját kell tekinteni. Azon esetben, ha valamely jogszabályban a közszemlére tétellel kapcsolatban van a határidő megállapítva, ebben az esetben a felleb-

¹¹ E szabályozást ehelyütt nem közöljük.

¹² „57. § Közigazgatási ügyekben a hatóságok hatásköre következőképpen alakul: 1. első fokon az a közigazgatási hatóság jár el, amelyet a hatályban álló jogszabályok elsőfokú hatóságként kijelölnek; a bányai ügyi kisajátítási ügyekben első fokon a törvényhatóság első tisztviselője jár el; 2. másodfokon intézkedik (határoz); a) ha elsőfokú, hatóságként a törvényhatóság első tisztviselőjénél alsóbb önkormányzati hatóság járt el, közérdekű ügyekben – a községi költségvetések, jóváhagyásának és a községi zárszámadások felülvizsgálatának kivételével – a kisgyűlés, egyesek magánügyeiben, a törvényhatóság első tisztviselője; a községi költségvetések jóváhagyása, valamint a községi zárszámadások felülvizsgálása kérdésében az alispán; b) ha elsőfokú hatóságként a törvényhatóság első tisztviselője vagy vele egyenrangú vagy magasabb hatóság járt el, a miniszter; azokban az ügyekben azonban, amelyekben a közigazgatási bíróság előtti eljárásnak van helye, már az elsőfokú határozat ellen van helye panasznak a közigazgatási bírósághoz.”

bezési határidő – ha csak maga a jogszabály másként nem rendelkezik – a közszemlére tétel utolsó napját követő naptól számított 15 nap.

Végrehajtás

54. § A közgyűlési határozatokat, amennyiben azok jogerőre emelkedtek és más intézkedés nem történt, a polgármester hajtja végre, de csak akkor, ha a végrehajthatóságnak törvényes akadálya nincs.

A képviselőtestületi közgyűlés kimondhatja, hogy valamely határozatot azonnal végre kell hajtani, ha a haladéktalan végrehajtás fontos közérdekből, avagy közveszély, vagy helyrehozhatatlan kár elhárítása végett szükséges. Ebben az esetben a képviselőtestületi közgyűlés véghatározatát annak jogerőre emelkedése előtt is, a netalán beadandó fellebbezésre való tekintet nélkül azonnal végre kell hajtani. Ezen előzetes végrehajthatóság kimondása a hozott határozatban külön kiemelendő, azt kifejezetten indokolni kell.

Nyilvántartás

55. § A közgyűlésen hozott és végrehajtás tárgyát képező határozatok egy ezen célból felfektetett nyilvántartási naplóba feljegyzendők.

Ezen nyilvántartási naplóban a végrehajtási rovatban különösen kitüntetendő, hogy mi történt az ügygel és hogy a végrehajtás valóban és mikor történt meg. A nyilvántartási naplót a főjegyző vezeti.

A képviselőtestületi tagság megszűnése

56. § A képviselőtestületi tag joga megszűnik elhalálozás, lemondás és választhatósági jogának elvesztése által.

Lemondás útján csak a választott tag jogosultsága szűnik meg, amikor is a következő póttag hívandó be; a legtöbbadófizető képviselőtestületi tag tagsági jogáról nem mondhat le, kivéve ha az illető választott tagságot is nyer, amikor is szabadon választhat, továbbá ha hivatalból tagja lett a képviselőtestületnek.

Akinek képviselőtestületi tagsági joga bármely okból megszűnik, annak megszűnik minden olyan bizottsági, választmányi, küldöttségi stb. tagsága, amelyhez képviselőtestületi tagsága révén jutott.

Amíg a képviselőtestületi tagság megszűnése jogerősen nem állapított meg, az érdekelt képviselőtestületi tag tagsági jogait gyakorolhatja.

A képviselőtestületi tagság jogerős megszűnése esetében a megüresedett képviselőtestületi tagsági hely törvényszerű betöltéséről a képviselőtestület gondoskodik.

A képviselőtestület feloszlatása

57. § Az 1886. évi XXII. tc. 61. §-a értelmében a belügyminiszter a törvényhatóság előterjesztésére vagy meghallgatásával a képviselőtestületet feloszlathatja, ha olyan eljárást követ, amely az állam érdekeit, vagy a város jólétét veszélyezteti.

A képviselőtestület feloszlató rendelet ellen panasznak van helye a közigazgatási bírósághoz azon a címen, hogy a feloszlítás törvényes feltételeinek egyike sem áll fenn. A panasznak a közigazgatási bíróság döntéséig halasztó hatálya van, de a feloszlított képviselőtestület közgyűlést nem tarthat.

A polgármester a feloszlatast kimondó rendeletnek kézhezvétele után 8 napon belül köteles a képviselőtestületet összehívni, annak elhatározása végett, hogy kíván-e a képviselőtestület a feloszlató rendelettel szemben a közigazgatási bírósághoz panasszal élni. Ez a közgyűlés egyéb tárggyal nem foglalkozhat és a panasz előterjesztése kérdésében névszerinti szavazással dönt.

A képviselőtestület feloszlataására, valamint újból való összehívására egyébként az 1886. XII. tc. 61. §-a irányadó.¹³

Az újból összehívott képviselőtestület megalakítására és tagjaira vonatkozólag ugyanazok a rendelkezések irányadók, amelyeket a vonatkozó törvények az első ízben megalakuló közgyűlésre és annak tagjaira megállapítanak.

3. FEJEZET BIZOTTSÁGOK

58. § A képviselőtestület által kiküldött bizottságok:

- A) állandó bizottságok,
- B) törvényen alapuló bizottságok,
- C) alkalmi bizottságok.

A) Állandó bizottságok

59. § A közgyűlés és a polgármester hatáskörébe tartozó ügyek tökéletes és részletes előkészítése, valamint beható megvizsgálása és javaslatlattel végett a képviselőtestület állandó bizottságokat alkot és küld ki saját kebeléből.

¹² „61. § Ha valamely község képviselőtestülete oly eljárást követ, mely az állam érdekeit vagy a község jólétét veszélyezteti, a belügyminiszter a törvényhatóság előterjesztésére vagy meghallgatásával a képviselőtestületet feloszlathatja és a megye útján az ügyek időközi vezetése iránt intézkedik. Az új képviselőtestület alakulását s ezzel kapcsolatban a választás napját a miniszter jóváhagyása mellett a törvényhatóság tűzi ki, de az új képviselőtestület alakítása s illetve választása egy éven túl el nem maradhat. Ha azonban az új választás megtagadtatott, e törvény alapján a fentebbi intézkedés hosszabb időre kiterjeszthető; ha pedig a képviselő-testületet ismételve kellett feloszlatni, az új választás hosszabb időre is elhalasztható.”

A bizottságok tagjait a képviselőtestület az alakuló közgyűlés után következő első közgyűlésen 3 évre választja a választott és a legtöbbadófizető városi képviselők sorából.

Minden bizottságba a tagsági helyek fele számának megfelelő póttag is választandó, amely póttagok a tagsági helyek időközben történő üresedése esetén a rájuk esett szavazatok szerint hívandók meg a polgármester által: szavazategyenlőség esetén a sorshúzás dönt.

Ugyanaz a képviselőtestületi tag egy időben több bizottságnak is lehet tagja.

A bizottsági tagok választása a polgármester javaslata alapján felkiáltással, vagy ha ennek útján az eredmény meg nem állapítható, úgy névszerinti szavazással történik. Névszerinti szavazást akkor is el kell rendelni, ha ezt tíz jelenlevő képviselő írásban kéri.

A bizottsági tag megválasztásához viszonylagos szavazattöbbség elegendő, szavazat egyenlőség esetén az elnök által eszközözlendő sorshúzás dönt.

Amennyiben a jelenlevő képviselőtestületi tagok többsége írásban kéri, úgy a bizottságok tagjainak megválasztása titkosan történik. Ebben az esetben a szavazás hivatalból rendelkezésre bocsátott szavazólapokkal történik. A szavazók felhívását és feljegyzését, a szavazólapok beszédését és szavazatok összeszámolását a közgyűlés által kiküldött 3 tagú bizottság eszközli. A szavazás tartamára az elnök a közgyűlést felfüggeszti, ennek befejezése után pedig újból megnyitja és a választás eredményét kihirdeti.

A bizottságok tagjainak érdekeltségére vonatkozólag a képviselőtestület tagjainak érdekeltségére vonatkozó és jelen szabályrendelet 46. §-ában foglaltakat megfelelően kell alkalmazni.

A bizottsági tagok jogai és kötelességei

60. § A bizottságok minden tagjának joga van bármely tárgyalás alatt levő ügy irataiba betekinteni, amennyiben ez az ügy érdekében szükséges és egyébként a hivatali titoktartás meg nem sértetik s egyébként joga van minden bizottsági tagnak a szükséges felvilágosítást előzetesen kikérni.

Minden egyes tagnak ki kell adni azokat a szabályrendelet tervezeteket, vagy fontosabb javaslattervezeteket, amelyek az illető szakbizottság elé kerülnek tárgyalás és javaslattétel végett.

A bizottsági tagok tartoznak a bizottsági üléseken pontosan megjelenni és munkájukkal a bizottságok működését elősegíteni és támogatni. Ha a bizottság tagja közvetlenül egymás után három ülésről távol marad és távolmaradását elfogadható okkal ki nem menti, tagságáról lemondottnak kell tekinteni. Az igazolatlan távolmaradást az elnök előterjesztése alapján a bizottság állapítja meg és az tesz előterjesztést a közgyűlésnek a tag helyének betöltése iránt. A bizottság eziránti határozata ellen fellebbezésnek van helye a közgyűléshez, amely a határozat kézbesítésétől számított 15 nap alatt nyújtandó be a polgármesternél.

A bizottság elnöke, jegyzője és előadói

61. § Az összes bizottságok elnöke a polgármester, ennek akadályoztatása esetén helyettese.

A bizottságok jegyzője a főjegyző, kivéve azon bizottságokat, amelyekre nézve a jelen fejezet rendelkezései szerint más tisztviselő van kijelölve jegyzőként.

A bizottságok előadói a főjegyző, a tanácsnok és az aljegyzők. Kivételes esetben joga van a polgármesternek egyes ügyek előadásával más tisztviselőt megbízni.

A bizottságok összehívása

62. § A bizottságokat a szükséghez képest az elnök hívja össze ülésre. Ha a bizottsági tagok többsége kívánja, az elnök ezenkívül a bizottságot 8 napon belül köteles összehívni.

A bizottság összehívásának írásban kell történnie és a meghívót az ülés előtt legalább 24 órával kell kikézbcsíteni. Sürgős esetekben az elnök a bizottságokat 24 órán belül is összehívhatja, amikor is a sürgősség a meghívóban indokolandó.

A meghívónak az ülés összes ügyeinek tárgysorozatát is tartalmaznia kell és az ülésen nem szereplő tárgy nem tárgyalható.

A bizottságok hatásköre és határozatképessége

63. § A bizottságok ülésein csak olyan tárgy tárgyalható, mely a bizottság szakköréhez tartozik, vagy amelyeket a városi közgyűlés, illetőleg a polgármester hozzájuk utal.

A bizottságok határozatképességéhez legalább a tagok egyharmad részének jelenléte szükséges. A város törzsvagyonának megváltoztatására vonatkozó és más rendkívül fontos tárgyak teljes ülésben tárgyalandók. A teljes ülés határozatképességéhez a tagok 2/3-ad részének jelenléte szükséges. A határozatképességet az elnök az ülés megnyitása után köteles megállapítani.

Határozatképtelenség esetén a napirendre kitűzött ügyek tárgyalására új bizottsági ülést kell összehívni.

A meghívóban ilyen esetben a bizottság tagjait nyomatékosan figyelmeztetni kell arra, hogy az újabb ülésnek összehívása az ugyanazon ügyek tárgyalására egy ízben már összehívott bizottsági ülés határozatképtelensége miatt vált szükségessé. Ilyen üléseken azután a bizottság már a megjelent tagok számára való tekintet nélkül határoz.

A tanácskozás menete

64. § A bizottságok tárgyalásait az elnök nyitja meg és vezeti. Megnyitás után mindenképp megállapítandó a meghívó szabályszerű kézbesítése és a határozatképtelenség. A bizottság ülései mindig zárt ülések, vagyis azon a bizottság elnökének jegyzőjén, előadóin és tagjain kívül mások nem jelenhetnek meg, kivéve ha a bizottság arra valakit meghív.

A napirendre tűzött ügyeket a meghívóban felvett sorrendben kell tárgyalni. Az ügyek tárgyalási sorrendjén az elnök, a tárgysorozat tárgyalásának megkezdése előtt változtathat és a napirendről egyes ügyeket le is vehet. A változtatást, valamint a napirendről való levé-

telt a bizottságnak be kell jelenteni, ami az indoklással együtt a jegyzőkönyvbe is felveendő. A tárgyalási sorrend megváltoztatása iránt a tárgyalás megkezdése előtt a bizottság bármely tagja is tehet indítványt, amely indítvány felett a bizottság vita nélkül egyszerű szótöbbséggel határoz.

A napirendről való levételt a bizottságok tagjai nem indítványozhatnak és ilyen irányban a bizottság nem is határozhat.

A tagok javaslata és elfogadás esetén a bizottság javaslata csak az ügy meghatározott irányban való további előkészítésére, valamely más bizottság előzetes meghallgatására irányulhat.

A bizottságok vitája

65. § A napirenden levő ügyet az ügy előadója ismerteti és egyúttal a bizottság elé írásbeli javaslatot terjeszt.

Az előadó által ismertetett ügyszó és előterjesztett javaslathoz a bizottságok tagjai a jelentkezés sorrendjében szólhatnak fel. Bármely tagnak és az előadónak is ugyanazon tárgyszóhoz több ízben is joga van hozzászólni, módosítást vagy kiegészítést ajánlani.

Ha az egyes ügyek tárgyalása már hosszú ideig tartott, joga van az elnöknek a felszólalások számát korlátozni és a felszólalások idejét legfeljebb 10 percben megállapítani. Ez azonban csak akkor történhet meg, ha a vita már legalább 2 óra hosszáig tartott. Az elnök és az előadó ilyen esetben is azonban bármikor felszólalhat és beszédideje nem korlátozható.

A hozzászólás során a tárgytól eltérni nem szabad. Attól a bizottsági tagtól, aki az elnök kétszeri figyelmeztetése ellenére a tárgytól ismételten eltér, az elnök a szót megvonhatja és őt az illető tárgy további tárgyalásából kizárhatja.

A bizottságok elnök, előadója és bármely tagja a maga külön véleményének jegyzőkönyvbe való vételét kérheti, ilyen esetben azonban köteles külön véleményét részletesen megindokolni.

Aki külön véleményének a jegyzőkönyvbe való felvételét külön és kifejezetten nem kívánja, vagy különvéleményét meg nem indokolja, úgy tekintendő, mint aki külön véleményétől elállott.

Albizottságok

66. § Minden bizottságnak jogában áll szükség esetén valamely kérdés alaposabb előkészítésére kebeléből szűkebb körű albizottságot kiküldeni, amely albizottságok ügyködésére az állandó bizottságok ügyködésére vonatkozó általános szabályok és rendelkezések irányadók.

Az albizottságok a meghatározott időben jelentéseiket vagy javaslataikat írásban tartoznak a bizottság elnökének benyújtani, aki azokat azután tárgyalás végett a bizottság elé terjeszti.

Szakértők meghívása

67. § Minden bizottságnak jogában áll szükség esetén kebelén kívül álló szakértőket is meghívni és meghallgatni.

Ha azonban a szakértő meghívása és ügyködése költséggel járna, ahhoz a polgármester, vagy a képviselőtestület előzetes hozzájárulását kell kikérni.

Városi tisztviselők meghívása

68. § Minden bizottságnak jogában áll szükség esetén az egyes városi tisztviselőket és alkalmazottakat, továbbá a városi üzemek tisztviselőit és alkalmazottait meghívni, akik tartoznak ebben az esetben a bizottságok ülésén megjelenni és a szükséges felvilágosításokat, vagy adatokat megadni.

Egyes tervezetek, vagy munkálatok elkészítésére azonban a bizottságok javaslata és kívánsága értelmében csak a polgármester adhat részükre utasítást.

Az indítványt tevők meghívása

69. § Ha valamely indítvány, tervezet vagy javaslat nem bizottsági tagtól, vagy tisztviselőtől érkezik be és annak szüksége felmerül, a szakbizottságoknak joguk van az indítványozó az ügy tárgyalására meghívni.

Az indítványtevő azonban, ha csak nem tagja egyébként is az illető bizottságnak, a határozathozatalnál részt nem vehet.

Határozathozatal

70. § Ha a felszólalásra már senki sem jelentkezik, az elnöknek jogában áll az eredetileg előterjesztett javaslatot a tárgyalás eredményéhez képest módosítani, vagy kiegészíteni. Ha az eredeti javaslatot nem módosítja, úgy az eredeti javaslatot, ha pedig módosítja, a módosított javaslatot bocsátja az elnök szavazásra.

Amennyiben a bizottság tárgyalásából megállapítható, hogy az előterjesztett eredeti javaslatot nem fogadja el, úgy az elnök az általa módosított, illetve benyújtott, vagy elhangzott indítványokat bocsátja szavazás alá. Ilyen esetekben mindig az eredetinek előterjesztett javaslatot, azután a hozzá legközelebb álló indítványt kell szavazás alá bocsátani és az elhangzott indítványokat ebben a sorrendben egymásután mindaddig szavazásra feltenni, míg a bizottság megfelelő végleges határozatot nem hoz.

A bizottság többsége által elfogadott javaslatot, vagy indítványt az elnök a bizottság határozatának nyilvánítja és annak a polgármester, vagy a képviselőtestület elé való terjesztését elrendeli.

A szavazás módja

71. § A bizottságoknak minden ügyben névszerinti szavazással kell határozatot hozniuk. A névszerinti szavazás lefolytatását és eredményét a jegyzőkönyvbe kell befoglalni.

A határozatok hozatalához egyszerű szótöbbség szükséges.

A bizottságokban szavazati joga van a bizottság minden tagjának, akár választás folytán, akár hivatalból tagja a bizottságnak.

Az előadónak és a bizottság jegyzőjének szavazati joga csak akkor van, ha egyúttal hivatalból is tagja a bizottságnak. Egyébként azonban szavazati joga nincs.

Az elnök csak szavazategyenlőség esetében szavazhat. Szavazategyenlőség esetén az elnöknek jogában áll, vagy szavazni, vagy az ügyet újabb bizottsági ülés elé utalni. Az újabb bizottsági ülésen azonban az elnöknek szavazategyenlőség esetén döntenie kell szavazatával.

A tanácskozás rendje

72. § A bizottságok eljárásának szabályszerűségére és a tárgyalás rendjére az elnök ügyel.

Az elnök attól a bizottsági tagtól, aki kétszeri figyelmeztetés ellenére a tárgytól eltér, annak a tárgynak a tárgyalására a szót megvonja. Ugyancsak megvonható a szólás joga attól a bizottsági tagtól is, aki a tanácskozás méltóságát sérti, vagy az ülésen résztvevő bizottsági tagok, vagy tisztviselők ellen sértő kifejezéseket használ, s azt figyelmeztetés dacára azonnal vissza nem vonja, és végül aki botrányos magaviselete által a tanácskozást figyelmeztetés dacára sérti.

Ugyanezen magatartás alatt az elnök indítványára a többség akként is határozhat, hogy a széksértési eljárás lefolytatása és az elkövetett széksértés miatt a bizottsági tag megbírságolása végett a képviselőtestületi közgyűlésnek jelentést tesz. Ebben az esetben a széksértés alapjául szolgáló esetről jegyzőkönyv veendő fel s azt a képviselőtestülethez azonnal be kell terjeszteni. A képviselőtestület a legközelebbi közgyűlésében köteles a széksértéssel foglalkozni és a 36. §-ban meghatározott eljárást a széksértő bizottsági taggal szemben, amennyiben a széksértés fennforgását a közgyűlés is megállapítja, lefolytatni. Ez a bizottsági tag a bizottság határozata után az illető bizottság ülésén részt nem vehet mindaddig, amíg a széksértés kérdésében a közgyűlés nem határozott és a bűnösség megállapítása esetén a kiszabott pénzbírságot meg nem fizette.

Az ülések jegyzőkönyve

73. § A bizottságok üléseiről részletes jegyzőkönyvet kell készíteni, amely a tárgyalás sorrendjében feltünteti az ülés összes fontosabb mozzanatait, az összes felszólalásokat, indítványokat és a szavazást, valamint a határozathozatal módját.

A jegyzőkönyvbe az elnök, a jegyző, az előadó és két hitelesítő írja alá, akiket az elnök a bizottság jelenlevő tagjai sorából jelöl ki.

Az ülés jegyzőkönyvét, ha csak azt rendkívüli körülmények lehetetlenné nem teszik, 48

órán belül hitelesíteni kell. Ha a kijelölt hitelesítők egyike a jegyzőkönyv hitelesítését megtagadja, ez a jegyzőkönyv hitelességére befolyással nincs, de ezt a jegyző tartozik a jegyzőkönyvre rávezetni. Joga van a hitelesítők bármelyikének esetleges megjegyzéseinek a jegyzőkönyvbe való felvételét kérni, ami azután a hitelesítési záradékba felveendő.

Ha a hitelesítést mind a két hitelesítő megtagadja, akkor a jegyzőkönyvet az illető bizottság maga hitelesíti az ezen célból összehívott ülésen. Ilyenkor ezen a bizottsági ülésen legalább 3 olyan tagnak kell jelen lenni, akik azon a bizottsági ülésen is jelen voltak, amelyről a hitelesítendő jegyzőkönyv szól. A jegyzőkönyv hitelesítési záradékában ilyenkor mindig fel kell tüntetni, hogy a jegyzőkönyv eredetileg kijelölt hitelesítői a jegyzőkönyv hitelesítését megtagadták, miért is annak hitelesítése a bizottság ülésében történt.

Az állandó bizottságok

74. § A képviselőtestület az alábbi állandó bizottságokat rendszeresíti:

1. Állandó választmány
2. Közigazgatási bizottság
3. Jogügyi bizottság
4. Gazdasági és pénzügyi bizottság
5. Szám- és pénztárvizsgáló bizottság
6. Mezőgazdasági bizottság
7. Közművelődési bizottság
8. Közegészségügyi bizottság
9. Idegenforgalmi bizottság
10. Építkezési bizottság
11. Népjóléti bizottság
12. Nyugdíjválasztmány
13. Igazoló választmány
14. Kijelölő választmány
15. Számonkérőszék

Ezen bizottságok szervezete és hatásköre a következő szakaszban állapíttatik meg. [...]¹³

5. FEJEZET

A POLGÁRMESTER

95. § A polgármester, mint I. fokú hatóság eljár mindazon ügyekben, amelyeket a törvények a kormány- és felsőbbhatósági, valamint a szabályrendeletek, végül a gyakorlat hatáskörébe utalnak, vezeti továbbá a város önkormányzatát, közigazgatását, gazdasági és pénzügyi igazgatását, valamint a város összes üzemeit és vállalatait a szabályrendeletek értelmében, végül végrehajtja a közigazgatásra vonatkozó törvényeket, felsőbbhatósági ren-

¹³ A továbbiakban a szabályrendelet ezeket a bizottságokat taglalja, amit ehelyütt nem közlünk.

deleteket, szabályrendeletek intézkedéseit, végül a képviselőtestület határozatait. Teljesíti mindazokat a teendőket, amelyeket a törvények és a törvényes hatáskörben kiadott felsőbb-hatósági rendeletek a városra ruháznak, ha azok a képviselőtestületi közgyűlésnek fenntartva, vagy egyes közegek külön hatáskörébe utalva nincsenek.

A polgármester a hatáskörébe eső teendőket egyrészt személyesen, másrészt a tisztviselők, az állandó és szerződéses alkalmazottak, az üzemek és vállalatok tekintetében pedig az ezekre vonatkozó szabályrendeletek értelmében az üzemi és vállalati tisztviselők és alkalmazottak útján látja el.

A tisztviselők és alkalmazottak létszáma

96. § Az 1886: XXII. tc., 1912: LVII. tc., 1929: XXX. tc., 5600/1925 B. M. sz. az azt kiegészítő kormányhatósági rendeletek, a 105.421/1936 V. B. M. sz. rendelet értelmében az alábbi városi tisztviselői és alkalmazotti állások szerveztetnek:

A) Tisztviselők:

- 1 polgármester
- 1 főjegyző
- 1 tanácsnok
- 1 ügyész
- 1 mérnök
- 2 orvos
- 1 pénztárnok
- 1 I. osztályú aljegyző
- 2 II. osztályú aljegyző
- 1 állatorvos
- 1 pénztári ellenőr
- 1 tűzoltóparancsnok
- 1 közgyám
- 4 adótiszt
- 1 végrehajtó
- 1 városgazda
- 1 iktató
- 1 kiadó
- 1 birtoknyilvántartó
- 1 fizetési osztályon kívüli gyakornok.

B) Állandó alkalmazottak

- 9 díjnok
- 1 házfelügyelő-dobos
- 1 tűzoltó-csővezető
- 1 hivatalszolga
- 6 kézbesítő
- 1 fertőtlenítő

9 tűzoltó

C) Szerződéses, illetőleg szegődményes alkalmazottak

9 szerződéses irodai munkaerő

2 szülésznő

5 utcaseprő

1 gépkocsivezető – a nyári időszakra

1 fűtő – a fűtési időszakra

1 gyepmester

1 baromfi-piactéri szolgáló

1 vásártéri szolgáló

1 vágóhídi szolgáló

2 belső kocsis

1 gazdasági kocsis

1 szegényházi ápoló

1 járványkórházi ápoló

D) Tanszemélyzet

1 tanyai népiskolai tanító

1 iparos tanonciskolai főhivatású tanító

1 óvónő

2 menház-vezetőnő.

Az üzemeknél és vállalatoknál szervezett tisztviselői és alkalmazotti állások száma, hatás- és működési köre, valamint szolgálati jogviszonyai az üzemi és vállalati szabályrendeletekben vannak körülírva.

A tisztviselők munkaköre és beosztása

97. § Az egyes tisztviselők munkaköre és beosztása az érvényben levő törvények és egyéb törvényes rendelkezések értelmében a közigazgatás zavartalan menetének biztosítása érdekében és a város gazdasági érdekeinek szem előtt tartása mellett állapítottatott meg, úgy hogy lehetőleg a város hatáskörébe utalt ügy és feladat megfelelő és célszerű elintézését nyerjen.

Az egyes tisztviselők és alkalmazottak alábbi munkaköre és beosztása lehetőleg változatlanul fenntartandó az állandóság és szakszerűség biztosítása érdekében.

Ha azonban a közszolgálat érdeke kívánja, joga van a polgármesternek kivételesen és ideiglenesen a szabályrendeletben megállapított ügybeosztástól eltérően is intézkedni, ha azonban valamely eltérő rendelkezés állandósul, tartozik ezt a képviselőtestülethez bejelenteni és szükség esetén a szabályrendelet módosítása iránt intézkedni.

Hasonlóan joga van a polgármesternek új feladatok felmerülése esetén ideiglenesen intézkedni, tartozik azonban szükséghez képest a felmerülő feladatkörnek az egyes tisztviselőknek munkakörébe való végleges beosztása végett szabályrendelet módosítása iránt előterjesztést tenni.

Joga van a polgármesternek a kezelő- és segédszemélyzet, továbbá a szerződéses alkal-

mazottak munkakörét és beosztását bármikor megváltoztatni s őket más munkakörbe és beosztásba áthelyezni.

Az egyes tisztviselők munkaköre és beosztása az alábbiak szerint állapíttatik meg.

A polgármester

98. § A polgármester a város első tisztviselője, mint egyéni hatóság intézi a hatáskörébe utalt összes ügyeket, főnöke az összes tisztviselőnek és alkalmazottnak, teljes felelősséggel vezeti és irányítja az összes tisztviselők és alkalmazottak munkáját és a vonatkozó szabályrendeletek értelmében a városi üzemek és vállalatok működését.

A polgármester jogait és kötelességeit az 1886: XXII. tc., az 1929: XXX. tc. 44. §., az 1933: XVI. tc. 14. §, valamint a vonatkozó egyéb törvények és kormányrendeletek írják körül, különös feladatát képezik:

1. vezetője az önkormányzati életnek és a város hatáskörébe utalt I. fokú közigazgatásnak;
2. a város szellemi, erkölcsi és anyagi haladását, valamint jólétét előmozdító intézkedéseket tesz, illetőleg ezekre vonatkozólag javaslatokat készít;
3. intézkedik és eljár mint I. fokú és önálló hatóság mindazokban az ügyekben, amelyek a törvények, a kormány- és szabályrendeletek hatáskörébe utalnak, és amelyek a képviselőtestületnek fenntartva nincsenek;
4. a városnak törvényes képviselője, annak összes köz- és magánügyeiben a hatóságokkal és magánosokkal szemben;
5. szükség esetén a katonai karhatalom kirendelése iránt intézkedik;
6. a népmozgalmi és gazdasági statisztikai adatok összegyűjtéséről és ezek alapján a vonatkozó kimutatások elkészítéséről gondoskodik;
7. elnöke a közgyűlésnek, és mint ilyen, a közgyűlést összehívja, megállapítja annak napirendjét, vezeti az ülések tanácskozását és öröködi a tanácskozási rend felett;
8. elnöke az összes bizottságoknak, küldöttségeknek és választmányoknak, és mint ilyen, azok üléseit összehívja, napirendjét megállapítja és vezeti az ülések tanácskozását;
9. előkészíti a közgyűlés ügyeit oly módon, hogy azok a szükséges bizottsági és állandó választmányi tárgyalások után megfelelő javaslattal láttassanak el;
10. a közgyűlésnek végrehajtó szerve és mint ilyen, gondoskodik a közgyűlés határozatainak végrehajtásáról;
11. elnöke az árvaszéknek és mint ilyen, az árvaszék ügyeinek intézéséről gondoskodik és azok elintézését ellenőrzi;
12. mint I. fokú iparhatóság az összes ipari ügyekben határoz és rendelkezik;
13. mint I. fokú építészeti hatóság a jogszabályok értelmében határoz és intézkedik;
14. mint I. fokú közegészségügyi hatóság végrehajtja a törvények alapján kiadott közegészségügyi szabályokban és rendeletekben foglalt rendelkezéseket és ügyel a közegészségügyi állapotokra;
15. mint I. fokú állategészségügyi hatóság a vonatkozó törvényes rendelkezések szerint jár el és intézkedik;

16. az 1883: XXIII. tc. által vadászati ügyekben hatáskörébe utalt teendőket végzi;
17. az 1885: XXIII. tc. rendelkezései értelmében eljár az összes vízjogi ügyekben;
18. az 1888: XIX. tc. rendelkezései értelmében intézkedik a halászatra vonatkozó ügyekben;
19. az 1879: L. tc. rendelkezései értelmében eljár a hatáskörébe utalt állampolgársági ügyekben;
20. az 1904: XXXVI. tc. alapján teljesíti az állami anyakönyvi ügyekben az I. fokú felügyeleti hatósági teendőket;
21. átveszi a város hatóságához postán érkező, vagy közvetlenül benyújtott ügydarabokat és azoknak kiosztásáról gondoskodik;
22. gondoskodik az ügyek nyilvántartásáról olyképpen, hogy az elintézetlen ügydarabok száma bármikor megállapítható legyen és ezen nyilvántartás alapján ellenőrzi az ügyek elintézését;
23. vezeti az elnöki, illetve bizalmas ügyek iktatóját és ezen ügyeket személyesen elintézi;
24. elkészíti a város önkormányzati, gazdasági és pénzügyi életére, valamint az üzemekre vonatkozó, a közgyűlés elé terjesztendő évi jelentést;
25. őre a város pecsétjének, annak beszerzéséről és megfelelő kezeléséről és őrzéséről gondoskodik;
26. a város nevében és képviselőjében aláírja az összes okmányokat, határozatokat, meghatalmazásokat és amennyiben az ügyrendi szabályrendelet értelmében másként nem intézkedik, a kiadmányokat;
27. felügyel a közigazgatás törvényes, gyors, páratlan, a gazdaságosság elvének figyelembe vevő menetére, valamint a közigazgatási és közgyűlési határozatok gyors és pontos végrehajtására;
28. mint a kormány és vármegyei törvényhatóság végrehajtó közege elsősorban felelős a felsőbbhatóságok rendeleteinek végrehajtásáért;
29. magánfeleknek megengedi a levéltári iratok betekintését és lemásolását, továbbá okiratoknak és értékeknek a levéltárban való elhelyezését, vagy onnan való kiadását; az okiratokért azonban mindenesetben saját személyében felelős;
30. felügyeletet gyakorol a város hatósága alatt álló összes intézetek, valamint intézmények felett;
31. felügyeletet gyakorol a város összes üzei és vállalatai felett és azoknak ügymenetét ellenőrzi és megvizsgálja;
32. felügyel a községi háztartás törvényszerű vitelére és azt megfelelően irányítja és annak minden egyes ágazatát a legszorgalmasabban ellenőrzi;
33. a költségvetésnek és zárszámadásnak kellő időben való elkészítéséről gondoskodik, valamint a költségvetés pontos betartására felügyel;
34. a költségvetés keretein belül kiutalja a rendes és állandó fizetéseket és egyéb személyi járandóságokat;
35. rendkívüli járandóságok kiutalására pedig javaslatot tesz;
36. utalványozza a költségvetés keretén belül a számvevőség előzetes bírálata után az összes bevételeket és kiadásokat, amelyeket a képviselőtestület a költségvetésben már megállapított;

37. a képviselőtestület engedélye alapján gyakorolja a költségvetés fejezetének címei és rovatai közt a törvényes korlátozások mellett a hitelátruházási jogot;

38. közveszély idején, amikor késedelem a városnak vagy magánosoknak helyrehozhatatlan kárt okozna, saját felelősségére 10000 pengőig a költségvetés keretén kívül is utalványozhat, köteles azonban ezt a közgyűlésnek 8 napon belül bejelenteni;

39. előre nem látott rendkívüli kiadás eszközlésére, vagy hitelátruházás engedélyezése iránt a közgyűlésnek előterjesztést tesz; pótköltségvetés megállapítása végett;

40. engedélyezi és utalványozza a költségvetés keretei között a tisztviselői jutalmakat és rendkívüli segélyeket;

41. engedélyezi és utalványozza a törvényes keretek között a fizetési előlegeket 1 havi fizetés erejéig és azok visszafizetését ellenőrzi. A fizetési előleg kiadása azonban a képviselőtestülethez bejelentendő;

42. láttamozza a város hivatali és háztartási szükségleteinek biztosítására vonatkozó összes megrendeléseket;

43. hitelesíti a pénztári naplókat, valamint az összes egyéb fő- és kezelési könyveket;

44. a szükséghez képest azonban legalább havonta egyszer a pénztárvizsgáló bizottsággal együtt pénztárvizsgálatot tart és ezen tárgyban fennálló szabályok értelmében intézkedik, ezenkívül saját személyében is bármikor tarthat pénztárvizsgálatot;

45. a városi adóhivatal kivetése alá tartozó adók kivetéséről, továbbá az összes adók kezeléséről, végül az összes adók és a közadók módjára behajtandó követelések behajtásáról gondoskodik és ezen munkálatokat ellenőrzi;

46. az adófelszólamlási bizottság tagjainak kinevezése tárgyában javaslatot tesz;

47. a 100 pengőt meg nem haladó és a várost illető köztartozások elengedése, illetve törlése fölött határoz, nagyobbakra vonatkozólag pedig javaslatot tesz;

48. a 100 pengőt meg nem haladó, behajthatatlan városi magánkövetelések törlése felett határoz, nagyobbakra vonatkozólag javaslatot tesz;

49. a költségvetés, vagy a képviselőtestület felhatalmazásának keretein belül megtartja az árlejtéseket és azok eredménye felett határoz, illetve azokról jelentést tesz;

50. a bér és haszonbér összegek, továbbá az adóssági kötvényeken és kötelezvényeken alapuló követelések behajtását célzó perek megindítása és beszüntetése felett határoz;

51. felügyel a város vagyonára, épületeire, azok jókarban tartására és tűzkár elleni biztosítására;

52. gondoskodik a város ingó és ingatlan leltárának összeállításáról és pontos vezetéséről;

53. az alapok és alapítványok kezelését ellenőrzi és ösztöndíjak esetén azokat adományozza;

54. a szegényügyre közvetlen felügyeletet gyakorol és szükség esetén az ínség enyhítését társadalmi úton is előmozdítja;

55. a szegényintézetek és árvaházakban való elhelyezést elhatározza és ezen intézmények felett felügyeletet gyakorol;

56. figyelemmel kíséri az elhagyottá nyilvánított gyermekek hozzátartozóinak vagyoni viszonyait és ha azok előnyösen változnának, az elhagyott gyermekeknek a menhelyből való kivétele és azok megfelelő elhelyezése iránt intézkedik;

57. engedélyezi a színi előadásokat, mutatóványokat és multságokat, valamint azok elszámolását felülvizsgálja;

58. mint a városi közigazgatás főnöke vezeti és ellenőrzi az összes tisztviselők és alkalmazottak működését, azokra felügyel, felelős a város egész adminisztrációjáért;

59. megállapítja a jelen szabályrendelet keretén belül a tisztviselők munkakörét és a segéd- és kezelőszemélyzet, valamint egyéb alkalmazottak beosztása iránt intézkedik;

60. a tisztviselőkön kívül az összes többi állandó, valamint szerződéses, illetve szegőd-ményes alkalmazottakat felfogadja és elbocsátja;

61. a szükséghez képest, sürgős esetekben ideiglenes rendkívüli munkaerőket fogadhat fel az irodai, kézbesítői, szolgai és gazdasági teendők elvégzésére;

62. az összes városi hivatalok ügymenetét, a tisztviselők és alkalmazottak tevékenységét a szükséghez képest, azonban legalább havonta egyszer megvizsgálja;

63. megvizsgálja a tisztviselők ellen emelet panaszokat, gondoskodik azok orvoslásáról, vagy szükség esetén további intézkedéseket tesz;

64. alkalmazza a tisztviselőket és más alkalmazottakkal szemben szükség esetén a rendbűntetést;

65. a szolgaszemélyzet felett teljes fegyelmi hatalmat gyakorol és azokat alapos ok miatt elbocsáthatja;

66. a tisztviselők rendes évi szabadságidejének beosztása iránt intézkedik, a szabályrendelet korlátaiban belül rendes és rendkívüli szabadságokat engedélyez;

67. a városi tisztviselők és alkalmazottak személyi ügyeiben intézkedik, amennyiben azok a képviselőtestületnek fenntartva nincsenek;

68. a hivatalok elhelyezéséről, berendezéséről és összes szükségleteiről gondoskodik;

69. megállapítja a szabályrendelet keretein belül a hivatalos órák számát és azok betartását állandóan ellenőrzi;

70. állandó gondoskodásának tárgyát képezi a város jövedelmeinek a fokozása és a jövedelmeit okszerű kezelése, ellenőrzi a városi jövedelmek pontos behajtását;

71. ellenőrzi a városi közmunka leszolgáltatását és a szerbtövis irtását. A kézi- és ígás közmunka erőit összeírta és azok felhasználásra javaslatot tesz;

72. magánosoknak dobszó melletti hirdetésre engedélyt ad és felügyel arra, hogy a hirdetési díjak a városi pénztárba pontosan befolyjanak;

73. hatósági bizonyítványokat ad ki;

74. felügyel a városi szegényházra, a betegek és munkaképtelenek tartására;

75. felügyel a város területén működő egyesületekre és azokkal szemben a törvényekben és rendeletekben előírt ellenőrzést teljesíti;

76. figyelmének főtárgyát a város szellemi és anyagi felvirágzásának minden téren való előmozdítása és az ezekre vonatkozó javaslatok és intézkedések megtétele képezi;

77. minden egyes tisztviselő mulasztásáért felelős és ha a mulasztásról tudomása van, annak megtorlása iránt azonnal intézkedni köteles;

78. az utcaszabályozási terv megtartását és az utcák és terek kikövezésének fokozatos keresztülvitelét előmozdítja, eszközli és ellenőrzi;

79. a legjobbadófizetők névjegyzékének összeállítása iránt a 12. §-nak megfelelően idejében intézkedik;

80. a községi és a törvényhatósági választók névjegyzékének összeállítása és kiigazítása iránt intézkedik;

81. mint vármegyei kültisztviselőnek, kötelességei a vármegyei szabályrendeletben vannak előírva.

A polgármestert akadályoztatása, vagy szabadsága idején a főjegyző, ennek akadályoztatása vagy szabadsága idején a tanácsnok helyettesíti. A polgármester helyettese a helyettesítés időtartama alatt a polgármesteri jogot saját felelőssége mellett önállóan gyakorolja és a polgármesteri kötelességeket saját felelőssége mellett önállóan teljesíti.

A főjegyző

99. § A főjegyző a polgármesternek akadályoztatása esetén helyettese és az elnöki teendők végzésében kisegítője. Előadója az általános közigazgatási ügyeknek, valamint a város háztartását érdeklő és a vármegyei törvényhatóság és a városi önkormányzat körébe eső mindazon ügyeknek, melyek más előadó munkakörébe nincsenek utalva. Különös feladatát képezik:

1. a képviselőtestületi közgyűlés tárgysorozatának elkészítése, a meghívóknak kellő időben való kikézbcsítés, a vonatkozó névjegyzékek nyilvántartása;

2. a képviselőtestületi közgyűlések jegyzőkönyveinek szerkesztése, a határozatok nyilvántartásának vezetése és azon határozatok kiadása, amelynek előadója volt;

3. a közgyűlési ügyekről betűsoros mutatót vezetett, felügyel a jegyzőkönyvek tisztaságára és pontosságára és a kiadmányok gyors kiadására; gondoskodik a jegyzőkönyvek be-
kötéséről;

4. mindazon bizottságok, küldöttségek és választmányok tárgysorozatának előkészítése, a meghívók kikézbcsítés, és a jegyzőkönyvek vezetése és megőrzése, amelynek a III. fejezet rendelkezései szerint jegyzője;

5. az interpellációs könyv vezetése és az interpellációk és indítványok átvétele és nyilvántartása;

6. az interpellációk és indítványok jegyzékének elkészítése, a jegyzéknek a gyűlés elnöke részére való bemutatása és azoknak hivatalos helyiségében való közszemlére kitétele;

7. az országgyűlési, törvényhatósági és községi választói névjegyzékek összeállítása, kiigazítása és megőrzése;

8. az országgyűlési, törvényhatósági és községi választások előkészítése és ezen választásokkal összefüggő mindazon ügyek, amelyek városi hatóság hatáskörébe vannak utalva;

9. a polgármester által benyújtandó évi jelentés anyagának összegyűjtése és a jelentéstervezet megszerkesztése;

10. az összes állandó időszaki jelentések nyilvántartása, elkészítése és azoknak pontos időben való betérjesztése, amennyiben azok más előadó hatáskörébe nincsenek utalva;

11. az összes felterjesztett ügydarabok nyilvántartásának pontos vezetése;

12. a városi és vármegyei szabályrendeletek, valamint minden olyan határozatnak, amely valamely eljárás módozatait állapítja meg, gyűjtése és ezekről „szabályrendeletek jegyzéke” címmel nyilvántartás vezetése;

13. a város tulajdonát képező összes törvény és egyéb könyvek nyilvántartása és felelőség mellett való kezelése;

14. a hivatalos lapok, közlönyök és rendeletek nyilvántartása és ezekre nézve mutatók készítése;

15. a levéltár őrzése, kezelése, rendezése és fejlesztése, a levéltárba utalt iratok átvétele és elhelyezése, a levéltárban elhelyezett iratoknak a tisztviselők részére, azok hivatalos használatára elismervény mellett való kiadása, magánszemélyeknek pedig a polgármester felhatalmazása alapján betekintésre való bemutatása, személyes jelenléte mellett; a feleket érdeklő ügyiratokról a felek részére a polgármester előzetes felhatalmazása alapján hiteles másolatok kiállítása; a levéltárral, irattárral és a netalán létesítendő múzeummal kapcsolatos összes ügyek előadása;

16. közvetlen felügyelője a központi irodának, köteles azt mindenkor ellenőrzése alatt tartani, az irattár, iktatás, kiadás és az ezzel kapcsolatos kezelési könyvek pontos, szakszerű és gyors vezetését és végzését ellenőrizni, gondoskodik arról, hogy az irodai személyzet munkával kellőleg és egyenlően terheltesse meg, s az irodai órák pontosan betartassanak;

17. gondoskodik a levéltár és irattár célszerű berendezéséről, tisztántartásáról és tűzbiztonságáról, úgyszintén a központi iroda által vezetett kezelési könyvek bekötéséről és megőrzéséről;

18. az esküdtképes egyének összeírása és nyilvántartása, valamint ezen ügyek kezelése, amennyiben az esküdt bíróság működése visszaállítatik;

19. a politikai jogaitól felfüggesztett egyének nyilvántartásba vétele és ezen nyilvántartások kezelése;

20. az összes közigazgatási természetű ügyek elintézése, amennyiben más előadók ügykörébe utalva nincsenek;

21. a közigazgatási természetű helyhatósági bizonyítványok és igazolványok kiadása;

22. a letelepedési, illetőségi, állampolgársági ügyek előadása;

23. az egyesületi ügyek, azok engedélyezése és nyilvántartása, valamint működésüknek ellenőrzése;

24. sajtóügyek, az előírt nyilvántartások vezetése, a sajtóközlemények megszövegezése és közzététele;

25. mint anyakönyvvezető az anyakönyvi ügyek közvetlen vezetése és felügyelete, az anyakönyvezési teendők elvégzése;

26. az árvaszék teljes ülése jegyzőkönyvének vezetése;

27. a város összes ingó és ingatlan vagyonának, jogainak és javadalmainak kezelésére, fenntartására, hasznosítására és felügyeletére vonatkozó összes ügyek előadása;

28. az összes pénzügyi és gazdasági ügyek előadása, javaslatok elkészítése és előzetes le-
tárgyalása;

29. a város általános pénzügyi gazdálkodásának vezetésére, irányítására és felügyeletére vonatkozó ügyek előadása;

30. a város bevételi és jövedelemforrásainak létesítésére és fejlesztésére vonatkozó ügyek, e tárgyban javaslatok, tervezetek elkészítése és letárgyalása;

31. a városi közművek és közüzemek létesítésére, fenntartására, fejlesztésére, felügyele-

tére vonatkozó ügyek előadása; a közművekre, üzemekre és vállalatokra vonatkozó összes ügyek előadása;

32. az összes városi intézmények és intézetek létesítésére, fenntartására, felügyeletére és gazdálkodásának vezetésére vonatkozó ügyek előadása;

33. alapok és alapítványok létesítésére, továbbá a város kezelésében levő alapok és alapítványok gazdálkodásának vezetésére és felhasználására vonatkozó ügyek előadása;

34. a költségvetési tervezeteknek a számvevőszéki főnökkel együttes összeállítása, annak közgyűlési előadása, valamint azokra vonatkozó felterjesztése;

35. a zárszámadási ügyek és azoknak közgyűlési előadása, valamint felterjesztése;

36. az összes utalványozások előadása és az utalvány-rendeletek elkészítése;

37. a törzsvagyron szerzésére, elidegenítésére, vagy átalakítására vonatkozó intézkedésekkel kapcsolatos ügyek előadása;

38. a kölcsönök és hitelműveletekkel kapcsolatos ügyek előadása és egyéb szükséges teendők elvégzése;

39. városi ingatlanok, jogok és javadalmak bérbeadásáról való gondoskodás és az összes bérleti ügyek előadása;

40. a vadászati és halászati jog értékesítése, és az ezzel kapcsolatos összes ügyek előadása;

41. a város követeléseinek behajtására vonatkozó intézkedések és az ezzel kapcsolatos javaslatok elkészítése;

42. a peres eljárások megindításával kapcsolatos ügyek előkészítése;

43. a behajthatatlan követelések leírására illetve törlesztésére vonatkozó javaslattétel és intézkedések;

44. a város ingó és ingatlan leltárának közvetlen ellenőrzés és felügyelete, valamint pótlásának ellenőrzése;

45. kisajátítási eljárások alkalmával szükséges előzetes tárgyalások lefolytatása és azok megindítása;

46. közszállítások előkészítése, meghirdetése és lebonyolítása;

47. a hirdetési ügy szabályozása, az ezzel kapcsolatos ügyek előadása;

48. a városi mező- és erdőgazdálkodással és állattenyésztéssel, állattartással kapcsolatos ügyek közgyűlési előadása és felterjesztése, ezen ügyekben javaslatok elkészítése;

49. a város pénzkészleteinek elhelyezésére vonatkozó ügyek előadása;

50. a polgármester által tartandó rendes és rendkívüli hivatalvizsgálatokon való részvétellel;

51. a polgármester által tartandó, valamint a pénztárvizsgáló bizottság közbenjöttével tartandó pénztárvizsgálatokon való részvétellel;

52. a tisztviselők és alkalmazottak illetményeinek és járandóságainak kérdésében előforduló intézkedésekre vonatkozó ügyek előadása;

53. tisztviselői előlegek vagy rendkívüli segélyek iránti kérvények elintézése;

54. a város háztartása és hivatala részére szükséges dologi szükségletek beszerzése és rendelések eszközzésére vonatkozó ügyek előadása;

55. a város gazdaságában és hivatalaiban szerződéssel alkalmazott egyének felfogadása, alkalmazása és elbocsátása;

56. az összes tisztviselők és alkalmazottak bármely vonatkozású személyi ügyeinek előadása;

57. hivatalok és állások megszervezésére, átszervezésére, vagy megszüntetésére vonatkozó ügyek előadása;

58. a tisztviselői állások betöltésével járó teendők és a tisztújítás előkészítésével és lefolytatásával kapcsolatos ügyek előadása;

59. az állandó alkalmazottak felfogadása és elbocsájtása körül felmerülő teendők ellátása;

60. a tisztviselők és alkalmazottak rendes és rendkívüli szabadságára vonatkozó nyilvánosságok vezetése;

61. teljesíti mindazon teendőket, amelyeket a közgyűlés vagy a polgármester reábízott;

A főjegyzőt akadályoztatása vagy szabadsága esetén az I. osztályú aljegyző, ennek akadályoztatása esetén pedig a tanácsnok helyettesíti.

A tanácsnok

100. § A tanácsnok a városi adóhivatal vezetője és mint ilyen, felügyel a városi adóhivatal egész menetére és vezeti az adóhivatallal kapcsolatos összes ügyek intézését. Különös feladatát képezik:

1. irányítja az adóhivatal működését, az ügymenetet és a munkabeosztást megállapítja és őrködik afelett, hogy az adóhivatali tisztviselők és alkalmazottak a munkával egyenlően és kellőleg terheltesse meg, az elintézett ügydarabokat felülvizsgálja és általában az adóügy kezelés pontos végzése és a hivatali rend fenntartása felett őrködik és az adóhivatal működéséért és munkájáért személyesen felel;

2. a képviselőtestület, vagy a polgármester felhívására az adóügy kezelés minden kérdésében véleményét ad, vagy javaslatot tesz;

3. a szükséges adatokat és felvilágosításokat a rendelkezésre álló könyvek és nyilvántartások alapján a polgármesternek és az egyes előadóknak pontosan és kimerítően megadja;

4. az érdekelt felek részére főkönyvi kivonatot szolgáltat ki, vagy egyéb kimutatásokat és összeállításokat készít;

5. az adó statisztikai kimutatásokat elkészíti és az ezek elkészítéséhez szükséges nyilvántartásokat vezeti és adatokat gyűjti;

6. általában ellenőrzi az összes elszámolások, befizetések és számfejtések helyességét és jogosultságát, valamint a szabályszerű elintézését;

7. az adószállítási kulcs megállapításáról gondoskodik, a megállapított kulcs helyességét ellenőrzi és annak esetleg szükségessé váló megváltoztatása iránt előterjesztést tesz;

8. gondoskodik az összes egyenes, állami, törvényhatósági, önkormányzati és helyhatósági adók kivetéséről, főkönyvi előírásáról és lezárásáról;

9. irányítja és felülvizsgálja az adóalanyoknak és adótárgyaknak a vonatkozó törvényes rendelkezések szerint való évi összeírását;

10. a földadó helyes kivetését irányítja és ellenőrzi, valamint elvégzi az ezzel összefüggő összes munkákat;

11. a földadó kataszter birtokívek vezetését ellenőrzi és a változások szabályszerű átvezetéséről gondoskodik;
12. a földadó megtérítési jegyzék elkészítését és átvezetését irányítja és felülvizsgálja;
13. a házadó kivetéséhez szükséges előmunkálatok elvégzéséről gondoskodik és az adóalapok helyes megállapítását tételenként ellenőrzi;
14. a kereseti, jövedelmi és vagyonadó alapjának megállapítása és kivetése iránt indokolt javaslatokat készít;
15. gondoskodik az alkalmazottak kereseti adójának fizetésére kötelezettek nyilvántartásáról az adók helyes befizetését és behajtását ellenőrzi;
16. ellenőrzi és felülvizsgálja a köz- és magánalkalmazottak után befizetett külön adó elszámolásokat;
17. ellenőrzi és felülvizsgálja az adó változási jegyzékbe felvett adótörölések és szaporodások helyes keresztülvezetését;
18. a bejelentett elemi károk adóleírásai jegyzékeinek elkészítéséről gondoskodik, azokat felülvizsgálja és az elemi károk nagyságát megállapítja;
19. gondoskodik az idegen helyen lakó összeírási jegyzékének kiállításáról és helyességüket felülvizsgálja;
20. az adóívek kiállítását, kikézbetését és azok lezárását ellenőrzi és szorgalmazza;
21. irányítja és ellenőrzi a hátralékos adók és egyéb közszolgáltatások behajtása körüli teendőket, a végrehajtási eljárás megindítását elrendeli és szorgalmazza;
22. irányítja és ellenőrzi az adóintések kibocsátását, zálogolások végrehajtását, árverések megtartását és a jelzálogjogi biztosítások eszközlését;
23. az idegen helyről behajtásra áttett adótartozások függelék főkönyvét vezeti és azok behajtását ellenőrzi;
24. gondoskodik a behajthatatlan köztartozások kimutatásának elkészítéséről és betervezéséről, valamint azok nyilvántartásáról, a behajthatatlan köztartozások törlésére és nyilvántartására vonatkozólag javaslatot terjeszt elő;
25. a természetbeni közmunkát és a közmunkaváltságot kiveti, nyilvántartja, behajtja és elszámolja;
26. az állami illetékek nyilvántartásáról gondoskodik és azoknak behajtását szorgalmazza és ellenőrzi;
27. a városi ingatlan vagyonátruházás illeték nyilvántartásáról gondoskodik és azoknak behajtását szorgalmazza és ellenőrzi;
28. gondoskodik a vagyonváltság-földek nyilvántartásának vezetéséről és ellenőrzi az esedékes járadékok befizetését és behajtását;
29. ellenőrzi és felülvizsgálja a védett birtokok adótartozásairól vezetett főkönyvet és nyilvántartását;
30. a bor- és szikvíz-fogyasztási adó kivetése, nyilvántartása, ellenőrzése, számfejtése, behajtása, könyvelése és az ezzel összefüggő jövedéki kihágási ügyek elintézéséről gondoskodik;
31. az italmérési ügyek közigazgatási és pénzügyi szempontból való elintézését végrehajtja és az azzal összefüggő bizonyítványokat kiadja;
32. az italmérési illeték kivetése, nyilvántartása, ellenőrzése, számfejtése, behajtása és az ezzel összefüggő összes teendők végzéséről gondoskodik;

33. a húsvágtatási és szemledíjak kivetése, nyilvántartása, ellenőrzése, számfejtése, behajtása és könyveléséről gondoskodik;

34. a húsfogasztási adó kivetéséről, nyilvántartásáról, ellenőrzéséről, számfejtéséről, behajtásáról és könyveléséről gondoskodik és az ezzel összefüggő összes ügyeket intézi;

35. elkészíti a törvényhatósági közgyűlés legtöbbadófizető tagjainak névjegyzékének összeállításához szükséges kimutatásokat;

36. a legtöbbadófizető képviselőtestületi tagok névjegyzékének összeállításához szükséges kimutatásokat elkészíti, ezzel kapcsolatban eljár és ezen ügyben előadóként működik;

37. a járda és útburkolási járulékok kivetéséről, nyilvántartásáról, számfejtéséről és behajtásáról gondoskodik és azt ellenőrzi;

38. a forgalmi adóval kapcsolatos ügyekben eljár;

39. az adózási ügy terén előforduló panaszokról jegyzőkönyvet vesz fel, azokat hivatalból előkészíti, amennyiben annak elintézése a városi közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozik, úgy ezen ügyekben eljár, más ügyekben pedig azt véleménynyel látja el;

40. a bírói árverésen eladott ingatlanokat terhelő adókra és egyéb köztartozásokra, vonatkozólag kiállítandó kimutatások elkészítését ellenőrzi és azoknak a sorrendi tárgyaláson leendő sorozása végett a kir adóhivatalnak való megküldése iránt gondoskodik;

41. végül teljesíti mindazokat a teendőket, amelyeket a törvények, a kormány és felsőbbhatósági rendeletek, a törvényhatósági és városi szabályrendeletek, mint a városi adóhivatal főnökének hatáskörébe utalnak, továbbá amelyeket a közgyűlés vagy polgármester reá bízott;

42. mindazon bizottságokban jegyzőként szerepel, amelyekben a III. fejezet öt jegyzőként rendeli.

A tanácsnokot akadályoztatása, vagy szabadsága esetén a rangidősb adótiszt, ennek akadályoztatása esetén pedig az utána következő rendidősb adótiszt helyettesíti.

[...] ¹⁴

Átmeneti intézkedések

263. § A jelen szabályrendelettel kapcsolatosan átminősített tisztviselők és állandó alkalmazottak eddigi címeiknek és a fizetés természetével bíró összes járandóságaiknak továbbra is változatlanul élvezetében maradnak mindaddig, amíg szolgálati jogviszonyaik a városnál meg nem szűnnek, úgyszintén mindazok az alkalmazottak, akiknek állása a jelen szabályrendelet alapján megszűnik, állásukban az összes illetményeiknek birtokában maradnak mindaddig, amíg a szolgálati jogviszonyuk meg nem szűnik. Dr. Balás Endre városi orvos képviselőtestületi tagsága, szolgálati jogviszonyának megszűnéséig személyhez kötöten szintén fennmarad.

¹⁴ Az 5. fejezet itt nem közölt paragrafusai a tisztikar további tagjainak illetve a szerződéses alkalmazottaknak, valamint a segéd- és kezelőszemélyzet feladatkörét és tevékenységét határozzák meg. A 6. fejezet szabályozza a különböző hivatalok működését, míg a 7. fejezetben a tisztviselők és alkalmazottak szolgálati szabályzata foglaltatik. A szabályrendelet-gyűjtemény II. része a hivatali ügyrendet tartalmazza.

Hatályba léptető és hatályon kívül helyező rendelkezések

264. § Ezen szabályrendelet a felsőbbhatósági jóváhagyásnak a közgyűlés előtt való kihirdetését követő napon lép hatályba és ennek életbeléptetésével a képviselőtestületnek a szervezési és ügykezelési szabályrendelet tárgyában 1913. évi június hó 1-én és folytatólagosan 3-án tartott rendkívüli közgyűlésében 3244-1913-59-61. kgy. sz. alatt alkotott szabályrendelete, továbbá ennek módosítása és kiegészítése tárgyában alkotott összes pótszabályrendeletek [...] rendelkezései hatályukat veszti.

A fenti szabályrendelet Hajdúszoboszló megyei város képviselőtestületének 1938. évi június hó 19. napján tartott közgyűlésében tárgyalás és elfogadás végett előterjesztett.

Dr. Csiha István s.k. városi ügyész
Dr. Márton Gábor s.k. polgármester

Forrás: Hajdúszoboszló megyei város szabályrendelet-tervezete a város önkormányzatáról, szervezéséről és hivatali ügyrendjéről. Hajdúszoboszló 1938.

**A MAGYAR KIRÁLYI KORMÁNY 9.330/1938. ME. SZ.
RENDELETE A MAGYAR SZENT KORONÁHOZ VISSZA-
CSATOLT FELVIDÉKI TERÜLETEK KÖZIGAZGATÁSÁRÓL
(Részletek, Budapest, 1938. december 18.)**

A Magyar Szent Koronához visszacsatolt felvidéki területek országgal történő egyesítéséről szóló 1938: XXXIV. tc.-be foglalt felhatalmazás alapján a kormány jelen rendeletével intézkedett a felvidéki területek közigazgatásáról, az önkormányzatiság visszaállításáról. Ezt megelőzően katonai közigazgatás volt azokon a területeken, amelyeket a hadsereg békés vagy háborús körülmények között vett birtokba. Ennek a katonai igazgatásnak átmenetet kellett teremtenie a két állam politikai berendezése, jogrendszere között, és arra kellett törekednie, hogy a rendes viszonyok mielőbb helyreálljanak, a polgári közigazgatás bevezetésre kerülhessen, a visszakerült területeket mielőbb a megszokott önkormányzati keretekben az anyaország testéhez lehessen forrasztani.

Az 1938. december 22-én hatályba lépett minisztériumi rendelet összesen tizenhárom új törvényhatóságot alakított meg. A rendelet megállapította a közigazgatási beosztást, előírta az önkormányzati testületi szervek megalakításának módját, megállapította a tisztviselői szervezetet és a tisztviselők alkalmazásának feltételeit. A rendelet célja az volt, hogy a területet minél hamarabb beilleszkék az ország jogrendszerébe és áttérjenek az ideiglenes katonai közigazgatásról a polgári hatóságok önkormányzatára és ügyintézésére. A katonai közigazgatás alkalmazottai még pár napig jelen voltak és segítették a folyamatban lévő ügyek, leltárak átadását, de a felelős intézkedés joga már a polgári hatóságé volt.

A rendelet újra bevezette a vármegyerendszert. A vármegyék területén a járási beosztás megmaradt a csehszlovák törvények szerint, önkormányzattal együtt. Az átmeneti időben a tisztviselők névsorát a felvidéki tárca nélküli miniszter és munkatársai állapították meg, majd felterjesztették jóváhagyásra a belügyminiszterhez. A belügyminiszter jóváhagyása után kinevezte a főispánt, az alispánt, a főszolgabírókat, a szolgabírókat, a polgármestert, valamint a községi- és körjegyzőket. A városi segéd és kezelőszemélyzetet, városi szerződéses alkalmazottakat a polgármester, a nagy- és kisközségekben a többi előljárót és alkalmazottat pedig a szolgabíró nevezte ki. A kinevezések ideiglenesen arra az időre szóltak, amíg a magyar választási szabályoknak megfelelően meg nem alakulnak a törvényhatósági bizottságok és a képviselő-testületek.

**A M. KIR. MINISZTERIUM 9.330/1938. M. E. SZÁMÚ RENDELETE
A MAGYAR SZENT KORONÁHOZ VISSZACSATOLT FELVIDÉKI
TERÜLETEK KÖZIGAZGATÁSÁRÓL**

A m. kir. minisztérium a Magyar Szent Koronához visszacsatolt felvidéki területeknek az országgal egyesítéséről szóló 1938: XXXIV. tc. 4. §-ában foglalt felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

I. KÖZIGAZGATÁSI BEOSZTÁS

1. § A visszacsatolt felvidéki területeken és az országnak ezekkel a területekkel határos részein – addig is, amíg a törvényhatósági beosztást törvény nem rendezi – a változás alá eső törvényhatóságok a következőképp alakíttatnak meg:

A)

1. Komárom vármegye, székhelye Komárom.
2. Esztergom vármegye, székhelye Esztergom.
3. Nyitra és Pozsony közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék, székhelyük Érsekújvár.
4. Bars és Hont közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék, székhelyük Léva.
5. Nógrád vármegye, székhelye Balassagyarmat.
6. Gömör és Kishont vármegye, székhelye Rimaszombat.
7. Borsod vármegye, székhelye Miskolc.
8. Abaúj-Torna vármegye, székhelye Kassa.
9. Zemplén vármegye, székhelye Sátoraljaújhely.
10. Szabolcs vármegye, székhelye Nyíregyháza.
11. Ung vármegye, székhelye Ungvár.
12. Bereg és Ugocsa közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék, székhelyük Beregszász.

13. Szatmár vármegye, székhelye Mátészalka.

B)

Kassa sz. kir. város újból a törvényhatósági jogú városok közé soroztatik.

2. § (1) Az 1. §-ban felsorolt vármegyei törvényhatóságok területi beosztása a következő: [...]¹

(2) Komárom egyesítették a trianoni szerződéssel elszakított területével, és az így egyesített város, mint megyei város szerveztetik meg.² Az egyesítés akkor következik be, amikor a képviselőtestületnek a rendes jogszabályok szerint való újjáalakítása lehetséges lesz. Az egyesítés előkészítésére és végrehajtására a belügyminiszter miniszteri biztost küld ki. Az egyesítés tényleges megtörténteig a két városrész két különálló megyei városi szervezetet alkot.

- (3) Ungvár és Munkács a megyei városok közé soroztatik.

(4) A visszacsatolt felvidéki területeken a járási, valamint a körjegyzői beosztást – a jelen rendelet hatályba lépése után első alkalommal – a belügyminiszter állapítja meg.

II. AZ ÖNKORMÁNYZATI KÖZIGAZGATÁSI TESTÜLETI SZERVEK MEGALKAKÍTÁSA

3. § Az 1. §-ban felsorolt törvényhatóságok úgyszintén a visszacsatolt felvidéki területeken fekvő megyei városok és községek önkormányzati testületei szerveire vonatkozólag – addig is, amíg az idevonatkozó rendes jogszabályok szerint való újjáalakításuk lehetséges lesz – az alább következő §-okban foglalt rendelkezések az irányadók.

¹ Az itt következő 1–13 pontokat az egyes vármegyék területéről terjedelmi okokból e helyütt nem közöljük.

² Lásd ennek szabályozásáról az 1929. évi XXX. tc. II. fejezetét.

1. A VÁRMEGYEI TÖRVÉNYHATÓSÁGI BIZOTTSÁG

4. § (1) Komárom és Esztergom, Nógrád és Hont, Borsod, Gömör és Kishont, Szatmár, Ugocsa és Bereg, valamint Szabolcs és Ung közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék (1923: XXXV. tc. 11. §) törvényhatósági bizottságának a legtöbb adófizetők közül választott, az összes választók közül választott tagjait, továbbá a vallásfelekezetek képviselte és az érdek-képviselőt címén a törvényhatóságban helyet foglaló tagokat, végül az örökös tagokat az említett vármegyéknek a 2. § értelmében való területváltozása következtében meg kell osztani.

(2) Az előbbi bekezdés rendelkezése alá eső törvényhatósági bizottsági tagok annak a vármegyének törvényhatósági bizottsági tagjaivá válnak, amelynek területén lévő községben (városban) a törvényhatósági választói névjegyzékben fel vannak véve. Az a törvényhatósági bizottsági tag, aki a törvényhatósági választók névjegyzékébe nincs felvéve, abban a vármegyében kerül a törvényhatósági bizottsági tagok sorába, amelynek területén lakik, ha pedig a területükben, változott vármegyék egyikének a területén sem lakik, akkor abban a vármegyében, amelynek a területén adót fizet.

(3) Az 1. és 2. bekezdés rendelkezése a póttagokra is vonatkozik.

(4) A törvényhatósági bizottsági tagoknak és a póttagoknak a 2. bekezdés értelmében való megosztása kérdésében a közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék igazoló választmánya végérvényesen határoz.

(5) Az 1. bekezdésben felsorolt vármegyék törvényhatósági bizottságának örökös tagjai – amennyiben tagságuk a 2. bekezdés alapján nem határozható meg – maguk döntenek afelől, hogy a területileg változott vármegyék közül melyikben kívánják tagságukat fenntartani.

(6) Azok, akiket a törvényhatósági bizottsági tagjává az 1929: XXX. tc. 7. §-ának 6. bekezdése alapján választottak meg, abban a vármegyében lesznek a törvényhatósági bizottsági tagjai, amelynek a területén az országgyűlési képviselő-választókerület székhelye van.³

5. § (1) Az előző § értelmében végzett megosztás után Komárom vármegyében, Esztergom vármegyében, Nógrád vármegyében, Gömör és Kishont vármegyékben, valamint Bereg és Ugocsa k. e. e.⁴ vármegyékben a törvényhatósági bizottság a visszacsatolt felvidéki területek lakosságának képviselte címén kiegészítették. Ugyanígy kiegészítették Abaúj-Torna, valamint Zemplén vármegye törvényhatósági bizottsága.

(2) Az előző bekezdésben felsorolt vármegyékben a visszacsatolt felvidéki területek lakosságának képviselte címé a törvényhatósági bizottsági tagjai lesznek a vármegye területén fennállott csehszlovák járások képviselőtestületeinek választott tagjai közül azok, akik az illető vármegye területén laknak.

(3) A 2. bekezdésben említett személyeket a vármegye főispánja hívja meg a törvényhatósági bizottságba és a behívást bejelenti a közgyűlésnek.

³ Eszerint azt az országgyűlési képviselőt, akinek választókerülete a törvényhatóság területén található, akkor is megválaszthatják, ha „nem lakik a törvényhatóság területén, sem ott községi adót nem fizet. Az ilyen törvényhatósági bizottsági tag tagsága megszűnik, ha országgyűlési képviselői megbízatása megszűnt kivéve, ha országgyűlési képviselői megbízatása az országgyűlés időtartamának lejártá vagy a képviselőház feloszlata miatt szűnt meg és a törvényes határidőben újra összehívott országgyűlésnek ugyanabban a törvényhatóságban tagjává választották.”

⁴ Az eredetiben alkalmazott rövidítés: közigazgatásilag egyelőre egyesített.

6. § Nyitra és Pozsony k. e. e. vármegyékben, Bars és Hont k. e. e. vármegyékben, valamint Ung vármegyében a törvényhatósági bizottsági tagjai lesznek a vármegye területén fennállott csehszlovák járások képviselőtestületeinek választott tagjai közül azok, akik az illető vármegye területén laknak.

2. VÁROSI TÖRVÉNYHATÓSÁGI BIZOTTSÁG

7. § Kassa thj. város törvényhatósági bizottságát ötvenhat törvényhatósági bizottsági tagnak a kinevezése útján kell megalakítani. A bizottsági tagokat a belügyminiszter nevezi ki, a felvidéki ügyek tárca nélküli miniszterével egyetértve.

3. A TÖRVÉNYHATÓSÁGI BIZOTTSÁGNAK A SZAKSZERŰSÉG KÉPVISELETE CÍMÉN ÉS A HIVATALI ÁLLÁSUKNÁL FOGVA TAGJAI

8. § Az 1929: XXX. tc-nek a törvényhatósági bizottságban a szakszerűség képviselője címen és hivatali állásuknál fogva helyet foglaló tagokra vonatkozó rendelkezéseit az 5., 6. és 7. §-okban említett valamennyi törvényhatóságban alkalmazni kell.⁵

4. A TÖRVÉNYHATÓSÁGI KISGYŰLÉS MEGALKOTÁSA, ILLETŐLEG KIEGÉSZÍTÉSE

9. § (1) Esztergom, Nógrád, Abaúj-Torna, valamint Zemplén vármegyékben a törvényhatósági bizottsági bizottság kiegészítése után a jelen rendelet hatályba lépéskor működő törvényhatósági kisgyűlést négy taggal ki kell egészíteni.⁶

⁵ A szakszerűség képviselője címen a törvény 4. §-ának előírása szerint a törvényhatósági bizottság tagjai a) a vármegyékben: 1. a m. kir. állami rendőrség kerületi főkapitánya, 2. a m. kir. pénzügyigazgató, 3. az államépítészeti hivatal főnöke, 4. a kir. gazdasági felügyelőségnek a törvényhatóság területén működő vezetője, 5. a vármegye területén levő állami főiskola igazgatója, ahol főiskola nincs: a tankerületi főigazgató, 6. a kir. tanfelügyelő, 7. a törvényhatósági m. kir. állatorvos, 8. az Országos Társadalombiztosító Intézet kerületi pénztárának ügyvezetője, 9. a vármegyei számvevőség főnöke, 10. a m. kir. erdőigazgatásának a vármegye területén működő vezetője, 11. ahol vármegyei általános tanítóegyesület működik, ennek az egyesületnek az elnöke; b) a törvényhatósági jogú városokban: 1. a m. kir. állami rendőrség kerületi főkapitánya, akadályoztatása esetében a m. kir. állami rendőrkapitányságnak a városban működő vezetője, 2. a m. kir. pénzügyigazgató, 3. a kir. gazdasági felügyelőségnek a városban működő vezetője, 4. ahol egyetem vagy más állami főiskola is van, az egyetem rektora, ahol csak más állami főiskola van, a főiskola igazgatója, ahol sem egyetem, sem más főiskola nincs, a tankerületi főigazgató, 5. a kir. tanfelügyelő, 6. a törvényhatósági m. kir. állatorvos, 7. az Országos Társadalombiztosító Intézet kerületi pénztárának ügyvezetője. A hivatali állásuk révén a 6. § szerint a törvényhatósági bizottság tagjai a) a vármegyékben az alispán, a főjegyző, a másodfőjegyzők, a t. főügyész, az árvaszéki elnök, a t. főorvos, a járási főszolgabírák, az árvaszéki ülnökök, az alügyészek és a megyei városok polgármesterei; b) a törvényhatósági jogú városokban a polgármester, a helyettes polgármester, a főjegyző, a városi tanácsnokok az árvaszéki elnök, az árvaszéki ülnökök, a t. főügyész, az alügyészek, a t. főorvos, a városi mérnöki hivatal vezetője, a városi erdészeti hivatal vezetője és a főszámvevő.

⁶ A kisgyűléssel kapcsolatban lásd az 1929: XXX. tc. 34–35. §-ait.

(2) Az előbbi bekezdésben megállapított számú kisgyűlési tagot – tikos szavazással – a törvényhatósági bizottságot az 5. § (2) bekezdése értelmében kiegészítő tagok maguk közül választják.

10. § (1) Komárom vármegyében, Nyitra és Pozsony k. e. e. vármegyékben, Bars és Hont k. e. e. vármegyékben, Gömör és Kishont vármegyében, Ung vármegyében, végül Bereg és Ugocsa k. e. e. vármegyékben, valamint Kassa thj. városban a törvényhatósági bizottság megalakulása után haladéktalanul meg kell alakítani a törvényhatósági kisgyűlést.

(2) A kisgyűlés megalakításának a módja tekintetében az arra vonatkozó rendes szabályok megfelelően irányadók.

(3) A kisgyűlésbe az 1. bekezdésben említett vármegyék mindegyikében tizenhat tagot kell választani, Kassa thj. városban pedig nyolc tagot kell választani és két tagot kell kinevezni.

5. KÖZIGAZGATÁSI BIZOTTSÁG, EGYÉB BIZOTTSÁGOK ÉS ALBIZOTTSÁGOK MEGALKÍTÁSA

11. § (1) A törvényhatósági bizottság kiegészülése, illetőleg megalakulása után az 5., 6. és 7. §-ban említett valamennyi törvényhatóságban haladéktalanul meg kell alakítani, illetőleg újjá kell alakítani a közigazgatási bizottságot; ennek albizottságait, valamint a jogszabályok értelmében megalakítandó egyéb bizottságokat és választmányokat.

(2) Az előbbi bekezdésben említett szervek megalakításának módja tekintetében az arra vonatkozó rendes szabályok megfelelően irányadók.

(3) Központi választmányt – további rendelkezésig – nem kell alakítani.

6. MEGYEI VÁROSI ÉS KÖZSÉGI KÉPVISELŐTESTÜLETEK

12. § (1) Ungvár és Munkács megyei városok, úgyszintén a visszacsatolt felvidéki területeken fekvő községek képviselőtestülete akként alakul meg, hogy a képviselőtestület tagjai lesznek a város, illetőleg a község volt képviselőtestületének választott tagjai.

(2) Az előbbi bekezdésben említett személyeket megyei városban a polgármester, községekben a főszolgabíró hívja meg a képviselőtestületbe.

(3) Olyan községben, ahol a képviselőtestületet a csehszlovák kormány feloszlatta, a képviselőtestületet az utolsó képviselőtestület választott tagjai létszámának megfelelő számú képviselőtestületi tag kinevezése útján kell megalakítani. A képviselőtestületi tagokat a főszolgabíró nevezi ki. A képviselőtestületi tagokat elsősorban a feloszlott képviselőtestület választott tagjai sorából kell kinevezni, azonban a szükségnek megfelelő számban kinevezhető a községnek olyan lakosa is, aki nem volt a képviselőtestület tagja.

13. § Komárom visszacsatolt területén mindaddig, amíg a két városrész ténylegesen egyesül (2. § 2. bek.), az ideiglenesen különálló megyei városi szervezetben a képviselőtestület a 12. § 1. és 2. bekezdésének megfelelő alkalmazásával a volt községi képviselőtestületből kell megalakítani.

7. AZ ÖNKORMÁNYZATI KÖZIGAZGATÁSI, TESTÜLETI SZERVEK MEGBÍZATÁSÁNAK TARTAMA

14. § Az előző §-ok értelmében megalakított önkormányzati közigazgatási testületi szervek megbízatása az említett testületi szerveknek az idevonatkozó rendes szabályok szerint való megalakulásáig tart.

III. A TISZTVISELŐI SZERVEZET MEGÁLLAPÍTÁSA
ÉS A TISZTVISELŐK ALKALMAZÁSA

15. § (1) Az 5., 6. és 7. §-ban felsorolt törvényhatóságoknak, úgyszintén a visszacsatolt felvidéki területen fekvő megyei városoknak és községeknek – ideértve az egyesített Komárom várost is – feladataik ellátásához szükséges szervezetét és ezzel kapcsolatban tisztviselőknek és egyéb alkalmazottaiknak a létszámát, valamint szolgálati viszonyait – arra az időre, amíg az említett községek törvényhatósági bizottsága, illetőleg képviselőtestülete a rendes szabályok szerint meg nem alakul – az idevonatkozó jogszabályok rendelkezéseinek szem előtt tartásával a belügyminiszter állapítja meg a pénzügyminiszterrel, a felvidéki ügyek tárca nélküli miniszterével és az esetleg érdekelt más miniszterrel egyetértve.

(2) Az előbbi bekezdésben említett törvényhatóságok műszaki személyzetének a létszámát és szolgálati viszonyait (1890: I. tc. 18. § első bek. 7. pontja) – arra az időre, amíg a törvényhatósági bizottság a rendes szabályok szerint meg nem alakul – a kereskedelmi és közlekedési miniszter állapítja meg a pénzügyminiszterrel és a felvidéki ügyek tárca nélküli miniszterével egyetértve.⁷

16. § Az 5., 6. és 7. §-ban felsorolt törvényhatóságok élére kinevezett főispán – mindaddig, amíg a törvényhatósági bizottság a rendes szabályok szerint meg nem alakul – az esküt (1886: XXI. tc. 60. §) a belügyminiszter előtt teszi le.⁸

17. § (1) Esztergom, Nógrád, Abaúj-Torna, valamint Zemplén vármegye főispánja mellé – mindaddig, amíg a törvényhatósági bizottság a rendes szabályok szerint meg nem alakul –, a főispánnak a visszacsatolt felvidéki területtel kapcsolatos ügyekben való tájékoztatása céljából tanácsadót kell kirendelni.

(2) A főispán mellé rendelt tanácsadót – a felvidéki ügyek tárcanélküli miniszterével egyetértve – a belügyminiszter küld ki, és őt bármikor felmentheti. A tanácsadó tiszteletdíjban részesül; a tiszteletdíj mértékét a belügyminiszter állapítja meg.

(3) A főispán a visszacsatolt felvidéki területtel kapcsolatos ügyekben a melléje rendelt tanácsadóval egyetértve jár el.

18. § Jelen rendelet hatályba lépésével azok a törvényhatósági tisztviselők és egyéb törvényhatósági alkalmazottak, akik eddig Komárom és Esztergom, Nógrád és Hont, Borsod, Gömör és Kishont, valamint Szatmár, Ugocsa és Bereg k. e. e. vármegyékben működtek,

⁷ Az említett paragrafus 7. pontja a törvényhatósági műszaki közegek (útmesterek, úti biztosok, útkaparrók, esetleg mérnökök) személyzeti létszámának megállapítását, fizetéseiknek és illetményeiknek szabályozását, nemkülönben azok nyugdíjazására vagy végkielégítésére vonatkozó szabályok megalkotását a törvényhatósági közgyűlés hatáskörébe utalja.

⁸ Az adott paragrafus a főispáni esküvőt a közgyűlés elé utalja.

annak a vármegyének a szolgálatába kerülnek, amelynek területén (2. §) állomáshelyük van.

19. § (1) Az 5., 6. és 7. §-ban említett törvényhatóságokban, úgyszintén a visszacsatolt felvidéki területen fekvő megyei városokban és községekben – ideértve Komárom visszacsatolt területén ideiglenesen alakult megyei városi szervezetet is – a 15. §-ban foglalt rendelkezés alapján megállapított létszám keretén belül betölthető és a rendes jogszabályok szerint választás alá eső állásokat mindaddig, amíg a törvényhatósági bizottság, illetőleg a képviselőtestület – a rendes szabályok szerint meg nem alakul – kinevezés útján kell betölteni.

(2) Az 1. bekezdés alá eső vármegyei és városi tisztviselőket – a városi segéd- és kezelőszemélyzet tagjait kivéve – úgyszintén a községi (kör-)jegyzőket, a felvidéki ügyek tárca nélküli miniszterével együttértve, a belügyminiszter nevezi ki.

(3) A városi segéd- és kezelőszemélyzet tagjait a polgármester nevezi ki.

(4) Nagy- és kisközségekben, a községi (kör-)jegyző kivételével, az előjárásának összes választás alá eső tagjait, úgyszintén az összes választás alá eső tisztviselőket és egyéb alkalmazottakat a főszolgabíró nevezi ki.

(5) A jelen § alapján a kinevezés ideiglenes minőségben történik és legfeljebb arra az időre szól, amíg a rendes szabályok szerint megalakult törvényhatósági bizottság, illetőleg képviselőtestület az illető állást választás útján be nem tölti. Az ideiglenes kinevezés bármikor visszavonható.

(6) A visszacsatolt felvidéki területeken a 15. § értelmében rendszeresített állásra a belügyminiszter jelen § alapján olyan személyt is kinevezhet, aki az illető állásra megállapított elméleti képesítéssel rendelkezik, de gyakorlati közigazgatási vizsgát nem tett. Ilyen esetben a belügyminiszter a kinevezési okiratban a vizsga letételére – az 1933: XVI. tc. 39. §-a tizedik bekezdésének korlátai között – határidőt állapít meg.⁹

(7) A visszacsatolt felvidéki területeken a 15. § értelmében rendszeresített állásra a visszacsatolt felvidéki területek lakosai közül a jelen § alapján olyan személyt is ki lehet nevezni, akinek az illető állásra megállapított elméleti és gyakorlati képesítése nincs meg.

(8) Az 5., 6. és 7. §-ban említett törvényhatóságokba, úgyszintén a visszacsatolt felvidéki területeken fekvő megyei városokban és községekben első alkalommal bármely állást pályázat hirdetése nélkül is be lehet tölteni.

20. § (1) A 19. § alapján kinevezett minden tisztviselő hivatali (szolgálati) esküt tenni köteles. Azt, aki az eskü letételére kinevezési okirat kézhez vételétől számított 15 nap alatt nem jelentkezik, olyannak kell tekinteni, mint aki alkalmazását nem fogadta el.

(2) A hivatali (szolgálati) eskü szövegére a 2.708/1920. M. E. sz. rendelet az irányadó.¹⁰

⁹ Az 1933. évi XVI. törvénycikk a közigazgatás rendezéséről szóló 1929: XXX. törvénycikk módosításáról és kiegészítéséről a 39. § (10) bekezdésében kimondja: „Azt, aki a gyakorlati közigazgatási vizsgát a jogi képesítéshez kötött állásra alkalmazásának napjától számított 6 év alatt nem teszi le, ha más állásban nem nyer alkalmazást, a hat év elteltét követő harmadik hó végével a szolgálatból el kell bocsátani és úgy kell tekinteni, mint akit szolgálatképtelenség okából bocsátottak el. Azoknál a közigazgatási tisztviselőknél, akik 1929. évi június hó 29. napja előtt már jogi képesítéshez kötött állást töltöttek be, a vizsga letételének határidejét ettől a naptól kell számítani.”

¹⁰ Simonyi-Semadam Sándor miniszterelnök rendeletét lásd *Magyarországi Rendeletek Tára 1920* (54. évf.), 161–162. o.

(3) Az esküt a törvényhatóság első tisztviselője a főispán előtt, a többi törvényhatósági tisztviselő, úgyszintén a megyei város polgármestere a törvényhatóság első tisztviselője előtt, a megyei város több tisztviselője és egyéb alkalmazottja a polgármester előtt, a községi tisztviselők és egyéb alkalmazottak a főszolgabíró előtt teszik le.

21. § (1) Annak az állami vagy vármegyei tisztviselőnek korábbi állását, aki a jelen rendelet alapján történt kinevezését közvetlenül megelőzőleg a trianoni Magyarország területén rendszeresített, álláson szolgálatban állott, megüresedettnek kell tekinteni.

(2) Annak a városi vagy községi tisztviselőnek korábbi állása, aki a jelen rendelet alapján történt kinevezését közvetlenül megelőzőleg a trianoni Magyarország területén rendszeresített álláson szolgálatban állott, mindaddig nem tekinthető véglegesen megüresedettnek, amíg az érdekelt tisztviselő új állásában végleges elhelyezést nem nyer. Ha azonban a tisztviselő korábbi állásának betöltésére szükség van, az állás helyettesítés, vagy tiszteletdíjas alkalmazás útján ideiglenesen betölthető.

(3) Amennyiben az 1. bekezdésben említett tisztviselő az új állásban a megtartandó első választás alkalmával végleges minőségben elhelyezést nem nyert, őt korábbi állásába vissza kell venni; ha korábbi állását már betöltötték, mint létszámfelettit kell visszavenni.

22. § (1) A 19. § alapján kinevezett vármegyei, városi és községi tisztviselőnek és egyéb alkalmazottnak azokra a rendszeres állandó illetményekre van igénye, amelyek a fennálló jogszabályok alapján a vármegyei, városi és községi tisztviselőket és egyéb alkalmazottakat megilletik. [...] ¹¹

23. § A 19. § alapján ideiglenesen kinevezett tisztviselők és egyéb alkalmazottak a szolgálati köteleességek és a felelősség szempontjából a rendes szabályok szerint alkalmazott tisztviselőkkel és egyéb alkalmazottakkal egy tekintet alá esnek.

24. § A belügyminiszternek joga van a visszacsatolt felvidéki területeken a vármegyei, a városi és a községi üzemekben alkalmazottak létszámát és javadalmazását megállapítani.

IV. HÁZTARTÁSI KÉRDÉSEK

25. § A jelen rendeletben megállapított területi beosztás következtében és a csehszlovák járási önkormányzati szervezet megszűnése következtében felmerülő vagyoni kérdések rendelkezésének szabályait külön rendelet fogja megállapítani.

26. § (1) Az 1. §-ban felsorolt törvényhatóságok, úgyszintén a visszacsatolt felvidéki területeken fekvő megyei városok és községek kötelesek az 1939. évre, a megváltozott helyzetnek megfelelő költségvetést készíteni.

(2) A költségvetés összeállítására vonatkozó munkálatokat haladéktalanul meg kell kezdeni és a költségvetés tervezetét tárgyalás végett legkésőbb 1939. évi június 30-ig a törvényhatósági bizottság, illetőleg a képviselőtestület elé kell terjeszteni.

(3) Az 1. bekezdésben említett költségvetés összeállítására a rendes jogszabályok az irányadók azzal az eltéréssel, hogy ebben a költségvetésben egyelőre csak a szükségletek és

¹¹ A további bekezdések a tisztviselők és alkalmazottak illetményeit illetve lakáspénzét tárgyalják, melyet e helyütt nem közlünk.

a fedezetek összegét kell megállapítani. A költségvetési hiány fedezésére szükséges vármegyei (városi, községi) pótdadó kulcsának (százalékának) megállapítása kérdésében utólag, akkor határoz majd a törvényhatósági bizottság, illetőleg a képviselőtestület, amikor a pótdadó alapijául szolgáló adók kivetése már megtörtént.

(4) Az előbbi bekezdés értelmében megállapított költségvetést a jogorvoslati határidő letelével jóváhagyás végett – a rendes szabályok szerint – haladéktalanul fel kell terjeszteni a belügyminiszterhez, illetőleg a vármegye alispánjához.

(5) Az előző bekezdések rendelkezései megfelelően irányadók az 1. bekezdésében említett közületek kezelése alatt álló intézet, alap, üzem vagy vállalat tekintetében is, azzal az eltéréssel, hogy a törvényhatósági útalap költségvetését a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszterhez kell jóváhagyás végett felterjeszteni.

27. § Mindaddig, amíg az előbbi § értelmében megállapított költségvetés jóváhagyást nem nyert, csak elkerülhetetlen kiadásokat szabad teljesíteni. Ezeket a kiadásokat a közület saját bevételeiből teljesíti.

28. § (1) Azok a közszolgáltatások, amelyek az állami főhatalom változása előtt a csehszlovák járási önkormányzatot illették meg, azt a vármegyét illetik, amelynek területéhez a volt csehszlovák járás, illetőleg annak része tartozik.

(2) Esztergom vármegyében, Komárom vármegyében, Nógrád vármegyében, Abaúj-Torna vármegyében és Zemplén vármegyében azokat a vármegyét illető bevételeket, amelyek e vármegyéknek a visszacsatolt területéről származnak – a vármegyei pótdadó kulcsának megállapításáig (26. § 3. bek.) – csakis ezeken a visszacsatolt területeken felmerült szükségletek fedezésére szabad felhasználni. Nem vonatkozik ez a rendelkezés a vármegyei központi igazgatással kapcsolatban felmerülő költségekre; az ilyen költségekre a visszacsatolt területekről származó bevételeket a területarálynak megfelelő mértékben fel lehet használni.

V. VEGYES RENDELKEZÉSEK

29. § (1) Az országos érvényű közigazgatási jogszabályok hatálya az 1938. évi december hó 22. napjától kezdődően a visszacsatolt felvidéki területekre is kiterjed.

(2) Az 1. bekezdés rendelkezése nem vonatkozik a pénzügyi közigazgatásra, továbbá a társadalombiztosítással kapcsolatos kérdésekre, az ipari tulajdon (szabadalom, védjegy, mustra és mintaoltalom) közigazgatásával kapcsolatos kérdésekre, végül az 1937: XXI. törvénycikkkel kapcsolatos kérdésekre; mindezek tárgyában külön rendelet fog intézkedni.¹²

(3) Az 1. bekezdés értelmében hatályba lépett jogszabályok alkalmazásával kapcsolatban esetleg szükséges rendelkezéseket – a felvidéki ügyek tárca nélküli miniszterével és az esetleges érdekelt más miniszterrel egyetértve – az illetékes miniszter állapítja meg.

(4) Az 1938. évi december hó 22. napján már folyamatban lévő ügyekben az 1. bekezdés értelmében hatályos jogszabályokat megfelelően kell alkalmazni annak az irányelvnek a

¹² Az 1937. évi XXI. tc. a munkaviszony egyes kérdéseit szabályozza, mint például a munkaidő, a legkisebb munkabér illetve az évenkénti fizetési szabadság.

szem előtt tartásával, hogy a jogrendszer változásából az egyesekre hátrány nem származhat.

(5) Ha valamely kérdésben törvény vagy rendelet nem rendelkezik, vagy a kérdés szabályozása szabályrendeleti szabályozás körébe tartozik, azt a jogszabályt kell alkalmazni, amely az illető területen az 1938. évi december hó 21. napján hatályban volt.

(6) Az önkormányzati közigazgatási testületek szabályrendeletei – amennyiben az 1. bekezdés értelmében hatályba lépett jogszabályokkal nem ellenkeznek – azon a területen, amelyre hatályuk kiterjedt, továbbra is hatályban maradnak.

(7) A 6. bekezdésben említett szabályrendeletek alkalmazásával kapcsolatban esetleg szükséges rendelkezéseket – a felvidéki ügyek tárcanélküli miniszterével és az esetleg érdekelt más miniszterrel egyetértve – az illetékes miniszter teszi meg.

(8) Az illetékes miniszter – a a felvidéki ügyek tárcanélküli miniszterével és az esetleg érdekelt más miniszterrel egyetértve – az önkormányzati közigazgatási testületek egyes szabályrendeleteit hatályon kívül helyezheti és az említett közületeket új szabályrendeletek alkotására kötelezheti. Ha a szabályozás késedelme a közérdekre sérelmes volna, a vonatkozó szabályokat ideiglenesen az illetékes miniszter állapítja meg.

30. § Az országgyűlési képviselő-választójogra, valamint a felsőházi tagok választására vonatkozó jogszabályok hatálya a visszacsatolt felvidéki területekre egyelőre nem terjesztetik ki.

31. § (1) A felvidéki területek visszacsatolása következtében területükben megváltozott vármegyéknek az 1938: XIX. tc. 221. §-ának 1. bekezdése értelmében megalakult központi választmányai működésüket – további rendelkezésig – a jelen rendelet kihirdetésekor fennállott összetételükben és a 2. bekezdés rendelkezésének megfelelő területi hatáskörben folytatják.¹³

(2) Az 1938: XIX tc. alkalmazása szempontjából az 1938. évi december hó 21-én fennállott vármegyei területi beosztás irányadó.

[...]¹⁴

34. § Ez a rendelet a belügyminiszternek a 15. §-ban megállapított jogkörére, valamint a 19. §-ban megállapított kinevezési jogkörére vonatkozóan a kihirdetés napján (1938. dec. 18.), egyéb részeiben 1938. december hó 22. napján lép hatályba.

Budapesten, 1938. évi december hó 18-án.

Dr. vitéz Imrédy Béla s. k.
m. kir. miniszterelnök.

Forrás: Magyarországi Rendeletek Tára 1938 (72. évf.), 2910–2922.

 ¹³ Az 1938. évi XIX. tc. az országgyűlési képviselők választásáról előírta, hogy minden törvényhatóságban központi választmányokat kell alakítani, melynek elnöke a törvényhatóság első tisztviselője és tagjait illetve póttagjait a törvényhatósági bizottság választja meg azok közül, akik törvényhatósági választójoggal rendelkeznek.

¹⁴ A rendelet 32. §-a a hatósági orvosi szolgálatról, míg 33. §-a a levéltári és irattári kezeléssel rendelkezik, melyeket e helyütt nem közöljük.

**A MAGYAR KIRÁLYI KORMÁNY 6.200/1939. ME. SZ.
RENDELETE KÁRPÁTALJA KÖZIGAZGATÁSI
AUTONÓMIÁJÁNAK IDEIGLENES RENDEZÉSÉRŐL
(Budapest, 1939. június 22.)**

Az 1938. szeptember 29-i müncheni, majd a november 2-i első bécsi döntést követően részben fegyveres erő bevetésével tért vissza a Magyar Szent Koronához Kárpátalja és a Felvidék egy része. Az 1939. március 15–18. közötti rövid bevetést követően június 23-án hirdették ki „A Magyar Szent Koronához visszatért kárpátaljai területeknek az országgal egyesítéséről” szóló 1939. VI. törvénycikket. Ez hatalmazta fel a kormányt, hogy rendezze eme területek közigazgatását, ami egy előkészített javaslat alapján az itt közölt formában már aznap megtörtént (noha a rendelet csak két héttel később, 1939. július 6-án jelent meg). A kárpátaljai (ruténföldi) közigazgatást ideiglenesen rendező, a magyar katonai közigazgatást polgárral felváltó rendelet 1944. októberéig, a szovjet katonai megszállásig maradt érvényben és számos érdekességet tartalmazott. Egyfelől kétnyelvű (magyar és ruszin) közigazgatást biztosított a térségnek, másfelől teljesen mellőzte a vármegyei önkormányzatot. A ruszinlakta területeket a vármegyerendszertől elkülönülő közigazgatási terület, az Ungvár székhelyű végrehajtó-hatalom, a Kárpátaljai Kormányzóság egyesítette. Ennek élén miniszteri ranggal kinevezett kormányzói biztost állt.

A miniszterelnöki elképzelések szerint a terület széleskörű autonómiát kaphatott volna. 1939. március 18-tól kezdve, amikor a miniszterelnök hivatalában a kérdésről az első értekezletet tartotta 1940. augusztus 5-ig, amikor visszavonta a parlament elé terjesztett törvényjavaslatot a Kárpátaljai Vajdaságról és annak önkormányzatáról hosszú tárgyalásokon körvonalaztak egy egyedülálló autonómia-tervezetet (Lásd erről az XXX dokumentumot). Azonban a megvalósításra már nem kerülhetett sor, így jelen rendelet maradt az egyetlen a kárpátaljai autonómiát ténylegesen érintő rendelet.

**A M. KIR. MINISZTERIUMNAK 6.200/1939 M. E. SZÁMÚ
RENDELETE A MAGYAR SZENT KORONÁHOZ VISSZATÉRT
KÁRPÁTALJAI TERÜLET KÖZIGAZGATÁSÁNAK IDEIGLENES
RENDEZÉSÉRŐL**

A m. kir. minisztérium a Magyar Szent Koronához visszatért kárpátaljai terület közigazgatására vonatkozóan addig is, amíg ezt a kérdést a kárpátaljai önkormányzattal kapcsolatban törvény nem rendezi, a következőket rendeli.

I. SZERVEZET, HATÁSKÖR

1. § (1) A kárpátaljai területre a m. kir. miniszterelnök előterjesztésére az államfő kormányzói biztost és főtanácsadót nevez ki. A kormányzói biztost és a főtanácsadót ugyancsak a miniszterelnök előterjesztésére az államfő menti fel.¹

¹ 1939. június 28-án Horthy Miklós kormányzó báró Perényi Zsigmond koronaórt, a felsőház tagját nevezte ki kormányzói biztossá. Mellé főtanácsadónak november 20-án Illiczy Sándor görög-katolikus

(2) A kormányzói biztos és a főtanácsadó a m. kir. miniszterelnök előtt esküt tesznek. A kormányzói biztos és a főtanácsadó állása az országgyűlési képviselői megbízatással nem összeférhetetlen.

(3) A kormányzói biztos és a főtanácsadó székhelye: Ungvár.

2. § (1) A kormányzói biztos gyakorolja a kárpátaljai területen a jogszabályok szerint a vármegyei törvényhatóságokat megillető szabályrendelet-alkotási jogkört.

(2) A kormányzói biztost megilletik mindazok a jogok, amelyeket a jogszabályok a főispán hatáskörébe utalnak.

(3) Az előző bekezdésben felsorolt ügyeken felül a kormányzói biztos hatáskörébe tartozik a tanügyi közigazgatási és iskolai ügyekben mindazoknak a tennivalóknak ellátása, amelyekben a jogszabályok szerint a tankerületi kir. főigazgató jár el.

3. § (1) A kormányzói biztost a kárpátaljai területet érintő általános érdekű kérdésekben a főtanácsadó tájékoztatja. Az ilyen kérdések tárgyalása céljából a kormányzói biztos székhelyén véleményező és indítványozó bizottságot kell alakítani.

(2) A bizottság elnöke a főtanácsadó; nyolc tagot a m. kir. miniszterelnök nevez ki. A kormányzói biztos a bizottság tárgyalásaiban bármikor részt vehet.

(3) A bizottság üléseit a szükségeshez képest tartja és összehívása iránt a kormányzói biztossal egyetértésben az elnök intézkedik.

4. § (1) A kárpátaljai területen három közigazgatási kirendeltség működik; a kirendeltségek működési területét és székhelyét a m. kir. belügyminiszter állapítja meg.²

(2) A közigazgatási kirendeltség vezetőjét és helyettesét a m. kir. belügyminiszter nevezi ki; a kinevezés ideiglenes és bármikor visszavonható. A kirendeltség vezetője és helyettese a kormányzói biztos előtt esküt tesz. A kirendeltség vezetője közvetlenül a kormányzói biztosnak van alárendelve. Egyébként a kirendeltség vezetőjének állása az alispán, a vezető helyettesének állása pedig a vármegyei főjegyző állásával esik ez tekintet alá.³

(3) A közigazgatási kirendeltség vezetője működése területén a közigazgatás vezetője és hatósági jogokat gyakorol azokban az ügyekben, amelyeket a jogszabályok

a) az alispánnak

b) a törvényhatósági kisgyűlésnek

c) az adóügyi bizottság kivételével a közigazgatási bizottság alakulatainak és

d) a kir. tanfelügyelőnek hatáskörébe utalnak.

(4) A közigazgatási kirendeltség vezetője határoz azoknak a vagyontárgyaknak a használatát tekintetében, amelyek felett a rendelkezési jogot a volt csehszlovák járás önkormányzata gyakorolta.

5. § (1) A kormányzói biztos mellett a tennivalókat a belügy- és pénzügyminisztérium, valamint a vallás- és közoktatásügyi minisztérium fogalmazási tisztviselőinek létszámába tartozó tisztviselők, továbbá a belügyminisztérium számvevősegi és kezelőszemélyzetének

nagyprépost, felsőházi tag került. Tanügyi tanácsosnak Marina Gyulát, pénzügyi tanácsosnak Demkó Mihályt, belügyi tanácsosnak Beszkid Sándort nevezte ki a kormányzó.

² A három kirendeltség a következő lett: ungi Ungvár székhellyel (Ungvidéki, Perecsenyi, Nagybereznai, Szobránci járás), beregi Munkács székhellyel (Munkácsvidéki, Ilosvai, Szolyvai járás), máramarosi Huszt székhellyel (Nagyszőlősi, Huszti, Ökörmezői, Técsői, Rahói járás).

³ A kirendeltségek vezetőjének a belügyminiszter Gyurits Gyulát (ungi), Beszkid Kornélt (bereg) és Riskó Bélát (máramarosi) nevezte ki.

létszámába tartozó tisztviselők és egyéb alkalmazottak látják el, ezeknek a tisztviselőknek és egyéb alkalmazottaknak létszámát a pénzügyminiszterrel egyetértésben az érdekelt miniszterek állapítják meg. Ezekre az állásokra kinevezett tisztviselőknek és egyéb alkalmazottaknak állomáshelye a kormányzói biztos székhelyén van.

(2) Az előző bekezdés rendelkezéseit kell alkalmazni a kormányzói biztos mellett működő altiszti- és szolgaszemélyzetre is azzal, hogy az altiszti- és szolgaszemélyzet a belügyminisztérium altiszti- és szolgaszemélyzetének létszámába tartozik.

(3) A közigazgatási kirendeltség vezetője az ügyeket ideiglenes minőségben kinevezett előadókkal és közigazgatási gyakornokokkal, valamint megfelelő számú segéd- és kezelőszemélyzettel intézi (13. § 2. és 3. bek.). Az előadók állása a vármegyei másodfőjegyző, illetőleg aljegyző állásával, a közigazgatási gyakornokok állása a vármegyei közigazgatási gyakornok állásával, a segéd- és kezelőszemélyzethez tartozók állása pedig a vármegyei segéd- és kezelőszemélyzet körében rendszeresített hasonló nevű állásokkal esik egy tekintet alá.

(4) A közigazgatási kirendeltség területén azokat a tennivalókat, amelyek a jogszabályok szerint a törvényhatósági tisztii főügyész működéskörébe tartoznak, a kirendeltség vezetője mellett működő jogügyi előadó látja el. A jogügyi előadót a belügyminiszter nevezi ki; a kinevezés ideiglenes és bármikor visszavonható. Egyébként a jogügyi előadó állása a törvényhatósági tisztii főügyész állásával esik egy tekintet alá.

6. § A gyámhatóságot elsőfokú jogkörrel a közigazgatási kirendeltségek működési területén felállított árvaszékek gyakorolják; az árvaszékek szervezete a törvényhatósági árvaszékek szervezetével azonos.

7. § (1) A járásek és községek szervezetére vonatkozólag – a jelen rendeletben foglalt eltérésekkel – a magyar jogszabályok az irányadók.

(2) A járási, valamint a körjegyzői beosztást a belügyminiszter állapítja meg.

(3) A kárpátaljai területen a község és egyéb helyneveket a belügyminiszter az 1898:IV. tc.-ben meghatározott szabályok mellőzésével állapítja meg.⁴ Ha a belügyminiszter a község hivatalos nevét magyar és magyar-orosz⁵ nyelven állapította meg, a kétnyelvű elnevezést együttesen kell használni.

8. § A községi képviselőtestület tagjait, a község férfi lakosai közül a főszolgabíró nevezi ki.

⁴ E tekintetben a rövid törvénycikk első három paragrafusa irányadó, ugyanis ez tartalmazza a névadás-sal kapcsolatos szabályokat: „1. § Minden községnek csak egy hivatalos neve lehet. 2. § Többféle elnevezéssel bíró községek hivatalos nevének kijelölése, azonos elnevezésű községeknek előnévvel vagy új névvel ellátása, újonnan alakuló községek elnevezése és a községek nevének megváltoztatása, nemkülönben a hivatalos községnevek helyes írásának megállapítása a m. kir. belügyminiszter hatáskörébe tartozik. A belügyminiszter e jogát, az illető községek és a törvényhatósági közgyűlés meghallgatásával, a jelen törvény 1. §-a, valamint az általános országos érdekek által megszabott korlátok között, az érdekelt községek óhajának lehető figyelembevételével gyakorolja. 3. § A községek külterületén fekvő telepek, puszták, havasok, továbbá egyéb jelentékenyebb lakott helyek, a mennyiben külön elnevezéssel még nem bírnának, ilyenekkel ellátandók. Az elnevezése felett, a tulajdonos vagy a tulajdonosok egyenes állami adó alapján számított többségének megállapodása alapján, a községi törvény szerint illetékes község képviselőtestülete határoz; mely határozat jóváhagyás végett első sorban a törvényhatósági közgyűléshez, végleges döntés végett pedig a belügyminiszterhez terjesztendő fel.”

⁵ Értsd: rutén (ruszin).

9. § A kárpátaljai területen az állambiztonsági, különösen az idegenrendészeti feladatoknak a m. kir. rendőrség keretében való ellátásáról külön rendelet gondoskodik.⁶

10. § (1) A közigazgatási kirendeltségek, az árvaszék és a főszolgabírák tennivalóinak ellátásához szükséges tisztviselők és egyéb alkalmazottak, továbbá a községi tisztviselők és egyéb alkalmazottak létszámát a m. kir. belügyminiszter állapítja meg a pénzügyminiszterrel egyetértve.

(2) Az ütügyi-műszaki személyzet létszámát a m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértve állapítja meg.

(3) A m. kir. belügyminiszter a pénzügyminiszterrel egyetértve állapítja meg a kárpátaljai területen a községi üzemekben alkalmazottak létszámát és javadalmazását.

11. § (1) A kárpátaljai területen az állam hivatalos nyelve a magyar és a magyar-orosz.⁷

(2) A törvényeket hiteles fordításban magyar-orosz nyelven is ki kell adni.

(3) A kárpátaljai területen külön hivatalos lapot kell létesíteni; a külön hivatalos lap kiadásáról a kormányzói biztos gondoskodik.

(4) Azokat a miniszteri rendeleteket, amelyeknek hatálya a kárpátaljai területre kiterjed, az ország hivatalos lapjában (a Budapesti Közlönyben) való közzététellel kell szabályszerűen kihirdetettnek tekinteni és a rendelet hatálybalépésének napja szempontjából is a Budapesti Közlönyben való közzététel napja az irányadó; az említett rendeleteket azonban – lehetőleg a Budapesti Közlönyben való megjelenésükkel egyidejűen – a kárpátaljai terület hivatalos lapjában magyar és magyar-orosz nyelven hasábosan szintén közzé kell tenni.

(5) A kárpátaljai terület külön hivatalos lapjában kell közzétenni a kormányzói biztos által kiadott szabályrendeleteket, a kormányzói biztos vagy a közigazgatási kirendeltség vezetője által kiadott általános jellegű rendelkezéseket és közleményeket; a közzététel magyar és magyar-orosz nyelven hasábosan történik.

(6) A kárpátaljai terület lakosai a kárpátaljai területen működő állami és önkormányzati hatóságokhoz, valamint a m. kir. miniszterekhez magyar-orosz nyelven is fordulhatnak és ebben az esetben a választ magyar-orosz nyelven kell megadni.

(7) A kárpátaljai területen a kisebbségi nyelvhasználatra vonatkozólag a jogszabályokban megállapított rendelkezések az irányadók.

⁶ Ennek nyomán kezdte meg működését a kárpátaljai területen a m. kir. határvidéki rendőrkapitányság (székhelye: Szolyva), valamint a huszti, kőrösmezői, volóci, uzsoki, perecsenyi, aknaszlatinai, ökörmezői m. kir. rendőri kirendeltségek.

⁷ A kétnyelvűséget a későbbiekben ténylegesen alkalmazták is. Az ún. Kárpátaljai Kormányzói Bizottság területén a települések nevében, a községjelző táblákon, a vasúti állomások feliratain, a postai bélyegzőkön, a hivatali pecséteken érvényesült mind a magyar, mind a rutén (magyar-orosz) nyelv. Sőt a közhivatalok nyelvhasználatát szabályozó rendeletek (5.800/1939. sz. M. E. és 6.200/1939. sz. M. E. rendelet) későbbi kiegészítése, a miniszterelnöki 18.136/1939. sz. M. E. rendelet kimondta: a) az alkalmazottak a szóbeli érintkezésben kötelesek a „magyar-orosz” nyelvet használni, ha a fél „magyar-orosz” nyelven fordul hozzájuk. Az átmeneti időben a közszolgálati alkalmazott igénybe vehet tolmácsot; b) köteles elfogadni a „magyar-orosz” nyelvű beadványt ugyanúgy, mint a magyar nyelvűt; c) a nyomtatványok nyomtatott szövegrésze kétnyelvű legyen; d) a közhivatalokon kétnyelvű felirat legyen; e) a közhivatalok egymással való érintkezése kizárólag magyar nyelven történik; d) „Kárpátalján a magyar-orosz nyelv nem nemzetiségi nyelv, hanem második államnyelv. A nyelvkérdést gyakorlati kérdésnek kell tekinteni és semmi körülmények között sem szabad belőle politikumot csinálni.”

II. HATÓSÁGI FOKOZATOK

12. § (1) Azokban a közigazgatási ügyekben, amelyekben első fokon a községi elöljáróság, a községi képviselőtestület, a főszolgabíró vagy az árvaszék határozott, másodfokon a közigazgatási kirendeltség vezetője határoz.

(2) Az ügy tárgya szerint illetékes miniszter határoz azokban a közigazgatási ügyekben, amelyekben első- vagy másodfokon a közigazgatási kirendeltség vezetője vagy első fokon a kormányzói biztos járt el.

III. TISZTVISELŐK ALKALMAZÁSA

13. § (1) A 10. §-ban foglalt rendelkezés alapján megállapított létszám keretén belül betölthető állásokat kinevezés (felfogadás, alkalmazás) útján kell betölteni.

(2) A közigazgatási kirendeltségnél működő előadókat, ideértve a jogügyi előadót is, az árvaszéki elnököt és ülnököt, valamint a főszolgabírót és a szolgabírót, továbbá a községi körorvost a belügyminiszter nevezi ki.

(3) A közigazgatási kirendeltségnél, az árvaszéknél és a főszolgabíráknál alkalmazott közigazgatási gyakornokot, továbbá a segéd- és kezelőszemélyzet tagjait a kormányzói biztos nevezi ki.

(4) Nagy- és kisközségekben a községi (kör-) jegyzőt a kormányzói biztos, a többi községi tisztviselőket és az egyéb községi alkalmazottakat, úgyszintén a községi elöljáróságnak nem tisztviselő tagjai a főszolgabíró nevezi ki.

(5) A kinevezés ideiglenes s bármikor visszavonható.

(6) A 10. §. (1) bekezdése értelmében szervezett állásra a belügyminiszter a jelen § alapján olyan személyt is kinevezhet, akinek az illető állásra megállapított elméleti képesítése megvan, de gyakorlati közigazgatási vizsgát nem tett.

(7) A belügyminiszter, a kormányzói biztos, illetőleg a főszolgabíró a 10. § (1) és (3) bekezdése értelmében szervezett állásra – az orvosi, mérnöki, állatorvosi képzettséghez és más különleges képzettséghez kötött állások kivételével – a kárpátaljai és a visszacsatolt felvidéki terület lakosai közül olyan személyt is kinevezhet, akinek az illető állásra megállapított elméleti és gyakorlati képesítése nincs meg. Községi orvossá, illetőleg körorvossá, ideiglenes minőségben az olyan orvost is ki lehet nevezni, aki tiszti orvosi, illetőleg községi orvosi vizsgát (1936. IX. tc. 1. § 4. bek.) nem tett. Az ilyen orvos az említett képesítést a belügyminiszter által megszabott határidőn belül megszerezni köteles, különben a kinevezése hatályát veszti.⁸

(8) A 10. § alapján szervezett bármely állást pályázat hirdetése nélkül is be lehet tölteni.

α

⁸ Az 1936-os törvény ugyanis előírta, hogy „m. kir. tiszti főorvosi, m. kir. tiszti orvosi és városi orvosi állásra, valamint székesfővárosi tiszti főorvosi és tiszti orvosi állásra csak azt lehet alkalmazni, aki a tiszti orvosi vizsgát sikerrel letette; székesfővárosi kerületi orvosi, községi orvosi és körorvosi állásra pedig csak azt lehet alkalmazni, aki a tiszti orvosi vagy községi orvosi vizsgát sikerrel letette. Úgy a tiszti orvosi, mint a községi orvosi vizsga előtt tanfolyam hallgatása kötelező.”

(9) A 6–8 bekezdésekben foglalt rendelkezések az 5. § (1) és (2) bekezdése alapján betöltésre kerülő állásokra is vonatkoznak.

14. § (1) A 13. § alapján kinevezett minden tisztviselő magyar vagy magyar-orosz nyelven hivatali (szolgálati) esküt köteles tenni. Azt, aki az eskü letételére a kinevezési okirat kézhezvételétől számított tizenöt nap alatt nem jelentkezik, olyannak kell tekinteni, mint aki alkalmaztatását nem fogadta el.

(2) A hivatali (szolgálati) eskü szövegére a 2.708/1920. M.E. számú rendelet az irányadó.

(3) Az esküt az árvaszéki elnök és az ülnök, úgyszintén a főszolgabíró, továbbá a kirendeltség vezetője, az árvaszéki elnök vagy a főszolgabíró mellé beosztott tisztviselők és egyéb alkalmazottak, a kirendeltség vezetője előtt, a községi tisztviselők és egyéb alkalmazottak, ideértve a községi előjáróság nem tisztviselő tagjait is, a főszolgabíró előtt teszik le.

15. § (1) Annak az állami vagy vármegyei tisztviselőnek korábbi állását, aki a jelen rendelet alapján történt kinevezést közvetlenül megelőzőleg Magyarország egyéb területén rendszeresített álláson szolgálatban állott, megüresedettnek kell tekinteni. Amennyiben az ilyen tisztviselő az új állásban végleges minőségben elhelyezést nem nyert, őt korábbi állásába vissza kell venni; ha korábbi állását már betöltötték, mint létszámfelettit kell visszavenni.

(2) Az a városi vagy községi tisztviselő, aki a jelen rendelet alapján történt kinevezését közvetlenül megelőzőleg Magyarország egyéb területén rendszeresített álláson szolgálatban állott, ezt az állását továbbra is megtartja és a kinevezés tartama alatt őt fizetés nélkül szabadságot kell. Az ilyen tisztviselő pótlásáról szükség esetében helyettesítés útján vagy tiszteletdíjas alkalmazásával kell gondoskodni.

16. § (1) A 13. § alapján kinevezett tisztviselőnek és egyéb alkalmazottnak azokra a rendszeres állandó illetményekre van igénye, amelyek a fennálló jogszabályok alapján a hasonló állású vármegyei és községi tisztviselőket és egyéb alkalmazottakat megilletik. A kiküldetési és átköltözködési illetményekre vonatkozóan az állami és a vármegyei alkalmazottakra nézve fennálló rendelkezések irányadók. Az olyan tisztviselő és egyéb alkalmazott részére, aki az ideiglenes kinevezését közvetlenül megelőzően más állomáshelyen tényleges szolgálatban állott, az ideiglenes kinevezéssel kapcsolatban átköltözködési költségek járnak.

(2) Az alkalmazottak lakáspénzének megállapítása szempontjából a kárpátaljai területen fekvő községeknek lakáspénzosztályba sorozására nézve – mindaddig, amíg újabb lakáspénzosztályba sorozásuk be nem következik, az 5.803/1908. M.E. sz. rendelet és a 2.926/1911. M. E. sz. rendelet rendelkezései az irányadók. Amennyiben az említett rendeletek szerint valamely község a VII. lakáspénzosztályba tartozott; az ilyen állomáshelyet úgy kell tekinteni, mintha a VI. lakáspénzosztályban volna.

(3) A kormányzói biztos, a főtanácsadó, a közigazgatási kirendeltségek, az árvaszékek és a főszolgabírák személyi és dologi kiadásait az államkincstár viseli; a községi tisztviselők és egyéb alkalmazottak illetményeit pedig az államkincstár előlegezi.

IV. A KÖZSÉGEK HÁZTARTÁSA

17. § (1) A kárpátaljai területen fekvő községek kötelesek az 1939. évre a megváltozott helyzetnek megfelelő költségvetést készíteni.

(2) A költségvetés összeállítására vonatkozó munkálatokat haladéktalanul meg kell kezdeni és a költségvetés tervezetét tárgyalás végett legkésőbb az 1939. évi augusztus hó 31. napjáig a képviselőtestület elé kell terjeszteni.

(3) Az 1. bekezdésben említett költségvetés összeállítására a rendes költségvetésre vonatkozó jogszabályok az irányadók azzal az eltéréssel, hogy ebben a költségvetésben egyelőre csak a szükségletek és a fedezetek összegét kell megállapítani. A költségvetési hiány fedezésére szükséges községi pótdadó kulcsának (százalékának) megállapítása kérdésében a képviselőtestület a pótdadó alapjául szolgáló adók kivetése után határoz.

(4) Az előbbi bekezdés értelmében megállapított költségvetést a jogorvoslati határidő leletével jóváhagyás végett haladéktalanul fel kell terjeszteni a közigazgatási kirendeltség vezetőjéhez.

(5) Az előző bekezdések rendelkezései megfelelően irányadók a község kezelése alatt álló intézet, alap, üzem vagy vállalat tekintetében is.

18. § (1) Mindaddig, amíg az előbbi § értelmében megállapított költségvetés jóváhagyást nem nyert, csak elkerülhetetlen kiadásokat szabad teljesíteni. Ezeket a kiadásokat a község saját bevételeiből teljesíti.

(2) Azok a közszolgáltatások, amelyek az állami főhatalom változása előtt a csehszlovák járási önkormányzatot illették meg, további rendelkezésig az államkincstárnak fizetendők be.

V. VEGYES RENDELKEZÉSEK

19. § (1) Az országos szabályok hatálya a jelen rendelet hatálybalépésének napjától kezdve a kárpátaljai területre is kiterjed.

(2) Az 1. bekezdés rendelkezése nem vonatkozik a pénzügyi közigazgatásra, a bányászati közigazgatásra, továbbá a társadalombiztosítással kapcsolatos kérdésekre, az ipari tulajdon (szabadalom, védjegy, mustra és mintaoltalom) közigazgatásával kapcsolatos kérdésekre, végül az 1937. XXI. törvénycikkkel kapcsolatos kérdésekre; mindezek tárgyában külön rendelet intézkedik.⁹

(3) Az 1. bekezdés értelmében hatályba lépett jogszabályok alkalmazásával kapcsolatban esetleg szükséges rendelkezéseket – az esetleg érdekelt más miniszterrel egyetértve – az illetékes miniszter állapítja meg.

(4) A jelen rendelet hatálybalépésekor már folyamatban lévő ügyekben az 1. bekezdés értelmében hatályos jogszabályokat megfelelően kell alkalmazni annak az irányelvnek a szem előtt tartásával, hogy a jogrendszer változásából az egyesekre hátrány nem származhatik.

(5) Ha valamely kérdésben törvény, vagy rendelet nem rendelkezik, vagy a kérdés szabályozása szabályrendeleti jogalkotás körébe tartozik, azt a jogszabályt kell alkalmazni, amely az illető területen az 1939. évi március hó 15. napján hatályban volt.

(6) A községek szabályrendeletei – amennyiben az 1. bekezdés értelmében hatályba lépett jogszabályokkal nem ellenkeznek – továbbra is hatályban maradnak.

⁹ Az említett 1937. évi XXI. törvénycikk a munkaviszony egyes kérdéseit szabályozta, így a munkaidő, a legkisebb munkabér és az évenkénti fizetési szabadság területére tért ki.

(7) A 6. bekezdésben említett szabályrendeletek alkalmazásával kapcsolatban esetleg szükséges rendelkezéseket – az esetleg érdekelt más miniszterrel egyetértve – az illetékes miniszter teszi meg.

(8) Az 1939. évi március hó 15. napján hatályban volt, szabályrendeleti jogalkotás körébe eső jogszabályokat az illetékes miniszter – az esetleg érdekelt más miniszterrel egyetértve – hatályon kívül helyezheti és az illetékes hatóságot megfelelő szabályrendeletek alkotására kötelezheti. Ha a szabályozás késedelme a közérdekre sérelmes volna, a vonatkozó szabályokat ideiglenesen az illetékes miniszter állapítja meg.

(9) A közigazgatási kirendeltségek ügyvitelében a 125.000/1902 B. M. sz. rendelettel kibocsátott Vármegyei Ügyviteli Szabályzat rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

20. § A hatósági orvosi szolgálatról szóló 1936. IX. tc. 5. §-ának 2. bekezdése a visszatért kárpátaljai területen betöltés alá kerülő állásokra – további rendelkezésig nem nyer alkalmazást.¹⁰

21. § (1) Verbőc, Fancsika, Tiszasásvár, Hömlőc és Csongor községek ideiglenesen Bereg és Ugocsa k. e. e. vármegyék területéhez csatoltatnak.

(2) Unghosszúmező község Ung vármegye területéhez csatoltatik.

(3) Az 1. és 2. bekezdésben felsorolt községek területére az országos érvényű jogszabályokon felül az 1938. XXXIV. tc. alapján kiadott rendeletek hatálya is kiterjed.

22. § A jelen rendelet hatálybalépésének időpontját a m. kir. belügyminiszter állapítja meg.¹¹

Budapest, 1939. évi június hó 22-én.

Gróf Teleki Pál s. k.

m. kir. miniszterelnök

Forrás: Belügyi Közlöny, 1939. július 6, 30. szám 769–773.

¹⁰ Eszerint a bekezdés szerint csak azt lehetett volna tiszti főorvossá kinevezni, aki legalább öt évig városi, községi vagy körorvosként működött vagy ezekkel a szolgálatokkal egyenlő tevékenységet végzett.

¹¹ A rendeletet 1939. június 22-én a 6.210/1939. M. E. sz. rendelet az állambiztonsági és idegenrendészeti kérdésekkel kapcsolatban, majd június 26-án a 6.400/1939. M. E. sz. rendelet egészítette ki, amely a Magyar Szent Koronához visszatért kárpátaljai területek pénzügyi közigazgatását és a közalkalmazottak nyugellátását és betegsegélyezését szabályozta.

TÖRVÉNYJAVASLAT A KÁRPÁTALJAI VAJDASÁGRÓL ÉS ANNAK ÖNKORMÁNYZATÁRÓL (1940. július 23.)

A kárpátaljai autonómiára első ízben maga a kormányzó, Horthy Miklós tett ígéretet 1939. március 20-i beszédében. Hasonló szellemben nyilatkozott Teleki Pál miniszterelnök is rákövetkező kárpátaljai látogatásán (március 25–27). Ebben az irányba mutatott a kárpátaljai ideiglenes közigazgatásról kiadott kormányrendelet számos pontja is (lásd a XXX dokumentumot). Több nyilatkozatban kiállt az autonómia mellett Ferdinandy Mihály (volt belügyminiszter), Kozma Miklós (az ún. „rongyos gárda” vezetője), Szabó Orest (a Károlyi-kormány ruszin minisztere), Morvay Zsigmond (Ugocsa vármegye utolsó magyar főispánja) illetve Bölöny József jogász. Ennek ellenére az 1939-es esztendő nem hozott igazi előrelépést. Noha Teleki felkérte Pataky Tibor államtitkárt, hogy az autonómiára vonatkozóan kérje ki elsősorban az érdekelt kárpátaljai közéleti személyiségek írásos véleményét, nem született meg az autonómia-tervezet. A kormányzat háttértárgyalása csak egy bő esztendő múltán vezettek sikerre: a miniszterelnök Kárpátalja önkormányzatáról több alkalommal, így 1940. február 26-án és 28-án, majd április 13-án, tárgyalta Keresztes-Fischer Ferenc belügy-, Radocsay László igazságügy-miniszterrel, Perényi Zsigmond kormányzói biztossal, Illiczky Sándor főtanácsadóval, Egyed István egyetemi tanárral és Pataky Tibor miniszterelnökségi államtitkárral. Végül 1940. július 23-án Teleki Pál aláírta és beterjesztette a Kárpátaljai Vajdaság önkormányzatáról szóló törvényjavaslatot.

A törvény széleskörű jogosítványokat adott volna az etnikai határok mentén körülhatárolt térségnek: az önkormányzat körébe tartozott volna a helyi igazgatás mellett a vallás- és közoktatásügy, valamint a gazdasági és jóléti politika. Az autonómia a magyar nyelvhasználat mellett a ruszin (rutén) nyelvet is egyenjogúnak mondta ki. A 6.200/1939 M.E. rendelet erre vonatkozó pontjai tovább kiterjesztve a törvényeket, kormányrendeleteket, közleményeket, valamint a helyi önkormányzat határozatait is mindkét nyelven kell közzé tenni. Hasonlóan mai normarendszerünknek megfelelő döntés volt, miszerint a ruszin tanintézményekben a rutén nyelv mellett a magyart, míg a magyar iskolákban a magyar nyelv mellett a ruszint is oktatni kell. Az elképzelések szerint tehát elsősorban kulturális autonómiát óhajtott Teleki Pál, de területi alapon. Ebben fontos szerepet szánt volna a görög-katolikus egyháznak.

A nagy kérdése a kárpátaljai autonómiának végső soron az volt, hogy vajon a ruszin (rutén) autonómia és öngazgatás megerősíti-e a hazához, Magyarországhoz való hűséget, vagy pont ellenkezőleg, annak gyengüléséhez vezet és végső soron a terület elszakadását készíti-e elő. Éppen emiatt a kibontakozó társadalmi, politikai vita heves és éles hangvételű volt. A miniszterelnök elsősorban katonai körök nyomására kénytelen volt 1940. augusztus 5-én visszavonni autonómia-törvénytervezetét.¹

¹ Lásd a kárpátaljai autonómia kérdéséről részletesen: BÖLÖNY JÓZSEF: *A Kárpátaljai Vajdaságról és annak önkormányzatáról szóló törvényjavaslat bírálata*. Budapest, 1940 (Magyar közigazgatás könyvtára 12.) BOTLIK JÓZSEF – DUPKA GYÖRGY: *Ez hát a hon... Tények, adatok, dokumentumok a kárpátaljai magyarság életéből 1918–1991*. Budapest–Szeged, 1991; FERDINEC CSILLA: *Kárpátaljai autonómia-konceptiók. Kisebbségkutatás* 2001/3; FERDINEC CSILLA: *Kárpátaljai autonómia 1918–1944*. In: PÁSZTOR CECÍLIA: *Ahol a határ elválaszt. Trianon és következményei*. Budapest, 2002; DUPKA GYÖRGY: *Autonómia-törekvések Kárpátalján*. Ungvár–Budapest, 2004; BOTLIK JÓZSEF: *Közigazgatás és nemzetiségi politika Kárpátalján I. Magyarok, ruszinok, csehek és ukránok 1918–1945*. Nyíregyháza, 2005.

TÖRVÉNYJAVASLAT A KÁRPÁTALJAI VAJDASÁGRÓL ÉS ANNAK ÖNKORMÁNYZATÁRÓL

A magyar törvényhozás a Magyar Szent Koronához visszacsatolt kárpátaljai területek kormányzatát és közigazgatását híven Szent István királyunknak hazánk népeit atyai gondoskodással vezérlő eszméjéhez és annak korszerű alkalmazása szándékától áthatva, Rákóczi népeinek egysége és az ország minden ajkú fiának egyenjogúsága szellemében, valamint e területek lakosságának óhaja és helyesen felfogott érdeke szerint is, e területek különleges viszonyait és sajátos népi jellegét figyelembe véve a következőképpen szervezi meg:

I. ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. § A törvényhozás az országnak a magyar állam területéhez az 1919. VI. tc. 1. §-a értelmében visszacsatolt kárpátaljai részén, Kárpátaljai Vajdaság néven különleges kormányzati egységet szervez. A Kárpátaljai Vajdaságnak a törvényhozás az idézett törvénycikk 6. §-ában kifejezett elhatározásának megfelelően önkormányzatot biztosít. Az önkormányzatot a jelen törvény és egyéb törvények határozzák meg.

2. § A törvényhozás, áthatva attól a törekvéstől, hogy a Kárpátaljai Vajdaságnak különleges helyzetéhez méltó székhelye legyen, Ungvár törvényhatósági jogú várost, az ily városokat a törvény szerint megillető jogállás fenntartásával, a Kárpátaljai Vajdasághoz csatolja és a Kárpátaljai Vajdaság kormányzatának és közigazgatásának központjául jelöli ki.²

3. § A törvényhozás a Kárpátaljai Vajdaság határait – figyelemmel a 2. §-ban kifejezett elhatározására, a rutének telepedési arányszámára, valamint Kárpátaljának az Alföldtől eltérő gazdasági jellegére – a következőképpen állapítja meg:

Az Ung folyótól Bajánháza, Lekárd, Magasrév községek hármashatárpontjától északra Zuella-Zválá községig, a Cernin hegycsúcsig az országhatár, onnan kelet-délkeletre Tiszabogdány-Bogdán községig a Stog csúcsig az ezeréves országhatár.

Innen nyugatra Gödényháza, Királyháza, Csarnató-Cserná községek hármashatárpontjáig az országhatár.

Onnan vissza az Ung folyóig egyfelől Csarnató-Cserná, Rákospatak-Horbki, Veréce-Verjácá, Alsóveresmart-Nyizsnij Sárd, Ölyvös-Vláhovo, Nagycsongova-Veliká Csingává, Ilonokújfalú-Onok, Magyaromját-Veliki, Komjáti, Alsókaraszlő-Záricsá, Beregkövesd-Kivázd, Komlós-Komlus, Felsőremete, Alsóremete, Makarja-Mákárjovo, Bárdháza-Bárdovo, Pisztraháza-Pisztrjálóvo, Beregleányfalú-Lálovo, Berezinka-Berezinká, Felsőkerepec-Visnyij Koropec, Kendereske-Kenderesovci, Podhering-Podhorjáni, Kölcsény-Kolcsin, Klastromalja-Podmonasztir, Frigyesfalva-Klenovci, Klacsanó-Klyácsánóvó, Iványi-Ivánovci, Ódavidháza-Sztároje Dávidkovo, Újdavidháza-Novoje Dávidkovo, Nagylucska-Lucsiki, Gorond-Gorondá, Sztrabicsó-Sztrabicsóvó, Ignéc-Znyácevo, Oroszkomoróc-Ruszki Komárovci, Alsószlatina-Nizsnyá Szolotviná, Kisluboka-Hluboká, Nagyláz-Veliki Lázi, Hegy-

 ² Ezekre vonatkozóan lásd: 1870: XLII. tc., 1886: XXI. és XXII. tc, valamint 1929: XXX. tc. a közigazgatás rendezéséről.

fark, Gerény-Horjáni községek, Ungvár városa, Zahar-Zahár, Ungpinkóc-Pinkovci, Lekárd községek, másfelől Királyháza, Nagyszőlős, Salánk, Nagybereg, Kovászó, Beregújfalu, Der-cen, Munkács, Oroszvégy, Várkulcs, Izsnyéte, Kiscút, Barkaszó, Csongor, Nagydobrony, Kis-dobrony, Nagygejőc, Unghosszúmező, Korláthelmec, Baranya, Ungdaróc, Minaj, Órdarma, Borfalva, Bártfa, Palló, Mátyóc, Bajánháza községek kataszteri határa.

4. § A Kárpátaljai Vajdaság területén az államnyelvvvel egyenjogú hivatalos nyelv a rutén.

A Kárpátaljai Vajdaság területére vonatkozó, valamint az arra is kiterjedő érvényű min-den törvényt, rendeletet és hatósági hirdetményt hiteles fordításban rutén nyelven is ki kell adni. A Kárpátaljai Vajdaság területén működő valamennyi népiskolában, középfokú és szakiskolában, valamint középiskolában mind a magyar, mind a rutén nyelv tanítását biz-tosítani kell.

A Kárpátaljai Vajdaság területén mindennemű hatósághoz, hivatalhoz, iskolához és más intézethez lehetőleg olyan személyeket kell alkalmazni, akik úgy a magyar, mint a rutén nyelvben jártasak. Az, akit e kellék hiányában alkalmaznak, nyelvismeretét alkalmazásától, illetőleg e törvény hatálybalépésétől számított két éven belül kiegészíteni köteles. E köve-telmény teljesítésének ellenőrzésére és a köteleesség nem teljesítésének következményeire a részletes szabályokat külön törvény állapítja meg.

5. § Azokat, akiknek anyanyelve nem a magyar vagy a rutén, a Kárpátaljai Vajdaság te-rületén is megilletik mindazok a jogok, amelyeket a nemzetiségekhez tartozók javára a tör-vények és egyéb jogszabályok megállapítanak.

6. § A Kárpátaljai Vajdaság címerét, valamint zászlajának színeit a vajdasági gyűlés álla-pítja meg. A címert a Szent Korona fedi. A vajdasági címert és zászlót hivatalosan az ország címere, illetőleg zászlaja mellett kell alkalmazni.

7. § A Kárpátaljai Vajdaság önkormányzata kiterjed a vajdasági igazgatás minden ágában mindazokra az ügyekre, amelyek a terület és a nép sajátos viszonyainál fogva jogalkotási vagy kormányzati, illetőleg közigazgatási szempontból különleges igazgatást tesznek szük-ségessé. A Kárpátaljai Vajdaság önkormányzata különösen kiterjed:

a) a vallás- és közoktatásügy, továbbá a jóléti és gazdasági ügyek igazgatásának körére, külön törvények rendelkezései szerint;

b) azokra a helyi igazgatási ügyekre, amelyek a törvények és más jogszabályok szerint a törvényhatóságok és községek jogkörébe tartoznak;

c) az a) és b) pontokban megjelölt kereteken túl azokra az ügyekre is, amelyeket törvény, vagy a törvények korlátai között a m. kir. minisztérium rendelete kifejezetten odaütal;

d) pénzügyekben az önkormányzat költségeinek és a költségek fedezetének megállapí-tására.

Az a) alatt említett ügyekben az önkormányzat terjedelméről és gyakorlati módjáról a m. kir. minisztérium mielőbb, de legkésőbb két éven belül a hatályos jogszabályok szükséges kiegészítésére és módosítására törvényjavaslatokat köteles az országgyűlés elé terjeszteni, illetőleg rendeleteket köteles kibocsátani.

II. A KÁRPÁTALJAI VAJDASÁG ÖNKORMÁNYZATÁNAK SZERVEI

8. § A Kárpátaljai Vajdaság önkormányzatának központi szervei:

a) a vajdasági gyűlés

b) a vajda

9. § A Kárpátaljai Vajdaság önkormányzatának képviseleti szerve a vajdasági gyűlés. A vajdasági gyűlés negyven tagját a választóközönség ötévenként választja.

Méltóságuk, illetve hivataluk alapján és annak tartama alatt tagjai a vajdasági gyűlésnek:

a) a vajda,

b) a következő egyháznagyok: a munkácsi görög szertartású római katolikus, a református és görögkeleti egyházaknak a Vajdaság területén főhatóságot gyakorló, rangban idős egy-egy magyar állampolgárságú püspöke,

c) az alispánok, Ungvár város polgármestere, a helytartói hivatal osztályvezetői, a pénzügyminiszter által kijelölt kárpátaljai pénzügyigazgató, a földművelésügyi miniszter által kijelölt kárpátaljai erdőigazgató és a kárpátaljai tankerületi főigazgató,

d) a Vajdaságra kiterjedő területen működő mezőgazdasági, továbbá kereskedelmi-és iparkamara elnöke.

A vajdasági gyűlésbe és annak tartamára a kormányzó a helytartónak a m. kir. minisztérium útján tett előterjesztésére legfeljebb tíz tagot kinevezhet. A vajdasági gyűlés tagjainak választásáról és a vajdasági gyűlési tagság megszüntetéséről a „végrehajtási törvény” rendelkezik.

10. § A vajdasági gyűlés

a) statútumokat alkot (11. §);

b) választja saját tisztikarát;

c) választja a vajdát (14. §);

d) választja a vajda mellé rendelt hivatalnak a jogszabályok értelmében választása alá eső tisztviselőit;

e) választja az alispánokat, a vármegyei főjegyzőket, tisztii főügyészeket, árvaszéki elnököket és főszolgabírákat, valamint a vármegyék választás alá eső egyéb tisztviselőit;

f) a vármegyék közigazgatási bizottságaiba (17. §) és egyéb testületi szerveibe az illető vármegyék lakói közül választja a törvény értelmében a választás alá eső tagokat;

g) megállapítja az önkormányzat költségvetését és zárszámadását;

h) a vajdasági önkormányzat költségeinek fedezésére igénybe veszi a Vajdaság közönségének hozzájárulását (19. §);

i) a vajdasági vármegyéket illetőleg (17. §) gyakorolja a törvényhatósági bizottságot megillető jogosítványokat, ideértve a szabályrendelet-alkotást és a közigazgatási bíróságnál emelhető panasz jogát, valamint a felsőházi tagok választására vonatkozó jogkört is;

j) ellenőrzi a Vajdaság önkormányzatát és erre vonatkozó felvilágosítást kérhet a vajdától;

k) a Vajdaság területén folyó kormányhatósági igazgatásra kifejezheti észrevételeit és óhajait, és ezeket a helytartó útján a miniszterelnökkel közli;

l) határoz mindazokban az ügyekben, amelyeket a törvény, miniszteri rendelet vagy vajdasági statútum hozzáutal.

11. § A vajdasági gyűlés a 7. §. rendelkezései értelmében az önkormányzat körébe tartozó ügyekben statútumokat alkot. Vajdasági statútum állapítja meg különösen:

- a) a vajdasági gyűlésekbe történő választásokra (9. §) a választókerületi beosztást;
- b) a vajdasági gyűlés tagjainak összeférhetetlenségét;
- c) a vajdasági gyűlés összehívásának, megalakulásának és működésének módját, rendes ülésszakainak idejét, valamint az ülések rendjét;
- d) a vajdasági statútumok és a szabályrendeletek kihirdetésének, közzétételének és hatálybalépésének szabályait, mégpedig a szabályrendeleteket illetően a vonatkozó törvények rendelkezéseitől eltérően is;
- e) a vajda vezetése alatt álló hivatal szervezetét;
- f) a 4. és az 5. §. korlátai között az önkormányzati közigazgatás nyelvhasználatának részletes szabályait;
- g) a Kárpátaljai Vajdaság címerét, valamint zászlajának színeit (6. §).

A vajdasági statútumok nem ütközhetnek törvénybe és országos szokásba. Viszont a vajdasági statútummal nem lehetnek ellentétesek a vajdasági törvényhatóságok és községek szabályrendeletei.

12. § A vajdasági statútumok és költségvetés tervezetét, valamint zárszámadást a vajda a vajdasági gyűlés elé terjesztés előtt legalább harminc nappal köteles a kormányzói helytartónak bemutatni. A vajdasági statútumokat a kormányzó nevében a helytartó erősíti meg.

A kormányzói helytartó a vajdasági gyűlés által megállapított szabályrendeleteket és a költségvetést jóváhagyás, a zárszámadást pedig tudomásulvétel végett a m. kir. miniszterelnökhöz terjeszti fel. A vajdasági statútumot csak a kormányzói helytartó megerősítése, a vajdasági gyűlés szabályrendeletét pedig az illetékes miniszter, vagy miniszterek részéről történt záradékolás után lehet kihirdetni.

13. § A kormányzó a vajdasági gyűlést a m. kir. minisztérium előterjesztésére feloszlathatja, ebben az esetben az új vajdasági gyűlést a kormányzó hívja össze.

14 § A kárpátaljai vajdát a vajdasági gyűlés öt évre választja a kijelölt választmány által kijelölt három személy közül. A választmány elnöke a kormányzói helytartó; hat tagja közül hármat a vajdasági gyűlés választ, hármat pedig a vajdasági gyűlés választott tagjai közül a kormányzói helytartó hív össze, illetve hív meg. Kijelölni csak olyan magyar állampolgárokat lehet, akik a Kárpátaljai Vajdaság területén laknak, vagy onnan származnak. A vajda a vajdasági gyűlés előtt esküt tesz.

A vajda:

- a) gondoskodik a törvényeknek, a rendeleteknek, a vajdasági gyűlés statútumainak, szabályrendeleteinek, továbbá a kormányhatóság és az önkormányzati hatóságok határozatainak és intézkedéseinek végrehajtásáról, amennyiben ez a fennálló szabályok értelmében nem tartozik más hatóság hatáskörébe;
- b) a helytartó előzetes hozzájárulásával kinevezi a vármegye választás alá nem eső tisztviselőit;
- c) a vajdasági költségvetés keretei között és a helytartó mellé szervezett Számvevőség ellenőrzésével gyakorolja az utalványozás jogát;
- d) az önkormányzat érdekeit képviseli és e célból a helytartó közvetítésével előterjesztéseket tehet a miniszterekhez;

e) teljesíti mindazt, amit a törvény, miniszteri rendelet vagy statútum a vajda jogkörébe utal.

A vajda esküjének szövegét, valamint felelősségre vonásának módját külön törvény állapítja meg. A vajda állására és szolgálati viszonyaira vonatkozó részletes szabályokat – amennyiben erről külön törvény nem rendelkezik – statútum állapítja meg.

III. A KORMÁNYZÓI HELYTARTÓ

15. § A kormányzói helytartót a m. kir. minisztérium előterjesztésére a kormányzó nevezi ki és menti fel állásától. A helytartó a kormányzó kezébe tesz esküt. A helytartó a kormányzó és a m. kir. minisztérium helyi képviselője, és egyúttal Ungvár törvényhatósági joggal felruházott város főispánja. A helytartó magyar zászlósúr és mint ilyen tagja az országgyűlés felsőházának.

A helytartó a vajdasági gyűlésen bármikor megjelenhet és felszólalhat: a vajdasági gyűlést jogosult elnapolni, a kormányzó nevében megerősítheti a vajdasági statútumokat. A helytartó ellenőrzi az önkormányzati szervek működését és a vajdaság háztartásának vitelét, továbbá biztosítja a szakigazgatás és önkormányzati igazgatás szervei működésének összhangját. A helytartó a törvényből folyó eltérésekkel gyakorolja a főispán, valamint esetleg a kormánybiztos (1929. XXX. tc. 36. § és 1939. II. tc. 142–145. §) jogosítványait is.³ Kinevezési jogát külön törvény szabályozza.

A helytartó jogkörét, a vezetése alatt álló hivatal szervezetét és működési rendjét, továbbá a miniszterek felügyeleti jogának gyakorlási módját e törvény korlátai között a m. kir. minisztérium rendelettel állapítja meg. A helytartó illetményeinek és a helytartói hivatal költségeinek fedezéséről a miniszterelnökség költségvetésében kell gondoskodni.

IV. VEGYES RENDELKEZÉSEK

16. § A Kárpátaljai Vajdaság területén az országgyűlési képviselők választására vonatkozó törvények az 1939. XVIII. törvénycikkben megállapított eltérésekkel irányadók. A Kárpátal-

³ Az 1929. évi XXX. tc. 36. §-a értelmében a kormányzat, belügyminiszteri előterjesztésre, feloszlathatja a törvényhatósági bizottságot és amennyiben a kisgyűlés sem alkalmas az ügyek ideiglenes vitelére, kormánybiztost állít a törvényhatóság élére. A kormánybiztos csak a halaszthatatlan ügyekkel foglalkozhat, nem jogosult újabb adók kivetésére és működését a törvényhatósági tisztviselők segítségével látja el, amíg újabb választásra nem kerülne sor. Az 1939. évi a honvédelemről szóló II. tc. 142–145. §-ai értelmében a minisztérium kivételes helyzetben szüneteltetheti az önkormányzatok működését és a feladatok ellátását kormánybiztosra ruházhatja. A kormánybiztos megsemmisítheti a hadviselés szempontjából sérelmes, a közbiztonság fenntartását akadályozó határozatokat, helyükbe saját határozatot állíthat. Ilyen esetekben a kormánybiztos közvetlenül rendelkezik a törvényhatósági alkalmazottakkal, a községi előljáróságok tagjaival. Ennek nyomán felfüggeszthet vagy felmenthet alkalmazottakat szolgálatuk ellátásából.

jai Vajdaság részéről a felsőházi tagokat az 1926. XXII. tc. 18. §-ában megállapított számban és szabályok szerint választják.⁴

17. § A Kárpátaljai Vajdaság területén három vármegye van, nevezetesen Ung, Bereg és Máramaros. E vármegyék a törvény értelmében a törvényhatósági bizottságot megillető jogköröket egyelőre együttesen a vajdasági gyűlésen gyakorolják. Az 1907. LX. törvénycikkben az alispán feladatkörébe utalt tennivalókat a vajda teljesíti.⁵ A vajdasági vármegyék közigazgatási bizottságaiba a törvény értelmében a törvényhatóság bizottság által választandó tagokat egyelőre a vajdasági gyűlés választja. A közigazgatási bizottság gyakorolja a törvény értelmében a kisgyűlést megillető hatáskört is.

A vármegyei tisztviselők választása öt évre szól.

A vármegyék tekintetében szükséges egyéb szabályokat külön törvény állapítja meg.

18. § A m. kir. minisztérium újonnan állapítja meg azoknak a szakigazgatási szerveknek területi beosztását, amelyek működése a Kárpátaljai Vajdaság területére kiterjed, vagy azok hatáskörét a helytartóra ruháztatja.

19. § A Vajdaság az önkormányzat központi igazgatásának költségeit a Vajdaság közönségének hozzájárulásából és esetleg az állam által a költségvetés keretében engedélyezett segélyből fedezi. A vajdasági önkormányzati központi igazgatás alkalmazottainak fizetését (havidíját, havibérét), lakáspénzét, családi pótlékát és hadipótlékát az államkincstár fizeti. A Vajdaság közönségének hozzájárulását csak a Vajdaság területén előírt állami alapadó arányában lehet igénybe venni.

A vajdasági törvényhatóságok és községek (városok) önkormányzatuk költségeit a törvényhatóságok és községek (városok) részére törvényekben és más jogszabályokban biztosított bevételekből és segélyekből fedezik. A vajdasági vármegyék alkalmazottainak az 1929. XXX. tc. 70. §-ában megjelölt illetményeit az államkincstár fizeti.⁶

20. § Azokon a kir. törvényszékeken, valamint kir. ítéltőablán, amelyeknek hatásköre a Vajdaság területére kiterjed, a szükséges számban rutén tanácsokat kell felállítani, a m. kir.

☞

⁴ A 18. § értelmében: „Minden vármegyei és városi törvényhatóság külön-külön saját közgyűlésén választja meg a felsőházba küldendő tagokat. Megválasztható az is, aki az illető törvényhatósági bizottságnak nem tagja; a törvényhatóság választása alapján nem lehetnek a felsőház tagjai: az illető törvényhatóság főispánja (főpolgármestere, kormánybiztosa), a törvényhatóság területén működő törvényhatósági és községi tisztviselők, továbbá azok az állami tisztviselők, akik a közigazgatási bizottságnak hivatalból tagjai. A törvényhatóság a felsőházba egy tagot választ, ha a törvényhatóság lakossága négynél nem több országgyűlési képviselőt választ. Ha a törvényhatóság lakossága által választott országgyűlési képviselők száma négynek többszöröse, a törvényhatóság a felsőházba minden négy képviselő után egy tagot választ; ha pedig az országgyűlési képviselők száma négynél több, de négynek nem többszöröse, a törvényhatóság a felsőházba minden négy képviselő után egy tagot és azonfelül még egy tagot választ. A választási eljárásról felvett jegyzőkönyvből (10. §) mindegyik megválasztott tag részére külön-külön az illető tag megválasztását igazoló hiteles kivonatot kell készíteni, melyet a választás vezetője és jegyzője ír alá.

⁵ Lásd részletesen az 1907. évi LX. törvénycikk rendelkezéseit a magyar királyi közigazgatási bíróság hatáskörének kiterjesztéséről.

⁶ Ennek értelmében a vármegye fizetési osztályokba nem sorolt alkalmazottait ugyanazok az illetmények illetik meg, mint az állami hasonló csoportba sorolt alkalmazottakat. Az alkalmazottak fizetését (havidíját, havibérét), lakáspénzét, családi pótlékát és hadi pótlékát az államkincstár viseli.

Kúrián és a m. kir. Közigazgatási Bíróságokon pedig ruténul tudó előadókról kell gondoskodni. A rutén nyelv és irodalom részére egyetemi tanszéket kell szervezni.

21. § E törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról külön törvény rendelkezik

Budapest, 1940. évi július hó 23. napján.

gr. Teleki Pál s. k

m. kir miniszterelnök

Forrás: BOTLIK JÓZSEF – DUPKA GYÖRGY: Ez hát a hon... Tények, adatok, dokumentumok a kárpátaljai magyarság életéből 1918–1991. Budapest–Szeged, 1991. 129–134.

SZABÁLYRENDELET BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS IDEIGLENES TÖRVÉNYHATÓSÁGI BIZOTTSÁGÁNAK ÜGYRENDJÉRŐL (Budapest, 1945. június 20.)

Az ügyrendről szóló előterjesztést a fővárosi közgyűlés előtt már a pártközi értekezlet részleteiben le-
tárgyalta. Az előterjesztést az ideiglenes törvényhatósági bizottság tagjai pár nappal a közgyűlés előtt
kapták meg a Fővárosi Közöny útján (*Fővárosi Közlöny* 1945. június 16. melléklet), majd június 20-án
apróbb változtatásokkal egyhangúlag el is fogadták (33/1945. közgyűlési számú határozat; a változta-
tásokról lásd 5. és 8. lábjegyzet, illetve a június 20-i rendes közgyűlés jegyzőkönyve: *Fővárosi Közlöny*
1945. június 30. 359–360.).

Az 1945. október 7-i demokratikus budapesti törvényhatósági választások révén megalakuló új bi-
zottság a november 28-ai alakuló ülésén ezt az ideiglenes ügyrendet (egy változtatással, lásd 3. láb-
jegyzet) fogadta el maga számára is (125/1945. kgy. sz. határozat). Az ügyrendet 1946. január 25-én
Szakasits Árpád, a törvényhatósági bizottság elnökének előterjesztésére kiegészítették és módosítot-
ták (lásd 4., 6., 7. és 9. lábjegyzetek, illetve a 20/1946. kgy. sz. határozat).

Új fővárosi törvény hiányában a főváros, és azon belül a törvényhatósági bizottság működését ál-
talános szinten továbbra is az 1930. évi XVIII. törvenycikk, részleteiben pedig az új ügyrend által nem
érintett korábbi szabályrendeletek határozták meg.

A jelen ügyrend alapján működő törvényhatósági bizottság 1950. január 24-én tartotta utolsó ülés-
sét. Egy rövid átmeneti időszak és átmeneti önkormányzati szerv, a képviselői bizottság működése
után, a tanács törvénnyel és az októberi tanácsválasztásokkal új típusú helyi szervezetet hoztak létre
Budapesten is.

ELSŐ FEJEZET A KÖZGYŰLÉSRŐL

1. § Az ideiglenes törvényhatósági bizottság közgyűlései.

(1) Az ideiglenes törvényhatósági bizottság a reá ruházott jogokat és kötelességeket a
közgyűlésen gyakorolja.

(2) A közgyűlés rendes és rendkívüli.

2. § A rendes közgyűlés.

Az ideiglenes törvényhatósági bizottság rendes közgyűlését minden hónapban az elnök
által esetenként megállapítandó napon tartja.

3. § A rendkívüli közgyűlés.

(1) Az elnök rendkívüli közgyűlést bármikor összehívhat.

(2) Az elnök köteles a rendkívüli közgyűlést összehívni, ha az összehívást

a) valamely jogszabály rendelkezése teszi szükségessé,

b) maga a közgyűlés határozza el,

c) a polgármester (akadályoztatása vagy állásának üresedésben léte esetében helyettese)
kívánja,

d) az ideiglenes törvényhatósági bizottságnak legalább 20 tagja a tárgy megjelölésével írásban kéri.

(3) Rendkívüli közgyűlés összehívására irányuló kérelmet az 1907: LX. tc. 8. §-ában említett eset kivételével az elnöknél kell előterjeszteni.

(4) A rendkívüli közgyűlést a (2) bekezdés a) és b) pontjaiban említett esetekben a jogszabály, vagy a közgyűlés által megállapított határidőn belül, egyéb esetekben legkésőbb a vonatkozó kívánság, illetve a kérelem előterjesztésétől számított nyolcadik napra kell összehívni.

4. § A közgyűlés összehívásának módja.

(1) A közgyűlés összehívása a közgyűlés helyének és időpontjának a Központi városháza és a kerületi előjáróságok hirdetőtábláin történő közhírré tétele útján történik.

(2) A rendes közgyűlés közhírré tételének legalább nyolc nappal, a rendkívüli közgyűlés közhírré tételének legalább 24 órával a rendkívüli közgyűlés napját megelőzően kell megtörténnie.

(3) Az ideiglenes törvényhatósági bizottság tagjai, a tanácskozási joggal bíró tisztviselők¹ és a szakszerűség képviselői² a tárgysorozatot és az előadók nevét magában foglaló névre szóló meghívót is kapnak, melyet a lehetőséghez képest a közhírré tétel napján kell kézbesíteni, egyben a Központi városháza és a kerületi előjáróságok hirdetőtábláin közszemlére kifüggeszteni.

5. § A közgyűlés nyilvánossága.

(1) A közgyűlés nyilvános.

(2) A közgyűlés helyiségeinek tanácskozás céljára rendelt részében a közgyűlés tartama alatt csak az ideiglenes törvényhatósági bizottság tagjai, tanácskozási joggal bíró tisztviselők és a szakszerűség képviselői, a sajtó képviselői, továbbá a polgármester által berendelt előadók, gyorsírók, rendfenntartó közegek és azok tartózkodhatnak, kiknek a közgyűléssel kapcsolatosan hivatalos tennivalójuk van, vagy kiknek a közgyűlés elnöke erre engedélyt adott.

(3) Azt, aki a közgyűlésnek tanácskozás céljára rendelt helyiségében a közgyűlés tartama alatt jogosulatlanul tartózkodik, az elnök távozásra felhívja, szükség esetén pedig rendőri karhatalommal eltávolíthatja.

(4) Az elnök a közgyűlés helyiségében a hallgatók részére elkülönített helyet jelöl ki.

(5) A hallgatók tetszést vagy nem tetszést nem nyilváníthatnak.

(6) Ha a hallgatók, vagy azok közül egyesek a tanácskozás csendjét vagy rendjét zavarják és ha az elnök figyelmeztetése sikerre nem vezet, az elnök az illető hallgatót, esetleg a hallgatóságot, szükség esetén karhatalommal eltávolíthatja.

¹ Tanácskozási joggal bíró tisztviselők: a polgármester, az alpolgármesterek, a tiszti főügyész (helyettesei), az árvaszéki elnök (helyettesei), a polgármesteri ügyosztályok vezetői és tiszti főorvos (helyettesei). [Lábjegyzet az eredeti dokumentumban.]

² A szakszerűség képviselői: a magyar államrendőrség budapesti főkapitánya és a Fővárosi Közmunkák Tanácsának elnöke (helyetteseik). (A Budapesti Nemzeti Bizottság 1945. március 19-én hozott határozata.) [Lábjegyzet az eredeti dokumentumban.]

MÁSODIK FEJEZET AZ ELNÖKSÉG ÉS JOGKÖRE

6. § Az elnökség.

- (1) A közgyűlés elnöksége az elnökből, két alelnökből és két³ jegyzőből áll.
- (2) Az elnökséget az ideiglenes törvényhatósági bizottság működésének, de legfeljebb egy naptári évnek tartamára, saját tagjai közül választja.
- (3) A közgyűlésen az elnök és az alelnökök felváltva elnökölnek.

7. § Az elnök jogköre.

- (1) Az elnök
 - a) összehívja, megnyitja, felfüggeszti, elnapolja, berekeszti a közgyűlést;
 - b) öröklik afelett, hogy a tanácskozásban és határozathozatalban érdekelt törvényhatósági bizottsági tag részt ne vegyen;
 - c) vezeti a tanácskozást, az ügyrendnek megfelelően megadja, megtagadja vagy megvonja a szót;
 - d) biztosítja a közgyűlés rendjét;
 - e) berekeszti a vitát, szükség esetén elrendeli a szavazást, felteszi a kérdést a szavazásra, megállapítja és kimondja a határozatot;
 - f) gyakorolja továbbá mindazokat a jogokat, illetve teljesíti azokat a kötelezettségeket, melyeket az ügyrend, vagy más jogszabály reá ruház.

(2) Az elnök – a felszólaló beszédének megszakításával is – bármikor szólhat.

(3) Az elnöknek a tárgyalás menetét és rendjét biztosító intézkedése, figyelmeztetése, rendreutasítása ellen felszólalni, azt visszautasítani, vagy vita tárgyává tenni nem lehet.

8. § Az elnök szavazati joga.

(1) Az elnök szavazati jogát abban az ügyben, melynek tárgyalása során elnökölt, nem gyakorolhatja.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezése azonban nem érinti az elnöknek döntési kötelezettségét (38. §) az egyszerű és névszerinti szavazásnál a szavazatok egyenlő megoszlása esetében.

9. § A közgyűlésen való kötelező részvétel.

(1) Az ideiglenes törvényhatósági bizottságnak tagjai, továbbá a tanácskozási joggal bíró tisztviselők és a szakszerűség képviselői a közgyűlésen részt venni kötelesek.

(2) A távolmaradás okát lehetőleg a közgyűlés megnyitásáig, legkésőbb azonban a közgyűlés berekesztése után 48 órán belül az elnökkel közölni kell.

(3) Az elnök a bejelentés alapján a távolmaradást igazoltnak veszi, vagy az ügyet a legközelebbi közgyűlés elé terjeszti, mely vita nélkül, egyszerű szavazással hozott határozattal dönt.

(4) Három hónapnál hosszabb ideig tartó távollétre engedélyt csak a közgyűlés, az illető törvényhatósági bizottsági tag kérelmére és az elnök indítványára vita nélkül, egyszerű szavazással hozott határozattal adhat.

(5) A pártok és szakszervezetek részéről kiküldött annak a törvényhatósági bizottsági tag-

³ Az újonnan választott közgyűlés az ideiglenes ügyrend átvételekor, 1945. november 28-án a jegyzők számát négyre emelte (125/1945. gy. sz. határozat).

nak ügyét, aki három egymásután következő közgyűlésről igazolatlanul elmarad, az elnök javaslattétel és annak megállapítása végett, vajon az illetőt terheli-e mulasztás, átteszi az igazoló választmányhoz.

(6) Az igazoló választmány jelentését az igazoló választmánynak arra vonatkozó javaslatával együtt, hogy az illető törvényhatósági bizottsági tagságát továbbra is megtarthatja avagy elveszítse-e, a legközelebbi rendes közgyűlés tárgysorozatának elejére fel kell venni és afelett a törvényhatósági bizottság közgyűlése véglegesen határoz.

(7) Ha a törvényhatósági bizottság úgy dönt, hogy az illető törvényhatósági bizottsági tagságát elveszti, úgy a soron következő póttag behívásáról az igazolóválasztmány elnöke haladéktalanul gondoskodik.⁴

10. § A tárgysorozat.

(1) Az ideiglenes törvényhatósági bizottság közgyűlésének tárgysorozatát polgármester javaslata alapján az elnök állapítja meg.

(2) A polgármester egyes ügyeknek a tárgysorozatba való felvételét kívánhatja.

(3) Azokat a közgyűlés hatáskörébe tartozó ügyeket,

a) amelyeknek a közgyűlésen való tárgyalását maga a közgyűlés határozta el,

b) amelyeknek a közgyűlésen való tárgyalását a polgármester kívánja, a legközelebbi rendes közgyűlés napirendjére fel kell venni.

(4) A (3) bekezdés b) pontja alapján a tárgysorozatot csak rendkívüli sürgősség esetében lehet kiegészíteni és csak akkor, ha az erről szóló értesítés a közgyűlés kezdete előtt legalább 24 órával az ideiglenes törvényhatósági bizottságban képviselt pártok elnökségéhez és a Szakszervezeti Tanács főtítkárságához kikézbeküldhető.

(5) A tárgysorozat kiegészítését a Központi városházán és a kerületi előljáróságok hirdető tábláin a (4) bekezdésben említett határidőn belül kell közhírré tenni.

(6) A tárgysorozat kiegészítésének okául szolgáló rendkívüli sürgősséget az elnök a közgyűlés megnyitása után megindokolni tartozik.

11. § A jegyzők jogköre.

A jegyzők

a) felelősek a tárgyalás anyagának jegyzőkönyvbe foglalásáért,

b) a beérkezett iratokat felolvassák,

c) a felszólalni kívánókat jegyzékbe foglalják annak feltüntetésével, hogy az illető a javaslat (indítvány) mellett, vagy ellen kíván felszólalni,

d) az egyszerű és névszerinti szavazásnál a szavazatokat összeszámolják,

e) nyilvántartják a közgyűlés tagjainak részvételét.

12. § A jegyzőkönyvről.

(1) A közgyűlésről jegyzőkönyvet kell vezetni.

⁴ Az (5)–(6) pontok esetében az 1946. januári módosítás (20/1946. kgy. sz. határozat) a három igazolatlan hiányzás esetén a bizottsági tagság elvesztését automatikussá nyilvánította. Az ezzel kapcsolatos teendőkkel igazolóválasztmány helyett a bizottság elnökét bízta meg, miután igazolóválasztmányt az 1945. novemberben megalakult új közgyűlés nem hozott létre. Egyben a pártvezetők megállapodásának megfelelően a (7) pont is módosult: a póttagok behívása nem automatikusan, a megválasztott lista sorrendje alapján, hanem az adott pártvezetés javaslatára történt.

(2) A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell:

- a) annak a megjelölését, hogy a közgyűlés rendes vagy rendkívüli-e, továbbá a közgyűlés helyét és időpontját,
- b) a megjelentek neveit,
- c) a közgyűlés megnyitásának idejét,
- d) az esetleges elnöki bejelentéseket,
- e) a tárgyalta ügyek megjelölését és ezen ügyekben hozott határozatokat,
- f) a választások eredményét,
- g) a határozathozatal (szavazás) módját, névszerinti szavazás esetén azt, hogy kik szavaztak a határozat mellett és kik szavaztak a határozat ellen,
- h) a 36. § (6) bekezdése alapján nyilvánított esetleges ellenvéleményeket,
- i) a közgyűlés során előfordult fontosabb mozzanatokat,
- j) a közgyűlés bezárásának (berekesztésének) idejét.

(3) A jegyzőkönyvet a polgármester által rendelkezésre bocsátott gyorsíróknak a tanácskozásokról felvett gyorsírói feljegyzései alapján kell elkészíteni.

13. § A jegyzőkönyv hitelesítése és aláírása.

(1) A jegyzőkönyvet a közgyűlés megnyitása után az elnök javaslatára vita nélkül, egyszerű szavazással kiküldött és a közgyűlésen való állandó jelenlétre kötelezett két törvényhatósági bizottsági tag hitelesíti.

(2) Ha a közgyűlés több napon át tart, mindegyik napra más hitelesítőket kell kiküldeni.

(3) Ha a kiküldött törvényhatósági bizottsági tagok, vagy azok egyike a jegyzőkönyvet hitelesíthetőnek nem találja, annak végleges szövegét a gyorsírói feljegyzések alapján az elnökség az elnök által összehívott ülésen szótöbbséggel hozott határozattal állapítja meg. Határozathozatalhoz az elnökség legalább három tagjának jelenléte szükséges. Az elnök nem szavaz, szavazategyenlőség esetében azonban döntenie köteles.

(4) A jegyzőkönyvet a hitelesítőkön kívül az elnökség tagjai közül azok írják alá, akik az illető közgyűlésen az elnöki, illetve jegyzői teendőket ténylegesen ellátták.

HARMADIK FEJEZET A KÖZGYŰLÉS TÁRGYALÁSI RENDJE

14. § A tárgyalható ügyek.

A közgyűlésen csak a tárgysorozatba felvett ügyeket, ezekkel kapcsolatosan a tárgyalás során előterjesztett indítványokat, a bejegyzett önálló indítványokat, a bejegyzett interpellációkat és az előző közgyűlésen előterjesztett, de akkor meg nem válaszolt interpellációkra adandó válaszokat lehet tárgyalni.

15. § A tanácskozásban résztvevők.

A tanácskozásban az ideiglenes törvényhatósági bizottság tagjain kívül a tanácskozási joggal felruházott tisztviselők és a szakszerűség képviselői, illetve berendelt előadók vehetnek részt.

16. § Az érdekeltség.

(1) Az a törvényhatósági bizottsági tag, aki a tárgyalás alatt álló ügyek valamelyikében – akár közvetlenül, akár hozzátartozói útján közvetve – mint magánszemély is érdekelt, az illető ügy tárgyalásában és az illető ügyre vonatkozó határozathozatalban részt nem vehet.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezését a tisztviselőkre és a szakszerűség képviselőire azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy az illető ügy tárgyalásában nem vehetnek részt.

(3) Az érdekeltség kérdését az elnök, vagy bármely törvényhatósági bizottsági tag az ügy döntését célzó szavazás elrendeléséig felvetheti.

(4) A közgyűlés az érdekeltség kérdésében az elnök, vagy az ideiglenes törvényhatósági bizottság bármely tagja indítványára – az érdekeltnak állított törvényhatósági bizottsági tag, vagy tisztviselő, illetve a szakszerűség képviselője és a tiszti főügyész meghallgatása után – hozzászólás nélkül, egyszerű szavazással hozott határozattal dönt.

(5) Ha a közgyűlés az érdekeltséget megállapította, az érdekelt törvényhatósági bizottsági tag az illető ügyre vonatkozó tárgyalásban és határozathozatalban, az érdekelt tisztviselő, illetve a szakszerűség képviselője pedig az illető ügyre vonatkozó tárgyalásban részt nem vehet.

(6) A közgyűlésnek az érdekeltség kérdésében való döntése csak az illető ügyben hozott határozat érdeme ellen előterjesztett jogorvoslatban támadható meg.

17. § Felszólalás napirend előtt.

(1) Napirend előtti felszólalásra az elnök akkor ad engedélyt, ha a felszólalni kívánó törvényhatósági bizottsági tag erre vonatkozó szándékát az elnöknek a közgyűlés megnyitása előtt bejelenti.

(2) Napirend előtti felszólalás esetén határozathozatalnak helye nincsen.

18. § Felszólalás személyes kérdésben.

(1) Személyes kérdésben való felszólalásra az elnök az engedélyt a kérelem előterjesztésekor éppen folyamatban lévő felszólalás befejezése után azonnal megadja.

(2) Személyes kérdésben történő felszólalással kapcsolatban határozathozatalnak helye nincsen.

19. § Felszólalás az ügyrendhez.

(1) Az ügyrendhez való felszólalásra az elnök az engedélyt a kérelem előterjesztésekor éppen folyamatban lévő felszólalás befejezése után azonnal megadja.

(2) Az ügyrendhez való felszólalással kapcsolatban határozathozatalnak helye nincs.

20. § A felszólalások sorrendje.

(1) Az előadó után, ha szövegre a javaslat (önálló indítvány) mellett és ellene is jelentkeztek, a javaslat (önálló indítvány) ellen feliratkozott első jelentkezőt kell felhívni.

(2) Az (1) bekezdés esetében az első felszólaló után a további felszólalókat jelentkezésük váltakozva kell szólásra hívni aszerint, hogy a javaslat (önálló indítvány) mellett vagy ellene kívánnak szólni.

(3) Az előadó, az elnökség tagjai, a tanácskozási joggal bíró tisztviselők és a szakszerűség képviselői bármikor felszólalhatnak.

21. § A vita berekesztése.

Ha a felszólalók beszédüket befejezték és ha az elnök felhívására új felszólaló nem jelentkezik az elnök a vitát berekeszti.

22. § A költségvetés tárgyalása.

(1) A költségvetés tárgyalását a költségvetési javaslatnak az ideiglenes törvényhatósági bizottság tagjai részére való kézbesítéstől számított 8 nap eltelte előtt megkezdeni nem lehet.

(2) A költségvetés tárgyalására összehívott közgyűlésen csak a költségvetést szabad tárgyalni.

(3) A költségvetés tárgyalása általános vitával kezdődik.

(4) Az általános vita bezárása után a közgyűlés a költségvetésnek részletes tárgyalás alapjául való elfogadása kérdésében további hozzászólás nélkül határoz.

(5) A közgyűlés a költségvetést a részletes vita során fejezetenként tárgyalja.

(6) Az üzemek költségvetését a közgyűlés rendszerint üzemenként tárgyalja.

(7) A közgyűlés az elnök, vagy bármelyik törvényhatósági bizottsági tag indítványára egyszerű szavazással hozott határozattal elrendelheti több rokontermészetű intézmény, közmű és üzem költségvetésének együttes tárgyalását.

(8) Ha a költségvetés fejezeteinek egyes címeihez indítványokat terjesztettek elő, először ezek elfogadása tárgyában kell dönten. Az indítványok letárgyalása után határoz a közgyűlés a költségvetés illető fejezetének elfogadása kérdésében.

(9) A költségvetésnek részletes letárgyalása után a közgyűlés a költségvetés mérlegének megállapítása és a kapcsolatos különféle polgármesteri javaslatok elfogadása tárgyában egyszerű szavazással hozott határozattal határoz.

NEGYEDIK FEJEZET AZ ÖNÁLLÓ INDÍTVÁNYOK

23. § Az önálló indítványok bejelentése és nyilvántartása.

(1) A tárgysorozatba felvett ügyekkel össze nem függő önálló indítványt az elnöknél kell 2 példányban írásban bejelenteni.

(2) A bejelentésnek tartalmaznia kell

a) az önálló indítványttevő nevét,

b) az indítvány szabatos szövegét,

c) annak feltüntetését, hogy az önálló indítvány sürgős tárgyalását kívánja-e,

d) az önálló indítványttevő sajátkezű aláírását.

(3) Az elnök az önálló indítványt erre a célra szolgáló könyvbe való bejegyzés útján nyilvántartásba veszi.

24. § Az önálló indítványnak a tárgysorozatba való felvétele.

(1) Az elnök az önálló indítványt a napirend egyéb pontjait követőleg közvetlenül az esetleges interpellációk elé veszi fel a tárgysorozatba.

(2) Ha az önálló indítványt annak benyújtását követő rendes közgyűlés előtt legalább 3 nappal megelőzőleg jelentették be, azt ezen közgyűlésnek, ellenkező esetben pedig a közgyűlést közvetlenül követő rendes közgyűlés tárgysorozatába kell felvenni.

25. § Az önálló indítvány előterjesztése.

(1) Az önálló indítványt az indítványtevőnek a tárgysorozat illető pontjánál elő kell terjesztenie és megindokolnia.

(2) Ha az indítványtevő szólásra való felhívásakor nem jelentkezik, az önálló indítványt a napirendről törölni kell, kivéve, ha azt az ideiglenes törvényhatósági bizottság egy másik tagja képviseli.

(3) Ha az indítványtevő indítványának sürgős tárgyalását kívánta, akkor az indítványtevő felszólalása után a sürgősség tekintetében a polgármester javaslatot tesz, mely felett az esetleges hozzászólások után a közgyűlés egyszerű szavazással hozott határozattal dönt.

(4) Ha a közgyűlés a sürgősséget kimondja, az önálló indítvány érdemi tárgyalását azonnal meg kell kezdeni.

(5) Ha a közgyűlés az önálló indítványt sürgősnek nem találja, vagy ha az önálló indítványtevő a sürgős tárgyalást nem kívánta, az önálló indítványt az önálló indítványtevő felszólalása után [(1) bek.] a polgármesternek kell kiadni.

(6) A polgármester az (5) bekezdés alapján hozzá utalt önálló indítványt köteles legkésőbb a közgyűlés napjától számított 15 nap után következő első rendes közgyűlés napirendjére érdemi tárgyalásra előkészíteni.

(7) A polgármester által tárgyalásra előkészített önálló indítványt az elnök köteles a legközelebbi rendes közgyűlés tárgysorozatába felvenni.

ÖTÖDIK FEJEZET AZ INTERPELLÁCIÓK

26. § Az interpelláció.

Interpellációt

a) a polgármesterhez és

b) a szakszerűség képviselőihez lehet intézni.

27. § Az interpelláció bejelentése és nyilvántartása.

(1) Az interpellációt az elnöknel kell 2 példányban írásban bejelenteni.

Az elnök az interpellációt erre a célra szolgáló könyvbe való bejegyzés útján nyilvántartásba veszi és küldönccel haladéktalanul a címzetthez továbbítja.

(2) Az interpellációra vonatkozó bejelentésnek tartalmaznia kell

a) az interpelláló nevét,

b) az interpelláció szabatos szövegét,

c) annak feltüntetését, hogy az interpellációt kihez intézik és

d) az interpelláló sajátkezű aláírását.

28. § Az interpellációnak a tárgysorozatba való felvétele.

(1) Az elnök az interpellációt a közgyűlés tárgysorozatába a tárgysorozat egyéb pontjait és az esetleges önálló indítványokat követően veszi fel.

(2) Ha az interpellációt annak benyújtását követő rendes közgyűlés előtt legalább 24 órával megelőzőleg jelentették be, azt ennek a közgyűlésnek, ellenkező esetben pedig ezt a közgyűlést közvetlenül követő rendes közgyűlés tárgysorozatába kell felvenni.

29. § Az interpelláció előterjesztése.

(1) Az interpellációt az interpellálónak a tárgysorozat illető pontjánál kell előterjeszteni és megindokolni.

(2) Ha az interpelláló szólásra való felhívásakor nem jelentkezik, az interpellációt a napirendről törölni kell, kivéve, ha azt az ideiglenes törvényhatósági bizottság egy másik tagja képviseli.

30. § Az interpellációra adott válasz.

(1) Az interpellációra címzettnek lehetőleg azonnal, de a legközelebbi rendes közgyűlésen feltétlenül válaszolnia kell.

(2) Ha a címzett válaszát a legközelebbi rendes közgyűlésen kívánja megadni, úgy azt az illető közgyűlés tárgysorozatának végére kell felvenni.

(3) Az interpelláló a válasz megadása után felszólalhat.

(4) A címzett a felszólalásra nyilatkozhat.

(5) Ezután a közgyűlés további hozzászólás nélkül egyszerű szavazással határoz afelett, hogy a választ tudomásul veszi-e.

(6) Ha a közgyűlés a választ nem vette tudomásul, az interpellációt a címzettnek tárgyalásra való részletes előkészítés végett ki kell adni és a legközelebbi rendes közgyűlés tárgysorozatába fel kell venni.

HATODIK FEJEZET A HATÁROZATHOZATAL

31. § A határozathozatal időpontja és az érvényes határozathoz szükséges szavazatok száma.

(1) A vita bezárását a határozathozatal követi.

(2) A határozathoz, ha jogszabály kifejezetten másképp nem rendelkezik, rendszerint viszonylagos (relatív) szótöbbség szükséges.

(3) A polgármester megválasztását kimondó határozathoz a beadott szavazatok általános többsége szükséges.

32. § Tanácskozó- és határozatképesség.

A tanácskozó- és határozatképességhez az elnökség tagjain kívül legalább 30 törvényhatósági bizottsági tag jelenléte, illetve szavazata szükséges.

33. § A határozathozatal módja.

(1) A határozatot rendszerint szavazással kell megállapítani.

(2) Az elnök a szavazással való határozást minden esetben elrendelheti.

(3) A szavazást el kell rendelni, ha azt a jogszabály teszi szükségessé, vagy ha azt legalább 10 jelenlevő törvényhatósági bizottsági tag kívánja.

34. § A kérdés feltevése.

(1) A kérdést úgy kell feltenni, hogy arra igennel, vagy nemmel lehessen határozni.

(2) A kérdés feltevése előtt bármelyik törvényhatósági bizottsági tag kérelmére a tárggyal kapcsolatos indítványokat ismertetni kell.

(3) Ha a döntésre kerülő kérdés, cikk vagy javaslat (indítvány) több részből áll, a közgyűlés az elnök, vagy bármelyik törvényhatósági bizottsági tag indítványára vita nélkül, egyszerű szavazással hozott határozattal annak részekre osztását és részenként való eldöntését határozhatja el.

(4) Elsősorban a halasztó javaslatot,⁵ egyébként a polgármester (alpolgármesterek, előadók) javaslatát (indítványát) kell döntés alá bocsátani.

(5) Egyebekben a döntés alá kerülő javaslatok (indítványok) szavazás alá bocsátásának sorrendjét az elnök állapítja meg.

35. § A szavazás módja.

(1) A szavazás nyílt vagy titkos.

(2) A nyílt szavazás egyszerű, vagy névszerinti.

36. § Az egyszerű szavazás.

(1) A közgyűlés rendszerint egyszerű szavazással határoz.

(2) Az egyszerű szavazás felállással történik.

(3) Ha az eredmény kétséges, az elnök ellenpróbát rendel el. Az elnök az ellenpróbát köteles elrendelni, ha azt legalább 10 jelenlévő törvényhatósági bizottsági tag kéri.

(4) Ellenpróba esetén a jegyző a javaslat (indítvány) mellett és ellene szavazókat egyenként összeszámolja.

(5) A javaslat ellen szavazók összeszámolása a javaslat mellett szavazók számának az elnök által való bejelentése után történik.

(6) Az egyszerű szavazás esetében az ideiglenes törvényhatósági bizottságnak azok a tagjai, kik valamely határozathoz nem járulnak hozzá, ellenvéleményüket a közgyűlés tartama alatt, legkésőbb azonban az aznapi ülés berekesztésétől számított 24 órán belül az elnökhöz írásban benyújthatják, ami az ülési jegyzőkönyvben feltüntetendő.

37. § Névszerinti szavazás.

(1) Névszerint kell szavazni:

a) ha a határozat

aa) új adók, illetékek, tarifák megállapítására, a meglévők felemelésére, mérséklésére,

ab) vagyonszerzésre, elidegenítésre vagy megterhelésre,

ac) szerződés vagy egyesség kötésére,

ad) kölcsön felvételére, vagy szavatosság vállalására vonatkozik,

b) ha azt jogszabály elrendeli,

c) ha azt legalább 10 jelenlévő törvényhatósági bizottsági tag kéri.

(2) A névszerinti szavazás az ideiglenes törvényhatósági bizottsági tagjainak betűrendben való névszerinti felhívása mellett történik.

38. § Az elnök döntési kötelezettsége.

Ha az egyszerű és névszerinti szavazásnál a szavazatok egyenlően oszlanak meg, az elnök dönteni köteles.

39. § Titkos szavazás.

 ⁵ A halasztó javaslat kiemelt kezelése Moór Gyula módosító javaslatára került az ideiglenes ügyrendbe 1945. június 20-án.

A szavazás személyi (választási, fegyelmi stb.) ügyekben – hacsak valamely jogszabály kifejezetten nyílt szavazást nem rendel – titkos.⁶

40. § A titkos szavazás helye és a helyiség berendezése.

(1) A titkos szavazás az ideiglenes törvényhatósági bizottság szavazatszedő küldöttségé által kijelölt helyiségben történik.

(2) A szavazatszedő küldöttség az elnök által kijelölt – a közgyűlésnek tanácskozás céljára rendelt helyiségétől különálló – helyiségben működik.

(3) A (2) bekezdésben említett helyiségbe a szavazó törvényhatósági bizottsági tagokon, a tiszti főügyészen (helyettesén) és a kirendelt tisztviselőkön kívül senki be nem léphet.

(4) A szavazóhelyiségben a szavazatszedő küldöttség asztalának minden oldaláról könnyen hozzáférhetőnek kell lennie.

(5) Az asztalon, vagy az asztal mellett, a szavazólapokat tartalmazó borítékok bedobására alkalmas nyílással ellátott urnát kell elhelyezni.

(6) A szavazatszedő küldöttség közvetlenül a titkos szavazás megkezdése előtt meggyőződik arról, hogy az urna üres, annak megtörténte után a szavazatszedő küldöttség elnöke a szavazatszedő küldöttség tagjainak jelenlétében az urnát lezárja.

41. § A szavazatszedő küldöttség.

(1) Az ideiglenes törvényhatósági bizottság szavazatszedő küldöttsége a közgyűlés által egy évi időtartamra a közgyűlés elnökének indítványára egyszerű szavazással kiküldött elnökből, 2 elnökhelyettesből és 9 tagból áll.

(2) A szavazatszedő küldöttség határozatképes, ha az elnökon, ennek akadályoztatása, vagy az elnöki tisztség üresedésben léte esetében az egyik elnökhelyettesen kívül két tag van jelen.

(3) Az elnökhelyettes, ha nem elnököl, tagként jön figyelembe.

(4) A szavazatszedő küldöttség egyszerű szavazással határoz.

(5) Az elnök nem szavaz.

(6) Ha szavazatok egyenlően oszlanak meg, az elnök dönt.

A szavazatszedő küldöttség jegyzője a polgármester által kirendelt törvényhatósági tisztviselő.

42. § A titkos szavazás időtartama.

(1) A titkos szavazás időtartamát a közgyűlés elnöke állapítja meg.

(2) A titkos szavazás időtartamát annak megkezdésétől számított egy óránál rövidebb időtartamban megállapítani nem lehet.

(3) Az elnök a titkos szavazás időtartamát a titkos szavazás elrendelésével egyidejűleg a közgyűléssel közli.

(4) Az elnök a közgyűlést a titkos szavazás időtartamára felfüggesztheti.

43. § A titkos szavazás módja.

(1) A titkos szavazás borítékba helyezett szavazólapokkal történik.

(2) A szavazólapokat és a borítékokat egyenlő nagyságú, egyenlő színű, vastagságú és

⁶ Az 1946. januári módosítás szerint a testületi szervek megalakításáról vagy kiegészítéséről a közgyűlés elnökének javaslatára a közgyűlés egyszerű szavazással is határozhat. Legalább 15 közgyűlési tag írásos kívánságára azonban a titkos szavazást meg kell tartani.

minőségű – át nem tetsző – papírból hivatalból kell elkészíteni és ugyanazon a helyen az elnök hivatalos pecsétjével ellátni.

(3) A szavazás úgy történik, hogy szavazni kívánó törvényhatósági bizottsági tagnak a szavazatszedő küldöttség elnöke egy szavazólapot és egy borítékot ad át. A szavazó a szavazólapot a szavazatszedő küldöttség elnöke által kijelölt fölkében, vagy erre a célra kijelölt helyen olymódon készíti elő szavazásra, hogy a szavazás titkosságát meg ne sértse. Ezután a szavazólapot borítékba helyezve a szavazatszedő küldöttség elnökének átnyújtja, aki a szavazatot az urnába helyezi.

(4) A szavazatukat beadott törvényhatósági bizottsági tagokról külön jegyzéket kell készíteni, mely a szavazatszedő küldöttség jegyzőkönyvéhez csatolandó.

44. § Titkos szavazás tisztviselői állások betöltése felett.⁷

(1) Tisztviselői állások betöltése tárgyában tartandó titkos szavazásnál a szavazólapokon betöltendő állások számát és betűsoros rendben a pályázók nevét kell feltüntetni.

(2) A szavazás úgy történik, hogy a szavazó annyi pályázó neve után rajzol írónnal keresztet, ahány állást a szavazás alkalmával be kell tölteni.

(3) A szavazat a kereszttel megjelölt pályázó (pályázók) javára adottnak tekintendő.

45. § Titkos szavazás tisztviselői fegyelmi eljárás elrendelése felett.

(1) Ha fegyelmi eljárás elrendelése felett történik szavazás, a szavazólapon az érdekelt tisztviselő neve után »igen« és »nem« szavakat kell illeszteni.

(2) Ha a szavazni szándékozó törvényhatósági bizottsági tag a fegyelmi eljárás elrendelését kívánja, akkor a »nem« szót, ha pedig szavazatát az érdekelt tisztviselő javára kívánja adni, akkor az »igen« szót áthúzással törölnie kell.

46. § Titkos szavazás közszolgálatban való visszatartás felett.

A közszolgálatban való visszatartás feletti titkos szavazásra a 45. § rendelkezéseit kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a »nem« szó törlése a visszatartás mellett, az »igen« szó törlése pedig a visszatartás ellen irányuló szavazatnak tekintendő.

47. § A titkos szavazás eredményének megállapítása.

(1) A titkos szavazás eredményét a szavazatszedő küldöttség állapítja meg.

(2) A szavazatszedő küldöttség elnöke a titkos szavazásra megszabott idő elteltével a titkos szavazást befejezettnek nyilvánítja, a szavazólapokat az urnából a szavazatszedő küldöttségnek legalább két tagja jelenlétében kiveszi és a szavazatokat ezek jelenlétében összeszámolja.

(3) A szavazás eredményének megállapításánál nem vehető figyelembe – érvénytelen – a szavazat:

- a) ha a szavazó a szavazás titkosságát nyilvánvalóan megsértette,
- b) ha nem hivatalból előállított szavazólapot használtak,

⁷ Az 1946. januárjában e pont a következő szöveggel egészült ki: „...abban az esetben, ha a megválasztandó tisztviselő (tisztviselők) személyére nézve előzetes pártközi megegyezés jött létre, a titkos szavazás... a következőképpen történik: a szavazólapon »Hivatalos jelölt«, illetve »Hivatalos jelöltek« megnevezés alatt a betöltendő állásra (állásokra) megválasztandó személy (személyek) nevét kell feltüntetni. Ha a szavazólapon törlés nincsen, a szavazat a hivatalos jelöltre (jelöltekre) adottnak tekintendő. A közgyűlés elnöke a titkos szavazási eljárás megkezdése előtt a közgyűlés jegyzőjével valamennyi pályázó nevét felolvastatja.”

- c) ha a szavazólapon vagy borítékon ismertető jel van,
- d) ha a szavazólap a szavazaton kívül feltételt, vagy más korlátozást tartalmaz,
- e) ha a szavazólapot egész terjedelmében áthúzták, vagy másként megsemmisítették,
- f) ha nem állapítható meg egyértelműen, hogy a szavazó kire akart szavazni.
- g) ha a 44. § alapján történő szavazásnál a szavazó több pályázó neve után rajzol keresztet, mint ahány állást be kell tölteni,
- h) ha a 45. § és 46. § alapján történő szavazásnál az érdekelt tisztviselő neve után illesztett »igen« és »nem« szavak közül egyik sem, vagy mind a két szó töröltetett.

(4) Az egyes szavazatok érvényessége felett a szavazatszedő küldöttség határoz.

(5) Azokat a szavazólapokat, amelyeket a szavazatszedő küldöttség érvénytelennek nyilvánított, külön kell választani, egyszersmind a jegyzőkönyvben röviden meg kell említeni azt az okot, amely miatt azt érvénytelennek találták.

(6) A szavazatok összeszámlálásának eredményét legalább két szavazatszedő küldöttségi tagnak kell jegyeznie.

(7) A szavazólapokat és borítékokat – az érvényes szavazólapokat és borítékokat az érvénytelenektől elkülönítve – be kell csomagolni és hivatalos pecséttel le kell pecsételni.

48. § A szavazatszedő küldöttség jegyzőkönyve.

(1) Az ideiglenes törvényhatósági bizottság szavazatszedő küldöttsége a titkos szavazásról jegyzőkönyvet készít.

(2) A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell:

a) a titkos szavazás helyét és napját,

b) a titkos szavazás kezdetét és végét,

c) a 47. § (3) bekezdésében említett körülményeket,

d) a titkos szavazás során hozott határozatokat, a határozatokra vonatkozó szavazatok megoszlását, a fontosabb mozzanatokat és a szavazatszedő küldöttség elnökének esetleges intézkedéseit,

e) a titkos szavazás és az 50. § (3) bekezdésében meghatározott esetben a sorshúzás eredményét.

(3) A szavazatszedő küldöttség tagjai által ezen küldöttség működése során nyilvánított észrevétel (különvélemény) fontosabb mozzanatnak ((2) bekezdés d) pont) nem tekintendő, azonban a jegyzőkönyvben megemlíthető, az észrevételt tevő kívánságára pedig megemlíthető.

(4) A jegyzőkönyvet a szavazatszedő küldöttség elnöke, a jegyzőkönyv írásbafoglalásának befejeztekor jelenlévő tagjai és jegyzője írják alá.

(5) A szavazók neveit tartalmazó jegyzéket a jegyzőkönyvhöz hozzá kell fűzni és a fűzőzsinór végét hivatalos pecséttel ellátni.

49. § A titkos szavazás eredményének jelentése.

(1) A szavazatszedő küldöttség elnöke (elnökhelyettese) a titkos szavazás megtörténtéről a közgyűlés elnökének jelentést tesz, egyben a szavazásról felvett jegyzőkönyvet, a szavazók neveit tartalmazó jegyzéket, a szavazó lapokat és a borítékokat, illetve a hivatalos pecsétet átadja.

(2) Az elnök a jegyzőkönyvet a jegyző útján felolvastatja.

50. § A titkos szavazásnál a szavazatok egyenlő megoszlása.

- (1) A titkos szavazásnál, ha a szavazatok egyenlően oszlanak meg, az elnök nem dönthet.
- (2) Az (1) bekezdés esetében újabb titkos szavazást kell elrendelni és azt a legközelebbi közgyűlés napirendjére egyidejűleg ki kell tűzni.
- (3) Ha a szavazatok az újabb titkos szavazásnál is egyenlően oszlanak meg, a határozatot sorshúzás útján kell megállapítani.
- (4) A sorshúzást a szavazatszedő küldöttség ejti meg.

51. § A határozat kihirdetése.

(1) A jegyzőkönyv felolvasása után a közgyűlés elnöke megállapítja, hogy a határozat mellett szavazott-e annyi törvényhatósági bizottsági tag, ahány szavazat a határozathoz szükséges. (31. § (3) bek., 32. §).

(2) A titkos szavazással hozott határozat kihirdetése után a közgyűlés elnöke a jegyzőkönyvet, a jegyzéket, a szavazólapokat, a borítékokat és a hivatalos pecsétet a választás jogerőre emelkedése időpontjáig való megőrzés céljából magánál tartja.

(3) A (2) bekezdésben említett szavazólapokat és borítékokat a választás jogerőre emelkedése után az elnök vagy megbízottjának jelenlétében haladéék nélkül meg kell semmisíteni.

HETEDIK FEJEZET A TANÁCSKOZÁS RENDJÉNEK BIZTOSÍTÁSA

52. § A rendzavarás.

(1) Az ideiglenes törvényhatósági bizottságnak azt a tagját, aki a tanácskozás rendjét és méltóságát ismételt figyelmeztetés után tovább zavarja, az elnök rendreutasítja.

(2) Ha az ismételt rendreutasítás nem vezet eredményre, az elnök – esetleg a felszólaló beszédének megszakításával – a tiszti főügyészt (helyettesét) felhívja, hogy a rendzavarást elkövető törvényhatósági bizottsági tagnak az aznapi közgyűlésről való kizárása kérdésében tegyen indítványt. Ha a rendzavarás nagyon súlyos, vagy ha azt durva sértegetéssel követték el, több ülésről való kizárást is lehet indítványozni.⁸ A tiszti főügyész (helyettese) a kizárás kérdésében elnöki felhívásra köteles indítványt tenni. Az indítvány felett a közgyűlés hozzászólás nélkül, egyszerű szavazással, szótöbbséggel végérvényesen határoz.

(3) Ha a közgyűlés a kizárást elhatározza, az elnök az illető törvényhatósági bizottsági tagot az azonnali eltávozásra felszólítja.

(4) Ha a kizárt törvényhatósági bizottsági tag az elnök felhívására azonnal el nem távozik, őt rendőri karhatalommal eltávolíthatja.

(5) Ha a rendzavarást a közgyűlés által ismételten kizárt törvényhatósági bizottsági tag követte el, a tiszti főügyész (helyettese) a (2) bekezdés alapján előterjesztendő indítványa során javasolhatja, hogy a kizárás kimondásán felül az ügy az igazolóválasztmány elé utaltassék.

⁸ A több ülésről való kizárás lehetősége Moór Gyula módosító javaslatára került az ideiglenes ügyrendbe 1945. június 20-án.

(6) Ha az elnök a (4) bekezdés alapján kénytelen eljárni, vagy ha a közgyűlés a tisztí fő-
ügyész (helyettese) indítványára az ügynek az igazolóválasztmány elé való utalását is elha-
tározta, az elnök az igazolóválasztmányt haladéktalanul megkeresi annak megvizsgálása
végett, hogy az illető törvényhatósági bizottsági tag magatartása következtében nem vált-e
a törvényhatósági bizottsági tagságra méltatlanná.

(7) Az igazolóválasztmány javaslatát a legközelebbi közgyűlés tárgysorozatának elejére
fel kell venni és afelett a közgyűlés véglegesen határoz.

Az, akit az ideiglenes törvényhatósági bizottság közgyűlése a bizottsági tagságra méltat-
lannak talált, elveszti bizottsági tagságát. Az, aki bizottsági tagságát ebből az okból vesztet-
te el, a közgyűlés határozatának napjától számított hat év alatt nem lehet tagja a székesfő-
város törvényhatósági bizottságának.

(8) Ameddig az ideiglenes törvényhatósági bizottság az igazolóválasztmány javaslata fe-
lett nem határozott, a kizárt törvényhatósági bizottsági tag a közgyűlésen nem vehet részt.⁹

NYOLCADIK FEJEZET VEGYES RENDELKEZÉSEK

53. § A közgyűlés által hozott határozatok és azok kiadmányai.

(1) A közgyűlés által hozott határozatokat az elnök vagy az egyik alelnök írják alá.

(2) Az (1) bekezdésben említett határozatoknak a felek részére szóló kiadmányait a
»Kiadmányok hitelül« szavak hozzáadásával a jegyző írja alá.

A kiadmányokat a törvényhatóság pecsétjével kell ellátni.

54. § Életbelépés.

(1) Ez a szabályrendelet a kihirdetés napján életbe lép.

(2) A közgyűlés ügyrendjére vonatkozó régebbi szabályrendelet hatályát veszti.

*Forrás: Szabályrendelet Budapest Székesfőváros Ideiglenes Törvényhatósági Bizottságának Ügy-
rendjéről. Budapest Székesfőváros Törvényhatósági Bizottsága által az 1945. évben tartott köz-
gyűlések jegyzőkönyvei. Bp., 1945. 26–37. (június 20.)*

Másodközlés: Fővárosi Közlöny, 1945. június 26. melléklet.

⁹ Az 1946. januári módosítás alapján az igazolóválasztmány itt meghatározott feladatait egy esetenként megalakuló összeférhetetlenségi bizottság veszi át.

KAMARÁK

A DUNA-TISZA KÖZI MEZŐGAZDASÁGI KAMARA ALAPSZABÁLYA

(Kecskemét, 1922. július 23.)

A mezőgazdasági érdekképviseletről szóló 1920. évi XVIII. törvénycikk az Országos Mezőgazdasági Kamara felállításával mellett rendelkezett a kerületi érdekképviselői szervek létrehozásáról is. Az 1920-as évek folyamán felállított, területi alapon szerveződő öt kamara különböző jog- és feladatköröket vett át az államapparátustól, emellett tanácsadó, felvilágosító és tájékoztató munkájával segítette az agráriumban tevékenykedőket. Ezen a téren talán a Duna-Tisza közti Mezőgazdasági Kamara (DTMK) működött a leghatékonyabban, amely többek között központi fekvésének, a fővároshoz való közelségének valamint hozzáértő és elkötelezett tisztviselői karának volt köszönhető. Különösen kiemelkedő szerepet játszott a DTMK eredményes és széleskörű tevékenységében Gesztelyi Nagy László, a kamara igazgatója.

A Duna-Tisza közti Mezőgazdasági Kamara első alapszabályát a közgyűlés 1922. július 23-án fogadta el, a szakminiszter pedig november 11-én hagyta jóvá. A nyomtatásban 1923-ban megjelent dokumentumot több alkalommal módosították, utoljára 1944-ben. A második világháború után a kamara működése az érdekképviselői terén megszűnt, de az államhatalom formálisan csupán a 24.070/1946. M. E. számú rendelettel számolta fel őket.

A DUNA-TISZA KÖZI MEZŐGAZDASÁGI KAMARA ALAPSZABÁLYA

A KAMARA JELLEGE, CÉLJA, CÍME, TERÜLETE, SZÉKHELYE ÉS PECSÉTJE

1. § A mezőgazdasági érdekképviseletről szóló 1920. évi XVIII. tc.¹ értelmében a mezőgazdaság fejlesztésére és irányítására, valamint a mezőgazdasági lakosság különleges érdekeinek egyetemes előmozdítására és képviselésére (T. 27. §) törvényes mezőgazdasági érdekképviselői szervezet alakul, melynek szervezésénél és működésénél a törvény, az annak alapján kibocsájtandó miniszteri rendeletek és a jelen alapszabályok rendelkezései irányadók.²

2. § E törvényes mezőgazdasági érdekképviselői szervezet címe: „Duna-Tisza közti Mezőgazdasági Kamara.” Működési területe kiterjed: Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm.³, Csongrád

¹ A mezőgazdasági érdekképviseléséről szóló 1920. évi XVIII. tc. Ahol a főszövegben hivatkozott törvényi vagy rendeleti hely rendelkezéseit külön nem ismertetjük, ott annak tartalma megegyezik a közölt rendeletben/alapszabályban/ügyrendben foglaltakkal.

² A kamara 1942. április 19-i közgyűlésén elfogadott módosítása értelmében az érdekképviselői szervezet, működésére és feladataira irányadónak ismerte el a fenti 1920. XVIII. tc. mellett az 1937. XVII. tc-et, az ezek alapján kiadott miniszteri rendeleteket, illetve „a kamara szervezeti és ügyrendi, végül a kamarai tisztviselők szolgálati, illetmény, nyugdíj és fegyelmi szabályzatának a rendelkezéseit”. Bács-Kiskun megyei Önkormányzati Levéltár (BKMÖL) IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

³ A rövidítés jelentése: vármegye.

vm., Bács-Bodrog vm., Csanád vm., Torontál vm., Arad vm., valamint Budapest székesfőváros és Kecskemét, Hódmezővásárhely, Szeged, Baja törvényhatósági joggal felruházott városok területére.⁴ Székhelye Kecskemét. Pecsétje az ország címere „Duna-Tisza közti Mezőgazdasági Kamara Kecskemét” körirattal.

A KAMARA SZERVEZETE

3. § A törvény értelmében a kamara szervezetét alkotják: 1. a kamarai tagok közgyűlése, 2. a kamarai igazgatóválasztmány, 3. a kamarai szakosztályok és bizottságok, 4. a kamara elnöksége, 5. a kamarai tisztviselők.⁵

A KAMARA TAGJAI

4. § A kamara választott rendes tagjai azok, akiket a törvény 28. §-ának rendelkezései értelmében a kamara területéhez tartozó vármegyék vármegyeyei és törvényhatósági joggal felruházott városok városi mezőgazdasági bizottságai rendes tagokul megválasztanak, vagy, ha ezek tagsági helye megüresedik, akik a póttagok sorából rendes tagokként meghívhatnak.⁶

A kamara területén lévő vármegyeyei és városi hatóságok mezőgazdasági bizottságai a következő számban választanak kamarai tagokat: Pest-Pilis-Solt-Kiskun vm. 40 rendes és 20 póttagot, Csongrád vm. 10 rendes és 5 póttagot, Csanád vm. 15 rendes és 10 póttagot, Bács-Bodrog vm. 10 rendes és 5 póttagot, Torontál vm. 5 rendes és 5 póttagot, Arad vm. 5 rendes és 5 póttagot, Budapest székesf. 5 rendes és 5 póttagot, Kecskemét th. v.⁷ 10 rendes és 5 póttagot, Hódmezővásárhely th. v. 10 rendes és 5 póttagot, Szeged th. v. 10 rendes és 5 póttagot, Baja th. v. 5 rendes és 5 póttagot.⁸

☞

⁴ A terület-visszacsatolások eredményeképp 1941 után a kamara illetékességi területéhez tartozott a kiegészült, teljes Bács-Bodrog vármegye valamint Szabadka, Újvidék és Zombor városa is. 1942-es alapszabály. BKmÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

⁵ Az 1942-es módosítás a kamara szervei között sorolja fel a fentiek mellett az elnöki tanácsot valamint az elnököt és alelnököket is. BKmÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

⁶ 1942-től a rendes tagokat – az 1937: XVII. tc. 2. §-a értelmében – 6, illetve 7 választói csoportba sorolták: „1.) Akinek birtoka, haszonélvezete, javadalmi birtoka, haszonbérlete 3 kat. [katasztrális] holdat meg nem halad; 2.) 3 kat. holdat meghalad, de 10 kat. holdnál nem több; 3.) 10 kat. holdat meghalad, de 30 kat. holdnál nem több; 4.) 30 kat. holdat meghalad, de 100 kat. holdnál nem több; 5.) 100 kat. holdat meghalad, de 500 kat. holdnál nem több; 6.) 500 kat. holdat meghalad; 7.) a gazdatisztek.” BKmÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

⁷ A rövidítés jelentése: törvényhatósági joggal felruházott város.

⁸ A kamara 1934. április 16-án tartott közgyűlésén hozott határozat alapján módosították ezt a passzust, melyet a miniszter a 1721/1934. F.M. rendelettel hagyott jóvá. A kamarai tagok létszámát fölemelő új paragrafus így szólt: „A Kamara területén lévő vármegyeyei és városi törvényhatóságok mezőgazdasági bizottságai a következő számban választanak kamarai tagokat: 1.) Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye: 50 rendes és 20 póttagot, 2.) Csongrád vármegye: 15 rendes és 5 póttagot, 3.) Csanád–Arad–Torontál vármegye: 25 rendes és 10 póttagot, 4.) Bács-Bodrog vármegye: 15 rendes és 5 póttagot, 5.) Budapest székesfőváros: 5 rendes és 5 póttagot, 6.) Kecskemét th.város: 10 rendes és 5 póttagot, 7.) Hódmezővásárhely th. város: 10 rendes és 5 póttagot.

5. § A törvény 30-ik §-a értelmében a választott rendes és póttagok fele 3 év múlva kilép. E kilépés kisorsolás útján történik, amely kisorsolást az igazgatóválasztmány ülésén az elnökség ejti meg. A kisorsolt tagok azonban tagsági jogukat mindaddig gyakorolhatják, míg tagsági helyük szabályszerűen betöltve nincs.⁹

6. § Hivatalból rendes tagok a törvény 32. §-a értelmében a kamara területén legalább is egy törvényhatóság területére kiterjedően törvényesen megalakult és ilyként működő mezőgazdasági egyesületek és a mezőgazdasági munkásegyletek elnöke és egy-egy vezető tisztviselője, úgyszintén azon gazdasági szervezetek vidéki központjainak elnöke és egy-egy tisztviselője, mely szervezetek központokat a földművelésügyi miniszter¹⁰ a kamara meghallgatásával ilyenekül kijelöl, továbbá a kamara területén működő és vidéki központban nem társult gazdasági szervezetek azonos célokat szolgáló oly csoportjainak, amelyeket a földművelésügyi miniszter jelölt, tagjaik torából választott két-két képviselője.

7. § A kamara közgyűlése a közgazdaság, a mezőgazdaság és mezőgazdasági munkásügyek körül érdemeket szerzett és a kamara területén lakó egyének sorából a választott rendes tagok számának egynegyed részéig kültagokat is választhat a kamarába. (33. §) A kültagok választása 3 évre érvényes. Ha a megválasztott kültag meghal, lemond, vagy a kamara területéről elköltözik, megüresedő helye új választással betölthető.¹¹

KAMARAI TAGOK JOGAI ÉS KÖTELESSÉGEI

8. § A mezőgazdasági kamara összes tagjainak joga van ahhoz, hogy a kamara közgyűléseire és amennyiben valamelyik szakosztályba vagy bizottságba megválasztattak, annak üléseire meghívassanak, ott megjelenhessenek, a tanácskozásban ügyrend szerint részt vehessenek, javaslatokat, indítványokat terjeszthessenek elő.

A kamara közgyűlésében szavazati joggal azonban csak a rendes tagok bírnak.

9. § a kamarai tagok kötelessége, hogy a vállalt tisztségüket az ország mezőgazdaságá-

8.) Szeged th. város: 10 rendes és 5 póttagot. 9.) Baja th. város: 5 rendes és 5 póttagot." BKmÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

Az 1942-es módosítás újabb változtatásokat, hozott, a közgyűlésben helyet adva a visszatért területek képviselőinek is. A terület összetétele a következőképp állapított meg: Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye 42 rendes és 21 póttagot, Csongrád vármegye 18 rendes és 9 póttagot, Csanád-Arad-Torontál vármegye 18 rendes és 9 póttagot, Bács-Bodrog vármegye 30 rendes és 15 póttagot, Budapest 6 rendes és 6 póttagot, Kecskemét 12 rendes és 6 póttagot, Hódmezővásárhely 12 rendes és 6 póttagot, Szeged 12 rendes és 6 póttagot, Baja 6 rendes és 6 póttagot, Szabadka 12 rendes és 6 póttagot, Újvidék és Zombor pedig külön-külön 6-6 rendes és póttagot delegálhatott. BKmÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

⁹ 1942-től ez a rendszer megváltozott: a rendes tagok megbízása innentől kezdve 6 évre, a kültagoké 3 évre szült. A mezőgazdasági egyesületek és szervezetek pedig csupán 2-2 közösen megválasztott tagot delegálhattak a kamarába. A módosítás eredményeképp összesen 5 örökös tiszteletbeli tag választására is lehetőség nyílt. BKmÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

¹⁰ Az eredeti szövegben a földművelésügyi miniszter kifejezés szerepel, de a dokumentumban mindenhol a ma használatos alakot használjuk.

¹¹ Az 1942-es módosítás még egy kategóriát belefoglalt a kamara tagságába: „Rendes tagjai továbbá a kamarának azok a gazdatisztek, akiket az 1937. évi XVII. tc. 6. §-a alapján a gazdatisztek saját kebelükből mezőgazdasági kamarai rendes taggá megválasztanak.” BKmÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

nak előbbvitele érdekében lelkiismeretes odaadással teljesítsék, a kamarai gyűléseken megjelenjenek, a kamara működését elősegítsék és esetleges megbízatásaikat tárgyilagosan és gondosan teljesítsék.

Akik a kamarai gyűléseken 1 évnél tovább nem vesznek részt és elmaradásukat elfogadhatóan nem igazolják, a kamarai tagok közül törlendők.

10. § A kamarai tagság díjtalan közfeladat. Azoknak a tagoknak azonban, akik nem laknak a kamara székhelyén, az ülésben való megjelenésük alkalmával felmerült útiköltségeit a kamara megtéríti. E megtérítés mérvét időről-időre az igazgatóválasztmány állapítja meg.

Nagyobb munkafeladat esetén az igazgatóválasztmány tiszteletdíjat is engedélyezhet.

11. § A kamarai tag nem vehet részt olyan ügyek gyűlési tárgyalásában vagy megbízással nyert elintézésében, amely ügy a saját vagy közvetlen hozzátartozói anyagi vagy személyes érdekeit érinti. Erre a kamara elnöksége az illető tagot figyelmeztetheti, kétség esetén a tagot igazoló bizottság elé utasíthatja.

A KAMARA KÖZGYŰLÉSE

12. § A kamara közgyűlése a kamara elhatározásainak legfőbb szerve. Kizárólagosan a közgyűlésnek van fenntartva a következő ügyekben való határozás:

1. az alapszabály módosítása,
2. ügyrend és egyéb kamarai szabályok megalkotása és megváltoztatása,
3. évi költségvetés és kamarai illetékkulcs megállapítása,
4. évi zárszámadás megállapítása,
5. ingatlanszerzés, megterhelés, eladás, kölcsönfelvétel, általában vagyoni jogilag kötelező szerződések jóváhagyása,
6. perindítás, permegszüntetés, perbeli egyezségek kötése,
7. elnök, alelnökök választása,
8. igazgatóválasztmányi tagok megválasztása, szakosztályok szervezése és azok feladatainak előírása, tagjaik megválasztása, igazoló, számvizsgáló és fegyelmi bizottságok tagjainak megválasztása, a szakosztályok és bizottságok módosítása vagy megszüntetése,
9. igazgató megválasztása,
10. tisztségviselői állások szervezése,
11. kamarai kültagok választása,
12. kamarai tagok törlése felett határozás,
13. kamarai intézmények létesítésének jóváhagyása,
14. országos kamarába tagok választása,
15. tisztségviselők nyugdíjazása feletti határozás.¹²

13. § A közgyűlés összehívására a kamara elnöke jogosult, akadályoztatása esetén az első alelnök, ennek akadályoztatása esetén a második alelnök hívja össze. A földművelésügyi miniszter rendeletére bármikor összehívandó a közgyűlés. 20 rendes tag írásban kifejezett

¹² Az 1942-es módosítás alapján kizárólag a közgyűlés jogába tartozott a fentiek mellett a különböző tiszteletdíjak megállapítása. Lásd: 1942-es alapszabály 12. §. BKMÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

kívánságára vagy a számvizsgáló bizottság óhajára is össze kell hívni a közgyűlést, legkésőbb 15 nap alatt.¹³

14. § Rendes közgyűlést évente legalább kétszer kell tartani. Egyiket, melynek a jövő évi költségvetés feltétlen tárgysorozatára tűzendő, október hó végéig, a másikat, melyre az évi zárszámadás előterjesztendő, május hó végéig. Ez utóbbi közgyűlésre a kamara múlt évi tevékenységéről jelentés is előterjesztendő.¹⁴

15. § A közgyűlési meghívó a kamara összes tagjaihoz a gyűlés napját megelőzőleg 10 nappal postán megküldendő, a meghívón a tárgysorozat is közlendő.

16. § A közgyűlés határozatképességéhez legalább 30 szavazatra jogosult tag jelenléte szükséges. Határozatképtelenség miatt meg nem tartható közgyűlést 14 nap utánra ugyanazon tárgysorozattal, azzal a megjegyzéssel kell összehívni, hogy a megjelenők számára és csoportokra tekintet nélkül az határozatképes lesz.

17. § A kamarai ülések nyilvánosak, olyan tárgyat azonban, melyet az elnök vagy az ülés tagjainak többsége nem tart nyilvánosan tárgyalhatónak, vagy amelyeket a földművelésügyi miniszter titoktartás feltétele mellett közöl, zárt ülésben kell tárgyalni. (T. 41. §) A kamarai közgyűlés egyszerű szavazattöbbséggel hozza határozatait.

IGAZGATÓVÁLASZTMÁNY

18. § Az ügyek állandó vitelére a 20 tagból álló igazgatóválasztmány hivatott.¹⁵ Az igazgatóválasztmány tagjait a kamara közgyűlése választja 3 évre a kamara rendes tagjaiból, a törvény azon rendelkezéseinek figyelembe vételével, hogy abban mindegyik törvényhatóság és mindegyik érdekeltségi csoport lehetőleg arányosan képviselve legyen. (T. 42. §)¹⁶

19. § Az igazgatóválasztmánynak hivatalból tagjai az elnök, alelnökök, elnöke a kamarai elnök, helyettese az első alelnök, akit akadályoztatása esetén a második alelnök helyettesít, szavazati jog nélküli tagja az igazgató.

20. § Az igazgatóválasztmány szükséghez képest tart üléseket, öt igazgatóválasztmányi tag írásban kifejezett kérelmére azonban bármikor összehívandó. Határozathozatalához az elnökön kívül a választmány szavazati jogú öt tagjának jelenléte szükséges.

21. § Az igazgatóválasztmány a kamara nevében végzi mindazt, ami nem tartozik kifejezetten a közgyűlés hatáskörébe. Eléje terjesztendő minden oly nagyobb elvi kérdés, ami a kamara területének mezőgazdasági viszonyait és a kamara által képviselt mezőgazdasági érdekeltségek állásfoglalását érinti. Az igazgatóválasztmány elhatározása alá bocsátandó minden kezdeményezés, ami a kamarából kiindul. Az egyes szakosztályok és bizottságok által megtárgyalt ügyeket és a közgyűlés által tárgyalandó ügyeket is az igazgatóválasztmány elé kell terjeszteni. A kamara közgyűlése az igazgatóválasztmányt utólagos bejelen-

¹³ 1942-től 40 kamarai rendes tag kérelme kellett a közgyűlés összehívásához. BKmÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

¹⁴ Az 1942-es módosítás ide beillesztett rendelkezése szerint: „Rendkívüli közgyűlést az elnök a felmerülő szükséghez képest hív össze.” BKmÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

¹⁵ 1942-től 28 tagú a kamarai választmány. BKmÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

¹⁶ T.: A mezőgazdaság érdekképviseletéről szóló 1920. évi XVIII. tc.

tés kötelezettsége mellett olyan ügyekben is felruházhhatja a végérvényes határozás és intézkedés jogával, amelyek különben a közgyűlés hatáskörébe tartoznak.

SZAKOSZTÁLYOK ÉS BIZOTTSÁGOK

22. § A kamara közgyűlése az egyes kérdések szakszerű megtárgyalására és előkészítésére ahhoz értő tagjaiból a szükséghez képest szakosztályokat alakíthat.

A szakosztályoknak hivatalból tagjai a kamara elnöke, alelnökei és igazgatója. Az elnökét tagjai sorából mindenik szakosztály maga választja.

Az egyes szakosztályok a közgyűlés által megállapított tagjai számának fele részéig nem kamarai tagokból is kiegészíthetik magukat és szükség szerint alkalmilag is felkérhetnek egyes szakférfiakat az ügyek megvilágítására, akik azonban szavazatukkal nem vehetnek részt a szakosztályok megállapodásaiban,

23. § A szakosztályok kötelesek behatóan megtárgyalni, előkészíteni, véleményekkel ellátni az elnökség által hozzájuk utalt ügyeket, azonkívül azonban önként is tárgyalás alá vehetnek bármely szakkérdést és a mezőgazdaság valamely ágának fejlesztésére önálló javaslatokat és előterjesztéseket is tehetnek. A megállapodásuk eredményét az igazgatóválasztmány elé kell terjeszteniük, mely azokat a kamara nevében hozandó határozattá emelés vagy közgyűlés elé terjesztés végett tárgyalás alá veszi.

24. § A kamara közgyűlése meghatározott feladatkörrel állandó vagy ideiglenes jellegű bizottságokat választhat és azok tagjainak számát megállapíthatja és a tagokat rendes tagjai sorából megválaszthatja.

Minden esetre szervezni kell a következő állandó jellegű bizottságokat:

a) az igazoló, bizottságot, melynek 5 tagja választandó, a kamarában képviselt 5 érdekelt-ségi csoportból. Elnöke a kamara elnöke vagy általa megjelölendő helyettese.

b) számvizsgáló bizottságokat, az 5 érdekelt-ségi csoportból 5 taggal. Elnökét a bizottság maga választja.

c) fegyelmi bizottságot, 5 taggal az 5 érdekelt-ségi csoportból, saját maga által választott elnökkel.¹⁷

E bizottságok feladatait és jogkörét részletesen a kamara ügyrendjében, számviteli és fegyelmi szabályaiban kell megállapítani.

ELNÖKSÉG

25. § A mezőgazdasági kamara 3 év tartamára elnököt és 2 alelnököt választ A választás csak a földművelésügyi miniszter jóváhagyásával érvényes.¹⁸

¹⁷ Az 1942-es módosítás a bizottságok tagjait 7-7 főre növelte, illetve megalakította a jelölő bizottságot, amelyben tag volt a kamara alelnöke is. Az 1944. április 15-én elfogadott és a 82.275/1944. IX. 3. földművelésügyi leirattal megerősített változtatás után pedig a fegyelmi bizottság a közgyűlés által választott elnökből és 4 tagból állt. (Mindkét változtatásra lásd: BKmÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.)

¹⁸ 1942-től minden érdekelt-ségi csoport egy-egy alelnököt delegálhatott. BKmÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

Az elnök és alelnökök választása közfelkiáltással vagy titkos szavazás útján történik.

26. § A kamara működését az elnök irányítja. Az igazgató és a tisztségviselőkar segítségével intézi a folyó ügyeket vagy pedig a tárgyak természetéhez képest mérlegelve, az egyes szakosztályok, bizottságok nagy az igazgatóválasztmány elé utalja azokat. Összehívja a kamara közgyűléseit és az igazgatóválasztmány üléseit és vezeti azok tárgyalásait.

E teendőben az elnököt az első alelnök, annak akadályoztatása esetén a második alelnök helyettesíti.

27. § Kifelé a kamarát az elnök képviseli. A kamara hivatalos kiadmányait az igazgatóval együtt írja alá. Vagyonjogilag kötelező okiratokra azonban rajtuk kívül még egy igazgatóválasztmányi tag aláírása is szükséges.

28. § Elnök, alelnökök és igazgató alkotják a kamara elnöki tanácsát, az elnöki tanács az elnök által eléje utalt ügyek megtárgyalásával az elnököt a kamara vezetésében támogatja.

KAMARAI TISZTVISELŐK

29. § A kamarai ügyeket rendszeres illetménnyel alkalmazott igazgató és megfelelő számú tisztségviselő látja el.

Igazgatóul csak főiskolai képzettséggel és megfelelő közgazdasági ismeretekkel bíró egyén alkalmazható.

Alkalmazásához a földművelésügyi miniszter megerősítése szükséges. (T. 46. §)

Az igazgatói állás, kivéven az első kinevezést (46. §) nyilvános pályázat útján a kamara közgyűlése titkos szavazással tölti be.

30. § Az igazgató a kamarai hivatal felelős vezetője és a kamara többi tisztségviselőinek közvetlen főnöke, kiknek munka beosztása felett rendelkezik.

31. § A kamara az igazgató segítségére szükséghez képest rendszeres illetménnyel ellátott tisztségviselőket vagy ideiglenes munkaerőket alkalmaz. Fogalmazáshoz szükséges személynél tartozó állásokra csak főiskolai képzettségű és közgazdasági ismeretekkel bíró egyének választhatók. Tisztségviselői állások ideiglenes betöltése az igazgatóválasztmány, ily állások rendszeresítésére és végleges betöltésére pedig a közgyűlés jogosult. Az ideiglenes munkaerőket az igazgató alkalmazza.

32. § Úgy az igazgató, mint a többi összes tisztségviselő és alkalmazottak illetményeit a kamara költségvetésébe kell beállítani.

33. § A kamara rendszeres illetménnyel ellátott és a közgyűlés által véglegesített tisztségviselői, alkalmazottai, kivéve az ideiglenes munkaerőket, az állami tisztségviselő nyugdíjszabályzatához hasonló nyugdíjigénnyel bírnak, azokkal az eltérésekkel, amelyeket a kamara nyugdíjszabályzata esetleg előír. Az előző szolgálati évek beszámítása tekintetében a közgyűlés határoz.¹⁹

34. § Úgy az igazgatónak, mint a kamara összes tisztségviselőjének és egyéb alkalmazottai-

¹⁹ Az 1942-es alapszabály a kamarai tisztségviselő ügyében a központi fegyelmi tanácsot jelölte ki másodfokú döntéshozó fórumnak, amely az országos kamara vezetőjéből mint elnökből és hat tagból állt, ebből két fő volt földművelésügyi minisztérium főosztályvezetője, négyet az Országos Mezőgazdasági Kamara elnöki tanácsa jelölt ki. BKmÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

nak szolgálati és fegyelmi viszonyairól, valamint felelősségére vonatkozóan a kamara közgyűlése által megállapított szolgálati és fegyelmi szabályok irányadók.

KÖLTSÉGVETÉS, ZÁRSZÁMADÁS, VAGYONKEZELÉS

35. § A kamara jövő évre előirányzott kiadásait és várható bevételeit tartalmazó költségvetést minden évben az őszi közgyűlés elé kell terjeszteni.

A rendszeresített állásokra előirányzott illetmények a költségvetésben részletesen feltüntetendők.

Ugyancsak a költségvetésben kell feltüntetni a jövő évben szedendő kamarai illeték kivetési kulcsát. (T. 48. §)

36. § Az elmúlt évi. kiadásokról, bevételekről és vagyonkezelésről zárszámadást és mérleget kell készíteni és azt a kamarai számvizsgáló bizottság jelentésével együtt a tavaszi közgyűlés elé terjeszteni.

37. § A kamara pénzkészletét és értékpapírjait a kamara székhelyén levő és az igazgatóválasztmány által megjelölt, teljesen megbízható pénzügyi intézménynél folyószámlán kell kezelni. Nagyobb összegeknek más módon való gyümölcsoztetéséről az igazgatóválasztmány javaslatára a közgyűlés határoz.

38. § A költségvetés keretén belül utalványozásra az elnök és az igazgató együttesen jogosultak, akadályoztatásuk esetén általuk személy szerint megjelölt helyetteseik. A költségvetés keretén belül rendszeresen ismétlődő kiadásokat, illetményeket, azonkívül kisebb mérvű váratlan kiadásokat az igazgató is kiutalványozhat.

39. § Rendkívüli szükség esetén az igazgatóválasztmány olyan kiadások utalványozását is engedélyezheti, amelyek a költségvetésbe felvéve nincsenek. Ilyen kiadások azonban és azok indokolása jóváhagyás végett a legközelebbi közgyűlés elé terjesztendők.

40. § A kamara összes bevételeiről és kiadásairól pontos könyvelést, ingó és ingatlan vagyronról pedig leltárt kell vezetni. Egyebekben a vagyon kezelés és számvitel részleteit a kamara számviteli szabályzata és ügyrendje szabályozza.²⁰

KÖZLEMÉNYEK

41. § A kamara hirdetményeit, közleményeit és közgyűlési meghívóit a kamara hivatalos lapjában kell közzétenni és e hivatalos lapot a kamara minden tagjának meg kell küldeni.

Ha a kamarának nincs saját hivatalos lapja, a hivatalos közleményeket tartalmazó hírlapokat időközönként az igazgatóválasztmány jelöli ki és erről a tagokat értesíti.

²⁰ Az 1942-es módosítás rendelkezései szerint a kamara házipénztárában 1000 pengőnél nagyobb összeg nem volt szabad tartani, a beérkezett pénzeket 24 óra alatt a folyószámlára be kellett fizetni. BKMÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

FELÜGYELET

42. § A kamara felett a felügyeletet a földművelésügyi miniszter (T. 50. §), másrészt az Országos Mezőgazdasági Kamara (T. 74. §) gyakorolják. A felügyeleti jog gyakorolhatása érdekében a kamara közgyűléseinek és igazgatóválasztmányának gyűlési meghívóit és tárgysorozatot úgy a földművelésügyi miniszternek, mint az Országos Mezőgazdasági Kamarának oly időben kell megküldeni, hogy magukat a gyűléseken képviseltethessék.

A közgyűlési jegyzőkönyvek másolatát legkésőbb 4 hét alatt a földművelésügyi miniszternek és az országos mezőgazdasági kamarának meg kell küldeni.

ALAPSZABÁLYOK MÓDOSÍTÁSA

43. § A kamara jelen alapszabályait csak a kamara közgyűlése módosíthatja. Alapszabály módosító határozatához a földművelésügyi miniszter jóváhagyása szükséges.

Kelt Kecskeméten, a Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara alakuló üléséből, 1922. évi július hó 23-án.

Purgly Emil s. k.
elnök.
(P. H.)

Dr. Gesztelyi Nagy László s. k.
igazgató.

64.644. sz./1922. XII/B.

Jóváhagyom:

Budapest, 1922. évi november hó 11-én.
Szabó s. k.
M. kir. földművelésügyi miniszter
(P. H.)

Forrás: A Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara alapszabályai. Kecskemét, 1923.

AZ ORSZÁGOS MEZŐGAZDASÁGI KAMARA ALAPSZABÁLYA

(Budapest, 1923. február 18.)

A mezőgazdaság érdekképviseléséről szóló 1920. évi XVIII. törvény háromlépcsős érdekképviselési rendszert hozott létre: a mezőgazdasági bizottságok delegálták tagjaikat a Debrecen, Győr, Kaposvár, Kecskemét és Miskolc székhellyel felállított öt kerületi mezőgazdasági kamarába, melyek előterjesztéseit a működésüket összefogó és koordináló Országos Mezőgazdasági Kamara (OMK) közvetítette a Földművelésügyi Minisztérium felé. A későbbiek során kialakult gyakorlat szerint a szakminisztérium legtöbbször csak az OMK vezetőivel és képviselőivel állt szóba, emiatt azonban a Hoyos Miksa, majd Khuen-Héderváry Károly által vezetett országos szerv – a határozottabb kormányzati figyelem és nyomásgyakorlás miatt – autonómikus törekvései gyakran bátortalanabbak voltak, mint azt a kerületi kamarák elvárták tőle.

Az alább közölt dokumentum az OMK 1923-as alapszabálya, amely 1926-ban jelent meg nyomtatásban. A szabályzatot több alkalommal módosították, utoljára 1943-ban. Ennek alapján készítették el a OMK ügyrendjét is, amely később mintául szolgált a kerületi kamarák számára. A második világháború után a kamara vezetése már nem működött, a szervezet megszüntetésére pedig az 24.070/1946. M. E. számú rendelettel került sor.

AZ ORSZÁGOS MEZŐGAZDASÁGI KAMARA ALAPSZABÁLYAI

A KAMARA JELLEGE, CÉLJA, CÍME, TERÜLETE, SZÉKHELYE ÉS PECSÉTJE

1. § A mezőgazdasági érdekképviselésről szóló 1920. évi XVIII. tc.¹ 3. §-ának rendelkezései alapján az ugyanott megjelölt célokkal törvényes mezőgazdasági érdekképviselési szervezet alakult, melynek szervezésénél és működésénél a törvény, az annak alapján kibocsátandó miniszteri rendeletek és a jelen alapszabályok rendelkezései irányadók.²

2. § A törvényes mezőgazdasági érdekképviselési szervezet címe „Országos Mezőgazdasági Kamara”. Működési területe kiterjed Magyarország egész területére. Székhelye Budapest. Pecsétje az ország címere „Országos Mezőgazdasági Kamara” körirattal.

¹ A mezőgazdaság érdekképviseléséről szóló 1920. évi XVIII. tc. Ahol a főszövegben hivatkozott törvényi vagy rendeleti hely rendelkezéseit külön nem ismertjük, ott annak tartalma megegyezik a közölt rendeletben/alapszabályban/ügyrendben foglaltakkal.

² A kamara alapszabályának 1938. január 20-i és 1941. június 17-i közgyűlésén elfogadott módosítása (a továbbiakban 1938-as illetve 1941-es módosítás) értelmében az érdekképviselési szervezetre, működésére és feladataira irányadónak ismerte el a fenti 1920: XVIII. tc. mellett az 1937: XVII. tc-et, az ezek alapján kiadott miniszteri rendeleteket, illetve „a kamara szervezeti és ügyrendi, végül a kamarai tisztviselők szolgálati, illetmény, nyugdíj és fegyelmi szabályzatának a rendelkezéseit”. Bács-Kiskun megyei Önkormányzati Levéltár (BKmÖL) IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

AZ ORSZÁGOS MEZŐGAZDASÁGI KAMARA SZERVEZETE

3. § A törvény értelmében az Országos Mezőgazdasági Kamara szervezetét alkotják: 1. a kamarai tagok közgyűlése, 2. a kamarai igazgatóválasztmány, 3. a kamarai szakosztályok és bizottságok, 4. a kamara elnöksége, 5. a kamarai tisztviselők.³

AZ ORSZÁGOS MEZŐGAZDASÁGI KAMARA TAGJAI

4. § Az Országos Mezőgazdasági Kamara a mezőgazdasági kamarák által választott tagokból áll. Minden mezőgazdasági kamara tagjai sorából 15 rendes és 10 póttagot választ az Országos Mezőgazdasági Kamarába, és pedig olyanképpen, hogy az 1920. évi XVIII. tc. 4. §-ában megjelölt mindenik érdekeltségi csoport egyenlően képviselve legyen.⁴

Az Országos Mezőgazdasági Kamarának rendes tagjai még azoknak az országos mezőgazdasági és munkásterületeknek, mezőgazdasági szövetkezeteknek elnöke és igazgatója, amelyeket az Országos Mezőgazdasági Kamara javaslatára a földművelésügyi miniszter kijelöl.⁵

5. § A törvény 39. §-a értelmében a választott rendes és póttagok fele három év múlva kilép. E kilépés kisorsolás útján történik, amely sorsolást az igazgatóválasztmány ülésén az elnökség ejti meg. A kisorsolt tagok azonban tagsági jogukat mindaddig gyakorolhatják, míg tagsági helyük szabályszerűen betöltve nincs.⁶

6. § Az Országos Mezőgazdasági Kamara közgyűlése a közzgazdaság, a mezőgazdaság és mezőgazdasági munkásügyek körül érdemeket szerzett és az ország területén lakó egyének sorából a rendes tagok számának negyedrészéig kültagokat is választhat a kamarába. (T. 33. §)⁷

³ Az 1938-as módosítás 3. §-a fentiek mellett a kamara intézkedésre hivatott szervei között említi az újonnan létrehozott elnöki tanácsot, az igazgatót, az igazoló- és számvizsgáló bizottságot, a fegyelmi választmányt és a mezőgazdasági kamarai központi fegyelmi bizottságot. A korábban is létezett kamarai szakosztályok és bizottságok ugyanakkor ezentúl az értekezletekkel együtt csupán tanácskozási joggal bírtak. Az 1941-es módosítás 3. §-a azonban valamiképp visszatér az 1923-as rendszerhez és az ott felsorolt szervezeteken felül csupán az elnöki tanácsot, valamint az elnököt és alelnököket nevezi meg a kamara szerveiül. Mindkét módosítást lásd: BKMÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

⁴ Az 1938-as alapszabály rendelkezései szerint minden kerületi kamarának már 28 rendes és 14 póttagot kellett delegálnia az OMK-ba úgy, hogy „az 1937: XVII. tc. 2. §-ában megjelölt mindenik érdekeltségi csoport, valamint a gazdatiszti csoport képviselve legyen”. BKMÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

⁵ Az Országos Mezőgazdasági Kamara 1929. évi december 19-i közgyűlésén hozott és a földművelésügyi miniszter által 1930. évi 26. 389. szám alatt jóváhagyott határozata szerint a 4. § utolsó pontjaként a következő passzust iktatták be: „Az illető terület vagy szövetkezet közgyűlése az Országos Mezőgazdasági Kamarába az elnök helyett rendes tagként az elnökség más tagját is kijelölheti, valamint az igazgató helyett azt a vezető tisztviselőjét, aki az alapszabályokban meghatározott jogkörrel az igazgatói teendőket ellátja.” BKMÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok. Az 1938-as módosítás 4. §-ának rendelkezései szerint az OMK-nak hivatalból tagja azon mezőgazdasági egyesületek, munkásegyesületek, szövetkezetek stb. 2-2 küldötte, amelyeknek a földművelésügyi miniszter a kamara javaslatára delegálási jogot ad, valamint a Vitézi Rend ügyvezető törzskapitánya és főszéktartóságának egy mezőgazdasági szakelőadója is. BKMÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

⁶ Az 1938-ban életbe léptetett változtatás 4. §-a szerint akkortól kezdve kamara rendes tagjainak mandátuma egységesen 6 évre szólt. BKMÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

⁷ A mezőgazdasági érdekképviselétről szóló 1920. évi XVIII. tc.

A kültagok választása 3 évre érvényes. Ha a megválasztott kültag meghal, lemond, vagy az ország területéről elköltözik, megüresedő helye új választással betölthető.⁸

AZ ORSZÁGOS MEZŐGAZDASÁGI KAMARA TAGJAINAK JOGAI ÉS KÖTELESSÉGEI

7. § Az Országos Mezőgazdasági Kamara összes tagjainak joga van ahhoz, hogy a kamara közgyűléseire és amennyiben valamelyik szakosztályba vagy bizottságba megválasztottak, annak üléseire meghívassanak és ott megjelenhessenek, a tanácskozásban ügyrend szerint részt vehessenek, javaslatokat, indítványokat terjeszthessenek elő.

Az Országos Mezőgazdasági Kamara közgyűlésében szavazati joggal csak a rendes tagok bírnak.

8. § A kamarai tagok kötelessége, hogy vállalt tisztségüket az ország mezőgazdaságának előbbvitele érdekében lelkiismeretes odaadással teljesítsék, a kamarai üléseken megjelenjenek, a kamara működését elősegítsék és esetleges megbízatásaikat tárgyilagosan és gondosan teljesítsék.

Akik a kamarai üléseken egy évnél tovább nem vesznek részt, és elmaradásukat elfogadhatóan nem igazolják, a kamarai tagok közül törlendők.

9. § A kamarai tagság díjtalan közfeladat. Azoknak a tagoknak azonban, akik nem laknak a kamara székhelyén, az ülésen való megjelenésük alkalmával felmerült útiköltségeit a kamara megtéríti. E megtérítés mérvét időről-időre az igazgatóválasztmány állapítja meg.

Nagyobb munkafeladat esetén az igazgatóválasztmány tiszteletdíjat is engedélyezhet.

10. § A kamarai tag nem vehet részt olyan ügyek gyűlési tárgyalásában, vagy megbízással nyert elintézésében, amely ügy a saját vagy közvetlen hozzátartozói anyagi vagy személyes érdekeit érinti. Erre a kamara elnöksége az illető tagot figyelmeztetheti, kétség esetén a tagot igazolóbizottság elé utasíthatja.

AZ ORSZÁGOS MEZŐGAZDASÁGI KAMARA KÖZGYŰLÉSE

11. § Az Országos Mezőgazdasági Kamara közgyűlése a kamara elhatározásainak legfőbb szerve. Kizárólagosan a közgyűlésnek van fenntartva a következő ügyekben való határozás:

1. az alapszabály módosítása,
2. ügyrend és egyéb kamarai szabályok megalkotása és megváltoztatása,
3. évi költségvetés megállapítása,
4. évi zárszámadás megállapítása,
5. ingatlanszerzés, megterhelés, eladás, kölcsönfelvétel, általában vagyoni jogilag kötelező szerződések jóváhagyása,

⁸ Az 1938-as alapszabály 5. §-a bevezette az örökös tiszteletbeli tag intézményét is; egyszerre öt fő részesülhetett ilyen megtiszteltetésben. BkmÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

6. perindítás, permegszüntetés, perbeli egyezségek kötése,
 7. elnök, alelnök választása,
 8. igazgatóválasztmányi tagok választása, szakosztályok szervezése és azok szavazatainak előírása, igazoló-, számvizsgáló- és fegyelmi bizottságok tagjainak megválasztása, a szakosztályok és bizottságok módosítása és megszüntetése,⁹

9. igazgató megválasztása,
10. tisztségviselői állások szervezése,
11. kamarai kültagok választása,
12. kamarai tagok törlése felett határozás,
13. kamarai intézmények létesítésének jóváhagyása,
14. tisztségviselők nyugdíjazása felett határozás,

12. § A közgyűlés összehívására az elnök jogosult, akadályoztatása esetén az első alelnök, ennek akadályoztatása esetén a második alelnök hívja össze. A földművelésügyi miniszter rendeletére bármikor összehívandó a közgyűlés. 20 rendes tag írásban kifejezett kívánságára, vagy a számvizsgáló bizottság óhajára is össze kell hívni a közgyűlést, legkésőbb 15 nap alatt.

13. § Rendes közgyűlést évente legalább kétszer kell tartani. Egyiket, melynek a jövő évi költségvetés feltétlen tárgysorozatára tűzendő, október hó végéig, a másikat, melyre az évi zárszámadás előterjesztendő, május hó végéig. Ez utóbbi közgyűlésre a kamara múlt évi tevékenységéről jelentés is előterjesztendő.

14. § A közgyűlési meghívó a kamara összes tagjainak a gyűlés napját megelőzőleg 10 nappal postán megküldendő, a meghívón a tárgysorozat is közlendő.

15. § A közgyűlés határozatképességéhez legalább 25 szavazatra jogosult tag jelenléte szükséges. Határozatképtelenség miatt meg nem tartható közgyűlést 14 nap utánra ugyanazon tárgysorozattal azon megjegyzéssel kell összehívni, hogy ez a megjelenők számára való tekintet nélkül határozatképes lesz.

16. § A kamara ülései nyilvánosak, olyan tárgyakat azonban, amelyeket az elnök vagy az ülés tagjainak többsége nem tart nyilvánosan tárgyalhatónak, vagy amelyeket a földművelésügyi miniszter titoktartás feltétele mellett közöl, zárt ülésben kell tárgyalni (T. 41. §) A kamarai közgyűlés egyszerű szavazattöbbséggel hozza határozatait.¹⁰

⁹ Az 1938-as alapszabály 12. §-a ezt a pontot a következőre cserélte fel: „8. kamarai választmányi tagok választása, szakosztályok szervezése és azok szervezeteinek előírása, igazoló- és számvizsgáló bizottságok, szakbizottságok, a fegyelmi választmány és a kamarai központi fegyelmi bizottság tagjainak megválasztása, a szakosztályok és bizottságok szervezése, vagy megszüntetése és ezek feladatainak megállapítása.” BKMÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

¹⁰ Az 1938-as módosítás után ez a paragrafus a következőképp szólott: „17. § A kamara ülései nyilvánosak, olyan tárgyakat azonban, amelyeket az elnök vagy az ülés tagjainak többsége nem tart nyilvánosan tárgyalhatónak, vagy amelyeket a földművelésügyi miniszter vagy a kormány más tagja titoktartás feltétele mellett közöl, zárt ülésben kell tárgyalni (T. 41. §) A kamarai közgyűlés egyszerű szavazattöbbséggel hozza határozatait.

A kamara zárt ülésein történetekről, illetve az ott feltárt adatokról bármiféle közlést csak a kamara elnöke, illetve a kamara elnökségének az elnök által erre felhatalmazott tagja adhat ki. Aki ez ellen vét, kamarai rend eleni vétséget követ el. A szavazás általában nyílt, azonban az elnökség (29. § 1. bek.) elhatározásából bármikor, 40 tag írásban előzetesen betérjesztett kérelmére pedig minden esetben titkos szavazást kell elrendelni.

A közgyűlést a kamara elnöke (akadályoztatása esetén az alelnök a választási sorrend szerint) vezeti. Az ő joga és kötelessége a szükségletnek megfelelő eszközökkel a rend fenntartásáról és az ügyrend betartásáról, valamint az igazolóbizottság elé való utasításáról gondoskodni.”

IGAZGATÓVÁLASZTMÁNY

17. § Az ügyek állandó vitelére a 45 tagú igazgató választmány tagjait az Országos Mezőgazdasági Kamara közgyűlése választja 3 évre a kamara rendes tagjaiból.¹¹

18. § Az igazgató választmánynak hivatalból tagjai az elnök, alelnökök, elnöke a kamarai elnök, helyettese az első alelnök, akit akadályoztatása esetén a második alelnök helyettesít, szavazati jog nélküli tagja az igazgató.

Meghívandók továbbá az igazgatóválasztmányi ülésekre a kerületi mezőgazdasági kamarák igazgatói, akik az üléseken szavazati jog nélkül vesznek részt.

19. § Az igazgatóválasztmány a szükséghez képest tart üléseket, 5 igazgatóválasztmányi

Az 1938-as alapszabályban betoldásra került egy új paragrafus is, amely többek között az úgy nevezett széksértést is tárgyalta: „18. § A kamarai közgyűlés rendjének fenntartására nézve a következő eszközök állanak rendelkezésre:

A) az a kamarai tag, aki az állam és a társadalom rendje ellen izgat, vagy nemzeti érzést, vagy vallási meggyőződést sértő kifejezést használ; aki a tanácskozás méltósága ellen vét; aki a közgyűlés egyes tagjait sértő kifejezéssel illeti, vagy bármilyen módon sérti, és a sértést az elnök figyelmeztetése után azonnal vissza nem vonja; az elnök felhívására bocsánatot nem kér; valamint az a kamarai tag is, aki a tanácskozást zavaró, vagy annak komolyságához nem méltó magatartást tanúsít, és azt megintés, vagy rendreutasítás után is folytatja, a kamarai rend ellen sértést követ el;

B) a sértés megállapítására rendszerint az elnök hivatott; a sértés mérvét, megtorlási módját az elnök, vagy az igazoló bizottság állapítja meg; ha az elnök személye ellen hangzott el a sértés, úgy a sértés megállapítására az igazgató tesz javaslatot;

C) a sértés súlyossága, avagy ismétlődés fennforgásának figyelembe vétele mellett a következő büntetések foganatosíthatók:

- a) megintés,
- b) a testület megkövetése,
- c) bocsánatkérés,
- d) egy, vagy legfeljebb két ülésből való kizárás,
- e) a kamarai tag tagsági jogától való megfosztása.

D) az a)–c) pontok alatt felsorolt megtorlást az elnök, a sértés súlyossága szerint maga mondhatja ki, vagy az esetet bírálásra az igazoló bizottság elé utasítja;

E) ha a tag által történt sértés oly súlyos, hogy a d) vagy az e) pont alatti megtorlás lehet indokolt, a tagot az elnök az igazoló bizottság elé utasítja; az igazoló bizottság javaslatára mondhatja ki a közgyűlés a kamarai tag tagsági jogától való megfosztását, a d) alatti megtorlást a bizottság maga alkalmazza;

F) a sértés súlyosságát az elnök a sértés elkövetésekor azonnal megállapíthatja, és a megtorlás szempontjából az a), b), c) pontokat alkalmazza;

G) az e) pont alatti büntetést, a sértés mérvéhez képest, az igazoló bizottság javasolja, de javaslata szóléhat az a), b), c), d) pontok bármelyikének alkalmazására is; az igazoló bizottság javaslatát a bizottság elnöke terjeszti elő a közgyűlésnek.

A kizárt tag a kizárás hatálya alatt tagsági jogát egyáltalán nem gyakorolhatja.

Ha valakit a kamarai közgyűlés kamarai tagságától jogerősen megfosztott, ez a tény a kerületi kamarákkal írásban közlendő.

A tagsági jogától megfosztott tag helyébe ugyanabba a kúriába (testületi tagoknál ugyanazon jelölések alapján kiküldött) póttag hívandó be.

A közgyűlésnek azon határozata ellen, mellyel a tagot tagsági jogától megfosztja, a közgyűléstől számított 15 nap alatt a kamarához benyújtott, de a földművelésügyi miniszterhez címzett fellebbezésnek van helye.

Ennek a szakasznak a rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni a kamarai választmányi, szakosztályi, bizottsági üléseken részt vevő tagokra is.” Mindkét módosításra lásd: BKMÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok. Az 1941-es alapszabályban azonban a fenti 1938-as rendelkezések már nem szerepeltek.

¹¹ A választmány tagjainak létszámát az 1938-as módosítás 28 főre csökkentette (19. §) és ezt vette át az 1941-es alapszabály 19. §-a is. BKMÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

tag írásban kifejezett kérelmére azonban bármikor összehívandó. Határozat hozatalához az elnökön kívül a választmány szavazatjogú 5 tagjának jelenléte szükséges.

20. § Az igazgatóválasztmány a kamara nevében végzi mindazt, ami nem tartozik kifejezetten a közgyűlés hatáskörébe. Elébe terjesztendő minden olyan fontosabb elvi kérdés, ami a kamara területének mezőgazdasági viszonyait érinti és a kamara által képviselt mezőgazdasági érdekeltségek állásfoglalását igényli. Az igazgatóválasztmány elhatározása alá bocsátandó minden olyan kezdeményezés, ami a kamarából kiindul. Az egyes szakosztályok és bizottságok által megtárgyalt ügyeket és a közgyűlés által tárgyalandó ügyeket is az igazgatóválasztmány elé kell terjeszteni. A kamara közgyűlése utólagos bejelentés kötelezettsége mellett olyan ügyekben is felruházhathja az igazgatóválasztmányt a végérvényes határozás és intézkedés jogával, amelynek különben a közgyűlés hatáskörébe tartoznak.

SAKOSZTÁLYOK ÉS BIZOTTSÁGOK

21. § A kamara közgyűlése az egyes kérdések szakszerű megtárgyalására és előkészítésére ahhoz értő tagjaiból a szükséghez képest szakosztályokat alakíthat.

A szakosztályoknak hivatalból tagjai a kamara elnöke, alelnökei és az igazgató. Elnökét tagjai sorából mindenik szakosztály maga választja.

Az egyes szakosztályok a közgyűlés által megállapított tagjai számának fele részéig nem kamarai tagokból is kiegészíthetik magukat és szükség szerint alkalmilag is felkérhetnek egyes szakférfiakat az ügyek megvilágítására, akik azonban szavazatukkal nem vehetnek részt a szakosztály megállapodásaiban.

22. § A szakosztályok kötelesek alaposan megtárgyalni, előkészíteni, véleménnyel ellátni az elnökség által hozzájuk utalt ügyeket, de önként tárgyalás alá vehetnek bármely szakkérdést és a mezőgazdaság bármely ágának fejlesztésére önálló javaslatokat és előterjesztéseket is tehetnek. A megállapodásuk eredményét az igazgató választmány elé kell terjeszteniük, mely azokat a kamara nevében határozattá emelés, vagy a közgyűlés elé terjesztés végett tárgyalás alá veszi.¹²

23. § A kamara közgyűlése meghatározott feladatkörrel állandó vagy ideiglenes jellegű bizottságot választhat és azok tagjainak számát megállapíthatja és a tagokat rendes tagjai sorából megválaszthatja.

Mindenesetre szervezni kell az alábbi állandó jellegű bizottságokat:

a) az igazoló bizottságot, melynek 5 tagja választandó a kamarában képviselt öt érdekeltségi csoportból. Elnöke a kamara elnöke, vagy általa megjelölendő helyettese,

b) számvizsgáló bizottságokat az öt érdekeltségi csoportból öt taggal: elnökét a bizottság maga választja,

¹² Az 1938-as módosítás 22. §-ának betoldása mindezek mellett az elnökségnek jogot biztosít kamarai értekezletek tartására is, amelyen vagy a kamarai elnök vagy az igazgató elnököl. BKMÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

c) fegyelmi bizottságot, öt taggal, az öt érdekeltségi csoportból, saját maga által választott elnökkel.¹³

E bizottságok feladatait és jogkörét részletesen a kamara ügyrendjében, számviteli és fegyelmi szabályaiban kell megállapítani.

ELNÖKSÉG

24. § Az Országos Mezőgazdasági Kamara három év tartamára elnököt és három alelnököt választ. A választás a földművelésügyi miniszter jóváhagyásával érvényes. (T. 40. §)

Az elnök és alelnök választása közfelkiáltással vagy titkos szavazás útján történik.

25. § A kamara működését az elnök irányítja. Az igazgató és a tisztségviselői kar segítségével intézi a folyó ügyeket, vagy pedig a tárgyak természetéhez képest mérlegelve, az egyes szakosztályok, bizottságok, vagy az igazgatóválasztmány elé utalja azokat. Összehívja a kamara közgyűléseit, az igazgatóválasztmány üléseit és vezeti azok tárgyalásait.

E teendőiben az elnököt az első alelnök, annak akadályoztatása esetén a második alelnök helyettesíti.

26. § Kifelé az Országos Mezőgazdasági Kamarát az elnök képviseli. A kamara hivatalos kiadványait az igazgatóval együtt ő írja alá. Vagyonilag kötelező okiratokra azonban rajtuk kívül még egy igazgatóválasztmányi tag aláírása is szükséges.

27. § Elnök, alelnökök és igazgató alkotják a kamara elnöki tanácsát, mely az elnök által eléje utalt ügyek megtárgyalásával, az elnököt a kamara vezetésében támogatja.

KAMARAI TISZTVISELŐK

28. § A kamarai ügyeket rendszeres illetményekkel alkalmazott igazgató és megfelelő számú tisztviselő látja el.

Igazgatóul csak főiskolai végzettséggel és megfelelő közgazdasági ismeretekkel bíró egyén alkalmazható.

Alkalmazásához a földművelésügyi miniszter megerősítése szükséges. (T. 46. §)

Az igazgatói állást, kivéven az első kinevezést (46. §), nyilvános pályázat útján a kamara közgyűlése titkos szavazással tölti be.

29. § Az igazgató az Országos Mezőgazdasági Kamara hivatali vezetője, egyúttal a kamara összes tisztviselőinek közvetlen hivatali főnöke, kiknek munkabeosztása felett rendelkezik.

30. § A kamara az igazgató segítségére szükséghez képest rendszeres illetménnyel ellátott tisztviselőket, vagy ideiglenes munkaerőket alkalmaz. Fogalmazáshoz szükséges személyzethez tartozó állásokra csak főiskolai végzettségű és közgazdasági ismeretekkel bíró egyének választhatók. Tisztviselői állások ideiglenes betöltésére az igazgató választmány,

¹³ Az 1938-as alapszabály a bizottságok taglétszámát az érdekeltségi körök differenciálásának megfelelően 7-7 főre növelte. BKmÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

ily állások rendszeresítésére és végleges betöltésére pedig a közgyűlés jogosult. Az ideiglenes munkaerőket az igazgató alkalmazza.

31. § Úgy az igazgató, mint a többi tisztviselők és alkalmazottak illetményeit a kamara költségvetésébe kell beállítani.

32. § A kamara rendszeres illetménnyel ellátott és a közgyűlés által véglegesített tisztviselői, alkalmazottai, kivéve az ideiglenes munkaerőket az állami tisztviselők nyugdíjszabályzatához hasonló nyugdíjigénnyel bírnak, azokkal az eltérésekkel, amelyeket a kamara nyugdíjszabályzata esetleg előír. Az előző szolgálati évek beszámítása tekintetében a közgyűlés határoz.

33. § Úgy az igazgatónak, mint a kamara összes tisztviselőinek és egyéb alkalmazottainak szolgálati és fegyelmi viszonyairól, valamint a felelősségre vonatkozóan a kamara közgyűlése által megállapított szolgálati és fegyelmi szabályok az irányadók.¹⁴

KÖLTSÉGVETÉS, ZÁRSZÁMADÁS, VAGYONKEZELÉS

34. § A kamara jövő évre előirányzott kiadásait és várható bevételeit tartalmazó költségvetést minden évben az őszi közgyűlés elé kell terjeszteni.

35. § Az elmúlt évi kiadásokról, bevételekről és vagyonkezelésről zárszámadást és mérleget kell készíteni és azt a kamarai számvizsgáló-bizottság jelentésével együtt a tavaszi közgyűlés elé kell terjeszteni.

36. § A kamara pénzkészletét és értékpapírjait a kamara székhelyén levő és az igazgató választmány által megjelölt teljesen megbízható pénztézetnél folyószámlán kell kezelni.

¹⁴ Az 1938-as alapszabály 25. §-a létrehozta tisztviselők fegyelmi ügyeiben első fokon döntő, kilenc tagú fegyelmi választmányt. Hivatalból a kamarai elnök és az igazgató volt tagja, melléjük a hét érdekeltségi csoport delegált egy-egy személyt. A választmány ítélete ellen 15 napon belül fellebbezni lehetett a központi fegyelmi bizottsághoz, amely az OMK és a kerületi kamarák küldötteiből valamint elnökeiből és igazgatóiból állt. A bizottság kilenc főt sorsolt ki tagjai közül az egyes ügyek letárgyalásához. Az említett passzus arról is rendelkezett, hogy a kamara igazgatójával szemben csakis a kamara választmány jogosult eljárást kezdeményezni. BKmÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

Az 1941-es módosítás még alaposabban körülírta a fegyelmi bizottság szervezetét: „35. § A kamarai tisztviselők fegyelmi ügyeiben másodfokon – az Országos Mezőgazdasági Kamara és a kerületi mezőgazdasági kamarák tisztviselőire nézve egyaránt – a központi fegyelmi tanács határoz.

Tagjait az Országos Mezőgazdasági Kamara elnöksége esetenként sorshúzás útján a következőképpen jelöli ki:

2 tagot a kamarai elnökök sorából,

2 tagot a kamarai igazgatók sorából,

2 tagot a kamarák által ebből a célból a választási időszakra kijelölt 2-2 lehetőleg jogismerő, az 5-7. választói csoportokba tartozó tagjai sorából,

2 tagot pedig a kamarák által ebből a célból ugyancsak egy választási időszakra kijelölt 2-2, az 1-4 választói csoportba tartozó tagok sorából.

A központi fegyelmi tanács elnöke, az Országos Mezőgazdasági Kamara elnöke.

A központi fegyelmi tanács ügyvezetését az Országos Mezőgazdasági Kamara igazgatója látja el. Határozatképességhez az elnökön kívül 5 tag jelenléte szükséges.

A kamarák igazgatóinak és tisztviselőinek fegyelmi ügyeiben harmadfokon a földművelésügyi miniszter határoz.” BKmÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

A kamara alapszabályának utolsó, 1943. december 15-én a közgyűlés által elfogadott módosításának 35. §-a a fegyelmi tanács létszámát hét, a fegyelmi bizottság létszámát öt főben szabta meg, tagjaiul lehetőleg jogismerő személyeket kellett választani. BKmÖL IX. 234. c. 56. d. Szabályzatok.

Nagyobb összegeknek más módon való gyümölcsöztetéséről az igazgató választmány javaslatára a közgyűlés határoz.

37. § A költségvetés keretén belül utalványozásra az elnök és az igazgató együttesen jogosultak, akadályoztatásuk esetén általuk személy szerint megjelölt helyetteseik. A költségvetés keretén belül rendszeresen ismétlődő kiadásokat, illetményeket, azonkívül kisebb mérvű váratlan kiadásokat az igazgató is kiutalványozhat.

38. § Rendkívüli szükség esetén az igazgatóválasztmány olyan kiadások utalványozását is engedélyezheti, amelyek a költségvetésbe felvéve nincsenek. Ilyen kiadások azonban és azok indokolása jóváhagyás végett a legközelebbi közgyűlés elé terjesztendők.

39. § A kamara összes bevételeiről és kiadásairól pontos könyvelést, ingó és ingatlan vagyonról pedig leltárt kell vezetni. Egyebekben a vagyonkezelés és a számvitel részleteit a kamara számviteli szabályzata és ügyrendje szabályozza.

KÖZLEMÉNYEK

40. § Az Országos Mezőgazdasági Kamara hirdetményeit, közleményeit és közgyűlési meghívóit a kamara hivatalos lapjában kell közzétenni és a hivatalos lapot a kamara minden tagjának meg kell küldeni.

Ha a kamarának nincs hivatalos lapja, a hivatalos közleményeket tartalmazó hírlapokat időközönként az igazgatóválasztmány jelöli ki és erről a tagokat értesíti.

FELÜGYELET

41. § Az Országos Mezőgazdasági Kamara felett a felügyeletet a földművelésügyi miniszter (T. 50. §) gyakorolja. A felügyeleti jog gyakorolhatása érdekében a kamara közgyűléseinek és igazgató választmányának gyűlési meghívóit és tárgysorozatát a földművelésügyi miniszternek oly időben kell megküldeni, hogy magát a gyűléseken képviseltethesse.

A közgyűlési jegyzőkönyvnek másolatát legkésőbb négy hét alatt a földművelésügyi miniszterhez fel kell terjeszteni.

ALAPSZABÁLYOK MÓDOSÍTÁSA

42. § Az országos Mezőgazdasági Kamara jelen alapszabályait csak a kamara közgyűlése módosíthatja. Alapszabály-módosító határozathoz a földművelésügyi miniszter jóváhagyása szükséges.

Kelt Budapesten, az Országos Mezőgazdasági Kamara alakuló üléséből, 1923. február hó 18-án.

Gróf Almásy Imre dr. s. k.
elnök.
82.457/1923.
XII. A. 2. ü.-o.

Koós Mihály dr. s. k.
igazgató.

Jóváhagyom

Budapest, 1923. évi május hó 2-án.

Szabó s. k.

(P. H.)

Forrás: Az Országos Mezőgazdasági Kamara alapszabályai. Budapest, 1926.

A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA ÜGYRENDJE (Részletek, Budapest, 1927. június 12.)

A mérnöki rendtartásról szóló 1923. évi XVII. törvénycikk valamint az ez alapján kiadott 78.100/1923. számú és 79.705/1924. számú kereskedelemügyi miniszteri rendeletek nyomán került sor a Budapesti Mérnöki Kamara (BMK) létrehozására. Bár a törvényalkotók szándéka szerint ezen érdekképviselői szerv felállítása utáni három éven belül vidéken is meg kellett volna kezdeni a mérnöki kamarák szervezését, a BMK mindvégig az ipari és a szolgáltatói szférában működő mérnökök érdekeinek egyetlen, országos jogkörű képviselője maradt. A kamara első elnöke a hivatalos érdekképviselő megteremtésének nagy alakja, Zielinski Szilárd műegyetemi tanár volt, aki azonban a megalakulás után néhány héttel elhunyt, így a munka megindítása utódjára, Hermann Miksára, a későbbi kereskedelmi miniszterre maradt. Őt az elnöki székben Kossalka János műegyetemi tanár követte; az ő nevéhez fűződik az elhelyezkedni nem tudó diplomások érdekeinek képviselésére az Állástalan Diplomások Országos Bizottságának létrehozása. Kossalka 1944 szeptemberében a második világháború harcai során életét vesztette, a kamara működését pedig az iparügyi miniszter 1945. április 24-én kiadott rendeletével megszüntették.

Az alább közölt dokumentum a BMK 1927. június 12-i közgyűlésén elfogadott ügyrend, amely a november 21-én kelt kereskedelemügyi miniszteri jóváhagyás után még ugyanebben az évben nyomtatásban is megjelent. A levéltári források arra utalnak, hogy a kamara szabályzatát később több alkalommal (például 1931 és 1932 folyamán) is módosították.

A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA ÜGYRENDJE

(Az ügyrend szövegében a következő rövidítéseket használjuk: a mérnöki rendtartásról szóló 1923: XVII. tc.¹ rövidítése M. R., a jelen ügyrend rövidítése Ü.)

I. ÁLTALÁNOS HATÁROZMÁNYOK²

HATÁSKÖR

1. § A Budapesti Mérnöki Kamara hatásköre a M. R. rendelkezéseinek keretében a vidéki Kamarák felállításáig a magyar állam egész területére kiterjed. A vidéki kamarák szervezése után a hatáskör területi határait a kereskedelemügyi miniszter rendelete állapítja meg.

A hatáskör területében beálló minden változást a Budapesti Közlönyben, és lehetőség szerint a Kamara hivatalos lapjában is közzé kell tenni.

¹ A mérnöki rendtartásról szóló 1923. évi XVII. törvénycikk. Ahol a főszövegben hivatkozott törvényi vagy rendeleti hely rendelkezéseit külön nem ismertetjük, ott annak tartalma megegyezik a közölt rendeletben/alapszabályban/ügyrendben foglaltakkal.

² Értsd: általános rendelkezések.

SZÉKHELY

2. § A Budapesti Mérnöki Kamara székhelye: Budapest.

PECSÉT

3. § A Kamara hivatalos pecsétje a magyar állam kis címere „Budapesti Mérnöki Kamara” körirattal.

A Kamara fegyelmi bíróságának, továbbá a Kamara pénztárának és segédhivatalának pecsétje is az előbb említett címer „Budapesti Mérnöki Kamara Fegyelmi Bírósága”, „Budapesti Mérnöki Kamara Pénztára”, illetve „Budapesti Mérnöki Kamara Segédhivatala” körirattal.

Amennyiben a Kamara más szervének is külön pecsétre lenne szüksége, ez iránt a választmány a fentiekkel összhangban külön intézkedik.

HIVATALOS NYELV

4. § A Kamara hivatalos nyelve a magyar, a nemzeti kisebbségek nyelvhasználati jogait azonban a Kamara figyelembe veszi, nemzetközi vonatkozásokban pedig a viszonyos előzenység kívánalmait szerint jár el.

MŰKÖDÉSI ÉV

5. § A Kamara működési és számadási éve a naptári év.

A MÉRNÖKI RENDTARTÁS ÉLETBELÉPÉSE

6. § A M. R. összes rendelkezései – a Budapesti Mérnöki Kamara megalakulására vonatkozó korábban már életbeléptetett rendelkezések kivételével – 1924. évi augusztus hó 28. napján léptek életbe.³

³ Az 1923:XVII. tc-nek két végrehajtási utasítása volt: az első a magyar királyi kereskedelemügyi miniszter 78.100/1923. számú rendelete, a másik pedig „a törvény addig életbe nem lépett rendelkezéseinek életbeléptetése és a törvény rendelkezéseinek végrehajtása tárgyában kiadott” 79.705/1924. számú kereskedelemügyi miniszteri rendelet. (MOL P 1071 Mérnöki Kamara 6. d. 6. t. Általános iratok.) Ez utóbbi kiadási dátumára utal a fenti paragrafus.

II. KÖZGYŰLÉS

ÖSSZEHÍVÁSA

7. § A Kamara minden év első negyedében rendes közgyűlést tart, melynek összehívásáról az elnök gondoskodik.

8. § Rendkívüli közgyűlést az elnök szükség szerint összehívhat.

Az elnök köteles 30 napon belül megtartandó rendkívüli közgyűlést összehívni:

a) ha a választmány ily értelemben határoz;

b) ha legalább 100 kamarai tag vagy valamely szakosztály tagjainak legalább $\frac{1}{4}$ része a napirendre tűzendő tárgy és indokaik előterjesztésével írásban kéri;

c) ha a rendes közgyűlés az Ü. 16. §-ában említett esetben így határoz.

9. § A közgyűlés összehívása a napirend tárgysorozatát magában foglaló meghívónak a Budapesti Közlönyben és lehetőség szerint a Kamara hivatalos lapjában is egyszeri közzététele útján történik.

A meghívó közzétételének a közgyűlés napját legalább 7 nappal, választás esetén a választási eredmény kihirdetése napját legalább 20 nappal meg kell előznie.

Kamarai választás esetén a közzétett meghívón kívül – a közgyűlés előtt legalább 7 nappal – névre szóló szavazószelvénnel ellátott, külön meghívót is kell szétküldeni.

A rendes közgyűlés időpontjára nézve a közgyűlés előtt legalább 40 nappal a Budapesti Közlönyben és lehetőség szerint a kamara hivatalos lapjában is tájékoztató közleményt kell közzétenni.

HATÁSKÖRE

10. § A M. R. 15. §-a értelmében a közgyűlés hatáskörébe tartozik:

1. az elnöknek, két alelnöknek, titkárnak, pénztárnoknak, ügyésznek és a választmány tagjainak megválasztása;

2. az ügyrend megállapítása;

3. a tagsági díjak kérdésében való határozás;

4. a tisztviselők tiszteletdíjának megállapítása;

5. az évi költségvetés megállapítása és a fedezetéről való döntés;

6. az évi zárszámadás megvizsgálása és a felmentés megadása;

7. a kormányhoz felterjesztendő évi jelentés megállapítása;

8. a választmánynak a kamara vagyoni ügyeiben hozott határozatai ellen beadott fellebbezések eldöntése;

9. a választmány által, vagy ennek útján előterjesztett indítványok tárgyalása és azok felett való határozás.

A zárszámadások megvizsgálására a közgyűlés bizottságot küld ki a kamara választmányán kívül álló tagokból, amely a közgyűlésnek jelentést tesz.

NAPIREND

11. § A közgyűlés tárgysorozatát a választmány állapítja meg.

Az Ü. 8. §-a b) pontja szerint összehívandó rendkívüli közgyűlés napirendjére az összehívást kívánók által előterjesztett tárgyat ki kell tűzni. Ennek tárgyalását egy reá vonatkozó esetleges ellenindítvány nem előzheti meg.

Rendkívüli közgyűlés kizárólag a napirendre eleve kitűzött tárgyakat tárgyalhatja.

A közgyűlés napirendjére tűzött fontosabb tárgyakra vonatkozó szöveget a közgyűlést legalább 7 nappal megelőzően a Kamara hivatalos helyiségében közszemlére kell tenni.

12. § A napirendben meghatározott sorrendtől, vagy tárgyaitól csakis a közgyűlésen jelenlevők egyszerű szótöbbségével hozott határozata alapján lehet eltérni.

13. § A napirendet megelőző minden esetleges felszólalást vagy kérdést a titkárnál előzetesen be kell jelenteni.

Az elnök a felszólalást saját hatáskörében is megengedheti; ellenkező esetben a bejelentő kívánságára a közgyűléshez kérdést intéz, amely e fölött vita nélkül, egyszerű szavazással dönt.

A napirend előtti felszólalásra vagy az elnök vagy a tárgy természete szerint a Kamara valamely tisztviselője válaszol. E válasz vita és határozathozatal tárgya nem lehet.

INDÍTVÁNYOK

14. § A közgyűléshez intézendő önálló vagy a napirend egyes tárgyaira vonatkozó módosító indítványokat a titkárnál írásban kell benyújtani.

15. § Önálló indítványokat a közgyűlés csak akkor tárgyalhat, ha azok napirendre vannak tűzve. Hogy az ily indítvány a választmány által a szükséghez képest előkészíthető és a napirendbe felvehető, illetve a meghívóval közzétehető legyen, azt legalább 30 nappal a közgyűlés előtt be kell nyújtani. Később benyújtott indítványoknak a közgyűlés napirendjére tűzése felől a választmány az összes körülmények szabad méltatásával határoz.

16. § Az olyan önálló indítványokat, amelyek elkésve érkeztek be és ezért a napirendre felvehetőek nem voltak, a közgyűlés a választmányhoz utasít tárgyalás és saját hatáskörében való elintézés, vagy a szükséghez mérten, a legközelebbi rendes vagy külön összehívandó rendkívüli közgyűlés elé terjesztés végett.

17. § A napirenden levő tárgyakra vonatkozó és írásba foglalt módosító indítványokat a közgyűlésen is be lehet nyújtani. Az ily módosító indítványokat a közgyűlés érdemben tárgyalhatja, de elhatározhatja mellőzésüket vagy elhalasztásukat is. Az utóbbi esetben a módosító indítvány által érintett tárgy felett való érdemi határozást is el kell halasztani.

A KÖZGYŰLÉS ELNÖKE

18. § A közgyűlésen az elnök, vagy az alelnökök egyike, akadályoztatásuk esetén a legidősebbik jelenlevő választmányi tag mint korelnök elnököl.

ELŐADÓ

19. § A közgyűlésen a választmány által előterjesztett tárgyak előadói a tárgy természete szerint a titkár, a pénztáros vagy az ügyész, avagy a választmány által megbízott előadók.

20. § A választmányi előterjesztésekkel szemben esetleg felmerülő és ezzel kapcsolatban előterjesztendő kisebbségi vagy különvélemény előterjesztésére külön előadót lehet kijelölni.

21. § Önálló indítvány közgyűlési előadója az indítványozó, akit előre bejelentett akadályoztatása esetén a tárgy szerint illetékes kamarai tisztviselő helyettesít.

Ha az indítványozó a közgyűlésen nem jelenik meg és akadályoztatását előre nem jelenti be, akkor az indítványt általa visszavontnak kell tekinteni, és azt csakis a 32. §-ban előre látott esetekben szabad tárgyalni.

VITA

22. § A közgyűlés rendszerint minden tárgy felett előbb általánosságban tárgyal és határoz s csak azután tér át a részletes tárgyalásra.

Ha azonban a tárgy természete megengedi, a szétválasztott tárgyalás mellőzhető. A széttagolt tárgyalás mellőzése tárgyában az elnök vagy az előadó indítványára legfeljebb két szónok meghallgatása után a közgyűlés határoz.

A részletes tárgyalás szakaszonként, pontonként, vagy bekezdésként történik. Az elnök vagy az előadó javaslatára legfeljebb két szónok meghallgatása után, a közgyűlés több egymással kapcsolatban álló szakasz, pont vagy bekezdés együttes tárgyalását határozhatja el.

23. § Az elnöki és előadói előterjesztésektől eltekintve, minden más felszólalás rendszerint 10 percet vehet igénybe. A közgyűlés azonban egyszerű szótöbbséggel engedélyt adhat emez időtartam meghosszabbítására. Mind az általános, mind a részletes tárgyalás során az Ü. 28–31. §-aiban foglalt kivételekkel mindenki csak egyszer-egyszer szólhat.

24. § A választmányi előterjesztéseknél az első szó az előadót illeti. Utána az esetleges kisebbségi előadónak, vagy a különvélemény előadójának van joga szólni.

Napirendre tűzött önálló indítványok esetében az első szó az indítványozót illeti, utána sorrendben a választmányi állásfoglalás, majd az esetleges kisebbségi- vagy különvélemény előadói s ezek után a netalán ellenindítvány betérjesztői következnek.

Azoknak, akik az előző két bekezdésben említettekén kívül még felszólalni kívánnak az ülés előtt a titkárnál, az ülés folyamán pedig a közgyűlés jegyzőjénél személyesen, vagy írásban kell jelentkezniük, bejelentvén, hogy a választmányi előterjesztés, illetve az indítvány mellett vagy ellen kívánnak-e felszólalni. A jegyző a felszólalni kívánókat feljegyzi és pedig külön a választmányi előterjesztés, vagy az indítvány mellett és külön az ellene szólni kívánókat.

25. § A szónokokat az elnök utasítására a feljegyzés sorrendjében a jegyző hívja fel és pedig akként, hogy mindaddig, amíg az előterjesztés vagy az indítvány mellett és ellen egyaránt vannak szólni kívánók, ezek felváltva szóljanak.

26. § Ha a közgyűlés elnöke maga kíván indítványt tenni, vagy valamely tárgy fölötti vitában részt venni, akkor a vita és az azt követő szavazás vezetését helyettesének adja át.

27. § Ha többé senki sincs szólásra feljegyezve, az elnök a vitát bezárja.

INDÍTVÁNY A VITA BEFEJEZÉSÉRE

28. § Ha a közgyűlés 5 tagja a fenti 24. § első és második bekezdésében meghatározottakon kívül legalább 2 szónok meghallgatása után, a vita befejezését indítványozza, ezt az indítványt vita nélkül azonnal szavazásra kell bocsátani.

Ha a közgyűlés az indítványt elfogadja, az elnök az ülést 5 percre felfüggeszti. Ezalatt a szólásra feljegyzettek közül egyfelől azok, akik a tárgyalás alatt álló tárgy mellett, másfelől azok, akik ellene vannak, a maguk sorából egy-egy szónokot jelölnek ki és azt az elnöknek bejelentik. Az ülés újbóli megnyitása után ezeknek – s a zárszóra jogosultak kivételével csakis ezeknek – legfeljebb 15 perces beszéd elmondására van joguk.

Ha az 5 perc letelte után szónokokat, nem jelöltek ki, az elnök a vitát befejezettnek nyilvánítja.

ZÁRSZÓ

29. § A vita bezárása után, a szavazás előtt, zárszó jogán még egyszer szólhatnak:

a) az általános vita után az indítványozó, az előadó, a kisebbségi- vagy különvélemény előadója; az esetleges ellenindítvány benyújtója pedig csak akkor, ha az ellenindítványt kivüle még legalább 9 jelenlevő tag aláírta:

b) a részletes vita után csak az előadó.

SORON KÍVÜLI FELSZÓLALÁSOK

30. § Rövid felszólalásra, az Ü. 28. §-ának figyelembevételével bármikor engedélyt kérhetnek, akik:

- a) személyes megtámadás visszautasítása,
- b) félreértett szavaik valódi értelmének helyreállítása,
- c) az ügyrend valamely rendelkezésének a fennforgó esetre való alkalmazása,
- d) a közgyűlés megkövetése,
- e) a vita bezárása iránti indítvány előterjesztése,
- f) halasztó indítvány előterjesztése,
- g) indítványuk visszavonása

céljából kívánnak felszólalni, mely alkalommal azonban semmi egyéb tárgyra nem terjeszkedhetnek ki.

Az elnök belátása szerint dönti el, hogy az a)–d) pontokban felsorolt jogcímek alapján kért felszólalás azonnal, vagy csak a napirend letárgyalása után történjék-e meg.

Az e)–g) pontok alapján kért felszólalásokra az engedélyt azonnal meg kell adni.

31. § Az elnök bármikor, a kamarai tisztviselők és az előadók felvilágosítások adása végett az elnök engedelmével soron kívüli felszólalásra jogosultak.

32. § Az indítványozónak mindig joga van indítványát visszavonni. Ha azonban a választmány, vagy a közgyűlés valamely tagja az indítványt magáévá tette, az indítványozó jogába lép s a tárgyalást folytatni kell. – (Vesd össze az Ü. 21. §-ával.)

A TANÁCSKOZÁS RENDJÉNEK FENNTARTÁSA

33. § Az elnök öröklik a tanácskozási szabályok megtartása felett, ügyel a csend és rend fenntartására.

Joga van a tárgytól eltérő szónokot a tárgyra utalni, a rendet és az illetet sértő szónokot rendreutasítani.

Az olyan szónoktól, aki ugyanazon beszéde folyamán másodszor is rendreutasítást von magára, az elnök a szót megvonhatja. Ha pedig az illető a rendet tovább is zavarja, vagy az illetet sérti, az elnök a választmánynak javaslatot tesz az eset súlyához képest a M. R. 36. §-ának alkalmazása, avagy a fegyelmi eljárás megindítása iránt.

34. § A szót beszédében félbeszakítani az elnökön kívül senkinek sem szabad.

35. § Az Ü. 33. szakaszát értelemszerűleg alkalmazni kell a közgyűlés mindama tagjaival szemben, akik a csendet és rendet zavarják.

36. § Ha a tanácskozás rendje és nyugaltsága általában veszélyeztetve van, elnök az ülést felfüggesztheti vagy ismételt felfüggesztés után fel is oszlathatja.

37. § A közgyűlés feloszlása esetében az elnök 30 napon belül tartandó új közgyűlést hív össze, amelynek meghívóján, az előző közgyűlés feloszlásának megemlékezésével az ezen el nem intézett tárgyakat napirendre kell tűzni.

A KÉRDÉS FELTEVÉSE

38. § A vita lezárása után az elnök felteszi szavazásra a kérdést. A kérdés feltevéséhez a közgyűlés tagjai közül legfeljebb 2 szónok 5-5 percnél nem hosszabb ideig szólhat hozzá a 25. § figyelembe vételével.

39. § A kérdést úgy kell feltenni, hogy afelett csak igennel, vagy nemmel lehessen szavazni.

40. § A kérdés feltevésénél feltétlen elsőbbsége van annak az indítványnak, amely a tárgy fölött napirendre térést vagy a tárgyalás mellőzését javasolja.

Elsőbbsége van a tárgyalás elhalasztását kívánó indítványnak afelett, amely a vitaalatti tárgy érdemében kíván határozatot.

Elsőbbségük van a módosító indítványoknak az előadói javaslattal szemben. A módosító indítványok közül viszont mindig az bocsátandó előbb szavazásra, amelynek elfogadása által minél több más indítvány esik.

Pénzösszegek kérdésében a legnagyobb összegre vonatkozó indítvány felett kell először szavazni.

SZAVAZÁS

41. § Szavazásra jogosult a Kamara minden tagja, kivéve a jogerősen felfüggesztetteket.

Ha a szavazás megkezdése előtt az elnök tudomására jut hogy a közgyűlés tagjai között szavazásra jogosulatlan egyén van, azt az elnöknek el kell a szavazás megkezdése előtt távolíttatni.

42. § A szavazás lehetőleg karfelemeléssel avagy felállás és ülve maradás által történik. Ha kétséges esetekben a többség ellenpróba útján sem nyilvánvaló, a szavazók mindegyik részét a jegyzővel meg kell számláltatni.

43. § A kamarai választásoknál és – amennyiben erre indítvány történik – más, személyekre vonatkozó kérdéseknél is titkos a szavazás:

44. § A szavazás nem kötelező.

45. § Nyílt szavazásnál, szavazategyenlőség esetén az a javaslat emelkedik határozattá, amelyhez az elnök szavazatával hozzájárult.

Titkos szavazásnál bekövetkezett szavazategyenlőség esetén az elnök sorshúzással dönt.

46. § Szavazás közben beszédet tartani, vagy a szavazást indokolni nem szabad.

KAMARAI VÁLASZTÁS

47. § Annak biztosítására, hogy a Kamarában képviselt foglalkozási körök a választmányban aránylagos képviseletet találjanak, a kamarai választásokat megelőző év végén fennálló tagnyilvántartási állapot szerint meg kell állapítani az egyes foglalkozási körökhöz (egy-egy szakosztályhoz) tartozó tagok létszámát és ennek alapján az egyes foglalkozási körökből választandó választmányi tagok számát.

48. § Kamarai választások esetében a közgyűlés, a szükséghez mérten, két vagy több napig tart, olyan beosztással, hogy a szavazás, a szavazatok összeszámlálása, az eredmény kihirdetése és a közgyűlés más tárgyalnak tárgyalása zavartalanul fogatosítható legyen.

49. § A közgyűlés megnyitására, a szavazásra és a szavazatok összeszámlálására kijelölt napokra a választással össze nem függő tárgyakat napirendre tűzni nem szabad.

50. § A szavazás lebonyolítására a Kamara elnöke választási elnököt, elnökhelyetteseket és szavazatszedő bizottságokat küld ki, és pedig a szükséghez képest külön bizottságokat az írásban (levélben) érkezett szavazatok felbontására és összeszámlálására.

51. § A szavazás vagy a meghívóhoz csatolt hivatalos szavazólappal, vagy tetszés szerint más, de csak egy szavazólappal történhetik.

A szavazólapon a betöltendő tisztségek mindegyikére csak egy tagot szabad megnevezni. Ellenkező esetben a szavazatszedő bizottság a szavazólapot érvénytelennek minősíti.

A szavazólapot a közgyűlési meghívóhoz csatolt „Szavazat” feliratú hivatalos szavazóborítékban kell beadni.

52. § Budapesten lakó kamaratagok csak személyesen, a nem Budapesten lakók személyesen vagy írásban szavazhatnak.

Eszerint a teendők:

A) Budapesten lakók részére

a) A szavazni óhajtó kamaratag a meghívón a szavazásra kitűzött időn belül a közgyűlés által kiküldött illetékes szavazatszedő bizottság előtt személyesen megjelenik és magával hozza a nevére szóló szavazószelvénnel ellátott meghívóját és a leragasztott hivatalos borítékba zárt szavazatát.

b) A szavazatszedő bizottság kívánságára személyazonosságát arcképes igazolvánnyal, vagy teljes névalírással igazolja. A névalírás igazoló erejére a felvételi kérvény névalírásával való összehasonlítás mértékadó.

c) A személyazonosság igazolása után átnyújtja a lezárt borítékban levő szavazólapját és közgyűlési meghívóját, mely utóbbiról a szavazatszedő bizottság, a szavazás megtörténnének igazolására, a szavazószelvényt levágja és visszatartja.

Személyesen tehát nem lehet szavazni, ha a meghívóról a szavazószelvény hiányzik, vagy előre le van vágva.

B) Vidéken lakók részére

Ha személyesen szavaznak, az A) alattiak mértékadók. Levélbeli szavazás esetén a szavazó

a) szavazólapját a hivatalos szavazóborítékba helyezi s azt leragasztja;

b) közgyűlési meghívójáról levágja a szavazószelvényt s azt az a) alatt említett zárt borítékkal együtt egy második (külső) borítékba helyezi;

c) a külső borítékot lezárja, hátlapján pecsétjével és sajátkezű teljes névalírásával, elől pedig „A Budapesti Mérnöki Kamara közgyűlésének, Budapest, utca ... sz.” címmel látja el. Az aláírás ellenőrzése az A) b) alattiak szerint történik;

d) az így felszerelt, borítékban levő szavazatát küldönccel, vagy postán ajánlva, a Kamara közgyűléséhez juttatja.

Vidékről fenti B) a)–c) pontok szerint szabályszerűen kiállított és felszerelt több szavazatot együttesen, közös harmadik külső borítékba zárva is be lehet küldeni. Ilyen esetben azonban a közös harmadik külső borítékon jelezni kell, hogy hány szavazatot tartalmaz.

53. § Érvénytelen az olyan budapesti vagy vidéki szavazat:

a) amelyet nem lezárt, hivatalos szavazóborítékban nyújtanak be;

b) amelynél a szavazóboríték valamilyen külön felírással vagy jelzéssel van ellátva;

c) amelynél a szavazóboríték egynél több szavazólapot, illetve a szavazólap az 51. § alatt előírtnál több nevet tartalmaz;

d) amelynél a szavazólapon valamilyen, a szavazás titkosságát veszélyeztető külön felírás vagy jelzés van.

Érvénytelen az olyan vidéki szavazat:

a) amelynél a második külső borítékban nincs benne a meghívó levágott szavazószelvénye;

b) amelynek külső borítékján levő névalírás eltér a felvételi kérvényen levő névalírástól;

c) amelyik a szavazásra kitűzött határidő lejártá után érkezik be.

54. § A szavazás eredményének megállapítása a következőképp történik:

a) A személyesen leadott szavazatokat a szavazás befejezése után érvényességük tekintetében megvizsgálják s az érvényes szavazatokat összeszámolják.

b) Az írásban érkezett szavazatokat összeszámoló szavazatszedő bizottság a szavazatot és a szavazószelvényt tartalmazó külső borítékokat egymásután felbontja és megállapítja, hogy az. 53. § szerint a szavazat érvényes-e. Az érvényes szavazatokat még felbontatlan állapotban az urnába helyezi, a külső borítékot a hozzátartozó szavazószelvénygel együtt pe-

dig külön gyűjti és ugyancsak külön gyűjti a már külsőleg érvénytelennek talált szavazatokat is, amelyek szavazóborítékai felbontatlanok maradnak. Ha a bizottságra eső valamennyi, addig érvénytelennek nem talált írásbeli szavazat már az urnában van, akkor a bizottság ezek szavazóborítékait felbontja, érvényességüket folytatólagosan megvizsgálja s az érvényes szavazatokat összeszámolja.

55. § A szavazatok összeszámlálásánál a szavazatot nyert tagok közül az egy és ugyanazon foglalkozási körhöz tartozó tagokat külön-külön, csoportba kell sorozni. Ezen csoportokon belül a 47. § szerint megállapított számú legtöbb szavazatot nyert tag lesz a választmány tagja, a többiek pedig az illető foglalkozási kör választmányi póttagjai.

56. § A választási eljárás lefolyásáról és annak eredményéről a választási elnök jegyzőkönyvet vesz fel, melyet helyetteseivel s a szavazatszedő bizottságok jelenlevő tagjaival együtt aláír.

57. § A választási elnök a választás eredményéről jelentést tesz a közgyűlésnek és a választási eljárás jegyzőkönyvét az összes vonatkozó iratokkal együtt a Kamara elnökének adja át.

A választási jegyzőkönyv és a közgyűlésen szavazatukkal részt vett tagok névjegyzéke a közgyűlési jegyzőkönyv melléklete. (Ü. 61. §) A választás egyéb iratait, jegyzékeit, szavazólapjait stb. a Kamara irattárában a választás eredményének kihirdetésétől számított egy éven át meg kell őrizni.

HATÁROZAT

58. § A határozathozatal egyszerű szótöbbséggel történik.

A meghozott határozatot ugyanazon ülésben megváltoztatni nem lehet.

HATÁROZATKÉPESSÉG

59. § A közgyűlés határozatképességéhez – választás és a székesfővárosi törvényhatósági bizottsági tag jelölés eseteit, valamint külön jogszabályban megállapított más eseteket kivéve – a Kamara tagjai legalább egyötödének jelenléte szükséges.

A határozatképtelenség megállapítása esetén harminc napon belül új közgyűlés tartandó, amely a jelenlevők számára való tekintet nélkül határozhat. (M. R. 16. §) Eme közgyűlés időpontját feltételeken már az első közgyűlés meghívóján ki lehet tűzni, tényleges megtartását azonban az első közgyűlés határozatképtelenségének beállta esetén az Ü. 9. §-a szerint még külön is ki kell hirdetni.

Beszéd közben senki sem kérheti a határozatképesség megállapítását, még a szónok sem.

60. § Kamarai választás esetén a közgyűlés megnyitásának napján a közgyűlés a megjelentek számára való tekintet nélkül határozatképes. A kamarai választás eredményességéhez szükséges, hogy a szavazati joggal bíró tagoknak legalább egyharmad része részt vegyen a szavazásban és hogy a tisztviselők és a választmányi tagok mindenikére a beadott szavazatoknak legalább egyharmad része essék.

Azt a választást, amelyiknél a feltételek valamelyike hiányzik, meghíúsultnak kell tekinteni és harminc napon belül új választást kell elrendelni, amelynél a viszonylagos szótöbbség feltétlenül dönt. Az új választást elrendelő hirdetményben az első választás meghíúsulását és ennek okát is meg kell említeni.

Ha többen egyenlő számú szavazatot kaptak és valamennyien nem lehetnek tisztviselők ké vagy választmányi tagokká, azt, hogy közülük ki legyen azzá, az elnök sorshúzás útján dönti el. (M. R. 19. §)

JEGYZŐKÖNYV

61. § A közgyűlés jegyzőkönyvét a titkár vezeti.

A jegyzőkönyvbe fel kell venni a tanácskozás tárgyait, az indítványokat és a hozott határozatokat.

A jegyzőkönyvhöz; kamarai választás esetén a választási jegyzőkönyvet és a közgyűlésen szavazatukkal részt-vett tagok névjegyzékét csatolni kell. (Ü. 57. §)

A JEGYZŐKÖNYV HITELESÍTÉSE

62. § A közgyűlés jegyzőkönyvét a jegyzőkönyv vezetője aláírja és a közgyűlés elején az elnök által kijelölt két, a választmányon kívül álló tag hitelesíti. A hitelesítés után a jegyzőkönyvet a közgyűlés elnöke láttamozza.

A KÖZGYŰLÉS NYILVÁNOSSÁGA

63. § A közgyűlés helyiségeibe a kamaratagok a közgyűlés tartama alatt csak kamarai hivatalos igazolványuk, választás esetén pedig a közgyűlési meghívó előmutatásával léphetnek be.

A karzatra a Kamara elnöksége a rendelkezésre álló helyhez mérten, korlátolt számban belépőjegyet bocsát ki.

III. VÁLASZTMÁNY

HATÁSKÖRE

64. § A választmány hatáskörébe tartozik a M. R. 23. §-a értelmében:

1. A közgyűlés határozatainak végrehajtása.
2. A mérnökök és mérnökhelyettesek törzskönyvébe való felvétel kérdésében határozás és a törzskönyvek állandó kiigazítása.
3. A mérnökök és mérnökhelyettesek felett az állandó felügyeletnek és a törvény keretein belül a fegyelmi hatóságnak gyakorlása.

4. A mérnökök nyilvántartásának vezetése.
5. A kamara vagyonának kezelése.
6. A közgyűlés elé tartozó ügyek (költségvetés, zár-számadás, évi jelentés stb.) előkészítése.
7. A mérnöki hivatás körében észlelt hiányok orvoslása céljából javaslattétel.
8. Mindazok a tennivalók, amelyeknek intézése a kamara működési körébe tartozik és a közgyűlés hatás-körébe nincs utalva.

Hatáskörébe tartozik különösen:

- a) titkár, pénztárnok és ügyész huzamos helyettesítése iránti intézkedés;
 - b) közgyűlési és választmányi jegyzők kijelölése;
 - c) a Kamara pénztári kezelésének ellenőrzésére a választmányi tagok közül 1–1 évi időtartamra ellenőr kiküldése;
 - d) a Kamara gazdasági ügyeinek ellátása, kamarai helyiségekről s azok felszereléséről való gondoskodás ;
 - e) a kamarai tagdíjak egyéni kivetése felett való végleges döntés, ama keretek között, amelyeket a közgyűlés jóváhagyott;
 - f) mindennemű egyéb díjak, illetékek és bírságok kivetése, mindezek beszédese és behajtása;
 - g) kérelemre, igazolt szegénység esetén, a díjak stb. fizetésére halasztás engedélyezése, igazoltan indokolt esetben pedig a díjak részben, vagy egészben való elengedése;
 - h) tagküldés vagy tagjelölés a Kamarán kívül álló testületekbe, kivéve amaz eseteket, amelyekben más mértékadó rendelkezések e feladatot a közgyűlés hatáskörébe utalják.
- A választmánynak joga és kötelessége a hatáskörébe tartozó ügyekben a szükséges, vagy általa célszerűnek talált intézkedéseket megtenni, a hatóságoknál előterjesztéseket tenni, sérelmes határozatok ellen jogorvoslattal élni, a Kamara tagjain és a mérnökhelyettesekre a felügyeleti jogkörében kötelező határozatokat hozni, nemkülönben a földmérők ellen szükség esetében a M. R. 71. §-ának korlátai között eljárni.⁴

ÖSSZEÍVÁSA

65. § A választmány havonta legalább egyszer – rendszerint a hét ugyanazon napján – rendes ülést tart.

 ⁴ Az 1923: XVII. tc. 71. §-a így szól: „71. § A birtokrendezési vagy más földmérői ügy körébe eső mérnöki tennivalók ellátására – a fennálló jogszabályoknak megfelelő módon – felhatalmazott földmérők ebben a feladat-körben mérnöki képesítés hiányában is eljárhatnak és a földmérő címet használhatják.

A magánygyakorlatot folytató földmérőkről a kamara nyilvántartó jegyzéket vezet. Evégből a földmérő köteles jogosítványát a kamara megalakulásától számított 30 napon belül, illetőleg a magánygyakorlat megkezdésekor a kamaránál a szükséges személyi adatok bejelentése mellett eredetiben bemutatni. A bejelentési kötelességének meg nem felelő földmérőt a kamara választmánya arra rendbírsággal (36. §) szoríthatja.

A földmérő ellen felmerülő panaszokat a kamara megvizsgálás és határozás végett az igazságügyminiszterhez terjeszti fel.

A földmérő jogosítványának megvonását, valamint a reá rótt büntetéseket az igazságügyminiszter a kamarával a nyilvántartó jegyzékbe leendő bejegyzés végett esetről-esetre közli.

A földmérőket kamarai díjjal nem lehet megróni.”

Július és augusztus hónapokban a választmány rendes ülést nem tart; a halaszthatatlan ügyeket emez időszakban rendkívüli ülésekben intézi.

66. § Rendkívüli választmányi ülést az elnök szükség szerint bármikor összehívhat.

Az elnök köteles 7 napon belül tartandó rendkívüli választmányi ülést összehívni, ha azt 10 választmányi tag a napirendre tűzendő tárgy előterjesztésével írásban kéri.

67. § Az összehívás egyéni meghívókkal történik, amelyeken a napirendet fel kell tüntetni. A napirendben a fontosabb ügyeket meg kell nevezni és ezek rövid ismertetését az ülést megelőzően a választmány tagjainak meg kell küldeni.

A napirendbe sem eredetileg, sem pótló értesítéssel fel nem vett tárgyban a választmány nem határozhat, ha a határozathozatalt 3 jelenlevő választmányi tag elhalasztani kívánja. Ily esetben az illető tárgyat rendszerint a következő ülés napirendjére kell kitűzni.

VÁLASZTMÁNYI PÓTTAGOK BEHÍVÁSA

68. § Ha a választmányi tagok sorában megbízatásuk lejártá előtt üresedés áll be, akkor a megüresedett helyre a hátralévő időre az illető hely addigi betöltőjének foglalkozási köréhez tartozó azt a póttagot kell behívni, aki a választáskor a legközelebbi legtöbb szavazatot kapta.

INDÍTVÁNYOK

69. § A Kamata minden tagja intézhet a választmányhoz indítványt:

A választmányhoz intézett indokolt indítványokat legalább 7 nappal a választmányi ülés előtt a titkárnál írásban kell benyújtani. Később beadott indítványokat is a választmány elé kell terjeszteni, a választmány azonban az összes körülmények szabad méltatása mellett határozza el, hogy azokat tárgyalni kívánja, vagy a legközelebbi ülés napirendjére utalja-e.

A kellő időben benyújtott indítványokat az ülés napirendjébe fel kell venni.

AZ ÜLÉSEK ELNÖKE, ELŐADÓI

70. § A választmányi ülések vezetésére és az előadói tisztség ellátására, valamint a bizottsági előterjesztésekre nézve az Ü. 18–20. szakaszaiban foglaltak értelemszeruen mértékadók.

Indokolt esetben egyes tárgyak előadására a választmányon kívül álló kamarai tagot is meg lehet hívni.

VITA: ZÁRSZÓ. KÉRDÉS FELTEVÉSE. SZAVAZÁS

71. § A 22–36. és 38–46. §-ok a választmány tárgyalási rendje tekintetében az alábbi módosításokkal értelemszerűen mértékadók.

A tárgyhöz érdemben ismételten is lehet hozzászólni, de csakis a már feljegyzettek után. A vita bezárására indítványt nem lehet tenni.

Ha valaki a tárgyalás rendjét második rendreutasítás után is zavarja, vagy az illetet sérti, akkor az elnök az ügyészt felszólíthatja, hogy az illető ellen az eset súlyához képest a M. R. 36. ának alkalmazása, vagy fegyelmi eljárás megindítása iránt indítványt tegyen.

Ha a tanácskozás rendje és nyugaltsága általában veszélyeztetve van, az elnök az ülést felfüggesztheti, vagy ismételt felfüggesztés után legfeljebb 7 nappal el is napolhatja.

HATÁROZAT

72. § Az 58. § a következő módosító kiegészítéssel mértékadó: tagfelvételi vagy más a mérnöki címhasználat vagy gyakorlat jogának elnyerését célzó személyi kérelmekre nézve a választmány illetékes szakbizottsága részéről egyhangúlag előterjesztett javaslattal vagy indítvánnyal ellentétes határozatot csak a jelenlevő választmányi tagok legalább 2/3-a szótöbbségével lehet hozni.

Fegyelmi és kihágási ügyekre ez a rendelkezés nem vonatkozik.

HATÁROZATKÉPESSÉG. JEGYZŐKÖNYV. JEGYZŐKÖNYV HITELESÍTÉSE. NYILVÁNOSSÁG

73. § Az 59. és 61–63. §-ok az alábbi módosításokkal értelemszerűen mértékadók.

A választmány határozatképességéhez a tisztviselőkön kívül a választmányi tagok egy-negyed részének jelenléte szükséges.

Határozatképtelenség esetén a választmányt 7 napon belül tartandó új ülésre kell összehívni és ennek napi-rendjére az elmaradt ülés tárgyait kell kitűzni.

A határozatképesség tekintetében emez ülésre is a fentiek mértékadók.

A jegyzőkönyv élén a választmányi ülésen részt vett tagok neveit fel kell sorolni.

A választmány ülései nem nyilvánosak, azokon csak a választmány tagjai és a választmány által meghívottak vehetnek részt.

Bizalmasnak minősített tárgyalásoknál a titoktartás kötelező.

Személyi ügyek tárgyalása – hacsak a választmány másképp nem határoz – mindenkor bizalmas.

A választmány üléseiről hivatalos közlések adatnak ki, amelyek az elvi jelentőségű határozatokra és más, a nyilvánosság elé vihető, közérdekű ügyekre terjeszkedhetnek ki.

A VÁLASZTMÁNYI TÁRGYALÁSOK ELŐKÉSZÍTÉSE

74. § A választmány döntése alá kerülő tárgyakat rendszerint a kamarai tisztviselők készítik elő. E feladatok teljesítése érdekében joguk van a Kamara egyes tagjait véleményük megismerése végett egyéni vagy értekezleti tárgyalásra meghívni, avagy tagértekezlet összehívása iránt az elnöknek javaslatot tenni.

75. § A választmány egyes tárgyak előkészítését, valamint egyes határozatainak végrehajtását is bizottságokra bízhatja, továbbá megokolt esetben a tagok szélesebb körei véleményének megismerése, vagy a Kamarában közvélemény kialakulásának elősegítése érdekében egyes tárgyakat tagértekezlet elé is utalhat.

IV. A TISZTIKAR

AZ ELNÖK

76. § A Kamara törvényszerű működéséért az elnök elsősorban felelős.

A Kamara működését ő irányítja, bíróságokkal, közigazgatási hatóságokkal és harmadik személyekkel szemben a Kamarát képviseli.

77. § Az elnök az egyes mérnökök, vagy a mérnök és mérnökhelyettes között hivatásszerű működésükből felmerülő egyenetlenségeknek békés úton való elintézését megkísérli; evégből jogosult az érdekelt feleket megidézni és esetleg a Kamara oly más tagjait is meghívni, akiknek közbejöttétől jó eredményt vár. (M. R. 25. §)

78. § Az elnök örökös a törvények és más jogszabályok, nevezetesen a M. R. és a Kamara ügyrendjének szigorú betartása felett.

Ha azt tapasztalna, hogy az Ü. valamely előre nem látott esetre szabatosan nem rendelkezik és ha azonnali intézkedés szükségessége forog fenn, javaslatot tehet a választmánynak az iránt, hogy a felmerült esetekben milyen eljárás kövessék.

A választmány e javaslat felett dönt és ezt a döntést újabb szabályozásig más hasonló ügyekben elvi döntésnek kell tekinteni.

Az ilyen döntéseket összegyűjtve nyilván kell tartani és a Kamara hivatalos lapjában közzé kell tenni.

79. § Az elnök elnököl a közgyűléseken és a választmány ülésein.

Összehívja, megnyitja és bezárja az üléseket. Vezeti a tanácskozást, szavazásra felteszi a kérdéseket és kimondja a határozatokat.

Az elnök az üléseken bármikor felszólalhat, felvilágosításokat is bármikor adhat.

Örködik a tanácskozás rendje felett.

A közgyűlési és választmányi jegyzőkönyveket hitelesítés után aláírja.

80. § Az elnök részt vehet – a fegyelmi és a választott bíróságok kivételével – a Kamara minden szervének tanácskozásain, hacsak valamely kamarai szabály másként nem rendelkezik.

Felügyel a Kamara választott tisztviselőnek működésére és örökös a közöttük szükséges összhang fenntartása felett.

A kamarai törzskönyvek, nyilvántartások és nyilvántartó jegyzékek vezetését ellenőrzi

Az egyes ügyek számára a titkár útján szükség szerint előadókat rendel ki.

A határozatok végrehajtását, valamint az ügyvitelt általában ellenőrzi.

81. § Az elnök intézkedik a hatáskörébe tartozó ügyekben. Sürgősség esetén, utólagos bejelentés kötelezettsége mellett, saját felelősségére intézkedik a választmánynak fenntartott ügyekben is.

82. § Az elnök a hatóságokhoz intézendő felterjesztéseket, jelentéseket, átiratokat, kamarai nyilvántartásokba való felvételt, elutasítást, vagy törlést tárgyaló határozatokat a titkárral együtt, a Kamara gazdasági ügyeire vonatkozó fenti jellegű határozatokat pedig a pénztárnokkal együtt aláírja.

83. § Ha az elnök valamely választmányi határozat végrehajtása során oly lényeges új ténykörülményt észlel, amely a határozattal ellentétes, vagy ha valamely számottevő körülmény figyelmen kívül maradását tapasztalja, avagy tévedést fedez fel, akkor az ügyet valamely következő ülésen újból a választmány elé viheti. Addig pedig a meghozott határozat lényegét nem érintő közbevetett intézkedést tehet.

84. § Az elnök örökös a költségvetés megtartása felett. Joga van a Kamara pénztárát megvizsgálni és észleleteiről a legközelebbi választmányi ülésen jelentést tenni.

A költségvetés egyes tételeinek keretében egyezer pengőnél nagyobb összegeket az elnök utalványoz, továbbá joga van a költségvetésben előre nem látott sürgős esetben a Kamara pénztárából egyezer pengő összegig menő kiadásokat utólagos bejelentés mellett utalványozni.

85. § A segédhivatali és a szolgaszemélyzet kinevezése és elbocsátása és ezek felett a fegyelmi jog gyakorlása iránt a titkár javaslatára intézkedik.

AZ ALELNÖK

86. § Az elnököt akadályoztatása esetén – más intézkedés hiányában váltakozó sorrendben – az alelnökök egyike helyettesíti.

A helyettesítő alelnököt az elnöki hatáskör illeti meg.

A TITKÁR

87. § A titkár vezeti a M. R. és az Ü. rendelkezéseinek és a közgyűlés, illetve a választmány határozatainak megfelelően az elnök irányítása mellett a Kamara összes belügyeit, a pénztárnoki ügykör kivételével.

Elintézi azokat az ügyeket, amelyek nincsenek a közgyűlésnek, a választmánynak vagy az elnöknek fenntartva. A fenntartott ügyeket pedig előkészíti vagy előkészítteti,

Az egyes ügyek részére a szükséghez mérten és az elnök irányításának megfelelően előadókról gondoskodik.

88. § Az elnökkel és a pénztárnokkal egyetértésben ügyel a költségvetés megtartására.

A költségvetés egyes tételeinek összegei keretében egyezer pengő erejéig utalványoz.

89. § Hivatalból tagja – a fegyelmi és a választott bíróságok kivételével – a Kamara minden tagértekezletének és bizottságának is, amelyek működésében bármikor részt vehet, ha csak valamely kamarai szabály másként nem rendelkezik.

90. § A titkár vezeti és aláírja a közgyűlések és a választmányi ülések jegyzőkönyveit, ellenjegyzi, illetve aláírja az ügykezelési szabályok szerint a kiadmányokat, gondoskodik a törzskönyvek, nyilvántartások és egyéb jegyzékek és könyvek pontos vezetéséről, a kiadmá-

nyok szabályszerű kiállításáról, kézbesítéséről, szerkeszti a Kamara évi jelentésének tervezetét.

A közgyűlésnek és a választmánynak a pénztárosi és ügyészi ügykörtől eltekintve, rendszerint előadója.

91. § A titkár a Kamara irodafőnöke, irattárnoka, a Kamara pecsétjének őre.

A segédhivatali és a szolgazemélyzet kinevezéséről, elbocsátásáról javaslatot tesz és feleltünk a fegyelmi jogot gyakorolja. Intézkedik szabadságok engedélyezése és megkezdésük idejének kijelölése iránt. Felügyel az alkalmazottak szolgálati és munkarendi kötelességeinek beosztására, valamint az ügykezelés szabályainak betartására.

Rendelkezik a kamarai helyiségek beosztásáról és felhasználásáról.

Szerkeszti a Kamara hivatalos lapját és a nyilvánosságnak szánt más tudósításokat.

A PÉNZTÁRNOK

92. § A pénztárnok a M. R. és az Ü. rendelkezéseinek és a közgyűlés, illetve választmány határozatainak megfelelően, az elnök irányítása mellett a Kamara gazdasági ügyeit gondozza. A Kamara vagyonát, bevételeit és a Kamarára bízott alapítványokat kezeli. Az elnökkel és a titkárral egyetértésben ügyel a költségvetés megtartására.

A kamarai tagdíjakat és illetékeket, valamint a Kamara egyéb bevételeit a pénztár kezelője útján beszedi és nyugtázza.

A költségvetés egyes tételeinek összegei keretében egyezer pengő erejéig a titkár, ezenfelül az elnök, a költségvetésben előre nem látott sürgős kiadás esetében pedig az elnök utalványát kifizetési rendelkezéssel lássa el, minek alapján a pénztár kezelője a kifizetéseket teljesíti.

A pénztár kezelését a választmány által kiküldött ellenőrrel egyetértésben, - a könyvelést állandóan ellenőrzi, a pénztár kezeléséről rendes számadást vezet, annak állásáról a választmányt havonként értesíti és a számadásokat évenként a választmány és a közgyűlés felülvizsgálata elé terjeszti.

93. § A pénztárnok készíti az elmúlt év zárszámadását és a költségelőirányzatnak a választmány, illetve a közgyűlés elé terjesztendő tervezetét. A költségelőirányzat alapján tagdíjkivetési javaslatot s a szükséghez képest pótvajavaslatokat tesz, erről a Kamara tagjait értesíti és a pénztárosi javaslat ellen beérkező felszólamlások és fellebbezések elintézését előkészíti és vezeti,

94. § Ezenfelül hatáskörébe tartozik: a) a kamarai díjaknak és illetékeknek közadók módjára behajtása iránti intézkedés; b) a jogerősen megállapított rendbírság, pénzbírság és eljárásai költségeknek, az elmarasztalttól közadó módjára behajtása iránti intézkedés; c) a Kamara egyéb követelésének per útján behajtása iránti javaslatétel.

95. § A pénztárnok hivatalból tagja - a fegyelmi és a választott bíróságok kivételével - a Kamara minden tagértekezletének, valamint bizottságának is és ezek működésében belátása szerint részt vehet, hacsak valamely kamarai szabály másként nem rendelkezik.

96. § A pénztárnok a hatáskörébe tartozó ügyek választmányi és közgyűlést előadója, az emez ügyekre vonatkozó levelezést vezeti és az ügykezelési szabályok szerint ellenjegyzzi, illetve aláírja.

AZ ÜGYÉSZ

97. § Az ügyész a Kamarának jogi tanácsadója.

A Kamara peres és nem peres ügyeiben az ügyvédi képviseletet meghatalmazás alapján ellátja, hacsak a Kamara más ügyvédet nem bíz meg.

98. § Az ügyész jogait és kötelességeit a M. R.-on alapuló fegyelmi és kihágási eljárások eseteire nézve a M. R. V. és VII. címeiben foglalt rendelkezések szabályozzák.

99. § Az ügyész a választmánynak tagja (M. R. 17. §) és tisztségénél fogva részt vesz a közgyűlésen, valamint szükség szerint minden tagértekezleten és bizottságban is, hacsak valamely szabály másként nem rendelkezik.

100. § Az ügyész a fegyelmi és kihágási ügyek előadója a választmányban, ha az elnök más előadó iránt nem intézkedik.

ELNÖKI ÉRTEKEZLET

101. § Az elnök a Kamara tisztikarát elnöki értekezletekre hívhatja össze.

102. § Az elnöki értekezlet tagjai az elnök, az alelnökök, a titkár, a pénztárnok és az ügyész.

Az elnöki értekezletekre véleményadás céljából a Kamara bármely tagja meghívható.

V. A KAMARA TAGJAINAK CSOPORTOSÍTÁSA

KAMARAI SZAKOSZTÁLYOK

103. § A Kamara tagjait foglalkozási körök szerint annyi szakosztályba kell sorozni, ahányféle mérnöki oklevelet a magyar technikai főiskolák kiadnak.

104. § Minden szakosztályról külön névjegyzéket kell vezetni, amelybe a Kamara tagjai közül be kell sorozni:

a) azokat, akik az illető szakosztálynak megfelelő mérnöki oklevéllel bírnak; *b)* azokat, akik a M. R. 69. §-a szerint az illető szakosztály jellegének megfelelő képzettséggel bírnak; *c)* azokat, akik az illető szakosztálynak megfelelő munkakörre vagy ennek egy ágára a M. R. 2. §-a harmadik bekezdése értelmében közszolgálati alkalmazotti kinevezést nyertek; *d)* a M. R. 70. §-a alapján az illető szakosztály jellegének megfelelő mérnöki természetű munkásságuk alapján felvett tagokat.

A Kamara minden tagját be kell sorozni valamely szakosztályba.

105. § Egyes tagokat indokolt kérelmükre a választmány – fellebbezés esetén pedig a Mérnöki Tanács⁵ – a mérnöki oklevelüktől eltérő jellegű szakosztályba is besorozhat, ha a

⁵ A kamara választmányi illetve közgyűlési határozatai ellen az 1923. évi XVII. törvénycikkkel felállított Mérnöki Tanácshoz lehet fellebbezni, amely elnökből, két alelnökből, illetve 30 tagból – ennek fele egyben kamarai tag is – állt. A harminc tanácsi tag közül húszat a kereskedelemügyi miniszter nevezett ki. Lásd: 1923: XVII. tc. 27. §.

szakosztály jellegének megfelelő, mérnöki természetű munkakörbe eső, kellő időtartamú olyan gyakorlatot igazolnak, amely a kérelmező oklevele szerinti kamarai szakosztály tagjainak munkakörébe nem esik bele.

A kérelem elbírálásánál a kérelmező egész mérnöki gyakorlatát mérlegelni kell, a mérnöki oklevélről eltérő gyakorlatra nézve azonban legfeljebb 6 év követelhető.

A választmány dönt abban a kérdésben is, hogy a mérnöki oklevélről eltérő jellegű szakosztályba besorozott mérnök a M. R. 18. §-a második és 27. §-a második bekezdésének⁶ szempontjából melyik szakosztályba tartozik? Mértékadónak azt kell tekinteni, hogy az illető kamarai tagnak melyik szakirányú gyakorlata a túlnyomó.

106. § Ha valamely mérnök által az idegen szakma mérnöki természetű munkakörében igazolt gyakorlat az illető idegen szakma munkakörében csak egy szűkebb ágazat ellátására megfelelő szaktudást biztosít, akkor a kérelmező mérnök az idegen szakosztály névsorába nem vehető föl, hanem csupán a gyakorlatnak megfelelő szűkebb ágazatban való szak-képzettségét kell a törzskönyvbe és a névjegyzékbe feljegyezni.

MŰKÖDÉSI KÖRÖK

107. § A Kamara tagjait ez idő szerint a következő működési körökbe osztja be:

1. magánmérnökök,
2. közszolgálatban álló mérnökök,
3. magánalkalmazásban álló mérnökök.⁷

VIDÉKI TAGCSOPORTOK

108. § Az ország egyes vidéki gócpontjaiban és ezek környékén élő kamarai tagok különleges közös érdekeik érvényesítése végett vidéki tagcsoportokat alkotnak.

☞

⁶ Az 1923:XVII. tc. 18. §-ának második bekezdése szerint a választmányi tagok összetételének arányosan kellett tükröznie a kamarában jelen lévő foglalkozási köröket, míg a 27. § második bekezdése a következőképp rendelkezett: „A mérnöki tanács az elnökön és két alelnökön kívül harminc tagból áll. A tagok közül húszat, arra való figyelemmel, hogy a tagok sorában a mérnöki, foglalkozási körök mindegyike legalább két-két taggal képviselve legyen, a kereskedelemügyi miniszter három évre nevez ki; és pedig tizenöt tagok a mérnöki kamarák választmányainak jelölése alapján a kamarák oly tagjai közül, akik már legalább tíz év óta folytatnak mérnöki gyakorlatot, öt tagot pedig a technikai főiskolák jelölése alapján oly szakférjak sorából, akik nem kamaratagok. A kamaratagok sorából veendő tizenöt tagból ötöt a közalkalmazásban levő kamaratagok közül kell kinevezni. A tanács további öt tagját, bírói képzésű tagjai közül, a magyar királyi közigazgatási bíróság, öt tagot pedig, mérnökbírái közül a magyar királyi szabadalmi bíróság küld ki, ugyancsak három évre.”

⁷ A kereskedelemügyi miniszter által 1932. február 18-án jóváhagyott módosítás során ide beillesztettek még egy paragrafust, amely így szólt:

107. § A választmány a működési körön belül tagterkezetet meghallgatása után működési csoportokat alakíthat.

Új működési csoport alakítását a legközelebbi rendes közgyűlésen be kell jelenteni.

A működési csoport a működési körökre vonatkozó szabályok hatálya alá esik.” MOL P 1071 Budapesti Mérnöki Kamara 61. d. 22. t. A tisztikar és választmány. A kamara ügyrendje és módosításai 1927, 1931–32.

Ezek a Kamara választmánya által az illető tagcsoport köréből választott – s a székhelye után megjelölendő – kamarai megbízott útján tartják fenn az összeköttetést a Kamara vezetőségével.

KÜLÖNLEGES TAGCSOPORTOK

109. § Ha a kamarai ügyek intézése körében a kamarai tagok egyes csoportjait érdeklő olyan különleges tennivaló vetődne fel, amelynek előkészítése végett a kamara intézkedésre hivatott szerve külön tagcsoport megalkotását tartja szükségesnek az intézkedésre hivatott szerv a szükséges előkészítő tagcsoportot létrehozhatja. Ilyen tagcsoport alakítását a legközelebbi rendes közgyűlésen be kell jelenteni és ha szükségesnek mutatkozik, hogy az előkészítő tagcsoport határozott ügykörben állandó működést fejtson ki: az ügyrendnek a tagcsoport szervezetét és működése szabályait meghatározó rendelkezésekkel kiegészítését kell a közgyűlésnek indítványozni.

VI. A KAMARA MELLÉKSZERVEI

TAGÉRTEKEZLETEK

110. § A Kamara egyes szakosztályai, működési körei, vidéki tagcsoportjai és különleges tagcsoportjai különleges szempontjaiknak feltárása és megbeszélése végett, nemkülönben a Kamara egyetemét érdeklő ügyekben a közvélemény kialakulásának előmozdítására és megismerésére tagértekezleteket tartanak.

A tagértekezlet lehet egy szakosztályra, egy működési körre, egy vidéki tagcsoportra, egy különleges tagcsoportra korlátozott, vagy több ilyen egynemű tagozatra kiterjedő, avagy végül egyetemes tagértekezlet.

111. § A tagértekezletet az elnök hívja össze és pedig:

1. saját elhatározásából,
2. a választmány határozata alapján,
3. valamely szakosztály, illetve foglalkozási kör, működési kör, tagcsoport vagy körök, illetőleg tagcsoportok összes tagjai legalább egyharmadának, vagy ha ez az 50 tagot meghaladná, legalább 50 tagjának kérelmére,

4. a választmányi tagok egy szakosztályhoz tartozó csoportja többségének kérelmére.

A 2–4. pontokban foglalt esetekben a tagértekezletet 20 napon belüli határnapra kell kiűzni.

112. § A tagértekezletek összehívása a tárgysorozat közlése mellett a Budapesti Közlönyben és lehetőség szerint a Kamara hivatalos lapjában is az értekezlet napját legalább 5 nappal, kivételesen legalább 2 nappal megelőző kihirdetés útján történik.

A csupán egy vidéki tagcsoportra kiterjeszkedő tagértekezletet az illető vidéki gócpontba, minden más tagértekezletet Budapestre kell összehívni.

113. § A tagértekezlet vezetője az elnök, vagy a választmány, illetve a kamarai elnök ál-

tal kijelölt választmányi tag, vidéken pedig az illetékes kamarai megbízott. Jegyzője Budapesten a titkár által kijelölt kamarai jegyzők egyike, vidéken pedig a kamarai megbízott által kijelölt kamarai tag.

114. § A tagértekezleten csak a tárgysorozatba felvett kérdések tárgyalhatók.

115. § A tagértekezletek tárgyalási rendje tekintetében a 22–37. §-ok az alábbi módosításokkal értelemszerűleg mértékadók.

A tagértekezleten határozathozatalnak nincs helye, meg kell azonban állapítani, hogy minden egyes javaslatához a résztvevők közül hányan csatlakoztak.

A tagértekezleten kialakult véleményt az értekezlet jegyzőkönyvébe kell foglalni. Ekként vagy egységes véleményt kell a választmány elé terjeszteni, vagy ha egységes vélemény nem alakul ki, akkor a javaslattevő nevének megemlítése mellett mindazokat a javaslatokat be kell venni a jegyzőkönyvbe, amelyeket a javaslatok tárgyalás során el nem ejtenek s fel kell tüntetni a jegyzőkönyvben amaz értekezleti tagok számát is, akik egy-egy javaslatához csatlakoznak.

A tagértekezleten felszólaló kérheti, hogy felszólalását mellékletként a jegyzőkönyvhöz csatolják, ha azt 3 nap alatt írásban a titkárnál benyújtja.

116. § A tagértekezletről az értekezlet jegyzője jegyzőkönyvet vezet s azt aláírja. A jegyzőkönyvet az értekezlet vezetője által kijelölt két tag hitelesíti s ennek megtörténte után az értekezlet vezetője láttamozza és a titkárságnál benyújtja.

A jegyzőkönyvet a választmány elé kell terjeszteni és napirendre kell tűzni.

117. § A tagértekezletek a Kamara tagjai számára nyilvánosak.

A tagértekezletekről a nyilvánosságnak szánt hivatalos közlések csak a titkár útján adhatók ki.

BIZOTTSÁGOK

118. § Elvi jelentőségű tárgyakat választmányi bizottságban kell előkészíteni, amely bizottság csak választmányi tagokból áll. Amennyiben pedig a választmányon kívül álló egyes tagok véleményének megismerése is kívánatos, e tárgyak bizottsági tárgyalásához a választmány vagy a Kamara elnöke tanácskozási joggal a választmányon kívül álló tagokat is meghívhat. Megokolt esetben az elnök egyes ily tárgyakat – esetleg a bizottsági tárgyalás folyamán is – tagértekezlet elé vihet

Oly esetben, midőn az előkészítendő ügygel kapcsolatban a Kamara egyes szakosztályai vagy működési körei vagy más csoportjai között lényeges érdekellentét van, az egyes csoportok meghallgatandó tagjait csoportonként külön-külön kell meghallgatni.

A választmány a tagfelvételi ügyek és egyes folyó ügyek előkészítésére saját tagjai sorából kis taglétszámú állandó szakbizottságokat alakít.

119. § Amennyiben valamely közgyűlési vagy választmányi határozat végrehajtása a határozatban megállapított elvek alapján bizottsági munkát vagy eljárást kíván, erre vegyes bizottságok küldhetők ki. Vegyes bizottságba a választmány saját tagjait és a választmányon kívül álló kamarai tagokat egyaránt választhat, akik a bizottsági tárgyalás során egyenlő jogokkal bírnak.

BIZOTTSÁGOK VEZETÉSE ÉS TÁRGYALÁSI RENDJE

120. § A bizottságok vezetőit mindenkor a választmány jelöli ki.

121. § E bizottságok tárgyalási rendjét az ügyrendnek a választmányra vonatkozó rendelkezéseivel összhangban, a célszerűség szemmel tartása mellett a bizottság vezetője szabályozza.

IGAZGATÁSI TISZTVISELŐK

122. § Ha az ügyek felszaporodása vagy más körülmény indokolja, a választmány a titkár, a pénztáros és az ügyész tehermentesítésére, a M. R. 15. és 18. §-aiban⁸ foglaltak figyelemmel tartásával, a Kamara tagjai közül, illetve az ügyészi ügykörben a Kamara székhelyén lakó ügyvédek közül díjazott, állandó vagy ideiglenes jellegű igazgatási tisztviselőket alkalmazhat és ezek tiszteletdíja iránt a költségvetéssel összhangban intézkedhetik.

123. § Az igazgatási tisztviselők szolgálati viszonyuk és működésük szempontjából közvetlenül az illetékes választott kamarai tisztviselő alá rendelve. A Kamara egyes szerveiben jelenléti, előadói és tanácskozási joguk van, hacsak valamely rendelkezés másként nem intézkedik.

Az igazgatási tisztviselők megbízatása nincs időhöz kötve. Szolgálati viszonyuk tekintetében a magánalkalmazottak szolgálati viszonyaira vonatkozó jogszabályok mértékadók.

JEGYZŐK

124. § A közgyűlés, a választmány, a tagértekezletek bizottsági és szükség szerint egyéb tárgyalások alkalmával a jegyzői tisztség ellátására a választmány a tisztújítást követő első ülésen vagy az esetleges üresedést követő ülésen a Kamara minden szakosztálya tagjainak sorából egy-egy kamarai jegyzőt választhat. A jegyzők munkabeosztását a titkár állapítja meg, figyelemmel arra is, hogy az egyes kamarai szakosztályok tárgyalásain lehetőleg az illető szakosztály tagjai köréből választott jegyző működjék közre.

A kamarai jegyzők megbízatása a tisztújítást követő második választmányi ülésig bezárólag tart.

SEGÉDHIVATAL

125. § A Kamara ügykezelésének körébe tartozó tennivalók, továbbá a Kamara gazdasági és pénzkezelési teendőinek végzésére segédhivatalt kell szervezni, illetve fenntartani.

⁸ A két törvényi hely a kamarai közgyűlés jogkörét (15. §), valamint az elnök, alelnökök, titkár és a választmányi tagok választásának módját és a választmány összetételét (18. §) szabályozta.

[...]⁹

XIII. FEGYELMI ELJÁRÁS

PANASZ ÉS ELŐZETES ELJÁRÁS

196. § Fegyelmi eljárás a Kamara tagjai ellen vagy magánpanaszra, vagy a kamarai ügyész indítványára hivatalból indul meg.

197. § A magánfelek által emelendő panaszt írásbeli beadványban kell benyújtani. Kivételes esetekben a Kamara titkáránál szóval is emelhető panasz. Ha azonban az ügy fontossága vagy bonyolult volta indokoltá teszi, a feljelentő panaszának írásban való benyújtását utasítandó.

198. § A magánfelek által beadott feljelentés mindenek előtt a Kamara ügyészével közlendő véleményadás végett.

199. § Fegyelmi ügyekben a vádat és a mérnöki kar érdekeit a M. R. 41. §-a értelmében a Kamara ügyésze képviseli, a kinek tisztéből folyó kötelessége fegyelmi eljárás megindítását indítványozni, ha Kamarai tag által elkövetett, fegyelmileg üldözendő cselekményről nyer tudomást.

200. § A magánfél által benyújtott panasz a panaszlottnak a M. R. 40. §-ának rendelkezéseihez képest a panaszos nevének közlése és megfelelő határidő tűzése mellett nyilatkozattétel végett másolatban kiadatik, vagy amennyiben a panasz terjedelme folytán ez technikai akadályokba ütköznék, panaszlott felhívandó, hogy a feljelentést a Kamaránál nyilatkozattétel végett megtekintheti.

201. § Az ügyész indítványa alapján panaszlottól a feljelentésben foglalt egyes tényállítások tekintetében is kérhető nyilatkozat.

202. § Amennyiben egy feljelentésben több kamarai tag ellentettek feljelentést, a feljelentésből csak az érdekelt rész közlendő az illető panaszlottal.

FEGYELMI ELJÁRÁS ELRENDELÉSE TÁRGYÁBAN VALÓ HATÁROZATHOZATAL

203. § Minden feljelentés a panaszlott nyilatkozatának bekérése és a kamarai ügyész meghallgatása után választmány elé terjesztendő.

204. § A választmány vagy elrendeli a fegyelmi eljárást, vagy mellőzi. A M. R. 40. §-a értelmében csak a fegyelmi eljárás mellőzését kimondó határozat ellen van jogorvoslat. Ezen jogorvoslat illetőleg fellebbezés 15 nap alatt adandó be, a Kamara választmányához címzendő és nyújtandó be, amely azt a Mérnöki Tanácshoz terjeszti fel.

⁹ A VII–XII. cím közlésétől eltekintünk, mivel az ebben foglaltak nem tartoznak szorosan a kamarai autonómia kérdésköréhez.

FEGYELMI VIZSGÁLAT

205. § A M. R. 41. §-a értelmében, ha a Kamara választmánya az eljárás folyamatba vételét határozta el, az iratokat a Kamara fegyelmi bíróságának küldi meg.

206. § A fegyelmi bíróság a M. R. 43. §-a értelmében, ha a tényállás felderítése végett szükségesnek tartja, az ügyész előzetes meghallgatása után vizsgálatot rendel el.

207. § A fegyelmi bíróság elnöke a vizsgálat teljesítésével a M. R. 43. §-a értelmében a Kamara választmányának egyik tagját bízta meg.

208. § A vizsgálat lefolytatására és az erről szóló jelentés előterjesztésére az elnök rendszerint legfeljebb 60 napos határidőt szab, amely csak indokolt esetben hosszabbítható meg. A vizsgálóbiztosi megbízatásnak a választmány tagjai eleget tenni kötelesek és e megbízatás alól csak a választmány adhat indokolt esetben felmentést. Ha a vizsgálóbiztos az elnök által kiszabott határidőre a vizsgálatot be nem fejezné, a választmánynak erről a fegyelmi bíróság elnöke köteles jelentést tenni.

209. § A M. R. 42. §-ában a fegyelmi bíróság tagjaira megállapított kizáró okok a vizsgálóbiztosokra is vonatkoztatandók.¹⁰

210. § A vizsgálóbiztos kész kiadásain kívül, ha székhelyén kívül jár el, napidíj-megtérítést igényelhet, mely költségek a fegyelmi eljárás költségeihez számítandók.

211. § A vizsgálóbiztos költségeit a fegyelmi bíróság állapítja meg. A költségeket, ha a vádat az ügyész képviseli: a Kamara, egyébként a panaszos előlegezi.

212. § A vizsgálatnak a feladata a tényállás tisztázása és a bizonyítékok beszerzése.

213. § A vizsgálat rendszerint a panaszlott kihallgatásával kezdődik, akivel az ellene emelt vádak és az azok megerősítésére szolgáló bizonyítékokat közölni kell:

214. § Ha a vizsgálat sikere vagy az ügy természete szükségessé teszi, a vizsgálóbiztos a fenti sorrendtől eltérhet. Ez esetben elsősorban a szükséges adatok és bizonyítékok szerzendők be és ennek megtörténte után hallgató ki a panaszlott.

A bizonyítékok olyképp szerzendők be, hogy a vizsgálat folyamán a panaszlott a vizsgálat céljával ellenkező, indokolatlan sérelmet ne szenvedjen.

¹⁰ Ezen okok azok, amelyeket a polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. tc. 59. §-ában a bírakra nézve megállapítottak: „59. § A bíró már a törvénynél fogva nem járhat el olyan ügyben:

1. a melyben mint fél szerepel, vagy a féllel együtt jogosítva vagy kötelezve van, avagy a per eredményétől függő megtérítéssel tartozik;

2. a melyben felesége vagy volt felesége, jegyese, egyenes ágban rokona vagy sógora, oldalágban rokona unokatestvérig bezárólag, feleségének a testvére vagy testvérének a házastársa van az 1. pont értelmében érdekelve;

3. a melyben oly személy van az 1. pont értelmében érdekelve, akivel örökbe fogadó szülői vagy nevelő szülői, illetőleg gyermeki, vagy gyámi vagy gondnoki viszonyban áll;

4. a melyben mint valamelyik félnek törvényes képviselője, meghatalmazottja vagy ügyvéde közreműködött, továbbá a melyben valamelyik félnek törvényes képviselőjével, meghatalmazottjával vagy ügyvédjével a 2. vagy a 3. pontban meghatározott viszonyban áll;

5. a melyben mint tanút vagy szakértőt kihallgatták;

6. a melyben, mint az alsóbíróságnak vagy választott bíróságnak a tagja, a megtámadott határozat hozatalában részt vett, vagy a melyben kiküldött vagy megkeresett bíróként járt el, a mennyiben eljárásának vagy határozatának előterjesztés következtében való felülvizsgálásáról van szó.

Az eljárás további folyamában nem vehet részt az a bíró, a kire mint tanura hivatkoznak, ha a bíróság kihallgatását elrendeli.”

215. § A vizsgálóbiztos köteles gondoskodni arról, hogy úgy a vád, mint a védelem támogatására szolgáló körülmények jegyzőkönyvbe vétesse.

216. § A vizsgálati jegyzőkönyvnek a vallomásokat az ügy fontosságához képest részletesen kell tartalmazni és a jegyzőkönyvből ki kell tűnni, hogy az eljárás alakításai megtartottak.

217. § Az ügy lényegét illető vallomások, illetve a tényállás tisztázásához szükséges felek tartalmát lehetőleg a kihallgatottak saját szavaival kell jegyzőkönyvbe venni.

218. § A vizsgálati jegyzőkönyvnek a fentiekén kívül tartalmazni kell:

a) a hely és idő megjelölését, ahol és amikor az felvétel,

b) a tárgyat, vagyis annak megjelölését, hogy kinek a panaszára, ki ellen, milyen cselekmény miatt tartatik a vizsgálat, illetőleg milyen határozat folytán, mi végből tartatik a szemle,

c) az összes jelenlévők megnevezését és azok név-aláírását.

219. § A vallomástevő előtt a jegyzőkönyvbefoglaltakat fel kell olvasni és ha a vallomástevő a magyar nyelvet nem érti, a magyar nyelven felveendő jegyzőkönyv tartalmát vallomástevőnek meg kell magyarázni és mindennek megtörténtét a jegyzőkönyvben igazolni kell.

220. § A kihallgatott feleknek a jegyzőkönyvet vallomásuk után alá kell írni és ha a vallomás több ívre terjed, minden ívet külön is alá kell írni. A jegyzőkönyvet annak lezárása előtt a vizsgálóbiztos és ha jegyzőkönyvvezető alkalmazva volt, a jegyzőkönyv-vezető is aláírja.

221. § Ha a vizsgálat folyamán tanúk és szakértők ki-hallgatása szükséges, ezeknek ki-hallgatása céljából a vizsgálóbiztos a M. R. 44. §-a értelmében az illetékes királyi járásbíró-ságot keresi meg. A járásbíróssággal közölni kell a tanú vagy szakértő meghallgatása útján felderítendő vitát és kérdőpontokat is kell csatolni, amelyekben az egyes tanúhoz, vagy szakértőhöz intézendő kérdéseket pontonként megszerkesztve meg kell jelölni.

222. § A vizsgálóbiztos a vizsgálat befejezése után a M. R. 45. §-a értelmében az összes iratokat a fegyelmi bírósághoz terjeszti be. Az iratokkal együtt a vizsgálóbiztos a vizsgálat befejezéséről jelentést tartozik tenni, melyhez egyúttal csatolja a vizsgálat folyamán felvett, illetve beszerzett iratok jegyzékét.

223. § Amennyiben a fegyelmi bíróság a felek által előterjesztett, vizsgálat kiegészítésére irányuló indítványnak helyt adna, az iratokat visszaadja a vizsgálóbiztosnak és egyúttal konkrét utasítást ad arra nézve, hogy a vizsgálóbiztos milyen irányban fogatosítsa a pót-vizsgálatot.

VÁD ALÁ HELYEZÉS

224. § Ha a fegyelmi bíróság vád alá helyező határozatot hoz, ennek közlésével kapcsolatban az ügy tárgyalására a M. R. 47. §-a értelmében határpapot tűz ki.

IRATOK TANULMÁNYOZÁSA

225. § A panaszosnak és panaszlottnak vagy igazolt meghatalmazottaiknak módot kell adni, hogy a vizsgálat befejezése után és a tárgyalást megelőzőleg 7 napon át az iratokat megtekinthessék. Az idéző levélben a 7 nap úgy állapítandó meg, hogy három nappal a tárgyalás előtt az iratok már a fegyelmi bíróság rendelkezésére álljanak.

A fegyelmi bíróság elnöke indokolt esetben megengedheti, hogy a panaszos, a panaszlott, vagy valamelyiküknek meghatalmazottja az iratokat a 7 nap eltelte után is megtekinthesse.

A Kamara ügyészének joga van az iratokba bármikor betekinteni.

FEGYELMI BÍRÁK, VIZSGÁLÓBIZTOSOK ÉS A FEGYELMI JEGYZŐ ESKÜTÉTELE

226. § A fegyelmi bíróság elnöke, elnök helyettese, tagjai és póttagjai tisztük elfoglalása előtt a következő, esküt tartoznak letenni:

„Én N. N. esküszöm a mindenható és mindentudó Istenre, hogy fegyelmi bírói tisztemben a törvények és törvényes rendeletek értelmében híven, lelkiismeretesen és részrehajlatlanul fogok eljárni. Isten engem úgy segítjen.”

227. § A vizsgálóbiztosok a következő esküt teszik le:

„Én N. N. esküszöm a mindenható és mindentudó Istenre, hogy vizsgálóbiztosi tisztemben a törvények és törvényes rendeletek értelmében híven, lelkiismeretesen és részrehajlatlanul fogok eljárni. Isten engem úgy segítjen.”

228. § A fegyelmi bíróság jegyzője a következő esküt teszi le:

„Én N. N. esküszöm a mindenható és mindentudó Istenre, hogy fegyelmi bírósági jegyzői tisztemben a törvények és törvényes rendelkezések értelmében híven, lelkiismeretesen és részrehajlatlanul fogok eljárni. Isten engem úgy segítjen.”

229. § A fegyelmi bíróság elnökének, elnökhelyettesének és bíróinak esküjét a Kamara elnöke a Kamara választmányi ülésén veszi ki. A vizsgálóbiztosok és a jegyző esküjét a fegyelmi bíróság elnöke a bíróság ülésén veszi ki.

FEGYELMI TÁRGYALÁS

230. § A fegyelmi tárgyalást a M. R. 48-51. §-ai szabályozzák.¹¹ A tárgyalás menete a következő:

1. Az elnök a tárgyalást megnyitja.

¹¹ Az említett törvényi helyek így rendelkeznek: „48. § A tárgyalás szóbeli és nyilvános. A fegyelmi bíróság közérkölciségi, vagy más fontos okból a nyilvánosságot hivatalból vagy az érdekelték bármelyikének kérelmére kizárhatja.

49. § A tárgyalást az elnök az ügy rövid ismertetésével nyitja meg. Azután kihallgatja a panaszlottat és az iratoknak felolvasása, továbbá tanuknak, szakértőknek, esetleg a panaszosnak kihallgatása útján megállapítja mindazokat a körülményeket, amelyek a vád és a védelem szempontjából jelentősek.

2. Megjelöli az ügyet, amely tárgyalásra kerül.

3. Megállapítja, hogy kik vannak megidézve és hogy az idézés szabályszerűen megtörtént-e. Ha megidézettek közül valaki nem jelent meg, a tárgyalás megtartására nézve és esetleg a tanúkra kiszabandó pénzbüntetés és elővezetetés tekintetében a felektől indítványt kér.

4. Elnök felhívja a tárgyaláson résztvevőket az esetleges érdekeltségi kifogások előterjesztésére; Szükség esetén felolvastatja az 1911. évi I. tc. 59. §-ában a bírákra nézve megállapított és a M. R. 42. §-a szerint a jelen fegyelmi eljárásban is irányadó kizáró okokat.

5. Az esetleges érdekeltségi kifogás felett a bíróság határoz. Ha valamelyik bíróra nézve az érdekeltséget a bíróság megállapítja, az elnök pótbíró behívása iránt intézkedik. Szükség esetén a tárgyalást évégből elnapolja.

6. A bíróság áttér az ügy érdemi tárgyalására s az elnök a M. R. 49. §-a értelmében röviden ismerteti az ügy lényegét.

7. Ezután az elnök felolvastatja a választmány fegyelmi eljárást elrendelő határozatát, illetőleg a vád-határozatot, majd kihallgatja panaszlottat a határozatban foglalt vádra nézve.

8. Panaszlott kihallgatása után felhívja az elnök az előadót az ügy, s amennyiben vizsgálat volt, a vizsgálati anyag előadására s intézkedik a szükséges iratok felolvasása iránt.

9. Az elnök tanúknak, szakértőknek, esetleg a panaszosnak kihallgatása útján megállapítja mindazokat a körülményeket, amelyek a vád és a védelem szempontjából jelentősek.

A tanúkihallgatásokat illetőleg különösen a tanúságtétel akadályaira, a tanúságtétel kötelessége alóli mentességre, az eskü helyett fogadalom letételére és az eskütételtől való elzárásra nézve az 1911: I. tc. (P. p.) 298–312. §-ait¹², a M. R.-sal összhangban megfelelően alkalmazni kell.

10. Az esküt az elnök veszi ki. A tanúk esküjének szövege a következő: „Én N. N. esküszöm a mindenható és mindentudó Istenre, hogy minden körülményre nézve, ami iránt megkérdeztettem, legjobb tudásom és lelkiismeretem szerint a tiszta és teljes valóságot val-

A tanukhoz és a szakértőkhöz – az elnökön és a bíróság tagjain kívül - az elnök útján a kamara ügyésze, a panaszos és a panaszolt, valamint védője is intézhet kérdéseket és mindezek tehetnek indítványt a bizonyítás kiegészítésére.

A bizonyítás-felvétel befejezése után a kamara ügyésze indítványt tesz a panaszlott felmentésére, avagy megbüntetésére. Az ügyész indítványára a panaszlott és, ha védője van, ez is válaszolhat. További szövváltásnak nincs helye.

Ha a kamara ügyésze felmentésre tesz indítványt, a panaszos a vád képviselőjét átveheti, amely esetben a kamara ügyészeének jogaiba lép.

50. § A tárgyalásról jegyzőkönyvet kell vezetni és abban a bíróság összes tagjait, továbbá a jelen volt összes érdekelt feleket és képviselőket meg kell nevezni.

A jegyzőkönyvnek a tárgyalás minden lényeges mozzanatát fel kell tüntetnie.

A jegyzőkönyvet az elnök és a jegyző írja alá.

51. § Ha valamely lényeges körülmény tisztázása újabb tanúk kihallgatását, vagy más bizonyíték beszerzését teszi indokolttá, a fegyelmi bíróság a tárgyalást elhalaszthatja és a vizsgálat kiegészítését rendelheti el, vagy a tanúk kihallgatása végett újabb tárgyalásra tűzhet határnapot.

A jelen §-ban felsorolt esetekben a kamara választmányának a felvételt megtagadó határozata ellen az érdekelt fél, a felvételt megengedő határozat ellen pedig a kamara bármely tagja élhet a határozat kifüggesztésétől számított 30 nap alatt fellebbezéssel a mérnöki tanácshoz; ennek határozata végérvényes.”

¹² Az említett törvényi helyek szabályozzák, hogy tanúként ki nem hallgatható ki, mikor lehet és mikor nem lehet megtagadni a tanúskodást, milyen legyen a tanúkihallgatás módja stb.

lottam és semmit azokból, amik a kérdésekre tartoznak és amikről tudomásom van, el nem hallgattam. Isten engem úgy segéljen."

A szakértők esküjének szövege a következő: „Én N. N. esküszöm a mindenható és mindentudó Istenre, hogy minden körülményre nézve, ami iránt megkérdeztettem, legjobb tudásom és lelkiismeretem szerint, részrehajlás nélkül a tiszta és teljes valóságot adtam elő és semmit azokból, amik a kérdésekre tartoznak és amikről tudomásom van, el nem. hallgattam. Isten engem úgy segéljen."

Aki azt állítja, hogy az eskü vallási meggyőződésével ellenkezik, eskü helyett ünnepélyes fogadással erősíti meg vallomását, illetve szakértői előadását. A fogadás e szavakkal kezdődik:

„Én N. N. becsületemre és lelkiismeretemre fogadom."

A fegyelmi bíróság azzal a tanúval, illetve azzal a szakértővel, aki a fegyelmi ügyben ismételtén vagy pótlólag hallgatnak ki, a későbbi vallomást, illetve előadást ismételt megesketés helyett a már letett esküre való hivatkozással erősítheti meg. Ez a megerősítés az eskü hatályával bír.

11. A bizonyítási eljárás befejezése után a felekhez a bizonyítás kiegészítésére nézve (tanúk kihallgatása, iratok felolvasása) kérdést kell intézni.

12. Ha a feleknek a bizonyítás tekintetében további indítványuk nincs, az elnök a bizonyítást befejezettnek nyilvánítja.

13. A bizonyítás kiegészítésére irányuló indítvány tárgyában a bíróság határoz. Ha a további bizonyítást az ügy eldöntésére nézve feleslegesnek tartja, az indítványt elutasítja és a bizonyítási eljárást befejezettnek jelenti ki.

14. Ha a bíróság bizonyítást rendel el, azt vagy azonnal foganatosítja, vagy evégből a tárgyalást elnapolja.

15. Ha a bíróság az ügyét tárgyaláson eldönthetőnek nem tartja, joga van vizsgálatot vagy pótvizsgálatot elrendelni és új vizsgálóbiztost is rendelhet ki.

16. A bizonyítási eljárás befejezése után az ügyészt, a vád, és a panaszlottat, vagy ha védője van, védőjét a védelem előterjesztésére felhívja.

17. A vád és a védelem előterjesztése után az elnök a tárgyalást berekeszti s a bíróság tanácskozásra és határozathozatalra vonul vissza.

231. § A tárgyalás folyamán a rend és csend fenntartásáról az elnök gondoskodik, ki a feleket, tanukat és szakértőket rendzavarás vagy sértő kifejezések használata miatt rendre utasíthatja, ismétlés esetén a további előadástól eltilthatja, esetleg a tárgyalási helyiségből kiutasíthatja és kivezetetheti. A szövmegvonást és kiutasítást a tárgyalási jegyzőkönyvbe – az ok megjelölésével – fel kell venni.

232. § Ha ügyvéd követ el súlyosabb rendzavarást, egyúttal az ügyvédi Kamarát is értesíteni kell az illető ellen a fegyelmi eljárás megindítása végett.

VÉDŐ

233. § Panaszlott a M. R. 41. §-a értelmében védőt nevezhet, aki vagy a Mérnöki Kamara tagja, vagy ügyvéd lehet. A védőnek magát, ha nem ügyvéd, két tanú által láttamozott meg-

hatalmazással kell igazolni. Ügyvédek meghatalmazására nézve a mindenkori törvényes rendelkezések az irányadók.

A FEGYELMI BÍRÓSÁG

234. § A bíróság mindenkor elnökből és négy tagból álló tanácsban tárgyal.

235. § Ha valamelyik bírósági tag akadályozva volna, vagy fegyelmi ügyekkel túl volna terhelve, ez esetben a bíróság elnöke a póttagok közül tetszése szerint bárkit behívhat.

236. § A helyettes elnök az elnököt mindenben helyettesíti.

237. § A fegyelmi bíróság előadóját a fegyelmi bírák, illetőleg az ítélőtanács tagjai közül az elnök jelöli ki: Az előadó kötelessége az ügynek a tárgyaláson való előadása és a bíróság által hozott ítélet megszövegezése.

238. § A fegyelmi bíróság részére jegyzőről a bíróság elnökének javaslatára a választmány gondoskodik.

A BÍRÓSÁG TANÁCSKOZÁSA

239. § A fegyelmi bíróság tanácskozása zárt ülésben történik és azon csak a bíróság tagjai és az esetleg kirendelt jegyző lehetnek jelen.

240. § A jegyzőnek sem tanácskozási, sem szavazati joga nincs.

241. § A tanácskozáson kifejtett véleményeket, javaslatokat, nyilatkozatokat és a szavazatok mikénti megoszlását harmadik személlyel közölni tilos.

242. § A bíróság tagjai minden esetben kötelesek a határozathozatalnál szavazni. A javaslatokat úgy kell szavazásra bocsájtani, hogy a legszigorúbb javaslat kerüljön elsősorban szavazásra.

243. § A fegyelmi bíróság tanácskozásáról külön jegyzőkönyvet kell vezetni, mely a tanácskozás menetét röviden, az ott előterjesztett javaslatokat és a szavazás eredményét tartalmazza.

244. § A tanácskozási jegyzőkönyvet zárt borítékban az iratokhoz kell helyezni s azt az elnök, a bíróság tagjai és a jegyző írják alá.

A BÍRÓSÁG HATÁROZATA

245. § A bíróság fegyelmi határozatát az M. R. 53. §-a értelmében¹³ hozza meg. A határozat rendelkező részéből és indokolásból áll.

246. § A rendelkező résznek tartalmaznia kell a fegyelmi vétség megállapítását vagy a felmentést, a kiszabott büntetést, a költségek tekintetében való rendelkezést és a. határozat-

nak más fegyelmi hatósággal való közlését. Az indokolás a rendelkező rész alapjául szolgált tényállás és az abból vont következtetések tüzetes előadását tartalmazza.

247. § A határozat kiadmányozása előtt a jegyzőkönyvet el kell készíteni.

A határozatot a fegyelmi bíróság elnöke és előadója írja alá.

FELLEBBEZÉS

248. § A fegyelmi határozat ellen a M. R. 54. §-a értelmében van helye fellebbezésnek. A panaszos és a panaszlott, valamint igazolt meghatalmazottjaik a fellebbezési határidő leteletéig az iratokat megtekinthetik. Ha a felek a fellebbezési határidő alatt fellebbezést be nem nyújtanak, a határozat jogerőre emelkedik.

249. § A jogerőről a feleket értesíteni kell. Fellebbezés esetén, ha a fellebbezés törvényes határidőben adatott be, a fegyelmi bíróság azt felterjeszti a Mérnöki Tanácshoz, ellenkező esetben visszautasítja.

XIV. KAMARAI DÍJAK ÉS ILLETÉKEK, BÍRSÁGOK BESZEDÉSE

250. § A kamarai tagdíjat a jogerőssé vált megállapítás alapján legalább naptári évnegyedenkénti, előzetes, lehetőleg egyenlő részletekben kell fizetni. A fizetés határnapja az évnegyed első havának 3. napja.

Amíg a folyó évi jogerős tagdíjkivetés meg nem történik, addig a fizetést a megelőző évi kivetésnek megfelelően kell az évi tagdíj felösszegének határáig teljesíteni.

251. § Újonnan felvett tagok annak az évnegyednek kezdetétől kötelesek tagdíjat fizetni, amelyben jogerősen felvételtek.

252. § A januári fizetési határnapig mindenkor az előző évi tagdíj egynegyedét kell előlegül befizetni, s a tagdíj-megállapítás eredményéhez mérten esetleg mutatózó különbözetet az áprilisi befizetéskor kiegyenlíteni.

253. § A választmány kellően indokolt kérvényre tagdíjfizetési halasztást engedélyezhet, rendkívüli méltánylást érdemlő esetben pedig korlátozott időre a tagdíjfizetés alól felmentést is adhat. Ily kérvényeket a tagdíj-esedékesség napjáig kell a Kamaránál benyújtani. Ezek a bélyegkötelezettség szabályai alá esnek. A határidő elmulasztásával szemben igazolásnak helye van: Kellően hiteles igazolás nélkül késve érkező kérvényeket nem lehet figyelembe venni.

Késedelmes fizetés esetén a közadóknál mindenkor szokásos késedelmi kamatot kell felszámítani.

254. § A pénztárnak a rendes közgyűlést megelőző választmányi ülésen az előző évi tagdíjaikkal hátralékos tagok névjegyzékét bemutatja.

E névjegyzék alapján a választmány a hátralékosokat tartozásuk 30 nap alatti megfizetésére hívja fel, amely határidő leteltével a Kamara pénztárnoka a szükséghez mérten a hátralékoknak a M. R. 13. §-a harmadik bekezdése szerinti behajtása iránt intézkedik.

255. § Az előző § értelemszerűen alkalmazandó a M. R. 13. §-ában előrelátott kamarai

illetékek¹⁴ és a jogerősen megállapított rendbírságok, pénzbírságok és eljárási költségek tekintetében is. Mindezek befizetési határideje az esedékességüktől számított 30 nap.

256. § Igazolvány, vagy a Kamara kötelékéből való elbocsátás csak olyan tagoknak adható, akik a Kamarával szemben kötelezettségüknek eleget tettek, vagy kellően indokolt kérvényük alapján felmentést kaptak.

257. § A Kamarával szemben keletkező minden tartozás fizetését a Kamarának a m. kir. postatakarékpénztárnál vezetett 28.844. számú számlájára, avagy közvetlenül a Kamara pénztáránál Budapesten kell teljesíteni.

XV. ÜGYKEZELÉS

258. §: A Kamarához vagy szerveihez intézett minden irat, ha ahhoz pénz vagy érték-tárgy nincsen mellékelve, közvetlenül az iktatóba jön és azt az iktató a hivatalos idő alatt köteles elfogadni.

259. § A bélyegilleték lerovására, a bélyegjegyek felülbélyegzésére és az illeték megrövidítése esetében követendő eljárásra nézve a fennálló jogszabályok irányadók.

260. § A Kamarához érkező pénzt vagy egyéb értéket a pénztár kezelője veszi át. Ha az iktatónál személyesen jelentkező fél a beadvány mellett készpénzt vagy egyéb értéket kíván átadni, az iktató köteles a felet a pénztár kezelőjéhez utasítani és a beadványt csak akkor fogadhatja el, ha a pénzt vagy egyéb értéket a pénztár kezelője átvette és az átvételt elismerte. Ezekre a rendelkezésekre a feleket szembeötlő módon, hirdetményben figyelmeztetni kell.

261. § Ha az iktató a posta útján érkező beadványok között talál olyan beadványt, amelyhez pénz vagy egyéb érték van csatolva, köteles azt haladéktalanul a pénztár kezelőjéhez juttatni.

262. § Az iktató- és a kiadókönyveket egyesítetten kell vezetni és pedig külön egy általános, külön egy fegyelmi és. külön egy elnöki iktatókönyvet. Az iratok e három csoportját az irattárban is elkülönítve kell kezelni. Az egyesített iktató-kiadókönyvek mellett mutatókat, az irattári iratcsomagok mellett pedig iratjegyzékeket kell vezetni.¹⁵

263. § Az iktatókönyvbe semmit sem szabad élőszóbeli előadás alapján bejegyezni és az iktatónak nem szabad semmiféle beadványt oly megbízással átvenni, hogy azt az iktatókönyvbe csak utóbb, vagy bizonyos feltétel bekövetkezésével vezesse be.

264. § Az iktatónak nem szabad a hivatalos helyiséget elhagyni, mielőtt a hivatalos órák-

¹⁴ Ezek a különböző mértékben kivetett kamarai tagdíjak.

¹⁵ A kereskedelemügyi miniszter által 1932. november 12-én elfogadott módosítás alapján a 262. § helyébe a következő passzus került:

„262. § Az iktató- és a kiadó-könyveket egyesítetten kell vezetni és pedig külön egy általános, külön egy fegyelmi és külön egy elnöki iktatókönyvet, Az általános iktatási csoportot célszerűség szerint további csoportokra lehet felosztani. Az iratok e csoportjait az irattárban is elkülönítve kell kezelni. Az egyesített iktató- kiadó-könyvek mellett mutatókat, az irattári iratcsomagok mellett pedig iratjegyzékeket kell szükség szerint vezetni.”
MOL P 1071 Budapesti Mérnöki Kamara 61. d. 22. t. A tisztikar és választmány. A kamara ügyrendje és módosításai 1927, 1931–32.

ban érkezett beadványokra vonatkozólag az iktatókönyv első rovatába az iktatószámot bejegyezte és a beadványra az iktatószámot és az érkezés idejét rávezette.

Az iktatókönyv többi rovatai kitöltését, valamint az iktatásnál szükséges többi tennivalót az iktató a legközelebbi hivatalos órák alatt pótolni köteles.

A beadónak jogában áll kívánni, hogy neki az iktató a beadásról elismervényt adjon.¹⁶

265. § Az iratokat tárgyalás végett kézbesítési ívvel kell kiosztani, amely íveket évenként a három ügy-csoport szerint elkülönítve kell gyűjteni.¹⁷

266. § Minden beadványt és indítványt, amennyiben az ügyrend a konkrét esetre másként nem intézkedik, a tisztikar illetékes tagjának, vagy a választmány valamely tagjának, avagy indokolt esetben a választmányon kívül álló kamarai tagnak előadásra ki kell osztani. Ugyanazon ügyekre vonatkozó ügydarabokat lehetőleg mindig az ügy korábbi előadójának kell kiadni.

267. § Az ügyek választmányi tárgyalása rendszerint ezen előadók írásbeli előterjesztése alapján történik, amennyiben a M. R. vagy az Ügyrend eltérőleg nem intézkedik.

Az előadók az előadásra kész tárgyakat az ügyiratok beadásával a titkárnál bejelentik és azon az ülésen, amelyen a tárgysorozatra tárgyakat kitűzik, – a választmányon kívül álló előadók kivételével – megjelenni, esetleges akadályoztatásukat pedig előzetesen kellő időben bejelenteni tartoznak.

268. § Az ügyiratokat és okiratokat az előadóknak és a Kamara ügyészenek szabályszerű eljárás vagy használat végett eredetben kell kiadni. Az irattárból használat végett átvett iratokról elismervényt kell adni,

Az ügyiratokat feleknek eredetben az alábbi kivétellel kiszolgáltatni nem szabad, az okiratokat pedig csak akkor, ha az azokkal kapcsolatos határozat jogerőre emelkedett és csak azoknak, akik az okiratot beszolgáltatták, vagy egyébként tulajdonjogukat igazolják. A kiadás mindig elismertetés mellett történik.

269. § A Kamara közgyűléseiről, választmányi üléseiről és más társas szerveinek üléséről felvett jegyző-könyveket a Kamara azon tagjai, akik az illető ülésen való megjelenésre jogosultsággal bírtak, a hivatalos órák alatt a Kamara irodájában megtekinthetik.

Ezekről másolatot venni csak a titkár engedélyével szabad. A hiteles másolatokat a titkár láttamozza és ezekért a hitelesítési bélyegilletéken felül a másolatot kérő fél részéről írásdíj jár, amely díj a Kamara pénztárát illeti.

A Kamara tagjainak olyan iratok megtekintése és ezekről másolatvétel iránti kérelmei fölött, melyekre a jelen szakasz első bekezdése, vagy az Ü. XIII. fejezetének rendelkezései

¹⁶ A kereskedelemügyi miniszter által 1932. november 12-én elfogadott módosítás alapján a 264. § helyébe a következő rendelkezést illesztették:

„264. § Az iktatónak nem szabad a hivatalos helyiséget elhagyni, mielőtt a hivatalos órákban érkezett beadványokra vonatkozólag az iktatókönyv megfelelő rovatába az iktatószámot bejegyezte és a beadványra az iktatószámot és az érkezés idejét rávezette.” MOL P 1071 Budapesti Mérnöki Kamara 61. d. 22. t. A tisztikar és választmány. A kamara ügyrendje és módosításai 1927, 1931–32.

¹⁷ A kereskedelemügyi miniszter által 1932. november 12-én elfogadott módosítás alapján a 264. § helyébe a következő rendelkezést került:

„265. § Az iratokat tárgyalás végett úgy kell kiosztani, hogy azok holléte a tárgyalás menete során bármikor megállapítható legyen.” MOL P 1071 Budapesti Mérnöki Kamara 61. d. 22. t. A tisztikar és választmány. A kamara ügyrendje és módosításai 1927, 1931–32.

nem vonatkoznak, a Kamara elnöke vagy választmánya az összes körülmények szabad méltatásával határoz.

A Kamara különféle szolgáltatásainak – bejegyzések törzskönyvi és nyilvántartási kivonatok, igazolványok, bizonylatok, másolatok stb. – díját a választmány állapítja meg. A díjak jegyzékét a Kamara helyiségében szembetűnő módon ki kell függeszteni.

270. § A Kamara választmánya, illetve választmányi tagjai, ügyésze, fegyelmi bírósága és a vizsgálóbiztosok között az írásbeli érintkezés rendszerint hátiratok útján történik.

Fegyelmi ügyekben az ügyészi írásbeli indítványok és vélemények rendszerint egyszerűen az ügyiratokhoz csatolandók.

271. § A Kamara a minisztériumokkal felterjesztések, más hatóságokkal, bíróságokkal, kamarákkal pedig átiratok vagy köriratok útján érintkezik.

A Kamara a hozzá érkezett beadványok és kérelmek felett határozattal dönt.

A fegyelmi bíróság döntéseit fegyelmi határozat alakjában hozza és azokat ekként kell a felekkel közölni.

Bármely döntés mellett a választmány még külön megkeresésbe is foglalhatja azokat az intézkedéseket, amelyek végrehajtására a Kamara hivatott, vagy amelyek más hatóságnak vagy félnek szólnak.

272. § A hatóságokhoz intézendő érdemleges intézkedést tartalmazó felterjesztéseket, jelentéseket, átiratokat, a tagfelvételt, elutasítást vagy törlést, fegyelmi panaszok fölött a választmány által hozott érdemleges határozatokat az elnök és titkár, a Kamara gazdasági ügyeire vonatkozó s a fentiek szerinti jellegű iratokat pedig az elnök és a pénztárnok, együtt írják alá. A titkár ügykörébe eső egyéb kiadmányokat a titkár, a pénztárnok ügykörébe esőket pedig a pénztárnok írják alá.

A fegyelmi határozatok kiadványait a fegyelmi bíróság elnöke és előadója írja alá.

Mindezeket az iratokat a Kamara megfelelő pecsétjével kell ellátni.

Az 1923: XVII. tc. 15. §-nak első bekezdése 2. pontja alapján megállapítottatott a Budapesti Mérnöki Kamara rendes (VIII.) közgyűlésén, 1927. évi június hó 12-én.

Thoma Frigyes s. k.
titkár.

Sándy Gyula s. k.
alelnök.

M. kir. kereskedelemügyi Miniszter
108.257/1927. K. M. II. szám.

Az 1923: XVII. tc. 15. §-a alapján a m. kir. igazságügy miniszter úrral egyetértőleg jóváhagyom.

Budapest, 1927. évi. november 21-én.

Herrmann s. k.
P. H.

Forrás: A Budapesti Mérnöki Kamara ügyrendje. Budapest, 1927.

A BUDAPESTI KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA ÜGYRENDJE (Részletek, Budapest, 1931. február 5.)

A működését 1850-ben megkezdő Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara (BKIK) rövid idő alatt a szakma legbefolyásosabb érdekképviselői szerve lett és egészen a Kamarák Közös Irodájának 1916/17-es megalakulásáig ellátott bizonyos központi kamarai funkciókat is. A szervezet a két világháború között is megtartotta súlyát, sok esetben a szakminisztérium szívesebben állt szóba a BKIK-val, mint a vidéki szervezetekkel vagy a központi irodával, ez pedig egyes esetekben konfliktust is eredményezett ezen intézmények között. A magyar gazdaság sajátos szerkezete, az ipar, kisipar fővárosi koncentrátsága miatt is lehetővé tette a budapesti szerv; ezt jól illusztrálja tagsági létszáma is: 1930-ban 44 ezer kereskedő és 72 iparos tartozott hozzá, míg a második legnépesebb debreceni kamara csupán 17 ezer kereskedő és 24 ezer iparos tagot számlált. A BKIK elnökei, Belatiny Artúr és Éber Antal a közéletben is nagy megbecsülésnek örvendtek és komoly informális befolyással rendelkeztek. A háború alatt – többek között a zsidótörvényekkel összefüggésben – a kamarai autonómiát felfüggesztették, a szerv vezetője Gyulay Tibor korábbi főtitkár lett kormánybiztosi rangban.

A második világháború után a berendezkedő új hatalom felszámolta az addigi kamarai rendszert és egy átszervezett, függetlenségétől szinte teljesen megfosztott új érdekképviselői szisztémát hozott létre.

Az alább közölt dokumentum a BKIK 1931-es ügyrendje, amely a korábbi, 1926-os szabályozástól több ponton is eltér és jól mutatja, milyen kiterjedt szervezettel illetve kiforrott működési stratégiákkal is rendelkezett az ekkor már nyolc évtizede működő érdekképviselő.

A BUDAPESTI KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA SZERVEZETI ÉS ÜGYKEZELÉSI SZABÁLYZATA (ÜGYREND)

I. HATÁSKÖR ÉS SZERVEZET

1. § A kamara hatásköre

1. A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara ügykörét az 1868: VI. tc. 3. §-a határozza meg.¹ A kamara a m. kir. kereskedelemügyi miniszter felügyeleti hatósága alatt áll, egyene-

¹ A kereskedelmi és iparkamarákról szóló 1868. évi VI. tc. 3. §-a a következőképp határozta ezt meg: „3. § A kamarák hivatása és kötelessége:

a) A kereskedés és ipar, valamint az e téren működő osztályok szükségait folytonos figyelemmel kísérve, célszerű javaslatokat készíteni, ezeket a miniszter elé terjeszteni, úgy annak s az osztrák törvényhatóságainak, kereskedelmi és ipariügyekben, a kívánt felvilágosítást vagy véleményt kiszolgáltatni, a szakképzést s egyáltalában a kereskedelem és ipar fejlődését közvetlenül előmozdítani.

b) A kamarai kerületben a kereskedelmi és ipar-statisztikához tartozó adatokat gyűjteni és minden év végével a miniszternek átszolgáltatni.

c) A kamarai kerület kereskedelmi, közlekedési és iparviszonyainak állásáról, az e részbeli tapasztalások, panaszok és kívánalmakról, a miniszterhez minden év végével rendes évi jelentést tenni.

d) A kamaránál letett árúbélyegek, mustrák és mintákról pontos lajstromot vinni.

sen innen veszi rendeleteit és közvetlenül hozzá intézi előterjesztéseit. Hivatása teljesítésében azonban mind az ország hatóságaival, mind magántestületekkel és egyesekkel, mind végre a többi kamarákkal egyenesen levelezés által szabadon érintkeznek.

2. A kamara által egyes minisztériumokhoz vagy a törvényhozáshoz, intézett felterjesztések a m. kir. kereskedelemügyi miniszter úr útján teendők; a kamara által sürgőseknek ítélt ügyekben e felterjesztések a címhez közvetlenül is intézhetők, azonban ily esetekben azok másolata egyidejűleg a m. kir. kereskedelemügyi miniszter úrhoz is felterjesztendő.²

2. § A kamara kerülete

A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara kerülete Budapest székesfőváros, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye, Fejér vármegye, továbbá Kecskemét és Székesfehérvár törvényhatósági joggal felruházott városok, végül Hont és Nógrád közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék területére terjed ki.

3. § A kamara székhelye és tagválasztó alkerületei

I. A kamara székhelye: Budapest székesfőváros. Választ saját területéről felében a kereskedők, felében az iparosok sorából 48 rendes beltagot és ugyanannyi póttagot.

II. Az alkerületek: választanak tagválasztási jogosultságuk meghatározott száma szerint összesen 24 kereskedő és 24 iparos rendes és ugyanannyi pótkütagot.

Az alkerületek területi beosztását és az általuk egyenként választandó kütagok számát a kamarai választások elrendelésekor a m. kir. kereskedelemügyi miniszter állapítja meg.³

4. § A kamara tagjai

A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara tagjai:

Az 1868: VI. tc. 5. §-a értelmében választott

a) beltagok, kik egyenlő számban képezik a kamara két osztályát, t. i. a kereskedelmi és az iparosztályt; továbbá

b) a kütagok s végül

c) a levelező tagok, kiket a kamara a szükséghez mért számban választ.

5. § A tagok választása

1. A bel- és kütagok választásáról az 1868: VI. tc. erre vonatkozó szakaszai és az ezen törvény alapján kibocsátott miniszteri rendeletek intézkednek.⁴

α

e) Azon egyéneket, kik alkuszoknak jelentkeznek, szakértőleg megvizsgálni s ha alkalmasaknak találják, az alkuszok sorába felvenni.

f) A helybeli kereskedelmi szokás jogok és előmutatott árupéldányok felett bizonyítványokat kiszolgáltatni.

g) A miniszter által véleményezés végett időnkint összehívott egyetemes kamarai gyűlésekbe vagy bizottságokba tagokat küldeni." A továbbiakban ahol a főszövegben hivatkozott törvényi vagy rendeleti hely rendelkezéseit külön nem ismertetjük, ott annak tartalma megegyezik a közölt rendeletben/alapszabályban/ügyrendben foglaltakkal.

² Ez a 2. pont még nem szerepelt sem a kamara 1922-es, sem pedig 1926-os ügyrendjében. (A két ügyrend szövegét lásd: *A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara állandó szabályzatai*. Budapest, 1922.; illetve *A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara állandó szabályzatai*. Budapest, 1926.)

³ Az 1922-es ügyrend még a tizenkét alkerületre lebontva közölte a választható tagok számát, de az 1926-os ügyrendtől kezdve már a minisztérium beavatkozási lehetőségei nőttek meg azáltal, hogy a tárca szabhatja meg: melyik alkerület mennyi tagot választhat. (*A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara állandó szabályzatai*. Budapest, 1922.; illetve *A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara állandó szabályzatai*. Budapest, 1926.)

⁴ A törvény és annak végrehajtási rendeletei szerint a kamara az iparosok és kereskedők közül választott beltagokból és kütagokból, valamint a kamara által beválasztott, szavazati joggal nem rendelkező levelező tagokból áll. 1868: VI. tc. 5. §.

2. A megüresedő tagsági helyek betöltése iránt az elnöki tanács az 1868: VI. tc. 6. §-a értelmében haladéktalanul intézkedik.⁵

II. A KAMARA MŰKÖDÉSE

6. § Az ügyvitel általános elvei

1. A kamara a hozzá utalt és tevékenységének keretében tartozó ügyeket a teljes ülés, az elnöki tanács, illetve az elnökség és az elnökség megbízásából a főtitkár vagy helyettese útján intézi el aszerint, hogy a 9., 13. és a 15. §-ok melyiknek a hatáskörébe utalják azokat.

2. Az ügyeket a kamara hivatala készíti elő a szakcsoportok, bizottságok és osztályok közreműködésével.

3. Oly ügyek, melyek a kereskedelem körébe vágnak, a teljes ülés előtt külön a kereskedelmi osztályban, s azok, melyek az ipar köréhez tartoznak, előzetesen külön az iparosztályban tárgyaltnak. Az osztályok véleményező munkát végeznek.

4. Sürgős eljárást igénylő ügyekben, amelyek fölötti határozathozatal a legközelebbi ülésig nem halasztható, de viszont melyek nem oly fontosak, hogy tárgyalásukra rendkívüli ülés összehívása indokolható volna, az elnöki tanács utólagos bejelentés mellett intézkedik. (Keresk. min. 31.227/1889. VII. 6. sz. leirata.)

7. § A tagok jogai és kötelességei

1. A kamara minden tagja részt vesz a teljes üléseken és annak az osztálynak az ülésein, amelyhez tartozik. Jogukban áll a kamara hatáskörébe vágó vagy belső igazgatását érintő kérdésekben az üléseken vagy a bizottságok előtt bármikor indítványokat tenni és szavazati jogot gyakorolni.

2. A bel- és kültagok a kamara üléseiben határozó, a levelező tagok csak tanácskozási joggal bírnak.

3. A kamara tagjai a választás elfogadása által kötelezettséget vállalnak arra, hogy rendszeresen és folytonosan részt vesznek a kamara tanácskozásaiban és munkálkodásában és pontosan elvégzik reájuk bízott teendőket.

4. Azon bel- és kültagok, kik a kamara kötelékéből kilépni kívánnak, e szándékukat írásban közlik az elnökkel.

5. Azon kamarai beltágot, ki a kamara üléseiben hat hónapig részt nem vett és kimaradását nem igazolja, az elnöki tanács törlés végett a teljes ülésnek bejelentheti és helyét az 1868:VI. tc. 6. §-ában kijelölt módon a legtöbb szavazatot nyert póttaggal tölti be.

6. Az a kamarai tag, aki megbízatása ideje alatt megszűnt kereskedő vagy iparos lenni, tagsági jogát a választási ciklus tartamára megtarthatja.

7. Azon kamarai tag, aki csődbe jut, továbbá az, akit nyereségvágyból elkövetett büntett vagy vétség miatt jogerős ítélettel szabadságvesztéssel egybekötött büntetéssel sújtanak, elveszti kamarai tagságát. Az elnöki tanács ily esetekben az illetőt a tagok sorából törli s helyét a soron következő póttaggal tölti be.

⁵ Az 1868: VI. tc. 6. §-a rendelkezései értelmében a bel- és kültagok választása öt évre történik, az esetleg megüresedett kamarai helyet azzal a jelölttel kell betölteni, aki a választáson az eredeti győztes után a legtöbb szavazatot kapta.

8. A kültagok lehetőleg megjelennek a teljes és osztályüléseken, kötelesek pontosan eleget tenni a kamara megkereséseinek és lehetőleg rövid idő alatt felelni tartoznak a hozzájuk intézett kérdésekre.

9. A levelező tagok a választás elfogadása által kötelezik magukat, hogy a kamarának hozzájuk intézett megkereséseit pontosan teljesítik.

10. A levelező tagok meghívhatnak a kamara teljes üléseire s az elnök, vagy az illető alelnök meghívhatja őket az osztályülésekre és egyéb ülésekre és értekezletekre is, melyeken szintén tanácskozási joggal vesznek részt.

11. A kamarai tagok hivatásukat bármily néven nevezendő díjazás nélkül teljesítik.

12. Kamarai kiküldetésben lakóhelyén kívül járó kamarai tagnak a kamara pénztára a hivatalos utazásokra megszabott költségeket téríti meg. (33. §)

13. Az ülésekre megjelenő kültagok vasúti vagy hajómenetjegyét a kamara a m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1889. évi 55.756. sz. rendelete értelmében – az illetők kívánságára – a költség-előirányzat keretén belül megtéríti.⁶

8. § A kamarai működés szervei

A kamarai működés szervei a következők:

1. Intézkedésre hivatott szervek:

- a) a teljes ülés;
- b) az elnöki tanács, elnök;
- c) a főtitkár és a kamarai hivatal.

2. Tanácskozó, véleményező és előkészítő szervek:

- a) a kereskedelmi és az iparosztály;
- b) a szakcsoporthok;
- c) az állandó bizottságok.

9. § A teljes ülés

A kamara teljes ülését az e célra egybehívott bel- és kültagok, valamint levelezőtágok alkotják és azok nyilvánosak.

a) összehívása

1. Rendes teljes ülést a kamara rendszerint minden hóban tart, rendkívüli ülést előforduló szükséghez képest vagy 12 kamarai tagnak írásban benyújtott kívánságra az elnök mindenkor összehívni tartozik.

2. Rendes teljes ülésekre a meghívók az egyes tagoknak az ülést megelőzőleg 5 nappal szétküldendő és az ülés összehívása sajtó útján is közzétendő.

b) Tárgysorozata

Az elnökség a meghívókkal együttesen szétküldi a teljes ülés tárgysorozatát is.⁷

c) Bejelentése

A teljes ülés meghívója és tárgysorozata azon időben és módon mint a bel- és kültagokhoz, a m. kir. kereskedelemügyi miniszter úrhoz is felterjesztendő tudomásvétel végett.

d) Elnöke

⁶ A kamara régi követelése vált ezzel az 1889-es rendelettel valóra.

⁷ Az 1922-es és 1926-os ügyrend a tárgysorozattal együtt azt is megszabta, hogy annak összhangban kell lennie az érvényes minisztériumi rendeletekkel. (A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara állandó szabályzatai. Budapest, 1922.; illetve A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara állandó szabályzatai. Budapest, 1926.)

A teljes ülésen a kamara elnöke, ennek akadályoztatása esetén a 14. § B/3. pontja értelmében az alelnökök egyike elnököl. Az elnök és az alelnökök akadályoztatása esetén a kamara az ülés tartamára elnököt választ.

e) Előadók, jegyzők

1. A teljes ülés eladói a főtitkár és a megbízott előadók, jegyzője az ezzel megbízott titkár (segédtitkár).

f) Jogköre

1. a kamara ügyköréhez tartozó összes ügyek felett való tanácskozás és határozás;
2. a kamara évi költség-előirányzatának megállapítása és a kamara jövedelmei felett a minisztérium által helybenhagyott költségvetés keretén belül való rendelkezés;
3. az évi zárszámadás megállapítása;
4. a kamara szervezeti és ügyviteli, a tisztviselők szolgálati, fegyelmi és nyugdij-szabályzatainak megalkotása és módosítása;
5. az elnök és főtitkár megválasztása, a főtitkár fogadalmának kivétele;
6. segédtitkártól felfelé rangsorolt tisztviselők megválasztása, illetve előléptetése;
7. az alkalmazottak javadalmazásának, nyugdíjának vagy végkielégítésének megállapítása;

8. a levelező tagok megválasztása;

9. a szakcsoportok és az állandó bizottságok megalakítása;

10. a teljes üléseken részt nem vevő kamarai tagok törlése;

11. egyéb, a teljes ülés hatáskörébe utalt ügyekben határozat hozatala.⁸

g) Tárgyalási rend

1. A tárgyalások a meghívóban jelzett sorrendben folynak, hacsak a teljes ülés szabályszerű határozattal másképp nem határoz.⁹

2. Aki a napirenden lévő tárgyhöz szólni kíván, a jegyzőnél jelentkezik és a feljegyzés sorrendjében szólalhat fel.

3. Egy és ugyanazon tárgyhöz – az ülés külön engedelmével nélkül – mindenki csak egyszer szólhat, az indítványt tevők és szakelőadók ezenkívül zárszóval élhetnek. Az alelnökök és a főtitkár a teljes ülés külön engedelmével nélkül is bármikor felszólalhatnak.

4. Sorrenden kívül csak az ügyrendhez, személyes kérdésbeli vagy rövid helyreigazításra lehet szólni.

5. Napirend előtti felszólalásra az ülés megkezdése előtt kell az ülés elnökétől engedélyt kérni. Az ilyen felszólalás nem tehető vita tárgyává, ahhoz hozzá szólni nem lehet.

6. Elnök ügyel arra, hogy a szólókat félbe ne szakítsák, s közbeszólásokkal ne zavarják, továbbá arra, hogy minden felszólaló a tárgynál maradjon s ha ettől ismételt figyelmeztetés után is eltér, vagy valaki ellen személyes támadást intéz, az elnök őt rendreutasítja és ismétlés esetén tőle a szót megvonja.

⁸ Az 1926-os ügyrend – konkrétan fogalmazva – mindezekhez még az alkalmazottak felmentésénél felmentés adása a szolgálati szabályzat egyes rendelkezései alól. (A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara állandó szabályzatai. Budapest, 1926.)

⁹ Az 1922-es és 1926-os ügyrend a sorrenddel kapcsolatban megjegyzi, hogy ezt a kérdést az 1880. július 16-i 19 162. számú körrendelet szabályozza. (A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara állandó szabályzatai. Budapest, 1922. 7.; illetve A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara állandó szabályzatai. Budapest, 1926. 9.)

7. Ha az ülésben a csend és rend fenn nem tartható, az elnök az ülést felfüggesztheti vagy fel is oszlathatja.

8. Ha öt tag a vita befejezését indítványozza, efelett a teljes ülés vita nélkül felállással határoz, ezután az ügghöz már csak a feliratkozott szónokok, előadók és indítványozók szólhatnak.

h) Indítványok, interpellációk, sürgősség

1. Indítványok legkésőbb az ülést megelőző napon a főtitkárnál írásban jelentendők be. Be nem jelentett indítványok csak a napirend elintézése után és csak akkor tárgyalhatók, ha azokat legalább 8 kamarai tag támogatja s ezek sürgősségét a teljes ülésben jelenlevő szavazattal bíró tagok határozatilag kimondják. Interpellációkat csak az elnökhöz lehet intézni s nála egy nappal az ülés előtt írásban be kell adni. Az elnök az ülésen rögtön felelhet azokra, a legközelebbi ülésben azonban. előszóval vagy írásban felelni tartozik. Az írásban adott feleletet a főtitkár olvassa fel.

2. Az interpellációkra adott feleletre csak az interpelláló nyilatkozhatik.

3. Ha az interpellációra adott feleletet a többség nem veszi tudomásul, az ügy a legközelebbi rendes vagy sürgős esetben külön egybehívandó rendkívüli teljes ülés napirendére tűzetik, de ugyanazon ülésben csak az esetben tárgyalható, ha ezt az ülésen jelenlevő szavazattal bíró tagoknak legalább kétharmada kívánja.

4. Oly ügyek, melyek a tárgysorozat kibocsájtása után érkeznek a kamarához, amennyiben sürgősségüket a teljes ülésen jelenlevő tagok többsége kimondja, szintén tárgyalandók.

i) Határozatképesség

Érvényes határozat hozatalára legalább 12 szavazásra jogosult tag jelenléte szükséges.

k) Szavazás

1. A vita befejeztével az elnök összegezi annak folyamatát és felteszi a kérdést akként, hogy arra „igen”-nel vagy „nem”-mel lehessen felelni. A kérdés feltevéséhez mindig jogos a hozzászólás. Véleménykülönbség esetén a többség dönt. A szavazás történhetik aszerint, amint az elnök elrendeli:

a) nyilvánosan, felállás által;

b) név szerint;

c) titkosan, szavazólapokkal.

2. Név szerinti szavazást 6, titkos szavazást 12 szavazati joggal bíró tag kívánatára az elnök elrendelni tartozik.

3. A teljes ülésben mindenkor, kivéve ha az ügyrend módosítása forog szóban (42. § 3. pont), vagy ha az interpellációra adott felelet rögtön tárgyalása (9. § h/ 2. és 3. pont) iránt kell döntenie a jelenlevő szavazattal bíró kamarai tagok általános szótöbbsége dönt.

4. Az elnök a szavazás eredményét és a határozatot kihirdeti, mi megtörténvén az elintézt tárgyra ugyanazon ülésben újból visszatérni nem lehet. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt.

5. Választásnál a határozathozatal titkos szavazás útján történik, de egyhangúság esetében felkiáltással is eszközölhető. Szavazategyenlőség esetében az elnök szavazata vagy ha ezzel a jogaival az elnök nem él, sorshúzás dönt.

6. A netalán szükséges szavazatszedő bizottságot az elnök jelöli ki.

l) A különvélemény

A határozat ellen bejelentett különvélemény egy tag kívánatára is jegyzőkönyvbe iktatandó.

m) Felterjesztések

Ha a többség úgy határozott, hogy felterjesztés intézendő a miniszterhez s a jelenlevő szavazóknak legalább egynegyede a különvélemény felterjesztését kívánja, úgy az a felterjesztéshez csatolandó.¹⁰

n) A jegyzőkönyvek

A teljes ülés jegyzőkönyve a földművelés-, ipar és kereskedelemügyi m. kir. miniszter úr 1880. évi július 6-án 19.612 szám alatt kelt körrendelete értelmében szerkesztendő; eszerint felveendő az abba: a jelenlevő tagok névsora, a napirend, előadói javaslatok, a tárgyalás folyama a szőlők megnevezésével, a vita folyamán felhozott főbb érvek, a hozott határozatok, a netalán beadott különvélemények, továbbá a folyó ügyekről szerkesztett „elnöki előterjesztések és közlések”, valamint a főtitkári jelentések, végül név szerinti szavazásnál a szavazók nevei. A jegyzőkönyv kinyomtatandó és a m. kir. kereskedelemügyi miniszter úrnak, a hatóságoknak, a társ kamaráknak, a kerület ipartestületeinek, a szaktestületeknek, a kamara kerületében megjelenő nagyobb hírlapoknak, a kamara bel-, kül- és levelező tagjainak legkésőbb a következő ülés meghívóival megküldendő.

o) Aláírás és hitelesítés

A jegyzőkönyvet a teljes ülést vezető elnök, az előadmányokért felelős főtitkár (vagy helyettese) és a jegyzőkönyv-vezetéssel megbízott titkár írja alá, s az ülésből esetről-esetre küldött két beltág hitelesíti.

10. § Az osztályülések

1. Az osztályülések megtartása nincs határozott időhöz kötve, hanem szükség szerint az illető osztályelnök hívja őket össze, az elnökkel egyetértésben.

2. Rendszerint havonként egy-egy osztályülés tartandó.

3. Valamelyik osztály öt tagjának írásban bejelentett kívánságára az illető osztályelnök az osztályt ülésre egybehívni tartozik. Az osztályülések meghívói a napirend közlése mellett legkésőbb az ülés előtt való napon szétküldendő.

4. Az osztályok a rendes tagokból állanak. Meghívhatók levelező tagok is, de azoknak szavazati joguk itt sincs.

5. Az osztályülések napirendjét az illető osztályelnök az elnökkel egyetértésben állapítja meg. Oly ügy, melyet az elnök valamely szakosztályhoz utasított, ott mindenesetre napirendre tűzendő.

6. A teljes ülés tárgyalás rendjére vonatkozó ügyrendi határozatok az osztályülésekre is mérvadók.

7. Az osztályülésben hozott határozatok az osztály véleménye gyanánt a legközelebbi teljes ülés vagy ennek hiányában az elnöki tanács elé kerülnek.

¹⁰ Az 1922-es, 1926-os ügyrendben ennek a rendelkezésnek volt egy 2. pontja is, amely így szólt: „2. A kamara által egyes minisztériumokhoz vagy a törvényhozáshoz intézett felterjesztések a kereskedelemügyi m. kir. miniszter úr útján teendő; a kamara által sürgőseknek ítélt ügyekben e felterjesztések a címhez közvetlenül is intézhetők, azonban ily esetekben azok másolata egyidejűleg a kereskedelemügyi m. kir. miniszter úrhoz is felterjesztendő.” A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara állandó szabályzatai. Budapest, 1922. 11.; illetve A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara állandó szabályzatai. Budapest, 1926. 13.

8. Az osztályülésen való határozathozatalhoz legalább 6 szavazóképes tag jelenléte szükséges.

9. Az osztályülések hatáskörébe tartozik:

a) az osztályelnök választása,

b) a teljes ülés napirend-tárgyainak és az elnök vagy az osztályelnök által ez osztály elé utalt ügyek megvitatása.

10. A kamara elnöke vagy helyettese az osztályokat együttes ülésre is összehívhatja.

11. Az osztályok együttes ülései oly esetekben, amikor a teljes ülések sürgős összehívása akadályokba ütközik, a teljes üléseket pótolják s amennyiben véleményeik az elnökség álláspontjaival egyeznek, végrehajtható határozatokul tekintendők, a legközelebbi teljes ülésnek azonban tudomásvétel végett bejelentendők. Ha azonban az osztályok együttes ülésének véleménye az elnökség előterjesztésével szembehelyezkedik, úgy abban az ügyben érvényesen csak a legközelebbi teljes ülés határozhat.

11. § A szakcsoportok

1. A kamarai munka szakszerűbbé mélyítése s a teljes ülés napirendjére kerülő fontosabb kérdéseknek érdemleges előkészítése érdekében, megalakulása után a kamara teljes ülése szakcsoportokat alakít akként, hogy e szakcsoportokban tetszésük szerint részt vevő és oda beosztandó kamarai tagokon kívül meghívja azokba az egyes szakmáknak és közgazdasági ágaknak a kamarai tagok keretén kívül álló kiváló képviselőit is. E meghívottak a szakcsoportok előkészítő és véleményező munkáiban való részvételre hivatottak.

2. A szakcsoportok élére azoknak kebeléből a teljes ülés vagy megbízásából a kamara elnöke kér fel elnököt és a szükséghez képest alelnököket.

3. A szakcsoportok munkája egyrészt azon kérdésekre terjed ki, melyeket a kamara elnöksége a folyó ügymenetből s a teljes és osztályülések napirendjére kerülő ügyekből terjeszt eléjük, másrészt a közgazdasági élet azon tárgyalást és megvilágítást kívánó mozzanataira, melyeket a szakcsoportok maguk ragadnak ki az idők alkalmosságából, hogy azokat előkészítve a kamara elbírálására bízák.

4. A szakcsoportok a kamarai szempontok mérlegelésére hivatott tényezők. Munkájuk véleményező és az az osztályok elé és a teljes ülés elé – ha pedig ezek összehívása akadályokba ütközik – az elnöki tanács megítélése elé tartozik.

5. a kamara szükség szerint egyes szakcsoportokat időnként szüneteltethet, másokat közös munkára egyesíthet vagy a szükséghez képest új szakcsoportokat alakíthat.

6. A szakcsoportokat a kamara a teljes kamarai ciklus tartamára alakítja s azokat a szükséghez képest új tagok munkába hívásával kiegészítheti.

7. A kamara szakcsoportjai jelenleg a következők:

I. Belkereskedelmi szakcsoport

Ügköre: Belkereskedelmi intézmények és egyes kereskedelmi ágakra vonatkozó ügyek. A belkereskedelemre vonatkozó törvények és azok végrehajtása és az ezek ügkörébe eső kihágások. Kereskedelmi szokások. Kereskedelmi kongresszusok. Kereskedelmi jogszolgáltatás, tisztességtelen verseny. Kereskedelmi közigazgatás és jogalkotás; élelmiszer-rendészet. Jövedéki ügyek. Kereskedelmi szakoktatás.

II. Külkereskedelmi szakcsoport

Ügköre: Behozatali és kiviteli kérdések. Kereskedelmi szerződések előkészítése és bírál-

lata. Vámkezelés. Előjegyzési eljárás: vámmentes kikészítési eljárás, előjegyzési raktárak. Engedélyjegyes eljárás. A külkereskedelmi forgalmat szabályozó törvények és rendeletek előkészítése és bírálata. Javaslatok a külfölddel való kereskedelmi összeköttetések és a kivitel fejlesztésére. Konzulátusi ügyek. Kiállítási ügyek. Külföldi gazdasági hírszolgálat. A szakcsoporttal szoros összeköttetésben működik a kamara exportirodája. (lásd 35. §)¹¹

III. Gyáripari és szociálpolitikai szakcsoport

Ügköre: A gyáripart érdeklő törvények és azok végrehajtása. Gyáripari kérdések, kikészítési eljárás, ipari kivitel, gyáripar-fejlesztés. Szabadalmak. Közszállítási szabályzat. Állami beruházások. Ipari kiállítások. Munkásmozgalmak. Alkalmazottak helyzete és jogviszonyai. Munkásbiztosítás. Egyéb, közgazdasági és városi ügyeket érintő szociálpolitikai kérdések.

IV. Kézműipari szakcsoport

Ügköre: A kézműipart érdeklő törvények és azok végrehajtása. Kézműipari kérdések kézműipar-fejlesztés. Ipari szakoktatás. Ipartestületi ügyek. Ipari közigazgatás. Ipari kongresszusok.

A kézműipari szakcsoport, ahányszor kézműipari országos érdekek kívánják, évenként azonban legalább egyszer, a kamara iparosztályának tagjaival és a kamarai kerület ipartestületeinek meghívott képviselőivel, szükség esetén a vidéki kamarák és ipartestületek bevonásával együttes ülést tart.

V. Közlekedési szakcsoport

Ügköre: Útügy. Vasút. Hajózás. Budapesti kereskedelmi kikötő. Posta, távírda, telefon. Rádió. Automobilizmus, légi forgalom, szállítmányozás, idegenforgalom. A közlekedésügyre vonatkozó törvények és azok végrehajtása.

VI. Pénzügyi szakcsoport

Ügköre: Pénzügyi politika. Állami pénzügyek. Adó- és illetékügyek, állami jövedékügy és az ezekre vonatkozó törvények. A pénzügyintézetekre és biztosítóintézetekre vonatkozó ügyek; a részvényjog; az idevágó törvények és azok végrehajtása. Hitelkérdések.

12. § Az állandó bizottságok

A kamara állandó bizottságai a jelen ügyviteli és a szolgálati, fegyelmi és nyugdíjszabályzat rendelkezéseihez alkalmazkodva, meghatározott jogkörben állandó tevékenységet fejtenek ki. Tagjaikat a kamara teljes ülése (kivéve a fegyelmi- és nyugdíjbizottságéit) évről-évre, minden év első teljes ülésében választja.¹² Ilyen bizottságok a szükség szerint szervezendők, azok jelenleg a következők:

1. A számvizsgáló bizottság 4 tagból áll, elnökét saját kebeléből választja. A bizottság vagy egyik tagja vagy állandó megbízással ellátott revizor útján állandó felügyelet és ellenőrzés alatt tartja a pénztárt, könyvelést és a kamara egész gazdálkodását. Megvizsgálja a háztartási és nyugdíjpénztár zárszámadásait és meggyőződést szerez, hogy a kamara pénzei – úgy a háztartási, mint a nyugdíjpénztárnál – szabályszerűen vannak-e elhelyezve. Munká-

¹¹ Jelentősen bővült a külkereskedelmi szakcsoport ügköre 1922-höz képest, amikor még csupán a vám- és külkereskedelmi, konzuláris és kiviteli ügyek tartoztak hozzá. *A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara állandó szabályzatai*. Budapest, 1922. 16.

¹² Korábban még a nyugdíjbizottság tagjait is a fenti módon választották. Lásd: *A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara állandó szabályzatai*. Budapest, 1922., 15.; illetve *A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara állandó szabályzatai*. Budapest, 1926. 18.

járól és észleleteiről az elnöki tanács elé jelentést ad. A bizottság szükség esetén szakemberekkel kiegészítheti magát, akikkel a beszerzéseket gazdaságosság szempontjából felülvizsgáltathatja.

2. A nyugdíjbizottság. Tagjai a kamara elnöke, két alelnöke, főtitkára és a tisztviselők által saját karukból választott két tag. A bizottság megbízatása a kamarai ciklus tartamára szól.

E bizottság határoz az alapba befolyó pénzek miként leendő elhelyezése felett s a nyugdíjszabályzat értelmében javaslatot tesz a nyugdíjalappal szemben támasztandó igények ki-elégítése tárgyában.

3. Fegyelmi bizottság. Elnöke a kamara elnöke által kijelölt alelnök, tagjai: a teljes ülés által a ciklus tartamára választott 2-2 kereskedő és iparos beltág, a főtitkár (vagy a helyettese) és a kamara véglegesített tisztviselői által a ciklus tartamára maguk köréből szakonként választott 1 fogalmazókarbeli, 1 szaktisztviselő és 1 kezelő tisztviselő. A teljes ülés 1-1 kereskedő és iparos póttagot is választ ugyancsak a ciklus tartamára – hasonlóképp a tisztviselők is szakonként 1 póttagot választanak. A bizottság előadója a főtitkár (vagy helyettese). Munka- és jogkörét a tisztviselők szolgálati és fegyelmi szabályai írják elő.

4. Az ösztöndíj bizottság, a kamara 3 kereskedő és 3 iparos tagjából áll, elnökét a bizottság maga választja. Munkaköre a teljes ülés és az elnökség által eléje utalt ösztöndíj-ügyek elbírálására s azokra nézve teendő javaslatok megalkotására terjed ki.

5. Alapítványi bizottság áll 3 kereskedő és 3 iparos tagból, elnökét a bizottság maga választja. Hatásköre: a kamara birtokában lévő alapítványok kezelésének és rendeltetésszerű felhasználásának ellenőrzésére és az alapítványok élvezetére pályázók kérvényeinek elbírálása alapján való javaslattetelekre terjed ki.

Az egyes állandó bizottságok maguk számára ügyrendet alkothatnak.¹³

13. § Elnöki tanács

1. Az elnöki tanács a kamara folyó életének és napi ügymenetének teljes jogú intézkedő szerve.

2. Az elnöki tanácsot a kamara elnöke, alelnökei és főtitkára (helyettese) alkotják s az elnök hívja össze. Üléseiről a főtitkár (helyettese) feljegyzéseket készít s ügyeinek hivatali el-látását a főtitkár vezetése alatt álló „Elnöki ügyosztály” teljesíti, melynek ügyviteli szabályzatait a 31. § írja elő.

3. Az elnöki tanács hatásköre kiterjed mindazon ügyekre, melyek a kamara életében fel-merülnek vagy amelyeket a teljes ülés hozzá utal, illetve az elnök eléje terjeszt.

4. Megállapítja az évi költségvetés és a zárszámadás tervezetét, valamint a teljes ülés által adott felhatalmazás alapján a költségvetés keretében utalványoz; ellenőrzi a háztartásvitelt és ezekben a kérdésekben intézkedik.

5. Felülvizsgálja és a teljes ülés elé terjeszti a kamara évi jelentését. Intézkedik, illetve elő-terjesztéseket tesz a teljes ülésnek személyi és választási ügyekben. Intézkedik a kamara ki- küldetési és képviselői ügyében.

6. Javaslatokat tesz a kamara nevében a bíróságok által alkalmazandó szakértők és egyéb szakértők, továbbá váltóbírálok, törvényhatósági ipartanácsi, adófelszólamlási bizottsági és

¹³ 1922-ben még létezett egy védjegybizottság is. (A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara állandó szabályzatai. Budapest, 1922. 19.)

egyéb, a törvények és rendeletek által a kamara hatáskörébe utalt tagjelölések tárgyában.

7. Sürgős esetekben a teljes ülés hatáskörének fenntartott ügyekben is – az osztályok együttes ülésének meghallgatásával – határoz.

8. Meghallgatja az alkalmazottak kérelmeit és előterjesztéseit s anyagi és szolgálati ügyekben intézkedik. Előterjesztést tesz működési és személyi pótlék tárgyában a teljes ülésnek.

9. A mulasztó vagy vétkes alkalmazottal szemben rendbírságot alkalmaz (Szolg. Szab. 43. §. c) és d) pontja)¹⁴ vagy súlyosabb esetekben ellene elrendeli a fegyelmi eljárást. Határoz a fegyelmi vagy a bíróságok részéről büntető eljárás alá került alkalmazottak felfüggesztése ügyében.

10. Betölti a hatáskörének fenntartott állásokat (16. § 2. pont) véglegesíti az ideiglenes alkalmazottakat s jelölési jogot gyakorol a teljes ülés hatáskörébe utalt állások betöltésénél.

11. Intézkedik, illetve segédtitkártól felfelé előterjesztést tesz az alkalmazottak előléptetésére nézve.

12. Megállapítja a szerződéses alkalmazottak illetményeit és szerződéseinek feltételeit, továbbá a napidíjakok illetményeit.

13. Javaslatot tesz a levelező tagok megválasztása iránt.

14. Irányítja és ellenőrzi a kamarai hivatal működését. Szervezi és szükséghez képest átcsoportosítja vagy megszünteti az egyes hivatali ügyosztályokat, megállapítja azok hatáskörét, kijelöli felelős vezetőjüket és megállapítja az előadó tisztviselők ügykörét.

15. A megüresedő kamarai tagsági helyeket a soron következő legtöbb szavazatot nyert póttaggal betölti.

16. Gondoskodik a folyó ügyek elintézéséről és a sürgős intézkedések megtételéről.

17. Végrehajtja a teljes ülés határozatait.

18. Megállapítja a hivatalos órákat.

19. Intézkedik minden egyéb, a teljes ülésnek fenn nem tartott kérdésben.¹⁵

14. § Elnök, alelnökök

1. A kamara élén az elnök áll.

2. Az elnököt a kamara teljes ülése választja, alakulásakor a beltagok sorából öt évre, illetve az alakuló kamara időtartamára.

3. A kamara kereskedelmi és iparosztálya saját tagjai (a székhelyen lakó beltagok) sorából 1-1 osztályelnököt választ, kik egyszersmind a kamara alelnökei.

4. Az elnököt és alelnököket a m. kir. kereskedelemügyi miniszter erősíti meg.

A) Az elnök jogköre. 1. Az elnök a kamara egész működésének irányítója, önkormányzati tevékenységének vezetője, a vagyonkezelés és háztartás-vezetés öre, a hivatali tisztikar nyugdíjintézményének és fegyelmi hatóságának feje, hatóságokkal és harmadik személyekkel szemben a kamara képviselője. Kiveszi az alkalmazottak (kivéve a főtitkár) fogadalmát, ő vesz át maga – vagy a főtitkár és kamarai hivatal útján – minden beadványt, ő rendelkezik azok elintézéséről, az elnöki tanáccsal egyetértőleg ő állapítja meg a kamarai teljes ülés

¹⁴ E két pont szerint büntetésként meg lehet vonni az eddigi kedvezményeket, illetve pénbüntetéssel lehet sújtani az alkalmazottat. MOL Z 193 A Budapesti Kereskedelmi- és Iparkamara iratai 48. d. 34. t.

¹⁵ Az 1922-es és 1926-os ügyrend még sokkal tágabban szabta meg az elnöki tanács ügykörét. Erre lásd: *A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara állandó szabályzatai*. Budapest, 1922. 20–21.; illetve *A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara állandó szabályzatai*. Budapest, 1926. 18–19.

összehívásának időpontját, a napirend tárgyait és azok sorrendjét, az ő hozzájárulása által válnak az előadói javaslatok hivatalosan ülésre előterjeszthetőkké vagy ülésen kívül kiadhatókká, ő gondoskodik a kamara határozatainak végrehajtásáról, a kamara főtitkárával (vagy helyettesével) ő írja alá a kamara felterjesztéseit, átiratait, jelentéseit, számadásait, rendelkezéseit, megbízásait és egyéb kiadványait.

2. Tisztéhez tartozik arról gondoskodni, hogy a kamara ügyviteli szabályai megtartassanak és hogy a kamara határozatai valamint a kamara működésében a m. kir. kereskedelemügyi miniszter ide vonatkozó rendeletei végrehajthassanak.

3. Tagja minden állandó bizottsági szakcsoport- és osztályülésnek, azok tanácskozásán részt vehet és szavazójogát gyakorolhatja.

4. Bármely ügyben elrendelheti szakbizottságok és értekezletek összehívását, azokon elnökölhet vagy részt vehet. Mások által összehívott ily ülések tudomására hozandók.

5. Elnököl a teljes ülésen, vezeti annak tanácskozásait, elrendeli a szavazást, kijelöli a nem talán szükséges szavazatszedő bizottságot és kimondja a határozatokat.

6. A szolgálati és fegyelmi szabályzat által részére biztosított jogkörben megindítja a fegyelmi- és nyugdíjeljárásokat, kirója a hatáskörébe eső rendbírságokat, kinevezi a fegyelmi eljárás vizsgáló biztost, a vád képviselőjét és kijelöli a fegyelmi bizottság elnökét. Elnöke a fegyelmi tanácsnak.

7. Öröködi a szervezeti, ügyviteli, szolgálati, fegyelmi és nyugdíjszabályzat betartása felett és ellenőrzi a főtitkárt és a kamarai hivatal működését.

8. Oly ügyekre nézve, melyek nem elvi természetűek és szabályszerű teljes ülési határozathozatalt nem igényelnek, vagy amelyekben alaphatározat már hozatott, az elnök, esetleg az alelnökök vagy más kamarai tagoknak nyilatkozatai, illetve más megbízható forrásokból nyert információk alapján önállóan intézkedhetik.

9. Sürgős ügyeket, melyek a legközelebbi teljes ülésig el nem halaszthatók, de rendkívüli teljes ülés vagy együttes osztályülés összehívását nem indokolják, az elnök szabad belátása szerint intéz el, esetleg a szakcsoportok elnökeivel kibővített elnöki tanács elé terjeszt. (13. §)

10. Az ily módon elintézett ügyekről utólagos jóváhagyás végett a kamara teljes ülésének jelentést tesz, a teljes ülési tárgyalást nem igénylő ügyforgalomról pedig a kamara legközelebbi teljes ülésének jegyzőkönyvéhez sommás jelentést csatol. („Elnöki előterjesztések és közlések.”)

11. Elnöke a zsűrinek.¹⁶

12. Kinevezi a Revizori bizottság három szakértő tagját és kiveszi a kamarai hites revizoroktól az esküt.

B) Alelnökök: 1. Az elnökkel egyetértve megállapítják az osztályülések idejét, napirendjét, melyekbe az elnöki tanács által az osztályhoz utalt ügyek minden esetre felveendők. Összehívják és vezetik az osztályülések tanácskozásait. (10. §)

2. Gondoskodnak a főtitkár útján arról, hogy az osztályokhoz utasított ügyek az előadók és a kamara hivatala, illetőleg a megfelelő szakcsoportok által előkészíttessenek vagy jelen-

¹⁶ A *tisztességtelen versenyről* szóló 1923. évi V. tc. rendelkezett a tisztességtelen versennyel kapcsolatos ügyek vizsgálatával megbízott kamarai zsűri felállításáról.

tétételre az osztályülést megelőzőleg az osztály vagy a szakcsoport valamelyik tagjának kiadassanak.

3. Havonként váltakozó sorrendben helyettesítik akadályoztatása vagy távolléte esetén az elnököt. Az első helyettesítés azon alelnököt illeti, ki más osztályhoz tartozik, mint az elnök. E helyettesítés idejére az illető alelnök a kamara elnökének teljes hatáskörével bír.

4. Az alelnökök képviselik osztályukat mindazon ügyekben, melyeknek megvitatására az osztály illetékes.

5. A kamara képviseltetésével járó teendőket az elnöki tanács megállapodása szerint elvégzik.

6. Ugyanannak beosztása alapján ellenőrzik a kamara egyes hivatszerveit.

7. Részt vesznek az elnöki tanács ülésein.

8. Tagjai a nyugdíjbizottságnak, a szakcsoportoknak és az osztályuk körét érintő bizottságoknak, azokon tanácskozó és szavazó joggal részt vesznek.

9. Osztályuk körében szakbizottságokat és értekezleteket hívhatnak össze és azok munkavégzésénél rendelkeznek a kamarai hivatal személyzetével.

10. A kereskedelmi osztály elnöke elnöke a revizori bizottságnak.

15. § A főtitkár és a kamarai hivatal

1. A-kamara – a törvény és a rendeletek által előírt és ezen ügyviteli szabályzat által részletezett munkáinak ellátására – állandó hivatalt tart fenn: a kamarai hivatalt.

2. A kamarai hivatal főnöke a főtitkár.

3. A főtitkárt – távolléte vagy akadályoztatása esetén – egész hatáskörében az ügyvezető titkár, vagy annak akadályoztatása esetén a titkári karnak az elnöki tanács által kijelölt tagja helyettesíti.

4. A kamarai hivatal a kamara véglegesített és ideiglenes, fogalmazó, szak- és kezelő tisztviselőinek, szerződéses alkalmazottainak, napidíjasainak és hivatszolgáinak összességéből áll.

5. A hivatal az elnök rendelkezése alatt áll, rendelkezéseit az elnök a hivatallal szemben a főtitkár útján gyakorolja.

6. A kamara alkalmazottai jelentéseiket, kérelmeiket és panaszait az elnökséghez szolgálati úton ugyancsak a főtitkár közbenjöttével terjesztik be.

7. A kamarai állások betöltése iránti ügyeket a hivatal készíti elő.

16. § Az alkalmazottakról általában

1. A kamarai alkalmazottak. A kamarai alkalmazottak a következő négy kategóriába soroltatnak:

a) fogalmazói szak,

b) szaktisztviselői szak (könyvtári, védjegyhivatali, számvevősegi, pénztári, könyvelési és az egyes hivatali osztályokba beosztott szaktisztviselők),

c) kezelő tisztviselők,

d) házi rendtartó személyzet.

Az alkalmazottak mind a négy kategóriában vagy véglegesek, vagy ideiglenesek, vagy szerződésesek.

2. Az állások betöltése. A végleges tiszti állások az ideiglenesen alkalmazott tisztviselők véglegesítése útján, illetve előléptetés, nyílt pályázat vagy meghívás alapján töltenek be.

Főtitkártól segédtitkárig bezárólag az elnöki tanács előterjesztése alapján a teljes ülés, a többi alkalmazottnál a teljes ülésnek való utólagos bejelentés mellett az elnöki tanács hivatott az állások betöltésére.

3. Szerződéses alkalmazottak. Az idényjellegű, vagy a kamara tulajdonképpeni munkakörétől távolabb álló teendőik ellátására, esetleg a státus további megterhelésének elkerülése céljából szakemberek vagy munkaerők külön szerződésekkel is alkalmazhatók. Ezek javadalmazását és szerződésének egyéb feltétele a fennforgó körülmények mérlegelése szerint az elnöki tanács állapítja meg.

4. A kezdőszolgálat ideiglenes. A kamarának úgy a fogalmazói, mint a szaktisztviselői és a kezelőszakban újonnan alkalmazandó tisztviselői szolgálatukat ideiglenes jelleggel kezdi meg, véglegesítésük a 2. pontban foglalt rendelkezések szerint csak akkor történhetik, ha valamely költségvetésileg jóváhagyott és a költségvetésbe beállított állás megürült. A véglegesítő határozat után az alkalmaztatás állandó.¹⁷

5. A napicíjasokat és hivatalszolgákat – a jelentkező szükséghez mérten és a költségvetés keretében ideiglenes jellegben a főtitkár alkalmazza, véglegesítésük kérdésében az elnöki tanács határoz.

6. Szolgálati pragmatika. A kamarai alkalmazottak minősítési kellékeit, jogait, köteleességeit, szolgálati viszonyait, valamint fegyelmi és kártérítési kötelezettségeit az ezen szabállyal összefüggőleg alkotott külön szolgálati szabályzat írja elő.¹⁸

7. Javadalmazás. A kamara tisztviselői és alkalmazottai szolgálati idejük alatt rendszerezített illetmény (fizetés, lakbér és esetleg működési, személyi vagy drágasági pótlék) élvezetében állnak, melyet részükre a szolgálati szabállyal összhangban a kamara rendszeres évi költségelőirányzata biztosít. A javadalmazások állandó jellegű rendszeresítéséről a „Rangosztályok és fizetési fokozatok” táblázata és az ebben felállított „Előléptetési rendszer” (16. § a., b. és c.) gondoskodik.

8. Drágasági pótlékokat a viszonyok mérlegelése alapján a m. kir. kereskedelemügyi miniszter előzetes jóváhagyásával a költségvetés keretében nyújthat a kamara.¹⁹

9. Működési pótlékokat hosszabb kiváló szolgálat sikeres eredményének méltánylásául vagy bizonyos az elnöki tanács által meghatározott önálló ügykör ellátásával kapcsolatosan az elnöki tanács javaslata alapján a költségvetés keretében időleges vagy tartós érvénnyel a kamara teljes ülése szavazhat meg. A működési pótlékokat az elnöki tanács javaslata alapján a teljes ülés egészben vagy részben a nyugdíjba beszámíthatja.

10. Személyi pótlék. Különös méltánylást érdemlő esetekben a kamara elnöki tanácsának javaslata alapján a teljes ülés egyes alkalmazottaknak nyugdíjba beszámító személyi pótlékot szavazhat meg.

11. Családi pótlék. A családot fenntartó alkalmazottak családi pótlékban részesülnek, amelynek folyósítási feltételeiről és összegéről a családi pótlék-szabályzat intézkedik.

¹⁷ A 4. pont a kereskedelemügyi miniszter utasítására került bele ilyen formában a szövegbe, a kamara által eredetileg összeállított passzus tartalma nem ismert. (A miniszter szöveget megváltoztató rendelkezésre lásd: MOL Z 193 A Budapesti Kereskedelmi- és Iparkamara iratai 48. d. 34. t.)

¹⁸ A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara szolgálati és fegyelmi szabályzata (Tisztviselői pragmatika). Szövegét lásd: MOL Z 193 A Budapesti Kereskedelmi- és Iparkamara iratai 48. d. 34. t.

¹⁹ A miniszteri előzetes jóváhagyás a szaktárca kívánságára került a szövegbe. MOL Z 193 A Budapesti Kereskedelmi- és Iparkamara iratai 48. d. 34. t.

12. Végellátás. a) A kamarai rendszeresített (véglegesített) alkalmazottak megfelelő szolgálat után végellátási (végkielégítési vagy nyugdíj) igényrel bírnak, melynek feltételeire és körülményeire nézve a kamarai nyugdíjszabályzat határozmányai irányadók.

b) A szerződéses és ideiglenes alkalmazottak nem lehetnek a kamarai nyugdíjintézet tagjai; az 1928. évi XL. tc.²⁰ szerint kötelező aggkori biztosítás alá eső alkalmazottak a Magánalkalmazottak Biztosító Intézeténél, illetve az Országos Társadalombiztosító Intézetnél biztosítandók. Jogában áll az elnökségnek, hogy méltánylást érdemlő esetekben a kötelező aggkori biztosítás alá nem eső szerződéses és ideiglenes alkalmazottak által kötött nyugdíjbiztosítások járulékeinak egy részét, esetleg egész összegét, a kamara pénztárából folyósíthassa.

c) A nőtisztviselők nyugellátási viszonyairól a nyugdíjszabályzat külön intézkedik.²¹

17. § Rangosztályok és fizetési fokozatok

Előléptetési rendszer

a) javadalmazási táblázat

1. Hivatali személyzetének javadalmazási tételeit a kamara táblázatba foglalja s ez egyes rangosztályokban fizetési fokozatokat szab meg.

2. A tisztviselői táblázat tizenegy rang- és fizetési osztályt tartalmaz, a legmagasabb fizetési osztály I-el, a legalacsonyabb XI-el jelöltetik.

3. A házi rendtartó személyzet táblázata három csoportot tartalmaz, mégpedig csökkenő sorrendben jelölve A., B., C. csoportot.

4. Minden rang és fizetési osztály, illetve csoport, kivéve az I. rangosztályt (főtitkár), 3 fizetési fokozatra oszlik.

b) A javadalmazás állandó. Az alkalmazottaknak a táblázatokban foglalt javadalmazása – fegyelmi esettől eltekintve – le nem szállítható.

c) Előlépések

1. Alsóbb fizetési osztályból magasabb fizetési osztályba való előlépés tekintetében a fogalmazói szakon a II–V. fizetési osztályokig bezárólag az elnöki tanács előterjesztése alapján a teljes ülés, a többi fizetési osztályoknál és az egyéb szakoknál a teljes ülésnek utólag történő bejelentése mellett az elnöki tanács intézkedik.

2. Az automatikus előléptetésről az 5. pont intézkedik.

3. Az egyes rangosztályok alsóbb fizetési fokozatából magasabb fizetési fokozatba való előléptetés a megállapított várakozási idők leteltével – fegyelmi esettől eltekintve – önként s hivatalból elkövetkezik.

4. Kiváló szolgálat jutalmazása céljából a teljes ülés az alkalmazottat a soron következő fizetési fokozat felett álló magasabb fokozatba iktathatja be.

5. Az automatikus előlépés kimerítése után az előlépés csakis a költségvetésbe beállított állásokra történhetik. Ilyen szervezett állás betöltésénél szerzett érdemek és az egyéni rátermettség veendő figyelembe.

d) Előmeneteli határok

²⁰ Az öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére szóló kötelező biztosításról alkotott 1928. évi XL. törvénycikk.

²¹ A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara nyugdíjszabályzata. Szövegét lásd: MOL Z 193 A Budapesti Kereskedelmi- és Iparkamara iratai 48. d. 34. t.

1. A fogalmazó tisztviselők a kamarai tisztviselői rangsor VIII–I. rangosztályaiba soroltatnak. Szolgáltatukat rendszerint a szaktisztviselői rangsor alacsonyabb állásaiban kezdik meg. A fogalmazási tisztviselők a VIII. rangosztály 3. fokozatától a VI. rangosztály I. fokozatáig (bezárólag) lépnek elő.

2. A szaktisztviselők a rangsor X–V. rangosztályaiba soroltatnak, az automatikus előlépés a VIII. rangosztály 1. fokozatáig terjed.

3. A kezelőszakon véglegesítet tisztviselők a rangsor XI–VIII. rangosztályaiba soroltatnak; automatikus előlépésük csak az egyes rangosztályokon belül történik.

4. Kiváló érdemek és szolgáltatok jutalmazásául az elnöki tanács előterjesztése alapján a kamara teljes ülése a szaktisztviselői és kezelői szakon az ott elérhető legmagasabb rangosztály felett álló rangosztály fizetését is adományozhatja.

5. A házi rendtartó személyzet körébe eső alkalmazottak a külön rangsoruk „A” csoportjának 1. fizetési fokozatáig léphetnek elő, az automatikus előlépés szintén csak az egyes fizetési csoportokon belül történik.²²

e) Korpótlékok.

1. A kamara elnöki tanácsának javaslatára a teljes ülés azoknak a végleges alkalmazotknak, akik a kamaránál már legalább 10 évet szolgáltak akkor, amikor a fogalmazói szakon a IV. fizetési osztály 1. fizetési fokozatának, a szaktisztviselői szakon a VI. fizetési osztály 1. fokozatának, a kezelő szakon a VIII. fizetési rangosztály 1. fokozatának, a házi rendtartó személyzet körében pedig az „A” fizetési csoport 1. fokozatának elérése után ugyanabban a fizetési fokozatban 3 esztendő eltöltötték 3-3 évi időközökben legfeljebb három korpótlékot adományozhat.

2. Az egyes korpótlékok összege az illető fizetésének és esetleges nyugdíjba beszámító személyi pótlékának 10%-ából áll.

3. A korpótlékok az alkalmazottnak nyugdíjba beszámító illetményeit képezik és azoktól öt csak fegyelmi ítélet zárhatja részben vagy egészben el.

f) Várakozási pótlék

1. Ha valamely véglegesített kamarai alkalmazott, aki további előlépésben nem részesül, de még nem érte el a korpótlékok adományozási határát képező rangosztályt, egy és ugyanabban a fizetési fokozatban 3 esztendőnél hosszabb időt tölt el, várakozási pótlékban részesíthető. A várakozási pótlék az illetők fizetésének és esetleges nyugdíjba beszámító személyi pótlékának 5%-ából áll és azt az elnöki tanács javaslatára a teljes ülés legfeljebb háromszor adományozhatja. Ha utóbb az illető alkalmazott előlép, várakozási pótlékait elveszíti, azonban összilletményei új állásában nem lehetnek kisebbek, mint voltak régebbi állásában a várakozási pótlék beszámításával.

2. Ha a várakozási pótlék élvezetében álló kamarai alkalmazott újabb előlépés nélkül nyugdíjba vonul, ez adományozott várakozási pótlékok a nyugdíjaztatás időpontjától kezd-

²² A kereskedelemügyi miniszter által jóváhagyott szövegbe még egy pontot beillesztettek: „6. Az automatikus előlépés úgy az egyes rangosztályokon belül, mint az alacsonyabb rangosztályból a magasabb rangosztályba, valamenyí alkalmazottnál csakis a megállapított várakozási idő elteltével történhetik meg, és az ezzel járó magasabb illetmények is csak a legközelebbi hónap elsejétől, illetve a magasabb lakáspénz a legközelebbi lakbérnegyedről kezdődően utalhatók ki.” MOL Z 193 A Budapesti Kereskedelmi- és Iparkamara iratai 48. d. 34. t.

ve önként korpótlékokká változnak, 10-10%-ra egészítendő ki és a nyugdíjba beszámítandók.²³

g) A fizetési fokozatok várakozási ideje.

1. A tisztviselői kar rangosztályozásánál minden rangosztály, kivéve az első, 3-3 fizetési fokozatra oszlik.

2. A fogalmazói kar tagjai számára a várakozási idő a VIII-VI. rangosztályokig bezárólag 2-2 esztendő, az V-II. rangosztályban 3-3 esztendő. A főtitkári állásnak (I. rangosztály) fizetési fokozatai nincsenek. Ez állásnál személyi vagy működési pótlék lehet jogosult.

3. A szaktisztviselők számára a várakozási idő a X-VIII. rangosztályokban 2-2 esztendő, a VII-V. rangosztályokban 3-3 esztendő.

4. A kezelői szakon a XI-X. rangosztályokba sorolt tisztviselőknél a várakozási idő 2-2 esztendő, a magasabb rangosztályokba soroltaknál 3-3 esztendő.

5. A házi rendtartó személyzet csoportjánál minden fizetési csoport 3-3 fizetési fokozatra oszlik s az egyes fokozatokba való előléptetésre az A-B csoportokban 3-3 évi, a C csoportban 2-2 évi kifogástalan szolgálat jogosít.

18. § A kamarai alkalmazottak rangosztály-táblázata a rangosztályok fizetési fokozataival²⁴

[...]

19. § Fizetési osztályok egyesített táblázata²⁵

[...]

20. § A hivatali személyzet munkaköre

1. A kamara hivatali személyzete ezidő szerint a következő alkalmazottakból áll:

Főtitkár.

Ügyvezető titkár.

Fogalmazói kar: (titkárok, helyettes titkárok, segédtitkárok, előadók, fogalmazók, segéd-fogalmazók.)

Szaktisztviselői kar: (szakelőadók, főtiszték, tiszték, segédtiszték, gyakornokok, megjelölésben kapcsolatosan a szakkal pl. pénzügyi szakelőadó, védjegyhivatali tiszt, számvéveségi segédtsízt stb.)

Kezelő tisztviselők: (Kezelő főtiszték, kezelőtiszték, kezelő segédtiszték, véglegesített napidíjasok.)

Szerződéses tisztviselők.

²³ A kereskedelemügyi miniszter rendelkezése szerint az életbe lépő szövegbe már a következő, módosított pont került: „f) Várakozási pótlék. 1. Ha valamely véglegesített kamarai alkalmazott, aki további előléptetésben nem részesül, de még nem érte el a korpótlékok adományozási határát képező rangosztályt, egy és ugyanabban a fizetési fokozatban 3 esztendőnél hosszabb időt tölt el, várakozási pótlékban részesítetik. A várakozási pótlék az illetők fizetésének és esetleges nyugdíjba beszámító személyi pótlékának 5%-ából áll és azt az elnöki tanács javaslatára a telje ülés három évnél nem rövidebb időközökben legfeljebb háromszor adományozhatja. Ha utóbb az illető alkalmazott előlép, várakozási pótlékait elveszíti, azonban összilletményei új állásában nem lehetnek kisebbek, mint voltak régebbi állásában a várakozási pótlék beszámításával.” MOL Z 193 A Budapesti Kereskedelmi- és Iparkamara iratai 48. d. 34. t.

²⁴ Terjedelmi okok miatt ezen paragrafus közlésétől eltekintünk. A teljes szöveg megtalálható: MOL Z 193 A Budapesti Kereskedelmi- és Iparkamara iratai 48. d. 34. t.

²⁵ Terjedelmi okok miatt ezen paragrafus közlésétől eltekintünk. A teljes szöveg megtalálható: MOL Z 193 A Budapesti Kereskedelmi- és Iparkamara iratai 48. d. 34. t.

Napidíjasok.

Altisztek és hivatalsszolgák.

2. A végleges hivatali személyzet létszáma a költségvetésben rendszeresített állások száma által határoztatik meg, az egyes ágak ideiglenes alkalmazottainak száma a szükséghez képest s az évi költségelőirányzat fedezeti határai között változhatnak.

3. Új rangosztályokat, vagy fizetési csoportokat, illetve azokon belül új fizetési fokozatokat a teljes ülés jelen szervezeti szabályzat módosítása útján, a következő költségvetési év költségvetésének keretében a szervezeti szabályzat módosításának a m. kir. kereskedelemügyi miniszter által történt jóváhagyása után rendszeresíthet.

21. § A főtitkár ügyköre

1. A főtitkár főnöke a kamarai hivatalnak s az elnökség irányításához alkalmazkodva rendelkezik annak személyzetével és felelős annak működéséért.

2. Az elnökség megbízásából elintézi azon ügyeket, melyek nincsenek a szakosztályok, állandó bizottságok, az elnöki tanács, vagy teljes ülés hatáskörének fenntartva. Előadója a fegyelmi és nyugdíjbizottságok.

3. Az ezen fórumoknak fenntartott ügyekben az előkészítő munkát végzi, illetve végezteti.

4. Az elnök, illetve elnöki tanács intézkedésének megfelelőleg képviseli a kamarát harmadik személyekkel és hatóságokkal szemben.

5. Az elnökkel együttesen aláírja az összes kiadványokat, jegyzőkönyveket és levelezéseket.

6. Részt vehet bármely osztály-, szakcsoport és bizottsági ülésen.

7. Rendelkezik az osztály-, szakcsoport- és bizottsági ülések jegyzőkönyveinek vezetése felől. Alkalmazza – ideiglenes jelleggel – a napidíjasokat és szolgákat. Javaslatot tesz az elnöki tanácsnak személyi kérdésekben.

8. Kötelességei közé tartozik:

a) A kamarához érkező ügyek (napi posta) kiosztása és azok elintézésének irányítása.

b) A tisztviselők szolgálati, fegyelmi és munkarendjének felügyelete.

c) A szabadságok megkezdési idejének kijelölése.

d) A hivatalos órák betartásának ellenőrzése és hanyag alkalmazottakkal szemben a Szolg. Szab. 43. § a) és b) pontjai szerinti rendbüntetések alkalmazása.²⁶

e) Rendbüntetések alkalmazása egyéb esetekben (Szolg. Szab. 43. §. 2., 3.pont.)²⁷

f) Az elnöki tanács által engedélyezett mellékfoglalkozások nyilvántartása és ellenőrzése.

g) Az értesítő-, hír- és sajtószolgálat intézése.

h) A végelintézkések felülvizsgálata és a kiadványok aláírása.

i) Az előadók munkájának ellenőrzése, az előkészítő tanácskozások vezetése s referátumai felülvizsgálata.

²⁶ Szóbeli és írásbeli megintés használata. A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara szolgálai és fegyelmi szabályzata (Tisztviselői pragmatika). MOL Z 193 A Budapesti Kereskedelmi- és Iparkamara iratai 48. d. 34. t.

²⁷ E két pont szerint mind a szóbeli, mind pedig az írásbeli megintést a főtitkár gyakorolja; a szóbeli nem kerül be a minősítési táblázatba és fellebbezésnek vele szemben nincs helye, a súlyosabb mulasztásért járó írásbeli megintés előtt az alkalmazottnak lehetőséget kell adni arra, hogy tisztázza magát, és az érintett az elnökséghez fordulhat a végső döntésért. A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara szolgálai és fegyelmi szabályzata (Tisztviselői pragmatika). MOL Z 193 A Budapesti Kereskedelmi- és Iparkamara iratai 48. d. 34. t.

j) A teljes ülési napirendtárgyak előadóinak kijelölése, az előadói javaslatoknak s a teljes ülési jegyzőkönyvek szerkesztésének ellenőrzése.

k) Az elnöki ügyosztály vezetése, ügyeinek előkészítése s elnöki tanács elé vitele, az elnöki tanács rendelkezéseinek feljegyzése és végrehajtása.

l) A kamara minden szervének, belső intézményének, berendezésének személyi és gazdasági felügyelete.

m) A hivatalszolgák beosztása és a velük való rendelkezés.

n) Az elnöki tanács intézkedései értelmében rendelkezés a kamarai helyiségek hivatali beosztásáról és felhasználásáról, az üléstermeknek a megállapított feltételek mellett való ki-
kölszönzéséről.

22. § A főtitkár helyettese

1. Hivatali kötelességeinek teljesítésében a főtitkár állandó helyettese az ügyvezető titkár, kivel a főtitkár – az elnöki tanács hozzájárulása mellett – a vezetés felsorolt munkáit megoszthatja. Az ügyvezető titkár akadályoztatása esetén az elnöki tanács jelöl ki helyettest a titkárok sorából.

2. A helyettes a főtitkárt távolléte, betegsége vagy akadályoztatása esetén egész hatáskörében, rendes hivatali munkája teljesítésénél pedig megosztott hatáskörében helyettesíti.

3. Az általános felülvizsgálat és főfelügyelet kötelessége azonban oly esetekben is a főtitkárra hárul, amikor egyes ügyosztályok munkáinak közvetlen vezetésével vagy felülvizsgálatával megosztott hatáskörben a helyettes van megbízva.

23. § Az ügyosztályvezetők

1. A hivatal munkái a kamara egyes szakcsoportjai és külön hivatálágai szerint csoportosított ügyosztályokban tárgyaltnak és készítettnek elő. Ennek megfelelően a kamarai hivatal ügyosztályokra tagozódik. Az ügyosztályok egy-egy ügyosztályvezető irányítása alatt állanak, ki az elintézés szakszerűségére és egységes gyakorlatára felügyel.

2. Ilyen ügyosztályok jelenben: az elnöki (ennek külön szabályzatát a 31. § tartalmazza), a belkereskedelmi, külkereskedelmi, a gyáripari és szociálpolitikai, a kézműipari és iparközigazgatási, a pénzügyi, a közlekedési, továbbá a kereskedelmi jogszolgáltatási, az iparjog-védelmi és védjegy-lajstromozási ügyosztályok.

3. Az ügyosztályokba beosztott tisztviselők kidolgozott referátumaikat az ügyosztályvezető útján terjesztik a főtitkár felülvizsgálata s a kamara egyéb hivatalos szervei elé.

4. Az ügyosztályvezetők látják el a szakcsoportok előadói és jegyzői tisztét is.

5. Rendszeres időközökben, így a teljes ülések előtt mindenkor, a főtitkár vagy helyettese elnöklete alatt referens-értekezletet tartanak, melyen a beosztott előadók is részt vesznek és előadmányaikat²⁸ megbeszélik.

24. § Az előadó tisztviselők, titkárok, helyettes és segédtitkárok, előadók és fogalmazók megfelelő beosztottságukban végzik el a rájuk bízottakat, osztályvezetőik vagy más előljáróik irányítása szerint. Ők intézik a szaktárgyalást nem igénylő folyó ügyeket, felveszik a szóbeli kérelmek jegyzőkönyveit.

25. § Az ügyek előkészítése

1. A kamara iktatójába érkező ügyiratokat a főtitkár által kijelölt tisztviselő bontja fel, az

ügyosztályok között a főtitkár osztja szét azokat és az előzetes szaktanácskozást nem igénylő ügyeket rendszerint a kamarai hivatal elnöki úton intézi el. A szaktanácskozást igénylőket és fontosabbakat az elnöki tanács szakértekezlet, szakcsoport és az illetékes osztály előkészítése elé utalja s esetleg a teljes ülés napirendjére tűzi. A teljes ülés napirendjére tűzött ügyeket a kijelölt ülési előadók kidolgozzák s előadói javaslatuk az elnökség hozzájárulása alapján mint az elnökség javaslatai kerülnek a teljes ülés elé.

2. Az állandó szakbizottságok jelentéseiket rendszerint a teljes ülés, a szakértekezletek pedig azon osztály elé terjesztik, mely az illető ügyre nézve illetékes.

26. § Az irodaigazgató

Az irodaigazgató a pénztárnak, kamarai illetékekezelésnek, a háztartásvitel anyagi ügyeinek és a költségelőiránnyal és zárszámadással kapcsolatos munkáknak intézője és a segédhivatalok szabályszerű munkavitelének ellenőrzője. Ennek előírt szabályait külön felsorolás adja.²⁹ Az irodaigazgató közvetlen felügyelője a főtitkár vagy kijelölt helyettese.

27. § Költségelőirányzat és zárszámadás

1. A kamara költségvetését és zárszámadását oly időben kell elkészíteni, hogy az elnöki tanács által megállapított és a teljes ülés által letárgyalt költségelőirányzat minden előző év október havának 30-ig a kereskedelemügyi miniszter elé legyen felterjeszthető, a zárszámadás pedig a március havi teljes ülés elé kerülhessen.³⁰

2. A zárszámadásokat a számvizsgáló bizottság vizsgálja felül s miután azokat az elnöki tanács magáévá tette és a teljes ülés jóváhagyta, legkésőbb a költségvetési évet követő március hó végéig a kereskedelemügyi miniszterhez felterjesztendő.

3. A teljes ülés elé terjesztett költségelőirányzat és zárszámadás a kamara tagjainak a teljes ülési meghívók kapcsán elküldendő s a teljes ülés jegyzőkönyvébe is felveendő.

28. § A m. kir. kereskedelemügyi miniszter jóváhagyása

Minden oly határozat érvényességéhez, mely határozat

1. az illetékkulcs megállapítására,
2. a kamara és a nyugdíjalap vagyonának elidegenítésére és átruházására,
3. kölcsönnel való megterhelésére,
4. a kamarai állandó szabályzatok megváltoztatására,
5. azoktól egyes esetekben való eltérésére,
6. új állások szervezésére vagy állások szaporítására,
7. a javadalmazások megállapítására, ideértve a pótlékok engedélyezését is, kivéve azokat, amelyeknek élvezetébe az alkalmazottak a szabályzat értelmében automatikusan lépnek,
8. a tisztviselők nyugdíjellátására, valamint egyes pótlékoknak a nyugdíjba való beszámítására,³¹

9. az évi zárszámadások és költségvetések megállapítására,

10. a költségvetés keretét meghaladó kiadásokra vonatkozik,

²⁹ A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara szolgálati és fegyelmi szabályzata (Tisztviselői pragmatika). Szövegét lásd: MOL Z 193 A Budapesti Kereskedelmi- és Iparkamara iratai 48. d. 34. t.

³⁰ Az 1922-es ügyrend 20. §-a szerint a zárszámadásnak már a február havi teljes ülés elé kellett kerülnie. (A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara állandó szabályzatai. Budapest, 1922.)

³¹ A 7. és 8. pont itt már a miniszter által megállapított szöveggel szerepel, az eredeti változatot nem ismerjük. MOL Z 193 A Budapesti Kereskedelmi- és Iparkamara iratai 48. d. 34. t.

a kereskedelemügyi miniszter jóváhagyása szükséges s ez a körülmény magában a határozatban megjelölendő, illetve a határozatban kimondandó, hogy annak jóváhagyása végett leendő felterjesztésére az elnökség utasíttatik.

29. § Évi jelentések, jegyzőkönyvek

1. Kerületének közgazdasági viszonyairól köteles a kamara az érvényben lévő rendeletek előírása szerint évi jelentést szerkeszteni s azt az előírt időben a m. kir. kereskedelemügyi miniszterhez felterjeszteni.

2. Teljes ülési tárgyalásairól a 9. § n) pontja szerint előírt formában és tartalommal jegyzőkönyveket szerkeszt, melyeket az ülések megtartása után legkésőbb hat héttel a m. kir. kereskedelemügyi miniszterhez 3 példányban felterjeszt.

30. § Általános ügyviteli és kezelési szabályozások

1. Hivatalos nyelv. A kamara hivatalos nyelve a magyar. Levelezésében a kamara ott, ahol szükséges; a magyar mellett vagy a magyar helyett más nyelvet is használhat.

2. Hivatalos órák. A hivatalos órákat általános érvénnyel az elnöki tanács, egyes esetekre vonatkozólag az elnökkel egyetértőleg a főtitkár állapítja és változtatja meg. Munkatorlás esetén a hivatalos órák nem irányadók.

3. Részvétel az üléseken. A kamarai tisztviselők a rendes hivatalos órákon kívül is tartott valamennyi ülésen és értekezleten tartoznak jelen lenni, amelyeken az ügykörükbe tartozó ügyek tárgyaltnak, vagy pedig erre a főtitkártól utasítást nyernek.

4. Írásbeliség. A kamarához intézett minden jelentés, kérelem, indítvány, panasz rendszerint írásban nyújtandó be. Szóbeli kérelmekről jegyzőkönyvet vesz fel a hivatal.

5. Az ügyek ellátása. A kamarához intézett beadványok a kamarai hivatal iktatójában nyújtandók be, vagy postai úton a kamarához címezendők. Ily úton veszi át a főtitkár a beadványokat és gondoskodik megfelelő elintézésükről.

6. Közzétételek. Közérdekű határozatait és hirdetményeit a kamara a kerület hírlapjaiban s esetleg más lapokban s ezenkívül a kamara hivatalos helyiségében lévő hirdetőtáblákon teszi közzé.

7. A magánérdekű munkák. A kamara védjegy-lajstromozásokért és a magánérdekben kiadott bizonyítványokért és igazolványokért a m. kir. kereskedelemügyi miniszter által jóváhagyott szabályzatban megállapított kiállítási díjakat szedhet, melyek a kamara pénztárába fizetendők be.

31. § Az elnöki ügyosztály munkarendje

1. Az elnöki ügyosztály a főtitkár vagy az általa kijelölt tisztviselő vezetése alatt áll és közvetlenül a főtitkárnak van alárendelve.

2. Az elnöki ügyosztály külön iktatókönyvvel bír, amelybe az ügyosztály ügyköréhez tartozó ügydarabok folyószámmal bevezetendők. Az elnöki ügyosztály maga őrzi iratanyagát, mely bizalmasnak tekintendő.

3. Az elnöki ügyosztály ügykörébe a következők tartoznak:

4. A kamarai elnökség és a főtitkár hivatalos vonatkozású levelezése, hivatalos udvariasági aktusok, üdvözlések.

5. Bizalmas iratok őrzése, a hivatali kiküldetésekre, az alkalmazottak fegyelmi és személyi (betegség, szabadság, megbízás, fizetési előleg stb.) ügyeire vonatkozó ügykezelés.

6. A kamara státuszának nyilvántartása, nevezetesen:

- a) a kamarai tagok személyi adatai, beválasztás időpontja, lakcím, cég, cégtársai, tulajdonosi viszony, kitüntetések, címek, más téren kifejtett közszereplés, betöltött tisztségek stb.;
- b) a levelező tagok státusza, a levelező tagok személyi adatai;
- c) a kamarai szakcsoportok státusza, a szakcsoport tagok személyi adatai;
- d) a kamarai alkalmazottak státusza, személyzeti törzskönyv (lásd: Nyugdíjszabályzat 44. §)³²
- e) a kamara képviselői, vagyis annak nyilvántartása, hogy a kamara mely intézményekben, tanácsokban, szervezetekben és kik által van képviselve;
- f) alapításokban való részvételekről, adományokról, a kamaráknak egyesületekbe és különféle alakulatokba tagul való belépéséről, ezekből folyó anyagi hozzájárulásokról gyűjtött feljegyzések.

7. Az elnöki tanács üléseiről szóló feljegyzések, a tanácskozásokból folyó és a teljes ülési ügyek elintézésének elnöki ügyiratai.

8. Legfelső és egyéb kitüntetések, udvari szállítói címek, címerhasználati ügyek, engedélyek adományozásának, az udvari szállítói címet nyert cégeknek nyilvántartása.

9. Szaklap-engedélyezések véleményezése.

10. Kamarai sajtószolgálat.

11. A kamarai hivatal belső adminisztrációja, szolgálati utasítások, szabályzatok kidolgozása, szolgálati nyilvántartások, távollét, betegség, szabadság stb. adataival, alkalmaztatási kérelmek, előjegyzések, szervezeti kérdések, hivatalos helyiségek felhasználása, teremkölcsonzések, épület-karbantartás, berendezések pótlása, beszerzések stb.

12. A kamarai háztartás ügyeinek, a költségvetés és zárszámadás összeállításának előkészítő munkái. Kamarai alapítványok nyilvántartása.

13. Ellenőrzése a teljes- és osztályülések egybehívásának s azok napirendjének, valamint jegyzőkönyveinek szerkesztése.

14. A kamarai törvény és ügyrend ügyei: a kamara hatáskörére és teendőire vonatkozó jogszabályok gyűjtése és nyilvántartása.

15. Mindenféle, az ügyvezetést megkönnyítő jegyzések, adatok, címek stb. összeállítása és gyűjtése.

32. § Általános iratkezelés

A kamarai iktatói, kiadói és irattári kezelésről külön szabályzat intézkedik.

33. § Hivatalos küldetések úti illetmény-számításai

A kamara a hivatala kiküldetésből történő utazások alkalmából felmerülő útiköltségeket úgy a kamara előljárói, tagjai, mint a tisztviselői részére megtéríti.

Az erre vonatkozó részletes utasítások a kamara külön úti illetmény-szabályzatában nyernek szabályozást.

34. § Az ipari kataszter

A kerület kereskedőiről és iparosairól a kereskedelemügyi miniszter előírásához alkalmazkodó ipari törzskönyv (kataszter) vezetendő.

Az erre vonatkozó részletes utasítások a kamara külön házi szabályzatában nyernek szabályozást.

35. § Exportiroda

³² Lásd: MOL Z 193 Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara iratai. 48. d. 34. t.

1. A kamarai hivatal külkereskedelmi ügyosztálya a külkereskedelmi forgalom lebonyolításával kapcsolatos ügyek elintézésére külön irodát tart fenn, exportiroda elnevezés alatt.

2. Az exportiroda ügköre: Belföldi és külföldi vámtarifák, vámtarifális és vámjogi intézkedések nyilvántartása, ezekről információadás. Magyar behozatali és kiviteli ipari és kereskedelmi vállalatok és kereskedelmi képviselők nyilvántartása; külföldi címtárak beszerzése és az érdeklődők rendelkezésére bocsátása; külföldi összeköttetések létesítése céljából speciális külföldi címanyag beszerzése, és nyilvántartása. Külfölddel való kereskedelmi összeköttetések előmozdítása, külföldi áru-elhelyezési lehetőségek tanulmányozása, külföldi közszállítások figyelemmel kísérése és az érdekelt cégekkel való közlése. Állandó levelezés a magyar külföldi diplomáciai és konzulátusi képviselőkkel. Követségi és konzulátusi gazdasági jelentések tanulmányozása és feldolgozása. Külföldi kereskedelmi kamarákkal való levelezés és együttműködés. Külföldi érdeklődő üzletemberek tájékoztatása magyarországi üzleti lehetőségekről, magyar cégek velük való összeköttetésének előmozdítása. Speciális kamarai hírszolgálat a kamara külföldi levelezőinek jelentései és a velük való állandó levelezés alapján.

3. Az exportiroda a céljainak előmozdítása végett szükséges levelezéseket közvetlenül bonyolítja le a tekintetbe jövő tényezőkkel és érdekelttekkel, esetleges ügyrendjét a külkereskedelmi ügyosztály vezetőjének előterjesztései alapján az elnöki tanács állapítja meg és módosítja.

36. § Kamarai hites revizori intézmény

1. A kamarai hites revizorok kiválasztása, működésének ellenőrzése és felettük a fegyelmi hatáskörnek a gyakorlása céljából a kamara Revizori Bizottság néven állandó bizottságot létesít, melynek tevékenységi köre a revízió kérdésének figyelemmel kísérésének és e téren való kezdeményezésre is kiterjed.

2. A revizori bizottság elnöke a kereskedelmi osztálynak mindenkor elnöke. Tagjai közül hármat a teljes ülés küld ki, hármat pedig a kamara elnöke az elismert szakférfiak sorából nevez ki.

3. Az így megalakított bizottság szükség esetén önmagát kiegészítheti, azonban legfeljebb 12 tagból állhat.

4. A revizori bizottság külön szervezeti szabállyal bír.

37. § Kiállítási és árumintavásár osztály

Árumintavásárok, szakvásárok és kiállítások állandó jellegben való rendezésére a kamara külön vásári irodát tart fenn, melynek ügyviteléről külön szabályzat intézkedik.

38. § Kamarai zsűri és választott bíróság

Az 1923. V. tc. alapján felállított kamarai zsűri és választott bíróság hatásköréről, szervezetéről és ügykezeléséről külön szabályzatok intézkednek.

39. § Védjegyek és minták lajstromozása

1. A kereskedelmi és iparkamarák az 1890. évi II. tc. rendelkezései³³ értelmében vezetik a területükből bejelentett védjegyek lajstromát és az 1868. VI. tc. 3. § d) pontja alapján pontos lajstromot tartoznak vezetni a náluk letett árubélyegekről és mintákról.

³³ A védjegyek oltalmáról szóló 1890:II. tc. 14. §-a értelmében a kamaráknak be kellett jegyezniük a védjegy lajstromszámát, a bejelentés pontos dátumát, valamint a cég és a védett termék nevét.

2. A védjegyek és minták lajtmozására vonatkozó teendőkről a kamara külön házi szabályzata intézkedik.

40. § A kamara könyvtára és archívuma

A kamara könyvtára és közgazdasági archívuma lehetőleg egységes elhelyezéssel és egymást kiegészítő szolgálattal az elnökség által megállapított közös felügyelet alatt teljesíti rendeltetését.

Ügykezelésükről és használatukról külön szabályzat intézkedik.

41. § Pénztári, számvevőségi és illetékkezelés

A kamarai pénztár, számvevőség és illetékkezelés teendői külön szabályzat rendelkezései szerint látandók el.

42. § Az ügyrend életbeléptetése és megváltoztatása

1. Jelen szabályzat a m. kir. kereskedelemügyi miniszter úr jóváhagyásával lép életbe.

2. Olyan indítvány, mely az ügyrend módosítására irányul, csak a kamara teljes ülésében és legalább tíz kamarai tag által írásban előterjesztett indítványra tárgyalható és csak akkor, ha előzetesen napirendre tűzetett.

3. Az ügyrend megváltoztatására irányuló határozat csak akkor érvényes, ha ahhoz a jelenlevő bel- és kültagoknak kétharmada hozzájárult és a m. kir. kereskedelemügyi miniszter úr a módosítást jóváhagyta.

Budapest. 1931. február 5.

Szávay Gyula s. k. főtitkár

Éber Antal s. k. elnök

[]..³⁴

Ezen szabályzat életbe lépésével a 80.428/1921. számú itteni rendelettel jóváhagyott szervezeti és ügykezelési szabályzat (ügyrend) hatályát veszti és ettől az időponttól kezdve ez a szabályzat tárgykörében a kamara összes alkalmazottaira nézve minden vonatkozásban egyedül a most jóváhagyott szabályzat érvényes.

Budapest, 1931. március hó 7-én.

A miniszter helyett:

P. H.

Kállay s. k. államtitkár³⁵

Forrás: MOL Z 193 A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara iratai, 48. d. 34. t.

³⁴ A dokumentum nem közölt része tartalmazza a kamara szolgálati és fegyelmi szabályzatát, nyugdíjszabályzatát és a kamarai alkalmazottak családi pótlék-szabályzatát. Ezek szövegét lásd: MOL Z 193 A Budapesti Kereskedelmi- és Iparkamara iratai 48. d. 34. t.

³⁵ Kállay Miklós, a későbbi miniszterelnök.

AZ ORVOSI KAMARÁK SZERVEZETE

(Budapest, 1936. január 16.)

Az orvosi érdekképviselő megteremtésének igénye már igen korán, 1875-ben felvetődött. Dubay Miklós az Orvosi Kör egyik ülésén fogalmazta meg azt a gondolatot, hogy a kereskedelmi- és iparkamarák mintájára e szakmának is létre kellene hoznia saját, önkormányzatiság alapján működő szervezetét. Erre azonban csupán több mint hatvan évvel később került sor, amikor az parlament által – igen szenvedélyes vita után – 1936-ban elfogadott orvosi rendtartásról szóló törvény rendelkezett a kamarai rendszer felállításáról is. A létrejött autonóm szervezet szerint a nyolc kerületi kamara felett az országos szerv állt, mindegyikük pedig a belügyminiszternek volt alárendelve. A terület-visszacsatolások eredményeképp további öt új vidéki kamarai szerv jött létre Érsekújvár, Kassa, Nagyvárad, Kolozsvár és Marosvásárhely központtal. Mivel a kamara vezetése a többi szakértelmiségi érdekképviselőtől jóval nagyobb lendülettel kapcsolódott bele a szakma „zsídótlánításába”, a szervezetet a második világháborút követően a 2550/1945. M.E. számú rendelettel feloszlatták.

Az alább közölt dokumentum a Magyar Törvénytárban megjelent 1936. évi I. törvény azon passzusait tárja az olvasó elé, amelyek az orvosi kamarák szervezetével foglalkoznak.

1936. ÉVI I. TÖRVÉNYCIKK AZ ORVOSI RENDTARTÁSRÓL

(részlet)

I. FEJEZET

AZ ORVOSI KAMARÁK SZERVEZETE

1. ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. § (1) Az orvosi kamara az orvosok érdekképviselője. Feladata az, hogy az orvosok kar hazafias magatartása és erkölcsi tekintélye felett őrködjék, az orvosok erkölcsi és anyagi érdekeit a közérdekkel összhangban érvényesítse, az orvosi gyakorlat szabályszerűségét ellenőrizze, tagjai felett a fegyelmi bíráskodást gyakorolja, orvosi és közegészségügyi vonatkozású kérdésben javaslatot készítsen. Ezt a feladatot saját területén az Orvosi Kamara (a továbbiakban: kerületi kamara), országos vonatkozásban az Országos Orvosi Kamara (a továbbiakban: országos kamara) látja el.

(2) Olyan tevékenységet, amelynek végzése orvosi oklevélhez van kötve, csak az folytathat, aki valamelyik kerületi kamara tagja.

2. § (1) A kerületi kamarák számát, területét és székhelyét a belügyminiszter rendeletben állapítja meg akként, hogy mindegyik kamara legalább száz tagot foglaljon magában.¹ Ha a megalakult kamara tagjainak száma tartósan száz alá száll, a belügyminiszter a kamarát az

☞

¹ Az 1936. február 24-én kiadott 210/1936. számú belügyminiszteri rendelet nyolcban rögzítette az orvosi kamarák számát Budapest, Debrecen, Kecskemét, Miskolc, Pécs, Szeged, Székesfehérvár és Szombathely központtal. (A rendeletet lásd: *Magyarországi Rendeletek Tára* 1936. Budapest, 1936. 63–64.)

országos kamara meghallgatása után feloszlathatja és területét a szomszédos kamara vagy kamarák területéhez csatolhatja.

(2) Az országos kamara működése a magyar állam egész területére kiterjed; székhelye Budapest.

2. A KERÜLETI KAMARA SZERVEI

3. § A kerületi kamara szervei: a közgyűlés, a választmány és a tisztkar.

4. § (1) A kerületi kamara közgyűlésének tagja a kamara tagjai sorába felvett valamennyi orvos, kivéve azt, akit a törvény kizár az önkormányzatban részvételből (27. és 42. §).²

(2) A közgyűlés feladatkörébe tartozik:

a) a tisztkarnak, a kerületi és az országos választmány tagjainak, az országos közgyűlésbe, valamint a törvényhatósági bizottságba (1929:XXX. törvénycikk³ 4. § (3) bekezdés) kiküldötteknek választása;

b) az évi költségvetés megállapítása, zárszámadás felülvizsgálása, felmentvény megadása, megtagadása;

c) a kamarai tagsági díj mértékének (kulcsának) megállapítása;

d) határozás vagyon szerzése, elidegenítése, megterhelése, háromnál több év tartamára terjedő terhes szerződés kötése ügyében;

e) határozás a tisztkar tagjainak tiszteletdíja (7. § (9) bekezdés) kérdésében;

f) a kamara évi működéséről szóló jelentés (19. § (1) bekezdés) megállapítása;

g) állásfoglalás és javaslatétel közegészségügyi és orvostudományi kérdésben, ideértve az orvosi díjszabás kérdését is;

h) segélyalap létesítése.

(3) Évenként legalább egy közgyűlést kell tartani.⁴ Az elnök közgyűlést bármikor összehívhat; a tagok egytized részének indítványára az indítvány kézhezvételétől, a választmány határozatára pedig a határozat hozatalától számított harminc napon belül összehívni köteles.

(4) A közgyűlés nyilvános. Az elnök a közérdek vagy valamelyik kamarai tag jogos magánérdekének védelme céljából elrendelheti a nyilvánosság kizárását.

(5) A közgyűlés akkor határozatképes, ha a szavazásra jogosult tagok egyharmada jelen van. Ha a közgyűlésen a szavazásra jogosult tagok egyharmada nem volt jelen, harminc napon belül újabb közgyűlést kell tartani, amely a megjelentek számára tekintet nélkül határoz.

(6) A közgyűlés határozata ellen – amennyiben e törvény másképp nem rendelkezik – a közhírré tételt követő naptól, ha pedig a határozat közlése kézbesítés útján történik, a kézbesítést követő naptól számított tizenöt napon belül fellebbezésnek van helye a belügyminiszterhez.

² Ahol a főszövegben hivatkozott törvényi vagy rendeleti hely rendelkezéseit külön nem ismertetjük, ott annak tartalma megegyezik a közölt rendeletben/alapszabályban/ügyrendben foglaltakkal.

³ A közigazgatás rendezéséről szóló 1929. évi XXX. törvénycikk.

⁴ Összehasonlításképpen: a többi kamara általában két közgyűlést tartott évente, így az évi egy orvosi kamarai közgyűlés eleve nem tett lehetővé túlonkénti belső kamarai közéletet.

(7) A közgyűlés összehívásának módját és a tárgyalás rendjét egyebekben az ügyrend alapítja meg.

5. § (1) Ha a kerületi kamara tagjainak száma ezernél több, a belügyminiszter az országos kamara meghallgatása után képviseleti közgyűlés szervezését rendelheti el.

(2) A képviseleti közgyűlés tagjai: a kerületi kamara közgyűlési kiküldöttei, a választmány tagjai és a kamara tisztikarának tagjai, kivéve az ügyészt. Kiküldöttet olyan számban kell választani, hogy húsztalra egy kiküldött és egy helyettes jusson. Hússzal nem osztható maradék a kiküldöttek számának meghatározása szempontjából nem jön figyelembe. Ha a közgyűlési kiküldött három, egymást közvetlenül követő képviseleti közgyűlésről igazolás nélkül távolmarad, kiküldetése megszűnik. A képviseleti közgyűléstől távolmaradás igazolására, a kiküldetés megszűnésére és a kiküldöttek pótlására vonatkozó szabályokat a belügyminiszter rendeletben állapítja meg.

(3) A képviseleti közgyűlés szervezésének elrendelése után a tagok közvetlen részvételével ülésező közgyűlés csak a 4. § (2) bekezdésének *a)* pontjában meghatározott ügyekben jár el. Egyéb ügyekben a közgyűlés jogait a képviseleti közgyűlés gyakorolja.

(4) Képviseleti közgyűlés szervezésének elrendelése után a kamara a 4. § (1) bekezdésében megjelölt tagjainak részvételével értekezletet tarthat. Az értekezlet tanácskozik, de nem határoz.

6. § (1) A választmányt a választott tagok és a kamara tisztikarának tagjai közül az elnök, titkár, pénztáros és ellenőr alkotják. Mindez száz tag után a kerületi kamara tagjai sorából egy választmányi rendes tagot és egy póttagot kell választani. Százzal nem osztható maradék a tagok számának meghatározása szempontjából nem jön figyelembe. Nyolc választmányi rendes tagot és ugyanennyi póttagot akkor is választani kell, ha a kamarai tagok száma nyolcszázat nem ér el.

(2) A választmány feladata:

a) a közgyűlés elé tartozó ügyek előkészítése;

b) határozathozatal a kamara tagjai sorába felvétel, a kamarai tagság szünetelése és a tagok sorából törlés kérdésében;

c) a választmány keretében szervezett fegyelmi bíróság (44. §) útján a fegyelmi bíráskodásnak elsőfokon gyakorlása;

d) a kamara vagyonának kezelése;

e) mindazoknak az ügyeknek ellátása, amelyeket törvény vagy más jogszabály, vagy az ügyrend a közgyűlésnek vagy a tisztikar valamelyik tagjának nem tart fenn.

(3) Legalább évnegyedenként kell választmányi ülést tartani. Az elnök a választmányt bármikor összehívhatja, a rendes tagok egyharmadának, de legalább négy tagnak írásos indítványára pedig, az indítvány kézhezvételétől számított tizenöt napon belül, köteles összehívni.

(4) A választmány akkor határozatképes, ha a tagok fele az ülésen jelen van.

(5) A választmány határozata ellen – amennyiben e törvény más rendelkezést nem tartalmaz – a közhírrételt követő naptól, ha pedig a határozat közlése kézbesítés útján történik, a kézbesítést követő naptól számított tizenöt napon belül fellebbezésnek van helye a kamara közgyűléséhez.

(6) A kerületi kamara elnöke azt a választmányi rendes tagot, aki három, egymást közvetlenül követő ülésről igazolatlanul távol marad, a választmány rendes tagjai sorából törlé-

és helyébe a soron következő póttagot hívja be. Ugyanez az eljárás abban az esetben is, ha a választmányi rendes tag kamarai tagsága szünetel vagy megszűnik.

7. § (1) A kerületi kamara tisztikara: az elnök, az alelnök, a titkár, az ügyész, a pénztáros és az ellenőr. Az elnököt, alelnököt, titkárt, pénztárost és ellenőrt a kamara székhelyén lakó tagok közül, az ügyészt a kamara székhelyén lakó, gyakorlat folytatására jogosult ügyvédek sorából kell választani.

(2) Az elnök képviseli a kamarát; vezeti a közgyűlést és a választmány tanácskozását és elnököl a fegyelmi bírósági ülésen; ellenőrzi a tisztikar tagjainak és az alkalmazottaknak működését; utalványoz az ügyrendben meghatározott keretek között. A kerületi kamara elnökét e tisztségben a belügyminiszter erősíti meg. A megerősítés előtt az elnök nem kezdheti meg működését. Ha a választást panasszal (17. §) támadták meg, a megerősítés csak ennek elbírálása után történhetik meg.

(3) Az elnököt akadályoztatása esetében az alelnök helyettesíti. Ha az alelnök is akadályozva van, a választmány rendes tagjai közül a legidősebb jár el.

(4) A titkár gondoskodik az ügyvitel zavartalan menetéről; fenntartja az érintkezését a többi kerületi és az országos kamarával; előkészíti és végrehajtja a közgyűlés és a választmány határozatát.

(5) Az ügyész a kamara jogi tanácsadója; képviseli a kamarát peres és perenkívüli ügyekben bíróság vagy más hatóság előtt; ellátja a fegyelmi szabályzatban reá ruházott ügykört. A kamara peres vagy perenkívüli ügyében ügyvédi meghatalmazás csatolására vagy felmutatására az ügyész nem köteles. A közgyűlésen és a választmányi ülésen tanácskozási joga van.

(6) A pénztáros átveszi a bevételeket és teljesíti a kiadásokat; vezeti a pénztári könyvet és a vagyonleltárt.

(7) Az ellenőr ellenőrzi a pénztárost; ellenjegyzése nélkül kiadás nem teljesíthető, bevétel nem naplózható.

(8) Ha a kerületi kamara tagjainak száma ezret meghalad, két alelnök és főtitkár is választható, akik a választmány tagjai. Ebben az esetben az egyik alelnök és a titkár olyan tag is lehet, aki nem a kamara székhelyén lakik.

(9) Tiszteletdíj állapítható meg a főtitkár, a titkár, az ügyész, a pénztáros és az ellenőr részére.

(10) Az elnök a szakmunkálatok végzésére és az irodai tennivalók ellátására a költségvetés keretei között munkaerőket alkalmazhat. Ezek a magánalkalmazottakra vonatkozó szabályok hatálya alá tartoznak.

8. § (1) A kerületi kamara meghallgatása után a belügyminiszter megengedheti helyi bizottság alakítását olyan területre, amely a kamarai székhely területén kívül esik.

(2) A helyi bizottság a területén lakó orvosok közül, azok által választott tíz rendes és tíz póttagból áll. Ügyvezetőjét a bizottság tagjai sorából a kerületi kamara elnöke jelöli ki. A helyi bizottság tagjainak megbízatása a kamarai szervek megbízatásának (14. § (1) bekezdés) megszűnésével véget ér.

(3) Az ügyvezető a helyi bizottság területén lakó orvosokat orvoscari vagy közegészségügyi vonatkozású kérdés megbeszélése végett értekezletre hívhatja össze s megállapodásokat vélemény vagy javaslat alakjában közölheti a kamara választmányával.

(4) A helyi bizottság működésével esetleg felmerülő költségek a kerületi kamara költségvetését nem terhelhetik.

(5) A helyi bizottságot a kerületi kamara közgyűlése a belügyminiszter hozzájárulásával bármikor megszüntetheti, a belügyminiszter felhívására pedig köteles megszüntetni.

3. AZ ORSZÁGOS KAMARA SZERVEI

9. § Az országos kamara szervei: az országos közgyűlés, az országos választmány és a tisztikar.

10. § (1) Az országos közgyűlésnek tagjai: a kerületi kamarák kiküldöttei, az országos választmány tagjai és az országos kamara tisztikarának tagjai, kivéve az ügyészt. Minden kerületi kamara száz-száz tag után egy rendes és egy helyettes kiküldöttet választ. Százzal nem osztható maradék a kiküldöttek számának meghatározása szempontjából nem jön figyelembe.

(2) Az országos közgyűlés feladatkörébe tartozik:

- a) a kerületi kamarák és az országos kamara ügyrendjének megállapítása;
- b) az országos kamara tisztikarának megválasztása;
- c) az országos kamara tisztikara tagjainak tiszteletdíja kérdésében határozás;
- d) az országos kamara évi költségvetésének megállapítása, zárszámadásának felülvizsgálása, felmentvény megadása vagy megtagadása;
- e) vagyon szerzése, elidegenítése és megterhelése ügyében határozás;
- f) a fegyelmi szabályzat megállapítása;
- g) az orvosi gyakorlatra vonatkozó szabályzat megállapítása;
- h) az orvosi díjazás legkisebb értékére vonatkozó szabályzat (39. § (2) bekezdés) megállapítása;
- i) felsőházi tagok és póttagok választása (58. §);
- j) az országos választmány által előterjesztett kérdésben határozathozatal;
- k) orvosjóléti országos intézmények létesítése.

(3) Országos közgyűlést évenként legalább egyet kell tartani a következő évi költségvetés megállapítása és az elmúlt évi zárszámadás felülvizsgálása végett. Az elnök az országos választmány határozatára, vagy három kerületi kamara indítványára köteles tizenöt napon belül az országos közgyűlést összehívni.

(4) Az országos közgyűlés nyilvános. A nyilvánosság kizárására a 4. § (4) bekezdésének rendelkezését kell alkalmazni.

(5) Az országos közgyűlés akkor határozatképes, ha a szavazásra jogosult közgyűlési tagok fele jelen van. Ha a közgyűlésen a jogosult tagok fele nincs jelen, harminc napon belül újabb közgyűlést kell tartani, amely a megjelentek számára tekintet nélkül határoz.

(6) Az országos közgyűlés határozata ellen – amennyiben ez a törvény másként nem rendelkezik – a határozat hozatalát, illetőleg közzétételét követő naptól számított tizenöt nap alatt a belügyminiszterhez lehet fellebbezni.

11. § (1) Az országos választmányt a kerületi kamarák közgyűlése által választott két-két rendes és ugyanennyi póttag, minden kerületi kamara elnöke és titkára, valamint az orszá-

gos kamara elnöke, alelnöke, titkára, pénztárosa és ellenőre alkotják. Ha valamely kerületi kamara tagjainak száma ezernél több, az ezren felül levő minden ezer tag után még egy rendes és egy póttagot kell választani. Az ezerrel nem osztható maradék a választandó tagok számának meghatározása szempontjából nem jön figyelembe. Ha a kerületi kamara főtitkárt is választott (7. § (9) bekezdés), akkor a titkár helyett a főtitkár tagja az országos választmánynak. Ha az országos kamara két alelnököt és főtitkárt is választott, akkor mindkét alelnök és a főtitkár is tagja az országos választmánynak.

(2) Az országos választmány

a) előkészíti az országos közgyűlés feladatkörébe tartozó ügyeket;

b) vezeti az országos orvosi nyilvántartást (28. §);

c) megállapítja azt a mértéket (kulcsot), amellyel a kerületi kamarák az országos kamara igazgatási költségeihez hozzájárulnak;

d) javaslatot tesz a Közigazgatási Bíróság orvosi tanácsa orvostagjainak kinevezésére (44. § (5) bekezdés);

e) mindazokat az ügyeket ellátja, amelyeket törvény vagy más jogszabály vagy az ügyrend a közgyűlésnek vagy a tisztikar valamely tagjának nem tart fenn.

(3) Ülést legalább évnegyedenként kell tartani. Az elnök a választmányt bármikor összehívhatja, öt választmányi tag írásos indítványára pedig, az indítvány kézhezvételétől számított tizenöt napon belül, köteles összehívni.

(4) Határozóképeséghez a választmány tagjai felének jelenléte szükséges.

(5) Az országos választmány határozata ellen – amennyiben ez a törvény másként nem rendelkezik – a határozat hozatalát, kézbesítését, illetőleg közhírrétételét követő naptól számított tizenöt nap alatt fellebbezésnek van helye a belügyminiszterhez.

(6) A választmány elnöke azt a rendes tagot, aki három, egymást közvetlenül követő ülésről igazolatlanul távolmarad, a választmány rendes tagjai közül törli és helyébe a soron következő póttagot hívja be. Ugyanez az eljárás abban az esetben is, ha a rendes tag tagsága szünetel vagy megszűnik.

12. § (1) Az országos kamara tisztikara: az elnök, alelnök, titkár, ügyész, pénztáros és ellenőr.

(2) Az országos kamara elnökét e tisztében a belügyminiszter erősíti meg.

(3) Az országos kamara tisztikarára a 7. § rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni.

4. A KAMARAI SZERVEK VÁLASZTÁSA

13. § (1) A kerületi kamara választmányi tagjait, tisztikarát, képviseleti közgyűlésébe, valamint az országos közgyűlésbe, úgyszintén a törvényhatósági bizottságba kiküldötteit, végül az országos választmány tagjait a kerületi kamara közgyűlése (4. § (1) bekezdés) választja.

(2) A fegyelmi bírósági tagok választásáról e törvény 16. §-a és 44. §-ának (2) bekezdése rendelkezik.

14. § (1) A kerületi kamara választmányi tagjának, tisztikarának, a képviseleti közgyűlé-

si kiküldötteknek, az országos közgyűlésbe kiküldötteknek és az ország választmány, valamint a fegyelmi bíróság tagjának választása a naptári év első napjával kezdődő három évre szól.

(2) Az országos kamara elnöke gondoskodik arról, hogy a megbízás lejártá előtt legalább két hónappal a tisztújító közgyűléseket megtartsák, a fegyelmi bíróságokat, az országos közgyűlést és az országos választmányt megalakítsák.

15. § Nem lehet megválasztani a kerületi kamara választmányi tagjává, tisztikarának tagjává, képviseleti közgyűlési kiküldötté, úgyszintén az országos közgyűlésbe kiküldötté és az országos választmány tagjává azt a kamarai tagot, aki ellen a 27. § (1) bekezdésében említett kizáró ok forog fenn⁵ vagy aki ellen fegyelmi eljárást rendeltek el.

16. § (1) A jelen törvény alapján foganatosított választásokat, kivéve a tisztikar és a fegyelmi bírósági tagok választását, titkos szavazással, arányos választási rendszer szerint kell végrehajtani.

(2) A kerületi és az országos kamara tisztikarát, valamint a fegyelmi bíróság tagjait titkos szavazással, viszonylagos szótöbbséggel választják.

(3) A kerületi kamara választmányi tagjainak, tisztikarának, a képviseleti közgyűlésbe, valamint az országos közgyűlésbe kiküldötteknek, végül az országos választmány tagjainak választásánál a szavazás kötelező. Azt a kamarai tagot, aki e rendelkezésnek nem tesz eleget és mulasztásának okát a választás befejezését követő naptól számított tizenöt nap alatt nem igazolja, a kerületi kamara elnöke száz pengőig terjedhető, a segélyalap javára fordítandó pénzbírsággal sújtja. A pénzbírságot kiszabó határozat ellen a kézbesítést követő naptól számított tizenöt nap alatt a választmányhoz előterjesztésnek van helye. A választmány végérvényesen határoz. A pénzbírságot közzadók módjára kell behajtani.

(4) A választási eljárás részletes szabályait a belügyminiszter rendeletben állapítja meg.

17. § A jelen törvény alapján végbement választásokat illetően saját kamarájára vonatkozóan bármely kamarai tag és a kamarai ügyész, az országos kamarára vonatkozóan pedig az országos választmány tagja, az országos közgyűlésbe kiküldött, valamint az országos kamara ügyésze a választás befejezését követő naptól számított tizenöt napon belül panasszal élhet a Közigazgatási Bíróság orvosi tanácsához⁶ (44. § (5) bekezdés) az eljárási szabályok megsértése miatt.

5. FELÜGYELET A KAMARÁK FELETT

18. § (1) Az orvosi kamarák felett a főfelügyeletet a belügyminiszter gyakorolja.

(2) A kerületi kamara a belügyminiszterrel az országos kamara útján érintkezik. Az országos kamara a kerületi kamara felterjesztését (jelentését) harminc nap alatt saját véleményével együtt köteles a miniszterhez felterjesztetni.

☞

⁵ Az említett paragrafus szerint az a kamarai tag, aki a tagsági díjat az adott naptári év végéig nem fizette be, a következő évben nem vehetett részt az érdekképviseleti önkormányzat életében.

⁶ Az 1936: I. tc. 44. §-ának 5. pontja szerint a Közigazgatási Bíróság orvosi tanácsa tíz, egy évre választott bírósági ítélőbírából és tíz, a belügyminiszter által az országos kamarai választmány meghallgatása után kiválasztott orvos tagból áll, elnöke a bíróság elnöke vagy másodelnöke. Határozathozatalnál a tanács az elnökből valamint két bíró és két orvos tagból alakul meg.

19. § (1) A kerületi kamara köteles a segélyalapra vonatkozó szabályzatot, az országos kamara pedig az ügyrendet, a fegyelmi eljárásra, továbbá az orvosi gyakorlatra, a díjazás legkisebb mértékére, végül a jóléti intézményekre vonatkozó szabályzatot a belügyminiszterhez felterjeszteni. Köteles továbbá mind a kerületi kamara, mind az országos kamara a megelőző évi működéséről szóló részletes jelentését minden év november havának első napjáig, a költségvetését a költségvetési évet megelőző november hónap első napjáig, a zárszámadását a számadási év befejezését követő november havának első napjáig, végül minden olyan határozatot, amely a tagok összességére pénzbeli megterhelést jelent, harminc napon belül a belügyminiszterhez felterjeszteni. A költségvetés és a zárszámadás, az ügyrend, továbbá a díjazás legkisebb mértékére, a segélyalapra, a jóléti intézményekre vonatkozó és a fegyelmi szabályzat, úgyszintén a tagok összességére pénzbeli megterhelést jelentő határozat (4. § (2) bekezdés *b*), *c*) és *h*) pont, továbbá 10. § (2) bekezdés *a*), *b*), *f*), *h*) és *k*) pont) a belügyminiszter, az orvosi gyakorlatra vonatkozó szabályzat (10. § (2) bekezdés *g*) pont) pedig a belügyminiszternek és a honvédelmi miniszternek jóváhagyásával érvényes. Ha a miniszter érdemleges határozata az országos kamarához a felterjesztés napjától számított kilencven nap alatt le nem érkezik, a kamarai határozatot, ügyrendet, szabályzatot, költségvetést, illetőleg zárszámadást a kilencvenedik napon hallgatólag jóváhagyottnak kell tekinteni.

(2) A költségvetés és a zárszámadás összeállításának részletes szabályait a belügyminiszter – az országos kamara meghallgatása után – a pénzügyminiszterrel egyetértőleg rendeletben állapítja meg.

20. § (1) Mind a kerületi, mind az országos kamara a közgyűlését befejező naptól számított harminc napon belül köteles a közgyűlésről készült jegyzőkönyv másolatát a belügyminiszterhez felterjeszteni. A belügyminiszter hivatalból megsemmisíti a kamara határozatát, ha az törvény vagy más jogszabály vagy kamarai szabályzat rendelkezésébe ütközik.

(2) Ha a kerületi kamara törvénnyel vagy más jogszabállyal nyíltan szembehelyezkedik vagy az állam érdekeit veszélyeztető magatartást tanúsít vagy tartósan munkaképtelenné válik, a belügyminiszter az országos kamara meghallgatása után a kamara önkormányzatát felfüggesztheti és a kamara halaszthatatlan ügyeinek vitelére miniszteri biztost rendel ki. A miniszteri biztos jogkörét a belügyminiszter állapítja meg.

(3) Az önkormányzat helyreállítását hat hónapon belül meg kell kísérelni. E célból a miniszteri biztos összehívja a közgyűlést, amely új választmányt és tisztikart választ. Ha a kamara helyreállított önkormányzata a (2) bekezdésben körülírt magatartást tanúsítja, a belügyminiszter az önkormányzatot újból felfüggesztheti.

(4) Ha az országos közgyűlés, vagy az országos választmány tanúsítja a (2) bekezdésben megjelölt magatartást, a belügyminiszter az országos közgyűlést, illetőleg az országos választmányt feloszlathatja. Az országos választmány feloszlataása esetében a tisztikar megbízata is megszűnik. Az országos választmány feloszlataásának a választmány feladatainak, valamint a tisztikar tagjai tennivalóinak ellátására a belügyminiszter miniszteri biztost rendel ki, aki az országos választmány újraalakítása iránt olyan időben köteles intézkedni, hogy a kerületi kamarák a választást a feloszlataástól számított három hónapon belül megtartsák.

(5) A kerületi kamara önkormányzatának felfüggesztését és a felfüggesztés megszüntetését, az országos közgyűlés és az országos választmány felosztatását és a felosztatás megszüntetését a hivatalos lapban közhírré kell tenni. Ebben a §-ban megállapított határidőket a közhírré tételtől kell számítani.⁷

Forrás: Corpus Juris Hungarici. Magyar Törvénytár. Budapest, 1937. 3–14.

 ⁷ Az orvosi kamarák megalakulásának valódi kezdetét a következő rendelethez köthetjük: „A m. kir. belügyminiszter 1936. évi 200. számú rendelete az orvosi rendtartásról szóló 1936: I. törvénycikk egyes rendelkezéseinek életbeléptetéséről.

Az orvosi rendtartásról szóló 1936: I. tc. 61. §-ában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

Az orvosi rendtartásról szóló 1936: I. törvénycikknek a kerületi kamarák és az országos kamara megalakítására vonatkozó rendelkezései 1936. évi február hó 25. napján lépnek hatályba; a törvény egyéb rendelkezéseinek hatályba léptetése iránt az országos kamara megalakulása után fogok intézkedni.

Budapesten, 1936. évi február hó 24-én.

„vitéz Kozma Miklós s. k. m. kir. belügyminiszter” Magyarországi Rendeletek Tára 1936. Budapest, 1936. 64–65.

AZ ORVOSI KAMARAI VÁLASZTÁSOK SZABÁLYOZÁSA

(Budapest, 1936. június 5.)

A már a Gömbös-kormány Nemzeti Munkatervében is fontos célként szereplő orvosi kamarák létrehozásának megvalósítása több volt egy csupán az érdekképviselő megteremtésére irányuló kezdeményezésnél, mivel ezen autonóm szervek felállításával jelentek meg a korporativizmus első elemei a magyar szakmai önkormányzatiságban.

Az orvosi szakma az 1930-as években súlyos foglalkoztatási gondokkal küzdött, számos fiatalnak jelentett megoldatlan problémát az elhelyezkedés. Többek között ennek is volt köszönhető, hogy a kamara igen gyorsan a zsidó származású hivatásbeliekkel szembeni ingerült fellépés egyik fő fórumává vált. Mivel az érdekképviselő vezető pozícióért hamar megindult a küzdelem az egymással e kérdésben is szembenálló csoportok között, érdemes bemutatni, milyen rendelkezés is szabályozta az orvosi kamarai választások lebonyolítását.

Az alább közölt dokumentum egy, az érdekképviselő választási eljárását szabályozó 1936-os belügyminiszteri rendelet, amelyet több alkalommal is módosítottak.

A M. KIR. BELÜGYMINISZTER 1936. ÉVI 600. SZÁMÚ RENDELETE, AZ ORVOSKAMARAI VÁLASZTÁSOK SZABÁLYOZÁSÁRÓL

Az orvosi rendtartásról szóló 1936: I. tc.¹ (az alábbiakban: T.) 16., 59. és 61. §-ában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

I. ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. §. (1) Az orvoskamarai szervek választása a T. 16. §-a értelmében mindig titkos szavazással, szavazólapok útján, részint arányos képviselői rendszer szerint, részint viszonylagos szótöbbséggel megy végbe.

(2) A szavazás a T. 16. §-ának (3) bekezdésében felsorolt esetekben a következő:

(3) A kerületi orvosi kamara (továbbiakban kerületi kamara) közgyűlése arányos képviselői rendszer szerint választja:

a) a képviselői közgyűlésbe kiküldötteket (T. 5. § (2) bekezdése);

b) a kerületi választmány választott tagjait (T. 6. § (1) bekezdése);

c) az országos orvosi kamara (továbbiakban országos kamara) közgyűlésébe kiküldötteket (T. 10. §. (1) bekezdése);

d) az országos választmányba kiküldötteket (T. 11. §, (1) bekezdése).

¹ Az orvosi rendtartásról szóló 1936. évi I. törvénycikk. A továbbiakban ahol a főszövegben hivatkozott törvényi vagy rendeleti hely rendelkezéseit külön nem ismertetjük, ott annak tartalma megegyezik a közölt rendeletben/alapszabályban/ügyrendben foglaltakkal.

- (4) Viszonylagos szótöbbséggel választja a kerületi kamara közgyűlése:
- a) a kerületi kamara tisztikarát (T. 4. § (2) bekezdés a) pontja);
 - b) a törvényhatósági bizottságba kiküldött tagokat (1929: XXX. tc. 4. § (2) bekezdés a) pontja²);
- a kerületi kamara választmánya:
- a fegyelmi bíróság tagjait (T. 44. § (2) bekezdése);
 - az országos közgyűlés:
 - a) az országos kamara tisztikarát (T. 10. § (2) bekezdés b) pontja);
 - b) felsőházi tagokat (1926: XXII. tc. 24. §-a és T. 10. § (2) bekezdés i) pontja³).

2. § (1) Az országos kamara elnöke köteles a kerületi kamarák közgyűlésének választása alá eső összes tisztségekre (a képviselői és országos közgyűlésbe kiküldöttekre és helyetteseikre, a kerületi és országos választmány tagjaira és póttagjaira, úgyszintén a kerületi kamara tisztikarára) az új választást valamennyi kerületi kamarára vonatkozó hatállyal a megbízások lejárta előtt legalább négy hónappal megelőzően kiírni, és naptárilag meghatározni azt az időközt, amelyen belül a kerületi kamarák elnökei a tisztújító közgyűlést összehívni tartoznak. A kerületi kamarák elnökei a kiírás után haladéktalanul megállapítják a választás napját.

(2) A választások időpontját úgy kell meghatározni, hogy azok kiírása és lefolytatása között 6 hétnél kevesebb és 8 hétnél több idő ne legyen. A kerületi kamarák által a törvényhatósági bizottságba kiküldöttei választásának, úgyszintén a részleges választásoknak kiírásáról és a kiírás megfelelő közzétételéről az illetékes kerületi kamara elnöke intézkedik.

(3) A választás kiírását, a tisztújító közgyűlés napját, valamint a szükséges tudnivalókat a hivatalos lapban, valamint a szaksajtóban közzé kell tenni.

3. § (1) A kerületi kamara elnöke a választás napjának megállapításával egyidejűleg haladéktalanul összehívja a választmányt, mely a választás előkészítésére és lebonyolítására választási elnököt, elnökhelyetteseket küld ki, megfelelő számú szavazatszedő bizottságot alakít és a szavazásra jogosultak névjegyzékét a szükséges példányszámban rendelkezésre bocsátja.

(2) A szavazás – a fegyelmi bírósági tagok, a törvényhatósági bizottságba kiküldöttek és a felsőházba kiküldöttek választásának kivételével – minden választásnál vagy személyes megjelenés útján leadott vagy posta útján beküldött szavazatok által történik.

(3) A posta útján beküldött szavazatok gyűjtésére és megszámlálására külön bizottságot kell alakítani.

(4) Amennyiben a személyesen megjelenő szavazók részére több szavazatszedő bizottság alakíttatik, valamennyi bizottság részére ugyanabban az épületben kell helyiséget kijelölni, és a szavazókat a névjegyzék betűrendje szerint kell az egyes bizottságok között megosztani. Erről a kamarai tagokat az épület bejáratán, valamint az egyes szavazóhelyiségek bejáratí aijáján kifüggesztett feltűnő hirdetéssel tájékoztatni kell.

(5) A szavazatszedő bizottság a választmány által kijelölt elnökből, elnökhelyettesből, 2

² A közigazgatás rendezéséről szóló 1929. évi XXX. törvénycikk.

³ Az országgyűlés felsőházáról szóló 1926. évi XXII. törvénycikk.

tagból és 2 póttagból, valamint jegyzőből és helyettes jegyzőből áll. Az elnököt akadályoztatása esetén az elnökhelyettes, a tagokat a póttagok, a jegyzőt a helyettes jegyző helyettesítik.

(6) A választási elnök (helyettes elnök) a kamara elnöke előtt a következő esküt teszi le: „Esküszöm, hogy a választási elnökre bízott tennivalókban híven, részrehajlás nélkül fogok eljárni. Isten engem úgy segítjen.”

(7) A szavazatszedő bizottság tagjai a választási elnök előtt a következő szövegű esküt teszik le:

„Esküszöm, hogy a szavazatszedő bizottságra bízott tennivalókban híven, részrehajlás nélkül fogok eljárni. Isten engem úgy segítjen.”

II. ARÁNYOS KÉPVISELETI RENDSZER SZERINT TÖRTÉNŐ VÁLASZTÁS

4. §. (1) Az arányos képviseleti rendszer szerint történő választás alapján betöltendő kamarai tisztségek (1. § (3) bekezdése) választása lajstromokra való szavazással történik. A választást ajánlás előzi meg.

(2) Az ajánlásra a kamarai elnök által rendelkezésre bocsátott, vagy magánúton előállított ajánlási íveket lehet használni. Az ajánlási ívek alakjának és szövegének a jelen rendelethez mellékelt 1. és 2. számú mintával teljesen meg kell egyeznie.⁴

(3) Az ajánlási íveket a kamara elnökénél a választás napjának megállapítása után (2. § (1) bek.⁵) lehet igényelni, aki az íveknek a szükséges mennyiségben való előállításáról kellő időben gondoskodni köteles.

(4) Az ajánlási ívet csakis oly kamarai tag kérelmére lehet kiadni vagy megküldeni, akit a kamarai elnök személyesen ismer vagy aki személyazonosságát előtte igazolja.

(5) Az ajánlási ívekre mindenképp előtt rá kell vezetni a kerületi kamara nevét, a jelöltek nevét, azok korát és lakását, valamint a választás napját. Az így kitöltött íveket hitelesíteni kell. A hitelesítést a kamara elnöke vagy titkára végzi akként, hogy az íveket aláírja és a kamara hivatalos pecsétjével ellátja. Csak olyan ajánlási ívet lehet hitelesíteni, amelyen még egyetlen ajánló aláírás sincs.

5. § (1) Érvényes ajánláshoz a taglétszám 10 százalékának megfelelő, azonban legalább 50, legfeljebb 300 aláírás szükséges.

(2) Az ajánlási íven feltüntetett lajstromoknak legalább annyi jelölt nevét kell tartalmaznia, mint ahány rendes tagot, illetve kiküldöttet a kerületi kamarának összesen választania kell.

(3) Ha az ajánlás a megválasztandó rendes és póttagok (kiküldöttek) együttes számánál kevesebb jelölt nevét tartalmazza, az ajánlás érvénytelen.

(4) Az ajánlásnak tartalmaznia kell a jelölt családi és utónevét, kamarai tagsági számát és pontos lakcímét.

(5) Minden ajánló köteles az ajánlási ívet saját kezűleg aláírni, továbbá kamarai tagsági számát és pontos lakcímét feltüntetni. Az aláírást hitelesíteni kell. A hitelesítést városok-

⁴ Ezeket lásd: *Magyarországi Rendeletek Tára* 1936. Budapest, 1936. 458–460.

⁵ Bekezdés.

ban a polgármester, illetőleg az általa megbízott tisztviselő, Budapesten a kerületi előljáró, illetőleg az általa megbízott tisztviselő is, nagy- és községekben a főszolgabíró, vagy a községi előljáróság teljesíti. Az aláírás hitelesítése díj- és illetékmentes.

(6) Érvénytelen az olyan aláírás, amelynél az előző bekezdésben előírt adatok valamelyike vagy az aláírás hitelesítése hiányzik.

(7) Az ajánlók az ajánlásban minden szavazatszedő bizottság mellé két megbízottat jelölhetnek ki, akik az aláírókat, valamint a jelölteket a választási elnökkel, úgyszintén más ajánlók megbízottaival szemben képviselik, és a választás alkalmával a szavazatszedő bizottságok munkáját, valamint a választási eredmény megállapításának helyességét ellenőrizhetik. Megbízottul ajánlott jelöltet is meg lehet nevezni.

6. § Az ajánlási ív benyújtásakor az ajánláshoz csatolni kell a jelöltnek saját kezűleg aláírt és két tanú által előttemezett⁶ azt a nyilatkozatát, hogy a jelölést elfogadja. A nyilatkozatot az ajánlási ív benyújtása után visszavonni nem lehet.

7. § A jelölt csak egy csoport jelölését fogadhatja el. Ha ugyanaz a jelölt több csoport jelölését fogadta el, az őt jelölő mindegyik csoport ajánlásának reá vonatkozó része érvénytelen; nevét a csoportok ajánlásából a választási elnök hivatalból törli, és erről az ajánlás átnyújtóját (beküldőjét) az átvételt követő 24 órán belül értesíti,

8. § (1) Az ajánlási ívet a budapesti kerületi kamaránál legkésőbb a választást megelőző nyolcadik, vidéki kerületi kamaránál legkésőbb a választást megelőző tizennegyedik nap délután 1 óráig lehet a választási elnökhöz beadni, aki ezen a napon délelőtt 9 órától délután 1 óráig feltétlenül az ajánlások átvételére kijelölt helyiségben köteles tartózkodni. Az ajánlási ívet vagy személyesen kell a választási elnöknek átadni vagy postán ajánlott küldeményként kell részére megküldeni. Személyes átadás esetén az elnök az ajánlási ív átvételéről elismervényt köteles adni.

(2) A választási elnök az 5. § (3) bekezdésének meg nem felelő ajánlást visszautasítani köteles. Erre vonatkozó döntését az átnyújtóval közvetlenül, a postán beküldővel az átvételt követő 24 órán belül írásban közli. Az ajánlás visszautasítását indokolni kell. A vissza nem utasított ajánló ívet elfogadottnak kell tekinteni

(3) A választási elnök az elfogadott ajánlási íveket gondosan megőrzi; azokat a feleknek betekintésre sem adhatja ki. A már elfogadott ajánlást sem az ajánlók nem vonhatják vissza, sem a választási elnök nem utasíthatja többé vissza.

9. § (1) Ha csupán egy csoport ajánlott érvényesen jelölteket, a választási elnök az ajánlás sorrendjében az ajánlottak felét rendes tagnak, illetőleg kiküldöttnek, másik fele részét pedig póttagnak, illetőleg helyettes kiküldöttnek jelenti ki.

(2) Ha több csoport ajánlott jelölteket, a választási elnök haladéktalanul gondoskodik a szavazólapok és hivatalos borítékok előállításáról, valamint azoknak a kamara székhelyén kívül lakó szavazók részére való kiszolgáltatásáról.

(3) A szavazólapokon a jelöltek neveit a választó csoportok által ajánlott névsorok szerint külön-külön lajstromba kell foglalni, mégpedig abban a sorrendben, amint a sorrendet a csoportok megállapították.

(4) A szavazólapra minden elfogadott lajstromot fel kell venni. Azt, hogy a szavazólapon

a lajstromok milyen sorrendben következzenek egymás után, a választási elnök sorshúzással állapítja meg.

(5) Ha szabályszerű jelölés nem történt, a választási elnök a kamarai tisztségek tényleges betöltőit újabb 3 évre megválasztottaknak nyilvánítja és az eredményt a kamara elnökével közli.

10. § A szavazólapokat a 3. sz. mintának⁷ megfelelően azonos szöveggel, egyenlő nagyságú, vastagságú, és az egyes kamarai tisztségek szerint más-más színű papírosból kell a kamara költségére előállítani. A szavazólapot tartalmazó „Szavazat” felírással ellátott borítékokat ugyancsak egyenlő nagyságban, egyenlő színű, minőségű, át nem látszó papírosból kell készíteni. A szavazólapokat és borítékokat a kamara hivatalos bélyegzőjével kell ellátni.

11. § A szavazólapokat a székhelyen kívül lakók részére a választási elnök a hivatalos borítékokkal együtt oly időben küldi kézhez, hogy a tagok azokat a választást legalább 3 nappal megelőzőleg kézhez vehessék. Ugyanakkor meg kell küldeni a szavazatot tartalmazó boríték postai beküldésére szolgáló és a szavazatszedő bizottság pontos címével ellátott második borítékot is, amelyen a szavazó neve és lakcíme számára megfelelő hely van megjelölve.

12. § (1) A választóközgyűlést az elnök reggel 8 órakor nyitja meg. Ezen közgyűlésen a kerületi kamara elnöke bejelenti a szavazóbizottságok elnökeinek, tagjainak és jegyzőinek névsorát. Ezután az elnök elrendeli a szavazást és annak tartamára a közgyűlést felfüggeszti.

(2) A választó közgyűlésre a választáson kívül más tárgyait kitűzni, vagy ezen közgyűlésen indítványt tenni, illetőleg felszólalni nem szabad.

(3) A szavazás úgy történik, hogy a kamarai tag szavazólapon az általa elfogadott lajstrom fölé nyomtatott négyzetbe keresztet tesz.

(4) A lajstromon a szavazó semmit sem változtathat (a sorrendet fel nem cserélheti, egyes jelöltek nevét nem törölheti vagy újakat a lajstromba be nem vehet). A lajstromon tett változtatást minden esetben figyelmen kívül kell hagyni.

(5) Minden szavazatszedő bizottság asztalára egy zárt urnát kell helyezni. A szavazatszedő bizottság a szavazás megkezdése előtt köteles meggyőződni arról, hogy az urna üres és sértetlen.

(6) Az urnákat a kamara pecsétjével oly módon kell lezárni, hogy a pecsét felnyitása nélkül az urnából szavazólapokat kivenni ne lehessen. Az ajánlók megbízottai a kamara pecsétje mellett saját pecsétjüket is alkalmazhatják.

13. § (1) A személyesen megjelenő szavazók részére a szavazást addig kell megszakitás nélkül folytatni, amíg valamennyi szavazásra jelentkező tag le nem szavazott. Este 8 órán túl azonban a személyes szavazás nem terjedhet.

(2) A szavazó szavazólapját, kamarai tagsági igazolványának felmutatása mellett, a szavazatszedő bizottság elnökétől veszi át, és ugyanannak adja át a leragasztott hivatalos borítékba zárt szavazatát, aki azt nyilvánosan az urnába helyezi.

(3) A szavazás befejezése után a szavazatszedő bizottság elnöke, az esetleg jelenlevő megbízottak előtt összeszámolja az urnában levő borítékokat, összehasonlítja a leadott szavazatok számával, a szavazólapokat felnyitás nélkül becsomagolja, a csomagot lepecsételi.

⁷ Ezt lásd: *Magyarországi Rendeletek Tára* 1936. Budapest, 1936. 461.

A jelenlevő választási megbízottak a csomagot ugyancsak pecsétjükkel láthatják el. A szavazás lefolyásáról jegyzőkönyvet kell készíteni. A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni:

1. a szavazás helyét és idejét;
2. a szavazatszedő bizottság tagjainak és a jelenlevő megbízottaknak nevét;
3. a szavazás megkezdésének és befejezésének időpontját;
4. a szavazás során előfordult fontosabb mozzanatokot.

(4) A jegyzőkönyvet a szavazatszedő bizottság elnöke, tagjai, jegyzője és a jelenlevő megbízottak írják alá.

(5) A szavazatszedő bizottság elnöke a jegyzőkönyvet a lepecsételt csomagban levő szavazólapokkal valamint a szavazók névjegyzékével együtt a választási elnökhöz szállítja.

14. § (1) A székhelyen kívül lakó kamarai tagok szavazatukat legkésőbb a választást megelőző napon, postán, ajánlva küldik be a szavazatszedő bizottságnak. A személyes szavazást követő nap déli 12 órája után érkező szavazatokat figyelembe venni nem lehet.

(2) A posta útján való szavazás esetén a szavazóknak a szavazólapot a részére megküldött hivatalos borítékba kell zárnia, a szavazatot tartalmazó, leragasztott borítékot az ugyancsak hivatalból megküldött, címezéssel és „Szavazat” felírással előre ellátott (11. §) második (külső) borítékba kell helyezni. Ezen a külső borítékba a szavazónak személyazonosság megállapítása végett nevét és lakcímét saját kezűleg fel kell tüntetnie és a levelet legkésőbb a választást megelőző napon ajánlva postára kell adnia.

(3) A postán beérkezett szavazatot az írásbeli szavazatok gyűjtésével megbízott szavazatszedő bizottság elnöke veszi át. A külső borítékot a szavazatszedő bizottság előtt nyilvánosan felbontja a borítékon feltüntetett név és lakcím figyelembevételével a szavazójogosultságot megállapítja, majd a szavazólapot tartalmazó borítékot felbontatlanul az urnába helyezi.

(4) A posta útján való szavazást a választás napját követő napon déli 12 órakor kell lezárni, amely alkalommal a 13. § (3)–(5) bekezdésében foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni.

15. § Azoknál a választásoknál, ahol a szavazás posta útján is történik, a személyes megjelenés útján történt szavazás befejezése után a személyesen szavazók szavazatait tartalmazó csomagoknak és a postán érkezett szavazatokat tartalmazó urnáknak őrzéséről a választási elnök, illetőleg szavazatszedő bizottsági elnök megfelelő módon gondoskodni köteles. Az ajánlásban megnevezett megbízottak (5. § (7) bekezdés) a helyiség őrzésében közreműködhetnek.

16. § (1) A választási elnök az összes szavazatok beérkezése után a szavazatszedő bizottságok megjelent tagjai és a jelenlevő megbízottak előtt a szavazólapokat tartalmazó borítékokat egyenként felbontja, belőlük a szavazólapot kiveszi és hangosan felolvassa, hogy a szavazás melyik lajstromra történt. A szavazólapot a jelenlevők megtekinthetik.

(2) Minden lajstrom számára külön jegyzéket kell vezetni, és az első ráesett szavazatot 1., a másodikat 2., a harmadikat 3. számmal kell jelölni és így tovább. Az érvénytelen szavazatokat lajstromonként külön kell gyűjteni és külön jegyzékbe kell foglalni. A jegyzékben az érvénytelenség okát fel kell tüntetni.

17. § Az egyes lajstromokra eső érvényes szavazatok számának megállapítása után ki kell számítani azt, hogy az egyes lajstromokra hány tisztség esik. E célból meg kell állapítani az arányossági számot, vagyis azt a hányadot, amely a leadott szavazatok számának az egyes

megválasztandó tisztségek számával történő elosztása után áll elő. A hányadosban szereplő törtéket, ha azok egy félnél nagyobbak, egésznek kell számítani, ha pedig egy félnél kisebbek, figyelmen kívül kell hagyni Minden lajstromra annyi tisztség esik, ahányszor az arányossági szám a lajstromra esett szavazatok számában foglaltatik. Ennél az elosztásnál a maradékszámok figyelmen kívül maradnak. Ha a megválasztottaknak így kapott száma kisebb a megválasztandók számánál, a még betöltésre kerülő megbízásokat az egyes lajstromok az osztási maradékok nagyságának sorrendjében kapják. Ha valamely tisztség egyenlő jogon több lajstromot illetve, az részesül előnyben, amelyre még nem esett megbízás. Ha több ilyen lajstrom van, közöttük sorshúzás dönt.

18. § (1) Érvénytelen az olyan szavazat:

- a) amelyet nem lezárt, hivatalos szavazóborítékban adnak, illetőleg küldenek be;
- b) amelynél a szavazatot tartalmazó boríték valamilyen külön felírással vagy jelzéssel van ellátva;
- c) amelynél nem állapítható meg, hogy a szavazás melyik lajstromra történt.

(2) Amennyiben egy boríték több, azonos módon megjelölt szavazólapot tartalmaz, az egy érvényes szavazatnak számít.

19. §. (1) A választási eljárás lefolyásáról és annak eredményéről a választási elnök jegyzőkönyvet vesz fel, amelyet a szavazatszedő bizottságok jelenlevő tagjaival és jegyzőivel együtt aláír.

(2) A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell:

1. a kamara címét;
2. a választás napját;
3. az ajánlások benyújtásának, esetleges visszautasításának időpontját és ez utóbbinak indokát;
4. a szavazatszedő bizottságok munkájának eredményét;
5. az érvényes szavazatok számát lajstromonként részletezve;
6. az érvénytelen szavazatok számát;
7. a választás eredményét;
8. a választás alatt előfordult fontosabb mozzanatokat.

20. § A választási elnök az újra megnyitott közgyűlésben a választás eredményéről jelentést tesz és a választási eljárás jegyzőkönyvét a vonatkozó összes iratokkal együtt a kamara elnökének átadja. A választási jegyzőkönyvet, úgyszintén a szavazásban részt-vett tagok névjegyzékét a közgyűlési jegyzőkönyvhöz kell csatolni.

A választás egyéb iratait, ajánlási íveit, szavazólapjait stb. legalább a következő választás befejeztéig a kerületi kamara irattárában kell megőrizni.

III. VISZONYLAGOS SZÓTÖBBSÉGGEL VALÓ VÁLASZTÁS

1. A KERÜLETI KAMARA TISZTIKARÁNAK VÁLASZTÁSA

21. § (1) A kerületi kamara tisztkara tagjainak választása általános tisztújítás esetén a többi kamarai tisztségekre (1. § (3) bekezdés) való választással együttesen, az e választások

lefolytatására a 3. § (1) bekezdése alapján kiküldött választási elnök és elnökhelyettesek valamint szavazatszedő bizottságok útján történik.

(2) A szavazás a 4. számú mintának megfelelő szavazólapon olyképpen történik, hogy a szavazó a szavazólapon feltüntetett tisztikari állások után a választás alá eső kamarai tag nevét beírja. A szavazólapot az 1. § (3) bekezdésében felsorolt tisztségek választásánál használt szavazólappal együtt közös borítékba kell tenni.

(3) A szavazólapok valamint azok szétküldése tekintetében 10. és 11. § rendelkezései nyerne megfelelő alkalmazást.

(4) Az elnököt, alelnököt, titkárt, pénztárost és ellenőrt a kamara székhelyén lakó tagok közül, az ügyészt a kamara székhelyén lakó, gyakorlat folytatására jogosult ügyvédek sorából kell választani (T. 7. § (1) bekezdése.)

(5) Részleges tisztújítás esetén a szavazásra vonatkozólag a 12. § (1)–(2) és (5)–(6) bekezdéseiben, továbbá a 13–15. §-okba foglalt rendelkezéseket kelé alkalmazni – a megbízottakra vonatkozó rendelkezések kivételével. A szavazás eredményének megállapítására a 16. § (1) bekezdésében valamint a 18. § (1) bekezdésének *a)* és *b)* pontjában és (2) bekezdésében foglaltak irányadók, azzal a változtatással, hogy a szavazatok felbontásánál megbízottak nincsenek jelen, a szavazatok jegyzése pedig jelöltek szerint történik. A tisztségekre megválasztottnak azt kell tekinteni, aki viszonylag a legtöbb szavazatot kapta. Szavazategyenlőség esetén a választási elnök nyilvános sorshúzás által dönt. A választási jegyzőkönyvre a 19. § (1) bekezdése és (2) bekezdése – a 3. pontban foglaltak kivételével, a választási eljárás befejezésére nézve pedig a 20. § rendelkezései az irányadók.

(6) Ha a kerületi kamara tisztikara tagjának megbízatása a T. 14. §-ának (1) bekezdésében megjelölt idő előtt szűnt meg⁸, a helyébe választandó új tag megbízatása csak a kivált tag megbízatásának hátralévő idejére terjed.

2. TÖRVÉNYHATÓSÁGI BIZOTTSÁGI TAGOK VÁLASZTÁSA

22. § (1) Az orvosi kamarák törvényhatósági bizottsági kiküldötteinek választásánál – Budapest székesfőváros kivételével – az 1929: XXX. tc. 4. §-ának (7)–(8) bekezdéseiben⁹, 7. §-ának (3) bekezdésében¹⁰, valamint a 3.217/1929. B. M. számú rendelet¹¹ (1)–(9) bekezdéseiben foglalt rendelkezéseket kell alkalmazni.

⁸ Az 1936: I. törvénycikk 14. §-ának (1) bekezdése szerint a kamarai választott tisztségviselők megbízatása három évre szól.

⁹ Az 1929: XXX. tc. 4. §-ának e két bekezdése következőképp rendelkezik: „(7) Az érdekképviseleti tagok választási (kiküldési) módjának ebben a §-ban nem szabályozott irányelveit a belügyminiszter - az érdekelt miniszterekkel egyetértve - rendelettel akként szabályozza, hogy a kamarai kiküldöttek megválasztásánál csak annak a törvényhatóságnak a területén lakó kamarai tagoknak, illetőleg kereskedelmi és iparkamarai illetéket fizetőknek van szavazati joguk, amely törvényhatósági bizottságba a kiküldetés történik. Ha a választásra jogosult tagok száma négynél kevesebb, az életkorban legidősebb lesz a rendes tag, a korban következő a póttag. (8) A vallásfelekezetek képviselőinek számát és megoszlását a B) kimutatás, az érdekképviseleti tagok számát és megoszlásukat a C) kimutatás tünteti fel. A 3. § (2) bekezdésében említett esetben az érdekképviselet tagok számát és arányát a belügyminiszter rendelettel helyesbíti.”

¹⁰ Az 1929: XXX. tc. 7. §-ának 3. bekezdése szerint a törvényhatósági bizottság tagjává csak azt a legalább harminc éves férfit lehet megválasztani, akinek választójoga van, állami egyenes adót vagy a törvény-

(2) Budapest székesfővárosban az orvosi kamara képviselőjére nézve az 1930: XVIII. tc. 18. §-ának rendelkezései¹² az irányadók. A budapesti kerületi kamara köteles választmányának névsorát a választmány újjáalakítása után haladéktalanul közölni a törvényhatósági bizottsággal.

3. A FEGYELMI BÍRÓSÁG TAGJAINAK VÁLASZTÁSA

23. § A fegyelmi bíróság tagjainak választására a kerületi kamara elnöke közvetlenül a kamara választmányának újjáalakítása után határidőt tűz ki.

(2) A választás a választmány ülésén megy végbe.

(3) A választmány elnöke a választmányi tagok részére a tisztújítás során újjáalakult választmány tagjainak névsorát feltüntető szavazólapot és borítékot bocsájt rendelkezésre.

(4) A szavazás olyképen történik, hogy a szavazó azoknak a választmányi tagoknak a neve elé, akikre szavazni akar, keresztes tesz, a szavazólapot borítékba teszi, és azt leragasztva a választmány elnökének átadja.

(5) A választmány elnöke a választás eredményét a 18. § (1) bekezdésének *a)* és *b)* pontjában, valamint (2) bekezdésében foglalt figyelembevételével az ülés során megállapítja és kihirdeti. Megválasztottaknak azokat kell tekinteni, akik viszonylag a legtöbb szavazatot kapták. Szavazategyenlőség esetén sorshúzás dönt.

(6) Ha a fegyelmi bíróság tagjának megbízatása a T. 14. §-ának (1) bekezdésében megjelölt idő előtt szűnik meg¹³, a helyébe választandó új tag megbízatása csak a kivált fegyelmi bírósági tag megbízatásának hátralevő idejére terjed ki.

4. AZ ORSZÁGOS KAMARA TISZTIKÁRÁNAK VÁLASZTÁSA

24. § (1) Az országos kamara tisztikara tagjai választásának időpontját – az országos közgyűlés újjáalakítása után – az országos kamara elnöke tűzi ki és ennek közzétételéről a 2. § (3) bekezdése értelmében intézkedik.¹⁴

(2) A választást az országos közgyűlés tagjai gyakorolják (T. 10. § (2) bekezdés *b)* pontja).

(3) A választási elnök és elnökhelyettes kiküldése, a szavazatszedő bizottság alakítása, az

hatóság területén községi adót fizet illetve a törvényhatósági jogú városban írni-olvasni is tud. A törvényhatósági jogú városban nőt is lehet bizottsági taggá választani, ha középiskolai végzettséggel rendelkezik.

¹¹ Lásd: *Magyarországi rendeletek tára* 1929. Budapest, 1929. 1402.

¹² A *Budapest székesfőváros közigazgatásáról* szóló 1930. évi XVIII. törvénycikk 18. §-ának *d)* pontja szerint a budapesti orvosi kamara saját választmányából 3 tagot delegálhat a fővárosi törvényhatósági bizottságba.

¹³ Tehát három évnél korábban.

¹⁴ Ezt a bekezdést az 1936. szeptember 14-én kiadott 820/1936. sz. B. M. rendelet 1. §-a a következőkkel egészítette ki: „Az országos orvosi kamarai tisztségekre a válcsztás időpontját úgy kell meghatározni, hogy azok kiírása és lefolytatása között három hétnél kevesebb és négy hétnél több idő ne legyen.” *Magyarországi Rendeletek Tára* 1936. Budapest, 1936. 967.

eskü letétele tekintetében a 3. § rendelkezései az irányadók – azzal az eltéréssel, hogy a kerületi kamara elnöke helyett az országos kamara elnökét kell érteni.

(4) A szavazás a 4. sz. mintának megfelelő szavazólapon történik olyképpen, hogy a szavazó a szavazólapon feltüntetett tisztikari állások után a választás alá eső országos kamarai tag nevét beírja.

(5) A szavazólapok, valamint azok szétküldése tekintetében a 10. és 11. § rendelkezései nyerne megfelelő alkalmazást.

(6) Az elnököt, alelnököt, titkárt, pénztárost és ellenőrt az országos kamara székhelyén lakó tagok közül, az ügyészt a székhelyén lakó, gyakorlat folytatására jogosult ügyvédek sorából kell választani. (T. 7. § (1) bekezdése, és 12. § (3) bekezdése)

(7) A szavazásra a 12. § (1)–(2) és (5)–(6) bekezdésében, továbbá a 13–15. §-ban foglalt rendelkezések az irányadók azzal az eltéréssel, hogy a kerületi kamara elnöke helyett az országos kamara elnökét kell érteni és hogy a választási eljárásnál megbízottak nem működhetnek közre.

(8) A szavazás eredményének megállapítására a 16. § (1) kezdésének, valamint a 18. § (1) bekezdése a) és b) pontjának és (2) bekezdésének rendelkezései irányadók azzal az eltéréssel,

hogy a szavazatok felbontásánál megbízottak nincsenek jelen, a szavazatok jegyzése pedig jelöltek szerint történik. A tisztségre megválasztottnak azt kell tekinteni, aki viszonylag a legtöbb szavazatot kapta.

Szavazategyenlőség esetén a választási elnök nyilvános sorshúzás útján dönt.

(9) A választási jegyzőkönyvre és a választási eljárás befejezésére a 19. § (1) bekezdése és – a 3. pont kivételével – annak bekezdése, valamint a 20. § rendelkezései az irányadók.

(10) Ha az országos kamara tisztikara tagjának megbízatása a T. 14. §-ának (1) bekezdésében megjelölt idő előtt szűnik meg, a helyébe választandó új tag megbízatása csak a kivált tag megbízatásának hátralévő idejére terjed ki.

5. A FELSŐHÁZI TAGOK VÁLASZTÁSA

25. § (1) Az országos közgyűlés által választandó felsőházi tagok (T. 58. § (1) bekezdés) választásának határidejét a belügyminiszter állapítja meg (1926: XXII. tc. 8. §).

(2) A választás napját a belügyminiszter által megállapított határidőn belül az országos kamara elnöke tűzi ki és ennek közzétételéről a 2. § (3) bekezdése értelmében intézkedik.

(3) A választás kiírása után az országos kamara elnöke haladéktalanul összehívja az országos választmányt, mely a választás előkészítésére és lebonyolítására választási elnököt, elnökhelyettest küld ki, és szavazatszedő bizottságot alakít. Az esküre vonatkozólag a 3. § (6)–(7) bekezdésének rendelkezései az irányadók azzal az eltéréssel, hogy a kerületi kamara elnöke helyett az országos kamara elnökét kell érteni.

(4) A T. 58. §-ának (1) bekezdése szerint: „az országos közgyűlés a kamarai tagok közül két felsőházi tagot és két póttagot választ. Az egyik tagot és az egyik póttagot azok közül kell választani, akik valamely vidéki kamara tagjai.”

(5) A T. 58. §-ának (2) bekezdése szerint: „az országos kamara közgyűlése által választ-

tott felsőházi tagok választására és megbízatásának időtartamára 1926: XXII. tc. 7–10. §-ainak rendelkezései irányadók¹⁵ azzal az eltéréssel, hogy az időközben megüresedett tagsági helyre (1926: XXII. tc. 9. § második bekezdése) a Budapesten gyakorlatra jogosult tag helyének megüresedése esetében a budapesti póttagot, a vidéken gyakorlatra jogosult tag helyére pedig a vidéki póttagot kell behívni.”

(6) A választási eljárásról felvett jegyzőkönyvből mindegyik választott tag részére külön-külön az illető tag megválasztását igazoló hites kivonatot kell készíteni, melyet az országos kamara elnöke és titkára ír alá. (1926: XXII. tc. 18. § utolsó bekezdése).

IV. ÁTMENETI RENDELKEZÉSEK

26. §. (1) A T. 55. §-a alapján alakított előkészítő bizottság elnöke a kerületi kamara alakuló közgyűlését úgy tartozik összehívni, hogy a kerületi kamara választmánya választott tagjainak és póttagjainak, az országos közgyűlésbe és az országos választmányba kiküldötteknek és helyetteseiknek, a kerületi kamara tisztikarának választása 1936. évi június hó 30-áig megtartható legyen.¹⁶

(2) A választási eljárásra nézve a jelen rendelet rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell azzal az eltéréssel, hogy a kerületi kamara választmányának teendőit az előkészítő bizottság, a kerületi kamara elnökének feladatait pedig az előkészítő bizottság elnöke látja el.

(3) Az országos közgyűlés első összehívásánál valamint az országos kamara tisztikarának első ízben történő választásánál a választási elnök tennivalóit a budapesti kerületi kamara elnöke látja el.¹⁷

27. § (1) A kerületi kamarák megalakulása után a törvényhatósági bizottságba érdekképviselő címen kiküldötteket (1929: XXX. tc. 4. § (3) bekezdésének 4. pontja) a kerületi kamara megalakulásától számított 3 hónapon belül kell megválasztani. A választás eredményéről az illetékes törvényhatóság igazoló-választmányának elnökét a választási jegyzőkönyv csatolása mellett haladéktalanul értesíteni kell. A választással egyidejűleg az Országos Orvosszövetség fiókjai által kiküldötteknek törvényhatósági bizottsági tagsága megszűnik.

(2) A budapesti kerületi kamara köteles választmányának első ízben történt megalakítása után annak névsorát a székesfőváros törvényhatóságával haladéktalanul közölni. A székesfőváros törvényhatósági bizottsága az 1930. évi XVIII. tc. 18. §-ának (1) bekezdése d) pontjában megjelölt tagokat¹⁸ a választmány megalakításától számított 3 hónapon belül vá-

¹⁵ A fent említett paragrafusok igen bonyolult rendszert állítottak fel a felsőházi tagok választására.

¹⁶ Ezt a határidőt az 1936. június 16-án kiadott ad 600/1936. sz. B. M. rendelet 2. §-a 1936. július 3-áig tolta ki. *Magyarországi Rendeletek Tára* 1936. Budapest, 1936. 463.

¹⁷ Az 1936. július 17-én kiadott 690/1936. sz. B. M. rendelet szerint ez a paragrafus a következő, (4) bekezdéssel egészül ki: „(4) Amennyiben a budapesti kerületi kamara elnöke e tisztségben még nem nyert megerősítést (T. 7. § (2) bek.), a belügyminiszter a (3) bekezdésben megjelölt tennivalók ellátására miniszteri biztost rendel ki.” *Magyarországi Rendeletek tára* 1936. Budapest, 1936. 766. A 820/1936. sz. B. M. rendelet az orvosi kamara első megalakulásával kapcsolatos, eredetileg elnöki teendőket is a miniszteri biztos feladatává tette. *Magyarországi Rendeletek Tára* 1936. Budapest, 1936. 967.

¹⁸ Lásd a 12. sz. jegyzetet.

lasztja meg. E választással egyidejűleg az Országos Orvosszövetség budapesti fiókja választmányának tagjai közül megválasztottak törvényhatósági bizottsági tagsága megszűnik.

28. § A jelen rendelet kihirdetésének napján (1936. jún. 7.) lép hatályba.

Budapesten, 1936. évi június hó 5-én.

vitéz Kozma Miklós s. k.

m. kir. belügyminiszter.

Forrás: Magyarországi Rendeletek Tára 1936. Budapest, 1936. 446–457.

RENDELET
A SZÍNműVÉSZETI ÉS FILMMűVÉSZETI
KAMARA FELÁLLÍTÁSÁRÓL
(Budapest, 1938. augusztus 26.)

Az első zsidótörvény néven elhíresült 1938. évi XV. törvénycikk rendelkezett arról, hogy bizonyos szakmai területek, így a színház- és filmművészet számára is kamarát kell létrehozni, melynek tagjai közé a zsidók csupán húsz százalékos arányban nyerhettek felvételt. Mivel pedig a színházak és filmgyártó vállalatok csupán azt alkalmazhatták rendezőként vagy előadóként, aki az új érdekképviseleti szervbe felvételt nyert, sokak számára szinte megoldhatatlan egzisztenciális gondokat is hozott az amúgy is megalázó, diszkriminatív rendelkezés.

A Színművészeti és Filmművészeti Kamara felállításával a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium régóta színházügyekkel foglalkozó munkatársát, báró Wlassics Gyulát bízta meg miniszteri biztosi rangban. Az országos hatáskörű autonóm szervezet megalakulása után a kor közkedvelt színésze, Kiss Ferenc lett a kamara elnöke, akinek többek között ezen közéleti szerepvállalása is közrejátszott abban, hogy a második világháború után a népbíróság elítélte. 1945 folyamán magát a kamarát is feloszlatták a zsidóüldözésben vállalt elég tevékeny részvétele miatt.

Az alább közölt dokumentum a Színművészeti és Filmművészeti Kamara létrehozásáról és szervezetéről szóló rendelet, amely tekinthető az érdekképviselet alapszabályának is.

— — — — —

A M. KIR. MINISZTERIUM
1938. ÉVI 6.090. M. E. SZÁMÚ RENDELETE A SZÍNműVÉSZETI ÉS
A FILMMűVÉSZETI KAMARÁRÓL

A m. kir. minisztérium a társadalmi és a gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosításáról szóló 1938: XV. tc. 2. §-ának *b)* pontjában foglalt utasítás¹ alapján a következőket rendeli.

I. FEJEZET
A SZÍNműVÉSZETI ÉS A FILMMűVÉSZETI KAMARA

1. ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. § A színművészeti és filmművészeti kamara: a színművészek, filmszínészek, színházi és filmrendezők, úgyszintén a színművészeti és filmművészeti ügyvezetők és ügykezelők,

¹ A társadalmi és a gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosításáról szóló 1938. évi XV. törvénycikk 2. §-ának *b)* pontja utasította a magyar kormányt, hogy a szín- és filmművészeti szakmában dolgozók számára kamarát hozzon létre. Ahol a főszövegben hivatkozott törvényi vagy rendeleti hely rendelkezéseit külön nem ismertetjük, ott annak tartalma megegyezik a közölt rendeletben/alapszabályban/ügyrendben foglaltakkal.

valamint a színházaknál és a filmiparban alkalmazott művészi segédszemélyzet (karszemélyzet) önkormányzati szervezete.

A kamara székhelye Budapest, hatásköre az ország egész területére kiterjed.

2. § A kamara feladata: a színművészet és a filmművészet körében a nemzeti szellem és a keresztény erkölcs követelményeinek érvényre juttatása és biztosítása, a kamara kötelékébe tartozók testületi és szociális érdekeinek képviselete, hivatásuk erkölcsi színvonalának és tekintélyének megővése, a hivatásuk gyakorlásával járó jogok védelme, és kötelességeik teljesítésének ellenőrzése, a tagok felett fegyelmi hatóság gyakorlása, végül állásfoglalás és javaslattevés a színművészetre és a filmművészetre vonatkozó kérdésekben. Ebben a feladatkörben a kamara gondoskodik a szín- és filmművészi hivatás művészi színvonalának fejlesztéséről, úgyszintén a munka-, a színdarab- és a filmközvetítésről is.

3. § A kamara működését – a közös ügyeket nem tekintve – az egymástól különálló színművészeti és filmművészeti főosztályban fejt ki. Mind a két főosztály öt-öt szakcsoportra tagozódik, úgymint: a művészeti ügyvezetők, az előadóművészek, a művészeti ügykezelők, az igazgatási és műszaki ügyvezetők és ügykezelők, végül a művészeti segélyszemélyzet szakcsoportjára.

4. § A kamara színművészeti főosztályában:

a művészeti ügyvezetők szakcsoportjába tartoznak a színigazgatók, és a színház igazgatásával megbízott művezetők;

az előadóművészek szakcsoportjába tartoznak a színművészek, énekművészek, és táncművészek;

a művészeti ügykezelők szakcsoportjába tartoznak a művészeti titkárok, dramaturgok, lektorok, főrendező, rendezők, díszlet- és jelmeztervezők, karmesterek, énekmesterek, táncmesterek, ügyelők, karvezetők, statisztavezetők, sűgők;

az igazgatási és műszaki ügyvezetők és ügykezelők szakcsoportjába tartoznak a gazdasági igazgatók (főnökök), gazdasági titkárok, gazdák, mérnökök, műszaki tisztviselők, irodai tisztviselők;

számvevőségi tisztviselők, könyvtárosok, kottatárosok, pénztárosok;

a művészeti segédszemélyzet szakcsoportjába tartoznak a zenekari tagok, karénekesek, kartáncosok, segédszínészek, és az állandó némaszemélyzet tagjai.

5. § A filmművészeti főosztályban:

a művészeti ügyvezetők szakcsoportjába tartoznak a mozgófényképet előállító vagy forgalomba hozó vállalatok igazgatói, és az igazgatási tennivalókat ellátó művészeti ügyvezetői;

az előadóművészek szakcsoportjába tartoznak a filmművészek, énekművészek, és táncművészek;

a művészeti ügykezelők szakcsoportjába tartoznak a film-szenáriumírók, rendezők, rendezői segédek, díszlettervezők, ruhatervezők, hangmérnökök, filmoperatőrök, filmösszeállítók, karmesterek;

az igazgatási és műszaki ügyvezetők és ügykezelők szakcsoportjába tartoznak a felvétellelvezetők, üzemmérnökök, gyártási vezetők, és egyéb gyártási tisztviselők, díszletmesterek, világítási vezetők;

a művészi segédszemélyzet szakcsoportjába tartoznak a zenekari tagok, karénekesek és kartáncosok.

6. § Felhatalmaztatik a vallás- és közoktatásügyi miniszter, hogy a kamara színművészeti illetőleg filmművészeti főosztályának a jelen rendelet 4. és 5. §-ában meghatározott valamelyik szakcsoportjába sorozott foglalkozási kört rendeletben a jelen rendelet

és 5. §-ában meghatározott másik szakcsoportba sorozhassa, továbbá, hogy rendeletben a jelen rendelet 4. és 5. §-ában meghatározott megfelelő szakcsoportba sorozhasson a jelen rendelet 1. §-ában meghatározott foglalkozási körben működő, de a 4. vagy 5. §-ban nem említett egyéb személyeket is.

2. A SZÍNműVÉSZETI ÉS FILMMűVÉSZETI KAMARA SZERVEI

7. § A színművészeti és filmművészeti kamara szervei: a főosztályok képviseleti közgyűlése és választmánya, a kamarai közös közgyűlés, a tisztikar, és a kamarai fegyelmi bíróság.

Kiegészítik a színművészeti és filmművészeti kamara szerveit: az országos színművészeti és filmművészeti tanács, az állami színházak külön fegyelmi bírósága, az úgynevezett színházi törvény-székek, továbbá a szakbizottságok.

a) A főosztályok képviseleti közgyűlése

1. A képviseleti közgyűlés tagjainak választása

8. § A kamara mindkét főosztálya külön-külön választja meg képviseleti közgyűlési kiküldötteit.

Ennél a választásnál szavazási joguk van mindazoknak, akik az illető főosztály tagnév-jegyzékében helyet foglalnak, kivéve azt, akit a jelen rendelet az önkormányzatban való részvételből kizár.

9. § A képviseleti közgyűlési kiküldöttek választásának vezetésére a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter miniszteri megbízottat küld ki. A választás idejét a 34. §-ban meghatározott időhatáron belül a miniszteri megbízott tűzi ki, és a választás kezdőnapját legalább nyolc nappal megelőzően megfelelően közhírré teszi. A választás a szükséghez képest a miniszteri megbízott megállapítása szerint egy, vagy több napig tart.

A miniszteri megbízott a főosztályok tagnévjegyzékébe felvett, és szavazásra jogosult minden választónak (8. § második bekezdés) a választás napjának kitűzésével egyidejűen ajánlott levélben, vagy vétív mellett, számmal és a választó nevével ellátott, a jelen rendelethez mellékel 1. számú minta² szerint a kamara költségére előállított szavazójegyet küld. A szavazójegy a választónak a szavazáskor igazolására szolgál.

A miniszteri megbízott a választás előkészítésére a főosztályok névjegyzékébe felvett kamarai tagokból előkészítő bizottságot szervez. A bizottságba a főosztályoknak mind az öt szakcsoportjából két-két tagot kell meghívni. A bizottság szótöbbséggel állapítja meg külön-külön a képviseleti közgyűlési kiküldöttekül jelöltek névsorát. A képviseleti közgyűlési

kiküldötteköl jelöltek az öt-öt szakcsoportnak megfelelően öt külön-külön névsorban kell ajánlani.

A képviseleti közgyűlési kiküldötteket választó gyűlésen is miniszteri megbízott elnököl. A választók (8. § második bekezdés) a jelölteknek az előbbi bekezdés rendelkezései szerint megállapított és a miniszteri megbízott aláírásával ellátott névsorával, mint szavazólappal, titkosan szavaznak. A névsort a szavazó megváltoztathatja úgy, hogy egy vagy több jelölt nevét törli, és más jelölt nevét írja helyébe. A szavazólapot a jelen rendelethez mellékel 2. számú minta³ szerint a kamara költségére kell előállítani.

A választó szavazójogát rendszerint személyesen gyakorolja akként, hogy a borítékba zárt szavazólapot és szavazójegyet átadja a miniszteri megbízottnak, aki a szavazólapot a választási urnába helyezi, a szavazójegyet pedig a szavazás irataihoz csatolja.

Az olyan választó, aki nem lakik a kamara székhelyén, szavazatát levélben is beküldheti.

A miniszteri megbízott ilyen választó részére a szavazólapot, és a szavazólap elhelyezésére szolgáló borítékot, valamint a visszaküldés céljára szánt borítékot legalább nyolc nappal a választás kezdőnapja előtt feladott ajánlott levélben, vagy vétív⁴ mellett megküldi.

Az ilyen választó a szavazólapot az erre a célra szolgáló borítékba zárva, szavazójeggyel együtt a visszaküldés céljára szánt borítékba helyezi, ezt a külső borítékot aláírásával ellátja, és a miniszteri biztosnak megküldi. A szavazólapot tartalmazó borítékot nem szabad aláírni.

A beküldött borítékokat a miniszteri megbízott az előkészítő bizottság előtt bontja fel, és a szavazólapokat tartalmazó borítékokat felbontatlan állapotban a választási urnába helyezi.

Csak azt a beküldött szavazatot lehet figyelembe venni, amelyet a választó szavazójeggyel együtt küldött be, és amely a miniszteri megbízotthoz a szavazás utolsó napjának délután két órájáig beérkezett.

A szavazás berekesztése után az urnába helyezett borítékokat a miniszteri megbízott bontja fel, és a szavazatokat megszámlálja.

Nem lehet figyelembe venni az olyan szavazólapot, amelyet a miniszteri megbízott nem írt alá, amelyet nem lezárt borítékban tettek az urnába, amelyen a szavazó által feljegyzett jelölt neve olvashatatlan, amelyen a törlés, vagy a névsor megcsonkítása következtében nincsen kellő számú jelölt neve, amelyen a jelöltek nevén felül más feljegyzések is vannak.

Megválasztottaknak azokat kell kijelenteni, akik a legtöbb szavazatot kapták. Ha egyenlő szavazatot kapott jelöltek közül közgyűlési kiküldötteköl nem juthatnak be valamennyien a megválasztottak közé, sorshúzás dönti el, hogy közülük melyik legyen a megválasztott.

Az 1938: XV. tc. 4. §-ának első bekezdése alá eső személyek⁵ a főosztályok minden szakcsoportjából csak olyan számban választhatók meg képviseleti közgyűlési kiküldötteköl, hogy számuk az összes megválasztandók számának húsz százalékát ne lépje túl; ha ez a szám betelt, többet közülük akkor sem lehet megválasztottnak tekinteni, ha a reá esett szavazatok száma szerint egyébként bele is jutott volna a megválasztottak közé. Az ilyen jelölt kihagyásával a szavazatok számának sorrendjében a következő legtöbb szavazatot kapott olyan jelöltet kell megválasztottnak kijelenteni, aki nem esik az 1938: XV. tc. 4. §-ának első bekezdése alá.

³ Lásd: *Magyarországi Rendeletek Tára* 1938. Budapest, 1938. 1050.

⁴ A kézhezvételt igazoló szelvény.

⁵ Zsidó származásúak.

A választásról jegyzőkönyvet kell készíteni, abba a szavazatok megszámlálásának az eredményét, és is szavazás lefolyásának egyéb lényeges mozzanatait fel kell jegyezni. A jegyzőkönyvet az elnök és a jegyzőkönyvvezető írja alá.

2. A képviseleti közgyűlés

10. § A kamara mindkét főosztályának külön-külön képviseleti közgyűlése van.

A képviseleti közgyűlés tagjai: a képviseleti közgyűlési kiküldöttek, és a tisztikar tagjai.

11. § A színművészeti főosztály képviseleti közgyűlési kiküldötteinek száma száz. Ebből a művészeti ügyvezetők szakcsoportjának tagjai közül harminc, az előadóművészek szakcsoportjának tagjai közül negyven, a művészeti ügyvezetők szakcsoportjának tagjai közül tíz, az igazgatási és műszaki ügyvezetők és ügykezelők szakcsoportjának tagjai közül tíz, és az előadási segédszemélyzet szakcsoportjának tagjai közül tíz képviseleti közgyűlési kiküldöttet, és minden szakcsoport tagjai közül a képviseleti közgyűlési kiküldöttek felének megfelelő számú pótkiküldöttet kell választani.

A filmművészeti főosztály képviseleti közgyűlési kiküldötteinek száma ötven. Minden szakcsoport tagjai közül a színművészeti főosztály megfelelő szakcsoportjai tekintetében az előbbi bekezdésben meghatározott számú képviseleti közgyűlési kiküldöttek felének megfelelő számú képviseleti közgyűlési kiküldöttet, és ezek felének megfelelő számú pótkiküldöttet kell választani; ha a képviseleti közgyűlési kiküldötteknek ekként meghatározott száma kettővel maradék nélkül nem osztható, a pótkiküldöttek számának meghatározása szempontjából eggyel megnövelt számot kell alapul venni.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter a képviseleti közgyűlési kiküldöttek számának a szakcsoportok szerint az előző bekezdésekben meghatározott arányát a képviseleti közgyűlési kiküldöttek számának érintetlenül hagyása mellett, indokolt szükség esetében rendeletben módosíthatja.

Ha a képviseleti közgyűlési kiküldött tagsága a megbízatás idejének (34. §) lejártá előtt bármely okból megszűnik, helyébe a megbízatás hátralevő idejére a legtöbb szavazatot kapott póttag lép. Szavazategyenlőség esetében sorshúzás dönt.

12. § A képviseleti közgyűlés tárgyai:

1. az ügyrend megállapítása;
2. a kamara választmányának és az alelnököknek megválasztása;
3. a választmány határozata ellen beadott fellebbezés (20. §) elbírálása, kivéve, ha jogszabály a fellebbezés elbírálását más szerv hatáskörébe utalja;
4. a főosztály évi működéséről szóló jelentés megállapítása;
5. mindaz a tennivaló, amelyet jogszabály kifejezetten a képviseleti közgyűlés hatáskörébe utasít, valamint az, amelyet a választmány döntés végett a képviseleti közgyűlés elé terjeszt;
6. állásfoglalás és javaslattétel a színművészetre, illetőleg a filmművészetre vonatkozó kérdésekben.

A képviseleti közgyűlés által megállapított ügyrendet jóváhagyás végett fel kell terjesztenie a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez.

13. § Évenként legalább egy rendes képviseleti közgyűlést kell tartani. Összehívásáról a kamara, elnöke gondoskodik.

A képviseleti közgyűlés tagjait névre szóló meghívóval kell összehívni. A meghívókat legalább nyolc nappal a közgyűlés napja előtt kell szétküldeni a tárgysorozat közlésével együtt.

Rendkívüli képviseleti közgyűlést az elnök bármikor összehívhat. Rendkívüli képviseleti közgyűlést az elnök összehívni köteles, ha az összehívást a képviseleti közgyűlési tagok egyötöd része, vagy a választmány a tárgysorozat megjelölésével kéri. Az elnök a kérelem átvételétől számított nyolc nap alatt a rendkívüli képviseleti közgyűlés összehívása iránt intézkedni köteles. A rendkívüli képviseleti közgyűlés napjának kitűzésére, a kitűzés közhírré tételére, a meghívók szétküldésére, és a tárgysorozat közlésére megfelelően kell alkalmazni a rendes képviseleti közgyűlésre vonatkozó rendelkezéseket.

14. § A képviseleti közgyűlés tárgysorozatát az elnök állapítja meg. Az elnök köteles a tárgysorozatba felvenni bármely képviseleti közgyűlési tag olyan indítványát, amely tárgya szerint a képviseleti közgyűlés hatáskörébe tartozik, feltéve, hogy a tag az indítványt a kamara főtitkárával a képviseleti közgyűlés napja előtt legalább nyolc nappal közölte.

15. § A képviseleti közgyűlésen csak azt az ügyet lehet tárgyalni, és csak abban az esetben lehet határozatot hozni, amelyet a képviseleti közgyűlés tárgysorozatába előre felvettek, és a tagokkal előre közöltek. Érvényes határozat hozatalához, ha a jogszabály másképp nem rendelkezik, legalább a tagok egyharmadának részvétele szükséges.

A képviseleti közgyűlés minden ügyben indítvány alapján, és a jelenlévő tagok egyszerű többségének szavazatával határoz, kivéve, ha a jogszabály másképp rendelkezik. A szavazás nyilvános, feltéve, hogy a jogszabály másként nem rendelkezik, vagy a képviseleti közgyűlés másként nem határozott.

A képviseleti közgyűlésről jegyzőkönyvet kell készíteni, és annak másolatát fel kell terjeszteni a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez.

b) A kamarai közös közgyűlés

16. § A kamarai közös közgyűlés a színművészeti és filmművészeti főosztály képviseleti közgyűléseinek tagjaiból alakul. Hatáskörébe tartozik:

1. a kamara elnökének megválasztása;
2. a kamarai közös közgyűlés ügyrendjének megállapítása;
3. a kamara költségvetésének megállapítása, és ennek keretében a kamarai tisztviselők és egyéb alkalmazottak járandóságának meghatározása;
4. a kamarai tagsági díj meghatározása;
5. határozás a kamara részére vagyron szerzése, megterhelése vagy elidegenítése tárgyában;
6. az évi számadások felülvizsgálásra (zárszámadás megállapítása);
7. a főosztályok választmányainak együttes ülésében hozott határozat ellen bejelentett fellebbezés (21. §) elbírálása.

A kamarai közös közgyűlés ügyrendjére nézve a 12. § utolsó bekezdésében, a közös közgyűlés működésére nézve pedig a 13–15. §-okban foglalt rendelkezéseket megfelelően kell alkalmazni.

c) A főosztályok választmánya

17. § A kamara mindkét főosztályának külön-külön választmánya van.

A választmányt alkotják: a kamara elnöke, mint a választmány elnöke, a főosztály alelnökei, a főtitkár, a főosztály titkára, az ügyész és a választmányi tagok.

A színművészeti főosztály választmányi tagjainak száma tizenhat; nyolc az előadóművészek szakcsoportjának tagjai közül, kettő-kettő pedig a többi négy szakcsoport tagjai közül. A választmányi tagok felét – a szakcsoportok szerint alakuló tagozódást is figyelembe véve – a budapesti, másik felét a vidéki tagok közül kell választani.

A filmművészeti főosztály választmányi tagjainak száma tizenhat; négy a művészeti ügyvezetők, hat az előadóművészek szakcsoportjának tagjai közül, kettő-kettő pedig a többi szakcsoport tagjai közül.

A színművészeti főosztály választmányának budapesti, illetőleg vidéki tagjai a csak budapesti, illetőleg a csak vidéki színművészetet érdeklő ügyekben külön-külön is tanácskozhatnak.

18. § A választmány hatáskörébe tartozik:

1. a közgyűlés határozatainak előkészítése és végrehajtása;
2. a kamarai tagok felvétele és törlése;
3. a főosztály titkárának megválasztása;
4. a kamarai tagok névjegyzékének vezetése, és a gyakorlatos (56. §) színművészeti alkalmazottak nyilvántartása;
5. a felügyelet gyakorlása a kamara tagjai felett;
6. a gyakorlatra alkalmazottak gyakorlati működésének ellenőrzése;
7. a kamara vagyonának kezelése;
8. bizottság alakítása olyan ügyekben, amelyekben jogszabály rendelkezése, vagy a kamara arra jogosult valamelyik szervének határozata bizottság alakítását rendeli;
9. mindaz a tennivaló, amelyet jogszabály kifejezetten a választmány hatáskörébe utasít, valamint az, amelyet jogszabály a színművészeti és filmművészeti kamara hatáskörébe utasít, amennyiben nem tartozik a kamara valamelyik más szervének a hatáskörébe.

19. § A választmány minden ügyben egyszerű szótöbbséggel határoz. A választmány határozatképességéhez a tagok egyharmad részének jelenléte szükséges.

A választmány ülése nem nyilvános.

20. § A választmány határozata ellen a képviseleti közgyűléshez lehet fellebbezni, kivéve ha a jogszabály a fellebbezés elbírálását más szerv hatáskörébe utalja.

A fellebbezést a határozat kézbesítését vagy közlését követő tizenöt nap alatt kell a választmánynál benyújtani.

21. § A két főosztály választmánya együttes ülésben választja meg a kamara főtitkárát, ügyészét, pénztárosát, ellenőrét, a kamarai fegyelmi bíróság tagjait, és az országos színművészeti és filmművészeti tanácsnak a kamarától kiküldött tagjait.

Ugyancsak a két választmány együttes ülésben készíti elő a kamara költségvetésének (16. § első bekezdés 3. pont) tervezetét, megállapítja a kamarai fegyelmi bíróság ügyvitelének szabályait (27. § utolsó bekezdés), és alakíthat szakbizottságokat (31–32. §). Az elnök a kamara mindkét főosztályát egyaránt érdeklő egyéb ügyet is terjeszthet a két választmány együttes ülése elé tárgyalás és határozathozatal végett.

Az együttes ülésben hozott határozat ellen az érdekelt, az ügyész, úgyszintén a kamara bármely tagja fellebbezéssel élhet a kamarai közös közgyűléshez (16. §). A fellebbezést az érdekelt félnek a kézbesítést követő tizenöt nap alatt, másnak a határozat közzétételétől számított tizenöt nap alatt kell beadnia a kamara elnökéhez.

Az együttes ülést az elnök megválasztására a miniszteri megbízott hívja össze. Egyéb esetben az ülés összehívásáról az elnök gondoskodik. Az ülés határozatképes, ha a tagoknak legalább egy-harmada jelen van. A határozatot egyszerű szótöbbséggel hozzák. A határozatot az érdekelt félnek kézbesíteni kell, a közérdekű határozatok közzétételéről az elnök gondoskodik.

d) A tisztikar

22. § A kamara tisztikara: az elnök, a négy alelnök, a főtitkár, a két titkár, az ügyész, a pénztáros, és az ellenőr.

Az elnököt a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter által kijelölt három kamarai tag közül, a kamara tagjai sorából, gaz alelnököket felerészben a színművészeti, felerészben pedig a filmművészeti főosztály tagjai köréből kell választani. A színművészeti főosztály tagjai köréből választandó egyik alelnököt a budapesti, a másik alelnököt pedig a színművészeti főosztály vidéki tagjainak sorából kell megválasztani.

A tisztikar megválasztása – az elnök megválasztását kivéve – csak akkor érvényes, ha a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter a tisztikar tagjait állásukban megerősítette.

23. § A színművészeti és filmművészeti kamara elnöke a törvénynél fogva képviselője a kamarának, mint közjogi testületnek, és mint vagyoni jogi személynek. Elnököl a kamarai közös közgyűlésen, bármelyik főosztály képviselői közgyűlésén, választmányi ülésén, a két főosztály választmányának együttes ülésén. Ebből a minőségéből folyó tennivalók ellátásán felül hatáskörébe tartozik különösen:

helyettes kijelölése a tisztikar tagjai részére;

ellenőrzése a tisztikar tagjai és az alkalmazottak hivatali működésének;

utalványozás az ügyrendben meghatározott keretek között;

békés kiegyenlítés megkísérlése a kamara tagjai között az ügyellatásból felmerülő egyenetlenség esetében az érdekeltek megidézése és meghallgatása útján, esetleg a kamara egy vagy több olyan tagjának bevonásával, akinek közreműködésétől jó eredmény várható.

Ha gaz elnök azt tapasztalja, vagy arról értesül, hogy a kamarai tag eljárása vagy magaveiselete az ügyellatás, vagy a színművészeti, illetőleg filmművészeti kar tekintélye szempontjából kifogás alá eshetik, a kamarai tagot maga elé idézheti, és megfelelő figyelmeztetésben részesítheti.

Az elnök örökös afelett, hogy a kamara ne lépje túl a jogszabályokban megszabott hatáskörét.

A kamara elnökét akadályoztatása esetében az általa kijelölt alelnök helyettesíti.

24. § A főtitkár a titkárok közreműködésével vezeti a kamara irodáját; az elnök irányítása mellett ellátja a kamara igazgatási és ügyviteli tennivalóit; elkészíti az ülések jegyzőkönyveit.

A titkárok tennivalóikat a főtitkár irányítása mellett végzik.

Az ügyész fegyelmi ügyekben ellátja a közvádlo tennivalóit, és végzi a kamara ügyvédi képviseletével kapcsolatos tennivalókat. A választmánynak jogorvoslattal megtámadható határozata ellen a kamara érdekében fellebbezéssel élhet.

A pénztáros végzi a vagyonkezelés körébe tartozó tennivalókat.

Az ellenőr ellenőrzi a vagyonkezelést; ellenjegyzése nélkül sem kiadást teljesíteni, sem bevételt naplózni nem szabad.

A tisztikar tagjainak ügykörére vonatkozó részletes szabályokat egyébként az ügyrend állapítja meg.

25. § Az elnök, az alelnökök, és a választmányi tagok az ügykörükbe tartozó tennivalók ellátásáért díjazásban nem részesülhetnek, a kamara megbízásából teljesített eljárásuk folyamán felmerült részkiadásait azonban kérelmükre – az ügyrendben meghatározott szabályok szerint – meg kell téríteni.

A tisztikar többi tagjai részére a kamarai közös közgyűlés tiszteletdíjat állapíthat meg. Az erre vonatkozó határozatot végrehajtás előtt jóváhagyás végett fel kell terjeszteni a m. kir. vallás-és közoktatásügyi miniszterhez.

26. § Ha a tisztikar tagjának tisztsége a megbízás idejének lejártá előtt bármely okból megszűnik, a megbízás hátralévő idejére új választásnak van helye.

e) A kamarai fegyelmi bíróság

27. § A kamara fegyelmi bírósága a kamara tagjai felett az elsőfokú fegyelmi, bíráskodást gyakorolja.

A kamara fegyelmi híroságának elnöke a kamara elnöke; a bíróság a kamara elnökén és az alelnökön felül huszonnégy rendes tagból, és tizenkét póttagból áll. A bíróság tagjait a két főosztály választmánya együttes ülésben választja meg (21. §), felerészben a színművészeti, felerészben a filmművészeti főosztály tagjainak sorából, a választmány tagjainak megválasztására irányadó szabályok (15. §) szerint.

A fegyelmi bíróság az elnökből és négy tagból alakuló ötös tanácsban jár el. A tanács elnöke a kamara elnöke, vagy valamelyik alelnöke, akadályoztatásuk esetében az elnök által kijelölt tag. A tanács tagjait a kamara elnöke előre meghatározott időszakra hívja be, és előre gondoskodik a behívott tagok helyettesítéséről is. Két tanácstagot a színművészeti, két tanácstagot pedig a filmművészeti főosztály tagjainak sorából választott tagok közül kell behívni. Szükség esetében több fegyelmi tanácsot lehet alakítani.

A fegyelmi bíróság ügyvitelének szabályait a kamara két főosztályának választmánya együttes ülésében (21. § második bekezdés) alkotott ügyrendben állapítja meg.

f) Az országos színművészeti és filmművészeti tanács

28. § Az országos színművészeti és filmművészeti tanács gyakorolja a színművészeti és filmművészeti kamara fegyelmi bírósága felett másodfokon a fellebbviteli fegyelmi bírásko-

dást; ezenfelül hatáskörébe tartozik a fellebbezés elbírálása a jelen rendeletben meghatározott ügyekben. Elnökét és tíz tagját a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter nevezi ki három év tartamára, tíz tagját pedig a színművészeti és filmművészeti kamara tagjai sorából a kamara két főosztályának választmánya együttes ülésében (21. §) választja meg a választmány tagjainak választására vonatkozó szabályok (15. §) szerint. Öt tagot a színművészeti főosztályba, és öt tagot a filmművészeti főosztályba tartozó kamarai tagok sorából kell választani úgy, hogy mindegyik szakcsoportból egy-egy tag legyen a tanácsban.

A tanács az elnökön felül két kinevezett és két megválasztott tagból alakuló tanácsülésben jár el. A tanács tagjait esetenként a tanács elnöke hívja meg.

Az országos színművészeti és filmművészeti tanács tagja nem lehet egyidőben tagja a színművészeti és filmművészeti kamara fegyelmi bíróságának, a választmánynak és a tisztikarnak.

A tanács ülésén résztvevő azokat a kamarai tagokat, akik nem laknak Budapesten, úti költség és napidíj illeti meg. Az erre vonatkozó részletes szabályokat a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeletben állapítja meg.

g) Állami színházak külön fegyelmi bírósága

29. § Az állami színházaknál szerződéses alkalmazásban levő kamarai tagoknak alkalmaztatási körükben elkövetett fegyelmi vétségei miatt a fegyelmi eljárásra elsősorban az érdekeltektől állami színház fegyelmi bírósága az illetékes. Az ilyen ügyre vonatkozó iratokat a kamara választmánya vizsgálat és tárgyalás nélkül az illetékes állami színház igazgatójának küldi meg.

Az állami színházaknál működő fegyelmi bíróságok a fegyelmi ügyet eljárás végett a kamarához tehetik át. Ebben az esetben a kamarai fegyelmi bíróság az ügyben mint elsőfokú bíróság jár el.

h) Színházi bíróság

30. § Az úgynevezett színházi törvényekbe ütköző fegyelmi vétségek miatt az elsőfokú fegyelmi bíraskodást a színművészeti és filmművészeti alkalmazottak felett a kamara fegyelmi bírósága (27. §) helyett a színházaknál működő bíróságok (úgynevezett színházi törvényszékek, választott bíróságok), illetőleg a filmiparban alkalmazottak ilyen természetű cselekményeinek elbírálására választott, vagy döntő bíróságok elnevezéssel alakított szervek gyakorolják. Amennyiben valamelyik érdekelt fél ezeknek a szerveknek pénzbírságnál súlyosabb fegyelmi büntetést megállapító határozata ellen jogorvoslattal él, az ügyet a színművészeti és filmművészeti kamara fegyelmi bírósága elé kell terjeszteni; a fegyelmi bíróság ilyen esetben a már lefolytatott eljárástól, és a hozott határozattól függetlenül, az ügyben mint elsőfokú fegyelmi bíróság jár el.

i) Szakbizottságok

31. § A színművészeti és filmművészeti kamara választmánya együttes ülésben (21. §) az ügyigazgatáson túlmenő feladatainak szakszerű előkészítése végett tagjai sorából szakbizottságokat alakíthat, különösen a színművészet és a filmművészet egyes szakkérdéseinek megvitatására, a tagok jólétének előmozdítására, és az alkalmazottak és a munkaadók között a munkaviszonyból származó érdekellentétek békés kiegyenlítésére.

Ezekbe a szakbizottságokba a kamara tagjai sorába nem tartozó szakembereket is meg lehet hívni.

32. § A jóléti bizottság feladata különösen: színművészeti és filmművészeti alkalmazottak társadalmi érdekeinek védelme, véleménynyilvánítás, és javaslattevés az 1. § rendelkezése alá eső munkakörre vonatkozó szerződések (együttes megállapodások) szövegének elkészítése, betegsegélyző intézmények létesítése, a színművészeti és filmművészeti alkalmazottak munkaközvetítése, úgyszintén a kamarai tagok nyugellátása és segítése kérdésében.

33. § A szakbizottságok működésére vonatkozó részletes szabályokat az ügyrend állapítja meg.

3. A SZÍNműVÉSZETI ÉS FILMMűVÉSZETI KAMARA SZERVEIRE VONATKOZÓ KÖZÖS RENDELKEZÉSEK

34. § A képviseleti közgyűlési kiküldötteknek, a választmány tagjának, a tisztikar tagjának, a kamarai fegyelmi bíróság tagjának, és az országos színművészeti és filmművészeti tanács választott tagjának választása a naptári év első napjától kezdve három évre szól. A választást legalább két hónappal előbb kell megtartani.

35. § Nem lehet megválasztani képviseleti közgyűlési kiküldötté, a választmány vagy a tisztikar tagjává, a kamara fegyelmi bíróságának, úgyszintén az országos színművészeti és filmművészeti tanácsnak tagjává azt a kamarai tagot, aki büntett miatt, vagy az állami rend ellen elkövetett (1938: XVI. tc. 1. §⁶), vagy nyereségvádból elkövetett vétség miatt előzetes letartóztatásban, vizsgálati fogságban van, vagy akit ilyen büntetendő cselekmény miatt vád alá helyeztek, vagy aki ellen a büntetőbíróság ilyen cselekmény miatt főtárgyalást tűzött ki, vagy akit a büntetőbíróság, bár nem jogerősen, hivatalvesztésre ítélt, vagy akit a fegyelmi bíróság, nem jogerősen pénzbírságra, felfüggesztésre, vagy a hivatás (foglalkozás) folytatásától való elmozdításra (73. §) ítélt, avagy attól ideiglenesen felfüggesztett (100. §), továbbá az ítélet jogerőre emelkedése után, büntetőbíróság ítélete esetében az ítélet jogerőre emelkedését, hivatalvesztés megállapítása esetében a hivatalvesztés hatályának megszűnését követő tíz év alatt, fegyelmi bíróság ítélete esetében pedig a 75. §-ban meghatározott időtartam alatt.

36. § Nem működhetik a kamarai tag mint képviseleti közgyűlési kiküldött, mint a választmány vagy a tisztikar tagja, a kamara fegyelmi bíróságának, úgyszintén az országos színművészeti és filmművészeti tanácsnak tagja, ha ellene az előző §-ban megállapított kizáró ok áll fenn.

37. § Elveszti a kamarai tag képviseleti közgyűlési kiküldötti megbízását, választmányi tagságát, tisztkari tisztségét, a kamara fegyelmi bíróságának tagságát, és az országos színművészeti és filmművészeti tanácsnak tagságát, ha a 35. §-ban említett bűncselekmény miatt bűnösségét megállapító büntetőbírái ítélet, vagy fegyelmi büntetés jogerőre emelkedett.

4. A SZÍNműVÉSZETI ÉS FILMműVÉSZETI KAMARAI TAGSÁGI DÍJ

38. § A színművészeti rés filmművészeti kamara tagjainak névjegyzékébe bejegyzett tagok a kamara kiadásainak fedezésére tagsági díjat fizetnek.

A tagsági díj összegét, a tagok vagyoni teherbíró képességének, és a kamara szükségleteinek figyelembevételével, a kamarai közös közgyűlés állapítja meg (16. § első bekezdés 4. pont); a kivetés módozataira vonatkozó részletes szabályokat a színművészeti és filmművészeti kamara meghallgatása után a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeletben állapítja meg.

A tagsági díj fizetése alól indokolt kérelemre a két főosztály választmányának együttes ülése (21. §) felmentheti azt a tagot, aki az év nagy részében alkalmaztatás, illetőleg szerződés nélkül van. A választmány elutasító határozata ellen a kérelmező, és a kamara ügyésze, a felmentést megadó határozat ellen pedig a kamara ügyésze fellebbezéssel élhet az országos színművészeti és filmművészeti tanácshoz.

A tagsági díjat kivető jogerős határozat alapján a bírói végrehajtási eljárás szabályai szerint van helye végrehajtásnak. Ez a rendelkezés nem érinti a jelen rendelet 67. §-ának rendelkezéseit.

Az a kamarai tag, aki a naptári év végéig esedékessé vált kamarai tagsági díjat a következő év január havának 5. napjáig nem fizeti meg, az esedékesség évét követő évben a kamara önkormányzatában nem vehet részt. Ehhez képest a kamarai közös közgyűlésen, a képviseleti közgyűlésen és választmányi ülésen nem vehet részt, kamarai választás vagy kijelölés alapján nem működhetik, kamarai választásban választási jogot nem gyakorolhat, a kamarai jelölőbizottságnak, a választmánynak, a tisztkarnak, fegyelmi bíróságnak, és semmiféle más kamarai önkormányzati szervnek a tagjává nem választható meg, még akkor sem, ha fizetési kötelezettségének utólag eleget tett.

Az előző bekezdésben meghatározott kizáró ok nem áll fenn, ha a tag a kamarai tagsági díjnak, vagy egy részének megfizetésére halasztást kapott, feltéve hogy az elhalasztott fizetést kellő időben teljesítette.

A tagok névjegyzékéből törölni kell azt a kamarai tagot, aki az előző évi esedékes kamarai tagsági díjat a következő évben sem fizeti meg. Ha azonban a kamarai tag utólag, de még a törlésnek a hivatalos lapban közzététele előtt megfizeti esedékessé vált kamarai tagsági díját a késedelmi kamattal, és az esetleg felmerült költséggel együtt, a törlés iránt folyó eljárást meg kell szüntetni.

Ha a fizetéssel késedelmes kamarai tag a választmánynak vagy a tisztkarnak tagja, a választmány az ilyen tagot ajánlott levélben felhívja, hogy fizetési kötelezettségének tizenöt nap alatt tegyen eleget. Ennek a határidőnek eredménytelen elteltével a választmány vagy a tisztkar tagját úgy kell tekinteni, mint azt, aki tagságáról, illetőleg tisztségéről lemondott. Utódjának megválasztása, illetőleg helyettesítése iránt haladék nélkül intézkedni kell.

5. FELÜGYELET A SZÍNFMŰVÉSZETI ÉS FILMMŰVÉSZETI KAMARA FELETT

39. § A színművészeti és filmművészeti kamara felett a főfelügyeletet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter – a belügyi igazgatást érintő kérdésekben a m. kir. belügyminiszterrel egyetértve – gyakorolja.

A színművészeti és filmművészeti kamara minden évben köteles megelőző évi működéséről, úgyszintén a, színművészet és filmművészet terén szerzett tapasztalatairól a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek részletes jelentést tenni.

40. § A színművészeti és filmművészeti kamara köteles minden olyan kamarai határozatot, amely a kamarának a költségvetés keretén túlterjedő vagyoni megterhelésével jár, tizenöt nap alatt jóváhagyás végett a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felterjesztetni. Köteles továbbá az évi költségelőirányzatot a kamara költségvetési évének kezdetét megelőző hónap első napjáig, a zárszámadást pedig a számadási év befejezését követő negyedik hónap első napjáig jóváhagyás végett a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felterjesztetni.

41. § A költségelőirányzat összeállításának és az esetleges külön alapok kezelésének részletes szabályait a kamarai közös közgyűlés az ügyrendben állapítja meg.

42. § Ha a színművészeti és filmművészeti kamara a költségvetés jóváhagyásáig nem az előző évi költségvetés keretében, a jóváhagyás után pedig nem a jóváhagyott költségvetés keretében gazdálkodik, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter a kamara háztartásának vagy gazdálkodásának rendbe hozása, vagy bevételének és kiadásainak megfelelő keretek közé korlátozása érdekében a háztartás, illetőleg gazdálkodás közvetlen ellenőrzésére esetenként meghatározott jogkörrel miniszteri kiküldöttet rendelhet ki.

43. § A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter hivatalból megsemmisítheti a színművészeti és filmművészeti kamara határozatát (választását), amennyiben az törvénybe vagy más jogszabályba ütközik, vagy ha a határozat nem áll összhangban a nemzeti szellem, vagy a keresztény erkölcs követelményeivel, vagy ha veszélyezteti az önkormányzat közérdekű működését.

Ha a kamara ismételten ugyanazt a határozatot hozta, melyet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter megsemmisített, vagy a törvénnyel vagy más jogszabállyal egyébként szembehelyezkedik, vagy az állam érdekét veszélyeztető magatartást tanúsít, vagy a hatáskörébe tartozó tennivalók elvégzésére tartósan képtelenné válik, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter a kamara önkormányzatának felfüggesztésével a kamarához miniszteri biztost küldhet ki. Miniszteri biztosként a kamarai tisztikar valamelyik tagját is ki lehet küldeni. A felfüggesztés előtt a választmányt lehetőleg meg kell hallgatni.

A miniszteri biztos a színművészeti és filmművészeti kamara hatáskörébe tartozó tennivalókat látja el az általa megbízott kamarai tagok közreműködésével, vagy egyéb célravezető módon.

Jogkörét egyébként a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter állapítja meg.

A kamara önkormányzatának felfüggesztése esetében a fegyelmi bíraskodást a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter által a kamara tagjai közül kinevezett ideiglenes öttagú fegyelmi tanács gyakorolja. A fegyelmi tanács tagjául csak azt lehet kinevezni, aki egyébként fegyelmi bírósági tagul is kinevezhető.

II. FEJEZET

A KAMARAI TAGOK FELVÉTELE, NYILVÁNTARTÁSA ÉS TÖRLÉSE

1. A KAMARAI NÉVJEGYZÉKBE FELVÉTEL ÁLTALÁNOS FELTÉTELEI

44. § Az 1938 : XV. tc. 2. §-a első bekezdésének *b)* pontjában meghatározott személyek⁷ közül a színművészeti és filmművészeti kamara névjegyzékébe csak azt a magyar állampolgárt lehet felvenni:

1. aki tizennyolcadik életévét betöltötte;

akinek egyénisége nemzeti szempontból, avagy a hivatás tisztességének szempontjából nem esik kifogás alá;

2. akinek az egyes foglalkozási körökben megszabott képzettsége van;

3. aki a felvétel évére járó tagsági díj egynegyedének, ha pedig az évi tagsági díj összegét a felvétel kérésakor még nem állapították meg, a megelőző évre megállapított tagsági díj egynegyedének megfelelő összeget megfizette;

4. akivel szemben a névjegyzékbe felvételt kizáró ok nem áll fenn.

Az 1938: XV. tc. 4. §-ának első bekezdése alá eső személyeket csak olyan számban lehet felvenni a kamara névjegyzékébe, hogy számuk az illető főosztályban, illetőleg szakcsoportban az összes tagok számának húsz százalékát ne haladja meg.

45. § Nem lehet felvenni a színművészeti és filmművészeti kamara tagjainak névjegyzékébe azt, aki:

1. az állami rend ellen elkövetett bűncselekmény (1938: XVI. tc. 1. §), vagy nyereségvágyból elkövetett bűncselekmény miatt bünvádi eljárás alatt áll, vagy ilyen bűncselekmény miatt letartóztatásban van, vagy akit öt éven belül az állami rend ellen elkövetett bűncselekmény (1938: XVI. tc. 1. §) miatt jogerősen elítéltek, vagy akit öt éven belül nyereségvágyból elkövetett bűncselekmény miatt szabadságvesztésre jogerősen elítéltek;

2. hivatalvesztést (1878: V. tc. 55. §⁸) kimondó jogerős büntetőbírói ítélet, vagy felfüggesztést vagy elmozdítást kimondó fegyelmi ítélet hatálya alatt, avagy a színművészeti vagy a film-művészeti alkalmazás körébe tartozó foglalkozás gyakorlásától felfüggesztő fegyelmi bírósági határozat (73. § 3. pont) hatálya alatt van, felfüggesztés esetében a felfüggesztés tartama alatt;

3. a kamara névjegyzékéből az 50. § 8. pontjában foglalt rendelkezés alapján töröltetett, és újabb felvételre irányuló kérelme előterjesztése előtt korábban esedékessé vált kamarai tagsági díját nem fizette meg;

4. a színművészeti vagy filmművészeti alkalmazás körébe eső foglalkozás tisztességével vagy jó hírnevével össze nem férő foglalkozást folytat.

A 3. pontban meghatározott kizárási ok alól a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter rendkívüli méltánylást érdemlő esetben felmentést adhat.

⁷ Tehát a színház- és filmművészeti szakmákban dolgozók.

⁸ *A magyar büntetőtörvénykönyv a büntettekről és vétségekről.* 1878. évi V. törvénycikk.

2. A KAMARAI NÉVJEGYZÉKBE FELVÉTEL KÜLÖNÖS ELŐFELTÉTELEI

46. § A színművészeti és filmművészeti kamara előadóművészeinek bármelyik szakcsoportjába tagként csak azt lehet felvenni:

1. aki az Országos Magyar Királyi Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola, vagy a Nemzeti Zenede operai tanszakán, az Országos Magyar Királyi Színművészeti Akadémián, vagy a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől engedélyezett színészképző iskolában oklevelet szerzett, vagy

2. aki, mint gyakorlatos, három (56. §) éven át működött.⁹

3. A FELVÉTELI ELJÁRÁS

47. § A felvétel tárgyában a kamara illető főosztályának választmánya határoz.

A választmány rendszerint a főosztály titkárának indítványa alapján határoz, az elnök azonban az ügy előadásával más tagot is megbízhat. A választmány az indítvány felett egyszerű szavazattöbbséggel határoz. Az ülésen a kamara ügyésze is legyen jelen. Abban az esetben, ha a felvételt kérő a felvételhez szükséges valamelyik kellék hiánya, vagy a felvételt kizáró valamelyik ok alól felmentést kér, a választmány határozat előtt a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter döntését megvárja.

A választmány határozatát a felvételt kérőnek, és ha a kamara ügyésze az ülésben nem volt jelen, az ügyésznek is kézbesíteni kell.

48. § A felvétel megtagadását (a megtagadás okául szolgáló tények tüzetes felsorolásával részletesen meg kell indokolni).

A felvételt megtagadó határozat ellen a felvételt kérő, a felvételnek helyt adó, vagy az azt megtagadó határozat ellen a kamara ügyésze a kézbesítést, illetőleg a közlést követő tizenöt nap alatt fellebbezéssel élhet az országos színművészeti és filmművészeti tanácshoz.

4. A FELVÉTEL KILÁTÁSBA HELYEZÉSE

49. § Az, akit valamely színház vagy mozgófényképet előállító, vagy kölcsönzés útján vagy másként forgalombabozó vállalat az 1938: XV. tc. 2. §-ának b) pontjában meghatározott valamely munkakörben¹⁰ kíván alkalmazni, a munkaadóval együtt kérheti a kamarától, hogy a kamara névjegyzékébe felvételét alkalmaztatása, esetére kilátásba helyezték. A kér-

⁹ Az 1939. október 24-én életbe lépett 9.640/1939. M. E. számú rendelet ezt a paragrafust a következő bekezdéssel egészítette ki: „A színművészeti és filmművészeti kamara művészi segédszemélyzetének bármelyik szakcsoportjába karénekesként, kartáncosként, illetőleg segédszínészként csak azt lehet felvenni, aki a művészi segédszemélyzeti vizsgát sikerrel letette, vagy akinek olyan egyéb szakképzettsége van, amely a vizsgabizottság megállapítása szerint megfelel a művészi segédszemélyzeti vizsga letételével tanúsított képzettségnek.” A rendelet emellett arról is intézkedett, hogy a művész segédgyakorlatosi vizsgát letetteket a kamara filmművészeti főosztályának keretében a művészi segédgyakorlatosok elkülönített névjegyzékébe lehet felvenni. *Magyarországi Rendeletek Tára* 1939. Budapest 1940. 1937.

¹⁰ Tehát a színház- és filmművészettel kapcsolatos munkakörben.

vényre, a kérelem előterjesztésére, a kamara eljárására és a kérelem elintézésére megfelelően alkalmazni kell a felvételi kérelemre megállapított szabályokat. Ha a kamara a felvételt kilátásba helyezte, a felvételt utóbb az alkalmaztatás bejelentése esetében nem lehet megtagadni, feltéve hogy a felvétel törvényes előfeltételei változatlanul fennállanak. A felvételt kilátásba helyező határozat hatálya megszűnik, ha a felvételt a határozat kézbesítésétől számított hat hónap alatt nem kéri.

5. TÖRLÉS A SZÍNműVÉSZETI ÉS FILMműVÉSZETI KAMARA NÉVJEGYZÉKÉBŐL

50. § A kamara illetékes főosztályának választmánya a színművészeti, illetőleg a filmművészeti főosztály tagjainak névjegyzékéből törli a tagot, ha

1. meghalt, vagy holtak nyilvánították;
2. magyar állampolgárságát elvesztette;
3. színművészeti vagy filmművészeti hivatása (foglalkozása) gyakorlásával (folytatásával) felhagy;
4. színművészeti vagy filmművészeti hivatásának (foglalkozásának) gyakorlására (folytatására) betegség vagy testi fogyatkozás miatt tartósan, vagy végképen képtelenné vált;
5. alkalmazásának (szerződésének) megszűnése óta három év eltelt anélkül, hogy újabb alkalmazását (szerződését) bejelentették volna;
6. a kir. bíróság az állami rend ellen elkövetett bűncselekmény (1938: XVI. tc. 1. §) miatt jogerősen elítélte, vagy ha nyereségvágyból elkövetett bűncselekmény miatt szabadságvesztés büntetésre ítélte, vagy ha kir. bíróság hivatalvesztésre (1878: V. tc. 55. §) jogerősen elítélte;
7. fegyelmi bírósági határozattal a hivatás (foglalkozás) gyakorlásától elmozdították;
8. a kamarai tagsági díjat a 39. § ellenére az ott említett határidő eltelté után nem fizeti meg;
9. a bejegyzés után derül ki, hogy a felvételt valamely kellék hiánya, vagy kizáró ok miatt meg kellett volna tagadni;
10. ha az összeférhetetlenséget felhívás ellenére sem szüntette meg (55. § második bekezdés).

Azt, akit saját vállalkozásában működő ügyvezetőként, vagy ügykezelőként jegyeztek be a kamarai névjegyzékbe, törölni kell, ha ellene a csődnyitást elrendelték, vagy ha gondnokság alá helyezték.

A választmány a törlés tárgyában hivatalból – a tag munkaképtelensége címén az illető kamarai tag kérelmére is – jár el. A törlést elrendelő határozatot kézbesíteni kell az érdekelt kamarai tagnak (törvényes képviselőjének). A határozat ellen fellebbezésnek van helye az országos színművészeti és filmművészeti tanácshoz

A törlést közzé kell tenni a hivatalos lapban.

A kamarai tagok névjegyzékéből a hivatás (foglalkozás) gyakorlásától elmozdítás folytán (első bekezdés 7. pontja, 78. § első bekezdése) törölt személy az 1938: XV. tc. 2. §-a első bekezdésének *b)* pontja alá esik és e foglalkozás körében semmiféle tevékenységet sem fejthet ki.

A kamarai tagok névjegyzékéből az első bekezdés 6. és 7. pontja alapján törölt személyt három év eltelte előtt nem lehet újból felvenni a kamara tagjainak névjegyzékébe.

A három évet az első bekezdés 6. pontja esetében a szabadságvesztés büntetés kiállításának, a 7. pont esetében pedig a törlést rendelő határozat közzétételének napjától kell számítani.

6. A KAMARAI TAGOK NYILVÁNTARTÁSA

51. § A színművészeti és filmművészeti kamara a tagokról főosztályonként és szakcsoportonként elkülönített névjegyzékeket vezet. Az év folyamán előfordult változásokat (a kamara egyik főosztályából vagy egyik szakcsoportjából a másikba átlépést, törlést, új bejegyzést is) köteles a kamarai tagokról készült névjegyzékbe bevezetni, és a január hó I. napjának megfelelő névjegyzéket minden év február havának 1. napjáig a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felterjeszteni.

52. § Ha a színművészeti és filmművészeti kamara bejegyzett tagja színművészeti főosztályból a filmművészeti főosztályba, vagy viszont óhajt átlépni, avagy mindkét főosztály tagja kíván lenni, úgyszintén ha a kamarai főosztályok valamelyik szakcsoportjából a másikba beosztását kéri, átjegyzésre irányuló kérelmet terjeszt elő a kamaránál.

Ha az átjegyzést kívánó kamarai tag nem tett eleget a kamara irányában fennálló kötelezettségének, a kamara a, kérelem teljesítését a kötelezettség teljesítésétől teheti függővé.

A kérelem tárgyában annak .a főosztálynak a válaszmánja határoz, amelybe a kamarai tag átjegyzését kéri, és határozatát haladéktalanul közli a kamara főtítkárával. A főtítkár az átjegyzésnek a névjegyzékbe vezetése végett haladéktalanul intézkedik.

Az átjegyzés tárgyában hozott határozat ellen a folyamodó és a kamara ügyésze fellebezhet az országos színművészeti és filmművészeti tanácshoz.

Ugyanaz a személy mind a két főosztály, úgyszintén több szakcsoport névjegyzékében helyet foglalhat.

53. § A színművészeti és filmművészeti kamara a névjegyzékébe bejegyzett tagjait arcképes igazolvánnyal látja el, amely feltünteti azt a főosztályt és azt a szakcsoportot, amelybe a kamarai tag beosztást nyert. Az igazolvány érvénye egy színházi (üzemi) évre szól, és ennek lejártával meg kell újítani. Ugyancsak meg kell újítani az igazolványt abban az esetben is, ha a kamarai tagot hivatási (foglalkozási) körének megváltozása következtében másik főosztályba; vagy ugyanannak a főosztálynak keretében másik szakcsoportba osztanak be.

7. ÖSSZEFÉRHETETLENSÉG

54. § A színművészeti és filmművészeti kamara tagja nem folytathat olyan foglalkozást, amely színművészeti vagy filmművészeti hivatásának (foglalkozásának) lelkiismeretes ellátásában állandóan vagy tartósan gátolja, nem folytathat továbbá olyan foglalkozást sem, amely a színművészeti vagy filmművészeti hivatás (foglalkozás) tisztességét, tekintélyét vagy jó hírnevét sérti, vagy amelynek folytatásától jogszabály eltiltja.

Összeférhetetlenségi esetet bárki írásban bejelenthet. Az érdekelt – még kétes esetben is – köteles az összeférhetetlenség alapjául szolgáló tényre vagy helyzetre vonatkozó tudomásszerzéstől számított nyolc nap alatt önmaga ellen összeférhetetlenségi bejelentést tenni a kamaránál.

55. § Az összeférhetetlenség tárgyában a kamara illető főosztályának választmánya jár el a, fegyelmi eljárás szabályainak megfelelő alkalmazásával; határozata ellen fellebbezésnek van helye az országos színművészeti és filmművészeti tanácshoz.

Az összeférhetetlenséget megállapító határozatban az illető kamarai tagot fel kell hívni arra, hogy a határozat jogerőre emelkedésétől számított tizenöt nap alatt színművészeti, vagy filmművészeti hivatásának (foglalkozásának) gyakorlásáról mondjon le, vagy az összeférhetetlennek nyilvánított törölni kell, meg. A kamarai tagot a tagok névjegyzékéből törölni kell, ha a felhívásnak nem tesz eleget.

Az összeférhetlenség megállapítása iránt folyó eljárás nem zárja ki a fegyelmi eljárást.

8. GYAKORLATOSOK

56. § Azt, aki a színművészet vagy a filmművészet körében mint előadóművész kíván működni, de a 46. § 1. pontjában meghatározott képesítése nincs meg, kérelmére gyakorlatos vizsgára lehet bocsátani, és a vizsga sikeres letétele esetében a színművészeti főosztály keretében a gyakorlatosok elkülönített névjegyzékébe lehet bejegyezni.

A gyakorlatosok névjegyzékébe azt a tizenötödik életévét betöltött magyar állampolgárt lehet felvenni, aki a jelen rendelet 44. §-a első bekezdésének 2. pontjában megszabott követelményeknek megfelel, és akivel szemben a 45. §-ban meghatározott kizáró okok nem forognak fenn.

A jelen rendeletnek a felvételre (44. § második bekezdése, 47–48. §), a törlésre (50. §), a nyilvántartásra (51–53. §), az összeférhetetlenségre (54–55. §), a tagsági díj fizetésére (38–39. §), valamint a fegyelmi felelősségre vonatkozó rendelkezései a gyakorlatosok tekintetében is megfelelően irányadók.

57. § A gyakorlatos időtartama legalább három év.

A gyakorlatos vizsgára vonatkozó részletes szabályokat – ideértve a vizsga tárgyait és a vizsgatárgyak anyagát – úgyszintén a vizsgabizottság szervezetét, és a vizsga díját a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeletben állapítja meg.

58. § A gyakorlatosok gyakorlatát a kamara illető főosztályának választmánya ellenőrzi (18. § 6. pont).

59. § Az 56. §-ban meghatározott eseten kívül életének tizennyolcadik évét még be nem töltött személy csak kivételesen indokolt esetben kaphat engedélyt a kamara illető főosztályának választmányától meghatározott színdarabban vagy filmfelvételnél való közreműködésre, feltéve hogy a színdarab vagy a film tárgya és szövege nem gyakorol káros hatást erkölcsi fejlődésére.

III. FEJEZET

A SZÍNMŰVÉSZETI ÉS FILMMŰVÉSZETI ALKALMAZÁS KÖRÉBE ESŐ FOGLALKOZÁS GYAKORLÁSA

60. § Színháznál, úgyszintén mozgófényképet előállító és kölcsönzés útján vagy másként forgalombabozó vállalatnál az 1938: XV. tc. 2. § első bekezdésének *b)* pontjában meghatározott foglalkozások körében színművészeti, úgyszintén filmművészeti ügyvezetőként, vagy ügykezelőként, rendezőként, előadóként, vagy a művészeti segédszemélyzet tagjaként – amennyiben a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter egyes személyekre kivételt nem tesz – csak azt lehet alkalmazni, illetőleg a felsorolt foglalkozásokban saját vállalkozásában is csak az működhetik, aki a színművészeti és filmművészeti kamara tagjainak névjegyzékében helyet foglal.

A kamara a jogosítottnak megfelelő tanúsítványt állít ki arról, hogy a névjegyzékbe felvették, és abban helyet foglal.

A jelen rendelet 4. és 5. §-ának rendelkezései alá eső személy csak azt a címet vagy megjelölést használhatja, amilyen címen vagy megjelöléssel a kamara névjegyzékében helyet foglal.

Az operaénekesi címet csak az a kamarai tag használhatja, aki az Országos Magyar Királyi Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola, vagy a Nemzeti Zenede operai tanszakán oklevelet szerzett, vagy mint a Magyar Királyi Operaház, vagy mint magánszínház tagja operai szerepekre szerződött.

A jelen § első bekezdésének rendelkezése alá eső személy az 1938: XV. tc. 2. §-a első bekezdésének *b)* pontjában meghatározott foglalkozás körében polgári nevétől különböző azt a művészi nevet használhatja, amelynek használatára a kamara illető főosztályának választmánya engedélyt adott.

61. § A színház, úgyszintén a mozgófényképeket előállító, valamint mozgófényképeket kölcsönzés útján vagy másképp forgalomba hozó vállalat tulajdonosa köteles haladéktalanul elbocsátani az 1938: XV. tc. 2. §-a első bekezdésének *b)* pontja alá eső olyan alkalmazottját, akinek a kamarai névjegyzékbe felvételét a kamara megtagadta, vagy akit a névjegyzékből törölt, vagy foglalkozásától elmozdított. Ilyen esetben a vállalat tulajdonosa a szolgálati viszonyt (munkaviszonyt, szerződést) rögtön hatállyal felmondhatja.

A felfüggesztés tartama alatt a felfüggesztett kamarai tagnak közreműködését az 1938: XV. tc. 2. §-a első bekezdésének *b)* pontjában meghatározott munkakörben nem szabad igénybe venni. A magánjog szabályai határozzák meg, hogy mennyiben van helye ilyen esetben a szolgálati viszony (munkaviszony) megszüntetésének. A munkaadó a kikötött munkadíjnak vagy más szolgáltatásnak a felfüggesztés tartamára eső aránylagos részét nem köteles megfizetni.

62. § A színház, úgyszintén a mozgófényképeket előállító, valamint mozgófényképeket kölcsönzés útján vagy másképp forgalomba hozó vállalat tulajdonosa köteles az 1938: XV. tc. 2. §-a első bekezdésének *b)* pontja alá eső alkalmazottjának nevét, munkakörét, az 1938: XV. tc. 4. §-ának alkalmazása körébe vágó személyi adatokat, a kikötött munkadíjat, és az alkalmazás kezdőnapját a kamarának haladéktalanul bejelenteni; úgyszintén haladéktalanul köteles bejelenteni a munkaviszony megszűnését, és a bejelentett adatokban beállott

egyéb változásokat is. A bejelentést – az adatok megfelelő igazolásával – maga az alkalmazott is megteheti.

63. § Színházi előadások üzletszerű rendezésére (tartására) csak az kaphat hatósági engedélyt (1848: XXXI. tc. 3. §¹¹, 1879: XL. tc. 77. §¹²), aki a kamara névjegyzékében helyet foglal, vagy akinek felvételét a kamara kilátásba helyezte (49. §). Az engedély megadása előtt az engedélyezés tárgyában határozó hatóság a kamarát nyilatkozatra és véleményadásra hívja fel.

A kamara, színművészeti főosztályának választmánya az engedély megadása vagy megújítása iránt előterjesztett kérvényt, indokolt véleményének kíséretében, harminc nap alatt megküldi az illetékes hatóságnak

64. § A kamara színművészeti főosztályának választmánya az engedély visszavonása iránt tesz javaslatot az illetékes hatóságnak, ha

1. kiderül, hogy a színigazgató engedélyének véleményezése alkalmával a választmányt a feltételek tekintetében megtévesztette;

2. a színigazgató személyét illetően olyan körülmények állnak be, amelyek miatt őt a színművészeti és filmművészeti kamara tagjainak névjegyzékéből törölni kell;

3. a színigazgatót a fegyelmi bíróság hivatásának gyakorlásától elmozdította (73. § 4. pont).

Az engedély visszavonása esetében a színtársulat további vezetése iránt – az illetékes hatóság jóváhagyásától függően – színművészeti és filmművészeti kamara választmánya intézkedik. Ebben az esetben a színtársulat a színigazgató összes felszerelését használhatja, de a használat idejére a kamara választmánya által megállapított használati díjat fizeti.

65. § Gyakorlatost csak a művészeti létszám tizenöt százalékát meg nem haladó arányban szabad szerződtetni. Mint vendégszereplő, korlátolt számú előadásra külföldi művész is szerződtethető.

66. § A színigazgató a társulat tagjainak szerződését a szerződés megkötésétől számított tizenöt nap alatt köteles a kamara választmányának bemutatni.

67. § A színigazgató köteles színtársulatának az 1938: XV. tc. 2. §-ának b) pontjában meghatározott foglalkozási körben alkalmazott tagjától a kamarai tagsági díj, valamint a fegyelmi bíróság által kiszabott pénzbüntetés megfizetésére szükséges összeget a megjelölt célra beszolgáltatás végett az illető alkalmazott járandóságából havonként levonni, átvételét nyugtázni, és köteles a havonként levont összegeket részletes kimutatás kíséretében a választmánynak haladéktalanul megküldeni.

68. § A színigazgató köteles minden állomásváltoztatást negyvennyolc óra alatt a színművészeti és filmművészeti kamarának bejelenteni.

69. § A színigazgató és a színtársulat tagja közt az 1938: XV. tc. 2. §-ának b) pontjában meghatározott foglalkozási körben kötött szerződés színtársulat tagját csak annyiban kötelezi, amennyiben írásba foglalták, és nem tartalmaz a társulati tagra súlyosabb kötelezettséget, mint a kamara által megállapított szerződési minta.

70. § A 60–64. §-ok rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni a mozgófényképet előál-

¹¹ A színházakról szóló 1848. évi XXXI. törvénycikk.

¹² A magyar büntető törvénykönyv a kihágásokról. 1878. évi XL. törvénycikk.

lító, és kölcsönzés útján, vagy másként forgalomba hozó vállalat engedélyesére, igazgatójára, valamint a vállalat és az 1938: XV. tc. 2. §-a első bekezdésének b) pontja alá eső alkalmazottai közötti jogviszonyra.

71. § A kamarai tagok egy vagy több évre, egy színházi évadra, egyes szerepekre, vagy meghatározott számú fellépésre szerződhetnek. A szerződések általános irányelveit a kamara megállapíthatja.

A színművészet vagy filmművészet körében munkavállalási engedéllyel működő nem magyar honosokat a kamaránál be kell jelenteni, és nyilván kell tartani. A munkavállalás tartama alatt a kamara tagjai tekintetében fennálló kötelezettségek őket is terhelik. Megfelelően kötelesek fizetni a kamarai tagokra megállapított nyugdíjjárulékot is.

IV. FEJEZET

A SZÍNműVÉSZETI ÉS FILMMűVÉSZETI KAMARA TAGJAINAK FEGYELMI FELELŐSSÉGE. FEGYELMI FELELŐSSÉGRE VONÁS

1. FEGYELMI VÉTSÉG

72. § Fegyelmi vétséget követ el a kamarai tag:

1. ha hivatásából (foglalkozásából), illetőleg alkalmaztatási szerződéséből folyó kötelezettségét gondatlanságból súlyosan, vagy szándékosan megszegi;
2. ha magaviselésével a színművészeti vagy filmművészeti alkalmazottak testületének tekintélyét súlyosan sérti, vagy veszélyezteti.

2. FEGYELMI BÜNTETÉSEK

73. § A fegyelmi vétség büntetése:

1. feddés;
2. pénzbírság;
3. felfüggesztése a hivatás (foglalkozás) gyakorlásától;
4. elmozdítás a hivatás (foglalkozás) gyakorlásától.

Fegyelmi büntetések kiszabása

74. § A fegyelmi büntetést a vétkesség fokához, és a vétség súlyához mérten, az összes körülményeknek – különösen az esetleges előző fegyelmi büntetéseknek – valamint a fegyelmi vétség következményeinek figyelembevételével kell kiszabni.

Fegyelmi büntetés mellékkövetkezményei

75. § A fegyelmi büntetések közül a pénzbírsághoz egy évig, a fegyelmi büntetesként alkalmazott felfüggesztéshez pedig két évig az a mellékkövetkezmény fűződik, hogy az elítélt az említett időtartam alatt semmiféle kamarai választásban, közgyűlésen, választmányi ülésen, vagy kamarai értekezleten nem vehet részt, a kamarai tisztikar, a választmány, a fegyelmi bíróság tagjává, képviseleti közgyűlési kiküldötté nem választható, a színművészeti és filmművészeti tanácsnak a tagja nem lehet, és semmiféle kamarai tisztséget nem viselhet.

Az időtartam pénzbírság esetében az ítélet jogerőre emelkedésének napján, felfüggesztés esetében pedig a felfüggesztés lejártát követő napon kezdődik; ha azonban az időtartam letelte előtt az elítéltet olyan fegyelmi vétség miatt ítélik el, amelyet az előző ítélet jogerőre emelkedése után követett el, az újabb fegyelmi büntetéshez fűződő jogkövetkezmény időtartama azon a napon veszi kezdetét, amelyen az előző fegyelmi büntetéshez fűződő jogkövetkezmény időtartama letelt.

Pénzbírság

76. § A pénzbírság mértékének megállapításában figyelembe kell venni az elítélt vagyoni, kereseti és jövedelmi viszonyait is.

A pénzbírság megfizetésére a kamara választmánya méltányos esetben halasztást adhat, és azt is megengedheti, hogy a pénzbírságot legfeljebb tizenkét hónap alatt részletekben fizessék meg.

A pénzbírságot kiszabó jogerős ítélet alapján a színművészeti és filmművészeti kamara fegyelmi bíróságának a végrehajtás elrendelésére irányuló megkeresésére a bírói végrehajtási eljárás szabályai szerint van helye végrehajtásnak.

Ha a pénzbírságot bármely okból nem lehet behajtani, a fegyelmi bíróság a pénzbírság kiszabására vonatkozó rendelkezést ítélettel hatályon kívül helyezi, és a 73. § 3. pontjában meghatározott fegyelmi büntetést szabja ki.

Felfüggesztés a foglalkozás gyakorlásától

77. § A felfüggesztés hat hónaptól két évig tarthat.

A felfüggesztésre elítélt a felfüggesztés tartama alatt hivatásával (foglalkozásával) összefüggő működést egyáltalán nem fejthet ki, és nem vehet részt a kamara önkormányzatában.

A felfüggesztést elrendelő jogerős határozatot haladéktalanul közzé kell tenni a hivatalos lapban, valamint az elítélt kamarai tag működési helyén megjelenő valamelyik helyi lapban, és ha ezen a helyen nem jelenik meg lap, a legközelebbi helyen megjelenő lapban.

Elmozdítás a foglalkozás gyakorlásától

78. § Azt a kamarai tagot, akit hivatásától (foglalkozásától) elmozdításra ítélték, a kamara tagjainak névjegyzékéből törölni kell.

Az elmozdítást elrendelő határozatnak közzététele tekintetében az előző § utolsó bekezdése irányadó.

Halál, elévülés

79. § Nem lehet megindítani, ha pedig már megindították, abban kell hagyni a fegyelmi eljárást, ha a fegyelmi felelősség alá eső kamarai tag meghalt.

Fegyelmi vétség miatt – elévülés folytán – már nincsen helye eljárásnak, ha a fegyelmi vétség elkövetése óta három év újabb fegyelmi vétség elkövetése nélkül telt el, kivéve, ha a fegyelmi vétség súlyosságánál fogva a hivatástól (foglalkozástól) elmozdításnak fegyelmi büntetésként alkalmazása közérdekből szükségesnek mutatkozik.

Bűnvádi eljárás

80. § Ha a fegyelmi eljárás alatt olyan adatok merülnek fel, amelyekből bűncselekmény elkövetésére lehet következtetni, az iratokat át kell tenni az illetékes kir. ügyészséghez, ha pedig katonai büntetőbíráskodás alá tartozó személyről van szó, az illetékes honvéd ügyészhez.

A bűnvádi eljárás folyama alatt amiatt a bűncselekmény miatt, amely miatt a bűnvádi eljárás folyik, rendszerint nem lehet fegyelmi eljárást indítani, a megindított eljárást pedig fel kell függeszteni.

Ha a bűnvádi eljárást a terhelt távolléte miatt, vagy más okból nem lehet folytatni, a fegyelmi eljárást meg kell indítani, illetőleg folytatni kell. Ha pedig közérdekből, vagy a terhelt érdekében a fegyelmi eljárás sürgős befejezése szükséges, a fegyelmi bíróság a közvádú vagy a terhelt indítványára elhatározhatja, hogy a fegyelmi eljárást a bűnvádi eljárásra tekintet nélkül folytatja.

Vádképviselés. Közvád

81. § A közvádú tennivalóit mind a kamara fegyelmi bírósága előtt, mind az országos színművészeti és filmművészeti tanács előtt a kamara ügyésze látja el.

Magánvád

82. § Ha a fegyelmi eljárás megindítását az alkalmaztatási szerződésből eredő jogaiban sértett kamarai tag amiatt kéri, hogy a, terhelt az alkalmaztatási szerződésből folyó köteles-

ségeit gondatlanságból súlyosan, vagy szándékosan megszegte (72. § 1. pont) és a közvád-ló a fegyelmi eljárás megindításának indítványozására nem lát alapot, erről a kamara, a sér-tett kamarai tagot azzal a figyelmeztetéssel értesíti, hogy az értesítés vételétől számított ti-zenöt nap alatt – szabályszerűen meghatalmazott ügyvéd által képviselve – a kamara fegyelmi bíróságánál indítványozhatja a fegyelmi eljárás elrendelését.

Ha a sértett fél indítványára a fegyelmi bíróság elrendeli a fegyelmi eljárást, a magánvád-ló jogai és kötelességei tekintetében a közvád-lóra (81. §) vonatkozó rendelkezések irány-adók. Ha a bíróság a sértett fél indítványára nem rendeli el a fegyelmi eljárást, erről az in-dítványtevőt értesíti.

A feljelentő kamarai tagot a tárgyalásra akkor is meg kell idézni, ha a vádat a közvád-ló képviseli; a közvád-lót pedig a tárgyalás határnapjáról akkor is értesíteni kell, ha a tárgyalást a kamara választmánya a sértett fél indítványára tűzte ki. A közvád-ló a vád képviseletét ily esetben is átveheti. A közvád-ló meg nem jelenése a tárgyalás megtartását nem akadályoz-za. Ha a sértett fél a tárgyaláson szabályszerű idézés ellenére nem jelenik meg, a bíróság úgy tekinti, hogy a magánvád képviseletétől elállott, erre a feljelentő sértettet az idézésében fi-gyelmeztetni kell.

Ha a közvád-ló a tárgyaláson a terhelt felmentését indítványozza, a jelenlevő sértett fél át-veheti a vád további képviseletét, és az eljárás folytatása, vagy a bizonyítás kiegészítése iránt indítványt tehet.

Kizárás, mellőzés

83. § A fegyelmi bíróság, a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter által kinevezett öt-tagú fegyelmi tanács, az országos színművészeti és filmművészeti tanács tagjainak és a kama-ra ügyészenek kizárására és mellőzésére az 1896: XXXIII. törvénycikkbe¹³ iktatott bűnvádi perrendtartás (Bp.), és az azt módosító és kiegészítő jogszabályok rendelkezései megfelelő-én irányadók.

A kamarai fegyelmi bíróság tagjainak, valamint a kamara ügyészenek kizárása és mellő-zése tárgyában az országos színművészeti és filmművészeti tanács, az országos színművé-szeti és filmművészeti tanács elnökének, elnökhelyettesének, továbbá tagjainak kizárása tárgyában pedig a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter határoz.

3. FEGYELMI ELJÁRÁS

Általános rendelkezések

84. § A fegyelmi eljárást mindig kamarai felügyeleti vizsgálat előzi meg, amelyet a kama-ra elnöke, vagy választmánya rendel el. Felügyeleti vizsgálatot a m. kir. vallás- és közokta-tásügyi miniszter is elrendelhet.

 ¹³ A bűnvádi perrendtartásról szóló 1896. évi XXXIII. törvénycikk.

A kamarai felügyeleti vizsgálat feladata azoknak a ténykörülményeknek és bizonyítékoknak feltárása, amelyeknek ismerete a fegyelmi eljárás elrendelése, vagy el nem rendelése kérdésében a döntéshez szükséges.

A kamarai felügyeleti vizsgálatot a kamara elnöke, vagy a választmányának az elnök által kijelölt tagja (vizsgálóbiztos) teljesíti, aki a bizonyítékok megszerzése végett a terheltet nyilatkozattételre hívhatja fel, és tanúkat kihallgatásuk végett megidézhet. A szabályszerűen megidézett tanú meg nem jelenése esetében elővezetése és kihallgatása végett, úgyszintén a tanú megesketése vagy vallomásra kényszerítése végett, vagy ha lefoglalás, házkutatás, személymotozás válik szükségessé, ezek teljesítése végett az illetékes kir. törvényszék vizsgálóbíráját, vagy azt a kir. járásbírósgot kell megkeresni, amelyik a megkeresés elvégzésére legalkalmasabbnak mutatkozik. Tanúk kihallgatásánál a vizsgálóbíró, illetőleg a kir. járásbíró előtt a kamara elnöke, illetőleg a vizsgálóbiztos jelen lehet, a tanúhoz kérdéseket intézhet, és a tanú megesketése iránt indítványt tehet.

85. § A fegyelmi eljárást a fegyelmi bíróság rendeli el. Fegyelmi eljárásban nincs helye a vád elejtésének. Ha a vádló a fegyelmi eljárás elrendelése után nem lát alapot fegyelmi vétség megállapítására, a terhelt felmentését, illetőleg az eljárás megszüntetését indítványozza.

A fegyelmi bíróság nincs kötve a vádló indítványához

86. § A fegyelmi eljárásban megengedett jogorvoslatokat a fellebbvitellel megtámadható határozat kézbesítését vagy közlését követő tizenöt nap alatt lehet bejelenteni.

Feljelentés

87. Feljelentést fegyelmi vétség miatt a kamara választmányánál kell tenni. Más hatóság vagy egyéb szerv a nála tett feljelentést közli a kamara választmányával.

Minden hatóság, ha olyan tényeket észlel, vagy ha olyan tények jutnak tudomására, amelyekből alaposan következtetheti, hogy a jelen rendelet hatálya alá tartozó személyt fegyelmi vétség elkövetésének nyomatékoss gyanúja terheli, köteles ezeket a tényeket a szín- művészeti és filmművészeti kamara választmányával közölni.

Az eljárás megindítása

88. § A kamara elnöke, illetőleg a vizsgálóbiztos a kamarai felügyeleti vizsgálat iratait megfelelő indítványtétel végett kiadja a kamara ügyészének, és erről a terheltet értesíti.

A kamara ügyészét a bizonyítékok kiegészítése tekintetében ugyanaz a jogkör illeti meg, mint amely a bizonyítékok megszerzése végett a vizsgálóbiztost megilleti.

Ha a kamara ügyésze kellő alapot lát fegyelmi vétség megállapítására, a fegyelmi eljárás elrendelése végett tüzetesen indokolt indítványt terjeszt a fegyelmi bíróság elé. Az indítványt annyi példányban kell benyújtani, hogy egy példány az iratoknál maradjon, egyet-eget pedig minden terheltnek kézbesíteni lehessen.

Ha a kamara ügyésze fegyelmi vétség megállapítására nem lát alapot, erről értesíti a terheltet, a kamara választmányának pedig az iratok bemutatásával együtt jelentést tesz. A további eljárás tekintetében a 82. § rendelkezései irányadók.

A kamara választmánya felügyeleti hatáskörében a feljelentésre csak akkor tehet intézkedést, ha a fegyelmi bíróság a fegyelmi eljárás elrendelését mellőzte, vagy ha a terheltet a fegyelmi vétség vádja alól felmentette, avagy ha a fegyelmi eljárást megszüntette.

89. § A kamara fegyelmi bíróságának elnöke az indítványt haladéktalanul közli a terhelttel; a terhelt az indítványra a kézbesítéstől számított tizenöt nap alatt írásban észrevételeket tehet.

A kamara fegyelmi bírósága a határidő lejárta után az ügyet zárt ülésben megvizsgálja, és amennyiben szükségesnek tartja, meghallgatja a vádlót és a terheltet; ha az eljárásra kellő alapot lát, elrendeli a fegyelmi eljárást, és az ügy tárgyalására határnapot tűz ki; különben pedig mellőzi az eljárást; végül megfelelő esetben elrendeli az ügy áttételét az illetékes bírósághoz vagy más hatósághoz.

Bűnvádi és fegyelmi eljárás összefüggése

90. § Ha a jelen rendelet hatálya alá tartozó személy ellen bűnvádi eljárás indul, az ügyben eljáró hatóság értesíti a színművészeti és filmművészeti kamara választmányát az előzetes leltartóztatás és a vizsgálati fogság, valamint a vizsgálat elrendeléséről és megszüntetéséről, a vád alá helyezésről, a főtárgyalás kitűzéséről, a büntetőparancs kibocsátásáról, az eljárás folyamán hozott ítéletről, vagy az eljárásnak a vádindítványt követő megszüntetéséről.

A terhelt védelme

91. § A terhelt attól az időtől kezdve, amikor a kamara elnöke az iratokat indítványtétel végett kiadta a kamara ügyészének, jogosítva van védőt igénybe venni, és az iratokat megtekinteni.

Tárgyalás

92. § A szabályszerűen megidézett terhelt a tárgyalásra maga helyett védőt küldhet, vagy védelmét írásban terjesztheti elő.

Az ítélet indokolását minden esetben írásba kell foglalni.

Sem a terheltnek, sem a védőnek, sem az írásbeli védelemnek el-maradása nem akadályozza a tárgyalás megtartását. Erre a terheltet az idéző levélben figyelmeztetni kell.

A terheltet nem lehet személyes megjelenésre kötelezni.

Ha a tényállás nem vitás és nem kétséges, a kamara fegyelmi bírósága a már felvett bizonyítás alapján határoz; ha pedig a tényállás tisztázásra szorul, a bizonyítást rendszerint a tárgyaláson kell felvenni. Amennyiben a bizonyításnak ily közvetlen felvétele elháríthatatlan nehézségekbe ütközik, vagy aránytalan nagy költséggel járna, a kamara fegyelmi bírósága

sága a bizonyítás felvételére egyik tagját kiküldi, vagy a bizonyítás felvételére alkalmas kir. bíróságot megkeresi.

A tárgyalásról minden esetben jegyzőkönyvet kell készíteni.

A nyilvánosságot a felek egyező kérelmére is ki lehet zárni.

Fellebbvitel

1. Felfolyamodás

93. § A kamara fegyelmi bíróságának olyan határozata ellen, amellyel a hatáskörébe tartozó ügyet hatáskörébe nem tartozónak nyilvánította, vagy amellyel az eljárást mellőzte, vagy megszüntette, felfolyamodásnak van helye az országos színművészeti és filmművészeti tanácshoz.

2. Fellebbezés

94. § A kamara fegyelmi bíróságának ítélete ellen a kézbesítést vagy közlést követő tizenöt nap alatt az országos színművészeti és filmművészeti tanácshoz fellebbezéssel élhet a terhelt és a közvádoló. Ugyanaz alatt az idő alatt fellebbezéssel élhet még a jogaiban sértett fél, vagy a tárgyaláson jelenlevő képviselője, de csak felmentő ítélet ellen, és csak akkor, ha a közvádoló nem fellebbezett.

Az országos színművészeti és filmművészeti tanács rendszerint tanácsülésben határoz; ha azonban az ügy érdekében szükségesnek tartja, tárgyalás tartását rendeli el.

95. § A felülvizsgálás rendszerint az ítéletnek fellebbezéssel megtámadott részére vonatkozik.

Ha az országos színművészeti és filmművészeti tanács a tényállást nem látja tisztázottnak, az elsőfokú fegyelmi bíróságot a szükséghez kéne újabb tárgyalás tartására és újabb határozat hozatalára utasíthatja. Ha azonban a fellebbviteli fegyelmi bíróság az ítéletet a vádlott terhére tartja megváltoztatandónak, olyan esetben, amikor a vádlott terhére nem jelentettek be fellebbezést, az ítélet megsemmisítése mellett az elsőfokú fegyelmi bíróságot új határozat hozatalára utasítja.

96. § Az országos színművészeti és filmművészeti tanács az elsőfokú ítéletet, szükség esetében az azt megelőző eljárással együtt, megsemmisíti:

1. ha az ügy nem tartozik az eljáró elsőfokú bíróság hatáskörébe;

2. ha az eljáró elsőfokú fegyelmi bíróság eljárásában lényeges eljárási szabályt mellőzött, vagy megsértett, és emiatt a fegyelmi ügy helyes eldöntése a másodfokon lehetetlenné vált.

97. § Az országos színművészeti és filmművészeti tanács határozata ellen – újrafelvétel esetét kivéve – nincs helye jogorvoslatnak.

3. Újrafelvétel

98. § A felmentett, illetőleg az elítélt terhére újrafelvételnek az elévülési időn belül egy ízben van helye olyan bizonyítható új tény alapján, amelyet az alapeljárásban nem hoztak fel. Az elítélt javára szóló újrafelvétel tekintetében a Bp. rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

Az újrafelvétel sem a felfüggesztést, sem az elmozdítást kiszabó ítélet végrehajtását nem akadályozza.

Eljárási kiadások

99. § A fegyelmi bíróság fegyelmi vétség megállapítása esetében, az elítélt terhére az eljárásban felmerült kiadásokat megállapítja és arra kötelezi az elítéltet, hogy azt tizenöt nap alatt a kamara pénztárába fizesse be.

Felfüggesztés a fegyelmi eljárás tartamára

100. § A fegyelmi bíróság a közvádlo indítványára a kamara tagját hivatása (foglalkozása) gyakorlatától felfüggesztheti, ha a felfüggesztés a fegyelmi vétség súlyosságánál vagy az eset egyéb körülményeinél fogva a színművészeti és filmművészeti foglalkozás körében működők testületi érdekének és tekintélyének megóvása célaból szükségesnek mutatkozik.

A felfüggesztett személy a felfüggesztés tartama alatt semmiféle hivatási (foglalkozási) működést nem fejthet ki, és a kamara önkormányzatában nem vehet részt.

101. § A kamara fegyelmi bírósága által elrendelt felfüggesztés rendszerint az ügy érdemi részében hozott határozat jogerőre emelkedéséig hatályos, hacsak időközben nem szünettetik meg. A felfüggesztés esetleges megszüntetése kérdésében a fegyelmi bíróság rendszerint az ügy érdemét eldöntő határozatában rendelkezik. Indokolt esetben a fegyelmi bíróság a felfüggesztést megszünteti, és ebben a tárgyban az ügy érdemi eldöntése előtt is, vagy az ügy érdemi eldöntésekor külön végzésben is határozhat.

A felfüggesztés elrendelését és megszüntetését a kamarai névjegyzékbe fel kell jegyezni, és a 77. § utolsó bekezdésének megfelelően közzé kell tenni.

102. § A felfüggesztést elrendelő határozat ellen a terhelt és védője, a megtagadó és megszüntető határozat ellen a közvádlo felfolyamodással élhet. A közvádlnak a megszüntető határozat ellen bejelentett felfolyamodása halasztó hatályú. A felfolyamodás tárgyában a színművészet és filmművészeti tanács haladéktalanul határoz.

B) Felügyeleti intézkedések

103. § A színművészeti és filmművészeti kamara elnöke a kamara tagját a, sértett fél panasza, vagy a hatóság feljelentése alapján határidő kitűzésével igazoló nyilatkozattételre

hívhatja fel. Arra a kamarai tagra, aki a nyilatkozattételt a kitűzött határidőben alapos ok nélkül elmulasztja, a kamara választmánya kétszáz pengőig terjedhető pénzbírságot szabhat ki; a mulasztásnak erre a következményére a felhívásban figyelmeztetni kell.

104. § Azt a kamarai tagot, aki hivatásából (foglalkozásából) folyó kötelességét kisebb mulasztással, rendetlenséggel, vagy egyéb módon szegi meg, de fegyelmi vétség megállapítására nincs alap, a színművészeti és filmművészeti kamara választmánya meghallgatása után szóbeli figyelmeztetésben, súlyosabb vagy indokolt esetben írásbeli megintésben részesítheti.

V. FEJEZET BÜNTETŐ, VEGYES ÉS ÁTMENETI RENDELKEZÉSEK

1. ELJÁRÁSI KIADÁSOK ÉS PÉNZBÍRSÁGOK BEHÁJTÁSA

105. § A színház, illetőleg mozgófényképet előállító és kölcsönzés útján, vagy másként forgalomba hozó vállalat tulajdonosa kihágást követ el, és két hónapig terjedhető elzárással büntetendő, ha:

1. az 1938: XV. tc. 2. §-a első bekezdésének b) pontjában meghatározott foglalkozások körében a 60., illetőleg a 61. § rendelkezése ellenére a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter engedélye nélkül (1938: XV. tc. 2. § utolsó bekezdés) olyan személyt alkalmaz, illetőleg tart alkalmazásban, aki a színművészeti és filmművészeti kamara névjegyzékébe nincs felvéve, vagy akit a névjegyzékből töröltek;

2. az 1938: XV. tc. 2. §-a első bekezdésének b) pontjában meghatározott foglalkozások körében működő alkalmazottjára vonatkozó adatok bejelentése tekintetében a 62. §-ban meghatározott kötelességét megszegi vagy kijátssza.

A kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, a m. kir. rendőrség működésének területén a m. kir. rendőrségnek, mint rendőri büntetőbírósnak hatáskörébe tartozik.

Az 1929: XXX. tc. 59. §-a első bekezdésének 3. pontjában foglalt rendelkezés¹⁴ alkalmazása szempontjából szakminiszternek a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztert kell tekinteni.

106. § A jelen rendelet rendelkezésein alapuló eljárási kiadásokat, fegyelmi pénzbírságokat és egyéb pénzbeli bírságokat a színművészeti és filmművészeti kamara pénztárába kell befizetni.

Az előbbi bekezdésben említett kiadást, illetőleg bírságot megállapító határozat alapján az azt megállapító hatóságnak a végrehajtás elrendelésére irányuló megkeresésére a bírói végrehajtási eljárás szabályai szerint van helye végrehajtásnak.

☞

¹⁴ A közigazgatás rendezéséről szóló 1929. évi XXX. törvénycikk 59. §-a első bekezdésének 3. pontja szerint a rendőri büntető bíraskodás körébe tartozó ügyekben harmadfokon dönt „a belügyminiszter, illetőleg olyan kihágásban, amely valamelyik szakminiszter ügykörébe tartozó ügyben merült fel, a belügyminisztériumban szervezett kihágási tanács. A most említett kihágási ügyet a tanácsülésben az illető szakminiszter által saját tisztviselői köréből kijelölt előadó ismerteti, aki a tanácsnak egyik szavazóbírája is. A közbeeső intézkedéseket és az eljárásnak esetleg szükséges kiegészítését is az illető szakminiszter saját hatáskörében foganatosítja, amelyeket az elévülés szempontjából a rendőri büntetőbírótól eredőknek kell tekinteni. Ezeket az ügyeket a másodfokú hatóság az illető szakminiszterhez terjeszti fel és erről a belügyminiszterhez egyidejűleg jelentést tesz.”

A kamara által a rendes bírósághoz intézett megkeresés teljesítése folytán felmerülő eljárási kiadást a kamara előlegezni köteles.

107. § A színművészeti és filmművészeti kamara első megalakulása alkalmával fel lehet venni a kamara tagjainak névjegyékebe azt is, akinek nincs ugyan meg a jelen rendelet 46. §-ának 1. pontjában megszabott képesítése, de a jelen rendelet hatályba lépésének napján valamelyik állami színháznak rendes tagja, vagy ha az 1938. XV. törvénycikk hatályba lépésének napján, 1938. évi május hó 28. napján az Országos Színészegyesületnek, vagy a Budapesti Színészek Szövetségének rendes tagja volt, feltéve, hogy a felvétel tekintetében a jelen rendeletben meghatározott egyéb követelményeknek megfelel.

108. A színművészeti és a filmművészeti kamara első megalakítására vonatkozó szabályokat külön rendelet állapítja meg.

109. Jelen rendelet kihirdetésének napján (1938. aug. 28.) lép hatályba.

Budapesten, 1938. évi augusztus hó 26-án.

Dr. vitéz Keresztes-Fischer Ferenc s. k.

a miniszterelnöki teendők

ideiglenes ellátásával megbízott

m. kir. belügyminiszter.

Forrás: Magyarországi Rendeletek Tára 1938. Budapest 1938. 1015–1048.

RENDELET A SAJTÓKAMARA FELÁLLÍTÁSÁRÓL (Budapest, 1938. augusztus 28.)

Az első zsidótörvényként is ismert 1938. évi XV. törvénycikk a zsidó származásúak arányát a lapkiadói és újságírói szakmán belül maximum húsz százalékban állapította meg, illetve kimondta, hogy csak azok lehetnek az időszakos és nem időszakos lapok, kiadók szerkesztői és állandó munkatársai, akik a felállítandó Sajtókamara tagjai közé tartoznak. Így az újonnan létrejött kamara feladata lett, hogy az újságírói szakmán belüli, törvényben előírt származási arányokat biztosítsa. A szervezet – amely hamarosan az Országos Magyar Sajtókamara (OMSK) nevet kapta – felállításával kapcsolatos munkálatok vezetését szinte a kezdetektől ellátó Kolosváry-Borcsa Mihály, a Függetlenség című lap főszerkesztője lett a kamara elnöke, az OMSK főtítkárává pedig Gáspár Jenőt, a Nemzeti Újság szerkesztőjét választották meg. Az új érdekképviselő egyik legfőbb feladatának a keresztény nemzeti újságírás monopóliumának megerősítését tekintette és elszántan látott neki a zsidó származásúaktól illetve a „nemzethűség” szempontjából megbízhatatlannak tartott személyektől való „megtisztításnak”. E szempontok figyelembe vételével 1939 folyamán a kamara újságírói szakosztályába 1232 tagot, a kiadóiba 340-et vettek fel, míg az elutasított kérvények száma 1863 volt. Az OMSK emellett tagságának érdekképviselését is igyekezett ellátni, ami bizonyos szociális kérdésekben sikerült is; a háborús cenzúra, a papírkorlátozások és a lapok terjedelmének maximálása terén azonban nem volt képes a szakma szempontjait elfogadtatni a kormányzattal. Ez azonban egyáltalán nem jelentette azt, hogy a kamara vezetésének megromlott volna a viszonya a hatalommal: a szervezet és irányítói a végéig kitartottak a Horthy-, majd a Szálasi-apparátus mellett, sőt a németekkel is szoros együttműködést alakítottak ki. A háború után többek között ezért Kolosváry-Borcsát halálra ítélték és kivégezték, Gáspár pedig tíz évi fegyházbüntetést kapott. A kamara a háború után megszűnt, szerepét az 1945. január-augusztus folyamán megszerveződő Magyar Újságírók Országos Szövetsége (MÚOSZ) vette át.

A közölt dokumentum a Sajtókamara felállítását elrendelő és szervezetét meghatározó miniszteri-umi (miniszterelnöki) rendelet, amelynek végrehajtásáról a 6.080/1938. számú M. E. rendelet intézkedett. E kettő alapján történt az OMSK felépítését és működését igen részletesen körülíró ügyrend megalkotása.

6.070/1938. M. E. SZÁMÚ RENDELET, A SAJTÓKAMARA FELÁLLÍTÁSÁRÓL

Az 1938. XV. tc. 2. §-ában kapott utasítás¹ alapján a m. kir. minisztérium a következőket rendeli:

I. FEJEZET A SAJTÓKAMARA

1. ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. § sajtókamara az időszakos, valamint a nem időszakos lapok kiadóinak, szerkesztőinek és állandó munkaviszonyban álló munkatársainak önkormányzati szervezete.

¹ A társadalmi és gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosításáról szóló 1939. évi XV. törvénycikk (az első zsidótörvény) 2. §-a arról rendelkezett, hogy létre kell hozni a sajtókamarát, illetve a színház- és filmművészeti kamarát. A továbbiakban ahol a főszövegben hivatkozott törvényi vagy rendeleti hely rendelkezéseit külön nem ismertetjük, ott annak tartalma megegyezik a közölt rendeletben/alapszabályban/ügyrendben foglaltakkal.

Állandó munkaviszonyban álló munkatársak alatt érteni kell az újságírókat, közírókat, szépírókat, szakírókat és általában azokat, akik kötelezettség vállalás alapján – díjazásért – hivatásszerűen foglalkoznak azzal, hogy a lap szellemi részének előállításával közreműködjenek.

A sajtókamara székhelye Budapest; hatásköre kiterjed az ország egész területére.

2. § A sajtókamara feladata: az újságírás és a lapkiadás körében a nemzeti szellem és keresztény erkölcs követelményeinek érvényre juttatása és biztosítása, a kamara kötelékébe tartozók testületi és szociális érdekeinek képviselése, hivatásuk erkölcsi színvonalának és tekintélyének megóvása, a hivatásuk gyakorlásával járó jogok védelme, és kötelességeik teljesítésének ellenőrzése, felettük fegyelmi hatóság gyakorlása, állásfoglalás és javaslattevés az újságírással és lapkiadással kapcsolatos kérdésekben. A sajtókamara gondoskodik a munkaközvetítés megszervezéséről, és a tagoknak a sajtó közérdekű szolgáltatásában békés együttműködéséről is.

3. § A sajtókamara működését – a közös ügyeket nem tekintve – különálló újságírói és lapkiadói főosztályban fejt ki. Az újságírói főosztály négy, a lapkiadói főosztály három szakosztályra tagozódik.²

Az újságírói főosztály első szakosztályába tartoznak az időszaki lapok felelős szerkesztői, és az ilyen lapoknál állandó munkaviszonyban álló munkatársak (1. §) közül azok, akiknek főfoglalkozása újságírás; a másodikba a nem időszaki lapok szerkesztésével megbízott munkatársak, és az időszaki vagy nem időszaki lapoknak azok az állandó munkaviszonyban álló munkatársai (1. §) tartoznak, akik az újságírást nem főfoglalkozásként űzik; a harmadikba tartoznak az időszaki vagy nem időszaki lapoknál állandó munkaviszonyban álló munkatársak (1. §), kik tudományos, szépirodalmi, művészeti vagy más szakírói tevékenységgel működnek közre a lap szellemi részének előállításában; végül a negyedik szakosztályba tartoznak az újságírójelöltek.

A lapkiadói főosztály első szakosztályába tartoznak a naponként megjelenő időszaki lapoknak, a második szakosztályba az egy hétnél nem hosszabb időközökben megjelenő időszaki lapoknak, végül a harmadik szakosztályba az egy hétnél hosszabb időközökben megjelenő időszaki lapoknak, és a nem időszaki lapoknak kiadói (1914: XIV. tc. 5. § első bekezdése).³

Az egyes szakosztályok keretében a tagok – különleges foglalkozási érdekeinek érvényre juttatása végett – alosztályokat is alakíthatnak. Alosztály alakítását a főosztály közgyűlése határozza el; a határozat érvényéhez a m. kir. miniszterelnök jóváhagyása szükséges; a m. kir. miniszterelnök alosztály alakítását közgyűlési határozat nélkül is elrendelheti.

4. § A sajtókamara szervei: a főosztályok közgyűlése és választmánya, az igazgatóválasztmány, a szakosztályok taggyűlése, az állandó jelölőbizottság, a tisztikar és a fegyelmi bíróság.

Kiegészítik a sajtókamara szerveinek működését az országos sajtótanács, az egyeztető és a jóléti bizottságok.

² A kamara szervezetét több alkalommal is módosították. A 9.580/1938. M. E. számú rendelet (Szövegét lásd: *Magyarországi Rendeletek Tára* 1938. Budapest, 1938. 2935.) és az azt módosító 5.830/1939. M. E. számú rendelet (Szövegét lásd: *Magyarországi Rendeletek Tára* 1939. Budapest, 1939. 832–835.) egyrészt a szakosztályokba tartozók körét, másrészt pedig a szakosztályok által különböző kamarai testületekbe és bizottságokba delegáltak számát változtatta meg.

³ A sajtóról szóló 1914. évi XIV. törvény cikk.

2. A SAJTÓKAMARA SZERVEI

A) A közgyűlés

5. § A sajtókamara mindkét főosztályának külön közgyűlése van.

Az újságírói főosztály közgyűlésének tagjai: az első szakosztály valamennyi tagja, és a második, valamint harmadik szakosztálynak külön-külön taggyűlésén választott nyolcvan-nyolcvan tagja (közgyűlési kiküldöttek), továbbá a főosztály elnöke és titkára.

A lapkiadói főosztály közgyűlésének tagjai: az első szakosztály valamennyi tagja, és a második, valamint a harmadik szakosztály külön-külön taggyűlésén választott tíz-tíz tag (közgyűlési kiküldöttek), továbbá a főosztály elnöke és titkára.

Mindkét főosztály közgyűlésének tagjai: a sajtókamara elnöke, főtitkára, pénztárosa és ellenőre.

Az újságírójelöltek nem tagjai a közgyűlésnek.

6. § A közgyűlés tárgyai:

1. az ügyrend megállapítása;
2. a tisztikar tagjainak megválasztása;
3. a főosztály választmányának határozata ellen beadott fellebbezés elbírálása, kivéve ha a jelen rendelet a fellebbezés elbírálását más szerv vagy hatóság hatáskörébe utalja;
4. a főosztály évi működéséről szóló jelentés megállapítása;
5. mindaz a tennivaló, amelyet jogszabály a közgyűlés hatáskörébe utasít, úgyszintén az, amelyet a főosztály választmánya döntés végett a közgyűlés elé terjeszt;
6. a javaslattétel a jelen rendelet 2. §-a értelmében a sajtókamara ügykörébe tartozó kérdésekben;

7. jóléti és segélyalap (külön alapok) létesítése.

A közgyűlés által megállapított ügyrendet jóváhagyás végett fel kell terjeszteni a m. kir. miniszterelnökhöz.

7. § Évenként legalább egy rendes közgyűlést kell tartani.

Rendkívüli közgyűlést a kamara elnöke bármikor összehívhat, a közgyűlési tagok egytized részének indítványára pedig az indítvány kézhezvételétől, vagy a választmány határozatára a határozathozataltól számított tizenöt nap alatt rendkívüli közgyűlés összehívása iránt intézkedni köteles.

A közgyűlés nyilvános. Az elnök közérdekből a nyilvánosság kizárását elrendelheti.

A közgyűlés akkor határozatképes, ha a szavazásra jogosult tagoknak legalább egyharmada jelen van. Ha azonban a közgyűlésen a szavazásra jogosult tagok egyharmada nem jelenik meg, harminc nap alatt újabb közgyűlést kell tartani, amely a megjelentek számára tekintet nélkül határoz.

A közgyűlés minden ügyben indítvány alapján határoz. A határozat az indítvány értelmében létrejött, ha a közgyűlés jelenlévő tagjainak többsége az indítvány mellett szavazott, kivéve, ha jogszabály másképp rendelkezik. Határozatlan vagy egyébként érvénytelen szavazat nem vehető figyelembe.

8. § A közgyűlés tárgysorozatát az elnök tizenöt nappal a közgyűlés napja előtt az ügyrendben meghatározott módon közzéteszi. A közgyűlés összehívásának módját és a tárgya-

lást rendjét egyebekben az ügyrend szabja meg. A közgyűlésről jegyzőkönyvet kell készíteni, és annak másolatát az m. kir. miniszterelnökhöz fel kell terjeszteni.

A közgyűlés mindegyik tagja az ügyrendben meghatározott módon írásbeli indítványt terjeszthet elő a főosztály titkáránál. Az ilyen indítványt a közgyűlés tárgysorozatába fel kell venni, kivéve ha az indítvány tárgyánál fogva nem tartozik közgyűlési hatáskörbe.

9. § A közgyűlés határozata ellen – ha jogszabály másként nem rendelkezik – a közhírétételt követő naptól ha pedig a határozatot kézbesítés útján közölték, a kézbesítést követő naptól számított tizenöt nap alatt fellebbezésnek van helye a m. kir. miniszterelnökhöz. Fellebbezési joga van az érdekelt közgyűlési tagnak, továbbá a főügyésznek, és utasítására a főosztály ügyészének. A fellebbezést a kamaránál kell benyújtani.

B) A főosztályok választmánya

10. § Mindkét főosztálynak külön-külön választmánya van, amelynek huszonnégy-huszonnégy rendes és tizenkét-tizenkét póttagja van; ezenfelül tagja a főosztályi választmányoknak a sajtókamara elnöke, főtíkára, pénztárosa, ellenőr, úgyszintén a főosztály elnöke és titkára.

A választmány tagjainak megbízatása három évre szól.

A választmányi tagokat mindkét főosztály szakosztályainak külön-külön tartott taggyűlésen (15. §) választják meg akként, hogy az újságírói főosztály első szakosztálya tizenhat rendes és nyolc póttagot, a második és harmadik szakosztálya pedig négy-négy rendes és két-két póttagot választ.

A választmány tagjait lehetőleg úgy kell megválasztani, hogy a választmányban a fővárosi és vidéki tagok országos számarányuknak megfelelően legyenek képviselve.

A választás részletes szabályait az ügyrend állapítja meg.

Ha valamelyik megválasztott választmányi tag kizárási ok miatt nem működhetik, vagy ha tagsága a megbízás idejének lejártá előtt bármely okból megszűnik, helyébe a kizárást tartamára, illetőleg a megbízás hátralevő idejére a szavazatok többsége szerint sorban következő az a póttag lép, aki legtöbb szavazatot kapott; ha pedig több póttag egyenlő szavazatot kapott, a választmányba behívásuk sorrendjét az elnök határozza meg.

11. § A főosztályok választmányának hatáskörébe tartozik:

1. a közgyűlés határozatainak előkészítése (6. § 5. pontja) és végrehajtása;
2. a főosztály évi költségvetésének, úgyszintén tisztviselői és más alkalmazottai járandóságának és a tagdíjaknak megállapítása;
3. a tagok felvétele és törlése, valamint felügyelet gyakorlása a főosztály tagjai felett;
4. a főosztály tagjainak összeférhetetlensége tárgyában elsőfokú határozás;
5. bizottság alakítása olyan ügyben, amelyre jogszabály rendelkezése, a közgyűlés vagy a választmány határozata bizottság alakítását rendeli;
6. a közgyűlés által létesített jóléti és segélyalap (külön alapok) kezelése;
7. határozat a taggyűlés által eléje terjesztett javaslatok tekintetében, valamint a taggyűlések elé terjesztendő kérdések megállapítása (15. §);

8. mindaz a tennivaló, amelyet jogszabály a főosztályok választmányának hatáskörébe utasít.

12. § A főosztály választmánya legalább negyedévenként tart ülést. Választmányi ülést a kamara elnöke bármikor összehívhat. A választmány ülése rendszerint nem nyilvános.

A választmány akkor határozóképes, ha az elnökön felül a tagok egyharmadrésze az ülésen jelen van. A kamarai elnököt a szakosztály elnöke is helyettesítheti. A választmány minden esetben szótöbbséggel, indítvány alapján határoz.

A főosztályok választmányának határozata ellen a közhírré tételt követő naptól, ha pedig a határozatot kézbesítés útján közölték, a kézbesítést követő naptól számított tizenöt nap alatt a főosztály közgyűléséhez fellebbezésnek van helye. A főosztály választmányának határozata ellen fellebbezésre jogosult az érdekelt és a főügyész, illetőleg utasítására a főosztály ügyésze.

A kamara elnöke azt a választmányi tagot, aki három egymást közvetlenül követő ülésről igazolatlanul távolmarad, a választmány rendes tagjai sorából törli, és helyébe a soron következő póttagot hívja be. Ugyanez az eljárás, ha a választmányi rendes tag kamarai tagsága szünetel, vagy megszűnik.

C) Az igazgatóválasztmány

13. § A sajtókamara igazgatóválasztmánya a két főosztály választmányának tagjaiból áll; hatáskörébe tartozik:

1. a fegyelmi bíróság és az országos sajtótanács tagjainak megválasztása;
2. a fegyelmi bíróság tagjai megválasztására, valamint ügyvitelére vonatkozó részletes szabályok megállapítása;
3. a két főosztály közös tisztviselői és más alkalmazottai járandóságának, úgyszintén a sajtókamara költségvetésének viseléséhez a főosztályok részéről arányos hozzájárulás mértékének megállapítása;
4. a zárszámadás felülvizsgálása és jóváhagyása, továbbá határozás a sajtókamara vagyonszerzése, valamint vagyonának megterhelése és elidegenítése tárgyában.

14. § Az igazgatóválasztmány működésére és határozata ellen használható jogorvoslatra nézve a 12. §-ban foglalt rendelkezéseket megfelelően kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy az igazgatóválasztmány határozata ellen a m. kir. miniszterelnökhöz van fellebbezésnek helye, és közérdekből a határozat ellen fellebbezésre a kamara főügyésze jogosult. A fellebbezést a kamaránál kell benyújtani.

D) A szakosztályok taggyűlése

15. § A taggyűlésen az egyes szakosztályok tagjai vesznek részt. Elnökét és titkárát mind-egyik szakosztály – az ügyrendben meghatározott módon – saját kebeléből választja meg.

A taggyűlés feladata:

1. a közgyűlés kiküldötteinek (5. §),

2. a főosztályok választmányi tagjainak (10. § harmadik bekezdése),
3. az állandó jelölő bizottság tagjainak (19. §),
4. az egyeztető bizottság tagjainak (33. §),
5. a jóléti bizottság tagjainak (36. §) megválasztása,
6. javaslattétel a szakosztály keretébe tartozó szakkérdések, valamint jóléti és egyéb – a szakosztály tagjait érintő – kérdések tárgyában a főosztály választmányához.

16. § A taggyűlést a sajtókamara elnöke vagy a főosztály elnöke hívja össze a 15. § 1., 3., 4. és 5. pontjában meghatározott esetben, ha közgyűlési kiküldött, az állandó jelölő bizottság, az egyeztető vagy jóléti bizottság tagjának megválasztása válik szükségessé, a 15. § 2. pontjában meghatározott esetben pedig annak a naptári évnek utolsó negyedében, de legalább két hónappal a naptári évnek a vége előtt, amelyben a választmány tagjainak megbízatása véget ért.

A taggyűlést a 15. § 6. pontjában meghatározott esetben a szakosztály elnöke hívja össze és vezeti.

A taggyűlésen részvételi és szavazati joguk van a szakosztály tagjainak, akik az illető szakosztály névjegyzékében helyet foglalnak, kivéve azokat, akiket a jelen rendelet az önkormányzatban részvételtől kizár (45., 74. és 76. §).

17. § A taggyűlés a közgyűlési kiküldötteket, valamint a főosztály választmányának, az állandó jelölő bizottságnak, az egyeztető és jóléti bizottságnak tagjait titkos szavazás útján szótöbbséggel választja meg.

18. § A taggyűlés a 15. § 6. pontjában meghatározott javaslattétel céljából értekezletet tart; javaslatát a főosztály választmányához terjeszti fel.

Bármelyik főosztály választmánya elhatározhatja, hogy a főosztály keretébe tartozó szakosztály – valamely elvi vagy egyéb fontos kérdésben a szakosztály tagjai állásfoglalásának megismerése végett – a taggyűlés keretében értekezletet tartson, és véleményét nyilvánítsa.

A taggyűlés egybehívására és az értekezlet megtartására vonatkozó szabályokat egyébként az ügyrend állapítja meg.

E) Az állandó jelölő bizottság

19. § Az állandó jelölő bizottság feladata a kamarai tisztikar választásának előkészítése. A bizottság hét tagból áll; elnöke a m. kir. miniszterelnök által kiküldött miniszteri megbízott; két tagot az újságírói főosztály első szakosztálya, ugyancsak két tagot a lapkiadói főosztály első szakosztálya választ és küld a bizottságba; két tagot pedig a sajtókamara tagjai közül a miniszteri megbízott jelöl ki.

20. § Az állandó jelölő bizottságot a miniszteri megbízott hívja össze. A bizottság szótöbbséggel állapítja meg a jelöltek névsorát. Szavazategyenlőség esetében az elnök is szavaz; ha pedig az elnök nem tagja a sajtókamarának, sorsolás dönt.

A névsorban minden tisztségre három-három jelölt nevét kell felvenni a közgyűlés tagjai közül.

Az állandó jelölő bizottság elnöke a jelöltek névsorát aláírásával látja el és a választások

megejtése végett a főosztályok elnökeinek küldi meg. Az így megküldött névsort a választások megejtésénél szavazólapként kell használni.

21. § Megválasztottaknak azokat kell kijelenteni, akik a legtöbb szavazatot kapták. Egyenlő szavazat esetében sorshúzás dönti el, hogy ki legyen a megválasztott.

A jelölésnél és a választásnál lehetőleg figyelemmel kell lenni a fővárosi és a vidéki kamarai tagok számarányára.

A választásról jegyzőkönyvet kell készíteni, abban a szavazatok megszámlálásának eredményét és a szavazat lefolyásának egyéb lényeges mozzanatait fel kell jegyezni. A jegyzőkönyvet az elnök és a jegyzőkönyvvezető írja alá.

A választás részletes szabályait egyébként az ügyrend állapítja meg.

F) A tiszttakar

22. § A sajtókamara tiszttakara: az elnök, a két alelnök, akik a két főosztály elnökei, - a főtitkár, a titkárok, a főügyész, az ügyészek, a pénztáros és az ellenőr. Az elnököt a m. kir. miniszterelnök által kijelölt három személy közül, a tiszttakar közös tagjait az állandó jelölő bizottság által kijelölt személyek közül a két főosztály közgyűlése külön-külön tartott ülésen, a főosztály tisztviselőit pedig a főosztály közgyűlése választja; az elnököt, a két alelnököt, a főtitkárt, a pénztárost és az ellenőrt a sajtókamara székhelyén lakó kamarai tagok közül, a főügyészt pedig a kamara székhelyen lakó - gyakorlat folytatására jogosult - gyakorló ügyvédek sorából kell választani.

A tiszttakar tagjainak megbízatása három évre szól.

23. § A sajtókamara elnöke törvényes képviselője a kamarának, mint közjogi testületnek, és mint vagyoni jogi személynek; elnököl a főosztályok közgyűlésein és választmányi ülésein. Ezeken az üléseken az elnöklésben az alelnökök is helyettesíthetők. Az igazgatóválasztmány ülését a sajtókamara elnöke vezeti; esetenként ő elnökön a szakosztályok taggyűlésein is.

Elnöki minőségéből folyó tennivalói ellátásán felül hatáskörében tartozik különösen:

1. helyettes kijelölése, ha valamelyik alelnök vagy a tiszttakar tagja akadályozva van;
2. békés kiegyenlítés megkísérlésének előkészítése a sajtókamara tagjai között felmerülő személyi viszonyból származó egyenetlenség esetében az érdekeltek megidézése és meghallgatása útján;
3. utalványozás az ügyrendben meghatározott keretben.

Ha az elnök arról értesül, hogy valamelyik kamarai tag eljárása vagy magaviselete hivatása teljesítése tekintetében, vagy általában a sajtó közérdekű szolgálata követelményeinek érvényre juttatása, illetőleg az újságírói vagy lapkiadói testület tekintélyének megóvása szempontjából kifogás alá esik, a kamarai tagot maga elé idézheti és megfelelő figyelmeztetésben részesítheti.

Az elnök örökös afelett, hogy a sajtókamara a jogszabályban meghatározott hatáskörét túl ne lépje.

24. § A főtitkár vezeti a sajtókamara irodáját; az elnök irányítása mellett ellátja a kamara igazgatási és ügyviteli tennivalóit, és elkészíti a közgyűlés, a főosztályok választmánya, valamint az igazgatóválasztmány ülésének jegyzőkönyveit. A közgyűlés, a főosztályok vá-

lasztmánya és az igazgatóválasztmány határozatait írásba foglalja, és azok végrehajtásáról gondoskodik.

A főügyész fegyelmi ügyekben a közzéadó tennivalóit látja el, és a sajtókamarát peres, valamint nem peres ügyekben képviseli bíróság vagy hatóság előtt. A közgyűlésen, a főosztályok választmányának és az igazgatóválasztmánynak ülésén tanácskozási joga van, és a hozott határozatok ellen közérdekből fellebbezéssel élhet.

A titkárok és ügyészek tennivalóikat a főtitkár, illetőleg a főügyész irányítása mellett végzik.

A pénztáros feladata a vagyoni értékek kezelése körébe tartozó tennivalók végzése.

Az ellenőr a vagyoni értékek kezelésének ellenőrzője.

A tisztikartagjainak ügykörére vonatkozó részletes szabályokat az ügyrend állapítja meg.

25. § Az elnök, az alelnökök és a választmányi tagok az ügykörükbe tartozó tennivalók ellátásáért díjazásban nem részesülhetnek; a kamara megbízásából teljesített eljárásuk során felmerült készkiadásait azonban kérelmükre meg kell téríteni.

A tisztikar többi tagja és a kamara más alkalmazottai részére a választmány, a kamara közös tisztviselőit illetőleg pedig az igazgatóválasztmány évi fizetést állapít meg.

26. § Ha a tisztikar tagjának tisztsége a megbízatás idejének lejártá előtt bármilyen okból megszűnik, a megbízatás hátralévő idejére új választásnak van helye.

G) A fegyelmi bíróság

27. § A fegyelmi bíraskodást a sajtókamara tagjai felett elsőfokon a sajtókamara fegyelmi bírósága gyakorolja.

A sajtókamara fegyelmi bíróságának elnöke a kamara elnöke; a bíróság az elnökön felül húsz rendes tagból és tíz póttagból áll. A fegyelmi bíróság tagjait az igazgatóválasztmány a két főosztály közgyűlésének tagjai közül titkos szavazással választja arra az időre, amelyre a főosztályok választmánya tagjainak megbízatása szól; a választást akként kell megejteni, hogy tíz rendes és öt póttag az újságírói főosztály, ugyanannyi rendes- és póttag pedig a lapkiadói főosztály tagjai közül kerüljön ki.

A sajtókamara fegyelmi bírósága az elnökből és négy tagból alakuló ötös tanácsban jár el. A tanács elnöke a kamara elnöke vagy helyettese, és mindkettőjük akadályoztatása esetében az elnök által – esetleg előre meghatározott időszakra – kijelölt tag. A tanács tagjait, az előző bekezdés rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával, a sajtókamara elnöke előre meghatározott időszakra hívja be, és előre gondoskodik a behívott tagok helyettesítéséről is. Szükség esetében több fegyelmi tanácsot lehet alakítani. A tanácsokat úgy kell megalkotni, hogy azokban tagként az újságírói főosztály és a lapkiadói főosztály tagjai egyenlő számban legyenek képviselve.

A fegyelmi bíróság tagjai megválasztásának, valamint ügyvitelének részletes szabályait az igazgatóválasztmány állapítja meg.

28. § A sajtókamara fegyelmi bírósága felett másodfokon a fellebbviteli fegyelmi bíraskodást az országos sajtótanács gyakorolja.

A másodfokú fegyelmi bíróság határozata végérvényes.

3. AZ ORSZÁGOS SAJTÓTANÁCS

29. § Az országos sajtótanács székhelye Budapest; a működésével járó ügyviteli tennivalók ellátása iránt a sajtótanács elnöke intézkedik.

A sajtótanács azokban az ügyekben jár el, amelyeket a jelen rendelet hatáskörébe utasít. Ezenfelül hatóságok megkeresésére sajtószakkérdésekben véleményt nyilvánít.

Az országos sajtótanács elnökét és elnökhelyetteseit a m. kir. miniszterelnök három évi tartamra nevezi ki. Tagjait felerészben a m. kir. Közigazgatási Bíróság elnöke a Közigazgatási Bíróság ítélőbírái sorából – ugyancsak három évi időtartamra – jelöli ki, felerészben pedig a sajtókamara igazgatóválasztmányja – a közgyűlés tagjai közül három évi időtartamra – titkos szavazással választja meg.

A sajtótanács tagjait úgy kell megválasztani, hogy abban a szakosztályok tagjai az igazgatóválasztmány összetételének megfelelő (10., 13. §) arányszámhoz jussanak; annyi tagot kell kijelölni, illetőleg megválasztani, hogy legalább három tanács legyen megalakítható, és minden fegyelmi bírósági rendes tag akadályoztatására számítva, póttagot is kell kijelölni, illetőleg megválasztani.

A sajtótanács az elnökön felül két bírósági és két kamarai választott tagból alakuló tanácsülésben határoz. A választott tagok közül az egyiknek az újságírói főosztályba, a másikkal pedig a lapkiadói főosztályba kell tartoznia. A tanács tagjait esetenként a tanács elnöke hívja meg.

30. § Aki az állandó jelölő bizottságnak vagy a sajtókamara fegyelmi bíróságának tagja, nem lehet a sajtótanácsnak a tagja. Nem lehet továbbá a sajtótanács tagja a főosztály választmányának és a tisztikarnak tagja sem.

31. § A sajtótanács választott kamarai tagjaira ebben a minőségükben a felettük való fegyelmi bíraskodás tekintetében a felelősség, úgyszintén a fegyelmi eljárás, elmozdíthatatlanság, függetlenség és a tanács körén belül az együttalkalmazást kizáró rokonsági viszony tekintetében, valamint abban a tekintetben, hogy érdekelttség okából mely ügyek elintézésében nem vehetnek részt, a kir. ítélőbírákra nézve irányadó szabályokat megfelelően kell alkalmazni. A sajtótanács választott kamarai tagjainak fegyelmi ügyei a sajtótanács teljes ülésének hatáskörébe tartoznak.

A sajtótanács ülésén résztvevő azokat a választott kamarai tagokat, akik nem laknak Budapesten, útiköltség és napidíj illeti meg; részükre útiköltség és napidíj címen a II. fizetési csoportba sorozott kir. ítélőbíráknak járó illetményt lehet megállapítani. Az e címen megállapított, a sajtókamara pénztárából kiutalt, és felvett összeget az ügyrendben foglalt szabályok szerint kell elszámolni.

32. § A sajtótanács a hatáskörébe utalt ügyekben felmerülő vitás elvi kérdéseket teljes ülésben dönti el, ugyancsak teljes ülésben jár el véleménynyilvánítás (29. §), és választott kamarai tagjai felett gyakorolt fegyelmi bíraskodás (31. § első bekezdése) esetében. A teljes ülés az országos sajtótanács elnökéből és rendes tagjaiból alakul.

A teljes ülés tárgyául kitűzött kérdés megvitatásában és a szavazásban – a sajtótanács elnökét nem számítva – a tanács bírói és választott kamarai tagjai egyenlő számban vesznek részt.

Ha a teljes ülésen megjelent bírói tagok száma nagyobb, mint a választott kamarai tagoké, a kinevezés sorrendjében fiatalabb bírák, ha pedig a kamarai tagok száma nagyobb, az

életkor szerint fiatalabb kamarai tagok közül annyi nem vehet részt az elvi kérdés megvitatásában és a tanácskozásban, amennyivel a bírói vagy a kamarai tagok száma egymást kölcsönösen meghaladja. A sajtótanácsnak azt a választott kamarai tagját, akit fegyelmi vétség terhel (31. § első bekezdése), a teljes ülés megalakításánál figyelmen kívül kell hagyni.

A teljes ülésen a sajtótanács elnöke vagy helyettese elnököl.

A sajtótanács teljes ülése akkor határozatképes, ha azon az elnökön felül a tanácsnak legalább 5 bírói és öt kamarai tagja résztvesz. Az előadót az elnök jelöli ki; az előadónak az elvi kérdés megvitatásában, illetőleg a szavazásban részvétele kötelező.

4. EGYEZTETŐ BIZOTTSÁGOK

33. § Egyeztető bizottságot kell alakítani, ha a sajtókamara tagjai között munkaviszonyból származó olyan egyenetlenség vagy érdekellentét merül fel, amely a békés együttműködést a sajtó közérdekű szolgálatában veszélyezteti, vagy akadályozza.

A bizottság tagjaiul a sajtókamara mindegyik szakosztálya taggyűlésen tíz-tíz tagot választ. Ha a felek az egyeztető bizottság közreműködését igénybeveszik, a megválasztott tagok névsorából két-két tagot jelölnek ki az ügyükben eljáró egyeztető bizottságba, amely a sajtókamara tagjai közül választja meg elnökét. Ha az elnök személyére nem tudnak meggyezni, a kamara elnöke jelöli ki a bizottság elnökét ugyancsak a kamarai tagok közül.

A bizottság a kamarán kívülálló olyan szakférfiak bevonásával is tanácskozhatnak, akiknek közreműködésétől jó eredmény várható.

34. § Az egyeztető bizottság előtt az eljárás nincs alaki szabályhoz kötve; véget ér, ha a felek között egység jött létre, vagy ha az egyeztetés nem vezetett eredményre.

Az egyeztető bizottságok működéséről a sajtókamara elnöke évenként a m. kir. miniszter-elnöknek összefoglaló jelentést tesz.

5. JÓLÉTI BIZOTTSÁGOK

35. § A sajtókamara főosztályai a tagok szociális és jóléti érdekeinek előmozdítására külön-külön jóléti bizottságokat alakítanak.

A jóléti bizottság feladata különösen: betegsegélyező- és szanatóriumegyletek, a kamarai tagok gyermekei részére nevelő otthonok, a többgyermekes tagok részére pedig országos családipótlék-pénztár létesítése, továbbá munkaközvetítő irodák felállítása, úgyszintén az elagott vagy más okból munkaképtelen újságírók és munkatársak, azok családtagjai és hátramaradottai részére otthonok létesítése, a nyugdíj- és kegydíjügy tárgyában véleményeknek és javaslatoknak előterjesztése a főosztály választmányához.

36. § A jóléti bizottság elnöke a főosztály elnöke, húsz-húsz tagját a szakosztályok taggyűlése választja akként, hogy az újságírói főosztály első szakosztálya tizenegy, a többi szakosztályok három-három tagot, a lapkiadói főosztály első szakosztálya tizenkét, a második és harmadik szakosztálya pedig négy-négy tagot választ.

A bizottság működésére vonatkozó részletes szabályokat az ügyrend állapítja meg.

6. FELÜGYELET A SAJTÓKAMARA FELETT

37. § A sajtókamara felett a főfelügyeletet a m. kir. miniszterelnök gyakorolja.

A sajtókamara köteles minden év elején megelőző évi működéséről, úgyszintén a sajtókamara feladatának körébe vágó kérdésekben szerzett tapasztalatairól részletes jelentést tenni a m. kir. miniszterelnöknek.

38. § A sajtókamara köteles minden olyan kamarai határozatot, amely a kamara tagjaira a költségvetés kereten túlterjedő vagyoni megterhelést jelent, tizenöt napon belül a m. kir. miniszterelnökhöz felterjeszteni. Köteles továbbá az évi költségelőirányzatot a kamara költségvetési évének kezdetét megelőző hónap első napjáig, a zárszámadást pedig a számadási év befejezését követő negyedik hónap első napjáig a m. kir. miniszterelnökhöz felterjeszteni.

A sajtókamara tagjaira a költségvetés keretén túlterjedő vagyoni megterhelést jelentő határozat, úgyszintén a költségvetés és a zárszámadás a miniszterelnök jóváhagyásával érvényes. Ha a m. kir. miniszterelnök a határozat, illetőleg a költségvetés vagy zárszámadás felterjesztésétől számított harminc nap alatt nem nyilatkozik, úgy kell tekinteni, hogy a jóváhagyást megadta.

A költségelőirányzat összeállításának és az esetleges külön alapok kezelésének részletes szabályait az ügyrend állapítja meg.

39. § Ha a sajtókamara nem a költségvetésének, vagy amíg nincs jóváhagyott költségvetése, nem az előző évi költségvetésének keretében gazdálkodik, a m. kir. miniszterelnök a sajtókamara háztartásának vagy gazdálkodásának ellenőrzése, rendbehozása, vagy a kamara bevételeinek és kiadásainak megfelelő keretek köze szorítása céljából, esetenként meghatározott jogkörrel, megbízottat küldhet ki.

40. § A m. kir. miniszterelnök hivatalból megsemmisítheti a sajtókamara határozatát (választását), amennyiben az jogszabályba ütközik, vagy ha a határozat nincs összhangban a sajtó közérdekű szolgálatának követelményeivel, avagy ha veszélyezteti az önkormányzat közérdekű működését.

Ha a sajtókamara ismétlen újból ugyanolyan határozatot hoz, mint amelyet a m. kir. miniszterelnök megsemmisített, vagy ha a jogszabállyal egyébként szembehelyezkedik, vagy az állam érdekét veszélyeztető magatartást tanúsít, vagy a hatáskörébe tartozó tennivalók elvégzésére tartósan képtelenné válik, a m. kir. miniszterelnök a sajtókamara önkormányzatának felfüggesztésével a kamarához miniszteri megbízottat küld ki. Miniszteri megbízottul a kamarai tisztikar valamelyik tagját is ki lehet küldeni.

A felfüggesztés előtt a sajtókamara igazgatóválasztmányát lehetőleg meg kell hallgatni.

A miniszteri megbízott látja el a sajtókamara szerveinek tennivalóit az általa kijelölt kamarai tagok és tisztviselők közreműködésével, vagy szükséghez képest egyéb célravezető módon. Jogkörét egyébként a m. kir. miniszterelnök állapítja meg.

A kamarai önkormányzat felfüggesztése esetében a fegyelmi bíráskodást az erre a célra alakult ideiglenes öttagú fegyelmi tanács látja el. Ennek a fegyelmi tanácsnak az elnöke a miniszteri megbízott; tagjai és póttagjai felerészben a m. kir. Közigazgatási Bíróság ítélőbírái, felerészben pedig a sajtókamara tagjai. Az előbbi két tanácstagot és póttagot a m. kir. Közigazgatási Bíróság elnöke jelöli ki, az utóbbi két tanácstagot és póttagot pedig a m. kir. miniszterelnök nevezi ki. Az öttagú fegyelmi tanács a kamarai fegyelmi bíróság eljárására megállapított szabályok szerint működik; határozata ellen jogorvoslatnak helye nincs.

II. FEJEZET A SAJTÓKAMARA TAGJAINAK MŰKÖDÉSE

1. A TAGOK MŰKÖDÉSÉNEK ÁLTALÁNOS FELTÉTELEI

41. § Akár időszakai, akár nem időszakos lap kiadója, szerkesztője, vagy a lapnak állandó munkaviszonyban álló munkatársa csak az lehet, aki a sajtókamara valamelyik főosztályának névjegyzékébe fel van véve, vagy akinek a névjegyzékbe felvételét alkalmaztatása eseteére kilátásba helyezte.

A kamara tagjai részére tagsági igazolványt állít ki, amelyben a foglalkozás pontosan meg van jelölve, és amely azt is feltünteti, hogy a tag a sajtókamara melyik főosztályába, illetőleg szakosztályába tartozik.

Az igazolvány érvénye egy évre szól, és ennek lejártával meg kell újírtani. Ugyancsak meg kell újírtani az igazolványt abban az esetben is, ha a kamarai tagot foglalkozási körének megváltozása következtében másik főosztályba, vagy ugyanannak a főosztálynak keretében másik szakosztályba osztották be.

2. A FELVÉTEL ÁLTALÁNOS FELTÉTELEI

42. § A sajtókamara főosztályának névjegyzékébe csak azt a magyar állampolgárt lehet felvenni:

1. aki huszonegyedik életévét betöltötte;
2. aki legalább középiskolai érettségi vizsgát tett, vagy ezzel egy tekintet alá eső képzettséget szerzett;
3. aki a felvétel évére járó tagsági díj negyedének, ha pedig az évi tagsági díj összegét a felvétel kérésekor meg nem állapítottak meg, a megelőző évre megállapított tagsági díj negyedének megfelelő összeget a felvétel kérésekor megfizeti;
4. akivel szemben a névjegyzékbe felvételt kizáró ok nem áll fenn;
5. ezenfelül a jelen rendelet hatálybalépésétől számított négy év elteltével az újságírói főosztály első szakosztályába tagként felvételnek az is feltétele, hogy a felvételt kérő kérelmét megelőzően az újságírójelöltek névjegyzékébe három éven át fel volt véve.

Az 1938:XV. tc. 4. §-ának első bekezdése alá eső személyeket⁴ csak olyan számban lehet felvenni a főosztályok névjegyzékébe, hogy számuk az illető osztály összes tagjai számának húsz százalékát ne haladja meg. A jelen bekezdés korlátozó rendelkezését a szakosztályok megalakításánál is megfelelően kell alkalmazni.

A jelen § első bekezdésének 2. pontjában meghatározott kellék nem vonatkozik idősza-

☞

⁴ Az 1938:XV. tc. 4. §-a a következőképp rendelkezik: „4. § A sajtókamara, úgyszintén a színművészeti és filmművészeti kamara tagjaiul zsidók csak olyan arányban vehetők fel, hogy számuk a kamara összes tagjai számának húsz százalékát ne haladja meg.

Ebbe a húsz százalékba nem lehet beleszámítani:

a) a hadirokkantat, a tűzharcost, továbbá hősi halált halt szülőnek gyermekét és a hadiözyegyet;
b) azt, aki az 1919. évi augusztus hó 1. napja előtt tért át valamely más bevett felekezetbe és megszakítás nélkül ugyanennek a felekezetnek a tagja;
c) a b) pont alá eső szülőnek olyan leszármazóját, aki nem az izraelita felekezet tagja.”

ki lap olyan munkatársára, akinek főfoglalkozása az újságírás, és nem időszaki lap szerkesztésével megbízott munkatársára, ha ebben a munkakörben a jelen rendelet hatálybalépése előtt legalább három évig működött.

Különös méltánylást érdemlő esetben az első bekezdés 2. és 3. pontjában meghatározott kellék alól az illető főosztály választmánya felmentést adhat.

43. § Nem lehet felvenni a főosztályok névjegyzékébe azt, aki:

1. az állami rend ellen (1938: XVI. tc. 1. §), vagy nyereségvágyból elkövetett bűncselekmény miatt bűnvádi eljárás alatt van, vagy akit az állami rend ellen, vagy nyereségvágyból elkövetett bűncselekmény miatt tíz éven belül jogerősen elítéltek, avagy három éven belül rágalmazás vagy becsületsértés vétsége miatt jogerősen szabadságvesztésbüntetésre ítélték;

2. hivatalvesztést (1878: V. tc. 55. §) kimondó jogerős büntetőbírói ítélet, vagy a foglalkozás gyakorlatától felfüggesztést vagy elmozdítást kimondó jogerős fegyelmi bírói határozat hatálya alatt van, felfüggesztés esetében a felfüggesztés tartama alatt;

3. a főosztály névjegyzékébe előző felvétel alapján bejegyeztetvén, az előző tagságának idejében esedékessé vált kamarai tagsági díjat a felvételi kérelem előterjesztése előtt nem fizette meg;

4. az újságírás és lapkiadás tisztességével, tekintélyével vagy jóhírnevével össze nem férrő foglalkozást folytat.

Rágalmazás vagy becsületsértés miatt elítélés esetében, valamint a tagdíjhátralék miatt fennálló kizárási okból az illető főosztály választmánya különös méltánylást érdemlő esetben felmentést adhat.

3. A TAGSÁGI DÍJ

44. § A sajtókamara két főosztályának névjegyzékébe bejegyzett tagok a kamara kiadásainak fedezésére tagsági díjat kötelesek fizetni.

A kamarai tagdíjat a tagok vagyoni teherviselőkéességéhez, úgyszintén újságírói vagy lapkiadói foglalkozásukból származó keresetükhöz, és a kamara szükségleteihez mérten a főosztályok választmányai külön-külön állapítják meg. A tagsági díj kivetésének és behajtásának szabályait az ügyrend állapítja meg.

45. § Az a kamarai tag, aki a naptári év végéig esedékessé vált kamarai tagsági díjat nem fizeti meg, a következő évben a hátralékos tagsági díj megfizetéséig a sajtókamara önkormányzatában nem vehet részt. Ehhez képest sem a közgyűlésen, sem a választmányok ülésen, sem taggyűlésen, sem bizottsági ülésen, sem a kamara más szervének ülésén nem vehet részt, kamarai választás vagy kijelölés alapján nem működhetik, kamarai választásban választási jogot nem gyakorolhat, a kamara bizottságainak, választmányainak, a tisztikarnak, a kamara fegyelmi bíróságának vagy a sajtótanácsnak, és semmiféle más kamarai önkormányzati szervnek tagjává nem választható meg (16. § utolsó bekezdése, 76. §).

Az előző bekezdésben meghatározott kizáró ok nem áll fenn, ha a kamarai tagsági díjnak vagy egy részének megfizetésére a kamara tagja halasztást kapott, feltéve, hogy az elhalasztott fizetést kellő időben teljesíti.

Törölni kell a névjegyzékből azt a kamarai tagot, aki az előző évi esedékes kamarai tag-

sági díjat a következő év végéig sem fizeti meg. Meg kell azonban a törlési eljárást szüntetni, ha a kamarai tag utólag, de meg a törlésnek a hivatalos lapban közzététele előtt az esedékessé vált kamarai tagdíját – a késedelmi kamattal, és az esetleg felmerült költséggel együtt – megfizeti.

Ha a fizetéssel késedelmes kamarai tag a tisztikar tagja, az igazgatóválasztmány az ilyen tagot ajánlott levélben felhívja, hogy fizetési kötelezettségének tizenöt nap alatt tegyen eleget. Ennek a határidőnek eredménytelen eltelte után a tisztikar tagját úgy kell tekinteni, mint aki tisztségéről lemondott. Utódjának megválasztása, illetőleg helyettesítése iránt haladéktalanul intézkedni kell; a tisztikar tagja azonban utódjának megválasztásáig, vagy helyettesének kijelöléséig az ügyköréhez tartozó tennivalókat köteles ellátni.

4. A FELVÉTELI ELJÁRÁS

46. § A felvétel tárgyában a főosztály választmánya határoz; e célból a választmány – szükséghez képest – havonta tart ülést.

A választmány a felvétel tárgyában rendszerint a kamara főtítkárának, illetőleg a főosztály titkárának előadása alapján határoz; az elnök azonban az ügy előadásával más tagot is megbízhat. A felvételt elrendelő határozatban a felvett tagnak főosztályba és szakosztályba sorozása tekintetében is rendelkezni kell.

A választmány határozatát a felvételt kérelmező félnek, ha a kamara főügyésze (ügyésze) a tanácsülésen nem volt jelen, neki is kézbesítteti, továbbá a budapesti kir. ügyészségnek megküldi.

47. § A felvétel megtagadását meg kell indokolni.

A felvételt megtagadó határozat ellen a felvételt kérő, a felvételnek helytadó, vagy az azt megtagadó határozat ellen a kamara főügyésze (ügyésze) és a kir. ügyészség a kézbesítéstől, illetőleg közléstől számított tizenöt nap alatt fellebbezéssel élhet az országos sajtótanácshoz.

Ha a kamarai tagok névjegyzékébe felvett személyre nézve a bejegyzés után derül ki, hogy a felvételt valamely kellék hiánya vagy kizáró ok miatt meg kellett volna tagadni, ebben a kérdésben és megfelelő esetben a törlés tárgyában is az illető főosztály választmánya határoz; határozathozatal előtt az érdekeltet meg kell hallgatni. A határozat ellen az országos sajtótanácshoz fellebbezésnek van helye.

5. A FELVÉTEL KILÁTÁSBA HELYEZÉSE

48. § Az, akit a lapvállalat kiadóként, szerkesztőként, vagy állandó munkaviszonyban álló munkatársként kíván alkalmazni, a munkaadóval együtt kérheti a sajtókamarától, hogy a névjegyzékbe felvételét alkalmaztatása esetére kilátásba helyezze. A kérvényre, a kérelem előterjesztésére, a kamara eljárására és a kérelem elintézésére megfelelően kell alkalmazni a felvételre irányadó szabályokat (40–45. §). Ha a kamara a felvételt kilátásba helyezte, a névjegyzékbe felvételt utóbb az alkalmaztatás bejelentése esetében nem lehet megtagadni, amennyiben a felvétel törvényes előfeltételei változatlanul fennállanak. A felvételt kilátásba

helyező határozat hatálya megszűnik, ha a felvételt a határozat kézbesítésétől számított három hónap alatt nem kéri.

6. A TAGOK NYILVÁNTARTÁSA

49. § A sajtókamara a tagokról főosztályonként és szakosztályonként elkülönített névjegyzéket vezet.

Az év folyamán előforduló változásokat – a kamara egyik főosztályából vagy egyik szakosztályából a másikba átlépést, törlést, új bejegyzést – a névjegyzékbe be kell vezetni, és minden év január hó első napjának megfelelő névjegyzékeket minden év február havának 1. napjáig a m. kir. miniszterelnökhöz fel kell terjeszteni.

50. § Ha a sajtókamara bejegyzett tagja az egyik főosztályból a másik főosztályba óhajt átlépni, úgyszintén ha a kamarai főosztályok valamelyik szakosztályából a másikba beosztását kéri, saját főosztályánál átjegyzésre irányuló kérelmet terjeszt elő. Az átjegyzési kérelmet a kamarai tag saját főosztálya – véleményének nyilvánítása mellett – átteszi a kérelem tárgyában határozó főosztály választmányához.

A jelen rendelet hatálybalépésétől számított négy év elteltével az újságírói főosztály első szakosztályába beosztását csak az a tag kérheti, aki megelőzően három éven át az újságírójelöltek névjegyzékébe fel volt véve.

Ha az átjegyzést kívánó kamarai tag nem tett eleget a kamara irányában fennálló kötelezettségének, a kérelem teljesítését a kötelezettség teljesítésétől lehet függővé tenni.

A kérelem tárgyában annak a főosztálynak a választmánya, határoz, amelybe a kamarai tag átjegyzését kéri, és határozatát haladéktalanul közli a kamara főtítkárával. Az átjegyzésnek a névjegyzékbe vezetése végett a főtítkár intézkedik.

Az átjegyzés tárgyában hozott határozat ellen a folyamodó és a kamara főügyésze, vagy utasításra a kérelem tárgyában határozó főosztály ügyésze fellebbezhet az országos sajtótanácsához.

7. ÚJSÁGÍRÓJELÖLTEK

51. § Akár időszakai, akár nem időszakai lapnál újságírójelöltet lehet alkalmazni.⁵

Az újságírójelölti gyakorlat célja ama készségnek és gyakorlati ismereteknek megszerzése, továbbá annak a testületi szellemnek elsajátítása, amely a sajtó közérdekű szolgálatának érdekében az újságírói foglalkozás tisztaságához szükséges.

Az újságírójelölt gyakorlatát az ügyrendben meghatározott módon a sajtókamara ellenőrzi, különösen az újságírójelöltet alkalmazó lapvállalat főnökének vagy újságírónak aláírásával igazolt tevékenységi kimutatás, továbbá az újságírójelölt magaviseletéről félévenként a sajtókamarához előterjesztendő jelentés alapján.

α

⁵ Az 1940. április 14-én életbe lépett 2.700/1940. M. E. számú rendelet következtében az 51. § első bekezdése hatályát veszítette. A rendelet 1. §-a emellett arról is intézkedett, hogy újságíró-jelöltet csak naponta megjelenő lapnál – illetve a kamara által engedélyezett kivételes esetben hetenként legalább egyszer megjelenő hírlapnál – lehet alkalmazni. *Magyarországi Rendeletek Tára* 1940. Budapest, 1940. 654.

52. § Az újságírójelölti gyakorlat – a felvétel tárgyában kelt jogerős határozat napjától számított – három év. Ezt a gyakorlati időt megszakításokkal is el lehet tölteni.

53. § Az újságírójelöltek névjegyzékébe azt a tizennyolcadik életévet betöltött magyar állampolgárt lehet felvenni, aki Magyarország területén lakik, legalább középiskolai érettségi vizsgát tett, vagy ezzel egy tekintet alá eső képzettséget szerzett, és valamelyik lapvállalatnál újságírói gyakorlatba lepott, és akinek magaviselete sem hazafias, sem erkölcsi szempontból kifogás alá nem esik.

A felvételi kérvényhez csatolni kell a folyamodónak és szüleinek születési anyakönyvi kivonatát, illetőleg születési bizonyítványát, esetleg az izraelita hitfelekezetből kilépést igazoló bizonyítványát, továbbá annak a lelkésznek bizonyítványát, akinél az áttérés befejeztett, azonfelül a folyamodó állampolgársági bizonyítványát, érettségi vagy azzal egy tekintet alá eső iskolai bizonyítványát, és erkölcsi bizonyítványát.

54. § Az újságírójelöltek névjegyzékébe történt felvételtől a sajtókamara megfelelő igazolványt (újságírójelölt-igazolványt) állít ki.

Egyébként a jelen rendeletnek a felvételre, a nyilvántartásra, az összeférhetetlenségre és a törlésre vonatkozó rendelkezései az újságírójelöltekre nézve is megfelelően irányadók.

8. TISZTELETI TAGSÁG

55. § A főosztály közgyűlése tiszteleti taggá választhat olyan érdemes személyt, aki egyébként nem tagja a sajtókamarának, azonban az újságírói, illetőleg a lapkiadói testületnek kiemagasló szolgálatot teljesített.

A tiszteleti tag nem vesz részt a sajtókamara önkormányzatában, és tagdíjat nem fizet. Egyéb jogai és kötelességei, úgyszintén az azokból folyó fegyelmi felelőssége tekintetében a sajtókamara tagjaira a jelen rendeletben foglalt szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Tiszteleti tag megválasztásához a m. kir. miniszterelnök jóváhagyása szükséges.

9. A SAJTÓKAMARA TAGJAINAK JOGAI ÉS KÖTELESSÉGEI

56. § „Felelős szerkesztő”, „szerkesztő”, „újságíró”, valamely lap „munkatársa” (főszerkesztő, főmunkatárs, segédszerkesztő stb.), úgyszintén a foglalkozás megjelölésére utaló „szakíró”, „újságírójelölt”, továbbá „kiadó” címet csak annak szabad viselni és használni, akit a sajtókamara valamelyik főosztályának névjegyzékébe – a megfelelő szakosztályba sorolva – felvettek, és aki abban helyet foglal.

Kamarai tag a sajtókamara felügyelete alá tartozó működése körében a polgári névétől eltérő nevet (írói nevet) csak a kamara elnökének engedélyével használhat. Nem vonatkozik ez a rendelkezés olyan személyre, aki írói nevét a jelen rendelet hatálybalépése előtti időben legalább három éven át használta.

57. § A kamara minden tagját a sajtó közérdekű szolgálatában kifejtett működést megillető bánásmódban kell részesíteni.

A kamara tagja testületi és szociális érdekének, úgyszintén a foglalkozással járó jogai védelme céljából minden esetben a sajtókamarához fordulhat támogatásért.

58. § Az újságírói főosztály első és második szakosztályába tartozó kamarai tagok olyan arcképes igazolványt (sajtóigazolványt) kapnak, amely szembetűnően különbözik a sajtókamara többi tagja részére kiállított igazolványtól. Az ilyen igazolvány tulajdonosát a hatóságoknak és közegeiknek a sajtó közérdekű hírszolgálatával járó működésében lehetőleg támogatniuk kell.

Szükség esetében a sajtóigazolványt fel kell mutatni.

59. § A sajtókamara valamennyi tagjának részvételi (indítványozási) és szavazási joga van – a 16. § utolsó bekezdésében meghatározott korlátozással – saját szakosztályának taggyűlésen; azonfelül a sajtókamara mindegyik tagja igénybeveheti az egyeztető bizottság közreműködését, úgyszintén a kamara jóléti intézményeit.

Mindenik szakosztály tagja részt vehet az egyeztető, illetőleg a jóléti bizottságnak, továbbá a szakosztály tisztikarának megválasztásában (36. §), és javaslatokat tehet a szakosztály keretébe tartozó szakkérdések, valamint jóléti és egyéb kérdések tárgyában (15. § utolsó bekezdése).

60. § A sajtókamara újságírói főosztálya második és harmadik szakosztályának, valamint a lapkiadói főosztály második és harmadik szakosztályának tagja – az előző §-ban meghatározott jogokon felül – részt vehet a közgyűlési kiküldötteknek, valamint az illető főosztály választmánya tagjainak megválasztásában.

61. § A sajtókamara mindkét főosztályának első szakosztályaiba tartozó tagokat – az 59. és 60. §-ok szerint őket is megillető jogokon felül – a többi szakosztályok közgyűlési kiküldötteivel együtt részvételi (indítványozási) és szavazási jog illeti meg a közgyűlésen.

A kamarai tagok egyébként a jelen rendeletben megszabott korlátozással minden vonatkozásban részt vesznek a sajtókamara önkormányzatában.

62. § Időszaki lap kiadójának a közgyűlésen többszörös szavazati joga van, ha lapvállalatánál állandó munkaviszonyban legalább három olyan kamarai tag áll, aki az újságírói főosztály első vagy második szakosztályába tartozik. Az ilyen kamarai tagot a közgyűlésen két szavazat illeti meg.

Ha legalább öt, az előző bekezdésben említett alkalmazottja van, három szavazat és minden további öt ilyen alkalmazott után pedig egy-egy szavazat illeti meg az időszaki lap kiadóját.

63. § A főosztályok választmánya, az igazgatóválasztmány, az állandó jelölő bizottság, tisztikar, a fegyelmi bíróság és az országos sajtótanács tagjává csak azt a kamarai tagot lehet jelölni és megválasztani, aki a választása előtt legalább három évig az újságírói főosztály első, második vagy harmadik szakosztályának, illetőleg a lapkiadói főosztálynak tagjaira nézve meghatározott munkakörben (3. §) működött. Ez a szabály nem vonatkozik a kamara megalakulása után történő első választásoknál a lapkiadói főosztály tagjaira.

Nem jelölhető és nem választható meg az előbbi bekezdésben említett tisztségre vagy megbízatásra, úgyszintén az egyeztető és a jóléti bizottság tagjává sem az a kamarai tag, aki büntett, vagy az állami rend ellen elkövetett (1938: XVI. tc. 1. §), vagy nyereségvágyból elkövetett vétség miatt előzetes letartóztatásban, vizsgálati fogságban van, vagy aki ellen ilyen bűncselekmények valamelyike miatt főtárgyalást tűztek ki, vagy akit a büntető bíróság nem jogerősen hivatalvesztésre ítélt, vagy akit a fegyelmi bíróság nem jogerősen pénzbírságra, felfüggesztésre vagy elmozdításra ítélt, avagy kamarai tagságával járó foglalkozásától fel-

függesztett. Ha az ítélet jogerőssé vált, büntetőbíróság ítélete esetében az ítélet jogerőre emelkedését, hivatalvesztés megállapítása esetében a hivatalvesztés hatályának megszűnését követő tíz évig, fegyelmi bíróság ítélete esetében pedig három évi időtartam alatt nem választható meg a kamarai tag a fentebb említett megbízatásokra.

64. § Nem működhetik a 63. §-ban említett megbízatásban a kamarai tag, ha vele szemben az ott megállapított kizáró ok áll fenn.

Elveszti a 63. §-ban említett megbízatását az a kamarai tag, akivel szemben az előző § második bekezdésében említett valamelyik bűncselekmény miatt bűnösséget megállapító jogerős ítéletet hoztak, vagy az ugyanott említett valamelyik fegyelmit büntetés jogerőre emelkedett.

65. § Akár időszaki, akár nem időszaki lapvállalat, kiadóként, szerkesztőként vagy állandó munkaviszonyban álló munkatársként csak olyan személyt alkalmazhat, aki a sajtókamara valamelyik főosztályának névjegyzékébe fel van véve.

A névjegyzékbe felvételtől feltételezetten ideiglenesen olyan személyt is lehet alkalmazni az előző bekezdésben meghatározott munkakörben, aki a kamarának még nem tagja; ilyen esetben kamarai tagként a névjegyzékbe felvételt haladéktalanul kell kérni. Az ideiglenes alkalmazást nyomban meg kell szüntetni, ha a felvételi kérelem tárgyában jogerős elutasító határozatot hoztak.

Az alkalmazás előtt is lehet kérni a kamarától, hogy alkalmazás esetére a névjegyzékbe felvételt kilátásba helyezze.⁶

66. § A lapvállalat tulajdonosa köteles haladéktalanul elbocsátani azt a kiadót, szerkesztőt vagy állandó munkaviszonyban álló munkatársat, akinek a névjegyzékbe felvételét a kamara megtagadta, vagy akit a névjegyzékből törölt, vagy foglalkozásától elmozdított. Ilyen esetben a lapvállalat tulajdonosa a szolgálati viszonyt az 1914: XIV. tc. 59. §-ában meghatározott jogkövetkezményekkel⁷ – rögtön beálló hatállyal – felmondhatja.

A felfüggesztés (73. § 3. pontja) tartama alatt a kamarai tag közreműködését a lap szellemi részének előállításában, illetőleg a lap kiadásában nem szabad igénybe venni. Ha a lapvállalat tulajdonosa ilyen esetben az 1914: XIV. tc. 59. §-a alapján a rögtön beálló felmondás jogával nem él, a kikötött munkadíjnak vagy más járandóságoknak a felfüggesztés tartamára eső aránylagos részét köteles megfizetni.

⁶ A sajtókamara felállításával összefüggő és átmeneti végrehajtó intézkedésekről kiadott 6.080/1938. M. E. sz. rendelet 6. §-ának rendelkezése szerint a 6.070/1938. M. E. számú rendelet 65. §-a két hónappal azután lép életbe, hogy a kamara két szakosztályának választmánya közül a később megalakult alakuló ülést megtartotta. *Magyarországi Rendeletek Tára* 1938. Budapest, 1938. 1015.

⁷ Az 1914: XIV. tc. 59. §-a így szól: „59. § A kiadó – tekintet nélkül a felmondásnak szerződéssel megállapított feltételeire – rögtön beálló hatállyal felmondhat a szerkesztőség tagjának:

1. ha a szerkesztőség tagja szerződéses kötelezettségét nem teljesíti;
2. ha a szerkesztőség tagja ellen becsületsértést vagy személye ellen irányuló más vétséget vagy büntetést követ el;
3. ha az, mint felelős szerkesztő e törvény 17. §-a értelmében szerkesztői jogát elveszti.

A szerkesztőség tagja nem esik az 1. pont alá, ha valamely közlemény megírását azért tagadja meg, mert az időszaki lap olyan politikai irányt kezd támogatni, amelynek szolgálatára magát sem a szerződés megkötése alkalmával, sem később nem kötelezte.

Az 1–3. pontok esetében a szerződéssel kikötött munkadíjra nézve a szerződésben foglalt megállapodás irányadó; ilyennek hiányában a szerkesztőség tagja csak a munkadíj aránylagos részét igényelheti, az egy hónapnál nem hosszabb időre felvett munkadíjat azonban visszafizetni nem köteles.”

67. § A lapvállalat tulajdonosa köteles a kiadó, a szerkesztő és a lapnak állandó munkaviszonyban álló munkatársa nevét, munkakörét, az 1938: XV. tc. 4. §-ának alkalmazása körébe vágó személyi adatokat⁸, a kikötött munkadíjat, az alkalmazás kezdő napját a sajtókamarának haladéktalanul bejelenteni; úgyszintén haladéktalanul köteles az erre vonatkozó változásokat is bejelenteni, amelyek időközben a lap szerkesztésében, illetőleg az állandó munkaviszonyban álló munkatársak alkalmazásában beállottak. A bejelentést az – adatok megfelelő igazolásával – a kiadó, a szerkesztő, a munkatárs maga is megteheti.

A lapvállalat tulajdonosa köteles továbbá bejelenteni annak a külföldi állampolgárságú munkatársának nevét és munkakörét, aki állandó megbízás alapján a lapot külföldről hírekkel és tudósítással látja el.

10. ÖSSZEFÉRHETETLENSÉG

68. § A sajtókamara tagja nem folytathat olyan foglalkozást, és nem vállalhat el olyan megbízást, amely az újságírás vagy lapkiadás tisztességét, tekintélyét vagy jóhírnevét sérti, vagy amelynek folytatásától külön jogszabály eltiltja, úgyszintén nem fogadhat el olyan anyagi juttatást vagy támogatást, amelynek célja az, hogy őt az állam ellen irányuló akár külföldi, akár belföldi érdekek szolgálatába állítsa.

Összeférhetlenségi esetet bárki írásban bejelenthet. Az érdekelt – még kétes esetben is – tartozik ön maga ellen a tudomásszerzéstől számított nyolc nap alatt összeférhetlenségi bejelentés tenni a sajtókamaránál.

69. § Az összeférhetlenség tárgyában a főosztály választmánya öttagú bizottságában jár el a fegyelmi eljárás szabályainak megfelelő alkalmazásával. Az öttagú bizottság elnöke a sajtókamara elnöke, tagjaiul az elnök a főosztály választmányának négy tagját hívja meg. A bizottság határozata ellen fellebbezésnek van helye az országos sajtótanácsához.

Az összeférhetlenséget megállapító határozat kézbesítésével egyidejűleg fel kell hívni az illető tagot arra, hogy a határozat jogerőre emelkedésétől számított tizenöt nap alatt vagy mondjon le újságírói, illetőleg lapkiadói foglalkozásának folytatásáról, vagy pedig e foglalkozásával összeférhetetlennek nyilvánított állapotot szüntesse meg. A névjegyzékből törölni kell azt a tagot, aki a felhívásnak nem tesz eleget.

Az összeférhetlenség megállapítása iránt folyó eljárás nem zárja ki a fegyelmi eljárást.

11. A KAMARAI TAGSÁG MEGSZÜNÉSE

70. § A főosztály választmánya a névjegyzékből törli a tagot, ha:

1. meghalt, vagy holtak nyilvánították;
2. magyar állampolgárságát elvesztette;
3. kamarai tagságával járó foglalkozása gyakorlásával legalább egy évet meghaladó időre felhagy;

⁸ Lásd a 4. számú jegyzetet.

4. alkalmazásának megszűnése óta egy év eltelt anélkül, hogy újabb alkalmazását bejelentették volna;

5. ellene csődnyitást rendeltek el;

6. gondnokság alá helyezték;

7. büntető bírósági ítélettel az állami rend ellen (1938: XVI. tc. 1. §), vagy nyereségvágyból elkövetett bűncselekmény miatt jogerősen elítélték, avagy hivatalvesztésre (1878: V. tc. 55. §) ítélték;

8. jogerős fegyelmi bírósági határozattal foglalkozása gyakorlásától elmozdították;

9. a tagsági díjat a 45. § harmadik bekezdésében megszabott határidőig nem fizeti meg;

10. összeférhetetlenségét a 69. § második bekezdésében foglalt felhívás ellenére nem szünteti meg.

A főosztály választmánya a törlés tárgyában hivatalból jár el. A törlést elrendelő határozatot kézbesíteni kell az érdekelteknek, és meg kell küldeni a budapesti kir. ügyészségnek. A határozat ellen fellebbezésnek van helye az országos sajtótanácsához.

III. FEJEZET

A SAJTÓKAMARA TAGJAINAK FELELŐSSÉGE

A) A FEGYELMI FELELŐSSÉG

1. Fegyelmi vétség

71. § Fegyelmi vétséget követ el a sajtókamara tagja, ha:

1. foglalkozásából folyó kötelességet gondatlanságból súlyosan vagy szándékosan megszegi;

2. magaviseletével az újságírói és lapkiadói testület tekintélyét súlyosan sérti vagy veszélyezteti.

72. § Az előbbi §-ban meghatározott fegyelmi vétség terheli különösen azt:

akit a bíróság bűncselekmény miatt jogerősen elítél, vagy hivatalvesztésre ítélt;

aki koholt hír terjesztésével az ország gazdasági életének árt anélkül, hogy cselekménye az 1937:X. tc. 2. §-a alá eső⁹ bűncselekményt valósítana meg;

akiről a bíróság vagy más hatóság jogerős határozatába olyan tényt állapít meg, amely az újságírói vagy lapkiadói tisztességgel, vagy a testület tekintélyével, vagy a sajtó közérdekű szolgáltatának követelményeivel nem fér össze;

aki olyan állást vállal, foglalkozást űz, vagy működést fejt ki, amely a testület tekintélyének vagy jóhírnevének sérelmére szolgál;

⁹ A gazdasági és hitelélet rendjének, továbbá az államháztartás egyensúlyának biztosításáról alkotott 1931: XXVI. törvénycikkben a minisztériumnak adott felhatalmazás további meghosszabbításáról és az 1931: XXVI. tc. 9. §-ának módosításáról szóló 1937. évi X. törvénycikk 2. §-a így szól: „Amennyiben a cselekmény súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, vétséget követ el és egy évig terjedhető fogházzal büntetendő, aki olyan hírt kohol vagy olyan valótlan hírt terjeszt, amely a közrendet vagy a köznyugalmat zavarhatja, vagy az ország külső politikájának érdekét veszélyeztetheti, avagy az ország gazdasági helyzetét vagy hiteléletét károsan érintheti.”

aki újságírói vagy lapkiadói foglalkozását tisztességtelen jövedelemszerzésre használja fel, még abban az esetben is, ha a kárt megtérítette;

aki a sajtókamara rendelkezésének makacsul ellenáll, az ilyen rendelkezéseket rosszhi szeműen kijátszani igyekszik, általában a jelen rendeletben foglalt szabályokat megszegi.

2. Fegyelmi büntetések

73. § A fegyelmi vétség büntetése:

1. feddés;
2. pénzbírság;
3. felfüggesztés, illetőleg
4. elmozdítás a kamarai tagsággal járó foglalkozástól.

74. § A fegyelmi büntetések közül a pénzbírsághoz egy évig, a fegyelmi büntetésként alkalmazott felfüggesztéshez pedig két évig az a mellékkövetkezmény fűződik, hogy az elítélt az említett időtartam alatt semmiféle kamarai választásban, közgyűlésen, választmányi ülésen, taggyűlésen nem vehet részt, a kamarai tisztikar, a választmány, a fegyelmi bíróság, a sajtótanács tagjává nem választható, semmiféle kamarai tisztséget nem viselhet.

Az időtartam pénzbírság esetében a fegyelmi határozat jogerőre emelkedésének napján, felfüggesztés esetében pedig a felfüggesztés lejártát követő napon kezdődik. Ha azonban az időtartam letelte előtt az elítéltet olyan fegyelmi vétség miatt ítélik el amelyet az előző ítélet jogerőre emelkedése után követett el, az újabb fegyelmi büntetéshez fűződő jogkövetkezmény időtartama azon a napon veszi kezdetét, amelyen az előző fegyelmi büntetéshez fűződő jogkövetkezmény időtartama letelt.

75. § A pénzbírság mértékének megállapításánál figyelembe kell venni az elítélt vagyoni, kereseti és jövedelmi viszonyait is.

A pénzbírság megfizetésére a sajtókamara főosztályának választmánya méltányos esetben halasztást adhat, és azt is megengedheti, hogy a pénzbírságot legfeljebb tizenkét hónap alatt részletekben fizessék meg.

A pénzbírságot kiszabó jogerős határozat alapján a sajtókamara fegyelmi bíróságának megkeresésére a bírói végrehajtási eljárás szabályai szerint van helye végrehajtásnak.

Ha a pénzbírságot bármilyen oknál fogva nem lehet behajtani, a fegyelmi bíróság a pénzbírság kiszabására vonatkozó rendelkezést ítélettel hatályon kívül helyezi, és a 73. § harmadik, vagy negyedik pontjában meghatározott fegyelmi büntetést alkalmazza.

76. § A felfüggesztés egy hónaptól egy évig tarthat.

A felfüggesztésre ítélt a felfüggesztés tartama alatt a kamarai tagsággal járó semmiféle működést nem fejthet ki, és nem vehet részt a sajtókamara önkormányzatában (16. §).

A felfüggesztést elrendelő jogerős határozatot haladéktalanul közzé kell tenni a hivatalos lapban, úgyszintén azon a helyen megjelenő valamennyi lapban, ahol az a lap megjelenik, amelynél az elítélt kamarai tag működik.

77. § Az elmozdításra ítélt kamarai tagot törölni kell a sajtókamara névjegyzékéből.

A névjegyzékbeli fegyelmi bírósági határozat folytán törölt személy kamarai tagságával járó működést nem fejtheti ki, és őt a sajtókamara névjegyzékébe rendszerint három év el-

telte előtt felvenni nem lehet. A 70. § 7. pontja esetében fegyelmi vétség miatt törölt kamarai tagot a 43. § 1. pontjában meghatározott idő eltelte előtt nem lehet újból a névjegyzékbe felvenni.

Az elmozdítást elrendelő határozatnak közzétételére a 76. § harmadik bekezdésének rendelkezése irányadó.

78. § Nem lehet megindítani, ha pedig már megindították, abba kell hagyni a fegyelmi eljárást, ha a fegyelmi felelősség alá eső kamarai tag meghalt.

79. § Nincs helye fegyelmi vétség miatt eljárásnak elévülés címén, ha a fegyelmi vétség elkövetése óta három év újabb fegyelmi vétség elkövetése nélkül telt el, kivéve ha a fegyelmi vétség súlyosságánál fogva a kamarai tagsággal járó foglalkozástól elmozdításnak fegyelmi büntetésként alkalmazása közérdekből szükségesnek mutatkozik.

3. Bünvádi eljárás

80. § Ha a fegyelmi eljárás alatt olyan adat merül fel, amelyből bűncselekmény elkövetésére lehet következtetni, a sajtókamara az iratokat átteszi az illetékes kir. ügyészséghez (1896: XXXIII. tc. 87. §).

A bünvádi eljárás folyama alatt rendszerint nem lehet fegyelmi eljárást indítani amiatt a cselekmény miatt, amely miatt a bünvádi eljárás folyik; a megindított fegyelmi eljárást pedig a bünvádi eljárás befejezéséig rendszerint fel kell függeszteni.

B) FEGYELMI ELJÁRÁS

1. Általános rendelkezések

81. § A fegyelmi eljárásban a jelen rendelettel nem szabályozott kérdésekben az 1896: XXXIII. törvénycikkbe iktatott bünvádi perrendtartás (Bp.), és az azt módosító, valamint kiegészítő jogszabályok (fegyelmi szabályok) rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni, amennyiben a jelen rendelet rendelkezéseiből, vagy a fegyelmi eljárás természetéből más nem következik.

82. § A terhelt személyes szabadságát korlátozó rendelkezésnek fegyelmi eljárásban helye nincs.

A fegyelmi eljárást mindig kamarai felügyeleti vizsgálat előzi meg.

A vizsgálatot a kamara elnöke, vagy az igazgatóválasztmánynak a kamara elnöke által kijelölt tagja (vizsgálóbiztos) teljesíti; a vizsgálóbiztos a bizonyítékok megszerzése végett a terheltet nyilatkozattételre hívja fel, és tanukat hallgathat ki. A vizsgálat során egyébként az 1937: IV. tc. 129. §-ában foglalt rendelkezéseket¹⁰ megfelelően kell alkalmazni.

83. § A fegyelmi eljárást a sajtókamara fegyelmi bírósága rendeli el.

¹⁰ Az ügyvédi rendtartás tárgyában kiadott 1937. évi IV. törvénycikk 129. §-ával kapcsolatban lásd a 74. számú dokumentum 20. számú jegyzetét.

Fegyelmi eljárásban nincs helye vádelejtésnek.

Ha a vádló a fegyelmi eljárás elrendelése után nem lát alapot fegyelmi vétség megállapítására, a terhelt felmentését, illetőleg az eljárás megszüntetését indítványozza.

A fegyelmi bíróság nincs kötve a vádló indítványához.

84. § Feljelentést fegyelmi vétség miatt a sajtókamara igazgatóválasztmányánál kell tenni. Hatóság vagy egyéb szerv a nála tett fegyelmi feljelentést közli a sajtókamara igazgatóválasztmányával.

Ha valamelyik hatóság olyan tényt észlel, vagy olyan tény jut tudomására, amelyből alaposan következtetheti, hogy a sajtókamara tagját fegyelmi vétség elkövetésének nyomatékos gyanúja terheli, köteles az észlelt vagy tudomására jutott tényt a sajtókamara igazgatóválasztmányával közölni.

Ha a sajtókamara tagját jogerősen gondnokság alá helyezték, vagy ha ellene csőd vagy kényszeregyezségi eljárás indult, vagy ha a csődnyitást vagyonihiány miatt nem rendelték el, erről az ügyben eljáró hatóság köteles a sajtókamarát értesíteni.

2. Az eljárás megindítása

85. § A sajtókamara elnöke, illetőleg a vizsgálóbiztos a kamarai felügyeleti vizsgálat iratait megfelelő indítványtétel végett kiadja a sajtókamara főügyésének, és erről mind a terheltet, mind a budapesti kir. ügyészséget értesíti.

A sajtókamara fegyelmi bíróságánál a közvádló tennivalóit rendszerint a kamara főügyésze látja el. A budapesti kir. ügyészség azonban a fegyelmi eljárásra vonatkozó iratokat megtekintheti, és az eljárásban a kamara főügyésze mellett önállóan részt vehet; a vád képviselőjében a budapesti kir. ügyészség tagját ugyanaz a jogkör illeti, mint a kamara főügyészt (közvádló).

A sajtótanácsnál a közvádló tennivalóit a budapesti kir. főügyészség kijelölt tagja látja el.

86. § Ha a sajtókamara főügyésze fegyelmi vétség megállapítására kellő alapot lát, a fegyelmi eljárás elrendelése végett megokolt indítványt terjeszt a kamara fegyelmi bírósága elé; ha viszont fegyelmi vétség megállapítására nem lát alapot, erről értesíti a budapesti kir. ügyészséget, valamint a terheltet, és a kamara igazgatóválasztmányának – az iratok bemutatásával együtt – jelentést tesz.

Ha a budapesti kir. ügyészség az értesítéstől számított tizenöt nap alatt a sajtókamara fegyelmi bíróságánál nem tesz indítványt a fegyelmi eljárás elrendelésére, további eljárás tekintetében az alábbi § rendelkezései az irányadók.

87. § Ha a fegyelmi eljárás megindítását a jogaiban sértett magánfél amiatt kéri, hogy a terhelt kamarai tag foglalkozásából folyó kötelességet gondatlanságból súlyosan, vagy szándékosan megszegte, és a közvádló a fegyelmi eljárás megindításának indítványozására nem lát alapot, erről a sajtókamara a magánfelet azzal a figyelmeztetéssel értesíti, hogy az értesítés vételétől számított tizenöt nap alatt, szabályszerűen meghatalmazott ügyvéd által képviselve, a kamarai fegyelmi bíróságnál indítványozhatja a fegyelmi eljárás elrendelését. A magánfél kérheti a sajtókamarától, hogy részére szegénynyomtatványon a magánvád képviselője végett ügyvéd kirendelése iránt intézkedjék.

A magánvád képviselőjével kapcsolatban egyébként az 1937: IV. tc. 123. §-ában foglalt rendelkezéseket¹¹ megfelelően kell alkalmazni.

88. § A sajtókamara igazgatóválasztmánya felügyeleti hatáskörében a feljelentésre csak akkor tehet intézkedést, ha a fegyelmi bíróság mellőzte a fegyelmi eljárás elrendelését, vagy ha terhelte a fegyelmi vétség vádja alól felmentette, vagy a fegyelmi eljárást megszüntette.

89. § A sajtókamara fegyelmi bíróságának elnöke a vádló indítványát haladéktalanul közli a terhelttel; a terhelt az indítványra a kézbesítéstől számított tizenöt nap alatt írásban észrevételeket tehet.

A kamara fegyelmi bírósága a határidő lejárta után az ügyet zárt ülésben megvizsgálja, amennyiben szükségesnek tartja, meghallgatja a vádlót és a terheltet. Ha az eljárásra a fegyelmi bíróság kellő alapot lát, nyomban elrendeli a fegyelmi eljárást, és az ügy tárgyalására hatánapot tűz ki, különben pedig az eljárást mellőzi; megfelelő esetben az ügy áttételét rendeli el az illetékes bírósághoz vagy hatósághoz.

90. § A terhelt attól az időtől kezdve, amikor a sajtókamara elnöke kiadja az iratokat indítványtétel végett a kamara főügyészének, jogosítva van védőt igénybevenni, és az iratokat megtekinteni.

3. Tárgyalás

91. § A szabályszerűen megidézett terhelt a tárgyalásra védőt küldhet maga helyett, vagy védelmet írásban terjesztheti elő; sem a terheltnek, sem a védőnek, sem az írásbeli védelemnek elmaradása nem akadályozza a fegyelmi tárgyalás megtartását.

Ha a terhelt a fegyelmi tárgyaláson részt kíván venni, és a kitűzött tárgyalás megkezdése előtt hiteltérdemlően igazolja, hogy a fegyelmi tárgyaláson nem jelenhetik meg, a fegyelmi bíróság egy ízben a tárgyalást elnapolhatja.

92. § Ha a tényállás nem vitás, a sajtókamara fegyelmi bírósága a felvett bizonyítás alapján határoz; ha pedig a tényállás tisztázásra szorul, a bizonyítást rendszerint a tárgyaláson kell felvenni. Amennyiben a bizonyításnak közvetlen felvétele elháríthatatlan nehézségbe ütközik, vagy aránytalan nagy költséggel járna, a fegyelmi bíróság a bizonyítás felvétele végett egyik tagját küldi ki, vagy megkeresi valamelyik kir. bíróságot.

A tárgyalásról a nyilvánosságot közérdekből, jogos magánérdekből, sőt a felek egyező kérelmére is ki lehet zárni.

93. § A bíróküldésre, továbbá a kamarai fegyelmi bíróság, az országos sajtótanács tagjainak és a kamara főügyészének (ügyészének) kizárására és mellőzésére az 1896: XXXIII. törvénycikkbe iktatott bűnvádi perrendtartás (Bp.), illetőleg az azt módosító, valamint kiegészítő jogszabályok (fegyelmi szabályok) rendelkezései megfelelően irányadók.

A kamarai fegyelmi bíróság tagjainak, valamint a kamarai főügyésznek (ügyésznek) mellőzése tárgyában az országos sajtótanács, a sajtótanács elnökének, elnökhelyettesének, továbbá tagjainak mellőzése tárgyában pedig a m. kir. miniszterelnök dönt.

¹¹ Lásd a 73. számú dokumentum 40. számú jegyzetét.

Bíróküldés kérdésében az országos sajtótanács dönt. Az országos sajtótanács helyett más bíróságot nem lehet kiküldeni.

A sajtókamara önkormányzatának felfüggesztése esetében a fegyelmi bíraskodást a 40. § utolsó bekezdésében említett öttagú fegyelmi tanács látja el. Az öttagú fegyelmi tanáccsal szemben a bíróküldés, kizárás vagy mellőzés iránt előterjesztett kérelem esetében ugyanazokat a szabályokat kell alkalmazni, mint amelyek a sajtótanáccsal szemben hasonló indítvány esetében irányadók.

4. Jogorvoslatok

94. § Felfolyamodásnak van helye az országos sajtótanácsához a sajtókamara fegyelmi bíróságának olyan határozata ellen, amellyel a hatáskörébe tartozó ügyet hatáskörébe nem tartozónak nyilvánította, vagy amellyel az eljárást mellőzte, vagy megszüntette.

Fellebbezéssel élhet a terhelt, a védője és a közvádlo a sajtókamara fegyelmi bíróságának ítélete ellen a kézbesítéstől számított tizenöt nap alatt az országos sajtótanácsához. Ugyanez idő alatt fellebbezéssel élhet még a jogaiban sértett magánfélnek a tárgyaláson jelenlevő képviselője, de csak a felmentő ítélet, illetőleg az ítéletnek felmentő része ellen, és csak akkor, ha a közvádlo nem fellebbezett

95. § Az országos sajtótanács rendszerint tanácsülésben határoz; ha azonban szükségesnek tartja, tárgyalás tartását rendeli el.

A felülvizsgálat rendszerint az ítéletnek fellebbezéssel megtámadott részére szorítkozik.

Ha az országos sajtótanács a tényállást nem látja tisztázottnak, az elsőfokú fegyelmi bíróságot újabb tárgyalás tartására, szükséghez képest – az elsőfokú ítélet megsemmisítésével – új határozat hozatalára utasíthatja.

Fellebbezés esetében az országos sajtótanács az elsőfokú fegyelmi bíróság ítéletét egész terjedelmében hivatalból felülvizsgálhatja, és a védelem meghallgatása után az elsőfokú fegyelmi bíróság ítéletét a vádlott terhére akkor is megváltoztathatja, ha csak a vádlott érdekében fellebbeztek.

96. § Az elsőfokú fegyelmi bíróság ítélete ellen fellebbezésnek van helye az országos sajtótanácsához a törvény lényeges rendelkezésének megsértése miatt, ehhez képest ténykérdésben is amiatt, hogy a tényállást jogszabály lényeges rendelkezésének megsértésével alapították meg.

A sajtókamara fegyelmi bírósága fellebbezést nem utasíthat vissza.

97. § Az országos sajtótanács határozata ellen – újrafelvétel esetét kivéve – nincs helye jogorvoslatnak.

Újrafelvételnek a felmentett, illetőleg az elítélt terhére az elévülési időn belül egy ízben van helye olyan bizonyítható új tény alapján, amelyet, az alapeljárásban senki sem állított, vagy bizonyított, illetőleg amelyet az alapeljárásban önhibáján kívül nem használhatott.

Az elítélt javára használható újrafelvétel szabályait (81. §) az előbbi bekezdésben foglalt rendelkezés nem érinti.

Az újrafelvétel sem a felfüggesztést, sem az elmozdítást kimondó ítélet végrehajtását nem akadályozza.

5. Felfüggesztés a fegyelmi eljárás tartamára

98. § A sajtókamara fegyelmi bírósága a közzététel indítványára a kamara tagját foglalkozása gyakorlásától felfüggeszti, ha a felfüggesztés a fegyelmi vétség súlyosságánál, vagy az eset egyéb körülményeinél fogva az újságírói és lapkiadói testület érdekében és tekintélyének megóvása céljából szükségesnek mutatkozik.

A felfüggesztés rendszerint a fegyelmi ügy érdemi részében hozott határozat jogerőre emelkedéséig hatályos, hacsak időközben nem szünteti meg.

A felfüggesztés megszüntetése kérdésében a szükséghez képest a sajtókamara fegyelmi bírósága rendszerint az ügy érdemét eldöntő határozatában rendelkezik. Indokolt esetben a fegyelmi bíróság felfüggesztett megszünteti; esetleg az ügy érdemében döntéskor e tárgyban külön végzésben határoz.

A felfüggesztés elrendelését és megszüntetését a sajtókamara főosztályának névjegyzékébe fel kell jegyezni, és a 76. § harmadik bekezdésének megfelelően közzé kell tenni.

99. § A felfüggesztést elrendelő határozat ellen a terhelt és védője, a megtagadó és a megszüntető határozat ellen a közzététel felfolyamodással élhet. A megszüntető határozat ellen a közzététel felfolyamodásának halasztó hatálya van. A felfolyamodás tárgyában az országos sajtótanács soron kívül dönt.

6. Bünvádi és fegyelmi eljárás összefüggése

100. § Ha a kamara tagja ellen bünvádi eljárás indul, az ügyben eljáró hatóság haladéktalanul értesíti a sajtókamara igazgatóválasztmányát az előzetes letartóztatás vagy a vizsgálati fogság, valamint a bünvádi vizsgálat elrendeléséről és megszüntetéséről, a vád alá helyezésről, illetőleg a főtárgyalás kitűzéséről, a büntetőparancs kibocsátásáról, az eljárás folyamán hozott ítéletről, illetőleg az eljárásnak a vádindítványt követő megszüntetéséről.

7. Újságírójelölt fegyelmi felelőssége

101. § Az újságírójelölttel szemben a következő fegyelmi büntetések szabhatók ki:

1. feddés;
2. az újságírójelölti gyakorlat idejének (52. §) meghosszabbítása három hónaptól egy évig terjedő idővel;
3. felfüggesztés az újságírójelölti foglalkozástól;
4. törlés az újságírójelöltek névjegyzékéből.

102. § Az újságírójelölti gyakorlat idejének meghosszabbítására akkor van szükség, ha az újságírójelölt a jelen rendelet 52. §-ában meghatározott idő alatt kellő készséget, illetőleg gyakorlati ismereteket nem szerzett, vagy ha a sajtókamara ellenőrzése alá tartozó tevékenységi kimutatásból kitűnőleg (51. §) nem sajátította el az újságírói foglalkozás gyakorlásához szükséges – a sajtó közérdekű szolgálata érdekében megkívánt – testületi szellemet.

Azt az újságírójelöltet, akit fegyelmi büntetésből töröltek az újságírójelöltek névjegyzék-

kéből, a törlés jogerőre emelkedésétől számított két éven belül az újságírójelöltek névjegyzékébe nem lehet újból felvenni. A törlést rendelő határozatot közölni kell a névjegyzékből törölt újságírójelölttel, és közzé kell tenni a hivatalos lapban.

e) Felügyeleti intézkedések

A sajtókamara felügyelete a tagok felett

103. § A sajtókamara elnöke a kamara tagját panasz vagy hatósága feljelentés alapján – határidő kitézésével – igazoló nyilatkozattételre hívhatja fel.

Arra a kamarai tagra, aki a nyilatkozattételt a kitűzött határidőben alapos ok nélkül elmulasztja, a sajtókamara igazgatóválasztmánya száz pengőig terjedhető pénzbírságot szabhat ki; a nyilatkozatra felhívott személyt a mulasztásnak erre a következményére figyelmeztetni kell.

104. § Azt a kamarai tagot, aki foglalkozásából folyó köteleességet kisebb mulasztással, rendtelenséggel vagy egyéb módon megszegi, de ellene fegyelmi vétség megállapítására nincs alap, a sajtókamara igazgatóválasztmánya – meghallgatás után – szóbeli figyelmeztetésben, súlyosabb esetben írásbeli megintésben részesítheti.

A sajtókamara igazgatóválasztmányának írásbeli megintést tartalmazó határozata ellen felfolyamodásnak van helye az országos sajtótanácsához.

IV. FEJEZET BÜNTETŐ ÉS VEGYES RENDELKEZÉSEK

105. § A kiadó, szerkesztő vagy újságíró kihágást követ el, és két hónapig terjedhető elzárással büntetendő, ha akár szándékosan, akár gondatlanságból:

1. a tudomására jutott összeférhetetlenségét nyolc nap alatt nem jelenti be a sajtókamaránál;

2. olyan újságírótól fogad el közzététel végett közleményt, akit az újságírói foglalkozás gyakorlásától felfüggesztettek, vagy eltiltottak.

106. § A lapvállalat tulajdonosa kihágást követ el és két hónapig terjedhető elzárással büntetendő, ha akár szándékosan, akár gondatlanságból:

1. olyan kiadót, szerkesztőt vagy állandó munkatársat alkalmaz, aki a sajtókamara névjegyzékébe nincs felvéve, vagy a sajtókamara felszólítása ellenére – az elmozdítás hatályának tartama alatt – szolgálatban tart olyan kiadót, szerkesztőt, vagy állandó munkatársat, akit a sajtókamara elmozdított;

2. kiadóként, szerkesztőként vagy állandó munkatársként alkalmazott személy adatainak bejelentésére vonatkozólag a 67. §-ban foglalt rendelkezést megszegi vagy kijátszza.

107. § A jelen fejezetben foglalt kihágások miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, a rendőrség működési területén a m. kir. rendőrségnek, mint rendőri büntetőbírósnak, hatáskörébe tartozik.

Az 1929: XXX. tc. 59. § első bekezdésének 3. pontja¹² alkalmazása szempontjából szakminiszternek a m. kir. miniszterelnököt kell tekinteni.

108. § A jelen rendelet rendelkezésén alapuló eljárási költségeket, fegyelmi pénzbírságokat és egyéb pénzbeli bírságokat a sajtókamara pénztárába kell befizetni.

Az előbbi bekezdésben említett költséget, illetőleg bírságot megállapító határozat alapján a bírói végrehajtási eljárás szabályai szerint van helye végrehajtásnak.

A sajtókamarától a kir. bírósághoz intézett megkeresés teljesítése folytán felmerült eljárási kiadást a sajtókamara előlegezi.

109. § A sajtókamara névjegyzékébe felvett – lakóhelyéről állandóan távollevő – kiadó, szerkesztő vagy újságíró fegyelmi, vagy felügyeleti felelősségrevonására irányuló eljárást a távollévő részére a sajtókamara által kirendelt ügygondnok útján kell lefolytatni.

A fegyelmi vagy felügyeleti eljárást úgy kell folytatni, mintha a kiadó, a szerkesztő, vagy az újságíró megidézhető volna, helyette azonban a kirendelt ügygondnokot kell megidézni, és a hozott határozatot is az ügygondnok kezéhez kell kézbesíteni.

110. § Minisztérium vagy más hatóság által kiadott – kizárólag hatósági rendelkezéseket, intézkedéseket vagy hatóság ügykörét érintő közleményeket tartalmazó – lap kiadójaként, szerkesztőjeként vagy e lapnál állandó munkaviszonyban álló munkatársként olyan személyt is alkalmazni lehet, aki nem tagja a sajtókamarának.

111. § A jelen rendelet, a 65. § kivételével, kihirdetésének napján (1938. aug. 28.) lép hatályba. A 65. § hatálybalépésének idejét a sajtókamara felállítással összefüggő átmeneti és végrehajtási rendelkezések tárgyában kiadott 6.080/1938. M. E. számú rendelet [Rt. 1014. o.] 6. §-a állapítja meg.¹³

Budapesten, 1938. évi augusztus hó 26-án.

Dr. vitéz Keresztes-Fischer Ferenc s. k.
a miniszterelnöki teendők
ideiglenes ellátásával megbízott
m. kir. belügyminiszter

Forrás: Magyarországi Rendeletek Tára 1938. Budapest, 1938. 982–1014.

¹² A közigazgatás rendezéséről szóló 1929. évi XXX. törvénycikk 59. §-a első bekezdésének 3. pontja a kihágások szankcionálása ügyében harmadfokú döntéshozói fórumként a szakminiszter által összeállított tanácsot nevezte meg.

¹³ Lásd e dokumentum 6. számú jegyzetét.

A KECSKEMÉTI ÜGYVÉDI KAMARA ÜGYRENDJE (Kecskemét, 1941. március 25.)

Az ügyvédi rendtartás tárgyában kiadott 1874. évi XXXIV. törvénycikk rendelkezései nyomán jöttek létre az ügyvédi kamarák, így az akkori Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye középső területein működő Kecskeméti Ügyvédi Kamara is, amely az 1918–19-es események (a Károlyi-kormány alatti nyugtalan-ság, a tanácsköztársaság alatt bevezetett statárium valamint a román megszállással kapcsolatos vissza-élések és atrocitások) után igyekezett az érdekképviselési munka menetét minél előbb visszazökken-teni a régi kerékvágásba. A B. Kiss Kálmán (más iratokban: B. Kiss Endre), majd vitéz Márkus Ferenc elnök vezetése alatt működő kamara súlyának fokozatos növekedését jelzi az is, hogy amíg a szerve-zetnek 1921-ben csupán 141 tagja volt, addig 1933-ban 199, 1938-ban pedig már 229 ügyvéd tartozott a kamara kötelékébe. Mivel a második világháború után berendezkedő új hatalom nem nézte jó szem-mel ezt a Horthy-rendszerhez lojális és az 1939-es, 1941-es zsidótörvények végrehajtásában kompro-mittálódott érdekképviselési szervet, az 51.000/1946. számú igazságügyi miniszteri rendelet 1946. ok-tóber 15-i hatállyal megszüntette a Kecskeméti Ügyvédi Kamarát.

Az alább közölt dokumentum a Kecskeméti Ügyvédi Kamara 1941-es ügyrendje, amely egyrészt illusztrálja az érdekképviselésnek erre az időszakra kiforrott szervezeti és működési struktúráját, más-részt pedig jól példázza a zsidótörvények következtében beállott változásokat az ügyvédi működés és a kamarai élet tekintetében is.

A KECSKEMÉTI KAMARA ÜGYRENDJE

KÖZGYŰLÉSEK

1. § A Kecskeméti Ügyvédi Kamara a közgyűlésnek fenntartott hatáskörét a tagok közvetlen részvételével ülésező közgyűlésen gyakorolja.

2. § A közgyűlés: a) rendes, b) rendkívüli, c) választó közgyűlés.

A Kamara minden évben két rendes közgyűlést tart és pedig az Ürt. 6. §-ának 9. pontja,¹ illetve az Ürt. 40. §-a értelmében minden év április 1. napját, – az Ürt. 6. § 3. pontjának és a 41. §-nak rendelkezései értelmében minden év december 31. napját megelőző időben. Ezeknek a közgyűléseknek tárgysorozatára egyéb az Ürt. 6. §-ának 1., 4., 5., 8., 10. és 11. pontjaiban foglalt tárgyak is felvehetők.²

Az Ürt. 8. §-ában felsorolt esetekben³ és az ott említett előfeltételek mellett rendkívüli közgyűlés bármikor tartható.

¹ Ürt.: 1937. évi IV. törvénycikk az ügyvédi rendtartás tárgyában. Ahol a főszövegben hivatkozott törvényi vagy rendeleti hely rendelkezéseit külön nem ismertetjük, ott annak tartalma megegyezik a közölt rendeletben/alapszabályban/ügyrendben foglaltakkal.

² Ezek: az ügyrend megállapítása; a kamarai személyzet bérének megállapítása; az évi számadások felül-vizsgálata; egyes esetekben a választmány döntése elleni fellebbezés elbírálása; a kifejezetten a közgyű-lés döntéskörébe utalt dolgok, illetve azok, amelyeket a választmány eléje terjeszt; állásfoglalás és ja-vaslattétel az igazságszolgáltatásra és jogalkotásra.

Az általános tisztújítás megejtése végett választó közgyűlést kell tartani az Ürt. 6. § 2. pontjában felsorolt önkormányzati szervek⁴ megbízásának lejárta előtt két hónappal.

Ennek a választó közgyűlésnek tárgysorozatára más tárgyat kitűzni nem lehet.

Ha a választmány, a tisztikar, a fegyelmi bíróság és összeférhetetlenségi bizottság tagjainak sorában üresedés állt be, ha az Országos Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézet⁵ közgyűlésébe kiküldött tagot kell választni, vagy egyéb olyan bizottság tagjainak megválasztása válik szükségessé, amely bizottság megalakítása a közgyűlés hatáskörébe tartozik: ez a részleges tisztújítás, illetve választás bármely rendes, vagy rendkívüli közgyűlésen is meg-ejthető.

3. § A közgyűlés összehívásának módjára, határidejére, határozatképességére vonatkozó intézkedéseket az Ürt. 7. és 21. §-ai⁶, nemkülönben a 25.000/1937. I. M. sz. rendelet 6–27. §-ai⁷ tartalmazzák.

4. § A közgyűlésre szóló meghívót, melynek a tárgysorozatot is fel kell tüntetni, köteles az elnök a Kamara minden, az önkormányzatban részvételre jogosult tagjának legalább 15

³ Az 1937. IV. tc. 8. §-a a következőképp rendelkezik: „8. § Évenként legalább egy rendes közgyűlést kell tartani; összehívásáról a kamara elnöke gondoskodik.

Rendkívüli közgyűlést az elnök bármikor összehívhat, köteles azonban összehívni - ha azt a közgyűlési tagok egyötöd része vagy a választmánya tárgysorozat megjelölésével kéri.

Az elnök a választmány határozatának hozatalától, illetőleg a kérelem átvételétől számított nyolc napon belül köteles a rendkívüli közgyűlés összehívása iránt intézkedni s egyúttal a rendkívüli közgyűlés tárgysorozatát közzétenni.”

⁴ Ezek a kamara választmánya, a tisztikar, a fegyelmi bíróság és az összeférhetetlenségi bizottság.

⁵ Az Országos Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézetet az 1934. évi XXIII. törvénycikk hozta létre, tagja volt minden járulékot fizető ügyvédi kamarai tag.

⁶ A két említett paragrafus így rendelkezik: „7. § A közgyűlésen érvényes határozat hozatalához, ha a törvény másként nem rendelkezik (21. §), legalább a tagok egyötöd részének jelenléte szükséges.

A közgyűlés minden ügyben indítvány alapján határoz. A határozat az indítvány értelmében létrejött, ha a közgyűlés jelenlevő tagjainak többsége az indítvány mellett szavazott, kivéve, ha a törvény másként rendelkezik. Határozatlan vagy egyébként érvénytelen szavazat a többség megállapítása szempontjából nem jön figyelembe. A szavazás nyilvános, kivéve, ha a törvény másként rendelkezik, vagy ha a közgyűlés másként határozott.

A közgyűlés nyilvános. Legalább öt közgyűlési tag írásban előterjesztett indokolt indítványára a tárgysorozatnak az indítványban megjelölt részére a közgyűlés vita nélkül elrendelheti a nyilvánosság kizárását.

A közgyűlés tárgysorozatát az ügyvédi kamara elnöke tizenöt nappal a közgyűlés napja előtt az ügyrendben meghatározott módon közzéteszi. [...] 21. § A választmányt választó közgyűlésen érvényes határozat hozatalához a közgyűlési tagok (5. §) fele részének részvétele szükséges.

A választás napját az elnök tűzi ki és legalább tizenöt nappal megelőzőleg az ügyrendben meghatározott módon közhírré teszi.

Ha a választmányt választó közgyűlésen a közgyűlési tagok fele része nem vesz részt, tizenöt napon belül új választó közgyűlést kell tartani. Az ilyen közgyűlés határozatának érvényessége tekintetében a 7. § első bekezdésének rendelkezése irányadó.

A tisztikar tagjait és a választmány többi tagját titkos szavazással választják. Szavazategyenlőség esetében sorshúzás dönt.

A választásnál külön kell szavazni a kamarai tisztikar tagjaira, külön a választmány többi tagjára és külön a póttagokra.

A választás eredményéről jelentést kell tenni az igazságügy miniszternek.

A választás részletes szabályait egyébként az igazságügy miniszter rendeletben állapítja meg.”

⁷ A m. kir. igazságügyminiszter 1937. évi 25.000. I. M. számú rendelete, az ügyvédi rendtartásról szóló 1937. IV. törvénycikk hatálybaléptetéséről és végrehajtásáról. A rendelet szövegét lásd: Magyarországi Rendeletek Tára 1937. Budapest, 1937. 686–702.

nappal a közgyűlés határnapja előtt postán, vagy vétív⁸ mellett elküldeni. A postára adás tényével a meghívás szabályszerűen megtörténtnek tekintendő. A közgyűlési meghívót ugyanezen határidőben ki kell függeszteni a kamara hivatalos hirdető tábláján és egyízben közzé kell tenni valamelyik, a kamara székhelyén megjelenő helyi lapban is.

5. § A közgyűlés nyilvános, a hallgatóság azonban csak a tanácskozó helyiségtől elkülönített helyen foglalhat helyet. A tanácskozásra rendelt helyiségben csak az önkormányzatban részvételre jogosult tagok tartózkodhatnak. Azokat, akik jogosulatlanul, vagy az elnök kifejezett engedélye nélkül tartózkodnak a tanácskozás céljára fenntartott helyiségben, vagy azokat a hallgatókat, akik a tanácskozás rendjét bármi módon megzavarnák, az elnök karhatalom igénybevételeével is eltávolíthatja.

6. § A közgyűlést az elnök, akadályoztatása esetén az elnökhelyettes, mindkettőjük akadályoztatása esetén a közgyűlésen jelenlévő, életkorban legidősebb választmányi tag vezeti. Ha az elnök a tárgysorozat valamelyik pontja mellett érdemben fel akar szólalni, a felszólalás tartamára az elnöklést átadni köteles. A közgyűlést az elnök nyitja meg, rekeszti be, illetve a szükséghez képest felfüggeszti, vagy elnapolja. Vezeti a tanácskozást, az ügyrendnek megfelelően megadja, megtagadja, vagy megvonja a szót, engedélyezi, vagy megtagadja a napirend előtti, – személyes kérdésben, vagy az ügyrendhez való felszólalást. Biztosítja a közgyűlés rendjét és méltóságát. Elrendeli a szavazást, szövegezi és felteszi a kérdést a szavazásra, megállapítja a szavazás eredményét és kimondja a határozatot. Gondoskodik a közgyűlés határozatainak végrehajtásáról.

Az elnök – a felszólalások megszakításával is – elnöki jogainak gyakorlása céljából bármikor felszólalhat és a tanácskozás rendjének biztosítása érdekében az ügyrendben megállapított intézkedéseket bármikor megteheti. Azt a közgyűlési tagot, aki az ügyrend határozmányait⁹ meg nem tartja, az elnök első ízben figyelmezteti, ismétlés esetén, vagy ha a felszólaló magatartásával erre okot szolgáltatott, rendreutasítja. Az elnöki figyelmeztetést és rendreutasítást vita tárgyává tenni nem lehet. Ha a felszólaló rendreutasítás után is ügyrendellenes, vagy olyan magatartást tanúsít, ami a közgyűlés méltóságát sérti, az elnök a szót megvonhatja tőle.

7. § Súlyosabb esetekben, különösen ha a közgyűlés valamelyik tagja az állam, vagy a társadalom rendje ellen izgat, a nemzeti érzést, vagy a vallási meggyőződést sértő kifejezést használ, vagy a tanácskozásokon kívül álló személyeket sért meg és a sértést elnöki figyelmeztetés ellenére sem vonja vissza, az elnök a kamara ügyészét indítványtételre hívja fel a széksértés megállapítása tárgyában. A közgyűlés hozzászólás nélkül, egyszerű szavazással végérvényesen határoz a széksértés elkövetésének felforgása tárgyában. Ha a széksértés megállapított, az ügyész javaslatot tesz a megtorlás mértékére nézve. Az ügyészi indítványhoz legfeljebb két közgyűlési tag 5-5 percig szólhat hozzá. A széksértés büntetése: a) a közgyűlés megkövetése; b) kizárás a folyó közgyűlésről; c) kizárás három egymást követő közgyűlésről.

A széksértésnek fenti módon történt megtorlása nem akadályozza azt, hogy a széksértést elkövető kamarai tag fegyelmi úton is felelősségre vonassék.

⁸ A küldemény feladását igazoló szelvény.

⁹ Határozatait.

A közgyűlés megkövetésére ítélt kamarai tag nyomban köteles a szónokok számára kijelölt helyen kijelenteni, hogy elítélt magatartása miatt a közgyűlést ünnepélyesen megköveti. Amíg az illető tag ennek a köteleességnek nem tesz eleget, a közgyűlésen fel sem szólalhat, sem szavazati jogot nem gyakorolhat, sőt, ha a kimondott határozat ellenére a közgyűlést megkövetni nem akarná, a közgyűlést azonnal elhagyni köteles és a későbbi közgyűléseken nem vehet részt mindaddig, amíg ezt a köteleességét nem teljesíti.

8. § Minden közgyűlésről jegyzőkönyvet kell készíteni. A jegyzőkönyvnek a hely és az idő megjelölésén túl tartalmaznia kell a megjelentek pontos névsorát, az egész közgyűlés lefolyását, a hozott határozatokat, a választások eredményeit.

A jegyzőkönyvet a titkár, akadályoztatása esetén valamelyik közgyűlési tag vezeti. A jegyzőkönyvet a gyűlés elején az elnök által kijelölt és a közgyűlés egész tartama alatt jelenlévő két közgyűlési tag hitelesíti.

9. § Minden közgyűlési tagnak joga van ahhoz, hogy a közgyűlést 5 nappal megelőzőleg a kamara titkáránál önálló indítványt nyújthasson be, amit a közgyűlésen elő kell terjesztetni.¹⁰

A kamara elnöke gondoskodni köteles arról, hogy az ilyen szabályszerű időben benyújtott indítvány a választmány elé terjesztessék, hogy a választmány javaslata az indítvánnyal kapcsolatban kerüljön a közgyűlés elé.

Az említett határidőn túl benyújtott és a választmány által nem tárgyalt indítványt is joga van az elnöknek a közgyűlés elé terjesztetni, ha úgy találja, hogy a benyújtott indítvány felett különösebb előkészítés nélkül is határozni lehet.

10. § Az a közgyűlési tag, aki a tárgyalás alatt álló ügyek valamelyikében érdekelt, annak tárgyalásában nem vehet részt. Vita esetén az érdekeltség kérdését a közgyűlés – az érdekelt meghallgatása után, – de egyéb hozzászólás nélkül, – egyszerű szavazással dönti el. Az érdekeltnek minősített tag a kérdéses ügy tárgyalásának idejére a közgyűlési termet elhagyni köteles.

11. § Napirend előtti felszólalásra az elnök adhat engedélyt. Az ilyen felszólalás 10 percnél tovább nem tarthat. Ha az elnök a felszólalást nem engedélyezte, a közgyűlésnek ezt bejelenti. A közgyűlés vita nélkül, egyszerű szavazással úgy határozhat, hogy a felszólalást megengedi.

12. § Személyes kérdésben, vagy az ügyrendhez való felszólalásra az elnök adhat engedélyt. Személyes kérdésben 10 percnél, ügyrendi kérdésben 5 percnél nem tarthat tovább a felszólalás.

13. § A tanácskozóképeséghez ugyanannyi közgyűlési tag jelenlétére van szükség, mint a határozatképeséghez. Ha a közgyűlés annak megnyitáskor határozatképes volt, – amit az elnök a megnyitás alkalmával megállapítani köteles, – de egyes közgyűlési tagok időközi távozása folytán már nem tanácskozóképes, bármelyik tag kérheti beszédének megkezdésekor a tanácskozóképeség megállapítását.

¹⁰ Az előző, az 1938. február 27-i kamarai közgyűlésen elfogadott ügyrend ezen passzusának rendelkezései szerint az indítványt 8 nappal a közgyűlést megelőzően kellett a titkárhoz benyújtani. Bács-Kiskun megyei Önkormányzati Levéltár (A továbbiakban: BKmÖL) IX. 235/a. A Kecskeméti Ügyvédi Kamara iratai, A kamara 1938-as ügyrendje.

Ha az elnök megállapítja, hogy a tanácskozásképeség hiányzik, a közgyűlést legfeljebb egy órára felfüggeszti és ha a közgyűlés a szünet eltelte után sem válnék tanácskozásképesé, a közgyűlést határozott időre elnapolja.

Választó közgyűléseken csak annak megnyitásakor kell a határozatképeséget megállapítani. Ha a szavazás megkezdése után azok a közgyűlési tagok, akik szavazati jogukat már gyakorolták, eltávoznak is, a szavazást tovább kell folytatni és be kell fejezni és a szavazás megkezdése után a határozatképeség kérdését felvetni nem lehet.

14. § Az előadó után, ha a javaslat mellett és az ellen többen jelentkeztek szólásra, a javaslat ellen feliratkozott első jelentkezőt kell felhívni, majd váltakozó sorrendben a javaslat mellett és a javaslat ellen feliratkozókat. Bármikor felszólalhatnak azok, akik indítványokat visszavonni kívánják, vagy a vita bezárását indítványozzák. A tisztikar tagjai és a választmányi tagok ténybeli felvilágosítás végett, az elnök által meghatározott sorrendben, bármikor jogosultak felszólalni. A közgyűlés az elnök indítványára vita nélkül, egyszerű szavazással megengedheti a szónoknak, hogy a tárgytól eltérhessen.

Ugyanahhoz a tárgyhöz minden közgyűlési tag csak egyszer szólhat hozzá. Elnöki kérdésre, vita nélkül, egyszerű szavazással többszöri hozzászólásra is engedélyt adhat a közgyűlés.

Az előadót, indítványozót a zárószó joga is megilleti.

A beszédet olvasi nem szabad.

A hozzászólás időtartama 15 percnél hosszabb nem lehet. A közgyűlés ezt az időtartamot egy ízben legfeljebb 10 perccel meghosszabbíthatja.

15. § Ha a vita a tárgysorozat valamelyik pontja felett 1 és fél óránál tovább tartott és a tárgyhöz az előadón, vagy indítványozón kívül már legalább 4 közgyűlési tag szólott hozzá, a közgyűlés az elnök, vagy bármely közgyűlési tag indítványára egyszerű szavazással az egyes hozzászólások időtartamát korlátozhatja, sőt, a tárgysorozat illető pontjára a vitát is berekesztheti. Ha közgyűlés a vita bezárását elhatározta, a szólásra eddig jelentkezettek egy-egy szónokot választanak az indítvány támogatói, illetve ellenzői közül, akik még felszólalási jogukkal élhetnek.

16. § A vita berekesztése után a közgyűlés határoz a tárgysorozaton levő kérdésben és pedig egyszerű szavazással.

A kérdést úgy kell feltenni, hogy arra igennel, vagy nemmel lehessen szavazni. Ha a döntésre kerülő kérdés több részből áll, az elnök annak részekre osztását és részenként való eldöntését javasolhatja. Az elnök indítványa fölött a közgyűlés vita nélkül határoz.

A kérdések felvetésénél a sorrendet az elnök állapítja meg. Elsősorban azt a javaslatot kell szavazásra bocsátani, amely a napirendre térést indítványozza. Ezt követően a halasztásra vonatkozó indítvány bocsátandó szavazásra. Ha ilyen indítványok nincsenek, vagy azokat a közgyűlés elvetette, a tárgy érdemében kell határozni. Az ügy érdemében a választmány javaslatát kell elsősorban döntés alá bocsátani.

Ha a közgyűlés nem a választmány javaslatát fogadja el, azt az indítványt kell szavazás alá bocsátani, melynek elfogadása által minél több indítvány és módosítás esik el. Pénzüsszegek kérdésében mindig a legnagyobb összeg felett kell először szavazni.

A kérdés feltevéséhez a szavazás előtt a jelentkezés sorrendjében két közgyűlési tag szólhat fel. Felszólalásuk 5–5 percnél tovább nem tarthat.

Szavazás közben beszédet tartani, a szavazatot indokolni, a szavazást zavarni nem szabad.

17. § A szavazás nyílt, vagy titkos. A nyílt szavazás egyszerű, vagy név szerinti.

A közgyűlés rendszerint egyszerű szavazással határoz. A szavazás felállással, vagy kézfelemeléssel történik. A szavazatok összeszámlálását az elnök által kijelölt jegyző teljesíti. Ha bárki kívánja, ellenpróbát kell tenni.

Név szerint kell szavazni, ha bármely közgyűlési tag indítványára a közgyűlést azt egyszerű szavazással elhatározta.

Személyi ügyekben titkos a szavazás. A szavazatszedő küldöttséget az elnök nevezi ki. A szavazatszedő küldöttség 3 küldöttségi tagból, továbbá egy jegyzőből áll. A szavazás hivatalból rendelkezésre bocsátott szavazólapokkal történik.

A szavazatszedő küldöttség a szavazás eredményéről elnöke útján előszóval jelentést tesz, ami a közgyűlés jegyzőkönyvében megörökítendő.

Általános vagy részleges tisztújításnál a 25.000/1937. I. M. sz. rendeletben szabályozott módon kell a szavazást megejteni.¹¹

18. § Választó közgyűlés előtt a választási bizottság a 25.000/1937. I. M. sz. rendelet 7. és 8. §-ában szabályozott módon állítja össze a választók névjegyzékét.¹²

19. § Minden év január havának első felében a választási bizottság az előbbi §-ban említett módon összeállítja azoknak névjegyzékét, akik a Kamara önkormányzatában abban az évben részt vehetnek s akiknek cselekvő és szenvedő választói joguk van.

Ha ennek a névjegyzéknek az összeállítása után a Kamara új tagokat vesz fel, akik az önkormányzatban való részvétellel jogosultak, vagy pedig valamelyik, a névjegyzékbe felvett tag ezt a jogát elveszíti (Ürt. 32. §)¹³, az elnök nyomban összehívja a választási bizottságot, mely bizottság a névjegyzéket megfelelően kiegészíti, illetve módosítja.

☞

¹¹ A m. kir. igazságügyminiszter 1937. évi 25.000. I. M. számú rendelete, az ügyvédi rendtartásról szóló 1937: IV. törvénycikk hatálybaléptetéséről és végrehajtásáról. A rendelet szövegét lásd: *Magyarországi Rendeletek Tára 1937.* Budapest, 1937. 686–702.

¹² E paragrafusok szerint meg kellett jelölni azok neveit, akik nem gyakorolhatják választójogukat, illetve nem választhatók valamilyen posztra, a névjegyzéket a kamara egyik hivatalos helyiségében legkésőbb a választás előtti negyvenegyedik napon ki kell függeszteni tíz napig. Ezidő alatt lehet felszólamlással élni, majd a határidő lejártá után kerül összeállításra a végleges névjegyzék. *Magyarországi Rendeletek Tára 1937.* Budapest, 1937. 688–689.

¹³ A szövegben foglaltakra vonatkozó törvényi hely a következőképp szól: a fenti jogát elveszíti „aki büntetett miatt vagy az állami és társadalmi rend ellen vagy nyereségvágyból elkövetett vétség miatt előzetes letartóztatásban, vizsgálati fogságban van, vagy akit ilyen büntetendő cselekmény miatt vád alá helyeztek, vagy aki ellen a büntetőbíróóság ilyen cselekmény miatt főtárgyalást tűzött ki, vagy akit a büntetőbíróóság nem jogerősen hivatalvesztésre (1878:V. tc. 55. §), vagy az ügyvédség elvesztésére (1878:V. tc. 484. §-a) ítél, vagy akit a fegyelmi bíróság nem jogerősen pénzbírságra, felfüggesztésre vagy elmozdításra (110. §) ítél, vagy az ügyvédség gyakorlásától felfüggesztett (147. §), továbbá az ítélet jogerőre emelkedése után büntetőbíróóság ítélete esetében az ítélet jogerőre emelkedését, hivatalvesztés megállapítás esetében a hivatalvesztés hatályának megszűnését követő tíz év alatt, fegyelmi bíróság ítélete esetében a 112. §-ban meghatározott időtartam alatt.”

A VÁLASZTMÁNY¹⁴

20. § A választmány hatáskörét az Ürt. 22. §-a határozza meg.¹⁵

21. § A választmány havonként legalább egyszer ülést tart. Az elnök a választmányt bármikor összehívhatja. A választmány 4 tagjának írásbeli és a tárgysorozatot is megjelölő kérelmére elnök a választmányt 10 napon belül ülésre köteles összehívni. Július és augusztus hónapokban a választmány csak szükséghez képest tart üléseket. A választmány ülése nem nyilvános. A választmányi ülésről a titkár, akadályoztatása esetén az elnök által kijelölt tisztségviselő, vagy választmányi tag jegyzőkönyvet készít.

A kamara minden tagja írásbeli indítványt terjeszthet a választmány elé. Ha az indítvány három nappal az ülés előtt adatott be, azt a tárgysorozatba fel kell venni.

22. § Ha valamelyik választmányi tagnak tagsága a megbízás idejének lejártá előtt megszűnik, vagy a törvény 39. §-a szerint¹⁶ szünetel, az elnök a legtöbb szavazatot kapott pótagot hívja be.

TISZTIKAR

ELNÖK

23. § A kamara elnökének jogkörét az Ürt. 25. és egyéb §-ai¹⁷ szabályozzák. Hatáskörébe tartozik különösen: a) a kamara egész ügykezelésének ellenőrzése; b) az ügydarabok előadójának kijelölése; c) a fegyelmi bíróság tagjainak beosztása, elnökeinek és jegyzőinek kine-

☞ ¹⁴ Az 1938-as ügyrend 20. §-a a választmány hatáskörét a következőkben határozta meg: „20. § A választmány hatáskörébe tartozik mindaz a tennivaló, melyet a jogszabály kifejezetten hatáskörébe utasít, általában véve mindaz, ami sem a közgyűlés, sem a tisztkar kizárólagos ügykörébe nem tartozik. Különösen a választmány ügykörébe tartozik: a) a Kamara gazdasági és pénzügyeinek ellátása, helyiségek kibérlése, felszerelése, b) a kamarai tagsági díjak, illetékek, egyéb díjak és bírságok kivetése, azok beszedése és végrehajtása, igazolt szegénység esetén részben vagy egészben való elengedése, fizetési halasztás engedélyezése, a forgalmi adó(t) kivétel bizottság munkálatainak – még fellebbezés hiányában is – felülvizsgálata, az egyes kivetések végleges megállapítása, c) 100 pengőt meghaladó összegű segélyek megszavazása.” BKmÖL IX. 235/a. A Kecskeméti Ügyvédi Kamara iratai. A kamara 1938-as ügyrendje

¹⁵ Az 1937:IV. tc. 22. §-a a következőképp rendelkezik: „22. § A választmány hatáskörébe tartozik:

1. a közgyűlés határozatainak elékészítése és végrehajtása;
2. felügyelet gyakorlása az ügyvédek, helyettes ügyvédek és ügyvédjelöltek felett;
3. az ügyvédjelöltek gyakorlati működésének ellenőrzése és működésükről bizonyítvány kiállítása;
4. a kamara vagyonának, a kamarára bízott alapítványi vagyonnak kezelése és az alapítványokra vonatkozó évi jelentésnek az alapítványi főfelügyeleti hatóság elé terjesztése;
5. jelölés a m. kir. Kúria ügyvédi tanácsának, valamint az egységes bírói és ügyvédi vizsgálóbizottság ügyvédtagjainak a kamara meghallgatása után betöltésre kerülő tagsági helyeire;
6. bizottság alakítása tárgyalás és határozathozatal előkészítése érdekében olyan ügyben, amelyben jogszabály rendelkezése, vagy a közgyűlés vagy a választmány határozata bizottság alakítását rendeli;
7. mindaz a tennivaló, amelyet jogszabály kifejezetten a választmány hatáskörébe utasít, úgyszintén az, amelyet jogszabály az ügyvédi kamara hatáskörébe utasít, amennyiben sem a közgyűlésnek, sem a tisztkarnak a hatáskörébe nem tartozik.”

¹⁶ Azon kamarai tag tagsága szünetel, aki tagsági díját és nyugdíjintézeti járulékát az adott évben nem fizeti be. Ha a fizetési kötelezettségnek a következő évben sem tesz eleget, akkor törlik a kamara tagjainak sorából.

¹⁷ Az 1937:IV. tc. 25. §-a szerint az elnök a kamara képviselője, elnököl a közgyűlésen, a választmányi üléseken és a kamarai értekezleteken. Ezen felül örököl afölött, hogy a kamara ne lépje túl törvény szab-

vezése; d) a segédhivatali személyzet és altisztek kinevezése, elbocsátása, ezek felett a fegyelmi hatóság gyakorlása; e) a kamara költség-előirányzatának keretében a kamara pénztára terhére való utalványozás, amelyről a legközelebbi választmányi ülésnek jelentést tesz.¹⁸

Az elnököt akadályoztatása esetén az elnökhelyettes, mindkettőjük akadályoztatása esetén pedig a választmánynak életkorban legidősebb, nem akadályozott tagja helyettesíti.

TITKÁR

24. § A titkár a segédhivatal felügyelője. A hivatal személyzetének kinevezése és elbocsátása ügyében az elnöknek javaslatot tesz, az elnök által a személyzetre vonatkozólag tett fegyelmi intézkedéseket végrehajtja. Az elnök irányítása mellett ellátja a kamara igazgatási és ügyviteli tennivalóit. Meghatározza a kamarai alkalmazottak munkakörét, ellenőrzi tevékenységüket. Vezeti és aláírja a közgyűlések, választmányi ülések és kamarai értekezletek jegyzőkönyveit. Készíti az éves jelentés tervezetét. A közgyűlésnek és a választmánynak állandó előadója.

ÜGYÉSZ

25. § A kamarai ügyész hatáskörét az Ürt. 26. §-a s egyéb jogszabályok¹⁹ határozzák meg.

PÉNZTÁROS

26. § A pénztáros gondoskodik a költségvetésben előirányzott bevételek beszedéséről, behajtásáról, nyilvántartásáról és a rendszeres könyvelésről, elkészíti a mérleget és a vagyionleltárt, kezeli a kamara vagyonát, ellenőrzi a segédhivatal vezetőjének kezelésére bízott kézipénztárt, általában az elnök irányítása alatt intézi a kamara gazdasági ügyeit. Negyedévenként jelentést tesz a pénztár állásáról, tagdíjhátralékokról, elkészíti a költségelőrányszat tervezetét s azt a tagdíjkivetési javaslattal együtt oly időben terjeszti a választmány elé, hogy az évi rendes közgyűlés előtt azt a választmány átvizsgálhassa. A zárószámadást és a vagyionmérleget összeállítja s azt ugyancsak oly időben terjeszti a választmány elé, hogy a zárószámadási bizottság és a választmány azokat az évi rendes közgyűlés előtt átvizsgálhassák. A kamara vagyonának és pénzforgalmának nyilvántartásáról szakszerű könyvvizetés útján gondoskodik.

ta hatáskörét, igyekszik elsimítani a szervezet tagjainak viszályát, kijelöli helyettesét stb. Ezen kívül tagja az ügyvédi kamarák országos bizottságának is, amely a kamarák közös szerve (35–36. §)

¹⁸ Az 1938-as ügyrend még egy utolsó pontot is betoldott ebbe a paragrafushoz, így az elnök jogkörébe tartozott még: „f) 100 P[engő]t meg nem haladó segélyeknek a segélyalap terhére való utalványozása.” BKMÖL IX. 235/a. A Kecskeméti Ügyvédi Kamara iratai, A kamara 1938-as ügyrendje

¹⁹ Ezek szerint fegyelmi ügyekben ő látja el a közvádoló szerepét, a kamara érdekében ő fellebbezhet a választmány döntése ellen.

A pénztáros a vagyonkezelési ügykörbe tartozó ügyeknek közgyűlési és választmányi előadója. A vagyonkezeléssel összefüggő levelezést az elnökkel együtt aláírja.

A tagdíjakról, nyugdíjintézeti és tagdíjhátralékokról, illetékekről, eljárási kiadásokról, foglalkozási pénzbírságokról pontos nyilvántartást vezet.

27. § A kamara készpénzvagyontát valamelyik elsőrangú és a választmány által kijelölt pénzügyintézetnél kell kezelni. Minden be- és kifizetés e pénzügyintézet útján történik.

A kisebb folyó kiadások fedezése a készpénztárból történik, melynek ellátásáról a pénztáros javaslata alapján az elnök szükséghez képest – kiutalások útján – gondoskodik. Ezt a készpénztárat a segédhivatal igazgatója kezeli, a pénztáros állandó ellenőrzése mellett.

ELLENŐR

28. § Az ellenőr a kamarai vagyonkezelés ellenőrzője. Ellenőrzi a pénztáros, a kamara könyvelését, örökíti a költségvetés betartása felett, összehasonlítja a könyvelés tételeit a levelezéssel és pénztári bizonylatokkal, előkészíti a pénztárvizsgálatot. Észleleteiről²⁰ az elnöknek havonként szóbeli jelentést tesz. Ha szabálytalanságot észlelne, arról azonnal és írásban tartozik jelentést tenni.

ZÁRSZÁMADÓ BIZOTTSÁG

29. § A választmány saját kebeléből évenként három tagból álló zárszámadási bizottságot küld ki, amely bizottság a pénztáros által elkészített zárszámadásokat felülvizsgálja és a saját javaslatával ellátva terjeszti a választmány elé.

KAMARAI TAGSÁGI DÍJ

30. § A kamarai tagsági díjak kivetéséről külön szabályzat intézkedik.

FELVÉTEL

31. § A felvétel tárgyában az Ürt. 47. §-a alapján²¹ alakított felvételi bizottság határoz az Ürt. 45–50 §-ában²², valamint a zsidók közeleti és gazdasági térfoglalásának korlátozásáról

²⁰ Észrevételeiről.

²¹ A törvényi hely rendelkezése szerint a felvételi bizottság a kamarai elnökből, a választmány három év-re választott öt tagjából valamint a kamarai titkárból és ügyészből áll.

²² Az említett passzusok közül a legfontosabb 45. és 46. § így rendelkezik: „45. § Az ügyvédi kamara névjegyzékébe csak azt a férfi nemhez tartozó nagykorú magyar állampolgárt lehet felvenni:

1. aki az ügyvédi, illetőleg az egységes bírói és ügyvédi vizsgát letette;

2. aki egyénisége, jelleme és erkölcsi tulajdonságai az ügyvédi hivatás sikeres gyakorlásához nélkülözhetetlen bizalomra méltóvá tesznek;

szóló 1939:IV. tc-ben²³ és az azt kiegészítő jogszabályokban foglalt rendelkezések szem előtt tartásával.²⁴

Az ügyvédek névjegyzékébe felvételt kérő folyamodó kérvényének benyújtása alkalmából felvételi díjat köteles fizetni.

A felvételi díj összegét a választmány határozza meg s ez a határozat mindaddig érvényben marad, míg a választmány ezt a határozatot nem módosítja. A felvételi díj elengedésének helye nincsen.

32. § A felvételre jelentkező nyilatkozni tartozik kérvényében az iránt, hogy vele szemben forog-e fenn valamely kizárási ok.

A kamara titkára a benyújtott kérvényt és mellékleteit haladéktalanul átvizsgálja és ha

3. akivel szemben a névjegyzékbe felvételt kizáró ok (46. §) nem áll fenn;

4. aki a felvétel évére járó tagsági díjat, ha pedig az évi tagsági díj összege a felvétel kérésekor nincs megállapítva, a felvétel évének tagsági díja fejében egyelőre a megelőző évre megállapított tagsági díjnak megfelelő összeget, úgyszintén a felvétel évére járó ügyvédi gyám- és nyugdíjintézeti járulékot – az erre nézve meghatározott szabályok szerint – megfizette, végül

5. aki az ügyvédi kamara területén – az ügyvédi iroda céljaira szolgáló helyiséget is beleértve – legalább két szobából álló olyan lakásban lakik, amelynek tulajdonosa, haszonélvezője vagy bérloje, vagy akinek házastársa felmenő vagy lemenő ágbeli rokona vagy testvére lakásában az ügyvédi működés folytatásához alkalmas lakrésze áll rendelkezésére; társas ügyvédi irodánál a közös irodahelyiségen felül személyenként egy-egy lakoszoba szükséges.

46. § Nem lehet felvenni az ügyvédek névjegyzékébe;

1. aki a felvétel kérésekor életének hatvanötödik évét betöltötte;

2. az olyan volt köztisztviselőt, akit szolgálati idejének vagy élete hatvanadik évének betöltése következtében nyugdíjaztak, továbbá az olyan volt köz- vagy magántisztviselőt, akit szolgálatképtelenség miatt nyugdíjaztak, kivéve, ha az igazságügy miniszter az ügyvédi kamarának a felvételre irányuló eljárás (47. §) során előterjesztett javaslatára indokolt esetben megengedte a felvételt;

3. aki csőd, kényszeregyességi eljárás vagy gondnokság alatt áll;

4. aki ellen a csődnitást vagyonhiány miatt nem rendelték el, vagy akivel szemben a csődöt vagyonhiány miatt megszüntették, mindaddig, amíg nem igazolja azt, hogy a csődnitást kérő hitelezők követelése, illetőleg a bejelentett követelések kiegyenlítették;

5. aki ellen büntetőbíróági eljárás van folyamatban büntett miatt vagy az állami és társadalmi rend ellen vagy a kir. törvényszék hatáskörébe tartozó nyereségvágyból elkövetett vagy olyan vétség miatt, amely hivatalvesztéssel büntetendő, vagy akit a kir. járásbíróág hatáskörébe tartozó nyereségvágyból elkövetett vétség miatt nem jogerősen elítéltek;

6. aki hivatalvesztés (1878:V. tc. 55. §) vagy az ügyvédség elvesztését (1878:V. tc. 484. §) kimondó jogerős büntetőbírói ítélet vagy felfüggesztést vagy elmozdítást (115. §) kimondó fegyelmi bírói ítélet hatálya alatt vagy az ügyvédség gyakorlatától felfüggesztő fegyelmi bíróági határozat (147. §) hatálya alatt áll, felfüggesztés esetében a felfüggesztés tartama alatt;

7. aki valamelyik ügyvédi kamara névjegyzékébe előző felvétel alapján bejegyzett ügyvédi minőségében kamarai tagsági díj vagy az országos ügyvédi gyám- és nyugdíjintézeti járulék fizetése tekintetében öt terhelő kötelezettségének a felvételi kérelem előterjesztése előtt nem tett eleget.

Az 1. pont rendelkezése nem vonatkozik arra, aki a felvétel kérése előtt valamelyik ügyvédi kamarában az ügyvédek névjegyzékébe már be volt jegyezve.

Ha ügyvédet miniszteri, államtitkári vagy főispáni állásra neveznek ki s ennek folytán törölték a kamara tagjai közül, ez a körülmény állásának megszűnése után nem akadályozza a kamara tagjai közé felvételét, amennyiben az ilyen ügyvéd említett állásának megszűntétől számított három hónap alatt a kamara tagjai közé felvételét kéri."

²³ A zsidók közéleti és gazdasági korlátozásáról szóló 1939. évi IV. tc. (Az úgy nevezett második zsidótörvény) Ennek rendelkezései szerint az ügyvédi kamarák tagságán belül csak 6 százalék lehet a zsidó származásúak aránya. *Corpus Juris Hungarici*.

²⁴ Az 1938-as ügyrendben természetesen még nem szerepelt az 1937. IV. tc. passzusaira történő utalás. BKmÖL IX. 235/a. A Kecskeméti Ügyvédi Kamara iratai, A kamara 1938-as ügyrendje.

azt, vagy mellékleteit hiányosnak találja, arról az elnöknek jelentést tesz, aki a kérvényezőt a hiánynak záros határidő alatt való pótlására hívja fel.

A kamara titkára a folyamodó személyes meghallgatása útján, vagy egyéb módon megállapítja, hogy a felvételnél a 45. §-ban foglalt feltételei fennforognak-e, vagy pedig a 46. §-ban felsorolt kizáró okok nem észlelhetők-e. Az adatokat a kérvény tárgyalása alkalmával a felvételi bizottság előtt ismerteti.

33. § A kamara székhelyén lakó bizottsági tagokat ezek által láttamozandó körözhív útján, a más helyen lakókat pedig ajánlott levélben kell a felvételi bizottság ülésére – és pedig legalább három nappal korábban – meghívni.

34. § Az Ürt. 50. §-ának²⁵ fennforgása esetén a törlés tárgyában a felvételi bizottság, – gondnok-kirendelés kérdésében pedig a választmány határoz.

35. § Helyettes ügyvédek felvétele és törlése tárgyában a 31–34. §-okat kell megfelelően alkalmazni az Ürt. 68. §-ának rendelkezéséből folyó azon eltéréssel, hogy a felvétel tárgyában a választmány határoz.²⁶

ÜGYVÉDJELÖLTEK FELVÉTELE ÉS TÖRLÉSE

36. § Az ügyvédjelöltek névjegyzékébe való felvételt és onnan való kitörlést az Ürt. 70–74. §-ainak²⁷, valamint egyéb jogszabályoknak figyelembevételével a választmány rendeli el.

A felvételt kérő beadványhoz mellékelni kell: 1. egyetemi, vagy jogakadémiai leckeönyvet a végbizonyítvánnyal; 2. jogtudori oklevelet; 3. állampolgárságot igazoló okiratot; 4. születési anyakönyvi kivonatot; 5. két hónapnál nem régebb keletű erkölcsi bizonyítványt; 6. a folyamodó és a főnök ünnepélyes nyilatkozatát arról, hogy a folyamodó tényleg és állandóan a főnök székhelyén lakik, hogy idejét a szokásos irodai órák alatt a joggyakorlatnak szenteli, hogy sem állami, sem más olyan közszolgálatban nem áll, ami az ügyvédjelölti gyakorlattal összeférhetetlen; 7. működési bizonyítványt a végbizonyítvány kiállítása óta eltelt idő alatti foglalkozásáról; 8. az ügyvédjelölt alkalmazására vonatkozó megállapodásokat tartalmazó és a főnök által is aláírt nyilatkozatot; 9. hatósági igazolást a főnök székhelyén való lakásról; 10. átjegyzés esetén a megelőző joggyakorlat kamarai igazolását; 11. egy darab fényképet igazolvány céljaira; 12. a bejegyzési illeték befizetéséről szóló igazolást; 13. a 7720/1939. M. E. sz. rendelet 18. §-ában²⁸ említett bejelentést és a bejelentés adatait igazoló okiratokat.²⁹

²⁵ Ez a törvényi hely azt mondta ki, hogy ha valakiről a kamarába történt felvétel után derül ki valamilyen, a tagságot kizáró ok, akkor a kérdést a felvételi bizottságnak kell megvitatnia és az érintett meghallgatásával döntenie az ügyben.

²⁶ Az 1938-as ügyrend 35. §-a még csak egyszerűen így szólt: „35. § Helyettes ügyvédek felvétele és törlése tárgyában a fentebbi 31–34. §-okat kell megfelelően alkalmazni.” BKmÖL IX. 235/a. A Kecskeméti Ügyvédi Kamara iratai, A kamara 1938-as ügyrendje.

²⁷ Az említett passzusok az ügyvédi gyakorlat jellegét szabályozzák, valamint azt, hogy a joggyakorlatot a kamara felügyeli, illetve az ügyvédjelölt írásos meghatalmazás birtokában egyes esetekben főnöke nevében is eljárhat.

²⁸ A zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozásáról szóló 1939. IV. tc. végrehajtásának tárgyában kiadott 7720/1939. M. E. számú rendelet. Magyarországi Rendeletek Tára 1939. Budapest, 1939.

²⁹ A 13. pont az 1938-as ügyrendben még nem szerepelt. BKmÖL IX. 235/a. A Kecskeméti Ügyvédi Kamara iratai, A kamara 1938-as ügyrendje.

Amennyiben az ügyvédjelölt nagyobb kereskedelmi, ipari vállalat, vagy pénzügyi jogi osztályának vezető ügyészéhez kéri beosztását, a kérvényhez csatolni kell a vállalatnak cégszerűen kiállított kötelező nyilatkozatát arról, hogy a folyamodó egész működési idejét kizárólag a jogi ügyosztályon tölti, bejegyzésének ideje alatt a vállalat egyéb ügyeivel nem foglalkozik és a vállalat más osztályán még ideiglenesen sem nyer beosztást.

37. § Ha a jelölt működését félbeszakította és 60 napon belül átjegyzése iránt nem folytatódik, az ügyvédjelöltek névjegyzékéből hivatalból törölni kell.

38. § A választmány az ügyvédjelöltek tényleges és kizárólagos joggyakorlatát elsősorban a tevékenységi kimutatás útján ellenőrzi, amibe az ügyvédjelölt minden érdemleges tevékenysége bevezetendő. Érdemleges tevékenységnek az tekintendő, amelyet az ügyvédjelölt bírósági, vagy más hatóság előtti tárgyalások és hivatalos eljárások során ügyfél képviseletében fejt ki, melyről hivatalos jegyzőkönyvet vesznek fel, továbbá azok az írásbeli munkák, amiket a főnök irodájában végez. Ezeket a ténykedéseket nyomban azoknak kifejtése után be kell vezetni a tevékenységi kimutatásba s azok megtörténtét a főnök sajátkező aláírásával igazolja. Ha a kamara vezetőségének közbenjárása folytán a bíróságok és egyéb hatóságok hajlandók arra, hogy az előttük lefolytatott tárgyalások esetén az ügyvédjelölt tevékenységét a kimutatásban igazolják, ez esetben az ilyen tevékenységet a tárgyalást vezető bíró, vagy hatósági közeg aláírásával is igazolni kell.

A tevékenységi kimutatást minden év március, június és november hó 1–5. napja között kell ellenőrzés végett a kamara segédhivatalában benyújtani. Ezeket a kimutatásokat a kamara titkára haladéktalanul felülvizsgálja, ha azokat rendben találta, az illető ügyvédjelöltnek visszaadja, egyébként azonban a választmánynak nyomban jelentést tesz s a választmány dönt afelett, hogy a jelölt joggyakorlata megfelelő-e.³⁰

KIRENDÉLÉSEK

39. § A pártfogó ügyvéd kirendelése iránt előterjesztett kérelmeket vagy előterjesztéseket az elnök osztja ki az előadóknak. Ha az előadó azt látja, hogy a kérvény hiányos, különösen, ha abban nincs előterjesztve olyan részletes tényállás, hogy azt az Ürt. 84. §-a értelmeiben³¹ a kérelem teljesítése felett érdemleges határozat legyen hozható, folyamodót a

³⁰ Az 1938-as ügyrend még két olyan paragrafusban rögzítette az ügyvédjelöltekkel kapcsolatos rendelkezéseket, amelyek az 1941-es szabályzatba már nem kerültek bele: „39. § Ha a választmány úgy találja, hogy a jelölt joggyakorlati tevékenysége nem volt tényleges és kizárólagos, vagy nem olyan méretű, hogy annak alapján az ügyvédjelölt megfelelő gyakorlatot szerezhetett volna, tehát ha nem látja biztosítva azokat a célokat, amiket a törvény a joggyakorlati idő eltöltésétől vár, az ügyvédjelölt joggyakorlati idejét vagy annak egy részét törli s egyben az ügyvédjelöltet utasítja arra is, hogy más főnök irodájában, tehát olyan helyen keresen alkalmazást, ahol megfelelő foglalkoztatásra számíthat, tehát kellő joggyakorlatot szerezhet.

40. § Ha a választmány úgy ítéli meg, hogy az ügyvédjelölt olyan főnök mellé kéri bejegyzését, akinek ügyforgalma ügyvédjelölt tartását indokolttá nem teszi és akinek irodájában ezek szerint megfelelő joggyakorlatra nem is lehet szert, a bejegyzési kérelmet erre hivatkozással el is utasíthatja.” BKmÖL IX. 235/a. A Kecskeméti Ügyvédi Kamara iratai, A kamara 1938-as ügyrendje.

³¹ Az 1937:IV. tc. 84. §-a azt rögzíti, hogy az ügyvédek a teljesen vagyontalan pereskedőket is kötelesek képviselni (pártfogó ügyvédek), ha a kamara úgy döntött, hogy a képviselendő személy megfelel a kriteriumoknak.

hiányzó okiratok pótlására, részletes tényállás előterjesztésére és bizonyítékok megjelölésére záros határidő kitűzésére felhívja. Ezt a felhívást – ülésen kívül – az elnök és előadó írják alá. Ha a határidő eredménytelenül eltelt, vagy pedig a kérelem érdemlegesen elintézhető, az elnök a bizottságot ülésre hívja össze s a bizottság ekkor határoz a kérelem teljesülése, vagy megtagadása felett.

40. § Olyan esetekben, amikor a Bp.³², vagy az azt kiegészítő és módosító törvények szerint az ügyvédi kamarának kell hivatalból védőt kirendelnie, a kirendelést a kamara elnöke, vagy helyettese teljesíti.

41. § A kamara a kirendelt pártfogó ügyvédekről és védőkről külön jegyzéket vezet.

A kamara felhívja tagjait, jelentsék be, kik óhajtanak hivatalból védelmet, házasságvédői vagy pártfogói ügyvédi tisztséget vállalni. A kirendelésnél lehetőleg figyelemmel kell lenni a jelentkezésekre, azonban a bizottság, illetve a kamara elnöke ettől függetlenül a kamara bármely tagját is kirendelheti.

Az ügyvéd irodája részére kirendelt gondnok, mint pártfogó ügyvéd köteles eljárni azokban az ügyekben, melyekben a gondnokolt ügyvédet kirendelték. A bizottságnak azonban joga van más pártfogót kirendelni.

LELTÁROZÁS A NÉVJEGYZÉKBŐL TÖRLÉS ESETÉN

42. § Az ügyvédek névjegyzékébe bejegyzett ügyvéd törlése esetén az Ürt. 60–63. §-ai-ban³³ foglaltak szerint kell eljárni. Amennyiben az elhalt ügyvéd özvegye, nagykorú leszármazója, vagy ezek megbízottja a leltározásnál személyesen nem kívánna közreműködni, a kamara választmánya az irodagondnok kirendelésével egyidejűleg leltározó biztost is küld ki.

A leltárt két példányban kell elkészíteni s abban különösen fel kell tüntetni az elhalt ügyvédnél talált értékeket – készpénz, ékszerek, drágaságok, értékpapírok, betétkönyvek, kötvények, végrendeletek – melyekről megállapítható, hogy ügyvédi megbízás útján jutottak az elhunyt birtokába és részben, vagy egészben harmadik személyt illetnek. Külön kell felsorolni mindazokat az ügyeket, melyekről megállapítható, hogy azok az elhunynál ügyvédi megbízásból voltak.

A leltározást 30 nap alatt be kell fejezni és a leltár egyik példányát a választmányhoz be kell terjeszteni. A leltár másik példányát a gondnok tartja magánál. Ha az elhunyt ügyvéd jogutódai kívánják, a leltárról harmadik példány is készíthető és a jogutódoknak kiadandó.

Ha a leltározás valakinek ellenszegülése következtében nem volna foganatosítható, erről a gondnok a választmánynak jelentést tesz, egyúttal az illetékes járásbírószágot haladéktalanul megkeresi, hogy a leltározás folytatása céljából kiküldöttet rendeljen.

³² Bünvádi perrendtartás.

³³ Tehát a döntést közölni kell a kamara hivatalos lapjában, a tagságból törölt ügyvéd helyére gondnokot kell állítani, aki a hivatalos iratokat magához veszi és az ügyeket tovább viszi, az ügyfeleket értesíteni kell stb.

FEGYELMI ELJÁRÁS

43. § Az ügyvédek, helyettes ügyvédek és ügyvédjelöltek ellen beérkezett panaszok, azokkal kapcsolatos beadványok, megkeresések és intézkedések külön iktatókönyvbe vezetendők. Ezek az iktatmányok F. betűvel jelölendők meg.

44. § Indokolt esetben a szóban előterjesztett panaszról a titkár jegyzőkönyvet készít és azt a panaszossal aláírhatja. Ilyenkor a panaszostól személyazonosságának igazolását kívánhatja.³⁴

45. § A felügyeleti vizsgálatot a lefolytatására kiküldött vizsgálóbiztos köteles a megszabott határidő alatt lefolytatni és befejezni. Ha ennek valamely akadályja volna, arról a kamara elnökének jelentést tesz és újabb határidő kitűzését kéri.

46. § Az egyes tanácsok elnökeit a kamara elnöke nevezi ki, a fegyelmi bíróság tagjait ugyancsak ő osztja be s jelöli ki az egyes előadókat, valamint a tárgyalási jegyzőket is. A fegyelmi bíróság üléseire, a tárgyalásokra a bírákat legalább 5 nappal a tárgyalás előtt kell írásban meghívni. A megjelenésben akadályozott tag ezt olyan időben köteles bejelenteni, hogy más bíró behívására gondoskodni lehessen.

47. § A pénzbírsággal, vagy felfüggesztéssel büntetett ügyvédekről és helyettes ügyvédekről külön jegyzéket kell vezetni a fegyelmi büntetések mellékkövetkezményeinek nyilvántartása végett. Ugyanezeket fel kell jegyezni a lajstrom megfelelő lapján is.

48. § A pénzbírságot kiszabó jogerős ítéleteket közölni kell a kamara pénztárossal, aki a behajtás iránt a szükséges lépéseket megteszi. Ha a kiszabott pénzbírság be nem hajtható, arról a pénztáros jelentést tesz, a választmány pedig az iratokat az Ürt. 113. §-ában³⁵ előírt eljárás lefolytatása céljából a fegyelmi bírósághoz teszi át.

Sikertelennek kell tekinteni a behajtási eljárást, ha a végrehajtási eljárás során lefoglalható vagyontárgy nem volt található, vagy a lefoglalt tárgyak értéke a követelést nem fedezi, ha az árverési vételárból a pénzbírság teljes összegében nem soroztatott, ha a marasztalt ismeretlen helyre távozott. Ha a végrehajtott ügyvédnek követelései foglaltattak le és az adósok a lefoglalt követelés fennállását felhívásra nem ismerik el, ezeket a követeléseket a foglaltatás sikerességének, vagy sikertelenségének a megállapításánál figyelmen kívül kell hagyni.

A végrehajtás foganatosítása alkalmával a végrehajtott ügyvédet figyelmeztetni kell arra, hogy saját érdekében jelöljön meg fedezetet, mert a behajtási eljárás sikertelensége esetén az Ürt. 113. §-ában³⁶ megjelölt következményekkel kell számolnia.

☞

³⁴ Az 1938-as ügyrendből ez a paragrafus hiányzik, helyén a következő rendelkezés áll: „46. § A panaszokat annyi példányban kell benyújtani, hogy minden panaszottnak jusson egy példány, egy pedig az iratoknál maradjon. Egészen kivételes esetekben a kamara titkára a szóval előterjesztett panaszt jegyzőkönyvbe foglalja s a panaszossal aláírhatja. Ilyen esetekben a panaszosnak személyazonosságát igazolnia kell.

A panasz-beadványokat a panaszosnak saját kezűleg kell aláírni és ké tanúval meg kell előttemeztetnie. [látamoztatnia]” BKMÖL IX. 235/a. A Kecskeméti Ügyvédi Kamara iratai, A kamara 1938-as ügyrendje.

³⁵ A 113. § rendelkezései szerint a pénzbírság kiszabásánál tekintettel kell lenni az illető vagyoni helyzetére, emiatt a választmány maximum a fizetés alól tizenkét hónapnyi haladékot adhat, a behajtás csak bizonyos esetekben megengedett, amelynek kudarca esetén a fegyelmi bíróság a pénzbüntetést törli és helyette fegyelmi büntetést szab ki.

³⁶ Lásd az előbbi jegyzetet.

ÜGYKEZELÉS

49. § A segédhivatal hivatalos óráit és az értesítésadás idejét a kamara elnöke állapítja meg. Az iratokat csak az érdekelt felek és igazolt képviselőik tekinthetik meg.

50. § A közgyűlés és választmány határozatait, a felügyeleti hatóságokhoz intézett felterjesztéseket és jelentéseket, a fontosabb átiratokat és megkereséseket az elnök és titkár írják alá és ezek eredeti alakban kiadmányozandók. Egyéb kiadmányokat – amennyiben jogszabály másképpen nem intézkedik – az elnök és titkár nevének feltüntetésével és „A kiadmány hitelül”³⁷ jelöléssel a segédhivatali igazgató írja alá.

51. § A kamara segédhivatala a következő könyveket és jegyzékeket vezeti: 1. Ügyvédek névjegyzéke, 2. Helyettes ügyvédek névjegyzéke, 3. Ügyvédjelöltek névjegyzéke, 4. Pártfogó ügyvédek névjegyzéke, 5. Hivatalból kirendelt védők névjegyzéke, 6. Közigazgatási ügyek iktatókönyve, 7. Panaszügyek iktatókönyve, 8. Összeférhetetlenségi ügyek lajstroma és ügykönyve, 9. Zugírászatért³⁸ elítéltek jegyzéke, 10. Fegyelmi elítéltek jegyzéke.

A választmány, vagy a kamara elnöke szükséghez képest más könyvek és jegyzékek, továbbá mutatókönyvek vezetését is elrendelhetik.

52. § Az ügyvéd, a helyettes ügyvéd, vagy ügyvédjelölt – a szabályszerű díjak lefizetése ellenében névjegyzékkivonatot kérhet. A névjegyzéki kivonatról kihagyandók azok a fegyelmi büntetések, amelyekre vonatkozó mellékkövetkezmények az Ürt. 112. §-a³⁹ szerint már elenyésztek. Hatósági megkeresésre azonban a névjegyzékkivonat teljes szövege szerint állítandó ki. A névjegyzékkivonatot a titkár írja alá.

53. § Rendszerint ülésen kívül intézendők el:

a) azok a hatósági megkeresések és kérelmek, amelyek a bejegyzett ügyvédek, helyettes ügyvédek és ügyvédjelöltek kérnek felvilágosítást;

b) a hatóságoktól, társkamaráktól, bejegyzett ügyvédektől, helyettes ügyvédektől és ügyvédjelöltektől, vagy magánfelektől érkező értesítések és jelentkezések, melyek elintézéséről a bejelentőt értesíteni nem kell;

c) arcképes igazolvány és tanúsítvány másodlatok kiadására irányuló kérelmek;

d) bizonylatok és egyéb tanúsítványok kiadása iránti kérelmek;

e) az ügyvédi vizsga letételére vonatkozó kérvények áttétele a vizsgálóbizottsághoz;

f) mindazok a hatósági, vagy bírósági megkeresések, amelyek iratok visszaküldését szorgalmazzák;

g) mindazok a leiratok, melyek az ügy állásáról jelentést kérnek;

h) az Ürt. 123. §-ában⁴⁰ említett és más hasonló értesítések;

³⁷ kiadmány: a jóváhagyás után letisztázott és a kiadmányozásra jogosult részéről hiteles aláírással, bélyegzővel ellátott irat.

³⁸ zugírászat: jogosulatlanul más részére üzletszerűen beadvány, vagy okirat szerkesztése.

³⁹ A 112. §-ban meghatározott mellékkövetkezmény (mellékbüntetés) az, hogy pénzbírság esetében két, fegyelmi büntetésekor pedig három évig a kamarai tag nem vehet részt semmilyen kamarai választáson, közgyűlésen stb.

⁴⁰ Például olyan esetekben, amikor a kamara egy tagja ellen annak ügyfele olyan panasszal fordul a fegyelmi bírósághoz, amely szerint a tag megszegte ügyvédi tisztéből következő kötelességeit. Ekkor a fegyelmi bíróság az ügyfelet értesíti, hogy magánvád alapján a levél kézhezvételétől számított 15 napon belül fegyelmi eljárást indíthat a kamara fegyelmi bíróságánál.

i) a bíróságoktól, vagy más hatóságoktól beszerzett iratok visszaküldése abban az esetben, ha a fegyelmi eljárás megindítását sem a vádló, sem a magánfél nem indítványozta, vagy ha az ügy jogerősen befejeztetett;

k) jogorvoslati beadványok felterjesztése az illetékes hatósághoz;

l) kérelmezők felhívása hiánypótlásra.

54. § Ha a választmány véleménye szerint az ügyrend valamely rendelkezése módosításra szorul, a módosítás iránt javaslatot tesz a közgyűlésnek.⁴¹

Kelt Kecskeméten a Kecskeméti Ügyvédi Kamarának 1941. évi március hó 25. napján tartott rendes évi közgyűléséből.

Dr. Holosnyay Ambrus sk.
titkár,

Dr. vitéz Márkus Ferenc sk.
elnök.

PH.

A m. kir. Igazságügyminisztertől.

34.214/1941. I. M. VIII.

Jóváhagyom.

Budapest, 1941. július hó 1. napján.

A miniszter helyett:

Ghyczy
államtitkár.

Forrás: A Kecskeméti Kamara Ügyrendje. Kecskemét, 1941.

⁴¹ Az 1938-as ügyrendben még szerepelt egy utolsó paragrafus is, amely az 1941-esből már kimaradt: „56. § Egyebekben az Ürt-nek, a 25.000/1937. I. M. számú rendeletnek s a jövőben esetleg kiadandó kormányrendeletnek intézkedései megfelelően alkalmazandók.

Ha a választmány szükségesnek látja, hogy valamely elvi kérdésben az ügyrendtől eltérjen, ezt csak egyhangú határozattal teheti meg és köteles ezt a közgyűlésnek bejelenteni, amely az ügyrendi intézkedés fenntartása vagy módosítása tárgyában határoz.” BKMÖL IX. 235/a. A Kecskeméti Ügyvédi Kamara iratai, A kamara 1938-as ügyrendje.

A BUDAPESTI ÜGYVÉDI KAMARA ÜGYRENDJE

(Részletek, Budapest, 1941. november 27.)

Kevesebb mint egy évvel az 1874-ben az ügyvédi rendtartásról kiadott törvényt követően, 1875. február 20-án a Megyeházán tartott alakuló ülésen 533 tag létrehozta a Budapesti Ügyvédi Kamarát (BÜK), amely – teljesen érthető módon – a Trianon előtti és utáni Magyarország legbefolyásosabb ügyvédi érdekképviselője lett. A működését az 1918/19-es események után újra megkezdő szervezetet 1918 és 1935 között Pap József, majd őt követően 1944-ig Kövess Béla irányította. A BÜK kormányzattal „szembeni” mozgásterét némileg megnövelte ugyan, hogy az 1910-es évek mintegy 1500 budapesti ügyvédjéhez képest ebben az időszakban már három-négyezer között mozgott a fővárosban praktizálók száma, a létszám-növekedésnek azonban az egyik legfőbb, szomorú oka az volt, hogy a trianoni béke által elszakított területekről érkező rengeteg jogász Budapesten próbált meg elhelyezkedni. Közülük sokaknak nyomorogniuk kellett, és az 1930-as évek elejétől egyre erősebb gazdasági válság csak növelte a nélkülözők körét. Ezért a kamara nemcsak a közélet fórumain (felsőház, fővárosi törvényhatósági bizottság stb.) végzett munkájával igyekezett segíteni a szakmabelieket, hanem a szervezet Szalay utcai székházának első emeletén ingyenmenzát is működtetett rászoruló tagjai részére. Az 1930-as évek végétől kezdve számos ügyvédet töröltek a kamara tagjai sorából a zsidótörvények rendelkezései alapján, a második világháborút követően a szervezet totális állami irányítással levezényelt átszervezése pedig szintén sokakat kizárt az autonómiájától szinte teljesen megfosztott BÜK kötelékéből.

Az alább közölt dokumentum a BÜK 1941-es ügyrendje, amely még abban az évben meg is jelent nyomtatásban. A kamara életében cezúrát jelentő 1944/45-ös eseményeket megelőzően a szervezet ezen szabályzatát már csupán egy alkalommal, 1942/43-ban módosították.

A BUDAPESTI ÜGYVÉDI KAMARA ÜGYRENDJE

ELSŐ RÉSZ KÖZGYŰLÉSEK ÉS KAMARAI ÉRTEKEZLETEK

I. FEJEZET A KÖZGYŰLÉSEK

1. § A Budapesti Ügyvédi Kamara a közgyűlésnek fenntartott hatáskörét (Ürt. 6. §)¹ a tagok közvetlen részvételével ülésező közgyűlésen és a képviselői közgyűlésen gyakorolja. (Ürt. 11. és 12. §)
2. § A képviselői közgyűlés rendes vagy rendkívüli. (Ürt. 8. §)
3. § A közgyűlés tagjai. A tagok közvetlen részvételével ülésező kamarai közgyűlésnek tagja az önkormányzat-ból ki nem zárt, az ügyvédi kamara névjegyzékébe bejegyzett valamennyi ügyvéd. (Ürt. 5. §)

¹ Ürt. = Az ügyvédi rendtartás tárgyában kiadott 1937. évi IV. törvénycikk. Ahol a főszövegben hivatkozott törvényi vagy rendeleti hely rendelkezéseit külön nem ismertetjük, ott annak tartalma megegyezik a közölt rendeletben/alapszabályban/ügyrendben foglaltakkal.

4. § A képviseleti közgyűlés tagjai: a tisztikar, a választmányi tagok és a közgyűlési kiküldöttek. A kamara többi tagját a képviseleti közgyűlésen részvételi jog nem illeti meg.

A tagságot kizáró okokat az Ürt. 31–34., 39. és 112. §-a tartalmazza.² A tagság megszűnése vagy szünetelése esetén pótlásról a R. 41. §-a szerint kell gondoskodni.³

5. § Rendes közgyűlés. Évenként az év első negyedében rendes képviseleti közgyűlést kell tartani. Ennek összehívásáról a Kamara elnöke gondoskodik. (Ürt. 8. §)

6. § A közgyűlés tárgyait az Ürt. 6. §-a sorolja fel.⁴ Ezek közül a rendes közgyűlés tárgysorozatára első helyen mindig a Kamara megelőző évi működéséről szóló jelentés megállapítását (Ürt. 40. §), az évi számadások felülvizsgálását (zárszámadás megállapítását), valamint – ha ebben a tárgyban még nincs közgyűlési határozat – a költségelőirányzat megállapítását és a költségek fedezésének meghatározását kell kitűzni, még pedig a most megjelölt sorrendben.

7. § A rendkívüli közgyűlés. Rendkívüli képviseleti közgyűlést az elnök bármikor összehívhat. (Ürt. 8. §)

A választmány határozata alapján vagy a képviseleti közgyűlési tagok egyötöd részének a tárgysorozat megjelölésével előterjesztett kérelmére az elnök a rendkívüli közgyűlést összehívni tartozik. (Ürt. 8. § 2. bek.)

Az elnök a rendkívüli képviseleti közgyűlés összehívása iránt a választmány határozatától, vagy az előző bekezdésben említett szabályszerű kérelem átvételétől számított 8 napon belül köteles intézkedni. A rendkívüli képviseleti közgyűlést a legrövidebb időre, mindenestre akként kell egybehívni, hogy a közgyűlés a választmány határozatától, illetőleg a képviseleti közgyűlési tagok egyötöd részének szabályszerűen előterjesztett kérelme alapján, e kérelem átvételétől számított 30 napon belül megtartható legyen. Ha azonban a képviseleti közgyűlés egyötöd részének kérelmére összehívott rendkívüli közgyűlés időpontja a törvénykezési szünet idejére esnék, az elnök jogosult a közgyűlés napját a törvénykezési szünet leteltét követő napok egyikére kitűzni.

Rendkívüli képviseleti közgyűlés összehívását a képviseleti közgyűlés is elhatározhatja.

Ilyen esetben a rendkívüli képviseleti közgyűlés a határozatban megjelölt időpontra hívandó egybe.

8. § A közgyűlés összehívása. Képviseleti közgyűlést vasárnapra vagy Gergely-naptár szerint ünnepnapra összehívni nem szabad.

A képviseleti közgyűlést, minden egyes tagjának megküldött külön meghívóval kell összehívni. A meghívónak a közgyűlés tárgysorozatát is tartalmaznia kell.

☞

² E paragrafusok szerint nem lehet tag az, aki az államrend elleni vagy nyereségvágyból elkövetett bűncselekmény miatti büntetését tölti vagy előzetes letartóztatásban van; aki meghatározott idő óta nem fizeti a kamarai tagsági díjat és/vagy nyugdíjintézeti illetéket, illetve nem bír kamarai választójoggal az, akit fegyelmi vétség miatt a szervezet pénzbírsággal vagy felfüggesztéssel sújtott.

³ R. = A m. kir. igazságügyminiszter 1937. évi 25.000. I. M. számú rendelete, az ügyvédi rendtartásról szóló 1937. IV. törvénycikk hatálybalépítéséről és végrehajtásáról. A rendelet szövegét lásd: *Magyarországi Rendeletek Tára* 1937. Budapest, 1937. 686–702.

⁴ Ezek: az ügyrend megállapítása; a kamarai személyzet bérének megállapítása; az évi számadások felülvizsgálata; egyes esetekben a választmány döntése elleni fellebbezés elbírálása; a kifejezetten a közgyűlés döntéskörébe utalt dolgok, illetve azok, amelyeket a választmány eléje terjeszt; állásfoglalás és javaslatlétel az igazságszolgáltatásra és jogalkotásra.

Ha a képviseleti közgyűlés a kitűzött napon nem fejezhető be, az elnök határozza meg és a képviseleti közgyűlésen szóval közli a folytatás idejét és helyét. Ilyen esetben újabb meghívókat nem kell küldeni.

A képviseleti közgyűlésre szóló meghívót a közgyűlés napját megelőzően legalább 15 nappal kell a tag utolsó bejelentett címére ajánlva postára adni.

A postára adás tényével a meghívó szabályszerűen kézbesítettnek tekintendő.

Ha a képviseleti közgyűlés összehívása iránt azonos tárgysorozat, megjelölésével több kérelmet terjesztettek elő, az elnök a rendkívüli közgyűlést a korábban előterjesztett szabályszerű kérelem alapján hívja egybe.

A rendkívüli képviseleti közgyűlés összehívására vonatkozó kérelmet a közgyűlési tagoknak saját kezűleg kell aláírniuk.

A rendkívüli képviseleti közgyűlés csak azzal a tárggyal foglalkozhatik, amelynek tárgyalása céljából összehívását kérték, vagy az elnök saját elhatározásából összehívta.

Az elnök közvetlen rendelkezése, továbbá a választmány vagy a képviseleti közgyűlés határozata alapján összehívott rendkívüli képviseleti közgyűlés a kitűzött tárgysorozatot tárgyalni köteles, a közgyűlési tagok egyötöd részének kérelmére összehívott: rendkívüli képviseleti közgyűlés azonban elsősorban afelett határoz, hogy az összehívási kérelemben ütegelölt tárgyat kívánja-e tárgyalni vagy sem?

Ilyen esetben azok közül, akik az összehívási kérelmet előterjesztették, egy közgyűlési tag az összehívási kérelmet megokolhatja.

Az összehívási kérelem megokolása után egy közgyűlési tag ellenkező felfogását kifejezheti.

Sem a megokolás, sem az ellenkező felfogás kifejtése 20 percnél tovább nem tarthat.

E felszólalások után a képviseleti közgyűlés egyszeri szavazással hozott határozattal dönt afelett, hogy az összehívási kérelem tárgyát kívánja-e tárgyalni vagy sem.

Ha a képviseleti közgyűlés a tárgyalás mellett dönt, azt azonnal meg kell kezdeni, ellenkező esetben pedig a rendkívüli képviseleti közgyűlést azonnal be kell rekeszteni.

Ha a közgyűlés akként határozott, hogy az összehívási kérelem tárgyát nem kívánja tárgyalni, akkor abban a tárgyban az illető rendkívüli képviseleti közgyűlés napjától számított 3 hónapon belül nem lehet rendkívüli képviseleti közgyűlés összehívása iránt újabb kérelmet előterjeszteni. Ez a rendelkezés nem vonatkozik a rendkívüli képviseleti közgyűlésnek az elnök közvetlen rendelkezésére, vagy a választmány határozata alapján való összehívására.

9. § A közgyűlés időtartama. A képviseleti közgyűlés rendszerint addig tart, amíg a tárgysorozat tárgyalása befejezést nem nyert.

Amennyiben a tárgysorozat tárgyalása már 4 órán át tartott, vagy este 9 óráig be nem fejeztetnék, az elnök a közgyűlést elnapolja és a folytatólagos közgyűlés határnapját kihirdeti.

A közgyűlés tárgyalásának időtartama, legfeljebb két órával esti 9 órán túl is meghosszabbítható abban az esetben, ha nyilvánvaló, hogy a közgyűlés ezen időn belül a tárgysorozattal végezni fog.

A közgyűlés időtartamának eme meghosszabbítása felett az elnök javaslatára a közgyűlés egyszerű szavazással, szótöbbséggel dönt.

10. § A közgyűlés nyilvánossága. A képviseleti közgyűlés nyilvános. A hallgatóság azonban csak a tanácskozási helyiségtől elkülönített helyen foglalhat helyet. A közgyűlés helyiségének tanácskozás céljára rendelt részében a közgyűlés tartama alatt csak azok a képviseleti közgyűlési tagok tartózkodhatnak, akikkel szemben az Ürt. 33., 34., 39. és 112. §-ában megjelölt kizáró okok⁵ nem érvényesülnek és akik az illető közgyűlésről a jelen ügyrend 43. és 45. §-a értelmében kizárva nincsenek. A közgyűlés helyiségének tanácskozás céljára rendelt részébe a közgyűlés tartama alatt ezenfelül csak azok léphetnek be, akiknek ott hivatalos tennivalójuk van.

Azt, aki a közgyűlés helyiségében a képviseleti közgyűlés tartama alatt jogosulatlanul tartózkodik, az elnök eltávolítja és evégből szükség esetében a rendőri karhatalom segítségét is igénybe veheti.

Az elnök a közgyűlés helyiségében a hallgatók és a sajtó részére elkülönített helyet jelöl ki.

A sajtó részére elkülönített helyen csak a sajtó képviselői tartózkodhatnak.

A hallgatók tetszést vagy nemtetszést nem nyilváníthatnak.

Ha a hallgatók, vagy azok közül egyesek a tanácskozás csendjét vagy rendjét zavarják és ha az elnök egyszerű intése sikerre nem vezet, az elnök az illető hallgatót, ha pedig annak személye meg nem állapítható, a hallgatóságot eltávolítja és evégből szükség esetén a rendőri karhatalom segítségét is igénybe veheti.

11. § A képviseleti közgyűlésen való kötelező részvétel. A tagok a képviseleti közgyűlésen, annak megnyitásától berekesztéséig jelen lenni tartoznak. A közgyűlés egy részének igazolatlan elmulasztása a távolmaradással egy tekintet alá esik.

Az elnök elfogadható okból és ha ez a tanácskozási képességet nem veszélyezteti, megengedheti a tagnak, hogy egy-egy képviseleti közgyűlésről annak egész tartamán, vagy meghatározott részén távol lehessen (meg ne jelenjék vagy eltávozzék). Az engedély megadását a közgyűlésnek be kell jelenteni. Ha a választmányi tag, vagy a közgyűlési kiküldött három, egymást közvetlenül követő képviseleti közgyűlésről igazolás nélkül távol marad, képviseleti közgyűlési tagságát, a választmányi tag pedig egyúttal választmányi tagságát is elveszti. (Ürt. 19. § 1. bekezdés.)

Az elnök a közgyűlési tagok névsorát bármikor felolvastathatja és a meg nem jelent, úgyszintén az eltávozott tagok nevét arra kijelölt kamarai alkalmazottak által is nyilvántarthatja.

Az elnök az engedély nélkül meg nem jelent, vagy eltávozott tag nevét az igazoló bizottsággal 18 óra alatt közli és erről az illető tagot is értesíti.

A tag az elmulasztott képviseleti közgyűlés napjától számított 8 nap alatt a kamara elnökénél igazolással élhet. (Ürt. 19. § 2. bekezdés.)

Az igazolási kérelmet, úgyszintén a harmadik bekezdésben említett harmadik mulasztást a kamara elnöke az igazoló bizottság elnökével közli.

Az igazolás kérdésében, úgyszintén annak megállapítása tárgyában, hogy a közgyűlési, illetőleg a választmányi tagság megszűnt, elnökből, helyettes elnökből s 3 tagból álló igazoló bizottság határoz s határozatáról a tagot írásban értesíti.

Az igazoló bizottságot és 3 póttagot a választmány tagjainak sorából évenként választja meg, mindenkor az illető év első választmányi ülésén. Az igazoló bizottságot a bizottság el-

nőke hívja össze, ugyancsak az elnök hív be póttagot az akadályozott igazoló bizottsági tag helyébe.

Az igazolás nélkül elmulasztott harmadik képviseleti közgyűlés napját követő 8 nap elteltével az igazoló bizottság írásban közli a mulasztó taggal, hogy képviseleti közgyűlési tagsága az Ürt. 19. §-a alapján megszűnt. (Ürt. 19. § 5. bekezdés.)

Az igazolás kérdésében hozott határozat ellen külön jogorvoslatnak helye nincs.

A kamarai tisztikar tagjai ellen a képviseleti közgyűlés igazolatlan elmulasztása miatt fegyelmi eljárásnak van helye. (Ürt. 19. § utolsó bekezdés.) Megindítása iránt az elnök intézkedik. (Ürt. 129. §)

A képviseleti közgyűlési tagság vagy választmányi tagság elvesztéséről szóló értesítés ellen, kézhezvételétől számított 8 nap alatt a tag halasztó hatályú előterjesztéssel élhet a kamara választmányához, amely végérvényesen dönt.

A választmány, döntése során, az igazoló bizottságnak az igazolást megtagadó határozatát is felülbíráhatja. Választmányi tag igazolására vonatkozó határozat hozatalában az érdekelt választmányi tag nem vehet részt. (Ürt. 19. § 6. bekezdés.)

2. FEJEZET

AZ ELNÖK ÉS JOGKÖRE

12. § Az elnök. A közgyűlésen a kamara elnöke elnököl. Akadályoztatása esetén helyettesét az elnökhelyettesek közül maga jelöli ki. Intézkedés hiányában, vagy ha állása nincsen betöltve, az elnökhelyettesek váltakozva elnökölnek. Első alkalommal az életkorban idősebb elnökhelyettes elnököl.

Ha az elnökhelyettesek közül akadályoztatása miatt egyik sem elnökölhet, a már összehívott közgyűlésen a képviseleti közgyűlésnek jelenlevő, életkorban legidősebb választmányi tagja elnököl.

Az, aki az elnöki tiszteletet betölti, ha a tárgy érdeme mellett, vagy ellene akar felszólalni, a felszólalás tartama alatt nem elnökölhet.

13. § Az elnök jogköre.

Az elnök

- a) összehívja, megnyitja, felfüggeszti, elnapolja és berekeszti a közgyűlést;
- b) gondoskodik a közgyűlés tagjai részvételének ellenőrzéséről;
- c) vezeti a tanácskozást, megadja az ügyrendnek megfelelően megtagadja, vagy megvonja a szót, engedélyezi, vagy megtagadja a napirend előtt, a személyes kérdésben, vagy az ügyrendhez való felszólalást;
- d) őrökdi afelett, hogy a tanácskozásban és határozathozatalban érdekelt közgyűlési tag részt ne vegyen;
- e) az ügyrendnek megfelelően biztosítja a közgyűlés csendjét, rendjét, komolyságát és méltóságát;
- f) gondoskodik a közgyűlés által esetleg kiküldött bizottságok összehívásáról;
- g) berekeszti a vitát, elrendeli a szavazást, felteszi a kérdést szavazásra, megállapítja a szavazás eredményét és kimondja a határozatot;

h) gondoskodik a közgyűlési határozatok végrehajtásáról.

A jelen szakasz *f)* és *h)* pontjában meghatározott intézkedéseket az elnök a Kamara főtitkárának, ha pedig más tisztikari tag ügykörébe eső intézkedésről van szó, úgy ennek előterjesztése alapján teszi meg.

Azért, hogy az előterjesztések kellő időben és megfelelő módon megtörténjenek, első sorban a most megjelölt kamarai tisztviselők felelősek.

Az elnök – a felszólaló beszédének megszakításával is – elnöki jogainak gyakorlása céljából bármikor szólhat és szükség esetén az ügyrendben megállapított intézkedéseket, a tanácskozás rendjének biztosítása érdekében bármikor megteheti.

Azt a közgyűlési tagot, aki az ügyrend határozmányait⁶ meg nem tartja, az elnök első ízben figyelmezteti, majd pedig rendreutasítja. Ha a felszólaló ügyrendellenes magatartását rendreutasítás után is folytatja, az elnök a szót tőle megvonhatja.

Úgy a felszólalóval, mint a közgyűlés bármely más tagjával szemben, amennyiben a figyelmeztetés és rendreutasítás eredményre nem vezetne, az alábbi hetedik fejezetben foglalt intézkedések is alkalmazhatók.

Az elnök bejelentései, figyelmeztetése, rendreutasítása, vagy a szót megvonó intézkedése ellen felszólalni, azt visszautasítani, vagy vita tárgyává tenni nem lehet.

14. § Az elnök szavazati joga. Az elnök szavazati jogát abban az ügyben, amelynek tárgyalása során elnökölt, csak akkor gyakorolhatja, ha az egyszerű vagy név szerinti szavazásnál a szavazatok egyenlően oszlanak meg. Ilyenkor az elnök szavazata dönt.⁷

15. § Az elnök jogai a tárgysorozat megállapítása körül. A képviseleti közgyűlés tárgysorozatát az elnök állapítja meg. A sorrendtől csak a közgyűlés határozata alapján lehet eltérni.

3. FEJEZET

A JEGYZŐ – A JEGYZŐKÖNYV

16. § A jegyző. A közgyűlés jegyzőit a Kamara főtitkára és titkárai közül az elnök jelöli ki. A jegyzők feladata különösen:

- a)* gondoskodás a tárgyalás menetének hű feljegyzéséről;
- b)* a jegyzőkönyv írásba foglalása;
- c)* a beérkezett iratok felolvasása;
- d)* a javaslat (indítvány) mellett, vagy ellene felszólalni kívánók jelentkezésének jegyzékbe foglalása;
- e)* az egyszerű és a név szerinti szavazásnál a szavazatok összesámlálása.

A felszólalni kívánó a jelentkezés alkalmával az elnök részéről a közgyűlés megnyitása-kor erre kijelölt jegyzővel közli azt, hogy a javaslat (indítvány) mellett, vagy ellene kíván felszólalni. Ellenkező esetben a felszólalni kívánók jegyzékébe fel nem vehető.

⁶ Határozatait.

⁷ Ez a paragrafus a kamara következő, 1942. november 21-i közgyűlésen elfogadott és 1943-ban életbe lépett ügyrendjében már nem szerepel. Az említett dokumentumot lásd: *A Budapesti Ügyvédi Kamara Ügyrendje*. Budapest, 1943.

17. § A jegyzőkönyv. A közgyűlésről jegyzőkönyvet kell készíteni.

A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell:

- a) annak megjelölését, hogy a közgyűlés rendes vagy rendkívüli, továbbá a közgyűlés helyét és időpontját;
- b) a megjelentek névsorát;
- c) a közgyűlés megnyitásának idejét;
- d) az esetleges elnöki bejelentéseket;
- e) a tárgyalta ügyek megjelölését, az előterjesztett javaslat mellett és ellen felszólalók nevét, felszólalásuk rövid kivonatát, valamint szöveg szerint a hozott határozatokat;
- f) a választások eredményét;
- g) a határozathozatal módját, név szerinti szavazás esetén pedig azt, hogy kik szavaztak a határozat mellett és kik ellene;
- h) a közgyűlés során előfordult fontosabb mozzanatokat;
- i) a közgyűlés bekezdésének idejét.

A jegyzőkönyvhöz mellékelni kell a közgyűlésen felolvasott vagy egyébként előterjesztett iratokat.

A jegyzőkönyvvezető a jegyzőkönyvet 15 napon belül végleges alakban elkészíteni és az önöknek és hitelesítőiknek bemutatni köteles.

18. § A jegyzőkönyv hitelesítése és aláírása. A jegyzőkönyvet az elnök, a jegyző és a közgyűlés elején az elnök által kijelölt jelenlevő közgyűlési tag, mint hitelesítő írja alá.

Ha a közgyűlés több napon át tart, az elnök a folytatólagos közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítőit ülésnaponként külön-külön jelöli ki.

4. FEJEZET INDÍTVÁNYOK

19. § A közgyűlés minden tagjának joga van az ügyrendben meghatározott módokat szerint a képviseleti közgyűlés tárgysorozatába leendő felvétel céljából a Kamara főtitkáránál (titkáránál) írásbeli indítványt (önálló indítványt) benyújtani, amelyet a közgyűlés tárgysorozatába fel kell venni, kivéve, ha az indítvány nem tartozik az Ürt. 6. §-a értelmében a képviseleti közgyűlés hatáskörébe. (Ürt. 9. §)

Az önálló indítványok a Kamara főtitkáránál (titkáránál) az indítványozó aláírásával el látva előzetesen írásban nyújtandók be, mégpedig legalább annyi idővel a közgyűlés megtartása előtt, hogy az indítvány az Ügyrend 8. §-a szerint a tárgysorozatba felvehető és a közgyűlési tagokkal kellő időben közölhető legyen.

A Kamara főtitkára (titkára) az önálló indítványt nyomban az elnök elé terjeszti, aki azt akkor, ha az az ügyrendnek nem felel meg, vagy a törvénybe ütközik, saját hatáskörében visszautasítja, ellenkező esetben pedig a legközelebbi képviseleti közgyűlés tárgysorozatába felveszi. A visszautasításról az indítványozót értesíteni kell és az esetleges hiányok pótlására fel kell hívni. Ha az önálló indítvány a felhívásnak megfelelőleg nem módosíthatnák, vagy kellő időben nem egészíttetnék ki, az elnök az indítvány visszautasítását a legközelebb-

bi közgyűlésen bejelenti. A bejelentés tudomásulvétele felett a képvisleti közgyűlés vita nélkül, egyszerű szavazással dönt.

Az önálló indítvány csak akkor vehető tárgyalás alá, ha a meghívóban közölt tárgysorozatban szerepel.

Az önálló indítvány elbírálásától számított 3 hónapon belül –, tehát ha azt a közgyűlés már tárgyalta, vagy pedig az elnöknek arra vonatkozó határozatát egyszerű szavazással tudomásul vette – azonos tárgyú önálló indítványt előterjeszteni nem lehet.

Az azonosságot a közgyűlés az elnök indítványára, hozzászólás nélkül, egyszerű szavazással hozott határozattal állapítja meg.

Amennyiben a közgyűlés az önálló indítványt záros határidő kitűzése mellett, jelentés-tétel végett a választmánynak adta ki és ez utóbbinak az indítványra vonatkozó javaslata beérkezett, azt az elnök a legközelebbi közgyűlés tárgysorozatába felveszi.

Ha a választmány az önálló indítvány elvetését, vagy tárgyalásának elhalasztását javasolja, javaslata felett a közgyűlés hozzászólás nélkül, egyszerű szavazással hozott határozattal dönt.

A közgyűlésen tett indítványok, vagy a határozati javaslathoz kapcsolódó módosítások mindig írásban adandók át a közgyűlés jegyzőjének.

A napirenden lévő tárgyakra vonatkozó indítványok rendszerint a tárgysorozat illető pontjával kapcsolatban tárgyalandók.

20. § Oly önálló indítványok, amelyeket nem a választmány terjeszt a közgyűlés elé, rendszerint a választmányhoz, vagy pedig a közgyűlés által külön kiküldendő bizottsághoz utasítandók véleményezés végett.

A közgyűlés azonban minden vita kizárásával elrendelheti, hogy az indítványok nyomban tárgyalassanak és azok felett határozat hozassék. E kérdésben a közgyűlés egyszerű szavazással dönt.

5. FEJEZET

TANÁCSKOZÁSI REND

21. § Előadók. A közgyűlés a tárgyalásra kitűzött ügyeket előadó jelentése alapján tárgyalja.

A választmány, vagy a külön bizottság által előterjesztett tárgyak előadója a Kamara főtitkára, egyik titkára, vagy pedig az illető tárgykörben ügyköre szerint eljárni hivatott tisztikari tag, ha pedig a választmány, vagy pedig a külön bizottság így intézkedett, akkor az általuk megbízott előadó.

22. § Érdekeltség. Az a közgyűlési tag, aki a tárgyalás alatt álló ügyek valamelyikében érdekelt, az illető ügy tárgyalásában és az erre vonatkozó határozathozatalban részt nem vehet.

Az érdekeltség kérdését az elnök, vagy bármely közgyűlési tag, az ügy eldöntését célzó szavazás elrendeléséig felvetheti.

A közgyűlés az érdekeltség kérdésében az érdekelteknek állított közgyűlési tag meghallgatása után, hozzászólás nélkül, egyszerű szavazással hozott határozattal dönt.

Ha az érdekeltséget a közgyűlés megállapította, az érdekelt közgyűlési tag az üléstermet az illető ügy tárgyalása és a vonatkozó határozathozatal idejére elhagyni köteles.

23. § Felszólalás napirend előtt. Napirend előtti felszólalásra a tárgynak megjelölése és a felszólalás sürgősségének megokolása után az elnök adhat engedélyt. A felszólalás időtartama 10 perc. Ezt az időtartamot a közgyűlés az elnök indítványára vita nélkül, egyszerű szavazással hozott határozatával legfeljebb 10 perccel meghosszabbíthatja. Ha az elnök a felszólalást nem engedélyezte, ezt a közgyűlésnek bejelenti. A közgyűlés jogosítva van vita nélkül, egyszerű szavazással hozott határozatával a felszólalást megengedni.

24. § Felszólalás személyes kérdésben. Személyes kérdésben felszólalásra az elnök adhat engedélyt.

A felszólalás időtartama 10 perc, amely az elnök indítványára legfeljebb 5 perccel, egyszerű szavazással hozott határozattal egy ízben meghosszabbítható.

Azt, hogy a felszólalás az illető közgyűlési napon mely időpontban történjék, az elnök határozza meg, de személyes megtámadtatás esetén a felszólalás lehetőleg azonnal engedélyezendő.

25. § Felszólalás az ügyrendhez. Az ügyrendhez való felszólalásra az elnök adhat engedélyt.

Az, akinek az elnök az engedélyt megadta, legfeljebb 5 percig szólhat a tárgyhoz; a felszólalás időtartamának meghosszabbítását kérni nem lehet.

26. § A közgyűlés tanácskozásképesége.

Ahhoz, hogy a közgyűlés tanácskozásképes legyen, legalább a közgyűlési tagok egyötöd részének jelenléte szükséges.

A tanácskozásképeség megállapítását csak a napirendre tűzött ügyek tárgyalása során lehet kérni és ilyen kérelmet, mégpedig beszédének megkezdése előtt, csak a szólásra felhívott közgyűlési tag terjeszthet elő.

Ilyen kérelem előterjesztése esetén is a szólásra felhívott közgyűlési tag köteles beszédét megkezdeni, az elnök pedig anélkül, hogy a szólót félbeszakítaná, intézkedik a közgyűlési helyiségben nem tartózkodó közgyűlési tagok megjelenése iránt.

Ha 5 perc elteltével a jelenlévők megszámlálása után az nyerne megállapítást, hogy legalább a közgyűlési tagok egyötöd része még mindig nincsen jelen, akkor az elnök a közgyűlést egy óránál nem hosszabb időre felfüggeszti s a szünet után elrendeli a névsor felolvasását.

Az igazolatlanul távolmaradt közgyűlési tagokkal szemben jelen ügyrend intézkedései szerint kell eljárni. (11. §)

Amennyiben a közgyűlés tanácskozásképesége nem nyerne megállapítást és a szüneti idő elteltével sem volna a tanácskozásképeség biztosítható, az elnök a közgyűlés folytatását határozott időre elnapolja.

Amíg a közgyűlés nem tanácskozásképes, a tárgysorozatra kitűzött kérdéseket határozathozatal alá bocsájtani nem lehet.

A tanácskozásképeséget határozathozatal előtt az elnök hivatalból állapítja meg.

27. § Felszólalások sorrendje. Az előadó után, ha szólásra a javaslat mellett és ellene is jelentkezték, a javaslat ellen feliratkozott első jelentkezőt kell felhívni.

Az első felszólalás után a további felszólalókat jelentkezésük sorrendjében váltakozva kell szólásra hívni, aszerint, hogy a javaslat mellett, vagy ellene kívánnak szólni.

Bármikor felszólalhatnak azok,

a) akik indítványukat visszavonni kívánják,

b) akik a vita bezárását indítványozzák.

Ha a visszavont indítványt valaki magáévá teszi, afelett a tanácskozás tovább folytatandó.

A tisztikar tagjai és a választmányi tagok ténybeli felvilágosítás végett az elnök által meghatározott sorrendben a felszólaló beszédének befejezése után, bármikor jogosultak felszólalni.

28. § **Eltérés a tárgytól.** A tárgytól eltérni csak a közgyűlésnek az elnök indítványára, vita nélkül, egyszerű szavazással hozott határozatával lehet.

29. § **A felszólaló zavarása.** A felszólalót beszédében félbeszakítani, vagy közbeszólásokkal zavarni nem szabad.

Az előző bekezdés rendelkezése az elnököt megillető jogokat nem érinti.

30. § **A hozzászólások száma és a zárszó.** Ugyanahhoz a tárgyhoz minden közgyűlési tag rendszerint csak egyszer szólhat.

Többszöri hozzászólásra a közgyűlés, az elnök által feltett kérdésre, vita nélkül, egyszerű szavazással hozott határozattal engedélyt adhat.

Az a közgyűlési tag, aki a tárgysorozat illető pontjához indítványt nyújtott be, úgyszintén az is, akinek önálló indítványa folytán a közgyűlés az illető pontot tárgyalta, a többi felszólalók után, zárszó jogán, még egyszer szólhat.

31. § **A beszéd olvasása.** A beszédet egész terjedelmében olvasni nem szabad.

32. § **A hozzászólás időtartama.** A hozzászólás időtartama 20 percnél hosszabb rendszerint nem lehet. Ezt az időtartamot a felszólaló kérelmére a közgyűlés vita nélkül, egyszerű szavazással hozott határozatával egy ízben legfeljebb 10 perccel meghosszabbíthatja.

33. § **A hozzászólás időtartamának korlátozása.** Ha a vita a tárgysorozat valamelyik pontja felett 2 óránál hosszabb ideig tartott és a tárgyhoz már legalább 4 közgyűlési tag szólott hozzá, a közgyűlés az elnök, vagy bármely közgyűlési tag indítványára, vita nélkül, egyszerű szavazással hozott határozattal, az egyes hozzászólások időtartamát korlátozhatja.

Az. előző bekezdésben említett időtartamba a Kamara tisztikarának vagy választmányának tagjai részéről történt felvilágosító felszólalások (27. §) időtartama be nem számítható.

A korlátozott időtartam 10 percnél rövidebb nem lehet és azt a közgyűlés indokolt esetben a felszólaló kérelmére, vita nélkül, egyszerű szavazással a korlátozásképpen megszabott időtartam kétszereséig meghosszabbíthatja.

Ha a hozzászólás időtartamának korlátozása után a tanácskozás a tárgysorozat illető pontjára vonatkozólag még további 2 órán át tartott, a közgyűlés az elnök, vagy bármely közgyűlési tag indítványára, vita nélkül, egyszerű szavazással elhatározhatja, hogy a szóban forgó kérdésben a tárgyalást berekeszti.

Ha a közgyűlés a vita bezárását elhatározza, a szólásra feljegyzettek közül – egyrésről azok, akik az indítványt támogatják, másrésről pedig azok, akik ellene vannak – maguk közül egy-egy szónokot választanak és csak ezeknek, valamint a zárszóra jogosultaknak van joguk felszólalni.

Az elnök rövid várakozás után felszólítást intéz az illető szónokok kijelölése iránt és ha ekkor a kijelöltek meg nem neveztetnek, a vitát befejezettnek nyilvánítja.

A tárgyalásnak az előző bekezdés értelmében való berekesztése a Kamara tisztikari és választmányi tagjainak felszólalási jogát (27. §) nem érinti.

A beszédidő korlátozásának az évi rendes közgyűlés alkalmával a közgyűlés első napján az évi jelentés tárgyalásánál helye nincsen.

34. § A vita berekesztése. Ha a felszólalók beszédjüket befejezték, az elnök megkérdezi, kíván-e még valaki a tárgyhoz szólni, s ha a felhívásra senki sem jelentkezik, vagy ha az előző szakasz értelmében a korlátozott beszédidőtartam már letelt, a vitát berekeszti.

6. FEJEZET

A HATÁROZATHOZATAL

35. § A határozathozatal időpontja. A vita bezárását a Kamara tisztikara, vagy választmányi tagjainak esetleges felvilágosító felszólalása után (27. §) a határozathozatal követi.

A választmánynak az elmúlt évről szóló jelentése felett a rendes közgyűlésen a határozathozatal a következőképpen történik:

A közgyűlés az évi jelentést elsősorban általánosságban tárgyalja és az általános vita berekesztése után egyszerű szavazással dönt afelett, hogy a jelentést a részletes tárgyalás alapjául elfogadják-e vagy sem.

A szavazás a jelentés egyes részei és a vita során benyújtott összes indítványok felett a részletes vita berekesztése után, egyidejűleg történik.

36. § A szavazás. A határozatot rendszerint szavazással kell megállapítani. Az elnök minden esetben elrendelheti, hogy a közgyűlés szavazással határozzon.

A szavazást el kell rendelni, ha azt az Ügyrend előírja, vagy ha azt legalább 10 jelenlevő közgyűlési tag kívánja.

Képviselési közgyűlésen érvényes határozat hozatalához legalább a tagok egyötöd részének jelenléte szükséges. (Ürt. 7. §)

37. § kérdés feltevése. A kérdés úgy teendő fel, hogy arra igennel, vagy nemmel lehessen szavazni.

Ha a döntésre kerülő kérdés vagy javaslat több részből áll, az elnök annak részekre osztását és részenként való eldöntését javasolhatja. Az elnök erre vonatkozó indítványa felett a közgyűlés vita nélkül, egyszerű szavazással hozott határozattal dönt.

A kérdések feltevésénél a sorrendet az elnök állapítja meg. Elsősorban az a javaslat bocsájtandó szavazásra, amely a napirendre térést indítványozza. Ezt követőleg a határozathozatal elhalasztására vonatkozó indítvány bocsájtandó szavazásra. Ha ilyen indítványok nincsenek, vagy azok a közgyűlés többsége által elvetettek, a tárgy érdemében kell határozni.

Az ügy érdemében elsősorban a választmány javaslatát kell döntés alá bocsájtani.

Amennyiben a közgyűlés az ügy érdemében nem a választmány javaslata felett határoz, az az indítvány bocsájtandó először szavazás alá, amelynek elfogadása által minél több más indítvány és módosítás eselik. Pénzösszegek kérdésében mindig a legnagyobb összeg felett kell először szavazni.

A kérdés feltevéséhez a szavazás előtt a jelentkezés sorrendjében két közgyűlési tagnak

legfeljebb 5–5 percig lehet hozzászólni; a felszólalás időtartama meg nem hosszabbítható. (Ügyrend 25. §)

38. § A szavazás megzavarása. Szavazás közben beszédet tartani, a szavazatot indokolni vagy a szavazást egyébként zavarni nem szabad.

39. § A szavazás módja. A szavazás nyílt, vagy titkos: a nyílt szavazás egyszerű vagy név szerinti.

Határozatlan vagy egyébként érvénytelen szavazat a többség megállapításánál nem jön figyelembe.

40. § Az egyszerű szavazás. A közgyűlés rendszerint egyszerű szavazással határoz.

Az egyszerű szavazás kézfelemeléssel történik.

Az egyszerű szavazásnál azok, akik a javaslatot, vagy módosítást elfogadják, kezüket feltartják: amennyiben ellenpróba rendeltetnék el, ugyancsak kézfelemeléssel szavaznak azok, akik ellenkező nézetten vannak.

A szavazatok összeszámlálását úgy a szavazásnál, mint az ellenpróbánál az elnök által kijelölt jegyző teljesíti.

A javaslat ellen szavazók összeszámlálása, a javaslat mellett szavazók számának az elnök által való bejelentése után történik.

41. § Név szerinti szavazás. Név szerint kell szavazni, ha azt legalább 40 jelenlevő közgyűlési tag sajátkezű aláírásával írásban kéri⁸, vagy e nélkül is, ha a szavazás elrendelése előtt egy közgyűlési tag indítványára az illető kérdésben a név szerinti szavazást a közgyűlés többsége egyszerű szavazással elhatározza.

A név szerinti szavazásra a közgyűlés talajait név szerint kell felhívni.

Szavazásra elsősorban a képviseleti közgyűlési kiküldötteket, másodsorban pedig a tisztitkárnak és választmányinak tagjait kell betűrendben felhívni.

A felhívott igennel, vagy nemmel köteles szavazni.

A névsor felolvasása után azok, akik időközben a közgyűlési helyiségbe érkeztek, még szavazhatnak. Ilyenkor a névsor első felolvasása után azok névsorát, akik az első felhívásnál jelen nem voltak, egy ízben újból fel kell olvasni.

42. § Titkos szavazás. A szavazás személyi ügyekben titkos. A szavazatszedő küldöttség az elnök nevezi ki. Több szavazatszedő küldöttség is nevezhető ki. A küldöttség öt tagból áll, és a tagok közül az elnököt a közgyűlés elnöke jelöli ki. A titkos szavazás időtartamát a közgyűlés elnöke állapítja meg és ezt a titkos szavazás elrendelésével egyidejűleg a közgyűléssel közli.

A szavazólapot az elnöktől kapott borítékba kell elhelyezni.

A szavazatszedő küldöttség a szavazatok megszámlálásáról jegyzőkönyvet vesz fel, abban a szavazás eredményét feltünteti, majd a jegyzőkönyvet a szavazás eredményének kihirdetése végett a közgyűlés elnökének adja át.

Egyebekben a R. intézkedései megfelelően alkalmazandók.

⁸ Az 1943-as ügyrend 40. §-ában ehhez már 44 tag írásos kérelme kell. *A Budapesti Ügyvédi Kamara Ügyrendje*. Budapest, 1943.

7. FEJEZET SZÉKSÉRTÉS

43. § Széksértés és annak büntetése. A közgyűlésnek az a tagja, aki az állam vagy a társadalom rendje ellen izgató, a nemzeti érzést, vagy a vallási meggyőződést sértő kifejezést használ, aki a tanácskozás méltósága ellen vét, vagy a képviseleti közgyűlés egyes pártjait, tagjait, vagy a tanácskozáson kívül álló személyeket bármilyen módon megsérti és a sértést az elnök figyelmeztetése után azonnal vissza nem vonja, valamint az a közgyűlési tag is, aki a tanácskozást zavaró vagy annak komolyságához nem méltó magatartást tanúsít és azt megintés, majd rendreutasítás után is folytatja, széksértést követ el.

Széksértés esetében az elnök – ha szükséges, a felszólaló beszédének megszakításával – a Kamara főügyészét, vagy ennek távollétében a Kamara bármely jelenlévő ügyészét a széksértés elkövetése kérdésében indítványtételre hívja fel. A kamarai főügyész vagy ügyész a széksértés fennforgása és ki által történt elkövetése kérdésében elnöki felhívásra köteles indítványt tenni. Az indítvány felett a közgyűlés hozzászólás nélkül, egyszerű szavazással, szótöbbséggel, végérvényesen határoz.

A széksértés elkövetésének megállapítása után az elnök a kamarai főügyészt vagy ügyészt felhívja, hogy a megállapított széksértés miatt alkalmazandó megtorlás mértékére tegyen indítványt. A kamarai főügyész vagy ügyész az elnöki felhívásra indítványt tenni köteles. Az indítványhoz legfeljebb két képviseleti közgyűlési tag öt-öt percig hozzászólhat és módosító indítványt tehet. A hozzászólás időtartamának meghosszabbítását kérni nem lehet. Az indítvány és az esetleges módosító indítvány felett a közgyűlés egyszerű szavazással, szótöbbséggel végérvényesen határoz.

A széksértés büntetése a következő:

- a) a közgyűlés megkövetése;
- b) kizárás a közgyűlés illető üléséről;
- c) kizárás legfeljebb 3 egymást követő közgyűlésről.

Amennyiben a közgyűlési tag rendzavarása feltűnően durva kifejezések használata útján történt, vagy ha a magatartás a közgyűlés méltóságát feltűnően sérti, vagy pedig ha az ismételt rendreutasítás után következett be, a fegyelmi vagy bünvádi eljárás megindítása iránta Kamara főügyésze (ügyésze) tesz indítványt.

A fegyelmi ítéletnek a közgyűlési tagságra gyakorolt hatását az Ürt. 32. és 34. §-a szabályozza.⁹

44. § A közgyűlés megkövetése. A közgyűlés ünnepélyes megkövetésére ítélt közgyűlési tag köteles a határozat kimondása után a szónokok számára kijelölt helyen állva a következő kijelentést tenni: „A közgyűlés határozatának megfelelően az Ügyrend rendelkezéseivel szemben tanúsított magatartásom miatt a közgyűlést ezennel ünnepélyesen megkövetem.”

Amíg a megkövetésre ítélt tag e kötelességének nem tesz eleget, a kamarai közgyűlésen sem felszólalási, sem szavazati jogot nem gyakorolhat.

45. § Kizárás a közgyűlésből. A közgyűlés által kizárásra ítélt tag a közgyűlésről azonnal eltávozni köteles.

 ⁹ Lásd a 2. számú jegyzetet.

Az elnök a közgyűlés által kizárásra ítélt tagot eltávolítja és evégből szükség esetében a rendőri karhatalom segítségét is igénybe veheti.

Amennyiben a több közgyűlésről kizárásra ítélt tag e megtorlás lejártáig valamely közgyűlésen, a határozat ellenére mégis megjelenék, az elnök eltávolítja és evégből szükség esetén a rendőri karhatalom segítségét is igénybe veheti.

A jelen szakaszban érintett megtorlás tartama alatt a távolmaradást az Ügyrend 11. §-a szempontjából igazoltnak kell tekinteni.

8. FEJEZET

A VÁLASZTÓ KÖZGYŰLÉS

46. § A képviseleti közgyűlésre vonatkozó rendelkezések a tagok közvetlen részvételével ülésező választó közgyűlésre megfelelően alkalmazandók, mégis e fejezetben foglalt eltérésekkel.

A választmányt választó közgyűlésen érvényes határozat hozatalához a közgyűlési tagok (Ürt. 5. §) fele részének részvétele szükséges. (Ürt. 21. §)

47. § A választás napját az elnök tűzi ki és a tárgysorozatot is tartalmazó meghívót legálább 15 nappal megelőzőleg a hivatalos lapban egyszer közhírré teszi.

Ha a választó közgyűlésen a közgyűlési tagok fele része nem vesz részt, 15 napon belül új választó közgyűlést kell tartani. Az új választó közgyűlés határozatának érvényessége tekintetében az Ürt. 7. § első bekezdésének rendelkezése irányadó.¹⁰

48. § A tisztikar tagjává, választmányi taggá, képviseleti közgyűlési kiküldötté, továbbá az Országos Gyám- és Nyugdíjintézet közgyűlésének kiküldöttévé csak azt a kamarai tagot lehet megválasztani, ki legalább 5 év óta önálló gyakorlatot folytat vagy az ügyvédek névjegyzékébe bejegyzéshez, szükséges képzettség megszerzése után legalább 5 évet töltött közszolgálati alkalmazásban, fogalmazási szakban, vagy egyetemi, vagy jogakadémiai tanári állásban és akivel szemben az Ürt. 32. és 39. §-aiban megállapított kizáró ok nem áll fenn. (Ürt. 31. §)¹¹

49. § A választó közgyűlésen minden közgyűlési tag a szavazásban részt venni köteles.

Azt a kamarai tagot, aki a szavazást elmulasztja s mulasztását a választó közgyűlés befejezésétől számított 8 nap alatt elfogadható okkal nem igazolja, a választmány 5 pengőtől 20 pengőig terjedhető pénzbírsággal sújtja. A pénzbírságot a Kamara segélyalapja javára kell fordítani. Ez ellen a pénzbírságot kiszabó határozat ellen nincs helye jogorvoslatnak. (Ürt. 16. §)

¹⁰ Eszerint ha a törvény másként nem határoz, a közgyűlés érvényes határozathozatalához a tagok egyötödének jelenléte szükséges.

¹¹ Lásd a 2. számú jegyzetet.

9. FEJEZET
A KAMARAI ÉRTEKEZLETEK

50. § Kamarai értekezletek. A Kamara az önkormányzatban részvételre jogosult (Ürt. 39. §) összes tagjainak és a helyettes ügyvédeknek (Ürt. 67. §) részvételével értekezleteket tarthat. Az értekezlet csupán tanácskozik, de határozatokat nem hozhat. (Ürt. 10. §)

51. § Meghívás az értekezletre. Az értekezlet időpontját és tárgysorozatát az elnök határozza meg és a tagokat arról körlevél útján értesíti.

A kamarai értekezlet megtartásának időpontja és tárgya 8 nappal előbb legalább egy napilapban is közzéteendő.

Kamarai értekezlet egybehívását a közgyűlés vagy a választmány is elhatározhatja. Ilyen határozat alapján, úgyszintén legalább 100, az önkormányzatban részvételre jogosult kamarai tagnak és helyettes ügyvédnek saját kezűleg aláírt indítványára az elnök a kamarai értekezletet 30 napon belül egybehívni köteles.

52. § Az értekezlet tárgya. A kamarai értekezlet napirendjére kitűzhető:

- a) az ügyvédség egyetemét érdeklő kérdések tárgyalása;
- b) közérdekű panaszok, amelyeket az értekezlet bármely tagja előterjeszthet. Azt, hogy a felhozott panasz közérdekű-e, az értekezlet elnöke határozza meg;
- c) olyan javaslatok és indítványok tárgyalása, amelyek az értekezlet egybehívására irányuló kérelemben pontosan megjelöltettek, amennyiben a Kamara választmánya ezeket a javaslatokat és indítványokat az értekezlet elé bocsátja;
- d) a jogszolgáltatás és a különösen az ügyvédi hivatás terén észlelt jelenségek megvitatása.

53. § Elnöklés, vélemények és felszólalások. A kamarai értekezleten a Kamara elnöke, vagy a Kamara egyik elnökhelyettese elnököl.

A tárgyalás menetére és lefolyására az ügyrendben a közgyűlésre vonatkozólag megállapított szabályok az irányadók azzal a különbséggel, hogy határozatokat hozni nem lehet (Ürt. 10. §)

A kamarai értekezleten elhangzott vélemények és felszólalások a választmánynak adandók ki a szükségesnek vélt további lépések megtétele céljából.

54. § A tanácskozás rendje. A tanácskozást az elnök a jelen Ügyrend 12., 13. és 15. §-ainak megfelelő alkalmazásával vezeti.

A jegyzőkönyv a 16., 17. és 18. §-ok rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával készül.

Az indítványokra a 19. § rendelkezései, az előadókra a 21. § határozmányai irányadók.

A tanácskozás rendjét a jelen Ügyrend ötödik fejezetében foglaltak megfelelő alkalmazása biztosítja.

Az értekezlet tanácskozásképesége nincs a jelenlevők számához kötve.

Azt a kamarai tagot, aki magaviseletével az Ügyrend 43. §-ának határozmányai ellen vét, az elnök megintés, rendreutasítás és a szó megvonása után eltávolítja és evégből szükség esetén a rendőri karhatalom segítségét is igénybe veheti.

A 43. § utolsó előtti bekezdésében körülírt fegyelmi vagy bünvádi eljárás megindítására az értekezlet jegyzőkönyvi kivonata alapján a kamarai főügyész vagy az általa kijelölt ügyész tesz indítványt anélkül, hogy az értekezlet ebben az irányban határozatot hozhatna.

MÁSODIK RÉSZ TIZEDIK FEJEZET

A VÁLASZTMÁNY

Hatásköre

55. § A választmány hatáskörébe tartozik mindaz a tennivaló, melyet jogszabály kifejezetten hatáskörébe utasít.

Hatásköre kiterjed továbbá általában mindazon ügyekre, melyeket jogszabály a Kamara hatáskörébe utal, amennyiben sem a közgyűlés, sem a tisztikar kizárólagos ügykörébe nem tartoznak. (Ürt. 22. §)

56. § A Kamarának az Ürt. 3. §-ában meghatározott¹² hatásköréből folyóan elsősorban a választmány joga és kötelessége az ügyvédi kar erkölcsi tekintélyének megóvása és az ügyvédség gyakorlásával járó jogok védelme érdekében a szükséges és célszerű intézkedéseket megtenni, a bíróságoknál és más hatóságoknál előterjesztéseket tenni, felszólalni; a Kamara tagjaira, a helyettes ügyvédekre és ügyvédjelöltekre kötelező határozatokat hozni, továbbá a Kamarára sérelmes határozatokat jogorvoslattal megtámadni.

57. § Az Ürt. 22. §-ában felsorolt¹³, valamint az Ügyrend 55. és 56. §-ai értelmében elintézendő ügyeken kívül a választmány ügykörébe tartozik különösen:

1. a kamara gazdasági és pénzügyeinek ellátása, épületek fenntartása, intézkedés helyiségek kibérlése, felszerelése tárgyában;
2. a könyvtáros és esetleges helyettesének megválasztása, továbbá a könyvtári szabályzat megállapítása;
3. a kamarai tagsági díjak, illetékek, egyéb díjak és bírságok kivetése (kiszabása), azok beszedése és végrehajtása; igazolt szegénység esetén azok részben, vagy egészben elengedése, fizetési halasztás engedélyezése;
4. segélyek nyújtása.

☞

¹² Az 1937:IV. tc. 3. §-a következőképp rendelkezik: „3. § Az ügyvédi kamara hatáskörébe tartozik: az ügyvédi kar erkölcsi tekintélyének megóvása, az ügyvédi kar testületi érdekeinek képviselete, az ügyvédség gyakorlásával járó jogok védelme s a kötelességek teljesítésének ellenőrzése, fegyelmi hatóság gyakorlása az ügyvédek, helyettes ügyvédek és ügyvédjelöltek felett, állásfoglalás és javaslattétel igazságszolgáltatásra és jogalkotásra vonatkozó kérdésekben.”

¹³ Az említett törvényi hely így határozza meg a választmányhoz tartozó ügyeket: „22. § A választmány hatáskörébe tartozik:

1. a közgyűlés határozatainak előkészítése és végrehajtása;
2. felügyelet gyakorlása az ügyvédek, helyettes ügyvédek és ügyvédjelöltek felett;
3. az ügyvédjelöltek gyakorlati működésének ellenőrzése és működésükről bizonyítvány kiállítása;
4. a kamara vagyonának, a kamarára bízott alapítványi vagyonnak kezelése és az alapítványokra vonatkozó évi jelentésnek az alapítványi főfelügyeleti hatóság elé terjesztése;
5. jelölés a m. kir. Kúria ügyvédi tanácsának, valamint az egységes bírói és ügyvédi vizsgabizottság ügyvéd-tagjainak a kamara meghallgatása után betöltésre kerülő tagsági helyeire;
6. bizottság alakítása tárgyalás és határozathozatal előkészítése érdekében olyan ügyben, amelyben jogszabály rendelkezése, vagy a közgyűlés vagy a választmány határozata bizottság alakítását rendeli;
7. mindaz a tennivaló, amelyet jogszabály kifejezetten a választmány hatáskörébe utasít, úgyszintén az, amelyet jogszabály az ügyvédi kamara hatáskörébe utasít, amennyiben sem a közgyűlésnek, sem a tisztikarnak a hatáskörébe nem tartozik.”

A választmányi ülések összehívása, tanácskozási rend, határozathozatal

58. § A választmány havonként legalább egyszer ülést tart. A kamara elnöke a választmányt bármikor összehívhatja.

A választmány hat tagjának a tárgysorozat megjelölésével előterjesztett írásbeli kérelmére az elnök a választmányt a kérelem átvételének napjától számított legfeljebb a tizenötödik napra összehívni köteles.

A választmányi tagokat az ülés helyét, idejét és tárgysorozatát tartalmazó meghívókkal kell ülésre összehívni.

Július és augusztus hónapokban csak a szükséghez képest kell választmányi ülést tartani.

59. § A választmányi üléseket az elnök vezeti; akadályoztatása esetén helyettesét az elnökhelyettesek közül maga jelöli ki.

Intézkedés hiányában, vagy ha állása nincsen betöltve, az elnökhelyettesek váltakozva elnökölnek. Első alkalommal az életkorban idősebb elnököl. Ha az elnökhelyettesek közül egyik sincs jelen, a választmánynak jelenlevő, életkorban legidősebb tagja vezeti az ülést.

A választmány ülése nem nyilvános. (Ürt. 23. §)

Indítványok írásban és szóval tehetők.

A tagok jelentkezési sorrendjükben szólhatnak a tárgyhoz; az összes jelentkezők felszólalása után másodszori hozzászólás is lehetséges. Az előadót, illetőleg indítványtevőt a záró szó joga megilleti.

Vitabezárási indítványnak helye nincs.

60. § A választmányi ülésről jegyzőkönyvet kell vezetni s azt az elnök és a jegyzőkönyvvezető írják alá.

61. § A kamara minden tagjának joga van a választmányhoz írásbeli indítványt előterjeszteni.

A legalább 3 nappal az ülés előtt a Kamara főtítkáránál vagy titkárainál benyújtott indítványokat a tárgysorozatba fel kell venni.

A választmány a későbbben benyújtott indítványok tárgyalását is elrendelheti.

62. § A tárgysorozatba fel nem vett indítvány felett a döntést a legközelebbi választmányi ülésre kell elhalasztani, ha azt hat jelenlevő választmányi tag kéri és ha a tárgy nem olyan természetű, amely azonnal határozatot igényel.

63. § A választmány minden ügyben indítvány alapján határoz. A határozat az indítvány értelmében létrejött, ha a jelenlevő tagok többsége az indítvány mellett szavazott. Érvényes határozat hozatalához az elnökön felül legalább a választmányi tagok egyharmad részének jelenléte szükséges. (Ürt. 23. §)

64. § Az Ügyrend 12–42. §-ai a választmányi ülésekre – ha a jelen fejezet ellentétes rendelkezést nem tartalmaz – megfelelően alkalmazandók.

Legalább hat tag kérésére a név szerinti szavazást el kell rendelni.

65. § Választással kapcsolatos határozatnál a szavazás titkos. Ilyenkor szavazategyenlőség esetén az elnök sorshúzással dönt.

A választmány

66. § Ha a választmányi tag tagsága a megbízás idejének lejárta előtt bármi okból megszűnik, helyébe az elnök a megbízás hátralévő idejére a legtöbb szavazatot kapott póttagot hívja be. Szavazategyenlőség esetén sorshúzás (65. §) dönt. (Ürt. 20. §)

A póttag beleívásáról az elnök a választmánynak jelentést tesz.

11. FEJEZET

A TISZTIKAR

Elnök

67. § A Kamara elnöke a törvénytől fogva képviselője a Kamarának, mint közjogi testületnek és mint vagyonjogi személynek.

Elnököl a közgyűlésen, a kamarai értekezleten, a választmányi ülésen, a fegyelmi bíróságban és a bizottságokban. (Ürt. 25. §)

Jogait és kötelességeit a törvény és ügyrend határozzák meg.

Hatáskörébe tartozik különösen:

- a) a közgyűlés, kamarai értekezlet, választmányi ülés, fegyelmi bíróság, összeférhetlenségi és tagfelvételi bizottság összehívása, a tanácskozás vezetése és a határozatok kimondása;
- b) a Kamara ügykezelésének és a kamarai névjegyzékek vezetésének ellenőrzése;
- c) az ügydarabok előadójának kijelölése;
- d) a fegyelmi bíróság tagjainak beosztása és a fegyelmi tanácsok elnökeinek és jegyzőinek kinevezése;

e) a segédhivatali személyzet és altisztek kinevezése és elbocsátása s ezek felett a fegyelmi hatóság gyakorlása;

f) utalványozás sürgős esetekben a Kamara terhére. Az utalványozott összeg esetenként kettőszáz pengőt s két választmányi ülés közti időben a kétezer pengőt meg nem haladhatja. A teljesített utalványozások a legközelebbi választmányi ülésen jóváhagyás végett bejelentendők;

g) a Kamara pénztárának ellenőrzése s a vagyonkezelésre vonatkozó könyveknek és okmányoknak megvizsgálása, szükség esetén könyvszakértő közreműködésével.

68. § Az elnök a Kamara pénztárát havonként legalább egyszer megvizsgálja s észleleteiről a választmánynak jelentést tesz.

69. § Ha a tisztikar tagjai akadályozva vannak, a helyettes kijelölése az elnök hatáskörébe tartozik.

Rendszerint

- a) a főtitkárt valamelyik titkár,
- b) a titkárt titkártársa,
- c) a főügyészt valamelyik ügyész,
- d) az ügyészt ügyésztársa,
- e) a pénztárost a pénztároshelyettes helyettesíti.

Ha az akadályoztatás hosszabb ideig tart vagy állandó jellegű, vagy a tisztikari állás megürül, továbbá, ha azt munkatorlódás indokoltá teszi, az elnök akár a tisztikari tag kérelmére, akár saját elhatározásából – lehetőleg a választmány tagjai közül – helyettest nevezhet ki s munkakörét kijelölheti.

70. § A Kamara elnökét akadályoztatása esetén az általa kijelölt elnökhelyettes helyettesíti.

Intézkedés hiányában, vagy ha állása megüresedett, az elnök ügykörét az életkorban idősebb elnökhelyettes látja el. A képviseleti közgyűlésen és választmányi ülésen elnöklésről a 12. és 59. § rendelkezik. Ha az idősebb elnökhelyettes szintén akadályozva van, helyette elnökhelyettes társa jár el.

Mindkét elnökhelyettes akadályoztatása esetén az elnök tennivalóit a választmánynak életkorban legidősebb nem akadályozott tagja látja el.

71. § Az Ürt. 25. §-a szerint az elnök hatáskörébe tartozó békés kiegyenlítés megkísérlésével a Kamara elnöke az elnökhelyetteseken kívül a választmány egy vagy több tagját is meghívhatja.

Elnökhelyettes

72. § Az elnökhelyettest a helyettesítés idejére az általa ellátott ügykörben az elnöki hatáskör illeti meg.

A Kamara elnöke az elnökhelyettesek között ügykörét esetleg bekövetkező akadályoztatása esetére előre is feloszthatja s bizonyos ügycsoportokra állandó helyetteseit kijelölheti.

Főtitkár és titkárok

73. § A főtitkár a segédhivatal felügyelője. A segédhivatali és altiszti személyzet kinevezése és elbocsátása ügyében az elnöknek javaslatot tesz, az elnök által a személyzetre vonatkozóan tett fegyelmi intézkedéseket végrehajtja. Intézkedik az évi szabadságok engedélyezése és időbeosztása tárgyában.

Az elnök irányítása mellett ellátja a Kamara igazgatási és ügyviteli tennivalóit. Meghatározza a kamarai alkalmazottak munkakörét, ellenőrzi tevékenységüket és felügyel arra, hogy az ügyrend és ügykezelés szabályai mindenkor pontosan betartassanak. A kamarai helyiségek beosztásáról és kihasználásáról rendelkezik.

74. § A főtitkár vezeti és írja alá a közgyűlések (képviseleti közgyűlések), kamarai értekezletek és választmányi ülések jegyzőkönyveit.

Előkészíti vagy előkészítteti a közgyűlés, választmány és az elnök hatáskörébe tartozó ügyeket s a szükséghez képest. előadóról gondoskodik. A közgyűlés és választmány határozatait az elnök irányítása mellett végrehajtja vagy végrehajthatja.

75. § A főtitkár készíti el az évi jelentés tervezetét. A közgyűlésnek és választmánynak – az ügyészi és pénztárosi ügykört kivéve – állandó előadója.

A főtitkár szerkeszti a Kamara hivatalos közlönyét.

76. § A titkárok a főtitkárnak állandó helyettesei és segítőitársai.

A főtitkár és a titkárok hivatalból tagjai minden bizottságnak, kivéve, ha jogszabály adott esetben másként rendelkezik.

77. § Az elnök a 73–75. §-okban körülírt teendők ellátását a főtitkár és titkárok között megoszthatja, egyéb munkakörüket meghatározza s akadályoztatásuk esetén helyettesítésről is gondoskodik.

A titkárok az elnök által rájuk bízott ügykörben önállóan járnak el és intézkednek.

Főügyész és ügyészek

78. § A Kamara ügyészéhez intézett ügydarabokat a főügyészhez kell kézbesíteni, aki az ügy ügyész előadóját kijelöli.

A főügyész a fegyelmi ügyeket elvi ügycsoportosítás útján (pl. a panaszlott családi nevének kezdőbetűje, vagy a lajstromszám szerint, esetleg más megfelelő módon) előre felosztja az ügyészek között akként, hogy az ügyészek elfoglaltsága lehetőleg egyenlő mértékű legyen. A főügyész egyes fegyelmi ügyek elintézését magának tarthatja fenn.

Az Ürt.-ban az ügyész számára a választmány határozata, a tagfelvételi bizottság határozata, a helyettes ügyvédek felvétele tárgyában hozott határozat és az összeférhetetlenségi bizottság határozata ellen biztosította fellebbezési jogot a kamara képviselőjében a főügyész gyakorolja, aki ezzel a jogával vagy személyesen él, vagy annak gyakorlását általában, vagy egyes esetekben az ügyészek egyikére ruházhatja át.

79. § Az ügyészek a főügyész irányítása mellett végzik tennivalóikat. (Ürt. 26. §)

Elvi vagy egyéb fontos kérdésben egyöntetű állásfoglalás végett a főügyész ügyésztársait a szükséghez képest ügyészi értekezletre hívhatja egybe. Az ügyészi értekezlet összehívását hasonló okból bármelyik ügyész a főügyésztől kérheti, aki az értekezletet összehívni köteles.

80. § Az ügy elintézésére kijelölt ügyész indítványát maga írja alá és juttatja el a Kamara segédhivatalához kiadmányozás végett. A főügyész az általa elintézett ügydarabokat maga írja alá.

Az indítvány folytán hozott határozat annak az ügyésznek (főügyésznek) kézbesítendő, aki a határozat alapját képező indítványt előterjesztette.

81. § A főügyész (ügyész) a fegyelmi eljárás kivételével ügyvéddel, helyettes ügyvéddel, vagy ügyvédjelöltjével helyettesítheti magát.

Fegyelmi eljárásban a beosztott ügyészt csak a főügyész, vagy más kamarai ügyész, valamennyi ügyész akadályoztatása esetében az elnök által kijelölt kamarai tisztikari vagy választmányi tag helyettesítheti. (69. §)

82. § A főügyész és az ügyészek végzik a Kamara ügyvédi képviselőjével kapcsolatos tennivalókat. (Ürt. 26. §) E működésük során a Kamara peres és peren kívüli ügyeiben, nemkülönben olyan büntető ügyekben, amelyekben a Kamarát a sértett jogai illetik meg (zugírászat¹⁴), meghatalmazást csatolni nem kötelesek, igazolásukra a Kamara elnöke által kiállított igazolvány szolgál.

¹⁴ Zugírászat: jogosulatlanul más részére üzletszerűen beadvány, vagy okirat szerkesztése.

83. § Fegyelmi ügyben az ügyész kizárása, vagy mellőzése iránti kérelem az iratokkal a Kamara főügyésze elé terjesztendő, aki a kizárni vagy mellőzni kért ügyészi meghallgatja. Amennyiben a főügyész a kérelem folytán az ügyész kizárását, illetve mellőzését indokolt-nak látja, úgy a fegyelmi ügyben a közvád képviselőjére más kamarai ügyészt jelöl ki, ellen-kező esetben az indítványt a m. kir. Kúria ügyvédi tanácsához terjeszti fel. Ugyanígy jár el, ha a Kamara főügyésze vagy a Kamara összes ügyészei ellen nyújtanak be kizárási vagy mellőzési indítványt. (Ürt. 125. § 2. bek.)

84. § Ha valamely fegyelmi ügy elintézésére kijelölt ügyész elfogultnak érzi magát, úgy kérelme folytán az ügyben a közvád képviselőjében eljáró ügyészt a főügyész jelöli ki.

Pénztáros és pénztáros-helyettes

85. § A pénztáros gondoskodik a Kamara költségvetésében előirányzott bevételek besze-déséről, behajtásáról, nyilvántartásáról és a rendszeres könyvelésről.

Elkészíti a mérlegeket és vagyonszámlát, kezeli a Kamara vagyonát és gondoskodik az egyes vagyontárgyak fenntartásáról, karbantartásáról és a helyiségek bérbeadásáról.

A pénztár kezelésére és a kifizetések teljesítésére vonatkozó részletes szabályokat a pénztári szabályzat tartalmazza.

86. § A Kamara gazdasági ügyeit az elnök irányítása mellett a pénztáros intézi. Nyugta ellenében átveszi az adományokat s erről a választmánynak jelentést tesz. Kezeli a kamarai alapítványokat is.

87. § A pénztáros havonként jelentést tesz a választmánynak a pénztár állásáról, a tag-díj-bevételekről és a vagyonállományban beállott esetleges változásokról.

Előkészíti a költségelőirányzat tervezetét, s azt a költségvetési év kezdete előtt legalább 60 nappal a választmány elé terjeszti a tagdíjkievetési javaslattal együtt.

Összeállítja a könyvek alapján a zárószámadást és vagyonmérleget, s azokat a választ-mánynak a számadási év befejezését követő harmadik hónap első napjáig bemutatja.

A Kamara vagyonának és készpénzforgalmának nyilvántartására szakszerű könyvveze-tésről gondoskodik. A könyvelés elvégzésére az elnök könyvelőt is alkalmazhat.

A bevételekről és kiadásokról pénztárnaplót kell vezetni s az egyes tételekre vonatkozó pénztári bizonylatokat időrendbe összerakva meg kell őrizni.

88. § A Kamara készpénzvagyonát csak a pénztárvezetők első csoportjába tartozó buda-pesti pénztárvezetőknek lehet kamatozóan elhelyezni.

A napi szükségletek fedezésére a készpénztár szolgál, amelyben a készpénzállomány a kétféle ezer pengő nem haladhatja meg.

A pénztárvezetőknek szóló kiutaló leveleket az elnök és a pénztáros írják alá.

89. § A tagdíjakról és tagdíjhátralékokról könnyen áttekinthető pontos nyilvántartást kell vezetni.

A Kamara irodája külön vagyonkezelési iktatókönyvet vezet.

90. § A pénztáros a vagyonkezelés ügykörébe tartozó ügyek közgyűlési és választmányi előadója.

A vagyonkezeléssel összefüggő levelezést az elnök és a pénztáros írják alá.

91. § A kamarai díjak, illetékek, eljárási kiadások, fegyelmi pénzbírságok és egyéb pénzbeli bírságok nyilvántartásáról, beszédéséről, s esetleges behajtásáról a pénztáros (pénztáros-helyettes) gondoskodik.

92. § A pénztáros és pénztáros-helyettes ügykörét a Kamara elnöke osztja be. Beosztott ügykörében mindegyik önállóan, saját felelősségére jár el. Akadályoztatásuk esetén egymást helyettesítik.

Ellenőr

93. § Az ellenőr a vagyonkezelés ellenőrzője. Ellenőrzi a pénztárost (pénztároshelyettest) és a pénztárt, továbbá a Kamara könyvelését és őrködik a Kamara költségvetésének szigorú betartásán. Előkészíti a pénztárvizsgálatot.

Az ellenőr összehasonlítja a könyvelés minden egyes tételét a levelezéssel és a pénztári bizonylatokkal s ennek megtörténtét a pénztárkönyvben és a pénztári naplóban aláírásával igazolja s a bizonylatokat kézjeggyel látja el.

94. § Az ellenőr észleleteiről és megállapításairól havonként jelentést tesz.

Tisztikari értekezlet

95. § Az elnök a tisztikar tagjait értekezletre bármikor összehívhatja. A tisztikari értekezlet tagjai az elnök; elnökhelyettesek, főtitkár, titkárok, főügyész, ügyészek, pénztáros, pénztároshelyettes és ellenőr.

Az elnök a tisztikari értekezletre véleményadás céljából a tisztikar tagjain kívül mást is meghívhat.

12. FEJEZET BIZOTTSÁGOK

Bizottságok kiküldése

96. § A választmány a hatáskörébe tartozó kisebb jelentőségű egyes ügycsoportok elintézését a választmányból alakított bizottságokra bízhatja s a bizottságok részére külön működési szabályzatot állapíthat meg.

Ha szükséges, az egyes bizottságokba az elnök és a választmány tanácskozási joggal nem választmányi tag kamarai tagokat is meghívhat.

A bizottságok határozata ellen előterjesztésnek van helye a választmányhoz.

97. § Amennyiben a közgyűlési vagy választmányi határozat végrehajtása vagy előkészítése bizottsági munkát igényel, választmányi és választmányon kívüli tagokból álló vegyes bizottságok is alakíthatók.

98. § A bizottságok elnökeit és helyetteseit rendszerint a kiküldő közgyűlés, vagy választmány jelöli ki, de megválasztásukat a bizottságra is bízhatja.

Kisebb kötelességszegés elbírálására kiküldött bizottság.¹⁵

(Ürt. 151. §)

99. § A kisebb mulasztással, rendetlenséggel, vagy egyéb módon elkövetett ügyvédi kötelességszegés elbírálására a választmány tagjai közül elnökből és 9 tagból álló bizottságot alakít.

A bizottság akkor határozatképes, ha az elnökön kívül legalább 4 tagja van jelen.

Az elnököt akadályoztatása esetében az életkorban legidősebb jelenlévő bizottsági tag helyettesíti.

A határozat az indítvány értelmében létrejött, ha a bizottság tagjainak többsége az indítvány mellett szavazott. Szavazategyenlőség esetén az az indítvány válik határozattá, amelyre az elnök szavazott.

A hozott határozatokat a választmánynak be kell jelenteni, és az ügyvédek (helyettes ügyvédek, ügyvédjelöltek) névjegyzékébe be kell vezetni.

Közigazgatási bizottság

100. § A választmány az ügyvédek névjegyzékéből az Ürt. 50. §-ának keretén kívül eső törlések¹⁶, a helyettes ügyvédek és ügyvédjelöltek névjegyzékébe felvétel és a névjegyzékéből törlés, továbbá más szerv ügykörébe nem tartozó egyéb igazgatási teendőinek intézése céljából bizottságot küld ki ; a bizottság tagjainak száma legalább 12.

A bizottság elnöke a Kamara elnöke, helyettesei: az elnökhelyettesek és a választmány által saját kebeléből megválasztott két tag.

A határozat az indítvány értelmében létrejött, ha a bizottság tagjainak többsége az indítvány mellett szavazott. Szavazategyenlőség esetén az az indítvány válik határozattá, amelyre az elnök szavazott.

A bizottság elnökének vagy négy tagjának indítványára az ügy döntés céljából a választmány teljes ülése elé terjesztendő.

A bizottság akkor határozatképes, ha az elnökön kívül legalább 4 tagja jelen van.

Zárszámadó bizottság

101. § A képviseleti közgyűlés a megválasztása után tartott első rendes közgyűlésen titkos szavazással három évenként három évre elnökből, négy rendes és két póttagból álló zárszámadó bizottságot választ.

A zárszámadó bizottság a kamara pénztárosa által készített évi számadásokat felülvizsgálja s ennek megtörténtét – ha azokat rendben találta – aláírásával igazolja.

¹⁵ Ezt a szervet az 1943-as ügyrend 98. §-ában felügyeleti bizottság néven is emlegetik. *A Budapesti Ügyvédi Kamara Ügyrendje*. Budapest, 1943.

¹⁶ Az 1937-IV. tc. 50. §-a arról rendelkezik, hogy ha valakiről a kamarába történt felvétel után derül ki, hogy nem lett volna szabad felvenni, akkor a felvételtől döntő bizottságnak rendkívüli ülést kell tartania az ügyben, de a határozathozatal előtt meg kell hallgatni az érintett személyt is.

A választmány a zárszámadó bizottság által aláírt számadásokat terjeszti a képvisleti közgyűlés elé.

A bizottság elnökét akadályoztatása esetén az életkorban legidősebb rendes tag, a rendes tagot az elnök által behívott idősebb póttag helyettesíti.

13. FEJEZET

AZ ÜGYVÉDI KAMARAI TAGSÁGI DÍJ

102. § Az ügyvédi kamarai tagsági díjak kivetéséről külön szabályzat intézkedik.
[...]¹⁷

18. FEJEZET

FEGYELMI ELJÁRÁS

Panaszok és feljelentések elintézése

165. § Ha az ügyvéd hivatásából folyó kötelességeit kisebb mulasztással, rendetlenséggel, vagy egyéb módon megszegi, az Ürt. 151. §-ában¹⁸ előírt eljárás a 99. § szerint alakítandó bizottság hatáskörébe tartozik.

166. § A fegyelmi panaszokat és feljelentéseket a Kamara választmánya külön lajstrom-könyvben tartja nyilván.

167. § A fegyelmi eljárás magánosok panaszára, hatóságok feljelentésére vagy a kamarái ügyész kívánatára indul meg.

A magánfél által tett panaszt írásban annyi példányban kell a kamara segédhivatalában benyújtani, hogy egy példány az iratoknál maradjon egy-egy példányt pedig a panaszlottak

¹⁷ A témánkhoz szorosan nem kapcsolódó kérdéseket taglaló 103–164. §-ok közlésétől eltekintünk.

¹⁸ Az említett törvényi szakasz így szól: „147. § A fegyelmi bíróság a közvádló indítványára az ügyvédet az ügyvédség gyakorlatától felfüggeszti:

1. ha a felfüggesztés a fegyelmi vétség súlyos voltánál vagy természeténél fogva szükséges;

2. ha az ügyvéd ellen a kir. bíróság, ideértve a katonai büntetőbíróságot is, előzetes letartóztatást vagy vizsgálati fogságot rendelt el, tekintet nélkül arra, hogy jogerős-e a határozat vagy nem;

3. ha az ügyvéd ellen a kir. bíróság, ideértve a katonai büntetőbíróságot is, nyereségvágyból vagy az állam és a társadalom törvényes rendje ellen elkövetett vagy olyan büntett vagy vétség miatt, amely hivatalvesztéssel vagy a viselt hivatal vagy állás elvesztésével jár, bűnösséget megállapító ítéletet hozott, tekintet nélkül arra, hogy az ítélet jogerős-e vagy nem;

4. ha az ügyvédet az elsőfokú fegyelmi bíróság az ügyvédségtől elmozdításra ítélte, tekintet nélkül arra, hogy az ítélet jogerős-e vagy nem.

A felfüggesztést a közvádló indítványára akkor is el lehet rendelni, ha az az eset körülményeinél fogva egyéb okból szükségesnek mutatkozik.

A felfüggesztett ügyvéd a felfüggesztés tartama alatt semmiféle ügyvédi működést (75. §) nem fejthet ki és a kamara önkormányzatában (39. §) nem vehet részt.

A felfüggesztést elrendelő határozat feljegyzésére és közlésére a 114. § utolsó bekezdésének rendelkezése irányadó.” Corpus Juris Hungarici.

mindenikének kézbesíteni lehessen. A magánfélnek a panaszt két előttemező tanú jelenlétében kell aláírnia.¹⁹

Kivételes és indokolt esetekben a Kamara főtitkára (titkára) a szóval előterjesztett panaszt jegyzőkönyvbe foglalja, s a panaszossal aláírja.

A panaszlott ügyvéd a fegyelmi eljárás elrendelése után terheltnek tekintendő.

168. § A beérkezett panaszokat és feljelentéseket haladéktalanul a Kamara elnökéhez kell továbbítani, aki a panaszlottat az Ürt. 150. §-a alapján nyilatkozattételre hívhatja fel, s – ha a felügyeleti vizsgálatot nem kívánja személyesen foganatosítani, a Kamarának a kamarai választásra és az önkormányzatban való részvételre jogosult tagjai közül vizsgálóbiztost rendel ki, aki a bizonyítékok megszerzése végett a terheltet nyilatkozattételre hívhatja fel és tanukat kihallgatásuk végett megidézhet.

A főügyészt és az ügyészeket, a fegyelmi bíróság tagjait és póttagjait vizsgálóbiztosul kirendelni nem lehet.

169. § Az elnök intézkedésének megtétele után az iratokat a főügyésznek be kell mutatni, aki az ügyben eljáró ügyészt már ekkor kijelölheti. (78. §)

Ha a főügyész (ügyész) az Ürt. 147. §-a alapján a nem fegyelmi büntetésként alkalmazott felfüggesztés elrendelésére lát alapot, az iratokat indokolt indítványával a fegyelmi bíróság elnökéhez terjeszti be, ellenesetben a feljelentés láttamozása után az ügyiratot a Kamara segédhivatalába haladéktalanul visszaküldi.

170. § Ha a Kamara ügyésze a panaszlott felfüggesztésére (Ürt. 147. §) tesz indítványt, a fegyelmi bíróság elnöke az ügyet soron kívül a fegyelmi bíróság zárt ülése elé terjeszti.

A felfüggesztést elrendelő jogerős határozat közzétételére a 210. § rendelkezései irányadók.

171. § Az igazoló nyilatkozatot két példányban kell beadni a Kamara segédhivatalában. A nyilatkozatra előírt határidő indokolt esetben kérelemre meghosszabbítható.

172. § Ha a panaszlott a nyilatkozattételt a kitűzött határidőben alapos ok nélkül elmulasztja, a pénzbírság kiszabhatása céljából az iratokat a választmánynak be kell mutatni. (Ürt. 150. §)

Felügyeleti vizsgálat

173. § A vizsgálóbiztos a vizsgálatral összefüggő intézkedéseket (Ürt. 129. §)²⁰ az iratok vétele után haladéktalanul megteszi s gondosan ügyel arra, hogy a fegyelmi vétség elévülése a felügyeleti vizsgálat alatt be ne következzen.

Ha a panaszlottat a Kamara elnöke nyilatkozattételre még nem hívta volna fel, a felhívást a vizsgálóbiztos bocsáthatja ki.

Ha a panaszlott nyilatkozata a tényállást tisztázta, a felügyeleti vizsgálat a nyilatkozat beérkezése után befejezhető.

¹⁹ Az 1943-as ügyrend 166. §-ában ez a bekezdés már nem szerepel. *A Budapesti Ügyvédi Kamara Ügyrendje*. Budapest, 1943.

²⁰ E törvényi hely szerint többek között a terhelt meghallgatását, a tanúkihallgatást, de még a motozást és a házkutatást is.

Ha a panaszlott a cselekmény elkövetését beismeri és beismerését egyéb adatok is alátámasztják, vagy ha a bűnvádi eljárás irataiból a tényállás kitűnik, a további vizsgálat mellőzhető.

174. § A felek és tanúk kihallgatásáról jegyzőkönyvet kell felvenni s azt az érdekeltek felhívása vagy felolvasás után aláírják. A tanúidéző végzésben meg kell jelölni az ügyet, a megjelenés helyét és idejét, valamint azt, hogy a megidézettet tanúként fogják kihallgatni, s figyelmeztetni kell arra, hogy elmaradása esetén megbüntetése és esetleg elővezetése végett a vizsgálóbíró vagy kir. járásbírósg fog intézkedni.

175. § A panaszlott a tanúhoz kérdéseket indítványozhat, s a vizsgálóbiztos a közvetlen kérdést is engedélyezheti.

176. § A felügyeleti vizsgálat foganatosítását nem akadályozza, hogy az ügyvéd az ügyvédi gyakorlat folytatásáról lemondott. Ilyen esetben a vizsgálóbiztos a felügyeleti vizsgálatot körültekintéssel és fokozott gondossággal végzi s a bizonyítékok megrögzítéséről és a tanúk megesketéséről is gondoskodni köteles.

177. § A vizsgálóbiztos az Ürt. 129. §-ában felsorolt intézkedések megtételére a megkezdést a vizsgálóbíróhoz vagy a kir. járásbírósghoz közvetlenül küldi el.

Ha a vizsgálóbiztos a vizsgálatot 30 nap alatt befejezni nem tudja, erről a Kamara elnökének az akadály közlésével jelentést tesz.

A felügyeleti vizsgálat befejezését a vizsgálóbiztos a Kamara elnökének bejelenti.

A felügyeleti vizsgálat befejezéséről szóló értesítés (Ürt. 134. § 1. bek.) kézbesítésének meghúszta az eljárás folytatását nem akadályozza.

A fegyelmi eljárás megindítása

178. § Ha a Kamara ügyésze a felügyeleti vizsgálat adatait elégségeseknek nem találja, a bizonyítékok kiegészítése tekintetében az Ürt. 134. § 2. bekezdése értelmében jár el.²¹

179. § A Kamara ügyésze gondosan ügyel arra, hogy az eljárás alatt a fegyelmi vétség elévülése (Ürt. 117. §)²² be ne következhessek.

180. § A fegyelmi tanács elnöke az észrevételek benyújtására rendelt határidő (Ürt. 135. §)²³ letelte után kijelöli az ügy előadóját.

A fegyelmi bíróság a továbbiakban az Ürt. 135. §-a szerint jár el.

A fegyelmi eljárás elrendelését az ügyvédek (helyettes ügyvédek, ügyvédjelöltek) névjegyzékébe be kell vezetni.

181. § Ha a magánfél a Kamarától a magánvád képviselőjére ügyvéd kirendelését kéri, a 155. § szerint kell eljárni.

182. § Ha a fegyelmi eljárás elrendelését sem a Kamara ügyésze, sem a királyi ügyészség, sem a magánfél nem indítványozza, a válaszmány az iratokat irattárba teszi.

²¹ Eszerint „A kamara ügyészét a bizonyítékok esetleges kiegészítése tekintetében ugyanaz a jogkör illeti meg, mint amely a 129. § rendelkezései szerint a bizonyítékok megszerzése végett a vizsgálóbiztost megilleti.”

²² Az elévülési idő e kérdéssel kapcsolatban három év volt.

²³ Azaz tizenöt nap.

A fegyelmi bíróság és ülései

183. § A fegyelmi bíróság tanácselnökeit és azok helyettesét a Kamara elnöke jelöli ki s ő osztja be az egyes tanácsokba a megválasztott fegyelmi bírósági tagokat és póttagokat.

A fegyelmi bíróság ülésére a bíróság tagjait, póttagjait és jegyzőjét a tanács elnöke hívja be.

Ha a fegyelmi bíróság teendői a rendes tagokkal előreláthatólag nagyobb késedelem nélkül el nem intézhetők, a póttagok a szükséghez képest a fegyelmi bíróság teendőinek állandó ellátására is behívhatók és tanácsokba beoszthatók.

184. § A Kamara elnöke több tanácsot alakíthat, s azok között az ügyeket elvi ügycsoportosítással (pl. panaszoltak családi nevének kezdőbetűje szerint, vagy más alkalmas módon) előre is feloszthatja; az előzetes beosztástól azonban bármikor eltérhet.

185. § A fegyelmi bírósági tárgyalásokra a tagokat lehetőleg öt nappal a tárgyalás előtt meghívókkal kell behívni.

A fegyelmi tárgyaláson megjelenésben akadályozott tag köteles ezt a tanács elnökének lehetőleg három nappal a tárgyalás előtt bejelenteni, hogy más bíró, vagy pótbíró behívásáról lehessen gondoskodni.

186. § A tanács elnöke a tárgyalási határnap kitűzése után az ügy iratait az általa kijelölt előadónak kiadja. Az előzetesen kijelölt előadó helyett, távolmaradása esetén, vagy más fontos okból az elnök a tárgyaláson is jelölhet ki más előadót.

187. § A fegyelmi bíróság tárgyalásait a tanácselnök, vagy helyettese vezeti.

188. § A szóbeli tárgyaláson kívül a többi ülés nem nyilvános.

Szóbeli tárgyalás

189. § A fegyelmi bíróság a szóbeli tárgyalásra megidézi:

- a) a terheltet és igazolt védőjét, esetleg kirendelt ügygondnokát;
- b) a feljelentő magánfelet, ha jogi képviselője igazolva van, az utóbbit;
- c) a tanúkat és

d) szakértőket, esetleg tolmácsot,
és értesítést küld:

- 1. a Kamara ügyészének;
- 2. a királyi ügyészségnek.

A terheltet az idéző levélben figyelmeztetni kell arra, hogy a tárgyalásra védőt küldhet, vagy védelmét írásban terjesztheti elő, továbbá arra is, hogy ha a tárgyaláson nem jelenik meg és védőt sem küld, sem írásbeli védekezést nem terjeszt elő, a fegyelmi bíróság a tárgyalást ez esetben is megtarthatja.

A feljelentő magánfelet az idézésben figyelmeztetni kell arra, hogy ha a tárgyaláson szabályszerű idézés ellenére nem jelenik meg, vagy ügyvéddel nem képviselteti magát, a bíróság úgy tekinti, mintha a magánvád képviseletétől elállott volna (Ürt. 123. §), figyelmeztetni kell továbbá arra is, hogy az ítélet ellen csak a tárgyaláson jelenlevő képviselője fellebezhet. (Ürt. 140. §)

190. § A tárgyalást a tanács elnöke a tárgyalásra kerülő ügy megjelölésével nyitja meg.

Megállapítja, hogy a tárgyaláson az idézettek és az érdekeltek megjelentek-e, s hogy a meg nem jelenteknek az idézést szabályszerűen kézbesítették-e.

Ezt követőleg felolvassa vagy felolvastatja az előadóval vagy a fegyelmi bíróság egy másik tagjával a fegyelmi eljárást elrendelő határozatot az indokolással együtt, majd ismerteti az ügy állását.

Ezután meghallgatja a terheltet a vádhatározatban foglaltakra nézve és foganatosítja a szükséges bizonyítást.

A terhelthez a fegyelmi bíróság tagjai, a vád képviselői és a védő is intézhetnek kérdéseket.

A tárgyaláson az elnök ismerteti vagy felolvashatja mindazokat az okiratokat, melyek az ügy tisztázására jelentősek.

191. § A bizonyító eljárás befejezése után a felekhez a bizonyítás kiegészítése tárgyában kérdést kell intézni.

Ha a felek a bizonyítás kiegészítésére indítványt nem tesznek, vagy a fegyelmi bíróság az indítványokat elutasítja, a tanács elnöke a bizonyítási eljárást befejezettnak nyilvánítja.

Ha a bíróság a kért bizonyítást elrendeli, azt vagy nyomban foganatosítja, vagy a tárgyalást evégből elnapolja.

A fegyelmi bíróság a felek vagy azok egyikének indítványára a tárgyalást más okból is elnapolhatja.

192. § A bizonyítási eljárás befejezetté nyilvánítása után a kamara ügyésze és a királyi ügyészség képviselője terjesztik elő végindítványukat. Ezután a védő és a terhelt adják elő a védelmet.

A kamara ügyésze és a kir. ügyészség képviselője válaszolhatnak, amely esetben a végző a védőt és a terheltet illeti meg.²⁴

193. § A tárgyalásról részletes jegyzőkönyvet kell vezetni s abban a bíróság tagjait, a jegyzőkönyvvezetőt, továbbá a megjelent érdekelteket és képviselőiket meg kell nevezni.

A védő és a magánfél képviselője az ügy megjelölését tartalmazó meghatalmazást kötelesek bemutatni.

A jegyzőkönyvet az elnök és a jegyző írja alá.

A felek a tárgyalásra saját költségükre hites gyorsíró alkalmazását kérhetik.

Tanácskozás és szavazás

194. § A tárgyalás után a fegyelmi bíróság zárt ülésen hozza meg határozatát.

Ha a szóbeli tárgyalás folyama alatt felmerülő közbenszóló kérdésekben a határozatot előreláthatólag hosszabb tanácskozás nélkül is meg lehet hozni, úgy az a tanács tagjai közt a tárgyalás termében halk hangon folytatott tanácskozás útján is meghozható; de ily kérdésekben is zárt ülésben kell határozni, ha azt az elnök elrendeli, vagy a tanács valamely tagja kívánja.

195. § A bíróság szavazás útján határoz. A szavazást megelőzi a tanácskozás, mely az eldöntésre kerülő kérdés megvitatásából áll.

A tanácskozást és a szavazást az elnök vezeti.

Ha az ügynek előadója volt, véleményének előterjesztésével először az előadó szavaz. Ezután a fegyelmi bíróság többi tagja adja le az életkor szerint meghatározott sorrendben szavazatát úgy, hogy előbb az idősebb szavaz. Az elnök utoljára szavaz.

A szavazásnak mind a határozat rendelkező részére, mind az indokokra ki kell terjednie.

Külön kell szavazni a vétkesség és külön a büntetés kérdésében.

A fegyelmi bíró a szavazást akkor sem tagadhatja meg, ha az előbbi szavazásban kisebbségben maradt.

Az elnök minden egyes szavazás alkalmával szavaz és a határozatot a saját szavazatának számbavételével mondja ki.

196. § A tanácskozás befejezése után a más meggyőződésre jutott fegyelmi bírónak jogában áll előbb nyilvánított véleményétől eltérően szavazni mindaddig; amíg az elnök a határozatot ki nem hirdette.

Ha az elnök a határozatot kihirdette, az ügyet újabb tanácskozás tárgyává tenni nem lehet.

197. § Ha szavazattöbbség az elnök szavazata után sem keletkezik, a terheltre legkedvezőbb szavazatot a legközelebb álló, kevésbé kedvező szavazathoz kell számítani.

Tanácskozási jegyzőkönyv

198. § Fegyelmi ügyben mindig kell tanácskozási jegyzőkönyvet készíteni.²⁵

A tanácskozási jegyzőkönyv bevezetésében a bíróságot, az illető ügyet, az ülés napját, továbbá név szerint az ülésben észtvett elnököt, bírakat és jegyzőkönyvvezetőt meg kell említeni.

Ha a határozatot egyhangúlag hozták, a tanácskozási jegyzőkönyvben csupán ezt kell megemlíteni.

Ha a szavazatok több véleményre oszlanak meg, a szavazatokat is fel kell tüntetni.

A tanácskozási jegyzőkönyvet az elnök és a jegyzőkönyvvezető írják alá.

Minden ügyben külön tanácskozási jegyzőkönyvet kell készíteni.

A tanácskozási jegyzőkönyvet csak az esetleges fellebbezést elbíráló m. kir. Kúria ügyvédi tanácsának tagjai tekinthetik meg. Tartalma hivatalos titok.

A fegyelmi eljárás elrendelése kérdésében döntő zárt üléstről a jegyzőkönyvet az előadó is vezetheti és abba csak a határozat rövid tartalmát kell felvenni.

A fegyelmi bíróság határozatai

199. § A fegyelmi bíróság ítéletét, mely rendelkező részből és indokolásból áll, az elnök által kihirdetettek alapján az előadó szerkeszti meg s azt rajta kívül az elnök írja alá, aki az esetleg szükséges javításokat, kiegészítéseket és módosításokat is keresztülvezeti.

²⁵ Az 1943-as ügyrend 193. §-a szerint csak akkor kell a fegyelmi ügyben lefolytatott tanácskozásról jegyzőkönyvet felvenni, ha véleménykülönbség merült fel. *A Budapesti Ügyvédi Kamara Ügyrendje*. Budapest, 1943.

A pénzbírság és az összeg szerint meghatározott eljárási kiadás megfizetésére teljesítési határidőt kell szabni.

200. § Az ítélet teljes kiadmányát kézbesíteni kell mindazoknak, akik azt jogorvoslattal megtámadni jogosultak (Ürt. 140. §), továbbá a magánfélnek.

Határozatok végrehajtása

201. § A fegyelmi bíróság az eljárást abbahagyó, mellőző és megszüntető határozatát, valamint ítéletét jogerőre emelkedés után az iratokkal együtt a választmányhoz átteszi.

202. § A választmány az abbahagyó határozatot (Ürt. 116. §) az ügyvédek (helyettes ügyvédek, ügyvédjelöltek) névjegyzékében feljegyzi s ha az ügyvédet (helyettes ügyvédet, ügyvédjelöltet) a névjegyzékbe újból felveszik, erről a fegyelmi bíróságot a fegyelmi eljárás megindítása, illetőleg folytatása céljából értesíti.

Ha a választmány arról értesül, hogy a panaszlott (terhelt) lemondás után más ügyvédi kamarától kérte az ügyvédek (helyettes ügyvédek, ügyvédjelöltek) névjegyzékébe felvételét, esetleg már fel is vétetett az ügyvédek (helyettes ügyvédek, ügyvédjelöltek) névjegyzékébe, erről a fegyelmi bíróságot szintén értesíti.

203. § Ha a fegyelmi bíróság az eljárást mellőzte vagy megszüntette, a választmány az iratok megküldése után megteszi az Ürt. 151. §-a szerint esetleges intézkedését, ellenkező esetben az iratokat irattárba helyezi.

204. § Az előző szakasz értelmében jár el a választmány, ha a fegyelmi bíróság terheltet jogerősen felmentette.

205. § Ha a fegyelmi bíróság a terhelt vétkességét jogerősen megállapította, a büntetést az ügyvédek (helyettes ügyvédek, ügyvédjelöltek) névjegyzékébe be kell vezetni.

206. § A Kamara a pénzbírsággal (Ürt. 110. § 2. pont) vagy felfüggesztéssel (Ürt. 110. § 3. pont) büntetett ügyvédekről és helyettes ügyvédekről külön jegyzéket vezet a fegyelmi büntetések mellékkövetkezményeinek nyilvántartása céljából.

207. § A pénzbírságot kiszabó, továbbá eljárási kiadást megállapító jogerős ítéleteket és egyéb határozatokat a Kamara választmánya a kézbesítés adatainak feltüntetésével közli a Kamara pénztárossal és az ellenőrrel. Ha a teljesítési határidőben a marasztalt fizetési kötelezettségének nem tesz eleget, a pénztáros erről jelentést tesz a választmánynak, mely az iratokat a végrehajtás elrendelésére irányuló megkeresés kibocsátására illetékes hatóságnak megküldi.

A megkereséshez mellékelni kell a megállapító ítéletet vagy egyéb határozatot jogerőségi záradékkal ellátva és a kézbesítési bizonyítványt.

Ha a pénzbírságot a választmány szabta ki, a megkeresést maga készíti el és küldi a végrehajtás elrendelésére illetékes bírósághoz.

A jogerőségi záradékot a fegyelmi bírósági határozatra (ítéletre) a tanács elnöke, a választmányi határozatra a főtitkár vagy az elnök által megbízott titkár vezeti rá.

A végrehajtást elrendelő végzést a segédhivatal beérkezés után nyomban továbbítja a pénztároshoz, aki annak foganatosításáról gondoskodni köteles.

208. § Ha a fegyelmi büntetésként kiszabott pénzbírság bármilyen okból be nem hajtható, a

választmány a pénztáros (pénztároshelyettes) vagy a főtitkár (titkár) indítványára az Ürt. 113. §-ában előírt eljárás²⁶ lefolytatása céljából az iratokat a fegyelmi bíróságnak megküldi.

209. § A behajtási eljárás sikertelen, ha

1. a végrehajtás során lefoglalható vagyontárgy nem volt található (nemleges jegyzőkönyv);

2. az árverési vételárból a pénzbírság összege nem soroztatott;

3. a marasztalt ismeretlen helyre távozott, vagy bejelentett lakása nincs.

210. § A felfüggesztést és az ügyvédségtől elmozdítást kimondó határozatnak közzétételéről (Ürt. 114. §) a fegyelmi bíróság gondoskodik. A Kamara elnöke jelöli ki azokat a lapokat, melyek egyikében a felfüggesztést elrendelő (Ürt. 114. §) vagy az elmozdítást kimondó (Ürt. 115. §) jogerős ítéleteket közzé kell tenni. Az elmozdított ügyvédet (helyettes ügyvédet) a névjegyzékből törölni kell.

19. FEJEZET

ÜGYKEZELÉS

211. § A Kamara ügykezelését a Kamara elnöke által kinevezett segédhivatali személyzet végzi.

212. § A segédhivatal és a segédhivatali személyzet közvetlen felügyelője a Kamara főtitkára. A főtitkárt ebben az ügykörben az elnök által kijelölt titkár helyettesíti.

213. § A segédhivatali tisztviselők munkájának szabályszerű pontos elvégzését, a munkaidő betartását az igazgató, illetve a Kamara elnöke által kijelölt helyettese felelősség mellett ellenőrzi.

214. § A segédhivatal hivatalos óráit és az értesítésadás idejét a Kamara elnöke állapítja meg.

215. § Az iratokat csak az érdekelt felek és ezek igazolt képviselői tekinthetik meg. Ugyanazok kaphatnak az iratokról másolatokat, a törvény vagy más jogszabály által megengedett esetekben.

216. § A képviseleti közgyűlés és választmány határozatait, továbbá a hatóságokhoz intézett felterjesztéseket, jelentéseket, fontosabb megkereséseket és átiratokat az elnök és a főtitkár, illetve az elnök és az általa megbízott titkár írják alá.

A kiadmányokat egyébként – amennyiben jogszabály másként nem intézkedik – az elintézésre hivatott szerv elnökének és előadójának az eredet in levő nevét feltüntetve „a kiadmány hitelül” jelzés mellett a Kamara segédhivatali igazgatója vagy helyettese írja alá, úgyszintén az arképes tanúsítványokat és arképes igazolványokat is.

Mindezek a Kamara pecsétjével ellátandók.

217. § A Kamara pecsétje: Az. ország címere „Budapesti Ügyvédi Kamara” körirattal.

²⁶ A 113. § rendelkezései szerint a pénzbírság kiszabásánál tekintettel kell lenni az illető vagyoni helyzetére, emiatt a választmány maximum a fizetés alól tizenkét hónapnyi haladékos adhat, a behajtás csak bizonyos esetekben megengedett, amelynek kudarca esetén a fegyelmi bíróság a pénzbüntetést törli és helyette fegyelmi büntetést szab ki.

218. § A Kamara segédhivatala a következő könyveket (jegyzékeket) vezeti:

1. ügyvédek névjegyzéke;
2. helyettes ügyvédek névjegyzéke;
3. ügyvédjelöltek névjegyzéke;
4. pártfogó ügyvédek jegyzéke;
5. bűnügyi védők és közvédők jegyzéke;
6. közigazgatási ügyek iktatója;
7. tagfelvételi kérelmek iktatója;
8. összeférhetetlenségi ügyek ügykönyve;
9. felügyeleti panaszok ügykönyve;
10. fegyelmi ügyek ügykönyve;
11. fegyelmi ügyek tárgyalási naplója;
12. jogerős fegyelmi pénzbírságok jegyzéke;
13. jogerős fegyelmi felfüggesztések jegyzéke;
14. zugírászati ügyek jegyzéke;
15. nyilvántartás és tájékoztató jegyzékek;
16. irattári könyv;
17. arcképes igazolványok és felsőbb bíróságok előtti tárgyalásra jogosító tanúsítványok jegyzéke;
18. kézbesítések jegyzéke;
19. postakönyv;
20. vagyonkezelési iktatókönyv.

Vezeti továbbá a R.-ben, más jogszabályban és jelen ügyrendben előírt könyveket és jegyzékeket.

A Kamara elnöke a szükséghez képest más könyvek és jegyzékek vezetését is elrendelheti.

Az iktatókönyvekhez és jegyzékekhez mutatókönyvek vagy mutatólapok (kartotékok) készítenők.

219. § Az ügyvédek névjegyzékét a rávonatkozó részében minden kamarai tag megtekintheti.

A helyettes ügyvédek és ügyvédjelöltek névjegyzékét minden kamarai tag megtekintheti.

220. § Az ügyvéd, helyettes ügyvéd vagy ügyvédjelölt hiteles névjegyzék-kivonatot kérhet.

A névjegyzékkivonatból kihagyandók a megszüntetéssel, mellőzéssel vagy felmentéssel befejezett fegyelmi eljárások, továbbá azok a fegyelmi büntetések is, amelyekre vonatkozó mellékkövetkezmények az Ürt. 112. §-a szerint²⁷ már elenyésztek.

Illetékes hatóság megkeresésére azonban a névjegyzék-kivonat minden kihagyás nélkül teljes szövege szerint állítandó ki.

A névjegyzék-kivonatot a segédhivatal igazgatója vagy helyettese írja alá.

221. § Minden beadvány és indítvány – amennyiben az ügyrend eltérően nem intézke-

²⁷ A 112. §-ban meghatározott mellékkövetkezmény (mellékbüntetés) az, hogy pénzbírság esetében két, fegyelmi büntetésekor pedig három évig a kamarai tag nem vehet részt semmilyen kamarai választáson, közgyűlésen stb.

dik – a tisztikar vagy a választmány tagjainak előadásra osztandó ki és pedig ugyanazon ügyre vonatkozó ügydarabok lehetőleg mindig a korábbi előadónak. Az ügyeket rendszerint ezeknek az előadóknak, a közgyűlés vagy a választmány által a bizottságokhoz utasított tárgyaknál pedig a bizottság által választott előadóknak előterjesztése alapján kell tárgyalni, amennyiben jogszabály vagy az Ügyrend eltérően nem intézkedik.

Az előadó köteles az előadásra kész ügyet az ügyiratok beadásával bejelenteni s azon az ülésen, amelyen az tárgyalásra kerül, megjelenni, esetleges akadályoztatását pedig előzetesen kellő időben bejelenteni.

222. § Rendszerint ülésen kívül intézendők el:

a) azok a hatósági megkeresések és kérelmek, melyek bejegyzett ügyvédek, helyettes ügyvédek és ügyvédjelöltek adatairól kérnek felvilágosítást;

b) a hatóságoktól, társ kamaráktól, bejegyzett ügyvédektől, helyettes ügyvédektől, ügyvédjelöltektől vagy magánfelektől érkező értesítések és jelentések, melyek elintézéséről a bejelentőt értesíteni nem kell;

c) arcképes igazolvány- és tanúsítvány-másolatok kiadására irányuló kérvények;

d) bizonylatok és egyéb tanúsítványok kiadása iránti kérvények;

e) az ügyvédi vizsga letételére vonatkozó kérvények áttétele a vizsgabizottsághoz;

f) mindazok a hatósági vagy bírósági megkeresések, amelyek iratok visszaküldését szorgalmazzák;

g) mindazok a leiratok, melyek az ügy állásáról jelentést kérnek;

h) az Ürt. 123. §-ában említett és más hasonló értesítések;²⁸

i) a bíróságoktól vagy más hatóságoktól beszerzett iratok visszaküldése abban az esetben, ha a fegyelmi eljárás megindítását sem a vádló, sem a magánfél nem indítványozta;

k) jogorvoslati beadványok felterjesztése az illetékes hatósághoz;

l) kérelmezők felhívása hiánypótlásra;

m) ügyvédjelöltek átjegyzése egyik kamarai tagtól a másikhoz.

Az ülésen kívül elintéztett ügydarabokat az előadó írja alá.

223. § Az ügyiratokat az előadóknak elismervény mellett eredetiben kell kiadni. Az ügy elintézése után az eredeti okiratok, amennyiben azoknak az iratok mellett való tartása nem mutatkozik szükségesnek, az eredetit benyújtó félnek másolat és elismervény ellenében kiadhatók.

Kézbesítés

224. § A kézbesítéseket a segédhivatal a kamarai altisztekkel végezteti. Szükség esetén posta útján tértivevény mellett is lehet kézbesíteni.

Felhívások, körlevelek közönséges (nem ajánlott) levélben is postára adhatók.²⁹

[...] ³⁰

Forrás: A Budapesti Ügyvédi Kamara ügyrendje. Budapest, 1941.

²⁹ Ehhez az 1943-as ügyrend 219. §-a még a következő bekezdést is hozzátette: „A Kamara székhelyén kívül lakó fél részére a Kamara fegyelmi bíróságának kiadmányait és a Kamarának a szegény fél részére ügyvéd kirendeléséről szóló kiadmányait a 42.300/1914. I. M. számú rendelet 1. §-ának rendelkezéséhez képest bíróság útján is lehet kézbesíteni.” *A Budapesti Ügyvédi Kamara Ügyrendje. Budapest, 1943.*

³⁰ A dokumentum utolsó részében a kamarai iratok kézbesítésének szabályairól szóló szabályzatot találjuk, amelynek közlésétől azonban terjedelmi okokból kifolyólag eltekintettünk.

AZ IDEIGLENES NEMZETI KORMÁNY 333/1945. M.E. SZÁMÚ RENDELETE (Debrecen, 1945. február 27.)

A II. világháború alatt a magyar királyi kormány az 1940. december 18-án kihirdetett és azonnal életbe is léptetett „a visszacsatolt keleti és erdélyi területen kereskedelmi és iparkamarák felállításáról, valamint a kereskedelmi és iparkamarák szervezetére vonatkozó ideiglenes intézkedésekről” szóló 9.180/1940. M.E. számú rendeletével feloszlatta a kereskedelmi és iparkamarák önkormányzatát, és a „kamarák rendes tagjainak, póttagjainak és levelezőtágjainak megbízatását megszüntette, tekintet nélkül arra, hogy a megbízatás tartamára megállapított idő lejárt-e” (2. §).

A kamarák működésének biztosítására pedig miniszteri biztosokat küldött ki, akik ezentúl eljártak a kamara közgyűlésének, osztályüléseinek, bizottságainak vagy elnökségének hatáskörébe tartozó ügyekben (3. §), továbbá a kereskedők és iparosok soraiból minden kamaránál bizottságot alakítottak, amelyek a miniszteri biztos által megjelölt ügyekben véleményt nyilvánítottak, ezért ezeket „véleményező bizottságoknak” is nevezték.

A rendelet célja főként, a zsidótörvények szellemének megfelelően, a kamarák etnikai és vallási alapon történő „megtisztítása”, valamint a háború következtében egyre inkább totálissá váló államhatalmi gépezetbe történő betagozás volt.

A következőkben ismertetésre kerülő rendelet, melyet még a Debrecenben székelő Ideiglenes Nemzeti Kormány bocsátott ki az említett rendelet hatályon kívül helyezéséről és egyben a kereskedelmi és iparkamarák újjászervezéséről intézkedett, továbbá az újjászervezés kapcsán elrendelte a kamarai választások előkészítését és új választási szabályok megalkotását. Mindezek ellenére végül a korszakban kamarai választásokra már nem került sor, miután 1948-ban a kormány 5.590 számú rendeletével megszüntette a kereskedelmi és iparkamarák működését (lásd a (5590/1948) sz. dokumentumot).

AZ IDEIGLENES NEMZETI KORMÁNY 333/1945. M.E. SZÁMÚ RENDELETE A KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARÁK ÚJJÁSZERVEZÉSE TÁRGYÁBAN

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés által Debrecenben 1944. évi december hó 22. napján adott felhatalmazás alapján¹ a következőket rendelem.

1. § A 9.180/1945. M. E. sz. rendelet hatályát veszti.²

¹ Az Ideiglenes Nemzetgyűlés második ülésén (1944. december 22.) hozott 4. számú határozat a Politikai Bizottság határozata alapján az Ideiglenes Nemzeti Kormányt felhatalmazta az ország ügyeinek vezetésével.

² Nyomdai hiba, helyesen a 9.180/1940. M.E. sz. rendeletről van szó, amint ez a Magyar Közlöny 1945. évi 7. számában megjelent helyreigazításból is kiderül.

2. § A kereskedelmi és iparkamarai *választások* előkészítésére (1868: VI. t.-c.) *három tagú* intézőbizottságot kell létesíteni. A bizottság tagjait, a Nemzeti Bizottság *javaslat*a alapján a kereskedelmi és közlekedésügyi miniszter jelöli ki.³

3. § A 69.000/1934. M. E. sz. rendeletben előírt választói névjegyzék összeállítása az intézőbizottság kötelessége.⁴

4. § A választói névjegyzékbe fel kell venni mindenkit, akinek az 1868: VI. tc. 8. §-a választójogot biztosít.⁵ E törvényhely c) pontja akként értelmezendő, hogy választói jogosultsága és választhatósága van annak is, akit a zsidótörvények alapján fosztottak meg iparának folytatásától, vagy pedig ipara katonai, illetve munkaszolgálatra való behívása következtében szünetelt. A most megjelölt személyeket úgy kell tekinteni, mintha iparukat a megfosztás, illetve szünetelés napja óta megszakítás nélkül folytatták volna.

5. § A választói névjegyzékbe fel kell venni a választó nevét, lakhelyét, cégét, az iparigazolvány számát és fel kell tüntetni, hogy iparát mióta folytatja.

6. § Az Intézőbizottság a választói névjegyzéket beterjeszti az illetékes iparhatósághoz. Az iparhatóság a Nemzeti Bizottság meghallgatása alapján a névjegyzékből *törli mindazokat, akik fasiszta mozgalomban részt vettek*, vagy ilyen pártnak tagjai voltak.

7. § Az iparhatóság szavazati jogtól megfosztó határozata ellen, a közléstől számított 15 nap alatt, fellebbezésnek van helye a kereskedelem- és közlekedésügyi miniszterhez. A fellebbezés nem halasztó hatályú.

8. § A kereskedelmi és iparkamara a Nemzeti Bizottságok által felülvizsgált névjegyzéket, továbbá a kamara területére vonatkozó választási szabályzatot a 69.000/1934. K. M.

³ A kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter jelen rendelet végrehajtásáról intézkedő 1945. évi 1.810 K.K.M. sz. rendeletének 3. §-a alapján „a 3 tagú intézőbizottságot a kamara érdekeltségéből úgy kell megalakítani, hogy abban mind a kereskedelem és mind az ipar képviselve legyen. Az intézőbizottság tagjai tisztükben díjazás nélkül járnak el. Az intézőbizottságot munkájában a kamara támogatja és a felmerülő kiadások fedezéséről gondoskodik. A hatóságok az intézőbizottságot munkájában támogatni, megkereséseit elintézni kötelesek.”

⁴ A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1934. évi 69.000 számú rendelete, a kereskedelmi és iparkamarákról szóló 1868: VI. törvénycikk némely rendelkezésének módosítása tárgyában alkotott 1934: XX. törvénycikk végrehajtásáról 4. §-a előírja „A választókról minden kamara a választás évében a rendelkezésre álló utolsó illetéklajstrom alapján, az időközi választásokra is tekintettel, a választási szabályzatban megállapított módon névjegyzéket köteles készíteni, amelyet a választási szabályzatban meghatározott szervnek kell megküldenie.”

⁵ A kereskedelmi és iparkamarákról szóló 1868. évi VI. törvénycikk 8. §-a szerint:

„Választó mindazon bennszülött vagy megtelepült iparos és kereskedő:

a) ki polgári jogai teljes élvezetében van;

b) a kamara területén lakik;

c) legalább egy év óta kereskedést vagy ipart önállóan és jogosítottan űz, vagy olyannál mint nyilvános társ vagy kereskedelmi és technikai fővezető működik;

d) választói jog illeti a kamara területén levő kereskedelmi vagy iparos részvénytársulatokat is, melyek e jogot igazgatóik vagy más megbízottaik által gyakorolhatják.”

rendelet 3. §-ának előírásai szerint, 30 napon belül terjeszti fel a kereskedelem- és közlekedési miniszterhez.⁶

9. § Ez a rendelet kihirdetése napján lép hatályba.⁷

Debrecen, 1945. évi január hó 25. napján.

Miklós Béla s.k. miniszterelnök.

Forrás: Az Ideiglenes Nemzeti Kormány 333/1945. M.E. számú rendelete a Kereskedelmi és iparkamarák újjászervezése tárgyában. Magyar Közlöny. Hivatalos Lap, I. (1945. február 27.) 7. sz. 3.

⁶ A 69.000/1934. K.M.sz. rendelet 3. §-a alapján a „kamara választási szabályzatoknak tartalmazniuk kell: a) a választói csoportok meghatározását, külön a kereskedelmi, és külön az ipari osztályban, és mind a két osztályban külön-külön a kamara székhelyére, és a székhelyen kívüli kamarai területre;

b) a választási körzeteket;

c) a választási körzeteke belül esetleg létesítendő szavazó köröket,

d) a választás módjára, különösen a választói névjegyzék kifüggesztésére, a névjegyzék ellen beadható jogorvoslatra, a névjegyzék megállapítására, a választást vezető szervek összeállítására és feladataira, a választás előkészítésére, menetére, berekesztésére, eredményének megállapítására, kihirdetésére és a választás ellen igénybe vehető jogorvoslatokra vonatkozó rendelkezéseket.”

⁷ A rendelet hiányossága, hogy nem intézkedett arról, hogy az önkormányzati szervek hiányában ki vezesse a kamarákat. Erről végül a jelen rendelet végrehajtásáról szóló 1.810/1945. K.K.M.sz. rendelet határozott, ennek 6. §-a szerint „Amíg a kamara önkormányzata működését nem kezdi meg, a kamarai ügyintézés az annak vezetésével megbízott kamarai tisztviselő látja el, az utalványozási jogot azonban a rangban következő tisztviselővel és pénztárnokkal együttesen gyakorolja”.

AZ IDEIGLENES NEMZETI KORMÁNY 10.440/1945. M. E. SZÁMÚ RENDELETE AZ ÜGYVÉDI KAMARÁK MŰKÖDÉSÉNEK ÁTMENETI SZABÁLYOZÁSA ÉS ÖNKORMÁNYZATÁNAK HELYREÁLLÍTÁSA TÁRGYÁBAN (Budapest, 1945. november 7.)

A II. világháború és az azt közvetlenül megelőző időszak véres és kegyetlen eseményei a magyarországi ügyvédség történetében is mélypontot jelentettek. Az ún. zsidótörvények alapján előbb a zsidó származásúak arányának korlátozására került sor az ügyvédi pályán és a kamarák vezető szerveiben. Az 1944. március 19-i német megszállást követően pedig a zsidók közszolgáltatának és közmegbízatásainak, továbbá ügyvédi működésének megszüntetéséről szóló 1944. évi 1210. M.E. sz. rendelet 5. §-a alapján az ügyvédi kamarákba zsidót fel venni sem lehetett, a már bejegyzett zsidó ügyvédek pedig törlésre kerültek a névjegyzékből. Ezzel párhuzamosan a zsidó származású ügyvédek túlnyomó többségét is sorstársaikhoz hasonlóan munkaszolgálatra vitték vagy deportálták.

1944-ben és 1945 első hónapjaiban a háborús viszonyok valamint a politikai és faji üldöztetések következtében az ügyvédi kamarák önkormányzati élete többnyire szünetelt, működésükben jelentős törés állt be. Ezt kifejezte az igazságügy-miniszter 1944. évi 60674. I.M. számú rendelete is, amelyben az ügyvédi kamarai választások elhalasztásáról intézkedett.

A háború lezárultával az ügyvédi karra újabb megpróbáltatások vártak, miután az Ideiglenes Nemzeti Kormány 1945. M.E. sz. rendelete alapján kiadott 45.117/1945. I.M. sz., január 27-én közzétett, rendelet az ügyvédekre is kiterjesztette az ún. igazolási eljárást, aminek keretében minden gyakorló ügyvéd és ügyvédjelölt esetében megvizsgálták, hogy magatartása 1939. szeptember 1-jét követően „sértette-e a magyar nép érdekeit”. A három hónappal később kiadott 1.410/1945. M.E. számú rendelet ezt módosítva, az addigi enyhébb büntetések (feddés, részleges eltiltás) mellett, a végleges törlést is bevezette.

A nehézségek ellenére a német csapatok kiűzésével párhuzamosan elkezdődött a kamarák önkormányzati életének megindulása is, kezdetben, központi szabályozás hiányában, öntevékeny formában. Az országban elsőként a debreceni ügyvédi kamara alakult újjá, és kezdte meg működését az 1945. február 3-án tartott tagértekezlettel, ezt fokozatosan követte a többi kamara újjáalakulása.

A helyzet viszonylagos normalizálódásával mindinkább szükségessé vált a kamarai tevékenység legális keretek közé történő helyezése is. E célból az első lépést a kormány alábbiakban ismertetésre kerülő 10.440/1945. M.E. sz. rendelete jelentette, mely intézkedett az ügyvédi kamarák önkormányzatának helyreállításáról, s egyúttal elrendelte a tisztújítást is, amelyek e rendelet, illetve néhány ezt kiegészítő igazságügy-miniszteri rendelet megjelenését követően 1946-ban le is zajlottak.

A minisztérium az Ideiglenes Nemzetgyűlés által az 1945. évi szeptember hó 13. napján adott felhatalmazás¹ alapján a következőket rendeli:

AZ ÜGYVÉDI KAMARÁK ÖNKORMÁNYZATÁNAK HELYREÁLLÍTÁSA

1. § (1) Az ügyvédi kamarák 1944. évi december hó 31. napja előtt választott szerveinek és kiküldötteinek megbízatása – amennyiben működésüket korábban meg nem szüntették – a jelen rendelet hatálybalépésének napján megszűnik.

(2) Minden ügyvédi kamara az önkormányzatban részvételre jogosult tagok (1937:IV. tc. – a továbbiakban : Ürt. – 39. § 112. § 1. bek.)² közvetlen részvételével legkésőbb az 1946. évi december hó 1. napján közgyűlést tart. A közgyűlés az Ürt. rendelkezéseinek megfelelően

a) megválasztja a választmányi tagokat és a tisztikar tagjait (Ürt. 20. §),

b) megválasztja a fegyelmi bíróság tagjait (Ürt. 119. § 2., 3. bek., 1940: XXXVI. tc. 6. § 2. bek.),

c) megválasztja az összeférhetetlenségi bizottság tagjait (Ürt. 66. § 2. bek.),

d) olyan törvényszék területére, amelynek székhelye nem ügyvédi kamarai székhely, helyi bizottságot szervezhet, és annak tagjait megválaszthatja (Ürt. 28. § 2. bek.),

e) abban az esetben, ha a tagok száma a közgyűlés határnapját megelőző hónap első napján ezernél több volt, megválasztja a képviselői közgyűlési kiküldötteket (Ürt. 14. §).

(3) A közgyűlés határnapját – a körülményekhez képest az egyes kamarák tekintetében esetleg eltérően – az igazságügy-miniszter állapítja meg.

(4) Az Ürt.-nak a választásra vonatkozó rendelkezéseit az igazságügy-miniszter a (2) bekezdés értelmében tartandó választásra kiterjedő hatállyal a változott viszonyoknak megfelelően rendelettel módosíthatja.³

α

¹ Az Ideiglenes Nemzetgyűlés nyolcadik ülésén (1945. szeptember 13-án) kelt 2. számú határozatával felhatalmazta az Ideiglenes Nemzeti Kormányt az államrend érdekében a magánjogi, büntetőjogi, közgazgatási és eljárási rendelkezéseknek – a fennálló törvényektől eltérő – szabályozására.

² Az Ürt. 39. § alapján azok a kamarai tagok, akik a rájuk kivetett kamarai tagsági díjat vagy az országos ügyvédi gyám- és nyugdíjintézeti járulékot a naptári év végéig nem fizetik meg, a következő évben a kamara önkormányzatában nem vehetnek részt. Az Ürt. 112. §-a pedig a fegyelmi büntetések mellék-következményeiről rendelkezett. E szerint a pénzbírsággal sújtott kamarai tagok kettő, az ügyvédségtől felfüggesztett tagok pedig három évre kizáratnak a kamarai önkormányzatból

³ Ezen felhatalmazás alapján jelent meg az igazságügy-miniszter 12000/1946. I.M. sz. rendelete „az ügyvédi kamarai választások tárgyában.” 1946 március 1-én. Ez több helyütt módosította az Ürt. rendelkezéseit. Így többek között megfosztotta a választójoguktól azokat a kamarai tagokat is, akikkel szemben az igazolóbizottság akár jogerős, akár jogerőre még nem emelkedett határozattal feddésnél súlyosabb büntetést alkalmazott. A választmányt választó közgyűlés határozatképességére vonatkozóan pedig elrendelte, hogy az Ürt. 21. §-ának első bekezdése helyett a 7. § első bekezdése az irányadó, vagyis a közgyűlés érvényes határozathozatalához a tagok legalább egyötöd részének a jelenléte szükséges. Korlátozta továbbá az igazolóbizottság által enyhébb büntetéssel sújtottak választhatóságát is.

Szintén ezen felhatalmazás alapján került kibocsátásra az 51000/1946. I.M. sz. rendelet az „egyes ügyvédi kamarák megszüntetése, a megmaradó ügyvédi kamarák területének megállapítása, valamint az ügyvédi kamarai választások tárgyában” címmel 1946. október 19-én. Ez a kamarai választásokra vonatkozóan elrendelte, hogy ahol a 10440/1945. M.E. sz. rendelet 1.§-a értelmében közgyűlést még nem tartottak, ott azt az 1946. év november hó 17. napján kell megtartani.

(5) A megválasztott önkormányzati szervek működésüket a választás napján megkezdik.

(6) Az igazságügy-miniszter rendelettel állapítja meg azt az időpontot, amikor az ügyvédi kamarák választmányai az Ürt. 36. §-ában foglalt rendelkezések értelmében az Ügyvédi Kamarák Országos Bizottságába küldendő kamarai kiküldötteket megválasztják.⁴ Ezt az időpontot úgy kell megállapítani, hogy az Ügyvédi Kamarák Országos Bizottsága az alakuló ülést legkésőbb az 1947. évi január hó 31. napjáig megtarthassa.⁵

(7) A jelen § értelmében megválasztott önkormányzati szervek és kiküldöttek megbízatása az 1949. évi december hó 31. napjáig tart.⁶

AZ ÜGYVÉDI KAMARA KIJELÖLT SZERVEI

2. § (1) Az ügyvédi kamara igazgatásával felmerülő halaszthatatlan teendőket a jelen rendelet hatálybalépésétől az 1. §. (2) bekezdése értelmében megválasztandó önkormányzati szervek működésének megkezdéséig – ha pedig az igazságügy-miniszter a jelen rendelet 4. §-a alapján az ügyvédi kamaránál ideiglenes önkormányzati szervek megalakítását rendeli el, az ideiglenes önkormányzati szervek működésének megkezdéséig – terjedő idő alatti az igazságügy-miniszter által kijelölt szervek végzik.⁷

(2) Az ügyvédi kamarának az igazságügy-miniszter által kijelölt szervei: az intézőtanács, a tisztikar tagjai és a helyi bizottság.

(3) Az intézőtanács a tisztikar tagjaiból áll. Ha a kamarának legalább húsz olyan tagja van, aki a (6) és (7) bekezdések értelmében kijelölhető, az intézőtanácsba az igazságügy-miniszter a tisztikar tagjain felül a kijelölhető kamarai tagok közül még két tagot jelöl ki.

(4) A tisztikar tagjai: az ügyvédi kamara elnöke, elnökhelyettese, titkára, ügyésze, pénztárosa és ellenőre. Azoknál az ügyvédi kamaráknál, amelyeknél a (6) és (7) bekezdés szerint kijelölhető tagok száma tizenkettőnél kevesebb, az elnökhelyettes, az ügyész és az ellenőr tennivalóit is a titkár végzi.

(5) A helyi bizottság ügyvezetőből és két tagból áll.

(6) Az igazságügy-miniszter az intézőtanács, a tisztikar és a helyi bizottság tagjává az ügyvédi kamarának az igazolóbizottság által büntetés alkalmazása nélkül igazolt és a (7) be-

⁴ A hivatkozott § alapján 200-200 kamarai tag után 1 tagot kell kiküldeni; ha a tagok száma nem osztható maradék nélkül 200-zal, akkor a maradék után is egy tagot kell kijelölni. Mindenesetre a tagok száma kamaránként 10-nél több nem lehet.

A kiküldötteket a kamara választmánya legalább fele részben az ügyvédi kamarák választmány tagjai közül választja a választmány megbízatásának tartamára.

⁵ Az Ügyvédi Kamarák Országos Bizottságának, mely a kamarák elnökeiből, titkáraiból és kamaránként maximálisan 10 választmányi kiküldöttből állt, működése sokáig szünetelt, ami a kamarai autonómia teljességének hiányát jelezte. Újjáalakításának egyik feltétele a vidéki kamarák megalakulása és kiküldötteik megválasztása volt.

Végül, a jelen jogszabályban megadott időponttól eltérően, a 15000/1947. I.M. sz. rendelet alapján az Ügyvédi Kamarák Országos Bizottságába küldendő tagokat 1947. március 20-ig kellett megválasztani, az ÜKOB alakuló ülést pedig március 31-ig kellett megtartani.

⁶ Ezt módosította a 3940/1948. Korm. számú rendelet, mely 1948. április 10-ével megszüntette az önkormányzati szervek és kiküldöttek megbízatását (lásd 78-as sz. dokumentum).

⁷ Ezen szervek és tisztségviselők kijelölése a jelen rendelet végrehajtásáról szóló 1945. évi 25700. I.M. számú rendelettel történt.

kezdés szerint ki nem zárt azt a tagját jelölheti ki, aki életének hatvanötödik évét még nem töltötte be, legalább ötévi ügyvédi gyakorlattal rendelkezik és az ügyvédi kamara, illetőleg a helyi bizottság székhelyén lakik.

(7) Az intézőtanács, a tiszttakar és a helyi bizottság tagjává nem jelölhető ki az a kamarai tag, aki ellen a népbíróság előtt bármilyen bűncselekmény miatt; más bíróság előtt büntett vagy nyereségvágyból elkövetett vétség miatt közbűn alapján büntető eljárás van folyamatban, továbbá, akit a népbíróság bármilyen bűncselekmény miatt, más bíróság pedig tíz éven belül büntett vagy nyereségvágyból elkövetett vétség miatt jogerősen elítélt, végül az Ürt. 112. §-ában meghatározott idő alatt az a kamarai tag, akit a fegyelmi bíróság jogerősen fegyelmi büntetéssel sújtott. Az elítéltetés nem jön figyelembe, ha az ítélet újrafelvétel során hatályon kívül helyeztetett, vagy ha a bíróság a 9.590/1945. M. E. számú rendelet (Magyar Közlöny 154. szám) 3. §-ának (2) bekezdése értelmében az elítéltetést meg nem történtnek nyilvánította.⁸

(8) Az ügyvédi kamara tagja az igazságügy-miniszter által a jelen § értelmében történt kijelölését köteles elfogadni, az igazságügy-miniszter azonban a kamarai tagot indokolt kérelmére a kijelölés alapján nyert tisztsége alól felmentheti és a kijelölést hivatalból is visszavonhatja. Az ilyen módon vagy más okból megüresedett tisztség ellátására más kamarai tagot kell kijelölni.

(9) Az Ürt. 6. és 22. §-a, valamint más jogszabály által az ügyvédi kamara közgyűlésének és választmányának hatáskörébe utalt halaszthatatlan tennivalókat az intézőtanács látja el.⁹

(10) Az intézőtanács elnöke az ügyvédi kamarának az igazságügy-miniszter által kijelölt elnöke vagy elnökhelyettese. Ülései nem nyilvánosak. Érvényes határozat hozatalához legalább három tag jelenléte szükséges. Határozatait nyilvános szavazás útján egyszerű szótöbbséggel hozza. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt.

(11) Az Ürt. szerint megalakítandó bizottságok¹⁰ a kijelölt szervek működésének tartama alatt az elnökön felül két tagból állanak. A bizottságok tagjává megválasztható az ügyvédi kamarának minden olyan tagja, aki a (6) és (7) bekezdés szerint a tiszttakar, az intézőtanács és a helyi bizottság tagjává kijelölhető.

(12) Az (1) bekezdés hatálya nem terjed ki azokra az ügyvédi kamarákra, amelyeknél az igazságügy-miniszter jóváhagyásával már a jelen rendelet hatálybalépése előtt végrehajtó

☞

⁸ Az elítéltetés meg nem történtnek nyilvánítására a hivatkozott 1945. évi 9590. M.E. számú rendelet alapján a szocialista (kommunista, szociáldemokrata), antifasiszta vagy demokratikus politikai meggyőződésük vagy tevékenységük miatt elítélt személyek esetében került sor. A hátrányos jogkövetkezmények alól történő mentesítés megállapítását az elítélt, halála esetén házastársa vagy egyenesági rokona kérhette az ügyben eljáró elsőfokú bíróságnál. A kérelem helybenhagyása esetén az Országos Bünyügyi Nyilvántartó Hivatal az ítéltre vonatkozó feljegyzést törölte.

⁹ Ezen tennivalók többek között: a költségelőirányzat megállapítása, a költségek fedezésének meghatározása, a kamarai tisztségviselők és alkalmazottak járandóságának megállapítása, zárszámadás elkészítése, a kamara évi működéséről szóló jelentés megállapítása, felügyelet gyakorlása az ügyvédek, helyettes ügyvédek és ügyvédjelöltek felett, a kamara vagyonának valamint a kamarára bízott alapítványi vagyonnak a kezelése.

¹⁰ Ezek az összeférhetetlenségi bizottság, a felvétel tárgyában eljáró bizottság valamint az igazoló bizottság; ezenkívül az Ürt. alapján bizottságot kellett alakítani tárgyalás és határozathozatal érdekében minden olyan ügyben, melyben jogszabály rendelkezése, vagy a közgyűlés illetve a választmány határozata bizottság alakítását rendelte.

bizottság és intézőtanács alakult és működik. Az (1) bekezdésben meghatározott idő alatt ezeknél az ügyvédi kamaráknál az Ürt. 6. §-a vagy más jogszabály által a közgyűlés hatáskörébe utalt halaszthatatlan teendőket a végrehajtó bizottság az Ürt. 22. §-a vagy más jogszabály által az ügyvédi kamara választmányának hatáskörébe utalt halaszthatatlan teendőket az intézőtanács. az Ürt. 25–26. §-ai vagy más jogszabály által a tisztikar tagjainak hatáskörébe utalt teendőket pedig az intézőtanács által kijelölt tanácsstagok végzik. A végrehajtó bizottság hatáskörébe tartozik az intézőtanács határozatai ellen benyújtott fellebbezések elintézése is, amennyiben azt az Ürt., illetve a jelen rendelet a magyar Kúria ügyvédi tanácsának hatáskörébe nem utalja.

MINISZTERI KIKÜLDÖTT KIRENDELÉSE ÉS MŰKÖDÉSE¹¹

3. § (1) Ha valamely ügyvédi kamara igazgatási teendőinek ideiglenes ellátása és az önkormányzat helyreállításának előkészítése az előző §-ok rendelkezéseinek alkalmazásával kellő számú tag hiányában nem biztosítható, az igazságügy-miniszter a kamarához miniszteri kiküldöttet rendelhet ki.

(2) A miniszteri kiküldött hatáskörére és működésére Ürt. 43. §-ának harmadik és negyedik bekezdésébe foglalt rendelkezések az irányadók.¹²

AZ ÜGYVÉDI KAMARA IDEIGLENES ÖNKORMÁNYZATI SZERVEI

4. § Azoknál az ügyvédi kamaráknál, amelyeknél az Ürt.-ban meghatározott önkormányzati szervek megválasztása az 1946. évi április hó 30. napjáig előreláthatólag nem történhetik meg, az igazságügy-miniszter ideiglenes önkormányzati szervek megalakítását rendelheti el.

5. § Az ügyvédi kamara ideiglenes, önkormányzati szervei :

1. az önkormányzati bizottság,
2. az elnöki tanács,
3. a tisztikar tagjai.
4. a helyi bizottság.

☞

¹¹ Már az 1937. évi IV. tc.-ben megjelent a miniszteri kiküldött intézménye (43. §); ez alapján, ha az ügyvédi kamara ismételen ugyanazt a határozatot hozza, amelyet az igazságügy-miniszter megsemmisített vagy a törvénnyel vagy más jogszabállyal egyébként nyíltan szembehelyezkedik, vagy az állam érdekét veszélyeztető magatartást tanúsít, vagy a hatáskörébe tartozó tennivalók elvégzésére tartósan képtelenné válik, az igazságügy-miniszter a kamara önkormányzatának felfüggesztésével a kamarához miniszteri kiküldöttet rendelhet ki, aki a kamarai tisztikar tagja is lehet.

A miniszteri kiküldött intézményének az alkalmazására a későbbiekben is többször sor került (lásd a 78-as sz. dokumentumot, valamint a 95-ös sz. dokumentum bevezetését).

¹² A vonatkozó rendelkezések alapján a miniszteri kiküldött az ügyvédi kamara hatáskörébe tartozó tennivalókat látja el az általa megbízott kamarai tagok közreműködésével vagy a szükséghez képest a célravezető egyéb módon. Fegyelmi bíráskodást azonban nem gyakorolhat.

A miniszteri kiküldött jogkörét egyébként működésének tartamára az igazságügy-miniszter állapítja meg.

AZ IDEIGLENES ÖNKORMÁNYZATI SZERVEK HATÁSKÖRE

6. § Az önkormányzati bizottság hatáskörébe tartoznak:

1. az Ürt. 6. §-a vagy más jogszabály által az ügyvédi kamara közgyűlésének hatáskörébe utalt ügyek¹³, ha azok elintézése a jelen rendelet 1. §-ának (2) bekezdése értelmében választandó önkormányzati szervek működésének megkezdéséig el nem halasztható;

2. az elnöki tanács határozatai ellen benyújtott azoknak a fellebbezéseknek elintézése, amelyek az Ürt., illetve a jelen rendelet rendelkezései szerint a magyar Kúria ügyvédi tanácsának hatáskörébe utalva nincsenek.

7. § Az elnöki tanács hatáskörébe tartoznak:

1. az önkormányzati bizottság határozatainak előkészítése és végrehajtása;

2. mindazok az ügyek, amelyeket az Ürt. 22. §-a¹⁴ vagy más jogszabály az ügyvédi kamara választmányának vagy az ügyvédi kamarának a hatáskörébe utal, ha elintézésük a jelen rendelet 1. §-ának (2) bekezdése értelmében választandó önkormányzati szervek működésének megkezdéséig el nem halasztható.

AZ IDEIGLENES ÖNKORMÁNYZATI SZERVEK MEGALAKÍTÁSA ÉS MŰKÖDÉSE

8. § (1) A tisztikar tagjai hivatalból tagjai az önkormányzati bizottságnak,

(2) Az önkormányzati bizottságnak a tisztikar tagjain felül ugyanannyi rendes tagja van, mint az Ürt. 20. §-a negyedik bekezdése értelmében a választmánynak.¹⁵ Abban az esetben, ha a választható tagok [11. § (6) és (7) bek.] száma húsznál kevesebb, négy, ha pedig tizenkettőnél kevesebb, két tagot kell választani.

☞

¹³ Az Ürt. vonatkozó §-a alapján ezek a következők: az ügyrend megállapítása; a kamara választmányának, a tisztikar tagjainak, a fegyelmi bíróság és az összeférhetetlenségi bizottság tagjainak megválasztása; a költségelőirányzat megállapítása és a költségek fedezésének meghatározása; a költségelőirányzat keretében a kamarai tisztviselők, kezelők és szolgák járandóságának megállapítása; az évi számadások felülvizsgálása (zárszámadás megállapítása); képvisleti közgyűlési kiküldöttek választása; az ügyvédi kamarai helyi bizottság tagjainak megválasztása; a választmány határozata ellen beadott fellebbezés elbírálása, kivéve, ha a törvény a fellebbezés elbírálását más hatóság hatáskörébe utalja; a kamara évi működéséről szóló jelentés megállapítása; mindaz a tennivaló, amelyet jogszabály kifejezetten a közgyűlés hatáskörébe utasít, úgyszintén az, amelyet a választmány döntés végett a közgyűlés elé terjeszt; végezetül állásfoglalás és javaslattevés az igazságszolgáltatásra és a jogalkotásra vonatkozó kérdésekben.

¹⁴ Ezek az ügyek: a közgyűlés határozatainak előkészítése és végrehajtása; felügyelet gyakorlása az ügyvédek, helyettes ügyvédek és ügyvédjelöltek felett; az ügyvédjelöltek gyakorlati működésének ellenőrzése és működésükről bizonyítvány kiállítása; a kamara vagyonának, a kamarára bízott alapítványi vagyonnak kezelése és az alapítványokra vonatkozó évi jelentésnek az alapítványi főfelügyeleti hatóság elé terjesztése; jelölés a Kúria ügyvédi tanácsának, valamint az egységes bírói és ügyvédi vizsgabizottság ügyvédtagjainak a kamara meghallgatása után betöltésre kerülő tagsági helyeire; végül bizottság alakítása tárgyalás és határozathozatal előkészítése érdekében olyan ügyben, amelyben jogszabály rendelkezése, vagy a közgyűlés vagy a választmány határozata bizottság alakítását rendeli.

¹⁵ E szerint a választmányi tagok száma: harminchat, ha a kamara tagjainak száma az ezret meghaladja; huszonnégy, ha a kamarai tagok száma az ötszázat meghaladja; tizenhét, ha a kamara tagjainak száma ötszázánál kevesebb; tizenkettő, ha a kamara tagjainak száma kétszázötvennél kevesebb.

(3) Azoknál az ügyvédi kamaráknál, amelyeknél a választható kamarai tagok száma legalább tizenkettő, a rendes tagok felének megfelelő számú póttagot is kell az önkormányzati bizottságba választani.

9. § Az elnöki tanács a tisztikar tagjaiból és ezeken felül még két választott tagból áll. Ha a választható tagok száma tizenkettőnél kevesebb, a tisztikar tagjain felül csak egy tagot kell választani.

10. § Ha az ügyvédi kamara választható tagjainak száma tizenkettőnél kevesebb, az elnökhelyettes, az ügyész és az ellenőr teendőit az ideiglenes titkár látja el.

11. § (1) Az önkormányzati bizottság az elnöki tanács (a tisztikar) tagjait az ügyvédi kamara tagjai titkos szavazás útján közvetlenül választják meg.

(2) Szavazati joga van az ügyvédi kamara minden olyan igazolt tagjának, akivel szemben a (3) bekezdésben meghatározott kizáró ok nem forog fenn.

(3) Nincs szavazati joga annak a kamarai tagnak, akit a népbíróság akár jogerős, akár jogerőre még nem emelkedett határozatával vagy más bíróság jogerős ítélettel öt éven belül büntetett illetőleg nyereségvágyból elkövetett vétség miatt elítélt, továbbá az Ürt. 112. §-ában meghatározott idő alatt annak az igazolt kamarai tagnak, akit a fegyelmi bíróság jogerősen fegyelmi büntetéssel sújtott. Az elítéltetés nem jön figyelembe, ha az ítélet újrafelvétel során hatályon kívül helyeztetett, vagy ha a bíróság a 9.590/1945 M. E. számú rendelet 3. §-ának (2) bekezdése értelmében az elítéltetést meg nem történtnek nyilvánította.¹⁶

(4) A (3) bekezdésben felsorolt kizáró okok fennforgását hivatalból vizsgálni nem kell, azt azonban a kizárt ügyvéd fegyelmi felelősség terhe alatt az ügyvédi kamaránál bejelenteni és a szavazásban részvételtől tartózkodni köteles.

(5) Az ügyvédi kamara székhelyén kívül működő ügyvéd a kamara székhelyén működő szavazásra jogosult kamarai tag útján is gyakorolhatja szavazati jogát.

(6) Választható az ügyvédi kamarának a székhelyén működő olyan tagja, akit az igazoló-bizottság büntetés alkalmazása nélkül igazolt, ha vele szemben a (7) bekezdésben meghatározott kizáró ok nem forog fenn.

(7) Nem választható meg az a kamarai tag, aki ellen a népbíróság előtt bármilyen büncselekmény miatt, más bíróság előtt büntetett vagy nyereségvágyból elkövetett vétség miatt közvád alapján bünvádi eljárás van folyamatban, továbbá, akit a népbíróság bármilyen büncselekmény miatt, más bíróság pedig tíz éven belül büntetett vagy nyereségvágyból elkövetett vétség miatt jogerősen elítélt, végül az Ürt. 112. §-ában meghatározott idő alatt az a kamarai tag, akit a fegyelmi bíróság jogerősen fegyelmi büntetéssel sújtott.¹⁷ Az elítéltetés nem jön figyelembe, ha az ítélet újrafelvétel során hatályon kívül helyeztetett, vagy ha a bíróság a 9.590/1945. M. E. számú rendelet 3. §-ának (2) bekezdése értelmében az elítéltetést meg nem történtnek nyilvánította.

(8) Az igazságügy-miniszter az ideiglenes önkormányzati szervek megalakításának elrendelésével egyidejűleg egyes ügyvédi kamarák tekintetében úgy rendelkezhetnek, hogy a (6) bekezdésben felsorolt egyéb feltételek fennforgása esetén az ügyvédi kamara. székhelye-

¹⁶ Erre vonatkozóan lásd a 8. sz. jegyzetet.

¹⁷ Az Ürt. hivatkozott §-a értelmében a fegyelmi büntetésként pénzbírással sújtottak két évig, a felfüggesztéssel sújtottak pedig három évig nem választhatnak és nem is választhatók.

lyén kívül működő ügyvéd is megválasztható az önkormányzati bizottság, az elnöki tanács (a tisztikar) tagjává.

(9) A választás határnapját és részletes eljárási szabályait az igazságügy-miniszter rendelettel állapítja meg.¹⁸ A választás határnapja az egyes ügyvédi kamarák tekintetében eltérően is megállapítható.

12. § (1) Az önkormányzati bizottság elnöke az ügyvédi kamara elnöke, előadója az ügyvédi kamara titkára. A bizottság ülései nyilvánosak. Határozatait titkos szavazással egyszerű szótöbbséggel hozza. Szavazategyenlőség esetén az elnök dönt. Érvényes határozat hozatalához az elnökön felül a tagok felének jelenléte szükséges. A bizottság munkarendjét egyébként maga állapítja meg.

(2) Ha az önkormányzati bizottság rendes tagja a bizottság három ülésén igazolatlanul nem jelenik meg, megbízatása megszűnik és helyébe a legtöbb szavazatot nyert póttag, egyenlő szavazat esetén a sorshúzás útján kijelölt póttag, ha pedig póttag nincs az önkormányzati bizottság által választott új tag lép.

(3) Az előbbi bekezdés rendelkezéseit megfelelően kell alkalmazni abban az esetben is, ha a bizottság rendes tagja megbízatásáról lemond, meghal vagy választhatósága (11. § (6), (7) bek.) megszűnik.

13. § (1) Az elnöki tanácsot az ügyvédi kamara elnöke vezeti; előadója az ügyvédi kamara titkára. A tanács ülései nem nyilvánosak, határozatait egyszerű szótöbbséggel, nyilvános szavazással hozza meg. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt. Érvényes határozat hozatalához az elnökön felül a tagok felének jelenléte szükséges.

(2) Ha az elnöki tanácsnak a tisztikarhoz nem tartozó tagja a tanács három ülésén igazolatlanul nem vesz részt, megbízatása megszűnik és helyébe az önkormányzati bizottság új tagot választ.

(3) Az előbbi bekezdés szerint kell az elnöki tanácsot kiegészíteni akkor is, ha valamelyik tagja megbízatásáról lemond, meghal vagy választhatósága megszűnik.

14. § Ha a tisztikar valamelyik tagja megbízatásáról lemond, meghal vagy választhatósága megszűnik, az új tagot az önkormányzati bizottság választja meg.

15. § (1) Az Ürt. értelmében megalakítandó bizottságoknak tagjává megválasztható az ügyvédi kamarának a kamara illetőleg a helyi bizottság székhelyén működő és büntetés alkalmazás nélkül igazolt minden olyan tagja, akivel szemben a jelen rendelet 11. §-ának (7) bekezdésében meghatározott kizáró ok nem forog fenn.

(2) Ha a választható kamarai tagok száma húsznál kevesebb, az Ürt. értelmében megalakítandó bizottságokba az elnökön felül két tagot kell választani.

A KAMARAI TAGSÁGI DÍJRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK

16. § (1) Az ügyvédi kamara közgyűlése, illetőleg a jelen rendelet 2. §-ának (9), (12) bekezdése és 6. §-a szerint közgyűlési hatáskörében eljáró szerve úgy rendelkezhetik, hogy a

¹⁸ A 12000/1946. I.M. sz. rendelet alapján Budapesten 1946. március 10-én tartották a választásokat; az 51000/1946. I.M. sz. rendelet alapján pedig, ahol még nem került sor választásokra (gyakorlatilag Budapest kivételével sehol), ott 1946. november 17-én kellett azokat megtartani.

tagok a kamarai kiadások fedezésére szolgáló tagsági díjat (Ürt. 38. §)¹⁹ havi részletekben kötelesek megfizetni.

(2) A tagsági díj havi részlete minden hónap 5. napján esedékes; a havi részlet összegét az ügyvédi kamara választmánya, illetőleg a jelen rendelet 2. §-ának (9), (12) bekezdése és 7. §-a szerint a választmány hatáskörében eljáró szerve a pénz értékének alakulásához képest havonként eltérően állapíthatja meg. A tagokkal minden hónap 25. napjáig közölni kell a következő hónapban fizetendő részlet összegét.

(3) Az a kamarai tag, aki a tagsági díj havi részletét az esedékesség idejében nem fizeti meg, a hátralékban maradt összeg helyett a fizetés hónapjára megállapított részlet összegét köteles megfizetni.

A FELVÉTELRE VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK

17. § (1) Az Ürt. 45. §-a²⁰ akként módosíttatik, hogy az ügyvédi kamara névjegyzékébe – a törvényben meghatározott feltételek fennforgása esetén – a női nemhez tartozó magyar állampolgár is felvehető.

(2) Az Ürt. 45. §-ának 5. pontját az igazságügy-miniszter további rendelkezéséig alkalmazni nem lehet.²¹

(3) Az Ürt. 70. §-ának negyedik bekezdése²² akként módosíttatik, hogy az ügyvédjelöltek névjegyzékébe – a törvényben meghatározott feltételek fennforgása esetén – a női nemhez tartozó magyar állampolgár is felvehető.

18. § (1) A felvétel tárgyában eljáró bizottság (Ürt. 47. §-a) az év egész folyamán működik. A felvételt vagy átjegyzést elrendelő határozata azonnal hatályba lép. Az Ürt. 47. §-a má-sodik bekezdésének és az 1941 : XIII. tc. 1. §-ának a jelen §-sal ellentétes és a 200/1945. M. E. számú rendelettel²³ (Magyar Közlöny 9. szám) hatályon kívül nem helyezett rendelkezéseit az igazságügy-miniszter további rendelkezésig alkalmazni nem lehet.²⁴

¹⁹ Az Ürt. hivatkozott §-a alapján az ügyvédi kamara névjegyzékébe bevett ügyvédek a kamara kiadásainak fedezésére tagsági díjat kötelesek fizetni.

²⁰ A hivatkozott § az ügyvédek névjegyzékébe történő felvétel kritériumait sorolja fel, alapelveként leszögezve, hogy az csak a férfi nemhez tartozó nagykorú magyar állampolgár lehet.

²¹ Ezen § 5. pontja alapján az ügyvédek névjegyzékébe csak azt lehet felvenni, aki az ügyvédi kamara területén, az ügyvédi iroda céljaira szolgáló helyiséget is beleértve, legalább két szobából álló olyan lakásban lakik, amelynek tulajdonosa, hasznélvezője vagy bérlője; vagy akinek házastársa felmenő vagy lemenő ágbeli rokona vagy testvére lakásában az ügyvédi működés folytatásához alkalmas lakrész áll rendelkezésére; társas ügyvédi iroda esetében pedig a közös irodahelyiségen felül személyenként még egy-egy lakószoba szükséges.

²² A törvény hivatkozott pontja szerint az ügyvédjelöltek névjegyzékébe férfinemhez tartozó magyar állampolgárt lehet felvenni.

²³ Ez a rendelet a zsidótörvények és rendeletek hatályon kívül helyezéséről intézkedett.

²⁴ Az Ürt hivatkozott helye szerint a felvétel tárgyában eljáró bizottság évente kétszer, januárban és júliusban tart ülést, és januárban az előző év második felében, júliusban pedig az adott év első felében érkezett kérelmek ügyében határoz.

Az ügyvédekre, az ügyvédjelöltekre és az ügyvédi önkormányzatra vonatkozó egyes kérdések szabályozásáról szóló 1941: XIII. tc. 1 § alapján pedig a felvétel tárgyában eljáró bizottság június és december kivételével egész évben működött, viszont zsidó származásúak felvételi kérelme tárgyában csak január és július folyamán hozhattak határozatot.

(2) Ha a bizottság olyan ügyvédet vesz fel az ügyvédek névjegyzékbe, aki a 200/1945. M. E. számú rendelettel hatályon kívül helyezett jogszabályok miatt felvételét korábban nem kérhette, határozatában a folyamodó kérelmében megállapítja, hogy a felvételnek az Ürt. 44. §-a szempontjából mennyiben van visszaható hatálya.²⁵

(3) Azt az ügyvédet, akinek ügyvédi kamarai székhelye az 1945 : V. törvénycikkkel becikelyezett fegyverszüneti egyezmény 2. pontja értelmében kiürített területen, működési helye pedig a magyar fennhatóság alatt maradt területen fekszik, az Ürt. 65. §-ában szabályozott eljárás mellőzésével,²⁶ díj illetékfizetésének kötelezettsége nélkül kell felvenni annak az ügyvédi kamarának a névjegyzékébe, amelynek területéhez működési helye az 1938. évi október hó 31. napján tartozott.

(4) Az az ügyvéd, aki az 1918. évi október hó 31. napjáig magyar fennhatóság alatt állott, de jelenleg más állam fennhatósága alatt álló területről az 1944. évi január hó 30. napja után a jelenleg magyar fennhatóság alatt álló területre költözött, ha az 1946. évi december hó 31. napjáig kéri valamelyik ügyvédi kamara névjegyzékébe való felvételét, a felvétellel kapcsolatban díjat és illetéket fizetni nem köteles. A kedvezmény igénybevételére nyitva álló határidőt az igazságügy-miniszter rendelettel meghosszabbíthatja.

(5) A (3) és (4) bekezdések rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell a helyettes ügyvédek és az ügyvédjelöltek: felvétele tekintetében is.

A TÖRLÉSRE VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK

19. § (1) Az ügyvédek névjegyzékéből törölni kell azt az ügyvédet, aki a kamarai tagsági díjat vagy az országos ügyvédi gyám- és nyugdíj- intézeti járulékot az esedékességtől, a jelen rendelet hatálybalépésekor fennállott hátralékot pedig a jelen rendelet hatálybalépésének napjától számított hat hónap alatt meg nem fizeti.

(2) Az 1934 : XXIII. tc. 8. §-ának, az Ürt. 39. §-a második bekezdésének és 57. §-a 11., 12. pontjának a jelen §-sal ellentétes rendelkezéseit az igazságügy-miniszter további rendelkezéséig alkalmazni nem lehet.²⁷

(3) A katonai szolgálatra bevonult ügyvédek ügyvédi kamarai tagsági díjainak és orszá-

²⁵ A hivatkozott § az ügyvédi működés általános feltételeiről szól. E szerint bizonyos felsőbb bíróságok előtt ügyfél képviseletében csak olyan ügyvéd vehet részt tárgyaláson, aki egyúttal legalább öt éven át ügyvédi vagy közjegyzői gyakorlatot folytatott, vagy az ügyvédek névjegyzékébe bejegyzéshez szükséges képzettség megszerzése után egyúttal legalább öt évet töltött közszolgálati alkalmazásban foglalkozási szakban vagy egyetemi vagy jogakadémiai tanári állásban.

A helyettes ügyvédi minőségben eltöltött működés tartamát, legfeljebb azonban három évet, az említett bíróságok előtt tartott tárgyaláson való részvétel szempontjából meghatározott ügyvédi gyakorlat idejébe be kell számítani.

²⁶ E szerint az érintett ügyvédnek kérelmet kell benyújtani ahhoz a kamarához, amelynél be van jegyezve. Ezt követően a kérelmet a kamara, egyéb az ügyvédre vonatkozó iratokkal együtt átküldi annak a kamarának, melynek területére az ügyvéd át kíván települni.

²⁷ A hivatkozott jogszabályi helyek egyaránt a járulékfizetés elmulasztásának következményeiről intézkednek az Országos Ügyvédi Gyám- és Nyugdíjintézet tagjainak vonatkozásában. Ezek alapján, aki egyévi járulékkal vagy annak egy részével egy évig hátralékban marad, tagsági jogai az egy év lejártát annak követően szünetelnek, egyévi szünetelés után pedig az ügyvédi névjegyzékéből törölni kell.

gos ügyvédi gyám- és nyugdíjintézeti járulékaiknak fizetése tárgyában kiadott 2.210/1943. M. E. számú rendelet (R. T. 272. lap) 2-4. §-ában foglalt rendelkezéseket²⁸ megfelelően alkalmazni kell az ügyvédi kamara olyan tagjainak kamarai tagdíj és országos ügyvédi gyám- és nyugdíjintézeti járulék tartozása tekintetében is, akik a háborúval összefüggő más okból vagy velük szemben származásuk, illetőleg demokratikus politikai meggyőződésük miatt alkalmazott kényszerintézkedések következtében vannak távol működési helyüktől.

(4) Az Ürt. 57. §-ának 10. pontját²⁹ az igazságügy-miniszter további intézkedéséig alkalmazni nem lehet.

AZ ÜGYVÉDI ESKÜ SZÖVEGÉNEK MÓDOSÍTÁSA

20. § (1) Az Ürt. 76. §-ában megkívánt ügyvédi eskü szövege a következőképp állapíttatik meg „Én esküszöm a mindenható és mindentudó Istenre, hogy Magyarországhoz, annak alkotmányához, az Ideiglenes Nemzetgyűléshez és az ideiglenes nemzeti kormányhoz hű leszek ; ügyvédi tisztemben az ország törvényei, szokásai és egyéb jogszabályai értelmében híven, pontosan és lelkiismeretesen, a nép érdekeinek szem előtt tartásával fogok eljárni. Isten engem úgy segítjen.”

(2) Az az ügyvéd, akinek meggyőződésével az eskütétel ellenkezik, fogadalmat tesz. A fogadalom szövege a következő : „Én becsületemre és lelkiismeretemre fogadom, hogy Magyarországhoz, annak alkotmányához, az Ideiglenes Nemzetgyűléshez és az ideiglenes nemzeti kormányhoz hű leszek, ügyvédi tisztemben az ország törvényei, szokásai és egyéb jogszabályai értelmében híven, pontosan és lelkiismeretesen a nép érdekeinek szem előtt tartásával fogok eljárni.”

☞

²⁸ Az 1943. évi 2210. M.E. sz. rendelet hivatkozott helyei alapján a katonai (csendőrségi) szolgálatra bevonult ügyvédet a leszerelését megelőző időben esedékessé vált kamarai tagsági díj vagy országos ügyvédi gyám- és nyugdíjintézeti járulék címén fennálló tartozásának meg nem fizetése miatt nem lehet az ügyvédek névjegyzékéből törölni, ha a tartozást a leszereléstől számított hat hónap alatt járulékaival együtt megfizeti. Ezen kívül a fizetés szünetelése alatt is keletkezhetik ellátási igénye, ha az, az előbb említett határidő lejártáig terjedő idő alatt állt be. Ebben az esetben az intézeti járulék az ellátási igény keletkezéséig jár. A katonai (csendőrségi) szolgálat teljesítése közben, vagy teljesítéséből kifolyóan bekövetkezett, munkaképtelenséget okozó tényt úgy kell számba venni, mint az ügyvédi tevékenység teljesítése közben, vagy teljesítéséből kifolyóan szenvedett balesetet.

A katonai (csendőrségi) szolgálatra bevonult ügyvédek a kamarai önkormányzatban való részvételi jogukat továbbra is gyakorolhatják a fent említett fizetési határidő lejártáig.

Végezetül az ügyvéd katonai (csendőrségi) szolgálatra történő bevonulását haladéktalanul, leszerelését pedig, az ennek megtörténtétől számított 8 napon belül az ügyvédi kamarának bejelenteni köteles.

²⁹ A hivatkozott pont alapján törlésre kerül az ügyvédek névjegyzékéből az, aki legalább egy hónap óta nem tulajdonosa, haszonélvezője vagy bérlelője a 12. számú jegyzetben említett megfelelő lakásnak, illetőleg legalább egy hónap óta nem áll többé rendelkezésére házastársának, felmenő vagy lemenő ág-beli rokonának vagy testvérének lakásában az ügyvédi működés folytatásához szükséges megfelelő lakrész.

ÖSSZEFÉRHETETLENSÉG

21. § (1) Az Ürt. 43. §-ának második bekezdése³⁰, illetve a jelen rendelet 3. §-ának (1) bekezdése alapján kirendelt miniszteri kiküldött működésének tartama alatt az összeférhetetlenségi ügyekben eljáró bizottságot az ügyvédi kamarának a jelen rendelet 11. §-ának (6) és (7) bekezdése szerint választható tagjai közül sorshúzás útján kell megalakítani. Az összeférhetetlenségi ügyekben eljáró bizottság a miniszteri kiküldött működésének tartama alatt elnökből és két tagból alakul meg.

(2) A 25.000/1937. I. M. számú rendelet (R. T. 686. lap) 66. §-át³¹ az igazságügy-miniszter további rendelkezéséig alkalmazni nem lehet.

FEGYELMI FELELŐSSÉG

22. § (1) A fegyelmi vétség elévülése (Ürt. 117. § 2. bek.)³² az eljárásra illetékes fegyelmi bíróság működésének szünetelése alatt nyugszik.

(2) A fegyelmi bíróságnak az ügyvédi kamara kijelölt szervei és az ideiglenes önkormányzati szervek működésének tartama alatt az elnökön felül két tagja van.

(3) Az előző bekezdés rendelkezése nem alkalmazható az olyan ügyvédi kamaránál, amelynek száznál több tagja van.

(4) A választhatóságra a jelen rendelet 11. §-ának (6) és (7) bekezdését kell megfelelően alkalmazni.

(5) A jelen rendelet 2. §-ának (12) bekezdésében említett ügyvédi kamaráknál a végrehajtó bizottság, illetve intézőtanács által választott fegyelmi bíróság határozatait abból az okból, hogy a fegyelmi bíróság a rendkívüli körülmények miatt nem az Ürt. 119. §-a harmadik bekezdésének³³ megfelelő módon alakult meg, semmisnek tekinteni nem lehet. A végrehajtó bizottság, illetve az intézőtanács által alakított fegyelmi bíróság a működését a jelen rendelet 1. §-ának (2) bekezdése értelmében megválasztandó önkormányzati szervek működésének megkezdéséig – ha pedig, az igazságügy-miniszter a jelen rendelet 4. §-a alapján az ügyvédi kamaránál ideiglenes önkormányzati szervek megalakítását rendelte el, az ideiglenes önkormányzati szervek működésének megkezdéséig – folytatja.

(6) Az Ürt. 43. §-ának második bekezdése³⁴, illetve a jelen rendelet 3. §-ának (1) bekezdése alapján kirendelt miniszteri kiküldött működésének tartama alatt a fegyelmi bíróságot az ügyvédi kamarának a jelen rendelet 11. §-ának (6) és (7) bekezdése szerint választható tagjai közül sorshúzás útján kell megalakítani. A fegyelmi bíróság a miniszteri kiküldött

³⁰ Erre vonatkozóan lásd a 11. jegyzetet.

³¹ Az 1937: IV. tc. (Ürt) hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1937. évi 25000 I.M. számú rendelet hivatkozott §-a alapján abban az esetben, ha az igazságügy-miniszter az ügyvédi kamara önkormányzatát felfüggesztette, a felfüggesztés tartama alatt annak az ügyvédi kamarának az összeférhetetlenségi bizottsága jár el, amelyet a Kúria ügyvédi tanácsa erre a célra kijelöl.

³² E szerint fegyelmi vétség miatt nincs helye eljárásnak, ha a fegyelmi vétség elkövetése óta három év újabb fegyelmi vétség elkövetése nélkül telt el, kivéve, ha a fegyelmi vétség súlyos voltánál fogva az ügyvédségtől elmozdításnak fegyelmi büntetésként alkalmazása közérdekből szükségesnek mutatkozik.

³³ Ez alapján ugyanis a fegyelmi bíróság tagjait a választmány működésének tartamára a közgyűlés választja.

³⁴ Ennek tartalmára vonatkozóan lásd a 11. jegyzetet.

működésének tartama alatt elnökből és két tagból áll, ha azonban az ügyvédi kamara tagjainak száma száznál több, a fegyelmi bíróság tagjainak számára nézve az 1940: XXXVI. tc. 6. §-ának második bekezdésében foglalt rendelkezések az irányadók.³⁵

GONDNOK KIRENDELÉSE A TÁVOLLEVŐ ÜGYVÉD IRODÁJA RÉSZÉRE³⁶

23. § (1) Az ügyvédi kamara választmánya, illetőleg a jelen rendelet 2. §-ának (9), (12) bekezdése, és 7. §-a szerint a választmány hatáskörébe eljáró szerve olyan ügyvéd irodája részére, aki székhelyétől a háborúval összefüggő rendkívüli körülmények miatt távol van, akkor is rendelhet ki gondnokot, ha a távollevő ügyvédnek az ügyvédek névjegyzékéből való törlésére ok nincs.

(2) A jelen § alapján kirendelt gondnok hatásköre tekintetében az Ürt. 63. §-ában foglalt rendelkezések az irányadók.³⁷

A JOGORVOSLATRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK

24. § (1) Az igazságügy-miniszter által kijelölt ügyvédi kamarai szervek intézkedései és minden olyan határozata ellen, amely az Ürt. vagy a jelen rendelet értelmében a magyar Kúria ügyvédi tanácsának hatáskörébe tartozó jogorvoslattal meg nem támadható, panasz-nak van helye az igazságügy-miniszterhez.³⁸ Panaszra jogosult a kijelölt ügyész és mindenki, akinek jogait az intézkedés, vagy határozat sérti.

(2) Az elnöki tanács (intézőtanács) minden olyan határozata ellen, amely az Ürt. vagy a

³⁵ Az 1940:XXXVI. tc. „egyes igazságügyi szervezeti és eljárási kérdések szabályozása tárgyában” hivatkozott bekezdése alapján az ügyvédi kamara fegyelmi bírósága az elnökön felül legalább négy, legfeljebb harminc rendes tagból és a rendes tagok felének megfelelő számú póttagból áll.

³⁶ Az Ürt. 62. §-a értelmében gondnokot kirendelni csak ügyvédet lehet, akinek személyére vonatkozóan az érintett ügyvéd, illetve jelen esetben hozzátartozói kívánsága lehetőség szerint figyelembe veendő.

³⁷ A hivatkozott § alapján a gondnok köteles az ügyvéd ügyfeleit haladéktalanul értesíteni arról, hogy ügyvédjük ügyvédi működése megszűnt; köteles őket az ügy állásáról értesíteni s új képviselő megbízására felhívni, ezen kívül az ügyfelek jogainak megóvása érdekében szükséges halaszthatatlan intézkedéseket – amennyiben a fennálló jogszabályok értelmében helye van – megtenni. Bíróság vagy más hatóság előtt folyamatban levő ügyben a gondnok az ügyvéd működésének megszűnését a bíróságnak vagy más hatóságnak köteles bejelenteni.

Bírósági és más hatósági határozatot mindaddig, míg az ügyfél új képviselőt nem bíz meg, a gondnok bejelentése alapján tájékoztatás végett közölni kell a gondnokkal, az ilyen közlésnek azonban nincs az a hatálya, amelyet a jogszabályok a kézbesítés tekintetében meghatároznak. A határozatokat – amennyiben a jogszabály mást nem rendel – a fél saját kezéhez kell kézbesíteni s egyúttal a felet új képviselő megbízására és meghatalmazásának bemutatására kell felhívni.

³⁸ Az Ürt. alapján a magyar Kúria ügyvédi tanácsának hatáskörébe a következők tartoznak: ügyvédi összeférhetetlenség tárgyában való fellebbezés ügyében történő döntés; fellebbezési fegyelmi bíráskodás; illetékességi összeütközés esetében történő döntés; a kamarai fegyelmi bíróság tagjainak, valamint a kamarai ügyésznek a mellőzése esetében történő döntés; bíróküldés kérdésében történő határozat; a kamara fegyelmi bíróságának bizonyos határozatai elleni felfolyamodás esetében történő döntés; a kamara fegyelmi bíróságának ítélete elleni fellebbezés vonatkozásában történő döntés; a kamara választmányának írásbeli megintést tartalmazó határozata elleni felfolyamodás esetében történő döntés; valamint felfüggesztést elrendelő határozat esetén történő felfolyamodás ügyében történő döntés.

jelen rendelet értelmében a magyar Kúria ügyvédi tanácsának hatáskörébe tartozó jogorvoslattal meg nem támadható, fellebbezésnek van helye az önkormányzati bizottsághoz (végrehajtó bizottsághoz). Fellebbezésre jogosult az ügyvédi kamara ügyésze (az intézőtanácsnak az ügyészi teendőket végző tagja) és bárki, akinek jogait a határozat sérti.

(3) Az ügyvédi kamarák országos bizottságának az 1937: IV. tc. 49., 50., 58., 65., 68., 71. §-ában megállapított fellebbviteli hatáskörét a bizottság újjáalakulásáig a magyar Kúria ügyvédi tanácsa gyakorolja.³⁹

(4) A magyar Kúria ügyvédi tanácsa az előbbi bekezdésben felsorolt ügyekben is az 1937: IV. tc. 121. §-ának első bekezdésében meghatározott módon alakul meg⁴⁰ és a fellebbezések tárgyában tanácsülésben határoz.

A RENDELET HATÁLYBALÉPÉSE

25. § (1) A jelen rendelet az 1945. évi november hó 15. napján lép hatályba; végrehajtásáról az igazságügy-miniszter gondoskodik.⁴¹

(2) A 60674/1944. I. M. számú rendelet⁴² (Budapesti Közlöny 223. szám) hatályát veszti.

Budapest, 1945. évi november hó 2-án.

Miklós Béla s. k.
miniszterelnök.

Forrás: Az Ideiglenes Nemzeti Kormány 10.440/1945. M. E. számú rendelete az ügyvédi kamarák működésének átmeneti szabályozása és önkormányzatának helyreállítása tárgyában. *Magyar Közlöny Hivatalos Lap*, I. (1945. november 7.) 169. sz. 2–4.

³⁹ A fellebbviteli hatáskör a következőkre terjedt ki: az ügyvédi kamarába történő felvétel kamara által történő megtagadása elleni fellebbezés, az ügyvédek névjegyzékéből való törlésről szóló határozat elleni fellebbezés, a kamarai átjegyzés tárgyában hozott határozat elleni fellebbezés, a helyettes ügyvédek névjegyzékébe történő felvétel tárgyában hozott határozat elleni fellebbezés, valamint az ügyvédjelöltek névjegyzékébe történő felvétel tárgyában hozott határozat elleni fellebbezés.

⁴⁰ E szerint a Kúria ügyvédi tanácsa felerészben bírói, felerészben pedig ügyvédi tagokból áll. Elnöke és az elnök helyettese a Kúria kisebb fegyelmi tanácsának elnöke és elnökhelyettese, bírói tagjai a Kúria kisebb fegyelmi tanácsának bírái, ügyvédtagjait az igazságügy-miniszter a gyakorló ügyvédek közül három évi időszakra nevezi ki, legalább felerészben az ügyvédi kamarák által kijelölt ügyvédek közül. Határozathozatalnál a tanács az elnökön felül három kúriai bíróból és három kinevezett ügyvédtagból alakul. A tanács tagjait esetenként a tanács elnöke hívja meg.

Ügyvédi összeférhetetlenség tárgyában való fellebbezés ügyében történő döntés; fellebbviteli fegyelmi bíraskodás; illetékességi összeütközés esetében történő döntés; a kamarai fegyelmi bíróság tagjainak, valamint a kamarai ügyésznek a mellőzése esetében történő döntés; bíróküldés kérdésében történő határozat; a kamara fegyelmi bíróságának bizonyos határozatai elleni felfolyamodás esetében történő döntés; a kamara fegyelmi bíróságának ítélete elleni fellebbezés vonatkozásában történő döntés; a kamara választmányának írásbeli megintést tartalmazó határozata elleni felfolyamodás esetében történő döntés; valamint felfüggesztést elrendelő határozat esetén történő felfolyamodás ügyében történő döntés.

⁴¹ Jelen rendelet végrehajtása az igazságügy-miniszter 1945. november 15-én hatályba lépett 25700/1945. I.M. számú rendeletével történt meg.

⁴² Az igazságügy-miniszter 1944. évi 60674. I.M. számú rendelete az 1944 folyamán esedékes ügyvédi kamarai választások elhalasztásáról intézkedett, és egy évvel meghosszabbította a kamarák szerveinek és kiküldötteinek az 1944. év végén lejáró megbízatását.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYÁNAK 24.070/1946. M.E. SZÁMÚ RENDELETE ORSZÁGOS FÖLDMŰVELÉSÜGYI TANÁCS ÉS FÖLDMŰVELÉSÜGYI TANÁCSOK LÉTESÍTÉSE TÁRGYÁBAN¹

(Budapest, 1946. december 10.)

A viszonylag rövid múltra visszatekintő, csupán az 1920. évi XVIII. törvénycikket követően felállított mezőgazdasági kamarák megszüntetésére a II. világháborút követően hamarosan sor került. Már szinte közvetlenül a háború után, 1945 július 14-én kibocsátásra került a 4660/1945. M.E. sz. rendelet, mely kimondta, hogy a földművelésügyi miniszter felfüggesztheti a mezőgazdasági kamarák önkormányzatát és az egyes kamarák élére miniszteri biztost nevezhet ki, ha a kamarai szerveket működésükben rendkívüli körülmények zavarják, vagy működésük ellenkezik a közérdekkel. A rendelet végrehajtására vonatkozó utasítás azonban végül nem jelent meg.

Működésük megszüntetésére így tulajdonképpen az alábbi, 24070/1946. M.E. számú rendelettel került sor, amely alapján a mezőgazdaság érdekeinek képviselőit a mezőgazdasági kamarák székhelyein földművelésügyi tanácsokat, Budapesten pedig, az Országos Mezőgazdasági Kamarát megszüntetve, Országos Földművelésügyi Tanácsot kellett felállítani.

A mezőgazdasági kamarák önkormányzata és önálló működése ezzel megszűnt, azonban a kamarai hivatalok változatlan összetételben és szervezeti formában egyelőre tovább folytatták tevékenységüket a tanácsok keretében, azok irányítása alatt. Természetesen ez is csak egy átmeneti megoldás volt, miután 1949-ben a földművelésügyi tanácsok szintén megszüntetésre kerültek az 1820/1949. Korm. rendelettel, melynek alapján érdekképviselői tevékenységüket az újonnan alakult Dolgozó Parasztok és Földmunkások Országos Szövetsége (DÉFOSZ), az ügykörükbe utalt igazgatási feladatokat pedig a majd ezt követően, a 2610/1949. számú Korm. rendelettel felállított mezőgazdasági igazgatóságok vették át.

A minisztérium az 1946:XVI. tc. 1. §-ában foglalt és az 1946:XXVIII. törvénycikkkel meghosszabbított felhatalmazás alapján² a következőket rendeli:

1. § (1) A mezőgazdaság érdekeinek képviselői és a mezőgazdaság újjáépítésének figyelemmel kísérése és előmozdítása céljából Országos Földművelésügyi Tanácsot, illetőleg földművelésügyi tanácsokat kell létesíteni.

¹ Az eredeti kormányrendelet a korabeli szóhasználatnak megfelelően Országos Földművelésügyi Tanácsról illetve földművelésügyi tanácsokról szólt.

² A magyar köztársaság kormánya részére rendeletek kibocsátására adott felhatalmazásról szóló 1946. évi XVI. törvénycikk 1. §-a értelmében „a minisztérium (kormány) a gazdasági élet rendjének, az államháztartás egyensúlyának, valamint a közigazgatás zavartalan menetének biztosítása érdekében rendelettel tehet a rendkívüli helyzetben szükséges, a törvényhozás hatáskörébe tartozó bármely intézkedést és evégből a fennálló törvényektől eltérő rendelkezéseket állapíthat meg”. Ezt az 1946. október 31-én lejáró felhatalmazást hosszabbította meg az 1946. évi XXVIII. törvénycikk 1947. február 28-ig, feltéve, ha addig általános kormányváltozás nem történik.

(2) Az Országos Földművelésügyi Tanácsot Budapesten, a földművelésügyi tanácsokat pedig a mezőgazdasági kamarák székhelyein³ kell megalakítani.

2. § (1) Az Országos Földművelésügyi Tanács tagjai:

a) a Magyar Parasztszövetségnek, a Földmunkások és Kisbirtokosok Országos Szövetségének, az Újgazdák és Földhözjuttatottak Országos szövetségének, a Mezőgazdasági Szövetkezeti Központnak, a Földművesszövetkezetek Országos Központjának, a Magyar Agrártudományi Egyetemnek, a Mezőgazdasági Szakemberek Országos Szövetségének és a Magyar Mezőgazdasági Művelődési Társaságnak egy-egy kiküldötte,

b) a földművelésügyi tanácsok egy-egy kiküldötte.

(2) A földművelésügyi tanácsok tagja az előbbi bekezdés a) pontjában említett szervezetek kiküldöttein felül a kerületi gazdasági főfelügyelő⁴.

3. § (1) Az Országos Földművelésügyi Tanács elnökét és két alelnökét tagjai sorából maga választja. Ugyancsak maguk választják tagjaik sorából elnöküket és két alelnöküket a földművelésügyi tanácsok is.

(2) Az Országos Földművelésügyi Tanács előadója az Országos Mezőgazdasági Kamara igazgatója, illetőleg ennek helyettese.

(3) A mezőgazdaság tervszerű újjáépítésével kapcsolatos kérdések tárgyalására mind az Országos Földművelésügyi Tanácshoz, mind a földművelésügyi tanácsokhoz az előadót a földművelésügyi miniszter jelöli ki.

(4) Az Országos Földművelésügyi Tanács, illetőleg a földművelésügyi tanácsok az egyes szakkérdések tárgyalására külön szakértőket is hívhatnak meg, akiket szavazati jog nem illet meg.

4. § Az Országos Földművelésügyi Tanács, valamint a földművelésügyi tanácsok működésének részletes szabályait és ügyvitelének rendjét a földművelésügyi miniszter rendelettel állapítja meg.⁵

5. § (1) Az Országos Mezőgazdasági Kamara, illetőleg a mezőgazdasági kamarák közgyűlésének jogkörét – megalakulásuktól kezdve – az Országos Földművelésügyi Tanács, illetőleg a földművelésügyi tanácsok gyakorolják.

(2) Az Országos Mezőgazdasági Kamara, illetőleg a mezőgazdasági kamarák elnökségének feladatait és választmányának jogkörét az Országos Földművelésügyi Tanács, illetőleg a földművelésügyi tanácsok megalakulásától kezdve ezek elnökei és alelnökei a kamarai igazgatóval⁶ együtt látják el, illetőleg gyakorolják.

³ A rendelet hatálybalépéséig az országos kamarán kívül öt mezőgazdasági kamara állt fenn, ezek a Tisza-menti, Tisza-jobbparti, Felső-dunántúli, Alsó-dunántúli valamint a Duna-Tisza közti mezőgazdasági kamarák voltak, Debrecen, Miskolc, Szombathely (1939-ig Győr), Kaposvár és Kecskemét székhelyekkel.

⁴ A földművelésügyi miniszter által 1942-től a gazdasági felügyelői szolgálat keretében kinevezett állami tisztviselő. Budapest székhellyel működött a központi kerületi gazdasági felügyelő; Debrecen Kaposvár, Miskolc és Szombathely (továbbá 1945-ig Kolozsvár és Komárom) székhellyel pedig a többi kerületi gazdasági főfelügyelő. 1949-es megszüntetésüket követően feladatkörüket a mezőgazdasági igazgatóságok vették át.

⁵ Végül erről szóló rendelet nem került kibocsátásra.

⁶ Előfordult azonban, például a Duna-Tisza közti Mezőgazdasági Kamaránál, hogy az igazgató 1945 után nem vehette fel a munkát, miután az igazoló bizottság nem igazolta, új igazgató kinevezésére pedig már nem került sor.

(3) Az Országos Földművelésügyi Tanács, illetőleg a földművelésügyi tanácsok megalakulásával az Országos Mezőgazdasági Kamara, illetőleg a mezőgazdasági kamarák elnökeinek és alelnökeinek megbízatása megszűnik.⁷

6. § Az Országos Földművelésügyi Tanács, illetőleg a földművelésügyi tanácsok a mezőgazdasági érdekképviselő újjaalakítása során létesítendő testületi szervek működésének megkezdésével, legkésőbb azonban az 1947. évi december hó 31. napjával megszűnnek.⁸

7. § A jelen rendelet kihirdetésének napján lép hatályba, végrehajtásáról a földművelésügyi miniszter gondoskodik.

Budapest, 1946. évi december hó 6-án.

Nagy Ferenc s.k.
miniszterelnök.

Forrás: A magyar köztársaság kormányának 24070/1946. M.E. számú rendelete Országos Földművelésügyi Tanács és földművelésügyi tanácsok létesítése tárgyában. *Magyar Közlöny, II.* (1946. december 10.) 282. szám 1.

 ⁷ Ezek a rendelkezések gyakorlatilag megszüntették a mezőgazdasági kamarák autonómiáját, a kamarai vagyron azonban továbbra is a kamarák nevéen maradt, és majd csak a földművelésügyi tanácsok megszüntetésével, amely egyben a kamarai hivatalok felszámolását is jelentette, szállt az államkincstárra 1949 folyamán.

⁸ Végül ettől eltérően csak 1949. február 26-án, az 1820/1949. Korm. rendelet hatálybalépésével kerültek megszüntetésre.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYÁNAK 3940/1948. KORM. SZÁMÚ RENDELETE AZ ÜGYVÉDI KAMARÁK ÖNKORMÁNYZATÁRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK ÁTMENETI MÓDOSÍTÁSA, ILLETŐLEG KIEGÉSZÍTÉSE TÁRGYÁBAN (Budapest, 1948. április 4.)

A II. világháborút követően elsőként a 10440/1945. M.E. számú rendelet intézkedett az ügyvédi kamarák háború folyamán megszakadt önkormányzati életének a helyreállításáról (lásd 76-os számú dokumentum). Ezt több, a kamarai választásokat részletesen szabályozó igazságügy-miniszteri rendelet követte. A választások lefolytatása után az 1946-os esztendő során megalakultak a kamarák önkormányzati szervei, 1947 márciusában pedig végre megtartotta alakuló ülését az Ügyvédi Kamarák Országos Bizottsága is. Ezzel, legalábbis formailag, teljessé vált az ügyvédség önkormányzata.

A kamarák lassan meginduló tevékenységét azonban az igazolási eljárásokon kívül beárnyékolta az állami élet minden területén megkezdődő centralizáció is, mely az ügyvédi kamarákat sem kerülte el. Már 1946-ban az 51000/1946. I.M. számú rendelet megszüntette a 18 ügyvédi kamara felét, majd az alábbi kormányrendelettel egy napon hatályba lépő 37000/1948. I.M. számú rendelet mindössze ötre csökkentette a számukat (budapesti, debreceni, győri, pécsi és szegedi).

Az ismertetésre kerülő rendelet pedig egyenesen felfüggesztette átmenetileg az ügyvédi kamarák autonómiáját, miután azok önkormányzati szerveinek működését megszüntette, az új választások kiírását pedig az igazságügy-miniszter hatáskörébe utalta. A kamarák élére addig is miniszteri kiküldötteket vagy intéző bizottságokat rendelt ki. Ily módon sikerült biztosítani, hogy a sorra kerülő választásokon immár a kiépülő új rendszernek megfelelő garnitúra kerüljön hatalomra, formálisan az immáron „demokratikus” pártokba tömörült ügyvédek ajánlásai alapján. A kamarák így megválasztott vezetőségei a továbbiakban nyíltan megkezdtek az új, „szocialista típusú” ügyvédség létrehozását, amit természetesen a továbbiakban követett az ez irányú adminisztratív és jogi feltételrendszer megteremtése is, amely végül, a gyakorlatilag negyedszázadon át érvényben lévő, 1958. évi 12. számú törvényerejű rendelet megalkotásával teljesedett ki.

A magyar köztársaság kormánya az 1946 : XVI. tc. 1. §-ában foglalt és legutóbb az 1947:XXVI. törvénycikkkel meghosszabbított felhatalmazás alapján¹ a következőket rendeli:

1. § Az ügyvédi kamarák működésének átmeneti szabályozásáról és önkormányzatának helyreállításáról szóló 10.440/1945. M. E. számú rendelet (Magyar Közlöny 169. szám) 1. §-ának (7) bekezdése² akként módosíttatik, hogy az ott említett ügyvédi kamarai önkormány-

¹ A magyar köztársaság kormánya részére rendeletek kibocsátására adott felhatalmazásról szóló 1946. évi XVI. törvénycikk 1. §-a értelmében „a minisztérium (kormány) a gazdasági élet rendjének, az államháztartás egyensúlyának, valamint a közigazgatás zavartalan menetének biztosítása érdekében rendelettel megegyezően a rendkívüli helyzetben szükséges, a törvényhozás hatáskörébe tartozó bármely intézkedést és evégből a fennálló törvényektől eltérő rendelkezéseket állapíthat meg”. Ezt a felhatalmazást hosszabbította meg az 1947:XXVI. törvénycikk az 1947/1948. évi költségvetési törvény életbelépéséig, de legkésőbb 1948. január 31-ig.

² A 10440/1945. M.E. számú rendelet hivatkozott bekezdése alapján az ügyvédi kamarai önkormányzati szervek és kiküldöttek megbízatása az 1949. évi december hó 31. napjáig tart (lásd 76-os sz. dokumentum).

zati szervek és kiküldöttek megbízatása a jelen rendelet hatálybalépésétől számított nyolcadik napon megszűnik.

2. § Az 1. § rendelkezése folytán a választások megtartása céljából szükséges közgyűlések összehívásának időpontját – a szükséghez képest az egyes kamarákra eltérően – az ügyvédi rendtartásról szóló 1937:IV. tc. (az alábbiakban : Ürt.) 30. §-ában foglalt rendelkezéstől³ függetlenül az igazságügy-miniszter rendelettel állapítja meg⁴.

3. § (1) A 2. § értelmében tartandó választások során az Ürt. rendelkezéseit azzal az eltéréssel, illetőleg kiegészítéssel kell alkalmazni, hogy:

a) az Ürt. 21. §-ának negyedik és ötödik bekezdése a választásnál alkalmazást nem nyer;⁵

b) a közgyűlés a tisztikar tagjait, a választmány többi tagját, valamint a helyi bizottság és a fegyelmi bíróság tagjait titkos szavazással, lajstromos választási rendszer⁶ szerint, a lajstromokat tartalmazó szavazólapok útján választja. A választást a jelölteknek lajstromok útján történő ajánlása előzi meg;

c) az Ürt. 31. §-ában megszabott öt évi gyakorlat (közszolgálat) a választhatóságnak nem előfeltétele;

d) az Ürt. 32. §-ában megszabott kizáró okokon⁷ felül a választhatóságból kizáró ok áll fenn arra nézve is, akit az igazolóbizottság feddéssel vagy ennél súlyosabb hátránnyal sújtott;

e) az, akit az igazolóbizottság feddésnél súlyosabb hátránnyal sújtott, választási jogot nem gyakorolhat;

f) az Ürt. 39. §-ában foglalt korlátozás nem nyer alkalmazást azzal szemben; aki fizetési kötelezettségének önhibáján kívül nem tett eleget.⁸

4. § A képviseleti közgyűlési tagok, a tisztikar tagjainak, a választmány többi tagjainak, a

³ E szerint a kamara választott tisztségviselőinek a megbízatása a naptári év első napjától kezdve három évre szól, a választást pedig legalább két hónappal előtte meg kell tartani.

⁴ Az igazságügy-miniszter 38000/1948. IM. számú rendelete intézkedett a 3940/1948. Korm. sz. rend. végrehajtása tárgyában. Ennek alapján a végrehajtási rendelet hatályba lépésétől (1948. április 4.) számítva a budapesti ügyvédi kamara közgyűlését 42, a többi ügyvédi kamara közgyűlését pedig 60 nap alatt kellett megtartani.

⁵ Ezen bekezdések a következőket tartalmazzák:

„A tisztikar tagjait és a választmány többi tagját titkos szavazással választják. Szavazategyenlőség esetében sorshúzás dönt.

A választásnál külön kell szavazni a kamarai tisztikar tagjaira, külön a választmány többi tagjára és külön a póttagokra.”

⁶ Lajstromos választási rendszer – jelen esetben a pártokba tömörült ügyvédek által összeállított lista alapján történő választás.

⁷ Ez alapján nem választható az a kamarai tag, aki büntett miatt vagy az állami és társadalmi rend ellen vagy nyereségvágyból elkövetett vétség miatt előzetes letartóztatásban, vizsgálati fogságban van, vagy akit ilyen büntetendő cselekmény miatt vád alá helyeztek, vagy aki ellen a büntetőbíróság ilyen cselekmény miatt főtárgyalást tűzött ki; vagy akit a büntetőbíróság nem jogerősen hivatalvesztésre, vagy az ügyvédség elvesztésére ítelt; vagy akit a fegyelmi bíróság nem jogerősen pénzbírságra, felfüggesztésre vagy elmozdításra ítelt vagy az ügyvédség gyakorlatától felfüggesztett. Nem választható továbbá a kamarai tag jogerős elítélés esetében az ítélet jogerőre emelkedését, hivatalvesztés megállapítása esetében pedig a hivatalvesztés hatályának megszűnését követő tíz év alatt; fegyelmi bíróság ítélete esetében pedig a meghatározott időtartam alatt.

⁸ Az Ürt. 39. §-a a kamarai tagsági díjat vagy az országos ügyvédi gyám- és nyugdíjintézeti járulékot meg nem fizetőkkel szemben alkalmazandó korlátozásokról szól, melyek a következők: azok akik előbb említett fizetési kötelezettségüknek a naptári év végéig nem tesznek eleget a következő évben a kamara önkormányzatában nem vehetnek részt, ennél fogva a kamarai közgyűlésen és választmányi ülésen,

helyi bizottsági, az összeférhetetlenségi bizottsági és a fegyelmi bírósági tagok megválasztásával kapcsolatban ajánlást csak az országgyűlés politikai pártjainak megfelelően alakult és az illetékes országos pártvezetőség által elismert ügyvédi pártok terjeszthetnek elő.⁹

5. § Felhatalmaztatik az igazságügy-miniszter, hogy mindazokhoz az ügyvédi kamarákhoz, amelyeknek tisztikara megbízatásáról lemondott, mindpedig azokhoz a kamarákhoz, amelyek önkormányzati szerveinek megbízatása az 1. § értelmében szűnik meg, a jelen rendelet alapján megválasztandó önkormányzati szervek működésének megkezdéséig terjedő időre miniszteri kiküldöttet vagy legalább három, legfeljebb hét tagú intézőbizottságot rendeljen ki. Mind a miniszteri kiküldött, mind az intézőbizottság – amely szavazattöbbséggel határoz – az Ürt. 43. §-ában meghatározott jogkört gyakorolja¹⁰.

6. § A jelen rendelet kihirdetésének napján lép hatályba, végrehajtásáról az igazságügy-miniszter gondoskodik.

Budapest, 1948. évi április hó 2-án.

Dinnyés Lajos s. k.
miniszterelnök.

Forrás: A magyar köztársaság kormányának 3940/1948. Korm. számú rendelete az ügyvédi kamarák önkormányzatára vonatkozó rendelkezések átmeneti módosítása, illetőleg kiegészítése tárgyában. *Magyar Közlöny Rendeletek Tára.* IV. (1948. április 4.) 78. sz. 769–770.

kamarai helyi bizottsági ülésen vagy az ügyvédi kamarák országos bizottságának ülésén nem vehetnek részt; semmilyen tisztségre nem választhatnak és nem is választhatók.

Aki pedig az esedékes kamarai tagsági díjat vagy az országos ügyvédi gyám- és nyugdíjintézeti járu-lékot a következő évben sem fizeti meg, azt az ügyvédek névjegyzékéből törölni kell.

Abban az esetben, ha a nem fizető kamarai tag a tisztikar tagja, akkor a választmány őt ajánlott levélben felhívja, hogy fizetési kötelezettségének tizenöt nap alatt tegyen eleget. Ennek a határidőnek eredménytelen elteltével úgy kell tekinteni, mint aki tisztségéről lemondott. Utódjának megválasztása, illetőleg helyettesítése iránt ennek megfelelően haladék nélkül intézkedni kell; a tisztikar tagja azonban utódjának megválasztásáig vagy helyettesének kijelöléséig az ügykörével kapcsolatos tennivalókat köteles ellátni.

⁹ A választás szabadságának ily módon történő korlátozásával kívánták biztosítani az új hatalom iránt elkötelezett tisztségviselők megválasztását.

¹⁰ Erre vonatkozóan lásd a 76-os sz. dokumentum 12. sz. jegyzetét.

**A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYÁNAK
5.590/1948. KORM. SZÁMÚ RENDELETE
A KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARÁK
MEGSZÜNTETÉSE, TOVÁBBÁ BELKERESKEDELMI
IGAZGATÓSÁGOK FELÁLLÍTÁSA TÁRGYÁBAN
(Budapest, 1948. május 31.)**

A II. világháborút követően az Ideiglenes Nemzeti Kormány 333/1945. M.E. számú rendeletével újjászervezésre kerültek a kereskedelmi és iparkamarák (lásd 75-ös számú dokumentum). Összesen hét kamara került felállításra Budapest, Debrecen, Szeged, Győr, Miskolc, Pécs és Sopron székhellyel. Önkormányzatukat azonban nem nyerték vissza, miután ennek a kamarai választások megtartása lett volna előfeltétele, amire viszont a választások határidejének többszöri módosítása következtében végül nem került sor.

Az egyre inkább kötelező érvényű tervutasításokon alapuló, már nagyrészt államosított gazdaság merev intézményrendszerébe ugyanis egyre kevésbé illeszkedtek a polgári korszakhoz kötődő kamarák. Így 1948-ban a szovjet típusú rendszer teljes körű kiépítésének jegyében az ismertetésre kerülő kormányrendelet jogutód nélkül felszámolta a nagy múltú kereskedelmi és iparkamarákat, vagyонуkat pedig államosította.

Még az 1948-as esztendőben felállításra került ugyan az ún. Magyar Kereskedelmi Kamara ez azonban nem volt jogutódja a megszüntetett kereskedelmi és iparkamaráknak, és semmi esetre sem volt klasszikus kamarának tekinthető (lásd 80-as számú dokumentum).

A magyar köztársaság kormánya az 1946. XVI. tc. 1. §-ában foglalt és legutóbb az 1948. XXIV. törvénycikkkel meghosszabbított felhatalmazás alapján¹ a következőket rendeli:

1. § A kereskedelmi és iparkamarák (az alábbiakban: kamarák) a jelen rendelet hatálybalépésének napján megszűnnek, vagyonuk – ideértve a nyugdíjalap megjelöléssel elkülönített célvagyon, valamint egyéb alapokat is – az államkincstárra száll.

2. § (1) A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter a pénzügy-, valamint az iparügyi miniszterrel egyetértve, a jelen rendelet hatálybalépésének napjától számított harminc nap alatt közli a kamara minden alkalmazottjával, hogy kívánja-e állami szolgálatba átvenni vagy nem. A közlésnek ki kell terjednie arra is, hogy az átvétel milyen állásba és milyen feltételekkel történik.

(2) Az az alkalmazott, aki a közlés szerint állami szolgálatba léphet, köteles a miniszter közlésétől számított nyolc nap alatt nyilatkozni, hogy beleegyezik-e az állami szolgálatba

α

¹ A magyar köztársaság kormánya részére rendeletek kibocsátására adott felhatalmazásról szóló 1946. évi XVI. törvénycikk 1. §-a értelmében „a minisztérium (kormány) a gazdasági élet rendjének, az államháztartás egyensúlyának, valamint a közigazgatás zavartalan menetének biztosítása érdekében rendelettel megtehet a rendkívüli helyzetben szükséges, a törvényhozás hatáskörébe tartozó bármely intézkedést és evégből a fennálló törvényektől eltérő rendelkezéseket állapíthat meg”. Ezt a felhatalmazást hosszabbította meg az 1948. évi XXIV. törvénycikk 1948. december 31-ig, feltéve, ha addig kormányváltás nem történik.

való átvételéhez. A beleegyező nyilatkozatot feltételhez kötni nem szabad. A beleegyező nyilatkozatban emelt az a kifogás, hogy a tervezett átvétel nem felel meg a jelen rendelethez mellékelt besorolási táblázatnak, nem minősül feltétel kikötésének s nem teszi az átvételre vonatkozó ajánlatot visszavonhatóvá.

3. § (1) Minden kamarai alkalmazott részére – tekintet nélkül arra, hogy állami szolgálatba átvétetik-e vagy nem – a jelen rendelet hatálybalépésének napjától számított hatvanadik napot magában foglaló hónap végéig a kamaránál utoljára élvezett illetményeit kell folyósítani.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott idő elteltétől kezdve az átvett kamarai alkalmazott olyan állami illetményben részesül, amely az átvételkor megállapítandó besorolásnak megfelel.

(3) A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter – a pénzügy-, valamint az iparügyi miniszterrel egyetértve – állapítja meg, hogy az átvett kamarai alkalmazottat az állami szolgálatba milyen fizetési osztályba és fizetési fokozatba kell kinevezni és ennek megfelelően besorolni. A besorolás nem történhetik alacsonyabb fizetési osztályba és fizetési fokozatba, mint amely az alkalmazott által a kamaránál élvezett fizetési osztálynak és fizetési fokozatnak a jelen rendelethez csatolt táblázat szerint megfelel és nem történhetik alacsonyabb fizetési osztályba és fizetési fokozatba annál sem, amelyet az alkalmazott a 15.600/1947. Korm. számú rendelet (Magyar Közlöny – Rendeletek Tára 295. szám) alkalmazása mellett abban az esetben ért volna el, ha kamarai szolgálatát állami szolgálatban töltötte volna el.²

(4) Az alkalmazott abban az esetben, ha besorolása alacsonyabb fizetési osztályba vagy fizetési fokozatban történt, mint amely az előbbi bekezdésben említett táblázatnak vagy a 15.600/1947. Korm. számú rendelet alkalmazásával a szolgálati időnek megfelel, a besorolására vonatkozó határozatnak vele történt közlésétől számított tizenöt nap alatt e miatt panasszal élhet a Közigazgatási Bírósághoz³. A panaszt a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszternél kell benyújtani.

4. § Az az átvett alkalmazott, akinek szolgálati helyéül nem az a város jelöltetett ki, ahol kamarai szolgálatát teljesítette, az állami rendszerű átköltözködési illetményekre tarthat igényt.

5. § (1) Annak a kamarai alkalmazottnak a szolgálati viszonyát, akit az előbbi §-ok rendelkezései szerint állami szolgálatba nem vesznek át, meg kell szüntetni s ha a kamarai nyugdíjszabályzat szerint a nyugdíjjogosultságot már megszerezte, részére – a (2) és (3) bekezdésben meghatározott eseteket kivéve – az állami alkalmazottakra irányadó rendelkezések szerint nyugdíjat kell folyósítani. Ebből a szempontból a beszámítható javadalmazást annak alapulvételével kell megállapítani, hogy az alkalmazott átvétele esetén a jelen rendelethez mellékelt táblázatnak, illetőleg a 15.600/1947. Korm. számú rendeletnek a szolgálati

² A magyar köztársaság kormányának 15.600/1947. Korm. számú rendelete a közszerződési alkalmazottak illetményeire és ellátására vonatkozó egyes rendelkezések tárgyában részletesen szabályozza az iskolai végzettség és a szolgálati idő alapján a közszerződési alkalmazottak különböző fizetési osztályokba történő besorolását és előmenetelét.

³ Az 1896. évi XXVI. törvény alapján felállított, az 1949. évi II. törvénnyel pedig megszüntetett Közigazgatási Bíróság a Kúriával egyenrangú felsőbíróság volt. Feladata a közigazgatási határozatok, aktusok felülvizsgálata volt. Ügykörébe tartoztak többek között az állami, törvényhatósági és községi alkalmazottak illetmény- és nyugdíjügyei is.

idő alapulvétele mellett való alkalmazásával milyen állami fizetési osztályba és fizetési fokozatba került volna. A szolgálati idő beszámításánál a jelen rendelet 7. §-át is alkalmazni kell. A besorolás kérdésében itt is alkalmazni kell a 3. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezést. Ha az át nem vett alkalmazottnak még nyugdíjjogosultsága nincs, szolgálati viszonyát a magánalkalmazottak határozatlan időre szóló szolgálati jogviszonyának megszüntetésére vonatkozó rendelkezések megfelelő alkalmazásával – ideértve a korlátozó rendelkezéseket is – kell megszüntetni; a végkielégítés kivételével ugyanezt a szabályt kell alkalmazni az olyan át nem vett kamarai alkalmazott tekintetében is, akinek van ugyan nyugdíjjogosultsága, de nyugellátását a 6.800/1946. M. E. számú rendelet (Magyar Közlöny 133. sz.) 5. §-a (1) bekezdésének a) pontja értelmében szüneteltetni kell.⁴

(2) Azt a kamarai alkalmazottat, akinek az állami szolgálatba való átvételt felajánlották, de az állami szolgálatba lépést visszautasította, illetőleg feltételhez kötötte, avagy a megszabott határidő alatt nem nyilatkozott, úgy kell tekinteni, mintha hivatali állásáról önként lemondott volna.

(3) Annak az át nem vett kamarai alkalmazottnak, aki a jelen rendelet hatálybalépésekor a kamarai szabályzatok szerint teljes nyugdíjra igényt adó szolgálati időt már betöltötte, vagy a korhatárt már elérte, a kamarai nyugdíjszabályzat szerint járó nyugdíjra van igénye még abban az esetben is, ha az alkalmazottnak állami szolgálatba való átvételét felajánlották, de azt visszautasította, illetőleg feltételhez kötötte, avagy az ajánlatra megszabott határidő alatt nem nyilatkozott.

6. § (1) Azok a volt kamarai alkalmazottak, akik a jelen rendelet hatálybalépésekor a kamarai nyugdíjszabályzat alapján nyugdíj élvezetében állanak, továbbra is a kamarai nyugdíjszabályzat szerint őket megillető nyugdíjban részesülnek.

(2) Ha a megelőző rendelkezések szerint állami szolgálatba átvett volt kamarai alkalmazott az 1950. évi december hó 31. napjáig állami állásban nyugdíjaztatik, nyugdíja nem lehet kevesebb annál, mint amelyre a kamarai nyugdíjszabályzat szerint igényt tarthatott volna, ha nyugalomba vonulása abból a kamarai állásból történt volna, amelyet a kamaránál átvételkor betöltött.

7. § Az állami szolgálatba átvett kamarai alkalmazott állami szolgálati idejébe a nyugdíj szempontjából be kell számítani a kamaránál eltöltött szolgálati idejét, továbbá azt az egyéb szolgálati időt is, amely a vonatkozó kamarai szabályzat szerint a szolgálatba beszámítható.

8. § (1) A volt kamarai alkalmazott özvegyének és árvájának ellátását az állam szabályok, vagy a vonatkozó kamarai nyugdíjszabályzat rendelkezései szerint továbbra is folyósítani kell ahhoz képest, hogy a volt kamarai alkalmazott részére az állami szabályok, vagy a kamarai nyugdíjszabályzat szerint kellene az előző §-ok rendelkezései értelmében nyugdíját folyósítani.

(2) A jelen rendelet hatálybalépésekor folyósított kamarai kegydíjak⁵ élvezete továbbra is érintetlenül marad.

⁴ A magyar köztársaság kormányának 6.800/1948. M.E. sz. rendelete a nyugellátásoknak az államháztartás egyensúlyának helyreállítása érdekében a szükséges korlátozása tárgyában vonatkozó pontja szerint, aki a 45. életévét még nem töltötte be annak a nyugellátását ideiglenesen be kellett szüntetni.

⁵ Nyugdíjjogosultsággal nem rendelkezők, többnyire özvegyek vagy árvák részére méltányosságból folyósított rendszeres juttatás.

9. § A jelen rendelet 5. §-ának (3) bekezdése a 6. és 8. §-a alapján a kamarai nyugdíjszabályzat szerint folyósított nyugdíj (kegydíj) összege a havi 1000 forintot nem haladhatja meg.

10. § Azok nyugdíja (özvegyi és árvaellátása, kegydíja) akik a jelen rendelet értelmében kamarai nyugdíjat (özvegyi és árvaellátást, kegydíjat) élveznek az államkincstárt terheli.

11. § Minden kamarai alkalmazott köteles a 3. § (1) bekezdésében említett idő alatt, ha pedig állami szolgálatba nem veszik át és felmondási illetményekben részesül, a felmondási idő alatt is a kamara megszűnésével kapcsolatban felmerülő teendők ellátásánál – a szükséghez képest – közreműködni.

12. § (1) A kamarák érdekképviselési tevékenységét a kereskedelmi és ipari érdekképviselések veszik át.⁶

(2) A kamarák által átruházott hatáskörben végzett közigazgatási tevékenység további ellátásáról az illetékes miniszter gondoskodik.

13. § (1) A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértve belkereskedelmi igazgatóságokat (az alábbiakban : igazgatóságok) szervez, egyidejűleg a 2.120/1946. M. E. sz. rendelettel (Magyar Közlöny 50. sz.) létesített Belkereskedelmi Igazgatóság megszűnik.⁷ Az igazgatóságok területi beosztását, székhelyét, hivatali és személyi szervezetét a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter – éspedig a létszámot a pénzügyminiszterrel egyetértve – állapítja meg.⁸

(2) Az igazgatóságok a kereskedelem és szövetkezetügyi miniszter alárendelt hatóságai.

(3) Az igazgatóságok hatáskörébe tartoznak azok az ügyek, amelyek a 2.120/1946. M. E. számú rendelettel szervezett Belkereskedelmi Igazgatóság hatáskörébe tartoztak, továbbá a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter felügyelete alá tartozó azok az ügyek, amelyeket a kamarák jelenlegi ügyköréből a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter az igazgatóságok ügykörébe utal, valamint átruházott hatáskörben azok az ügyek, amelyeket a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter saját hatásköréből az igazgatóságok ügykörébe utal.⁹

⁶ Erről részletesen A magyar köztársaság kormányának 12.800/1948. Korm. sz. rendelete a megszüntetett kereskedelmi és iparkamarák érdekképviselési feladatkörének ellátásáról intézkedett. Ennek 1. §-a alapján kiskereskedelmi vonatkozásban a Kiskereskedők Országos Szabad Szervezete, a kisipar esetében pedig a Kisiparosok Országos Szabad Szervezete látta el ezt követően az eddig a kamarák által gyakorolt érdekképviselési tevékenységet.

Érdekképviselési feladatkörbe eső tevékenységnek az 1. § (2) bek. alapján a következők minősültek: „különösen hatóságok, intézmények, valamint magánosok részére felhívásra, felkérésre vagy saját kezdeményezésből véleménynyilvánítás és tanácsadás, a kereskedők és iparosok képvisellete tanácsokban, bizottságokban és hasonló szervezetekben, uzsorabírószági ülnökök és rendőri büntetőeljárásban résztvevő szakképviselők kiküldése, kereskedelmi szokások tanúsítása, a gazdasági életben szokásosan megkívánt igazolások kiadása, a szakmai oktatás és továbbképzés előmozdítása, valamint a hatályos jogszabályok alapján a versenytárgyalásokon való közreműködés.”

⁷ A Belkereskedelmi Igazgatóság létrehozása eredetileg az ország belső kereskedelmi forgalmának nyilvántartásával és irányításával kapcsolatos igazgatási és ellenőrzési feladatok ellátását szolgálta. Ügykörét azonban rövid fennállása alatt többször is módosították.

⁸ A kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter 23.600/1948. számú rendelete alapján összesen hét belkereskedelmi igazgatóság felállítására került sor, Budapest, Debrecen, Győr, Miskolc, Pécs, Sopron és Szeged székhellyel, azonban a 45.900/1948. Korm. számú rendelet a soproni belkereskedelmi igazgatóságot megszüntette, és helyette a Szombathely központtal létesített új belkereskedelmi igazgatóságot.

14. § (1) A jelen rendelet hatálybalépésének napján mindazok a jogszabályok, amelyek a kamarák szervezetére, valamint hatáskörére vonatkoznak, e részükben, továbbá a 2.120/1946. M. E. számú és az azt kiegészítő és módosító rendeletek¹⁰ hatályukat veszítik.

(2) A jelen rendelet végrehajtásával kapcsolatos költségekről, továbbá a személyi és dologi kiadások fedezéséről a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszteri tárca költségvetésében kell gondoskodni.

(3) A kamarák vagyonának felszámolását és ingó vagyonának kezelését a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter végzi: a kamarai nyugdíjalapok céljára szolgáló bérházak (lakóházak) a pénzügyminiszter felügyelete alatt működő állami központi lakóházkezelőség által kezelendők. Egyéb tekintetben a jelen rendelet végrehajtásáról a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter az iparügyi, valamint a pénzügyminiszterrel egyetértve gondoskodik.

15. § A jelen rendelet hatálybalépésének napját a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter – az iparügyi miniszterrel egyetértve – rendelettel állapítja meg¹¹.

Budapest, 1948. május hó 7-én.

Dinnyés Lajos s. k.
miniszterelnök.

Forrás: A magyar köztársaság kormányának 5.590/1948. Korm. számú rendelete a kereskedelmi és iparkamarák megszüntetése, továbbá belkereskedelmi igazgatóságok felállítása tárgyában. *Magyar Közlöny. Rendeletek Tára.* Budapest, IV. (1948. május 21.) 114. sz. 1111–1113.

⁹ A belkereskedelmi igazgatóságok ügykörébe tartozott a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter ügykörébe tartozó iparigazolványok kiadása iránt előterjesztett kérelmek közül a miniszter által ideutaltak elbírálása, az üzlethelyiségek hatósági igénybevételevel kapcsolatos azon jogorvoslatok másodfokon történő elbírálása, amelyek eddig a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter ügykörébe tartoztak; a kereskedők kötelező könyvvezetésével kapcsolatos hatósági teendők ellátása; nyilvántartási és statisztikai teendők ellátása; a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter felügyelete alá tartozó szakmák mestervizsga ügyei; vásárlási igazolványok kiszolgáltatása; a záróra ellenőrző bizottságok megszervezése. Ezen felül a Budapesti Belkereskedelmi Igazgatóság vezette az országos kereskedői katasztert.

Működésük azonban nem tartott sokáig, mivel 1949. szeptember 30-án előbb a vidéki belkereskedelmi igazgatóságok, november 30-án pedig a budapesti belkereskedelmi igazgatóság megszüntetésére is sor került.

¹⁰ A 2.120/1946. M.E. sz. rendelet a Belkereskedelmi Igazgatóság felállításáról szólt, ezt kiegészítette illetve módosította a továbbiakban az 5.560/1946. M.E. sz. rend., a 35.000/1946. KSz.M. sz. rend., a 11.240/1946. M.E. sz. rend., a 6300/1947. KSz.M. sz. rend., a 9820/1947. Korm. sz. rend., a 43500/1947. KSz.M. sz. rend. és a 7000/1948. KSz.M. sz. rend.

¹¹ A végrehajtásról a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter május 18-án kelt, már említett 23.600/1948. K.Sz.M. számú rendelete „a kereskedelmi és iparkamarák megszüntetéséről, továbbá belkereskedelmi igazgatóságok felállításáról” szóló 5.590/1948. Korm. számú rendelet egyes rendelkezéseinek végrehajtása tárgyában” intézkedett és május 31-i hatállyal megszüntette a kereskedelmi és iparkamarák működését.

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYÁNAK 7.750/1948. KORM. SZÁMÚ RENDELETE A MAGYAR KERESKEDELMI KAMARA SZERVEZÉSE TÁRGYÁBAN (Budapest, 1948. július 22.)

Az egyre erőteljesebb szovjetizálás következményeként az 5.590/1948-as Korm. sz- rendelettel megszüntetésre kerültek a kereskedelmi és iparkamarák is (lásd (5590/1948) sz. dokumentum). A kamarai intézmény azonban, legalábbis a külkereskedelmi kapcsolatok országos szintjén, nélkülözhetetlennek bizonyult az akkori állam vezetése számára is. Így már 1948-ban létrehozták a Magyar Kereskedelmi Kamarát, amely gyakorlatilag az 1948. június 15-én felszámolt Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara már korábban is országos feladatokat ellátó Külkereskedelmi osztályából szerveződött.

Az újonnan létrehozott intézmény, nevének ellenére sem volt klasszikus kamarának tekinthető, miután elsődleges feladata a Magyarország és a külföld közötti gazdasági kapcsolatleremtés elősegítése lett. Tagjai pedig olyan külkereskedelmi tevékenységet folytató állami és állami érdekelttségű vállalatok, intézmények és érdekképviseltek voltak, amelyeket a kereskedelem és szövetkezetiügyi miniszter erre kijelölt. Nem állami vállalatok is kérhették felvételüket a Kamarába, ennek jóváhagyása – a Kamara elnöki tanácsának meghallgatása után – a kereskedelem és szövetkezetiügyi miniszter joga volt.

A Kamara feladatkörébe tartozott: a külföld tájékoztatása külkereskedelmi és vámpolitikai ügyekben; a külkereskedelmi forgalomban megkívánt származási igazolások kiadása; a külkereskedelmet érintő bel- és külföldi jogszabályok, szerződések, valamint szokások nyilvántartása és összegyűjtése; a külkereskedelmi forgalomban résztvevő bel- és külföldi cégek közötti vitás kérdések megvizsgálása, ezek peren kívüli elintézésének előmozdítása, valamint az ilyen ügyekben egyeztető bizottságok szervezése, külföldi kereskedelmi kamarákkal vagy hasonló intézményekkel kapcsolat létesítése és ápolása, tájékoztató szolgálat belföldi érdekeltek számára külföldi üzleti lehetőségekről és külföldi érdekeltek számára belföldi üzleti lehetőségekről.

Az ismertetésre kerülő rendelet többször módosításra került a következő évtizedekben, így többek között a 13/1958. Korm. számú rendelet, majd a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány 61/1967. számú rendelete, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1985. évi 11. számú törvényerejű rendelete által. 1968-tól megszűnt a külkereskedelmi illetve külkereskedelmi jogú vállalatok tagságának kizárólagossága, és fokozatosan, főleg az 1985. évi 11. tvr. hatására egyre inkább teret nyertek a hagyományos kamarai feladatkörök is a működésében, így végül nemcsak a külkereskedelmet, hanem az egész magyar gazdaságot átfogó, érdekközvetítő, érdekképviselői és érdekvérvényesítési feladatkört betöltő szervezetté nőtte ki magát. Ezt a működésbeli szerepváltást volt hivatott kifejezni az 1987. évi 17. törvényerejű rendelet, amely 1988. január 1-jétől Magyar Gazdasági Kamarára változtatta az intézmény elnevezését.

A rendszerváltozást követően azonban egyre inkább nyilvánvalóvá vált, hogy ebben a formában nem képes sem a kamarai feladatok összességét ellátni, sem a magyar gazdaság egészét a teljes reprezentativitás talaján tömöríteni.

Előbbiek szükségszerű következményeként a köztisztviselői gazdasági kamarai intézményt bevezető 1994. évi XVI. törvény elrendelte, hogy 1995. január 1-től a kereskedelmi és iparkamarai feladatkört az újonnan felállítandó Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (lásd a 114-es számú dokumentum), illetve a területi kereskedelmi és iparkamarák látják el.

A Magyar Gazdasági Kamara így a törvény hatálybalépésével megszüntette kamarai tevékenységét, és nevét Magyar Munkaadói Szövetségre változtatva, gazdasági és munkaadói érdekképviselői szervezetként folytatta tovább tevékenységét.

A magyar köztársaság kormánya az 1946: XVI. tc. 1. §-ában foglalt és legutóbb az 1948: XXIV. tc. 1. §-ával meghosszabbított felhatalmazás alapján a következőket rendeli¹:

1. § (1) A külfölddel való gazdasági kapcsolatoknak külkereskedelmi szempontból való ápolására Magyar Kereskedelmi Kamarát (az alábbiakban: Kamara) kell szervezni.

(2) A Kamara feladatkörébe tartozik²:

külkereskedelmi és vámpolitikai ügyekben tájékoztatás a külföld felé;
a külkereskedelmi forgalomban megkívánt származási igazolások kiadása;
a külkereskedelmet érintő bel- és külföldi jogszabályok, szerződések, valamint szokások nyilvántartása és gyűjtése;

a külkereskedelmi forgalomban bel- és külföldi cégek között egyes ügyekben felmerült vitás kérdéseknek és panaszoknak bármelyik fél kívánságára megvizsgálása és peren kívüli elintézés előmozdítása, valamint az ilyen ügyekben egyeztető bizottság szervezése;

külföldi kereskedelmi kamarákkal vagy hasonló intézményekkel kapcsolatok létesítése és ápolása;

tájékoztató szolgálat belföldi érdekeltek számára külföldi üzleti lehetőségekről és külföldi érdekeltek számára külföldi üzleti lehetőségekről és külföldi érdekeltek számára belföldi üzleti lehetőségekről;

az államközi kamarák feladatkörének fokozatos átvétele³;

mindazoknak az egyéb feladatoknak az ellátása, amelyekkel a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter megbízza.

2. § A Kamara tagjai azok a külkereskedelmi tevékenységet folytató állami és állami érdekeltsgű vállalatok, intézmények és érdekképviseltek, amelyeket a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter erre kijelöl, ezenfelül azok a nem állami vagy állami érdekeltsgű vállalatok is, amelyeknek a Kamara tagjai sorába való felvételéhez a Kamara elnöki tanácsának javaslatára a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter hozzájárul.

3. § (1) A Kamara jogi személy; működését alakuló közgyűlésének megtartásával kezdi meg; az alakuló közgyűlést a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter felhívására az általa kinevezett főtitkár hívja össze.⁴

(2) A Kamarát hatóságokkal és harmadik személyekkel szemben a főtitkár képviseli; akadályoztatása esetében a helyettese jár el.

(3) A Kamara székhelye: Budapest; illetékessége az ország egész területére terjed.

(4) A Kamara pecsétje: a jobbról cserfa-, balról olajággal övezett magyar állami címerpajzs, „Magyar Kereskedelmi Kamara. Budapest.” Körirattal.

¹ Lásd a 79-es sz. dokumentum 1. jegyzetét.

² Ezt a bekezdést kiegészítette a 212/1950. M.T. rendelet, e szerint a Magyar Kereskedelmi Kamara feladatkörébe tartozik a nemzetközi kereskedelmi (gazdasági) árumintavásárok és kiállítások rendezése és a külföldön rendezendő kereskedelmi (gazdasági) jellegű kiállítások megszervezése is

³ Az ún. államközi kereskedelmi kamarák a hazánk és egy másik ország vagy térség közötti kereskedelmi kapcsolatok elősegítését szolgáló intézmények voltak. 12 ilyen állt fenn ekkor: a Magyar-Amerikai, a Magyar-Latin-amerikai, a Magyar-Francia, a Magyar-közel-keleti, a Magyar-Lengyel, a Magyar-Olasz, a Magyar-Oszták, a Magyar-Palesztinai, a Magyar-Svéd, a Magyar-Szovjet és a Magyar Török Kereskedelmi Kamarák valamint a Magyar Kereskedelmi Kamara Svájc részére.

⁴ Ezen rendelkezéstől eltérően kezdetben a kamara élén megbízottként és ügyvezetőként tevékenykedő személyek váltogatták egymást, és csak 1951. július 1-től került sor Odze Endre személyében főtitkár kinevezésére.

(5) A Kamara hivatalokkal, hatóságokkal, közületekkel és magánszemélyekkel közvetlenül érintkezik; felügyelő hatósága a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter.⁵

4. § A Kamara szervei: a közgyűlés és az elnöki tanács.

5. § (1) A közgyűlés a Kamara és az elnöki tanács tagjaiból áll.

(2) A közgyűlés elnöke a Kamara elnöke, akadályoztatása esetében valamelyik alelnök helyettesíti.⁶

(3) A közgyűlést legalább évente egyszer össze kell hívni.

6. § (1) A Kamara közgyűlésének hatáskörébe tartozik:

a) a Kamara elnökének és két alelnökének s az elnöki tanács hat tagjának (7. §) megválasztása;

b) a Kamara ügyrendjének, alkalmazottai fegyelmi, szolgálati és illetményszabályzatának megállapítása és azok módosítása;

c) a Kamara költségvetésének megállapítása és a zárszámadás jóváhagyása;

d) a kamarai tagdíjak, valamint a Kamara által kiadott igazolásokért felszámítható díjak, továbbá az egyéb szolgáltatásokért befolyó térítések mértékének megállapítása;

e) a Kamara működésének általános elvi megvitatása;

f) a Kamara évi jelentésének megvitatása;

g) mindazoknak a feladatoknak ellátása, amelyeket a Kamara ügyrendje a közgyűlés hatáskörébe utal.

(2) A közgyűlésről felvett jegyzőkönyvet a közgyűlés napjától számított tizenöt nap alatt a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszterhez fel kell terjeszteni. Az (1) bekezdés b), c) és d) pontjaiban felsorolt ügyekben, továbbá az elnök és az alelnök tiszteletdíjának megállapítása tárgyában hozott határozat érvényességéhez a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter jóváhagyása szükséges.

(3) A Kamara köteles a közgyűlés által megállapított költségvetést a (2) bekezdésben megszabott határidő alatt, legkésőbb azonban a költségvetési év első napját megelőző harmincadik napon a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszterhez felterjeszteni. A Kamara költségvetése csak a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszternek a pénzügyminiszterrel egyetértésben történt jóváhagyása esetén válik érvényessé. A Kamara bevételeket csak a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszternek a pénzügyminiszterrel egyetértésben adott felhatalmazása alapján szedhet, ezek azonban nem lehetnek közszolgáltatási jellegű bevételek.

7. § (1) Az elnöki tanács tagjai: az elnök, a két alelnök, a főtitkár, a közgyűlés által a Kamara tagjai sorából választott hat tag, továbbá a földművelésügyi, az iparügyi, a kereskedelem- és szövetkezetügyi, a közlekedésügyi és a pénzügyminiszternek, a Gazdasági Főtanács főtitkárának és a Magyar Nemzeti Banknak egy-egy kiküldöttje.

(2) Az elnöki tanács elnöke a Kamara elnöke: akadályoztatása esetében valamelyik alelnök helyettesíti.

⁵ A Kereskedelem- és Szövetkezetügyi Minisztérium 1949-es megszüntetését követően pedig a felügyelő hatóság, a 4160/1949. Korm. rend. alapján a külkereskedelmi miniszter, bizonyos belkereskedelmi vonatkozásokban a belkereskedelmi miniszterrel együttműködve.

⁶ Csak 1957-től kezdődően került az elnöki tisztség betöltésre. Az első elnök Buzás József (1957–1959) majd öt követték Kallós Ödön (1959–1981), Dózsa Lajos (1981–1982), Beck Tamás (1982–1988), Gábor András (1988–1990), Tolnay Lajos (1990–1993) és végül Orbán István (1993–1995).

(3) Az elnöki tanács irányítja a Kamara ügyvitelét, felügyel a közgyűlés határozatainak végrehajtására és dönt az ügyrend szerint hozzáutalt ügyekben legalább havonként egyszer köteles ülést tartani.

(4) Az elnöki tanács az ügyek gyorsabb intézésének biztosítása céljából az ügyintézés egy részének az elnökből, a két alelnökből és a főtitkárból álló elnökségre bízhatja; a részletes szabályokat az ügyrendben kell megállapítani.

(5) A főtitkár a kamarai hivatal vezetője. A kamarai hivatal személyzetét a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter előzetes jóváhagyásával a főtitkár alkalmazza.

8. § A Kamara fenntartásához és működéséhez szükséges költségeket a kamarai tagdíjakból, valamint a Kamara által kiadott származási igazolásokért felszámítható díjakból, továbbá az egyéb szolgáltatásokért befolyó térítésekből kell fedezni. Ha a Kamara fenntartásához és működéséhez az így rendelkezésre álló összeg nem elegendő, a még szükséges fedezetről a kereskedelem- és szövetkezetügyi tárca költségvetésében kell gondoskodni. A Kamara zárszámadásában mutatkozó esetleges felesleg felhasználása kérdésében a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter a pénzügyminiszterrel egyetértve dönt.

9. § (1) A jelen rendelet kihirdetésének napján lép hatályba; végrehajtásáról a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszter gondoskodik.

(2) A Kamara közgyűlése köteles a jelen rendelet hatálybalépésének napjától számított harminc nap alatt a Kamara ügyrendjét, az esetleges tiszteletdíjakat, továbbá alkalmazottainak fegyelmi, szolgálati és illetmény szabályzatát megállapítani és jóváhagyás végett a kereskedelem- és szövetkezetügyi miniszterhez felterjeszteni.

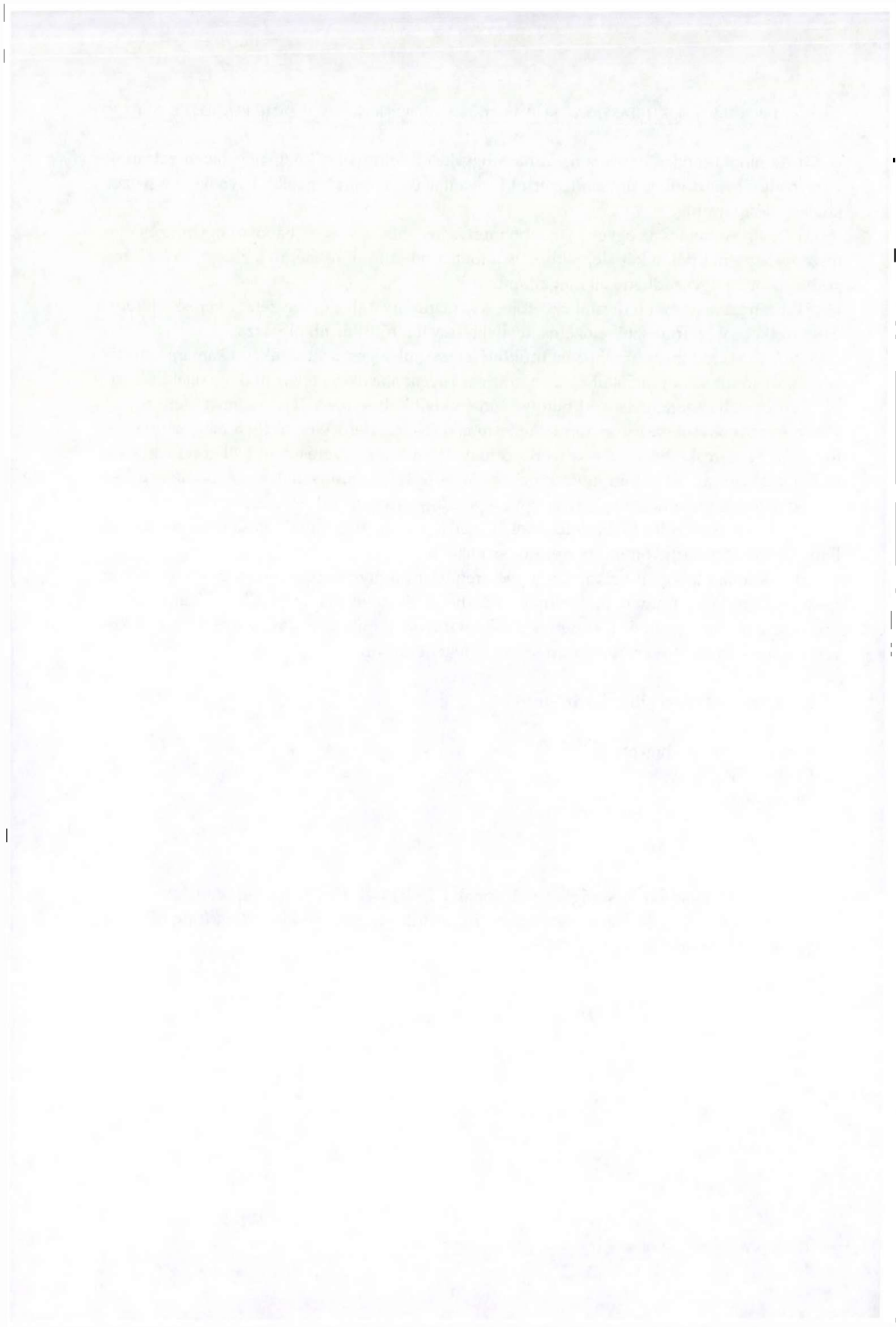
Budapest, 1948. évi július hó 16-án.

A miniszterelnök helyett

Dr. Bojta Béla s. k.

államtitkár

Forrás: A Magyar Köztársaság kormányának 7.750/1948. Korm. számú rendelete a Magyar Kereskedelmi Kamara szervezése tárgyában. *Magyar Közlöny. Rendeletek tára.* IV. (1948. július 22.) 164. sz. 1635–1636.

TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS

A MÁV BETEGSÉGI BIZTOSÍTÓ INTÉZETÉNEK ALAPSZABÁLYA

(Részletek, Budapest, 1925. szeptember 19.)

A MÁV Betegségi Biztosító Intézete 1924-ben vált önálló, autonóm szervezettel rendelkező jogi személlyé, azonban jogelődje, a Magyar Királyi Államvasutak Külön Betegsegélyző Pénztára már 1907-től kezdődően létezett. Mivel az intézet iratanyaga nem került közlevéltárba és valószínűleg elveszett, sajnos igen keveset lehet tudni tevékenységéről. A tagjai számára a betegségi biztosítás terén az Országos Társadalombiztosító Intézetével megegyező szolgáltatásokat nyújtó biztosítóintézetet a 11.600/1945. N. M. számú rendelet teljes önkormányzattal ruházta fel, innentől kezdve a népjóléti minisztérium csupán általános felügyeleti joggal bírt felette. Ez az állapot azonban nem tartott sokáig, ugyanis a 3500-8/1950. N. M. számú rendelet a szervezetet feloszlatta, feladatait a budapesti városi tanács és a népjóléti miniszter vette át, vagyonát pedig többek között a MÁV kapta meg.

Az alább közölt dokumentum a MÁV Biztosító Intézete miniszteri rendeletben közzéadott alapszabályának csupán azon részleteit tartalmazza, amelyek szorosan az autonóm testület szervezetével és működésével kapcsolatosak. Érdekességét és használhatóságát növeli, hogy több más vasúti biztosítóintézet (például a magánkézen lévő mohács-pécsi vagy az arad-csanádi vasúté) alapszabálya ennek mintájára készült.

A M[AGYAR] KIR[ÁLYI] NÉPJÓLÉTI ÉS MUNKAÜGYI MINISZTER 1925.ÉVI 2 560. ELN. B. SZÁMÚ RENDELETE, A M. KIR. ÁLLAMVASUTAK BETEGSÉGI BIZTOSÍTÓ INTÉZETÉNEK ALAPSZABÁLYÁRÓL

A vasúti és hajózási vállalatok, úgyszintén a m[agyar] kir[ályi] posta, távíró és távbeszélő alkalmazottainak betegségi és baleseti biztosításáról szóló 9.210/1923. M. E. számú rendelet¹ 19. §-ának második bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján a m. kir. államvasutak betegségi biztosító intézetének első alapszabályát a kereskedelemügyi m. kir. miniszterrel egyetértve az alábbiakban állapítom meg:

A M. KIR. ÁLLAMVASUTAK BETEGSÉGI BIZTOSÍTÓ INTÉZETÉNEK ALAPSZABÁLYA

I. AZ INTÉZET FELADATA, SZÉKHELYE, PECSÉTJE, ÜGYKEZELÉSI NYELVE ÉS JOGI ÁLLÁSA

1. § A m[agyar] kir[ályi] államvasutak betegségi biztosító intézetének feladata tagjainak és ezek igényjogosult családtagjainak az 1907. évi XIX. tc.² és az ezt módosító és kiegészítő

¹ Lásd: *Magyarországi Rendeletek Tára*, 1923. Budapest, 1923. 360.

² Az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset esetére való biztosításáról szóló 1907. évi XIX. törvénycikk. Ahol a főszövegben hivatkozott törvényi vagy rendeleti hely rendelkezéseit külön nem ismertetjük, ott annak tartalma megegyezik a közölt rendeletben/alapszabályban/ügyrendben foglaltakkal.

törvényes rendelkezések, valamint a jelen alapszabály keretében történő betegségi ellátása.

Az intézet székhelye Budapest.

Pecsétje: köralakú bélyegzőben az intézet neve és székhelye, valamint az alakulás évét jelző 1924. szám.

Ügykezelési nyelve a magyar.

Az intézet jogi személy, amely saját nevében jogot szerezhets, kötelezettséget vállalhat, perelhet és perelhető.

II. A TAGSÁG

2. § Az intézet biztosításra kötelezett tagjai:

1. a m. kir. államvasutak tényleges szolgálatban álló alkalmazottai és munkásai, ideértve a járandóságok (fizetés, munkabér stb.) nélkül foglalkoztatott alkalmazottakat és munkásokat (gyakornokok, tanoncok stb.) is;

2. a m. kir. államvasutaktól nyugellátásban részesülő nem tényleges államvasúti alkalmazottak és munkások, valamint az államvasúti alkalmazottaknak és munkásoknak a m. kir. államvasutaktól nyugellátásban részesülő özvegyei és szülőtlen vagy a szülőtlenekkel egy tekintet alá eső árvái.

A tagság fennáll, tekintet nélkül a nemre, a korra, az állampolgárságra, a fizetés, a munkabér vagy a nyugellátás nagyságára, valamint az alkalmazás időtartamára.

Az intézetnek senki sem lehet többszörösen tagja. Ha a jelen § első bekezdésének 2. pontjában megjelöltek a m. kir. államvasutaknál tényleges szolgálatba lépnek a nélkül, hogy nyugellátásuk megszűnne, tagságukat továbbra is a jelen § első bekezdésének 2. pontja alapján kell fennállónak tekinteni.

Az intézetnek önkéntes vagy önként továbbfizetéssel biztosított tagjai nincsenek.

3. § A tagság a m. kir. államvasutaknál teljesített szolgálat (munka) megkezdésének időpontjában kezdődik, és addig tart, amíg a biztosított a m. kir. államvasutak szolgálatából (a munkából) ki nem lép.

A tényleges szolgálatból (a munkából) kilépéssel nem szűnik meg azoknak tagsága, akik egyidejűleg a 2. § első bekezdésének 2. pontja alapján biztosításra kötelezettekkel válnak. A 2. § első bekezdésének 2. pontjában megjelölt családtagok tagságának kezdetére a nyugellátási igény kezdete irányadó.

A 2. § első bekezdésének 2. pontjában megjelöltek tagsága a nyugellátási igény megszűnésével szűnik meg.

Megszűnik a tagság a tag halálával is.

4. § A tényleges szolgálatban álló és évi fizetéssel kinevezett tagok tagsága szünetel az alatt az idő alatt, amíg illetmény nélkül szabadságon vannak. Egyébként a szolgálati (munka-) viszony megszakítása nélküli időleges szünetek a tagság fennállását nem érintik.

A 2. § első bekezdésének 2. pontjában megjelöltek tagsága – a 2. § utolsóelőtti bekezdésében megjelölt eset kivételével – szünetel az alatt az idő alatt, amíg oly kereseti foglalkozást folytatnak, amelynek alapján betegségi biztosításra kötelezettek; ezek tagsága szünetel akkor is, ha állandó lakóhelyük külföldön van, és belföldön lakó igényjogosult családtagjuk nincsen.

A 2. § első bekezdésének 2. pontjában megjelöltek a tagságuk szünetelését előidéző körülmény keletkezését tizenöt nap alatt az intézetnek bejelenteni kötelesek. A bejelentés elmulasztása vagy késedelmes teljesítése nem ad igényt az intézet által nyújtott segélyekre, s a késedelmes bejelentést megelőző időre fizetett biztosítási járulékok visszatérítésének sincs helye.

A 2. § első bekezdésének 2. pontjában megjelöltek a tagságuk szünetelésére okot adó körülménynek megszűnését az intézetnek ugyancsak tizenöt nap alatt bejelenteni kötelesek. Az intézet a bejelentés elmulasztása vagy késedelmes teljesítése esetében is a tagság szünetelésére okot adó körülménynek megszűnésétől számítva igényelheti a betegségi biztosítási járulékok megfizetését, a tagnak segélyezési igénye azonban csak a késedelmes bejelentést követő harmadik hónap elteltével kezdődik.

5. § A m. kir. államvasutak betegségi biztosítóintézete tagjainak betegségi kötelező biztosítását kizárólagosan látja el, s tagjai – a tagság szünetelésének esetét kivéve – a betegségi kötelező biztosítás más szervének, ideértve az 1921. évi XLVI. törvénycikkkel létesített Országos Tisztviselői Betegsegélyző Alapot is, tagjai nem lehetnek.

[...]³

VI. AZ INTÉZET SZERVEZETE

39. § Az intézet ügyeit önkormányzati alapon intézi.

Azok az ügyek, amelyek az önkormányzati szervek hatáskörén kívül esnek, az ügyvitel körében nyerne elintézt.

1. Az intézet önkormányzati szervei

40. § Az intézet önkormányzati szervei

- a) a közgyűlés,
- b) a választmány,
- c) a felügyelő bizottság.

Az önkormányzati szervezetben a tagoknak és a m. kir. államvasutaknak, mint munkaadónak képviselői egyenlő számban vesznek részt.

a) A közgyűlés

41. § Az intézet közgyűlése a tagok által választott nyolcvan, és a m. kir. államvasutak igazgatósága által kinevezett ugyanennyi közgyűlési tagból áll. A tagok a közgyűlési tagokon felül nyolcvan közgyűlési póttagot is választanak.

³ A következő III., IV. és V. fejezetben a biztosítással járó befizetéseket, a biztosítottak osztályozását és a befizetésekért járó különböző szolgáltatásokat ismertették, ezért ezen témánkhoz szorosan nem kapcsolódó részek közlésétől eltekintettünk.

42. § A közgyűlési tagok és a közgyűlési póttagok választása, illetőleg a közgyűlési tagok kinevezése öt évről öt évre történik, és megbízatásuk mindaddig fennáll, amíg az új választás, illetőleg az új kinevezés alapján az új közgyűlés össze nem ül.

43. § Közgyűlési tag és póttag csak magyarul tudó, önjogú magyar állampolgár lehet.

Nem lehet közgyűlési tag (póttag):

1. aki gondnokság vagy csődeljárás alatt áll;
2. akit büntett vagy nyereségvágyból elkövetett, vagy az állam és társadalom hatályosabb védelméről szóló törvénybe ütköző vétség miatt jogerősen elítéltek;
3. akit jogerősen hivatalvesztésre, vagy politikai jogai gyakorlásának felfüggesztésére ítélték, az ítélet hatályának tartama alatt.

Az intézet elnöke tisztségéből haladéktalanul kizárja azt, akire az előbbi bekezdésben megjelölt kizáró ok merül fel.

Ha valamely közgyűlési tag (póttag) ellen büntett, vagy a második bekezdés 2. pontjában megjelölt vétség miatt büntető vagy fegyelmi eljárást indítottak, az elnök a tag működését a büntető, illetőleg a fegyelmi eljárás befejezéséig felfüggeszti.

44. § A közgyűlési rendes tagok és a közgyűlési póttagok választásánál választói joga (aktív választói jog) van mindazoknak, akik a választás napján az intézetnek tagjai. Azok, akiknek tagsága szünetel, valamint a nyugellátásban részesülő, szülőtlén, vagy a szülőtlennel egy tekintet alá eső árvák nem választanak.

Közgyűlési taggá vagy póttaggá az választható (passzív választói jog), aki az előbbi bekezdés értelmében választó, és a 43. §-ban megjelölt feltételeknek is megfelel.

45. § A választók hat választói csoportot alkotnak.

Az első választói csoportba tartoznak a tényleges szolgálatban álló A) táblázatbeli alkalmazottak.

A második választói csoportba tartoznak a tényleges szolgálatban álló B) táblázatbeli alkalmazottak.

A harmadik választói csoportba tartoznak a tényleges szolgálatban álló C) táblázatbeli alkalmazottak.

A negyedik választói csoportba tartoznak a tényleges szolgálatban álló, nem évi fizetéses alkalmazottak, és a munkások.

Az ötödik választói csoportba tartoznak az A) táblázatbeli nyugdíjasok, és a nyugdíjas özvegyek.

A hatodik választói csoportba tartoznak a B) és C) táblázatbeli nyugdíjasok, és a nyugbérések, úgyszintén a nyugdíjas és az özvegyi segélyben részesülő özvegyek.⁴

Az első választói csoport tíz, a második és a harmadik választói csoport tizenöt-tizenöt, a negyedik választói csoport harminc, az ötödik és a hatodik választói csoport öt-öt közgyűlési tagot választ. Mindegyik csoport az általa választott közgyűlési tagok számával egyenlő számú póttagot is választ.

46. § A választás lebonyolítására a választás előtt legalább hat héttel választási bizottságot kell alakítani azoknak az intézeti tagoknak sorából, akik az intézetnél önkormányzati tisztséget nem viselnek, de passzív választói joguk (44. § második bekezdése) van.

⁴ A fent említett táblázatok a kihagyott három fejezetben találhatóak és a különböző méretű és természetű járulékokat fizetőket foglalták külön-külön csoportokba.

A választási bizottság elnökét, valamint két tagját és póttagját a m. kir. államvasutak igazgatósága jelöli ki, két tagját és két póttagját pedig a választmánynak választott tagjai választják. A bizottság jegyzője az intézet ügyviteli személyzetének egyik kirendelt tagja.

A bizottság határozatainak érvényességéhez az elnöknek s a bizottság legalább négy tagjának (póttagjának) jelenléte szükséges. A bizottság szótöbbséggel határoz. Szavazategyenlőség esetében az elnök dönt.

47. § A választást a választási bizottság legalább harminc nappal a választási nap előtt írja ki.

A választás kiírásáról szóló és a m. kir. államvasutak hivatalos lapjában, valamint a m. kir. államvasutak szolgálati helyein alkalmas módon közléteendő hirdetménynek különösen a következő adatokat kell tartalmaznia:

1. a választás napját
2. a választási eredmény megállapításának napját;
3. a választási bizottság működésének színhelyét, és
4. az egy-egy választói csoport által választandó közgyűlési tagok és póttagok számát.

48. § A választás minden választási csoport számára más színben készíthető, vagy külön jellel megjelölendő, és az intézet pecsétjével ellátandó boríték alkalmazásával történik.

A választás foganatosítása céljából a m. kir. államvasutak szolgálati helyeit kellő időben megfelelő színű (jelű) és számú borítékkal kell ellátni.

A nem tényleges szolgálatban álló intézeti tagoknak szánt borítékokat a járandóságokat számfejtő hivatalok részére kell megküldeni.

A borítékokat a szavazás céljából megjelent intézeti tagoknak ki kell szolgáltatni, még pedig minden tagnak egy-egy oly színű (jelű) borítékot, amely választói csoportjának megfelel. A szavazólapokról maguk a szavazók gondoskodnak.

49. § A választó csak a saját választói csoportjába tartozó tagokra szavazhat. A szavazólapra annyi választható tag nevét kell írni, ahány közgyűlési tagot és póttagot összesen az illető választói csoport választ. A családi és az utónév mellett fel kell tüntetni az illetőnek állását (szolgálati minőségét) és szolgálat beosztási helyét.

50. § A m. kir. államvasutak tényleges szolgálatban álló alkalmazottai és munkásai a megfelelő színű (jelű) intézeti borítékba zárt szavazólapjukat a választás napján szolgálati főnöküknél nyújtják be.

Olyan szolgálati helyeken, amelyeken több, mint húsz alkalmazott (munkás) teljesít szolgálatot, a szolgálati főnök a szavazólapok átvételére az alkalmazottakkal (munkásokkal) egyetértésben három tagból álló szavazatszedő bizottságot rendel ki, és ezt a választás előtt egy héttel megfelelően közhírré teszi. Ha a hivatal, műhely stb. különböző épületekben van elhelyezve, minden egyes ilyen épület számára külön szavazatszedő bizottságot kell felállítani.

A nem tényleges szolgálatban álló tagok számára a szükséges számú szavazatszedő bizottságot annál a hivatalnál kell felállítani, amely, járandóságait számfejti. A bizottságnak elnöke a számfejtő hivatalnak egyik tényleges szolgálatban álló tisztviselője, tagja pedig két oly intézeti tag, aki az illető hivatalnál kapja nyugellátását.

A választók a szolgálati főnök, illetőleg a szavazatszedő bizottság előtt személyazonosságukat és választói jogosultságukat okmányilag kötelesek igazolni.

A szolgálati főnöknek, illetőleg a szavazatszedő bizottságnak feladata a választói jogosultság megvizsgálása. Ha a választói jogosultság ellen aggályai vannak, a megfelelő borítékot észrevételeinek közlése mellett külön kell beküldenie a választási bizottsághoz, amely a választói jogosultság tekintetében végérvényesen határoz.

51. § A m. kir. államvasutak szolgálati helyei és számfejtő hivatalai a választás idejét és helyét a választás napja előtt legalább egy héttel alkalmas módon közhírré teszik.

A választásról választási jegyzőkönyvet kell felvenni, amelyben különösen meg kell említeni az egyes választási csoportokban leadott szavazatok számát.

A benyújtott borítékokat a szolgálati főnökök, illetőleg a szavazatszedő bizottságok a szavazás lezárása után a választási jegyzőkönyvvel együtt a kellő gondosság kifejtése mellett a választási bizottsághoz felterjeszteni kötelesek. A fel nem használt borítékokat külön kötés alatt egyidejűleg szintén ennek a bizottságnak kell beküldeni.

52. § A választási bizottság a választást követő hetedik napon ejti meg a szavazatok összeszámlálását.

Csak azok a szavazólapok érvényesek, amelyek az intézet által kiadott borítékokban érkeztek be.

Azoknak nevét, akik nem tartoznak a választótagoknak csoportjába, vagy akik nem választhatók, a választási bizottság szavazólapról hivatalból törli. Ha valamely szavazólap az illető csoportban megválasztandók számánál több nevet tartalmaz, a fölös számú utolsó neveket szintén törölni kell.

Megválasztott közgyűlési tagok azok, akik az egy-egy választói csoport által választandó tagolt számának erejéig a legtöbb szavazatot nyerték, póttagok pedig azok, akikre a póttagokra megállapított létszám erejéig a tagsági helyekre bejutottak után a legtöbb szavazat esett. Ha többen egyenlő számú szavazatot nyertek, és nincs annyi hely, hogy valamennyien besoroztassanak a közgyűlési tagok, illetőleg póttagok közé, abban, hogy közülük ki legyen közgyűlési tag, illetőleg póttag, a választási bizottság elnöke által teljesített sorshúzás dönt.

53. § A választási bizottság a szavazás eredményéről jegyzőkönyvet vesz fel, amelyet a bizottság elnöke és jegyzője ír alá. A választási jegyzőkönyv a választói csoportok keretén belül leadott szavazatok számát, és a szavazás eredményeképpen megválasztott közgyűlési tagok és póttagok nevét feltünteti.

54. § A választási bizottság a választás eredményét a m. kir. államvasutak hivatalos lapjában közzéteszi, és a megválasztott közgyűlési tagokat és póttagokat megválasztásukról értesíti.

A választást a választási eredmény közzétételétől számított tizenöt nap alatt legalább ötven választói jogosultsággal bíró intézeti tag a népjóléti és munkaügyi miniszternél írásban előterjesztett panasszal támadhatja meg.

A népjóléti és munkaügyi miniszter, ha a panaszt, mint meg nem engedettet vagy alap nélkülít, vissza nem utasítja, a választási eredményt a választásnál előfordult szabálytalanságok figyelembevételével újra megállapítja, vagy új választást rendel el, amelyet négy héten belül kell kiírni, és amelyet a miniszter határozatában foglalt megállapítások figyelembevételével kell foganatosítani.

55. § A m. kir. államvasutak igazgatósága a közgyűlési tagokat a választás eredményének

közzététele után nyomban kinevezi (41. §). Nem nevezheti ki az igazgatóság közgyűlési taggá azt, akit a tagok választottak közgyűlési taggá vagy póttaggá.

56. § Ha a választott közgyűlési tagnak tisztsége halál, választhatóságának a választás után megállapított hiánya, a választhatóság utóbb bekövetkezett megszűnése, intézeti tagságának megszűnése, vagy lemondás következtében megszűnik, az intézet elnöke az illető választói csoportba tartozó következő közgyűlési póttagot behívja.

Ha a megválasztott közgyűlési tag intézeti tagsága megszűnt ugyan, de mielőtt helyét póttag behívásával betöltötték volna, újra az intézet tagjainak sorába lép, tisztsége felújul.

A közgyűlési kinevezett tagok megüresedett helyeit újabb kinevezés útján kell betölteni. A pótlólag kinevezett közgyűlési tagok tisztsége az általános új kinevezésig hatályos.

57. § Ha az intézet közgyűlésében az intézeti tagok által választott közgyűlési tagok száma az időközben bekövetkező üresedések folytán annyira megfogyatkozik, hogy az egyes csoportokon belül a póttagok helyettesítésével sem érhető el az alapszabályszerű létszám, kiegészítő választást kell tartani. A kiegészítő választáson megválasztott közgyűlési tagok tisztsége az általános választásig hatályos.

58. § A választási bizottság a megválasztott közgyűlési tagok és póttagok névsorát az intézet elnökével is közli. A kinevezett közgyűlési tagok névsorát a m. kir. államvasutak igazgatósága bocsátja az intézet elnökének rendelkezésére.

Az intézet a választott és a kinevezett közgyűlési tagokat és a póttagokat a minőségüket tanúsító igazolvánnyal látja el.

59. § Az intézet közgyűlésén csak az igazolt közgyűlési tagok, illetőleg azok az igazolt póttagok vehetnek részt, akik a közgyűlési tagok megüresült helyeire behívattak.

60. § A közgyűlés hatáskörébe tartozik:

- a) az alapszabály módosítása;
- b) a betegsegélyezési rendtartás (124. §) megalkotása és módosítása;
- c) a tartalékalap gyarapítása és felhasználása;
- d) kórházak és üdülőhelyek létesítése, és általában a tagok egészségügyi ellátását és az intézet működését illető mindazoknak a kérdéseknek rendezése, amelyek kétszázmillió koronát meghaladó tőkebefektetésekre, ingatlanok vételére és eladására, úgyszintén az intézet nagyobb megterhelésével járó kötelezettségek elvállalására vonatkoznak;
- e) a választmány és a felügyelő bizottság választás alá eső tagjainak megválasztása;
- f) a zárószámadások megvizsgálása., ezzel kapcsolatban a felmentvény megadása vagy megtagadása, és az évi feleslegek felhasználása.

A közgyűlés hatáskörébe tartozó ügyekben – az előbbi bekezdés e) és f) pontjában megjelölt ügyeket kivéve – felmerülő sürgős szükség esetében a választmány határoz, és határozatáról a közgyűlésnek jelentést tesz.

61. § A rendes közgyűlést a számadási év első felében kell tartani.

Az intézet elnöke rendkívüli közgyűlést is hívhat össze. Az intézet választmánya ugyan csak elhatározhatja rendkívüli közgyűlés összehívását. A népjóléti és munkaügyi miniszter rendeletére, vagy a m. kir. államvasutak igazgatóságának utasítására, vagy a felügyelő bizottságnak vagy a közgyűlési tagok egyharmad részének megokolt írásbeli kívánságára az intézet elnöke harminc napon belül rendkívüli közgyűlést hív össze.

Az intézet közgyűlését az intézet székhelyén tartja.

A rendes közgyűlés napját a m. kir. államvasutak hivatalos lapjában, a közgyűlés napját legalább harminc nappal megelőzőleg, oly felhívással kell közzétenni, hogy csak az az indítvány vétetik be a tárgysorozatba, amely legalábbis húsz nappal a közgyűlés napja előtt érkezik be.

Indítványozási joga minden közgyűlési tagnak van.

A közgyűlési meghívást, a közgyűlés idejének, helyének és tárgysorozatának közlésével, rendes közgyűlés esetében legalább tizenöt nappal, rendkívüli közgyűlés esetében pedig legalább nyolc nappal előbb a m. kir. államvasutak hivatalos lapjában közzé kell tenni. A közgyűlés napját a választmány tűzi ki, még pedig lehetőleg vasárnapra vagy ünnepnapra.

62. § A rendes közgyűlés tárgysorozatába a 60. § első bekezdése f) pontjában foglalt tárgyat mindenkor, az e) pontban megjelölt tárgyat pedig az illető évben fel kell venni. Ezenkívül a rendes, valamint a rendkívüli közgyűlés tárgysorozatába fel kell venni a közgyűlés hatáskörébe tartozó azt a tárgyat, amelynek felvételét a népjóléti és munkaügyi miniszter, vagy a m. kir. államvasutak igazgatósága elrendeli, vagy az intézetnek valamely megelőző közgyűlése, választmánya vagy felügyelőbizottsága elhatározta, vagy amelyet az intézet elnöke felveendőnek tart, valamint fel kell venni a 61. § szerint kellő időben előterjesztett indítványokat.

A rendes közgyűlésre szóló meghívóhoz a tárgysorozaton kívül az intézet előző évi zárószámadását, mérlegeit és kimutatásait, a felügyelőbizottságnak a felmentvény megadása vagy megtagadása iránt és az intézet ügyvitele tárgyában tett véleményes jelentését csatolni kell.

63. § Az intézet közgyűlése nyilvános, és ott a közgyűlési tagoktól elkülönített helyen az intézet minden tagja megjelenhet.

Ha a hallgatóság a tárgyalás menetét zavarja, az elnök a hallgatóság részére fenntartott helyet kiürítheti.

64. § A közgyűlést az intézet elnöke vagy helyettese vezeti. Az elnök őrökdi, hogy a közgyűlési ügyrend betartassék, valamint az idevonatkozó egyéb szabályoknak megfelelően a tanácskozássok rendje és méltósága, úgyszintén a szólásszabadság kellően megóvassék.

65. § A közgyűlés a tárgyakat a tárgysorozatban jelzett sorrendben tárgyalja. A tárgysorozatba fel nem vett tárgy nem tárgyalható.

66. § A tárgysorozatba felvett tárgyalat a választmány javaslata értelmében az ügyvezető, vagy az ügyviteli személyzetnek általa kijelölt más tagja terjeszti elő.

67. § A tárgyalásban és szavazásban csak a jelenlevők vehetnek részt; írásban vagy meghatalmazott útján szavazni nem lehet.

Személyes kérdésben az elnök csakis személyes megtámadtatás címén adja meg a szót.

Ügyrendi kérdést a felszólaló és az ellenvéleményező meghallgatása után a közgyűlés szavazással dönt el.

Nagyobb terjedelmű és fontosságú ügyek előbb általánosságban, azután részletekben (szakaszonként) tárgyalhatók.

Valamely tárgynak előbb általánosságban és utóbb részletekben tárgyalását kívánó indítványt ügyrendi kérdésnek kell tekinteni.

68. § Minden közgyűlési tag mind az általános, mind a részletes vita során egyszer szólhat a tárgyhöz; többször felszólalni csak a közgyűlés engedélyével lehet. Az indítványozót

zárószó illeti, és az ügyek előadói (az ügyvezető vagy helyettese, az intézeti főorvos vagy helyettese) felvilágosításul bármikor felszólalhatnak. A közgyűlésen a felszólalás joga csak azt illeti meg, aki az e célra kirendelt jegyzőnél nevének bemondásával előzetesen felszólalásra jelentkezett. A felszólalókat a jelentkezés sorrendjében a jegyző hívja fel.

Az intézet elnöke és helyettesei véleményüket bármikor nyilváníthatják.

Azokat, akik a tanácskozás rendjét zavarják, az elnök megintheti; kétszeri megintés után a szót tőlük elvonhatja, háromszori megintés után pedig az illető közgyűlési tagot az elnök előterjesztésére a közgyűlés vita nélkül, nyílt szavazással, egyszerű szótöbbséggel a közgyűlésből kizárhatja.

Legalább negyven közgyűlési tag írásban indítványozhatja, hogy a folyamatban levő felszólalás befejezése után a vita nyílt szavazással és egyszerű szótöbbséggel bezárassék. Az elnök az e tárgyban hozzá benyújtott indítványt haladéktalanul előterjeszti.

A tárgyalás alatt álló ügyhöz tartozó indítványokat a vita során szóval is lehet tenni, s ezeket az alapul fekvő ügygel együtt kell eldönteni. Ha felszólaló már nincs, a vitát be kell zárni; a vita bezárása után felszólalni nem lehet, az indítványozót azonban a vita bezárása után és a kérdés feltevése előtt megilleti a zárószó.

69. § Ha felszólaló már nincs, és a záróbeszédeket is elmondották, az elnök szavazásra teszi fel a kérdést olyan alakban, hogy arra igennel vagy nemmel lehessen szavazni.

Először a netáni indítványokat, azután a választmány előterjesztését, végül a többi indítványokat kell szavazásra bocsátani.

A kérdés feltevéséhez, mint ügyrendi kérdéshez lehet felszólalni.

70. § A közgyűlés érvényes határozatot csak a közgyűlési tagok legalább felének jelenlétében hozhat. Ha valamely szabályszerűen összehívott közgyűlésen a tagok nem jelentek meg határozóképes számban, az elnök a közgyűlést attól a naptól számított legalább nyolc napra, és legfeljebb tizenöt napra változatlan napirenddel elhalasztja. Az új határnapot a 61. § szerint, még pedig legalább öt nappal előbb közzé kell tenni. Az új határnapra halasztott közgyűlés a megjelentek számára tekintet nélkül határozatképes.

71. § A szavazás rendszerint nyílt, és felállással, vagy az igazolvány (58. §) felnyújtásával történik; ha a többség nem szembeötlő, valamint kívánatra az ellenpróbát mindig el kell rendelni. A szavazatokat a jegyzőkönyvvezető olvassa össze. Kétes esetben az elnök név szerinti szavazást rendelhet el. Harminc jelenlevő tagnak a kérdés feltevése után, de a szavazás megkezdése előtt írásban bejelentett kívánságára a név szerinti szavazást mindig el kell rendelni. Hatvan jelenlevő tagnak írásban bejelentett kívánságára el kell rendelni a titkos szavazást. A közgyűlés által teljesítendő választásokat mindenkor titkos szavazással kell megtartani.

Névszerinti és titkos szavazás esetében az ezzel megbízott jegyző a közgyűlési tagok névsorát betűrend szerinti sorrendben olvassa, s a felhívott nevének felhívásakor adja le szavazatát. Aki nevének felolvasásakor a szavazást nem gyakorolta, az elmaradtak névsorának olvasásakor még szavazhat.

Titkos szavazáskor a szavazólapokat szavazatszedő bizottságok gyűjtik urnába és számlálják össze.

A szavazatszedő-bizottságokat kellő számban az elnök előterjesztése alapján a közgyű-

lés a jelenlevő közgyűlési tagok közül választja. Az elnök ily irányú előterjesztései felett a közgyűlés vita mellőzésével határoz.

A szavazatszedő bizottság áll elnökből, aki akár választott, akár kinevezett közgyűlési tag lehet és egy-egy választott és kinevezett közgyűlési tagból.

Szavazásnál a közgyűlési tagigazolványt (58. §) mindig fel kell mutatni.

A szavazatszedő bizottságok mindenekelőtt megállapítják a beadott szavazatok számát. Ha a beadott szavazatok száma több, mint a szavazott közgyűlési tagoké, a szavazatokat felbontás nélkül meg kell semmisíteni, és új szavazást kell elrendelni.

Ha a beadott szavazatok száma annyi, mint ahányan szavaztak, a szavazatokat a szavazatszedő bizottság elnöke felbontja: és nyilvánosan felolvassa. A felolvasott szavazatokat a jegyzőkönyvvezető jegyzi. A szavazás eredményét az elnök állapítja meg és hirdeti ki. Az eredményt a közgyűlésen kell kihirdetni. A szavazólapokat a közgyűlési jegyzőkönyv mellékleteként meg kell őrizni.

72. § A választmánynak és a felügyelőbizottságnak választás alá eső tagjait és póttagjait a közgyűlésnek választott tagjai választási csoportonként (45. §) külön-külön saját kebelük-ből öt évre választják.

A közgyűlés választott tagja a választmány és a felügyelő bizottság választott tagjává, illetőleg póttagjává ismételten megválasztható.

73. § A választás foganatosítására a közgyűlés az elnök előterjesztése alapján a közgyűlés jelenlevő választott tagjai közül kellő számú szavazatszedő bizottságot választ. Az elnök ily irányú előterjesztése felett a közgyűlés vita mellőzésével határoz.

A szavazatszedő bizottságok működésének tartamára az elnök a közgyűlést felfüggeszti.

74. § A választás foganatosítására választott szavazatszedő bizottság elnökből és két tagból áll; jegyzőt az ügyviteli személyzet köréből az intézet elnöke rendel ki.

A szavazatszedő bizottságok eljárását elnökeik vezetik.

A szavazatszedő bizottságok tagjai utoljára szavaznak.

75. § A választás külön a választmányi tagokra és póttagokra, és külön a felügyelőbizottsági tagokra és póttagokra, fehér színű szavazólapokkal történik. A titkos szavazást a közgyűlés választott tagjai választói csoportonként (45. §) külön-külön szavazóbizottságok előtt teljesítik. A szavazólapokra annyi név írandó, ahány választmányi tagot és póttagot, illetőleg ahány felügyelőbizottsági tagot és póttagot az illető választói csoportban választani kell. Minden szavazó csak a saját választói csoportjába tartozó választott tagra szavazhat. A családi- és utónév mellett fel kell tüntetni az illetőnek állását (szolgálati minőségét), és szolgálati beosztási helyét. Az alaki kellékek hiánya a szavazatot érvénytelenné teszi. Azoknak nevét, akik nem tartoznak a választott közgyűlési tagoknak ama csoportjába, amelyhez a szavazó is tartozik, a szavazólapról törölni kell. Ha valamely szavazólap a megválasztandók számánál több nevet tartalmaz, a fölös számú utolsó neveket szintén törölni kell.

76. § A szavazatszedő bizottságok a szavazó közgyűlési tagokról jegyzéket vezetnek, a szavazás befejezése után a szavazatokat összeszámálják, a szavazás eredményét a jegyzékbe bevezetik, és a jegyzéket aláírásukkal hitelesítik.

A szavazás eredményének megállapításánál az 52. § utolsó bekezdése megfelelő alkalmazást nyer.

A szavazatszedő bizottság elnöke a megállapított eredményt a jegyzőkönyv, a jegyzékek

és a szavazólapok átadásával a közgyűlés elnökének bejelenti. A jegyzőkönyvet, a jegyzékeket és a szavazólapokat, az utóbbiakat összekötve és lepecsételve, a közgyűlési jegyzőkönyvhöz kell csatolni és irattárilag megőrizni.

77. § A választási szavazás eredményét az intézet elnöke az újra megnyitott közgyűlésen kihirdeti. Ha hibák találtattak, azt az eredmény kihirdetése előtt jelenti be. A közgyűlés e jelentés alapján a szavazás érvényességéről határoz. Ha több szavazólap adatott be, mint ahány szavazó volt, az eredményt csak akkor kell megsemmisíteni, és csak akkor kell elrendelni új választást, ha ennek a körülménynek a választás eredményére befolyása volt. Ilyen esetben a szavazás eredményét az elnök a közgyűlés határozatához képest állapítja meg és hirdeti ki.

78. § Senki sem lehet jelen, és nem vehet részt oly tárgyról való tanácskozásban, és annak szavazással való eldöntésében, aki abban a tárgyban érdekelt.

79. § A szavazásnál egyszerű szótöbbség határoz. Az elnök csak nyílt szavazáskor, és csak szavazategyenlőség esetében szavaz. Titkos szavazáskor szavazategyenlőség esetében a javaslat el nem fogadottnak tekintendő, személyi kérdésekben pedig sorshúzás dönt. A sorsolást az elnök teljesíti.

80. § A szavazás eredményét, valamint a vita nélkül elfogadott javaslatot az elnök mint határozatot kihirdeti.

81. § A közgyűlés lefolyásáról jegyzőkönyvet kell felvenni.

A jegyzőkönyv vezetésére, valamint a közgyűlésen felszólalók jelentkezésének elfogadására az intézetnek ügyviteli személyzetéből kellő számú jegyzőt kell kirendelni. A jegyzőkönyvet az elnök és a jegyző, valamint az ülés elején az elnök javaslatára a jelenlevő és budapesti szolgálati beosztással bíró közgyűlési tagok közül kijelölt két közgyűlési tag, mint hitelesítő írja alá. A hitelesítőket a választmány vagy a felügyelő bizottság tagjai közül kijelölni nem lehet. A hitelesítés hitelesítő ülésben történik, és ha a jegyzőkönyvet a két hitelesítő aláírja, az hitelesítettnek tekintendő.

A jegyzőkönyvbe fel kell venni a közgyűlés idejét, helyét, a közgyűlési tagok névsorát, az elnöklésben esetleg történt változásokat, a bejelentéseket, az indítványokat, a határozatokat, s végül az esetleges szavazati arányt. A jegyzőkönyv hitelesítése után a határozatokat, illetőleg azok kivonatát a m. kir. államvasutak hivatalos lapjában közzé kell tenni.

82. § A közgyűlés határozatai ellen minden egyes közgyűlési tagnak joga van különvéleményét bejelenteni és annak jegyzőkönyvbe felvételét kívánni.

A különvéleményt a sérelmesnek vélt határozat kimondása után, e jog különbeni elvesztésének terhe alatt, azonnal be kell jelenteni, és e bejelentést a jegyzőkönyvben minden esetben fel kell említeni.

Joga van továbbá a különvéleményt bejelentő tagnak különvéleményét megokolva három nap alatt írásban beterjeszteni, amely esetben azt egész terjedelmében a jegyzőkönyvhöz kell fűzni. Ha a különvéleményt bejelentő ezt a határidőt elmulasztja, különvéleményének a jegyzőkönyvhöz fűzését később már nem kívánhatja.

A közgyűlés határozataért felelősség nem terheli azt a közgyűlési tagot, aki név szerinti szavazáskor az intézkedés ellen szavazott, sem azt, aki a jelenlétében nem név szerinti szavazással hozott határozat ellen különvéleményt jelentett be.

83. § A közgyűlési tag állása tiszteletbeli, és mint ilyen külön díjazással nem jár. Vidéki

közgyűlési tagoknak az intézet terhére felszámítható költségét a választmány szabályozza: ezek a költségek azonban legfeljebb az államvasúti alkalmazottaknak illetményeinek mértékében állapíthatók meg.

b) A választmány

84. § A választmány húsz tagból áll. A közgyűlés tagjai saját kebelükből összesen tíz választmányi tagot választanak, még pedig az első választói csoportbeliek egy, a második és a harmadik csoportbeliek két-két, a negyedik csoportbeliek három, s végül az ötödik és hatodik csoportbeliek egy-egy választmányi tagot. A választmány tíz tagját a közgyűlés kinevezett rendes tagjai sorából a m. kir. államvasutak igazgatósága nevezi ki. A közgyűlés választott tagjai választói csoportonként a választmányi tagokkal egyenlő számú választmányi póttagot is választanak.

A választmány tagjait és póttagjait lehetőleg a budapesti szolgálati beosztással bíró közgyűlési tagok sorából kell választani, illetőleg kinevezni.

A választmány tagjainak és póttagjainak megbízása, a közgyűlési tagolt megbízási idejével összhangban, öt évre terjed. A választmány megbízása azon a napon jár le, amelyen az új választmány szabályszerűen megalakul.

A választmány megválasztott tagjának időközben megüresedő helyét az illető választói csoport által választott és a szavazás eredményéhez igazodó sorrend szerint következő választmányi póttag behívásával kell betölteni. A választmány kinevezett tagjának időközben megüresedő helyét a közgyűlés kinevezett tagjainak sorából a m. kir. államvasutak igazgatósága tölti be.

Ha a választmány választott tagjainak száma az időközben bekövetkező üresedések folytán annyira megfogyatkozik, hogy az egyes csoportokon belül a választmányi póttagok behívásával sem érhető el az alapszabályszerű szám, kiegészítő választásnak van helye.

A pótlólag kinevezett, illetőleg választott választmányi tag tisztsége az általános új kinevezésig, illetőleg választásig hatályos.

85. § A választmányi tagnak ez a tisztsége időközben is megszűnik, ha az illető közgyűlési tagsági minőségét elveszti.

Ha a választmány valamely tagjára oly körülmény áll be, amely választmányi tagságát megszünteti, az intézet elnöke őt e tisztségéből haladéktalanul kizárja. A 49. § utolsó bekezdése megfelelő alkalmazást nyer.

86. § A választmány ülésein a felügyelő bizottság tagjai, az ügyvezető vagy az ügyviteli személyzetnek általa előadónak kijelölt más tagja, az intézeti főorvos és helyettese, valamint az esetleg felkért szakértők szintén részt vehetnek, azonban csak tanácskozási joguk van, szavazati joguk nincs.

87. § A választmányi tag köteles az üléseken pontosan megjelenni, vagy elmaradását kiementeni. Az a választmányi tag, aki két ülésen elfogadható ok nélkül nem jelent meg, a választmány által a tiszttel járó köteleességek pontosabb teljesítésére felhívandó; három választmányi ülésről való igazolatlan elmaradás után pedig az illetőnek választmányi tagságát a választmány megszüntetnek mondja ki, és helyébe a soros póttag lép.

88. § A választmány hatásköre mindazokra az ügyekre kiterjed, amelyeket az alapszabály a közgyűlésnek, a felügyelőbizottságnak vagy az intézet más közegének nem tart fenn.

A választmány feladata különösen:

1. a tagság kérdésében felmerült vita esetében határozás;
2. a munkateljesítménytől vagy más körülménytől függően változó kereset átlagának megállapítása (7. § negyedik bekezdés);
3. a betegségi biztosítási járulékok és pótlárulékok kirovása és visszatérítése tárgyában tett előterjesztés felől határozás (9. és 10. §-ok);
4. azoknak a gyógyszerkönyvben fel nem sorolt gyógyszereknek, és azoknak a gyógyvizeknek megállapítása, amelyek az intézet terhére beszerezhetők (15. § második és ötödik bekezdése);
5. a sürgős szükség esetében beszerezett gyógyászati segédeszközök ára fejében megtérítendő költség mértékének megállapítása (15. § hatodik bekezdése);
6. az ellátással kapcsolatos gyógyfürdősegélynek kivételes engedélyezése (16. §);
7. a nem intézeti fogász szakorvos igénybevételéből eredő költség megtérítése fejében fizetendő összegek megállapítása (17. § második bekezdése);
8. a terhességi, a gyermekágyi és a szoptatási segély kiszolgáltatásának anya- és csecsemővédelmi intézmény igénybevételéhez kötése, és a nem évi fizetéses tagolt feleségei részére járó anyasági segély egy részének szoptatási segély gyanánt való kiszolgáltatása tárgyában határozás (22. § utolsó előtti és utolsó bekezdése);
9. a fekvő szállítás költsége fejében megtéríthető legmagasabb összeg mértékének megállapítása (34. § utolsó bekezdése);
10. a betegségi biztosítási segélyek tárgyában tett előterjesztés felől határozás;
11. a gyógyintézetekkel és a gyógyfürdőkkel való, és általában a dologi szükségletek beszerzését célzó szerződések megkötése;
12. a közgyűlés hatáskörébe utalt ügyek előkészítése, azoknak tárgyában a közgyűlésnek javaslatlétel, és a közgyűlés határozatainak végrehajtása;
13. a választási bizottság választás alá eső tagjainak és póttagjainak megválasztása (46. § második bekezdése);
14. a közgyűlés hatáskörébe tartozó ügyekben felmerülő sürgős szükség esetében határozás (60. §);
15. a vidéki közgyűlési tagok által az intézet terhére felszámítható költség szabályozása (83. §);
16. a m. kir. államvasutak igazgatóságához javaslatlétel az ügyvezetőnek, úgyszintén az intézet egyéb ügyviteli személyzetének felelősségre vonása iránt (115. §);
17. a közgyűlés által az ügyviteli személyzet részére a zárószámadási felesleg terhére engedélyezett jutalék összegének egyénienkinti megállapítása (115. §);
18. az ügyvezető által utalványozható összeg meghatározása (117. §);
19. az iránti esetleges határozás, hogy az intézet járulékjövedelmének mely hányada fordíttassék az intézeti orvosok díjazására (120. §);
20. szerződéskötés az orvosokkal, a gyógyszerészekkel és a szülésznőkkel;
21. az intézet vagyonának megfelelő ellenőrzéséről és a pénzkészlet gyümölcsöztetéséről való gondoskodás;

22. az intézet ügyvitelének ellenőrzése, és az ügyviteli szabályzat megalkotása;
23. a rendkívüli segélyalap kamatainak felhasználásáról rendelkező szabályzatnak megalkotása (125. §).

89. § A m. kir. államvasutak igazgatósága a választmány kinevezett tagjainak névsorát a közgyűlés kinevezett tagjai névsorának közlésével (58. §) egyidejűleg bocsátja az intézet elnökének rendelkezésére.

90. § A választmány újjáalakítása esetében ennek tagjait az intézet elnöke a közgyűlésre kibocsátott meghívóban a közgyűlést követő napra alakuló ülésre hívja meg.

91. § A választmány elnöke az intézet elnöke vagy helyettese.

92. § A választmányi ülések a szükséghez képest, de legalább havonként egyszer Budapesten tartandók. A választmányt az elnök hívja össze, és az ülések határnapját is ő tűzi ki. Tíz választmányi tagnak, vagy a felügyelőbizottságnak írásbeli kívánságára a választmány rendkívüli ülésre nyolc napon belül összehívandó. A rendkívüli ülést az elnök az előbb említett eseteken kívül is a szükséghez képest bármikor összehívhatja.

A választmányi ülésekre a meghívás – az ülés idejének, helyének és tárgysorozatának közlésével – a választmány és a felügyelő bizottság tagjainak postai úton kézbesítendő. A meghívásokat az ülést megelőzőleg legalább nyolc nappal, a rendkívüli ülésekre pedig legalább három nappal kell postára tenni, vagy ugyanez alatt az idő alatt a szükséghez képest távirat vagy távbeszélő útján teljesíteni.

A tárgysorozatot az elnök és az ügyvezető együttesen állapítja meg. A tárgysorozatba mindenesetre felveendő a választmány hatáskörébe tartozó azok a tárgyak, amelyeknek felvételét a választmány elhatározza, vagy a választmány tagjainak legalább egynegyed része vagy a felügyelő bizottság kívánja, és ezenfelül azok is, amelyeknek felvételét a népjóléti és munkaügyi miniszter, vagy a m. kir. államvasutak igazgatósága elrendeli.

A választmány nem vehet érdemleges tárgyalás és határozat alá olyan tárgyat, amely a tárgysorozatba felvéve nem volt.

93. § A választmány érvényes határozatot csak az elnöknek vagy helyettesének és legalább tíz tagnak jelenlétében hozhat. Ha valamely szabályszerűen összehívott választmányi ülésen annyi tag nincs jelen, a következő nyolc napon belül változatlan napirenddel rendkívüli választmányi ülés tartandó, amely, tekintet nélkül a jelenlevők számára, jogérvényesen határozóképes.

Az új határnap legalább három nappal az újabb ülés előtt postára adott levéllel vagy feladott távirattal, esetleg távbeszélő útján közlendő a tagokkal.

94. § A választmány ülése nem nyilvános.

A választmány tagjai a tárgysorozaton levő tárgyakhoz egy-egy ízben hozzászólhatnak. A felszólalókat az elnök a jelentkezés sorrendjében hívja fel. A választmány egyes esetekben a másodszori felszólalást is megengedheti, ha valamely fontosabb tárgynál a felszólaló erre irányuló kérelmét kiegészítő indokok előterjesztésére alapítja. Az indítványozót a zárószó joga mindig megilleti; az ügyvezető vagy az ügyviteli személyzetnek általa előadóul kijelölt más tagja a tárgysorozat ama pontjainál, amelyekre az előadói tisztet teljesítik, felvilágosításul bármikor felszólalhatnak.

Az intézeti elnök és helyettesei véleményüket bármikor nyilváníthatják.

95. § A választmány tagjainak és az ügyvezetőnek vagy helyettesének vagy más előadó-

nak, úgyszintén az intézeti főorvosnak vagy helyettesének érdekeltség okából kizárására a 78. §-ban foglalt szabályt kell alkalmazni.

96. § A szavazás rendszerint nyílt, és felállással történik. A szavazatok összeolvasását az ülés elnöke végzi. Öt jelenlevő tagnak a kérdés feltevése után, de a szavazás megkezdése előtt bejelentett kívánságára a névszerinti szavazást kell elrendelni. Tíz jelenlevő tagnak kívánságára el kell rendelni a titkos szavazást. A név szerinti vagy titkos szavazást kívánók számát az elnök összeszámlálással állapítja meg. Titkos szavazással kell mindig határozni a választmány által eldöntendő személyi kérdésekben. A választási bizottság választás alá eső tagjainak és póttagjainak választását a választmány választott tagjai szintén titkos szavazással teljesítik.

Névszerinti és titkos szavazás esetében az ezzel megbízott jegyző olvassa a választmányi tagok névsorát betűrend szerinti sorrendben, és a felhívott nevének felhívásakor adja le szavazatát. Aki nevének felolvasásakor a szavazást nem gyakorolta, az elmaradtak névsorának olvasásakor még szavazhat.

97. § A választmány a hatáskörébe tartozó ügyekben egyszerű szótöbbséggel határoz. Az elnök csak nyílt szavazáskor, és csak szavazategyenlőség esetében szavaz.

Titkos szavazáskor szavazategyenlőség esetében a javaslat el nem fogadottnak tekintendő, személyi kérdésekben (ideértve a választási bizottság tagjainak és póttagjainak választását is) pedig sorshúzás dönt. A sorsolást az elnök fogatosítja.

A szavazás eredményét, valamint a vita nélkül elfogadott javaslatot az elnök mint választmányi határozatot kihirdeti.

A határozat mindazoknak, akiknek kérelmét, előterjesztését vagy felszólamlását elintézi, valamint azoknak is, akikre a határozat közvetlenül jogokat vagy kötelezettségeket állapít meg, tizenöt nap alatt írásban kézbesítendő. Egyebekben a választmány saját eljárási szabályait részletesebben a közgyűlésre vonatkozó szabályok figyelembevételével maga állapítja meg.

98. § A választmányi ülésről jegyzőkönyv szerkesztendő. A jegyzőkönyvet az intézet személyzetének az elnök által kirendelt tagja vezeti, és az elnök és a jegyzőkönyvvezető írja alá.

A jegyzőkönyvet az elnök javaslatára az ülésből kiküldött kéttagú bizottság hitelesíti; a bizottság tagjai budapesti szolgálati (beosztással bíró) választmányi tagok közül jelölendők ki.

A jegyzőkönyv tartalmára a 81. § rendelkezései irányadók.

99. § A választmány mindama határozatai ellen, amelyek ellen bírói jogorvoslatnak nincs helye, vagy amelyek a népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyása alá nem esnek, az érdekeltek a legközelebbi közgyűléshez birtokon kívül előterjesztéssel élhetnek, a népjóléti és munkaügyi miniszternél pedig panaszt emelhetnek azon az alapon, hogy a határozat nyilván törvénybe, rendeletbe vagy az alapszabályba ütközik, vagy ily módon hozott, vagy hogy a határozat az intézet céljával vagy rendeltetésével ellenkezik. Nincs helye előterjesztésnek abban az esetben, ha a határozatot a népjóléti és munkaügyi miniszter felügyeleti jog körében tárgyalás alá vette, vagy abban intézkedett.

100. § A választmány az általa megállapítandó ügyviteli szabályokban részletesen felsorolt állandó, vagy a szükséghez képest esetenként ideiglenes bizottságokat küldhet ki, és azokat az ügyeket, amelyeket az alapszabály kifejezetten nem utal a választmány hatáskör-

rébe, az elnök, vagy helyettese, vagy az ügyvezető, vagy végül az ügyviteli személyzet más tagja által intézheti.

101. § A választmányi tag állása tiszteletbeli, és mint ilyen, külön díjazással nem jár. A vidéki választmányi tagok részére költségmegtérítésnek sincs helye.

c) A felügyelő bizottság

102. § A felügyelő bizottság tíz rendes tagból áll, a közgyűlés választott tagjai saját kebelükből összesen öt felügyelőbizottsági tagot választanak, még pedig az első, a második, a harmadik és a negyedik választói csoportbeliek egy-egy, az ötödik és a hatodik csoportbeliek pedig együttesen egy felügyelőbizottsági tagot. A felügyelő bizottság öt tagját a közgyűlés kinevezett tagjai sorából a m. kir. államvasutak igazgatósága nevezi ki. A közgyűlés választott tagjai választói csoportonként a felügyelőbizottsági tagokkal egyenlő számú felügyelőbizottsági póttagot is választanak.

A választmány tagjaiul és póttagjaiul kinevezetteket, illetőleg megválasztottakat a felügyelő bizottság tagjaiul és póttagjaiul kinevezni, illetőleg megválasztani nem lehet. A felügyelő bizottság tagjait és póttagjait lehetőleg a budapesti szolgálati beosztással bíró közgyűlési tagok sorából kell kinevezni, illetőleg megválasztani.

A felügyelő bizottság tagjainak és póttagjainak megbízása a közgyűlési tagok megbízási idejével összhangban öt évre terjed. A felügyelő bizottság megbízása azon a napon jár le, amelyen az új felügyelő bizottság szabályszerűen megalakul.

A felügyelő bizottság választott tagjának időközben megüresedő helyét az illető választói csoport által választott póttagnak behívásával kell betölteni. A felügyelő bizottság kinevezett tagjának időközben megüresedő helyét a közgyűlés kinevezett tagjainak sorából a m. kir. államvasutak igazgatósága tölti be.

Ha a felügyelő bizottság választott tagjainak száma az időközben bekövetkező üresedések folytán annyira megfogyatkozik, hogy az egyes csoportokon belül a felügyelőbizottsági póttagok behívásával sem érhető el az alapszabályszerű szám, kiegészítő választásnak van helye.

A pótlólag kinevezett, illetőleg választott felügyelőbizottsági tagok tisztsége az általános új kinevezésig, illetőleg választásig hatályos.

103. § A felügyelőbizottsági tag e tagságának megszűnésére, tiszteből való kizárására vagy felfüggesztésére, és tisztségének tiszteletbeli minőségére a választmányi tagokra vonatkozó szabályok nyerne megfelelő alkalmazást.

104. § A felügyelő bizottság hatáskörébe tartozik

1. öröködni a törvények, a rendeletek, az alapszabály és közgyűlési határozatok megtartására, ellenőrizni az intézet ügyvitelét és pénzkezelését minden ágában; e végből az intézeti ügyek menetéről tudomást szerezni, az intézet könyveit, iratait és pénztárait bármikor, azonban legalább negyedévenként egyszer, mégpedig a pénzkezelést mindig váratlanul megvizsgálni;

2. az évi számadásokat és mérlegeket megvizsgálni, és erről a rendes közgyűlésnek évenként jelentést tenni;

3. a hivatalos működésében megállapított és a törvényekbe, a rendeletekbe, az alapszabályokba vagy a közgyűlés határozataiba ütköző intézkedéseket, vagy az intézet érdekeit sértő mulasztásokat, visszaéléseket és büntetendő cselekményeket a választmánynak, a közgyűlésnek vagy az illetékes hatóságnak feljelenteni, megfelelő esetben a közgyűlést azonnal összehívatni.

105. § A m. kir. államvasutak igazgatósága a kinevezett felügyelőbizottsági tagok névsorát a közgyűlés kinevezett tagjai névsorának közlésével (58. §) egyidejűleg bocsátja az intézet elnökének rendelkezésére.

106. § A felügyelő bizottság újjáalakulása esetében ennek tagjait az intézet elnöke a közgyűlésre kibocsátott meghívóban a közgyűlést követő napra alakuló ülésre hívja meg. Ha a felügyelő bizottság tagjai határozóképes számban jelentek meg, felhívja őket, hogy saját kebelükből. titkos szavazással elnököt és alelnököt válasszanak. Ha egyetlen felügyelőbizottsági tag sincs ellene, a választás közfelkiáltással is történhetik.

Mihelyt a felügyelő bizottság elnökét megválasztották, az intézet elnökének a felügyelő bizottság magalakításában való működése megszűnik, és a bizottság vezetését a megválasztott elnöknek adja át, akit tisztében a bizottság alelnöke helyettesít.

A jegyzői teendők ellátására a felügyelő bizottság saját kebeléből választhat jegyzőt, vagy a jegyzői teendők ellátására az ügyviteli személyzet egyik tagjának kirendelését kívánhatja. Ebben az esetben a személyzet kirendelt tagja a felügyelő bizottság részéről reá bízott ügyekben kizárólag a felügyelő bizottság utasítása szerint köteles eljárni.

107. § A felügyelőbizottsági ülések Budapesten, és a szükséghez képest, de legalább negyedévenként az illető hónapban tartandó választmányi ülést megelőzőleg oly időben tartandók, hogy a választmány a felügyelő bizottság előterjesztéseit tárgyalhassa. A felügyelő bizottság ülését a felügyelő bizottság elnöke hívja össze. Négy felügyelőbizottsági tagnak, vagy a választmánynak indokolt írásbeli kívánságára a felügyelő bizottság rendkívüli ülésre három napon belül összehívandó.

A felügyelő bizottsági ülésekre a meghívó – az ülés idejének, helyének és tárgysorozatának közlésével – a felügyelő bizottság tagjainak postai úton kézbesítendő. A meghívások az ülést megelőzőleg legalább nyolc nappal, rendkívüli ülésre pedig három nappal teendők postára, vagy ugyanez alatt az idő alatt a szükséghez képest távirat vagy távbeszélő útján teljesítendő.

108. § A felügyelő bizottság érvényes határozatot csak legalább hat tag jelenlétében hozhat. Ha valamely szabályszerűen összehívott felügyelőbizottsági ülésen annyi tag sincs jelen, a következő nyolc nap alatt változatlan napirenddel egybehívandó felügyelőbizottsági rendkívüli ülés, tekintet nélkül a jelenlevők számára, jogérvényesen határozóképes. Az új határnap legalább öt nappal az újabb ülés előtt postára adott levéllel, vagy feladott távirattal, esetleg távbeszélő útján közlendő a tagokkal.

109. § A rovancsolások esetről-esetre kiküldött vagy időszakonként kijelölt, és legalább két-két tagból álló albizottságok által is teljesíthetők. Az albizottságok lehetőleg változó tagokból állítandók össze.

Minden rovancsolásról és ügyviteli vizsgálatról jegyzőkönyvet kell felvenni, amelyet a rovancsoló és az ügyvezető vagy helyettese aláírni és a felügyelőbizottságnak bemutatni kötelesek.

110. § A felügyelő bizottság ülése nem nyilvános ; az ülésteremben az ülés idején csak a bizottság tagjai és az ügyviteli személyzetnek felvilágosítás adása vagy jegyzőkönyvvezetés céljából kirendelt tagjai lehetnek jelen.

111. § A felügyelő bizottság tárgyalási rendjére, a határozathozatal és a szavazás módjára, úgyszintén az érdekeltségi okból való kizárás eseteire a választmányra vonatkozó szabályok nyernek alkalmazást oly hozzáadással, hogy bármely tag kívánságára névszerinti, illetőleg titkos szavazást kell tartani.

112. § A felügyelő bizottság üléséről jegyzőkönyv szerkesztendő, amelynek tartalmára a 81. § rendelkezései irányadók.

A jegyzőkönyvet az elnök és a jegyző írja alá, és az ülésen jelenvolt két felügyelőbizottsági tag hitelesíti.

A felügyelő bizottság jegyzőkönyveit a választmánnyal mindenkor közölni kell.

2. Az elnök

113. § Az intézet elnökét a m. kir. államvasutak igazgatósága nevezi ki. Ugyancsak a m. kir. államvasutak igazgatósága nevezi ki a szükséges számban az intézet alelnökeit is, akik az elnököt helyettesítik. Az intézet elnöke az alelnökök egyikét állandó helyetteséül jelölheti ki. Sem az elnök, sem az alelnök nem lehet az intézet valamely önkormányzati szervének vagy ügyviteli személyzetének tagja.

Az elnök és az alelnök tisztsége tiszteletbeli díjazásban nem részesülnek.

Az elnök a közgyűlésnek és a választmánynak elnöke. Ezek az önkormányzati szervek érvényes határozatot csak az elnöknek vagy helyettesének elnöklete alatt hozhatnak.

Az elnök vagy helyettese az elnöklete alatt álló önkormányzati szerv határozata ellen a népjóléti és munkaügyi miniszterhez előterjesztéssel élhet. Az előterjesztést a határozat meghozatalától számított három nap alatt kell megtenni. Az elnök vagy helyettese a miniszter intézkedéséig a határozat végrehajtását felfüggesztheti, ha az véleménye szerint a törvényekkel vagy rendeletekkel, vagy az alapszabállyal, vagy az önkormányzat valamely szabályzatával ellentétes, ide nem értve az ezek megváltoztatására irányuló határozatokat.

114. § Az elnök felügyel, hogy a törvény és az intézetre vonatkozó összes jogerejű szabályok, valamint az önkormányzati szervek határozatai betarttassanak és végrehajttassanak. E végből az intézet ügy- és pénzkezelését bármikor megvizsgálhatja, s ezt megtenni évenként legalább egyszer köteles.

Az elnök vagy helyettese sürgős szükség esetében és a választmánnyal való utólagos közlés mellett engedélyezi a rendkívüli kiadásokat.

3. Az intézet ügyvitele

115. § Az intézet ügyviteléről mind személyi, mind dologi tekintetben a m. kir. államvasutak saját költségükön gondoskodnak. Az ügyviteli személyzet élén az ügyvezető áll, akit a m. kir. államvasutak igazgatósága rendel ki. Ugyancsak ez rendel ki az intézet egyéb ügyviteli személyzetét is.

A személyzet felett a főfelügyeletet a m. kir. államvasutak igazgatósága gyakorolja. Az ügyviteli személyzet az intézet ügyeinek intézésében a m. kir. államvasutak szolgálati és fegyelmi szabályzatának hatálya alatt áll.

A személyzet az önkormányzati szervek határozatait a törvényes korlátok között fogadtatni köteles. Kötelességmulasztás esetében az önkormányzat a m. kir. államvasutak igazgatóságához panasszal élhet. A panaszt a népjóléti- és munkaügyi miniszterrel is közölni kell.

Az intézet közgyűlése az intézet zárószámadási feleslegének összesen legfeljebb 3%-át az intézet ügyviteli személyzete – ideértve az ügyviteli orvosi személyzetet (119. §) is – részére jutalékként engedélyezheti. A jutalék összegének egyénenkénti megállapítása a választmány feladata.

116. § Az intézet ügyvitele általában az intézetnek budapesti központjában nyer lebonyolítást, azonban az ügyintézés egyszerűsítése és gyorsítása érdekében különösen az üzletvezetőségek székhelyein is létesíthető ügyviteli szervezet.

117. § Az ügyvezető feladata az ügyek elintézésének előkészítése, az ügyvitel általános irányítása és vezetése a vonatkozó szabályok és önkormányzati határozatok alapján. Az intézetre háruló feladatok ellátása végett teendő intézkedésekről és a hozott határozatok fogadtatásáról ő gondoskodik.

Az intézet közgyűlésének és választmányának üléseiben az ügyvezető vagy helyettese, vagy az ügyviteli személyzetnek más kirendelt tagja végzi az előadó tisztét.

Az elnök részére a 113. §-ban adott előterjesztés joga az ügyvezetőt is megilleti; a határozat végrehajtása azonban csak az elnök hozzájárulásával függeszthető fel.

A választmány által időnkint megállapított összeg erejéig az ügyvezető utalványoz. Ennél az összegnél nagyobb összeget sürgős szükség esetét kivéve – csak az elnöknek vagy helyettesének hozzájárulásával utalványozhat. Az utalványozási intézkedés az ügyvezetőnek és az ügyviteli szabályzat által erre kijelölt más tisztviselőnek együttes aláírásával látandó el.

Az ügyvezető az ügyeknek a jelen alapszabályban, az ügyviteli szabályzatban, vagy a választmány határozatából hozzá utalt valamely csoportjára, vagy egyes ügyekre saját felelőssége és ellenőrzése alatt az ügyviteli személyzet más tagját is megbízhatja az előadással, illetőleg az intézkedés jogával.

Az ügyvezető az elnököt az összes fontosabb ügyekről állandóan tájékoztatni, és mindazokat a javaslatokat, amelyeket a választmány elé terjeszteni kíván, neki előzetesen bemutatni tartozik.

Az ügyvezetőt távolléte vagy akadályoztatása esetében a központi ügyviteli személyzetnek az elnök által kirendelt tagja helyettesíti.

4. Az intézet képvisellete

118. § Az intézetet hatóságok és harmadik személyek irányában az elnök vagy helyettese az ügyvezetővel vagy helyettesével együttesen képviseli. A képviselési jog azokra a jogügyletekre is kiterjed, amelyekre törvény szerint külön felhatalmazás is szükséges.

Az intézetnek mindazokat a kiadott iratait, amelyekben az intézet kötelezettséget vállal,

továbbá az összes szerződéseket, a hatóságok előtti képviseletre vonatkozó kiadmányokat, és általában a közgyűlés és a választmány határozatait az elnök vagy helyettese az ügyvezetővel vagy helyettesével együtt írja alá.

Az önkormányzati szervek üléseiből kelt határozatokat az írja alá, aki az ülésben a határozat meghozatalakor elnökölt.

5. Az intézet orvosai

119. § Az intézet egészségügyi szolgálatát az intézet központi ügyvezető főorvosa és ennek helyettese, valamint a kerületi ügyvezető főorvosok vezetik és ellenőrzik: ők látják el az intézet orvosi ügyvitelét is.

Az intézet központi ügyvezető főorvosa a m. kir. államvasutak igazgatósági főorvosa, helyettese a m. kir. államvasutak igazgatósági főorvosának helyettese: a kerületi ügyvezető főorvosok a m. kir. államvasutak üzletvezetőségi főorvosai.

Az intézet ügyviteli orvosi személyzetének feladatára; alapszabály és a betegsegélyezési rendtartás rendelkezései irányadók.

A 115. § rendelkezései az ügyviteli orvosi személyzetre megfelelő alkalmazást nyernek.

120. § A tagok orvosi gyógykezeléséről az intézet általában orvosok szerződötetésével gondoskodik.

A szerződötetés rendszerint nyilvános pályázat útján történik.

Az intézet központi ügy vezető főorvosának meghallgatása után az intézet választmánya határoz arról, hogy a szerződötést melyik pályázóval kell megkötöni.

Az intézet szerződötéses orvosai az alapszabály és a betegsegélyezési rendtartás rendelkezéseit megtartani kötelesek. Egyébként az intézet orvosainak jogviszonyát a szabad meg egyezéssel létrejött szerződötések szabályozzák.

A választmány elhatározhatja, hogy az intézet járulékjövedelmének mely hányadát fordítja szerződötéses orvosainak díjazására.

VII. ÁLLAMI FELÜGYELET

121. § A közgyűlésnek, illetőleg a választmánynak az alapszabály tárgyában hozott határozata (60. § első bekezdésének *a*) pontja és e § második bekezdése) a népjóléti és munkaügyi miniszternek a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértve megadott jóváhagyását igényli.

A közgyűlésnek, illetőleg a választmánynak a 60. § első bekezdése *b*), *c*), *d*) és *f*) pontjai alatt felsorolt ügyekben hozott határozatait a népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyása alá esnek.

A népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyása szükséges továbbá a 88. § második bekezdésének 4., 5., 7., 8., 15. és 19. pontjaiban említett határozatoknak és e § második bekezdésének 11. pontjában megjelölt határozatok közül azoknak érvényességéhez, amelyeknek tárgya nagyobb vagyoni értéket képvisel. A 88. § második bekezdésének 11. pontjában

megjelölt határozatok tekintetében a népjóléti és munkaügyi miniszter állapítja meg a jóváhagyásának fenntartott határozatok részletesebb felsorolását. Ugyancsak a népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyását igénylik az orvosokkal, a gyógyszerészekkel és a szülésznőkkel kötött szerződések, az orvosokkal kötött szerződések azonban csak abban az esetben, ha a választmány az orvosi költségekre fordítandó összeget a járulékjövedelem bizonyos hányadában előre meg nem határozta.

Az ügyviteli szabályzat (88. § második bekezdésének 22. pontja) érvényességéhez a népjóléti és munkaügyi miniszternek a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg megadott jóváhagyása szükséges.

Végül a népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyása szükséges a 125. § második bekezdésében említett szabályzat érvényességéhez is.

Egyebekben az intézet fölött az állami felügyeletet az 1907. évi XIX. tc. 172–175. §-ában⁵ és az e törvényt módosító és kiegészítő törvényes rendelkezésekben foglalt szabályok alapján a népjóléti és munkaügyi miniszter gyakorolja.

VIII. VEGYES ÉS ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

122. § A járulékok és a betegségi biztosításból befolyó egyéb bevételek nem fordíthatók más célra, mint a jogszerű segélyezésre és az ezzel kapcsolatos egészségügyi intézmények létesítésére vagy fenntartására, továbbá a betegellenőrzés költségeire, az ügyviteli személyzet jutalékára, s végül tartalékalap gyűjtésére.

123. § Az intézet a rendkívüli körülmények miatt felmerülhető betegségi biztosítási kiadások fedezésére tartalékalapot gyűjt.

Mindaddig, amíg a tartalékalap az intézet legutóbbi öt évi betegségi biztosítási kiadásának egy évre eső átlagos összegét el nem éri, a tartalékalapra az intézet évi fölöslegének legalább 50%-át kell fordítani. Ez összeg kétszeresénél nagyobb betegségi biztosítási tartalékalapot csak a népjóléti és munkaügyi miniszter engedélyével lehet gyűjteni.

A tartalék egészen vagy részbeni felhasználásához a népjóléti és munkaügyi miniszter engedélye szükséges. A felhasznált összeget az előbbi bekezdés szerint pótolni kell.

124. § A betegségi biztosítási segélyek kiszolgáltatásánál követendő eljárást az intézet a közgyűlése által alkotandó betegsegélyezési rendtartással szabályozza.

125. § A m. kir. államvasutak mind vállalati, mind külön betegsegélyző pénztára az 1923. évi december hó 31. napjával felszámolt. A felszámolás eredményeként mutatkozó vagyon fölösleg az intézetre száll át, és abból az intézet rendkívüli segélyalapot létesít.

A rendkívüli segélyalap felhasználásáról az intézet választmánya szabályzatot alkot.

126. § A népjóléti és munkaügyi miniszter a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértve addig is, amíg az intézet önkormányzata a jselen alapszabálynak megfelelő módon megalkulhat, az intézet részére ideiglenes választmányt és felügyelőbizottságot alakít.

⁵ Az 1907. XIX. tc. fent említett paragrafusai szerint a népjóléti és munkaügyi miniszter az Állami Munkásbiztosítási Hivatalon keresztül felügyelte a MÁV biztosító intézetének működését; jogában állt váratlan ellenőrzéseket tartani, sőt súlyos mulasztás esetén még az önkormányzatiságot is felfüggesztve intézkedni, illetve pénzbírságot kiszabni.

Ezek az ideiglenes önkormányzati szervek az önkormányzat, alapszabályszerű megalakulásáig ugyanabban a hatáskörben működnek, mint a rendes önkormányzati szervek.

A közgyűlési választásoknak megejtése és a közgyűlésnek összehívása iránt az ideiglenes önkormányzati szervek saját hatáskörükben haladéktalanul intézkednek.

127. § Ez az alapszabály 1925. évi október hó 1. napján lép életbe. A betegségi biztosítási járulékokról szóló IV. részben (8–10. §) foglalt rendelkezéseknek 1925. évi július hó 1. napjáig visszamenő hatálya van, azonban a napibérosztályokra jelenleg érvényben levő rendelkezéseket a járulékfizetés szempontjából is 1925. évi szeptember hó 30-áig kell alkalmazni.

Az 1925. évi október hó 1. napját megelőző időben megnyílt segélyezési igényekre a jelen alapszabály életbelépése után is a korábbi szabályok irányadók.

Budapesten, 1925. évi szeptember hó 19-én.

Dr. Vass József s. k.

m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter

Forrás: Magyarországi Rendeletek Tára Budapest, 1925. 739–777.

AZ ORSZÁGOS TÁRSADALOMBIZTOSÍTÓ INTÉZET (OTI) ALAPSZABÁLYA

(Budapest, 1929. március 22.)

A magyar társadalombiztosítás fokozatos kiépülésének fontos állomása volt, amikor a betegségi és baleseti kötelező biztosításról szóló 1927. évi XXI. törvénycikk felállította az Országos Munkásbiztosító Intézetet. Az újonnan létrehozott szervezet – amely átvette a már korábban is működő, a munkavállalók szempontjából egyébként kedvezőbb felépítésű és nagyobb autonómiával rendelkező Országos Munkásbetegsegélyző és Balesetbiztosító Pénztár teljes feladatkörét – 1928. október 1-jétől az Országos Társadalombiztosító Intézet (OTI) nevet vette fel. A törvény értelmében az egész országra kiterjedő illetékességi körrel – de korlátozott önkormányzattal – rendelkező OTI-nál kellett biztosítást kötniük nemcsak a különböző törvények által meghatározott üzemekben dolgozó munkavállalóknak – akik biztosítási összegének egy részét munkaadójuk fizette –, hanem például az ügyvédeknek, orvosoknak, tervezőknek és gyógyszerészeknek is. Ennek eredményeképp az 1920-as évek végére a kötelező jellegű biztosításban részesülők száma megközelítette az egymillió főt. A rövidesen Magyarország legnagyobb biztosítóintézetévé váló OTI különböző kötelezettségeit – az állami támogatás mellett – a hozzá befizetett járulékokból, illetve ingatlanjaiból, részvényeiből stb. befolyt jövedelméből fedezte.

A második világháborút követően – elismerve a társadalom érdekében addig kifejtett hasznos működését – a 2300/1945. M. E. sz. rendelet ennek a biztosítóintézetnek is teljes önkormányzatiságot adott, sőt még ugyanebben az évben az OTI a feloszlásra kerülő Országos Mezőgazdasági Biztosító Intézet feladatkörét és vagyonát is megkapta. A társadalombiztosítás összevonási-központosítási folyamatába illeszkedve pedig 1948-ban több biztosítóintézetet – például a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetét (MABI) – is beolvasztottak az OTI-ba. Nem sokkal ezután azonban e szervezetet is utolérte az államosítás: az 139/1950. M. T. sz. rendelet intézkedett a biztosítóintézetek szolgáltatásainak állami kézbe vételéről, majd – ezzel szinte párhuzamosan – az 1950. évi 36. számú törvényerejű rendelet magát az OTI-t is megszüntette.

Az általunk közölt dokumentum az Országos Társadalombiztosító Intézet 1929-es alapszabályát meghatározó rendelet, amely a *Magyarországi Rendeletek Tárában* jelent meg először nyomtatásban. Az alapszabályt több alkalommal is kiegészítették és módosították, de legtöbbször azokkal az autonóm működésre szorosan nem vonatkozó részekkel kapcsolatban, amelyek közlésétől eltekintettünk.

A M. KIR. NÉPJÓLÉTI ÉS MUNKAÜGYI MINISZTER 1929. ÉVI 1.700. ELN. SZÁMÚ RENDELETE, AZ ORSZÁGOS TÁRSADALOMBIZTOSÍTÓ INTÉZET ALAPSZABÁLYÁRÓL

A betegségi és a baleseti kötelező biztosításról szóló 1927. évi XXI. törvénycikk 218. §-ában kapott felhatalmazás alapján¹ az Országos Társadalombiztosító Intézet első alapszabályát az alábbiakban állapítom meg:

¹ A betegségi és a baleseti kötelező biztosításról szóló 1927. évi XXI. tc. 218. §-a szerint a biztosító intézetek első alapszabályát a népjóléti és munkaügyi miniszter állapítja meg. Ahol a főszövegben hivatkozott törvényi vagy rendeleti hely rendelkezéseit külön nem ismertetjük, ott annak tartalma megegyezik a közölt rendeletben/alapszabályban/ügyrendben foglaltakkal.

AZ ORSZÁGOS TÁRSADALOMBIZTOSÍTÓ INTÉZET ALAPSZABÁLYAI

I. FEJEZET

I. AZ INTÉZET NEVE, SZÉKHELYE, MŰKÖDÉSI TERÜLETE, PECSÉTJE ÉS ÜGYKEZELÉSI NYELVE

1. Az Intézet neve, székhelye, működési területe

1. § (1) Az Intézet neve: Országos Társadalombiztosító Intézet.
- (2) Az Intézet székhelye: Budapest; működése a magyar állam egész területére kiterjed.
- (3) Pecsétje: kör alakú bélyegzőben az Intézet neve és székhelye.
- (4) Ügykezelési nyelve: a magyar.

2. Az Intézet jogi állása, feladata és képvisellete

2. § Az Országos Társadalombiztosító Intézet biztosításra kötelezett és munkaadó tagjaiból alakuló testület, amely mint jogi személy jogokat szerezhet és kötelezettségeket vállalhat, és amely a betegségi, a baleseti, az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és az árvasági, továbbá a bányanyugbér-biztosítást a betegségi és a baleseti kötelező biztosításról szóló 1927: XXI. törvénycikk (= T.), az öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére szóló kötelező biztosításról rendelkező 1928: XL. törvénycikk (= Tö.), és a bányatörvény alá eső üzemekben és az ezekkel kapcsolatos ipari üzemekben foglalkozó munkásoknak és altiszteknek, valamint ezek családtagjainak nyugbérbiztosításáról szóló 1925: XXXIV. törvénycikk, valamint az ezek alapján kibocsátott rendeletek és a jelen alapszabály értelmében önkormányzati alapon ellátja (T. 97. §-ának első bekezdése).

3. § (1) Az Országos Társadalombiztosító Intézetet az elnök és a vezérigazgató vagy helyetteseik együtt képviselik. A képviseleti jog a hatóság előtti képviselet jogát is magában foglalja (T. 97. §-ának harmadik, negyedik és ötödik bekezdése).

Az elnök és a vezérigazgató, illetőleg helyetteseik együttes aláírásával ellátott meghatalmazással az Intézet képviseletében mely tisztviselője vagy ügyvéd is eljárhat.

Az Intézetnek kerületi vagy a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyező Pénztára² hatáskörébe tartozó egyes ügyeiben, vagy az ily ügyek bizonyos csoportjában az Intézetet a kerületi pénztár vezetője – a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgató – képviseli. Az ily ügyekben az Intézet képviseletében eljáró tisztviselője vagy ügyvéd részére a meghatalmazást az ügyvezető (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgató) állítja ki.

Az Intézet vállalati pénztárának hatáskörébe tartozó egyéb ügyeiben vagy az ily ügyek bizonyos csoportjában az Intézetet a vállalati pénztár elnöke képviseli, aki a pénztárt fenntartó vállalat tisztviselőjének vagy ügyvédnek a képviseletre meghatalmazást adhat.

Az Intézet elnöke és vezérigazgatója, illetőleg helyetteseik szükség esetében a helyi szervezetnek hatáskörébe tartozó ügyben való képviseletről is közvetlenül gondoskodhatnak.

² A Magánalkalmazottak Biztosító Intézete (MABI) jogelődjének számító Budapesti Kereskedelmi Betegsegélyező Pénztár kelet-magyarországi társintézménye.

II. FEJEZET AZ INTÉZET TAGJAI

4. § Az Intézet tagjai:

a) a betegségi biztosításra kötelezettek közül azok, akik nem tagjai a T. 93. §-a első bekezdésének 1–5. pontjában felsorolt különálló betegségi biztosító intézetek valamelyikének (T. 94. §-ának első bekezdése);

b) a baleseti biztosításra kötelezettek, amennyiben ez a kötelezettségük nem szünetel (T. 94. §-ának első bekezdése);

c) az öregségi, rokkantsági, özvegyégi és árvasági biztosításra kötelezettek közül azok, akik e biztosítás szempontjából nem tagjai a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének (Tö. 102. §-a);

d) a bányanyugbér-biztosításra kötelezettek, ide nem értve azokat, akiknek nyugbérbiztosítását a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár, vagy a komlói m. kir. kincstári kőszénbánya társpénztára látja el. (A Budapesti Közlönynek az 1929. évi március hó 27. napján megjelent 70. számában kihirdetett 1.300/1929. N. M. M. eln. számú rendelet³ 1. §-a);

e) azok a munkaadók, akik az Intézetnek akár betegségi, akár baleseti, akár öregségi, rokkantsági, özvegyégi és árvasági, akár: bányanyugbér-biztosításra kötelezett tagjait foglalkoztatják (T. 94. §-a, Tö. 102. §-a és 1.300/1929. N. M. M. eln. számú rendelet 1. §-a).

5. § Az Intézetnél öregség, rokkantság özvegység és árvaság esetére önkéntesen vagy önkéntes továbbfizetéssel biztosítottak az Intézetnek kültagjai (Tö. 110. §-a).

6. § (1) Az Intézetnek nem tagjai a betegség (baleset) esetére önkéntesen, vagy önkéntes továbbfizetéssel biztosítottak (T. 96. §-ának negyedik bekezdése), valamint azok sem, akik az öregségi, rokkantsági, özvegyégi és árvasági biztosításban, vagy a bányanyugbér-biztosításban szerzett várományukat elismerési díj fizetésével fenntartják, vagy akik a bányanyugbér-biztosítást továbbfizetéssel folytatják (1.300/1929. N. M. M. eln. számú rendelet 1. §-a).

(2) Nem tagja az Intézetnek az a munkaadó sem, aki munkavállalóját betegség vagy öregség, rokkantság, özvegység és árvaság esetére önkéntesen biztosítja, de vállalatában, üzemében, hivatalában, foglalkozásában, háztartásában stb. biztosítási kötelezettség alá eső munkavállalót nem foglalkoztat.

III. FEJEZET

A BETEGSÉG ESETÉRE ÖNKÉNTESEN ÉS ÖNKÉNTES TOVÁBBFIZETÉSEL BIZTOSÍTÁS

7. § (1) Betegség esetére önkéntes biztosításnak az Intézetnek annál a kerületi pénztáránál van helye, amelynek területén az önkéntesen biztosított lakik (T. 96. §-ának harmadik bekezdése).

(2) Vállalati pénztárnál betegség esetére önkéntesen csak az az egyébként önkéntesen biztosításra jogosult biztosítható, aki a vállalattal, vagy az üzemmel szolgálati viszonyban áll

³ Az Országos Társadalombiztosítási Intézet bányanyugbér-biztosítási ágának szervezetéről és a bányanyugbér-biztosítási eljárásról szóló 1300/1929. N. M. M. eln. számú rendelet.

(T. 123. §-a). Az ilyen munkavállaló – lakóhelyére tekintet nélkül – csak annál a vállalati pénztárnál lehet önkéntesen biztosított, amellyel kapcsolatos vállalatnál munkaviszonya fennáll.

(3) A Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztárnál betegség esetére önkéntesen biztosítható az az önkéntes biztosításra jogosult (T. 11. §-a), aki Debrecen városban lakik, és a kereskedelem körébe tartozó foglalkozást folytat.

(4) Ha a kerületi pénztárnál betegség esetére önkéntesen biztosított (T. 96. §-ának harmadik bekezdése) lakóhelyét olyan módon változtatja meg, hogy új lakóhelye más kerületi pénztár területén van, biztosítását az új lakóhelyére illetékes kerületi pénztárnál folytathatja, és ez a kerület pénztár az egyébkénti feltételek esetében az önkéntes biztosítást folytatólag ellátni köteles. Az önkéntesen biztosított lakásváltoztatását a régi kerületi pénztárnál bejelenteni és a bejelentésre kapott értesítés után esedékessé vált betegségi biztosítási járulékot az új lakóhelyére illetékes kerületi pénztárnál fizetni köteles. Az új lakóhely szerint illetékes kerületi pénztár az értesítést megelőző időre befizetett betegségi biztosítási járulékok átutalását nem igényelheti.

(5) A (4) bekezdés rendelkezései szempontjából a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár a kerületi pénztárral egy tekintet alá esik. A (4) bekezdés rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni abban az esetben is, ha a vállalati pénztárnál önkéntesen biztosított a vállalat szolgálatából kilépés után biztosítását valamely kerületi pénztárnál (a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztárnál), vagy ha a kerületi pénztárnál (a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztárnál) önkéntesen biztosított valamely vállalati pénztárt fenntartó vállalat alkalmazásába lép, és biztosítását e vállalati pénztárnál folytatni kívánja.

8. § (1) Az Intézetnél betegség esetére önkéntes továbbfizetéssel biztosítás az Intézetnek annál a kerületi pénztáránál lehetséges, amelynek kötelékében a magát biztosítani szándékozó legutóbb betegségi biztosításra kötelezett volt. Aki betegségi biztosítási kötelezettségének megszűnése előtt a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztárnál, vagy valamely vállalati pénztárnál volt betegségi biztosításra kötelezett, az önkéntes továbbfizetéssel való biztosítását szabad választása szerint a lakóhelye szerint illetékes kerületi pénztárnál, vagy a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztárnál, illetőleg annál a vállalati pénztárnál kérheti, amelynek kötelékében legutóbb betegség esetére biztosításra kötelezett volt (T. 96. §-ának második bekezdése).

(2) A lakóhely változtatása esetében a 7. § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

[...]⁴

⁴ A betegségi biztosítási napibérosztályokkal, a járulékokkal, a díjak beszédésével, az önkéntesen fizetett baleseti biztosítási díjjal, a betegségi biztosítás segélyeivel, a különböző biztosítási szolgáltatásokkal, a baleseti biztosítási kártalanítással illetve a bányanyugbér-biztosítási eljárással foglalkozó, témánkhoz szorosan nem kapcsolódó IV–XI. fejezet közlésétől eltekintünk. Ezeket szövegét lásd: *Magyarországi Rendeletek Tára* 1929. Budapest, 1930. 632–665.

XII. FEJEZET

AZ ORSZÁGOS TÁRSADALOMBIZTOSÍTÓ INTÉZET SZERVEZETE

107. § (1) Az Országos Társadalombiztosító Intézet kerületi pénztárai:

Sor- szám	A KERÜLETI PÉNZTÁR		
	SZÉKHELYE	TERÜLETE	KIRENDELTSÉGEI- NEK SZÉKHELYE
1	Baja	Bács-Bodrog vármegye Baja thj. ⁵ város	-
2	Balassagyarmat	Nógrád és Hont közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék	Salgótarján
3	Budapest	Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye Budapest székesfőváros Kecskemét thj. város	Kecskemét Kiskunhalas Vác
4	Debrecen	Hajdú vármegye Bihar vármegye Debrecen thj. város	-
5	Eger	Heves vármegye	Gyöngyös
6	Esztergom	Komárom és Esztergom közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék	-
7	Győr	Győr, Moson és Pozsony közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék Győr thj. város	Magyaróvár
8	Gyula	Békés vármegye	Békéscsaba
9	Kaposvár	Somogy vármegye	-
10	Makó	Csanád, Arad és Torontál közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék	-
11	Miskolc	Borsod, Gömör és Kishont közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék Abaúj-Torna vármegye Miskolc thj. város	Szikszo
12	Nyíregyháza	Szabolcs és Ung közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék Szatmár, Ugocsa és Bereg közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyék	Mátészalka
13	Pécs	Baranya vármegye Pécs thj. város	Mohács
14	Salgótarján	Zemplén vármegye	-
15	Sopron	Sopron vármegye Sopron thj. város	-
16	Szeged	Csongrád vármegye Szeged thj. Város Hódmezővásárhely thj. város	Hódmezővásárhely Szentcs
17	Szekszárd	Tolna vármegye	-
18	Székesfehérvár	Fejér vármegye Székesfehérvár thj. város	-
19	Szolnok	Jász-Nagykun-Szolnok vármegye	Jászberény
20	Szombathely	Vas vármegye	Szentgotthárd
21	Veszprém	Veszprém vármegye	Pápa
22	Zalaegerszeg	Zala vármegye	Nagykanizsa

⁵ thj. = törvényhatósági jogú

(2) A kirendeltségek működési területét a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyásával az Intézet igazgatósága, a kirendeltségek feladatait pedig az Intézet ügyviteli szabályzata állapítja meg.

108. § (1) Az Intézet betegségi biztosításra kötelezett tagjai közül a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár kötelékébe tartoznak mindazok, akik Debrecen város területén betegségi biztosításra kötelezett kereskedelmi vállalatokban, üzemekben, hivatalokban és foglalkozásokban, mint betegségi biztosításra kötelezett kereskedelmi alkalmazottak foglalkoznak. Ezek közé tartoznak a kereskedőknél, a kereskedelmi vállalatoknál, a részvénytársaságoknál és szövetkezeteknél alkalmazott tisztviselők, könyvvezetők, pénztárosok, levelezők, kereskedősegédek, raktárfelügyelők, ügynökök, utazók, kereskedelmi gyakornokok és tanoncok. E pénztár kötelékébe tartoznak az Intézetnek ehhez a pénztárhoz szolgáltatott beosztott alkalmazottai, úgyszintén nyugellátásban részesülő azok az alkalmazottai, akik utoljára itt teljesítettek szolgálatot, végül ilyen alkalmazottainak nyugellátásában részesülő özvegyei és árvái.

(2) Ez a rendelkezés nem vonatkozik azokra a munkavállalókra, akik vállalati pénztárt fenntartó munkaadónak munkavállalói (T. 94. §-a).

109. § (1) A kerületi pénztár neve: „Országos Társadalombiztosító Intézet kerületi pénztára”. Pecsétje: kör alakú bélyegzőben a pénztár neve.

(2) A kerületi pénztár kirendeltségének neve: „Országos Társadalombiztosító Intézet kerületi pénztárának kirendeltsége”. Pecsétje: kör alakú bélyegzőben a kirendeltség neve.

110. § (1) A vállalati pénztár neve: „Országos Társadalombiztosító Intézet vállalati pénztára”. A pontozott helyre idézőjelben a vállalati pénztárt fenntartó üzem, vállalat vagy hivatal nevét kell tenni (pl. Országos Társadalombiztosító „Pesti Magyar Kereskedelmi Bank” vállalati pénztára).

(2) Pecsétje: kör alakú bélyegzőben a vállalati pénztár neve.

111. § (1) A Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár neve: „Országos Társadalombiztosító Intézet Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztára”.

(2) Pecsétje: kör alakú bélyegzőben a pénztár neve.

112. § A helyi szervek és az intézmények ügyvitele felett a felsőbb felügyeletet a vezérigazgató gyakorolja (T. 116. §-a).

113. § A helyi szervek a törvény, a rendelvek, valamint a jelen alapszabály által hatáskörükbe utalt ügyekbe, különösen a biztosított tagok segítése és ellenőrzése, továbbá a munkaadókat és a biztosításra kötelezetteket terhelő kötelezettségek teljesítésének ellenőrzése körül, valamint az önkéntes, és az önkéntes továbbfizetéssel biztosítás ügyeiben kölcsönösen eljárni, és egymást támogatni kötelesek.

114. § (1) A helyi szerveknek jogi személyisége nincs, tehát saját nevükben és saját javukra vagy terükre jogokat nem szerezhhetnek, kötelezettségeket nem vállalhatnak és a törvényes hatáskörükben tett intézkedéseikből és hozott határozataikból eredő jogok és kötelezettségek az Intézet javára és terhére esnek. A kerületi és a vállalati pénztári választmányok, valamint a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár választmánya által az Intézet nevében és terhére, vagy javára kötött akár visszerthes⁶, akár visszteher nélküli ügyletek

⁶ Ha egy intézet, vállalat stb. nem tudja partnerén követelését behajtani, akkor eladhatja azt egy cégnek, amely megpróbálja az ügyfelet fizetésre bírni. Ha az intézet és a behajtó cég visszerthes szerződést köt,

(szerződések) – a (2) bekezdésben említett kivétellel – csak akkor jogérvényesek, ha az ily tárgyú határozatokhoz az Intézet igazgatósága hozzájárul. A határozatokban minden esetben fel kell tüntetni, hogy az Intézet igazgatóságának hozzájárulását igénylik. Az ilyen módon szerzett vagyontárgyak is mind a cselekvő, mind a szenvedő állapot szerint az Intézet tulajdonát alkotják.

(2) Az Intézet igazgatósága állapítja meg, hogy az (1) bekezdésben megjelölt ügyek közül melyek azok, amelyek az igazgatóság hozzájárulását nem igénylik. Az igazgatóság azonban nem utalhat a kerületi választmány hatáskörébe olyan dologi szükséglet kielégítéséről gondoskodást, amelynél a szállítási, szolgáltatási vagy ügyleti összérték az évi ezer pengőt meghaladja. Nem szükséges az igazgatóság hozzájárulása az orvosokkal a kollektív szerződés keretén belül kötendő egyéni szerződések feltételeinek megállapításához és a megfelelő pályázat kiírásához, valamint a gyógyszertárakkal és a szülésznőkkel kollektív szerződés keretén belül szerződések megkötéséhez sem.

115. § (1) Azok a vállalati pénztárak, amelyek a kötelékükbe tartozó biztosítottaknak gyógykezelése és ellenőrzése végett orvosokat és rendelőintézeteket (a Budapesti Közlönynek az 1928. évi március hó 30. napján megjelent 74. számában kihirdetett 23.719/1928. N. M. M. számú rendeletnek 2. §-a szerint) csak közösen tarthatnak, ügyvitelüknek eredményesebb és célszerűbb intézése, különösen pedig az ellátások gyorsítása és egyöntetűsége, valamint a kezelési és dologi kiadások csökkentése érdekében közösen központi kezelőséget tarthatnak fenn.

A kezelőség fenntartása az előbb említett vállalati pénztárakra kötelező mindaddig, amíg az orvosoknak és a rendelőintézeteknek közös tartására vonatkozó szervezetben vannak.

A kezelőség működési körére és eljárására vonatkozó szabályokat az e célra alkotott szabályzat foglalja magában. E szabályzatot az Intézet igazgatósága a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyásával állapítja meg.

(4) A kezelőség hatáskörébe különösen a következő feladatok tartoznak:

Az orvosi szolgálat megszervezése és biztosítása oly módon, hogy az érdekelt vállalati pénztárak szerződéses orvosi (T. 117. §-a) szolgálatának megfelelő kiépítésével az érdekelt vállalati pénztárak betegeinek gyógykezelése és általában orvosi ellátása gyorsan és egyöntetűen történjék.

Közös orvosi felülvizsgálás és orvosi ellenőrzés, és ezen az alapon a segély megadására vagy megtagadására irányuló javaslattevés.

Közös rendelőintézet létesítése, fenntartása, vezetése, karbantartása, leltári tárgyainak beszerzése, nyilvántartása, gondozása és kezelése.

Az érdekelt vállalati pénztárakat terhelő gyógyszer számlák és vények orvosi és számszerű felülvizsgálása, mielőtt azok retaxálás végett az Intézethez felterjesztetnének.

Közös gyógyellátásból eredő költségeknek az érdekelt vállalati pénztárakkal, az érdekelt vállalati pénztárakat fenntartó munkaadókat terhelő költségeknek pedig a munkaadókkal elszámolása.

Az érdekelt vállalati pénztárakat fenntartó munkaadók vagy mások által létesített alapítványokból alkotott intézmények fenntartása, kezelése és irányítása.

akkor az adott cégnek joga van ahhoz, hogy az ügyfél fizetése képtelensége esetén az intézeten követelje a tartozást. Visszateher nélküli ügyleteknél ez a veszély az intézetre nézve nem áll fenn.

Az 1–6. pontok alatti feladatok körébe tartozó teendők ellátásának – a vállalati pénztárakat érdeklő részében – egységes elvek szerinti megszervezése és az ezzel kapcsolatos irányítása.

116. § (1) A központi kezeléség működési körébe nem vonhatók az alábbi ügyek:

1. orvosok alkalmazása, illetőleg szerződtetése;
2. kórházakkal, gyógyintézetekkel, szanatóriumokkal, gyógyfürdőkkel szerződések kötése;
3. gyógyszereszekkel, kötszereszekkel és egyéb szállítókkal szerződések és egyezmények kötése;
4. szülésznői szerződések kötése.

(2) Nem intézkedhetik és nem határozhat a központi kezeléség a kötelékébe tartozó vállalati pénztáraknál biztosítottak és családtagjai részéről felmerült segélyezési igények (táppénz, terhességi, gyermekágyi, szoptatási, temetkezési segélyek, gyógyfürdő, szanatórium, kórházi ápolási költségek, valamint gyógyászati segédeszközök árának megtérítése stb.) kielégítése tárgyában tett felszólamlásokról, valamint a T. és a jelen alapszabály által a vállalati pénztárak hatáskörébe utalt minden egyéb olyan ügyben, amelyben az Intézet központi önkormányzatának valamelyik szerve, vagy a vállalati pénztár választmánya jogosult határozni.

117. § A központi kezeléség személyi és dologi kiadásai a vállalati pénztárakat fenntartó munkaadókat közösen terhelik, és azok a központi kezeléség ügyvitelének törvényszerű kezeléséért és működéséért az Intézettel szemben saját vagyonukkal egyetemlegesen felelősek.

118. § A központi kezeléség működése minden tekintetben az Intézet felügyelete alatt áll. A felügyeleti jogkör gyakorlására a 112. §-t megfelelően alkalmazni kell a központi kezeléséggel szemben is.

XIII. FEJEZET

AZ ORSZÁGOS TÁRSADALOMBIZTOSÍTÓ INTÉZET ÖNKORMÁNYZATA

119. § (1) Az önkormányzat központi szervei:

1. a közgyűlés,
2. az igazgatóság,
3. az elnökség,
4. az alapokat ellenőrző bizottság,
5. a járadék-megállapító bizottság,
6. a bányanyugbér-biztosítási választmány,
7. a bányanyugbér-megállapító bizottság,
8. a kártalanító bizottságok,
9. a kültagok választmánya,
10. a kültagok választmányának a járulék-tartalékalapot ellenőrző bizottsága,
11. a kültagok választmányának a járadék-megállapító bizottsága,
12. a közgyűlés vagy az igazgatóság által netán kiküldött külön bizottságok.

(2) Az önkormányzat helyi szervei:

1. a kerületi választmányok,
2. a vállalati pénztári választmányok,
3. a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár választmánya.

1. A közgyűlés

120. § (1) Az intézet közgyűlése az Intézetnek a választói jog gyakorlására jogosult munkaadó, és biztosításra kötelezett tagjai által közvetlenül választott tagokból, és a baleseti, továbbá a bányanyugbér-biztosításra kötelezettek betegségi biztosítását ellátó különálló biztosító intézetek önkormányzata által a munkaadó és biztosításra kötelezett tagok sorából kiküldött tagokból áll.

(2) A közgyűlés közvetlen választás alá eső tagjait és póttagjait az Intézetnek a választói jog gyakorlására jogosult munkaadó és biztosításra kötelezett tagjai saját kebelükből, mindkét érdekeltségen belül egyenlő számban, választó csoportonként (alcsopontonként) az arányos képviseleti rendszer alapján titkos szavazással öt-öt évre választják.

121. § A közgyűlés tagjait és póttagjait olyan időben kell megválasztani, hogy a megválasztottakból alakuló közgyűlés a működésben levő közgyűlés tagjai megbízásának lejártá után haladéktalanul összehívható legyen.

122. § A választói jog gyakorlására jogosultságot, és a közgyűlés tagjainak és póttagjainak számát a (Budapesti Közlönynek 1929. évi március hó 10. napján megjelent 58. számában kihirdetett) 200/1929. N. M. M. eln. számú rendelet (Magy. Rend. Tára 1929. évf. 600. o.), a választhatóságot az 1927: XXI. tc. 109. §-a, valamint a most felhívott rendelet, végül a választócsoportokat (alcsoportokat) az 1927: XXI. tc. 99. §-a, úgyszintén a most említett rendelet szabályozza.⁷

A) A választás előkészítése

123. § (1) A választás napját az Intézet igazgatósága legalább negyven nappal megelőzően, lehetőleg vasárnapra és folytatólag a következő napra írja ki. A választás napját az első választási naptól számított nyolc napi időtartamon belül egyes városokra és községekre különbözőképp is meg lehet állapítani.

(2) A választás vezetésére – annak kiírásával egyidejűleg – választási bizottságot kell alakítani, amely az Intézet központjában Budapesten működik.

⁷ A 200/1929. N. M. M. eln. számú rendelet 17. §-ának (1) bekezdése szerint az OTI közgyűlésébe annyi rendes tag delegáltatik, ahányszor 5000 bányanyugbér-biztosításra vagy az OTI által szolgáltatott balesetbiztosításra kötelezett személy van. (A töredékszámot is teljes 5000-nek véve.) 200/1929. N. M. M. eln. sz. rendelet. *Magyarországi Rendeletek Tára* 1929. Budapest, 1930. 608. A 1927: XXI. tc. 109. §-ára vonatkozóan lásd a 83-as számú dokumentum 20. számú jegyzetét. Ugyanezen törvény 99. §-a arról intézkedik, hogy a munkaadói és munkavállalói csoport egyenlő számban választja OTI-közgyűlési tagjait és póttagjait.

124. § (1) A választási bizottság az elnökből, a helyettes elnökből, tizenkét rendes tagból, és tizenkét póttagból áll.

(2) A választási bizottság elnöke az Intézet elnöke, a helyettes elnök az intézet elnöke által kijelölt intézeti alelnök. A választási bizottság tagjait és póttagjait felerészben az igazgatóságnak munkaadó tagjai, felerészben pedig az igazgatóságnak biztosításra kötelezett tagjai választják. Az igazgatóság munkaadó tagjai által választandó tagokat és póttagokat azoknak a választói jog gyakorlására jogosult munkaadóknak sorából kell választani, akik választhatók és akik az Intézetnél önkormányzati tisztséget nem viselnek; az igazgatóság biztosításra kötelezett tagjai által választandó tagokat és póttagokat viszont az azonos követelményeknek megfelelő biztosításra kötelezetteknek sorából kell választani. A választás módjára az Intézet elnökségének választására vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

(3) A választási bizottság tagjait megbízatusukról írásban kell értesíteni. A T. 110. §-a a választási bizottság tagjaira és póttagjaira is megfelelő alkalmazást nyer.

(4) A választási bizottság helyettes elnöke és tagjai működésük megkezdése előtt az Intézet elnöke kezébe a következő fogadalmat kötelesek letenni: „Ünnepélyesen fogadom, hogy a választási bizottságra bízott tennivalókban lelkiismeretesen és részrehajlás nélkül fogok eljárni.”

(5) A választási bizottság elnöke a fogadalmat a helyettes elnök előtt szintén letenni köteles.

(6) A fogadalom letételéről jegyzőkönyvet kell felvenni.

(7) A választási bizottság tagjai és póttagjai a fogadalom tétele után a választás befejezéséig tisztségüktől nem menthetők fel.

(8) A választási bizottság jegyzőjét és helyettesét az intézeti tisztviselők sorából – a vezérigazgatóval egyetértésben – az Intézet elnöke jelöli ki. A jegyző és helyettese az Intézet elnöke előtt az előbbi rendelkezéseknek megfelelően fogadalmat tesz.

125. § (1) A választási bizottság a hatáskörébe utalt tennivalókat ülésben intézi. Az ülést a választási bizottság elnöke tűzi ki, és annak idejéről és helyéről minden tagot idejekorán értesít. Ha valamelyik tag a megjelenésben akadályozva van, az elnök póttagot köteles helyette az ülésre meghívni.

(2) A választási bizottság határozatait viszonylagos szótöbbséggel hozza. Határozathozatalhoz az elnökon kívül legalább két tag, és ezek között legalább egy munkaadó, és egy biztosításra kötelezett tag jelenléte szükséges. A szavazatok egyenlő megoszlása esetében az elnök dönt, aki különben nem szavazhat.

(3) Ha a választási bizottság tagjai az ülésen nem jelentek meg határozóképes számban, a halaszthatatlanul sürgős tennivalókat a választási bizottság helyett annak elnöke teszi meg. Ilyen intézkedéseit az elnök a választási bizottság legközelebbi ülésén bejelenti.

(4) A választási bizottság minden üléséről, a jelenlévők nevének megemlíttése mellett jegyzőkönyvet kell készíteni, amelyet az elnök és a jegyző aláír és két jelen volt tag hitelesít.

126. (1) A választási bizottság a választás napját megelőző legalább öt héttel hirdetményileg közhírré köteles tenni:

1. a választás kiírásának napját (123. §);

2. a választás napját (napjait) és megkezdésének időpontját;

3. az egy-egy választócsoporth (alcsoporth) által választandó közgyűlési tagok és közgyűlési póttagok számát;

4. azoknak a választási jog gyakorlására jogosult személyeknek legkisebb számát, akik egy-egy választócsoporthban (alcsoporthban) érvényes ajánlást nyújthatnak be;

5. az ajánlás átnyújtásának helyét és időpontját;

6. a választási eredmény kihirdetésének helyét;

7. a jelölési és a szavazási eljárásnál szem előtt tartandó egyéb lényegesebb szabályokat.

(2) A közhírré tétel módja: az Intézet központjában és helyi szerveinél (kirendeltségeinél) a hirdetményi táblán hirdetmény kifüggesztése és a Társadalombiztosítási Közönyben⁸ közzététele. A szükséghez képest a városházán és a község-házán kifüggesztést, falragaszokat, kidobolást, napilapok részére közlemény adását stb. is lehet a közhírré tétel módjával alkalmazni.

(3) A jelen alapszabály alapján tartott első választás alkalmával a közhírré tétel, az (1) bekezdésben megjelölt határidőtől előőn, öt napi késedelmet szenvedhet.

127. § (1) A szavazás vezetésére minden kerületi pénztárnál annak székhelyén szavazatszedő küldöttséget kell alakítani.

(2) Ha a kerületi pénztár székhelyén az annak kötelékébe tartozó, választói jog gyakorlására jogosult munkaadók, és biztosításra kötelezettek száma a 2500-at meghaladja, a kerületi pénztár székhelyén több szavazatszedő küldöttséget kell alakítani olyképpen, hogy egy-egy szavazatszedő küldöttség tevékenysége lehetőleg legfeljebb 2500 szavazat átvételére szorítkozzék.

(3) A kerületi pénztár keretében a pénztár székhelyén kívül is szavazatszedő küldöttségeket kell alakítani minden olyan városban és községben, amelyben az Intézetnek választói jog gyakorlására jogosult legalább 1000 munkaadó, és biztosításra kötelezett tagja van. Ha a választói jog gyakorlására jogosultak száma valamely városban vagy községben a 2500-at meghaladja, a (2) bekezdésben foglaltak megfelelő alkalmazásával több szavazatszedő küldöttség alakításának van helye.

(4) A kerületi pénztár székhelyén működő szavazatszedő küldöttség neve: kerületi szavazatszedő küldöttség. Ha a kerületi pénztár székhelyén több szavazatszedő küldöttség van [(2) bekezdés], ezek közül csak az egyik működik kerületi szavazatszedő küldöttség néven; a kerületi pénztár székhelyén működő többi szavazatszedő küldöttségek, valamint a (3) bekezdésben említett szavazatszedő küldöttségek helyi szavazatszedő küldöttségek néven szerepelnek.

(5) Az egy-egy kerületi pénztár kebelében működő helyi szavazatszedő küldöttségek mindegyikének külön sorszámot kell adni.

128. § (1) A kerületi szavazatszedő küldöttség az elnökből, a helyettes elnökből, hat rendes és hat póttagból áll.

(2) A kerületi szavazatszedő küldöttség elnöke a kerületi pénztár ügyvezetője (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgató), helyettes elnöke a kerületi pénztár ügyvezetője (a budapesti pénztárnál a vezérigazgató) által kijelölt intézeti tisztviselő. A kerületi szavazatszedő küldöttség tagjait és póttagjait felerészben a kerületi választmánynak munkaadó tagjai, felerészben pedig a kerületi választmánynak biztosításra kötelezett tagjai választják. A választmány munkaadó tagjai által választandó tagokat és póttagokat a kerületi pénztár

kötelékébe tartozó azoknak a választói jog gyakorlására jogosult munkaadóknak sorából kell választani, akik választhatók, és akik az Intézetnél önkormányzati tisztséget nem viselnek; a választmány biztosításra kötelezett tagjai által választandó tagokat és póttagokat pedig az azonos követelményeknek megfelelő biztosításra kötelezetteknek sorából kell választani. A választás módjára, ha az egyhangú határozattal keresztülvihető nem volna, az Intézet elnökségének választására vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

(3) A kerületi szavazatszedő küldöttség tagjait (póttagjait) megbízásukról írásban kell értesíteni. A T. 110. §-a a kerületi szavazatszedő küldöttség tagjaira és póttagjaira is megfelelő alkalmazást nyer.

(4) A kerületi szavazatszedő küldöttség helyettes elnöke és tagjai (póttagjai) működésük megkezdése előtt a kerületi pénztár ügyvezetője (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgató) kezébe a következő fogadalmat kötelesek letenni: „Ünnepélyesen fogadom, hogy a szavazatszedő küldöttségre bízott tennivalókban lelkiismeretesen és részrehajlás nélkül fogok eljárni.”

(5) A kerületi szavazatszedő küldöttség elnöke a fogadalmat a helyettes elnök előtt szintén letenni köteles.

(6) A kerületi szavazatszedő küldöttség jegyzőjét és helyettesét az intézeti tisztviselők sorából a kerületi pénztár ügyvezetője (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgató) jelöli ki. A jegyző és helyettese az ügyvezető (vezérigazgató) előtt az előbbi rendelkezéseknek megfelelően fogadalmat tesz.

(7) A kerületi szavazatszedő küldöttségnek a szavazáson és a szavazatok összeszámításán kívül egyéb eljárására a 125. § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

(8) A kerületi szavazatszedő küldöttségeket a választás napját közhírré tevő hirdetmény megjelenése után legkésőbbben egy hét alatt meg kell alakítani.

129. § (1) A helyi szavazatszedő küldöttség az elnökből, a helyettes elnökből és hat tagból áll.

(2) A helyi szavazatszedő küldöttség elnökét és helyettes elnökét a kerületi pénztár ügyvezetője (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgató) az intézeti tisztviselők sorából jelöli ki. A helyi szavazatszedő küldöttség tagjait felerészben a kerületi választmánynak munkaadó tagjai, felerészben pedig a kerületi választmánynak biztosításra kötelezett tagjai jelölik ki. A kerületi választmány munkaadó tagjai által kijelölendő tagokat az illető városban vagy községben lakó, választói jog gyakorlására jogosult és a kerületi pénztár kötelékébe tartozó olyan munkaadók sorából kell kijelölni, akik választhatók, és akik az Intézetnél önkormányzati tisztséget nem viselnek; a kerületi választmány biztosításra kötelezett tagjai által kijelölendő tagokat pedig az azonos követelményeknek megfelelő biztosításra kötelezettek sorából kell kijelölni. A kijelölés módjára, ha az egyhangú határozattal keresztülvihető nem volna, az Intézet elnökségének választására vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

(3) A helyi szavazatszedő küldöttség jegyzőjét és helyettesét a kerületi pénztár ügyvezetője (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgató) az intézeti tisztviselők sorából jelöli ki.

(4) A helyi szavazatszedő küldöttség tagjait kijelölésükről írásban kell értesíteni.

(5) A helyi szavazatszedő küldöttség elnöke, helyettes elnöke, tagjai, jegyzője és helyettes jegyzője a 128. § (4) bekezdésében említett fogadalmat teszik le.

(6) A helyi szavazatszedő küldöttség elnöke, helyettes elnöke, jegyzője és helyettes jegyzője a fogadalmat a kerületi pénztár ügyvezetője (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgató) előtt azonnal leteszik. A helyi szavazatszedő küldöttség tagjai a fogadalmat vagy nyomban kijelölésük után, vagy a kijelölésről szóló értesítés kézbesítésétől számított negyvennyolc óra alatt szintén a kerületi pénztár ügyvezetője (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgató) előtt teszik le.

(7) Annak a szavazatszedő küldöttségi tagnak helyét, aki a fogadalmat a fenti határidőben nem teszi le, vagy kérelmére a fogadalom letételére a kerületi pénztár ügyvezetőjétől (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgatótól) halasztást nem kap, azonnal mással kell beöltetni.

(8) Az ügyvezetőnek (a vezérigazgatónak) engedélye alapján helyi szavazatszedő küldöttségi tag a fogadalmat kivételesen a választás napján az eljárás megkezdése alkalmával a küldöttség elnöke előtt is leteheti.

(9) A helyi szavazatszedő küldöttségnél megüresedett tagsági helyeket a kerületi választmány tölti be. A választási eljárás egész tartama alatt azonban a küldöttségi tagok helyett másokat a szükséghez képest a küldöttségi elnök nevezi ki; ez a rendelkezés a kerületi szavazatszedő küldöttség tagjainak pótlására is áll.

(10) Ha a küldöttségi elnöknek a fogadalom letételéről közvetlen tudomása nem volna, a fogadalom letételét igazoló bizonyítványt a küldöttség tagjai a küldöttségi elnöknek legkésőbbben a választási eljárás megkezdése előtt bemutatni kötelesek.

(11) A küldöttségi elnök által kinevezett küldöttségi tag a fogadalmat működésének megkezdése előtt a küldöttség elnöke kezébe teszi le.

(12) A fogadalom letételéről jegyzőkönyvet kell készíteni.

(13) A helyi szavazatszedő küldöttségeket a választás napját közzhírré tevő hirdetmény megjelenése után legkésőbbben három hét alatt meg kell alakítani.

130. § (1) A 128. § (8) bekezdésében megjelölt határidő alatt szavazatszedő küldöttségeket kell alakítani minden vállalati pénztárnál és a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztárnál is.

E szavazatszedő küldöttségek megalakítására és működésére a 128. § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

A vállalati pénztáraknál, illetőleg a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztárnál a kerületi szavazatszedő küldöttség szerepét betöltő szavazatszedő főküldöttségen kívül a szükséghez képest (127. §) helyi szavazatszedő küldöttséget (küldöttségeket) is lehet alakítani. A helyi szavazatszedő küldöttség megalakulására és működésére a 129. § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

(4) Ott, ahol a 128. és a 129. § a kerületi pénztár ügyvezetőjéről szól, a vállalati pénztáraknál a munkaadót vagy megbízottját kell érteni.

131. § A választási bizottság és a szavazatszedő küldöttségek tagjainak állása tiszteletbeli és díjazással nem jár. A bizottság, illetőleg a küldöttség székhelyén kívül lakó tagnak készkiadásait⁹ azonban a 205. §-ban foglalt rendelkezések megfelelő alkalmazásával meg kell téríteni.

 ⁹ A készkiadás az utazási és ellátási költség együttese.

132. § (1) A kerületi pénztár ügyvezetője (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgató) minden szavazatszedő küldöttség részére kijelöli azt a helyiséget, amelyben a szavazás történik. Ugyancsak ő gondoskodik a szavazóhelyiség megfelelő berendezéséről és felszereléséről.

(2) A szavazóhelyiséget lehetőleg az Intézet céljára szolgáló valamely hivatalos helyiségben kell kijelölni. Ha ez nem lehetséges, elsősorban közcélt szolgáló, másodsorban magánbirtokban levő helyiséget kell erre a célra megszerezni.

(3) A vállalati pénztárak szavazatszedő küldöttségeinek helyiségéről, a helyiség berendezéséről és felszereléséről a munkaadó gondoskodik. A Debreceni Kereskedelmi Betegség-lyőző Pénztárnál ez a feladat a debreceni kerületi pénztár ügyvezetőjére hárul.

133. § (1) A kerületi szavazatszedő küldöttségek (szavazatszedő főküldöttségek) elnökeinek, helyettes elnökeinek, jegyzőinek és helyettes jegyzőinek nevét, és azokat a helyiségeket, amely e küldöttségek működnek, a választást legalább négy héttel megelőzően hirdetményileg közzé kell tenni. A helyi szavazatszedő küldöttségek elnökeinek, helyettes elnökeinek, jegyzőinek és helyettes jegyzőinek nevét, és azokat a helyiségeket, amelyekben e küldöttségek működnek, a választást megelőzően legalább tizenkét nappal kell közzétenni. A közzétételről mindkét vonatkozásban a kerületi szavazatszedő küldöttség (szavazatszedő főküldöttség) gondoskodik.

(2) A 126. § (2) bekezdése megfelelő alkalmazást nyer. A helyi szavazatszedő küldöttségekre vonatkozó hirdetményt a Társadalombiztosítási Közlönyben nem kell közölni.

134. § (1) A választói jog gyakorlására jogosult munkaadó, és biztosításra kötelezett tagokat az Intézet helyi szervei (kirendeltségei) a választás napja előtt legalább három héttel szavazói igazolvánnyal (l. az 1. és 2. számú mellékletet)¹⁰ kötelesek ellátni. A szavazói igazolványon mindenestre fel kell tüntetni azt a választócsoporthoz (alcsoporthoz), amelyhez a választó tartozik. A szavazói igazolványt a helyi szerv (kirendeltség) nedves bélyegzőjének lenyomatával is el kell látni.

(2) A munkaadók szavazói igazolványát az Intézet helyi szervei (kirendeltségei) közvetlenül a munkaadók kezéhez, a munkavállalók igazolványát pedig munkaadók kezéhez kézbesítetik; a kézbesítést vagy postán, vagy intézeti közegek útján kell teljesíteni. A munkavállaló szavazói igazolványát a munkaadó köteles a szavazói igazolványon megnevezett munkavállalónak átadni, az ez utóbbi által aláírandó elismervényt megőrizni, és szükség esetében felmutatni. Az alkalmazásából már kilépett munkavállalója nevére kiállított szavazói igazolványt a munkaadó a jogosultnak az üzemi órák alatt történő jelentkezésekor köteles az átvétel elismertetése mellett kézbesíteni.

(3) A 200/1929. N. M. M. eln. számú rendelet 1. §-a (1) bekezdésének 2. pontja alapján szavazásra jogosult segélyezett tagoknak, a szavazásra jogosult bányanyugbéréseknek, és öregségi stb. járadékosok, valamint az Intézet nyugdíjasainak a szavazói igazolványt közvetlenül kell kézbesíteni.

(4) Az a választói jog gyakorlására jogosult személy, aki szavazói igazolványt nem kapott, legkésőbb a választás napját megelőző tizenötödik napon az illetékes helyi szervnél (kirendeltségnél) felszólamlással élhet. A felszólamlás felől az Intézet helyi szerve az ügyvitel körében három nap alatt intézkedni köteles. Ha a helyi szerv (kirendeltség) a szavazói iga-

zolvány kiadását megtagadja, az e tárgyban rendelkező írásbeli intézkedés ellen az annak kézbesítésétől számított három nap alatt előterjesztésnek van helye a választási bizottsághoz. Az előterjesztést az illetékes helyi szervnél (kirendeltségnél) kell benyújtani. A választási bizottság az előterjesztés felől oly időben köteles határozni, hogy döntéséről a fél még a választás napja előtt tudomást szerezzen. A választási bizottság döntése végérvényes.

(5) Ha a választói jog gyakorlására jogosult munkaadó jogi személy, vagy kereskedelmi társaság, a szavazói igazolvány hátlapjára hitelt érdemlő alakban reá kell vezetni a munkaadónak azt a nyilatkozatát, amely megjelöli azt a törvényes képviselőt vagy meghatalmazottat, aki a választói jogot gyakorolja. Ugyanígy meg kell nevezni az igazolványon a választói jog személyes gyakorlására nem jogosult, nem önjogú személy törvényes képviselőjét is (200/1929. N. M. M. eln. számú rendelet 2. §-ának (2) bekezdése).

(6) A vállalati pénztárak szavazatszedő küldöttségei előtt szavazásra jogosultak részére – ha a szavazói jogosultság igazolására más alkalmas mód van, és ha a többszörös leszavazás kizárásáról gondoskodás történik (választói névjegyzék), – szavazói igazolványt nem kell kiállítani.

B) A választás

a) A jelölés

135. § (1) A választást jelölés előzi meg.

(2) A jelöltekre vonatkozó ajánlást a választás napját megelőző huszonegyedik napon kell a választási bizottságnak átnyújtani. Ezen a napon köteles a bizottság a hirdetményben megjelölt helyiségben délelőtt 9 órától délután 13 óráig az ajánlások átvétele végett a választók rendelkezésére állani.

136. § (1) Az egyes választó csoportok (alcsoporthoz) által választandó közgyűlési tagokra és közgyűlési pótlatokra a jelölést külön-külön kell teljesíteni.

(2) Jelölteket az egyes választócsoportokban (alcsoporthoz) a következőkben megállapított számú, választói jog gyakorlására jogosult személy ajánlhat:

1. a gyári munkaadók nagyipari választó alcsoporthoz legalább 100,
2. a gyári munkaadók középipari választó alcsoporthoz legalább 200,
3. a gyári munkaadók bányaiipari választó alcsoporthoz legalább 10,
4. a kézműipari munkaadók általános választó alcsoporthoz legalább 500,
5. a kézműipari munkaadók építőipari választó alcsoporthoz legalább 200,
6. a kereskedelmi munkaadók nagykereskedelmi választó alcsoporthoz legalább 30,
7. a kereskedelmi munkaadók kiskereskedelmi választó alcsoporthoz legalább 500,
8. a kereskedelmi munkaadók szabadfoglalkozású választó alcsoporthoz legalább 300,
9. a háztartási munkaadók választó csoportjában legalább 800,
10. a munkások általános választó csoportjában legalább 1000,
11. a munkások bányaiipari választó csoportjában legalább 200,
12. a tisztviselők választó csoportjában legalább 200,
13. a háztartási alkalmazottak választócsoportjában legalább 800.

(3) A választói jog gyakorlására jogosult személy csak a saját választócsoportha (alcsoportha) által választandó közgyűlési tagokra és közgyűlési póttagokra vonatkozó jelölésben vehet részt. Az egy-egy választócsoportha (alcsoportha) által választandó közgyűlési tagok és közgyűlési póttagok helyére csak az illető csoportba (alcsoportha) tartozó választható személyeket (122. §) lehet jelölni.

(4) A jelöltek ajánlása írásban történik, mégpedig kizárólag csak az Intézet bármelyik helyi szervénél (kirendeltségénél) díjmentesen igényelhető ajánlási ívek felhasználásával.

(5) Az ajánlásban meg kell említeni, hogy melyik választócsoportha (alcsoportha) helyeire történik a jelölés.

(6) Az ajánlásnak legalább annyi jelölt nevét kell tartalmaznia, ahány közgyűlési tagot és póttagot összesen az illető választócsoportha (alcsoportha) választani kell. Ha az ajánlás kevesebb jelölt nevét tartalmazza, az ajánlás érvénytelen. Abból a célból, hogy a kifogás alá eső jelöltek törlése esetében se legyen az ajánlás visszautasítására (139. §) szükség, kívánatos, hogy az ajánlás a választandók számának legalább egyötödével több jelölt nevét tartalmazza.

(7) Az a körülmény, hogy ugyanannak a jelöltnek neve több ajánlásban szerepel, sem az ajánlásoknak, sem az illető jelölt jelölésének érvényességét nem érinti.

(8) Ha valamely munkaadói választócsoportha (alcsoportha) vonatkozó ajánláson olyan jelölt neve szerepel, aki valamely jogi személynek vagy kereskedelmi társaságnak képviselője vagy meghatalmazottja, a jelöltnek ezt a minőségét kellő hitelességgel igazoló munkaadói nyilatkozatot vagy meghatalmazást az ajánláshoz csatolni kell. Abban az esetben pedig, ha a munkaadó jelölt nem önjogi személynek törvényes képviselője, erre vonatkozó hitelt érdemlő igazolást kell csatolni.

(9) A választói jog gyakorlására jogosult személy – mint ajánló – csak egy ajánlásban vehet részt. Ha valamelyik ajánló e rendelkezés ellenére több ajánlásban vett részt, aláírását csak annál az ajánlásnál lehet figyelembe venni, amelyet a bizottság korábban vesz tárgyalás alá; a többi ajánláson az ilyen aláírás érvénytelen. Ez a rendelkezés nem áll arra az esetre, ha az előbbi ajánlás elfogadását a bizottság megtagadta.

(10) Az ajánlásnak tartalmaznia kell a jelöltek családi és utónevét, születési helyét és évét, foglalkozását, lakóhelyét, annak a helyi szervnek (kirendeltségnek) megjelölését, amelynek kötelékébe tartoznak, a munkaadó jelölteknel ezenfelül munkaadói törzsszámukat és üzemüknek helyét, a munkavállaló jelölteknel a munkaadó nevét és üzemének helyét, valamint a munkaadó törzsszámát.

(11) Az ajánlásnak el kell látva lenni valamennyi ajánló olvasható aláírásával (családi és utónév). Minden ajánló köteles ezen felül megjelölni születési helyét és évét, foglalkozását, lakóhelyét, a helyi szervnek (kirendeltségnek) megjelölését, amelynek kötelékébe tartozik, a munkaadó ajánló ezenfelül munkaadói törzsszámát és üzemének helyét, a munkavállaló ajánló munkaadója nevét, üzemének helyét, valamint munkaadója törzsszámát. A (8) bekezdésnek rendelkezéseit az ajánlókra is értelemszerűen alkalmazni kell.

(12) Az ajánlók a választási bizottsággal való hivatalos érintkezésre maguk közül két vagy három egyént kijelölni, és ezt az ajánlásban feltüntetni kötelesek; ezeknek az egyéneknek lakáscímét is meg kell jelölni.

137. § Az Intézetnek helyi szervei (kirendeltségei) a választói jog gyakorlására jogosult

bármely személy kívánságára három napon belül díjmentesen választ adni kötelesek arra a kérdésre, hogy a jelölni kívánt valamely egyén a választói jog gyakorlására jogosult-e, választható-e, és melyik választócsoportha (alcsoportha) tartozik.

138. § (1) Az ajánlást legalább két és legfeljebb tíz olyan ajánlónak kell személyesen átnyújtani, akiket az elnök, vagy a bizottság valamely tagja ismer, vagy akik személyazonosságukat a bizottság előtt igazolják. A személyazonosságnak a közigazgatási hatóság által történt igazolását a bizottság köteles elfogadni. Ha az ajánlásan közjegyzőileg hitelesítve van legalább két olyan ajánlónak aláírása, akit a többi ajánló az ajánlásban annak átnyújtására felhatalmazott, a bizottság az ajánlás átnyújtóitól aláírásukon kívül személyazonosságuk egyéb igazolását nem kívánhatja.

(2) Az elnök az ajánlás átvételére rendelt helyiségbe – a bizottság tagjait és jegyzőit, valamint az ajánlás átnyújtóit kivéve – mindenkit kitilthat.

139. § (1) A választási bizottság az ajánlás átnyújtóinak, ha azok a 138. §-ban megállapított követelményeknek megfelelnek az ajánlás átvételéről nyomban ideiglenes elismervényt ad.

(2) Ezután a bizottság az ajánlás elfogadásáról határoz. A bizottság olyan ajánlást, amely a 136. §-ban megszabott rendelkezéseknek nem felel meg, el nem fogadhat, egyébként azonban az ajánlás elfogadását meg nem tagadhatja.

(3) A bizottság a jelöltek és az ajánlók jogosultságát az Intézet helyi szerveitől (kirendeltségeitől) bekívánt adatok alapján bírálja el.

(4) Ha az ajánlás az illető választó csoport (alcsoportha) által választandó közgyűlési tagok és közgyűlési pótagok együttes számánál több jelölt nevét tartalmazza, a bizottság mindekeleltől a kifogás alá eső jelölteket törli; ha a kelleténél még mindig több jelölt marad, a fős számú utolsó neveket is törölni kell; ha a kifogás alá esők törlése után a kelleténél kevesebb jelölt marad, a bizottság az ajánlás elfogadását megtagadni köteles.

(5) A bizottság az ajánlás elfogadásáról, vagy az elfogadás megtagadásáról az átnyújtónak az átnyújtástól számított öt nap alatt írásban határozatot köteles kézbesíttetni; az ajánlás megtagadása esetében a határozatban ennek részletes okait is meg kell jelölni. Az utóbbi esetben az ajánlás átnyújtóinak joguk van az elfogadás megtagadására okul szolgáló hiányt a megtagadás írásbeli közlésének átvételét követő naptól számított két napon belül egy ízben pótolni. Ezen a két napon belül a bizottság délelőtt 9 órától délután 13 óráig a hirdetményben megjelölt helyiségben kötelesek tartózkodni.

(6) Az elfogadott ajánlást sem az ajánlók vissza nem vonhatják, sem a bizottság vissza nem adhatja.

(7) A jelölt, mihelyt jelöléséről tudomást szerez, az Intézet elnökétől a jelöltség alól való felmentését nyomatékos okból írásban kérheti (T. 110. §-ának első bekezdése). A netáni felmentés az illető ajánlásnak érvényességét nem érinti.

140. § Ha valamely választócsoportha (alcsoportha) több ajánlócsoportha ajánlott jelölteket, a választási bizottság köteles az ajánlócsoportha által ajánlott jelöltek neveit a szavazatszedő küldöttségekkel azonnal tudatni, és azokat hirdetménnyel azonnal tenni (126. § (2) bekezdése). A választási bizottság egyben a szavazólapok (154. §) előállításáról is gondoskodik.

141. § (1) Ha valamely választócsoportha (alcsoportha) szabályszerű jelölés nem tör-

tént, a választás az illető választócsoportha (alcsoportha) elmarad. Erről a választási bizottság a szavazatszedő küldöttségeket haladéktalanul értesíti, és egyszersmind gondoskodik, hogy a választás elmaradása hirdetményileg azonnal közzététessék (126. § (2) bekezdése).

(2) A választás elmaradása esetében a T. 186. §-ának második bekezdése nyer alkalmazást.

(3) Ha a jelöltek közül valaki meghal, emiatt a választás nem marad el.

142. § (1) Ha valamely választócsoportha (alcsoportha) csak egy ajánlócsoportha ajánlott érvényesen jelöltek, a szavazás ebben a választócsoportha (alcsoportha) elmarad. A választási bizottság erről a szavazatszedő küldöttségeket haladéktalanul értesíti, és egyben gondoskodik arról, hogy a szavazás elmaradása hirdetményileg azonnal közzététessék (126. § (2) bekezdése).

(2) Végül a választási bizottság az illető lajstromon ajánlott jelöltek a közgyűlés megválasztott tagjaiul, illetőleg póttagjaiul jelenti ki. Az eredményt az elnök a választásnak a többi választócsoportha (alcsoportha) vonatkozó eredményével együtt (172. § (2) bekezdése) kihirdeti. Ebben az esetben az, ajánlásban, sorrendben előbb következők – megfelelő számban – lesznek a közgyűlési tagok, az utóbb következők pedig a közgyűlési póttagok.

b) Bizalmi egyének

143. § (1) Azok a választói jog gyakorlására jogosult egyének, akik az ajánlást átnyújtották, az ajánlás átnyújtása után az ajánló-részére minden szavazatszedő küldöttségbe egy vagy két bizalmi egyént küldhetnek ki. A helyi szavazatszedő küldöttségekbe a bizalmi egyéneket a kerületi szavazatszedő küldöttségbe (szavazatszedő főküldöttségbe) kiküldött bizalmi egyének is kiküldhetik. A bizalmi egyének a választás szabályszerűségét ellenőrzik, és e feladatuk keretében az elnök engedelmével röviden felszólalhatnak, a szavazás befejezésével pedig észrevételeiknek a jegyzőkönyvhöz csatolását kívánhatják.

(2) A bizalmi egyének nevét legkésőbb a szavazás megkezdéséig, ha pedig helyükre a szavazás megkezdése után másokat alkalmaztak, azonnal tudatni kell a küldöttségi elnökkel.

(3) Ha a bizalmi egyén nem annak a helyi szervnek kötelékébe tartozó választó, amelyben a szavazás történt, szavazói igazolvánnyal kell igazolnia, hogy a választói jog gyakorlására jogosult.

c) A szavazás általános szabályai

144. § Ha valamely választócsoportha (alcsoportha) több ajánlócsoportha ajánlott jelöltek (140. §) szavazásnak van helye.

145. § A szavazatszedő küldöttségek kötelesek a választás napján a szavazásra szolgáló helyiségekben megjelenni, hacsak a választási bizottságtól már előbb arról nem értesültek, hogy a választás vagy a szavazás valamennyi választócsoportha (alcsoportha) elmarad (141. és 142. §).

146. § (1) A szavazás minden szavazatszedő küldöttségnél a választás napján reggel 8 órakor kezdődik.

(2) A szavazás megkezdése előtt a küldöttségi elnök megállapítja, hogy a küldöttség tagjai és az eljárásnál közreműködésre hivatott többi személyek megjelentek-e, és megteszi a szavazás megtartásához szükséges előzetes intézkedéseket.

(3) Ha az elnök vagy a helyettes elnök, egy munkaadó és egy biztosításra kötelezett tag, úgyszintén a jegyző vagy helyettese jelen van, a küldöttség többi tagjainak, vagy a bizalmi egyének valamelyikének esetleges elmaradása a szavazás megkezdésének elhalasztására okul nem szolgálhat.

(3) Ha a küldöttség valamelyik tagja az eljárásban akadályozva van, a küldöttség megfelelő kiegészítéséről – a 129. § (9) bekezdésének rendelkezéseire figyelemmel – a küldöttség elnöke intézkedik.

(4) Az új tag működésének megkezdése előtt a küldöttségi elnök kezébe megfelelően fogadalmat tesz (128. § (4) bekezdése).

147. § (1) Ha a szavazás megkezdéséig azok a választók, akik a 143. § (1) bekezdése értelmében bizalmi egyéneket nevezhetnek meg, ilyeneket nem alkalmaztak, a küldöttségi elnök őket – ha jelen vannak – erre a jogukra figyelmezteti.

(2) Ha a bejelentett bizalmi egyének valamelyike nem jelent meg, vagy működését abba hagyta, helyette a küldöttség elnöke a jelölts csoportot támogató választók közül más bizalmi egyént alkalmazhat, és erről az ajánlás átnyújtóinak, illetőleg a helyi küldöttségnél bizalmi egyéneket alkalmazó kerületi szavazatszedő küldöttségi (szavazatszedő főküldöttségi) bizalmi egyéneknek valamelyikét értesíti. A helyettes bizalmi egyén megbízása megszűnik, ha az ajánlat átnyújtói (bizalmi egyének) új bizalmi egyént alkalmaznak, vagy ha az általuk előre bejelentett bizalmi egyén megjelenik, vagy működését folytatja.

148. § Ha olyan akadály támad, amely miatt a szavazást a megállapított órában az illető szavazatszedő küldöttségnél nem lehet megkezdni, a küldöttségi elnök belátása szerint, saját felelősségére az akadály elhárításáig a szavazás megkezdését elhalasztja.

(2) A szavazást, mihelyt az akadály elhárult, nyomban meg kell kezdeni. A szavazás megkezdésének elhalasztását és ennek előrelátható időtartamát ki kell hirdetni. Ha az akadály legkésőbb déli 12 óráig elhárítható nem volt, és ezért a szavazást megkezdni nem lehetett, a szavazást az illető szavazatszedő küldöttségnél meghíúsultnak kell tekinteni.

149. § (1) A szavazás tartama alatt a szavazóhelyiségben a szavazatszedő küldöttség elnökén, tagjain és jegyzőjén, a rend fenntartására esetleg kirendelt hatósági közegeken, továbbá a szavazásra szólított választókon kívül csak a bizalmi egyének lehetnek jelen.

(2) A szavazás tartama alatt az elnöknek vagy helyettesének, a jegyzőnek vagy helyettesének, és legalább egy-egy munkaadó, és biztosításra kötelezett küldöttségi tagnak a szavazóhelyiségben kell tartózkodnia.

(3) A küldöttség elnöke elrendelheti, hogy a szavazók az általa meghatározott számban bocsáttassanak be a szavazóhelyiségbe, és innen szavazatuk leadása után azonnal távozzanak.

(4) Azt, aki a rend ellen vét, vagy a tett jogos rendelkezésnek nem engedelmeskedik, az elnök rendreutasítja, ismételt rendreutasítás esetében pedig a szavazóhelyiségből kitiltja. Az elnök által kitiltott választó, ha még nem szavazott, szavazásra csak a szavazási idő utolsó órájában (161. §) jelentkezhetik.

(5) Ha a választásnál közreműködő valamelyik közeget kellett kitiltani, (helyette a küldöttségi elnök a helyettesítésre megszabott rendelkezések értelmében mást alkalmaz.

150. § (1) A szavazásra jogosult munkaadó választók az üzemüknek, vállalatuknak, hivataluknak, foglalkozásuknak, háztartásuknak stb. helyén (városban, községben) működő szavazatszedő küldöttségénél (küldöttségek valamelyikénél) szavaznak. A szavazásra jogosult munkavállaló választók annál a szavazatszedő küldöttségénél (küldöttségek valamelyikénél) szavaznak, amely munkahelyük vagy lakóhelyük városában vagy községében működik. A 134. § (3) bekezdésében megjelölt választók lakóhelyük városának vagy községének szavazatszedő küldöttségénél (küldöttségei valamelyikénél) szavaznak. Ha az illető városban vagy községben szavazatszedő küldöttség nincs, a szavazásra jogosult a legközelebbi szavazatszedő küldöttségénél szavazhat.

(2) Ha a városban vagy községben szavazatszedő küldöttség nem működik, vagy ha a legközelebbi szavazatszedő küldöttség helyisége az üzem helyétől, illetőleg megfelelő esetben a lakóhelytől négy kilométernél távolabb esik, a szavazásra jogosult útján is szavazhat. A posta útján való szavazás módját a 159. § szabályozza.

(3) Azok a szavazásra jogosultak, akik vállalati pénztár, vagy a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár kötelékébe tartoznak, az illető pénztár szavazatszedő küldöttségénél szavaznak.

151. § Csak a 150. § szerint illetékes szavazatszedő küldöttségénél lehet szavazni. Ezenfelül is csak az bocsátható szavazásra, aki szavazói igazolványát felmutatja és aki ezenfelül személyazonosságát is igazolja. Ha a 134. § (6) bekezdése értelmében szavazói igazolványokat nem állítottak ki, a szavazásra bocsátásnál csak a személyazonosság igazolására van szükség. A személyazonosság igazolása alól mentesül az, akit a küldöttségi elnök, vagy a küldöttség valamely tagja ismer, és ezt kijelenti.

152. § (1) A szavazásról választócsopontonként (alcsopontonként) rovatos íveket kell vezetni, és ezekben fel kell jegyezni a szavazó családi és utónevét, és azt, hogy szavazott.

(2) A szavazatszedő küldöttség elnöke azokat a jelentkezőket, akik a 151. § értelmében szavazásra nem bocsáthatók, vagy akiknek szavazata a 158. § (7) bekezdése értelmében el nem fogadható, visszautasítani, a többieket pedig elfogadni köteles.

(3) A jelentkezők szavazásra bocsátása és a szavazatok elfogadhatósága ellen a küldöttségi tagok, a személyazonosság tekintetében pedig a küldöttségi tagok és a bizalmi egyének a szavazat elfogadása előtt kifogást tehetnek.

(4) E kifogás felett, továbbá a szavazás vezetésére vonatkozó kérdésben, és általában a szavazatszedő küldöttség hatáskörébe utalt ügyekben saját felelősségére a küldöttségi elnök határoz.

(5) A szavazásra nem bocsátott választókról és az el nem fogadott szavazatokról, a szavazásra nem bocsátás vagy az el nem fogadás okának megemlítésével, választócsopontonként (alcsopontonként) külön jegyzéket kell vezetni (Visszautasítottak jegyzéke).

(6) Választócsopontonként (alcsopontonként) külön jegyzéket kell vezetni azokról a választókról is, akiknek szavazásra bocsátása, vagy szavazatuknak elfogadhatósága ellen kifogás emeltetett, feltéve, hogy az elnök a szavazatot a kifogás ellenére elfogadta (Kifogásoltak jegyzéke).

153. § (1) A választót a szavazásra rábeszélni, vagy más módon befolyásolni nem szabad. Kérdést a választóhoz csak a szavazatszedő küldöttség elnöke intézhet, ez is csak feladatának korlátai között.

(2) A választás alatt a szavazóhelyiséget magában foglaló egész épületben, és ennek a szavazatszedő küldöttségi elnök által területileg meghatározott környékén beszéd tartása, a választók rábeszélése, és általában minden olyan cselekmény tilos, amely a választás eredményét befolyásolhatja.

(3) A választáshoz, illetőleg a szavazáshoz botot, vagy tetteleges bántalmazásra alkalmas más eszközt vinni tilos.

d) A szavazás módja

154. § (1) A szavazás az Intézet által hivatalosan előállított szavazólapok és borítékok felhasználásával történik.

(2) Minden egyes választócsoporthoz (alcsoporthoz) részére, amelyben szavazásnak van helye, külön szavazólapokat kell készíteni, és rajtuk a megfelelő választócsoporthoz (alcsoporthoz) feltűnően meg kell jelölni. A szavazólapokon vastag betűkkel azt is fel kell tüntetni, hogy közgyűlési választásról van szó.

(3) A szavazólapokon az illető választócsoporthoz (alcsoporthoz) ajánlócsoporthoz által ajánlott jelöltek neveit külön-külön lajstromban, mégpedig abban a sorrendben kell feltüntetni, amint azt az illető ajánlócsoporthoz megállapították. A jelöltcsoporthoz első helyén álló¹¹ jelölt nevét vastagabb betűvel kell nyomni. A szavazólapok mintáját a 3. számú melléklet tartalmazza.

(4) Azt, hogy a szavazólapon az egyes ajánlócsoporthoz által ajánlott jelöltek neveit tartalmazó lajstromok milyen sorrendben következzenek egymás után, a választási bizottság sorsolás útján állapítja meg. A sorsolás által megállapított rendben a lajstromok az 1., 2., 3., 4. stb. sorszámokat nyerik.

(5) A különböző választócsoporthoz (alcsoporthoz) lapjai a lehetőséghez képest különböző színű papíron állítandók elő.

(6) Egy-egy választócsoporthoz (alcsoporthoz) szavazólapjait egyenlő nagyságú, vastagságú, minőségű és színű papírosból kell készíteni. A szavazólapokat el kell látni az Intézet nedves bélyegzőjének lenyomatával.

(7) A borítékot át nem látszó papírosból, és valamennyi választócsoporthoz (alcsoporthoz) részére azonos alakban és színben kell készíttetni.

(8) A választási bizottság a jelölések megtörténte és a lajstromok sorrendjének megállapítása után azonnal intézkedik az iránt, hogy ama választócsoporthoz (alcsoporthoz) részére, amelyekben szavazásnak van helye, a szavazólapokból és a borítékokból annyi példány állíttassék elő, ahány választói jog gyakorlására jogosult az illető csoportban (alcsoporthozban) hozzátartozó van.

(9) A választási bizottság a hivatalos borítékokból és szavazólapokból gondosan elzárt és lepecsételt csomagokban megfelelő számú példányt küld minden szavazatszedő küldöttségnek. A kerületi pénztárak helyi szavazatszedő küldöttségeinek szánt példányokat a kerületi szavazatszedő küldöttség útján kell megküldeni. A hivatalos borítékoknak és szava-

¹¹ Lásd: *Magyarországi Rendeletek Tára 1929.* Budapest, 1930. 750.

zólapoknak a szavazást megelőzőleg legalább nyolc nappal a szavazatszedő küldöttségek birtokában kell lennie.

155. § (1) A szavazatszedő küldöttség a választás napját megelőzőleg legalább hat nappal a bizalmi egyének jelenlétében megvizsgálja a hivatalos szavazólapokat és borítékokat tartalmazó csomagok sértetlenségét, azután felbontja azokat, és ha kellő mennyiség nem állana rendelkezésre, a hiány pótlásáról gondoskodik.

(2) Ez alkalommal a kerületi szavazatszedő küldöttség (szavazatszedő főküldöttség) kivieszi a csomagból a szükségesnek látszó számban azokat a szavazólapokat és borítékokat, amelyek a postán szavazók (150. § (2) bekezdése) szükségletére szolgálnak, és azokat a szükséges mennyiségben a pénztári megbízottak rendelkezésére bocsátja, a többi kivett szavazólapot és borítékot pedig – a pénztárnál jelentkező és postai úton szavazásra jogosultak részére kiszolgáltatás céljából – a küldöttségi elnök gondjaira bízva (159. §)

(3) Ezután a küldöttség a megmaradt borítékokat és szavazólapokat becsomagolja, a csomagokat lepecsételi és gondosan elzárja.

156. § (1) A szavazás megkezdése előtt a szavazatszedő küldöttség a bizalmi egyének jelenlétében a hivatalos borítékokat szavazólapokat tartalmazó csomagokat megvizsgálja és megvizsgálás után felbontja.

(2) Az asztalnak, amelynél a szavazatszedő küldöttség helyet foglal, minden oldalról könnyen hozzáférhetőnek kell lennie.

(3) Az asztalra fedett urnát kell állítani, amely a szavazólapok bedobására alkalmas nyílással van ellátva. Az urna céljára ládát vagy egyéb megfelelő tartályt lehet használni, amelynek fedelét zár vagy leszegezés, és ezenfelül lepecsételés útján olyan módon kell lezárni, hogy az urnából a szavazólapokat a pecsét feltörése nélkül eltávolítani ne lehessen. A szavazás megkezdése előtt a szavazatszedő küldöttség köteles meggyőződést szerezni arról, hogy az urna üres. Ha az urnát kulccsal zárják le, a kulcsot, valamint a lepecsételésnél használt pecsétnyomót az elnök veszi őrizetbe.

(4) A szavazólapokat és az azok befogadására szolgáló borítékokat az urna mellett, vagy közvetlenül az urna mellé állított asztalon kell elhelyezni.

(5) Avégből, hogy a szavazó észrevétlenül helyezhesse szavazólapját a borítékba, a szavazóhelyiségből lehetőleg két mellékszobának kell nyílnia, vagy magában a szavazóhelyiségben erre a célra alkalmas módon elrekesztett, lehetőleg két fülkét kell berendezni.

(6) A mellékszobában vagy elrekesztett fülkében asztal kell elhelyezni.

157. § (1) A szavazatszedő küldöttségi elnökök (helyettes elnökök) az általuk a szavazóknak átnyújtott szavazólapokat, és a hozzájuk tartozó borítékokat előzetesen azoknak jobb sarkában aláírásukkal (kézjegyükkel), és ezenfelül az abc betűrend egy-egy akár nagy, akár kis betűjével látják el, de nem az abc betűrend sorrendjében. A névjegyzést és a betűt ugyanazzal az íróval kell írni.

(2) Mielőtt a küldöttségi elnök a szavazónak a szavazólapot és a borítékot átadná, a küldöttség köteles meggyőződni arról, vajon azokat az elnök (helyettes elnök) ellátta-e a névjegyzéssel és a betűvel. A bizalmi egyéneknek is joguk van erről meggyőződni.

(3) A szavazatszedő küldöttség jegyzőkönyvéhez mellékelni kell mindazoknak aláírásával (kézjeggyel) – de betűjelzés nélkül – ellátott egy-egy üres szavazólapot, akik a szavazás folyamán a névjegyzés és a betűjelzés alkalmazására jogosultak voltak, és azt tényleg alkalmazták.

158. § (1) A szavazat leadása azzal kezdődik, hogy a választó a szavazatszedő küldöttség asztalához lép, az elnöknek átnyújtja szavazói igazolványát, és igazolja személyazonosságát. Ha a 134. § (6) bekezdése értelmében szavazói igazolványokat nem állítottak ki, a szavazói igazolvány átnyújtása elmarad. Ha a választót az elnök szavazásra bocsátja, az elnöktől egy, választócsoportjának (alcsoportjának) megfelelő, és a 157. § értelmében megjelölt szavazólapot, borítékot, és egy írót vesz át. Az elnök a neki átadott szavazói igazolványokat visszatartja, összegyűjti, és a szavazás befejezése után a jegyzőkönyvhöz csatolja.

(2) A szavazásra bocsátott kívánságára az elnök köteles megmagyarázni, hogy az egyes lajstromok minő sorrendben következnek a szavazólapon, és hogy a szavazás miként történik.

(3) Ezután a választó a mellékszobába vagy az elrekesztett fülkébe megy, ahol azt a lajstromot, amelyre szavazni akar, a szavazólapon a lajstrom felett levő négyszögbe tett keresztrel megjelöli, a szavazólapot a borítékba helyezi, és a borítékot lezárja. Innen visszamegy a küldöttséghez, és a szavazólapot tartalmazó borítékot, valamint az írót átadja az elnöknek. Az elnök a szavazólapot tartalmazó borítékokat felbontatlanul és úgy, hogy a küldöttség minden tagja szemmel tarthassa, azonnal az urnába helyezi.

(4) Az a választó, akit testi fogyatkozás gátol abban, hogy azt a lajstromot, amelyre szavazni akar, a szavazólapon megjelölje, vagy hogy a szavazólapot saját kezűleg helyezze a borítékba, és azt az elnöknek átadja, kísérő segítségével élhet.

(5) A mellékszobában vagy az elrekesztett fülkében az alatt az idő alatt, amíg a szavazó ott van, a szavazón és a (4) bekezdésben említett kísérőn kívül senki sem tartózkodhatik, sem oda be nem léphet, és be nem tekinthet. Csak elkerülhetetlen szükség esetében léphet be oda az elnök, vagy az ő engedélyével más személy.

(6) Azt a választót, aki a mellékszobában vagy az elrekesztett fülkében hosszabb ideig tartózkodik, mint amennyi a szavazólapon a lajstrom megjelölésére és a szavazólapnak a borítékba helyezésére kétségtelenül elegendő, az elnök csengettyűszóval, vagy más alkalmas jellel szavazata leadására figyelmezteti. Ha a választó szavazatát a figyelmeztetés után sem adja le, az elnök a szavazás lehetőségét reá nézve egyelőre megszüntnek jelenti ki, az átadott szavazólapot és borítékot visszaveszi, és a következő választót bocsátja szavazásra. A szavazástól ily módon egyelőre elesett választó újabb szavazásra csak a szavazási idő utolsó órájában (161. §) jelentkezhetik.

(7) Azt a szavazólapot, amelyet a választó ismertetőjellel ellátott borítékban, vagy nem a hivatalos borítékban akar leadni, továbbá annak a választónak szavazólapját, aki az elnök felhívására nem megy a mellékszobába, vagy az elrekesztett fülkébe, az elnök nem fogadhatja el.

159. § (1) A szavazásnak posta útján lebonyolíthatása végett a kerületi szavazatszedő küldöttség (szavazatszedő főküldöttség) a helyi szavazatszedő küldöttséggel nem rendelkező városokban és községekben működő pénztári megbízottakat megfelelő számú és minőségű szavazólapokkal és borítékokkal, valamint tértiborítékokkal¹² látja el. Ilyen városokban és községekben a választói jog gyakorlására jogosultak szavazói igazolványuk felmutatása mellett a megfelelő szavazólapnak, borítéknak és tértiborítéknak kiszolgáltatását a választás napját megelőző öt nap alatt a megbízottól igényelhetik. Olyan városokban és közsé-

¹² A küldemény címzett általi kézhezvételét igazoló szolgáltatáshoz járó boríték.

gekben, amelyekben nincs megbízott, a választói jog gyakorlására igényjogosultak a megfelelő szavazólapnak, borítéknak és tértiborítéknak kiszolgáltatását az említett idő alatt – a szavazói igazolvány felmutatása mellett – a kerületi szavazatszedő küldöttség (szavazatszedő főküldöttség) elnökétől igényelhetik; a kiszolgáltatást a szavazói igazolványt beküldése mellett levélben is lehet kérni; ez utóbbi esetben az elnök a megfelelő szavazólapot, borítékot és tértiborítékot a szavazói igazolvány visszajuttatása mellett az Intézet költségére szintén postán küldi meg. Mind a pénztári megbízott, mind az elnök jegyzéket köteles vezetni azokról, akiknek szavazólapot, borítékot és tértiborítékot szolgáltatott ki; a jegyzékben a választói jog gyakorlására jogosult választócsoporthat (alcsoportját) is meg kell jelölni.

(2) A szavazói jognak posta útján gyakorlása esetében választó a rendelkezésére bocsátott szavazólapon azt a lajstromot, amelyre szavazni akar, kereszttel megjelöli, a szavazólapot a borítékba helyezi és ezt leragasztja. Ezután a borítékot, valamint szavazói igazolványát a kerületi szavazatszedő küldöttség (szavazatszedő főküldöttség) címére szóló tértiborítékba helyezi, ezt leragasztja és postán bérmentesítve feladja. A bérmentesítetlenül érkező borítékokat a kerületi szavazatszedő küldöttség (szavazatszedő főküldöttség) nem fogadja el. A szavazólapot olyan időben kell postára tenni, hogy az legkésőbbben az illető kerületi szavazatszedő küldöttséghez (szavazatszedő főküldöttséghez) a második választási nap zárórájáig beérkezzék; a későbbben érkező szavazatokat figyelmen kívül kell hagyni.

A felhasználatlanul maradt szavazólapokat, a kiadott lapokról vezetett jegyzékekkel együtt, a megbízottak (elnök) a szavazatok összeszámításának idejére a kerületi szavazatszedő küldöttségnek (szavazatszedő főküldöttségnek) beszolgáltatni kötelesek.

(4) A postán beérkezett szavazatokat a kerületi szavazatszedő küldöttség (szavazatszedő főküldöttség) elnöke veszi át és gondoskodik azoknak a számbavételig (163. § (2) bekezdése) megőrzéséről.

e) A szavazás időtartama, befejezése és a szavazatok összeszámítása

160. § (1) A szavazás minden szavazatszedő küldöttségnél két napig tart.

(2) A választás napján este 20 órakor a szavazást meg kell szakítani és a következő napon reggel 8 órakor kell folytatni.

(3) Az első napi szavazás lefolyásáról jegyzőkönyvet kell készíteni, amelyet a szavazatszedő küldöttség tagjai és a jelen levő bizalmi egyének mindannyian aláírnak. A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni azt is, hogy a szavazatszedő küldöttségnek összesen hány szavazólap adatott ki, az első napi szavazásnál hány szavazólap adatott ki, s végül, hogy az első napi szavazásnál mennyi szavazólap maradt felhasználatlanul.

(4) A szavazási iratokat és nyomtatványokat a szavazás folytatásáig a szavazóhelyiségben el kell zárni, és a szavazóhelyiség bejáratát le kell pecsételni. A lezárt szavazóhelyiség őrzetéről – a bizalmi egyének meghallgatása mellett – a szavazatszedő küldöttség elnöke gondoskodik. A bizalmi egyének az őrzéshez egy-egy ellenőrző személyt jelölhetnek ki.

(5) A szavazásnak a választás napját követő napon reggel 8 órakor történő folytatása alkalmával a küldöttség tagjai és a bizalmi egyének mindenekelőtt meggyőződést szereznek arról, hogy a szavazóhelyiség bejáratára alkalmazott pecsét sértetlen-e, és hogy a választá-

si iratok és nyomtatványok változatlan állapotban hiánytalanul megvannak-e. E megállapítás eredményét a szavazási jegyzőkönyvbe fel kell venni.

(6) A szavazást a második napnak esti 20 órájáig megszakítás nélkül kell folytatni.

161. § (1) A szavazást a második napon este 20 órakor kell befejezni. Az ekkor még jelenlévő választókat el kell különíteni és őket szavazásra kell bocsátani, habár a szavazás esetleg már csak 20 óra után történhetik.

(2) A második napon este 20 óra után jelentkező választókat szavazásra bocsátani többé nem szabad. A szavazatszedő küldöttség elnöke (helyettes elnöke), tagjai, póttagjai, jegyzője és helyettes jegyzője, valamint a bizalmi egyének, ha választói jog gyakorlására jogosultak, a szavazás befejezése előtt, este 20 óra után is szavazásra bocsáthatók.

162. § (1) Ha a szavazás lezárása előtt olyan akadály támad, amely miatt a szavazást szabályszerűen folytatni nem lehet, a szavazatszedő küldöttség elnöke belátása szerint és saját felelősségére az akadály elhárításáig a szavazás folytatását felfüggeszti. A szavazást, mihelyt az akadály elhárult, nyomban folytatni kell. A szavazás felfüggesztését és ennek előrelátható időtartamát ki kell hirdetni. Ha az akadály legkésőbb négy óra lefolyása alatt elhárítható nem volt, és emiatt a felfüggesztett szavazást folytatni nem lehet, a szavazatszedő küldöttség elnöke félbeszakítja a szavazást.

(2) Felfüggesztés esetében a szavazásnál használt urna nyílását az elnök a felfüggesztés tartamára lepecsételi. A bizalmi egyének is alkalmazhatnak pecsétet.

163. § (1) A szavazás befejezése után akár szabályszerű elzárással (161. §), akár félbeszakítással (162. §) ért véget a szavazás, a szavazatszedő küldöttség elnöke a küldöttség és a megjelent bizalmi egyének előtt az urnát felbontja, abból a borítékokat kiemeli és felbontatlanul megszámlálja, majd azok számát a szavazáskor vezetett rovatos ívek alapján a leszavazott összes választók számával egybeveti. Ha a leszavazott választók száma a borítékok számával ismételt megszámlálás után sem egyezik, ezt a körülményt jegyzőkönyvbe veszi. A szavazólapokat tartalmazó borítékokat és az összegyűjtött szavazói igazolványokat (158. § (1) bekezdése) ezután papirosba csomagolja és lepecsételi.

(2) A kerületi szavazatszedő küldöttségeknél (szavazatszedő főküldöttségeknél) az (1) bekezdésben említett műveletet a postán beérkezett szavazatok (159. §) számbavétele megelőzi. A küldöttség elnöke a postán beérkezett szavazatokat tartalmazó tértiborítékokat a küldöttség és a bizalmi egyének előtt felbontja és a szavazói igazolvány megtekintése alapján, a személyazonosság közelebbi vizsgálata nélkül határoz arról, hogy a szavazó szavazásra bocsátható-e (151. §), és hogy a szavazólapot tartalmazó boríték a 158. § (7) bekezdésében foglaltak szerint elfogadható-e. A szavazatokról a 152. §-ban foglalt rendelkezések megfelelő alkalmazásával külön rovatos íveket kell vezetni, és róluk megfelelő esetben a 152. § (5) és (6) bekezdésének megfelelő jegyzékeket (Visszautasítottak jegyzéke és Kifogásoltak jegyzéke) is kell vezetni. A postán beérkezett szavazólapokat tartalmazó belső borítékokat és a vonatkozó szavazói igazolványokat külön kell papirosba becsomagolni és lepecsételni.

(3) A postán küldött, és a második választási napon záróráig be nem érkező szavazólapokat tartalmazó borítékokat felbontatlanul meg kell semmisíteni.

164. § (1) A szavazatszedő küldöttség a szavazás lefolyásáról jegyzőkönyvet készít.

(2) A jegyzőkönyvben meg kell említeni:

1. a szavazatszedő küldöttség megjelölését (sorszámát);

2. a szavazás helyét és napját (napjait);
3. az Intézet illetékes helyi szervét;
4. a szavazatszedő küldöttség elnökének, helyettes elnökének, tagjainak (póttagjainak), jegyzőjének (helyettes jegyzőjének) és az ajánlók (a bizalmi egyének) által alkalmazott, vagy a küldöttségi elnök által ideiglenesen kinevezett bizalmi egyéneknek nevét;
5. a szavazás kezdetét, és esetleges elhalasztásának vagy meghíúsulásának okát (148. §);
6. a szavazás felfüggesztése esetében azt, hogy miért és mikor függesztetett fel a szavazás, választócsopontonként (alcsopontonként) ki volt akkor az utolsó szavazó, és mikor folytatott szavazás (162. §);
7. az esetleges félbeszakítás okát és időpontját, és azt, hogy választócsopontonként (alcsopontonként) ki volt ekkor az utolsó szavazó (162. §);
8. a szavazás lezárásának időpontját;
9. választócsopontonként (alcsopontonként) a visszautasítottak, továbbá a kifogásoltak jegyzékébe foglalt választók számát;
10. a szavazás közben előfordult fontosabb mozzanatokat, és az elnök esetleges határozatait.

165. § (1) Mind a szavazási jegyzőkönyvet, mind a szavazási rovatos íveket, továbbá a visszautasítottak és a kifogásoltak jegyzékeit két eredeti példányban kell vezetni. A kiállításra hivatott személyek kötelesek a netán hiányzó példányt pótlólag eredetiben kiállítani.

(2) A szavazási eljárás befejezése, vagy a szavazás meghíúsulásának megállapítása után mindezeket az iratokat a szavazatszedő küldöttség elnök és a jegyző aláírják.

(3) Ennek megtörténtével a helyi szavazatszedő küldöttség elnöke az említet összes iratokat – a szavazólapokat tartalmazó borítékok csomagjaival, és a szavazói igazolványokat tartalmazó csomagokkal együtt – személyesen, vagy a küldöttség valamely tagja útján vagy ajánlott küldeményben posta útján a kerületi szavazatszedő küldöttség (a vállalati pénztár szavazatszedő főküldöttsége, Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyező Pénztár szavazatszedő főküldöttsége) elnökéhez juttatja. A bizalmi egyének a szállítmányt elkísérhetik, illetőleg a postai feladásnál jelen lehetnek.

(4) A kerületi szavazatszedő küldöttség (a vállalati pénztár szavazatszedő főküldöttsége, a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyező Pénztár szavazatszedő főküldöttsége) elnöke a bizottsága előtt leadott, szavazólapokat tartalmazó borítékok csomagjait, és a szavazói igazolványokat tartalmazó csomagokat, az összes vonatkozó iratokkal együtt, a kerületi pénztár (a vállalati pénztár, a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyező Pénztár) körletében leadott összes szavazatok összeszámításáig megőrzi.

166. § (1) Mihelyt a szavazásra vonatkozó iratok a kerületi pénztár (vállalati pénztár, Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyező Pénztár) keretében működő összes helyi szavazatszedő küldöttségektől megérkeztek, a kerületi szavazatszedő küldöttség (a vállalati pénztár szavazatszedő főküldöttsége, a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyező Pénztár szavazatszedő főküldöttsége) a bizalmi egyének előtt haladéktalanul megvizsgálja, vajon a szavazás a kerületi pénztárhoz (vállalati pénztárhoz, Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyező Pénztárhoz) tartozó összes szavazatszedő küldöttségeknél befejeztetett-e, vagy esetleg nem hiúsult-e meg, vagy nem szakítottatott-e félbe.

(2) Ha a szavazás valamennyi szavazatszedő küldöttségeknél befejeztetett, a kerületi sza-

vazatszedő küldöttség (szavazatszedő főküldöttség) legkésőbb az iratok beérkezésétől számított huszonnégy óra alatt a bizalmi egyének jelenlétében a szavazatszedő küldöttségek előtt leadott szavazatok összeszámításához fog.

(3) A kerületi szavazatszedő küldöttség (szavazatszedő főküldöttség) elnöke mindenkélett megállapítja, hogy a beküldött (megőrzött) borítékok (ideértve a posta útján beküldött szavazólapokat tartalmazó borítékokat is) száma szavazatszedő küldöttségenként megegyezik-e a szavazási jegyzőkönyvekben (a rovatos ívekben) leadottként feltüntetett borítékok számával. Ha a beküldött (megőrzött) borítékok száma a szavazási jegyzőkönyvekben (a rovatos ívekben) feltüntetett borítékszámmal ismételt számlálás után sem egyezik meg, ezt a körülményt jegyzőkönyvbe kell venni.

(4) Ezután a szavazatszedő küldöttség egyik tagja minden borítékot egyenként felbont, kiveszi belőle a szavazólapot, és a küldöttség elnökének átadja, aki arról a választócsoport (alcsoport) nevét és a kereszttel megjelölt lajstrom sorszámát hangosan felolvassa és a szavazólapot felmutatja. A szavazólapot a küldöttség tagjai és a bizalmi egyének is megtekinthetik.

(5) A szavazatok feljegyzésére választócsoportonként (alcsoportonként) minden lajstrom számára külön jegyzéket kell nyitni, és ebbe be kell vezetni minden reá esett szavazatot, úgy, hogy az első reá esett szavazatot 1, a másodikat 2, a harmadikat 3 számmal kell jelölni és így tovább.

167. § (1) Érvénytelen, és szavazás eredményének megállapításánál számba nem vehető a szavazat, ha:

1. a szavazólap ismertetőjellel ellátott borítékban, vagy nem a hivatalos borítékban adott le;

2. a szavazásra nem a hivatalos szavazólap használtatott;

3. a szavazólap ismertetőjellel van ellátva;

4. a szavazólap, vagy a hozzátartozó boríték, vagy sem a szavazólap, sem a hozzátartozó boríték nincs ellátva a 157. §-ban megszabott elnöki névjegyzéssel (kézjeggyel) és betűvel; vagy ha ezzel el vannak ugyan látva, de a szavazólapra vezetett elnöki névjegyzés (kézjegy) és betű a hozzá tartozó borítékon levő névjegyzéssel (kézjeggyel) és betűvel nem egyezik; a posta útján beküldött szavazólapra és borítékra ez a rendelkezés nem áll;

5. a szavazólapon egy lajstrom sincs megjelölve, vagy több lajstrom van megjelölve;

6. a szavazólapon a keresztjel olyan helyre van téve, hogy annak alapján nem állapítható meg, melyik lajstromra kíván a választó szavazni;

7. a szavazólap feltételt vagy más korlátozást tartalmaz;

8. ugyanegy borítékban különböző lajstromra szóló több szavazólap találtatott;

9. ugyanegy borítékban különböző választócsoportokra (alcsoportokra) vonatkozó szavazólap találtatott.

(2) Ugyanegy borítékba helyezett ugyanegy választócsoportbeli (alcsoportbeli) több szavazólap akkor, ha valamennyi ugyanarra a lajstromra szól, egy szavazatnak számít.

Ha a szavazó a lajstromon változtatást tett (abból törölt vagy hozzá írt), szavazatát – ha az egyébként kifogás alá nem esik – érvényesnek és olyannak kell elfogadni, mintha a hivatalos nyomtatott szövegű lajstromra szavazott volna.

168. § (1) A szavazatok érvényessége tekintetében a kerületi szavazatszedő küldöttség (a szavazatszedő főküldöttség) elnöke dönt.

Azokat a szavazólapokat, amelyeket az elnök érvénytelenné nyilvánított, külön kell választani és folyószámokkal kell ellátni; egyszersmind – a folyószámra utalással – a jegyzőkönyvben röviden meg kell említeni az okot, amely miatt a szavazólapot az elnök érvénytelenné nyilvánította.

Ha a határozatra a boríték szabálytalansága szolgál okul, a szavazólaphoz a borítékot is csatolni kell.

A többi szavazólapot és borítékot az elnök papírosba csomagolja és lepecsételi. A bizalmi egyének szintén alkalmazhatnak pecsétet.

169. § (1) A kerületi szavazatszedő küldöttség (szavazatszedő főküldöttség) a szavazatok összeszámításáról jegyzőkönyvet készít.

(2) A jegyzőkönyvben meg kell említeni:

1. a kerületi szavazatszedő küldöttség (szavazatszedő főküldöttség) megjelölését;
2. a szavazatok összeszámításának helyét és napját;
3. a kerületi szavazatszedő küldöttség (szavazatszedő főküldöttség) elnökének, helyettes elnökének, tagjainak, jegyzőjének és a bizalmi egyéneknek nevét;
4. a szavazatok összeszámítása közben előfordult fontosabb mozzanatokat, és az elnök esetleges határozatait.

170. § (1) Mind a szavazatok összeszámításáról felvett jegyzőkönyvet, mind a választó-csoportonként egyes lajstromokra esett szavazatok jegyzékeit (166. § (5) bekezdése) két eredeti példányban kell vezetni. A kiállításra hivatott személyek kötelesek a netán hiányzó példányt pótlólag eredetiben kiállítani.

(2) A szavazatok összeszámítása után mindezeket az iratokat a kerületi szavazatszedő küldöttség (szavazatszedő főküldöttség) elnöke és jegyzője aláírják. Ennek megtörténtével a küldöttségi elnök az említett összes iratokat, továbbá a szavazólapokat és a borítékokat is személyesen, vagy a küldöttség valamelyik tagja útján, vagy ajánlott küldeményben posta útján a választási bizottság elnökéhez juttatja. A bizalmi egyének a szállítmány elkísérhetik, illetőleg a postai feladásnál jelen lehetnek.

171. § (1) Ha egy vagy több szavazatszedő küldöttségnél a szavazás félbeszakított, vagy megghiúsult, a kerületi szavazatszedő küldöttség (szavazatszedő főküldöttség), mielőtt a szavazatokat összeszámítaná, az illető szavazatszedő küldöttségnél folytatólagos, illetőleg új szavazást rendel el.

A folytatólagos vagy az új szavazásra a kerületi szavazatszedő küldöttség (szavazatszedő főküldöttség) azonnal határnapot tűz ki, amely a küldöttség intézkedése napjától számított negyedik napnál korábbi, és hatodik napnál későbbi nem lehet. A folytatólagos, illetőleg az új szavazást hirdetményileg azonnal közzé kell tenni.

A folytatólagos szavazásban csak azok vehetnek részt, akik a szavazás félbeszakításáig még nem szavaztak le. A szavazatok összeszámításánál a félbeszakítás előtt leadott szavazatokat is figyelembe kell venni. Egyebekben a folytatólagos és az új szavazásra ugyanazok a szabályok állanak, amelyek a szavazásra általában irányadók.

(4) A folytatólagos, vagy az új szavazás elrendelése esetében a kerületi szavazatszedő küldöttség (szavazatszedő főküldöttség) a szavazatokat csak a folytatólagos, vagy az új szavazásra vonatkozó iratok beérkezése után állapítja meg.

f) A választás eredményének megállapítása

172. § (1) Mihelyt a szavazásra vonatkozó iratok az összes kerületi szavazatszedő küldöttségektől, az összes vállalati pénztári szavazatszedő főküldöttségektől és a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár szavazatszedő főküldöttségétől megérkeztek, a választási bizottság a megjelent bizalmi egyének előtt a választás eredményének megállapításához fog. A választási bizottságnak az eredmény megállapítása végett tartandó ülésére az ajánlók megbízottait (136. § (12) bekezdése) is meg kell hívni, és azok ott felszólalhatnak.

(2) A választás eredményét a választási bizottság elnöke a hirdetményben előre jelzett helyen kihirdeti.

173. § (1) A választás eredményének megállapítása a következő szabályok szerint történik.

(2) A választási bizottság legelőször is választócsopontonként (alcsoportonként) elkészíti a beérkezett iratok alapján az egyes kerületi szavazatszedő küldöttségek (szavazatszedő főküldöttségek) által összeszámlált érvényes és érvénytelen szavazatok részletes kimutatását.

(3) Az egy-egy választócsoporra (alcsoportra) vonatkozó kimutatásban az egyes lajstromokra leadott érvényes szavazatokat kerületi szavazatszedő küldöttségek (szavazatszedő főküldöttségek) és lajstromok szerint külön kell csoportosítani. A kimutatásban az egyes kerületi szavazatszedő küldöttségek (szavazatszedő főküldöttségek) által az illető választócsoporra (alcsoportra) vonatkozólag összeszámított összes érvényes és összes érvénytelen szavazatok összegét kerületi szavazatszedő küldöttségenként (szavazatszedő főküldöttségenként), valamint a valamennyi kerületi szavazatszedő küldöttség (szavazatszedő főküldöttség) által az illető választócsoporra (alcsoportra) vonatkozólag összeszámított összes érvényes és érvénytelen szavazatok összegét is – mégpedig külön-külön – fel kell tüntetni. A kimutatás mintáját a 4. számú melléklet tartalmazza.¹³

(4) A részletes kimutatás alapján kell megállapítani azt, hogy választócsopontonként (alcsoportonként) minden egyes lajstromra összesen hány érvényes szavazat esett.

174. § (1) Miután választócsopontonként (alcsoportonként) az egyes lajstromokra eső érvényes szavazatok számát megállapították, következik annak megállapítása, hogy az egyes lajstromokra hány rendes közgyűlési tagsági megbízás esik.

(2) A rendes közgyűlési tagsági megbízásokat az egyes lajstromok között a reájuk esett szavazatok arányában kell felosztani. Ennek kiszámítása az alábbi módon történik.

(3) Mindenekelőtt meg kell állapítani az arányossági számot, azaz az illető választócsoportban (alcsoportban) leadott szavazatok számának a választócsoport (alcsoport) által választandó rendes közgyűlési tagok számával történő elosztása folytán fennálló hányadost. A hányadosban szereplő törteket, ha azok $\frac{1}{2}$ -nél kisebbek, el kell hanyagolni, ellenkező esetben egész számra kell kiegészíteni.

(4) Minden lajstromra elsősorban annyi rendes közgyűlési tagsági megbízás jut, ahány egészszerez foglaltatik az arányossági szám a lajstromra esett szavazatok számában.

(5) Ha az így nyert közgyűlési rendes tagsági megbízások összege kisebb az illető választócsoport (alcsoport) által választandó közgyűlési rendes tagok számánál, másodszorban a

még kiosztásra kerülő közgyűlési rendes tagsági megbízások közül az elsőt az a lajstrom kapja, amelynek osztási maradéka a legnagyobb, a másodikat a következő legnagyobb maradékkal rendelkező lajstrom, és így tovább, amíg az összes rendelkezésre álló közgyűlési rendes tagsági megbízások kiosztottak.

(5) Amennyiben valamely közgyűlési rendes tagsági megbízás egyenlő joron több lajstromot illetne meg, azt ezek közül elsősorban az a lajstrom kapja, amelyre még nem esett közgyűlési tagsági megbízás. Ha több ilyen lajstrom volna, közöttük sorshúzás dönt. Ugyancsak sorshúzás dönt mindazokban az egyéb esetekben is, amikor valamely közgyűlési rendes tagsági megbízás egyenlő joron több lajstromot illetne meg.

175. § (1) Minden olyan lajstromból, amelyre közgyűlési rendes tagsági megbízás esett, a lajstromon sorrendben következők – a közgyűlési rendes tagok száma erejéig – lesznek tagok.

(2) A közgyűlési póttagokat abban az esetben, ha a saját lajstromukon megválasztott közgyűlési rendes tagok megbízása valamely okból megszűnnék, a lajstromon feltüntetett sorrend szerint a közgyűlési rendes tagok sorába az Intézet elnöke hívja be.

176. § (1) Ha valamelyik jelöltet a számítások eredményeképp több lajstrom alapján kellene közgyűlési rendes tagnak kijelenteni, nevét csak a sorshúzás útján megállapítandó egyik lajstromon figyelembe venni, a többiről viszont törölni kell, és az eredményt a változás figyelembe vételével kell megállapítani. Ugyanezt a szabályt kell megfelelően alkalmazni, ha a jelöltet több lajstrom alapján közgyűlési póttagnak kellene kijelenteni.

(2) Ha a jelöltet az egyik lajstrom alapján közgyűlési rendes tagnak, a másik lajstrom alapján pedig póttagnak kellene kijelenteni, nevét az utóbbról kell törölni, és az eredményt így kell megállapítani.

177. § Ha valamelyik olyan jelölt, akit a számítások eredményeképp megválasztott közgyűlési tagnak, vagy közgyűlési póttagnak kellett volna kijelenteni, a választási eljárás alatt meghalt, nevét az illető lajstromból törölni kell, és az eredményt a változás figyelembe vételével kell megállapítani.

178. § (1) Az egész választás lefolyásáról jegyzőkönyvet kell készíteni.

(2) A jegyzőkönyvben meg kell említeni:

1. a választás napját (kezdő napját);
2. az ajánlások átnyújtásának, elfogadásának, vagy az elfogadás esetleges megtagadásának időpontját, és a megtagadás okait, választócsopontonként (alcsoportonként) az ajánló csoportok által ajánlott lajstromokat, az elfogadott ajánlásokon a bizottság által teljesített törléseket, és ezek okát;
3. az ajánlók megbízottainak nevét, ha azok a választási eredményt megállapításánál jelen voltak;
4. kerületi szavazatszedő küldöttségenként (szavazatszedő főküldöttségenként) és választócsopontonként (alcsoportonként) a szavazás eredményét, az egyes lajstromokra leadott érvényes szavazatok számát;
5. választócsopontonként (alcsoportonként) a visszautasítottak és a kifogásoltak jegyzékébe foglaltak számát;
6. választócsopontonként (alcsoportonként) az érvénytelenné nyilvánított szavazatok számát;

7. választócsoportonként (alcsoportonként) az arányossági számot, és a közgyűlési tagsági megbízásoknak a megszabott számítási művelet (174–177. §) alapján való felosztását; ha valamely közgyűlési rendes tagsági hely egyenlő jogon több lajstromot illetve meg, annak megállapítását, hogy a kérdéses megbízás melyik lajstromot illeti;

8. választócsoportonként (alcsoportonként) az egyes lajstromokra eső megbízások végleges felosztását;

9. választócsoportonként (alcsoportonként) a közgyűlési rendes tagok és a közgyűlési pótagok neveit a lajstromok szerint külön csoportosítva tartalmazó választási eredményt, és az eredmény kihirdetésének időpontját;

10. a választásnak valamely választócsoporthoz (alcsoporthoz) való elmaradását (141. §) és ennek okát;

11. a választás alatt előfordult fontosabb mozzanatokat, és az elnök esetleges határozatait.

(3) A jegyzőkönyvet a választási bizottság elnöke, továbbá a választási bizottságnak az eredmény megállapításánál jelenlevő tagjai, és a választási bizottság jegyzője írják alá.

179. § (1) A választási jegyzőkönyvet két eredeti példányban kell felvenni. A választási jegyzőkönyvhöz mellékelni kell a kerületi szavazatszedő küldöttségektől (szavazatszedő fő-küldöttségektől) beérkezett iratokat.

(2) A választási jegyzőkönyvet és a választási eljárásra vonatkozó összes iratokat az Intézet irattárában meg kell őrizni.

180. § (1) Ha valamely választócsoporthoz (alcsoporthoz) tartozó közgyűlési rendes tagok száma az időközben bekövetkező üresedések folytán annyira megfogy, hogy a közgyűlési pótagok behívásával sem érhető el a szabályszerű létszám, az illető választócsoporthoz (alcsoporthoz) megillető összes közgyűlési rendes tagsági és pótagsági helyekre – az alapválasztásnál irányadó rendelkezések megfelelő alkalmazásával – a kiegészítő választásnak van helye; az új közgyűlési tagok működésének megkezdésével az illető csoportban (alcsoporthoz) megválasztott közgyűlési tagok tisztsége megszűnik.

(2) A kiegészítő választáson megválasztottak tisztsége az általános újabb választásig tart.

181. § (1) A közgyűlési rendes tagokat a választás eredményének megállapítását követő két héten belül igazolvánnyal kell ellátni, amelyben a személyi adatokon felül azt is fel kell tüntetni, hogy az illető közgyűlési rendes tag melyik választócsoporthoz (alcsoporthoz) választottja. Az igazolványt az Intézet elnöke írja alá.

(2) Ugyanilyen igazolvánnyal kell ellátni azokat a közgyűlési rendes tagokat is, akiket a T. 99. §-a harmadik bekezdése alapján valamely különálló biztosító intézet küldött ki. Az igazolványon a kiküldő biztosító intézet nevét is fel kell tüntetni.

(3) A közgyűlési rendes tag helyére behívott pótagot szintén el kell igazolvánnyal látni.

(4) Ha a közgyűlési rendes tag tisztsége megszűnik, az igazolványt vissza kell szolgáltatni. Az igazolványt a tisztségtől való felfüggesztés tartamára is vissza kell adni.

C) A közgyűlés megalakulása és ügyrendje

182. § (1) Az Országos Társadalombiztosító Intézet közgyűlésén csak az igazolt közgyűlési rendes tagok vehetnek részt, és ezek jogait csak személyesen gyakorolhatják.

(2) A 181. §-ban említett igazolványok megvizsgálását és a közgyűlési rendes tagok igazolását az elnökség által az újonnan választott közgyűlési rendes tagokból a szükséges számban kijelölt igazoló bizottságok teljesítik. Az új választás alapján összeülő közgyűlést csak az igazoló bizottságok működésének befejezésével lehet megnyitni.

(3) Külön igazoló bizottságokat kell alakítani a munkaadó közgyűlési tagok, és külön igazoló bizottságokat a biztosításra kötelezett közgyűlési tagok igazolására. A munkaadó közgyűlési tagokat igazoló bizottságok négy-négy munkaadó tagból és két-két biztosításra kötelezett tagból, a biztosításra kötelezett közgyűlési tagokat igazoló bizottságok pedig négy-négy biztosításra kötelezett tagból és két-két munkaadó tagból állanak. Az igazoló bizottságok jegyzőit az Intézet elnöke a vezérigazgatóval egyetértésben az Intézet tisztviselői közül rendeli ki. Az elnökség a munkaadókat igazoló bizottság elnökét a négy munkaadó tag közül, a biztosításra kötelezetteket igazoló bizottság elnökét pedig a négy biztosításra kötelezett tagból jelöli ki. A bizottság két tagjának elmaradása a bizottság működését nem akadályozza. Ha több tag hiányzik, az Intézet elnöke, vagy megbízásából az igazoló bizottság elnöke a jelenlevő, lehetőleg már igazolt közgyűlési tagok közül nevez ki tagot a hiányzó pótlására.

(4) Az igazoló bizottságok, az Intézet elnöke által megállapított sorrendben, mindenk előtt kölcsönösen megvizsgálják a bizottságokban működő közgyűlési tagok igazolványait. A többi közgyűlési tagra vonatkozólag az Intézet elnöke által teljesített sorshúzással kell megállapítani azt, hogy igazolásuk melyik bizottság elé tartozik.

(5) Az igazoló bizottság minden igazolványt, amelyet a hozzá utalt közgyűlési tagok felmutatnak, a jelentkezés sorrendjében megvizsgál, és eljárásáról jegyzőkönyvet vesz fel. A jegyzőkönyvbe fel kell venni az igazolvány birtokosának nevét, választócsoportját (alcsoportját), és végül annak kijelentését hogy az igazolvány birtokosának közgyűlési tagsága igazolt-e, vagy ha nem, ellene minő észrevételek merültek fel. A jegyzőkönyvet a bizottság elnöke és jegyzője írják alá.

(6) A megvizsgált igazolványra, ha annak birtokosa igazoltatott, az illető igazoló bizottság elnöke a megvizsgálás megtörténtét feljegyzi, és ennek megtörténte után az igazolványt a közgyűlési tagnak visszaadja.

(7) A kifogásolt igazolványokat az igazoló bizottság visszatartja.

(8) Az egyes bizottságok által felvett jegyzőkönyveket annak az igazoló bizottságnak kell átadni, amely saját munkájával legelőbb elkészült. E bizottság a jegyzőkönyvek alapján megállapítja az igazolási eljárás eredményét, és az igazolványok ellen netán tett észrevételeket, és mindezekről a kifogásolt és visszatartott igazolványok bemutatása mellett az Intézet elnökének jelentést tesz.

Abban a kérdésben, hogy a kifogásolt igazolványok elfogadhatók-e, és birtokosaik a közgyűlés rendes tagjaivá nyilváníthatók-e, a már igazolt közgyűlési tagokból alakult közgyűlés az elnök előterjesztése alapján vita nélkül határoz. A határozat eredményét az igazolványra rá kell vezetni, és a jogosultnak ki kell szolgáltatni.

(9) A rendben talált igazolványok szolgálnak a közgyűlés későbbi folyamán, s nevezetesen a választásoknál is a közgyűlési, illetőleg szavazási helyiségbe való belépésre, és a határozathozatalban, illetőleg a szavazásban való részvételre jogosító igazoló okiratokul.

(10) A jelen §-ban foglalt rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni a közgyűlési rendes tagok helyére behívott póttagok, valamint a kiegészítő választáson megválasztott közgyűlési tagok igazolására is.

183. § (1) A közgyűlési tagnak, illetőleg a közgyűlési póttagnak tisztsége megszűnik, ha:

1. a tag (póttag) meghal,

2. a tag (póttag) a T. 109. §-ának első és második bekezdésében foglalt feltételeknek többé nem felel meg, és ez alapon őt az Intézet elnöke tisztségéből kizárja (T. 109. §-ának harmadik bekezdése),

3. a tagot (póttagot) tisztsége alól az Intézet elnöke felmenti (T. 110. §-ának első bekezdése), vagy attól elmozdítja (T. 110. §-ának harmadik bekezdése),

4. a munkaadó tag (póttag) megszakítás nélkül egy éven át biztosításra kötelezettet nem foglalkoztat, vagy azt a foglalkozását, amely őt munkaadóvá minősítette, abbahagyja,

5. a biztosításra kötelezett tag (póttag) biztosítási kötelezettsége megszakítás nélkül egy éven át szünetel, vagy a biztosításra kötelezett tag (póttag) biztosításra nem kötelezett foglalkozásra tér át.

(2) Ha a munkaadó tag (póttag), mint jogi személynek vagy kereskedelmi társaságnak meghatalmazottja nyert választói jogot, és vált a közgyűlés tagjává (póttagjává), a meghatalmazás visszavonása esetében a visszavonásnak az Intézetnél való bejelentése napjától számított három hónap leteltével tisztsége megszűnik. Ha azonban a meghatalmazás megvonásának bejelentésétől számított három hónap alatt az illető közgyűlési tagot (póttagot) ugyanabba a munkaadói választócsoportha (alcsoportba) tartozó más jogi személy vagy kereskedelmi társaság meghatalmazottjává bejelenti, vagy ha az illető saját foglalkozása alapján ugyanabban a választócsoportha (alcsoportban) munkaadóvá válik, közgyűlési tagsága (póttagsága) a három hónapon túl folytatólag hatályban marad.

(3) Az (1) bekezdés 4. és 5. pontjában, és a (2) bekezdésben meghatározott esetekben a tisztség megszűnését az Intézet elnöke határozatban mondja ki. A határozat ellen a kézbesítéstől számított tizenöt nap alatt panaszt lehet tenni a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszternél, aki végérvényesen határoz.

184. § (1) Évenként egy rendes közgyűlést kell tartani. A rendes közgyűlést a naptári év második felében olyan időre kell összehívni, hogy a következő évi költségvetés, és az előző évi zárószámadás idejében letárgyalható legyen.

(2) Az Intézet elnöke rendkívüli közgyűlést is összehívhat. Az Intézet igazgatósága ugyancsak elhatározhatja rendkívüli közgyűlés összehívását. A m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter utasítására, vagy a közgyűlési tagok fele részének megokolt írásbeli kívánságára az Intézet elnöke harminc napon belül rendkívüli közgyűlést köteles összehívni.

(3) Az Intézet közgyűlését az Intézet székhelyén: Budapesten tartja.

(4) A közgyűlés napját a vezérigazgató meghallgatása után az Intézet elnöke tűzi ki, mégpedig lehetőleg vasárnapra vagy ünnepnapra.

(5) A rendes közgyűlés napját a közgyűlés napját legalább 30 nappal, a rendkívüli közgyűlés napját pedig a közgyűlés napját legalább tizenöt nappal megelőzően a Társadalom-

biztosítási Közlönyben azzal a felhívással kell közzétenni, hogy csak az az indítvány vétetik be a tárgysorozatba, amely a rendes közgyűlés napja előtt legalább húsz nappal, illetőleg a rendkívüli közgyűlés napja előtt legalább tíz nappal beérkezik.

(6) Indítványozó joga minden közgyűlési rendes tagnak van.

(7) A közgyűlésre szóló meghívást – a közgyűlés idejének, helyének és tárgysorozatának közlésével – rendes közgyűlés esetében legalább tizenöt nappal, rendkívüli közgyűlés esetében pedig legalább hét nappal előbb a Társadalombiztosítási Közlönyben közzé kell tenni, és a közgyűlési rendes tagoknak is meg kell küldeni.

(8) A közgyűlés rendszerint csak egy napig tart. Ha azonban a tárgysorozat letárgyalására egy nap nem elegendő, a közgyűlés másnap, esetleg harmadnap is összeül. A harmadik nap délutáni ülészakában azonban az összes hátralevő ügyeket vita mellőzésével kell letárgyalni. A közgyűlés ideje délelőtt 9 órától délutáni 14 óráig, és délután 16 órától este 20 óráig terjedhet. A közgyűlés vita nélkül egyszerű szótöbbséggel meghosszabbított ülés tartását határozhatja el.

185. § (1) A rendes közgyűlés tárgysorozatába fel kell venni a T. 100. §-a első bekezdésének 7. és 8. pontjában megjelölt tárgyakat, valamint az illető években a T. 100. §-a első bekezdésének 5. és 9. pontjában, úgyszintén a Tö. 104. §-a (1) bekezdésének 3. és 4. pontjában, végül az 1.300/1929. N. M. M. eln. számú rendelet 4. §-a (1) bekezdésének 6. pontjában megjelölt tárgyakat is.¹⁴

(2) Mind a rendes, mind a rendkívüli közgyűlés tárgysorozatába fel kell venni a közgyűlés hatáskörébe tartozó mindazokat a tárgyakat, amelyeknek felvételét a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter elrendeli, vagy az Intézet elnöke kívánja, vagy az Intézet valamely korábbi közgyűlése, vagy az igazgatóság elhatározza. A rendes és a rendkívüli közgyűlés tárgysorozatába fel kell venni végül a 184. § (5) bekezdése szerint kellő időben beérkezett indítványokat.

(3) A rendes közgyűlésre szóló meghívóhoz a tárgysorozaton kívül a következő évi költségvetést, az előző évi zárószámadásokat, mérlegeket és kimutatásokat, valamint az elnökségnek az Intézet ügyvitele tárgyában tett véleményes jelentését csatolni kell.

186. § (1) Az Országos Társadalombiztosító Intézet közgyűlése nyilvános, és azon a közgyűlés tagjaitól elkülönített helyen a közönség is részt vehet.

(2) Ha a közönség a tárgyalások menetét zavarná, a közgyűlés elnökének joga van a hallgatóság részére fenntartott helyet kiüríttetni. Ezt az esetet nem tekintve, a nyilvánosságot nem lehet kizárni.

187. § (1) A közgyűlést, mint a közgyűlés elnöke, az Országos Társadalombiztosító Intézet elnöke, vagy az őt helyettesítő alelnök vezeti. Az elnök örökös, hogy a közgyűlési ügyrend betartassék, valamint az ide vonatkozó egyéb szabályoknak megfelelően a tanácskozássok rendje és méltósága, valamint a szólásszabadság kellően megóvassék.

(2) A közgyűlés rendjének tartós megzavarása esetén az elnök az ülést felfüggesztheti. A felfüggesztés egy órai időtartamon túl nem terjedhet.

¹⁴ A hivatkozott rendeleti hely az OTI közgyűlésének hatáskörébe utalta a bányanyugbér-biztosítási választmány és a bányanyugbér-megállapító bizottság tagjainak és póttagjainak megválasztását. *Magyarországi Rendeletek Tára* 1929. Budapest, 1929. 756.

(3) Az elnök vagy az alelnökök az ügyek érdemi vitájában is bármikor felszólalhatnak, és indítványokat is tehetnek. Szavazati joga csak a közgyűlés elnökének van, de ez is csak szavazategyenlőség esetében szavazhat (199. §).

188. § (1) A közgyűlés elnöke, valahányszor jónak látja, névsor olvasását rendelheti el.

(2) Napirend előtt legfeljebb két munkaadó, és két biztosításra kötelezett közgyűlési tag szólhat fel. A napirend előtti beszéd tartama tíz perc. A napirend előtt felszólalni akaró e szándékát az elnöknek előre bejelenteni és tőle engedélyt kérni köteles. Az engedély megtagadása esetében a közgyűlés vita nélkül határoz. A napirend előtt felvetett kérdés határozás tárgyát nem alkothatja.

(3) Bejelentéseket (Pl. önkormányzati tisztségből kizárás, önkormányzati tisztség alól felmentés, önkormányzati tisztségből elmozdítás, önkormányzati tag működésének felfüggesztése, elhalálozók bejelentése, meghívások közlése) az elnök az ülés egésze folyamán tehet, valamely felszólaló beszéde közben azonban nem. A bejelentésekhez hozzászólni nem lehet, kivéve ha azzal kapcsolatban azonnal intézkedni kell; ebben az esetben öt-öt percig két munkaadó, és két biztosításra kötelezett tag beszélhet.

(4) A tárgyalásokban és a szavazásokban csak a jelenlevők vehetnek részt; írásban vagy meghatalmazott útján szavazni nem lehet.

(5) Személyes kérdésben az elnök csakis személyes megtámadtatás címén adhatja meg a szót. Felszólalhat az is, aki félreértett szavait akarja helyreigazítani, továbbá az, aki az, aki ügyrendi szabályok alkalmazását kifogásolja. Felszólalási jog illeti meg azt a közgyűlési tagot is, aki sértő szavaiért önkéntesen bocsánatot kér, vagy aki az elnök ez irányú felszólításának tesz eleget. Ezekben az esetekben a beszéd ideje legfeljebb öt perc. Az elnöknek joga van ezeket a felszólalásokat a tárgysorozatban foglalt anyag letárgyalása utáni időre halasztani.

(6) Az ügyrendi kérdéseket a felszólaló és egy ellenvélemény meghallgatása után a közgyűlés szavazással dönti el.

(7) Nagyobb terjedelmű és fontosságú ügyeket előbb általánosságban, azután részletekben (szakaszonként) lehet tárgyalni, valamely tárgynak előbb általános, majd részletes tárgyalását kívánó indítványt ügyrendi kérdésnek kell tekinteni.

189. § A közgyűlés a tárgyakat a tárgysorozatban megállapított sorrendben tárgyalja. A tárgysorozatba fel nem vett ügyeket nem lehet tárgyalni.

190. § (1) A tárgysorozatba felvett tárgyakat az Intézet vezérigazgatója (helyettese), vagy az általa kirendelt intézeti tisztviselő az igazgatóság javaslata értelmében adja elő. Az Intézet vezérigazgatója (helyettese) felvilágosításul egyébként is bármikor felszólalhat. A vezérigazgató (helyettese) által kirendelt tisztviselők csak az elnök engedélyével szólalhatnak fel.

(2) Az Intézet vezérigazgatójának (helyettesének) és egyéb tisztviselőinek szavazati joga nincs.

191. § (1) Minden ügy tárgyalásánál a szólás joga először az előadót illeti meg.

(2) Minden közgyűlési tag mind az általános, mind a részletes vita során – ez utóbbi esetben szakaszonként – egyszer szólhat a tárgyhoz, többször felszólalni csak az elnök, vagy a közgyűlés engedélyével lehet. Ez a rendelkezés a (9) bekezdésnek a zárósóra vonatkozó rendelkezését nem érinti.

(3) A közgyűlésen a felszólalás joga csak azt illeti meg, aki az e célra kirendelt jegyzőnél

nevének bemondásával előzetesen felszólalásra jelentkezett. A jelentkezésnél be kell mondani, hogy az előterjesztés vagy az indítvány mellett, vagy ellen fog-e felszólalni. A felszólalókat a jelentkezés sorrendjében – felváltva az előterjesztés vagy az indítvány ellen és mellett beszélők közül – az elnök rendelkezésére a jegyző hívja fel.

(4) Egy-egy felszólalás általános vita esetében tizenöt percnél, minden más esetben tíz percnél tovább nem tarthat. A felszólaló kérésére, és az elnök indítványára a közgyűlés további tizenöt, illetőleg tíz perces meghosszabbítást engedélyezhet. Ha a felszólaló a megszabott időn belül beszédét nem fejezte be, és ezt vonakodik megtenni, az elnök tőle a szót megvonhatja. Az előadók a szükséghez képest kellő időig beszélhetnek.

(5) A felszólalás során a tárgytól eltérni nem lehet. Ha a felszólaló attól eltér, az elnök kétszeri figyelmeztetés után a szót tőle megvonhatja. Indokolt esetben az elnök engedélyt adhat a tárgytól való eltérésre, de csak a beszéd idejére eső időtartamon belül.

(6) Azokat a közgyűlési tagokat, akik a tanácskozás rendjét vagy a beszédeket zavarják, vagy a kölcsönös tisztelet és illendőség szabályait nem tartják be, az elnök meginthati vagy rendre utasíthatja, kétszeri megintés vagy rendreutasítás után pedig, amennyiben az illető közgyűlési tag a tanácskozás rendjét továbbra is veszélyezteti, az elnök a közgyűlés aznapi üléséből kizárhatja.

(7) Legalább hatvan jelenlevő közgyűlési tag írásban indítványozhatja, hogy a folyamatban levő felszólalás befejezése után a vita nyílt szavazással és egyszerű szótöbbséggel bezaárassék. Az elnök az e tárgyban benyújtott indítványt haladéktalanul előterjeszteni köteles. Ha a közgyűlés a vita bezaárását elhatározza, további egy-egy, az előterjesztés vagy az indítvány ellen és mellett felszólalónak a felszólalást tizenöt perc tartamáig meg kell engedni.

(8) Az előbbi bekezdésben foglalt rendelkezést azokban az ügyekben, amelyek csak a közgyűlés munkaadó tagjainak vagy csak a bányaiipari érdekeltségnek hatáskörébe tartoznak, azzal a módosítással kell alkalmazni, hogy a közgyűlés munkaadó tagjainak hatáskörébe tartozó ügyekben harminc jelenlevő munkaadó tag, a bányaiipari érdekeltség hatáskörébe tartozó ügyekben pedig nyolc jelenlevő bányaiipari érdekeltségi tag indítványozhatja a vita bezaárását.

(9) A tárgyalás alatt álló ügghöz tartozó indítványokat a vita során szóval is lehet tenni, és ezeket az alapul szolgáló üggyel együtt kell eldönteni. Ha felszólaló már nincs, a vitát be kell zárni. A vita bezaárása után felszólalni nem lehet, az indítványozót azonban a vita bezaárása után és a kérdés feltevése előtt zárószó illeti meg. Módosító javaslat benyújtója a zárószó jogán nem szólalhat fel.

192. § (1) Ha felszólaló már nincs, és a záróbeszédeket is elmondották, az elnök szavazásra teszi fel a kérdést olyan alakban, hogy arra igennel vagy nemmel lehessen szavazni.

(2) Először a netáni halasztó indítványokat, azután a z igazgatóság előterjesztését, végül a többi indítványokat kell szavazásra feltenni.

(3) A kérdés feltevéséhez mint ügyrendi kérdéshez lehet felszólalni.

193. § (1) A közgyűlés érvényes határozatot az elnöknek vagy helyettesének, és a közgyűlési rendes tagok legalább kétötödének jelenlétében hozhat. Azokban az ügyekben, amelyek csak a közgyűlés munkaadó tagjainak vagy csak a bányaiipari érdekeltségnek hatáskörébe tartoznak, ezt a rendelkezést azzal a módosítással kell alkalmazni, hogy a határozóképes-

séghez csak a közgyűlés munkaadó tagjai, illetőleg a bányaiipari érdekeltség tagjai kétötödének jelenléte szükséges.

(2) A határozóképeség megállapítását húsz jelenlevő közgyűlési tag vagy a jelenlevő közgyűlési tagok egyötöde a szavazás megkezdése előtt kérheti. A határozóképeség megállapítása a jelenlevő közgyűlési tagok egyszerű megszámlálásával vagy névsorolvasással történhetik. A megállapítás módját az elnök rendeli el, és a kijelölt jegyző foganatosítja.

(3) Ha a határozóképtelenség a tárgyalás folyamán merül fel, az elnök az ülést két ízben legfeljebb két-két órára felfüggeszti, szükség esetében pedig másnapra halasztja (184. § (8) bekezdése). Ha a határozóképeség másnap sem áll fenn, az elnök a közgyűlést berekeszti.

(4) Ha valamely szabályszerűen összehívott közgyűlésen a tagok nem jelentek meg határozóképes számban, vagy a tárgysorozatnak valamely pontját a közgyűlés tartós határozóképtelensége [(3) bekezdés] miatt letárgyalni nem lehetett, az elnök a közgyűlést legalább nyolc napra, de legfeljebb tizenöt napra változatlan napirenddel, illetőleg a le nem tárgyalat ügyekre szorítkozó napirenddel elhalasztja. Az új határnapot a 184. § szerint, mégpedig legalább öt nappal előbb kell a közgyűlési tagokkal közölni. Az új határnapon a közgyűlés a megjelentek számára tekintet nélkül határozóképes.

(5) Azokhoz a közgyűlési tagokhoz, akik a közgyűlésen nem vettek részt vagy akiknek eltávozása miatt a tárgysorozat valamely pontját letárgyalni nem lehetett, a mulasztás igazolása végett felhívást kell intézni. A mulasztást a felhívás kézhezvételétől számított nyolc napon belül írásban kell igazolni.

194. § (1) A szavazás – a T. 100. §-a második bekezdésének első mondatában megjelölt kivételtől eltekintve – rendszerint nyílt, és felállással vagy az igazolvány felnyújtásával történik. Ha a többség nem szembeötlő, valamint kívánatra is, az ellenpróbát el kell rendelni. A szavazatokat a jegyző olvassa össze. Kétes esetben az elnök név szerinti szavazást rendelhet el. Hetven jelenlevő tagnak a kérdés feltevése után, de a szavazás megkezdése előtt írásban bejelentett kívánságára a név szerinti szavazást mindig el kell rendelni. Nyolcvan jelenlevő tagnak a kérdés feltevése után, de a szavazás megkezdése előtt írásban bejelentett kívánságára titkos szavazást kell elrendelni. A T. 100. §-a második bekezdésének második és harmadik mondata esetében mindig név szerint, vagy titkos szavazás szabályszerű indítványozása esetében titkos szavazással kell határozni.

(2) Azokban az ügyekben, amelyek csak a közgyűlés munkaadó tagjainak, vagy csak a bányaiipari érdekeltségnek hatáskörébe tartoznak, a név szerinti szavazást harmincöt jelenlevő munkaadó tagnak, illetőleg nyolc jelenlevő bányaiipari érdekeltségi tagnak, a titkos szavazást pedig negyven jelenlevő munkaadó tagnak, illetőleg tíz jelenlevő bányaiipari érdekeltségi tagnak írásbeli kívánságára kell elrendelni.

(3) A név szerinti és a titkos szavazásnál a közgyűlést tagsági igazolványt mindig fel kell mutatni.

195. § Név szerinti szavazás esetében az ezzel megbízott jegyző a szavazásra jogosult közgyűlési tagok névsorát betűrendes sorrendben olvassa, és a felhívott nevének említésekor előszóval adja le szavazatát; aki nevének felolvasásakor nem szavazott, az elmaradtak névsorának olvasásakor még szavazhat.

196. § (1) A titkos szavazást szavazatszedő küldöttség bonyolítja le.

(2) A szavazatszedő küldöttség elnöke az Intézet elnöke vagy helyettese; a küldöttség két

munkaadó és két biztosításra kötelezett tagját a jelenlevő közgyűlési tagok közül az elnök előterjesztése alapján a közgyűlés vita mellőzésével és nyílt szavazással választja. Jegyzőt a közgyűlés jegyzői közül a közgyűlés elnöke jelöl ki.

(3) A közgyűlés elnöke a szavazás tartamára az ülést a szükséghez képest felfüggesztheti. A szavazatszedő küldöttség a közgyűlés közelében levő, de attól különálló helyiségben is működhetik olyképpen, hogy ez által a közgyűlés menete zavart ne szenvedjen.

(4) A szavazatszedő küldöttség eljárását elnöke vezeti. A küldöttség határozatait egyszerű szótöbbséggel hozza; az elnök csak szavazategyenlőség esetében szavaz.

(5) A szavazatszedő küldöttség a szavazó közgyűlési tagokról – a T. 100. §-ának első bekezdése első mondatában említett esetekben¹⁵ érdekeltségenként külön-külön – jegyzéket vezet.

(6) A szavazatszedő küldöttség jegyzője a szavazásra jogosult közgyűlési tagok névsorát betűrendes sorrendben olvassa, és a felhívott nevének említésekor adja le szavazatát; aki nevének felolvasásakor nem szavazott, az elmaradtak névsorának olvasásakor még szavazhat. A szavazás a szavazatszedő küldöttség elnöke által szétosztott egyenlő nagyságú, vastagságú, színű és minőségű szavazólapokkal történik, amelyekre az „igen” és a „nem” szó van nyomva. Ha a szavazó igennel akar szavazni, a szavazólapon a „nem” szót írónnal áthúzza, viszont, ha nemmel akar szavazni, „igen” szót húzza írónnal át. A szavazó ezután a szavazólapot összehajítja és a szavazatszedő küldöttség elnökének átadja, aki azt úgy, hogy a küldöttség tagjai láthassák, az előkészített urnába helyezi. A T. 100. §-a második bekezdésének első mondatában említett esetekben¹⁶ a munkaadó és a biztosításra kötelezett közgyűlési tagok szavazólapjait külön-külön urnába kell gyűjteni. Az urna használatba vétele előtt a küldöttség meggyőződést köteles arról szerezni, hogy az urna üres. A szavazatszedő küldöttség tagjai – ha szavazójoguk van – utoljára szavaznak.

(7) A szavazás befejezése után a szavazatszedő küldöttség az urnát felbontja, és megállapítja a beadott szavazólapok számát, mégpedig a T. 100. §-a második bekezdésének első mondatában említett esetekben a két érdekeltségre nézve külön-külön. Ha a beadott szavazólapok száma ismételt megszámlálás után is több vagy kevesebb, mint a leszavazott közgyűlési tagoké, ezt a körülményt a jegyzékre rá kell vezetni.

(8) Ezután a szavazólapokat a szavazatszedő küldöttség elnöke felnyitja és felolvassa. Érvénytelen az ismertetőjellel ellátott szavazólap, valamint az a szavazólap is, amelyen sem az „igen”, sem a „nem” szó nincs törölve, vagy mindkettő törölve van. A szavazólapokat a küldöttség tagjai megtekinthetik. A felolvasott szavazatokat a jegyző jegyzi. Ha a szavazólapok száma több vagy kevesebb volt, mint a szavazók száma, és ez a körülmény a szavazás eredményét döntően befolyásolhatta, a szavazás érvénytelen és azt a korábbi szavazólapok megsemmisítésével meg kell ismételni. A szavazás eredményét a küldöttség megállapítja, a jegyzékbe bevezeti, a jegyzéket a szavazatszedő küldöttség elnöke, tagjai és jegyzője aláír-

¹⁵ E törvényi hely felsorolja, mi is tartozik a közgyűlés hatáskörébe, tehát a tagok miről jogosultak szavazni.

¹⁶ A hivatkozott mondat így hangzik: „Ha a határozat a betegségi biztosítási járulékok kulcsát (19. §) vagy a betegségi segélyeket (30. és 31. §) módosítja, a határozat érvényességéhez a biztosításra kötelezettek és a munkaadók jelenlevő képviselőinek külön-külön titkos szavazással létrejött kétharmad-kétharmad többsége szükséges.”

ják, és a közgyűlés elnökének átadják. A szavazólapokat a vonatkozó jegyzékekkel együtt a közgyűlési jegyzőkönyv mellékleteként meg kell őrizni.

197. § Azt, aki a szavazás nyugodt lefolyását zavarja, vagy megakadályozza, és ezt az elnök kétszeri figyelmeztetése után sem hagyja abba, a szavazatszedő küldöttség elnökének javaslatára a közgyűlés elnöke mind a szavazásból, mind az aznapi tanácskozásból kizárhatja.

198. § A közgyűlés által választandó önkormányzati szervek választását szabályozó rendelkezéseket az alapszabálynak az illető önkormányzati szervekre vonatkozó részei tartalmazzák.

199. § (1) A közgyűlés – a T. 100. §-a második bekezdésének első mondatában meghatározott kivétellel – egyszerű szótöbbséggel határoz. Szavazategyenlőség esetében a közgyűlés elnöke döntő szavazatot gyakorolhat (187. § (3) bekezdése). Az elnök ezt a jogot legkorábban csak a szavazás napját követő napon gyakorolhatja.

(2) Ha az elnök a döntő szavazat jogát nem gyakorolja, a szavazás tárgyául szolgáló indítványt el nem fogadottnak kell tekinteni.

200. § A közgyűlési tagok által előterjesztett olyan indítványokat, amelyeket a közgyűlés nem fogadott el, újabb indítványozás esetében sem lehet egy év eltelte előtt szavazás alá bocsátani.

201. § Senki sem vehet részt olyan tárgyról való tanácskozásban, és annak szavazással való eldöntésében, aki ebben a tárgyban érdekelt. Az illető ennek az ügynek tárgyalása, és a vonatkozó szavazás idejére az üléstermet elhagyni köteles.

202. § (1) A közgyűlés elnöke – az őt netalán megillető döntő szavazat (199. §) gyakorlásának esetén kívül – a szavazás eredményét, valamint a vita nélkül elfogadott javaslatot mint határozatot nyomban kihirdeti.

(2) Ha az elnök a döntő szavazat jogát (199. §) a közgyűlés berekesztése előtt gyakorolja, szavazatát a közgyűlésen bejelenti, és a megfelelő határozatot kihirdeti. Ugyanezt az eljárást követi, ha a közgyűlés berekesztése előtt bejelenti, hogy a döntő szavazat jogának gyakorlásáról lemond.

(3) Ha az elnök a (2) bekezdésben említett jogát a közgyűlés berekesztése után gyakorolja, szavazatát és a megfelelő határozatot a Társadalombiztosítási Közlönyben kihirdeti.

203. § (1) A közgyűlés lefolyásáról jegyzőkönyvet kell felvenni. A jegyzőkönyv vezetésére, a felszólalók jelentkezésének elfogadására, és a szavazatok összeszámlálására az Intézet vezérigazgatója (helyettese), az Intézet elnökével egyetértőleg az Intézet tisztviselői közül előzetesen kellő számú jegyzőt rendel ki. A jegyzőkönyvet az elnök és a jegyző, valamint az ülés elején az elnök javaslatára a jelenlevő és Budapesten lakó közgyűlési tagok közül kijelölt három munkaadó, és három biztosításra kötelezett közgyűlési tag, mint hitelesítő írja alá. Az igazgatóság tagjai hitelesítők nem lehetnek. A hitelesítés hitelesítő ülésben történik, és ha az ülésen mind a munkaadók, mind a biztosítottak közül legalább kettő-kettő megjelent, és a jegyzőkönyvet aláírja, azt hitelesítettnek kell tekinteni.

(2) A jegyzőkönyvbe fel kell venni a közgyűlés idejét, helyét, a jelenvolt közgyűlési tagok névsorát, az elnöklésben esetleg történt változásokat, a bejelentéseket, az előterjesztéseket, az indítványokat, a határozatokat az esetleges szavazás eredményével együtt, végül a netáni választás eredményét. Név szerinti szavazás esetében meg kell említeni, hogy ki szavazott

igennel, és ki nemmel. A jegyzőkönyvet hitelesítés után kivonatban a Társadalombiztosítási Közlönyben közzé kell tenni.

204. § (1) A közgyűlés határozatait ellen minden egyes közgyűlési tag különvéleményét bejelentheti. Nem jelenthet be különvéleményt az, aki név szerinti szavazásnál a határozat mellett szavazott. A különvéleményt a sérelmesnek vélt határozat kimondása után, e jog különbeni elvesztésének terhével, lehetőleg azonnal vagy legkésőbb három nap alatt be kell jelenteni, és e bejelentést a jegyzőkönyvben meg kell említeni. Joga van továbbá a különvéleményt bejelentő közgyűlési tagnak különvéleményének megokolását nyolc nap alatt írásban betérjeszteni, amely esetben a különvéleményt egész terjedelmében a jegyzőkönyvhöz kell fűzni. Ha a különvéleményt bejelentő ezt a határidőt elmulasztja, különvéleményének a jegyzőkönyvhöz fűzését később már nem kívánhatja. Ha a határozat az elnök döntő szavazatával hozatott (199. §), a különvélemény bejelentésének határidejét a vonatkozó határozat kihirdetésétől kell számítani.

(2) A közgyűlési határozatért a T. 112. §-ában említett felelősség¹⁷ nem terheli azt a tagot, aki név szerinti szavazáskor a határozat ellen szavazott, sem azt, aki a jelenlétében név szerinti szavazással hozott határozat ellen különvéleményt jelentett be, sem azt, aki a határozat hozatalában nem vett részt.

(3) Az e §-ban foglaltak a közgyűlési tagoknak a T. 185. §-án alapuló panaszjogát nem érintik.

205. § (1) A közgyűlési tagok állása tiszteletbeli és díjazással nem jár; az Intézet székhelyén kívül lakó közgyűlési tagnak készkiadásait azonban meg kell téríteni.

(2) Készkiadás az utazási és az ellátási költség.

(3) Utazási költség fejében a lakóhelytől az Intézet székhelyéig és innen vissza a lakóhelyig megtett út költségeit lehet felszámítani.

(4) Csak a vasúton vagy a hajón utazás költségeit lehet felszámítani azokra az útvonalakra, amelyeken ezeknek a közlekedési eszközöknek valamelyikét lehet használni. Minden esetben csak az olcsóbb közlekedési eszköz viteldíját lehet felszámítani, kivéve ha a másik közlekedési eszköz használata folytán időben és ezzel ellátási költségben megtakarítás érhető el.

(5) A vasúton a II., a hajón az I. osztály szerinti menetár számítható. Gyorsvonat menetárát csak kivételesen, és csak abban az esetben lehet felszámítani, ha annak használata folytán időben, és ezzel ellátási költségben megtakarítás érhető el.

(6) Ha a rendeltetési hely közúti közlekedési eszköz (villamoskocsi, társaskocsi stb.), vagy helyi érdekű vasút felhasználásával gyorsabban és az ellátási költség szempontjából olcsóbban érhető el, mint vasúton vagy hajón, a közgyűlési tag ezeket a közlekedési eszközöket köteles igénybe venni.

(7) Ha a vasút vagy a hajó rendes közlekedésében közbejött akadályok miatt megszakítás állott be, vagy ha a vasút vagy a hajó használata akár a viteldíj, akár az ellátási költség szempontjából költségesebb volna a közvetlenül tengelyen megtett utazásnál, a közgyűlési tag tengelyen (kocsin, szekéren) utazhatik és fuvarpénz megtérítésére van igénye. Ha a lakó-

¹⁷ Az 1927: XXI. tc. 112. §-a szerint az önkormányzati szervek tagjai az intézetnek szándékosan vagy gondatlanságból okozott károkért a magánjog szabályai szerint felelősek.

helyhez legközelebb eső, és az elutazás szempontjából tekintetbe jövő valamely vasúti vagy hajóállomás csak tengelyen közelíthető meg, a fuvarpénzt a (8) bekezdésben érintett eset kivételével, a vasúti vagy a hajóállomásig és innen vissza a lakóhelyig fel lehet számítani. A fuvarpénz megkezdett kilométerenkint 54 fillér.

(8) Valamely város vagy község belterületén, illetőleg a vámvonalon belül megtett útert utazási költség felszámításának helye nincs.

(9) Ellátási költség fejében az ülés és az utazás napjaira napi tíz pengő átalányösszeg jár. Utazási nap címén ellátási költség felszámításának csak akkor van helye, ha az utazás az ülésnap (ülésnapok) keretén belül nem bonyolítható le. Az utazási időt a lakóhelyről elutazás menetrendszerű időpontjától a visszaérkezés menetrendszerű időpontjáig kell számítani. Ennek az időtartamnak minden befejezett huszonnégy órája, valamint utolsó megkezdett huszonnégy órája egy-egy utazási napnak számít; ha azonban az utolsó utazási napon belül az utazás befejezéséig tizenkét órát meghaladó időtartam még nem telt el, erre a napra az átalányösszegnek csak fele jár.

(10) A készkiadások megtérítését az Intézet a közgyűlés befejezése után azonnal teljesíteni köteles. A közgyűlési tagok az előreláthatóan felmerülő kiadásokra előleget kérhetnek. Az előleg az előreláthatóan felmerülő utazási és ellátási költség kétharmadát meg nem haladhatja. Az előlegnek posta útján folyósításáról az Intézet azonnal gondoskodik. A kiutalt előleg összegét a ténylegesen járó összegből a közgyűlés befejezése után teljesített kifizetésnél le kell vonni.

2. Az igazgatóság

206. § (1) Az igazgatóság negyven tagból és ugyanannyi póttagból áll, akiknek fele részét választócsoporthoz tartozó tagjai, fele részét pedig ugyancsak választócsoporthoz tartozó tagjai a közgyűlésnek biztosításra kötelezett tagjai saját kebelükből választják.

(2) A gyári munkaadók választócsoportjában	11
a kézműipari munkaadók választócsoportjában	4
a kereskedelmi munkaadók választócsoportjában	2
a háztartási munkaadók választócsoportjában	1
a bányaiipari munkaadók választócsoportjában	2
a munkások választócsoportjában	15
a tisztviselők választócsoportjában	2
a háztartási alkalmazottak választócsoportjában	1
a bányaiipari munkások választócsoportjában	2

igazgatósági tagot és ugyanannyi igazgatósági póttagot kell választani.

(3) Az igazgatóság tagjainak (póttagjainak) megbízása, a közgyűlés tagjainak (póttagjainak) megbízásával összhangban, öt évre szól, és a közgyűlés megbízásának lejártáig, illetőleg az új gyűlés által teljesített választás nyomán létesült igazgatóság megalakulásáig tart.

207. § (1) Az igazgatósági tagokat és póttagokat titkos szavazással kell választani. A szavazás szavazatszedő küldöttség előtt történik. A szavazatszedő küldöttség alakítására és

működésére a196. § (1)–(4) bekezdésében foglalt rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell.

(2) A szavazatszedő küldöttség a szavazó közgyűlési tagokról választócsoporthoz tartozó külön-külön jegyzéket vezet. Ha a szavazás több választócsoporthoz egyidejűleg történik, mindegyikkel vonatkozásban külön-külön szavazó urnát kell használni. Használatbavétel előtt a küldöttség köteles meggyőződni arról, hogy az urna üres.

208. § (1) Ha az igazgatóságba valamely választócsoporthoz egy tagot és egy póttagot választ, a választás előzetes jelölés nélkül történik.

(2) Ebben az esetben a szavazatszedő küldöttség jegyzője az illető választócsoporthoz tartozó közgyűlési tagok névsorát betűrendes sorrendben olvassa, és a felhívott nevének említésekor adja le szavazólapját; aki nevének felolvasásakor nem szavazott, az elmaradtak névsorának olvasásakor még szavazhat.

(3) A szavazás a szavazatszedő küldöttség elnöke által szétosztott egyenlő nagyságú, vastagságú, színű és minőségű szavazólapokkal történik. A szavazó a szavazólapra – úgy, hogy más ne lássa – két saját csoportjabeli közgyűlési rendes tag nevét írja. A szavazás eredményének megállapításánál azok nevét, akik ennek a követelménynek nem felelnek meg, figyelmen kívül kell hagyni; ha a szavazólap kettőnél több nevet tartalmaz, a főlös számú utolsó neveket nem lehet figyelembe venni. A szavazó a neveknek a szavazólapra bejegyzése után a szavazólapot összehajtja, és a szavazatszedő küldöttség elnökének átadja, aki azt – úgy, hogy a küldöttség tagjai láthassák – az előkészített megfelelő urnába helyezi. A szavazatszedő küldöttség tagjai utoljára szavaznak.

(4) A szavazás befejezése után a szavazatszedő küldöttség az urnát felbontja és megállapítja a beadott szavazólapok számát. Ha a beadott szavazólapok száma több vagy kevesebb, mint a leszavazott közgyűlési tagoké, ezt a körülményt a szavazókról vezetett jegyzékre rá kell vezetni.

(5) Ezután a szavazólapokat a szavazatszedő küldöttség elnöke felnyitja és felolvassa. Érvénytelen 1. az ismertető jellel ellátott szavazólap, és 2. az üres szavazólap. A szavazólapról törölni kell azok nevét, akik nem az illető választócsoporthoz tartoznak, valamint a főlös számú utolsó neveket is. A szavazólapokat a szavazatszedő küldöttség tagjai megtekinthetik. A felolvasott szavazatokat a jegyző jegyzi.

(6) Igazgatósági rendes tag az, aki a legtöbb szavazatot nyerte, póttag pedig az, aki a legtöbb szavazatot nyert közgyűlési tag után a legtöbb szavazatot kapta. Szavazategyenlőség esetében a szavazatszedő küldöttség elnöke által teljesített sorshúzás dönt.

(7) A szavazás eredményét a küldöttség megállapítja, a jegyzékbe bevezeti, a jegyzéket a szavazatszedő küldöttség elnöke, tagjai és jegyzője aláírják, és a közgyűlés elnökének átadják. A szavazólapokat a vonatkozó jegyzékkel együtt a közgyűlési jegyzőkönyv mellékleteként meg kell őrizni.

(8) Ha az igazgatósági rendes tag tisztsége megszűnik, helyére az Intézet elnöke az illető választócsoporthoz tartozó póttagot hívja be.

209. § (1) Ha az igazgatóságba valamely választócsoporthoz egynél több tagot és egynél több póttagot választ, a választást jelölés előzi meg.

(2) A jelöltekre vonatkozó ajánlást a választási eljárás elrendelésétől számított tizenöt percen belül minden választócsoporthoz külön-külön a szavazatszedő küldöttségnek kell át-

nyújtani. Jelöltek egy-egy választócsoporthon belül az abba tartozó közgyűlési tagoknak legalább 10%-a ajánlhat.

(3) A közgyűlési tag csak a saját választócsoporthja által választandó tagokra és póttagokra vonatkozó jelölésben vehet részt. Valamely választócsoporth által választandó tagok és póttagok helyére csak az illető választócsoporthba tartozó közgyűlési rendes tagokat lehet jelölni.

(4) A jelöltek ajánlása írásban történik. Az ajánlásban meg kell említeni, hogy melyik választócsoporth helyeire történik a jelölés. Az ajánlásnak annyi jelölt nevét kell tartalmaznia, mint ahány tagot és póttagot összesen az illető választócsoporthnak választania kell. Ha az ajánlás kevesebb jelölt nevét tartalmazza, az ajánlás érvénytelen; ha az ajánlásban több jelölt neve van, a fölös számú utolsó neveket törölni kell.

(5) Az a körülmény, hogy ugyanannak a jelöltnek neve több ajánlásban szerepel, sem az ajánlásoknak, sem az illető jelölt jelölésének érvényességét nem érinti.

(6) A közgyűlési tag csak egy ajánlásban vehet részt. Ha valamelyik ajánló e rendelkezés ellenére több ajánlásban vett részt, aláírását egyik ajánlásnál sem lehet figyelembe venni, kivéve, ha az előbbi ajánlás elfogadását a szavazatszedő küldöttség megtagadta.

(7) Az ajánlásnak tartalmaznia kell a jelöltek családi- és utónevét. Az ajánlásnak el kell látva lennie valamennyi ajánló aláírásával.

(8) A szavazatszedő küldöttség olyan ajánlást, amely az előbbi bekezdésekben megszabott rendelkezéseknek nem felel meg, el nem fogadhat, egyébként azonban az ajánlás elfogadását meg nem tagadhatja. A küldöttség az ajánlás elfogadásáról az átnyújtóknak nyomban elismervényt ad, ha pedig a küldöttség az elfogadást megtagadja, ennek okát velük egyidejűleg írásban közli. Az utóbbi esetben az ajánlás átnyújtóinak joga van az elfogadás megtagadására okul szolgáló hiányt tizenöt percen belül egy ízben pótolni. Az elfogadott ajánlást sem az ajánlók vissza nem vonhatják, sem a küldöttség vissza nem adhatja. A jelölési eljárásról jegyzőkönyvet kell felvenni, amelyben az ajánlások átnyújtásának, elfogadásának, vagy az elfogadás esetleges megtagadásának időpontját és a megtagadás indokát, valamint az ajánlott lajstromokat fel kell tüntetni; a jegyzőkönyvet a küldöttség elnöke és tagjai, valamint a jegyző aláírják. A jegyzőkönyvet a netáni szavazásra vonatkozó iratokkal együtt át kell adni a közgyűlési elnöknek, aki azt a közgyűlési jegyzőkönyvhöz csatolja.

(9) Ha valamely választócsoporthban szabályszerű jelölés nem történt, az illető csoporthban a választás elmarad (T. 186. §-ának második bekezdése).

(10) Ha valamely választócsoporthban csak egyetlen érvényes ajánlás történt, a szavazás ebben a csoporthban elmarad, és a közgyűlés elnöke igazgatósági tagokul az ajánlott jelölteket jelenti ki. Ebben az esetben az ajánlásban sorrendben előbb következők – megfelelő számban – lesznek az igazgatósági rendes tagok, az utóbb következők pedig az igazgatósági póttagok. Ha valamely választócsoporthban több jelölés történt, szavazásnak van helye.

(11) Ha a (10) bekezdés értelmében szavazni kell, a szavazatszedő küldöttség a jelölési eljárás befejezésével a hivatalos szavazólapoknak megfelelő számban előállításáról gondoskodik. A tekintetbe jövő választócsoporthok részére külön-külön szavazólapokat kell készíteni, és a szavazólapokon a megfelelő választócsoporthot meg kell jelölni.

(12) A szavazólapokon az illető választócsoporthból ajánlott névsorok szerint jelöltek neveit külön-külön lajstromban, mégpedig abban a sorrendben kell feltüntetni, amelyben az

illető névsorok tartalmazzák. Azt, hogy a lajstromok milyen sorrendben következzenek egymás után, a szavazatszedő küldöttség sorshúzás útján állapítja meg. A sorshúzás útján megállapított rendben a lajstromok az 1., 2., 3. stb. sorszámot nyerik. A szavazólapokat egyenlő nagyságú, vastagságú, színű és minőségű papirosból kell készíteni.

(13) A szavazás megnyitása után a szavazatszedő küldöttség jegyzője az illető választó-csoporthoz tartozó közgyűlési tagok névsorát betűrendben olvassa, amire a felhívott közgyűlési tag a szavazatszedő küldöttség elnökétől választócsoportjának megfelelő szavazólapot és írónt vesz át; ezután félrevonulva, azt a lajstromot, amelyre szavazni akar, a szavazólapon a lajstrom felett levő négyszögbe tett kereszttel megjelöli, a szavazólapot összehajtja és az elnöknek átadja, aki azt – úgy hogy a küldöttség tagjai láthassák – az előkészített megfelelő urnába helyezi. Aki nevének felolvasásakor nem szavazott, az elmaradt névsorának olvasásakor még szavazhat. A szavazatszedő küldöttség tagjai utoljára szavaznak.

(14) A szavazás befejezése után a szavazatszedő küldöttség az urnát felbontja, a szavazólapokat felnyitás nélkül megszámlálja és a vezetett jegyzék alapján a leszavazott közgyűlési tagok számával az urnában talált szavazólapok számát egybeveti. Ha a leszavazott közgyűlési tagok száma a szavazólapok számával ismételt megszámlálás után sem egyezik, ezt a körülményt a jegyzéken meg kell jegyezni.

(15) A szavazólapokat ezután a szavazatszedő küldöttség elnöke felnyitja és a kereszttel megjelölt lajstrom sorszámát felolvassa. A szavazólapokat a küldöttség tagjai is megtekintethetik.

(16) Érvénytelen és a szavazás eredményének megállapításánál nem vehető számba a szavazat, ha:

1. ha a szavazó nem a saját választócsoportjának szavazólapját használta;
2. a szavazásra nem a hivatalos szavazólap használtatott;
3. a szavazólap ismertetőjellel van ellátva;
4. a szavazólapon egy lajstrom sincs megjelölve, vagy több lajstrom van megjelölve;
5. a szavazólapon a kereszttel olyan helyre van téve, amelynek alapján nem állapítható meg, melyik lajstromra kívánt a közgyűlési tag szavazni;
6. a szavazólap feltételt vagy más korlátozást tartalmaz.

(17) Ha a szavazó a lajstromon választást tett (abból törölt vagy hozzáírt), szavazatát – ha egyébként kifogás alá nem esik – érvényesnek és olyannak kell elfogadni, mintha a hivatalos nyomtatott szövegű lajstromra szavazott volna.

(18) A szavazatok érvényessége tekintetében a szavazatszedő küldöttség határoz.

(19) Annak megállapítása, hogy az egyes lajstromokra egy-egy választócsoporton belül hány tagsági megbízás esik, a következőképpen történik. A rendes tagsági megbízásokat az egyes lajstromok között a reájuk esett szavazatok arányában kell felosztani. E célból mindegyik megállapítandó az arányossági szám, azaz a leadott szavazatok számának az illető választócsoport által választandó rendes tagok számával történő elosztása folytán keletkező hányados. A hányadosban szereplő törteteket, ha azok $\frac{1}{2}$ -nél kisebbek, el kell hanyagolni, ellenkező esetben egész számra kell kiegészíteni. Minden lajstromra annyi rendes tagsági megbízás jut, ahány egészszerszám foglaltatik az arányossági szám a lajstromra esett szavazatok számában. Ha az így nyert tagsági megbízások összege kisebb a választócsoport által vá-

lasztandó igazgatósági rendes tagok számánál, másodsorban a még kiosztásra kerülő igazgatósági rendes tagsági megbízások közül az első az a lajstrom kapja, amelynek osztási maradéka a legnagyobb; a másodikat a következő legnagyobb maradékkal rendelkező lajstrom, és így tovább, amíg az összes rendelkezésre álló igazgatósági rendes tagsági megbízások kiosztottak. Amennyiben valamely rendes tagsági megbízás egyenlő jogon több lajstromot illetne meg, azt ezek közül első sorban az a lajstrom kapja, amelyre még nem esett tagsági megbízás. Ha több ilyen lajstrom volna, közöttük sorshúzás dönt. Ugyancsak sorshúzás dönt mindazokban az egyéb esetekben is, amikor valamely igazgatósági rendes tagsági megbízás egyenlő jogon több lajstromot illetne meg.

(20) Minden olyan lajstromból, amelyre rendes tagsági megbízás esett, a lajstromon sorrendben következők – az igazgatósági rendes tagok száma erejéig – lesznek az igazgatósági póttagok.

(21) A póttagokat abban az esetben, ha a saját lajstrommal megválasztott rendes tagok tisztsége valamely okból megszűnnék, a lajstromon feltüntetett sorrend szerint a rendes tagok sorába az Intézet elnöke hívja be.

(22) Ha valamely jelöltet a számítások eredményeképpen több lajstrom alapján kellene igazgatósági rendes tagnak kijelenteni, nevét csak a sorshúzás útján megállapítandó egyik lajstromon kell figyelembe venni, a többiről viszont törölni kell, és az eredményt a változás figyelembe vételével kell megállapítani. Ugyanezt a szabályt kell megfelelően alkalmazni, ha a jelöltet több lajstrom alapján póttagnak kellene kijelenteni. Ha a jelöltet az egyik lajstrom alapján rendes tagnak, a másik lajstrom alapján póttagnak kellene kijelenteni, nevét az utóbbról kell törölni, és az eredményt így kell megállapítani.

(23) A szavazás eredményét a szavazatszedő küldöttség állapítja meg. Az eredményt a jegyzékbe be kell vezetni; azután azt a szavazatszedő küldöttség elnöke, tagjai és jegyzője aláírják, és a közgyűlés elnökének átadják. A szavazólapokat a vonatkozó jegyzékkel együtt a közgyűlési jegyzőkönyv mellékleteként meg kell őrizni.

210. § A választás eredményét a közgyűlés elnöke a közgyűlésen kihirdeti. Ha hibák találtak, ezt az eredmény kihirdetése előtt jelenti be; a szavazás érvényességéről a jelentés alapján a közgyűlés határoz. Ha több vagy kevesebb szavazólapot adtak be, mint ahány szavazó volt, az eredményt csak akkor kell megsemmisíteni és csak akkor kell elrendelni az új választást, ha ennek a körülménynek a szavazás eredményére döntő befolyása volt. Ezekben az esetekben a szavazás eredményét a közgyűlés elnöke a közgyűlés határozatához képest állapítja meg és hirdeti ki.

211. § A kiegészítő választás tartására a 180. §-ban foglalt rendelkezéseket értelemszerűen alkalmazni kell.

212. § (1) Az igazgatósági tag (póttag) tisztségének megszűnésére a 183. § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(2) Az igazgatósági tagok az üléseken pontosan megjelenni, vagy elmaradásukat kimenteni kötelesek.

213. § Azokon az ügyeken felül, amelyeket a törvények és a rendeletek az igazgatóság hatáskörébe utalnak, az igazgatóság feladatkörébe tartozik különösen a közgyűlés hatáskörébe utalt ügyek előkészítése, azokban a közgyűlésnek javaslattétel, és a közgyűlés határozatai végrehajtásának ellenőrzése.

214. § (1) Az igazgatóság üléseit a szükséghez képest, de havonként legalább egyszer Budapesten tartja. Az igazgatóságot a vezérigazgató meghallgatása után kitűzendő napra az Intézet elnöke hívja össze. A m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter rendeletére, vagy az elnökség kívánságára, vagy tizenötig igazgatósági tagnak írásban előterjesztett kívánságára az igazgatóságot az elnök nyolc nap alatt rendkívüli ülésre köteles összehívni. A rendkívüli ülést az Intézet elnöke a szükséghez képest maga is bármikor összehívhatja.

(2) Az igazgatósági ülésekről az igazgatóság tagjait, az ülés idejének, helyének és tárgysorozatának közlésével, írásban kell értesíteni. A meghívásokat az ülést megelőzőleg legalább öt nappal kell kézbesíteni. A rendkívüli ülésekre vonatkozólag a szükséghez képest rövidebb határidővel, esetleg távirati úton lehet intézkedni. Az igazgatóság újjáalakulása esetében az új igazgatóság tagjait első ülésre az Intézet elnöke a közgyűlésre kibocsátott meghívóban a közgyűlés befejezését követő napra hívja össze.

(3) Ha az igazgatósági ülés tárgysorozatának letárgyalására egy nap nem elegendő, az ülést a következő napon is folytatni kell. Ezen a napon azonban a tárgysorozatba felvett és még hátralevő összes ügyeket le kell tárgyalni, mégpedig az utolsó órában vita nélkül.

(4) Az igazgatósági ülés délelőtt 10 órától délután 14 óráig, és délután 17 órától este 20 óráig, illetőleg a második ülésnapon este 22 óráig tarthat.

215. § (1) A tárgysorozatot az Intézet elnöke a vezérigazgatóval egyetértésben állapítja meg. A tárgysorozatban minden esetben fel kell venni az igazgatóság hatáskörébe tartozó azokat a tárgyakat, amelyeknek felvételét a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter elrendeli, vagy az Intézet elnöke kívánja, vagy az elnökség vagy az igazgatóság valamely korábbi ülésében elhatározza, vagy az igazgatóság tagja írásban indítványozza.

(2) Az igazgatóság nem vehet érdemi tárgyalás és határozat alá olyan tárgyat, amely a tárgysorozatba felvéve nem volt, kivéve ha a tárgysorozatba fel nem vett ügy tárgyalásához az elnök hozzájárul, és a tárgyalás ellen az igazgatóság tagjai közül sem emel senki kifogást.

216. § (1) Az igazgatóság ülése nem nyilvános.

(2) A 187. és a 188. § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

217. § (1) A tárgysorozatba felvett tárgyakat az Intézet vezérigazgatója (helyettese), vagy az általa kirendelt intézeti tisztviselő az elnökség javaslata értelmében adja elő. Az Intézet vezérigazgatója (helyettese) felvilágosításul bármikor felszólalhat. A vezérigazgató (helyettese) által kirendelt tisztviselők csak az elnök engedélyével szólalhatnak fel.

(2) Az Intézet vezérigazgatójának és egyéb tisztviselőknek szavazati joga nincs.

218. § (1) Minden ügy tárgyalásánál a szólás joga először az előadót illeti meg.

(2) Minden igazgatósági tag mind az általános, mind a részletes vita során – az utóbbi esetben szakaszonként – egyszer szólhat a tárgyhoz. A felszólalókat az elnök, a jelentkezős sorrendjében, felváltva: az előterjesztés vagy az indítvány mellett vagy ellene beszélők közül hívja fel. Az igazgatóság egyes megokolt esetekben a másodszori felszólalást is megengedheti. Ez a rendelkezés az (5) bekezdésnek a zárószóra vonatkozó rendelkezését nem érinti.

(3) A felszólalás ideje tíz perc, a felszólaló kérésére és az elnök indítványára azonban az igazgatóság további tíz perces meghosszabbítást engedélyezhet. Ha a felszólaló a megszabott időn belül beszédét nem fejezte be, és ezt vonakodik megtenni, az elnök tőle a szót megvonhatja. Az előadók a szükséghez képest kellő időig beszélhetnek.

(4) A felszólalónak a tárgytól eltérésére a 191. § (5) bekezdésének rendelkezését megfelelően alkalmazni kell.

(5) A tárgyalás alatt álló ügghöz tartozó indítványokat a vita során szóval is lehet tenni, és ezeket az alapul szolgáló üggyel kell eldönteni. Ha felszólaló már nincs, a vitát be kell zárni. A vita bezárása után felszólalni nem lehet, az indítványozót azonban a vita bezárása után és a kérdés feltevése előtt zárószó illeti meg. Módosító javaslat benyújtója a zárószó jogán nem szólalhat fel.

219. § (1) Ha felszólaló már nincs és a záróbeszédek is elmondották, az elnök szavazásra teszi fel a kérdést olyan alakban, hogy arra igennel vagy nemmel lehessen szavazni.

(2) Először a netáni halasztó indítványokat, azután az elnökség előterjesztését, végül a többi indítványokat kell szavazásra feltenni.

(3) A kérdés feltevéséhez mint ügyrendi kérdéshez lehet felszólalni.

220. § (1) Az igazgatóság érvényes határozatot az elnöknek vagy helyettesének és az igazgatósági rendes tagok legalább felének jelenlétében hozhat. Azokban az ügyekben, amelyek csak az igazgatóság munkaadó tagjainak hatáskörébe tartoznak, ezt a rendelkezést azzal a módosítással kell alkalmazni, hogy a határozóképeségéhez csak az igazgatóság munkaadó tagjai felének jelenléte szükséges.

(2) A határozóképeség megállapítását bármelyik igazgatósági tag a szavazás megkezdése előtt kérheti. A határozóképeség megállapítása a jelenlevő igazgatósági tagok egyszerű megszámlálásával, vagy névsorolvasással történhetik. A megállapítás módját az elnök rendeli el, és a kijelölt jegyző foganatosítja.

(3) Ha valamely szabályszerűen összehívott igazgatósági ülésen a tagok nem jelentek meg határozóképes számban, vagy a tárgysorozatnak valamely pontját az igazgatóság határozóképtelensége miatt tárgyalni nem lehetett, változatlan, illetőleg a le nem tárgyalta ügyekre szorítkozó napirenddel nyolc napon belül rendkívüli igazgatósági ülést kell tartani, amely a jelenlevők számára tekintet nélkül érvényes határozatokat hozhat.

221. § (1) A szavazás – a T. 100. §-a második bekezdésének első mondatában megjelölt kivételtől eltekintve – rendszerint nyílt, és kézfeltartással történik. Ha a többség nem szembeötlő, valamint kívánatra is az ellenpróbát el kell rendelni. A szavazatok összeolvasását az elnök végzi. Nyolc jelenlevő tagnak a kérdés feltevése után, de a szavazás megkezdése előtt bejelentett kívánságára név szerinti szavazást kell elrendelni. Tíz jelenlevő tagnak a kérdés feltevése után, de a szavazás megkezdése előtt nyilvánított kívánságára titkos szavazást kell elrendelni. A T. 100. §-a második bekezdésének második és harmadik mondata esetében mindig név szerint, vagy titkos szavazás szabályszerű indítványozása esetében titkos szavazással kell határozni.

(2) Azokban az ügyekben, amelyek csak az igazgatóság munkaadó tagjainak hatáskörébe tartoznak, a név szerinti szavazást négy, a titkos szavazást pedig öt munkaadó tag kívánságára kell elrendelni.

(3) Névszerinti és titkos szavazás esetében a jegyző az igazgatósági tagok névsorát betűrendben olvassa, és a felhívott nevének említésekor adja le szavazatát, mégpedig névszerinti szavazáskor élszóval, titkos szavazáskor pedig összehajtott szavazólapnak az elnöknek való átnyújtásával; aki nevének felolvasásakor nem szavazott, az elmaradtak névsorának olvasásakor még szavazhat. A T. 100. §-a második bekezdésének első monda-

tában említett esetekben a titkos szavazás a munkaadók és a biztosításra kötelezettek érdekeltsége szerint elkülönítve történik.

222. § (1) Az igazgatóság – a T. 100. §-a második bekezdésének első mondatában meghatározott kivétellel – egyszerű szótöbbséggel határoz. Szavazategyenlőség esetében az igazgatóság elnöke döntő szavazatot gyakorolhat. Az elnök azonban a döntés jogát nem gyakorolhatja azonnal, hanem szavazatát és azzal a határozat meghozatalát az igazgatóság legközelebbi üléséig függőben tartja.

(2) Ha az elnök a döntő szavazat jogát nem gyakorolja, a szavazás tárgyát szolgáló indítványt el nem fogadottnak kell tekinteni.

223. § Az igazgatóság tagjai által előterjesztett olyan indítványokat, amelyeket az igazgatóság nem fogadott el, újabb indítványozás esetében sem lehet három hónap eltelte előtt szavazás alá bocsátani.

224. § Senki sem vehet részt olyan tárgyról való tanácskozásban és annak szavazással eldöntésében, aki ebben a tárgyban érdekelt. Az illető ennek az ügynek tárgyalása, és a vonatkozó szavazás idejére az üléstermet elhagyni köteles.

225. § Az igazgatóság elnöke – az őt netán megillető döntő szavazatnak (222. §) esetén kívül – a szavazás eredményét, valamint a vita nélkül elfogadott javaslatot, mint határozatot nyomban kihirdeti.

226. § Az igazgatóság határozatát mindazoknak, akiknek előterjesztését vagy felszólamlását az elintézi, valamint azoknak is, akikre nézve a határozat közvetlenül jogokat vagy kötelezettségeket állapít meg, tizenöt nap alatt írásban kézbesíteni kell.

227. § Egyebekben az igazgatóság saját eljárási szabályait az alapszabály keretén belül maga állapítja meg.

228. § (1) Az igazgatósági ülésről jegyzőkönyvet kell felvenni. A jegyzőkönyv vezetésére és egyéb segédkezésre az Intézet vezérigazgatója (helyettese) az Intézet elnökével egyetértőleg az Intézet tisztviselői közül kellő számú jegyzőt rendel ki. A jegyzőkönyvet az elnök és a jegyző, valamint az ülés elején az elnök javaslatára a jelenlevő és Budapesten lakó igazgatósági tagok közül kijelölt egy munkaadó és egy biztosításra kötelezett tag hitelesíti.

(2) A jegyzőkönyv tartalmára a 203. § rendelkezései irányadók.

229. § A 204. § rendelkezései az igazgatóságra is megfelelő alkalmazást nyernek.

230. § (1) Az igazgatósági tagok állása tiszteletbeli, és mint ilyen külön díjazással nem jár.

(2) Készkiadásaiak megtérítésére a 205. § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

3. Az elnökség

231. § (1) Az elnökség tíz tagból és ugyanannyi póttagból áll. Az elnökség tagjait és póttagjait fele részben az igazgatóságnak munkaadó tagjai, fele részben pedig az igazgatóságnak biztosításra kötelezett tagjai saját kebelükből választják.

(2) Az elnökség tagjait lehetőleg a Budapesten és környékén lakó igazgatósági tagok közül kell választani.

(3) Az elnökség tagjainak (póttagjainak) megbízása az igazgatóság tagjainak megbízásá-

val összhangban öt évre szól, és az igazgatóság megbízásának lejártáig, illetőleg az új igazgatóság által teljesített választás nyomán létesült elnökség megalakulásáig tart.

232. § (1) Az elnökség tagjainak és póttagjainak választására 207. és a 209. §-ban foglalt rendelkezéseket kell értelemszerűen alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy

1. a szavazatszedő küldöttség az elnökön felül egy munkaadó és egy biztosításra kötelezett tagból áll;

2. e választás szempontjából az igazgatóságnak tagjai két választócsoporthoz tartoznak; az egyik választócsoporthoz tartoznak az igazgatóságnak összes munkaadó tagjai, a másikba pedig az igazgatóságnak összes biztosításra kötelezett tagjai;

3. jelöltek egy-egy választócsoporthoz belül az abba tartozó igazgatósági tagok legalább 20%-a ajánlhat.

(2) A választás eredményét az igazgatóság elnöke az igazgatóság ülésén kihirdeti. Ha hibák találtak, ezt az eredmény kihirdetése előtt jelenti be; a szavazás érvényességéről e jelentés alapján az igazgatóság határoz. Ha több vagy kevesebb szavazólapot adtak be, mint a hány szavazó volt, az eredményt csak akkor kell megsemmisíteni, és csak akkor kell elrendelni az új választást, ha ennek a körülménynek a szavazás eredményére döntő befolyása volt. Ezekben az esetekben a szavazás eredményét az elnök az igazgatóság határozatához képest állapítja meg és hirdeti ki.

233. § A 211. és a 212. § rendelkezéseit az elnökségre is megfelelően alkalmazni kell.

234. § (1) Azokon az ügyeken felül, amelyeket a törvények és a rendeletek az elnökség hatáskörébe utalnak, az elnökség feladatkörébe tartozik különösen:

1. a T. 205. §-a¹⁸ és Tö. 182. §-a¹⁹ alapján kiszabható pénzbírságok tárgyában határozat hozatala, ha azok alkalmazása az Intézet központjával szemben teljesítendő kötelezettségek elmulasztásán, vagy késedelmes teljesítésén alapul;

2. az Intézet nevében történő perindítás, perbe bocsátkozás, vagy bírói határozat ellen irányuló jogorvoslat.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezése nem vonatkozik azokra a perekre, amelyek törvény szerint valamely önkormányzati szerv határozata ellen irányuló fellebbezéssel, vagy határozat hiányában közvetlen keresettel indulnak meg. Ezekben a perekben a bírói határozat ellen irányuló jogorvoslat tárgyában az Intézet határozatának meghozatalára illetékes önkormányzati szerv (választmány, kártalanító bizottság, járadékmegállapító bizottság stb.) határoz.

235. § (1) A T. 104. §-a alapján az elnökség hatáskörébe tartozó ügyviteli ellenőrzés különösen kiterjed:

1. az ügyvitel általános és egyes ügyekkel kapcsolatos ellenőrzésére;

2. a pénzkezelés ellenőrzésére;

3. az évi és egyéb számadások és a mérlegek megvizsgálására.

☞

¹⁸ Ezen törvényi hely a következő jegyzetben közöltekkel megegyező büntetési tételeket szabta ki azon munkaadókra, akik nem teljesítették biztosítással kapcsolatos bejelentési kötelezettségeiket illetve nem fizették be időben a járulékokat.

¹⁹ Eszerint súlyosabb büntetés alá nem eső cselekménynél 1000, ismétlés esetén 3000 pengő büntetést lehet kiróni. A fenti jegyzetben közölt kihágások mellett azt is szankcionálta, ha a munkaadó nem vezette rendesen a bérjegyzéket.

(2) Evégből az elnökség kimutatásokat követelhet, az Intézet könyveit, iratait és pénztárait bármikor, azonban negyedévenként legalább egyszer, a pénzkezelést pedig mindig váratlanul megvizsgálja. A vizsgálatokat az elnökség kiküldöttje vagy kiküldöttjei fogatosítják, akik eljárásuk eredményéről az elnökségnek jelentést tesznek. Az ellenőrzés az Intézet központjának és helyi szerveinek ügyvitelére is kiterjed.

236. § (1) Az elnökség üléseit a szükséghez képest, de legalább hetenként egyszer Budapesten tartja. Az elnökséget a vezérigazgató meghallgatása után kitűzendő napra és órára az Intézet elnöke hívja össze. Az elnökség három tagjának írásban előterjesztett kívánságára az elnökséget az elnök három nap alatt rendkívüli ülésre köteles összehívni. A rendkívüli ülést az Intézet elnöke maga is bármikor összehívhatja.

(2) Az elnökségi ülésekről az elnökség tagjait az ülés idejének, helyének és tárgysorozatának közlésével írásban kell értesíteni. A meghívásokat az ülést megelőzőleg legalább negyvennyolc órával kell kézbesíteni. A rendkívüli ülésekre vonatkozólag a szükséghez képest rövidebb határidővel, esetleg távirati úton lehet intézkedni. Az elnökség újjáalakulása esetében az új elnökség tagjait első ülésre az Intézet elnöke a közgyűlésre kibocsátott meghívóban az új igazgatóság első ülését követő napra hívja össze.

237. § (1) A tárgysorozatot az Intézet elnöke a vezérigazgatóval egyetértésben állapítja meg. A tárgysorozatba minden esetben fel kell venni az elnökség hatáskörébe tartozó azokat a tárgyakat, amelyeknek felvételét a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter elrendeli, vagy az Intézet elnöke kívánja, vagy az elnökség valamely korábbi ülésében elhatározza, vagy az elnökség valamely tagja írásban indítványozza.

(2) Az elnökség az elnök hozzájárulásával szótöbbséggel elhatározhatja olyan tárgynak érdemi tárgyalását és határozat alá vonását is, amely a tárgysorozatba nem volt felvéve.

238. § (1) Az elnökség ülése nem nyilvános.

(2) A 187. § (1) és (3) bekezdését és a 188. §-t megfelelően alkalmazni kell.

239. § (1) A tárgysorozatba felvett tárgyakat az Intézet vezérigazgatója (helyettese) vagy az általa kirendelt intézeti tisztviselő adja elő. Az Intézet vezérigazgatója (helyettese) felvilágosításul bármikor felszólalhat. A vezérigazgató (helyettese) által kirendelt tisztviselők csak az elnök engedélyével szólhatnak fel.

(2) Az Intézet vezérigazgatójának és egyéb tisztviselőinek szavazati joga nincs.

240. § (1) A 218. § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(2) Ha felszólaló már nincs, és a záróbeszédek is elmondották, az elnök szavazásra teszi fel a kérdést olyan alakban, hogy arra igennel vagy nemmel lehessen szavazni. Először a netáni halasztó indítványokat, azután az előadó előterjesztését, végül a többi indítványokat kell szavazásra feltenni. A kérdés feltevéséhez mint ügyrendi kérdéshez lehet felszólalni (188. § (6) bekezdése).

(3) A 220. § (1) és (2) bekezdése megfelelő alkalmazást nyer.

(4) A 221. §-t azzal a módosítással kell megfelelően alkalmazni, hogy a név szerinti szavazást három jelenlevő elnökségi tagnak, a titkos szavazást pedig négy jelenlevő elnökségi tagnak kérelmére kell elrendelni.

(5) A 222. és 224–230. §-ban foglalt rendelkezéseket értelemszerűen az elnökségre is alkalmazni kell.

4. Az alapokat ellenőrző bizottság

241. § (1) Az alapokat ellenőrző bizottság (Tö. 107. §-a) nyolc tagból és ugyanennyi póttagból áll. A bizottság tagjait és póttagjait felerészben a közgyűlésnek munkaadó tagjai, felerészben pedig a közgyűlésnek biztosításra kötelezett tagjai saját kebelükből választják.

(2) Az alapokat ellenőrző bizottság tagjait lehetőleg a Budapesten és környékén lakó közgyűlési tagok közül kell választani.

(3) A bizottság tagjainak (póttagjainak) megbízása a közgyűlés tagjainak megbízásával összhangban öt évre szól, és a közgyűlés megbízásának lejártáig, illetőleg az új közgyűlés által teljesített választás nyomán létesült bizottság megalakulásáig tart.

242. § Az alapokat ellenőrző bizottság tagjainak és póttagjainak választására a 207., a 209. és a 210. §-ban foglalt rendelkezéseket kell értelemszerűen alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy

1. e választás szempontjából a közgyűlésnek tagjai két választócsoporthoz tartoznak; az egyik választócsoporthoz tartoznak a közgyűlésnek az Intézetnél öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosításra kötelezett tagjai, a másikba pedig a közgyűlésnek azok a munkaadó tagjai, akik öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosításra az Intézetnél kötelezetteket foglalkoztatnak;

2. az igazgatóság tagjait és póttagjait érvényesen nem lehet jelölni (Tö. 107. §-ának (2) bekezdése).

243. § A 211. és a 212. § rendelkezéseit az alapokat ellenőrző bizottságra is megfelelően alkalmazni kell.

244. § (1) Az alapokat ellenőrző bizottság üléseit rendszerint havonként egyszer Budapesten tartja. A bizottság üléseit a vezérigazgató meghallgatásával kitűzendő napra és órára az Intézet elnöke hívja össze. Három bizottsági tag írásbeli kívánságára a bizottságot nyolc nap alatt rendkívüli ülésre kell összehívni. A rendkívüli ülést az Intézet elnöke a szükséghez képest maga is bármikor összehívhatja.

(2) A 214. § (2) bekezdése megfelelő alkalmazást nyer.

(3) A tárgysorozatot az Intézet elnöke a vezérigazgatóval egyetértésben állapítja meg. A tárgysorozatba minden esetben fel kell venni a bizottság hatáskörébe tartozó azokat a tárgyakat, amelyeknek felvételét a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter elrendeli, vagy az Intézet elnöke kívánja, vagy az Intézet igazgatósága, illetőleg a bizottság valamely korábbi ülésében elhatározza, vagy a bizottság valamely tagja írásban indítványozza. A 215. §

(2) bekezdése megfelelő alkalmazást nyer.

245. § (1) A bizottság ülése nem nyilvános.

(2) A 187. § (1) és (3) bekezdését, a 188. §-t és a 239. §-t megfelelően alkalmazni kell.

246. § (1) A 218. § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(2) Ha felszólaló már nincs, és a záróbeszédet is elmondották, az elnök szavazásra teszi fel a kérdést olyan alakban, hogy arra igennel vagy nemmel lehessen szavazni. Először a netáni halasztó indítványokat, azután az előadó előterjesztését, végül a többi indítványokat kell szavazásra feltenni. A kérdés feltevéséhez, mint ügyrendi kérdéshez lehet felszólalni (188. § (6) bekezdése).

(3) A 220. § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(4) A 221. §-t azzal a módosítással kell megfelelően alkalmazni, hogy mind a név szerinti szavazást, mind a titkos szavazást két jelenlevő tagnak kérelmére kell elrendelni.

(5) A 222–230. § rendelkezéseit értelemszerűen az alapokat ellenőrző bizottságra is alkalmazni kell.

5. Járadék-megállapító bizottság

247. § (1) A járadék-megállapító bizottságnak tizenkét tagja és tizenkét póttagja van, akiket felerészben a közgyűlésnek munkaadó tagjai, felerészben pedig a közgyűlésnek biztosításra kötelezett tagjai saját kebelükből választanak.

(2) A bizottság tagjait és póttagjait lehetőleg a Budapesten és környékén lakó közgyűlési tagok közül kell választani. Lehetőleg arra is ügyelni kell, hogy a 265. § (1) bekezdésében megjelölt szakmai csoportok mind a munkaadók, mind a biztosításra kötelezettek köréből képviselőkhöz jussanak.

(3) A bizottság tagjainak (póttagjainak) megbízása a közgyűlés tagjainak megbízásával összhangban öt évre szól, és a közgyűlés megbízásának lejártáig, illetőleg az új közgyűlés által teljesített választás nyomán létesülő bizottság megalakulásáig tart.

248. § A járadék-megállapító bizottság tagjainak és póttagjainak választására a 207., 209. és a 210. §-ban foglalt rendelkezéseket kell értelemszerűen alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy:

1. a választás szempontjából a közgyűlésnek tagjai két választócsoporthoz tartoznak; az egyik választócsoporthoz tartoznak a közgyűlésnek az Intézetnél öregségi, rokkantsági, özvegyességi és árvasági biztosításra kötelezett tagjai, a másikba pedig a közgyűlésnek azok a munkaadó tagjai, akik öregségi, rokkantsági, özvegyességi és árvasági biztosításra az Intézetnél kötelezetteket foglalkoztatnak;

2. az igazgatóság tagjait és póttagjait érvényesen nem lehet jelölni (Tö. 106. §-ának (3) bekezdése).

249. § A 211. és 212. § rendelkezéseit a járadék-megállapító bizottságra is megfelelően alkalmazni kell.

250. § (1) A járadék-megállapító bizottság üléseit rendszerint havonként egyszer Budapesten tartja. Az ügyforgalomhoz képest azonban havonként egynél több ülést is lehet tartani. A bizottság ülését a vezérigazgató meghallgatása után kitűzendő napra és órára az Intézet elnöke hívja össze. A meghívásokat az ülést megelőzőleg legalább öt nappal kell kézbesíteni. Az 1933. évi január hó 1-ig e bizottság csak kivételesen a felmerülő szükséghez képest ülésezik.

(2) Az ülés tárgysorozatát az Intézet elnöke a vezérigazgatóval egyetértésben állapítja meg.

(3) A bizottság ülése nem nyilvános. A bizottság által berendelt biztosítottak megvizsgálás céljából a bizottság elé bocsáthatók, azonban sem az ügyekre vonatkozó tanácskozás, sem a határozathozatal ideje alatt jelen nem lehetnek, és a hozott határozat előttük nem hirdethető ki.

(4) A 187. § (1) és (3) bekezdése, a 188. § és a 239. § megfelelő alkalmazást nyer.

251. § (1) A 218. § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(2) Ha felszólaló már nincs, és a záróbeszédeket is elmondották, az elnök szavazásra teszi fel a kérdést olyan alakban, hogy arra igennel vagy nemmel lehessen szavazni. Először az előadó előterjesztését, azután a többi indítványokat kell szavazásra feltenni. A kérdés feltevéséhez, mint ügyrendi kérdéshez lehet felszólalni (188. § (6) bekezdése).

(3) A 220. § (1) és (2) bekezdése megfelelő alkalmazást nyer.

(4) A szavazás minden esetben név szerint, nyíltan történik. A járadék-megállapító bizottság egyszerű szótöbbséggel határoz. Szavazategyenlőség esetében a járadék-megállapító bizottság elnöke lehetőleg nyomban, de legkésőbb huszonnégy órán belül dönt. A határozatot meghozatala után a bizottság elnöke azonnal kihirdeti. Ha szavazategyenlőség esetében az elnök nem nyomban dönt, a határozatot a bizottság legközelebbi ülésében hirdeti ki. A 224., 226. és a 228–230. §-ok rendelkezéseit értelemszerűen a járadék-megállapító bizottságra is alkalmazni kell.

6. Bányanyugbér-biztosítási választmány

252. § (1) A bányanyugbér-biztosítási választmánynak tíz tagja és tíz póttagja van.

(2) A bányanyugbér-biztosítási választmánynak négy tagja és négy póttagja az igazgatóságnak az a négy tagja és négy póttagja, akiket a közgyűlésnek a bányaiipari munkaadók választócsoportjába tartozó, illetőleg a bányaiipari munkások választócsoportjába tartozó tagjai választottak.

(3) A bányanyugbér-biztosítási választmánynak többi hat tagját és hat póttagját felerészben a közgyűlésnek a bányaiipari munkaadók választócsoportjához tartozó tagjai, felerészben pedig a közgyűlésnek a bányaiipari munkások választócsoportjához tartozó tagjai saját kebelükből választják.

(4) A bányanyugbér-biztosítási választmány tagjainak (póttagjainak) megbízása a közgyűlés megbízásával összhangban öt évre szól, és a közgyűlés megbízásának lejártáig, illetőleg az új közgyűlés által teljesített választás nyomán létesülő bányanyugbér-biztosítási választmány megalakulásáig tart.

253. § A bányanyugbér-biztosítási választmánynak a 252. § (3) bekezdésében megjelölt tagjait és póttagjait a 207., 209. és 210. §-ban foglalt rendelkezések megfelelő alkalmazásával kell megválasztani azzal az eltéréssel, hogy:

1. e választás szempontjából két választócsoport van; az egyik választócsoport a bányaiipari munkaadók választócsoportja, a másik pedig a bányaiipari munkások választócsoportja;

2. az igazgatóság tagját és póttagját érvényesen nem lehet jelölni.

254. § A 211. és 212. § rendelkezéseit a bányanyugbér-biztosítási választmányra is megfelelően alkalmazni kell.

255. § (1) A bányanyugbér-biztosítási választmány üléseit a szükséghez képest, de havonként legalább egyszer Budapesten tartja. A bányanyugbér-biztosítási választmányt a vezérigazgató meghallgatása után kitűzendő napra és órára az Intézet elnöke hívja össze. A m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter rendeletére vagy az igazgatóságának kívánságára, vagy három választmányi tagnak írásban előterjesztett indítványára a választmányt az elnök

nyolc nap alatt rendkívüli ülésre köteles összehívni. A rendkívüli ülést az Intézet elnöke a szükséghez képest maga is bármikor összehívhatja.

(2) A 214. § rendelkezéseit a bányanyugbér-biztosítási választmányra is megfelelően alkalmazni kell.

256. § (1) A tárgysorozatot az Intézet elnöke a vezérigazgatóval egyetértésben állapítja meg. A tárgysorozatba minden esetben fel kell venni a bányanyugbér-biztosítási választmány hatáskörébe tartozó azokat a tárgyakat, amelyeknek felvételét a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter elrendeli, vagy az Intézet elnöke, illetőleg igazgatósága kívánja, vagy a választmány valamely korábbi ülésében elhatározza, vagy a választmány valamely tagja írásban indítványozza.

(2) A 215. § (2) bekezdését megfelelően alkalmazni kell.

257. § (1) A bányanyugbér-biztosítási választmány ülése nem nyilvános.

(2) A 137. § (1) és (3) bekezdését, a 188. §-t és a 239. §-t megfelelően alkalmazni kell.

258. § (1) A 218. § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(2) Ha felszólaló már nincs, és a záróbeszédek is elmondották, az elnök szavazásra teszi fel a kérdést olyan alakban, hogy arra igennel, vagy nemmel lehessen szavazni. Először a netáni halasztó indítványokat, azután az előadó előterjesztését, végül a többi indítványokat kell szavazásra feltenni. A kérdés feltevéséhez, mint ügyrendi kérdéshez lehet felszólalni (188. § (6) bekezdése).

(3) A 220. § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(4) A 221. §-t azzal a módosítással kell megfelelően alkalmazni, hogy a név szerinti szavazást három jelenlevő választmányi tagnak, a titkos szavazást pedig négy jelenlevő választmányi tagnak kérelmére kell elrendelni.

(5) A bányanyugbér-biztosítási választmány – az 1.300/1929. N. M. M. eln. számú rendelet 23. §-ának második bekezdésében meghatározott kivétellel²⁰ – egyszerű szótöbbséggel határoz. A 222–230. §-ok rendelkezéseit egyébként értelemszerűen a bányanyugbér-biztosítási választmányra is alkalmazni kell.

7. Bányanyugbér-megállapító bizottság

259. § (1) A bányanyugbér-megállapító bizottság hat tagból és hat póttagból áll, akiket felerészben a közgyűlésnek a bányaiipari munkaadók választócsoportjába tartozó tagjai, felerészben pedig a közgyűlésnek a bányaiipari munkások választócsoportjába tartozó tagjai saját kebelükből választanak.

(2) A bányanyugbér-megállapító bizottság tagjait lehetőleg a Budapesten vagy a Budapesthez közelebb lakó közgyűlési tagok közül kell választani.

(3) A bányanyugbér-megállapító bizottság tagjainak (póttagjainak) megbízása a közgyűlés megbízásával összhangban öt évre szól, és a közgyűlés megbízásának lejártáig, illetőleg az új közgyűlés által teljesített választás nyomán létesült bizottság megalakulásáig tart.

260. § A bányanyugbér-megállapító bizottság tagjainak választására a 207., a 209. és a 210. §-ban foglalt rendelkezéseket kell értelemszerűen alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy:

1. e választás szempontjából két választócsoporthoz van; az egyik választócsoporthoz a bányai munkaadók választócsoporthoz, a másik pedig a bányai munkások választócsoporthoz;

2. a bányanyugbér-biztosítási választmány tagjait és póttagjait érvényesen nem lehet jelölni.

261. § A 211. és a 212. § rendelkezéseit a bányanyugbér-megállapító bizottságra is megfelelően alkalmazni kell.

262. § (1) A bányanyugbér-megállapító bizottság üléseit rendszerint havonként egyszer Budapesten tartja. Az ügyforgalomhoz képest azonban havonként egynél több ülést is lehet tartani. A bizottság üléseit a vezérigazgató meghallgatása után kitűzendő napra és órára az Intézet elnöke hívja össze. A meghívásokat az ülést megelőzőleg legalább öt nappal kell kézbesíteni.

(2) Az ülést tárgysorozatot az Intézet elnöke a vezérigazgatóval egyetértésben állapítja meg.

263. § (1) A bizottság ülése nem nyilvános. A bizottság által berendelt biztosítottak megvizsgálás céljából a bizottság elé bocsáthatók, azonban sem az ügyekre vonatkozó tanácskozás, sem a határozathozatal ideje alatt jelen nem lehetnek, és a hozott határozat előttük nem hirdethető ki.

(2) A 187. § (1) és (3) bekezdése, a 188. § és a 239. § megfelelő alkalmazást nyer.

264. § (1) A 218. § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(2) Ha felszólaló már nincs, és a záróbeszédet is elmondották, az elnök szavazásra teszi fel a kérdést olyan alakban, hogy arra igennel vagy nemmel lehessen szavazni. Először az előadó előterjesztését, azután a többi indítványokat kell szavazásra feltenni. A kérdés feltevéséhez, mint ügyrendi kérdéshez lehet felszólalni (188. § (6) bekezdése).

(3) A 220. § (1) és (2) bekezdése megfelelő alkalmazást nyer.

(4) A szavazás minden esetben név szerint, nyíltan történik. A bányanyugbér-megállapító bizottság egyszerű szótöbbséggel határoz. Szavazategyenlőség esetében a bizottság elnöke lehetőleg nyomban, de legkésőbb huszonnégy órán belül dönt. A határozatot meghozatala után a bizottság elnöke azonnal kihirdeti. Ha szavazategyenlőség esetében az elnök nem nyomban dönt, a határozatot a bizottság legközelebbi ülésében hirdeti ki. A 224., a 226. és a 228–230. §-ok rendelkezéseit értelemszerűen a bányanyugbér-megállapító bizottságra is alkalmazni kell.

8. Kártalanító bizottságok

265. § (1) A közgyűlés hat kártalanító bizottságot választ, mégpedig a baleseti biztosítás általános üzletágával kapcsolatban ötöt, a baleseti biztosítás bányai üzletágával kapcsolatban pedig egyet. Az általános üzletággal kapcsolatos kártalanító bizottságokat a következő szakmai csoportosításban kell alakítani:

I. kő- és földipar, vegyészeti ipar, fűtő és világító anyagok gyártása, olajgyártás, fűtés és világítás, élelmezési ipar;

II. fémfeldolgozó üzemek, gép-, szerszám- és műszeripar, készülékek gyártása, mezőgazdasági gépüzemek;

III. textilipar, papír-, bőr- és ruggyantaipar, fa- és csontipar, faragott áruk gyártása, ruházati ipar, szőr-, sörté- és tollfeldolgozó ipar, sokszorosító ipar, tisztító vállalatok, fürdők, erdőgazdaság;

IV. építkezési vállalatok, építőiparok, építmények fenntartási munkálatai;

V. kereskedelem, közlekedés és szállítás, színházak és egyéb látványosságok, kórházak és gyógyintézetek, bérházak, szállodák, vendéglők és kávéházak, irodai munkálatok, állattenyésztés, kertészet.

(2) Az általános üzletággal kapcsolatos bizottságok közül az I., II., III. és V. bizottságnak nyolc tagja és nyolc póttagja, a IV. bizottságnak pedig hat tagja és hat póttagja van. A bányáüzletággal kapcsolatos kártalanító bizottság nyolc tagból és nyolc póttagból áll.

(3) Az általános üzletággal kapcsolatos kártalanító bizottságok tagjait és póttagjait felerészben a közgyűlésnek munkaadó tagjai, felerészben pedig a közgyűlésnek biztosításra kötelezett tagjai saját kebelükből választják; e kártalanító bizottságok választásánál azonban a közgyűlésnek a bányaiipari munkaadók választócsoportjához és a bányaiipari munkások választócsoportjához tartozó tagjai nem szavaznak.

(4) A bányáüzletággal kapcsolatos kártalanító bizottság tagjait és póttagjait felerészben a közgyűlésnek a bányaiipari munkaadók választócsoportjához tartozó tagjai, felerészben pedig a közgyűlésnek a bányaiipari munkások választócsoportjához tartozó tagjai saját kebelükből választják.

(5) A kártalanító bizottságok tagjait és póttagjait lehetőleg a Budapesten vagy a Budapest környékén lakó közgyűlési tagok közül kell választani. Az általános üzletággal kapcsolatos kártalanító bizottságok választásánál arra is ügyelni kell, hogy az egyes kártalanító bizottságokba mind a munkaadók, mind a biztosításra kötelezettek köréből lehetőleg az illető szakmák képviselői jussanak be.

(6) A kártalanító bizottságok tagjainak (póttagjainak) megbízása a közgyűlés tagjainak megbízásával összhangban öt évre szól, és a közgyűlés megbízásának lejártáig, illetőleg az új közgyűlés által teljesített választás nyomán létesült bizottságok megalakulásáig tart.

266. § A kártalanító bizottságok tagjainak és póttagjainak választására a 207., a 209. és a 210. §-ban foglalt rendelkezéseket kell értelemszerűen alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy:

1. e választás szempontjából a közgyűlésnek az illető kártalanító bizottság tagjainak választására jogosult tagjai két választócsoportot alkotnak; az egyik választócsoportba tartoznak a közgyűlésnek tekintetbe jövő munkaadó tagjai, a másikba pedig a közgyűlésnek tekintetbe jövő biztosításra kötelezett tagjai;

2. az igazgatóság tagjait és póttagjait érvényesen nem lehet jelölni (T. 105. §-ának első bekezdése).

267. § A 211. és a 212. § rendelkezéseit a kártalanító bizottságokra is megfelelően alkalmazni kell.

268. § (1) A kártalanító bizottságok üléseit rendszerint havonként egyszer Budapesten tartják. Az ügyforgalomhoz képest azonban havonként egynél több ülést is lehet tartani. A bizottságok ülését a vezérigazgató meghallgatása után kitűzendő napra és órára az intézet el-

nőke hívja össze. A meghívásokat az ülést megelőzőleg átlag legalább öt nappal kell kézbesíteni.

(2) Az ülés tárgysorozatát az Intézet elnöke a vezérigazgatóval egyetértésben állapítja meg. Az egyes kártalanítási ügyeket rendszerint az a kártalanító bizottság tárgyalja, amely az illető baleset (foglalkozási betegség) szakszerű minőségének megfelel.

(3) A bizottság ülése nem nyilvános. A bizottság által berendelt sérültek (betegek) megvizsgálás céljából a bizottság elé bocsáthatók, azonban sem az ügyükre vonatkozó tanácskozás, sem a határozathozatal ideje alatt jelen nem lehetnek, és a hozott határozat előttük nem hirdethető ki.

(4) A 187. § (1) és (2) bekezdése, a 188. § és a 239. § Megfelelő alkalmazást nyer.

269. § (1) A 218. § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(2) Ha felszólaló már nincs, és a záróbeszédet is elmondották, az elnök szavazásra teszi fel a kérdést olyan alakban, hogy arra igennel vagy nemmel lehessen szavazni. Először az előadó előterjesztését, azután a többi indítványokat kell szavazásra feltenni. A kérdés feltevéséhez, mint ügyrendi kérdéshez lehet felszólalni (188. § (6) bekezdése).

(3) A 220. § (1) és (2) bekezdése megfelelő alkalmazást nyer.

(4) A szavazás minden esetben név szerint, nyíltan történik. A kártalanító bizottság egyszerű szótöbbséggel határoz. Szavazategyenlőség esetében a kártalanító bizottság elnöke lehetőleg nyomban, de legkésőbb huszonnégy órán belül dönt. A határozatot meghozatala után a bizottság elnöke azonnal kihirdeti. Ha szavazategyenlőség esetében az elnök nem nyomban dönt, a határozatot a bizottság legközelebbi ülésében hirdeti ki. A 224., a 226. és a 228–236. §-ok rendelkezéseit értelemszerűen a kártalanító bizottságokra is alkalmazni kell.

9. A kültagok választmánya, ennek járulék-tartalékalap ellenőrző bizottsága és járadék-megállapító bizottsága

270. § A kültagok választmányára, valamint az általa választott járulék-tartalékalap ellenőrző bizottságra és járadék-megállapító bizottságra vonatkozó szabályokat (Tö. 111. §-ának (3) bekezdése), a felmerülő szükséghez képest (Tö. 111. §-ának (1) bekezdése) az alapszabálynak később alkotandó része fogja megállapítani.

10. Különbizottságok

271. § (1) Mind a közgyűlés, mind az igazgatóság saját kebeléből bizottságokat küldhet ki, és azoknak feladatkörét a törvénnyel létesített önkormányzati szervek hatáskörének sérelme nélkül megállapíthatja.

(2) A különbizottságok választásának módjára és működésének rendjére vonatkozó szabályokat az alapszabály rendelkezéseinek szem előtt tartásával a bizottságot megalakító határozatnak kell tartalmaznia.

11. Kerületi választmányok

272. § (1) Az Országos Társadalombiztosító Intézet kerületi pénztárainak választmánya az illető pénztár kötelekébe tartozó és a T. 109. §-ában foglalt korlátozó rendelkezések²¹ hatálya alá nem eső, a választói jog gyakorlására jogosult munkaadó tagok közül választott tagokból és póttagokból, továbbá az illető pénztár kötelekébe tartozó és a választói jog gyakorlására jogosult biztosításra kötelezett tagok által az illető pénztár kötelekébe tartozó és a T. 109. §-ában foglalt korlátozó rendelkezések hatálya alá nem eső, a választói jog gyakorlására jogosult biztosításra kötelezett tagok közül választott tagokból és póttagokból áll. A választmány tagjaivá és póttagjaivá nem választhatók meg az Országos Társadalombiztosító Intézet tényleges szolgálatában álló alkalmazottai (200/1929. N. M. M. eln. számú rendelet 24. §-ának (1) bekezdése).

(2) A választmányi tagok és póttagok felét a munkaadók választócsoportjai (alcsoportjai), felét pedig a biztosításra kötelezettek választócsoportjai (alcsoportjai) választják (200/1929. N. M. M. eln. számú rendelet 24. §-ának (4) bekezdése).

(3) Az egyes kerületi választmányok tagjainak és póttagjainak számát, valamint az egyes választócsoportok (alcsoportok) által választandó választmányi tagok és póttagok számát a 200/1929. N. M. M. eln. számú rendelet 24. és 25. §-a állapítja meg.²²

273. § (1) A kerületi választmányok tagjainak választását kerületi pénztárankint a közgyűlési tagok választásával egyszerre kell megtartani.

(2) A választás előkészítésére és a választási eljárásra a jelen alapszabály 123–180. §-ait kell értelemszerűen alkalmazni az alábbi eltérésekkel.

274. § (1) A választási bizottság tennivalóit a kerületi választmányi választásokkal összefüggésben a kerületi szavazatszedő küldöttség látja el. A kerületi választmányi választásokkal kapcsolatban a 126. §-ban foglaltaknak megfelelően kibocsátandó hirdetményt a kerületi szavazatszedő küldöttség megalakulását követő három napon belül kell kibocsátani. A kerületi választmányi választásra vonatkozó ajánlásokat a kerületi szavazatszedő küldöttségnek kell beadni. Az 5. számú melléklet tünteti fel, hogy az egyes kerületi választmányi választásoknál a különböző választócsoportokban (alcsoportokban) legalább hány választói jog gyakorlására jogosult személy ajánlhat jelölteket.

(2) Ha a kétféle választásnál ugyanazok a pártok ajánlottak jelölteket, mind a két választás céljára ugyanazokat a bizalmi egyéneket kell alkalmazni.

275. § (1) A kerületi választmányi tagok választásánál használt szavazólapokra (l. a 6. számú mellékletet) feltűnő nyomással rá kell vezetni, hogy kerületi választmányi választásról van szó.

(2) Minden, az illető kerületi pénztárhoz tartozó szavazatszedő küldöttséget el kell látni a kerületi választmányi választásra vonatkozó szavazólapokkal is. A postai úton történő szavazás céljára választói jog gyakorlására jogosultnak a kerületi választmányi választásra vonatkozó szavazólapot is ki kell szolgáltatni.

(3) A szavazás a két szavazólapal egyszerre, közös boríték felhasználásával történik.

²¹ Lásd e dokumentum 7. számú jegyzetét.

²² Lásd: *Magyarországi Rendeletek Tára* 1929. Budapest, 1929. 615–627.

276. § A szavazatok összeszámításánál a kerületi szavazatszedő küldöttség a kerületi választmányi szavazólapokról választócsoportonként (alcsoportonként) külön jegyzéket vezet és a kerületi választmányi tagok választásáról a 169. és a 178. § rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával jegyzőkönyvet készít.

277. § A kerületi választmányok rendes tagjait a 181. §-ban foglaltak megfelelő alkalmazásával igazolványokkal kell ellátni. Az igazolványt a kerületi pénztár ügyvezetője (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgató) írja alá.

278. § A választmányi rendes tagok igazolására a 182. § rendelkezéseit értelemszerűen azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy az igazoló bizottságokat a kerületi pénztár ügyvezetője (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgató) jelöli ki.

279. § (1) A választmányi tag (póttag) tisztségének megszűnésére a 183. § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(2) A választmányi tag (póttag) tisztsége akkor is megszűnik, ha a másik kerületi pénztár (vállalati pénztár, Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár) kötelékébe lép át.

(3) A 183. § (1) bekezdésének 4. és 5. pontjában, a 183. § (2) bekezdésében valamint a jelen § (2) bekezdésében megjelölt esetekben a tisztség megszűnését a kerületi pénztár ügyvezetőjének (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgatónak) javaslatára az Intézet elnöke határozatban mondja ki. A határozat ellen a kézbesítéstől számított tizenöt nap alatt panaszt lehet tenni a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszternél, aki végérvényesen határoz.

(4) A választmányi rendes tagok az üléseken pontosan megjelenni, vagy elmaradásukat kimenteni kötelesek.

280. § (1) Azokon az ügyeken felül, amelyeket a törvények és a rendeletek a kerületi választmány hatáskörébe utalnak, a kerületi választmány feladatkörébe tartozik T. 205. § és a Tö. 182. §-a alapján kiszabható pénzbírságok tárgyában határozat hozatala, ha azok alkalmazása a kerületi pénztárral szemben teljesítendő kötelezettségek elmulasztásán, vagy késedelmes teljesítésén alapul.

(2) A kerületi választmány – ide nem értve a budapesti kerületi pénztár választmányát – a kerületi pénztár ügyviteli ellenőrzését a 235. §-ban foglalt rendelkezések megfelelő alkalmazásával gyakorolja.

281. § (1) A kerületi választmány üléseit havonként legalább egyszer, de a szükséghez képest többször is a kerületi pénztár székhelyén tartja. A választmányt a kerületi pénztár ügyvezetője (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgató) hívja össze.

(2) A m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter vagy az elnökség, illetőleg az igazgatóság rendeletére, vagy a választmányi tagok legalább egyharmadának írásban előterjesztett indítványára az ügyvezető (vezérigazgató) a választmányt három nap alatt rendkívüli ülésre köteles összehívni.

(3) A választmányi ülésekről a választmány tagjait az ülés idejének, helyének és tárgysorozatának közlésével írásban kell értesíteni. A meghívásokat az ülést megelőzőleg legalább három nappal kell kézbesíteni. A rendkívüli ülésekre vonatkozólag a szükséghez képest rövidebb határidővel, esetleg távirati úton lehet intézkedni.

282. § (1) A tárgysorozatot az ügyvezető (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgató) állapítja meg. A tárgysorozatba minden esetben fel kell venni a választmány hatáskörébe tartozó azokat a tárgyakat, amelyeknek felvételét a m. kir. népjóléti és munkaügyi mi-

niszter, vagy az elnökség, illetőleg az igazgatóság elrendeli, vagy a választmány korábbi ülésében elhatározza, vagy a választmány valamely tagja írásban indítványozza.

(2) A választmány nem vehet érdemi tárgyalás és határozat alá olyan tárgyat, amely a tárgysorozatba felvéve nem volt, kivéve ha a tárgysorozatba fel nem vett ügy tárgyalásához az ügyvezető (vezérigazgató) hozzájárul, és a tárgyalás ellen a választmány tagjai közül sem emel senki kifogást.

283. § A választmány ülése nem nyilvános.

284. § (1) A választmány ülését, mint a választmány elnöke, a kerületi pénztár ügyvezetője (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgató) vagy helyettese vezeti (T. 114. §-ának első és második bekezdése). Az elnök örökös, hogy az ügyrend betartassék, valamint az idevonatkozó egyéb szabályoknak megfelelően a tanácskozások rendje és méltósága, úgyszintén a szólásszabadság kellően megóvassék.

(2) Az ügyvezető (vezérigazgató) vagy helyettese az ügyek érdemi vitájában is bármikor felszólalhat és indítványokat tehet. Szavazati joga az elnöklőnek nincs. Szavazategyenlőség esetében az ügyet fel kell terjeszteni az Intézet elnökéhez. Az Intézet elnöke legjobb belátása szerint határoz abban, hogy kívánja-e döntő szavazatot gyakorolni. Ha az Intézet elnöke e jogát nem gyakorolja, erről a kerületi pénztárt értesíti, és ezzel a szavazás tárgyául szolgáló indítványt el nem fogadottnak kell tekinteni.

285. § (1) A választmány a tárgyakat a tárgysorozatban megállapított sorrendben tárgyalja.

(2) A tárgysorozatba felvett tárgyakat az ügyvezető (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgató) vagy helyettese, vagy az általa kirendelt intézeti tisztviselő adja elő. Az ügyvezető (vezérigazgató) engedélyével felvilágosításul az előadóul kijelölt tisztviselők is bármikor felszólalhatnak.

(3) Az elnöklő ügyvezetőnek (vezérigazgatónak) vagy helyettesének, valamint általában az intézeti tisztviselőknek szavazati joguk nincs.

286. § (1) A választmányi üléseken és a szavazásokban csak a jelenlevő választmányi tagok vehetnek részt; írásban vagy meghatalmazott útján szavazni nem lehet.

(2) A 218. § rendelkezéseit a kerületi választmányra is megfelelően alkalmazni kell.

(3) Ha felszólaló már nincs, és a záróbeszédek is elmondották, az elnök szavazásra teszi fel a kérdést olyan alakban, hogy arra igennel vagy nemmel lehessen szavazni. Először a netán halasztó indítványokat, azután az előadó előterjesztését, végül a többi indítványokat kell szavazásra feltenni. A kérdés feltevéséhez, mint ügyrendi kérdéshez lehet felszólalni (188. § (6) bekezdése).

287. § (1) A választmány érvényes határozatot csak a kerületi pénztár ügyvezetőjének (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgatónak) vagy helyettesének, és a választmányi rendes tagok legalább felének jelenlétében hozhat. A határozóképeség megállapítását bármelyik választmányi tag a szavazás megkezdése előtt kérheti. A határozóképeség megállapítása a jelenlevő választmányi tagok egyszerű megszámlálásával, vagy névsorolvasással történik. A megállapítás módját az elnök rendeli el, és a kijelölt jegyző foganatosítja.

(2) Ha valamely szabályszerűen összehívott választmányi ülésen a tagok nem jelennek meg határozóképes számban, vagy a tárgysorozatnak valamely pontját a választmány határozóképtelensége miatt letárgyalni nem lehetett, az elnök az ülést elhalasztja. Az elhalasz-

tott ülés tárgysorozatán szerepelt, le nem tárgyalta ügyek tárgyalására vagy rendkívüli ülést kell összehívni, vagy azokat a legközelebbi választmányi rendes ülésen kell tárgyalni. Ebben az esetben a választmány a megjelentek számára tekintet nélkül érvényesen határozhat.

288. § (1) A szavazás rendszerint nyílt, és kézfeltartással történik. Ha a többség nem szembeötlő, valamint kívánatra is, az ellenpróbát el kell rendelni. A szavazatok összeolvasását az elnök végzi. Az összes választmányi rendes tagok jelenlevő egynegyedének a kérdés feltevése után, de a szavazás megkezdése előtt nyilvánított kívánságára név szerinti szavazást kell elrendelni. Az összes választmányi rendes tagok jelenlevő egyharmadának a kérdés feltevése után, de a szavazás megkezdése előtt nyilvánított kívánságára titkos szavazást kell elrendelni. A T. 100. §-a második bekezdésének második és harmadik mondata esetében²³ (T. 106. §-ának második bekezdése) mindig, név szerinti vagy titkos szavazás szabályszerű indítványozása esetében titkos szavazással kell határozni.

(2) Név szerinti és titkos szavazás esetében a jegyző a választmányi tagok névsorát betűrendes sorrendben olvassa, és a felhívott nevének említésekor adja le szavazatát; mégpedig név szerinti szavazáskor előszóval, titkos szavazáskor pedig összehajtott szavazólapnak az elnöknek való átnyújtásával; aki nevének felolvasásakor nem szavazott, az elmaradtak névsorának olvasásakor még szavazhat.

289. § (1) A választmány egyszerű szótöbbséggel határoz. Szavazategyenlőség esetében a 284. § (2) bekezdésének vonatkozó rendelkezését kell alkalmazni.

(2) A 223–229. §-ok rendelkezéseit értelemszerűen a kerületi választmányokra is alkalmazni kell a 226. §-sal kapcsolatos azzal az eltéréssel, hogy a választmány határozatát nyolc nap alatt kell kézbesíteni.

290. § A kerületi választmányi tagok állása tiszteletbeli, és mint ilyen, külön díjazással nem jár; a kerületi pénztár székhelyén kívül lakó választmányi tagnak készkiadásait azonban meg kell téríteni. A készkiadások megtérítésére a 205. § rendelkezéseit kell értelemszerűen alkalmazni.

12. Vállalati pénztári választmányok

291. § (1) Az Országos Társadalombiztosító Intézet pénztárának választmánya az illető vállalati pénztár kötelékébe tartozó, és a választói jog gyakorlására jogosult biztosításra kötelezett tagok által az illető vállalati pénztár kötelékébe tartozó és a T. 109. §-ában foglalt korlátozó rendelkezések alá nem eső, a választói jog gyakorlására jogosult biztosításra kötelezett tagok közül választott tíz rendes és tíz póttagból, továbbá a munkaadó által kinevezett tíz rendes és tíz póttagból áll (200/1929. N. M. M. eln. számú rendelet 26. §-a).

(2) A választás alá eső választmányi tagoknak az egyes választócsoportok által választandó számát a 200/1929. N. M. M. eln. számú rendelet 27. §-a állapítja meg.²⁴

☞

²³ E két mondat így hangzik: „Ezenfelül bármely egyéb határozat hozatala felett megtartott szavazásban a biztosításra kötelezetteknek és a munkaadóknak képviselői csak egyenlő számban vehetnek részt, ha az erre irányuló indítványt akár az egyik, akár a másik érdekelttség, jelenlevő képviselőinek kétharmad többségével hozott határozata alapján a szavazás megkezdéséig előterjeszti. Ebben az esetben sorshúzás állapítja meg, hogy a szavazás gyakorlásából kiket kell kizárni.”

²⁴ Lásd: Magyarországi Rendeletek Tára 1929. Budapest, 1929. 627.

292. § A vállalati pénztári választmányok választás alá eső tagjainak és póttagjainak választására és e választmányok alakulására és működésére a 273–290. §-okban foglalt rendelkezéseket kell értelemszerűen alkalmazni az alábbi eltérésekkel.

293. § (1) A választási bizottság tennivalóit a vállalati pénztári választmányi választásokkal összefüggésben a vállalati pénztári szavazatszedő főküldöttség látja el. A vállalati pénztári választmányi választásoknál az egyes választócsoporthoz tartozó, választói jog gyakorlására jogosult személyeknek legalább 10%-a ajánlhat jelölteket.

(2) A vállalati pénztári választmány elnöke a vállalati pénztárt fenntartó munkaadó vagy megbízottja, helyettes elnöke a munkaadó megbízottja (T. 114. §-ának első és második bekezdése).

(3) Az ügyeket a munkaadó, vagy a munkaadónak az ügyvitellel megbízott alkalmazottai adják elő.

(4) A készkiadásoknak megtérítésére (290. §) csak annak a pénztár székhelyén kívül lakó választmányi tagnak van igénye, aki a vállalatnak biztosításra kötelezett munkavállalója. A készkiadások költségei, mint ügyviteli költségek, a vállalati pénztárt fenntartó munkaadót terhelik.

13. Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár választmánya

294. § (1) A Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár választmánya a pénztár kötelékébe tartozó és a választói jog gyakorlására jogosult munkaadó tagok által a pénztár kötelékébe tartozó és a T. 109. §-ában foglalt korlátozó rendelkezések hatálya alá nem eső, a választói jog gyakorlására jogosult munkaadó tagok közül választott tíz tagból és tíz póttagból, továbbá a pénztár kötelékébe tartozó és a választói jog gyakorlására jogosult biztosításra kötelezett tagok által a pénztár kötelékébe tartozó és a T. 109. §-ában foglalt korlátozó rendelkezések alá nem eső, a választói jog gyakorlására jogosult tíz tagból és tíz póttagból áll. A választmány tagjaivá és póttagjaivá nem választhatók meg az Országos Társadalombiztosító Intézet tényleges szolgálatban álló alkalmazottai.

(2) A választmányi tagoknak az egyes választócsoporthoz (alcsoportok) által választandó számát a 200/1929. N. M. M. eln. számú rendelet 25. §-a állapítja meg.²⁵

295. § A Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár választmánya tagjainak és póttagjainak választására és e választmány alakulására és működésére a 273–290. §-okban foglalt rendelkezéseket kell értelemszerűen alkalmazni az alábbi eltérésekkel.

296. § (1) A választási bizottság tennivalóit a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár választmányának választásával összefüggésben a pénztári szavazatszedő főküldöttség látja el. Az 5. számú melléklet²⁶ tünteti fel, hogy az egyes választócsoporthoz tartozó (alcsoportokban) a választói jog gyakorlására jogosult személyek közül legkevesebben hányan ajánlhatnak jelölteket.

²⁵ Lásd e dokumentum 22. számú jegyzetét.

²⁶ Lásd *Magyarországi Rendeletek Tára* 1929. Budapest, 1930. 752.

(2) A Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár választmányának elnöke az Országos Társadalombiztosító Intézet debreceni kerületi pénztárának ügyvezetője vagy ennek helyettese (T. 114. §-ának első és második bekezdése).

XIV. FEJEZET

KÖZPONTI ORVOSI TANÁCS ÉS KERÜLETI ORVOSI TANÁCSOK

297. § (1) A központi orvosi tanács tagjait az Országos Társadalombiztosító Intézetnek a budapesti kerületi pénztár területén működő szerződéses orvosai, a kerületi pénztárak (ide nem értve a budapesti kerületi pénztárt) székhelyén alakítandó kerületi orvosi tanácsok tagjait pedig az illető kerületi pénztár területén lakó intézeti szerződéses orvosok saját kebelükből az Intézettel kötött szerződés érvényességének tartamára, de legfeljebb öt évre választják. Az öt évi idő elteltével új választásnak van helye.

(2) A központi orvosi tanács húsz rendes tagból és húsz póttagból áll.

(3) A kerületi orvosi tanács tagjainak száma a kerületi pénztárak és a területükön levő vállalati pénztárak kötelékébe tartozó biztosításra kötelezetteknek a választás évét megelőző naptári év együttes átlagos létszámához igazodik. A debreceni kerületi pénztár kötelékébe tartozó biztosításra kötelezettek számához a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár kötelékébe tartozó biztosításra kötelezettek számát is hozzá kell számítani. Ha a biztosításra kötelezettek száma az ötezret nem haladta meg, az orvosi tanácsba négy rendes tagot és négy póttagot kell választani; ha a biztosításra kötelezettek száma az ötezret meghaladta, minden további megkezdett ötezer biztosításra kötelezett után további két rendes tagot és két póttagot kell választani. A kerületi orvosi tanács azonban legfeljebb tizenkét rendes tagból és tizenkét póttagból állhat.

(4) A budapesti kerületi pénztárnál az orvosi tanácsra háruló tennivalókat a központi orvosi tanács látja el. A vállalati pénztárak és a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztár mellett külön orvosi tanács nem működik. Az előbbieknél az annál a pénztárnál működő orvosi tanács látja el az orvosi tanácsra háruló tennivalókat, amelynek területén a vállalati pénztárak vannak; a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyző Pénztárra nézve a tanács teendőit a debreceni kerületi orvosi tanács látja el.

298. § (1) A választás napját az Intézet elnöke a vezérigazgató meghallgatása után legálább harminc nappal megelőzően adja ki.

(2) A választást a központban a főorvos-igazgató, a kerületi pénztárnál pedig a főorvos vezeti.

(3) A választás vezetője a választás napját megelőzőleg legalább huszonöt nappal hirdetményileg közhírré köteles tenni:

1. a választás napját, megkezdésének időpontját és időtartamát;
2. a szavazatszedő küldöttségi elnökök és jegyzők nevét, és a szavazatszedő küldöttségek működési helyét;
3. a választandó orvosi tanácsi tagok és póttagok számát;
4. az ajánlás átnyújtásának helyét és időpontját;
5. a jelölési és a szavazási eljárásnál szem előtt tartandó egyéb szabályokat.

(4) A közhírré tétel módja: az Intézet központjában és helyi szerveinél (kirendeltségeinél) a hirdetményi táblán hirdetmény kifüggesztése, valamint a Társadalombiztosítási Közlönyben és az Országos Orvosszövetség hivatalos lapjában közzététel.

299. § (1) A választást jelölés előzi meg.

(2) A jelöltekre vonatkozó ajánlást a választás napját megelőző tizennegyedik napon kell a választás vezetőjének átnyújtani. Ezen a napon köteles a választás vezetője a hirdetményben megjelölt helyiségben délelőtt 9 órától délután 13 óráig az ajánlások átvétele végett a választó orvosok rendelkezésére állani.

(3) Jelölni csak az illető kerületi pénztárnak területén lakó intézeti szerződéses orvost lehet. Tisztviselő orvost nem lehet jelölni. Jelölteket az illető kerületi pénztárak területén lakó intézeti szerződéses orvosoknak legalább egytizede írásban ajánlhat.

(4) Az ajánlásnak legalább annyi jelölt nevét kell tartalmaznia, mint ahány rendes tagot és póttagot az orvosi tanácsba választani kell. Ha az ajánlás kevesebb jelölt nevét tartalmazza, az ajánlás érvénytelen; ha az ajánlás a szükségesnél nagyobb számú jelölt nevét foglalja magában, a felesleges utolsó neveket figyelmen kívül kell hagyni.

(5) Csak olyan jelölt ajánlható, aki két intézeti orvos által hitelesített nyilatkozatban kijelenti, hogy az ajánlást elfogadja. E nyilatkozatot az ajánláshoz kell csatolni.

(6) Ha valaki több ajánló csoport ajánlását fogadta el, az őt ajánló mindegyik csoport ajánlásának reá vonatkozó része érvénytelen és nevét e csoportok ajánlásából a választás vezetője hivatalból törli, és erről az ajánlások átnyújtóit huszonnégy órán belül írásban értesíti. Maga az ajánlás azonban – habár ebben az esetben a törlés folytán a megszabottnál kevesebb jelölt nevét fogja tartalmazni – nem válik érvénytelenné.

(7) Az az orvos, aki valamely csoport ajánlásában részt vett, más csoportnak ajánlásában nem vehet részt, kivéve ha az előbbi ajánlás elfogadását a választás vezetője megtagadta.

(8) Az ajánlásnak tartalmaznia kell a jelöltek családi és utónevét és pontos lakáscímét.

(9) Az ajánlásnak el kell látva lennie valamennyi ajánló aláírásával. Minden ajánló köteles névaláírása mellett megjelölni pontos lakáscímét.

(10) Az ajánlók a választás vezetőjével való hivatalos érintkezésre maguk közül két vagy három egyént kijelölni, és ezt az ajánlásban feltüntetni kötelesek.

(11) Az ajánlást legalább két olyan ajánlónak kell személyesen átnyújtani, akiket a választás vezetője ismer, vagy akik szemé azonosságukat előtte igazolják.

300. § (1) A választás vezetője olyan ajánlást, amely a 299. §-ban megszabott rendelkezéseknek nem felel meg, el nem fogadhat, egyébként azonban az ajánlás elfogadását meg nem tagadhatja.

(2) A választás vezetője az ajánlás elfogadásáról az átnyújtóknak huszonnégy órán belül elismervényt ad, ha pedig az elfogadást megtagadja, ennek okát velük egyidejűleg írásban közli. Utóbbi esetben az ajánlás átnyújtóinak joguk van az elfogadás megtagadására okul szolgáló hiányt huszonnégy óra alatt egy ízben pótolni.

(3) Az elfogadott ajánlást sem az elfogadók vissza nem vonhatják, sem a választás vezetője vissza nem adhatja. Az ajánlott jelöltek a jelöltségtől vissza nem léphetnek.

301. § Ha csak egy csoport ajánlott érvényesen jelölteket, a szavazás elmarad és a választás vezetője az ajánlott jelölteket az orvosi tanács megválasztott tagjaiul jelenti ki. Ebben az esetben az ajánlásban sorrendben előbb következők – megfelelő számban – lesznek a rendes tagok, az utóbb következők pedig a póttagok.

302. § Ha szabályszerű jelölés nem történt, a választás elmarad. Ha a jelöltek közül valaki meghalt, emiatt a választás nem marad el.

303. § Ha több csoport ajánlott jelölteket, a választás vezetője az ajánló csoportok által ajánlott jelöltek neveit a szavazatszedő küldöttségi elnökökkel azonnal tudatni, és egyben szavazólapok előállításáról gondoskodni köteles.

304. § (1) A szavazás lebonyolítására a választás vezetője szavazatszedő küldöttséget, illetőleg a szükségnek megfelelő számban szavazatszedő küldöttségeket alakít.

(2) A szavazatszedő küldöttség elnökből, jegyzőből és két tagból áll, akiket a választás vezetője az illető kerületi pénztár területén lakó intézeti szerződéses orvosok közül jelöl ki. Szavazatszedő küldöttségbe tisztviselőorvost nem lehet kijelölni.

(3) Azok, akik az ajánlást átnyújtották, az ajánlás átnyújtása után minden szavazatszedő küldöttségnél egy vagy két bizalmi egyént alkalmazhatnak. A bizalmi egyének a választás szabályszerűségét ellenőrzik, és a feladatuk keretében az elnök engedelmével felszólalhatnak, a szavazás befejezésével pedig észrevételeiknek a jegyzőkönyvhöz csatolását kívánhatják.

(4) A szavazás megejtésére tizenkét egymást követő nappali órát kell kijelölni.

305. § (1) A szavazás hivatalosan előállított zárt borítékokkal, és ugyancsak hivatalosan előállított szavazólapokkal történik.

(2) A szavazólapokon az ajánlócsoporthoz által ajánlott jelöltek neveit külön-külön lajstromban, mégpedig abban a sorrendben kell feltüntetni, amint azt az illető ajánlócsoporthoz megállapították. Azt, hogy a szavazólapon az egyes ajánlócsoporthoz által ajánlott jelöltek neveit tartalmazó lajstromok milyen sorrendben következnek egymás után, a választás vezetője sorshúzás útján állapítja meg. A sorshúzás útján megállapított sorrendben a lajstromok az 1., 2. stb. sorsszámokat nyerik. A szavazólapokat a 3. számú melléklet²⁴ figyelembe vételével kell előállítani.

(3) A szavazólapokat egyenlő nagyságú, vastagságú, minőségű és színű papírosból kell készíteni. A borítékokat ugyanígy át nem látszó papírosból kell készíteni.

(4) A választás vezetője a szavazatszedő küldöttségeket idejében megfelelő számú lepecsételt csomagokba csomagolt borítékokkal és szavazólapokkal látja el, a borítékoknak és szavazólapoknak egy részét pedig a postán szavazni kívánók szükségletére visszatartja.

306. § (1) A szavazatszedő küldöttség a szavazásról rovatos íveket vezet; ezekben fel kell jegyezni a szavazó családi és utónevét és azt, hogy szavazott.

(2) A szavazatszedő küldöttség elnöke azokat a jelentkezőket, akik szavazásra nem bocsáthatók, vagy akiknek szavazata el nem fogadható, visszautasítani, a többieket pedig elfogadni köteles.

(3) A jelentkezők szavazásra bocsátása és a szavazatok elfogadhatósága ellen a küldöttségi tagok, a személyazonosság tekintetében pedig a küldöttségi tagok és a bizalmi egyének a szavazat elfogadása előtt kifogást tehetnek.

(4) E kifogás felett, továbbá a szavazás vezetésére vonatkozó kérdésben és általában a szavazatszedő küldöttség hatáskörébe utalt esetekben saját felelősségére a küldöttségi elnök határoz.

(5) A szavazásra nem bocsátott választókról és az el nem fogadott szavazatokról, a sza-

vázásra nem bocsátás vagy az el nem fogadás okának megemlítésével, külön jegyzéket kell vezetni (Visszautasítottak jegyzéke).

(6) Külön jegyzéket kell vezetni azokról a választókról is, akiknek szavazásra bocsátása, vagy szavazatuknak elfogadhatósága ellen kifogás emeltetett, feltéve, hogy az elnök a szavazatot a kifogás ellenére elfogadta (Kifogásoltak jegyzéke).

307. § (1) A szavazás megkezdése előtt a szavazatszedő küldöttség a bizalmi egyének jelenlétében a hivatalos borítékokat és szavazólapokat tartalmazó csomagokat megvizsgálja és megvizsgálás után felbontja.

(2) A szavazatszedő küldöttség asztalára fedett urnát kell állítani, amely a szavazólapok bedobására alkalmas nyílással van ellátva. A szavazás megkezdése előtt a szavazatszedő küldöttség köteles meggyőződni arról, hogy az urna üres.

(3) Avégből, hogy a szavazó észrevétlenül helyezhesse szavazólapját borítékba, a szavazóhelyiségben erre a célra alkalmas módon elrekesztett fiukét kell berendezni.

308. § (1) A szavazat leadása azzal kezdődik, hogy a választó a szavazatszedő küldöttség asztalához lép és személyazonosságát illetőleg választói jogosultságát igazolja. Ha a választót az elnök szavazásra bocsátja, az elnöktől egy szavazólapot és borítékot és egy írónt vesz át.

(2) A továbbiakra a 158. § (2)–(7) bekezdésében foglalt rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

309. § (1) Az a választó, aki nem lakik valamely szavazatszedő küldöttség városában vagy községében, vagy aki a helyiségtől négy kilométernél távolabb eső helyen lakik, posta útján is szavazhat.

(2) A posta útján szavazásra szolgáló szavazólapot, borítékot és tértiborítékot a választó a választás vezetőjétől személyesen vagy írásban igényelheti; írásos igénylés esetében a választás vezetője ezeket posta útján küldi meg az igénylőnek.

(3) A szavazói jognak posta útján való gyakorlása esetében a választó a rendelkezésére bocsátott szavazólapon azt a lajstromot, amelyre szavazni akar, kereszttel megjelöli, a szavazólapot a borítékba helyezi és leragasztja. Ezután a borítékot, valamint a szavazó nevével és intézett orvosi bélyegzőjének lenyomatával ellátott papírlapot a tértiborítékba helyezi, ezt leragasztja, és postán legkésőbbben a választást megelőző napon a legközelebbi szavazatszedő küldöttség címére ajánlottan feladja. A szavazólap idejében való feladását a postai bélyegző lenyomata alapján kell elbírálni.

(4) A későbbben feladott, valamint a választás napját három nappal követőleg beérkezett szavazatokat figyelmen kívül kell hagyni.

(5) A postán beérkezett szavazatokat a szavazatszedő küldöttség elnöke veszi át, és gondoskodik azoknak a számbavételig való megőrzéséről.

310. § (1) A szavazást a 304. § (4) bekezdése értelmében megállapított időtartam leteltével be kell fejezni.

(2) A szavazás befejezése után a szavazatszedő küldöttség elnöke a küldöttség és a megjelent bizalmi egyének előtt az urnát felnyitja, a lezárt borítékokat az urnából kivieszi, felbontatlanul megszámlálja, és a szavazásról készült rovatos ívek alapján a szavazott választók számával egybeveti az urnában talált borítékok számát. Az eredményről jegyzőkönyvet kell felvenni.

(3) Ezután a szavazási iratokat és nyomtatványokat az elnök csomagokba csomagolja és lepecsételi. A bizalmi egyének is alkalmazhatnak pecsétet. A csomagokat az elnök a postán feladott szavazatok átvételére megszabott határidőig (309. § (4) bekezdése) megőrzi.

311. § (1) A 309. § (4) bekezdésében megjelölt határidőnek lejártát követő napon a szavazatszedő küldöttség a bizalmi egyének bevonásával ismét összeül.

(2) A bizottság mindenekelőtt számba veszi postán beérkezett szavazatokat. A küldöttség elnöke a postán beérkezett szavazatokat tartalmazó tértiborítékokat felbontja, és az azokban elhelyezett papírlapok adatai alapján határoz arról, hogy a szavazók szavazásra bocsáthatók-e, és hogy a szavazólapokat tartalmazó borítékok a 158. § (7) bekezdésében foglaltak szerint elfogadhatók-e. E szavazatokról a 306. § rendelkezéseinek megfelelően külön rovatos íveket és jegyzékeket kell vezetni.

(3) Majd a bizottság a 310. § (3) bekezdésében említett, lepecsételt csomagok sértetlenségéről meggyőződik, a csomagokat felbontja, és megállapítja, hogy a megőrzött borítékok száma megegyezik-e a szavazatoknak a szavazás befejezésekor megállapított számával. Ha a megőrzött borítékok száma az előbb említett számmal ismételt számlálás után sem egyezik meg, ezt a körülményt jegyzőkönyvbe kell venni.

(4) Ezután a szavazatszedő küldöttség egyik tagja a csomagokból kivett, valamint a postán beérkezett minden borítékot egyenkint felbont, kiveszi belőle a szavazólapot és a küldöttség elnökének átadja, aki arról a kereszttel megjelölt lajstrom sorszámát hangosan felolvassa, és a szavazólapot felmutatja.

(5) A szavazatok feljegyzésére minden lajstrom számára külön jegyzéket kell nyitni és ebbe be kell vezetni minden reá esett szavazatot, úgy, hogy az első reá esett szavazatot 1, a másodikat 2 számmal kell jelölni és így tovább.

312. § (1) Érvénytelen, és a szavazás eredményének megállapításánál számba nem vehető a szavazat ha:

1. a szavazólap ismertetőjellel ellátott borítékban, vagy nem a hivatalos borítékban adott le;

2. a szavazásra nem a hivatalos szavazólap használtatott;

3. a szavazólap ismertetőjellel van ellátva;

4. a szavazólapon egy lajstrom sincs megjelölve, vagy több lajstrom van megjelölve;

5. a szavazólapon a keresztjel olyan helyre van téve, hogy annak alapján nem állapítható meg melyik lajstromra kíván a választó szavazni;

6. a szavazólap feltételt vagy más korlátozást tartalmaz;

7. ugyanegy borítékban különböző lajstromra szóló több szavazólap találtatott.

(2) Ugyanegy borítékba helyezett több szavazólap akkor, ha valamennyi ugyanarra a lajstromra szól, egy szavazatnak számít.

(3) Ha a szavazó a lajstromon választást tett (abból törölt vagy hozzá írt), szavazatát – ha egyébként kifogás alá nem esik – érvényesnek és olyannak kell elfogadni, mintha a hivatalos nyomtatott szövegű lajstromra szavazott volna.

313. § (1) A szavazatok érvényessége tekintetében a szavazatszedő küldöttség elnöke dönt.

(2) Azokat a szavazólapokat, amelyeket az elnök érvénytelennek nyilvánított, külön kell választani, és folyószámokkal kell ellátni; egyszersmind a jegyzőkönyvben röviden meg kell említeni az okot, amely miatt a szavazólapot az elnök érvénytelennek nyilvánította.

(3) Ha a határozatra a boríték szabálytalansága szolgált okul, a szavazólaphoz a borítékot is csatolni kell.

(4) A többi szavazólapot és borítékot az elnök papirosba csomagolja és lepecsételi. A bizalmi egyének is alkalmazhatnak pecsétet.

314. § (1) Minden szavazatszedő küldöttség a szavazás lefolyásáról jegyzőkönyvet készít.

(2) A jegyzőkönyvben meg kell említeni:

1. a szavazás helyét és napját;
2. a szavazatszedő küldöttség elnökének, tagjainak és jegyzőjének, valamint az ajánlók által alkalmazott bizalmi egyéneknek nevét;
3. a szavazás kezdetét, és a szavazás lezárásának időpontját;
4. a visszautasítottak, továbbá a kifogásoltak jegyzékébe foglalt választók számát;
5. a szavazás közben előfordult fontosabb mozzanatokat, és az elnök esetleges határozatait.

315. § (1) Mind a szavazási jegyzőkönyvet, mind a szavazási rovatos íveket, továbbá a visszautasítottak és kifogásoltak jegyzékeit, végül az egyes lajstromokra esett szavazatok jegyzékeit a szavazatszedő küldöttségi elnök és jegyző aláírják.

(2) Ennek megtörténtével a küldöttségi elnök az említett összes iratokat, továbbá a szavazólapokat és borítékokat is személyesen, vagy a küldöttség valamelyik tagja útján haldéktalanul a választás vezetőjéhez juttatja. Minden ajánlócsoport részéről egy bizalmi egyén jogosult a szállítmányt kísérni.

316. § (1) Mihelyt a szavazásra vonatkozó iratok az összes szavazatszedő küldöttségektől megérkeztek, a választás vezetője a megjelent szavazatszedő küldöttségi elnökök és tagok, valamint a bizalmi egyének előtt a választási eredményt megállapítja.

(2) Mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy az egyes lajstromokra hány érvényes szavazat esett.

(3) Miután a választás vezetője megállapította az egyes lajstromokra eső érvényes szavazatok számát, következik annak megállapítása, hogy az egyes lajstromokra hány rendes tagsági megbízás esik.

(4) A rendes tagsági megbízásokat az egyes lajstromok között a reájuk esett szavazatok arányában kell felosztani. A kiszámítás módjára a 174. § (3)–(6) bekezdésben foglalt rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

(5) A 175. és a 177. § rendelkezései is értelemszerű alkalmazást nyernek, mégis azzal az eltéréssel, hogy az orvosi tanács póttagját az orvosi tanács elnöke hívja be.

317. § (1) A választás vezetője az egész választás lefolyásáról jegyzőkönyvet készít:

(2) A jegyzőkönyvben meg kell említeni:

1. a választás napját;
2. az ajánlások átnyújtásának, elfogadásának vagy az elfogadás esetleges megtagadásának időpontját, és a megtagadás okait, valamint az ajánlócsoportok által ajánlott lajstromokat;
3. a bizalmi egyének nevét;
4. szavazatszedő küldöttségenként a szavazás eredményét (az egyes lajstromokra leadott érvényes szavazatok számát);
5. a visszautasítottak és a kifogásoltak jegyzékébe foglaltak számát;
6. az érvénytelenné nyilvánított szavazatok számát;

7. az arányossági számot és a tagsági megbízásoknak az előírt számítási művelet alapján felosztását; ha valamely rendes tagsági hely egyenlő jogon több lajstromot illetve meg, annak megállapítását, hogy a kérdéses megbízás melyik lajstromot illeti;

8. az egyes lajstromokra eső megbízások végleges felosztását;

9. a megválasztott rendes és póttagok neveit a lajstromok szerint külön csoportosítva tartalmazó választási eredményt;

10. a választás alatt előfordult fontosabb mozzanatok és a választás vezetőjének esetleges határozatait.

(3) A jegyzőkönyvet a választás vezetője, valamint az eredmény megállapításánál jelenlevő szavazatszedő küldöttségi elnökök és tagok írják alá.

(4) A választási jegyzőkönyvet és a választási eljárásra vonatkozó összes iratokat az Intézet irattárában meg kell őrizni.

(5) A választás eredményéről a választás vezetője az Intézet vezérigazgatója útján az Intézet elnökének jelentést tesz, aki annak közzététele iránt intézkedik.

318. § A választás ellen az eredmény közzétételétől számított tizenöt nap alatt panaszt lehet tenni a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszternél. A panasz joga minden választói jogosultsággal bíró orvost megillet.

319. § A választás eredményéről az orvosi tanács tagjaivá megválasztottak a választás vezetőjétől írásos értesítést kapnak.

320. § Az öt évi megbízási időtartam letelte előtt is megszűnik az orvosi tanácsnak megbízása, ha az illető kerületi pénztár területén működő intézeti szerződéses orvosoknak legalább fele új választásnak megtartását kívánja.

321. § Az orvosi tanács tagjainak megbízása a választási időszak lejárta előtt is megszűnik, ha a tanács tagja az illető kerületi pénztár szerződéses orvosai közül kiválik.

322. § Az orvosi tanács az Intézetnek, illetőleg helyi szervének egészségügyi kérdésekben véleményező szerve.

323. § (1) Az Intézet központi orvosi tanácsának elnöke az Intézet főorvos-igazgatója, a kerületi orvosi tanács elnöke pedig az Intézet illető kerületi pénztárának főorvosa.

(2) A főorvos-igazgató, illetőleg a főorvos akadályoztatása esetében helyettese jár el.

324. § (1) Az orvosi tanács teljes ülését a tanács elnöke hívja össze, mégpedig a szükséghez képest, de az igazgatósági és a választmányi üléseket megelőzően olyan időben, hogy az orvosi tanács esetleges előterjesztéseit az igazgatóság, vagy a választmány tárgyalás alá vehesse.

(2) Az orvosi tanács tagjai egyengyedének írásbeli megokolt kívánságára az orvosi tanácsot az elnök nyolc nap alatt rendkívüli ülésre köteles összehívni.

325. § (1) A teljes ülésekre szóló meghívót a tagoknak – az ülés idejének, helyének és tárgysorozatának közlésével – az ülést megelőzőleg legalább öt nappal, rendkívüli ülés esetében legalább három nappal kell kézbesíteni.

(2) A tárgysorozatot a tanács elnöke állítja össze. A tárgysorozatba fel kell venni azt a tárgyat is, amelynek felvételét az orvosi tanács tagjainak legalább egynegyede írásban kívánja.

326. § Az orvosi tanács ülése nem nyilvános. A tanácskozás és a határozathozatal idején az elnökön (helyettesén), a tanács tagjain és az ügyvitel részéről kijelölt jegyzőkönyvvezetőn kívül csak a kerületi pénztár ügyvezetője (a központi orvosi tanácsnál a vezérigazgató)

és helyettese, valamint a felvilágosítás nyújtása végett kirendelt tisztviselők tartózkodhatnak az ülésteremben.

327. § Az orvosi tanács érvényes határozatot a tagok legalább felének jelenlétében hozhat. Ha a szabályszerűen összehívott ülésen ennyi tag nem jelent meg, a következő nyolc napon belül változatlan napirenddel rendkívüli ülést kell összehívni, amely a jelenlevők számára tekintet nélkül határozóképes.

328. § Az orvosi tanács egyszerű szótöbbséggel határoz. Szavazategyenlőség esetében az előterjesztést vagy indítványt el nem fogadottnak kell tekinteni. Az elnöknek nincs szavazati joga.

329. § Az orvosi tanács tagja nem vehet részt annak az ügynek tárgyalásában és szavazással eldöntésében, amelyben érdekelt. Az illető ennek az ügynek tárgyalása és a vonatkozó szavazás idejére az üléstermet elhagyni köteles.

330. § Az orvosi tanács a hatáskörébe utalt egyes ügyek előkészítésére vagy ellátására saját kebeléből bizottságot küldhet ki.

331. § (1) Az orvosi tanács teljes üléséről, valamint az orvosi tanács által kiküldött bizottság üléséről jegyzőkönyvet kell készíteni, amelybe nemcsak a hozott határozatokat, hanem kívánatra a kisebbségi vagy a különvéleményeket is fel kell venni.

(2) A bizottság üléséről felvett jegyzőkönyvet egy példányban az orvosi tanács elnökének, egy példányban pedig az Intézet vezérigazgatójának, illetőleg a kerületi pénztár ügyvezetőjének kell megküldeni.

332. § Az orvosi tanács ügyrendjét az igazgatóság hozzájárulásával maga állapítja meg. Ez az ügyrend a törvénnyel, a rendeletekkel és az alapszabállyal ellentétes rendelkezéseket nem tartalmazhat.

XV. FEJEZET

VEGYES ÉS ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

333. § (1) A Tö. 16. §-ának (3) bekezdésében említett elismerési díj²⁸ havi összege 50 fillér. Az elismerési díj minden naptári hónap végén utólag esedékes. Arra a naptári hónapra, amelyben a biztosított legalább két hetet biztosítási kötelezettségben, vagy ezzel egy tekintet alá eső betegségben (Tö. 40. és 47. §-a) töltött, elismerési díjat nem kell fizetni.

(2) A már befizetett elismerési díjat nem lehet visszakövetelni még akkor sem, ha a várományos az elismerési díj megfizetésével hat hónapig késett, és emiatt várománya fenntartásának jogát elvesztette, vagy ha az elismerési díjat előre befizette s közben újra biztosítottá vált, vagy ha a biztosítási esemény reá vonatkozólag bekövetkezett, végül akkor sem, ha a biztosítás valamely szolgáltatásra igényjogosultsága megnyílt.

334. § Az Intézet költségei közül azokat, amelyek kizárólag egy-egy biztosítási ágazat működésével kapcsolatban merültek fel, illető ágazat terhére kell elszámolni.

²⁸ A hivatkozott törvényi hely szerint ha a biztosítási kötelezettség alól kivált egyén önkéntes továbbfizetéssel nem kíván folytatni biztosítását és kétszáz hétnyi várakozási idő már eltelt, várományát havi elismerési díj fejében fenntarthatja.

335. § (1) Az Intézet ügyviteli költségeinek (személyi járandóságok és dologi kiadások) az egyes biztosítási ágazatok között való megosztási kulcsát – amennyiben azok nem számolhatók el a 334. § rendelkezése szerint – az ágazatok bevételeinek, a szolgáltatások nyújtásával járó költségeinek, és az ágazatok érdekében közreműködő személyzettel kapcsolatos személyi kiadásoknak, valamint az egyes ágazatok taglétszámának figyelembe vételével kell megállapítani.

(2) A T. 198. §-ában említett állami hozzájárulás²⁹ összegét – az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítási ágazat kivételével – a többi biztosítási ágazatok között kell megosztani, mégpedig abban az arányban, amelyben azok az általános ügyviteli költségeket viselik.

(3) A Tö. 165. §-ának (2) bekezdésében megjelölt állami hozzájárulás³⁰ összegét az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítási ágazat ügyviteli költségjövödelmeként külön számlán kell elszámolni.

(4) Az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítási ágazat terhére évenként elszámolandó igazgatási költségek az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítási járulékokból származó évi bevétel 4%-át nem haladhatják meg (Tö. 128. §-ának 1. pontja).

336. § A közös intézmények létesítésével járó költségekhez hozzájárulás mértékét a közgyűlés állapítja meg; az intézmények fenntartásával járó költségek az igénybe vevő biztosítási ágazatok között az igénybevétel arányában oszlanak meg.

337. § (1) A baleseti biztosítási két üzletág a körébe tartozó sérülteknek a tizedik héten túl nyújtott orvosi kezelésért és gyógyászati ellátásért (orvosi és rendelőintézeti költségek, valamint gyógyszer, kötszer, gyógyvíz, kevésbé költséges gyógyászati segédeszköz stb.) a helyi szervek évi számadási eredménye javára megtérítést ad. A megtérítést a helyi szervek által a számadási évben kifizetett és a betegségi, valamint a baleseti biztosítási ágazatot terhelő táppénzek kölcsönös aránya szerint kell megállapítani.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezés szerint a baleseti biztosítási táppénz minden egyes pengője alapján orvosi költség, rendelőintézeti költség és gyógyászati ellátás megtérítéséért járó összeget az az arány állapítja meg, amely egyfelől a számadási évben az összes helyi szerveknél felmerült orvosi és rendelőintézeti költség, valamint gyógyászati ellátás összegének, másfelől a számadási évben az összes helyi szerveknél felmerült betegségi biztosítási és baleseti biztosítási táppénzek együttes összegének kölcsönös viszonylatából adódik.

(3) Orvosi és rendelőintézeti költség, továbbá gyógyászati ellátás megtérítése jár a bányatárpénztáraknak és azoknak az egyéb különálló biztosító intézeteknek is, amelyek betegség esetére biztosított tagjainak baleseti biztosítási kötelezettsége nem szünetel (T. 58. §-a). Ezeknek az intézeteknek a megtérítést – a (2) bekezdés szerint a helyi szervek részére számadási évenként az egy pengő baleseti biztosítási táppénzre megállapított arányszám alapul

²⁹ Az 1927: XXI. tc. 1928. január 1-jétől összesen évi 2,2 millió pengőben határozta meg az OTI és a MABI állami támogatását, amelyet a népjóléti és munkaügyi miniszter osztott szét a két biztosítóintézet között.

³⁰ E törvényi hely rendelkezése szerint az állam az OTI és MABI ügyviteli költségeihez még külön évi egy-millió pengővel járult hozzá.

vétele mellett – az általuk a számadási évben elszámolt és a baleseti biztosítási üzletágak terhére eső táppénzek arányában kell fizetni.

(4) A helyi szerveknek, a bánya-társpénztáraknak és az egyéb különálló biztosító intézeteknek megtérített orvosi és rendelőintézeti költség, továbbá gyógyászati ellátás az általános üzletágat a bányauzletágat az ezek által külön-külön elszámolt táppénzek arányában terheli.

338. § Orvosi gyógykezelés és gyógyszer helyett a táppénz mértékében adott készpénz-segély (T. 39. §-a) felerészben a szerződéses orvosokat megillető orvosi tömeget, felerészben a gyógyászati ellátások számláját terheli.

339. § A kerületi és a vállalati pénztárak, valamint a bánya-társpénztárak mindazokat a nyilvántartást igénylő adatokat, amelyeknek birtokába a Tö. 114-121. §-ainak rendelkezése³¹ alapján jutottak, és amelyek a várományos igényjogosultságának megállapításához, illetőleg a várakozási idő betöltésének, a váromány épségének elbírálásához stb. szükségesek, az Intézet felhívására legkésőbb annak vételétől számított nyolc nap alatt az Intézet központjának rendelkezésére bocsátani kötelesek.

340. § A 339. § rendelkezéseinek megfelelő adatszolgáltatási kötelezettség terheli az Intézetet és helyi szerveit is a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetével szemben a Tö. 4. §-ában felsorolt munkavállalókra³² vonatkozólag bekívánt adatokat és bejelentéseket illetőleg.

341. § A vezérigazgató a helyi szervek és az intézmények ügyvitele felett gyakorolt felsőbb felügyeleti joga alapján bármely helyi szervet a felmerülő szükséghez képest maga vagy kiküldött tisztviselő útján megvizsgáltathat, azok választmányának ülésein akár saját személyében, akár kiküldöttje által részt vehet. A helyi szervek működését a betegségi és a baleseti, valamint az öregségi, rokkantsági, özvegységi és árvasági, továbbá a bányanyugbér-biztosítás tekintetében vizsgálat alá veheti, könyveiket, nyilvántartásaikat, levelezéseiket, irományaikat a helyszínen behatóan megtekintheti, váratlan rovacsolásokat tarthat, kimutatásokat követelhet a vagyonról, az ügyforgalomról, a taglétszámról, a betegek és a járadékosok létszámáról, és örködni köteles afelett, hogy a helyi szervek a törvény, az alapszabály és egyéb szabályzatok és rendtartások rendelkezéseit megtartsák, törvényszerű kötelezettségeiknek eleget tegyenek, takarékosan gazdálkodjanak, és bevételeiket törvényszerű rendeltetésükre fordítsák. A tapasztalt szabálytalanságok megszüntetését elrendeli és a helyi szerveknek a helyes eljárásra ügyviteli utasításokat ad és az utasítások foganatosításának ellenőrzéséről gondoskodik.

³¹ Az 1928: XL. tc. fent említett paragrafusai a munkaadók biztosításra kötelezett munkavállalóiról a törvényben kijelölt biztosítóintézeteknek történő adatszolgáltatási kötelezettségét, annak módját, az esetleges változások jelzését illetve az e szabályozás megszegésének szankcionálását rögzítették.

³² Ezek olyan tisztviselők, művezetők, kereskedősegédek, utazó ügynökök stb., akiknek jövedelme a havi 500 illetve az évi 6000 pengőt nem haladja meg.

342. § Az önkormányzattagjainak, ideértve az elnökség tagjait is, ebben a minőségükben, illetőleg az önkormányzat valamely illetékes szervének megbízása nélkül az ügyvitel tekintetében intézkedésre, ellenőrzésre, vizsgálat fogantatására, utasítás adására joga nincsen.

343. § Az alapszabály az 1929. évi március hó 22. napján lép életbe.

Budapest, 1929. évi március hó 22. napján

Dr. VASS JÓZSEF s. k.

m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter

Forrás: Magyarországi Rendeletek Tára 1929. Budapest, 1930. 628–747.

A MAGÁNALKALMAZOTTAK BIZTOSÍTÓ INTÉZETÉNEK (MABI) ALAPSZABÁLYA (Részletek, Budapest, 1929. november 4.)

A betegségi és a baleseti kötelező biztosításról szóló 1927. évi XXI. törvénycikk rendelkezései szerint a kötelező jellegű biztosításért cserébe járó szolgáltatásokat önkormányzattal rendelkező biztosítóintézeteknek kellett nyújtaniuk. E szervezetek felállítása eredményeképp jött létre több munkás- illetve alkalmazotti biztosítópénztár összevonásával a Magánalkalmazottak Biztosító Intézete (MABI) is. Az Országos Társadalombiztosító Intézet (OTT) mellett ez a biztosítási autonómia-szerv alkotta a két világháború között kiépített állami támogatású – de az állammal szemben mégis önkormányzati státusszal bíró – társadalombiztosítás gerincét.

A második világháború után a MABI már nem működött sokáig: a kommunista hatalom berendezkedését követően a 12.380/1948. Korm. sz. rendelettel államosították, vagyonát az OTI kapta meg. Ezt követően került sor 1950-ben a társadalombiztosítási önkormányzati rendszer teljes felszámolására Magyarországon.

Az alábbi dokumentumban a MABI első, 1929-es alapszabályát megállapító népjóléti és munkaügyi miniszteri rendeletnek csupán azon passzusait közöljük, amelyek ezen autonóm testület szervezetét és működését szabályozták.

A M. KIR. NÉPJÓLÉTI ÉS MUNKAÜGYI MINISZTER 1929. ÉVI 5.900. ELN. SZÁMÚ RENDELETE, A MAGÁNALKALMAZOTTAK BIZTOSÍTÓ INTÉZETÉNEK ELSŐ ALAPSZABÁLYÁRÓL

A betegségi és a baleseti kötelező biztosításról szóló 1927. XXI. tc. 218. §-ában kapott felhatalmazás alapján¹ a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének első alapszabályát az alábbiakban állapítom meg:

A MAGÁNALKALMAZOTTAK BIZTOSÍTÓ INTÉZETÉNEK ALAPSZABÁLYA I. FEJEZET

1. AZ INTÉZET NEVE, SZÉKHELYE, MŰKÖDÉSI TERÜLETE, PECSÉTJE ÉS ÜGYKEZELÉSI NYELVE

1. § (1) Az Intézet neve: Magánalkalmazottak Biztosító Intézete.

(2) Az Intézet székhelye: Budapest. A betegségi biztosítás szempontjából működése Budapestre, Budafokra, Csepelre, Kispestre, Pesterzsébetre, Rákospalotára, Újpestre, valamint

¹ Lásd a 82-es számú dokumentum 1. számú jegyzetét. (OTP) Ahol a főszövegben hivatkozott törvényi vagy rendeleti hely rendelkezéseit külön nem ismertetjük, ott annak tartalma megegyezik a közölt rendeletben/alapszabályban/ügyrendben foglaltakkal.

azokra a városokra és községekre terjed ki, amelyekre a m. kir. minisztérium rendelete az Intézet illetékességét az 1927: XXI. tc. 180. §-ának negyedik bekezdése alapján² kiterjeszti. Az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítás szempontjából működése a magyar állam egész területére kiterjed.³

(3) Pecsettje: köralakban az Intézet nevének és székhelyének körirata, a köriraton belül az alakulás évét jelző 1846. számmal.

(4) Ügykezelési nyelve: magyar.

2. AZ INTÉZET JOGI ÁLLÁSA, FELADATA ÉS KÉPVISELETE

2. § A Magánalkalmazottak Biztosító Intézete biztosításra kötelezett és munkaadó tagjaiból alakuló testület, amely mint jogi személy jogokat szerezhethet és kötelezettségeket vállalhat, és amely a betegségi biztosítást, valamint az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítást a betegségi és a baleseti kötelező biztosításról szóló 1927: XXI. törvénycikk (= T.), és az öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére szóló kötelező biztosításról rendelkező 1928: XL. törvénycikk (= Tö.)⁴, valamint az ezek alapján kibocsátott rendelet, és a jelen alapszabály értelmében önkormányzati alapon ellátja (T. 97. §-ának első bekezdése).

3. § (1) A Magánalkalmazottak Biztosító Intézetét az Intézet elnöke és igazgatója, vagy helyetteseik együtt képviselik. A képviseleti jog a hatóság előtti képviselet jogát is magában foglalja.

(2) Az elnök és az igazgató, illetőleg helyetteseik együttes aláírásával ellátott meghatalmazással az Intézet képviseletében bármely tisztviselője vagy ügyvéd is eljárhat (T. 97. §-ának hatodik bekezdése).

II. FEJEZET AZ INTÉZET TAGJAI

3. § (1) Az Intézet tagjai:

a) azok a betegségi biztosításra kötelezettek, akik az Intézetnek a betegségi biztosítás szempontjából irányadó működési területén (1. § (2) bekezdése) betegségi biztosításra kötelezett vállalatokban, üzemekben, hivatalokban vagy foglalkozásokban, mint a T. 3. §-a második bekezdésében, vagy a Tö. 4. és 5. §-ában megjelölt csoportokba tartozó munkavállalók (tisztviselők, művezetők, kereskedősegedek, és általában a hasonló állásban levő,

² E törvényi hely eredetileg arra hatalmazta fel a népjóléti és munkaügyi minisztert, hogy a Magánalkalmazottak Biztosító Intézete (MABI) egyik (nem jogi természetű) elődjének tekinthető Budapesti Kereskedelmi Betegségi Biztosító Intézet területi illetékességét szükség esetén terjessze ki.

³ A m. kir. minisztérium 1.030/1943. M.E. sz. rendelet a MABI illetékességét 1943. március elsejei hatállyal Pestszentlőrinc, Albertfalva, Mátyásföldre, Pestújhelyre, Rákosszentmihályra, Sashalomra, Soroksárra és Szigetszentmiklósr is kiterjesztette. *Magyarországi Rendeletek Tára* 1943. Budapest, 1943. 152.

⁴ Az öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére szóló kötelező biztosításról rendelkező 1928. évi XL. törvénycikk.

rendszerint havi vagy évi fizetéssel alkalmazottak, továbbá a vállalatoknak havi vagy évi javadalmazásban részesülő segédalkalmazottai) foglalkoznak (T. 95. §-ának első bekezdése, és 180. §-a első bekezdésének a Tö. 178. §-a (1) bekezdésével megállapított szövege, úgyszintén a Magyarországi Rendeletok Tára 1928. évf. 2049. és köv. o. közzétett 5.600/1928. M. E. sz. rendelet 2. §-a);

b) a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének betegségi biztosításra kötelezett alkalmazottai, úgyszintén betegségi biztosításra kötelezett, és nyugellátásban részesülő alkalmazottai, és alkalmazottainak nyugellátásban részesülő, betegségi biztosításra kötelezett özvegyei és árvái (T. 95. §-ának első bekezdése, és 180. §-a első bekezdésének a Tö. 178. §-a (1) bekezdésével megállapított szövege), ideértve az Intézet jogelődétől, a Ferenc József Kereskedelmi Kórház Budapesti Kereskedelmi Betegápoló Egylet Magánegyesületi Betegsegélyző Pénztárától⁵ átvett nyugdíjas alkalmazottakat, valamint nyugellátásban részesülő özvegyeket és árvákat is;

c) azok a betegségi biztosításra kötelezettek, akiket a m. kir. minisztérium rendelettel a T. 180. §-ának negyedik bekezdése alapján az Intézet biztosításra kötelezett tagjai köré sorol (T. 95. §-ának első bekezdése);

d) a Tö. 155. §-a alapján betegségi biztosításra kötelezettek közül azok, akik mint a Tö. 4. és 5. §-ában megjelölt munkavállalói csoportokba tartozók,⁶ illetőleg mint ezeknek igényjogosult hozzátartozói részesülnek öregségi, rokkantsági, özvegyi vagy árvajáradékban, és akik az Intézetnek a betegségi biztosítás szempontjából irányadó működési területén laknak;

e) azok az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosításra kötelezettek, akik a Tö. 4. és 5. §-ában megjelölt munkavállalói csoportokba tartoznak (Tö. 109. §-ának (1) bekezdése);

f) azok a munkaadók, akik az Intézetnek akár betegségi, akár öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosításra kötelezett tagjait foglalkoztatják (T. 94. §-ának második bekezdése és 95. §-ának második bekezdése, úgyszintén Tö. 109. §-ának (1) bekezdése).

(2) Az (1) bekezdés a) pontjában foglalt rendelkezés nem terjed ki:

a) az Országos Társadalombiztosító Intézet alkalmazottaira, valamint nyugellátásban részesülő alkalmazottaira, és alkalmazottainak nyugellátásában részesülő özvegyeire és árváira;

b) azokra, akik vállalati pénztárt fenntartó munkaadónak munkavállalói, vagy akik a T. 93. §-a első bekezdésének 1–7. pontjaiban megjelölt valamely különálló betegségi biztosító intézetnek⁷ biztosításra kötelezett tagjai (T. 180. §-ának második bekezdése, és 5.600/1928. M. E. számú rendelet 2. §-ának második bekezdése);

⁵ E szervezet megalakulására utal a MABI bélyegzőjén szereplő 1846-os évszám.

⁶ Lásd a 82-es számú dokumentum 32. számú jegyzetét. (OTI tisztviselők, utazók)

⁷ Ezek a biztosító intézetek a következők: a m. kir. Posta Betegségi Biztosító Intézete; a m. kir. Államvasutak Betegségi Biztosító Intézete; a közforgalmú magánvasutak betegségi biztosító intézetei; a m. kir. Postatakarékpénztár Betegségi Biztosító Intézete; a m. kir. Dohányjövődék Betegségi Biztosító Intézete; a bányatárspénztárak (ideértve a diósgyőri m. kir. állami vas- és acélgyár, valamint a komlói m. kir. kincstári kőszénbánya társapénztárát is) illetve a Magyar Hajózási Betegségi Biztosító Intézet.

c) a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter rendeletével a Magánalkalmazottak Biztosító Intézeténél való betegségi biztosítási kötelezettség alól kivett munkavállalókra (T. 180. §-a negyedik bekezdésének a Tö. 178. §-a (2) bekezdésével megállapított második mondata, és a Budapesti Közlönynek az 1929. évi február hó 23. napján megjelent 45. számában kihirdetett 830/1929. N. M. M. eln. számú rendelet).

5. § (1) A T. 6. §-ának harmadik bekezdésében és a Tö. 155. §-ának (2) bekezdésében foglalt rendelkezések szempontjából a nyugellátásnál, illetőleg a járadéknál lényegesen nagyobb keresetnek azt a keresetet kell tekinteni, amely a nyugellátásnak, illetőleg a járadéknak összegét legalább 50%-kal meghaladja (Tö. 155. §-ának (3) bekezdése).

(2) Figyelemmel a T. 8. §-ának első bekezdésében foglaltakra⁸, a T. 6. §-a első bekezdésének 2. pontja⁹, és a Tö. 155. §-a¹⁰ alapján betegségi biztosításra kötelezettek e kötelezettsége szünetel arra az időre is, amíg a nyugellátásban részesülő, illetőleg a járadékos olyan kereső foglalkozást folytat, amelynek alapján betegségi biztosításra kötelezett.

(3) A T. 6. §-a első bekezdésének 2. pontja, és a Tö. 155. §-a alapján betegségi biztosításra kötelezettek a biztosítási kötelezettségük szünetelésével járó körülmény keletkezését vagy megszűnését tizenöt nap alatt az Intézetnek bejelenteni kötelesek.

6. § A Magánalkalmazottak Biztosító Intézeténél öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére önkéntesen vagy önkéntes továbbfizetéssel biztosítottak az Intézetnek külső tagjai (Tö. 110. §-a, úgyszintén a Budapesti Közlönynek az 1929. évi január hó 31. napján megjelent 73. számában kihirdetett 1.552/1929. N. M. M. eln. számú rendelet 22. §-a).

7. § (1) Az Intézetnek nem tagjai a betegség esetére önkéntesen, vagy önkéntes továbbfizetéssel biztosítottak (T. 96. §-ának negyedik bekezdése), valamint azok sem, akik az öregségi, rokkantsági, özvegyességi és árvasági biztosításban szerzett várományukat elismerési díj fizetésével tartják fenn.

(2) Nem tagja az Intézetnek az a munkaadó sem, aki munkavállalóját betegség vagy öregség, rokkantság, özvegyesség és árvaság esetére önkéntesen biztosítja, de vállalatában, üzemében, hivatalában vagy foglalkozásában az Intézetnél biztosítási kötelezettség alá eső munkavállalót nem foglalkoztat.

⁸ Ez a passzus arról rendelkezett, hogy a több állással bírók nem lehetnek többszörösen biztosítva; biztosításra csak főfoglalkozásuk után kötelezhetők.

⁹ Az 1927: XXI. tc. 6. §-a első bekezdésének 2. pontja szerint biztosításra kötelezettek „az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset esetére való biztosításáról szóló 1907: XIX. tc., illetőleg az e törvény hatálya alá eső munkásbiztosító intézetek (pénztárak) nyugellátásban részesülő alkalmazottai és alkalmazottainak nyugellátásban részesülő özvegyei és árvái”.

¹⁰ E törvényi hely szerint a fenti kategóriákon felül biztosításra kötelezettek foglalkozásra, nemre, korra és állampolgárságra való tekintet nélkül mindazok, akik valamilyen járadékban részesülnek és nem állnak az 1927: XXI. tc. alapján kötelező betegségi biztosítási kötelezettséggel járó munkaviszonyban.

III. FEJEZET

A BETEGSÉG ESETÉRE ÖNKÉNTES BIZTOSÍTÁS ÉS ÖNKÉNTES TOVÁBBFIZETÉSSSEL BIZTOSÍTÁS

8. § (1) Az Intézetnél önkéntesen biztosítható az az önkéntes biztosításra jogosult (T. 11. §-a), aki az Intézetnek a betegségi biztosítás szempontjából irányadó működési területén (1. § (2) bekezdése) lakik, és olyan foglalkozást folytat, amely az Intézet által ellátott betegségi biztosítás körébe tartozó személyek foglalkozásával összevág (T. 180. §-ának harmadik bekezdése).

(2) Az Intézetnél betegség esetére önkéntes továbbfizetéssel az biztosíthatja magát, aki utoljára ennél az Intézetnél volt betegségi biztosításra kötelezett, és aki az Intézetnek a betegségi biztosítás szempontjából irányadó működési területén lakik (T. 96. §-ának második bekezdése).

IV. FEJEZET

A BETEGSÉGI BIZTOSÍTÁSI NAPIBÉROSZTÁLYOK

9. § (1) A betegségi kötelező biztosításban a járulékot és a készpénzsegélyeket, ha ezek nem számszerű összegben vannak meghatározva, – a 13. §-ban megállapított kivétellel – a biztosításra kötelezettek javadalmazásának figyelembevételével napibérosztályok szerint meghatározott átlagos napibérek alapján kell megállapítani (T. 15. §-a).

(2) Ha valamely vállalatban vagy üzemben a munkavállalók javadalmazását több hétre egységesen egyszerre számolják el, és fizetik, a napibérosztályba sorozásra a T. 16. §-ának harmadik bekezdésében foglalt rendelkezések figyelembevételével a több heti javadalmazás napi átlaga (1/12, 1/18, 1/24 stb. része) irányadó.

10. § (1) A napibérosztályba sorozás szempontjából irányadó javadalmazás vagy a valószínűségi készpénz- és természetbeni javadalmazás, vagy a T. 16. §-ának hatodik bekezdésében említett átlagösszeg.

(2) Ha a munkaadó a munkateljesítményhez igazodó változó javadalmazás esetében a mindenkori javadalmazás helyett átlagösszeget óhajt a napibérosztályozás alapjául venni, az Intézet ezt az átlagösszeget az illető munkaadóval létesített megállapodással úgy állapítja meg, hogy ahhoz lehetőleg a biztosítottak is hozzájáruljanak. A megállapodást az Intézet ügyviteli körében létesíti. A megállapodás ellen az érdekelt biztosítottak nyolc nap alatt írásban vagy szóval előadható felszólamlással élhetnek az Intézet elnökségéhez. A munkaadók a megállapodást tizenöt nap múlva kezdődő hatállyal bármikor felmondhatják. Felmondási joga az Intézetnek is van. A megállapodásnak az Intézet részéről való felmondását az érdekelt biztosítottak a javadalmazás változására utalással bármikor kérhetik. A kérelem elutasítása esetében az érdekelt biztosítottak nyolc nap alatt az elnökséghez írásban vagy szóval előadható felszólamlással élhetnek.

(3) Ha valamely munkaadói érdekképviseleti egyesület a munkateljesítményhez igazodó változó javadalmazás esetében a mindenkori javadalmazás helyett átlagösszeget óhajt a napibérosztályozás alapjául venni, az Intézet ezt az átlagösszeget az illető egyesülettel létesített megállapodással úgy állapítja meg, hogy ahhoz az illető egyesülethez tartozó munka-

adók munkavállalói is lehetőleg hozzájáruljanak. Ezt a megállapodást, a (2) bekezdésben foglaltak megfelelő alkalmazásával, az Intézet ügyvitele körében létesíti. Ez a megállapodás csak az illető munkaadói érdekképviseleti egyesület tagjaira irányadó.

Ha a javadalmazás egészen vagy részben harmadik személyek változó szolgáltatásaiból alakul (borravaló stb.), az (1) bekezdésben megjelölt átlagösszeget az Intézet lehetőleg a munkaadók és a biztosítottak közös egyetértésével ügyvitele körében állapítja vagy változtatja meg. Az ügyviteli intézkedés ellen az érdekelt munkaadók és biztosítottak nyolc nap alatt írásban vagy szóval előadható felszólamlással élhetnek az Intézet elnökségéhez. A megállapítás hatályon kívül helyezését az érdekeltek, a javadalmazás változására utalással, bármikor kérhetik. A kérelem elutasítása esetében az érdekeltek az elnökséghez nyolc nap alatt írásban vagy szóval előadható felszólamlással élhetnek.

(4) A jelen §-ban foglalt rendelkezéseket az öregségi, rokkantsági, özvegyégi és árvasági biztosítás körében is megfelelően alkalmazni kell (Tö. 3. §-ának (4) bekezdése).

11. § (1) A betegségi biztosítási napibérosztályok az Intézetnek azokra a betegségi biztosításra kötelezett alkalmazottaira, akik nem tartoznak sem a T. 3. §-a második bekezdésében, sem a Tö. 4. §-ában megjelölt munkavállalói csoportokba, a következők:

az I. napibérosztályba tartoznak azok, akik 1 P-ig,
a II. napibérosztályba tartoznak azok, akik 1 P-n felül 2 P-ig,
a III. napibérosztályba tartoznak azok, akik 2 P-n felül 3 P-ig,
a IV. napibérosztályba tartoznak azok, akik 3 P-n felül 4 P-ig,
az V. napibérosztályba tartoznak azok, akik 4 P-n felül 5 P-ig,
a VI. napibérosztályba tartoznak azok, akik 5 P-n felül 6 P-ig,
a VII. napibérosztályba tartoznak azok, akik 6 P-n felül 7 P-ig,
a VIII. napibérosztályba tartoznak azok, akik 7 P-n felül 8 P-ig,
a IX. napibérosztályba tartoznak azok, akik 8 P-n felül 9 P-ig,
a X. napibérosztályba tartoznak azok, akik 9 P-n felül terjedő napi javadalmazással vannak alkalmazva.

(2) A T. 6. §-a első bekezdésének 2. pontja alapján biztosításra kötelezetteket a jelen §-szal megállapított napibérosztályokba kell sorozni, ha ők, vagy azok, akiknek jogán nyugelátásban részesülnek, az Intézettel fennállott legutolsó biztosításra kötelezett munkaviszonyuk szempontjából nem tartoztak sem a T. 3. §-a második bekezdésében, sem a Tö. 4. §-ában megjelölt munkavállalói csoportokba.

(3) E napibérosztályokban az átlagos napibér a következő:

az I.	napibérosztályban	1 P 00 f
a II.	„	1 P 50 f
a III.	„	2 P 50 f
a IV.	„	3 P 50 f
az V.	„	4 P 50 f
a VI.	„	5 P 50 f
a VII.	„	6 P 50 f
a VIII.	„	7 P 50 f
a IX.	„	8 P 50 f
a X.	„	9 P 50 f

12. § (1) A betegségi biztosítási napibérosztályok azokra a biztosításra kötelezettekre, akik a T. 3. §-a második bekezdésében, vagy a Tö. 4. §-ában megjelölt munkavállalói csoportokba tartoznak (tisztviselők, művezetők, kereskedősegédek és általában a hasonló állásban levő, rendszerint havi vagy évi fizetéssel alkalmazottak, továbbá a vállalatoknak havi vagy évi javadalmazásban részesülő segédalkalmazottai), a következők:

az A. napibérosztályba tartoznak azok, akik napi 2 P-ig, illetőleg havi 50 P-ig,

a B. napibérosztályba tartoznak azok, akik napi 2 P-n, illetőleg havi 50 P-n felül, napi 4 P-ig, illetőleg havi 100 P-ig,

a C. napibérosztályba tartoznak azok, akik napi 4 P-n, illetőleg havi 100 P-n felül napi 6 P-ig, illetőleg havi 150 P-ig,

a D. napibérosztályba tartoznak azok, akik napi 6 P-n, illetőleg havi 150 P-n felül napi 8 P-ig, illetőleg havi 200 P-ig,

az E. napibérosztályba tartoznak azok, akik napi 8 P-n, illetőleg havi 200 P-n felül napi 10 P-ig, illetőleg havi 250 P-ig,

az F. napibérosztályba tartoznak azok, akik napi 10 P-n, illetőleg havi 250 P-n felül napi 12 P-ig, illetőleg havi 300 P-ig,

a G. napibérosztályba tartoznak azok, akik napi 12 P-n, illetőleg havi 300 P-n felül napi 16 P-ig, illetőleg havi 400 P-ig,

a H. napibérosztályba tartoznak azok, akik napi 16 P-n, illetőleg havi 400 P-n felül terjedő javadalmazással vannak alkalmazva.

(2) A Tö. 5. §-ában felsorolt munkavállalók¹¹ a Tö. 4. §-ában megjelölt munkavállalókkal¹² egy tekintet alá esnek.

(3) A T. 6. §-a első bekezdésének 2. pontja alapján biztosításra kötelezettek¹³ a jelen §-sal megállapított napibérosztályokba kell sorozni, ha ők, vagy azok, akiknek jogán nyugellátásban részesülnek, az Intézettel fennállott legutolsó biztosításra kötelezett munkaviszonyuk szempontjából az (1) bekezdésben megjelölt munkavállalói csoportokba tartoztak.

(4) A G. és a H. napibérosztályok csak a vállalatok havi vagy évi javadalmazásban részesülő segédalkalmazottaira (Tö. 4. §-a, illetőleg a Magyarországi Rendelet Tára 1928. évf. 1919. és köv. o. közzétett 6.200/1928. N. M. M. eln. számú rendelet 8. §-a) nyernek alkalmazást.

(5) E napibérosztályokban az átlagos napibér a következő:

az A.	napibérosztályban	1 P 50 f ¹⁴
a B.		3 P 00 f
a C.		5 P 00 f
a D.		7 P 00 f
az E.		9 P 00 f
az F.		11P 00 f

¹¹ Az 1928: XL. tc. 5. §-a a következő munkavállalókat sorolja fel: „(1) A biztosítási kötelezettség kiterjed – az előbbi szakaszban (4. §) meghatározott javadalmazási értékhatár figyelembevételével – a csupán egy munkaadóval munkaviszonyban álló kereskedelmi utazókra, kirakatrendezőkre, ügynökökre és pénzbeszedőkre.

(2) Az átmeneti, kisegítő vagy ideiglenes munkaviszony szintén biztosítási kötelezettség alá esik.”

¹² Ez a passzus azon tisztviselőket, művezetőket, kereskedősegédeket stb. határozza meg biztosítottként, akiknek javadalmazása a havi 500 illetve az évi 6000 pengőt nem haladja meg.

¹³ Lásd e dokumentum 9. számú jegyzetét.

¹⁴ P = pengő; f = fillér.

a G. 14 P 00 f

a H. 18 P 00 f

13. § A Tö. 155. §-a értelmében betegségi biztosításra kötelezettek betegségi biztosítási járulékát, és nem számszerű összeggel megállapított betegségi biztosítási készpénzsegélyeit, tényleges javadalmazásuk alapján kell megállapítani (T. 15. §-ának bekezdése), javadalmazásuknak járadékukat kell tekinteni. Az özvegyi járadékhoz hozzá kell számítani az elhalt jogán netán járó árvajáradékokat is.

14. § (1) A betegség esetére önkéntesen biztosítottak betegségi biztosítási járulékát és betegségi biztosítási készpénzsegélyeit – ha ezek nem számszerű összegben vannak meghatározva – napibérosztályok szerint meghatározott átlagos napibérek alapján kell megállapítani.

(2) A T. 11. §-a első bekezdésének 1. és 5. pontjában megjelölt önkéntesen biztosítottakat¹⁵ nyugdíjuk (járadékuk stb.), illetőleg javadalmazásuk figyelembevételével kell a 12. §-ban meghatározott napibérosztályokba besorozni. A T. 11. §-a első bekezdésének 7. pontjában megjelölt önkéntesen biztosítottakat¹⁶ ama napibérosztály átlagos napibérének, mint tényleges javadalmazásnak figyelembe vételével kell a 12. §-ban meghatározott napibérosztályokba sorozni, amelybe az 1928. évi december hó 31-én tartoztak.

15. § Azokat, akik biztosítási kötelezettségük megszűnése után betegségi biztosításukat önkéntes továbbfizetéssel tartják fenn, abba a napibérosztályba kell sorozni, amelybe biztosítási kötelezettségeik megszűnését közvetlenül megelőzően tartoztak (T. 18. §-ának második bekezdése).

[...]¹⁷

IX. FEJEZET AZ INTÉZET ÖNKORMÁNYZATA

81. § Az önkormányzat szervei:

1. a közgyűlés,
2. az igazgatóság,
3. az elnökség,
4. a járadék-megállapító bizottság,
5. a gazdasági alapokat ellenőrző bizottság,
6. a kültagok választmánya,
7. a kültagok választmányának a járulék-tartalékalapot ellenőrző bizottsága,
8. a kültagok választmányának járadék-megállapító bizottsága,
9. a közgyűlés, vagy az igazgatóság által netán kiküldött külön bizottságok.

☞

¹⁵ Ezek: a munkaadótól nyugdíjban, járadékban vagy hasonló jellegű juttatásban részesülők és a külföldi államoknak Magyarországon működő képviselőinél dolgozó, területenkívüliséget nem élvező munkavállalói.

¹⁶ Azok, akik Az ipari és kereskedelmi alkalmazottaknak betegség és baleset esetére való biztosításáról szóló 1907. évi XIX. törvénycikk alapján voltak biztosítva.

¹⁷ Mivel a különböző járulékokkal, azok beszedésével és az ezekért cserébe járó szolgáltatásokkal foglalkozó V., VI., VII. és VIII. fejezetben foglaltak szorosan nem tartoznak az autonómia-szervezetek tárgyköréhez, ezért ezek közlésétől eltekintettünk. A kihagyott részeket lásd: *Magyarországi Rendeletek Tára* 1929. Budapest, 1930. 1871–1898.

1. A KÖZGYŰLÉS

82. § A Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének közgyűlése százhusz rendes, és ugyanennyi póttagból áll, akiknek fele az Intézet munkaadó tagjai közül, másik fele pedig az Intézet biztosításra kötelezett tagjai közül kerül ki.

83. § (1) Az Intézet igazgatóságának a T. 181. §-ának második bekezdése alapján kibocsátott 5.800/1929. N. M. M. eln. számú rendelet értelmében a Budapesti Kereskedelmi Testület által választott két munkaadó rendes tagja a közgyűlésnek is munkaadó rendes tagja, az igazgatóságnak ugyanezen az alapon választott két munkaadó póttagja pedig a közgyűlésnek is munkaadó póttagja.

(2) A közgyűlésnek többi ötvennyolc munkaadó rendes, és ugyanennyi munkaadó póttagját az Intézetnek a választói jog gyakorlására jogosult munkaadó tagjai saját kebelükből választják.

84. § Az Intézet biztosításra kötelezett tagjait képviselő hatvan közgyűlési tagot és ugyanennyi közgyűlési póttagot az Intézetnek a választói jog gyakorlására jogosult, biztosításra kötelezett tagjai saját kebelükből választják.

85. § (1) A 83. § (2) bekezdésében és a 84. §-ban megjelölt közgyűlési tagoknak és közgyűlési póttagoknak választása két választókerületben, mégpedig a budapesti, és a vidéki választókerületben történik.

(2) A budapesti választókerülethez Budapest, és azok a városok és községek tartoznak, amelyekre az Intézetnek a betegségi biztosítás szempontjából irányadó illetékessége kiterjed (1. § (2) bekezdése); a vidéki választókerülethez tartoznak a többi városok és községek.

(3) A munkaadók abban a választókerületben gyakorolják választói jogukat, amelynek területén az Intézetnél biztosításra kötelezetteket foglalkoztatnak; azok a munkaadók, akiknél biztosításra kötelezetteket mindkét választókerületben foglalkoztatnak, választói jogukat csak a budapesti választókerületben gyakorolhatják.

(4) A biztosításra kötelezettek választói jogukat abban a választókerületben gyakorolják, amelynek területén állandó munka-helyük, vagy ennek hiányában lakóhelyük van.

(5) A budapesti választókerületbe tartozó munkaadók negyvenhárom közgyűlési tagot és ugyanennyi póttagot, a vidéki választókerületbe tartozó munkaadók tizenöt közgyűlési tagot és ugyanennyi közgyűlési póttagot, a budapesti választókerületbe tartozó biztosításra kötelezettek negyvenöt közgyűlési tagot, és ugyanennyi póttagot, végül a vidéki választókerületbe tartozó biztosításra kötelezettek tizenöt közgyűlési tagot, és ugyanennyi közgyűlési póttagot választanak.

86. § (1) A 83. § (2) bekezdésében és a 84. §-ban megjelölt közgyűlési tagokat és közgyűlési póttagokat választócsopontonként, az arányos képviseleti rendszer alapján, titkos szavazással, öt-öt évre választják.¹⁸

(2) Az (1) bekezdésben megjelölt közgyűlési tagokat és közgyűlési póttagokat olyan időben kell megválasztani, hogy a megválasztottakból alakuló közgyűlés a működésben levő közgyűlés tagjai megbízásának lejártá után haladéktalanul összehívható legyen.

¹⁸ Az 1.110/1940. M. E. sz. rendelet arról intézkedett, hogy a második zsidótörvényként ismert 1939: IV. törvénycikk értelmében a zsidó származású közgyűlési tagok és póttagok tagságát meg kell szüntetni. *Magyarországi Rendeletek Tára 1940.* Budapest, 1940. 39–41.

A) Választói jogosultság és választthatóság

87. § (1) Az Intézetnél választói jog gyakorlására – a 89. és a 90. §-ban meghatározott kivételekkel – jogosult:

1. az a munkaadó, aki a választás kiírásának napján (109. §) az Intézetnél betegségi biztosításra, vagy öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosításra kötelezett munkavállalót foglalkoztat;

2. az a munkavállaló, illetőleg a T. 6. §-a első bekezdésének 2. pontjában, valamint a Tö. 155. §-ának (1) bekezdésében megjelölt az az egyén, aki a választás kiírásának napján (109. §) az Intézetnél betegségi biztosításra, vagy öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosításra kötelezett, ideértve azt is, aki biztosítási kötelezettsége alapján e napon az Intézetnél táppénzben, terhességi, vagy gyermekágyi segélyben, illetőleg gyógyintézeti (kórházi, szanatóriumi stb.) ellátásban részesül.

(2) Az idényhez kötött ipart (foglalkozást) űző munkaadó, a választói jog gyakorlására akkor is jogosult, ha az (1) bekezdés 1. pontjában megjelölt feltételnek ugyan nem felel meg, de a választás kiírásának napját megelőző egy éven belül, legalább hat hónapon át, az Intézetnél biztosításra kötelezett munkavállalót foglalkoztatott. Ugyanígy az idényhez kötött iparban (foglalkozásban) foglalkoztatott munkavállaló a választói jog gyakorlására akkor is jogosult, ha az (1) bekezdés 2. pontjában megjelölt feltételnek ugyan nem felel meg, de a választás kiírásának napját megelőző egy éven belül legalább hat hónapon át biztosításra kötelezett volt.

(3) Az (1) bekezdés 2. pontja szempontjából a táppénzben részesülő taggal egyenlő megítélés alá esik az a tag is, akinek keresőképtelenséggel járó betegsége alatt a T. 37. §-ának második és harmadik bekezdésében foglalt rendelkezések következtében táppénz nem jár.

(4) A választói jog gyakorlására jogosult minden munkaadónak és biztosításra kötelezettnek egy-egy szavazata van.

88. § (1) A választói jog gyakorlása szempontjából munkaadó az, aki a vállalatot, az üzemet, a hivatalt, vagy a foglalkozást saját számlájára fenntartja, illetőleg folytatja; építkezéseknél a vállalkozó, ilyennek hiányában az építtető.

(2) Ha a munkaadó jogi személy, továbbá ha kereskedelmi társaság, (közkereseti társaság, betéti társaság, részvénytársaság, szövetkezet, alkalmi egyesülés stb.), választói jogát a törvényes képviselőre jogosult, vagy pedig meghatalmazott egyetlen személy gyakorolja. Ha a munkaadó természetes, de nem önjogú személy, választói jogát törvényes képviselője gyakorolja; az önálló ipart űző kiskorú (1922: XII. tc.¹⁹ 2. §-ának második bekezdése) azonban, ha huszadik életévét a választás évében betöltötte, vagy be fogja tölteni, választói jogát maga gyakorolja.

89. § A választói jogot nem gyakorolhatja a munkaadó, ha:

1. akár a választás kiírásának, akár a választás napján csődeljárás, vagy a 920/1927. M. E., 5.836/1926. M. E. és 93.594/1926. P. Ü. M. számú rendeletek alapján folyó kényszerszámlálás alatt áll, vagy

2. jogerősen hivatalvesztésre, vagy politikai jogai gyakorlásának felfüggesztésére ítélték, az ítélet hatályának tartama alatt.

90. § A választói jogot nem gyakorolhatja a biztosításra kötelezett, ha:

1. biztosítási kötelezettsége szünetel (T. 6. §-ának harmadik bekezdése, Tö. 155. §-ának (2) bekezdése, és a jelen alapszabály 5. §-ának (2) bekezdése),

2. a választás évében huszadik életévét még nem töltötte be, vagy nem fogja betölteni,

3. akár a választás kiírásának, akár a választásnak napján csődeljárás, gondnokság, vagy kiskorúság meghosszabbításának hatálya alatt áll, vagy

4. jogerősen hivatalvesztésre, vagy politikai jogai gyakorlásának felfüggesztésére ítélték, az ítélet hatályának tartama alatt.

91. § A 83. § (2) bekezdése és a 84. § alapján közgyűlési taggá, és közgyűlési póttaggá csak azt lehet választani, aki a 87–90. §-ok értelmében a választói jog gyakorlására jogosult, és aki a T. 109. §-a első és második bekezdésében foglalt feltételeknek²⁰ is megfelel. A közgyűlés tagjaivá és póttagjaivá a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének tényleges szolgálatban álló alkalmazottait és szerződéses orvosait sem lehet megválasztani.

B) Választói csoportok

92. § A munkaadó a közgyűlési választás szempontjából – mind a budapesti választókerületben, mind a vidéki választókerületben – hét választócsoportot alkotnak; ezek: 1. a nagyipari, 2. a középipari, 3. a kézműipari, 4. a pénzügyi, 5. a nagykereskedelmi, 6. a kiskereskedelmi és 7. a szabadfoglalkozású választócsoport.

93. § (1) A munkaadók nagyipari választócsoportjába (92. §) tartoznak mindazok a munkaadók, akik egyébként képesítéshez kötött ipart a kézműves jellegű iparüzés szokásos kereteit meghaladó terjedelemben üznek, és akik üzemükben rendszerint ötvennél több munkavállalót foglalkoztatnak.

(2) A kézműves jellegű iparüzés szokásos kereteit meghaladóknak kell tekinteni azokat az üzemeket:

1. amelyekben elemi erővel hajtott munkagépet használnak, és állandóan legalább tíz munkavállalót foglalkoztatnak, feltéve hogy a termelés kizárólag továbbeladók részére történik; vagy

2. amelyek nem csupán továbbeladók részére, hanem a fogyasztók közvetlen kielégítésére is dolgoznak ugyan, de elemi erővel hajtott munkagépet használnak, és állandóan legalább húsz munkavállalót foglalkoztatnak; vagy végül

3. amelyekben elemi erővel hajtott munkagépeket nem használnak ugyan, de állandóan legalább huszonöt munkavállalót foglalkoztatnak.

(3) a (2) bekezdés 1–3. pontjában foglalt rendelkezések szempontjából az üzem munka-

☞

²⁰ E feltételek szerint az intézet önkormányzati szerveinek csak magyarul tudó, önjogi magyar állampolgár lehet tagja, aki nem áll gondnokság vagy csődeljárás alatt, akit nem ítélték el büntetett vagy vétség miatt, akinek politikai jogait nem függesztették fel. Nem lehetett e szervek tagja az a munkáspénztári tisztviselő, akit az 1918. október 31-e utáni hazafiatlan, társadalomellenes és erkölcsstelen magatartása miatt nem igazoltak és állásából elbocsátottak.

vállalói létszámának megállapításánál csak a műszaki tisztviselőket, és az illető ipar körébe vágó szakmunkát végző, egy-egy ipartelegen, műhelyben, üzletben dolgozó, illetőleg onnan irányított segédek és szakmunkásokat lehet számításba venni. A tanoncokat nem lehet számítani. A vendéglői és a kávéházi üzemekben a felírónőket, valamint – a tisztogatást végzők kivételével – a konyhában alkalmazott személyzetet is számításba kell venni.

(4) Idényhez kötött iparoknál a (2) bekezdés 1–3. pontjában említett munkavállalói létszámnak csak az idény alatt, a termelési időszakban kell meglennie. Az a körülmény, hogy a munkavállalók száma gazdasági okokból, nyersanyag, tüzelőanyag, vagy megrendelés hiánya stb. miatt időlegesen az említett létszámnál alacsonyabbra csökken, az iparüzés jellegét nem érinti.

(5) A fogadó- (szálló-, penzió-) ipar gyakorlását abban az esetben kell a kézműves ipar szokásos kereteit meghaladónak minősíteni, ha a vendégek elhelyezésére szolgáló szobák száma legalább húsz.

(6) A munkaadók nagyipari választócsoportjába tartoznak továbbá azok az (1) bekezdésben nem említett munkaadók, akiknek biztosításra kötelezett üzeme áruk előállításával, feldolgozásával, vagy átalakításával foglalkozik, és akiknek ez az üzeme a (2) bekezdés 1–3. pontjában foglalt követelményeknek is megfelel (gázgyár, cukorgyár stb.), feltéve, hogy ebben az üzemükben rendszerint ötvennél több munkavállalót foglalkoztatnak.

(7) Az építőipari munkaadók akkor sem tartoznak a munkaadók nagyipari választócsoportjába, ha az (1), vagy a (6) bekezdésben megjelölt feltételeknek egyébként megfelelnek.

94. § (1) A munkaadók középipari választócsoportjába (92. §) tartoznak mindazok a munkaadók, akik egyébként képesítéshez kötött ipart a kézműves jellegű iparüzés szokásos kereteit meghaladó terjedelemben űznek, és akik üzemükben rendszerint ötvennél nem több munkavállalót foglalkoztatnak.

(2) A kézműves jellegű iparüzés meghatározásánál a 93. § (2)–(5) bekezdésében foglaltakat megfelelően alkalmazni kell.

A munkaadók középipari választócsoportjába tartoznak továbbá azok az (1) bekezdésben nem említett munkaadók, akiknek biztosításra kötelezett üzeme áruk előállításával, feldolgozásával, vagy átalakításával foglalkozik, és akiknek ez az üzeme a 93. § (2) bekezdése 1–3. pontjában foglalt követelményeknek is megfelel, feltéve hogy ebben az üzemükben rendszerint ötvennél nem több munkavállalót foglalkoztatnak.

(3) Az építőipari munkaadók akkor sem tartoznak a munkaadók középipari választócsoportjába, ha az (1) vagy a (3) bekezdésben megjelölt feltételeknek egyébként megfelelnek.

95. § (1) A munkaadók kézműipari választócsoportjába (92. §) tartoznak mindazok a munkaadók, akik képesítéshez kötött ipart a kézműves jellegű iparüzés szokásos keretein belül űznek. E választócsoportba tartoznak azok az egyéb munkaadók is, akiknek biztosításra kötelezett üzeme áruk előállításával, feldolgozásával, vagy átalakításával foglalkozik, és akik a 93. § (6) bekezdése, és a 94. § (3) bekezdése értelmében a nagyipari, illetőleg a középipari választócsoportba nem tartoznak. A munkaadók kézműipari választócsoportjába tartoznak végül az építőipari munkaadók is, még ha a 93. § (1) vagy (6) bekezdésében, illetőleg a 94. § (1) és (3) bekezdésében foglalt feltételeknek meg is felelnek (93. § (7) bekezdése, és 94. § (4) bekezdése).

(2) Az alapszabály szempontjából építőipari munkaadók azok a munkaadók, akiknek üzeme az alább felsorolt munkákat teljesíti:

1. magasépítést (ide értve a beton- és vasbeton magasépítést is), és a kőművesipart (ide értve a tatarozási munkálatokat is),
2. gyárkéményépítést,
3. földszintes épületeken együttesen végzett kőműves- és ácsmunkákat, barakk- és hán-gárépítést,
4. tetőfedőipart,
5. bontásokat,
6. útépítést (ide értve a műtárgyak építését, és a hengerelést is),
7. vasút- és alagútépítést (ide értve a műtárgyak építését is),
8. hídépítést (ideértve a feljáró építését is),
9. vashidak, kazánok, és általában vasszerkezetek szerelését,
10. mély- és vízépítkezési vállalatokat általában, patak-, belvíz-, folyó- és folyamszabályozást, kikötő-, gátkötő-, zsilip-, töltés-, áteresz-, csatorna- stb. építést, szivattyútelepeket,
11. földmunkákat (földegyengetést), robbantásokat, fuvarozás és dúcolás szükségé nélkül, alagszövezést, kézi és gépi üzemi fúrást,
12. hajókotró műveket, végül
13. kútásást és kútfalazást.

96. § A munkaadók pénzügyi választócsoportjába (92. §) tartoznak a pénzügyi munkaadók. A pénzügyi munkaadók közé kell sorolni a Pénzügyi Központ²¹, és az Országos Központi Hitelszövetkezet²² tagjain, valamint a Magyar Pénzügyi Szindikátuson²³ felül azokat akik a bank- és pénzváltóüzlet szabályozásáról szóló 1927. évi 30. P. M. számú rendelet (közzétéve a Magyarorsz. Rend. Tára 1927. évf. 405. és köv. o.) hatálya alá eső bank- és pénzváltóüzletet gyakorolnak.

97. § A munkaadók nagykereskedelmi választócsoportjába (92. §) tartoznak mindazok a munkaadók, akik a 93–96. és 99. §-ban felsoroltak közé nem számíthatók, és akik üzemiükben rendszerint húsznál több munkavállalót foglalkoztatnak.

98. § A munkaadók kiskereskedelmi választócsoportjába (92. §) tartoznak mindazok a munkaadók, akik a 93–96. és 99. §-ban felsoroltak közé nem számíthatók, és akik üzemiükben rendszerint húsz, vagy ennél kevesebb számú munkavállalót foglalkoztatnak.

99. § A munkaadók szabadfoglalkozású választócsoportjába (92. §) tartoznak mindazok a munkaadók, akik a 93–96. §-ban felsoroltak közé nem számíthatók, és akik az 1884: XVII. törvénycikkbe iktatott ipartörvény, illetőleg az ipartörvény módosításáról szóló 1922: XII. törvénycikk, vagy az 1875: XXXVII. törvénycikkbe iktatott kereskedelmi törvény, vagy az általi italmérési jövedékről szóló 1921: IV. törvénycikk hatálya alá nem eső, úgynevezett szabadfoglalkozást űznek (üggyédek, orvosok stb.). Ebbe a választócsoportba tartoznak mint munkaadók, az ipari, vagy kereskedelmi foglalkozást nem űző egyesületek és társulatok is.

²¹ A dualizmus idején létrehozott szervezet legnagyobb tőkehányadosú alapítója a költségvetés volt, de ezáltal nem csupán állami felügyeletet gyakorolt, hanem fontos egyensúlyozó szerepet látott el és számos tanácsadói munkát végzett a korabeli magyar pénzügyben.

²² Az Országos Központi Hitelszövetkezetet 1858-ban hozták létre, szakterületének egyik legpatinásabb szervezete volt.

²³ A Pénzügyi Központ ügyvitelére alapított szerv.

100. § A budapesti választókerületben (85. §) a biztosításra kötelezettek a közgyűlési választás szempontjából hat választócsoporthoz tartoznak, ezek: 1. a közüzemi, 2. a pénzügyi, 3. a magántisztviselői, 4. a kereskedősegédi, 5. a művezetői, és 6. a vegyes választócsoporthoz.

101. § (1) A budapesti választókerületben a biztosításra kötelezettek közül:

1. a közüzemi választócsoporthoz tartoznak az állam, a törvényhatóság, vagy a község, valamint a Magánalkalmazottak Biztosító Intézete hivatalaiban, vagy az általuk fenntartott vagy kezelt intézményekben, intézetekben, vállalatokban és üzemekben foglalkoztatott munkavállalók, ide nem értve a 2. pontban felsoroltakat;

2. a pénzügyi választócsoporthoz tartoznak a pénzügyi intézetek (96. §) munkavállalói, mégpedig akkor is, ha a pénzügyi intézet az 1. pontban adott meghatározás szerint közüzem;

3. a magántisztviselői választócsoporthoz tartoznak az 1. és 2. pontban megjelölt csoportokba nem tartozó azok a munkavállalók, akik túlnyomólag irodai teendőket végeznek, ide értve a biztosítási szakma összes munkavállalóit;

4. a kereskedősegédi választócsoporthoz tartoznak az 1. és 2. pontban megjelölt csoportokba nem tartozó azok a munkavállalók, akik nyílt árusító üzletben, áruelosztó üzletben, vagy raktárban, mint kereskedősegédek, raktárosok, kirakatrendezők, pénztárosok és pénzbeszedők vannak foglalkoztatva, továbbá a kereskedelmi utazók és ügynökök, ide nem értve a biztosítási szakma munkavállalóit;

5. a művezetői választócsoporthoz tartoznak az 1. és 2. pontban megjelölt csoportokba nem tartozó művezetők, és ezekkel egy tekintet alá eső egyéb munkavállalók;

6. a vegyes választócsoporthoz tartoznak azok, akik az 1–5. pontban megjelölt választócsoporthoz egyikébe sem tartoznak.

(2) A munkavállalók érdekképviselői egyesületeinek munkavállalói abba a választócsoporthoz tartoznak, amelybe azokat a munkavállalókat kell sorozni, akiknek érdekeit az egyesület képviseli.

102. § A vidéki választókerületben (85. §) a biztosításra kötelezettek egyetlen választócsoporthoz tartoznak.

103. § (1) Minden munkaadó, és minden biztosításra kötelezett csak egy-egy választócsoporthoz foglalhat helyet.

(2) Jogi személy, vagy kereskedelmi társaság (88. § (2) bekezdése) a választócsoporthoz tartozás szempontjából egyetlen munkaadónak számít. Az állam, a törvényhatóságok, és a községek elkülönült vagyonkezeléssel bíró üzemait egyenként, külön-külön munkaadónak kell tekinteni.

104. § (1) Az a munkaadó, aki több vállalatot, üzemet vagy foglalkozást folytat, a munkaadónak abba a választócsoporthoz tartozik, amelyhez főfoglalkozása alapján számít. A munkaadó főfoglalkozása az a vállalata, üzemé vagy foglalkozása, amelyben a legtöbb munkavállalót foglalkoztatja.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezését a biztosításra kötelezettek is megfelelően alkalmazni kell.

105. § A budapesti választókerületben a munkaadók

1. nagyipari	választócsoporthoz	10
2. középipari	"	5
3. kézműipari	"	2
4. pénzügyi	"	4

5. nagykereskedelmi	"	7
6. kiskereskedelmi	"	8
7. szabadfoglalkozású	"	7

közgyűlési tagot és ugyanennyi közgyűlési póttagot választ.

106. § A vidéki választókerületben a munkaadók

1. nagyipari	választócsoportha	2
2. középipari	"	1
3. kézműipari	"	1
4. pénzügyi	"	1
5. nagykereskedelmi	"	1
6. kiskereskedelmi	"	7
7. szabadfoglalkozású	"	2

közgyűlési tagot, és ugyanennyi közgyűlési póttagot választ.

107. § A budapesti választókerületben a biztosításra kötelezettek

1. közüzemi	választócsoportha	2
2. pénzügyi	"	4
3. magántisztviselői	"	22
4. kereskedősegédi	"	15
5. művezetői	"	1
6. vegyes	"	1

közgyűlési tagot és ugyanennyi közgyűlési póttagot választ.

108. § A vidéki választókerületben a biztosításra kötelezettek választócsoportha 15 közgyűlési tagot és ugyanennyi közgyűlési póttagot választ.

C) A választás előkészítése

109 §(1) A 83. § (2) bekezdésében és a 84. §-ban megjelölt közgyűlési tagok és közgyűlési póttagok választását az Intézet igazgatósága legalább negyven nappal megelőzően, lehetőleg vasárnapra írja ki. A választás idejét, az első választási naptól számított nyolc napi időtartamon belül, egyes városokra és községekre különbözőképp is meg lehet állapítani.

(2) A választás vezetésére, annak kiírásával egyidejűleg, választási bizottságot kell alakítani, amely az Intézet székhelyén, Budapesten működik.

110. § (1) A választási bizottság az elnökből, a helyettes elnökből, tíz rendes tagból, és tíz póttagból áll.

(2) A választási bizottság elnöke az Intézet elnöke, a helyettes elnök az Intézet alelnöke. A választási bizottság tagjait és póttagjait felerészben az igazgatóságnak munkaadó tagjai, felerészben pedig az igazgatóságnak biztosításra kötelezett tagjai választják. Az igazgatóság munkaadó tagjai által választandó tagokat és póttagokat azoknak a választói jog gyakorlására jogosult munkaadóknak sorából kell választani, akik választhatók (91. §), és akik az Intézetnél önkormányzati tisztséget nem viselnek; az igazgatóság biztosításra kötelezett tagjai által választandó tagokat és póttagokat viszont az azonos követelményeknek megfelelő biztosításra kötelezetteknek sorából kell választani. A választás módjára, ha az egyhangú

határozattal keresztülvihető nem volna, az Intézet elnökségének választására vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

(3) A választási bizottság tagjait megbízatásukról írásban értesíteni kell. A T. 110. §-át a választási bizottság tagjaira és póttagjaira is megfelelően alkalmazni kell,

(4) A választási bizottság helyettes elnöke és tagjai működésük megkezdése előtt az Intézet elnöke kezébe a következő fogadalmat kötelesek letenni: „Ünnepélyesen fogadom, hogy a választási bizottságra bízott tennivalókban lelkiismeretesen és részrehajlás nélkül fogok eljárni.”

(5) A választási bizottság elnöke a fogadalmat a helyettes elnök előtt szintén letenni köteles.

(6) A fogadalom letételéről jegyzőkönyvet kell felvenni.

(7) A választási bizottság tagjai és póttagjai a fogadalom letétele után a választás befejezéséig tisztségüktől nem menthetők fel.

(8) A választási bizottság jegyzőjét és ennek helyettesét az intézeti tisztviselők sorából, az Intézet elnökével egyetértésben, az igazgató jelöli ki. A jegyző és helyettese az Intézet elnök előtt az előbbi rendelkezéseknek megfelelően fogadalmat tesz.

111. § (1) A választási bizottság a hatáskörébe utalt tennivalókat ülésben intézi. Az ülést a választási bizottság elnöke tűzi ki, és annak idejéről és helyéről minden tagot idejekorán értesít. Ha valamelyik tag a megjelenésben akadályozva van, az elnök póttagot köteles helyette az ülésre meghívni.

(2) A választási bizottság határozatait viszonylagos szótöbbséggel hozza. Határozathozatalhoz az elnökön kívül legalább két tag, és ezek között legalább egy munkaadó, és egy biztosításra kötelezett tag jelenléte szükséges. A szavazatok egyenlő megoszlása esetében az elnök dönt, aki különben nem szavazhat.

Ha a választási bizottság tagjai az ülésen nem jelentek meg határozóképes számban, a halaszthatatlanul sürgős tennivalókat a választási bizottság helyett annak elnöke teszi meg. Ilyen intézkedéseit az elnök a választási bizottság legközelebbi ülésén bejelenti.

(4) A választási bizottság minden üléséről, a jelenlevők nevének megemlítése mellett, jegyzőkönyvet kell készíteni, amelyet az elnök és a jegyző aláír, és két jelen volt tag hitelesít.

112. § (1) A választási bizottság – a választás első napját megelőzőleg legalább öt héttel – hirdetményileg közhírré köteles tenni:

1. a választás kiírásának napját (109. §);

2. a választás napjait, és megkezdésének időpontját;

3. mindkét választókerületben az egyes választócsoportok által választandó közgyűlési tagok és közgyűlési póttagok számát;

4. azoknak a választói jog gyakorlására jogosult személyeknek legkisebb számát, akik választókerületenkint egy-egy választócsoportban érvényes ajánlást nyújthatnak be;

5. az ajánlás átnyújtásának helyét és időpontját;

6. a választási eredmény kihirdetésének helyét;

7. a jelölési és a szavazási eljárásnál szem előtt tartandó egyéb lényegesebb szabályokat.

(2) A közhírré tétel módja: az Intézet központjában, az Országos Társadalombiztosító Intézet helyi szerveinél (kirendeltségeinél), valamint a tekintetbe jövő különálló betegségi biztosító intézeteknél (T. 93. §-a) a hirdetményi táblán hirdetmény kifüggesztése, és a Társa-

dalombiztosítási Közlönyben²⁴ közzététel. A szükséghez képest ezenfelül a városházán (községsházán) kifüggesztést, falragaszokat, kidobolást, napilapok részére közlemény adását stb. is lehet a közhírrététel módjául alkalmazni.

113. § A szavazás vezetésére, a választás idejét közhírré tevő hirdetmény megjelenése után legkésőbbben három hét alatt, szavazatszedő küldöttségeket kell alakítani.

114. § (1) A budapesti választókerülethez tartozó városokban és községekben legalább egy-egy, és a szükséghez képest ezenfelül annyi szavazatszedő küldöttséget kell alakítani, hogy egy-egy szavazatszedő küldöttség tevékenysége lehetőleg legfeljebb 2000 szavazat átvetelére szorítkozzék.

(2) A vidéki választókerületben egy-egy szavazatszedő küldöttséget kell alakítani az Országos Társadalombiztosító Intézet kerületi pénztárainak székhelyén (a budapesti kerületi pénztárral vonatkozásban Kecskeméten), és ezenfelül azokban a városokban és községekben, amelyekben a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének a választói jog gyakorlására jogosult, összesen legalább 100 munkaadó és biztosításra kötelezett tagja van.

Azt, hogy az (1) és (2) bekezdésben foglaltak alapján hol és hány szavazatszedő küldöttséget kell alakítani, a budapesti választókerületben a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének igazgatósága, a vidéki választókerületben pedig az Országos Társadalombiztosító Intézet illető kerületi választmányja, illetőleg Debrecenben a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyező Pénztár²⁵ választmányja a választás idejét közhírré tevő hirdetmény megjelenése után legkésőbbben négy nap alatt állapítja meg.

115. § (1) A szavazatszedő küldöttség az elnökből, a helyettes elnökből és hat tagból áll.

(2) A budapesti választókerületben a szavazatszedő küldöttség elnökét és helyettes elnökét a Magánalkalmazottak Biztosító Intézete igazgatója az intézeti tisztviselők sorából jelöli ki. A szavazatszedő küldöttség tagjait felerészben az igazgatóságnak munkaadó tagjai: felerészben pedig az igazgatóságnak biztosításra kötelezett tagjai választják. Az igazgatóság munkaadó tagjai által választandó tagokat azoknak az illető városban vagy községben lakó, választói jog gyakorlására jogosult munkaadóknak sorából kell választani, akik választhatók (91. §), és akik az Intézetnél önkormányzati tisztséget nem viselnek; az igazgatóság biztosításra kötelezett tagjai által választandó tagokat pedig az azonos követelményeknek megfelelő biztosításra kötelezetteknek sorából kell választani. A választás módjára, ha az egyhangú határozattal keresztyülvihető nem volna, a Magánalkalmazottak Biztosító Intézete elnökségének választására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. A szavazatszedő küldöttség jegyzőjét, és ennek helyettesét az Intézet igazgatója az intézeti tisztviselők sorából jelöli ki.

(3) A vidéki választókerületben a szavazatszedő küldöttség elnökét és helyettes elnökét az Országos Társadalombiztosító Intézet illető kerületi pénztárának ügyvezetője (a budapesti kerületi pénztárral vonatkozásban a vezérigazgató) az intézeti tisztviselők sorából jelöli ki. A szavazatszedő küldöttség tagjait felerészben az illető kerületi választmányának (a Debrecenben működő szavazatszedő küldöttséggel vonatkozásban a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyező Pénztár választmányának) munkaadó tagjai, felerészben pedig az ille-

²⁴ Lásd a 82-es számú dokumentum 8. számú jegyzetét.

²⁵ Lásd a 82-es számú dokumentum 2. számú jegyzetét

tő választmánynak biztosításra kötelezett tagjai választják. A választmány munkaadó tagjai által választandó tagokat azoknak az illető városban vagy községben lakó, választói jog gyakorlására jogosult munkaadóknak sorából kell választani, akik választhatók (91. §), és akik a Magánalkalmazottak Biztosító Intézeténél önkormányzati tisztséget nem viselnek: a választmány biztosításra kötelezett tagjai által választandó tagokat pedig az azonos követelményeknek megfelelő biztosításra kötelezetteknek sorából kell választani. A választás módjára, ha az egyhangú határozattal keresztülvihető nem volna, az Országos Társadalombiztosító Intézet elnökségének választására vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni. A szavazatszedő küldöttség jegyzőjét és ennek helyettesét az illető kerületi pénztár ügyvezetője (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgató) az intézeti tisztviselők sorából jelöli ki.

(4) A szavazatszedő küldöttség tagjait megbízásukról írásban kell értesíteni.

(5) A szavazatszedő küldöttség elnöke, helyettes elnöke, tagjai, jegyzője és helyettes jegyzője a következő fogadalmat kötelesek letenni: „Ünnepélyesen fogadom, hogy a szavazatszedő küldöttségre bízott tennivalókban lelkiismeretesen és részrehajlás nélkül fogok eljárni.”

(6) A szavazatszedő küldöttség elnöke, helyettes elnöke, jegyzője és helyettes jegyzője a fogadalmat a budapesti választókerületben a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének igazgatója, a vidéki választókerületben pedig az illető kerületi pénztár ügyvezetője (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgató, illetőleg ennek megbízása alapján az illető pénztári kirendeltség vezetője) előtt teszi le. A szavazatszedő küldöttség tagjai a fogadalmat vagy nyomban megválasztásuk után, vagy a választásról szóló értesítés kézbesítésétől számított negyvennyolc óra alatt szintén a kerületi pénztár ügyvezetője (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgató, illetőleg ennek megbízása alapján az illető pénztári kirendeltség vezetője) előtt teszik le.

(7) Annak a szavazatszedő küldöttségi tagnak helyét, aki a fogadalmat a fenti határidőben nem teszi le, vagy kérelmére a fogadalom letételére a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének igazgatójától (a kerületi pénztár ügyvezetőjétől, a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgatótól, illetőleg a kirendeltség vezetőjétől) halasztást nem kap, azonnal mással kell betölteni.

(8) Az igazgatónak (ügyvezetőnek, kirendeltségi vezetőnek) engedélye alapján a szavazatszedő küldöttségi tag a fogadalmat kivételesen a választás napján, az eljárás megkezdése alkalmával, a küldöttség elnöke előtt is leteheti.

(9) A szavazatszedő küldöttségénél megüresedő tagsági helyeket a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének igazgatósága, illetőleg az Országos Társadalombiztosító Intézet kerületi választmánya (a Debreceni Kereskedelmi Betegsegélyező Pénztár választmánya) tölti be. A választási eljárás egész tartama alatt azonban a küldöttségi tagok helyett másokat a szükséghez képest a küldöttség elnök nevez ki.

(10) Ha a küldöttségi elnöknek a fogadalom letételéről közvetlen tudomása nem volna, a fogadalom letételét igazoló bizonyítványt a küldöttség tagjai a küldöttségi elnöknek legkésőbb a választási eljárás megkezdése előtt bemutatni kötelesek.

(11) A küldöttségi elnök által kinevezett küldöttségi tag a fogadalmat működésének megkezdése előtt a küldöttség elnöke kezébe teszi le.

(12) A fogadalom letételéről jegyzőkönyvet kell készíteni.

116. § A választási bizottság és a szavazatszedő küldöttségek tagjainak állása tiszteletbeli, és díjazással nem jár. A választási bizottság székhelyén kívül lakó tagnak készkiadásait²⁶ azonban a 188. §-ban foglalt rendelkezések megfelelő alkalmazásával meg kell téríteni.

117. § (1) Azt a helyiséget, amelyben a szavazás történik, a budapesti választókerületben a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének igazgatója, a vidéki választókerületben az Országos Társadalombiztosító Intézet illető kerületi pénztárának ügyvezetője (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgató, illetőleg ennek megbízása alapján az illető pénztári kirendeltség vezetője) jelöli ki. Ugyancsak ő gondoskodik a szavazóhelyiség megfelelő berendezéséről és felszereléséről.

(2) A szavazóhelyiséget lehetőleg a Magánalkalmazottak Biztosító Intézete, illetőleg az Országos Társadalombiztosító Intézet céljára szolgáló valamely hivatalos helyiségben kell kijelölni. Ha ez nem lehetséges, elsősorban közcélú szolgáló, másodsorban magánbirtokban levő helyiséget kell erre a célra megszerezni.

118. § A szavazatszedő küldöttségek elnökeinek, helyettes elnökeinek, jegyzőinek és helyettes jegyzőinek nevét, és azokat a helyiségeket, amelyekben a küldöttségek működnek, a választást megelőzően legalább tizenkét nappal közzé kell tenni. A közzétételről az ügyvitel körében a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének igazgatója, illetőleg az Országos Társadalombiztosító Intézet illető kerületi pénztárának ügyvezetője (a budapesti kerületi pénztárnál a vezérigazgató) gondoskodik.

(2) A 112. § (2) bekezdésének rendelkezései megfelelő alkalmazást nyernek azzal, hogy ezt a hirdetményt a Társadalombiztosítási Közlönyben nem kell közölni.

119. § (1) A választói jog gyakorlására jogosult munkaadó és biztosításra kötelezett tagokat az Intézet a választás első napja előtt legalább négy héttel szavazói igazolvánnyal (1., és 2. számú melléklet)²⁷ köteles ellátni. Azokat a munkaadókat és biztosításra kötelezetteket, akik a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének csak az öregségi, rokkantsági, özvegyességi és árvasági biztosítással vonatkozásban tagjai, szavazói igazolvánnyal az az intézet, illetőleg annak az intézetnek illetékes helyi szerve (kirendeltsége) köteles ellátni, amelynek az illető munkaadók és biztosításra kötelezettek a betegségi biztosítás szempontjából tagjai, illetőleg amelynek az illető munkaadók és biztosításra kötelezettek a betegségi biztosítás szempontjából tagjai lennének, ha betegségi biztosításra kötelezett munkavállalót foglalkoztatnának, illetőleg ha betegségi biztosításra kötelezettek volnának. A szavazói igazolványon mindenesetre fel kell tüntetni azt a választókerületet és azt a választócsoporthoz, amelyhez a választó tartozik. A biztosításra kötelezettek szavazói igazolványán azt a szavazatszedő küldöttséget is meg kell jelölni, amelynek a szavazásnak történnie kell (135. §). A szavazói igazolványt az intézet (helyi szerv, kirendeltség) nedves bélyegzőjének lenyomatával is el kell látni. A választói jog gyakorlására jogosult minden személy részére csak egy szavazói igazolványt szabad kiállítani.

(2) A munkaadók szavazói igazolványát közvetlenül a munkaadók kezéhez, a munkavállalók szavazói igazolványát pedig munkaadók kezéhez kell kézbesíteni; a kézbesítés postán vagy intézeti közegek útján történik. A munkavállaló szavazói igazolványát a munka-

²⁶ Lásd a 82-es számú dokumentum 9. számú jegyzetét.

²⁷ Lásd: *Magyarországi Rendeletek Tára 1929*. Budapest, 1930. 1980–1981.

adó köteles a szavazói igazolványon megnevezett munkavállalónak átadni, az ez utóbbi által aláírandó elismervényt három hónapig megőrizni, és szükség esetében felmutatni. Az alkalmazásból már kilépett munkavállalója nevére kiállított szavazói igazolványt a munkaadó a jogosultnak az üzemi órák alatt történő jelentkezésekor köteles az átvétel elismertése mellett kézbesíteni.

(3) A 87. § (1) bekezdésének 2. pontja alapján a választói jog gyakorlására jogosult segélyezett tagoknak, a Tö. 155. §-a alapján az Intézetnél betegségi biztosításra kötelezett és a választói jog gyakorlására jogosult személyeknek, valamint a választói jog gyakorlására jogosult intézeti nyugdíjasoknak a szavazói igazolványt közvetlenül kell kézbesíteni.

(3) Az a választói jog gyakorlására jogosult személy, aki szavazói igazolványt nem kapott, vagy akinek választókerületét vagy választócsoportját a szavazói igazolvány nem helyesen tünteti fel, legkésőbb a választás első napját megelőző tizenötödik napon a szavazói igazolvány kiállítására hivatott intézetnél (helyi szervnél, kirendeltségnél) felszólamlással élhet. A felszólamlás felől az illető intézet (helyi szerv, kirendeltség) az ügyvitel körében három nap alatt intézkedni köteles. Ha az intézet (helyi szerv, kirendeltség) a szavazói igazolvány kiadását vagy helyesbítését megtagadja, az e tárgyban rendelkező írásbeli intézkedés ellen az annak kézbesítésétől számított három nap alatt előterjesztésnek van helye a Magánalkalmazottak Biztosító Intézete választási bizottságához. Az előterjesztést az illető intézetnél (helyi szervnél, kirendeltségnél) kell benyújtani. A választási bizottság az előterjesztés felől olyan időben köteles határozni, hogy döntéséről a fél még a választás első napja előtt tudomást szerezzen. A választási bizottság döntése végérvényes.

(5) Ha a választói jog gyakorlására jogosult munkaadó jogi személy, vagy kereskedelmi társaság, a szavazói igazolvány hátlapjára hitelt érdemlő alakban rá kell vezetni a munkaadónak azt a nyilatkozatát, amely megjelöli azt a törvényes képviselőt vagy meghatalmazottat, aki a választói jogot gyakorolja. Ugyanígy meg kell nevezni az igazolványon a választói jog személyes gyakorlására nem jogosult, nem önjogú személy törvényes képviselőjét is (88. § (2) bekezdése).

(6) A Magánalkalmazottak Biztosító Intézete a budapesti választókerülethez tartozó, és a választói jog gyakorlására jogosult munkaadókról, és biztosításra kötelezettekről választói névjegyzéket köteles készíteni. A választói névjegyzéket a választás első napját megelőzően legalább négy héttel az Intézet hirdetményi tábláján ki kell függeszteni, és ezenfelül megfelelően sokszorosítva kívánatra az érdekelt munkaadók és biztosításra kötelezettek érdekképviselői egyesületeinek is ki kell szolgáltatni. A névjegyzéken fel kell tüntetni a választó családi és utónevét (a munkaadóknál az esetleges cégmegjelölést); ezenfelül a munkavállaló választóknál munkaadójuk nevét és üzemének helyét, munkaadójuk törzsszámát, és végül azt a szavazatszedő küldöttségét is meg kell jelölni, amelynél a munkavállaló választó szavazhat (135. §).

(7) A budapesti választókerület minden egyes szavazatszedő küldöttségét el kell látni azoknak a biztosításra kötelezett választóknak névjegyzékével, akik a szavazás szempontjából az illető szavazatszedő küldöttséghez vannak utalva (135. §). A névjegyzéknek a szavazás egész folyamán a küldöttségnél kell lennie.

D) A választás

a) A jelölés

120. § (1) A választást jelölés előzi meg.

(2) A jelöltekre vonatkozó ajánlást a választás első napját megelőző huszonegyedik napon kell a választási bizottságnak átnyújtani. Ezen a napon a bizottság a hirdetményben (112. §) megjelölt helyiségben délelőtt 9 órától délután 13 óráig az ajánlások átvétele végett a választók rendelkezésére állani köteles.

121. §, (1) Az egyes választócsoportok által választókerületenként választandó közgyűlési tagokra és közgyűlési póttagokra a jelölést külön-külön kell teljesíteni.

(2) A budapesti választókerületben jelölteket az egyes választócsoportokban a következőkben megállapított számú, választói jog gyakorlására jogosult személy ajánlhat:

1. a munkaadók nagyipari választócsoportjában legalább 40,
2. a munkaadók középipari választócsoportjában legalább 50,
3. a munkaadók kézműipari választócsoportjában legalább 100,
4. a munkaadók pénzügyi választócsoportjában legalább 25,
5. a munkaadók nagykereskedelmi választócsoportjában legalább 50,
6. a munkaadók kiskereskedelmi választócsoportjában legalább 500,
7. a munkaadók szabadfoglalkozású választócsoportjában legalább 250,
8. a biztosításra kötelezettek közüzemi választócsoportjában legalább 150,
9. a biztosításra kötelezettek pénzügyi választócsoportjában legalább 200,
10. a biztosításra kötelezettek magántisztviselői választócsoportjában legalább 1000,
11. a biztosításra kötelezettek kereskedősegédi választócsoportjában legalább 800,
12. a biztosításra kötelezettek művezetői választócsoportjában legalább 80,
13. a biztosításra kötelezettek vegyes választócsoportjában legalább 100.

(3) A vidéki választókerületben jelölteket az egyes választócsoportokban a következőkben megállapított számú, választói jog gyakorlására jogosult személy ajánlhat:

1. a munkaadók nagyipari választócsoportjában legalább 25,
2. a munkaadók középipari választócsoportjában legalább 30,
3. a munkaadók kézműipari választócsoportjában legalább 100,
4. a munkaadók pénzügyi választócsoportjában legalább 40,
5. a munkaadók nagykereskedelmi választócsoportjában legalább 15,
6. a munkaadók kiskereskedelmi választócsoportjában legalább 200,
7. a munkaadók szabadfoglalkozású választócsoportjában legalább 100,
8. a biztosításra kötelezettek választócsoportjában legalább 500.

(4) A választói jog gyakorlására jogosult személy csak a saját választókerületében, és a saját választócsoporthoz által választandó közgyűlési tagokra és közgyűlési póttagokra vonatkozó jelölésben vehet részt. A valamely választókerületben egy-egy választócsoporthoz által választandó közgyűlési tagok és közgyűlési póttagok helyére csak az illető választókerülethez, és az illető választócsoporthoz tartozó választható személyeket (91. §) lehet jelölni.

(5) A jelöltek ajánlása írásban történik, mégpedig kizárólag csak a Magánalkalmazottak Biztosító Intézete által előállítandó és a Magánalkalmazottak Biztosító Intézeténél, vagy az

Országos Társadalombiztosító Intézet helyi szervénél (kirendeltségénél) díjmentesen igényelhető ajánlási ívek felhasználásával.

(6) Az ajánlásban meg kell említeni, melyik választókerület melyik választócsopontjának helyeire történik a jelölés.

(7) Az ajánlásnak legalább annyi jelölt nevét kell tartalmaznia, ahány közgyűlési tagot és póttagot összesen az illető választókerületben az illető választócsoporthoz választani kell. Ha az ajánlás kevesebb jelölt nevét tartalmazza, az ajánlás érvénytelen. Abból a célból, hogy a kifogás alá eső jelöltek törlése esetében se legyen az ajánlás visszautasítására (124. §) szükség, kívánatos, hogy az ajánlás a választandók számának legalább egyötödével több jelölt nevét tartalmazza.

(8) Az a körülmény, hogy ugyanannak a jelöltnek neve több ajánlásban szerepel, sem az ajánlásoknak, sem az illető jelölt jelölésének érvényességét nem érinti.

(9) Ha valamely munkaadói választócsoporthoz vonatkozó ajánláson olyan jelölt neve szerepel, aki valamely jogi személynek vagy kereskedelmi társaságnak képviselője vagy meghatalmazottja, a jelöltnek ezt a minőségét kellő hitelességgel igazoló munkaadói nyilatkozatot vagy meghatalmazást az ajánláshoz csatolni kell. Abban az esetben pedig, ha a munkaadó jelölt nem önálló jogi személynek törvényes képviselője, erre vonatkozólag hitelt érdemlő igazolást kell csatolni.

(10) A választói jog gyakorlására jogosult személy – mint ajánló – csak egy ajánlásban vehet részt. Ha valamelyik ajánló e rendelkezés ellenére több ajánlásban vett részt, aláírását csak annál az ajánlásnál lehet figyelembe venni, amelyet a választási bizottság korábban vesz tárgyalás alá; a többi ajánláson az ilyen aláírás érvénytelen. Ez a rendelkezés nem áll arra az esetre, ha az előbbi ajánlás elfogadását a bizottság megtagadta.

(11) Az ajánlásnak tartalmaznia kell a jelöltek családi és utónevét, születési helyét és évét, foglalkozását, lakóhelyét, annak az intézetnek (helyi szervnek, kirendeltségnek) megjelölését, amelyhez a betegségi biztosítás szempontjából tartoznak vagy tartoznának, a munkaadó jelölteknek ezenfelül munkaadói törzsszámukat és üzemüknek helyét, a munkavállaló jelölteknek a munkaadó nevét és üzemének helyét, valamint a munkaadó törzsszámát.

(12) Az ajánlásnak el kell látva lenni valamennyi ajánló olvasható aláírásával (családi és utónév). Minden ajánló köteles továbbá feltüntetni születési helyét és évét, foglalkozását, lakóhelyét, annak az intézetnek (helyi szervnek, kirendeltségnek) megjelölését, amelyhez a betegségi biztosítás szempontjából tartozik vagy tartoznék, a munkaadó ajánló ezenfelül munkaadói törzsszámát és üzemének helyét, a munkavállaló ajánló munkaadója nevét és üzemének helyét. A (9) bekezdésnek rendelkezéseit az ajánlókra is értelemszerűen alkalmazni kell.

(13) Az ajánlók a választási bizottsággal való hivatalos érintkezésre maguk közül két vagy három egyént kijelölni, és ezt az ajánlásban feltüntetni kötelesek; ezeknek az egyéneknek pontos lakáscímét is meg kell jelölni.

122. § A Magánalkalmazottak Biztosító Intézete, az Országos Társadalombiztosító Intézet helyi szervei (kirendeltségei), és a többi különálló betegségi biztosító intézetek a választói jog gyakorlására jogosult bármely személy kívánságára három nap alatt díjmentesen választ adni kötelesek arra a kérdésre, hogy a jelölni kívánt valamely egyén a választói jog gyakorlására jogosult-e, választható-e, és melyik választókerületbe, és melyik választócsoporthoz tartozik.

123. § (1) Az ajánlást legalább két, és legfeljebb tíz olyan ajánlónak kell személyesen át-nyújtani, akiket a választási bizottság elnöke, vagy a bizottság valamely tagja ismer, vagy akik személyazonosságukat a bizottság előtt igazolják. A személyazonosságnak a közigazgatási hatóság által történt igazolását a bizottság elfogadni köteles. Ha az ajánláson közjegyzőileg hitelesítve van legalább két olyan ajánlónak aláírása, akit a többi ajánló az ajánlásban annak átnyújtására felhatalmazott, a bizottság az ajánlás átnyújtóitól aláírásukon kívül személyazonosságuk egyéb igazolását nem kívánhatja.

(2) Az elnök az ajánlás átvételére rendelt helyiségből – a bizottság tagjait és jegyzőit, valamint az ajánlás átnyújtóit kivéve – mindenkit kitilthat.

124. § (1) A választási bizottság az ajánlás átnyújtóinak, ha azok a 123. §-ban megállapított követelményeknek megfelelnek, az ajánlás átvételéről nyomban ideiglenes elismervényt ad.

(2) Ezután a bizottság az ajánlás elfogadásáról határoz. A bizottság olyan ajánlást, amely a 121. §-ban megszabott rendelkezéseknek nem felel meg, el nem fogadhat, egyébként azonban az ajánlás elfogadását meg nem tagadhatja.

(3) A bizottság a jelöltek és az ajánlók jogosultságát a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetétől, az Országos Társadalombiztosító Intézet helyi szerveitől (kirendeltségeitől), illetőleg a többi különálló betegségi biztosító intézetektől bekívánt adatok alapján bírálja el.

(4) Ha az ajánlás az illető választókerület illető választócsoportja által választandó közgyűlési tagok és közgyűlési póttagok együttes számánál több jelölt nevét tartalmazza, a bizottság mindenekelőtt a kifogás alá eső jelölteket törli; ha a szükségesnél még mindig több jelölt marad, a fölös számú utolsó neveket is törölni kell; ha a kifogás alá esők törlése után a szükségesnél kevesebb jelölt marad, a bizottság az ajánlás elfogadását megtagadni köteles.

(5) A bizottság az ajánlás elfogadásáról, vagy az elfogadás megtagadásáról az átnyújtónak az átnyújtástól számított öt nap alatt írásos határozatot köteles kézbesíttetni; az elfogadás megtagadása esetében a határozatban ennek részletes okait is meg kell jelölni. Az utóbbi esetben az ajánlás átnyújtóinak joga van az elfogadás megtagadására okul szolgáló hiányt a megtagadás írásbeli közlésének átvételét követő naptól számított két napon belül egy ízben pótolni. Ezen a két napon belül a bizottság délelőtt 9 órától délután 13 óráig a hirdetményben megjelölt helyiségben köteles tartózkodni.

(6) Az elfogadott ajánlást sem az ajánlók vissza nem vonhatják, sem a bizottság vissza nem adhatja.

(7) A jelölt, mihamarabb jelöléséről tudomást szerez, a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének elnökétől a jelöltség alól való felmentését nyomatékos okból írásban kérheti (T. 110. §-ának első bekezdése). A netáni felmentés az illető ajánlásnak érvényességét nem érinti.

125. § Ha valamely választókerület valamely választócsoportjában több ajánlócsoport ajánlott jelölteket, a választási bizottság köteles az ajánlócsoportok által ajánlott jelöltek neveit a szavazatszedő küldöttségekkel azonnal tudatni, és azokat hirdetménnyel is azonnal közzétenni (112. § (2) bekezdése). A választási bizottság egyben a szavazólapok (139. §) előállításáról is gondoskodik.

126. § (1) Ha valamely választókerület valamely választócsoportjában szabályszerű jelölés nem történt, a választás az illető választókerület illető választócsoportjában elmarad. Erről a választási bizottság a szavazatszedő küldöttségeket haladéktalanul értesíti, és egyszer-

smind gondoskodik, hogy a választás elmaradása hirdetményileg azonnal közzététessék (112. §) (2) bekezdése).

(2) A választás elmaradása esetében a T. 186. §-ának második bekezdése nyer alkalmazást.

(3) Ha a jelöltek közül valaki meghal, emiatt a választás nem marad el.

127. § (1) Ha valamely választókerület valamely választócsoportjában csak egy ajánlócsoport ajánlott érvényesen jelölteket, a szavazás ebben a választócsoportban elmarad. A választási bizottság erről a szavazatszedő küldöttségeket haladéktalanul értesíti, és egyben gondoskodik arról, hogy a szavazás elmaradása hirdetményileg azonnal közzététessék (112. § (2) bekezdése).

(2) Végül a választási bizottság az illető lajstromon ajánlott jelölteket a közgyűlés megválasztott tagjaiul, illetőleg póttagjaiul jelenti ki. Az eredményt az elnök a választásnak a többi választócsoportokra vonatkozó eredményével együtt kihirdeti. Ebben az esetben az ajánlásban sorrendben előbb következők – megfelelő számban – lesznek a közgyűlési tagok, az utóbb következők pedig a közgyűlési póttagok.

b) Bizalmi egyének

128. § (1) Azok a választói jog gyakorlására jogosult egyének, akik az ajánlást átnyújtották, az ajánlás átnyújtása után az ajánlócsoport részére minden szavazatszedő küldöttségbe egy vagy két bizalmi egyént küldhetnek ki. A bizalmi egyének a választás szabályszerűségét ellenőrzik, és e feladatuk keretében az elnök engedelmével röviden felszólalhatnak, a szavazás befejezésével pedig észrevételeiknek a jegyzőkönyvhöz csatolását kívánhatják.

(2) A bizalmi egyének nevét legkésőbbben a szavazás megkezdéséig, ha pedig helyükre a szavazás megkezdése után másokat alkalmaztak, azonnal tudatni kell a küldöttségi elnökkel.

(3) Ha a bizalmi egyén nem annak a helyi szervnek (kirendeltségnek) kötelékébe tartozó választó, amelyben a szavazás történik, szavazói igazolvánnyal kell igazolnia, hogy a választói jog gyakorlására jogosult.

c) A szavazás általános szabályai

129. § Ha valamely választókerület valamely választócsoportjában több ajánlócsoport ajánlott jelölteket (125. §), szavazásnak van helye.

130. § A szavazatszedő küldöttségek kötelesek a választásnak az illető városra vagy községre megállapított napján a szavazásra szolgáló helyiségekben megjelenni, hacsak a választási bizottságtól már előbb arról nem értesültek, hogy a választás vagy a szavazás az illető választókerület valamennyi választócsoportjára elmarad (12b. és 127. §).

131. § (1) A szavazás minden szavazatszedő küldöttségnél a választásnak az illető városra vagy községre megállapított napján reggel 8 órakor kezdődik.

(2) A szavazás megkezdése előtt a küldöttségi elnök megállapítja, hogy a küldöttség tagjai, és az eljárásnál közreműködésre hivatott többi személyek megjelentek-e, és megteszi a szavazás megtartásához szükséges előzetes intézkedéseket.

(3) Ha az elnök vagy a helyettes elnök, egy munkaadó és egy biztosításra kötelezett tag, úgyszintén a jegyző vagy helyettese jelen van, a küldöttség többi tagjainak, vagy a bizalmi egyének valamelyikének esetleges elmaradása a szavazás megkezdésének elhalasztására okul nem szolgálhat.

(4) Ha a küldöttség valamelyik tagja az eljárásban akadályozva van, a küldöttség megfelelő kiegészítéséről, a 115. § (9) bekezdésének rendelkezéseire figyelemmel, a küldöttség elnöke intézkedik.

(5) Az új tag, működésének megkezdése előtt, a küldöttségi elnök kezébe megfelelően fogadalmat tesz (115. § (5) bekezdése).

132. § (1) Ha a szavazás megkezdéséig azok a választók, akik a 128. § (1) bekezdése értelmében bizalmi egyéneket nevezhetnek meg, ilyeneket nem alkalmaztak, a küldöttségi elnök őket – ha jelen vannak – erre a jogukra figyelmezteti.

(2) Ha a bejelentett bizalmi egyének valamelyike nem jelent meg, vagy működését abbahagyta, helyette a küldöttség elnöke a jelöltszót támogató választók közül más bizalmi egyént alkalmazhat, és erről az ajánlás átnyújtójának valamelyikét értesíti. A helyettes bizalmi egyén megbízása megszűnik, ha az ajánlás átnyújtói új bizalmi egyént alkalmaznak, vagy ha az általuk előre bejelentett bizalmi egyén megjelenik, vagy működését folytatja.

133. § (1) Ha olyan akadály támad, amely miatt a szavazást a megállapított órában az illető szavazatszedő küldöttségénél nem lehet megkezdni, a küldöttségi elnök belátása szerint, saját felelősségére, az akadály elhárításáig a szavazás megkezdését elhalasztja.

(2) A szavazást, mielőtt az akadály elhárult, nyomban meg kell kezdeni. A szavazás megkezdésének elhalasztását, és ennek előre látható időtartamát ki kell hirdetni. Ha az akadály legkésőbbben déli 12 óráig elhárítható nem volt, és ezért a szavazást megkezdni nem lehetett, a szavazást az illető szavazatszedő küldöttségénél megíiusultnak kell tekinteni.

134. § (1) A szavazás tartama alatt a szavazóhelyiségben a szavazatszedő küldöttség elnökén, tagjain és jegyzőjén, a rend fenntartására esetleg kirendelt hatósági közegeken, továbbá a szavazásra beszólított választókon kívül csak a bizalmi egyének lehetnek jelen.

(2) A szavazás tartama alatt az elnöknek vagy helyettesének, a jegyzőnek vagy helyettesének, és legalább egy-egy munkaadó és biztosításra kötelezett küldöttségi tagnak a szavazóhelyiségben kell tartózkodnia.

(3) A küldöttség elnöke elrendelheti, hogy a szavazók az általa meghatározott számban bocsáttassanak be a szavazóhelyiségbe, és innen szavazatuk leadása után azonnal távozzanak.

(4) Azt, aki a rend ellen vét, vagy a tett jogos rendelkezésnek nem engedelmeskedik, az elnök rendreutasítja, ismételt rendreutasítás esetében pedig a szavazóhelyiségből kitiltja. Az elnök által kitiltott választó, ha még nem szavazott, szavazásra csak a szavazási idő utolsó órájában (145. §) jelentkezhetik.

(5) Ha is választásnál közreműködő valamelyik közeget kellett kitiltani, helyette a küldöttségi elnök a helyettesítésre megszabott rendelkezések értelmében mást alkalmaz.

135. § A szavazásra jogosult munkaadó választók a választókerületükhöz tartozó annál a szavazatszedő küldöttségénél (azoknak a szavazatszedő küldöttségeknek valamelyikénél) szavaznak, amely (amelyek) üzemüknek, vállalatuknak, hivataluknak, foglalkozásuknak stb. székhelyén (városban, községben) működik (működnek). A szavazásra jogosult munkavállaló választók a választókerületükhöz tartozó annál a szavazatszedő küldöttségénél (azoknak

a szavazatszedő küldöttségeknek egyikénél) szavaznak, amely (amelyek) munkahelyük, vagy ilyennek hiányában lakóhelyük városában vagy községében működik (működnek). Ha az illető városban vagy községben szavazatszedő küldöttség nincs, a szavazásra jogosult az illető választókerülethez tartozó, és az üzemhez stb., illetőleg a munkahelyhez (lakóhelyhez) legközelebb eső szavazatszedő küldöttségnél szavaz. A biztosításra kötelezett szavazatának átvételére illetékes szavazatszedő küldöttséget közelebbről a szavazói igazolvány jelöli meg (119. §); ugyanannak a községnek vagy városnak területén működő több szavazatszedő küldöttség közül illetékes szavazatszedő küldöttséggént lehetőleg a munkahelyhez, vagy ilyennek hiányában a lakóhelyhez legközelebb eső szavazatszedő küldöttséget kell kijelölni.

136. § (1) Csak a 135. § szerint illetékes szavazatszedő küldöttségnél lehet szavazni. A budapesti választókerülethez tartozó szavazatszedő küldöttségnél csak az a biztosításra kötelezett választó szavazhat, aki a küldöttségnél levő választói névjegyzékbe (119. § (7) bekezdése) is fel van véve. Ezenfelül is csak az bocsátható szavazásra, aki szavazói igazolványát felmutatja, és aki személyazonosságát is igazolja.

(2) A szavazatszedő küldöttségi elnök (helyettes elnök), tagok és jegyző (helyettes jegyző), valamint a bizalmi egyének, ha a választói jog gyakorlására jogosultak, és szavazói igazolványuk van, annál a szavazatszedő küldöttségnél, amelynél működnek, akkor is szavazhatnak, ha egyébként az ugyanahhoz a választókerülethez tartozó más szavazatszedő küldöttségnél kellene szavazniuk.

137. § (1) A szavazásról választócsoportonként rovatos íveket kell vezetni, és ezekben fel kell jegyezni a szavazó családi és utónevét, és azt, hogy szavazott.

(2) A szavazatszedő küldöttség elnöke azokat a jelentkezőket, akik a 136. § értelmében szavazásra nem bocsáthatók, vagy akiknek szavazata a 143. § (7) bekezdése értelmében el nem fogadható, visszautasítani, a többieket pedig elfogadni köteles.

(3) A jelentkezők szavazásra bocsátása, és a szavazatok elfogadhatósága ellen a küldöttségi tagok, a személyazonosság tekintetében pedig a küldöttségi tagok és a bizalmi egyének is szavazat elfogadása előtt kifogást tehetnek.

(4) E kifogás felett, továbbá a szavazás vezetésére vonatkozó kérdésben, és általában a szavazatszedő küldöttség hatáskörébe utalt ügyekben, saját felelősségére a küldöttségi elnök határoz.

(5) A szavazásra nem bocsátott választókról, és az el nem fogadott szavazatokról, a szavazásra nem bocsátás, vagy az el nem fogadás okának megemlékezésével, választócsoportonként külön jegyzéket kell vezetni (Visszautasítottak jegyzéke).

(6) Választócsoportonként külön jegyzéket kell vezetni azokról a választókról is, akiknek szavazásra bocsátása, vagy szavazatuknak elfogadhatósága ellen kifogás emeltetett, feltéve, hogy az elnök a szavazatot a kifogás ellenére elfogadta (Kifogásoltak jegyzéke).

138. § (1) A választót a szavazásra rábeszélni, vagy más módon befolyásolni nem szabad. Kérdést a választóhoz csak a szavazatszedő küldöttség elnöke intézhet, ez is csak feladatának korlátai között.

(2) A választás alatt a szavazóhelyiséget magában foglaló egész épületben, és ennek a szavazatszedő küldöttségi elnök által területileg meghatározott környékén beszéd tartása, a választók rábeszélése, és általában minden olyan cselekmény tilos, amely a választás eredményét befolyásolhatja.

(3) A választáshoz, illetőleg a szavazáshoz botot, vagy tetteleges bántalmazásra alkalmas más eszközt vinni tilos.

d) A szavazás módja

139. § (1) A szavazás a Magánalkalmazottak Biztosító Intézete által hivatalosan előállított szavazólapok és borítékok felhasználásával történik.

(2) Mindkét választókerület minden egyes választócsoporthoz részére, amelyben szavazásnak van helye, külön szavazólapokat kell készíttetni, és rajtuk a választókerületet és a megfelelő választócsoporthoz feltűnően meg kell jelölni. A szavazólapokon azt is fel kell tüntetni, hogy közgyűlési választásról van szó.

(3) A szavazólapokon az illető választókerület illető választócsoporthoz ajánlócsoporthoz által ajánlott jelöltek neveit külön-külön lajstromban, mégpedig abban a sorrendben kell feltüntetni, amint azt az illető ajánlócsoporthoz megállapították. A lajstrom első helyén álló jelölt nevét vastagabb betűvel kell nyomni. A szavazólapok mintáját a 3. számú melléklet²⁸ tartalmazza.

(4) Azt, hogy a szavazólapon az egyes ajánlócsoporthoz által ajánlott jelöltek neveit tartalmazó lajstromok milyen sorrendben következzenek egymás után, a választási bizottság sorshúzás útján állapítja meg. A sorshúzás által megállapított sorrendben a lajstromok az 1., 2., 3. stb. sorsszámokat nyerik.

(5) A különböző választócsoporthoz szavazólapjai a lehetőséghez képest különböző színű papíron állítandók elő.

(6) Egy-egy választócsoporthoz szavazólapjait egyenlő nagyságú, vastagságú, minőségű és színű papírosból kell készíteni. A szavazólapokat el kell látni a Magánalkalmazottak Biztosító Intézete nedves bélyegzőjének lenyomatával.

(7) A borítékot valamennyi választócsoporthoz részére át nem látszó papírosból azonos nagyságban, vastagságban, minőségben és színben kell készíttetni.

(8) A választási bizottság a jelölések megtörténte, és a lajstromok sorrendjének megállapítása után, azonnal intézkedik az iránt, hogy a két választókerület ama választócsoporthoz részére, amelyekben szavazásnak van helye, a szavazólapokból és a borítékokból annyi példány állíttassék elő, ahány választói jog gyakorlására jogosult az illető választókerület illető választócsoporthozban hozzávetőleg van.

(9) A választási bizottság a hivatalos borítékokból és szavazólapokból gondosan elzárt és lepecsételt csomagokban megfelelő számú példányt küld minden szavazatszedő küldöttségnek. A hivatalos borítékoknak és szavazólapoknak – a választás első napját megelőzőleg legalább nyolc nappal – a szavazatszedő küldöttségek birtokában kell lennie

140. § A szavazatszedő küldöttség – a választás első napjától megelőzőleg legalább hat nappal – a netán már kijelölt bizalmi egyének jelenlétében megvizsgálja a hivatalos szavazólapokat és borítékokat tartalmazó csomagok sértetlenségét, azután felbontja azokat, és ha kellő mennyiség nem állana rendelkezésre, a hiány pótlásáról gondoskodik. Ezután a kül-

dötség a ,megmaradt borítékokat és szavazólapokat becsomagolja, a csomagokat lepecsételi, és gondosan elzárja.

141. § (1) A szavazás megkezdése előtt a szavazatszedő küldöttség a bizalmi egyének jelenlétében a hivatalos borítékokat és szavazólapokat tartalmazó csomagokat megvizsgálja, és megvizsgálás után felbontja.

(2) Az asztalnak, amelynél a szavazatszedő küldöttség helyet foglal, minden oldalról könnyen hozzáférhetőnek kell lennie.

(3) Az asztalra fedett urnát kell állítani, amely a szavazólapok bedobására alkalmas nyílással van ellátva. Az urna céljára ládát, vagy egyéb megfelelő tartályt lehet használni, amelynek fedelét zár vagy leszegezés, és ezenfelül lepecsételés útján olyan módon kell lezárni, hogy az urnából a szavazólapokat a pecsét feltörése nélkül eltávolítani ne lehessen. A szavazás megkezdése előtt a szavazatszedő küldöttség köteles meggyőződést szerezni arról, hogy az urna üres. Ha az urnát kulccsal zárják le, a kulcsot, valamint a lepecsételésnél használt pecsétnyomót az elnök veszi őrizetbe.

(4) A szavazólapokat és az azok befogadására szolgáló borítékokat az urna mellett, vagy közvetlenül az urna mellé állított asztalon kell elhelyezni.

(5) A végből, hogy a szavazó észrevétlenül helyezhesse szavazólapját a borítékba, a szavazóhelyiségből legalább két mellékszobának kell nyílnia, vagy magában a szavazóhelyiségben, erre a célra alkalmas módon elrekesztett, legalább két fülkét kell berendezni.

(6) A mellékszobában, vagy elrekesztett fülkében asztalt kell elhelyezni.

142. § (1) A szavazatszedő küldöttségi elnökök (helyettes elnökök) az általuk a szavazóknak átnyújtott szavazólapokat és a hozzájuk tartozó borítékokat előzetesen azoknak jobb sarkában aláírásukkal (kézjegyükkel), és ezenfelül az abc betűrend egy-egy, akár nagy, akár kis betűjével látják el, de nem az abc betűrend sorrendjében. A névjegyzést és a betűt ugyanazzal az írónnal kell írni.

(2) Mielőtt a küldöttségi elnök a szavazónak a szavazólapot és a borítékot átadná, a küldöttség köteles meggyőződni arról, vajon azokat az elnök (helyettes elnök) ellátta-e a névjegyzéssel és a betűvel. A bizalmi egyéneknek is joguk van erről meggyőződni.

(3) A szavazatszedő küldöttség jegyzőkönyvéhez mellékelni kell mindazoknak aláírásával (kézjegyével) – de betűjelzés nélkül – ellátott egy-egy üres szavazólapot, akik a szavazás folyamán a névjegyzés és a betűjelzés alkalmazására jogosultak voltak, és azt tényleg alkalmazták.

143. § (1) A szavazat leadása azzal kezdődik, hogy a választó a szavazatszedő küldöttség asztalához lép, az elnöknek átnyújtja szavazói igazolványát, és igazolja személyazonosságát. Ha a választót az elnök szavazásra bocsátja, az elnöktől egy, a választó csoportjának megfelelő és a 142. § értelmében megjelölt szavazólapot, borítékot és egy írónt vesz át. Az elnök a neki átadott szavazói igazolványokat visszatartja, összegyűjti, és a szavazás befejezése után a jegyzőkönyvhöz csatolja.

(2) A szavazásra bocsátott kívánságára az elnök köteles megmagyarázni, hogy az egyes lajstromok minő sorrendben következnek a szavazólapon, és hogy a szavazás miként történik.

Ezután a választó a mellékszobába, vagy az elrekesztett fülkébe megy, ahol azt a lajstromot, amelyre szavazni akar, a szavazólapon a lajstrom felett levő négyyszögbe tett kereszttel

megjelöli, a szavazólapot a borítékba helyezi, és a borítékot lezárja. Innen visszamegy a küldöttséghez, és a szavazólapot tartalmazó borítékot, valamint az írónt átadja az elnöknek. Az elnök a szavazólapot tartalmazó borítékokat felbontatlanul, és úgy, hogy a küldöttség minden tagja szemmel tarthassa, azonnal az urnába helyezi.

(4) Az a választó, akit testi fogyatkozás gátol abban, hogy azt a lajstromot, amelyre szavazni akar, a szavazólapon megjelölje, vagy hogy a szavazólapot saját kezűleg helyezze a borítékba, és azt az elnöknek átadja, kísérő segítségével élhet.

(5) A mellékszobában, vagy az elrekesztett fülkében az alatt az idő alatt, amíg a szavazó ott van, a szavazón, és a (4) bekezdésben említett kísérőn kívül senki sem tartózkodhatik, sem oda be nem léphet, sem be nem tekinthet. Csak elkerülhetetlen szükség esetében léphet be oda az elnök, vagy az ő engedélyével más személy.

(6) Azt a választót, aki a mellékszobában, vagy az elrekesztett fülkében hosszabb ideig tartózkodik, mint amennyi a szavazólapon a lajstrom megjelölésére, és a szavazólapnak a borítékba helyezésére kétségtelenül elegendő, az elnök csengettyűszóval, vagy más alkalmas jellel szavazata leadására figyelmezteti. Ha a választó szavazatát a figyelmeztetés után sem adja le, az elnök a szavazás lehetőségét reá nézve egyelőre megszüntnek jelenti ki: az átadott szavazólapot és borítékot visszaveszi, és a következő választót bocsátja szavazásra; A szavazástól ily módon egyelőre elesett választó újabb szavazásra csak a szavazási idő utolsó órájában (145. §) jelentkezhetik.

(7) Azt a szavazólapot, amelyet a választó ismertetőjellel ellátott borítékban, vagy nem a hivatalos borítékban akar leadni, továbbá annak a választónak szavazólapját, aki az elnök felhívására nem megy a mellékszobába, vagy az elrekesztett fülkébe, az elnök nem fogadhatja el.

e) A szavazás időtartama, befejezése és a szavazatok összeszámítása

144. § A szavazás minden szavazatszedő küldöttségnél egy napig tart.

145. § (1) A szavazást a választásnak az illető városra vagy községre megállapított napján, este 20 órakor be kell fejezni. Az ekkor még jelenlevő választókat el kell különíteni, és őket szavazásra kell bocsátani, habár a szavazás esetleg már csak 20 óra után történhetik.

(2) Az este 20 óra után jelentkező választókat szavazásra bocsátani többé nem szabad. A szavazatszedő küldöttség elnöke, helyettes elnöke, tagjai, jegyzője, vagy helyettes jegyzője, valamint a bizalmi egyének, ha választói jog gyakorlására jogosultak, és szavazói igazolványuk van, a szavazás befejezése előtt, este 20 óra után is szavazásra bocsáthatók.

146. § (1) Ha a szavazás lezárása előtt olyan akadály támad, amely miatt a szavazást szabályszerűen folytatni nem lehet, a szavazatszedő küldöttség elnöke, belátása szerint, és saját felelősségére, az akadály elhárításáig a szavazás folytatását felfüggeszti. A szavazást, mielőtt az akadály elhárult, nyomban folytatni kell. A szavazás felfüggesztését, és ennek előrelátható időtartamát, ki kell hirdetni. Ha az akadály legkésőbbben négy óra lefolyása alatt elhárítható nem volt, és emiatt a felfüggesztett szavazást folytatni nem lehet, a szavazatszedő küldöttség elnöke félbeszakítja a szavazást.

(2) Felfüggesztés esetében a szavazásnál használt urna nyílását az elnök a felfüggesztés tartamára lepecsételi. A bizalmi egyének is alkalmazhatnak pecsétet.

147. § (1) Akár szabályszerű lezárással (145. §), akár félbeszakítással (146. §) ért véget a szavazás, a szavazás befejezése után a szavazatszedő küldöttség elnöke, a küldöttség és a megjelent bizalmi egyének előtt, a leadott szavazatokat választócsoporthoz és lajstromok szerint összeszámítja.

(2) A szavazatok összeszámítása véget a szavazatszedő küldöttség elnöke az urnát felnyitja, a lezárt borítékokat az urnából kiveszi, felbontatlanul megszámlálja, és a szavazásról vezetett rovatos ívek alapján, a leszavazott választók számával egybeveti az urnában talált borítékok számát. Ha a leszavazott választók száma a borítékok számával ismételt megszámlálás után sem egyezik, ezt a körülményt jegyzőkönyvbe veszi.

(3) Ezután a szavazatszedő küldöttség egyik tagja minden borítékot egyenként felbont, kiveszi belőle a szavazólapot, és a küldöttség elnökének átadja, aki arról a választócsoporthoz nevét, és a kereszttel megjelölt lajstrom sorszámát hangosan felolvassa, és a szavazólapot felmutatja. A szavazólapot a küldöttség tagjai és a bizalmi egyének is megtekinthetik.

(4) A szavazatok feljegyzésére választócsoporthozonként minden lajstrom számára külön jegyzéket kell nyitni, és ebbe be kell vezetni minden reá esett szavazatot, úgy, hogy az első reá esett szavazatot 1, a másodikat 2, a harmadikat 3 számmal kell jelölni, és így tovább.

148. § (1) Érvénytelen, és a szavazás eredményének megállapításánál számba nem vehető a szavazat, ha:

1. a szavazólap ismertetőjellel ellátott borítékban, vagy nem a hivatalos borítékban adott le;

2. a szavazásra nem az illető választókerület valamely választócsoporthozjának szavazólapja használtatott;

3. a szavazásra nem hivatalos szavazólap használtatott;

4. a szavazólap ismertetőjellel van ellátva;

5. a szavazólap, vagy a hozzátartozó boríték, vagy sem a szavazólap, sem a hozzátartozó boríték nincs ellátva a 142. §-ban megszabott elnöki névjegyzéssel (kézjeggyel) és betűvel; vagy ha ezzel el vannak ugyan látva, de a szavazólapra vezetett elnöki névjegyzés (kézjegy) és betű a hozzá tartozó borítékon levő névjegyzéssel (kézjeggyel) és betűvel nem egyezik;

6. a szavazólapon egy lajstrom sincs megjelölve, vagy több lajstrom van megjelölve;

7. a szavazólapon a keresztjel olyan helyre van téve, hogy annak alapján nem állapítható meg, melyik lajstromra kíván a választó szavazni;

8. a szavazólap feltételt, vagy más korlátozást tartalmaz;

9. ugyanegy borítékban különböző lajstromra szóló több szavazólap találtatott;

10. ugyanegy borítékban különböző választócsoporthozokra vonatkozó szavazólap találtatott.

(2) Ugyanegy borítékba helyezett ugyanegy választócsoporthozbeli több szavazólap akkor, ha valamennyi ugyanarra a lajstromra szól, egy szavazatnak számít.

(3) Ha a szavazó a lajstromon változtatást tett (abból törölt, vagy hozzáírt), szavazatát – ha az egyébként kifogás alá nem esik – érvényesnek és olyannak kell elfogadni, mintha a hivatalos nyomtatott szövegű lajstromra szavazott volna.

149. § (1) A szavazatok érvényessége tekintetében a szavazatszedő küldöttség elnöke dönt.

(2) Azokat a szavazólapokat, amelyeket az elnök érvénytelenné nyilvánított, külön kell választani, és folyószámokkal kell ellátni; egyszersmind – a folyószámra utalással – a jegy-

zőkönyvben röviden meg kell említeni az okot, amely miatt a szavazólapot az elnök érvénytelené nyilvánította.

(3) Ha a határozatra a boríték szabálytalansága szolgál okul, a szavazólaphoz a borítékot is csatolni kell.

(4) A többi szavazólapot és borítékot az elnök papírosba csomagolja és lepecsételi. A bizalmi egyének szintén alkalmazhatnak pecsétet.

150. § (1) A szavazatszedő küldöttség a szavazás lefolyásáról jegyzőkönyvet készít.

(2) A jegyzőkönyvben meg kell említeni:

1. a szavazatszedő küldöttség megjelölését;

2. a szavazás helyét és napját;

3. a szavazatszedő küldöttség elnökének, helyettes elnökének, tagjainak, jegyzőjének (helyettes jegyzőjének), és az ajánlók által alkalmazott, vagy a küldöttségi elnök által ideiglenesen kinevezett bizalmi egyéneknek nevét;

4. a szavazás kezdetét, és esetleges elhalasztásának, vagy meghiúsulásának okát (133. §);

5. a szavazás felfüggesztése esetében azt, hogy miért és mikor függesztetett fel a szavazás, választócsopontonként ki volt akkor az utolsó szavazó, és mikor folytatott a szavazás (146. §);

6. az esetleges félbeszakítás okát és időpontját, és azt, hogy választócsopontonként ki volt akkor az utolsó szavazó (146. §);

7. a szavazás lezárásának időpontját;

8. a 136. § (2) bekezdésében megjelölt és leszavazott azoknak a személyeknek megnevezését, akiknek más szavazatszedő küldöttségénél kellett volna szavazniuk;

9. választócsopontonként a visszautasítottak, továbbá a kifogásoltak jegyzékébe foglalt választók számát;

10. a szavazás közben, úgyszintén a szavazatok összeszámítása alatt előfordult fontosabb mozzanatok, és az elnök esetleges határozatait.

151. § (1) Mind a szavazási jegyzőkönyvet, mind a szavazási rovatos íveket, továbbá a visszautasítottak és kifogásoltak jegyzékeit, végül a választócsopontonként egyes lajstromokra esett szavazatok jegyzékeit (147. § (4) bekezdése), két eredeti példányban kell vezetni. A kiállításra hivatott személyek kötelesek a netán hiányzó példányt pótlólag eredetiben kiállítani.

(2) A szavazási eljárás befejezése, vagy a szavazás meghiúsulásának megállapítása után mindezeket az iratokat a szavazatszedő küldöttségi elnök és a jegyző aláírják. Ennek megtörténtevel a küldöttségi elnök az említett összes iratokat, az összegyűjtött szavazói igazolványokat, továbbá a szavazólapokat és borítékokat is, személyesen, vagy a küldöttség valamelyik tagja útján, vagy ajánlott küldeményben posta útján a választási bizottság elnökéhez juttatja. A bizalmi egyének a szállítmányt elkísérhetik, illetőleg a postai feladásnál jelen lehetnek.

f) A választás eredményének megállapítása

152. § (1) Mihelyt a szavazásra vonatkozó iratok egy-egy választókerület összes szavazatszedő küldöttségeitől megérkeztek, a választási bizottság a megjelölt bizalmi egyének előtt haladéktalanul megvizsgálja, vajon a szavazás az illető választókerület összes szava-

zatszedő küldöttségeinél befejeztetett-e, vagy esetleg nem hiúsult-e meg, vagy nem szakított-e félbe.

(2) Ha a szavazás az illető választókerületben valamennyi szavazatszedő küldöttségénél befejeztetett, a választási bizottság, legkésőbbben az iratok beérkezésétől számított huszonnégy óra alatt, a megjelent bizalmi egyének előtt az összes szavazatszedő küldöttségeknél leadott szavazatok összeszámításával megállapítja az illető választókerületben lefolyt választás eredményét. A választási bizottságnak az eredmény megállapítása végett tartandó ülésére az ajánlók megbízottait (121. § (13) bekezdése) is meg kell hívni, és azok ott felszólalhatnak.

(3) A választás eredményét a választási bizottság elnöke a hirdetményben előre jelzett helyen kihirdeti.

153. § (1) A választás eredményének megállapítása az alábbi szabályok szerint történik.

(2) A választási bizottság legelőször is választócsopontonként elkészíti a beérkezett szavazási iratok alapján az egyes szavazatszedő küldöttségek előtt leadott érvényes és érvénytelen szavazatok részletes kimutatásait.

(3) A választócsopontonként külön-külön készítendő kimutatásban az egyes lajstromokra leadott érvényes szavazatokat szavazatszedő küldöttségek és lajstromok szerint külön kell csoportosítani. A kimutatásban az egyes szavazatszedő küldöttségek előtt az illető választócsoportban leadott összes érvényes, és összes érvénytelen szavazatok összegét, szavazatszedő küldöttségenként külön-külön csoportosítva, valamint a valamennyi szavazatszedő küldöttség előtt az illető választócsoportban leadott összes érvényes és összes érvénytelen szavazatok összegét is – mégpedig külön-külön – fel kell tüntetni. A kimutatás mintáját a 4. számú melléklet tartalmazza.²⁹

(4) A részletes kimutatás alapján kell megállapítani azt, hogy választócsopontonként minden egyes lajstromra összesen hány érvényes szavazat esett.

154. § (1) Miután választócsopontonként az egyes lajstromokra eső érvényes szavazatok számát megállapították, következik annak megállapítása, hogy az egyes lajstromokra hány rendes közgyűlési tagsági megbízás esik.

(2) A rendes közgyűlési tagsági megbízásokat az egyes lajstromok között a reájuk esett szavazatok arányában kell felosztani. Ennek kiszámítása az alábbi módon történik:

(3) Mindenekelőtt meg kell állapítani, az arányossági számot, azaz az illető választócsoportban leadott szavazatok számának a választócsoport által választandó rendes közgyűlési tagok számával történő elosztása folytán fennálló hányadost. A hányadosban szereplő törtetket, ha azok $\frac{1}{2}$ -nél kisebbek, el kell hanyagolni, ellenkező esetben egész számra kell kiegészíteni.

(4) Minden lajstromra elsősorban annyi közgyűlési rendes tagsági megbízás jut, ahány egészszer foglaltatik az arányossági szám a lajstromra esett szavazatok számában.

(5) Ha az így nyert közgyűlési rendes tagsági megbízások összege kisebb az illető választócsoport által választandó közgyűlési rendes tagok számánál, másodsorban a még kiosztásra kerülő közgyűlési rendes tagsági megbízások közül az első az a lajstrom kapja, amelynek osztási maradéka a legnagyobb; a másodikat a következő legnagyobb maradékkal rendel-

²⁹ Lásd: *Magyarországi Rendeletek Tára* 1929. Budapest, 1930. 1984.

kező lajstrom, és így tovább, amíg az összes rendelkezésre álló közgyűlési rendes tagsági megbízások kiosztottak.

(6) Amennyiben valamely közgyűlési rendes tagsági megbízás egyenlő jogon több lajstromot illetne meg, azt ezek közül elsősorban az a lajstrom kapja, amelyre még nem esett közgyűlési tagsági megbízás. Ha több ilyen lajstrom volna, közöttük sorshúzás dönt. Ugyancsak sorshúzás dönt mindazokban az egyéb esetekben is, amikor valamely közgyűlési rendes tagsági megbízás egyenlő jogon több lajstromot illetne meg.

155. § (1) Minden olyan lajstromból, amelyre közgyűlési rendes tagsági megbízás esett, a lajstromon sorrendben következők a közgyűlési rendes tagok száma erejéig – lesznek a póttagok.

(2) A közgyűlési póttagokat abban az esetben, ha a saját lajstromukon megválasztott közgyűlési rendes tagok megbízása valamely okból megszűnnék, a lajstromon feltüntetett sorrend szerint a közgyűlési rendes tagok sorába az Intézet elnöke hívja be.

156. § (1) Ha valamelyik jelöltet a számítások eredményeként több lajstrom alapján kellene közgyűlési rendes tagnak kijelenteni, nevét csak a sorshúzás útján megállapítandó egyik lajstromon kell figyelembe venni, a többiről viszont törölni kell, és az eredményt a változás figyelembe vételével kell megállapítani. Ugyanezt a szabályt kell megfelelően alkalmazni, ha a jelöltet több lajstrom alapján közgyűlési póttagnak kellene kijelenteni.

(2) Ha a jelöltet az egyik lajstrom alapján közgyűlési rendes tagnak, a másik lajstrom alapján pedig póttagnak kellene kijelenteni, nevét az utóbbról kell törölni, és az eredményt így kell megállapítani.

157. § Ha valamelyik olyan jelölt, akit a számítások eredményeképp megválasztott közgyűlési tagnak, vagy közgyűlési póttagnak kellett volna kijelenteni, a választási eljárás alatt meghalt, nevét az illető lajstromból törölni kell, és az eredményt a változás figyelembe vételével kell megállapítani.

158. § (1) Ha valamely választókerületben egy vagy több szavazatszedő küldöttségénél a szavazás félbeszakított, vagy meghíúsult, a választási bizottság, mielőtt a választás eredményét megállapítaná, az illető szavazatszedő küldöttségénél folytatólagos, illetőleg új szavazást rendel el.

(2) A folytatólagos, vagy az új szavazásra a választási bizottság azonnal határnapot tűz ki, amely a bizottság intézkedése napjától számított negyedik napnál korábbi, és hatodik napnál későbbi nem lehet. A folytatólagos, illetőleg az új szavazást hirdetményileg azonnal közzé kell tenni.

(3) A folytatólagos szavazásban csak azok vehetnek részt, akik a szavazás félbeszakításáig még nem szavaztak le. A szavazatok összeszámításánál a félbeszakítás előtt leadott szavazatokat is figyelembe kell venni. Egyebekben a folytatólagos és az új szavazásra ugyanazok a szabályok állanak, amelyek a szavazásra általában irányadók.

(4) A folytatólagos, vagy új szavazás elrendelése esetében a választási bizottság a választás eredményét csak a folytatólagos, vagy az új szavazásra vonatkozó iratok beérkezése után állapítja meg.

159. § (1) Az egész választás lefolyásáról választókerületenkint külön jegyzőkönyvet kell készíteni.

(2) A jegyzőkönyvben meg kell említeni:

1. a választókerület nevét;
2. a választás napját (kezdőnapját);
3. az ajánlások átnyújtásának, elfogadásának, vagy az elfogadás esetleges megtagadásának időpontját, és a megtagadás okait, választócsoportonként az ajánlócsoportok által ajánlott lajstromokat, az elfogadott ajánlásokon a bizottság által teljesített törléseket és azok okát;
4. az ajánlók megbízottainak neveit, ha azok a választási eredmény megállapításánál jelen voltak;
5. szavazatszedő küldöttségenként és választócsoportonként a szavazás eredményét (az egyes lajstromokra leadott érvényes szavazatok számát), a szavazás esetleges meghíúsulásának, vagy félbeszakításának okát;
6. választócsoportonként a visszautasítottak és kifogásoltak jegyzékébe foglaltak számát;
7. választócsoportonként az érvénytelenné nyilvánított szavazatok számát;
8. választócsoportonként az arányossági számot, és a közgyűlési megbízásoknak a megszabott számítási művelet (151–157. §) alapján való felosztását, ha valamely közgyűlési rendes tagsági hely egyenlő jogon több lajstromot illetne meg, annak megállapítását, hogy a kérdéses megbízás melyik lajstromot illeti;
9. választócsoportonként az egyes lajstromokra eső megbízások végleges felosztását;
10. választócsoportonként a közgyűlési rendes tagok és a közgyűlési póttagok neveit a lajstromok szerint külön csoportosítva tartalmazó választási eredményt, és az eredmény kihirdetésének időpontját;
11. a választásnak valamely választócsoportban való elmaradását (126. §) és ennek okát;
12. a választás alatt előfordult fontosabb mozzanatokat és az elnök esetleges határozatait.

(3) A jegyzőkönyvet a választási bizottság elnöke, továbbá a választási bizottságnak az eredmény megállapításánál jelenlevő tagjai, és a választási bizottság jegyzője írják alá.

160. § (1) A választási jegyzőkönyvet két eredeti példányban kell felvenni. A választási jegyzőkönyvhöz mellékelni kell a szavazatszedő küldöttségektől beérkezett iratokat.

(2) A választási jegyzőkönyvet és a választási eljárásra vonatkozó összes iratokat az Intézet irattárában meg kell őrizni.

161. § (1) Ha valamely választókerület valamely választócsoportjához tartozó közgyűlési rendes tagok száma az időközben bekövetkező üresedések folytán annyira megfogy, hogy a közgyűlési póttagok behívásával sem érhető el a szabályszerű létszám, az illető választócsoportot megillető összes közgyűlési rendes tagsági és póttagsági helyekre, az alapválasztásnál irányadó rendelkezések megfelelő alkalmazásával, kiegészítő választásnak van helye; az új közgyűlési tagok működésének megkezdésével az illető csoportban korábban megválasztott közgyűlési tagok tisztsége megszűnik.

(2) A kiegészítő választáson megválasztottak tisztsége az általános új választásig tart.

162. § A Magánalkalmazottak Biztosító Intézete közgyűlésének választásával kapcsolatos azokat a költségeket, amelyek az Országos Társadalombiztosító Intézetnél és más különálló betegségi biztosító intézetnél felmerülnek, a Magánalkalmazottak Biztosító Intézete megtéríti.

163. § (1) A közgyűlési rendes tagokat a választás eredményének megállapítását követő két hét alatt igazolvánnyal kell ellátni, amelyben a személyi adatokon felül azt is fel kell tüntetni.

tetni, hogy az illető közgyűlési rendes tag melyik választócsoporthoz tartozik. Az igazolványt a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének elnöke írja alá.

(2) A közgyűlési rendes tag helyére behívott póttagot igazolvánnyal szintén el kell látni.

(3) Ha a közgyűlési rendes tag tisztsége megszűnik, az igazolványt vissza kell szolgáltatni. Az igazolványt a tisztségtől való felfüggesztés tartamára is vissza kell adni.

E) A közgyűlési tag (póttag) tisztségének megszűnése

164. § (1) A közgyűlési tagnak, illetőleg a közgyűlési póttagnak tisztsége megszűnik, ha

1. a tag (póttag) meghal;

2. a tag (póttag) a T. 109. §-a első és második bekezdésében foglalt feltételeknek³⁰ többé nem felel meg, és ez alapon őt az Intézet elnöke tisztségéből kizárja [(3) bekezdés];

3. a tagot (póttagot) tisztsége alól az Intézet elnöke felmenti vagy attól elmozdítja (3) bekezdés);

4. a munkaadó tag (póttag) megszakítás nélkül egy éven át az Intézetnél biztosításra kötelezettet nem foglalkoztat, vagy azt a foglalkozását, amely őt munkaadóvá minősítette, abbahagyja;

5. a biztosításra kötelezett tagnak (póttagnak) az Intézetnél való biztosítási kötelezettsége egy éven át szünetel, avagy a biztosításra kötelezett tag (póttag) a betegségi biztosítás, illetőleg az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítás szempontjából más intézet kötelező tagjává válik, vagy biztosításra nem kötelezett foglalkozásra tér át.

(2) Ha a munkaadó tag (póttag) mint jogi személynek, vagy kereskedelmi társaságnak meghatalmazottja nyert választói jogot, és vált a közgyűlés tagjává (póttagjává), a meghatalmazás visszavonása esetében a visszavonásnak az Intézetnél való bejelentése napjától számított három hónap leteltével tisztsége megszűnik. Ha azonban a meghatalmazás megvonásának bejelentésétől számított három hónap alatt az illető közgyűlési tagot (póttagot) ugyanabba a munkaadói választócsoporthoz tartozó más jogi személy, vagy kereskedelmi társaság meghatalmazottjául bejelenti, vagy ha az illető ugyanabban a választócsoporthoz munkaadóvá válik, közgyűlési tagsága (póttagsága) a három hónapon túl folytatólag hatályban marad.

A T. 109. §-ának harmadik és negyedik bekezdése³¹, úgyszintén a T. 110. §-a³² megfelelő alkalmazást nyer azzal az eltéréssel, hogy az Országos Társadalombiztosító Intézet elnöke helyett a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének elnöke jár el. Az (1) bekezdés 4. és 5. pontjában és a (2) bekezdésben meghatározott esetekben a tisztség megszűnését szintén a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének elnöke mondja ki. Az elnök határozata ellen a kézbesítéstől számított 15 nap alatt panaszt lehet tenni a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszternél, aki végérvényesen határoz.

³⁰ Lásd e dokumentum 20. számú jegyzetét.

³¹ E passzus rendelkezései szerint az elnök joga a tag kizárása vagy – bizonyos esetekben – felfüggesztése.

³² E paragrafusban is többek között az elnök tagokkal szembeni büntetési és felfüggesztési, valamint kizárási joga van rögzítve különböző esetekre.

F) A közgyűlés megalakulása, működése és ügyrendje

165. § (1) A Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének közgyűlésén csak az igazolt közgyűlési rendes tagok vehetnek részt, és ezek jogaikat csak személyesen gyakorolhatják.

(2) A 163. §-ban említett igazolványok megvizsgálását és a közgyűlési rendes tagok igazolását az Intézet elnöksége által az újonnan választott közgyűlési rendes tagokból a szükséges számban kijelölt igazoló bizottságok teljesítik. Az új választás alapján összeülő közgyűlést csak az igazoló bizottságok működésének befejezésével lehet megnyitni.

(3) Külön igazoló bizottságokat kell alakítani a munkaadó közgyűlési tagok, és külön igazoló bizottságokat a biztosításra kötelezett közgyűlési tagok igazolására. A munkaadó közgyűlési tagokat igazoló bizottságok négy-négy munkaadó tagból, és két-két biztosításra kötelezett tagból, a biztosításra kötelezett közgyűlési tagokat igazoló bizottságok pedig négy-négy biztosításra kötelezett tagból, és két-két munkaadó tagból állanak. Az igazoló bizottságok jegyzőit az igazgató, az Intézet elnökével egyetértésben, az Intézet tisztviselői közül rendeli ki. Az Intézet elnöksége a munkaadókat igazoló bizottság elnökét a négy munkaadó tag közül, a biztosításra kötelezetteket igazoló bizottság elnökét pedig a négy biztosításra kötelezett tag közül jelöli ki. A bizottság két tagjának elmaradása a bizottság működését nem akadályozza. Ha több tag hiányzik, az Intézet elnöke, vagy megbízásából az igazoló bizottság elnöke a jelenlevő, lehetőleg már igazolt közgyűlési tagok közül nevez ki tagot a hiányzók pótlására.

(4) Az igazoló bizottságok, az Intézet elnöke által megállapított sorrendben, mindenk előtt kölcsönösen megvizsgálják a bizottságokban működő közgyűlési tagok igazolványait. A többi közgyűlési tagra vonatkozóan az Intézet elnöke által teljesített sorshúzással kell megállapítani azt, hogy igazolásuk melyik bizottság elé tartozik.

(5) Az igazoló bizottság minden igazolványt, amelyet a hozzáutalt közgyűlési tagok felmutatnak, a jelentkezés sorrendjében megvizsgál, és eljárásáról jegyzőkönyvet vesz fel. A jegyzőkönyvbe fel kell venni az igazolvány birtokosának nevét, választócsoportját, és végül annak kijelentését, hogy az igazolvány birtokosának közgyűlési tagsága igazolt-e, vagy ha nem, ellene minő észrevételek merültek fel. A jegyzőkönyvet a bizottság elnöke és jegyzője írják alá.

(6) A megvizsgált igazolványra, ha annak birtokosa igazolatlan, az illető igazoló bizottság elnöke a megvizsgálás megtörténtét feljegyzi, és ennek megtörténte után az igazolványt a közgyűlési tagnak visszaadja.

(7) A kifogásolt igazolványokat az igazoló bizottság visszatartja.

(8) Az egyes bizottságok által felvett jegyzőkönyveket annak az igazoló bizottságnak kell átadni, amely saját munkájával legelőbb elkészült. E bizottság a jegyzőkönyvek alapján megállapítja az igazolás eredményét, és az igazolványok ellen netán tett észrevételeket, és mindezekről a kifogásolt és visszatartott igazolványok bemutatása mellett az Intézet elnökének jelentést tesz. Abban a kérdésben, hogy a kifogásolt igazolványok elfogadhatók-e, és birtokosaik a közgyűlés rendes tagjaivá nyilváníthatók-e a már igazolt közgyűlési tagokból alakult közgyűlés, az elnök előterjesztése alapján, vita nélkül határoz. A határozat eredményét az igazolványra rá kell vezetni, és a jogosultnak ki kell szolgáltatni.

(9) A rendben talált igazolványok szolgálnak a közgyűlés későbbi folyamán, s nevezete-

sen a választásoknál is, a közgyűlési, illetőleg a szavazóhelyiségbe való belépésre, és a határozathozatalra, illetőleg a szavazásban való részvételre jogosító igazoló okiratokul.

(10) A jelen §-ban foglalt rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni a közgyűlési rendes tagok helyére behívott póttagok, valamint a kiegészítő választáson megválasztott közgyűlési tagok igazolására is.

166. § (1) a közgyűlés hatáskörébe tartozik:

1. az alapszabály megalkotása és módosítása;
2. a betegsegélyezési rendtartás (T. 142. §-a) megalkotása és módosítása;
3. a betegségi biztosítási tartalékalap gyarapítása és felhasználása, úgyszintén rendkívüli tartalékalap gyűjtése és felhasználása tárgyában határozás (T. 141. és 142. §-a);
4. kórházak és üdülőhelyek létesítése, és általában a biztosítottak egészségügyi ellátását és az Intézet működését illető mindazoknak a kérdéseknek a rendezése, amelyeknek nagyobb mérvű befektetésekre, ingatlanok vételére és eladására, úgyszintén az Intézet nagyobb megterhelésével járó kötelezettségek elvállalására vonatkoznak;
5. az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítás keretében az egészségvédő és gyógyító eljárás rendtartásának (Tö. 144. §-a) megalkotása és módosítása;
6. a betegségi biztosítási, és az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítási ágak kölcsönös viszonyának szabályozása;
7. az évi költségvetés megállapítása;
8. az évi zárószámadások megvizsgálása, és az évi feleslegek felhasználása tárgyában határozás;
9. a magánjogi felelősség érvényesítése az önkormányzati szervek tagjaival, úgyszintén az elnökkel, vagy az alelnökkel szemben;
10. az Intézet igazgatósága közgyűlési választás alá eső tagjainak, az Intézet járadékmegállapító bizottságának, és az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági alapokat ellenőrző bizottságának, úgyszintén a közgyűlés által netán kiküldött külön bizottságoknak, és végül az Országos Társadalombiztosító Intézet közgyűlésébe kiküldendő tagoknak (T. 99. §-ának harmadik bekezdése) megválasztása.

(2) Az (1) bekezdés 2. és 3. pontjában megjelölt ügyekre vonatkozó tanácskozásban és határozat hozatalában, valamint az (1) bekezdés 1. és 4. pontjában megjelölt ügyek közül azokra vonatkozó tanácskozásban és határozat hozatalában, amelyek kizárólag csak a betegségi biztosítási ágat érintik, a közgyűlésnek csak a budapesti választókerületben választott tagjai, és a közgyűlésnek azok a munkaadó tagjai vesznek részt, akik a közgyűlésnek igazgatósági tagságuk alapján tagjai (83. § (1) bekezdése).

(3) Az (1) bekezdés 1–8. pontjai alatt felsorolt ügyekben hozott határozatok érvényességéhez a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyása szükséges.

(4) A közgyűlés hatáskörébe tartozó ügyekben – az (1) bekezdés 8–10. pontjában megjelölt ügyeket kivéve – kivételes rendkívüli sürgősség esetében az igazgatóság határoz. Az igazgatóság határozatának érvényességéhez a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyása szükséges.

(5) Az igazgatóság a (4) bekezdés alapján hozott határozatát a közgyűlésnek bemutatja. A közgyűlés az igazgatóság határozatát – harmadik személyek sérelme nélkül – módosíthatja. A határozat érvényessége tekintetében a (4) bekezdés rendelkezése irányadó.

167. § (1) Évenként egy rendes közgyűlést kell tartani. A rendes közgyűlést a naptári év második felében olyan időre kell összehívni, hogy a következő évi költségvetés és az előző évi zárószámadás idejében letárgyalható legyen.

(2) Az Intézet elnöke rendkívüli közgyűlést is összehívhat. A m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter utasítására, vagy az igazgatóság határozata alapján, vagy a közgyűlési tagok felerészének megokolt írásbeli kívánságára az Intézet elnöke harminc napon belül rendkívüli közgyűlést köteles összehívni.

(3) Az Intézet közgyűlését az Intézet székhelyén: Budapesten tartja.

(4) A közgyűlés napját, az igazgató meghallgatása után, az Intézet elnöke tűzi ki, mégpedig lehetőleg vasárnapra vagy ünnepnapra.

(5) A rendes közgyűlés napját legalább harminc nappal, a rendkívüli közgyűlés napját pedig legalább tizenöt nappal megelőzően a Társadalombiztosítási Közlönyben azzal a felhívással kell közzétenni, hogy csak az az indítvány vétetik be a tárgysorozatba, amely a rendes közgyűlés napja előtt legalább húsz nappal, a rendkívüli közgyűlés napja előtt pedig legalább tíz nappal beérkezik.

(6) Indítványozási joga minden közgyűlési tagnak van.

(7) A közgyűlésre szóló meghívást – a közgyűlés idejének, helyének és tárgysorozatának közlésével – rendes közgyűlés esetében legalább tizenöt nappal, rendkívüli közgyűlés esetében pedig legalább hét nappal előbb a Társadalombiztosítási Közlönyben közzé kell tenni, és a közgyűlési rendes tagoknak is meg kell küldeni.

(8) A közgyűlés rendszerint csak egy napig tart. Ha azonban a tárgysorozat letárgyalására egy nap nem elegendő, a közgyűlés másnap, esetleg harmadnap is összeül. A harmadik nap délutáni ülésszakában azonban az összes hátralévő ügyeket vita mellőzésével kell letárgyalni. A közgyűlés ideje délelőtt 9 órától délután 14 óráig, és délután 16 órától este 20 óráig terjedhet. A közgyűlése vita nélkül, egyszerű szótöbbséggel, meghosszabbított ülés tartását határozhatja el.

168. § (1) A közgyűlés tárgysorozatát az Intézet elnöke az igazgatóval egyetértésben alapítja meg.

(2) A rendes közgyűlés tárgysorozatába fel kell venni a 166. § (1) bekezdésének 7. és 8. pontjában megjelölt tárgyakat, valamint az illető évben a 166. § (1) bekezdésének 10. pontjában megjelölt tárgyakat is.

(3) Mind a rendes, mind a rendkívüli közgyűlés tárgysorozatába fel kell venni a közgyűlés hatáskörébe tartozó mindazokat a tárgyakat, amelyeknek felvételét a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter elrendeli, vagy az Intézet elnöke kívánja, vagy az Intézet valamely korábbi közgyűlése, vagy az igazgatóság elhatározza. A közgyűlési tagok fele részének kívánságára összehívott rendkívüli közgyűlés tárgysorozatába fel kell venni azt a tárgyat, amely a rendkívüli közgyűlés összehívásának alapjául szolgál. Végül a rendes és a rendkívüli közgyűlés tárgysorozatába fel kell venni a 167. § (5) bekezdése szerint kellő időben beérkezett indítványokat.

(4) A rendes közgyűlésre szóló meghívóhoz a tárgysorozaton kívül a következő évi költségelőirányzatot, az előző évi zárószámadásokat, mérlegeket és kimutatásokat, valamint az elnökségnek az Intézet ügyvitele tárgyában tett véleményes jelentését, és végül az alapokat ellenőrző bizottság jelentését (235. §) csatolni kell.

169. § (1) A Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének közgyűlése nyilvános, és azon – a közgyűlés tagjaitól elkülönített helyen – a közönség is részt vehet.

(2) Ha a közönség a tárgyalások menetét zavarja, a közgyűlés elnökének joga van a hallgatóság részére fenntartott helyet kiüríttetni. Ezt az esetet nem tekintve, a nyilvánosságot nem lehet kizárni.

170. § (1) A közgyűlést, mint a közgyűlés elnöke, a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének elnöke, vagy az őt helyettesítő alelnök vezeti. Az elnök ügyel arra, hogy a közgyűlési ügyrend betarttassék, és hogy a tanácskozások rendje és méltósága, valamint a szólás-szabadság megóvassék.

(2) A közgyűlés rendjének tartós megzavarása esetében az elnök az ülést felfüggesztheti. A felfüggesztés egy órai időtartamon túl nem terjedhet.

(3) Az elnök vagy az alelnök az ügyek érdemi vitájában is bármikor felszólalhat, és indítványokat is tehet. Szavazati joga csak a közgyűlés elnökének van, de ez is csak szavazategyenlőség esetében szavazhat (177. §).

171. § (1) A közgyűlés elnöke, valahányszor jónak látja, névsor olvasását rendelheti el.

(2) Napirend előtt legfeljebb két munkaadó, és két biztosításra kötelezett közgyűlési tag szólalhat fel. A napirend előtti beszéd tartama tíz perc. A napirend előtt felszólalni akaró e szándékát az elnöknek előre bejelenteni, és tőle engedélyt kérni köteles. Az engedély megtagadása esetében a közgyűlés vita nélkül határoz. A napirend előtt felvetett kérdés határozás tárgyát nem alkothatja.

(3) Bejelentéseket (pl. önkormányzati tisztségből kizárás, önkormányzati tisztség alól felmentés, önkormányzati tisztségtől elmozdítás, önkormányzati tag működésének felfüggesztése, elhalálozások bejelentése, meghívások közlése) az elnök az ülés egész folyamán tehet, valamely felszólaló beszéde közben azonban nem. A bejelentésekhez hozzászólni nem lehet, kivéve ha azokkal kapcsolatban azonnal intézkedni kell; ebben az esetben öt-öt percig két munkaadó, és két biztosításra kötelezett tag beszélhet.

(4) A tárgyalásokban és a szavazásokban csak a jelenlevők vehetnek részt; írásban, vagy meghatalmazott útján szavazni nem lehet.

(5) Személyes kérdésben az elnök csakis személyes megtámadtatás címén adhatja meg a szót. Felszólalhat az is, aki félreértett szavait akarja helyreigazítani, továbbá az, aki az ügyrendi szabályok alkalmazását kifogásolja. Felszólalási jog illeti meg azt a közgyűlési tagot is, aki sértő szavaiért önkéntesen bocsánatot kér, vagy aki az elnök ez irányú felszólításának tesz eleget. Ezekben az esetekben a beszéd ideje legfeljebb öt perc. Az elnöknek joga van ezeket a felszólalásokat a tárgysorozatban foglalt anyag letárgyalása utáni időre halasztani.

(6) Az ügyrendi kérdéseket – a felszólaló, és egy ellenvélemény meghallgatása után – a közgyűlés szavazással dönti el.

(7) Nagyobb terjedelmű és fontosságú ügyeket előbb általánosságban, azután részletekben (szakaszonként) lehet tárgyalni. Valamely tárgynak előbb általános, majd részletes tárgyalását kívánó indítványt ügyrendi kérdésnek kell tekinteni.

172. § A közgyűlés a tárgyakat a tárgysorozatban megállapított sorrendben tárgyalja. A tárgysorozatba fel nem vett ügyeket nem lehet tárgyalni.

173. § (1) A tárgysorozatba felvett tárgyakat az Intézet igazgatója (helyettese), vagy az általa kirendelt intézeti tisztviselő az igazgatóság javaslata értelmében adja elő. Az Intézet

igazgatója (helyettese) felvilágosításul egyébként is bármikor felszólalhat. Az igazgató (helyettese) által kirendelt tisztviselők csak az elnök engedélyével szólalhatnak fel.

(2) Az Intézet igazgatójának (helyettesének) és egyéb tisztviselőinek szavazati joguk nincs.

174. § (1) Minden ügy tárgyalásánál a szólás joga először az előadót illeti meg.

(2) Minden közgyűlési tag mind az általános, mind a részletes vita során – ez utóbbi esetben szakaszonként – egyszer szólhat a tárgyhoz. Ez a rendelkezés a (9) bekezdésnek a zárószóra vonatkozó rendelkezését nem érinti.

(3) A közgyűlésen a felszólalás joga csak azt illeti meg, aki az e célra kirendelt jegyzőnél nevének bemondásával előzetesen felszólalásra jelentkezett. A jelentkezésnél meg kell mondani, hogy az előterjesztés vagy az indítvány mellett, vagy ellen fog-e felszólalni. A felszólalókat a jelentkezés sorrendjében – felváltva az előterjesztés vagy az indítvány ellen, és mellett beszélők közül – az elnök rendelkezésére a jegyző hívja fel.

(4) Egy-egy felszólalás általános vita esetében tizenöt percnél, minden más esetben tíz percnél tovább nem tarthat. A felszólaló kérésére és az elnök indítványára a közgyűlés további tizenöt, illetőleg tíz perces meghosszabbítást engedélyezhet. Ha a felszólaló a megszabott időn belül beszédét nem fejezte be, és ezt vonakodik megtenni, az elnök tőle a szót megvonhatja. Az előadók, a szükséghez képest, kellő időig beszélhetnek.

(5) A felszólalás során a tárgytól eltérni nem lehet. Ha a felszólaló attól eltér, az elnök kétszeri figyelmeztetés után a szót tőle megvonhatja. Indokolt esetben az elnök engedélyt adhat a tárgytól való eltérésre, de csak a beszéd idejére eső időtartamon belül.

(6) Azokat a közgyűlési tagokat, akik a tanácskozás rendjét, vagy a beszédeket zavarják, vagy a kölcsönös tisztelet és illendőség szabályait nem tartják be, az elnök meginthati, vagy rendre utasíthatja, kétszeri megintás vagy rendreutasítás után pedig, amennyiben az illető közgyűlési tag a tanácskozás rendjét továbbra is veszélyezteti, az elnök a közgyűlés aznapi üléséből kizárhatja.

(7) Legalább húsz jelenlevő közgyűlési tag írásban indítványozhatja, hogy a folyamatban levő felszólalás befejezése után a vita nyílt szavazással, és egyszerű szótöbbséggel bezárassék. Az elnök az e tárgyban benyújtott indítványt előterjesztetni köteles. Ha a közgyűlés a vita bezárását elhatározza, további egy-egy – az előterjesztés vagy az indítvány ellen, és mellett felszólalónak – a felszólalást tizenöt perc tartamáig meg kell engedni.

(8) A (7) bekezdésben foglalt rendelkezést a 166. § (2) bekezdésében megjelölt ügyekben azzal a módosítással kell alkalmazni, hogy a 166. § (2) bekezdésében említett közgyűlési tagok közül tizenöt jelenlevő tag indítványozhatja a vita bezárását.

(9) A tárgyalás alatt álló üggyhöz tartozó indítványokat a vita során szóval is lehet tenni és ezeket az alapul szolgáló üggyel együtt kell eldönteni. Ha felszólaló már nincs, a vitát be kell zárni. A vita bezárása után felszólalni nem lehet, az indítványozót azonban a vita bezárása után, és a kérdés feltevése előtt, zárószó illeti meg. Módosító javaslat benyújtója a zárószó jogán nem szólalhat fel.

175. § (1) Ha felszólaló már nincs, és a záróbeszédeket is elmondották, az elnök szavazásra teszi fel a kérdést olyan alakban, hogy arra igennel vagy nemmel lehessen szavazni.

(2) Először a netáni halasztó indítványokat, azután az igazgatóság előterjesztését, végül a többi indítványokat kell szavazásra feltenni.

(3) A kérdés feltevéséhez mint ügyrendi kérdéshez lehet felszólalni.

176. § (1) A közgyűlés érvényes határozatot csak az elnöknek vagy helyettesének, és a közgyűlési rendes tagok legalább kétötödének jelenlétében hozhat.

(2) A határozóképeség megállapítását tíz jelenlevő közgyűlési tag, vagy a jelenlevő közgyűlési tagok egyötöde, a szavazás megkezdése előtt kérheti. A határozóképeség megállapítása a jelenlevő közgyűlési tagok egyszerű megszámlálásával, vagy névsorolvasással történhetik. A megállapítás módját az elnök rendeli el, és a kijelölt jegyző fogatosítja.

(3) Ha a határozóképtelenség a tárgyalás folyamán merül fel, az elnök az ülést két ízben, legfeljebb egy-egy órára felfüggeszti, szükség esetében pedig másnapra halasztja (167. § (8) bekezdése). Ha a határozóképeség másnap sem áll fenn, az elnök a közgyűlést berekeszti.

(4) Ha valamely szabályszerűen összehívott közgyűlésen a tagok nem jelentek meg határozóképes számban, vagy a tárgysorozatnak valamely pontját a közgyűlés tartós határozóképtelensége [(3) bekezdés] miatt letárgyalni nem lehetett, az elnök a közgyűlést legalább nyolc napra, de legfeljebb tizenöt napra, változatlan napirenddel, illetőleg a le nem tárgyalta ügyekre szorítkozó napirenddel, elhalasztja. Az új határnapot a 167. § szerint, mégpedig legalább öt nappal előbb kell a közgyűlési tagokkal közölni. Az új határnapon a közgyűlés a megjelentek számára tekintet nélkül határozóképes.

(5) Azokhoz a közgyűlési tagokhoz, akik a közgyűlésen nem vettek részt, vagy akiknek eltávazása miatt a tárgysorozat valamely pontját letárgyalni nem lehetett, a mulasztás igazolása végett felhívást kell intézni. A mulasztást, a felhívás kézhezvételétől számított nyolc nap alatt, írásban kell igazolni.

177. § (1) Ha a határozat a betegségi biztosítási járulékok kulcsát, vagy a betegségi biztosítási segélyeket módosítja, a határozat érvényességéhez a biztosításra kötelezettek és a munkaadók jelenlevő közgyűlési képviselőinek külön-külön, titkos szavazással létrejött, kétharmad-kétharmad többsége szükséges.

(2) Ezenfelül bármely egyéb határozat hozatala felett megtartott szavazásban a biztosításra kötelezetteknek és a munkaadóknak képviselői csak egyenlő számban vehetnek részt, ha az erre irányuló indítványt akár az egyik, akár a másik érdekelt – jelenlevő képviselőinek kétharmad többséggel hozott határozata alapján – a szavazás megkezdéséig előterjeszti. Ebben az esetben az elnök sorshúzással állapítja meg, hogy a szavazás gyakorlásából kiket kell kizárni.

(3) Az (1) bekezdésben megjelölt eset kivételével a szavazásnál egyszerű szótöbbség határoz. Szavazategyenlőség esetében a közgyűlés elnöke döntő szavazatot gyakorolhat (170. § (3) bekezdése); érdemi határozat esetében az elnök ezt a jogot azonban legkorábban csak a szavazás napját követő napon gyakorolhatja. Ha az elnök a döntő szavazat jogát nem gyakorolja, a szavazás tárgyul szolgáló előterjesztést vagy indítványt el nem fogadottnak kell tekinteni.

178. § (1) A határozatok felett való szavazás – a 177. § (1) bekezdésében megjelölt esetet nem tekintve – rendszerint nyílt, és felállással, vagy az igazolvány felnyújtásával történik. Ha a többség nem szembeötlő, valamint kívánatra is, az ellenpróbát el kell rendelni. A szavazatokat a jegyző olvassa össze. Kétes esetben az elnök névszerinti szavazást rendelhet el. Huszonöt jelenlevő tagnak – a kérdés feltevése után, de a szavazás megkezdése előtt – írásban bejelentett kívánságára a névszerinti szavazást mindig el kell rendelni. Harminc jelenlevő tagnak – a kérdés feltevése után, de a szavazás megkezdése előtt – írásban bejelentett

kívánságára titkos szavazást kell elrendelni. A 117. § (2) bekezdésének esetében mindig név szerinti, illetőleg – ha titkos szavazást indítványoznak – titkos szavazással kell határozni.

(2) A 166. § (2) bekezdésében megjelölt ügyekben a név szerinti szavazást a 166. § (2) bekezdésében említett közgyűlési tagok közül húsz jelenlevő tagnak, a titkos szavazást pedig a most említett közgyűlési tagok közül huszonöt jelenlevő tagnak írásbeli kívánságára kell elrendelni.

(3) A név szerinti és a titkos szavazásnál a közgyűlési tagsági igazolványt mindig fel kell mutatni.

179. § Név szerinti szavazás esetében az ezzel megbízott jegyző a szavazásra jogosult közgyűlési tagok névsorát betűrendes sorrendben olvassa, és a felhívott nevének említésekor előszóval adja le szavazatát; aki nevének felolvasásakor nem szavazott, az elmaradtak névsorának olvasásakor még szavazhat.

180. § (1) A titkos szavazást szavazatszedő küldöttség bonyolítja le.

(2) A szavazatszedő küldöttség elnöke az Intézet elnöke vagy helyettese; a küldöttség két munkaadó, és két biztosításra kötelezett tagját – a jelenlevő közgyűlési tagok közül, az elnök előterjesztése alapján – a közgyűlés vita mellőzésével és nyílt szavazással választja. Jegyzőt a közgyűlés jegyzői közül a közgyűlés elnöke jelöl ki.

(3) A közgyűlés elnöke a szavazás tartamára az ülést a szükséghez képest felfüggesztheti. A szavazatszedő küldöttség a közgyűlés közelében levő, és attól különálló helyiségben is működhetik olyképpen, hogy ez által a közgyűlés menete zavart ne szenvedjen.

(4) A szavazatszedő küldöttség eljárását elnöke vezeti. A küldöttség határozatait egyszerű szótöbbséggel hozza; az elnök csak szavazategyenlőség esetében szavaz.

(5) A szavazatszedő küldöttség a szavazó közgyűlési tagokról – a 177. § (1) bekezdése esetében érdekeltségenként külön-külön – jegyzéket vezet.

(6) A szavazatszedő küldöttség jegyzője a szavazásra jogosult közgyűlési tagok névsorát betűrendes sorrendben olvassa, és a felhívott nevének említésekor adja le szavazatát; aki nevének felolvasásakor nem szavazott, az elmaradnak névsorának olvasásakor még szavazhat. A szavazás a szavazatszedő küldöttség elnöke által szétosztott egyenlő nagyságú, vastagságú, színű, és minőségű szavazólapokkal történik, amelyekre az „igen” és a „nem” szó van nyomtatva. Ha a szavazó igennel akar szavazni, a szavazólapon a „nem” szót írónnal áthúzza, viszont ha nemmel akar szavazni, az „igen” szót húzza írónnal át. A szavazó ezután a szavazólapot összehajtja, és a szavazatszedő küldöttség elnökének átadja, aki azt úgy, hogy a küldöttség tagjai láthassák, az előkészített urnába helyezi. A 177. § (1) bekezdése esetében a munkaadókat és a biztosításra kötelezetteket képviselő közgyűlési tagok szavazólapjait külön-külön urnába kell gyűjteni. Az urna használatba vétele előtt a küldöttség meggyőződést köteles arról szerezni, hogy az urna üres. A szavazatszedő küldöttség tagjai – ha szavazójoguk van – utoljára szavaznak.

(7) A szavazás befejezése után a szavazatszedő küldöttség az urnát felbontja, és megálapítja a beadott szavazólapok számát, mégpedig a 177. § (1) bekezdése esetében a két érdekeltségre nézve külön-külön. Ha a beadott szavazólapok száma ismételt megszámlálás után is több vagy kevesebb, mint a leszavazott közgyűlési tagoké, ezt a körülményt a jegyzékre rá kell vezetni.

(8) Ezután a szavazólapokat a szavazatszedő küldöttség elnöke felnyitja és felolvassa. Ér-

vénytelen az ismertetőjellel ellátott szavazólap, valamint az a szavazólap is, amelyen sem az „igen”, sem a „nem” szó nincs törölve, vagy mindkettő törölve van. A szavazólapokat a küldöttség tagjai megtekinthetik. A felolvasott szavazatokat a jegyző jegyzi. Ha a szavazólapok száma több vagy kevesebb volt, mint a szavazók száma, és ez a körülmény a szavazás eredményét döntően befolyásolhatta, a szavazás érvénytelen, és azt a korábbi szavazólapok megsemmisítésével meg kell ismételni. A szavazás eredményét a küldöttség megállapítja, a jegyzékbe bevezeti, a jegyzéket a szavazatszedő küldöttség elnöke, tagjai és jegyzője aláírják, és a közgyűlés elnökének átadják. A szavazólapokat a vonatkozó jegyzékkel együtt a közgyűlési jegyzőkönyv mellékleteként meg kell őrizni.

181. § Azt, aki a szavazás nyugodt lefolyását zavarja, vagy megakadályozza, és ezt a küldöttségi elnök kétszeri figyelmeztetése után sem hagyja abba, a szavazatszedő küldöttség elnökének javaslatára a közgyűlés elnöke mind a szavazásból, mind az aznapi tanácskozásból kizárhatja.

182. § A közgyűlés által választandó önkormányzati szervek választását szabályozó rendelkezéseket az alapszabálynak az illető önkormányzati szervekre vonatkozó részei tartalmazzák.

183. § A közgyűlési tagok által előterjesztett olyan indítványokat, amelyeket a közgyűlés nem fogadott el, újabb indítványozás esetében sem lehet egy év eltelte előtt szavazás alá bocsátani.

184. § (1) A közgyűlés elnöke – az őt érdemi határozat hozatalánál netalán megillető döntő szavazat (177. § (3) bekezdése) gyakorlásának esetén kívül – a szavazás eredményét, valamint a vita nélkül elfogadott javaslatot, mint határozatot nyomban kihirdeti.

(2) Ha az elnök az őt érdemi határozat hozatalánál megillető döntő szavazat jogát (177. § (3) bekezdése) a közgyűlés berekesztése előtt gyakorolja, szavazatát a közgyűlésen bejelenti, és a megfelelő határozatot kihirdeti. Ugyanezt az eljárást követi, ha a közgyűlés berekesztése előtt bejelenti, hogy a döntő szavazat gyakorlásának jogáról lemond.

(3) Ha az elnök a (2) bekezdésben említett jogát a közgyűlés berekesztése után gyakorolja, vagy ha a közgyűlés berekesztése után határozza el, hogy a döntő szavazat jogát nem gyakorolja, szavazatát, illetőleg elhatározását és a megfelelő határozatot a Társadalombiztosítási Közlönyben kihirdeti.

185. § Senki sem vehet részt olyan tárgyról való tanácskozásban, és annak szavazással való eldöntésében, aki ebben a tárgyban saját személyében, vagy hozzátartozói révén érdekelt. Az illető ennek az ügynek tárgyalása, és a vonatkozó szavazás idejére az üléstermet elhagyni köteles.

186. § (1) A közgyűlés lefolyásáról jegyzőkönyvet kell felvenni. A jegyzőkönyv vezetésére, a felszólalók jelentkezésének elfogadására, és a szavazatok összeszámlálására az Intézet igazgatója (helyettese), az Intézet elnökével egyetértőleg, az Intézet tisztviselői közül előzetesen kellő számú jegyzőt rendel ki. A jegyzőkönyvet az elnök és a jegyző, valamint az ülés elején az elnök javaslatára a jelenlevő és Budapesten lakó közgyűlési tagok közül kijelölt három munkaadó, és három biztosításra kötelezett közgyűlési tag mint hitelesítő írja alá. Az igazgatóság tagjai hitelesítők nem lehetnek. A hitelesítés hitelesítő ülésben történik, és ha az ülésen mind a munkaadók, mind a biztosításra kötelezettek közül legalább kettő-kettő megjelent, és a jegyzőkönyvet aláírja, azt hitelesítettnek kell tekinteni.

(2) A jegyzőkönyvbe fel kell venni a közgyűlés idejét, helyét, az elnök nevét, és az elnöklésben esetleg történt változásokat, a jelen volt közgyűlési tagok névsorát, a bejelentéseket, az előterjesztéseket, az indítványokat, a határozatokat az esetleges szavazás eredményével együtt, végül a netáni választás eredményét. Név szerinti szavazás esetében meg kell említeni, hogy ki szavazott igennel, és ki nemmel. A jegyzőkönyvet hitelesítés után kivonatban a Társadalombiztosítási Közlönyben közzé kell tenni.

187. § (1) A közgyűlés határozatai ellen minden egyes közgyűlési tag különvéleményét bejelentheti. Nem jelenthet be különvéleményt az, aki név szerinti szavazásnál a határozat mellett szavazott. A különvéleményt a sérelmesnek vélt határozat kimondása után, e jog különbeni elvesztésének terhével, lehetőleg azonnal, vagy legkésőbb három nap alatt be kell jelenteni, és e bejelentést a jegyzőkönyvben meg kell említeni. Joga van továbbá a különvéleményt bejelentő közgyűlési tagnak különvéleményének megokolását nyolc nap alatt írásban betérjeszteni, amely esetben a különvéleményt egész terjedelmében a jegyzőkönyvhöz kell fűzni. Ha a különvéleményt bejelentő ezt a határidőt elmulasztja, különvéleményének a jegyzőkönyvhöz fűzését később már nem kívánhatja. Ha a határozat az elnök döntő szavazatával hozatott (177. § (3) bekezdése), a különvélemény bejelentésének határidejét a vonatkozó határozat kihirdetésétől kell számítani.

(2) A közgyűlési határozatért felelősség (189. §) nem terheli azt a közgyűlési tagot, aki név szerinti szavazáskor a határozat ellen szavazott, sem azt, aki a jelenlétében nem név szerinti szavazással hozott határozat ellen különvéleményt jelentett be, sem azt, aki a határozat hozatalában nem vett részt.

(3) Az e §-ban foglaltak a közgyűlési tagoknak a T. 185. §-án alapuló panaszjogát nem érintik.

188. § (1) A közgyűlési tagok állása tiszteletbeli, és díjazással nem jár; az Intézet székhelyén kívül lakó közgyűlési tagnak készkiadásait azonban meg kell téríteni.

(2) Készkiadás az utazási és az ellátási költség.

(3) Utazási költség fejében a lakóhelytől az Intézet székhelyéig, és innen vissza a lakóhelyig megtett út költségeit lehet felszámítani.

(4) Csak a vasúton vagy a hajón utazás költségeit lehet felszámítani azokra az útvonalakra, amelyeken ezeknek a közlekedési eszközöknek valamelyikét lehet használni. Minden esetben csak az olcsóbb közlekedési eszköz viteldíját lehet felszámítani, kivéve, ha a másik közlekedési eszköz használata folytán időben, és ezzel ellátási költségben megtakarítás érhető el.

(5) A vasúton a II., a hajón pedig az I. osztály szerinti menetár számítható. Gyorsvonat menetárát csak kivételesen, és csak abban az esetben lehet felszámítani, ha annak használata folytán időben, és ezzel ellátási költségben megtakarítás érhető el.

(6) Ha a rendeltetési hely közúti közlekedési eszköz (villamoskocsi, társaskocsi stb.), vagy helyi érdekű vasút felhasználásával gyorsabban, és az ellátási költség szempontjából olcsóbban érhető el, mint vasúton vagy hajón, a közgyűlési tag ezeket a közlekedési eszközöket köteles igénybe venni

(7) Ha a vasút vagy a hajó rendes közlekedésében közbejött akadályok miatt megszakítás állott be, vagy ha a vasút vagy a hajó használata akár a viteldíj, akár az ellátási költség szempontjából költségesebb volna a közvetlenül tengelyen megtett utazásnál, a közgyűlési

tag tengelyen (kocsin, szekéren) utazhatik, és fuvarpénz megtérítésére van igénye. Ha a lakóhelyhez legközelebb eső, és az elutazás szempontjából tekintetbe jövő valamely vasúti vagy hajóállomás csak tengelyen közelíthető meg, a fuvarpénzt – a (8) bekezdésben érintett eset kivételével – a vasúti vagy a hajóállomásig, és innen vissza a lakóhelyig fel lehet számítani. A fuvarpénz megkezdett kilométerenkint 54 fillér.

(8) Valamely város vagy község belterületén, illetőleg a vámvonalon belül megtett útért utazási költség felszámításának helye nincs.

(9) Ellátási költség fejében az ülés és az utazás napjára napi tíz pengő átalányösszeg jár. Utazási nap címén ellátási költség felszámításának csak akkor van helye, ha az utazás az ülésnap (ülésnapok) keretén belül nem bonyolítható le. Az utazási időt a lakóhelyről elutazás menetrendszerű időpontjától a visszaérkezés időpontjáig kell számítani. Ennek az időtartamnak minden befejezett huszonnégy órája, valamint utolsó megkezdett huszonnégy órája egy-egy utazási napnak számít; ha azonban az utolsó utazási napon belül az utazás befejezéséig tizenkét órát meghaladó időtartam még nem telt el, erre a napra az átalányösszegnek csak fele jár.

(10) A készkiadások megtérítését az Intézet a közgyűlés befejezése után azonnal teljesíteni köteles. A közgyűlési tagok az előreláthatóan felmerülő kiadásokra előleget kérhetnek. Az előleg az előreláthatóan felmerülő utazási és ellátási költség kétharmadát meg nem haladhatja. Az előlegnek posta útján folyósításáról az Intézet azonnal gondoskodik. A kiutalt előleg összegét a ténylegesen járó összegből, a közgyűlés befejezése után teljesített kifizetésnél le kell vonni.

189. § A közgyűlés tagjai az Intézetnek szándékosan vagy szabályai szerint gondatlanságból okozott károkért a magánjog szabályai szerint felelősek (T. 112. §-a és jelen alapszabály 187. §-ának (2) bekezdése).

2. AZ IGAZGATÓSÁG

190. § (1) Az igazgatóság huszonnyolc tagból, és ugyanennyi póttagból áll. Ezek közül tizennégy igazgatósági tag, és ugyanennyi póttag a munkaadókat, tizennégy igazgatósági tag és ugyanennyi igazgatósági póttag pedig a biztosításra kötelezetteket képviseli.

(2) A munkaadókat képviselő igazgatósági tagok és póttagok sorába két igazgatósági tagot, és két igazgatósági póttagot a Budapesti Kereskedelmi Testület³³ választ (T. 181. §-ának második bekezdése alapján kibocsátott alapján kibocsátott 5.800/1929. N. M. M. eln. számú rendelet). Az igazgatóságnak többi tizenkét munkaadó tagját és tizenkét munkaadó póttagját az Intézet közgyűlésének munkaadó tagjai – választócsoporthoz szerint – saját kebelük-ből választják; ebben a választásban nem vesznek részt a közgyűlésnek azok a tagjai, akik a közgyűlésnek igazgatósági tagságuk alapján tagjai (83. § (1) bekezdése).

(3) A biztosításra kötelezetteket képviselő tizennégy igazgatósági tagot, és tizennégy igazgatósági póttagot az Intézet közgyűlésének biztosításra kötelezett tagjai saját kebelük-ből választják.

³³ 1898-ban a Pesti Polgári Kereskedelmi Testület és a Budapesti Nagykereskedők és Nagyiparosok Társulata egyesülésével létrejött érdekképviselői szervezet.

(4) Az igazgatóság tagjainak (póttagjainak) megbízása – a közgyűlés tagjainak megbízásával összhangban – öt évre szól, és közgyűlés megbízásának lejártáig, illetőleg az új közgyűlés keretében teljesített választás nyomán létesülő igazgatóság megalakulásáig tart.

191. § (1) A közgyűlésnek munkaadó tagjai az igazgatósági tagok és póttagok választása szempontjából hét választócsoporthoz tartoznak; ezek: 1. a nagyipari, 2. a középipari, 3. a kézműipari, 4. a pénzintézeti, 5. a nagykereskedelmi, 6. a kiskereskedelmi és 7. a szabadfoglalkozású választócsoporthoz. A választócsoporthoz sorozásra a 93–99. §-okban foglalt rendelkezések irányadók. A budapesti és vidéki választókerületek küldöttei, egy-egy választócsoporthoz tartozóan, együttesen választanak.

(2) A munkaadók:

1. nagyipari	választócsoporthoz tartozóan	3
2. középipari	"	1
3. kézműipari	"	1
4. pénzintézeti	"	1
5. nagykereskedelmi	"	1
6. kiskereskedelmi	"	3
7. szabadfoglalkozású	"	2

igazgatósági tagot, és ugyanennyi igazgatósági póttagot kell választani.

(3) A közgyűlésnek biztosításra kötelezett tagjai az igazgatósági tagok és póttagok választása szempontjából egyetlen választócsoporthoz tartoznak.

192. § (1) A közgyűlésen választandó igazgatósági tagokat és póttagokat titkos szavazással kell választani. A szavazás szavazatszedő küldöttség előtt történik. A szavazatszedő küldöttség alakítására és működésére a 180. § (1)–(4) bekezdésében foglalt rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell.

(2) A szavazatszedő küldöttség a szavazó közgyűlési tagokról választócsoporthoz külön-külön jegyzéket vezet. Ha a szavazás több választócsoporthoz egyidejűleg történik, mindegyikkel vonatkozásban külön-külön szavazóúrnát kell használni. Használatba vétel előtt a küldöttség köteles meggyőződni arról, hogy az urna üres.

193. § (1) Azokban a választócsoporthoz tartozóan, amelyek az igazgatóságba csak egy tagot és egy póttagot választanak, a választás előzetes jelölés nélkül történik.

(2) Ebben az esetben a szavazatszedő küldöttség jegyzője az illető választócsoporthoz tartozó közgyűlési tagok névsorát betűrendes sorrendben olvassa, és a felhívott nevének említésekor adja le szavazólapját; aki nevének felolvasásakor nem szavazott, az elmaradtak névsorának olvasásakor még szavazhat.

(3) A szavazás a szavazatszedő küldöttség elnöke által szétosztott egyenlő nagyságú, vastagságú, színű és minőségű szavazólapokkal történik. A szavazó a szavazólapra – úgy, hogy más ne lássa – két saját csoportjából közgyűlési rendes tag nevét írja. A szavazás eredményének megállapításánál azok nevét, akik ennek a követelménynek nem felelnek meg, figyelmen kívül kell hagyni; ha a szavazólap kettőnél több nevet tartalmaz, a fős számú utolsó neveket nem lehet figyelembe venni. A szavazó a neveknek a szavazólapra bejegyzése után a szavazólapot összehajtja, és a szavazatszedő küldöttség elnökének átadja, aki azt – úgy, hogy a küldöttség tagjai láthassák – az előkészített megfelelő urnába helyezi. A szavazatszedő küldöttség tagjai utoljára szavaznak.

(4) A szavazás befejezése után a szavazatszedő küldöttség az urnát felbontja, és megálapítja a beadott szavazólapok számát. Ha a beadott szavazólapok száma több vagy kevesebb, mint a leszavazott közgyűlési tagoké, ezt a körülményt a szavazókról vezetett jegyzékre rá kell vezetni.

Ezután a szavazólapokat a szavazatszedő küldöttség elnöke felnyitja és felolvassa. Érvénytelen: 1. az ismertetőjellel ellátott szavazólap, és 2. az üres szavazólap. A szavazólapról törölni kell azok nevét, akik nem az illető választócsoporthoz tartoznak, valamint a fölös számú utolsó neveket is. A szavazólapokat a szavazatszedő küldöttség tagjai megtekinthetik. A felolvasott szavazatokat a jegyző jegyzi.

Igazgatósági rendes tag az, aki a legtöbb szavazatot nyerte, póttag pedig az, aki a legtöbb szavazatot nyert közgyűlési tag után a legtöbb szavazatot kapta. Szavazategyenlőség esetében a szavazatszedő küldöttség elnöke által teljesített sorshúzás dönt.

(7) A szavazás eredményét a küldöttség megállapítja, a jegyzékbe bevezeti, a jegyzéket a szavazatszedő küldöttség elnöke, tagjai és jegyzője aláírják, és a közgyűlés elnökének átadják. A szavazólapokat, a vonatkozó jegyzékkel együtt, a közgyűlési jegyzőkönyv mellékelteként meg kell őrizni.

(8) Ha az igazgatósági rendes tag tisztsége megszűnik, helyére az Intézet elnöke az illető választócsoportbeli póttagot hívja be.

194. § (1) Azokban a választócsoportokban, amelyek az igazgatóságba egynél több tagot, és egynél több póttagot választanak, a választást jelölés előzi meg.

(2) A jelöltekre vonatkozó ajánlást, a választási eljárás elrendelésétől számított tizenöt percen belül, minden választócsoportra külön-külön, a szavazatszedő küldöttségnek kell átnyújtani. Jelölteket egy-egy választócsoporton belül az abba tartozó közgyűlési tagoknak legalább 10%-a ajánlhat.

(3) A közgyűlési tag csak a saját választócsoportja által választandó tagokra, és póttagokra vonatkozó jelölésben vehet részt. Valamely választócsoport által választandó tagok és póttagok helyére csak az illető választócsoportba tartozó közgyűlési rendes tagokat lehet jelölni.

(4) A jelöltek ajánlása írásban történik. Az ajánlásnak annyi jelölt nevét kell tartalmaznia, ahány igazgatósági tagot és póttagot összesen az illető választócsoportnak választania kell. Ha az ajánlás kevesebb jelölt nevét tartalmazza, az ajánlás érvénytelen; ha az ajánlásban több jelölt neve van, a fölösszámú utolsó neveket törölni kell.

(5) Az a körülmény, hogy ugyanakkor a jelöltnek neve több ajánlásban szerepel, sem az ajánlásoknak, sem az illető jelölt jelölésének érvényességét nem érinti.

(6) A közgyűlési tag csak egy ajánlásban vehet részt. Ha valamelyik ajánló e rendelkezés ellenére több ajánlásban vett részt, aláírását egyik ajánlásnál sem lehet figyelembe venni, kivéve ha az előbbi ajánlás elfogadását a szavazatszedő küldöttség megtagadta.

(7) Az ajánlásnak tartalmaznia kell a jelöltek családi és utónevét. Az ajánlásnak el kell látva lennie valamennyi ajánló aláírásával.

(8) A szavazatszedő küldöttség olyan ajánlást, amely az előbbi bekezdésekben megszabott rendelkezéseknek nem felel meg, el nem fogadhat, egyébként azonban az ajánlás elfogadását meg nem tagadhatja. A küldöttség (az ajánlás elfogadásáról az átnyújtóknak nyomban elismervényt ad, ha pedig a küldöttség az elfogadást megtagadja, ennek okát velük

egyidejűleg írásban közli. Az utóbbi esetben az ajánlás átnyújtóinak joga van az elfogadás megtagadására okul szolgáló hiányt tizenöt percen belül egy ízben pótolni. Az elfogadott ajánlást sem az ajánlók vissza nem vonhatják, sem a küldöttség vissza nem adhatja. A jelölési eljárásról jegyzőkönyvet kell felvenni, amelyben az ajánlások átnyújtásának, elfogadásának, vagy az elfogadás esetleges megtagadásának időpontját, és a megtagadás indokát, valamint az ajánlott lajstromokat fel kell tüntetni; a jegyzőkönyvet a küldöttség elnöke és tagjai, valamint a jegyző aláírják. A jegyzőkönyvet, a netán szavazásra vonatkozó iratokkal együtt, át kell adni a közgyűlési elnöknek, aki azt a közgyűlési jegyzőkönyvhöz csatolja.

(9) Ha valamely választócsoporthoz szabályszerű jelölés nem történt, az illető csoportban a választás elmarad (T. 186. §-ának második bekezdése).

(10) Ha valamely választócsoporthoz csak egyetlen érvényes ajánlás történt, a szavazás ebben a csoportban elmarad, és a közgyűlés elnöke igazgatósági tagokul az ajánlott jelölteket jelenti ki. Ebben az esetben az ajánlásban sorrendben előbb következők – megfelelő számban – lesznek az igazgatósági rendes tagok, az utóbb következők pedig az igazgatósági póttagok. Ha valamely választócsoporthoz több jelölés történt, szavazásnak van helye.

(11) Ha a (10) bekezdés értelmében szavazni kell, a szavazatszedő küldöttség a jelölési eljárás befejezésével hivatalos szavazólapoknak megfelelő számban előállításáról gondoskodik. A tekintetbe jövő választócsoporthoz részére külön-külön szavazólapokat kell készíteni, és a szavazólapokon a megfelelő választócsoporthoz meg kell jelölni.

(12) A szavazólapokon az illető választócsoporthoz az egyes ajánlócsoporthoz által ajánlott jelöltek neveit külön-külön lajstromban, mégpedig abban a sorrendben kell feltüntetni, amint azt az illető ajánlócsoporthoz megállapították. Azt, hogy a lajstromok milyen sorrendben következnek egymás után, a szavazatszedő küldöttség sorshúzás útján állapítja meg. A sorshúzás útján megállapított rendben a lajstromok az 1., 2., 3. stb. sorszámmal nyílik. A szavazólapokat egyenlő nagyságú, vastagságú, színű és minőségű papirosból kell készíteni.

(13) A szavazás megnyitása után a szavazatszedő küldöttség jegyzője az illető választócsoporthoz tartozó, és szavazásra jogosult közgyűlési tagok névsorát betűrendben olvassa, amire a felhívott közgyűlési tag a szavazatszedő küldöttség elnökétől választócsoporthoz tartozó megfelelő szavazólapot és írónt vesz át; ezután félrevonulva, azt a lajstromot, amelyre szavazni akar, a szavazólapon, a lajstrom felett levő négyzetbe tett kereszttel megjelöli, a szavazólapot összehajtja és az elnöknek átadja, aki azt – úgy, hogy a küldöttség tagjai láthassák – az előkészített megfelelő urnába helyezi. Aki nevének felolvasásakor nem szavazott, az elmaradtak névsorának olvasásakor még szavazhat. A szavazatszedő küldöttség tagjai – ha szavazójoguk van – utoljára szavaznak.

(14) A szavazás befejezése után a szavazatszedő küldöttség az urnát felbontja, a szavazólapokat felnyitás nélkül megszámlálja, és a vezetett jegyzék alapján a leszavazott közgyűlési tagok számával az urnában talált szavazólapok számát egybeveti. Ha a leszavazott közgyűlési tagok száma a szavazólapok számával ismételt megszámlálás után sem egyezik, ezt a körülményt a jegyzéken meg kell jegyezni.

(15) A szavazólapokat ezután a szavazatszedő küldöttség elnöke felnyitja, és a kereszttel megjelölt lajstrom sorszámmal felolvassa. A szavazólapokat a küldöttség tagjai is megtekinthetik.

(16) Érvénytelen, és a szavazás eredményének megállapításánál nem vehető számba a szavazat, ha:

1. a szavazó nem a saját választócsoportjának szavazólapját használta;
2. a szavazó a szavazásra nem a hivatalos szavazólapot használta;
3. a szavazólap ismertetőjellel van ellátva;
4. a szavazólapon egy lajstrom sincs megjelölve, vagy több lajstrom van megjelölve;
5. a szavazólapon a keresztjel olyan helyre van téve, hogy annak alapján nem állapítható meg, melyik lajstromra kívánt a közgyűlési tag szavazni;
6. a szavazólap feltételt, vagy más korlátozást tartalmaz.

(17) Ha a szavazó a lajstromon változtatást tett (abból törölt vagy hozzáírt), szavazatát – ha egyébként kifogás alá nem esik – érvényesnek, és olyannak kell elfogadni, mintha a hivatalos nyomtatott szövegű lajstromra szavazott volna.

(18) A szavazatok érvényessége tekintetében a szavazatszedő küldöttség határoz.

(19) Annak megállapítása, hogy az egyes lajstromokra egy-egy választócsoponton belül hány igazgatósági tagsági megbízás esik, a következőképpen történik. A rendes tagsági megbízásokat az egyes lajstromok között a rájuk esett szavazatok arányában kell felosztani. E célból mindenekelőtt meg kell állapítani az arányossági számot, azaz a leadott szavazatok számának az illető választócsoport által választandó igazgatósági rendes tagok számával történő elosztása folytán keletkező hányadost. A hányadosban szereplő törteket, ha azok $\frac{1}{2}$ -nél kisebbek, el kell hanyagolni, ellenkező esetben egész számra kell kiegészíteni. Minden lajstromra annyi rendes tagsági megbízás jut, ahány egészszersz foglaltatik az arányossági szám a lajstromra esett szavazatok számában. Ha az így nyert tagsági megbízások összege kisebb a választócsoport által választandó igazgatósági rendes tagok számánál, másodszorban a még kiosztásra kerülő igazgatósági rendes tagsági megbízások közül az elsőt az a lajstrom kapja, amelynek osztási maradéka a legnagyobb; a másodikat a következő legnagyobb maradékkal rendelkező lajstrom, és így tovább, amíg az összes rendelkezésre álló igazgatósági rendes tagsági megbízások kiosztottak. Amennyiben valamely rendes tagsági megbízás egyenlő jögon több lajstromot illetne meg, azt ezek közül elsősorban az a lajstrom kapja, amelyre még nem esett tagsági megbízás. Ha több ilyen lajstrom volna, közöttük sorshúzás dönt. Ugyancsak sorshúzás dönt mindazokban az egyéb esetekben is, amikor valamely igazgatósági rendes tagsági megbízás egyenlő jögon több lajstromot illetne meg.

(20) Minden olyan lajstromból, amelyre rendes tagsági megbízás esett, a lajstromon sorrendben következők – az igazgatósági rendes tagok száma erejéig – lesznek az igazgatósági póttagok.

(21) A póttagot abban az esetben, ha a saját lajstrommal megválasztott rendes tagok tisztsége valamely okból megszűnik, a lajstromon feltüntetett sorrend szerint a rendes tagok sorába az Intézet elnöke hívja be.

(22) Ha valamely jelöltet a számítások eredményeképpen több lajstrom alapján kellene igazgatósági rendes tagnak kijelenteni, nevét csak a sorshúzás útján megállapítandó egyik lajstromon kell figyelembe venni, a többiről viszont törölni kell, és az eredményt a változás figyelembevételével kell megállapítani. Ugyanezt a szabályt kell megfelelően alkalmazni, ha a jelöltet több lajstrom alapján póttagnak kellene kijelenteni. Ha a jelöltet az egyik lajstrom alapján rendes tagnak, a másik lajstrom alapján póttagnak kellene kijelenteni, nevét az utóbbiról kell törölni, és az eredményt így kell megállapítani.

(23) A szavazás eredményét a szavazatszedő küldöttség állapítja meg. Az eredményt a jegyzékbe be kell vezetni; ezután azt a szavazatszedő küldöttség elnöke, tagjai és jegyzője aláírják, és a közgyűlés elnökének átadják. A szavazólapokat a vonatkozó jegyzékkel együtt, a közgyűlési jegyzőkönyv mellékleteként meg kell őrizni.

195. § A választás eredményét a közgyűlés elnöke a közgyűlésen kihirdeti. Ha hibák találtak, ezt az eredmény kihirdetése előtt jelenti be; a szavazás érvényességéről a jelentés alapján a közgyűlés határoz. Ha több vagy kevesebb szavazólapot adtak be, mint ahány szavazó volt, az eredményt csak akkor kell megsemmisíteni, és csak akkor kell elrendelni az új választást, ha ennek a körülménynek a szavazás eredményére döntő befolyása volt. Ezekben az esetekben a szavazás eredményét a közgyűlés elnöke a közgyűlés határozatához képest állapítja meg, és hirdeti ki.

196. § A kiegészítő választás tartására a 161. §-ban foglalt rendelkezéseket értelemszerűen alkalmazni kell.

197. § Az igazgatósági tag (póttag) tisztségének megszűnésére a 164. § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

198. § (1) Az igazgatóság hatásköre mindazokra az önkormányzati ügyekre kiterjed, amelyeket a törvény vagy az alapszabály nem utal a közgyűlés, vagy más önkormányzati szerv hatáskörébe.

(2) Az igazgatóság hatáskörébe tartozik különösen:

1. az Intézet ügyviteli szabályzatának (T. 142. §-a) megállapítása;
2. a természetben nyújtott szolgáltatások egyenértékének megállapítása (T. 16. §-a);
3. a gyógyszerkönyvben fel nem sorolt, és az Intézet terhére rendelhető gyógyszereknek, továbbá az Intézet részéről kiszolgáltatatható gyógyvizeknek meghatározása (43. § (1) bekezdése);
4. egészségvédő óvrendszabályok kibocsátása, és óvintézkedések foganatosításának elrendelése (T. 163., 164. és 170. §-a);
5. az öregség, rokkantság, özvegyiség és árvaság esetére szóló biztosítás igazgatási, és gyógyító eljárási alapjai felhasználásának megállapítása;
6. az öregségi, rokkantsági, özvegyi és árvasági biztosítási járuléktartalékalapok gyümölcsöző elhelyezésének megállapítása a Tö. 133. §-ában megállapított korlátok³⁴ között;
7. az öregségi, rokkantsági, özvegyiségi és árvasági biztosítás keretében a tömeges korai megrokkulás megelőzése céljából szükséges népegészségvédő eljárások bevezetése;

³⁴ Az 1928: XL. tc. 133. §-a a következő megszorításokat tartalmazta: „(1) Az intézeti járuléktartalék-alapok (127. § 3. és 4. pontja) vagyona csak a következő értékekbe helyezhető el:

1. magyar államadóssági kötvényekbe;
2. olyan meghatározott kamatozású értékpapírokba, amelyek gyámoltak és gondnokoltak (1885: VI. tc. 13. §) pénzeinek elhelyezésére alkalmasak;

3. az intézet tulajdonában lévő, kellő jövedelmet hajtó tehermentes bérházakba, munkás- és tisztviselőházakba, úgyszintén e törvény rendelkezései alapján járadékot élvező egyének ellátásos elhelyezésre alkalmas épületekbe (gyógyintézetekbe, szanatóriumokba stb.), végül ilyen házak építési céljaira folyósított, telekkönyvileg első helyen bekebelezett kamatozó jelzálogkölcsonökbé.

(2) Az előbbi bekezdés 3. pontjában meghatározott módon – a m. kir. pénzügyminiszter esetenkénti hozzájárulásával – az intézeti járuléktartalékalapok vagyonának legfeljebb 30%-a helyezhető el.

(3) A folyó biztosítási kötelezettségek zavartalan teljesítésére szükséges összegek a m. kir. postatakarékpénztárnál, a Pénzügyintézet Központnál és ennek tagjainál a m. kir. pénzügyminiszter hozzájárulásával és általa megállapított módok mellett betétkönyvre, pénztári jegyre vagy folyószámlán helyezhetők el.”

8. az orvosok, a gyógyszerészek és a szülésznők testületeivel létesítendő kollektív szerződések megkötése;

9. a gyógyintézetekkel és a gyógyfürdőkkel való, és általában a dologi szükségletek beszerzését célzó szerződések megkötése;

10. a betegségi biztosítási, és az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítási pótváruléknak az egészségvédő óvórendszabály, illetőleg óvóintézkedés fogyanatosítását elmulasztó munkaadó ellen megállapítása (T. 25. és 166. §-a és Tö. 26. §-a);

11. a betegség esetére, és az öregség, rokkantság, özvegyeség és árvaság esetére való biztosítási kötelezettség, úgyszintén a betegség, és az öregség, rokkantság, özvegyeség és árvaság esetére való önkéntes biztosításra, és önkéntes továbbfizetéssel biztosításra vonatkozó jogosultság, valamint az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosításban a várománynak elismerési díj fizetésével fenntartása tárgyában kelt intézkedések ellen irányuló felszólamlások felett határozat hozatala;

12. a betegségi biztosításban, és az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosításban felmerült helyszíni eljárás költségeinek megtérítése (T. 136. §-a és Tö. 141. §-a) tárgyában kelt intézkedések ellen irányuló felszólamlások felett határozat hozatala ;

13. a korai megrokkanas megelőzése, és a bekövetkezett ideiglenes rokkantság megszüntetése céljából előírt gyógyító eljárások elrendelése és lefolytatása tekintetében kelt intézkedések ellen irányuló felszólamlások felett határozat hozatala;

14. a Tö. 92. §-a alapján az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítási járulékok összegének csökkentése, illetőleg a járadék megvonása tárgyában határozat hozatala;

15. a közgyűlési választás kiírása (109. §), választási bizottság tagjainak (pótagjainak) választása (110. §), a budapesti választókerületben a szavazatszedő küldöttségek helyének és számának megállapítása (114. §), és tagjainak választása (115. §)

16. az Intézet elnökségének (216. §), és az igazgatóság által netán kiküldött bizottságoknak megválasztása;

17. a közgyűlés hatáskörébe utalt ügyek előkészítése, azok tárgyában a közgyűlésnek javaslatlattel, és a közgyűlés határozatainak végrehajtása;

18. a közgyűlés hatáskörébe tartozó ügyekben kivételes rendkívüli sürgősség esetében határozás (166. § (4) bekezdése).

(3) A m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyása szükséges a (2) bekezdés 1–8. pontjaiban megjelölt ügyekre vonatkozó határozatok érvényességéhez, úgyszintén a (2) bekezdés 9. pontjában megjelölt ügyekre vonatkozó határozatok közül azoknak érvényességéhez, amelyeknek tárgya nagyobb vagyoni értéket képvisel. Az utóbbiak tekintetében a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter állapítja meg a jóváhagyásának fenntartott határozatok részletesebb felsorolását.

(4) A (2) bekezdés 10–14. pontjaiban felsorolt esetekben az igazgatóság az Intézet nevében, a bírói jogorvoslati út fenntartásával, végérvényesen határoz. Az igazgatóságnak a gyógyító eljárást megtagadó határozata ellen azonban bírói jogorvoslatnak nincs helye (Tö. 91. §-a).

(5) Az öregség, rokkantság, özvegyeség és árvaság esetére való biztosítási kötelezettség, úgyszintén az erre az esetre szóló önkéntes biztosításra, és önkéntes továbbfizetéssel biztosításra vonatkozó jogosultság, továbbá a várománynak elismerési díj fizetésével fenntartása [(2) bekezdés 11. pontja], valamint az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biz-

tosításban felmerült helyszíni eljárás költségeinek megtérítése [(2) bekezdés 12. pontja] tárgyában kelt intézkedések ellen irányuló felszólamlások felett akkor is a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének igazgatósága határoz, ha az Országos Társadalombiztosító Intézet valamely kerületi vagy vállalati pénztára, vagy valamely bányatárspénztár intézkedett (281. § (4) bekezdése).

199. § (1) Az igazgatóság 'üléseit a szükséghez képest, de legalább havonként egyszer Budapesten tartja. Az igazgatóságot – az igazgató meghallgatása után kitűzendő napra – az Intézet elnöke hívja össze. A m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter rendeletére, vagy az elnökség kívánságára, vagy tíz igazgatósági tagnak írásban előterjesztett kívánságára az igazgatóságot az elnök nyolc nap alatt rendkívüli ülésre köteles összehívni. A rendkívüli ülést az Intézet elnöke a szükséghez képest maga is bármikor összehívhatja.

(2) Az igazgatósági ülésekről az igazgatóság tagjait – az ülés idejének, helyének és tárgysorozatának közlésével – írásban kell értesíteni. A meghívásokat az ülést megelőzőleg legalább öt nappal kell kézbesíteni. A rendkívüli ülésekre vonatkozólag a szükséghez képest rövidebb határidővel, esetleg távirati úton lehet intézkedni. Az igazgatóság újjáalakulása esetében az új igazgatóság tagjait első ülésre az Intézet elnöke a közgyűlésre kibocsátott meghívóban, a közgyűlés befejezését követő napra hívja össze.

(3) Az igazgatóság tagjai az üléseken pontosan megjelenni, vagy elmaradásukat kimenteni kötelesek.

(4) Ha az igazgatósági ülés tárgysorozatának letárgyalására egy nap nem elegendő, az ülést a következő napon is folytatni kell. Ezen a napon azonban a tárgysorozatba felvett, és még hátralevő összes ügyeket le kell tárgyalni.

(5) Az igazgatóság üléseit rendszerint délután 18 órától kezdve tartja.

200. § (1) A tárgysorozatot az Intézet elnöke az igazgatóval egyetértésben állapítja meg. A tárgysorozatba minden esetben fel kell venni az igazgatóság hatáskörébe tartozó azokat a tárgyakat, amelyeknek felvételét a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter elrendeli, vagy az Intézet elnöke kívánja, vagy az elnökség, vagy az igazgatóság valamely korábbi ülésében elhatározza, vagy az igazgatóság valamely tagja írásban indítványozza.

(2) Az igazgatóság nem vehet érdemi tárgyalás és határozat alá olyan tárgyat, amely a tárgysorozatba felvéve nem volt, kivéve, ha a tárgysorozatba fel nem vett ügy tárgyalásához az elnök hozzájárul, és a tárgyalás ellen az igazgatóság tagjai közül sem emel senki kifogást.

201. § (1) Az igazgatóság ülése nem nyilvános.

(2) A 170. és a 171. § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

202. § (1) A tárgysorozatba felvett tárgyakat az Intézet igazgatója (helyettese), vagy az általa kirendelt intézeti tisztviselő az elnökség javaslata értelmében adja elő. Az Intézet igazgatója (helyettese) felvilágosításul bármikor felszólalhat. Az igazgató (helyettese) által kirendelt tisztviselők csak az elnök engedélyével szólalhatnak fel.

(2) Az Intézet igazgatójának és egyéb tisztviselőinek szavazati joga nincs.

203. § (1) Minden ügytárgyalásánál a szólas joga először az előadót illeti meg.

(2) Minden igazgatósági tag mind az általános, mind a részletes vita során – az utóbbi esetben szakaszankint – egyszer szólhat a tárgyhoz. A felszólalókat az elnök a jelentkezés sorrendjében – felváltva az előterjesztés vagy az indítvány mellett, vagy ellen beszélők közül – hívja fel. Az igazgatóság egyes megokolt esetekben a másodszori felszólalást is meg-

engedheti. Ez a rendelkezés az (5) bekezdésnek a zárószóra vonatkozó rendelkezését nem érinti.

(3) A felszólalás ideje tíz perc, a felszólaló kérésére és az elnök indítványára azonban az igazgatóság további tíz perces meghosszabbítást engedélyezhet. Ha a felszólaló a megszabott időn belül beszédét nem fejezte be, és ezt vonakodik megtenni, az elnök tőle a szót megvonhatja. Az előadók a szükséghez képest kellő időig beszélhetnek.

(4) A felszólalónak a tárgytól eltérésére a 174. § (5) bekezdésének rendelkezését megfelelően alkalmazni kell.

(5) A tárgyalás alatt álló üggyhez tartozó indítványokat a vita során szóval is lehet tenni, és ezeket az alapul szolgáló üggyel kell eldönteni. Ha felszólaló már nincs, a vitát be kell zárni. A vita bezárása után felszólalni nem lehet, az indítványozót azonban – a vita bezárása után, és a kérdés feltevése előtt – zárószó illeti meg. Módosító javaslat benyújtója a zárószó jogán nem szólalhat fel.

204. § (1) Ha felszólaló már nincs, és a záróbeszédeket is elmondották, az elnök szavazásra teszi fel a kérdést olyan alakban, hogy arra igennel, vagy nemmel lehessen szavazni.

(2) Először a netáni halasztó indítványokat, azután az elnökség előterjesztését, végül a többi indítványokat kell szavazásra feltenni.

(3) A kérdés feltevéséhez, mint ügyrendi kérdéshez lehet felszólalni.

205. § (1) Az igazgatóság érvényes határozatot az elnöknek vagy helyettesének, és az igazgatósági rendes tagok legalább felének jelenlétében hozhat.

(2) A határozóképeség megállapítását bármelyik igazgatósági tag a szavazás megkezdése előtt kérheti. A határozóképeség megállapítása a jelenlevő igazgatósági tagok egyszerű megszámolásával, vagy névsorolvasással történhetik. A megállapítás módját az elnök rendeli el, és a kijelölt jegyző foganatosítja.

(3) Ha valamely szabályszerűen összehívott igazgatósági ülésen a tagok nem jelentek meg határozóképes számban, vagy a tárgysorozatnak valamely pontját az Igazgatóság határozóképtelensége miatt letárgyalni nem lehetett, változatlan, illetőleg a le nem tárgyalt ügyekre szorítkozó napirenddel nyolc napon belül rendkívüli igazgatósági ülést kell tartani, amely – a jelenlevők számára tekintet nélkül – érvényes határozatokat hozhat.

206. § (1) A 177. § (1) és (2) bekezdésének rendelkezéseit az igazgatóságra is megfelelően alkalmazni kell.

(2) A 177. § (1) bekezdésében megjelölt eset kivételével a szavazásnál egyszerű szótöbbség határoz. Szavazategyenlőség esetében az igazgatóság elnöke döntő szavazatot gyakorolhat. A döntő szavazat jogát érdemi határozat esetében csak az igazgatóság legközelebbi ülésén lehet gyakorolni. Ha az elnök a döntő szavazat jogát nem gyakorolja, a szavazás tárgyaül szolgáló előterjesztést vagy indítványt el nem fogadottnak kell tekinteni.

207. § (1) A szavazás – a 177. § (1) bekezdésében megjelölt esetet nem tekintve – rendszerint nyílt, és kézfeltartással történik. Ha a többség nem szembeötlő, valamint kívánatra is, az ellenpróbát el kell rendelni. A szavazatok összeolvasását az elnök, vagy rendelkezésére a jegyző végzi. Hat jelenlevő tagnak a kérdés feltevése után, de a szavazás megkezdése előtt bejelentett kívánságára név szerinti szavazást kell elrendelni. Nyolc jelenlevő tagnak a kérdés feltevése után, de a szavazás megkezdése előtt nyilvánított kívánságára titkos szava-

zást kell elrendelni. A 177. § (2) bekezdésének esetében mindig név szerinti, lehetőleg – ha titkos szavazást indítványoznak – titkos szavazással kell határozni.

(2) Név szerinti és titkos szavazás esetében a jegyző az igazgatósági tagok névsorát be-tűrendes sorrendben olvassa, és a felhívott nevének említésekor adja le szavazatát, mégpe-dig név szerinti szavazáskor előszóval, titkos szavazáskor pedig összehajtott szavazólapnak az elnöknek való átnyújtásával; aki nevének felolvasásakor nem szavazott, az elmaradtak névsorának olvasásakor még szavazhat. A 177. § (1) bekezdésében említett esetben a titkos szavazás a munkaadók és a biztosításra kötelezettek érdekeltsége szerint elkülönítve tör-ténik.

208. § Az igazgatóság tagjai által előterjesztett olyan indítványokat, amelyeket az igazga-tóság nem fogadott el, újabb indítványozás esetében sem lehet három hónap eltelte előtt szavazásra bocsátani.

209. § (1) Az igazgatóság elnöke – az őt érdemi határozat hozatalánál netán megillető döntő szavazatnak (206. § (2) bekezdése) esetén kívül – a szavazás eredményét, valamint a vita nélkül elfogadott javaslatot, mint határozatot, nyomban kihirdeti.

(2) Ha az elnök érdemi határozat hozatala esetében a döntő szavazat jogát gyakorolja, vagy ha e jogot gyakorolni nem kívánja, a vonatkozó határozatot az igazgatóságnak a 206. § (2) bekezdésében megjelölt ülésén kell kihirdetni.

210. § Senki sem vehet részt olyan tárgyról való tanácskozásban, és annak szavazással való eldöntésében, aki ebben a tárgyban saját személyében, vagy hozzátartozói révén érde-kelt. Az illető ennek a tárgynak tárgyalása és a vonatkozó szavazás idejére az üléstermet el-hagyni köteles.

211. § Az igazgatóság határozatát mindazoknak, akiknek előterjesztését, vagy felszólam-lását az elintézi, valamint (azoknak is, akikre nézve a határozat közvetlenül jogokat, vagy kötelezettségeket állapít meg, tizenöt nap alatt írásban kézbesíteni kell.

212. § Egyebekben az igazgatóság saját eljárási szabályait az alapszabály keretén belül saját maga állapítja meg.

213. § (1) Az igazgatósági ülésről jegyzőkönyvet kell felvenni. A jegyzőkönyv vezetésére és egyéb segédkezésre az Intézet igazgatója (helyettese), az Intézet elnökével egyetértőleg, az Intézet tisztviselői közül kellő számú jegyzőt rendel ki. A jegyzőkönyvet az elnök és a jegyző, valamint, az ülés elején – az elnök javaslatára, a jelenlevő és Budapesten lakó igaz-gatósági tagok közül – kijelölt egy munkaadó, és egy biztosításra kötelezett tag hitelesíti.

(2) A jegyzőkönyv tartalmára a 186. § rendelkezései irányadók.

214. § A 187. § rendelkezései az igazgatóságra is megfelelő alkalmazást nyernek.

215. § (1) Az igazgatósági tagok állása tiszteletbeli, és mint ilyen, külön díjazással nem jár.

(2) Készkiadásaiak megtérítésére a 188. § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

(3) A 189. § rendelkezéseit az igazgatóságra is alkalmazni kell.

3. AZ ELNÖKSÉG

216. § (1) Az elnökség 8 tagból és ugyanennyi póttagból áll. Az elnökség tagjait és póttagjait felerészben az igazgatóságnak munkaadó tagjai, felerészben pedig az igazgatóságnak biztosításra kötelezett tagjai saját kebelükből választják.

(2) Az elnökség tagjait lehetőleg a Budapesten és környékén lakó igazgatósági tagok közül kell választani.

(3) Az elnökség tagjainak (póttagjainak) megbízása, az igazgatóság tagjainak megbízásával összhangban, öt évre szól, és az igazgatóság megbízásának lejártáig, illetőleg az új igazgatóság által teljesített választás nyomán létesülő elnökség megalakulásáig tart.

217. § (1) Az elnökség tagjainak és póttagjainak választására a 192. és 194. §-ban foglalt rendelkezéseket kell értelemszerűen alkalmazni, mégis a következő eltérésekkel:

1. a szavazatszedő küldöttség az elnökön felül egy munkaadó, és egy biztosításra kötelezett tagból áll;

2. a választás szempontjából az igazgatóság tagjai két választócsoporthoz tartoznak; az egyik választócsoporthoz tartoznak az igazgatóságnak összes munkaadó tagjai, a másikba pedig az igazgatóságnak összes biztosításra kötelezett tagjai;

3. jelöltek egy-egy választócsoporthoz belül az abba tartozó igazgatósági tagok közül legalább három ajánlhat.

(2) A választás eredményét az igazgatóság elnöke az igazgatóság ülésén kihirdeti. Ha hibák találtak, ezt az eredmény kihirdetése előtt jelenti be; a szavazás érvényességéről e jelentés alapján az igazgatóság határoz. Ha több, vagy kevesebb szavazólapot adtak be, mint ahány szavazó volt, az eredményt csak akkor kell megsemmisíteni, és csak akkor kell elrendelni az új választást, ha ennek a körülménynek a szavazás eredményére döntő befolyása volt. Ezekben az esetekben a szavazás eredményét az elnök az igazgatóság határozatához képest állapítja meg és hirdeti ki.

218. § A 161. és 164. § rendelkezéseit az elnökségre is megfelelően alkalmazni kell.

219. § (1) Az elnökség hatáskörébe tartozik:

1. az Intézet ügyvitelének ellenőrzése;

2. az igazgatóság hatáskörébe tartozó ügyek elintézésének előkészítése;

3. halaszthatatlan sürgősség esetében az igazgatóság utólagos jóváhagyásának fenntartásával azoknak az ügyeknek elintézése, amelyek egyébként az igazgatóság hatáskörébe tartoznak;

4. az intézet kinevezett alkalmazottainak fegyelmi ügyeiben való elsőfokú bíraskodás;

5. az Intézetnek mindazokról a dologi szükségleteiről való gondoskodás, amelyekre vonatkozó intézkedés jogát az igazgatóság az elnökség hatáskörébe utalja; az igazgatóság nem utalhat az elnökség hatáskörébe olyan dologi szükséglet kielégítéséről gondoskodást, amelynél a szállítási, szolgáltatási, vagy üzleti összérték az ezer pengőt, illetőleg visszatérő szolgáltatásnál az évi ezer pengőt meghaladja;

6. az orvosokkal kötendő egyéni szerződés feltételeinek, mégpedig kollektív szerződés (198. § (2) bekezdésének 8. pontja) esetében ennek keretén belül való megállapítása, és a megfelelő pályázat kiírása; a kollektív szerződés keretén kívül kötendő szerződés feltételeinek megállapításához és a megfelelő pályázat kiírásához az igazgatóság hozzájárulása szükséges;

7. a gyógyszerárakkal és a szülésznőkkel egyénenkénti szerződések megkötése; a kollektív szerződés (198. § (2) bekezdésének 8. pontja) keretén kívül kötött egyénenkénti szerződések minden esetben az igazgatóság hozzájárulását igénylik;

8. a T. 16. §-ának hatodik bekezdésében említett átlagösszeg ügyében tett ügyviteli intézkedés ellen irányuló felszólamlás felett határozat hozatala (10. §);

9. a betegségi biztosítási, és az öregségi, rokkantsági, özvegyégi és árvasági biztosítási járulékoknak (társadalombiztosítási járulékoknak), a biztosítottakat terhelő betegségi biztosítási póttjárulékoknak (T. 24. §-a), és a baleseti biztosítási díjnak kirovása és visszatérítése tárgyában tett intézkedések ellen irányuló felszólamlások felett határozat hozatala;

10. a munkaadónak, vagy megbízottjának az 1927: XXI. törvénycikken és az 1928: XL. törvénycikken alapuló és a betegségi biztosítással, illetőleg az öregségi, rokkantsági, özvegyégi és árvasági biztosítással kapcsolatos megtérítési kötelezettsége, illetőleg igénye tárgyában tett intézkedések ellen irányuló felszólamlások felett határozat hozatala;

11. a betegségi biztosítási segélyek, és az Országos Társadalombiztosító Intézet kártalanító bizottságának hatáskörébe nem tartozó baleseti kártalanítás tárgyában tett intézkedések ellen irányuló felszólamlások felett határozat hozatala;

12. az összesített utólagos bejelentési jegyzékkel bejelentés jogának megvonása tárgyában tett ügyviteli intézkedés (T. 131. §-ának utolsó bekezdése) ellen irányuló felszólamlás felett határozat hozatala;

13. a T. 205. §-a³⁵ és a Tö. 182. §-a³⁶ alapján kiszabható pénzbírságok tárgyában határozat hozatala, ha azok alkalmazása a közvetlenül az Intézettel szemben teljesítendő kötelezettségek elmulasztásán, vagy késedelmes teljesítésén alapul;

14. az Intézet nevében perindítás, perbeocsátkozás, nagy bírói határozat ellen irányuló jogorvoslat;

15. az Intézet által fenntartott Ferenc József Kereskedelmi Kórházban való ápolás önköltségének, és a műtőhasználat díjának megállapítása.

(2) Az (1) bekezdés 15. pontjában említett határozat érvényességéhez a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter jóváhagyása szükséges.

(3) Az (1) bekezdés 9–11. pontjában felsorolt esetekben az elnökség az Intézet nevében – a bírói jogorvoslati út fenntartásával – végérvényesen határoz. Az (1) bekezdés 12. pontjában megjelölt ügyben az elnökség a bírói jogorvoslati út kizárásával határoz.

(4) Az (1) bekezdés 13. pontjában említett határozat ellen, az annak kézbesítésétől számított tizenöt nap alatt, panaszt lehet tenni az Intézet igazgatóságához. Az igazgatóságnak pénzbírságot kiszabó határozata ellen, az annak kézbesítésétől számított tizenöt nap alatt, a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszterhez lehet panaszt tenni. A panaszt minden esetben az Intézetnél kell előterjeszteni. Ha a panasz alapos, a pénzbírság – az igazgatósághoz, illetőleg a miniszterhez való felterjesztés mellőzésével – elengedhető.

(5) Az (1) bekezdés 14. pontjának rendelkezése nem vonatkozik azokra a perekre, amelyek a törvény, illetőleg alapszabály szerint valamely más önkormányzati szerv határozata ellen irányuló fellebbezéssel, vagy határozat hiányában közvetlenkeresettel indulnak meg.

³⁵ Lásd a 82-es számú dokumentum 19. számú jegyzetét.

³⁶ Lásd a 82-es számú dokumentum 20. számú jegyzetét.

Ezekben a perekben a bírói határozat ellen irányuló jogorvoslat tárgyában a határozat meghozatalára illetékes önkormányzati szerv (igazgatóság, járadékmegállapító bizottság stb.) határoz.

(6) az (1) bekezdés 9., 10., és 12. pontjában megjelölt ügyekben azokkal az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosításra kötelezettekkel vonatkozásban, akiknek betegségi biztosítását az Országos Társadalombiztosító Intézetnek valamely kerületi pénztára, vagy vállalati pénztára, vagy valamely bányatárspénztár látja el, vagy látná el, ha betegségi biztosításra kötelezettek lennének, az illető intézet illetékes önkormányzati szerve határoz.

220. § (1) A 219. § (1) bekezdésének 1. pontja alapján az elnökség hatáskörébe tartozó ügyviteli ellenőrzés különösen kiterjed:

1. az ügyvitel általános, és egyes ügyekkel kapcsolatos ellenőrzésére;
2. a pénzkezelés ellenőrzésére;
3. az évi és egyéb számadások és a mérlegek megvizsgálására.

(2) E végből az elnökség kimutatásokat követelhet, az Intézet könyveit, iratait és pénztárait bármikor, azonban negyedévenként legalább egyszer, – a pénzkezelést mindig váratlanul – megvizsgálja. A vizsgálatokat az elnökség kiküldöttje vagy kiküldöttjei foganatosítják, akik eljárásuk eredményéről az elnökségnek jelentést tesznek.

221. § (1) Az elnökség üléseit a szükséghez képest, de legalább hetenként egyszer Budapesten tartja. Az elnökséget az igazgató meghallgatása után kitűzendő napra és órára az Intézet elnöke hívja össze. Az elnökség két tagjának írásban előterjesztett kívánságára az elnökséget az elnök három nap alatt rendkívüli ülésre köteles összehívni. A rendkívüli ülést az Intézet elnöke maga is bármikor összehívhatja.

(2) Az elnökségi ülésekről az elnökség tagjait – az ülés idejének, helyének és tárgysorozatának közlésével – írásban kell értesíteni. A meghívásokat az ülést megelőzőleg legalább negyvennyolc órával kell kézbesíteni. A rendkívüli ülésekre vonatkozólag a szükséghez képest rövidebb határidővel, esetleg távirati úton lehet intézkedni. Az elnökség újalakulása esetében az új elnökség tagjait az első ülésre az Intézet elnöke a közgyűlésre kibocsátott meghívóban az új igazgatóság első ülését követő napra hívja össze.

(3) Az elnökség tagjai az üléseken pontosan megjelenni, vagy elmaradásukat kimenteni kötelesek.

222. § (1) A tárgysorozatot az Intézet elnöke az igazgatóval egyetértésben állapítja meg. A tárgysorozatba minden esetben fel kell venni az elnökség hatáskörébe tartozó azokat a tárgyakat, amelyeknek felvételét a m. k.-in népjóléti és munkaügyi miniszter elrendeli, vagy az Intézet elnöke kívánja, vagy az elnökség valamely korábbi ülésében elhatározza, vagy az elnökség valamely tagja írásban indítványozza.

(2) Az elnökség az elnök hozzájárulásával szótöbbséggel elhatározhatja olyan tárgynak érdemi tárgyalását és határozat alá vonását is, amely a tárgysorozatba nem volt felvéve.

223. § (1) Az elnökség ülése nem nyilvános.

(2) A 170. § (1) és (3), bekezdését és a 171. §-t megfelelően alkalmazni kell.

224. § (1) A tárgysorozatba felvett tárgyakat az Intézet igazgatója (helyettese), vagy az általa kirendelt intézeti tisztviselő adja elő. Az Intézet igazgatója (helyettese) felvilágosításul bármikor felszólalhat. Az igazgató (helyettese) által kirendelt tisztviselők csak az elnök engedélyével szólalhatnak fel.

(2) Az Intézet igazgatójának és egyéb tisztviselőinek szavazati joguk nincs.

225. § (1) A 203. § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(2) Ha felszólaló már nincs, és a záróbeszédeket is elmondották, az elnök szavazásra teszi fel a kérdést olyan alakban, hogy arra igennel, vagy nemmel lehessen szavazni. Először a netáni halasztó indítványokat, azután az előadó előterjesztését, végül a többi indítványokat kell szavazásra feltenni. A kérdés feltevéséhez, mint ügyrendi kérdéshez lehet felszólalnia (171. § (6) bekezdése).

(3) A 205. § (1) és (2) bekezdése és a 206. §, megfelelő alkalmazást nyer.

(4) A 207. §-t azzal a módosítással kell alkalmazni, hogy a név szerinti szavazást két jelenlevő elnökségi tagnak, a titkos szavazást pedig három jelenlevő elnökségi tagnak kérelmére kell elrendelni.

(5) A 209-215. §-ban foglalt rendelkezéseket értelemszerűen az elnökségre is alkalmazni kell.

4. A JÁRADÉK-MEGÁLLAPÍTÓ BIZOTTSÁG

226. § (1) A járadék-megállapító bizottságnak (Tö. 106. §-a) tizenkét tagja és ugyanennyi póttagja van, akiket felerészben a közgyűlésnek munkaadó tagjai, felerészben pedig a közgyűlésnek biztosításra kötelezett tagjai saját kebeliekből választanak.

(2) A bizottság tagjait és póttagjait lehetőleg a Budapesten és környéken lakó közgyűlési tagok közül kell választani.

(3) A bizottság tagjainak (póttagjainak) megbízása – a közgyűlés tagjainak megbízásával összhangban – öt évre szól, és a közgyűlés megbízásának lejártáig, illetőleg az új közgyűlés által teljesített választás nyomán létesülő bizottság megalakulásáig tart.

227. § A járadék-megállapító bizottság tagjainak és póttagjainak választására a 192., 194. és 195. §-ban foglalt rendelkezéseket kell értelemszerűen alkalmazni, mégis a következő eltérésekkel:

1. e választás szempontjából a közgyűlés tagjai két választócsoporthoz tartoznak; az egyik választócsoporthoz tartoznak a közgyűlésnek az Intézetnél öregségi, rokkantsági, özvegyességi és árvasági biztosításra kötelezett tagjai, a másikba pedig a közgyűlésnek azok a munkaadó tagjai, akik öregségi, rokkantsági, özvegyességi és árvasági biztosításra az Intézetnél kötelezetteket foglalkoztatnak;

2. az igazgatóság tagjait és póttagjait érvényesen nem lehet jelölni (Tö. 106. §-ának (3) bekezdése).

228. § A 161. és 164. § rendelkezéseit a járadék-megállapító bizottságra is megfelelően alkalmazni kell. A bizottsági tag (póttag) tisztsége akkor is megszűnik, ha az igazgatóság tagjává (póttagjává) megválasztják, és ez utóbbi tisztsége alól kérése alapján az Intézet elnöke fel nem menti.

229. § A járadék-megállapító bizottság kizárólag az öregségi, rokkantsági, özvegyességi és árvasági biztosítás keretébe tartozó járadékokról és végkielégítésekről határoz. Ez a rendelkezés a 198. § (2) bekezdésének 14. pontjában foglalt rendelkezést nem érinti.

230. § (1) A járadék-megállapító bizottság üléseit rendszerint havonként egyszer Buda-

pesten tartja. Az ügyszorgalomhoz képest azonban havonként egynél több ülést is lehet tartani. A bizottság ülést – az igazgató meghallgatása után kítűzendő napra és órára – az Intézet elnöke hívja össze. A meghívásokat az ülést megelőzőleg legalább öt nappal kell kézbesíteni. Az 1933. évi január hó 1-ig e bizottság csak kivételesen, a felmerülő szükséghez képest ülésezik.

(2) A bizottság tagjai az üléseken pontosan megjelenni, vagy elmaradásukat kimenteni kötelesek.

(3) Az ülést tárgyszorozatot az Intézet elnöke az igazgatóval egyetértésben állapítja meg.

(4) A bizottság ülése nem nyilvános. A bizottság által berendelt biztosítottak megvizsgálás céljából a bizottság elé bocsáthatók, azonban sem az ügyekre vonatkozó tanácskozás, sem a határozathozatal ideje alatt jelen nem lehetnek, és a hozott határozat előttük nem hirdethető ki.

(2) A 170. § (1) és (3) bekezdése, a 171. § és 224. § megfelelő alkalmazást nyer.

231. § (1) A 203. § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(2) Ha felszólaló már nincs, és a záróbeszédet is elmondották, az elnök szavazásra teszi fel a kérdést olyan alakban, hogy arra igennel vagy nemmel lehessen szavazni. Először az előadó előterjesztését, azután a többi indítványokat kell szavazásra feltenni. A kérdés feltevéséhez, mint ügyrendi kérdéshez lehet felszólalni (171. § (6) bekezdése).

(3) A 205. § (1) és (2) bekezdése megfelelő alkalmazást nyer. Ugyancsak megfelelően alkalmazni kell a 177. § (2) bekezdésének, és a 206. § (2) bekezdésének rendelkezéseit is. A szavazás minden esetben név szerint, nyíltan történik. A 209–211. és 213–215. §-ok rendelkezéseit értelemszerűen a járadékmegállapító bizottságra is alkalmazni kell.

5. AZ ALAPOKAT ELLENŐRZŐ BIZOTTSÁG

232. § (1) Az alapokat ellenőrző bizottság (Tö. 107. §-a) nyolc tagból, és ugyanennyi póttagból áll. A bizottság tagjait és póttagjait felerészben a közgyűlésnek munkaadó tagjai, felerészben pedig a közgyűlésnek biztosításra kötelezett tagjai saját kebelükből választják.

(2) Az alapokat ellenőrző bizottság tagjait lehetőleg a Budapesten és környékén lakó közgyűlési tagok közül kell választani.

(3) A bizottság tagjainak (póttagjainak) megbízása – a közgyűlés tagjainak megbízásával összhangban – öt évre szól, és a közgyűlés megbízásának lejártáig, illetőleg az új közgyűlés által teljesített választás nyomán létesülő bizottság megalakulásáig tart.

233. § Az alapokat ellenőrző bizottság tagjainak és póttagjainak választására a 227. §-ban foglalt rendelkezéseket kell értelemszerűen alkalmazni.

234. § A 161. és a 164. § rendelkezéseit az alapokat ellenőrző bizottságra is megfelelően alkalmazni kell. A bizottsági tag (póttag) tisztsége akkor is megszűnik, ha az igazgatóság tagjává (póttagjává) megválasztják, és ez utóbbi tisztsége alól kérése alapján az Intézet elnöke fel nem menti.

235. § (1) Az alapokat ellenőrző bizottság feladata az öregségi, rokkantsági, özvegyégi és árvasági biztosítás keretébe tartozó intézeti alapok felhasználásának, és gyümölcsöző elhelyezésének ellenőrzése. E feladatkörén belül a bizottság kimutatásokat követelhet, az In-

tézet könyveit, iratait és pénztárait bármikor megvizsgálhatja. A vizsgálatokat a bizottság kiküldöttje, vagy kiküldöttjei foganatosítják, aki eljárásuk eredményéről a bizottságnak jelentést tesznek.

(2) A bizottság működéséről és tapasztalatairól az évi rendes közgyűlésnek jelentést tenni köteles.

236. § (1) Az alapokat ellenőrző bizottság üléseit rendszerint havonként egyszer Budapesten tartja. A bizottság ülését, az igazgató meghallgatásával kitűzendő napra és órára, az Intézet elnöke hívja össze. Három bizottsági tag írásbeli kívánságára a bizottságot nyolc nap alatt rendkívüli ülésre kell összehívni. A rendkívüli ülést az Intézet elnöke a szükséghez képest maga is bármikor összehívhatja.

(2) A 199. § (2) és (3) bekezdése a bizottságra is megfelelő alkalmazást nyer.

A tárgysorozatot az Intézet elnöke az igazgatóval egyetértésben állapítja meg. A tárgysorozatba minden esetben fel kell venni a bizottság hatáskörébe tartozó azokat a tárgyakat, amelyeknek felvételét a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter elrendeli, vagy az intézet elnöke kívánja, vagy az Intézet igazgatósága, illetőleg a bizottság valamely korábbi ülésében elhatározza, vagy a bizottság valamely tagja írásban indítványozza. A 200. § (2) bekezdése megfelelő alkalmazást nyer.

237. § (1) A bizottság ülése nem nyilvános.

(2) A 170. § (1) és (2) bekezdését, a 171. §-t és a 224. §-t megfelelően alkalmazni kell.

238. § (1) A 203. § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

(2) Ha felszólaló már nincs, és a záróbeszédek is elmondották, az elnök szavazásra teszi fel a kérdést olyan alakban, hogy arra igennel vagy nemmel lehessen felelni. Először a netáni halasztó indítványokat, azután az előadó előterjesztését, végül a többi indítványokat kell szavazásra feltenni. A kérdés feltevéséhez, mint ügyrendi kérdéshez lehet felszólalni (171. § (6) bekezdése).

(3) A 205. §(1) és (2) bekezdése megfelelő alkalmazást nyer. Ugyancsak megfelelően alkalmazni kell a 177. § (2) bekezdésének és a 206. § (2) bekezdésének rendelkezéseit is.

(4) A 207. §-t azzal a módosítással kell megfelelően alkalmazni, hogy mind a név szerinti szavazást, mind a titkos szavazást két jelenlevő tagnak kérelmére kell elrendelni.

A 208–215. §-ok rendelkezéseit értelemszerűen az alapokat ellenőrző bizottságra is alkalmazni kell.

6. A KÜLTAGOK VÁLASZTMÁNYA, ENNEK JÁRULÉK-TARTALÉKALAP ELLENŐRZŐ BIZOTTSÁGA, ÉS JÁRADÉK-MEGÁLLAPÍTÓ BIZOTTSÁGA

239. § A kültagok választmányára, valamint az általa választandó járulék-tartalékalap ellenőrző bizottságra, és járadék-megállapító bizottságra vonatkozó szabályokat (Tö. 111. §-ának (3) bekezdése), a felmerülő szükséghez képest (Tö. 111. §-ának (3) bekezdése) az alapszabálynak később alkotandó része fogja megállapítani.

7. KÜLÖN BIZOTTSÁGOK

240. § (1) Mind a közgyűlés, mind az igazgatóság saját kebeléből bizottságokat küldhet ki, és azoknak feladatkörét az alapszabállyal létesített önkormányzati szervek hatáskörének sérelme nélkül megállapíthatja.

(2) A külön bizottságok választásának módjára, és működésének rendjére vonatkozó szabályokat – az alapszabály rendelkezéseinek szem előtt tartásával – a bizottságot megalakító határozatnak kell tartalmaznia.

X. FEJEZET

AZ ORSZÁGOS TÁRSADALOMBIZTOSÍTÓ INTÉZET
KÖZGYŰLÉSÉBE KIKÜLDENDŐ MUNKAADÓ TAGOK ÉS PÓTTAGOK
VÁLASZTÓCSOPORTONKINTI ARÁNYSZÁMA

241. § (1) Azt, hogy a Magánalkalmazottak Biztosító Intézete közgyűlésének munkaadó tagjai az Országos Társadalombiztosító Intézet közgyűlésébe a 200/1929. N. M. M. eln. számú rendelete 19. §-ának (2) bekezdésében említett választócsoporthoz szerint hány tagot, és hány póttagot választanak, a Magánalkalmazottak Biztosító Intézete igazgatóságának a választást teljesítő közgyűlés összeülése előtt tartott ülésében a következőképpen kell megállapítani.

(2) A Magánalkalmazottak Biztosító Intézete közgyűlése munkaadó rendes tagjainak számát – ide nem értve a vidéki választókerülethez tartozó munkaadók által választott közgyűlési tagokat, – tehát 45-öt kell osztani a Magánalkalmazottak Biztosító Intézete közgyűlésének munkaadó tagjai által a 200/1929. N. M. M. eln. számú rendelet 17. §-ának (1) bekezdése szerint az Országos Társadalombiztosító Intézet közgyűlésébe kiküldendő rendes tagok számával.³⁷ A hányadosban (arányossági szám) szereplő törtetket, ha azok $\frac{1}{2}$ -nél kisebbek, el kell hanyagolni, ellenkező esetben egész számra kell kiegészíteni. Az Országos Társadalombiztosító Intézet közgyűlésébe minden választócsoporthoz annyi rendes tagot választ, ahány egésszer foglaltatik az arányossági száma a Magánalkalmazottak Biztosító Intézete közgyűlésének az illető választócsoporthoz tartozó, és választói jogosultsággal rendelkező rendes tagjai számában. Ha az így nyert tagsági megbízások összege kisebb a Magánalkalmazottak Biztosító Intézete közgyűlésének munkaadó tagjai által az Országos Társadalombiztosító Intézet közgyűlésébe kiküldendő rendes tagok számánál, másodszorban a még kiosztásra kerülő rendes kiküldötti megbízások közül az elsőt az a választócsoporthoz kapja, amelynek osztási maradéka a legnagyobb; a másodikat a következő legnagyobb maradékkal rendelkező választócsoporthoz, és így tovább, amíg az összes rendelkezésre álló rendes kiküldötti megbízások kiosztottak. Amennyiben valamely rendes kiküldötti megbízás egyenlő jogon több választócsoporthoz jutna, azt ezek közül első sorban az a lajt-

³⁷ A hivatkozott rendelet 17. §-ának (1) bekezdése szerint az OTI közgyűlésébe annyi rendes tag delegál-
tatik, ahányszor 5000 bányanyugbér-biztosításra vagy az OTI által szolgáltatott balesetbiztosításra kö-
telezett személy van. (A töredékszámot is teljes 5000-nek véve.) 200/1929. N. M. M. eln. sz. rendelet.
Magyarországi Rendeletek Tára 1929. Budapest, 1930. 608.

rom kapja, amelyre még nem esett kiküldötti megbízás. Ha több ilyen lajstrom volna, közöttük az igazgatóság elnöke által teljesített sorshúzás dönt.

Minden választócsoporthoz ugyanannyi póttagot választ, ahány rendes kiküldöttet a (2) bekezdés értelmében választania kell.

XI. FEJEZET

AZ INTÉZET ORVOSAI, ÉS AZ INTÉZET ORVOSI TANÁCSA

242. § (1) A Magánalkalmazottak Biztosító Intézete a biztosítottak orvosi ellátását az erre szerződéssel vállalkozó orvosok útján teljesíti.

(2) Ha az orvosi ellátást a szerződés értelmében egyénileg megjelölt orvosok teljesítik, a szerződötetés pályázat útján történik. A szerződést – az orvosi tanács és a főorvos meghallgatása után – a pályázat feltételeinek megfelelő pályázók egyikével, az Intézet nevében, az Intézet elnöke köti meg.

(3) Ha a pályázók száma háromnál kevesebb, rendszerint új pályázatot kell hirdetni.

(4) Az Intézet szerződött orvosainak jogaira és kötelességeire, különösen javadalmazásukra, felelősségükre, és az esetleges kötelességszegés jogkövetkezményeire a szerződés rendelkezései irányadók.

(5) E § rendelkezései a tisztviselő-orvosokra (T. 119. §-a, és 181. §-ának harmadik bekezdése) nem vonatkoznak.

243. § (1) A biztosítottak egészségügyi ellátására vonatkozó kérdésekben, és az intézeti orvosi szolgálat tárgyában az Intézet véleményező szerve az orvosi tanács.

(2) Az orvosi tanács saját kebeléből egy tagot választ, aki a biztosítottak egészségügyi ellátására vonatkozó kérdésekben az Intézet elnökségének ülésein tanácskozó joggal részt vesz, szavazati jogot azonban nem gyakorol.

244. § (1) A Magánalkalmazottak Biztosító Intézete orvosi tanácsának tagjait az Intézetnek szerződéses orvosai saját kebelükből az Intézettel kötött szerződés érvényességének tartamára, de legfeljebb öt évre választják. Az öt évi időtartam elteltével új választásnak van helye.

(2) Az orvosi tanács tizenkét rendes tagból, és tizenkét póttagból áll.

245. § (1) Az orvosi tanács választásának napját az Intézet elnöke, az igazgató meghallgatása után, legalább harminc nappal megelőzően írja ki.

(2) A választást az Intézet főorvosa vezeti.

(3) A választás vezetője, a választás napját megelőzően legalább huszonöt nappal, hirdetményileg közhírré köteles tenni:

1. a választás napját, megkezdésének időpontját és időtartamát;

2. a szavazatszedő küldöttség elnökök és jegyzők nevét, és a szavazatszedő küldöttségek működési helyét;

3. a választandó orvosi tanácsi tagok és póttagok számát;

4. az ajánlás átnyújtásának helyét és időpontját;

5. a jelölési és a szavazási eljárásnál szem előtt tartandó egyéb szabályokat.

(4) A közhírré tétel módja: az intézet hirdetményi tábláin hirdetmény kifüggesztése, va-

lamint a Társadalombiztosítási Közlönyben, és az Országos Orvosszövetség hivatalos lapjában közzététel.

246. § (1) A választást jelölés előzi meg.

(2) A jelöltekre vonatkozó ajánlást a választás napját megelőző tizennegyedik napon kell a választás vezetőjének átnyújtani. Ezen a napon köteles a választás vezetője a hirdetményben megjelölt helyiségben délelőtt 9 órától délután 13 óráig az ajánlások átvétele végett a választó orvosok rendelkezésére állani.

(3) Jelölni csak intézeti szerződéses orvost lehet. Tisztviselő-orvost nem lehet jelölni. Jelölteket az intézeti szerződéses orvosoknak legalább egytizede írásban ajánlhat.

(4) Az ajánlásnak legalább annyi jelölt nevét kell tartalmaznia, mint ahány rendes tagot és póttagot az orvosi tanácsba választani kell. Ha az ajánlás kevesebb jelölt nevét tartalmazza, az ajánlás érvénytelen; ha az ajánlás a szükségesnél nagyobb számú jelölti nevét foglalja magában, a fölösszámú utolsó neveket figyelmen kívül kell hagyni.

(5) Csak olyan jelölt ajánlható, aki két más intézeti orvos által hitelesített nyilatkozatában kijelenti, hogy az ajánlást elfogadja. E nyilatkozatot az ajánláshoz kell csatolni.

(6) Ha valaki több ajánlócsoporthoz ajánlását fogadta el, az őt ajánló mindegyik csoport ajánlásának reá vonatkozó része érvénytelen, és nevét e csoportok ajánlásából a választás vezetője hivatalból törli, és erről az ajánlások átnyújtóit huszonnégy órán belül írásban értesíti. Maga az ajánlás azonban – habár ebben az esetben a törlés folytán a megszabottnál kevesebb jelölt nevét fogja tartalmazni – nem válik érvénytelenné.

(7) Az az orvos, aki valamely csoport ajánlásában részt vett, más csoportnak ajánlásában nem vehet részt, kivéve, ha az előző ajánlás elfogadását a választás vezetője megtagadta.

(8) Az ajánlásnak tartalmaznia kell a jelöltek családi és utónevét, és pontos lakáscímét.

(9) Az ajánlásnak el kell látva lennie valamennyi ajánló aláírásával. Minden ajánló köteles névaláírása mellett megjelölni pontos lakáscímét.

(10) Az ajánlók a választás vezetőjével való hivatalos érintkezésre maguk közül két vagy három egyént kijelölni és ezt az ajánlásban feltüntetni kötelesek.

(11) Az ajánlást legalább két olyan ajánlónak kell személyesen átnyújtani, akiket a választás vezetője ismer, vagy akik személyazonosságukat előtte igazolják.

247. § (1) A választás vezetője olyan ajánlást, amely a 246. §-ban megszabott rendelkezéseknek nem felel meg, el nem fogadhat, egyébként azonban az ajánlás elfogadását meg nem tagadhatja.

(2) A választás vezetője az ajánlás elfogadásáról az átnyújtóknak huszonnégy órán belül elismervényt ad, ha pedig az elfogadást megtagadja, ennek okát velük egyidejűleg írásban közli. Utóbbi esetben az ajánlás átnyújtóinak joga van az elfogadás megtagadására okul szolgáló hiányt huszonnégy óra alatt egy ízben pótolni.

(3) Az elfogadott ajánlást sem az ajánlók vissza nem vonhatják, sem a választás vezetője vissza nem adhatja. Az ajánlott jelöltek a jelöltségtől vissza nem léphetnek.

248. § Ha csak egy csoport ajánlott érvényesen jelölteket, a szavazás elmarad, és a választás vezetője az ajánlott jelölteket az orvosi tanács megválasztott tagjaiul jelenti ki. Ebben az esetben az ajánlásban sorrendben előbb következők – megfelelő számban – lesznek a rendes tagok, az utóbb következők pedig a póttagok.

249. § Ha szabályszerű jelölés nem történt, a választás elmarad. Ha a jelöltek közül valaki meghalt, emiatt a választás nem marad el.

250. § Ha több csoport ajánlott jelölteket, a választás vezetője az egyes ajánlócsoportok által ajánlott jelöltek neveit a szavazatszedő küldöttségi elnökökkel azonnal tudatni, és egyben szavazólapok előállításáról gondoskodni köteles.

251. § (1) A szavazás lebonyolítására a választás vezetője a szükségnek megfelelő számban szavazatszedő küldöttségeket alakít.

(2) A szavazatszedő küldöttség elnökből, jegyzőből és két tagból áll, akiket a választás vezetője az intézeti szerződéses orvosok közül jelöl ki. Szavazatszedő küldöttségbe tisztviselő-orvost nem lehet kijelölni.

(3) Azok, akik az ajánlást átnyújtották, az ajánlás átnyújtása után minden szavazatszedő küldöttségnél egy vagy két bizalmi egyént alkalmazhatnak. A bizalmi egyének a választás szabályszerűségét ellenőrzik, és e feladatuk keretében az elnök engedelmével felszólalhatnak, a szavazás befejezésével pedig észrevételeiknek a jegyzőkönyvhöz csatolását kívánhatják.

(4) A szavazás megejtésére tizenkét egymást követő nappali órát kell kijelölni.

252. § (1) A szavazás hivatalosan előállított zárt borítékokkal, és ugyancsak hivatalosan előállított szavazólapokkal történik.

(2) A szavazólapokon az ajánlócsoportok által ajánlott jelöltek neveit külön-külön lajstromban, mégpedig abban a sorrendben kell feltüntetni, amint azt az illető ajánlócsoportok megállapították. Azt, hogy a szavazólapon az egyes ajánlócsoportok által ajánlott jelöltek neveit tartalmazó lajstromok milyen sorrendben következzenek egymás után, a választás vezetője sorshúzás útján állapítja meg. A sorshúzás útján megállapított rendben a lajstromok az 1., 2. stb. sorszámokat nyerik. A szavazólapokat a 3. számú melléklet figyelembe vételével kell előállítani.

(3) A szavazólapokat egyenlő nagyságú, vastagságú, minőségű és színű papírosból kell készíteni. A borítékokat ugyanígy át nem látszó papírosból kell készíteni.

(4) A választás vezetője a szavazatszedő küldöttségeket idejében megfelelő számú, lepecsételt csomagokba csomagolt borítékokkal és szavazólapokkal látja el, a borítékoknak és szavazólapoknak egy részét pedig a postán szavazni kívánók szükségletére visszatartja.

253. § (1) A szavazatszedő küldöttség a szavazásról rovatos íveket vezet, ezekben fel kell jegyezni a szavazó családi és utónevét, és azt, hogy szavazott.

(2) A szavazatszedő küldöttség elnöke azokat a jelentkezőket, akik szavazásra nem bocsáthatók, vagy akiknek szavazata el nem fogadható, visszautasítani, a többieket pedig elfogadni köteles.

(3) A jelentkezők szavazásra bocsátása, és a szavazatok elfogadhatósága ellen a küldöttségi tagok, a személyazonosság tekintetében pedig a küldöttségi tagok, és a bizalmi egyének a szavazat elfogadása előtt kifogást tehetnek.

(4) E kifogás felett, továbbá a szavazás vezetésére vonatkozó kérdésben, és általában a szavazatszedő küldöttség hatáskörébe tartozó ügyekben saját felelősségére a küldöttségi elnök határoz.

(5) A szavazásra nem bocsátott választókról, és az el nem fogadott szavazatokról, a szavazásra nem bocsátás, vagy az el nem fogadás okának megemlítésével, külön jegyzéket kell vezetni (Visszautasítottak jegyzéke).

(6) Külön jegyzéket kell vezetni azokról a választókról akiknek szavazásra bocsátása, vagy szavazatuknak elfogatósága ellen kifogás emeltetett, feltéve hogy az elnök a szavazatot a kifogás ellenére elfogadta (Kifogásoltak jegyzéke).

254. § (1) A szavazás megkezdése előtt a szavazatszedő küldöttség a bizalmi egyének jelenlétében a hivatalos borítékokat és szavazólapokat tartalmazó csomagokat megvizsgálja, és megvizsgálás után felbontja.

(2) A szavazatszedő küldöttség asztalára fedett urnát kell állítani, amely a szavazólapok bedobására alkalmas nyílással van ellátva. A szavazás megkezdése előtt a szavazatszedő küldöttség köteles meggyőződni arról, hogy az urna üres.

(3) A végből, hogy a szavazó észrevétlenül helyezhesse szavazólapját a borítékba, a szavazóhelyiségben erre a célra alkalmas módon elrekesztett fülkét kell berendezni.

255. § (1) A szavazat leadása azzal kezdődik, hogy a választó a szavazatszedő küldöttség asztalához lép, és személyazonosságát, illetőleg választói jogosultságát igazolja. Ha a választót az elnök szavazásra bocsátja, az az elnöktől egy szavazólapot és borítékot, és egy írónt vesz át.

(2) A továbbiakra a 143. § (2)–(7) bekezdéseiben foglalt rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

256. § (1) Az a választó, aki nem lakik valamely szavazatszedő küldöttség székhelyén (városban, vagy községben), vagy aki a szavazóhelyiségtől négy kilométernél távolabb eső helyen lakik, posta útján is szavazhat.

(2) A posta útján szavazásra szolgáló szavazólapot, borítékot és tértiborítékot³⁸ a választó a választás vezetőjétől személyesen, vagy írásban igényelheti; írásos igénylés esetében a választás vezetője ezeket posta útján küldi meg az igénylőnek.

(3) A szavazói jognak posta útján való gyakorlása esetében a választó a rendelkezésére bocsátott szavazólapon azt a lajstromot, amelyre szavazni akar, kereszttel megjelöli, a szavazólapot a borítékba helyezi és leragasztja. Ezután a borítékot, valamint a szavazó nevével, és intézeti orvosi bélyegzőjének lenyomatával ellátott papírlapot a tértiborítékba helyezi, ezt leragasztja, és postán, legkésőbbben a választást megelőző napon, a legközelebbi szavazatszedő küldöttség címére ajánlottan feladja. A szavazólapnak idejében való feladását a postai bélyegző lenyomata alapján kell elbírálni.

(4) A későbbben feladott, valamint a választás napját három nappal követőleg beérkezett szavazatokat figyelmen kívül kell hagyni.

(5) A postán beérkezett szavazatokat a szavazatszedő küldöttség elnöke veszi át, és gondoskodik azoknak a számbavételig való megőrzéséről.

257. § (1) A szavazást a 251. § (4) bekezdése értelmében megállapított időtartam leteltével be kell fejezni.

(2) A szavazás befejezése után a szavazatszedő küldöttség elnöke a küldöttség és a megjelent bizalmi egyének előtt az urnát felnyitja, a lezárt borítékokat az urnából kiveszi, felbontatlanul megszámlálja, és a szavazásról készült rovatos ívek alapján a leszavazott választók számával egybeveti az urnában talált borítékok számát. Az eredményről jegyzőkönyvet kell felvenni.

(3) Azután a szavazási iratokat és nyomtatványokat az elnök csomagokba csomagolja és lepecsételi. A bizalmi egyének is alkalmazhatnak pecsétet. A csomagokat az elnök a postán feladott szavazatok átvételére megszabott határidőig (256. § (4) bekezdése) megőrzi.

258. § (1) A választás napját követő negyedik napon a szavazatszedő küldöttség a bizalmi egyének bevonásával ismét összeül.

(2) A bizottság mindenekelőtt számba veszi a postán beérkezett szavazatokat. A küldöttség elnöke a postán beérkezett szavazatokat tartalmazó borítékokat felbontja, és az azokban elhelyezett papírlapok adatai alapján határoz arról, hogy a szavazók szavazásra bocsáthatók-e, és hogy a szavazólapokat tartalmazó borítékok a 143. § (7) bekezdésében foglaltak szerint elfogadhatók-e. E szavazatokról a 253. § rendelkezéseinek megfelelően külön rovatos íveket és jegyzékeket kell vezetni.

(3) Majd a bizottság a 257. § (3) bekezdésében említett, lepecsételt csomagok sértetlenségéről meggyőződik, a csomagokat felbontja, és megállapítja, hogy a megőrzött borítékok száma megegyezik-e a szavazatoknak a szavazás befejezésekor megállapított számával. Ha a megőrzött borítékok száma a szavazatoknak a szavazás befejezésekor megállapított számával ismételt számlálás után sem egyezik meg, ezt a körülményt jegyzőkönyvbe kell venni.

(4) Ezután a szavazatszedő küldöttség egyik tagja a csomagokból kivett, valamint a postán beérkezett minden borítékot egyenkint felbont, kiveszi belőle a szavazólapot, és a küldöttség elnökének átadja, aki arról a kereszttel megjelölt lajstrom sorszámát hangosan felolvassa, és a szavazólapot felmutatja.

(5) A szavazatok feljegyzésére minden lajstrom számára külön jegyzéket kell nyitni, és ebbe be kell vezetni minden reá esett szavazatot úgy, hogy az első reá esett szavazatot 1, a másodikat 2 számmal kell felöltni, és így tovább.

259. § (1) Érvénytelen, és a szavazás eredményének megállapításánál számba nem vehető szavazat, ha:

1. a szavazólap ismertetőjellel ellátott borítékban, vagy nem a hivatalos borítékban adott le;

2. a szavazásra nem a hivatalos szavazólap használtatott;

3. a szavazólap ismertetőjellel van ellátva;

4. a szavazólapon egy lajstrom sincs megjelölve, vagy több lajstrom van megjelölve;

5. a szavazólapon a keresztjel olyan helyre van téve, hogy annak alapján nem állapítható meg, melyik lajstromra kíván a választó szavazni;

6. a szavazólap feltételt, vagy más korlátozást tartalmaz;

7. ugyanegy borítékban különböző lajstromra szóló több szavazólap találtatott.

(2) Ugyanegy borítékba helyezett, több szavazólap akkor, ha valamennyi ugyanarra a lajstromra szól, egy szavazatnak számít.

(3) Ha a szavazó a lajstromon változtatást tett (abból törölt, vagy hozzáírt), szavazatát – ha egyébként kifogás alá nem esik – érvényesnek, és olyannak kell elfogadni, mintha a hivatalos szövegű lajstromra szavazott volna.

260. § (1) A szavazatok érvényessége tekintetében a szavazatszedő küldöttség elnöke dönt.

(2) Azokat a szavazólapokat, amelyeket az elnök érvénytelenné nyilvánított, külön kell választani, és folyószámokkal ellátni; egyszersmind a jegyzőkönyvben röviden meg kell említeni azt az okot, amely miatt a szavazólapot az elnök érvénytelenné nyilvánította.

(3) Ha a határozatra a boríték szabálytalansága szolgált okul, a szavazólaphoz a borítékot is csatolni kell.

(4) A többi szavazólapot és borítékot az elnök papírosba csomagolja és lepecsételi. A bizalmi egyének is alkalmazhatnak pecsétet.

261. § (1) Minden szavazatszedő küldöttség a szavazás lefolyásáról jegyzőkönyvet készít.

(2) A jegyzőkönyvben meg kell említeni:

1. a szavazás helyét és napját;
2. a szavazatszedő küldöttség elnökének, tagjainak és jegyzőjének, valamint az ajánlók által alkalmazott bizalmi egyéneknek nevét;
3. a szavazás kezdetét, és a szavazás lezárásának időpontját;
4. a visszautasítottak, továbbá a kifogásoltak jegyzékébe foglalt választók számát;
5. a szavazásközben előfordult fontosabb mozzanatokat, és az elnök esetleges határozatait.

262. § (1) Mind a szavazási jegyzőkönyvet, mind a szavazási rovatos íveket, továbbá a visszautasítottak és kifogásoltak jegyzékeit, végül az egyes lajstromokra esett szavazatok jegyzékeit a szavazatszedő küldöttségi elnök és a jegyző aláírják.

(2) Ennek megtörténtével a küldöttségi elnök az említett összes iratokat, továbbá a szavazólapokat és borítékokat is, személyesen, vagy a küldöttség valamely tagja útján, haldéktalanul a választás vezetőjéhez juttatja. Minden ajánlócsoport részéről egy-egy bizalmi egyén jogosult a szállítmányt kísérni.

263. § (1) Mihelyt a szavazásra vonatkozó iratok az összes szavazatszedő küldöttségektől megérkeztek, a választás vezetője a megjelent szavazatszedő küldöttségi elnökök és tagok, valamint a bizalmi egyének előtt a választási eredményt megállapítja.

(2) A szavazási iratok alapján mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy az egyes lajstromokra hány érvényes szavazat esett.

(3) Miután a választás vezetője megállapította az egyes lajstromokra eső érvényes szavazatok számát, következik annak megállapítása, hogy az egyes lajstromokra hány rendes tagsági megbízás esik.

(4) A rendes tagsági megbízásokat az egyes lajstromok között a reájuk esett szavazatok arányában kell felosztani. A kiszámítás módjára a 154. § (3)–(6) bekezdésében foglalt rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

(5) A 155. és a 157. §-ok rendelkezései is értelemszerű alkalmazást nyernek, mégis azzal az eltéréssel, hogy az orvosi tanács póttagját a rendes tagok sorába az orvosi tanács elnöke hívja be,

264. § (1) A választás vezetője az egész választás lefolyásáról jegyzőkönyvet készít.

(2) A jegyzőkönyvben meg kell említeni:

1. a választás napját;
2. az ajánlások átnyújtásának, elfogadásának, vagy az elfogadás esetleges megtagadásának időpontját, és a megtagadás okait, valamint az ajánlócsoportok által ajánlott lajstromokat;
3. a bizalmi egyének nevét;
4. szavazatszedő küldöttségenként a szavazás eredményét (az egyes lajstromokra leadott érvényes szavazatok számát);
5. a visszautasítottak és a kifogásoltak jegyzékébe foglaltak számát;
6. az érvénytelenné nyilvánított szavazatok számát;

7. az arányossági számot, és a tagsági megbízásoknak az előírt számítási művelet alapján felosztását; ha valamely rendes tagsági hely egyenlő jogon több lajstromot illetne meg, annak megállapítását, hogy a kérdéses megbízás melyik lajstromot illeti;

8. az egyes lajstromokra eső megbízások végleges felosztását;

9. a megválasztott rendes tagok és póttagok neveit a lajstromok szerint külön csoportosítva tartalmazó választási eredményt;

10. a választás alatt előfordult fontosabb mozzanatokat, és a választás vezetőjének esetleges határozatait.

(3) A jegyzőkönyvet a választás vezetője, valamint az eredmény megállapításánál jelenlevő szavazatszedő küldöttségi elnökök és tagok írják alá.

(4) A választási jegyzőkönyvet és a választási eljárásra vonatkozó összes iratokat az Intézet irattárában meg kell őrizni.

(5) A választás eredményéről a választás vezetője az Intézet igazgatója útján az Intézet elnökének jelentést tesz, aki annak közzététele iránt intézkedik.

265. § Ha a kitűzött választás elmarad (249. §), a választás vezetője új választást rendel el. Az új választásra a választásra vonatkozó általános szabályok irányadók.

266. § A választás ellen az eredmény közzétételétől számított tizenöt nap alatt panaszt lehet tenni a m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszternél. A panasz joga minden választói jogosultsággal bíró orvost megillet.

267. § A választás eredményéről az orvosi tanács tagjaivá megválasztottak a választás vezetőjétől írásos értesítést kapnak.

268. § Az öt évi megbízási időtartam letelte előtt is megszűnik az orvosi tanácsnak megbízása, ha az intézeti szerződéses orvosoknak legalább fele írásban új választásnak megtartását kívánja.

269. § Az orvosi tanács tagjának megbízása a választási időszak lejárta előtt is megszűnik, ha a tanács tagja az Intézet szerződéses orvosainak sorából kiválik.

270. § Az Intézet orvosi tanácsának elnöke az Intézet főorvosa. A főorvos akadályoztatása esetében helyettese jár el.

271. § (1) Az orvosi tanács teljes ülését a tanács elnöke hívja össze, mégpedig a szükséghez képest, de az igazgatósági és az elnökségi üléseket megelőzően, olyan időben, hogy az orvosi tanács esetleges előterjesztéseit az igazgatóság, vagy az elnökség tárgyalás alá vehesse.

(2) Az orvosi tanács tagjai egynegyedének írásbeli megokolt kívánságára az orvosi tanácsot az elnök nyolc nap alatt rendkívüli ülésre köteles összehívni.

272. § (1) A teljes ülésekre szóló meghívót a tagoknak – az ülés idejének, helyének, és tárgysorozatának közlésével – az ülést megelőzőleg legalább öt nappal, rendkívüli ülés esetében legalább három nappal kell kézbesíteni.

(2) A tárgysorozatot a tanács elnöke állítja össze. A tárgysorozatba fel kell venni azt a tárgyat is, amelynek felvételét az orvosi tanács tagjainak legalább egynegyede írásban kívánja.

273. § Az orvosi tanács ülése nem nyilvános. A tanácskozás és a határozathozatal idején az elnökön (helyettesén), a tanács tagjain, és az ügyvitel részéről kijelölt jegyzőkönyvvezetőn kívül csak az igazgató és helyettese, valamint a felvilágosításnyújtás végett kirendelt tisztviselők tartózkodhatnak az ülésteremben.

274. § Az orvosi tanács érvényes határozatot a tagok legalább felének jelenlétében hozhat. Ha a szabályszerűen összehívott ülésen ennyi tag nem jelent meg, a következő nyolc napon belül változatlan napirenddel rend kívüli ülést kell összehívni, amely a jelenlevők számára tekintet nélkül határozóképes.

275. § Az orvosi tanács egyszerű szótöbbséggel határoz. Szavazategyenlőség esetében az előterjesztést vagy indítványt el nem fogadottnak kell tekinteni. Az elnöknek nincs szavazati joga.

276. § Az orvosi tanács tagja nem vehet részt annak az ügynek tárgyalásában és szavazással eldöntésében, amelyben érdekelt. Az illető ennek az ügynek tárgyalása, és a vonatkozó szavazás idejére az üléstermet elhagyni köteles.

277. § Az orvosi tanács a hatáskörébe utalt egyes ügyek előkészítésére vagy ellátására saját kebeléből bizottságot küldhet ki.

278. § (1) Az orvosi tanács teljes üléséről, valamint az orvosi tanács által kiküldött bizottság üléséről jegyzőkönyvet kell készíteni, amelybe nemcsak a hozott határozatokat, hanem a kisebbségi, vagy a különvéleményeket is fel kell venni.

(2) A bizottság üléséről felvett jegyzőkönyvet egy példányban az orvosi tanács elnökének, egy példányban pedig az Intézet igazgatójának meg kell küldeni.

279. § Az orvosi tanács ügyrendjét az igazgatóság hozzájárulásával maga állapítja meg. Ez az ügyrend a törvénnyel, a rendeletekkel, és az alapszabállyal ellentétes rendelkezéseket nem tartalmazhat.

XII. FEJEZET VEGYES ÉS ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

280. § (1) A Tö. 16. §-ának (3) bekezdésében említett³⁹ elismerési díj havi összege 50 fillér. Az elismerési díj minden naptári hónap végén utólag esedékes. Arra a naptári hónapra, amelyben a biztosított legalább két hetet biztosítási kötelezettségben, vagy ezzel egy tekintet alá eső betegségben (Tö. 40. és 47. §-a) töltött, elismerési díjat fizetni nem kell.

(2) A már befizetett elismerési díjat nem lehet visszakövetelni még akkor sem, ha a várományos az elismerési díj megfizetésével hat hónapig késett, és emiatt várománya fenntartásának jogát elvesztette, vagy ha az elismerési díjat előre befizette, és közben újra biztosítottá vált, vagy ha a biztosítási esemény reá vonatkozólag bekövetkezett, végül akkor sem, ha a biztosítás valamely szolgáltatására igényjogosultsága megnyílt.

281. § (1) A Magánalkalmazottak Biztosító Intézete ügyvitelre körében intézkedik:

1. a betegségi biztosítási, és az öregségi, rokkantsági, özvegységi és árvasági biztosítási kötelezettség tárgyában;

2. a betegség, és az öregség, rokkantság, özvegység és árvaság esetére szóló önkéntes

³⁹ Az 1928: XL. tc. 16. §-ának (3) bekezdése így szól: „Ha a biztosítási kötelezettség alól kivált egyén biztosítását önkéntes továbbfizetéssel folytatni nem kívánja és a kétszáz heti várakozási időt már betöltötte, várományát biztosítási kötelezettségének megszűnésétől számított három hónapon belül kezdődő, havonként utólag esedékes elismerési díj fizetésével fenntarthatja. A váromány fenntartásának joga megszűnik, ha a várományos valamely hónapra járó elismerési díj megfizetésével hat hónapig késik.”

biztosításra, illetőleg önkéntes továbbfizetéssel biztosításra való jogosultság, úgyszintén az öregségi, rokkantsági, özvegyégi és árvasági biztosításban a várománynak elismerési díj fizetésével fenntartása tárgyában;

3. a betegségi biztosításban, és az öregségi, rokkantsági, özvegyégi és árvasági biztosításban felmerült helyszíni eljárásköltségeinek megtérítése tárgyában;

4. a betegségi biztosítási, és az öregségi, rokkantsági, özvegyégi és árvasági biztosítási járulékok, társadalombiztosítási járulékok, úgyszintén a biztosítottakat terhelő betegségi biztosítási póttárulékok (T. 24. §-a), és a baleseti biztosítási díjak kirovása és visszatérítése tárgyában;

5. a korai megrokkulás megelőzése, és a bekövetkezett ideiglenes rokkantság megszűntése céljából előírt gyógyító eljárás elrendelése és lefolytatása tárgyában;

6. a munkaadónak vagy megbízottjának az 1927: XXI. törvénycikken és az 1928: XL. törvénycikken alapuló, és a betegségi biztosítással, illetőleg az öregségi, rokkantsági, özvegyégi és árvasági biztosítással kapcsolatos megtérítési kötelezettsége, illetőleg igénye tárgyában;

7. a betegségi biztosítási segélyek, és az Országos Társadalombiztosító Intézet kártalanító bizottságának hatáskörébe nem tartozó baleseti kártalanítás tárgyában;

8. az összesített utólagos bejelentési jegyzékkel bejelentés jogának megvonása tárgyában.

(2) A betegségi biztosítási, és az öregségi, rokkantsági, özvegyégi és árvasági biztosítási járulékok, a biztosítottakat terhelő betegségi biztosítási póttárulékok, és a baleseti biztosítási díjak, és végül a munkaadóknak megtérítési kötelezettsége tárgyában fizetési meghagyás alakjában kell intézkedni.

(3) Az ügyvitel körében tett intézkedés (fizetési meghagyás) ellen a kézbesítéstől, az intézkedésnek szóbeli közlése esetében pedig ettől számított nyolc nap alatt a fél írásban, vagy szóval előadható felszólamlással élhet az önkormányzat illetékes szervéhez (198. és 219. §). A felszólamlásnak a végrehajtásra halasztó hatálya van. Az ügyviteli szabályzat (T. 142. §-a) állapítja meg, hogy az intézkedést mely esetben lehet az c bekezdés hatálya alá eső módon szóbeli úton közölni.

(4) Az öregség, rokkantság, özvegység és árvaság esetére szóló önkéntes biztosításra, illetőleg önkéntes továbbfizetéssel biztosításra való jogosultság, úgyszintén az öregségi, rokkantsági, özvegyégi és árvasági biztosításban a várománynak elismerési díj fizetésével fenntartása [(1) bekezdés 2. pontja] tárgyában ügyvitele körében az Országos Társadalombiztosító Intézet helyi szerve intézkedik, ha a biztosításra, vagy a váromány fenntartására jogosultnak lakóhelye, illetőleg – ha az önkéntes biztosításra a munkaadó jelent be – ennek vállalata, üzeme, vagy hivatala a Magánalkalmazottak Biztosító Intézetének a betegségi biztosítás szempontjából irányadó területén kívül van (1.552/1929. N. M. M. eln. számú rendelet 24. §-a). Az (1) bekezdés 1., 3., 4., 6. és 8. pontjában megjelölt ügyekben azokkal az öregségi, rokkantsági, özvegyégi és árvasági biztosításban biztosítottakkal vonatkozásban, akiknek betegségi biztosítását az Országos Társadalombiztosító Intézet valamely kerületi pénztára, vagy vállalati pénztára, vagy valamely bányatárspénztár látja el, vagy látná el, ha betegségi biztosításra kötelezettek lennének, az illető intézet ügyvitele körében kell intézkedni.

282. § Az Intézet költségei közül azokat, amelyek kizárólag egy-egy biztosítási ágazat működésével kapcsolatban merültek fel, az illető ágazat terhére kell elszámolni.

283. § (1) Az Intézet ügyviteli költségeinek (személyi járandóságok és dologi kiadások) az egyes biztosítási ágazatok között való megosztási kulcsát – amennyiben azok nem számolhatók el a 282. § rendelkezése szerint – az ágazatok bevételeinek, a szolgáltatások nyújtásárai járó költségeinek, és az ágazatok érdekében közreműködő személyzettel kapcsolatos személyi kiadásoknak, valamint az egyes ágazatok taglétszámának figyelembevételével kell megállapítani.

(2) A T. 198. §-ában említett állami hozzájárulás összege a betegségi biztosítási ágazat járára szolgál.

(3) A Tö. 165. §-ának (2) bekezdésében megjelölt állami hozzájárulás összegét az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítási ágazat ügyviteli költségjövödelmeként külön számlán kell elszámolni.

(4) Az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítási ágazat terhére évenként elszámolandó igazgatási költségek az öregségi, rokkantsági, özvegyeségi és árvasági biztosítási járulékokból származó évi bevétel 4%-át nem haladhatják meg (Tö. 128. §-ának 1. pontja).

284. § A közös intézmények létesítésével járó költségekhez hozzájárulás mértékét a közgyűlés állapítja meg; az intézmények fenntartásával járó költségek az igénybe vevő biztosítási ágazatok között az igénybevétel arányában oszlanak meg.

285. § Orvosi gyógykezelés és gyógyszer helyett a táppénz mértékében adott készpénzsegély (T. 39. §-a) felerészben a szerződéses orvosokat megillető orvosi tömeget, felerészben a gyógyászati ellátások számláját terheli.

286. § Az Országos Társadalombiztosító Intézet és helyi szervei, valamint a bányatárs-pénztárak a Tö. 4. §-ában felsorolt munkavállalói csoportokba tartozókra vonatkozó rendelkezéseik⁴⁰ alapján jutottak, és amelyek a várományos igényjogosultságának megállapításához, illetőleg a várakozási idő betöltésének, a váromány épségének elbírálásához szükségesek, az Intézet felhívására legkésőbb annak vételétől számított nyolc nap alatt az Intézet rendelkezésére bocsátani kötelesek.

287. § Az önkormányzat tagjainak, ideértve az elnökség tagjait is, ebben a minőségükben, illetőleg az önkormányzat valamely illetékes szervének megbízása nélkül, az ügyvitel tekintetében intézkedésre, ellenőrzésre, vizsgálat foganatosítására, vagy utasítás adására joga nincsen.

288. § Az Intézet dologi beszerzéseit a közszállítási szabályzat rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával kell teljesíteni.

289. § Az alapszabály az 1929. évi november hó 4. napján lép életbe.

Budapesten, 1929. évi november hó 4-én.

Dr. Vass József s. k.

m. kir. népjóléti és munkaügyi miniszter.

Forrás: Magyarországi Rendeletek Tára 1929. Budapest, 1930. 1864–1979.

EGYHÁZAK, FELEKEZETEK

A 35.847/1928. V. K. M. SZ. RENDELETTEL JÓVÁHAGYOTT ALAPSZABÁLYAI A MAGYAR- ORSZÁGI STATUS QUO ANTE IZRAELITA HITKÖZSÉGEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK (Budapest, 1928. május 25.)

A három irányzatra oszló magyarországi izraelita hitközségek közül utolsónak 1927. október 4-én a status quo ante irányzat alkotta meg autonóm szervezetét. Ezt a szabályzatot a kultuszminiszter 22.331/1928. szám alatt hagyta jóvá, bizonyos módosításokat előírva. Ezen módosítások megtörténte után az alábbi rendelettel hagyta jóvá és erősítette meg az Országos Szövetség szervezetét. Ezt követően a Szövetség vezetősége azt kérte a minisztertől, hogy a szabályzat 3. §-át az ő javaslatuk szerint módosítsa. Ez a 230-05-147/1929. V. K. M. sz. rendelettel megtörtént.

A status quo ante izraelita hitközségnek azt az évtizedes törekvését, hogy eddigi szervezatlenségüket megszüntetve közös érdekeik hathatósabb képviselhetése végett országos szervezetben egyesüljenek, méltányolni óhajtván, a status quo hitközségeknél Budapest 1927. évi október hó 24-én tartott nagygyűléséből kifolyólag elem terjesztett szabályzatot az előző 22.331/1928. sz. rendeletben foglaltak szemmel tartása mellett a következő szöveggel jóváhagytam:

A Magyarországi Status quo ante Izraelita Hitközségek Országos Szövetségének alapszabályai.

121. ad. 3.

1928.

I. ÁLTALÁNOS HATÁROZATOK

1. § A magyarországi status quo ante izraelita hitközségek – magyar zsidóság megfelelő egységes önkormányzatának mielőbb elérhetése érdekében, közös erkölcsi és anyagi érdekeik védelme, egymással és a m. kir. kormánnyal való érintkezés rendezése, és a felekezet országos képviselőjének teljessé tétele céljából, hitközségi önkormányzatuk érintése nélkül – országos szövetséget alkotnak.

2. § A szövetség címe és pecsétjének szövege: „A Magyarországi Status quo ante Izraelita Hitközségek Országos Szövetsége”

A szövetség székhelye Debrecen.

3. § A magukat jelenleg status quo ante jellegűnek tartó izraelita hitközségekben, amelyeknek alapszabályai,¹ valamint intézményei a Schulchan-Aruch határozmányaiával ellen-

¹ A 3. § 1929-es módosított szövegével közli HARAI, 1944. a szabályzatot.

tétben nem állanak, az országos szervezethez való csatlakozás végett községenként a cél megnevezésével külön közgyűlés hívandó össze, és a belépést a hitközségi összes szavazatképes tagok legalább kétharmad részének kell elhatároznia névszerinti titkos szavazással. Ha az ezen célra összehívott gyűlés nem lenne határozatképes, hat napon túl és tizennégy napon belül újabb közgyűlés hívandó össze – amely tekintet nélkül a jelenlevők számára – határoz az országos szervezethez való csatlakozás tárgyában. Ezen körülmény a meghívókon fölemlítendő. A belépést a megjelent szavazatképes tagok kétharmad részének kell elhatároznia.

Azon status quo hitközség, amely ezen alapszabály kiegészítését jóváhagyó kormányhatalósági rendelet kézbesítése után a Szövetség elnökének ajánlott levélben eszközölt figyelemztetésének keltétől 3 hónap alatt jellegét nem változtatta, az minden további nélkül a status quo-szervezethez tartozónak tekintetik. (230–05–147/1929. V. K. M. sz. rendelet.)

Jellegváltztatás, illetőleg valamely a másik két szervezethez tartozó hitközségnek a status quo ante szövetséghez való csatlakozása csak az esetben lehetséges, ha a hitközség külön e célra összehívott közgyűlésen összes szavazatképes tagjainak legalább háromnegyed része minden feltétel nélkül névszerinti, titkos szavazással elhatározza azt, a szövetségi tanács a hitközséget a szövetségbe fölveszi, és ha a más szervezetből való átlépéshez a vallás- és közoktatásügyi miniszter hozzájárul, amivel az véglegessé válik. Ha az ezen célra összehívott gyűlés nem lenne határozatképes, sőt a legalább hat napon túl és legfeljebb tizennégy napon belül összehívandó második gyűlésen sem jelennének meg a tagok határozatképes számban, akkor az ugyanezen határidők betartásával összehívandó harmadik gyűlés a megjelentek számára való tekintet nélkül határoz az átlépés tárgyában. Ezen körülmény a meghívókon fölemlítendő. Az átlépést a megjelent szavazóképes tagok háromnegyed részének kell elhatároznia.

Ha a megjelentek háromnegyed része nem járul a jellegváltztatáshoz, úgy ezen tárgyra nézve csak 1 év eltelte utáni időre hívható össze az első közgyűlés. (230-05-147/1929. V.K.M. sz. rendelet.)

4. § Az előző szakaszban említett hitközségek alapszabályaik és választói névjegyzékük egy-egy példányát az Országos Szövetségnek bemutatják.

5. § A hitközség önkormányzati jogait az Országos Szövetségbe való belépés nem érinti.

6. § A szövetségből való kiválás más országos szervezethez való csatlakozás által következik be. A kiválás és más szervezethez való csatlakozás csak a harmadik szakasz második bekezdésében körülírt módon történhetik.

II. A SZÖVETSÉG FELADATA ÉS IGAZGATÁSA

7. § Az Országos Szövetség:

a) képviseli a kebelébe tartozó hitközségeket, ezek összességét, vagy az egyetemes zsidóságot érintő kérdésekben úgy a m. kir. kormány, mint más hatóságok előtt, és véleményt ad ezek által hozzáintézett kérdésekben;

b) közvetíti a m. kir. kormány és a kebelébe tartozó hitközségek között való érintkezést;

c) felkérés vagy külön megbízás alapján eljár a m. kir. kormánynál csupán egyes hitközségeket érdeklő ügyekben;

d) közvetítőként jár el egyes hitközségek kebelében netalán előforduló vitás esetek békés elintézése érdekében, és

e) megtesz általában mindent, ami a magyar zsidók megfelelő egységes önkormányzatának megvalósítása céljából a hazai zsidóság, az egyházi és vallás élet fejlesztésére, a hitélet ápolására és bensőbbé tételére, az egyes hitközségek anyagi érdekeinek előmozdítására szükségesnek, avagy célszerűnek mutatkozik.

8. § Az Országos Szövetség ügyeit intézi:

a) a nagygyűlés,

b) a szövetségi tanács, és

c) az elnökség.

9. § A nagygyűlés tagjai.

A szövetség kebelébe tartozó önálló hitközségek rabbija, ilyenek hiányában a rabbi helyettese és a hitközség elnöke a nagygyűlésnek hivatalból teljes jogú tagjai. Ha a hitközségben több rabbi van, ez a jog a vezető rabbit, ilyenek hiányában pedig a rangidősb rabbit illeti meg. Ha a hitközség elnöke a nagygyűlésen való megjelenésben akadályozva van, hitközségét alapszabály szerinti helyettese képviseli, ilyenek nemlétében a hitközség előjárósága esetről-esetre mást is megbízhat a tagsági jog gyakorlásával.

A szövetségbe tartozó önálló hitközségek a rabbin és elnökön kívül a választói névjegyzékükbe felvett minden kettőszáz tagjuk után még egy-egy képviselőt választanak a nagygyűlés tagjául három évi időtartamra. A százat meghaladó törtszámok kettőszáz gyanánt vétetnek. Egy község azonban a rabbin és elnökön kívül nyolc tagnál többet nem küldhet.

Kettőszáz adófizetőnél kevesebb tagot számláló hitközség egy képviselő választására jogosult.

A nagygyűlés évenként legalább egyszer ajánlott levélben és tizennégy nappal a kitűzött határidő előtt vagy Budapestre vagy valamely más olyan városba hívandó össze, amelyben a szövetség kötelékébe tartozó nagyobb hitközség székhelye van.

Ezenkívül összehívandó a nagygyűlés mindannyiszor, ahányszor azt a nagygyűlésnek tizennégy (14) tagja, vagy legalább nyolc (8) hitközség képviselőtestülete írásban kívánja, vagy pedig akár az elnökség, akár a szövetségi tanács viszonylagos szótöbbséggel elhatározza.

10. § A nagygyűlés feladata:

a) tanácskozás és határozathozatal a szövetséget érdeklő minden olyan kérdésben, amely az alapszabályok által kifejezetten más szerv működési körébe utalva nincsen;

b) az alapszabályoknak első ízben való megállapítása;

c) határozathozatal a megalakulás és a tag kizárásának kérdésében;

d) határozathozatal a szövetségi tanács által hozott határozatok ellen beadott fellebbezések fölött;

e) a szövetségi tanács tagjainak és tisztikarnak választása;

f) az évi költségvetés megállapítása és a zárszámadás felülvizsgálása.

11. § A nagygyűlés határozatképes, ha ezen a nagygyűlés jogosított tagjainak egyharmada megjelent. Valamely szövetségi tag kizárásához azonban az összes tagok kétharmadának jelenléte szükséges.

12. § Határozatait a nagygyűlés nyílt szavazással és szótöbbséggel hozza. Tíz képviselő írásbeli kérelmére névszerinti szavazás rendelendő el. Tagkizárás kérdésében a szavazás titkos.

Választásoknál a nagygyűlésnek nem a gyűlés helyén lakó tagjai jogosítva vannak szavazatukat postán is beküldeni akként, hogy a szavazójegyüket lezárt borítékba helyezik, és az így lezárt szavazójegyet egy másik, aláírásukkal ellátott borítékban a választási elnökhöz ajánlott levélként beküldik.

Szavazategyenlőség esetén az elnök szava, választásnál és titkos szavazásnál előforduló szavazategyenlőség esetén a sorshúzás dönt.

A tag kizárásának elhatározásához a jelenlevők kétharmad részének hozzájárulása szükséges.

13. § Ha valamely nagygyűlés határozatképes nem lenne, négy héten belül újabb nagygyűlés hívandó össze, amely az előző nagygyűlés napirendjére tűzött minden tárgy felett a megjelentek számára való tekintet nélkül határoz. Ezen körülmény a meghívón kiemelendő.

14. § A szövetségi tanács:

A szövetségi tanács az elnökség tagjaival együtt összesen 23 tagból és pedig 7 rabbi és 16 világi tanácsosból áll. A tanácsosok a nagygyűlés tagjai közül három évre választandók. Állásuk tiszteletbeli.

15. § A szövetségi tanács hatásköre:

a) közvetítőszerv az államkormány és a kebelébe tartozó hitközségek közt;
b) kieszközli és felosztja a szövetségbe tartozó hitközségek és felekezeti intézmények számára az államsegélyt, amely ténykedéséről úgy a kormányhoz, mint a nagygyűléshez számadó jelentést terjeszt;

c) figyelemmel kíséri úgy a zsidóság egyetemét, mint a szövetség kötelékébe tartozó hitközségeket érdeklő eseményeket, és amennyiben ezek tekintetében állásfoglalás szüksége merülne fel, a teendő lépésekre nézve fontosabb kérdésekben a nagygyűlés számára javaslatot készít és ennek összehívása iránt intézkedik, egyéb kérdésekben pedig a szükséges lépések felett határoz;

d) határoz valamely kongresszusi vagy ortodox szervezethez tartozó hitközségnek a szövetségbe való felvétele fölött (3. §);

e) az egyes hitközségeknek előforduló esetekben tanácsokat ad, és az általuk a szövetséghez áttett ügyeket elintézi;

f) kijelöli békeltető közbenjárás esetén a közbenjárókat, és tárgyalja a beérkezett jelentéseket;

g) véleményt ad a kormány vagy bármelyik más hatóságok által kívánt esetekben;

h) megállapítja a nagygyűlésnek helyét, idejét és tárgysorozatát, intézkedik előkészítése iránt, és a hozandó határozatokat javaslataival előkészíti;

i) az esetleg előforduló szükséghez képest módosítja az alapszabályokat, amelyeket kormányhatósági jóváhagyás céljából felterjeszteni tartozik;

j) megejti a jelölést a szövetség tisztikarának tagjaira nézve, és e végből minden egyes állásra saját tagjai közül kettőt-kettőt jelöl ki;

k) a nagygyűlés által esetleg rendszesített tisztségekre megválasztja és elbocsátja a szövetség alkalmazottait, megállapítja esetleges díjazásukat, működésük körét, irányát és módját;

l) elkészíti és a nagygyűlés elé terjeszti az évi költségvetést és zárszámadást;

m) működéséről évenként jelentést készít, és azt a szövetség tagjainak a nagygyűlés összehívásával egyidejűleg megküldi.

16. § Ha a hitközségek kebelében felmerülő vitás ügyek békés elintézése nem sikerül, a szövetségi tanács bírósággént működik,

a) a rabbi és a hitközségnek intézkedésre jogosult kormányzó testületei közt keletkezett vitás ügyekben;

b) a hitközség és tisztviselői vagy ezek özvegyei közt szolgálatuk, vagy javadalmaik tekintetében felmerült vitás ügyeknél;

c) a hitközség igazgatása keretében felmerülő panaszoknál abban az esetben, ha a panaszt az illető hitközség alapszabályszerű képviselője terjeszti elő.

A szövetségi tanács bíraskodása alól kivételnek a hitközségi adózás jogalapja körüli vitás esetek, amelyek a kongresszusi és orthodox hitközségek szervezetéhez hasonlóan a közgazgatási hatóságok fokozatos elbírálása alá tartoznak.

17. § A szövetségi tanács a bíraskodást a következő módon gyakorolja:

1. Ha az ügy vallási kérdés körül forog, úgy mindegyik fél a szövetségi tanács egy-egy rabbi tagját választja bírónak, a két rabbi pedig egy rabbi elnököt választ. A három rabbi mint, „Bész din” működik.²

2. Ha a kérdés vallási szemponton kívül a hitközség anyagi vagy adminisztratív ügyét is érinti, mindegyik fél a rabbi tagokon kívül egy-egy világi tagot is választ a szövetségi tanács köréből, akik a vitás ügynek a vallást nem érintő részét illetőleg egyenlő jogúak a többi tagokkal.

3. Ha tisztán a hitközség anyagi vagy adminisztratív ügye képezi a panaszt tárgyát, úgy mindegyik érdekelt fél a szövetségi tanács egy-egy világi tagját választja bírónak, a két bíró az általuk választandó elnökkel együtt alkotja a bíróságot.

4. Ha a felek valamelyike bírót megnevezni vonakodik, helyette és részére a szövetségi tanács küld ki egy, illetve két tagot. Úgyszintén ha a választott bírák az elnök személyében megállapodni nem tudnának, a szövetségi tanács nevezi ki az elnököt. Ily esetben a szövetségi tanács tartozik tekintettel lenni arra, hogy a kiküldendő bírák vagy elnök az illető község és vidék helyi viszonyait lehetőleg jól ismerjék.

5. A rabbit hivatalvesztésre csak a szövetségi tanács hét (7) rabbi tagjából álló és az egyházi elnök elnökletével működő bíróság ítélni el, és ily érvényes ítélethez kétharmad szöbbség szükséges.

Ha a rabbi anyakönyvvezető is, ez az ítélet csak az ő rabbi jellegére vonatkozik, de anyakönyvvezetői minőségét nem érinti.

Ha tehát a hitközség és rabbi közt felmerült vitás ügy megvizsgálása során a jelen §. a fenti rendelkezései értelmében eljáró bíróság arra a meggyőződésre jut, hogy a tárgyalás eredménye a Sulchan-Aruch határozmányai alapján a rabbi elmozdítására nyújt okot és alapot, az ügyet ítélettel be nem fejezheti, hanem köteles az összes iratokat álláspontjának indokolása mellett a szövetségi tanács elnöksége útján a hét (7) rabbiból álló bírói testület elé terjeszteni, amely azután esetleg új tárgyalás felvétele mellett véglegesen ítélezik.

² Bész din (bét dín): rabbiból álló bíróság, amelynek feladata a Törvény értelmezésének, még gyakrabban a Törvény betartásának az eseteit vizsgálni.

6. A rabbi bíróság ítéletét – minden esetben vallási szempontból megvilágítva és megindokolva – írásban tartozik kiadni.

18. § A szövetségi tanács egyszer félévenként tartja üléseit a szövetségi tanács hét (7) tagja által az előző ülésen megjelölt helyen, de összehívandó annyiszor, ahányszor ennek szükségé felmerül, vagy ha összehívását akár a Tanács, akár a Szövetségnek hét (7) tagja kívánja.

Határozatképességhez minden tanácstagnak ajánlott levélben való meghívása és az elnökkel együtt hét (7) tanácstag jelenléte szükséges. Az alapszabályok módosítása azonban csak legalább tizennégy (14) tag jelenlétében történhetik. Határozatait szótöbbséggel hozza. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt. Személyi kérdésekben a szavazás titkos és szavazategyenlőség esetén sorshúzással döntendő el.

19. § Határozatképtelenség esetén két héten belül újabb ülés hívandó össze, amely az előző határozatképtelen ülés napirendjére tűzött összes tárgyak felett a megjelentek számára való tekintet nélkül határoz. Ez a körülmény a meghívón megjelölendő.

20. § A szövetség összes tagjait, vagy az egyetemes zsidóságot érdeklő kérdésekben hozott tanácsi határozat ellen a szövetség minden egyes tagja, a csupán egyes hitközséget érdeklő kérdésekben az érdekelt hitközség a határozat kézbesítésétől számított 30 (harminc) nap alatt a nagygyűléshez fellebbezéssel élhet: miért is minden általános érdekű kérdésben hozott határozat a szövetség minden egyes tagjának, csupán egyes hitközséget érdeklő kérdésekben pedig az érdekelt hitközségnek térítvevény mellett posta útján megküldendő. A nagygyűlésen a fellebbezések tárgyalásánál öt (5) tag írásbeli kívánságára a titkos szavazás elrendelendő.

21. § A szövetség tisztikara:

- a) egy világi és egy egyházi elnökből,
- b) két társelnökből,
- c) két alelnökből, és
- d) két előadóból áll, akik együtt az elnökséget képezik.

A társelnökök, az alelnökök és előadók egyik a világi, másik a rabbi tagok sorából választandók. Az üléseken a világi elnökök elnökölnek, akadályoztatásuk esetén az egyházi elnökök.

22. § Az elnökség:

- a) képviseli a Szövetséget hatóságok és harmadik személyek előtt;
- b) intézi a tisztviselők útján a szövetség adminisztrációs ügyeit, és ellenőrzi a tisztviselők működését;
- c) vezeti a szövetségi nagygyűlés és tanács üléseit, gondoskodik ezeken a rend fenntartásáról és a tanácskozás rendes menetének biztosításáról, kijelöli a jegyzőkönyv hitelesítőket, felteszi a kérdést, és kihirdeti a hozott határozatokat;
- d) gondoskodik a hozott határozatok közléséről és végrehajtásáról;
- e) aláírja a jegyzőkönyvet és a kiadmányozandó határozatokat. Vallási kérdésekben hozott határozatokat tartalmazó jegyzőkönyveket és kiadványokat az egyházi elnök is aláírja;
- f) intézkedik a tanács üléseinek összehívása és tárgyainak elkészítése iránt.

23. § Az előadók előkészítik és javaslattal látják el az elintézendő ügyeket, és pedig a valóságügyeket az egyházi, az adminisztratív ügyeket a világi előadók. Szakkérdésekben más előadókat, szakelőadókat is kijelölhet az elnökség.

III. VEGYES HATÁROZATOK

24. § A nagygyűlés által esetleg rendszeresítendő hivatalnokok és alkalmazottak működési körét és javadalmazását a szövetségi tanács által készítendő ügyrend állapítja meg. Ilyen állások szervezésével egyidejűleg a fedezetet is ki kell mutatni és megállapítani.

25. § A szövetség anyagi forrásai:

- a) esetleges állami hozzájárulás;
- b) adományok, hagyományok, alapítványok és
- c) tagok megajánlott évi hozzájárulása.

26. § A szövetség feloszlik:

az egyes felekezeti önkormányzatok megszűnésének törvénybeiktatása után.

A feloszlást tudomásul vevő nagygyűlés a szövetség esetleges vagyonának hovafordítása felett határozni, és e határozatát foganatosítás előtt jóváhagyás végett a m. kir. kormányhoz felterjeszteni tartozik.

Kelt Budapest, az 1927. évi október hó 24-én tartott nagygyűlésen;
módosított, illetve kiegészített a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium 22.331-1928/II. ü. o. számú rendelete értelmében.

1928. május hó 2-án.

Lebovits s. k.
egyházi elnök

Fejér Ferenc s. k.
világi elnök

Fábián Ferenc s. k.
jegyzőkönyvvezető.

Dr. Vajda s. k.
előadó

A magyarországi status quo ante izraelita hitközségek országos szövetsége pecsétje.

Hitelesítjük:

Lebovits József s. k.

Roth Sámuel s. k.

„Magyar Királyi Vallás- és Közoktatásügyi Minisztertől.”

35.847/1928. szám

II. ü.o.

Jóváhagyom.

Budapest, 1928. évi május hó 25-én.

A miniszter helyett:

Dr. Petri Pál s. k.
államtitkár

Forrás: HARAI, 1944. II/IV. köt., 377–384.; BALOGH–GERGELY: 2005., 128. számú dokumentum.

A MAGYARORSZÁGI REFORMÁTUS EGYHÁZ 1933. ÉVI ALKOTMÁNYA

(Budapest, 1933. szeptember 14.)

A református egyház 1881-es debreceni alkotmányozó zsinatán elfogadott egyházalkotmány (45-ös dok.) érvényben hagyása mellett az 1891-1893-as I. budapesti országos zsinaton törvényben rendezték az egyházi iskolák szervezetét és működését. Az 1904-1906-os II. budapesti országos zsinat 1906. július 1-én elfogadott törvénye „Az egyházalkotmányról és szervezetről” 186 §-ban megerősítette az addigi alaptörvényt, az egyházközségi, egyházmegyei és egyházkerületi közgyűlés jogosítványait. A 3 évre választott konvent társelnökei a hivatalban legidősebb kerületi főgondnok és püspök. A 10 évre választott zsinat tagja lehetett a 24 év feletti, érettségizett magyar állampolgár, s a zsinat társelnökeit választották. Ezen a zsinaton további 8 egyházi törvényt fogadtak még el (II. tc. a lelkészválasztásról, III. tc. az egyházi adóról, IV. tc. a magyar országos református közalapról, V. tc. az egyházi törvénykezésről, VI. tc. a köznevelési és közoktatási szervezetekről, VII. tc. az országos református nyugdíj- és özvegy-árva gyámténzetről, VIII. tc. a külföldön levő magyar református hívek és egyházközségek gondozásáról és IX. tc. a magyar református egyházi törvényeknek a Magyar koronához tartozó Horvát-Szlavonországok területén való végrehajtásáról. [Egyházi törvények a Magyarországi Református Egyházban. Az 1904. év november havának 10. napján megnyílt második budapesti országos zsinat által alkotott kilenc törvénycikk. Debrecen, 1906.]

Az 1917-1922 között ülésező III. budapesti országos zsinat a rendkívüli körülmények miatt nem tudott érdemi munkát végezni. A trianoni Magyarország viszonyaihoz és az új teológiai törekvésekhez igazodó egyházalkotmányi reformot – új törvénykönyv elfogadását – az 1928. május 8-án megnyílt és 1937. december 11-én befejezett IV. budapesti országos zsinat hajtotta végre, amelynek 1933. szeptember 14-én lezárt ülészsaka fogadta el a módosított egyházalkotmányt.

Az új egyházalkotmány a korábbi, merőben jogi természetű meghatározásokon túllépve a teológiai, lelkipásztori, hitéleti megközelítéseket alkalmazta. Az új kódex már a bevezetőben újszerűen, részletesen megfogalmazta az egyház teológiai alapjait és mibenlétét. Ami a szervezetet illeti, háttérbe szorította az egyházközségi közgyűlést és megnövelte a presbitérium szerepét. A lelkészválasztásnál a pályázat helyett a meghívást szorgalmazta. Az egyházmegyékben és kerületekben a két közgyűlés közötti időre megyei, illetve kerületi tanácsokat létesítettek. Az egyetemes konvent két társelnökét ezen túl már választani kellett. A felsőbb testületek választott tagjait 12 évente rotációs jelleggel ki kellett cserélni. A lelkipásztori munka javítását célozta, hogy a gyülekezet maximális lélekszámaként az 5000 főt szabta meg. Ezek a változások az egyháztagok befolyásának csökkenése, a centralizáció irányába hatottak.

A III. budapesti zsinaton elfogadott további törvények: II. tc. a lelkészekről és azok alkalmazásáról, III. tc. az egyház missziói munkájáról, IV. tc. a m. kir. Honvédséghez tartozó egyháztagok lelki gondozásáról, V. tc. a köznevelési és közoktatási szervezetről, VI. tc. az egyházi törvénykezésről, VII. tc. az egyházi adóról, VIII. tc. az országos református közalapról és IX. tc. az országos református lelkész nyugdíjintézetéről.

1933. évi I. egyházi törvénycikk az egyház alkotmányáról és kormányzatáról¹

ELSŐ RÉSZ ÁLTALÁNOS SZABÁLYOK

1. § Jézus Krisztus közönséges anyaszentegyházának egyik része, a magyarországi református egyház, amelyet országos törvényeink helvét hitvallású evangélikusnak, majd evangélikus reformátusnak is neveznek, magában foglalja a Magyarország területén levő református keresztyén egyházközségeket.²

A magyarországi református egyházat a más országokban levő református egyházakkal a hit és lélek kapcsolata fűzi egybe, a más országokban élő magyar református egyházakkal pedig az országos határok és a jogi szabályoknak különbözősége mellett is egy lelki közösség.³

2. § A magyarországi református egyház a Szentírás alapján és elfogadott hitvallásai, úgymint a Második Helvét Hitvallás és a Heidelbergi Káté értelmében egyedüli fejének az úr Jézus Krisztust ismeri és magát zsinatpresbiteri elvek szerint kormányozza.⁴

3. § A magyarországi református egyház alsó-, közép- és felsőiskolái, mint a vallás szabad gyakorlatának jogával lényeges kapcsolatban álló intézmények s az egyház önfenntartásának eszközei az alkotmányos úton létrejött hazai országos törvények, jelesen az 1790–91. évi XXVI. törvénycikk, mint alaptörvény szerint is mindenestől az egyház testéhez tartoznak s az egyházi hatóságok alatt állanak.⁵

4. § A magyarországi református egyház minden egyházi és iskolai belügyét az egyházi törvényben megállapított szervek, úgymint egyházi hatóságok és egyházi tisztviselők intézik; épen maradván az ország törvényeiben⁶ meghatározott legfőbb felügyeleti jog (jus supremae inspectionis).

Amennyiben azonban az egyházi szervek saját hatáskörükben hozott szabályait, határozataikat s ítéleteiket önkormányzatuk keretében nem foganatosíthatnák, minthogy az egyház önkormányzati joga, intézményei és törvényei az állam oltalma alatt állanak, azok végrehajtása végett jogosítottak az egyházi törvényben megjelölt esetekben az állam hatóságainak segédkezését és eljárását igénybe venni (jus advocatiae).

5. § Az állam segédkezése és eljárása az országos törvények által megszabott keretek között igénybe vehető:

a) az egyházi törvények és törvényes szabályrendeletek alapján az illetékes egyházi ha-

¹ 1934. január 1-ével lépett életbe. Horthy kormányzó 1933. október 31-én hagyta jóvá Hóman Bálint kultuszminiszter előterjesztésére az 1933-as törvénykönyvet.

² Az egyház hivatalos elnevezése ettől kezdve Magyarországi Református Egyház. A Magyar korona országai és tartományai helyébe Trianon következtében Magyarország került.

³ Ezzel a határon túlra került korábbi egyházrészekkel való közösséget hangsúlyozták.

⁴ Ekkor kapott először helyet az egyházalkotmányban a teológiai meghatározás.

⁵ Ez a § szó szerint került át az 1881-es alkotmányból. A módosított alaptörvény szövegében nem jelölték a szó szerint átvett, változatlanul maradó §-okat vagy pontokat. A szöveghű átvételek mellett igen gyakori a csupán stílári változtatásokkal az eredeti dokumentumot követő szövegváltozat.

⁶ A király helyébe az „ország törvényei” került, de nem nevezték meg a kormányzót, mint eme jogosítvány gyakorlóját, holott ezt az egyházi törvényt is az ő jóváhagyása és megerősítése után léptették csak életbe.

tóságok által törvényes hatáskörükben jogerős határozattal kirótt egyházi és iskolai adó, országos közalapi, nyugdij- és gyámintézeti járulék, szolgálmányok, tartozások és az egyházi bíróságok törvényes hatáskörben hozott jogerős ítéleteivel kiszabott marasztalási összegek és pénzbüntetések biztosítása és behajtása céljából;

b) az egyházi hatóságok és bíróságok által egyházi tisztviselőnek hivatalába behelyezése, felfüggesztése, hivatalvesztése vagy állásába visszahelyezése, valamint az alkalmazottak és szolgák elbocsátása iránt hozott jogerős határozatnak, ítéletnek és intézkedésnek bármelyik fél ellenszegülése esetén végrehajtása céljából;

c) az egyházi bíróságok által megidézett, de meg nem jelent vagy vallomást tenni s azt esküvel, esetleg fogadalommal az egyház alkotmányáról és kormányzatáról megerősíteni vonakodó tanú és szakértő kihallgatása és megeskütése céljából;

d) az egyházi hatóságok és bíróságok tagjainak és kiküldötteinek eljárásukban karhatalommal megvédelmezése céljából.

Az a), b) és d) pont esetében az elsőfokú egyházi hatóságok az állami, törvényhatósági vagy községi közigazgatási hatóságok eljárását közvetlen megkeresés útján veszik igénybe. Sikertelenség esetén az esperes intézkedés végett a megkeresett hatóság felügyelő hatóságához fordul.

A biztosítás és behajtás céljából kimutatott összegek valódiságát és fennállását az esperes igazolja.

Egyházi bírósági ítélettel kimondott marasztalásnak vagy pénzbüntetésnek az a) pont szerinti végrehajtása iránt, valamint a c) pont esetében az első fokon eljáró egyházi bíróság elnöksége az állami hatóságokat közvetlenül keresi meg, sikertelenség esetén pedig a megkeresett hatóság felügyelő hatóságánál tesz panaszt.

Az állam és hatóságai a megjelölt esetekben az eljárást kötelesek, az országos törvények korlátai között teljesíteni; az egyházi határozat és ítélet érdemi részét nem vizsgálhatják felül, csak abból a szempontból, vajon az az ügy, amelyre a határozat vagy ítélet vonatkozik, az eljáró egyházi hatóság ügykörébe tartozik-e s hogy a határozat vagy ítélet alakilag jogerős-e.

Az államnak itt tárgyalt segédkezése és eljárása s a végrehajtásnak a hatósági közegek által való foganatosítása csak az ebben a szakaszban meghatározott esetekben és terjedelemben van biztosítva.

6. § A magyarországi református egyháznak önkormányzati joggal bíró testületei az egyházközségek, az egyházmegyék és az egyházkerületek. Ezeknek megfelelő fokozatokban az egyházi szervek egyházközségek, egyházmegyék és egyházkerületek.

Az egyházközségnek az egyházmegye, az egyházmegyének az egyházkerület a fellebbezési hatósága. Az egyházat egyetemesen érdeklő ügyeket a zsinat és az egyetemes konvent intézi.

Vagyonjogi személyisége a magyarországi református egyháznak és önkormányzati joggal testületeinek van.

7. § Az egyházi testületeknek jogukban áll törvényes hatáskörükben, az egyházi törvényeknek, a felsőbb egyházi testületek szabályrendeleteinek és az alsóbb egyházi testületek törvényes önkormányzati jogainak sérelme nélkül szabályrendeletet alkotni.

Az egyházi törvényben megszabott hatáskörében az egyetemes konvent is alkothat szabályrendeletet.

Az egyházközi szabályrendelet az egyházmegye, az egyházmegyei szabályrendelet pedig az egyházkerület jóváhagyásával lesz kötelező erejűvé.

8. § A magyarországi református egyháznak országos törvények, jelesen az 1790–91. évi XXVI. törvénycikk által is elismert önkormányzata van. Az egyházat illeti az egyházi törvényhozás joga. Az egyházi törvényt újabb egyházi törvény magyarázza, módosítja vagy törli el.⁷

9. § Az egyház a maga szolgálatára bármely tagját elhívhatja ugyan, azonban az egyházi törvényben meghatározott egyházi tisztséget és megbízatást csak olyan egyháztagra lehet ruházni, aki az egyházi törvény értelmében arra választható.

A megválasztott köteles a reáruházott tisztséget vagy megbízatást legjobb tudása és ereje szerint, személyes és pártérdekre való tekintet nélkül, egyedül az egyház érdekének szem előtt tartásával betölteni, megemlékezvén arról, hogy aki az Istent szolgálja, a föld sava és a világ világossága legyen (Máté V. 13–14.).

10. § Az egyháznak egy tagja sem vehet részt sem mint tisztviselő, sem mint az egyházi önkormányzat körében rendelkezésre jogosult gyűlés tagja olyan ügyre vonatkozó intézkedésben, tárgyalásban vagy határozathozatalban, amelyben ő maga, házastársa, egyenes ági rokona és sógora, vagy testvére érdekelve van, továbbá olyan ügynél, amelyben mint valamelyik fél törvényes képviselője, meghatalmazottja, ügyvédje járt el.

11. § Az egyháznak minden tagja, akár az egyháztagot illető jogok és köteleességek gyakorlása közben, akár mint egyházi tisztviselő vagy más egyházi szolgálatra alkalmazott, vagy az egyházat érdeklő bármely feladat végzésével megbízott, ebben a minőségben szándékosan vagy gondatlanságból elkövetett minden köteleességszegő cselekményért és mulasztásért vagyoni felelősséggel tartozik és köteles a 6. § utolsó bekezdésében említett jogi személyeknek és ezek intézményeinek okozott kárt megtéríteni.

12. § A magyarországi református egyház, valamint ennek önkormányzati testületei, úgyszintén az egyház testéhez tartozó iskolák, ha ez utóbbiak vagyoni jogi személyiséggel bírnak, egyházi, közművelődési, emberbaráti célokat szolgáló alapítványokat létesíthetnek és mások által tett ilyen alapítványokat kezelésre elfogadhatnak.

Az egyháznak az az önkormányzati testülete vagy iskolája, amely az alapítványt létesíti vagy kezelésre elfogadja, az egyetemes egyház által tett vagy kezelésre átvett alapítványnál pedig az egyetemes konvent, köteles az alapítványról alapítólevelet készíteni és abban az alapítvány nevét, célját, vagyonát, kezelésének és felhasználásának szabályait pontosan meghatározni.

Az alapítványt az alapítólevélben meghatározott szerv, ilyennek hiányában pedig az alapítólevél kiállítására hivatott egyházi vagy iskolai hatóság kezeli.

Az alapítólevelet, ha az egyházközség vagy az egyházközi hatóság alatt álló iskola kezelésében levő alapítványra vonatkozik, az egyházmegyei közgyűlés, ha pedig az egyházmegye vagy a közvetlenül egyházmegyei hatóság alatt álló iskola kezelésében álló alapítványra vonatkozik, az egyházkerületi közgyűlés hagyja jóvá. Az egyházmegyei közgyűlésnek az alapító levelet jóváhagyó határozatát, ha az alapítvány vagyona tízezer pengőnél

⁷ Az 1881-es alkotmány 8. § Erdélyre vonatkozó része értelemszerűen elmaradt. Az ezt követő §-ok az alapítványokról és az egyesületekről merőben újak.

nagyobb, fellebbezés nélkül is fel kell terjeszteni megerősítés végett az egyházkerületi közgyűléshez.

Az alapítványi vagyon kezelésének felügyeletére és ellenőrzésére ugyanazok az egyházi hatóságok jogosultak, amelyek az alapítólevél megállapítása és jóváhagyása ügyében hatáskörrel bírnak.

Az egyház, valamint önkormányzati testületei és iskolái kezében levő vagy kezelésére bízott alapítványok állami főfelügyelet alatt állanak, de azok felett csak az egyházi törvény értelmében arra jogosított egyházi hatóságok rendelkeznek és ezek az alapítványok az egyház kezéből ki nem vehetők (1790–91. évi XXVI. tc. 10. §).

13. § Az egyház tagjai nem, kor, foglalkozás szerint csoportosulva, vagy ezekre tekintet nélkül, alkothatnak vallásos célú vagy egyházi feladatok szolgálatában álló egyesületet. Úgyisint az egyház szolgálatában álló tisztviselők akár együtt, akár hivatali ágak szerint tagozódva, alkothatnak az egyház minél tökéletesebb szolgálhatása érdekében közös feladataik és közös érdekű ügyeik tárgyalására és intézésére egyesületet. Az egyház missziói feladatainak sikeresebb szolgálata és anyagi forrásainak biztosítása céljából mind az egyetemes egyháznak, mind az egyház önkormányzati joggal bíró testületeinek (6. §) körében szervezett missziói egyesületek és szövetségek a szervezés és ellenőrzés tekintetében a többi egyesülettel egyező szabályok alá tartoznak.

A vallásos vagy egyházi célú egyesület alapszabályait jóváhagyás végett be kell mutatni az egyház amaz önkormányzati testülete – egyházközség, egyházmegye vagy egyházkerület – elé, amelynek körében alapszabályai szerint működni kíván; ha pedig az egyesület egy egyházkerület körét túlhaladó célkitűzéssel alakul, az egyetemes konvent elé. Az alapszabályok egyházi hatósági jóváhagyása előtt kormányhatósági láttamozás végett fel nem terjeszthetők és az egyesület működését meg nem kezdheti.

Minden egyesület annak az egyházi hatóságnak felügyelete és ellenőrzése alatt áll, amely alapszabályainak jóváhagyására hivatott.

Ennek a szakasznak a rendelkezéseit a már működő egyesületekre is alkalmazni kell.

MÁSODIK RÉSZ AZ EGYHÁZKÖZSÉG

ELSŐ FEJEZET AZ EGYHÁZKÖZSÉGRŐL ÁLTALÁBAN

14. § Az egyházközség az egyház tagjainak meghatározott területen élő s az egyházi törvény szerint szervezett gyülekezete.

Az egyházközség területe egybeesik a polgári község területével, hacsak felsőbb egyházi hatóság másként nem rendelkezik. Egy egyházközség területe több polgári község területére is terjedhet s egy polgári község területén több református egyházközség is állhat fenn.

Az egyházközség anya-, leány-, vagy fiókegyházközség.

Anyae egyházközség az, amely az egyházi törvényben az egyházközségekre rótt feladato-

kat, különösen a kebelébe tartozó hívek lelki gondozását lelkipásztori állás fenntartásával önállóan teljesíti, valamint a gyermekek elemi iskolai vagy legalább vallásos oktatását rendszeresen végezteti.

Az anyaegyházközség két vagy több egymáshoz közel fekvő polgári községben lévő részből is állhat (társegyházközségek).

Leányegyházközség az, amely lelkipásztori állást nem tart fenn és lelkipásztori gondozás és igazgatás tekintetében valamely anyaegyházközséghez van csatolva, de elemi népiskolát és tanítói állást tart fenn.

Fiókegyházközség az, amely sem lelkipásztori állást, sem iskolát és tanítói állást nem tart fenn.

15. § Missziói az egyházközség,⁸ ha benne az egyházközségi feladatok ellátása, különösen a lelkipásztori állás fenntartása az országos közalap, az egyházkerület vagy az egyház-megye támogatásával történik. A missziói egyházközség nagyobb számú másvallásúak közt elszórtan élő egyháztagokból szerveztetik s lehet anya-, leány-, vagy fiókegyházközség.

16. § A szórványok⁹ azoknak a polgári községeknek területén vannak, ahol református egyháztagok külön egyházközségi szervezet nélkül másvallásúak közt elszórtan élnek. A szórványokat egyházmegyénként egy vagy több missziói egyházközségbe kell szervezni. A missziói egyházközségbe még nem szervezett szórványt a területe szerint illetékes egyházmegye közgyűlése valamely anyaegyházközséghez osztja be.

17. § Az anya-, leány- és fiókegyházközségek, valamint az egy anyaegyházközséget alkotó társegyházközségek egymás közötti közigazgatási viszonyát és az ebből származó jogokat és kötelezettségeket az egyházkerületi és egyházmegyei szabályrendelet alapján az egyházmegye és egyházkerület által jóváhagyott egység szabályozza; vitás esetben bármelyik fél előterjesztésére egyházi közigazgatási bíróság dönt.

Igy kell meghatározni azt is, hogy az anyaegyházközséget illető szavazati jog gyakorlásában a leány- és fiókegyházközség milyen módon vesz részt, és hogy az egy anyaegyházközséget alkotó társegyházközségek a szavazati jogot mi módon gyakorolják.

18. § Az egyházközségeknek a törvény életbelépése idején meglevő beosztása és egymáshoz való jogviszonya törvényesnek tekintetik. Minden változás, valamint új egyházközség felállítása, vagy meglevő egyházközség szervezetének megváltoztatása vagy megszüntetése tárgyában akár az érdekelt egyháztagok kezdeményezésére, akár anélkül, az országos törvények figyelembevételével az egyházmegyei közgyűlés határoz, az egyházkerületi közgyűlés jóváhagyása mellett.

A népesség csökkenése vagy anyagi elerőtlenedés miatt feladatai teljesítésére tartósan képtelenné vált egyházközség szervezetének megváltoztatása vagy megszüntetése rendszert a lelkipásztori vagy tanítói állás üresedése esetén történhetik, más esetben a lelkipásztor és a tanító elhelyezéséről gondoskodni kell.

19. § Az újonnan alakuló egyházközség és az az egyházközség, amelyhez tagjai addig tartoztak, a vagyoni kérdésekre vonatkozóan egységet köthetnek.

Társegyházközségek szétválása, úgyszintén leány- vagy fiókegyházközségnek anyaegy-

⁸ A korábbi szabályzatokban nem szerepelt missziói egyházközség. Ide vétele a belmisszióval kapcsolatos.

⁹ A szórványokról is először szerepel külön §.

házközséggé alakulása, vagy más egyházközséghez csatlakozása esetén a vagyoni kérdésekre vonatkozó egyességet a köztük fennállt szerződés vagy gyakorlat alapján kell megkötni.

Az egyesség az egyházmegyei közgyűlés jóváhagyásával lesz joghatályos.

Megegyezés hiányában az egyházi közigazgatási bíróság ítél.

20. § Az az egyházközség, amely több lelkipásztori állást tart fenn, vagy amelyben a lélekszám az ötezret meghaladja, az egyházkerületi közgyűléstől kitűzött s a 21. § első bekezdésével megszabott egyházkerületi szabályrendelet megalkotásától számítva egy évet meg nem haladó határidő alatt köteles szervezeti szabályrendeletet alkotni, amelyben vagy azt mondja ki, hogy több külön egyházközséggé szervezkedik, vagy ha egységes egyházközségi szervezetét megokoltan fenntartani kívánja, azt, hogy egyházrészekre (parochiális körökre) tagozódik. A szervezeti szabályrendeletet jóváhagyás végett az egyházmegyei és onnan az egyházkerületi közgyűlés elé kell terjeszteni és csak az egyházkerületi közgyűlés jóváhagyása után lehet végrehajtani.

Abban az egyházközségben, amelyben a. tanyai vagy más, a község (város) határában ugyan, de a belterülettől távolabb lakó hívek kielégítő lelki gondozása tekintetében külön intézkedés szükséges, erről a szervezeti szabályrendeletben gondoskodni kell.

Akár külön egyházközségek, akár egyházrészek alakíttatnak, ezeket úgy kell szervezni, hogy egy-egy egyházközség vagy egy-egy egyházrész lélekszáma lehetőleg ne legyen több ötezernél.¹⁰

Ha a helyi körülmények megokolják, az egyházkerületi közgyűlés az egyházközségeknek az ötezres lélekszám alapján szervezésére a szervezkedés fokozatos megvalósítása érdekében hosszabb határidőt szabhat meg. Tízezernél több lélek azonban átmenetileg sem hagyható egy lelkipásztor gondozása alatt; az ilyen népességű egyházközségben vagy egyházrészben a törvény hatálybalépésétől számított három év alatt még egy lelkipásztori állást kell szervezni.

Az ötezres lélekszámnál népesebb egyházközség az egyháztagok lelki gondozása végett ugyancsak az ötezres lélekszám alapulvételével, addig is, míg az ötezrenként tagozódás végrehajthatóvá lesz, vallásoktató lelkészek, esetleg más lelkészek (teológiai tanárok) vezetésével egyházi köröket alkot, amelyeket az egyházrészekéhez hasonló szervezettel kell ellátni és ugyanolyan feladatokkal lehet megbízni.

Akár egyházközségekké, akár egyházrészekre szervezkedés esetén legalább annyi lelkipásztori állást kell szervezni és fenntartani, ahány az egyházközségek, illetőleg egyházrészek száma. Az átalakulással kapcsolatban a vallásoktató lelkészi állásokat a lehetőség szerint fokozatosan lelkipásztori állásokká kell átszervezni.

A szervezeti szabályzatban, ha külön egyházközségekké szervezkedés mondatik ki, rendezni kell az így keletkezett egyházközségek közötti vagyoni jogi kérdéseket, az addig közös vagyoni állagából vagy hozadékából részesedés mértékét, valamint meg kell állapítani a tovább is közösnek maradó vagyon kezelésére, közösen fenntartandó intézmények igazgatására és közösen teljesíteni kívánt feladatok végzésére rendelt közös szervezetet.

¹⁰ Az egy gyülekezetbe, illetve egy lelkész pasztorálása alá tartozó hívek lélekszámát a hatékonyabb lelki ellátás érdekében maximálták 5000 főben.

21. § A nagynépességű egyházközségekben az előző szakasz szerint alakítható egyházrészek létesítésére és jogviszonyaira vonatkozó részletes szabályokat az egyházkerület szabályrendelettel állapítja meg, amelyet e törvény hatálybalépésétől számított egy év alatt meg kell alkotni. Az egyházkerületi szabályrendelettel megállapított szabályokat minden egyházközség, amely egyházrészekre szervezkedik, szervezeti szabályrendelete megalkotásánál alapul venni tartozik.

Az egyházrész a lelki gondozás, jótékonyosság és általában a vallásos élet ápolása és fejlesztése terén az illetékes lelkipásztor vezetésével működik, aki mellé az egyházrészhez tartozó presbiterekből s az egyházrész más buzgó tagjaiból egyházrészi tanács alakítandó, amely végzett munkájáról az egyházközség presbitériuma elé félévenként jelentést tenni köteles. Az egyházközségnek egyházrészekre tagozódása esetében is az egyházközséget illeti minden egyházi vagyon és annak kezelése, a felette való rendelkezés, valamint az arra vonatkozó jogügyletek kötése a presbitérium hatáskörébe tartozik. Az egyházrész a maga céljaira önkéntes adományokat elfogadhat s ezekről, valamint a presbitérium által rendelkezésre bocsátott egyéb vagyontárgyakról szabadon rendelkezhetik, ingatlan vagyont azonban nem szerezhet s az egyházközséget kötelező jogügyletet nem köthet; vagyonkezeléséről évenként számadást köteles a presbitériumhoz beterjeszteni. Az egyházközség akár visszteherrel, akár anélkül meghatározott egyházrész céljára is szerezhet bármilyen vagyont, amelynek tulajdonjoga az egyházközséget illeti ugyan, ingatlan vagyonnál azonban azt, hogy az egyházrész céljára szolgál, a telekkönyvben is ki kell tüntetni.

22. § Az egyházközség az egyházi törvény és az egyházi felsőbb hatóságok törvényes rendelkezéseinek korlátai között teljesíti mindazokat a feladatokat, amelyek az ige hirdetése, a sákramentumok¹¹ kiszolgáltatása, a hívek lelki gondozása, tanítása, az egyházfegyelem fenntartása, a szegények, árvák, elhagyatottak és betegek gondozása tekintetében az Isten egyházára várnak; az e feladatok végzésére hivatott szerveit kiválasztja; feladatainak teljesíthetése végett anyagi eszközökről is gondoskodik, erre a célra a kebelébe tartozó egyháztagokat megadóztatja s vagyont szerezhet; a maga és a kezelésében levő alapítványok vagyonát kezeli; az egyházi törvény korlátai közt s a törvényben meghatározott módon (7. §) magát és tagjait kötelező szabályrendeletet alkothat; magát az egyházi törvényben megszabott módon kormányozza s az egyházi felsőbb hatóságok megalakításában az egyházi törvényben meghatározott feladatok teljesítésével részt vesz.

23. § A felsőbb egyházi hatóságok megalakításánál (87.§, 107.§ h), 122. §, 136. § g), h) és i), 157. § b), 158. §) minden anyaegyházközségnek van egy szavazata.

A szavazat számértéke hatig emelkedik olyan módon, hogy e határig:

- a) a szavazat annyinak számít, ahány lelkipásztora, vallásoktató és intézeti lelkésze (II. tc. 3. §) van az egyházközségnek;
- b) az anyaegyházközség, valamint leányegyházközségei által fenntartott elemi népiskoláért a szavazat számértéke eggyel, ha pedig ezekben az iskolákban a tanítók száma tíznél több, kettővel és minden további megkezdett tízért ismét eggyel emelkedik ;
- c) a háromezer léleknél nagyobb népességű egyházközség szavazatának számértéke eggyel emelkedik.

¹¹ Sákramentumok: szakramentumok, azaz szentségek (a reformátusoknál a keresztség és az Úrvacsora).

Ha az egyházközség nem teljes középiskolát vagy pedig polgári iskolát tart fenn, intézetként eggyel, ha teljes középiskolát, vagy teljes középfokú szakiskolát, tanító-, tanítónő- vagy óvóképző-intézetet tart fenn, intézetként kettővel emelkedik szavazatának számértéke és ezen az alapon haton felül is emelkedhetik. Tizenkettőnél többnek azonban egy egyházközség szavazata sem számít.

Ha több egyházközség közösen tart fenn iskolát, a köztük fennálló egység vagy a szervezeti szabályrendelet állapítja meg, hogy ezen az alapon melyikőjük szavazatának számértéke nő.

Az egyházközségek szavazatának számértékét az egyházkerületi közgyűlés az utolsó országos népszámlálás adatai és az egyházközségben történt változások figyelembevételével tíz évenként határozza meg. Lelkeszi állás vagy iskola megszüntetése esetén azonban a szavazat számértékét azonnal csökkenteni kell.

Az egyházközség a szavazati jogot minden alkalommal köteles a kitűzött időig gyakorolni. A mulasztás jogi következményét egyházmegyei szabályrendelet állapítja meg.

MÁSODIK FEJEZET AZ EGYHÁZTAGOK

24. § A magyarországi református egyháznak tagja minden református vallású magyar állampolgár és minden olyan református vallású nem magyar állampolgár, akinek Magyarország területén állandó lakása vagy állami adó alapjául szolgáló földbirtoka, ipari vagy kereskedelmi üzlete van.

Magyarország területének minden református vallású lakosa annak a református egyházközségnek tagja, amely polgári lakóhelyén áll fenn, ha pedig abban a polgári községben református egyházközség nincs, annak az egyházközségnek tagja, amelyikhez a lakóhelye tartozik.

Az ország területén kívül lakó egyháztag ahhoz az egyházközséghez tartozik, amelyhez be van osztva az a polgári község, amelyben a földbirtoka vagy üzleti telepe fekszik. Az olyan magyar állampolgár pedig, akinek az ország területén sem lakása, sem földbirtoka vagy üzleti telepe nincs, annak az egyházközségnek a tagja marad, amelyhez az ország területéről kiköltözése előtt tartozott.

Ha egy polgári községben több egyházközség van, a lakosoknak az egyházközségek között megosztása tekintetében a fennálló helyzet változatlanul marad. A jövőben bekövetkező új szervezkedés esetén pedig a lakosság megosztása tekintetében is a szervezés alapjául szolgáló határozat rendelkezik.

25. § Aki más polgári község területére költözik, mind az előbbi, mind az új lakóhelye szerint illetékes egyházközségnél jelentkezni köteles, hat heti helyben lakás után az új lakóhely szerint illetékes egyházközség tagjává lesz és az egyházi közterheket új lakóhelyén az odaköltözést követő legközelebbi évtől fogva viselni köteles.

26. § Az egyháznak az a tagja, aki illetékes egyházközségén kívül más egyházközségben vagy egyházközségekben is rendszeren és állandóan viseli az egyházi közterheket, azok mind-egyikében gyakorolhatja az egyháztagok jogait.

27. § Az egyháztag kötelessége:

- a) tisztaerkölcsű, mértékletes, józan, evangéliumi szellemű életet éljen;
- b) a közönséges istentiszteleteken és az úrvacsorában részt vegyen; a vasárnapot és az egyház más ünnepeit megünnepelje; házasságkötését a lelkipásztornál előre bejelentse, házassága kötésénél, gyermeke keresztelésénél, halottja eltemettetésénél az egyház szabályait megtartsa;
- c) gyermekeit az országos törvény korlátai közt a református vallásban neveltesse, azok iskolai taníttatásáról és konfirmálásáról gondoskodjék;
- d) azoknak a házasságkötésénél, akik születendő gyermekeik vallását illetően a református egyházra nézve káros megegyezést kötnek,¹² minden önkéntes közreműködéstől tartózkodjék;
- e) az egyházi és iskolai közterheket az egyházi törvényben megszabott módon és törvényes mértékben viselje;
- f) az egyházi törvénynek és az egyházi hatóságok törvényes rendelkezéseinek engedelmeskedjék;
- g) a ráruházott egyházi tisztséget vagy megbízást, ha csak az alól felmentést nem nyer, elfogadja és híven betöltse.

28. § Az egyháztag joga:

- a) részt vehet a közönséges istentiszteleteken, valamint a hívek oktatására és vallásos buzgóságuk növelésére szolgáló más összejeveteleken;
- b) házasságának egyházi megkötése, gyermekének megkeresztelése, halottjának temetése végett igénybe veheti az egyház szabályszerű szolgálatát, az egyházközség templomát és temetőjét;
- c) gyermekének taníttatását az egyház iskoláiban, vallásos oktatását az erre rendelt egyházi szerv útján, a fennálló szabályok szerint teljesíttetheti;
- d) a lelkipásztor és más egyházi tisztségviselő tanácsát és támogatását kérheti, az egyházi felsőbb hatóságok előtt panaszt emelhet és az egyházi életben felmerült vagy vallási sérelme orvoslása végett azok védelméhez folyamodhatik.

Továbbá, ha konfirmált és ha jogerős egyházi bírói ítélet másként nem rendelkezik:

- e) az úri szent vacsorával élhet;
- f) az egyházi tisztségek betöltésénél az egyházi törvényben megszabott feltételek mellett választó és választható.

29. § Az egyházközségben választójoga van nemre való tekintet nélkül annak a legalább 24 éves és önjogú magyar állampolgár konfirmált egyháztagnak, aki:

- 1. egyházi bírósági ítélettel a választójogtól megfosztva nincs;
- 2. magát a választójogra érdemtelennek nem tette azzal, hogy gyermekeinek más vallásban nevelésére megegyezést kötött;
- 3. az egyházi és iskolai közterhek viselésében törvényszerűen részt vesz;
- 4. e törvény életbelépése előtt valamelyik egyházközség választói névjegyzékébe fel volt véve, vagy e törvénynek életbelépése után annak az ünnepélyes kijelentésével, hogy a református keresztyén hitet vallja és magát az egyházi fegyelemnek aláveti, kéri a választók névjegyzékébe felvételét.

A presbitérium azt, akit egyházi adóval első ízben ró meg, köteles figyelmeztetni, hogy a választók névjegyzékébe felvételét kérheti, valamint hogy kérelem és a 4. pont alatti ünnepélyes kijelentés nélkül a névjegyzékbe fel nem vehető.

Annak a református férfival házassági életközösségben élő református nőnek, aki az 1., 2. és 4. pontok alatt foglalt feltételeknek megfelelő, választójoga van akkor is, ha egyházi adót csak a férje fizet.

30. § Az egyházközségi választókról betűrendes névjegyzéket kell készíteni, és azt évenként ki kell igazítani. Ahol az egyházközség egyháZRészekre oszlik, ott a választók névjegyzékét is egyháZRészenként kell készíteni.

A választók névjegyzékét a presbitérium vagy annak erre a célra kiküldött bizottsága készíti el, igazítja ki, s ugyanaz intézi el a névjegyzék ellen emelt felszólalásokat. Ez a bizottság elnökből és négy tagból áll s határozatképességéhez az elnökön kívül legalább két tag jelenléte szükséges.

A névjegyzékbe fel kell venni minden olyan egyháztagot, akinek választójoga van (29. §). Nem vehető fel azonban az az egyébként jogosult választó, aki a névjegyzék készítése vagy kiigazítása idején egyházi adójával hátralékban van, úgy, hogy a névjegyzék készítésének vagy kiigazításának évéről esedékes egész adóján kívül az előző évi adónak is fele részét kitevő vagy meghaladó összeggel tartozik. A férj adóhátraléka esetén a 29. § utolsó bekezdése alapján jogosult házastársa sem vehető fel a névjegyzékbe. De az ebből az okból kihagyott választót, ha a felszólalás vagy fellebbezés rendjén igazolja, hogy előző évi adójának legalább felét kifizette, a névjegyzékbe fel kell venni.

Az egyházi adónak a többi közadóval való együttes kezelése esetén az egyes egyháztagok egyházi adóhátraléka az egyetemes konvent utasítása szerint állapítandó meg.

Az egyházközségi választók névjegyzékét két egyenlő példányban november hónap elsejéig kell elkészíteni, illetőleg évenként kiigazítani és ezen a napon a presbitérium elnökségének és jegyzőjének aláírásával hitelesítve tizenöt napra az egyházközség hivatalos helyiségében közszemlére kell kitenni, egyszersmind a közszemlére kitételt a helyben szokásos módon az egyházközség tagjainak tudomására hozni. A közszemlére kitett névjegyzéket az ugyancsak közhírré tett hivatalos idő alatt, amelynek tartama naponként három óránál kevesebb nem lehet, bárki megtekintheti s ellene a közszemlére kitétel ideje alatt minden választójogosult egyháztag felszólalhat. A közszemlére kitétel utolsó napjától számított 15 nap alatt a presbitérium vagy bizottsága a felszólalás ügyében hozott határozatát a felszólalóval írásban közölni köteles. E határozat ellen tizenöt nap alatt fellebbezni lehet az egyházmegegyei elnökséghez, amely a fellebbezéseket elbírálván, a névjegyzék mindkét példányát december 31-i kelettel lezárja s hitelesítő aláírásával ellátva az egyik példányt az egyházközségnek megküldi, a másikat az esperesi irattárban őrizteti. A meg nem fellebbezett névjegyzéket az esperes hitelesíti.

Azt, akit első ízben vesznek fel a választók névjegyzékébe, erről a presbitérium nevében annak elnöksége az e célra szolgáló értesítőlapon értesíti. Az értesítőlapnak a felvétel közlésén kívül a református egyháztag kötelességeire és azok hűséges teljesítésére vonatkozó ünnepélyes figyelmeztetést is kell tartalmaznia. Az értesítőlap szövegét az egyetemes konvent állapítja meg.

Azt, aki az előző évben érvényes választói névjegyzékben benne volt, továbbá azt, aki a

névjegyzék kiigazítása alkalmával abba felvétel, ha a kiigazítás, illetőleg a felszólalások elintézése során a névjegyzékből kihagyatik, a presbitériumnak vagy bizottságának erről a határozatáról írásban vétív mellett értesíteni kell.

A választók névjegyzékének készítéséhez szükséges iratmintáról az egyetemes konvent gondoskodik s a névjegyzéket minden egyházközségben e szerint a minta szerint kell kiállítani.

31. § A választók névjegyzéke a készítését, illetőleg kiigazítását követő évben január 1-től december 31-ig érvényes. Egyházközségi választásban választójogot csak az gyakorolhat, aki a választás idejének évére érvényes névjegyzékben bennfoglaltatik. Viszont az, aki az érvényes névjegyzékben bennfoglaltatik, választójogot csak akkor nem gyakorolhat, ha nem református vallású, vagy ha a névjegyzék végleges megállapítása után jogerős bírósági ítélettel önjogúságától vagy egyházi bírósági ítélettel egyházi választójogától megfosztatott, vagy ha születendő gyermekei vallására nézve a névjegyzék végleges megállapítása után a református egyház kárára kötött megegyezést.

HARMADIK FEJEZET¹³ AZ EGYHÁZKÖZSÉG TISZTVISELŐI

32. § Az egyházközség tisztviselői: a lelkipásztor, az egyházközség vallásoktató és intézeti lelkésze, segédlelkésze, továbbá az egyházközségi főgondnok, a gondnok, a presbiter, az egyházközség iskolájában alkalmazott tanár és tanító, a kántor, az egyházközség (egyházrész) diakónusa és diakónisszája,¹⁴ a szegények és árvák gondnoka, a vagyonkezelésre alkalmazott gondnok, a presbitérium jegyzője, az egyházközségi igazgatásban alkalmazott kezelő hivatalnok.

Egyházközségi alkalmazottak: az iratterjesztő és az egyházfő.

Az egyházközségi tisztviselők végrehajtják a felsőbb egyházi hatóságok hozzájuk utalt rendeleteit s a presbitérium határozatait; teljesíteni kötelesek mindazt a feladatot, melyet az egyházi vagy országos törvény vagy törvényes rendelkezés akár közvetlenül, akár az egyházat kötelezően megszab.

Az egyházközségi tisztviselők, ha a törvény másként nem rendelkezik, a templomban egybegyűlt gyülekezet vagy a presbitérium előtt tett esküvel foglalják el tisztségüket.

Aki folytatólag arra a tisztségre választatik, amelyet addig is viselt, nem tesz újból esküt.

33. § Rendes javadalomban részesülnek: a lelkipásztorok és egyéb lelkészek, tanárok, tanítók és kántorok.

A lelkészek, tanítók és kántorok javadalmát szabályszerűen kiállított, egyházmegyei és egyházkerületi jóváhagyással ellátott díjlevélbe kell foglalni. A díjlevélben meghatározott javadalmat alábbszállítani vagy megcsonkítani nem szabad. Ha a megállapított javadalom

¹³ Az itt következő harmadik és negyedik fejezet kis eltérésekkel azonos az 1881-es alapszöveggel.

¹⁴ Diakonus: a szegénygondozás mellett lelki gondozást is végző nem lelkészi személy; diakonissza: szociális munkára, betegápolásra, szegénygondozásra fogadalmat tett, társaival közösségben élő, fogadalmat tett nő.

el nem hárítható és állandó természetű okok miatt leszáll, az országos törvényekben meghatározott módon állami fizetés kiegészítésért kell folyamodni.

A rendes javadalommal ellátott tisztviselők évenkénti szabadságidejéről és annak feltételeiről egyházkerületi szabályrendelet rendelkezik.

34. § Az egyházközségnek jogában áll az egyházi törvény keretei között s a törvényben meghatározott módon alkotott szabályrendelettel az egyházi törvényben meg nem állapított egyházközségi tisztviselői állást szervezni, az alkalmazott tisztviselő szolgálati időtartamát meghatározni, az egyházi törvényben rendszeres javadalommal egybe nem kapcsolt tisztviselői állást, az egyházközségi főgondnok és a presbiterek kivételével, rendes javadalommal vagy tiszteletdíjjal ellátni, úgyszintén az egyházközségi tisztviselők hivatali feladatait részletesen meghatározni és az állás elnyeréséhez szükséges képzettséget és egyéb minősültséget megállapítani. A szabályrendeletnek a javadalom megállapítására és mértékére vonatkozó részét, valamint az erre vonatkozó rendelkezés megváltoztatását tartalmazó minden határozatot jóváhagyás végett minden esetben fel kell terjeszteni az egyházkerület elé is.

35. § A törvényben szervezett egyházközségi tisztségekre, hacsak maga a törvény külön képesítést nem kíván, meg lehet választani az olyan református magyar állampolgárt, aki legalább 24 éves, önjogi, az egyháznak legalább három év óta konfirmált tagja, az egyházközségi választók névjegyzékébe fel van véve, tisztaerkölcsű, józan életet él, vallásosságban és az egyház iránti buzgóságban másoknak példaképül szolgál.

Nők, ha a választhatóság feltételeinek megfelelnek, egyházzrészi tanácsosok, tanárok, tanítók, diakónisszák és iratterjesztők, szegények és árvák gondnokai, jótékony és szociális irányú bizottságok tagjai lehetnek, más egyházközségi tisztségre azonban nem választhatók.¹⁵

36. § A javadalommal egybe nem kötött egyházközségi tisztséget vagy megbízást, valamint az egyházközségi gondnoki tisztelet akkor is, ha javadalommal van egybekötve, az egyházközségnek minden olyan tagja, aki arra az egyházi törvény értelmében választható, elfogadni s legalább egy éven át viselni köteles.

A tisztség viselése alól azonban fel kell menteni azt, aki előrehaladott koránál, állandó betegeskedésénél vagy a megélhetésért végzett munkája nagyságánál fogva a szolgálatot megfelelően ellátni nem képes, továbbá, aki katona vagy az egyházközségi feladatok végzését lehetetlenné tevő nagymértékű más egyházi vagy polgári közszolgálatot teljesít.

A felmentést a presbitériumtól kell kérni s ennek a felmentést megtagadó határozata ellen az egyházmegyei közgyűléshez lehet fellebbezni, amely végérvényesen határoz.

Ha a felmentést kérő a felmentést nem kapja meg, köteles vagy az egyházközségi tisztséget, illetőleg megbízást betölteni s az azzal járó feladatokat híven teljesíteni vagy felmentési díjat fizetni. A felmentési díj mértékét egyházmegyei szabályrendelet állapítja meg.

A) A LEKIPÁSZTOR ÉS MÁS LEKÉSZEK

37. § A lekipásztornak a lelkészekre általában megállapított szabályok (II. tc. 1–22. §§) pontos megtartása mellett kötelességei:

¹⁵ A nők tehát – a lelkési funkción túl sem – voltak egyenrangúak a férfakkal.

a) ellátja az istentiszteletet, általában végzi az egyházi szertartásokat s azok pontos és az egyház szabályainak mindenben megfelelő teljesítéséért felelős; ilyen szolgálatot az egyházközség területén bárki más csak a lelkipásztortól nyert felhatalmazás vagy engedelem alapján teljesíthet, kivéve, ha az egyházközség vagy tagjai békéje érdekében az esperes ad erre utasítást, amelyet azonban a lelkipásztorral a szolgálat megkezdése előtt közölnie kell;

b) teljesíti az egyházközséghez tartozó hívek lelki gondozását, e végből az egyházközség tagjait, különösen pedig az elhagyatott szegényeket és betegeket rendszeresen látogatja; a házasságra lépőket erkölcsi tanításban részesíti; a vegyes házasságra lépőknél ügyel arra, hogy a református fél az egyházhoz hű maradjon, annak irányában kötelességét teljesítse, gyermekei vallását illetően az egyházra káros megegyezést ne kössön és sem a házasságkötés alkalmával, sem a házasság tartama alatt hitéhez és egyházához ragaszkodásáért zaklatást ne szenvedjen; a visszas házassafeleket békíti; lelki vigasztalásban részesíti a foglyokat és halálraítélteket; a vallásváltoztatók irányában az országos törvényben megszabott feladatokat végzi s ezzel kapcsolatban a református egyházat elhagyni kívánót a vallás könnyelmű változtatásának vagy elhagyásának káros következéseire komolyan inti, az egyházba belépni kívánót pedig az egyház hittételeivel és fegyelmi szabályaival alaposan megismerteti; általában az egyházépítő és egyháztársadalmi munka minden ágát végzi;

c) felügyel az egyházközség elemi népiskoláira s az egyházközség területén lévő egyéb iskolákban a vallás és egyházi ének tanítására; az elemi népiskolán kívül minden más iskolában, valamint az olyan elemi iskolában, mely nem a református egyházé, a vallást és az egyházi éneket tanítja és általában a konfirmációra előkészítést végzi, kivéve, ha ezeket a feladatokat középiskolai vallástanár, vallásoktató lelkész vagy teljes képesítéssel bíró vallás-oktató segédlelkész látja el;

d) vezeti az egyházközség anyakönyveit az egyházkerülettől megállapított szabályok szerint s ezekből kívánatra egyházi ügyben vagy magánhasználatra kivonatot ad; az 1895. október 1. napja előtti anyakönyvekből pedig, mint az államtól is közhitelességűeknek elismert okiratokból mind magánfél kérésére, mind hivatalos megkeresésre hiteles kivonatot állít ki;

e) általában vezeti az egyházközség szellemi és anyagi életét; az egyházközséget a főgondnokkal vagy gondnokkal együtt képviseli; a presbitériumban és az egyházközségi közgyűlésen, valamint az egyházközség igazgatásában vagy egyedül, vagy az egyházközségi főgondnokkal együtt végzi az elnöki feladatokat. Sem presbitéri gyűlést, sem egyházközségi közgyűlést nélküle tartani nem lehet; ha tartós akadályoztatás vagy érdekeltség okából a gyűlésen részt nem vehet, helyette az esperes vagy megbízottja vezeti a gyűlést.

Az a)–e) pontokat értelemszerűen a helyettes lelkészekre is alkalmazni kell.

Olyan egyházközségben, melyben több lelkipásztori állás van, a munka megfelelő megosztásáról helyi szabályrendelet intézkedik. Az elnöki feladatok ellátásával [e] pont] a presbitérium három évenkénti választással bízza meg a lelkipásztorok egyikét.

38. § Ha az egyházközség lelkipásztorát püspöknek választják meg, az egyházközség a püspök-lelkipásztor¹⁶ egyházközségi feladatainak részben való végzésére akár a maga költ-

¹⁶ Püspöknek ugyanis csak valamelyik gyülekezet lelkésze volt választható, aki megválasztása után is betöltötte ezt a lelkészi tiszteletet.

ségvetésének terhére, akár az egyházkerülettel együtt másik lelkipásztori állást szervezhet, amelynek szervezése, betöltése és feladatai tekintetében a lelkipásztori állásokra vonatkozó szabályok kötelezők.

A püspök mellé szervezett lelkipásztori állásra megválasztott lelkipásztor a tiszttel járó feladatokat a helyi szabályrendelet (37. § utolsó bekezdése) szerint önállóan és felelősség mellett teljesíti.

A püspökváltozás esetére szükséges szabályokat az egyházkerület szabályrendelettel állapítja meg.

39. § Az egyházközség egyéb lelkésze – vallásoktató lelkész, intézeti lelkész, vallásoktató segédlelkész, segédlelkész – azokat a kötelességeket tartozik ellátni, amelyeket a törvény vagy szabályrendelet az állásához köt, az ideiglenesen alkalmazott vallásoktató segédlelkész és a segédlelkész munkakörét pedig a lelkipásztor szabja meg.

Az állást szervező szabályrendeletben ki kell mondani, hogy az állást betöltő lelkész a lelkipásztori munkában részt venni köteles és lehető pontossággal meg kell állapítani azokat az istentiszteleti és egyéb egyházzsértartási cselekményeket, amelyeket a lelkipásztor munkakiosztása szerint végezni tartozik.

B) AZ EGYHÁZKÖZSÉGI FŐGONDNOK ÉS GONDNOK

40. § Minden egyházközségben az anyagi ügyek vezetésére és felügyeletére, továbbá a törvényben megállapított egyéb kötelességek teljesítésére egyházközségi gondnokot kell választani az egyházközség közbecsülésben álló, értelmes, példaszerűen élő és vagyoni biztosítékkal is bíró tagjai közül.

Minden egyházközség választhat egyházközségi főgondnokot is az egyház tekintélyes tagjai közül.

Egyházközségi főgondnoknak meg lehet választani olyan egyháztagot is, aki nem lakik az egyházközségben és az egyházközség választói névjegyzékébe felvéve nincs, de valamely magyarországi református egyházközségben választó és választható. Az így megválasztott főgondnok köteles az egyházközségben egyházi adót fizetni.

Az egyházközségi főgondnok és gondnok az egyházközségnek egyszersmind presbitere is.

41. § Az egyházközségi főgondnok kötelességei:

- a) a presbitériumot a lelkipásztorral egyetértően összehívja;
- b) a gyűlést elnöktársával együtt vezeti;
- c) az egyházi tartozások beszédese felől intézkedik;
- d) felügyel az egyházközségi vagyon kezelésével megbízott gondnokra vagy pénztárnokra és az egyházközség alkalmazottaira;
- e) a lelkipásztorral együtt aláírja a presbitérium határozatait, az egyházközség nevében kiadott szolgálati és egyéb bizonyítványt, szavazati levelet, felterjesztést;
- f) a lelkipásztorral együtt képviseli az egyházközséget;
- g) az egyházközségi pénztárt a lelkipásztorral együtt időnként, legalább negyedévenként egyszer megvizsgálja, a naplót ilyenkor vizsgálati záradékkal ellátja;

h) elnöktársával egyetértően utalványoz a költségvetés változó tételeire az előirányzat erejéig s felügyel a költségvetés megtartására;

i) felügyel az egyházközség minden ingó és ingatlan vagyonára, azok értékének fenntartására, jövedelmének biztosítására, a számadás pontos időben elkészítésére és megvizsgálására.

42. § Az egyházközségi gondnok kötelességei:

a) ott, ahol egyházközségi főgondnok nincs, teljesíti annak az előbbi törvényszakasz *c)*, *e)* és *f)* pontjaiban megszabott feladatait;

b) ott, ahol az egyházközség vagyonát házilag kezelik vagy a belhivatalnokok használatában levő földeket az egyházközség tagjai művelik, kötelessége gondoskodni, hogy ezeket a munkákat kellő időben és jól elvégezzék;

c) ott, ahol az egyházközség ingatlanai bérlet útján kezeltetnek, a hasznosítást a presbitérium utasításai szerint teljesíti, a bérösszegeket nyilvántartja, azok pontos beszédéséről és behajtásáról gondoskodik;

d) az egyházközség pénztőkéit, értékpapírjait, takarékmagtárát a presbitérium utasításai szerint kezeli; kamatfizetési vagy törlesztési haladékokat nem adhat, a pontatlan fizetőkről a presbitériumnak jelentést tesz;

e) gondoskodik arról, hogy az egyháztagok az egyházi adót s egyéb tartozásokat pontosan befizessék ;

f) a rendes javadalomban részesülő tisztviselők és alkalmazottak fizetését, az egyházközséget terhelő állami, községi adót, egyház-közigazgatási járulékokat és illetéket, tűzkár-biztosítási és egyéb díjakat pontosan fizeti, az egyházközség épületeit jó karban tartja;

g) az évi számadást, minden tételében okmányokkal felszerelve, szükség esetében a lelkipásztor segítségével, a lezárt év végétől számított három hónap alatt elkészíti s a presbitériumhoz megvizsgálás végett beadja.

43. § Ahol szükséges, a presbitérium választhat egy vagy több vagyonkezelő tisztviselőt. Ennek feladatait, megbízatásának időtartamát és esetleges díjazását az állás szervezésére vonatkozó szabályrendelet állapítja meg.

C) A PRESBITEREK

44. § A presbiterok az egyházközség szellemi és anyagi ügyeinek intézésében, az egyházi önkormányzat gyakorlásában és az egyházi fegyelem fenntartásában közreműködő egyházközségi tisztviselők.

Kötelességeik:

a) a presbitérium gyűlésein s tanácskozásaiban részt vesznek;

b) a presbitérium bizottságaiban közreműködnek s külön megbízatásuk esetén kiküldetésükben eljárnak;

c) az egyházközség tagjait az egyház és iskola iránti kötelességeik teljesítésére buzdítják, az Isten törvényének megtartására szeretettel figyelmeztetik, intik azokat, akik rendetlenül járnak (I. Thess. V. 14.), intik, mint atyjokfiát (II. Thess. III. 15.), felépítik alázatosságnak lelkeivel (Gal. VI. 1.);

d) a lelkipásztort egyházvédő és építő munkájában minden irányban támogatják;

e) az egyházközségnek az ő felügyeletükre bízott tagjait időnként, de legalább évenként egyszer meglátogatják, különösen az elhagyatottakat és betegeket felkeresik és a lelki gondozás és misszió munkájában a lelkipásztornak segítségére vannak;

f) a vegyes házasságokat figyelemmel kísérik s a vegyes házasságra lépő egyháztagot a házasságból születendő gyermekek vallása tekintetében az egyházra nézve káros megegyezés létesítésétől visszatartani igyekeznek, tapasztalataikra a lelkipásztor figyelmét felhívják;

g) mind magán-, mind családi életükkel, valamint az egyház iránt törhetetlen ragaszkodásukkal, tisztos magukviselésével, istenházának buzgó gyakorlásával, a sákramentumokkal való éléssel az egyháztagok előtt példaként világotlanak.

45. § Az ellen a presbiter ellen, aki a közönséges istentiszteletekről állandóan elmarad, az úrvacsorával éléstől vonakodik, a neki kiosztott lelki gondozási vagy missziói munka teljesítését igazolatlanul megtagadja, vagy házassága kötésénél és gyermekei vallásos nevelésének ügyében egyházunk rovására jár el, fegyelmi eljárást kell indítani.

Azt a presbitert, aki választójogosultságát jogerős határozat folytán elvesztette, továbbá, aki a presbitériumnak három egymásután következő gyűlésén nem jelenik meg és elmaraadását a presbitérium felhívásának kézbesítésétől számított 15 nap alatt sem igazolja, presbiteri tisztségéről lemondottnak kell tekinteni és helyét pótpresbiter behívásával be kell tölteni.

A presbiterek az egyházközségtől fizetésben vagy tiszteletdíjban nem részesíthetők, különleges megbízatás esérében azonban költségeik megtéríthetők. Az egyházközségnek az egyházi közigazgatásban alkalmazott rendes fizetéssel ellátott kezelő tisztviselője és alkalmazottja, valamint, aki az egyházközséggel szerződés alapján állandó üzleti viszonyban áll, presbiter nem lehet; nem tekinthető állandó üzleti viszonyban az egyházközség tulajdonában lévő ház bérlete vagy földbirtok haszonbérlete, amennyiben albérletbe vagy alhaszonbérletbe adással nincs kapcsolatban.

Ha a presbitérium az érdekeltséget megállapítja, az így megüresedett helyet pótpresbiter behívásával be kell tölteni.

A presbitérium határozata ellen, amellyel a presbitert lemondottnak vagy érdekeltnak nyilvánítja, az egyházi közigazgatási bírósághoz panasznak van helye.

46. § A presbiterek közé tartoznak hivataluk alapján az egyházközség lelkipásztorai, valóságoktató, intézeti és helyettes lelkészei, főgondnoka és gondnoka, tanítója vagy kántora. Ahol egynél több tanító és kántor van, ott ezek közül együtt annyit kell a presbiterek közé választani, ahány lelkipásztori állás van az egyházközségben, az egyházközség által fenntartott s az elemi iskolánál magasabb iskolák tanárai közül pedig iskolánként egyet-egyet.

A presbiterek számát minden egyházközségre nézve az egyházközség meghallgatásával az egyházmegyei közgyűlés tizenkét évenként állapítja meg, úgy hogy a lelkipásztort, illetőleg a lelkészeket, továbbá a tanítót, illetőleg a tanítók és tanárok közül választottakat nem számítva, de a főgondnokkal és gondnokkal együtt nyolcnál kevesebb, háromezer lélekszámgig negyvennél több és egyáltalán száznál több nem lehet. A rendes presbiterek mellett pótpresbitereket is kell választani a rendes presbiterek számának negyedrészt kitevő, a tanár- és tanító-presbiterekhez azonban ezekkel egyenlő számban.

D) A TANÁR ÉS A TANÍTÓ

47. § A tanárok és a tanítók feladatait s az egyházközség irányában jogait és kötelességeit az V. törvénycikk állapítja meg.¹⁷

E) A KÁNTOR

48. § Kántorrá és kántortanítóvá azt a magyarul tudó magyar állampolgárt lehet választani, aki tanítói oklevelet szerzett és kántorképesítő vizsgálatot tett. Tanítósággal egybe nem kötött kántori (önálló kántori) állásra választhatóságnál a tanítói oklevelet zeneiskolai oklevél (bizonyítvány) pótolhatja. Akinek azonban csak zeneiskolai oklevele (bizonyítványa) van, az V. törvénycikk értelmében köteles az egyházi énekből, vallástanból s ezek módszertanából valamelyik egyházkerület vizsgáló-bizottsága előtt kiegészítő vizsgálatot tenni. Azt, hogy milyen zeneiskolai oklevél (bizonyítvány) pótolja a tanítói oklevelet, az egyetemes konvent állapítja meg.

49. § A kántor és a kántortanító köteles feddhetetlenül élni, hivatalos működésében a lelkipásztor utasításait teljesíteni, feladatait teljes buzgósággal és odaadással végezni, köziszentiszteleteken s temetési szertartásoknál az alkalom komolyságához illő öltözetben végig jelen lenni. Köteles továbbá egyházi énekkart vezetni és szükség esetén az egyházi énekeket a presbitérium által megállapított heti óraszámban tanítani és gyakoroltatni. Köziszentiszteleteken és temetésnél csak a zsinat által elfogadott énekeskönyvet használhatja.

A kántor és a kántortanító a gyülekezeti missziói munkában, valamint szükség szerint az egyházigazgatási feladatok végzésében hivatalos elfoglaltságának mértékéhez képest segédkezni köteles.

A lelkipásztor tudta és beleegyezése nélkül az egyházközségből egy napra sem távozhatik el.

Az V. törvénycikk 20. §-ának a tanítókra vonatkozó rendelkezéseit a kántorokra értelemszerűen alkalmazni kell.

F) A DIAKÓNUS, A DIAKÓNISSZA, AZ IRATTERJESZTŐ

50. § A diakónust, a diakónisszát és az iratterjesztőt a presbitérium az erre képesített egyháztagok közül választja. A képesítést és az alkalmazás módjait részletesen az egyetemes konvent szabályozza.

Feladatait az állást szervező szabályrendeletben a presbitérium állapítja meg. Munkáját a lelkipásztor felügyelete alatt végzi s működéséről a presbitérium elé negyedévenként jelentést tenni köteles.

51. § Ugyancsak a lelkipásztor felügyelete alatt és a presbitérium elé negyedévenként teendő jelentés kötelezettségével működik az egyházközségben az a diakónus, diakónissza és iratterjesztő is, akit nem az egyházközség, hanem az egyetemes konvent, az egyházkerület, az egyházmegye vagy egyházilag elismert missziói egyesület alkalmazott.

¹⁷ Az 1933. évi V. egyházi törvénycikkről van szó, amely ugyancsak megtalálható az 1933-as törvénykönyvben.

Az a missziói munkás (diakónus, diakónissza, iratterjesztő), aki nem egyházközségtől szervezett álláson van alkalmazva, ahhoz az egyházmegyéhez tartozik, amelynek területén a székhelye van. Ilyen állás annak az egyházi testületnek engedélyével szervezhető, amelynek területére a missziói munkás működési köre terjed.

52. § Ha az egyházközségben nincs szervezett álláson működő diakónus vagy diakónissza, a presbitérium a maga kebeléből vagy az egyházközség más, e feladat teljesítésére alkalmas, kegyes életű és jótékonyásra is kész tagjai sorából választ gondnokot az elhagyottak, szegények, árvák és betegek gondozására (szegények gondnoka). Ennek feladatait, megbízatásának időtartamát és esetleges tiszteletdíját egyházközségi szabályrendelet állapítja meg.

A szegények gondnoka az egyházközség lelkipásztorának felügyelete mellett a diakónusi munkának megfelelően végzi munkáját.

G) AZ EGYHÁZFI

53. § Az egyházfit a templomi rend fenntartásában s az egyházi gyűlések tartása körül, valamint az egyházközségi igazgatásban és vagyonkezelésben segédkező munkák végzésére a presbitérium választja.

Az egyházfi feladatait és szolgálatának időtartamát a presbitérium állapítja meg, működésére a lelkipásztor felüggyel s azt a presbitérium ellenőrzi.

NEGYEDIK FEJEZET AZ EGYHÁZKÖZSÉGI TISZTVISELŐK VÁLASZTÁSA

54. § Az egyházközségi tisztviselők közül a lelkipásztort életfogytig, az egyházközségi főgondnokot és gondnokot, valamint a presbitereket az egyházi törvényben meghatározott időtartamra az egyházközség választásra jogosult tagjai választják; a tanárok és a tanítók alkalmazásáról az V. törvénycikk rendelkezik, a többi, egyházközségi tisztviselőt pedig a presbitérium választja az egyházi törvényben, vagy az állást szervező szabályrendeletben meghatározott időtartamra.

A lelkészi állások betöltésének részletes szabályait a II. törvénycikk tartalmazza.

Az egyházközségnek azokat az alkalmazottait, akik főképp testi munkát végeznek (harangozó, eljáró, iskolaszolga), a presbitérium elnöksége fogadja fel és bocsátja el.

55. § Az egyházközségi főgondnok, gondnok és a presbiterek tisztségének betöltése végett minden három évben rendes választást kell tartani.

A választás helyét és idejét az egyházközség alakulásakor, valamint a presbitérium feloszlása esetén az esperes, máskor a presbitérium tűzi ki s ezt a választást megelőzően legalább nyolc nappal a helyben szokásos módon közhírré teszi, egyszersmind a választás vezetésére egy vagy több bizottságot küld ki.

56. § Az egyházrészekből álló egyházközségben a presbitereket egyházrészenként kell választani s ebben az esetben a presbiterek számát meghatározó egyházmegyei határozatban (46. §) azt is ki kell mondani, hogy melyik egyházrésznek hány presbitert és hány pót-presbitert kell választania.

57. § A tanárok és tanítók közül választott presbiterek, úgyszintén valamennyi pótpresbiter megbízatása három évre szól.

A többi presbiter szolgálati ideje tizenkét év, oly módon azonban, hogy negyedrészüik háromévenként kilép. A három első választás alkalmával a kilépőket sorshúzás útján kell meghatározni, későbbben mindig azoknak a helye üresedik meg, akik a tizenkét évi szolgálati időt kitöltötték. A kilépő negyedrészt számának meghatározásánál számításba kell venni a főgondnokot és a gondnokot is és a sorshúzás rájuk is kiterjed. A kilépettek újra megválaszthatók.

Az egyházközségi főgondnoknak és gondnoknak e tisztségben szolgálati ideje három év. Ennek leteltével újból megválaszthatók. Ha a főgondnok vagy gondnok erre a tisztségre újból meg nem választatik, a további szolgálat tekintetében a többi presbiterrel egyenlő szabály alá esik, olymódon, hogy presbiteriségének tartama, ha főgondnökká, vagy gondnökká megválasztatása előtt is presbiter volt, presbiterre megválasztatásától, ha pedig azelőtt nem volt presbiter, főgondnökká, illetőleg gondnökká megválasztatásától kezdődik.

Ha a főgondnok vagy gondnok a három éves szolgálati idő letelte előtt lemond, elfogadott lemondásával presbiteri tisztsége is megszűnik.

58. § A három évenként tartott rendszeres választások közötti idő alatt annak a presbiternek helyére, aki egyházi bíróság jogerős ítélete folytán a presbiteri tisztséget vagy a választóság vagy választhatóság jogát elvesztette vagy más egyházközségbe költözik, meghal, lemond, továbbá akiről a presbitérium megállapítja, hogy kötelességének nem teljesítése miatt lemondottnak tekintendő, vagy hogy a presbiteriséggel összeférhetetlen helyzetbe jutott, a sorban következő pótpresbiteret kell behívni, ha pedig ilyen nem volna, a megüresedett helyet időközi választáson be kell tölteni. A pótpresbiterek közül behívott vagy időközben választott presbiter szolgálati ideje addig tart, ameddig azé tartott volna, akinek a helyére lépett. Az elnökségnek a pótpresbiter behívása tekintetében tett intézkedése ellen abból az okból, hogy más pótpresbiter volna soron, a presbitérium elé előterjesztéssel, a presbitérium határozata ellen pedig az egyházi közigazgatási bírósághoz panasszal lehet élni.

Ha a hároméves időkor letelte előtt az egyházközségi főgondnok vagy gondnok tisztsége üresedik meg, azt választással kell betölteni. Az így megválasztott főgondnok vagy gondnok e szolgálatának ideje a legközelebbi rendszeres választás idejéig tart.

59. § A választás a reggeli istentisztelet végeztével kezdődik s vezetéséről az első alakulásakor és a presbitérium feloszlata esetén az esperes, máskor a presbitérium rendelkezik. A választást az egész egyházközségben egy nap alatt be kell fejezni.

A választás közfelkiáltással, vagy ha kellő számú jelenlevő választó szavazást kíván, szavazással, a szavazók nevének nyilvános feljegyzése mellett, titkosan, szavazólapokkal történik.

A szavazást a választók névjegyzékébe felvett választók egy tizedrészének kérésére kell elrendelni, azonban ez a szám tíznél kevesebb akkor sem lehet, ha a választók névjegyzékébe felvettek száma száznál kevesebb, viszont száz jelenlevő választó kérésére akkor is el kell rendelni a szavazást, ha a választók névjegyzékébe felvettek száma ezernél több. A szavazást akár élőszóval, akár írásban lehet kérni.

A szavazást kérők jelenlétét, személyazonosságát és választó jogosultságát a választást vezető bizottság állapítja meg.

A szavazást szabályszerű kérelem esetén nyomban el kell rendelni, haladéktalanul megkezdeni és legfeljebb délután négy óráig megszakítás nélkül folytatni. Ha a szavazók gyéren jelentkeznek, a választás vezetősége a szavazás befejezését korábbra is kitűzheti, azonban ebben az esetben is a korábbi befejezést kimondó határozat kihirdetése után még legalább egy teljes órán át (záróóra) el kell fogadni a szavazatokat.

Népesebb egyházközségben, ha a szükség úgy kívánja, több bizottság előtt és több helyen folyhat a szavazás, de mindegyik helyen ugyanabban az időben.

A választók az eljáró bizottságok mindegyikéhez a választás és szavazás szabályszerű lefolyásának figyelésére beküldhetnek két-három olyan egyháztagot, aki a választók névjegyzékébe fel van véve.

60. § Ha egy alkalommal többféle egyházközségi tisztség betöltésére (főgondnok, gondnok, presbiter, pótpresbiter) kell szavazni, ez történhetik a presbitérium rendelkezése szerint akár együttes, akár külön szavazólapokkal. Az együttes szavazólapon világosan fel kell tüntetni, hogy a szavazó kit vagy kiket melyik tisztségre kíván választani; külön szavazólapon pedig ki kell tenni, hogy melyik lap melyik tisztségre vonatkozik.

Ha a szavazólapon több név van, mint ahány presbiter megválasztása elrendeltetett, vagy mint ahányat az egyházi választókör választani jogosítva van, az utólirottak számításba nem vétetnek.

A választás eredményét viszonylagos szótöbbség dönti el. Ha több presbitert választanak, a szavazatok számának sorrendjében annyit kell megválasztottnak kijelenteni, ahány hely betöltésre vár.

Ugyanígy kell eljárni a pótpresbiterek választásánál is.

A szavazatok egyenlősége esetén a felett, hogy ki tekintessék megválasztottnak, az elnök a választás színhelyén azonnal sorshúzás útján dönt.

A szavazatok összeszámlálása után az eredményt jegyzőkönyvbe foglalják, a választást vezető elnök azonnal kihirdeti és a presbitérium legközelebbi ülése elé terjeszti.

Az eredmény megállapításánál a pótpresbiterek sorrendjét is meg kell határozni s mind a választási jegyzőkönyvbe, mind a presbitérium jegyzőkönyvébe be kell foglalni. A sorrendet szavazás útján való választás esetén a szavazatok száma szabja meg; közfelkiáltással való választás esetén pedig az ajánlás sorrendje.

61. § Ha valamely jelölt vagy jelöltek megválasztása érdekében az egyházi tisztség méltóságával össze nem férő módon korteskedtek, ha bármely, akár egyházi, akár más hivatalt viselő a választókra befolyást gyakorolni igyekezett, ha a választókat szavazati joguk gyakorlásában akár hivatalos hatalommal, akár a választók vagy mások csoportosulásával, vagy bármely fenyegető magatartással választási szabadságukban erőszakkal vagy megfélemlítéssel akadályozták, úgyszintén ha a választók a választás körül politikai pártszervezet közreműködését használták fel, továbbá, ha a választást megelőzően vagy annak tartama alatt valamely jelölt megválasztása érdekében etetés-ítás történt, a választást vagy annak azt a részét, amely a meg nem engedett eszközökkel megválasztott jelölt megválasztására vonatkozik, érvénytelennek kell nyilvánítani (63. §).

62. § Érvénytelennek kell nyilvánítani (63. §) azt a választást is, amelynél a törvénynek a választási eljárásra vonatkozó rendelkezéseit meg nem tartották, nevezetesen a választás idejét és helyét kellő időben közhírré nem tették, a szavazást szabályszerű kérelemre el nem

rendelték, vagy azt a törvényben megszabott idő előtt, illetőleg a záróra megtartása nélkül befejezték; úgyszintén akkor is, ha szavazatokat törvény ellenére fogadtak el vagy utasítottak vissza és ez a választás eredményére döntő befolyást gyakorolt.

Ha a szavazatokat tévesen számolták össze és megválasztottnak nem azt jelentették ki, aki a többséget kapta, a bíróság a választás helyes eredményét megállapítja és a többséget nyert jelöltet vagy jelölteket megválasztottnak jelenti ki.

63. § A választási eljárásnak egészben vagy részben érvénytelenné nyilvánítását (61–62. §§) szabályszerű panaszra az egyházi közigazgatási bíróság mondja ki.

A választási eljárás vagy valamelyik presbiter megválasztása ellen panaszt tenni annyi választó egyháztag jogosult, ahánynak kérésére a választásnál a szavazást el kell rendelni (59. § harmadik bekezdése). A panaszt a választástól számított 15 nap alatt lehet beadni a presbitérium lelkészelnökéhez, aki azt a presbiteri gyűlés elé terjeszti és a presbitérium esetleges észrevételével együtt 15 nap alatt az egyházmegyei bíróság lelkési elnökéhez juttatja.

A panasz jogerős elintézéséig a megválasztott azt a tisztséget, amelyre megválasztották, betölteni jogosult és köteles.

ÖTÖDIK FEJEZET A PRESBITÉRIUM¹⁸

64. § Az egyházközségnek mindazt a jogát, amelyet az egyházi törvény másnak a hatáskörébe nem utal, a presbitérium gyakorolja s az egyházközség köteles feladatait a presbitérium végzi.

A presbitériumot azok alkotják, akik e törvény (46. §) értelmében presbiterek.

Ezekén kívül a presbitérium gyűlésein megjelenhetnek és a presbitérium elnökségének előre megnyert engedelmével a tanácskozásban részt vehetnek az egyházközség tisztviselői és alkalmazottai.

65. § A presbiteri gyűlés elnöke a lelkipásztor, ahol több lelkipásztor van, az, akit közülük a presbitérium megválaszt (37. § utolsó bekezdése); leány- és fiókegyházközségekben az anyaegyházközség lelkipásztora.

A főgondnok a lelkipásztornak elnöktársa¹⁹ s a gyűléseket együtt hívják össze. Az elnöki feladatokat egymás közt megoszthatják s ha megegyezni nem tudnak, a tanácskozást az vezetői, aki abban az egyházközségben régebben tölti be a lelkipásztori vagy főgondnoki tisztséget.

A lelkipásztor akadályoztatása, lemondása vagy halála esetén a presbiteri gyűlés összehívásáról és vezetéséről az esperes rendelkezik.

66. § Presbiteri gyűlést rendszerint negyedévenként kell tartani.

Rendkívüli presbiteri gyűlést össze kell hívni, ha a szükség kívánja.

Össze kell hívni továbbá a presbiteri gyűlést, ha a presbitérium tagjainak negyedrésze a tár-

¹⁸ A presbitérium igen részletes szabályozása is jelzi, hogy ez vette át az egyházközségi közgyűlés fontos jogosítványait.

¹⁹ A lelkész és a főgondnok közül a lelkész pozíciója az erősebb, tehát a klerikus elem befolyása nőtt a laikusokéhoz képest.

gyalandó ügyek megjelölése mellett írásban kéri, vagy ha felsőbb egyházi hatóság rendeli el.

A presbiteri gyűlés az egyház tagjai számára nyilvános de az elnökség vagy a jelenlevők harmadrészének kívánságára zárt ülést kell tartani.

67. § Minden gyűlésre a presbitérium valamennyi tagját a gyűlés helyének, idejének s a tárgyalandó ügyek megnevezésének közlésével legalább 24 órával előbb meg kell hívni s ennek megtörténtét a jegyzőkönyvben igazolni kell.

A meghívón nem közölt ügyek nem tárgyalhatók. A meghívón közölt tárgyak közé a gyűlés idejénél 48 órával előbb beadott minden önálló indítványt fel kell venni, de később beadott fel nem vehető.

68. § Érvényes határozat hozatalához a presbitérium tagjai negyedrészének jelenléte szükséges. Ha ennyien a másodszori meghívásra sem jelennek meg, a jelenlevők határoznak.

69. § A presbitérium tagjai közül senki sem vehet részt olyan ügy tárgyalásában, amelyben érdekelt (10. §).

Az egyházközség fizetési tisztségviselői javadalmának rendezésére vagy emelésére vonatkozó határozat hozatalában nem vehet részt az, aki az egyházközségnek fizetésben részesülő tisztségviselője.

70. § A gyűlést az elnöklő lelkipásztor imádkozással és bibliaolvasással nyitja meg és imádkozással zárja be.

Szavazásnál a kérdést az az elnök teszi fel, amelyik a tárgyalást vezeti. A szavazás felállással történik; az egyházi közteherviselés megállapítása, valamint ingatlan vagyon szerzése, terhelése vagy elidegenítése, alapítvány, örökség vagy hagyomány elfogadása vagy visszautasítása, továbbá kölcsönfelvétel, tőkepénz kihelyezése vagy terhes szerződés kötése tárgyában névszerinti szavazással kell határozni és a határozat mellett, valamint az az ellen szavazók nevét jegyzőkönyvbe kell foglalni. Választásnál vagy személyi vonatkozású ügy eldöntésénél pedig egy tag kívánságára is el kell rendelni a titkos szavazást.

A szavazásban a presbitérium minden jelenlévő tagja részt venni köteles.

71. § Minden ülésről a jelenlévők nevének felsorolásával pontos és kimerítő jegyzőkönyvet kell készíteni, amelyet az elnök, a jegyző és két kiküldött tag hitelesít.

Jegyzőjét a presbitérium választja. Szolgálati ideje három év. A három év elteltével újból választható. Ha a tanító-presbitert választják meg jegyzőnek, az ezt a megbízást elfogadni köteles. A jegyzőkönyvet, elkerülhetetlen eset kivételével, az elnökök egyike sem készítheti.

A presbitérium jegyzőjének, ha nem presbiter, csak tanácskozási joga van.

72. § A presbitérium határozata ellen a meghozatalának, ha pedig kézbesítésnek van helye, a kézbesítésének napját követő 15 nap alatt az egyházmegyéhez lehet fellebbezni. A fellebbezést a presbitérium lelkészelnökéhez kell beadni.

73. § A presbiterek minden olyan károsodásért, amely a presbitérium ténye vagy mulasztása által áll elő, kártérítéssel tartoznak (11. §). Azonban ez a kártérítési kötelezettség nem terheli azokat, akik a káros vagy hátrányos intézkedésben részt nem vettek, az e tárgyban tartott gyűlésen jelen nem voltak, sem azokat, akik ezt a határozatot vagy intézkedést, bár sikertelenül, ellenezték, ha ez a jegyzőkönyvből megállapítható.

74. § A presbitérium feladatai:

a) Az egyházközséghez tartozó hívek vallásos és erkölcsi életére felvigyáz, a vallásosság és erkölcsiség hanyatlását mind egyeseknél, mind családoknál célszerű egyházi eszközök-

kel meggátolni igyekeznek s e végből a presbitereknek a lelkigondozás körében működési körét (44. § e) pont) kijelöli.

b) Az egyházi törvény értelmében gyakorolja az egyházfegyelmet.

c) Őrködi afelett, hogy a templomi közönséges istentiszteleten, mint szintén a keresztelezés, úrvacsoraosztás, konfirmáció, esketés, temetés s általán egyházi ünnepélyek alkalmával az egyházközség tagjai részéről mindenek az egyházi törvények szerint ékesen és jórenddel történjenek, a templom egyházi célokra kívül más célra ne használtassék s arra, valamint a toronyra, lelkészlakásra, egyházi és iskolai épületekre semmiféle politikai pártjelvény fel ne tűzessék.

d) Felügyel, hogy a vasárnapot és az egyház egyéb ünnepeit az egyházközség tagjai híven és illően megtartsák.

e) A missziói munkában az egyházi törvény szerint reá váró feladatokat teljesíti; a missziói munka vezetésére egyházközségi missziói bizottságot alakít; az egyházközségben működő hivatalos missziói munkásra és missziói szervezetre felügyel; az egyházközség körében fennálló missziói egyesület munkáját támogatja és ellenőrzi.

f) Felügyel arra, hogy az egyházközséghez tartozó iskolaköteles gyermekek oktatás nélkül ne maradjanak, hogy az egyházközség iskoláiban mind a közoktatás, mind a vallásos és erkölcsi nevelés megfelelő színvonalon álljon s hogy a bármilyen iskolában tanuló, valamint az iskolába már nem járó mindkét nemű református ifjúság református keresztyén szellemben neveltessék; evégből ifjúsági és leányegyesületet szervez, annak működését ellenőrzi és támogatja.

g) Nagy gondot fordít az egyháztagok szociális és gazdasági életére is; az egyházközségi tehetetlen szegényekről, árvákról, elhagyatott betegekről gondoskodik, a polgári község előjáróinak a munkaképtelen szegények és árvák segélyezése ügyében tett intézkedéseit támogatja, elősegíti, sőt a református vallásúak javára fejleszti és fokozza; az iskolaköteles árvák iskolai és vallásos oktatásáról gondoskodik.

h) Felügyel arra, hogy az egyházközségnek és iskoláinak törvényes szabadsága s általában az egyház érdeke sérelmet ne szenvedjen, az esetleg tapasztalt sérelmet az egyházmegegyei közgyűlésnek bejelenti.

i) Az egyházi törvényben megszabott módon egyházközségi szabályrendeletet alkot.

j) Az egyházközségnek több egyházközségre oszlása, vagy egyházrészekre tagozása tekintetében első fokon határoz.

k) Más egyházközségekhez való viszony rendezése (17–20. §§), valamint az egyházmegegyei kapcsolat változtatása (83–84. §§) kérdésében az egyházközség nevében nyilatkozik.

l) Az egyházközségben és annak iskoláiban vagy más intézeteiben új tisztségek szervezéséről, azok munkaköre meghatározásáról s esetleg díjazásáról, a szervezett állások betöltésének feltételeiről, valamint új iskola vagy más egyházközségi intézet létesítéséről határoz, az egyházközségi tisztviselőket, a lelképásztort, az egyházközségi főgondnok, a gondnok és a presbiterek (pótpresbiterek) kivételével, megválasztja; a törvényben megszabott esetekben az egyházközségi bíróságot (VI. tc. 4. §) és az iskolaszéket (V. tc. 46. §)²⁰ megalakítja.

m) Az egyházközség ingó és ingatlan javait, valamint a kezelésére bízott alapítványokat

és alapokat, mint az egyházközség fenntartását biztosító egyházi vagyont nyilvántartja, kezeli és jövedelmezteti s az egyházközség ingatlan vagyonának, különösen épületeinek sértetlenül és jó karban tartásáról gondoskodik.

n) Az egyházközség vagyonának elidegenítése vagy megterhelése, új vagyontárgyak szerzése, kölcsön felvétele tárgyában határoz.

o) Az egyházközség költségvetését évenként elkészíti és jóváhagyás után végrehajtja; nevezetesen az egyházközség közszükségeit fedező adók, szolgáltatások, a felsőbb egyházi hatóságoktól megállapított közigazgatási költségek s az országos közalapi járulékok fedezéséről gondoskodik, az egyházi adót kivetí, beszedi, behajtásáról gondoskodik, az egyházközség bevételeiről és kiadásairól pontos számadást vezetett, azt évenként megvizsgálja s az egyházmegyei elnökség rendelkezése szerint kitűzött időben egyházmegyei felülvizsgálat alá terjeszti; az egyházközség ingó és ingatlan vagyonáról pontos leltárt vezetett.

p) Az egyházközség kezelésére felajánlott alapítvány kezelésre elfogadása s erre vonatkozó alapítólevél megállapítása tekintetében, valamint az egyházközségnek szánt ajándék, adomány, örökség, hagyomány elfogadása és az azokban foglalt kikötés teljesítésére vonatkozó kötelezettség vállalása tekintetében határoz.

q) Felügyel az egyházközség körében működő vallásos vagy egyházi célú, valamint az egyházközségi tisztviselők közül alakult egyesületekre (13. §).

r) Gondoskodik arról, hogy az egyházközséghez tartozó híveknek halottjaik eltemetéséhez alkalmas temetőhely álljon rendelkezésére és az egyházközség temetőjének használatát tekintetében rendelkezik.

s) Felügyel a harangozásra és arra, hogy a harangozás, különösen temetéseknél túlságban ne vitessék; a harangozásért díjat szabhat meg és az ebből befolyt összeg felett rendelkezik.

t) Gondoskodik, hogy az egyházközségnek két külön köriratú pecsétje legyen, egyik a lelkipásztortól kiállított hivatalos iratok megerősítésére a lelkipásztor gondozása alatt, a másik az egyházközség nevében kiállított hivatalos iratokhoz az egyházközségi főgondnok, illetőleg az egyházközségi gondnok és a lelkipásztor közös őrzetében.

u) Olyan ügyben, amelyben erre szükség van, bizottságot alakít vagy meghatározott feladatkörben eljáró tisztviselőt vagy megbízottat választ, mind a végrehajtás joga, mind a felelősség ebben az esetben is a presbitériumot illetvén.

v) A felsőbb egyházi hatóságok rendeleteit végrehajtja és mindazt az egyházközségi jogot gyakorolja és kötelességet teljesíti, amelyet az egyházi törvény egyes tisztviselők hatáskörébe nem utal.

w) Az egyházmegyei közgyűlésre a törvényben megszabott számban képviselőt választ [107. § g) pont].

x) Szavaz a törvény értelmében a felsőbb egyházi hatóságok tagjainak és tisztviselőinek megválasztásánál.

75. § Az egyháZRészekre tagozott egyházközségben az egyháZRészi tanács (21. §) feladatává lehet tenni az előbbi szakaszban a), c), f) és h) pontok alatt felsorolt feladatoknak egészben vagy részben teljesítését.

Az egyháZRészi tanács szervezetét és feladatait az egyháZRészekre szervezkedést rendező egyházközségi szabályrendelet állapítja meg.

76. § A presbitérium határozata csak az egyházmegye és az egyházkerület közgyűlésének vagy tanácsának jóváhagyása után válik joghatályossá, ha:

a) egyházzrészekké szervezkedésre, az egyházközségek eddigi beosztásának s egymáshoz való viszonyának változtatására, új egyházközség szervezésére vagy az egyházközségnek több önálló egyházközségre osztására,

b) új lelkészi, tanári, tanítói, kántori vagy általában rendszeres javadalommal ellátott egyházközségi tisztviselői állás szervezésére, ezek javadalmának az országos törvényekre tekintettel megállapítására vagy meglévő állásoknak ugyancsak az országos törvények korlátaik között változtatására, esetleg megszüntetésére,

c) új iskolának vagy egyházközségi intézetnek létesítésére, vagy meglévőnek megszüntetésére,

d) tízezer pengőt meghaladó vagy kisebb összegű, de az egyházközségre különös kötelezettséggel járó alapítványnak kezelésbe elfogadására vagy olyan ajándékozás, örökség és hagyomány elfogadására, amely célkitűzéssel vagy kikötéssel tétetett,

e) ingatlan vagyron szerzésére, megterhelésére vagy elidegenítésére,

f) emlékszerű egyházi tárgyak átalakítására vagy elidegenítésére vonatkozik.

Történelmi és műemlékszerű templomok és építmények átalakítását vagy lebontását a munka megkezdése előtt az egyházi felsőbb hatóság jóváhagyása után a vallás- és közoktatásügyi miniszternek is be kell jelenteni.

77. § A presbitérium határozata az egyházmegye közgyűlésének vagy tanácsának nem fellebbezett jóváhagyó határozatával, az egyházmegyei határozat elleni fellebbezés esetén pedig az egyházkerületi közgyűlés vagy tanács jóváhagyó határozatával válik joghatályossá, ha:

a) az egyházi közteherviselés megállapítására vagy változtatására, az egyházközségi költségeloirányzat és záró-számadás megállapítására,

b) tízezer pengőt meghaladó készpénz elhelyezésének módjára vagy ugyanilyen értékű értékpapír vételére vagy eladására,

c) tízezer pengőt meg nem haladó és különös kötelezettséggel sem járó alapítvány kezelésbe elfogadására,

d) jelentékenyebb építkezésre (templom, iskola, lelkész-, tanár-, tanító-lakásul szolgáló épület, bérház építésére),

e) az egyházközség mezőgazdasági ingatlanainak haszonbérbeadására (VII. tc. 17. §)²¹

f) a következő bekezdésben meghatározott átmeneti kölcsön kivételével bármely célt szolgáló kölcsön felvételére vonatkozik.

Félévnél nem hosszabb időre felvett és az egyházközség évi költségvetésében előírányzott bevételek végösszegének egynegyed részét meg nem haladó átfutó kölcsönt az egyházközség nem halasztható, a költségvetésben előírányzott és csak átmenetileg nem fedezhető vagy elemi csapás folytán szükségessé vált, illetőleg ilyen okból fedezet nélkül maradt kiadásának teljesíthetése végett fel lehet venni az egyházmegyei elnökség jóváhagyásával, de a felvétel megtörténtét az egyházmegyének be kell jelenteni és ha a visszafizetés fél év alatt meg nem történhetnék, a szabályszerű jóváhagyást kell kérni.

78. § Ha a presbitérium az egyházközség ügyeit törvényellenesen vezeti; ha a felsőbb egyházi hatóságok törvényes rendelkezéseit végre nem hajtja vagy azok végrehajtását megtagadja; ha az egyházközség jólétét vagy fejlődését akár valláserkölcsi, akár gazdasági tekintetben veszélyeztető határozatot hoz, az egyházmegyei közgyűlés az esperes megokolt előterjesztésére a presbitérium feloszlátását mondhatja ki.

Feloszlátás esetén a presbitérium új tagjainak megválasztása iránt az esperes azonnal intézkedik. Az egyházközség ügyeinek a választás megtörténteig vitelére az egyházmegyei elnökség a helyi viszonyok figyelembevételével ideiglenes vezetőséget alakít vagy egyik szomszéd egyházközség presbitériumának ad erre megbízást.

Ha a feloszlátott presbitérium helyére újat választani nem akarnak, vagy ha a megválasztottak az ügyek vezetésének átvételét megtagadják, az ügyvitel az egyházmegyei elnökség által tett rendelkezés szerint marad a legközelebbi egyházmegyei közgyűlésig.

HATODIK FEJEZET AZ EGYHÁZKÖZSÉGI KÖZGYŰLÉS

79. § Egyházközségi közgyűlés abban az egyházközségben van, amelyre nézve ennek szervezését az egyházmegyei közgyűlés javaslata alapján az egyházkerületi közgyűlés elrendeli. Abban az egyházközségben azonban, amelyben a törvény életbelépése idején egyházközségi közgyűlés van, ez fennmarad mindaddig, míg az egyházkerületi közgyűlés az egyházmegyei közgyűlés javaslata alapján ellenkező rendelkezést nem tesz.

Az egyházközségi közgyűlés szervezetét egyházkerületi szabályrendelet állapítja meg. Ebben kell rendelkezni arról is, hogy milyen esetekben és milyen feltételek mellett szervezhető az egyházközségi közgyűlés képviseleti alapon.

Ha az egyházkerületi szabályrendelet másként nem intézkedik, az egyházközségi közgyűlés az egyházközségnek mindazokból a tagjaiból áll, akik a választói névjegyzékbe fel vannak véve.

80. § Az egyházközségi közgyűlés hatáskörébe a presbitérium ama határozataihoz való hozzájárulás megadása vagy megtagadása tartozik, amelyek:

- a) ingatlan vagyon visszteher melletti szerzésére, megterhelésére, elidegenítésére,
- b) egyházmegyei és egyházkerületi jóváhagyás alá tartozó kölcsön felvételére,
- c) az egyházi közteherviselés megállapítására, megváltoztatására, újabb egyházi közteher megszabására vonatkoznak.

Ott, ahol az egyházközségi közgyűlés szervezve van, az e tárgyakra vonatkozó presbitériumi határozatot az egyházközségi közgyűlés hozzájárulásával együtt kell a felsőbb egyházi hatóságok jóváhagyása alá terjeszteni.

Az egyházközségi közgyűlés az e törvényszakaszban megszabottakon kívül más tárgyban nem határozhat.

81. § Az egyházközségi közgyűlés elnöksége a presbitérium elnöksége, jegyzője a presbitérium jegyzője.

Az egyházközségi közgyűlés összehívására, rendjére, a határozóképesre, a határozathozatalban részvételtől tartózkodás kötelezettségére, a határozathozatal módjára, a jegyző-

könyvre, a határozat elleni fellebbezésre, a felelősségre, továbbá a felosztatásra vonatkozóan a presbiteri gyűlésre nézve megállapított szabályok (67–72., 78. §§) kötelezők. A közgyűlés összehívása azonban vasárnap délelőtti istentisztelet végén kihirdetéssel is történhetik, de ebben az esetben a közgyűlés határnapja a következő vasárnapnál előbb nem lehet.

HARMADIK RÉSZ AZ EGYHÁZMEGYE

ELSŐ FEJEZET AZ EGYHÁZMEGYE SZERVEZETE

82. § Több egyházközségnek az egyházi közigazgatás, kormányzás és rendtartás céljából felsőbb hatósággá egyesülése alkotja az egyházmegyét.

83. § Az egyházmegyék meglevő beosztása törvényesnek tekintetik. Jövőre minden változás, valamint új egyházmegye alakítása a változást kívánó egyházközségek kérelmére vagy anélkül, az érdekelt egy vagy több egyházmegye megokolt előterjesztésére, esetleg a közvetlen felsőbb hatóságot képező egyházkerület kezdeményezésére, de ez esetben is az érdekelt egyházmegyék meghallgatása mellett, az egyházkerületi közgyűlés határozatával történik.

84. § Ha a nagynépességű egyházközségből legalább tíz külön egyházközség szerveztetik (20. §), ezek, amennyiben a szükséges előfeltételek megvannak, külön egyházmegyévé alakulhatnak. Az egyházmegyévé alakulás kérdésében az érdekelt egyházközségek presbitériumainak és az elhagyni kívánt egyházmegye közgyűlésének meghallgatásával, az anyagi erőknél is figyelembe vétele mellett, az egyházkerületi közgyűlés határoz (83. §).

A külön egyházmegyévé alakulást kezdeményezheti a külön egyházközségekre szervezkedő egyházközség a szervezeti szabályrendelet megalkotásával egy időben, valamint az újonnan szervezett külön egyházközségeknek akár valamennyije, akár azok közül egy vagy több a presbitérium határozatával, továbbá az érdekelt egyházmegye közgyűlése és az egyházkerületi közgyűlés is, amely azonban a maga kezdeményezése esetén sem mellőzheti az érdekelt egyházközségek presbitériumainak és az egyházmegye közgyűlésének meghallgatását.

Ha a nagy egyházközségből szervezett egyházközségek külön egyházmegyévé alakulnak, a közösnek meghagyott vagyont és intézményeket, valamint a közös feladatok végzését az egyházmegye kezelésére bízhatják.

Ebben az esetben a szervezeti szabályrendeletben kimondható az is, hogy az egyházmegye egyházmegyei hatáskörbe veszi át az egyházközségi ügyeknek a szervezeti szabályrendeletben részletesen felsorolandó részét (pl. vallásoktatást, középiskola fenntartását, misztériói ügyeket, építkezéseket, stb.).

Az ilyen egyházmegyében az egyházközségi hatáskörből átvett ügyek intézésére az egyházmegyei közgyűlés külön bizottságokat küldhet ki, melyekbe nem közgyűlési tagok is választhatók.

Az ilyen egyházmegye az egyházközségek határait vagyonomegosztás nélkül változtathatja az egyházkerületi közgyűlés jóváhagyásával.

Az ilyen egyházmegyének joga van a maga határát úgy megállapítani, hogy az a város határával egybeessen.

85. § Az egyházmegye önkormányzati, felügyeleti és igazgatási feladatait teljesítik:

- a) az egyházmegyei közgyűlés,
- b) az egyházmegyei tanács,
- c) az egyházmegyei elnökség,
- d) az egyházmegyei tisztviselők,
- e) az egyházmegye által fenntartott iskolának vagy intézetnek igazgatótanácsa és tisztviselői,
- f) az egyházmegyei közgyűlés által alakított vagy az egyházmegyei elnökség által kiküldött bizottságok és küldöttségek.

Az egyházmegyének joga van egyházmegyei szabályrendelettel (7. §) az egyházi törvénnyel nem szervezett egyházmegyei tisztséget szervezni s annak feladatait meghatározni, úgyszintén az egyházmegyéhez tartozó egyházközségek bármely tagját tisztség ráruházása nélkül valamely egyházmegyei igazgatási feladat teljesítésére felhívni.

MÁSODIK FEJEZET AZ EGYHÁZMEGYEI TISZTVISELŐK

86. § Az egyházmegye tisztviselői: az esperes, az egyházmegyei gondnok, a lelkészek és világiak közül egyenlő számmal választott tanácsbírák, a lelkészek és világiak közül egyenlő számmal választott jegyzők, az ügyész, a pénztárnak, a számvevő, a levéltárnok és az egyházmegye szabályrendeletében meghatározott más tisztviselők.

87. § Az egyházmegyei tisztviselők közül az esperest, az egyházmegyei gondnokot, a tanácsbírákat, a jegyzőket és az ügyészt az egyházmegyéhez tartozó anyaegyházközségek választják a presbitériumok szavazataival. A többi egyházmegyei tisztviselőt az egyházmegyei közgyűlés választja.

Lelkeszi tisztségre csak azt lehet megválasztani, aki az egyházmegye területén tölt be erre jogosító hivatalt (II. tc. 6. §). Világi tisztségre a magyarországi református egyház minden olyan magyar állampolgár tagját meg lehet választani, aki a presbiterséghez megkívánt követelményeknek megfelel, ha nem tartozik a lelkeszi részről választhatók közé; lehetőleg olyat kell választani, aki presbiteri tiszteletet tölt be vagy töltött be.

88. § Az egyházmegyei tisztviselők megbízatása tizenkét évre terjed. Minden tizenkötödik évben általános tisztújítást kell tartani.

Az olyan egyházmegyében, ahol a tisztújítás rendszere életbe van léptetve, a tízéves időkörnek e törvény életbelépése utáni első lejártakor kell áttérni a tizenkét éves időkorra; ahol pedig tisztújítás még nincs rendszeresítve, a törvény életbelépése után legkésőbb tizenkét év alatt kell áttérni a tisztújítási rendszerre.

89. § Az egyházmegyei tisztviselők választásához általános többség kell.

A presbitérium szavazati levelét²² az elnöklő lelkipásztor, az egyházközségi főgondnok vagy gondnok és a presbitériumi jegyző aláírásával, az egyházközség pecsétjével ellátva, zárt borítékban kell az espereshez beküldeni.

A szavazati leveleket az egyházmegyei közgyűlés, esetleg az egyházmegyei tanács által alakított küldöttség bontja fel és számolja össze. A szabálytalanul kiállított szavazat nem vehető számításba. A megállapított eredményt a szavazatbontó küldöttség az egyházmegyei közgyűlésnek jelenti. A választást az egyházmegyei közgyűlés erősíti meg.

Ha a presbitérium a szavazata adására vonatkozó határozatát szabálytalanul vagy korteskedés vagy erőszak, fenyegetés hatása alatt hozta, a határozat ellen a meghozatalának napját követő 15 nap alatt fellebbezni lehet az egyházmegyei közgyűléshez és annak döntéséig a szavazat érvényessége függőben marad.

Törvényellenes befolyásnak nem tekinthető az egyházmegye és egyházkerület elnökei és más tisztviselői részéről annak a kifejezése, hogy a betöltésre váró tisztségnél kinek a személyét tartják legalkalmasabbnak.

90. § Mindegyik egyházmegyei tisztviselő az egyházmegyei közgyűlés előtt tett esküvel foglalja el tisztségét. Akit olyan tisztségre választanak meg, amelyet addig is betöltött, újabb esküt nem tesz.

Az egyházmegyei tisztviselő tisztsége megszűnik az általános tisztújítás idején, továbbá halál, az egyházmegye által elfogadott lemondás, jogerős bírói ítélettel történt elmozdítás folytán, valamint a lelkési tisztség betöltőjére nézve akkor is, ha az egyházmegye területén megszűnik egyházmegyei lelkési tisztség viselésére jogosító hivatalt betölteni.

Az az egyházmegyei tisztviselő, aki az egyházmegyei közgyűlésről vagy az egyházmegyei bíróság üléséről három ízben igazolás nélkül elmarad, tisztségéről lemondottnak tekintik s helyének betöltése iránt az egyházmegyei közgyűlés intézkedik.

A) AZ ESPERES

91. § Az esperest az egyházmegyében hivatalt viselő lelkipásztorok közül kell választani; a megválasztott a tisztséget csak addig viselheti, míg az egyházmegyében lelkipásztori hivatalt tölt be.

Az esperest tisztségében az egyházmegyei közgyűlés erősíti meg s ezt az egyházkerületi közgyűlésnek bejelenti.

92. § Az esperest akadémizálás esetén, valamint az esperesi tisztség üresedése alatt az egyházmegyei elnökség hatáskörébe tartozó feladatok végzésében, az egyházmegyei közgyűlésen és tanácson elnöklésben, az egyházkerületi közgyűlési tagságban a hivatali korra nézve legidősebb egyházmegyei lelkési tanácsbíró, az egyházi közigazgatás körében pedig az egyházmegyei lelkési főjegyző (jegyző) helyettesíti.

93. § Az esperes hatásköre:

a) az egyházmegyei közgyűlés és tanács összehívása iránt elnöktársával együtt intézkedik, a tanácskozásokat elnöktársával együtt vezeti;

²² A szavazás ugyanis levélben, lezárt borítékban megküldött szavazattal történt.

b) hivatalánál fogva tagja az egyházkerületi közgyűlésnek és az egyházkerületi bíróságnak;
c) az egyházi törvénykezés terén az arról szóló egyházi törvényben megállapított hatáskörben, különösen pedig az egyházmegyei bíróság elé tartozó ügyek elnöki előkészítésében elnöktársával együtt eljár;

d) az egyházmegyei gondnokkal együtt képviseli az egyházmegyét;

e) egyházkerületi és egyházmegyei tisztviselők, valamint zsinati tagok választása alkalmával a szavazatok kellő időben beadása és az egyházmegyei szavazatbontó küldöttséghez, illetőleg a püspökhöz juttatása iránt intézkedik;

f) elnöktársával együtt őrködik az egyházmegye s az egyházközségek egyházi és iskolai ügyei felett;

g) jóváhagyja az egyházközségek vagyonleltárát és költségvetését (VII. tc. 20. és 22. §§);

h) az egyházközségek választói névjegyzéke ellen beadott fellebbezéseket elnöktársával együtt végérvényesen elbírálja s a megállapított névjegyzéket hitelesíti (30. § negyedik bekezdése);

i) lelkészek, tanítók és kántorok választása, változása, lelkészek helyettesítése, segédlelkészek elhelyezése, helyettes tanítók alkalmazása iránt az érvényben álló egyházi törvények szerint eljár;

j) azokban az esetekben, amelyekben az egyházi törvény egyházmegyei küldöttség eljárását rendeli, annak megalakításáról elnöktársával együtt gondoskodik;

k) az egyházközségi választásoknál a törvényben megjelölt hatáskörben rendelkezik;

l) az egyházmegye területén az egyházépítő és egyháztársadalmi munkát az egyházmegyei missziói bizottság közreműködésével irányítja;

m) elnöktársával egyetértően az egyházmegyei bíróságnak akár első, akár másodfokú fegyelmi hatósága alá tartozókkal szemben az intést mint rendbüntetést alkalmazza (VI. tc. 51. §);

n) általában intézkedik és eljár az egyházi törvényben hatáskörébe utalt ügyekben.

94. § Az esperes az egyházmegyéhez tartozó egyházközségek egyházi tisztviselőinek felügyelője, az egyházmegyei s egyházkerületi határozatok végrehajtója. Gondoskodik arról, hogy minden egyházközségben az egyház hitelvei híven megtartassanak, a vallásos szertartások szabályszerűen végeztessenek, a tisztviselők kötelességeiket buzgósággal és hűséggel teljesítsék. Az egyházmegye levéltárára és pénztárára felügyel; a lelkészek szükséges helyettesítéséről az egyházkerületben fennálló szabályok értelmében gondoskodik; az országos közalap ügyében s az országos református lelkészi nyugdíjintézetre vonatkozóan a szabályok szerint reá váró feladatokat teljesíti.

95. § Az esperes minden egyházközséget köteles lehetőleg az egyházmegyei gondnokkal vagy egy világi tanácsbíróval és szükség esetén még egy lelkésszel évente meglátogatni. Ha a látogatást maga nem végezheti, azt egyik egyházmegyei lelkészi tanácsbíróra vagy más lelkipásztorra bízhatja s szükség esetén több egyházlátogató küldöttséget is alakíthat.

Az egyházlátogatók megjelenéséről az egyházközséget az esperes vagy a látogató küldöttség vezetője a kitűzött határnapnál legalább egy héttel előbb értesíti. A határnapra a presbitériumot össze kell hívni.

Az egyházlátogatóknak egyszerű és tisztességes ellátásáról s továbbszállításáról az egyházközség gondoskodik.

96. § Az esperesi látogatásról az esperes vagy az általa megbízott látogató küldöttség jegyzőkönyvet készít, amelyben az egyházközség valláserkölcsei, iskolai és anyagi életének minden mozzanatát fel kell tüntetni.

A látogatás alkalmával teljesített egyházvizsgálat tárgyai:

a) az egyházközség beléletében: az istentisztelet rendje, annak vasárnap és köznapokon megtartása, a biblia és a heidelbergi káté magyarázata, a konfirmáció végzése, a házasságok oktatása, a temetési rend, az istentisztelet látogatása az úri szentvacsorával élők száma, az egyházfegyelem; adakozások, szegények és árvák körüli jótékonykodás, egyházépítő és egyháztársadalmi munkák, az egyházközségi missziói bizottság és egyesület munkája, az egyházközség körében működő egyházi egyesületek élete; az egyházi és iskolai ügyek érdekében tett intézkedések; viszálykodó házasságok, törvénytelenül együttélők, szektáriusok, egyházi szertartást mellőzők, áttértek, kitértek, felekezetenkívüliekké váltak; netalán előfordult vallásfelekezeti sérelmek;

b) az egyházközség küléletében, szervezetében, vagyonában: a presbitérium, az egyházközségi közgyűlés, az egyházrészek szervezete, ezek jegyzőkönyveinek, valamint a zsinati, egyetemes konventi, egyházkerületi és egyházmegyei jegyzőkönyveknek, a püspöki és esperesi körleveleknek és egyéb hivatalos iratoknak, a parochiális könyvtárnak, a levéltárnak, az egyházközség ingó és ingatlan javairól vezetett leltárnak rendben tartása; az ingatlan vagyon telekkönyvi állása, tőkepénzek és alapítványok elhelyezése, biztosítása, rendeltetés-szerű kezelése és felhasználása; az egyházközség pénztárának állása, a számadás vezetése, megvizsgálása; az épületek karbantartása, tűzkár ellen biztosítása; a belhivatalnokok javadalmának, a közadóknek, illetékeknek pontos fizetése, általában az egyházközségi közigazgatás egész menete;

c) iskolai ügyekben: az iskolalátogatás eredménye s az iskoláknak a tanügyi bizottság jegyzőkönyvei alapján mind anyagi, mind szellemi téren alapos megvizsgálása;

d) az egyházi tisztviselőknek egymás irányában való maguktartása s kötelességeik teljesítésében tanúsított eljárása;

e) a statisztikai adatok számbavétele.

Az esperes a jegyzőkönyvek alapján készített jelentését évenként az egyházmegyei közgyűlés elé terjeszti.

B) AZ EGYHÁZMEGYEI GONDNOK

97. § Egyházmegyei gondnokká tekintélyes, közbecsülésben álló, vallásosságban és az egyház szolgálatára készségben kiemelkedő, az egyházmegye vezetésére és érdekeinek megvédésére alkalmas világi egyháztagot kell választani, lehetőség szerint azok közül, akik az egyházmegye vagy az egyházközségek valamelyikében tisztséget már viseltek.

Az egyházmegyei gondnok választását az egyházmegyei közgyűlés erősíti meg és ezt az egyházkerületi közgyűlésnek bejelenti.

98. § Az egyházmegyei gondnokot akadályoztatása vagy a tisztség üresedése esetén a hivatali kor szerint legidősebb egyházmegyei világi tanácsbíró helyettesíti.

99. § Az egyházmegyei gondnok hatásköre:

- a) az egyházmegyei közgyűlés összehívása iránt elnöktársával együtt intézkedik, a tanácskozásokat elnöktársával együtt vezeti ;
- b) hivatalánál fogva tagja az egyházkerületi közgyűlésnek és az egyházkerületi bíróságnak;
- c) az egyházi törvénykezés terén az erről szóló egyházi törvényben megállapított hatáskörben, különösen pedig az egyházmegyei bíróság elé tartozó ügyek elnöki előkészítésében elnöktársával együtt eljár;
- d) az esperessel együtt képviseli az egyházmegyét;
- e) az egyházközségek törvényszerű látogatásában részt vesz; az egyházkerületi és egyházmegyei tisztviselők, valamint zsinati tagok választása alkalmával a szavazatok kellő időben beadása iránt elnöktársával együtt intézkedik;
- f) elnöktársával együtt őrökdi az egyházmegye s az egyházközségek egyházi és iskolai ügyei felett;
- g) az egyházmegyéhez tartozó egyházközségek választói névjegyzékei tekintetében beadott fellebbezéseket elnöktársával együtt végérvényesen elbírálja s ezeket a névjegyzékeket elnök-társával együtt minden év december 31-én aláírja;
- h) azokban az esetekben, amelyekben az egyházi törvény egyházmegyei küldöttség eljárását rendeli, annak megalakításáról elnöktársával együtt gondoskodik;
- i) elnöktársával együtt az egyházmegyei bíróságnak akár első, akár másodfokú fegyelmi hatósága alá tartozókkal szemben az intést mint rendbűntetést alkalmazza. (VI. tc. 51. §)
- j) általában intézkedik a törvényben hatáskörébe utalt ügyekben.

C) AZ EGYHÁZMEGYEI TANÁCSBÍRÁK

100. § Az egyházmegyei tanácsbírák számát, egyenlően a lelkészek és a világiak sorából, az egyházmegyei közgyűlés meghallgatásával az egyházkerületi közgyűlés állapítja meg. Egy egyházmegyében sem lehet egyik-egyik részről háromnál kevesebb tanácsbíró.

Az egyházmegyei tanácsbírák kötelesek az egyházmegyei közgyűléseken és bírósági üléseken megjelenni, a tanácskozásban, ítélelhozásban részt venni, a kiküldetéseket s megbízásokat teljesíteni, esetleges akadályoztatásukat az elnökségnél idejében bejelenteni.

D) AZ EGYHÁZMEGYEI JEGYZŐK

101. § Az egyházmegyei jegyzők számát – egyenlően a lelkészek és a világiak sorából – az egyházmegyei közgyűlés a szükséghez képest állapítja meg. Minden egyházmegyében kell lennie legalább egy lelkészi és egy világi jegyzőnek. Ha mindkét részről egynél több jegyző van, mind a lelkészi, mind a világi jegyzők közül egy-egy főjegyzőnek választható.

102. § Az egyházmegyei jegyző feladatai:

- a) a tárgyalat iratok felolvasása, előadása és javaslattal ellátása, a szólni kívánók feljegyzése, szavazatok összeszámítása;
- b) a közgyűlési határozatok és a bírósági végzések és ítéletek feljegyzése és szerkesztése az elnökség kimondása szerint; az eredeti jegyzőkönyv névaláírással megerősítése;

- c) az ügyiratok megőrzése s az egyházmegyei levéltárba beszolgáltatása;
- d) a hozott és hitelesített határozatok, végzések és ítéletek és azok kivonatainak kiadása.

E) AZ EGYHÁZMEGYEI ÜGYÉSZ

103. § Az egyházmegyei ügyészt egyházi tisztségre választható és ügyvédi képesítéssel bíró egyháztagok sorából kell választani. A szükséghez képest egynél több ügyész is választható; ebben az esetben feladataik megosztása tekintetében az egyházmegyei elnökség határoz.

104. § Az egyházmegyei ügyész feladatai:

- a) részt vesz az egyházmegyei közgyűlésen, valamint az egyházmegyei bíróság tárgyalásán és indítványt tehet;
- b) az egyházmegyei elnökség megbízása alapján az egyházmegyét a bíróságok és közigazgatási hatóságok előtt képviseli;
- c) az egyházmegye hatáskörébe tartozó jogügyekben véleményt ad;
- d) a hivatalból indult fegyelmi ügyekben az egyházmegyét mint vádhatóság képviseli;
- e) mind az egyházmegyei közgyűlés és tanács, mind az egyházi fegyelmi bíróság érdemleges határozata ellen fellebbezhet;
- f) végzi mindazt a munkát, amelyet a törvény vagy szabályrendelet feladatává tesz.

E törvényszakasz b) pontjában megjelölt feladatot, amennyiben ügyvédi képviseletről van szó, csak akkor teljesítheti, ha az országos törvények értelmében ügyvédi megbízás vitelére jogosult.

F) AZ EGYHÁZMEGYEI PÉNZTÁRNOK ÉS SZÁMVEVŐ

105. § Az egyházmegyei pénztárnokot és számvevőt az egyházmegyei közgyűlés akár lelkészek, akár világiak közül választja.

A pénztárnok kezeli az egyházmegye pénzeit, a számvevő pedig ellenőrzi az egyházmegye, valamint az egyházközségek háztartását. Feladatukat közelebbről az egyházmegye szabály-rendelettel állapítja meg.

G) AZ EGYHÁZMEGYEI LEVÉLTÁRNOK

106. § Egyházmegyei levéltárnokká az egyházmegye területén lakó, legalább középiskolai végzettségű egyháztag választható. Az egyházmegyei levéltárnok kezeli az egyházmegye levéltárát, átvesszi évenként az egyházmegye tíz évnél régebbi iratait és az iratokról lajstromot vezet. Az iratokról kívánságra másolatokat állít ki. Eredeti iratokat a levéltárból ki nem adhat.

HARMADIK FEJEZET AZ EGYHÁZMEGYEI KÖZGYŰLÉS

107. § Az egyházmegyei közgyűlést alkotják:

- a) az esperes és az egyházmegyei gondnok vagy helyetteseik, mint elnökök;
- b) a lelkészi és világi tanácsbírák;
- c) a lelkészi és világi jegyzők;
- d) az egyházmegyei ügyész;
- e) minden lelkipásztor és helyettes lelkész;

f) az egyházmegyébe bekebelezett vallásoktató és intézeti lelkészek, valamint az egyházmegye területén lévő református teológiai akadémia igazgatója, református középiskola vagy református tanító- és tanítónőképző-intézet rendes vallásstanára;

g) minden anyaegyházközségeiből a presbitérium által választott annyi világi képviselő, ahány lelkipásztori, vallásoktató és intézeti lelkészi állást tart fenn az egyházközség;

h) az egyházmegye hatósága alatt levő középiskola, tanító- és tanítónőképző-intézet és polgári iskola tanárai közül intézetenként legalább egy-egy, az egyházmegyéhez tartozó népiskolák tanítói közül pedig 2–10 férfiképviselő, akiket az egyházmegye anyaegyházközségei presbitériumaik szavazataival együttesen általános többséggel hat évről hat évre választanak. A tanár- és tanítóképviselők számát az egyházmegyei közgyűlés állapítja meg.

Az egyházmegyének e törvényszakaszban fel nem sorolt tisztviselői az egyházmegyei közgyűlésen szavazati jog nélkül tanácskozási tagok s kívánságra felvilágosítást adni kötelesek.

Az e törvényszakaszban felsoroltakon kívül mást az egyházmegyei közgyűlés tagjává nyilvánítani vagy a törvényben tanácskozási joggal felruházott tagot szavazati joggal felruházni nem lehet.

Az egyházmegyében működő segédlelkészek és vallásoktató segédlelkészek az egyházmegyei közgyűlés tanácskozásában az elnökség engedélye alapján részt vehetnek szavazati jog nélkül.

108. § Az egyházmegyei közgyűlést az egyházmegye esperese és gondnoka együtt hívja össze. Minden évben legalább egy közgyűlést kell tartani. Az egyházmegye szabályrendelettel kimondhatja évente több közgyűlés tartását is. Az elnökség, ha a szükség kívánja, a szabályrendeletben megszabottnál többször is összehívhatja a közgyűlést. A közgyűlés legfontosabb tárgyait a meghívólevélben közölni kell. A közgyűlést rendszerint egy hónappal előbb kell összehívni.

109. § A közgyűlés nyilvános; imádkozással és bibliaolvasással kezdődik, ugyancsak imádkozással fejeződik be.

A közgyűlés határozóképes, ha a szavazati joggal bíró tagoknak legalább negyedrésze jelen van.

110. § A közgyűlést mindig kettős elnökség vezeti. A megjelenésben vagy elnöklésben akadályozott esperest a lelkészi, az egyházmegyei gondnokot pedig a világi tanácsbírák a hivatali kor sorrendjében helyettesítik.

Az elnökség tagjai az elnöki feladatok végzése tekintetében egymás közt megegyeznek; ha megegyezni nem tudnak, a tanácskozást az az elnök vezeti, aki az egyházmegyében ré-

gebben viseli az esperesi, illetőleg az egyházmegyei gondnoki tisztet; valamelyik elnök helyettesítése esetén az, aki rendes tagja az elnökségnek, mindkét elnök helyettesítése esetén pedig az, aki az egyházmegyében régebben visel tanácsbírói tisztet.

111. § A közgyűlésről elmaradt közgyűlési tagok irányában követendő eljárást egyházmegyei szabályrendelet állapítja meg.

112. § Az egyházmegyei közgyűlés tárgyai: az egyházmegyét illető minden egyházi és iskolai közigazgatási ügy, amennyiben nincs az egyházmegyei bíróság hatáskörébe utalva.

A közgyűlés hatáskörébe tartoznak különösen:

a) az egyházkerületi közgyűlés által hozzá intézett felhívások, utasítások és rendeletek;
b) egyházmegyei szabályrendelet alkotása és az egyház-községi szabályrendeletek jóváhagyása (7. §);

c) a megüresedett egyházmegyei tisztségek betöltése iránt intézkedés, a választás megerősítése, a törvényben megszabott esetekben a tisztségek betöltése (87. §);

d) egyházmegyei missziói bizottság alakítása s ennek útján általában az egyházmegye területén végzett mindennemű missziói, egyházépítő és egyháztársadalmi munka felügyelete és ellenőrzése;

e) az egyházmegye területén élő elhagyatott árvákról és szegényekről való keresztyéni gondoskodás;

f) leányegyházközségeknek anyaegyházközségekké vagy anyaegyházközségeknek leányegyházközségekké alakítása, a társegyházközségek egymásközi vagy a leány- és fiókegyház-községek és .anyaegyházközségek kölcsönös viszonyának megállapítása az egyházkerületi közgyűlés jóváhagyása mellett és arra figyelemmel, hogy az állami fizetéskiegészítéssel ellátott lelkipásztori állással bíró egyházközség affiliációja²³ csak az országos törvények (1898. évi XIV. tc. 14. és köv. §§-ai)²⁴ korlátai között foglalhat helyet;

g) a missziói pontok és szórványok gondozása, a szórványok nyilvántartása s az anyaegyházközségekhez beosztásáról intézkedés;

h) az ágostai hitvallású evangélikusokkal egyesült anya-, leány- és fiókegyházközségek és szórványok egymással való közigazgatási és törvénykezési jogviszonyára nézve létrejött egység megtartása és végrehajtása felett őrködés;

i) az egyházlátogatásról beterjesztett jelentés tárgyalása, az egyházközségek szellemi, valláserkölcsi ügyeinek előmozdítása, anyagi helyzetének felügyelete és javítása s e végből az egyházközségek évi zárószámadásainak felülvizsgálása és jóváhagyása (VII. tc. 25. §) s az általuk kezelt alapok és alapítványok rendeltetésszerű felhasználásának ellenőrzése, az egyházközségi adókulcsnak a VII. tc. 31. §-a értelmében való megállapítása;

j) a lelkipásztorok és más lelkészek, a tanítók és kántorok választásának és álláscserejének (II. tc. 27. §) végleges megerősítése, amennyiben a választás ellen törvényes idő alatt panasz nem adatott be, vagy a panasz jogérvényesen elutasított; a lelkipásztor választását megtagadó egyházközségbe a lelkipásztor megválasztása (II. tc. 56. §);

k) a jelen törvénycikk 76. és 77. §-aiban felsorolt ügyekben hozott egyházközségi határozatok jóváhagyása;

²³ Affiliáció: befogadás, felvétel.

²⁴ 1898: XIV. tc. a lelkészi jövedelmek állami kiegészítéséről, a kongruáról.

l) a presbitérium és az egyházközségi közgyűlés határozata ellen beadott fellebbezés fölötti határozás, ha az ügy nem bírósági hatáskörbe tartozik;

m) a presbitérium és az egyházközségi közgyűlés felosztatása és új választás elrendelése;

n) a népiskolák és az egyházmegye által fenntartott középiskolák felett felügyelet s az egyházmegyei tanügyi bizottság megválasztása és jelentésének tárgyalása;

o) az egyházmegye javára tett ajándékozás, örökség, hagyomány vagy az egyházmegye kezelésére bízni kívánt alapítvány elfogadása tekintetében határozathozatal s az alapítólevél megállapítása;

p) az egyházközségek kezelésében levő alapítványok alapítólevelének jóváhagyása s ez alapítványok kezelésének felügyelete (12. §);

r) az egyházközségekben vallásos vagy egyházi célra vagy egyházi tisztviselőkből alakult egyesületekre való felügyelet, az egyházmegyei keretben alakult ilyen egyesületek alapszabályainak jóváhagyása, működésének ellenőrzése (13. §);

s) az egyházmegye költségvetésének megállapítása és a fedezet biztosításáról intézkedés; az egyházmegye költségvetésének és számadásainak végső jóváhagyás végett az egyházkerületi közgyűlés elé terjesztése;

t) az egyházmegyei pénztár, lelkészi nyugdíjintézeti, özvegy-árva-gyámintézeti és közalapi pénztár és tanítói gyámintézet ügyei;

u) a lelkészi hivatással ellentétes pályára lépett lelkészek oklevelének megsemmisítése tárgyában javaslatétel az egyházkerületi közgyűléshez;

v) egyházkerületi közgyűlésre képviselők választása.

113. § A közgyűlés maga alkotja meg tanácskozási szabályzatát és ügyrendjét; azonban ez vagy a rajta tett változtatás mindig csak az erre vonatkozó határozat meghozatalát követő közgyűlésen alkalmazható.

114. § Az egyházmegyei közgyűlés feladatai egy részének teljesítésére egyházmegyei tanácsot alakít.²⁵

Az egyházmegyei közgyűlés az egyházmegyei tanács szervezetét és feladatait szabályrendelettel állapítja meg, azonban a következő szabályok megtartásával.

Az egyházmegyei tanács az egyházmegye elnökségén kívül legalább négy, legfeljebb tizenkét tagból áll, egyenlő számmal a lelkészek és a világiak közül. A tagok egyikét az iskolák tanár- vagy tanító-képviselői közül kell választani és ezt, ha lelkészi tisztségre választható (II. tc. 6. §), a lelkészek, más esetben a világiak közé kell számítani.

Az egyházmegyei tanács tagjait az egyházmegyei közgyűlés a maga szavazati joggal bíró tagjai közül egy évi időtartamra választja. A tanács tagjai az új választás megtartásáig kötelesek működni.

Az egyházmegyei tanács csak azokban az ügyekben járhat el, amelyeket a törvény és a szervezetét megállapító szabályrendelet a hatáskörébe utal.

Az egyházmegyei tanács hatáskörébe a szabályrendelet nem utalhat más feladatot, mint az egyházi felsőbb hatóságok jóváhagyása nélkül végre nem hajtható egyházközségi határozatok jóváhagyását, az egyházközségek vagyoni vonatkozású határozatai ellen beadott

²⁵ Az egyházmegyei tanács intézménye merőben új az 1933-as alkotmányban. A tanács részben átvette a közgyűlés egyes funkcióit.

fellebbezések elintézését, az egyházmegye saját iskolája vagy más intézete igazgatása körében szükséges intézkedést, valamint az egyházmegyei tisztség megüresedésének megállapítását és arra a szavazás elrendelését. Az egyházmegyei tisztségről lemondás elfogadása tárgyában azonban csak a közgyűlés határozhat, az esperesi és az egyházmegyei gondnoki tisztség megüresedését pedig mindig a közgyűlés állapítja meg.

115. § Az egyházmegyei közgyűlés és az egyházmegyei tanács határozata ellen a meghozatalának, ha pedig kézbesítésnek van helye, a kézbesítésének napját követő 15 nap alatt az egyházkerülethez lehet fellebbezni. A fellebbezést az espereshez kell beadni.

116. § Az egyházmegyei elnökség hatáskörébe azok az ügyek tartoznak, amelyeket a törvény értelmében a két elnöknek együtt kell elintéznie.

Az egyházmegyei elnökség,²⁶ valamint az esperes határozata és intézkedése ellen, amennyiben az egyházi törvény másként nem rendelkezik, az intézkedés napját, ha pedig kézbesítésnek van helye, a kézbesítés napját követő 15 nap alatt az esperesnél az egyházmegyei közgyűléshez fellebbezés adható be. A fellebbezésnek a határozat, illetőleg intézkedés végrehajtására halasztó hatálya nincs.

117. § Az egyházmegye iskolája vagy intézete igazgató-tanácsának, az egyházmegye bizottságainak szervezetét, ezeknek, valamint az egyházmegye tisztviselőinek munkakörét az egyházmegyei közgyűlés az egyházi törvények korlátai közt szabályrendelettel állapítja meg.

NEGYPEDIK RÉSZ AZ EGYHÁZKERÜLET

ELSŐ FEJEZET AZ EGYHÁZKERÜLET SZERVEZETE

118. § Több egyházmegyének az egyházi közigazgatás, kormányzás és rendtartás céljából felsőbb hatósággá egyesülése alkotja az egyházkerületet.

119. § Az egyházkerületek meglevő beosztása törvényesnek tekintetik. Egyházkerület megszüntetése vagy új egyházkerület szervezése az egyházi törvényhozás hatáskörébe tartozik; az egyházkerületek területét érintő egyéb változás, az egyházkerület megokolt előterjesztésére, esetleg a zsinat kezdeményezésére az érdekelt egyházmegyei és egyházkerületi közgyűlések meghallgatása után zsinati határozattal történik.

120. § Az egyházkerület önkormányzati, felügyeleti és igazgatási feladatait teljesítik:

- a) az egyházkerületi közgyűlés,
- b) az egyházkerületi tanács,
- c) az egyházkerületi elnökség,
- d) az egyházkerületi tisztviselők,
- e) az egyházkerület által fenntartott iskolának vagy intézetnek igazgató-tanácsa és tisztviselői;

f) az egyházkerületi közgyűléstől alakított vagy az egyházkerületi elnökségtől kiküldött bizottságok és küldöttségek.

Az egyházkerületnek joga van az egyházi törvényben megszabott keretek közt az egyházi törvénnyel nem szervezett egyházkerületi tisztséget szervezni s annak feladatait meghatározni; úgyszintén az egyházkerülethez tartozó egyházközségek bármely tagját tisztség ruházása nélkül valamely egyházkerületi igazgatási feladat teljesítésére felhívni.

MÁSODIK FEJEZET AZ EGYHÁZKERÜLETI TISZTVISELŐK

121. § Az egyházkerület tiszttviselői: a püspök, az egyházkerületi főgondnok, a lelkészek és világiak közül egyenlő számmal választott tanácsbírák, a lelkési és világi főjegyző, a lelkészek és világiak közül egyenlő számmal választott jegyzők, az ügyész, a püspöki titkár, a pénztárnok, a számvevő, a levéltárnok és az egyházkerület szabályrendeletében meghatározott más egyházkerületi tiszttviselők.

122. § Az egyházkerületi tiszttviselők közül a püspököt, az egyházkerületi főgondnokot, a tanácsbírákat, a főjegyzőket és jegyzőket és az ügyészt az egyházkerülethez tartozó anyaegyházközségek választják a presbitériumok szavazataival. A többi egyházkerületi tiszttviselőt az egyházkerületi közgyűlés választja.

A tekintetben, hogy egyházkerületi tisztségre a lelkészek és világiak közül kiket lehet választani, az egyházmegyei tiszttviselőkre vonatkozóan megállapított szabályt (87. § második bekezdés) értelemszerűen alkalmazni kell.

123. § Az egyházkerületi tiszttviselők közül a püspököt és az egyházkerületi főgondnokot életfogytig választják; a többi egyházkerületi tiszttviselő megbízatása tizenkét évre terjed. Minden tizenkettedik évben általános tisztújítást kell tartani. A tisztújítási rendszere e törvény életbelépése után legkésőbb tizenkét év alatt át kell térni. A választás körüli eljárás, a tiszttviselők tisztségének elfoglalására és megszűnésére vonatkozóan az egyházmegyei tiszttviselőkre megállapított szabályokat (89–90. §§) az egyházkerületi tiszttviselőkre értelemszerűen alkalmazni kell.

A) A PÜSPÖK

124. § A püspököt az önálló és állandó lelkési hivatalt vagy lelkési képesítettséghez kötött rendes tanári hivatalt viselők közül kell választani.

125. § A püspöknek abban az egyházkerületben, amelynek püspöke, lelkipásztori hivatalt kell viselnie. A megválasztott püspöknek a választás jogerőre emelkedésétől számított egy év alatt az egyházkerületben lelkipásztori állást kell elfoglalnia. Ezt a határidőt az egyházkerületi közgyűlés megokolt esetben egy évvel meghosszabbíthatja.

126. § A püspökválasztást az egyházkerületi közgyűlés erősíti meg. A megválasztott püspököt hivatalába az egyházkerületi közgyűlés az esperesi kar által iktatja be eskütétel mellett az istentiszteleti rendtartásban megállapított ünnepélyességgel.

A püspökké beiktatás csak akkor történhetik meg, ha a püspöknek már lelkipásztori hivatala van.

127. § A püspöki tisztség megüresedik halál, az egyházkerületi közgyűléstől elfogadott lemondás, jogerős bírói ítélettel történt elmozdítás által, valamint az által is, ha a püspök megszűnik az egyházkerületben lelkipásztor lenni.

A püspök, ha ebben a szolgálatban legalább tíz évet eltöltött és hetvenedik életévét betöltötte, valamint életkorára való tekintet nélkül akkor, ha a püspöki szolgálatban huszonöt évet töltött, kérheti a további püspöki szolgálat alól felmentését. A kérelem felett az egyházkerületi közgyűlés végérvényesen határoz s a felmentés megadása esetén a püspöki tisztség betöltése iránt egyidejűleg intézkedik.

A püspöki szolgálat alól felmentett püspök részére, akár megmarad lelkipásztori hivatalában, akár ebben a minőségben is nyugdíjaztatik, a püspöki szolgálatért a püspöki javadalom terhére nyugdíj állapítható meg. Ennek mértékét az egyházkerületi közgyűlés a szolgálat alól felmentést kimondó határozatban a teljesített püspöki szolgálat ideje arányában állapítja meg, azonban a nyugdíj az egyházkerület részére az államtól püspöki javadalmul juttatott földbirtok terhére nem állapítható meg.

128. § A püspököt betegség vagy távollét folytán akadályoztatása esetén, valamint a püspöki tisztség üresedése alatt az egyházkerületi elnökség hatáskörébe tartozó feladatok végzésében, az egyházkerületi közgyűlésen és tanácson elnöklésben, az egyetemes konventi és zsinati tagságban a hivatalkorra nézve legidősebb esperes, az egyházi közigazgatás körében pedig az egyházkerületi lelkési főjegyző helyettesíti.

129. § A püspök hatásköre:

a) intézkedik a kormány által az egyházkerülethez küldött törvényes rendeletek végrehajtása iránt; ha azonban a kormányrendelet az egyház közjogi állását érinti, az egyházalkotmánnyal vagy az egyház hitelveivel össze nem egyeztethető, azt nem köröztetheti s közgyűlési tárgyalás előtt annak teljesítését nem követelheti;

b) az egyházkerületi közgyűlés összehívása iránt elnöktársával együtt intézkedik, a tanácskozásokat elnöktársával együtt vezeti;

c) tagja az egyetemes konventnek és a zsinatnak;

d) az egyházi törvénykezés terén az erről szóló egyházi törvényben megállapított hatáskörben, különösen pedig az egyházkerületi bíróság elé tartozó ügyek elnöki előkészítésében elnöktársával együtt eljár;

e) az egyházkerületi főgondnokkal együtt képviseli az egyházkerületet;

f) a lelkészképesítő vizsgálaton képesített atyafiakat a lelkési szolgálatok teljesítésére a törvény értelmében felhatalmazza; a lelkészek felszentelését legalább kétévenként az egyházkerület espereseinek és lelkési tanácsbíráinak segédkezésével az istentiszteleti rendtartásban megállapított eljárás szerint végzi;

g) a lelkészekre, segédlelkészekre, általában minden egyházi tisztviselőre, az egyházközségekre és egyházmegyékre az egyházi szolgálat és kormányzás minden irányában felviagyáz; a szükséghez képest minden tisztviselőt szóbeli vagy írásbeli jelentéstételre hívhat fel;

h) az egyházkerületben minden egyházépítő és egyháztársadalmi munkát irányít;

i) az egyházkerület iskoláira felviagyáz, az egyházkerület főiskoláira pedig közvetlenül felügyel, azok vizsgálataiban részt vesz, azokat bármikor meglátogathatja; minden nevezetesebb mozzanatról, amely a főiskolák életében felmerül, a tanároktól jelentést kívánhat;

j) lehetőleg minden évben legalább egy egyházmegyéhez tartozó egyházközségeket s azoknak iskoláit egyik egyházkerületi jegyzővel s az érdekelt esperes és egyházmegyei gondnok vagy azok helyetteseinek kíséretében meglátogatja;

k) az egyházkerület hivatalaira, levéltárára és pénztárára felügyel;

l) elnöktársával egyetértően az egyházkerületi bíróságnak akár első, akár felsőbb fokú fegyelmi hatósága alá tartozókkal szemben az intést mint rendbüntetést alkalmazza (VI. tc. 51. §);

m) az egyházkerületi közgyűléshez az egyházkerület egyházi és iskolai állapotáról évenként jelentést tesz s általában intézkedik és eljár a törvényben hatáskörébe utalt ügyekben.

B) AZ EGYHÁZKERÜLETI FŐGONDNOK

130. § Egyházkerületi főgondnokká olyan nagytekintélyű világi egyháztagot kell választani, aki nemcsak vallásosságával emelkedik ki, hanem alkalmas az egyház érdekeinek minden irányban megvédésére is.²⁷

A választást az egyházkerületi közgyűlés erősíti meg. Az egyházkerületi főgondnok az egyházkerületi közgyűlés előtt tett esküvel foglalja el tisztségét.

131. § A főgondnokot akadályoztatása vagy a főgondnoki tisztt üresedése esetén a hivatalára nézve legidősebb egyházmegyei gondnok helyettesíti.

132. § Az egyházkerületi főgondnok hatásköre:

a) az egyházkerületi közgyűlés összehívása iránt elnöktársával együtt intézkedik, a tanácskozásokat elnöktársával együtt vezeti;

b) tagja az egyetemes konventnek és a zsinatnak;

c) az egyházi törvénykezés terén az erről szóló egyházi törvényben megállapított hatáskörben, különösen pedig az egyházkerületi bíróság elé tartozó ügyek elnöki előkészítésében elnöktársával együtt eljár;

d) a püspökkel együtt képviseli az egyházkerületet;

e) közvetlen felügyelő s ellenőrző tiszttet gyakorol az egyházkerület főiskoláira, azok szellemi és anyagi ügyeinek vezetésére;

f) elnöktársával egyetértően, az egyházkerületi bíróságnak akár első, akár felsőbb fokú fegyelmi hatósága alá tartozókkal szemben az intést mint rendbüntetést alkalmazza (VI. tc. 51. §);

g) általában az egész egyházkerület egyházi és iskolai ügyeit elnöktársával egyetértően intézi, különösen gazdasági vonatkozásban irányítja.

C) AZ EGYHÁZKERÜLETI TANÁCSBÍRÁK

133. § Az egyházkerületi tanácsbírák számát, egyenlően a lelkészek és a világiak sorából, az egyházkerületi közgyűlés állapítja meg.

²⁷ Ebből következett, hogy a főgondnoki tisztség a neves református arisztokrata vagy gazdag nemesi családokban mintegy „örökletessé” vált, apáról-fiúra szállt.

Az egyházkerületi tanácsbírákra ennek a törvénynek az egyházmegyei tanácsbírákra vonatkozó rendelkezéseit (100. §) értelemszerűen alkalmazni kell.

D) AZ EGYHÁZKERÜLETI JEGYZŐK

134. § Az egyházkerületben egy lelkészi és egy világi főjegyzőt s azonkívül a szükséghez képest egy vagy több lelkészi és világi jegyzőt kell választani. A jegyzők számát az egyházkerületi közgyűlés állapítja meg, egyenlően a lelkészek és a világiak sorából.

Ennek a törvénynek az egyházmegyei jegyzőkre vonatkozó rendelkezéseit (102. §) az egyházkerületi jegyzőkre értelemszerűen alkalmazni kell.

E) AZ EGYHÁZKERÜLET TÖBBI TISZTVISELŐI

135. § Az egyházkerületi ügyészre, pénztárnokra, számvevőre és levéltárnokra ennek a törvénynek az egyházmegyei ügyészre, pénztárnokra, számvevőre és levéltárnokra vonatkozó rendelkezéseit (103–106. §§) értelemszerűen alkalmazni kell.

A püspöki titkár és az egyházkerület szabályrendeletében meghatározott más egyházkerületi tisztviselők munkakörét az egyházkerület szabályrendelete állapítja meg.

HARMADIK FEJEZET AZ EGYHÁZKERÜLETI KÖZGYŰLÉS

136. § Az egyházkerületi közgyűlést alkotják:

- a) a püspök és az egyházkerületi főgondnok vagy helyettesei, mint elnökök;
- b) minden egyházmegyéből az esperes és az egyházmegyei gondnok vagy ezek törvényes helyettesei;
- c) az egyházkerületi tanácsbírák;
- d) az egyházkerületi főjegyzők és jegyzők;
- e) az egyházkerületi ügyész;
- f) az egyházmegyéknek a lelkészek és a világiak sorából egyenlő számmal választott képviselői (112. § v) pontja) és pedig minden egyházmegyéből legalább egy-egy képviselő, ezenfelül minden egyházkerület maga határozza meg az egyházmegyék népességének s a hozzájuk tartozó egyházközségek és egyházrészek számának figyelembevételével az egyházmegyei képviselők számát;
- g) az egyházkerület által fenntartott fő- és középiskolák igazgatótanácsának elnökei, amennyiben az egyházkerülethez tartozó egyházközségek által a presbitériumok szavazataival választattak;
- h) az egyházkerület területén működő református teológiai, bölcsészeti s jogi főiskolák, középiskolák, tanító- és tanítónőképző-intézetek tanárai közül intézetenként egy-egy, az egyházkerület területén lévő református polgári iskolák tanárai közül pedig együtt egy, az

egyházközségek által a presbitériumok szavazataival hat évről hat évre választott képviselő;

i) az egyházközségek által a presbitérium szavazataival viszonylagos szavazattöbbséggel hat évről hat évre választott 4-8 tanító-képviselő.

Az egyházkerületnek e törvényszakaszban fel nem sorolt tisztviselői az egyházkerületi közgyűlésnek szavazati jog nélkül tanácskozó tagjai s kívánságra felvilágosítást adni kötelesek.

Az e szakaszban felsoroltakon kívül mást az egyházkerületi közgyűlés tagjává nyilvánítani, vagy a törvény értelmében csak tanácskozási joggal felruházott tagot szavazati joggal felruházni nem lehet.

137. § Egyházkerületi közgyűlést évenként legalább egyszer kell tartani, de az egyházkerület szabályrendelettel megszabhatja évente több közgyűlés tartását is, szükség esetén pedig az elnökség a megszabottnál többször is összehívhatja a közgyűlést.

A közgyűlése határnapját az egyházkerületi elnökség tűzi ki. A közgyűlésre meghívást rendszerint a határnap előtt legalább egy hónappal szét kell küldeni. A meghívó levélben a közgyűlés legjelentősebb tárgyait közölni kell.

138. § A közgyűlés nyilvános; a püspöknek vagy helyettesének imádkozásával és biblia-olvasással kezdődik, és ugyancsak imádkozással fejeződik be.

A közgyűlés határozóképes, ha a szavazati joggal bíró tagoknak legalább negyedrésze jelen van.

139. § A közgyűlést mindig kettős elnökség vezeti.

A megjelenésben akadályozott püspököt az esperesek, az egyházkerületi főgondnokot az egyházmegyei gondnokok a hivatali kor sorrendjében helyettesítik. Ha az esperesek vagy az egyházmegyei gondnokok közül egy sem volna jelen, a helyettesítést az egyházkerületi lelkész, illetőleg világi tanácsbírák e tisztségük viselésének időrendje szerint teljesítik.

Az elnökség tagjai az elnöki feladatok végzése tekintetében egymás közt megegyeznek; ha megegyezni nem tudnak, a tanácskozást az az elnök vezeti, aki az egyházkerületben a püspöki, illetőleg a főgondnoki tisztelet régebben tölti be; ha az elnökök egyike a másiknak helyettesével együtt elnököl, a tárgyalást megegyezés híján az vezeti, aki az elnökségnek rendes tagja; ha pedig mind a két elnököt helyettesíteni kell, azé az elnöktársé a vezetés joga, aki a helyettesítés alapjául szolgáló tisztséget régebben viseli.

140. § Az egyházkerületi közgyűlés tanácskozik és intézkedik az egyházkerületre tartozó minden egyházi és iskolai közigazgatási ügyben, ha azt a törvény az egyházkerületi bíróság hatáskörébe nem utalja.

Nevezetesen az egyházkerületi közgyűlés:

a) őrökdi az evangéliumi tan tisztasága felett, hogy azt az egyházközségekben a szószéken és az iskolában híven, az egyház hitelvei szerint és szellemében hirdessék és tanítsák;

b) gondoskodik a valláserkölcsi élet ápolásáról, a mutatózó visszaélések és hiányok megszüntetéséről;

c) felügyel az egyház önkormányzati jogaira; intézkedik a kormányrendeletek végrehajtásáról, amennyiben azok végrehajtása reá tartozik s azok az egyház önkormányzati jogai-val megegyeznek; ellenkező esetben felvilágosítást ad a kormánynak, s ha szükségét látja, feliratot intéz a kormányhoz és az országgyűléshez; olyan ügyben, amely a magyarországi református egyházat egyetemesen érdekli, annak a békekötésekben és az országos törvé-

nyekben biztosított jogait érinti vagy csorbítja, a testvér-egyházkerületeket, az egyetemes konventet és a zsinatot figyelemre és közreműködésre felhívja;

d) érintkezik a testvér-egyházkerületekkel;

e) szabályrendeletet alkot és az egyházmegyei, valamint fellebbezés esetén az egyház-községi szabályrendeletek jóváhagyása tárgyában határoz;

f) intézkedik a püspöknek, az egyházkerületi főgondnoknak, a tanácsbíráknak, a főjegyzőknek, a jegyzőknek és az ügyésznek választása iránt, ezek választását megerősíti; az egyházkerület többi tisztviselőjét megválasztja;

g) intézkedik a lelkészeknek legalább kétévenként az istentiszteleti rendtartásban megállapított szabályok szerint felszenteléséről, a segédlelkészek kibocsátásáról, elhelyezéséről és ezek szolgálati viszonyainak a törvény szerint rendezéséről;

h) tárgyalja a püspök évi jelentését;

i) egyházkerületi missziói bizottságot választ s az egyházkerület területén végzett missziói és általában egyházépítő és egyháztársadalmi munkára felügyel;

j) az egyházkerület területén működő iskolák és egyházi intézetek működésére és anyagi helyzetére felügyel;

k) egyházkerületi tanügyi bizottságot választ; annak szervezetés munkakörét, a középiskolákra és a főiskolai tanszakokra való tekintettel a tanári testületek meghallgatása mellett szabályrendelettel megállapítja, jegyzőkönyvét és jelentését tárgyalja; általában az egyházkerületben a tanügyet intézi;

l) gondoskodik a szegény gyülekezetek és iskolák segélyezéséről;

m) gondoskodik az egyházkerületben élő elhagyatott árvákról és szegényekről;

n) az országos törvény (1898. évi XIV. tc.) korlátai között véglegesen intézkedik az egyházközségek és egyházrészek alakulása vagy változása ügyében és a szórványok beosztása tárgyában;

o) az ágostai hitvallású evangélikusokkal egyesült egyházközségekre nézve a testvérfelekezettel kötött szerződést véglegesen jóváhagyja;

p) az egyházmegyék területének változtatása ügyében az érdekelt egyházközségek és egyházmegyék meghallgatásával intézkedik (83–84. §§);

q) az egyházközségek amaz ügyeiben, amelyekben a presbitérium határozata egyházkerületi jóváhagyás nélkül nem joghatályos (76. §), valamint az egyházmegyei közgyűlés határozatai ellen beadott fellebbezések (77., 115. §§) felett végérvényesen határoz;

r) az egyházkerülethez tartozó egyházmegyék és egyházközségek alapítványainak kezelésére felügyel s ezek alapítólevelei jóváhagyása ügyében határoz (12. §);

s) az egyházkerület területén működő missziói, vallásos és egyházi vonatkozású egyesületek működésére felügyel, ezek közül az egyházkerületi keretben működők alapszabályait jóváhagyja s működését közvetlenül ellenőrzi; az egyházközségi és egyházmegyei keretben működő egyesületek alapszabályai jóváhagyásának ügyében fellebbezés folytán határoz (13. §);

t) az egyházkerületnek szánt ajándék, örökség, hagyomány vagy a kezelésére bízni kívánt alapítvány elfogadása tekintetében határoz, s gondoskodik az egyházkerület kezelésében vagy felügyelete alatt lévő alapok és alapítványok hű és lelkiismeretes kezeléséről, azok rendeltetés szerinti felhasználásáról s számadásának évenként megvizsgálásáról;

u) az egyházkerület költségvetését megállapítja, s a fedezetről rendelkezik; az egyházmegyék költségvetését és záró-számadását felülvizsgálja;

v) az egyházkerületi és egyházmegyei levéltárak felett felügyeletet gyakorol és az iratok időnkénti kiselejtezése iránt rendelkezik;

w) a lelkész- és tanítóképesítő vizsgálatok vezetésére s a szükséghez képest egyéb feladatok végzésére bizottságokat választ s a bizottságok eléje terjesztett jelentéseit tárgyalja;

x) a lelkészi oklevél megsemmisítése tárgyában határoz;

y) az egyházkerület egyetemes konventi képviselőit (147. §) megválasztja s a zsinati képviselők igazolása ügyében (159. §) határoz;

z) javaslatokat, tervezeteket vagy kérvényeket terjeszt az egyetemes konventhez s annak útján a zsinathoz.

141. § Az egyházkerületi közgyűlés maga állapítja meg tanácskozási szabályzatát és ügyrendjét, azonban az, vagy a rajta tett változtatás mindig csak az erre vonatkozó határozat meghozatalát követő közgyűlésen alkalmazható.

142. § Az egyházkerületi közgyűlés feladatai egy részének teljesítésére egyházkerületi tanácsot alakít.²⁸

Az egyházkerületi közgyűlés az egyházkerületi tanács szervezetét és feladatait szabályrendelettel állapítja meg, azonban a következő szabályok megtartásával.

Az egyházkerületi tanács az egyházkerület elnökségén kívül legalább nyolc, legfeljebb tizenhat tagból áll, egyenlő számmal a lelkészek és a világiak közül. A tagok egyikét az iskolák tanár- vagy tanító-képviselői közül kell választani és ezt, ha lelkészi tisztségre választható (II. tc. 6. §), a lelkészek, más esetben a világiak közé kell számítani.

Az egyházkerületi tanács tagjait az egyházkerületi közgyűlés a maga szavazati joggal bíró tagjai közül egy évi időtartamra választja. A tanács tagjai az új választás megtartásáig kötelesek működni.

Az egyházkerületi tanács csak azokban az ügyekben járhat el, amelyeket a törvény és a szervezetét megállapító szabályrendelet a hatáskörébe utal.

Az egyházkerületi tanács hatáskörébe a szabályrendelet nem utalhat más feladatot, mint az egyházi felsőbb hatóságok jóváhagyása nélkül végre nem hajtható egyházközségi határozatok jóváhagyását, az egyházközségek vagyoni vonatkozású határozatai ellen beadott fellebbezések másodfokú elintézését, az egyházmegyei közgyűlésnek az iskolája vagy intézete igazgatása ügyében hozott határozata ellen beadott fellebbezés elintézését, az egyházkerület saját iskolája vagy más intézete igazgatása körében szükséges intézkedéseket, valamint egyházkerületi tisztség megüresedésének megállapítását s arra a szavazás elrendelését. Az egyházkerületi tisztviselők lemondásának elfogadása tárgyában azonban csak a közgyűlés határozhat; a püspök és az egyházkerületi főgondnok tisztségének megüresedését pedig mindig a közgyűlés állapítja meg.

143. § Az egyházkerületi közgyűlés és az egyházkerület tanács határozata végérvényes.

144. § Az egyházkerületi elnökség²⁹ hatáskörébe azok az ügyek tartoznak, amelyeket a törvény értelmében a két elnöknek együtt kell elintéznie.

²⁸ Az egyházkerületi tanács is újszerv az egyházkormányzatban.

²⁹ Az egyházkerületi elnökség a kerületi főgondnokból és a püspökből áll.

Az egyházkerületi elnökség, valamint a püspök határozata és intézkedése ellen, amennyiben az egyházi törvény másként nem rendelkezik, az intézkedés napját, ha pedig kézbesítésnek van helye, a kézbesítés napját követő 15 nap alatt a püspöknél az egyházkerületi közgyűléshez fellebbezés adható be. A fellebbezésnek a határozat, illetőleg intézkedés végrehajtására halasztó hatálya nincs.

145. § Az egyházkerület iskolája vagy intézete igazgató-tanácsának, az egyházkerület bizottságainak szervezetét s ezeknek, valamint az egyházkerület tisztviselőinek munkakörét az egyházkerületi közgyűlés az egyházi törvény korlátai közt szabályrendelettel állapítja meg.

ÖTÖDIK RÉSZ AZ EGYETEMES KONVENT

146. § Az egyetemes konvent a magyarországi református egyház egészét egyetemesen, valamint az egyházkerületeket közösen érdeklő ügyeket intézi a törvényben megszabott hatáskörrel.

147. § Az egyetemes konvent tagjai:

a) mindegyik egyházkerület püspöke és főgondnoka;

b) az egyházkerületek konventi képviselői, akiket az egyházkerületi közgyűlés a maga kebeléből három évi megbízással választ; még pedig a dunamelléki egyházkerületből hat, a dunántúli és a tiszáninneni egyházkerületből négy-négy, a tiszántúli egyházkerületből nyolc, felerészben lelkészek, felerészben világiak közül. Mindegyik egyházkerület a rendes képviselőkével egyenlő számú pótképviselőt is választ.

Az 1933. évi I. egyházi törvénycikk 147. §-a azzal egészül ki, hogy az ott felsorolt egyetemes konventi tagok közé tartozik az erdélyi egyházkerület püspöke és a hivatalára nézve legidősebb egyházkerületi világi főgondnoka, valamint az erdélyi egyházkerület hat – felerészben lelkészi, felerészben világi – képviselője.

Ugyane törvényszakasz azzal is módosul, hogy a tiszántúli egyházkerület választott konventi képviselőinek száma az 1942. december 31-ével végződő évkör tartamára nyolc helyett tíz lesz, oly módon azonban, hogy a tiszántúli egyházkerület 1940. december 31-ig megválasztott konventi képviselőinek esetleg megüresedő helyét csak abban az esetben kell betölteni, ha

az üresedés következtében az egyházkerület konventi képviselőinek száma kevesebb lenne, mint a megjelölt törvényszakaszban megszabott négy-négy.

A tiszántúli egyházkerületből a jelen törvény alapján választott két konventi tag bómelyikének akadályoztatása esetén mindig az ő helyére választott póttagot kell behívni. (1941. évi III. egyházi. tc. 4. §)³⁰

148. § Az egyetemes konvent minden három éves időközre újonnan alakul.

³⁰ A kurzivált rész az 1939. évi március hó 1-én megnyílt V. budapesti országos zsinat Harmadik ülészakájában alkotott 1941. évi III. egyházi törvénycikk a Magyarországhoz visszacsatolt keleti és erdélyi területeken fennálló református önkormányzati testületeknek a magyarországi református egyház többi részével ismét egyesítéséről. A Magyarországi Református Egyház törvényei. Bp. 1942. 269–274. Elfogadva 1940. december 11-én, kormányzói megerősítése 1941. február 8-án.

Választ egy-egy elnököt és egy-egy alelnököt a püspökök és az egyházkerületi főgondnokok közül, valamint a szükséghez képest meghatározott számú jegyzőt, felerészben a lelkeszi, felerészben a világi tagok közül, továbbá megalakítja a szükséges szakszervezeteket.

E megbízások a konvent új alakulásáig tartanak.

Ha a konventi elnök és alelnök egyidejűleg akadályozva van, a jelenlevő püspökök, illetőleg egyházkerületi főgondnokok közül a hivatalkorra nézve idősebb helyettesíti.

A konvent elnökei az elnöki feladatok végzése tekintetében egymás közt megegyeznek, megegyezés hiányában az elnöki feladatokat az végzi, aki régebben tölt be püspöki, illetőleg egyházkerületi főgondnoki tiszteket; az elnök azonban mindig megelőzi az alelnököt s az alelnök a helyettest.

149. § Az egyetemes konvent évenként egyszer tart ülést. Szükség esetén az elnökség rendkívüli ülést hívhat össze.

Üléseit rendszerint Budapesten tartja. Joga van azonban máshol is ülést tartani, amiről az egyetemes konvent maga határoz.

150. § Ha a konventi képviselő a gyűlésen meg nem jelenhetik, elmaradásáról köteles értesíteni az egyházkerületi elnökséget, amely pótképviselő behívásáról gondoskodik. A püspök és az egyházkerületi főgondnok helyett akadályoztatás esetén törvényes helyettesüket kell behívni.

Az egyetemes konventi képviselők napidíjairól és útiköltségeiről mindegyik egyházkerület maga gondoskodik.

151. § Az egyetemes konvent üléseit imádkozással és bibliaolvasással kezdi, és imádkozással fejezi be.

Az ülések nyilvánosak, azonban az elnökségnek vagy három tagnak kívánságára zárt ülést kell tartani; ha a tagok többsége kívánja, határozatot is lehet zárt ülésben hozni.

152. Az egyetemes konvent az elnökségen kívül 14 tag jelenlétében határozóképes; határozatát általános szótöbbséggel hozza; ha a jelenlevő tagok egyharmad része ellenkező véleményen van, a kisebbség kérelmére a szavazást másnapra kell halasztani. Joga van a kisebbségnek véleményét a jegyzőkönyvbe bevételni, névszerinti szavazást kérni, a szavazók neveit jegyzőkönyvbe foglaltatni.

153. § Az egyetemes konvent jegyzőkönyveit az egyházkerületeknek, az egyházmegyéknek, az egyházközségeknek és az elemi népiskolánál magasabb fokú iskoláknak megküldi.

154. § Az egyetemes konvent hatásköre:

a) a zsinat együtt nem léte esetén képviseli az egyházat más hitfelekezetek és az állam irányában minden olyan ügyben, amely az egyházat egyetemesen érdekli;

b) a zsinat együtt nem léte idején képviseli az egyházat a más országokban levő magyar református egyházak és általában a más országokban levő református és más protestáns egyházak irányában a lelki kapcsolat és a Krisztusban való közösség fenntartása végett;

c) a zsinat határozatait végrehajtja, illetőleg végrehajtásukról intézkedik;

d) a zsinatnak a törvényes időben vagy szükség esetén rendkívüli összehívása és megtartása iránt elnöksége útján intézkedik;

e) a zsinatra szükséges előmunkálatok, javaslatok és tervezetek előállításáról gondoskodik s intézkedik arról, hogy e javaslatok és tervezetek az egyházkerületek útján az egyházmegyéknek kellő időben és szükséges számú példányban megküldessenek;

f) az egyház törvényes jogait bárhonnán jövő megtámadás esetében és sérelmi ügyekben védelmezi, a sérelem elhárítása végett szükséges intézkedéseket megteszi;

g) az egyházi törvényben meghatározott esetekben és a zsinattól nyert felhatalmazás alapján szabályrendeletet alkot;

h) intézkedik az egyházkerületeket érdeklő mindamaz ügyekben, amelyeket az egyházkerületek hozzá együttesen vagy külön felterjesztenek;

i) gondozza a külföldön lévő magyar reformátusokat és egyházközségeiket, valamint a Magyarországon lakó külföldi honos reformátusokat (III. tc. 9. §);

j) vezeti és intézi a missziói ügyeket; e végre konventi missziói bizottságot alakít; a missziói bizottságok egységes szervezetét, munkakörét és ügyrendjét megállapítja; a missziói munka országosan egységes munkatervét évenként meghatározza s annak végrehajtásáról az egyházkerületektől jelentést kíván;

k) gondoskodik a parochiális könyvtár útján a vallás- és egyháztudomány körébe eső s a lelkészek önművelésére szolgáló maradandó értékű művek kiadásáról;

l) a tanügy összhangzatos fejlődését minden fokon vezeti és irányozza; arra nézve az általános elveket megállapítja; a tanügyi állapotokról beterjesztett jelentések nyomán a szükséges intézkedésekre az egyházkerületek figyelmét felhívja; a tanügy szakszerű irányítására egyetemes tanügyi bizottságot alakít, amely az egyetemes konvent elé minden tanügyi kérdésben véleményt és javaslatot terjeszt;

m) a külföldi egyetemeken magyar református vagy protestáns ifjak továbbképzésére rendelt vagy ilyenül is szolgáló alapítványokat nyilvántartja s azokra alkalmas ifjak felvételéről gondoskodik;

n) az országos református egyházi közalap (domesztika), valamint az országos református lelkészi nyugdíjintézet fenntartásáról, gyarapításáról és kezeléséről gondoskodik és örökös az azokra felett a közpénztárak, alapok és alapítványok felett, amelyek a magyarországi református egyház tulajdonai;

o) felügyel az egyetemes adóalapra, annak fenntartásáról, gyarapításáról és kezeléséről gondoskodik és az alapból segélyért folyamodó egyházközségek kérelmének elintézéséről rendelkezik;

p) gondoskodik az egyház pénzügyi, gazdasági és szociális érdekeit munkáló intézmények létesítéséről és fenntartásáról;

q) a lelkészi fizetéskiegészítési ügyekben szükséges felülvizsgálati és ellenőrzési feladatokat teljesíti;

r) az államsegélynek az egyház közös szükségletei s az egyházkerületek között megosztása tekintetében intézkedik;

s) az egyetemes konventi igazgatás költségeinek összegét megállapítja és azok miként fedezéséről gondoskodik; az ezekre vonatkozó költségvetést évenként megállapítja és a számadást megvizsgálja; a zsinat üléseinek szünetelésekor a zsinati háznagy számadását megvizsgálja;

t) a magyarországi református egyház által fenntartott, vagy az egyházkerületek közös iskolai, missziói vagy jótékonyági intézetei igazgatásáról s vagyoni ügyeinek felülvizsgálásáról s ellenőrzéséről gondoskodik;

u) a magyarországi református egyház javára tett alapítványt kezeli és az ilyen alapítvány,

valamint ajándék, örökség, hagyomány elfogadása iránt határoz, az alapítólevelet megállapítja;

v) felügyel azokra a vallásos és egyházi célú, valamint egyházi tisztviselőkből álló egyesületekre, amelyek az egész egyházra vagy több egyházkerületre kiterjedően működnek s ezek alapszabályai jóváhagyása tekintetében határoz;

w) a m. kir. honvédséghez tartozók lelki gondozását illetően reáruházott feladatokat (IV. tc. 2. §) s ezek között a protestáns tábori püspöki tisztségeknek református lelkésszel történő betöltésénél a hármast jelölést teljesíti;

x) az egyetemes konventi bíróságok tagjait megválasztja;

y) az egyetemes konventi bíróságok előtt első fokon tárgyalta fegyelmi ügyekben vádhatóságul ügyészt választ;

z) az egyetemes konventi iroda szervezetét megállapítja s az ennek keretében szükséges tisztviselők és alkalmazottak alkalmazásáról, előléptetéséről, javadalmazásáról, működése ellenőrzéséről, esetleg felelősségre vonásáról, állástól felmentéséről és nyugdíjazásáról az erről szóló szervezeti szabályzatban meghatározott módon gondoskodik.

154/a. § Az egyetemes konvent hatáskörébe utalt feladatok közül azokban, amelyek ülésen kívül elintézhetőek és a legközelebbi rendes ülés idejéig elintézés nélkül nem maradhatnak, az egyetemes konvent elnökei intézkednek.

Ha az elnökök akár aziránt, hogy az ügy konventi ülésen kívül elintézhető-e, akár az intézkedés mikéntjének kérdésében nincsenek egy véleményen, vagy ha az ügy jelentőségénél fogva szükségesnek látják a több oldalról megvilágítást, intézkedés előtt meghallgatják az elnökségi tanácsot.

E tanács mindegyik egyházkerület püspökéből és főgondnokából áll. A püspök vagy főgondnok akadályoztatása esetén törvényes helyettesét (128., 131. §§) kell behívni az elnökségi tanácsba, ha azonban a hivatalkorra legidősebb esperes vagy egyházmegyei gondnok a konventnek nem rendes tagja, a püspököt a lelkészi, az egyházkerületi főgondnokot a világi rendes konventi tagok közül a legrégebbi helyettesíti. Ugyanilyen módon kell az elnökség akadályozott tagjának helyettesét az érdekeltektől behívni.

Az elnökségi tanács határozata a konvent elnökségére nézve tájékoztató jellegű. Ha azonban a konvent elnökségének az ügy elintézésére vonatkozó elhatározását az elnökségi tanács öt tagja ellenzi s az intézkedés a konvent rendes üléséig nem halasztható, az elnökség rendkívüli konventi ülést hív össze. (149. §) (1938. évi XI. egyházi tc. 1. §)³¹

155. § Az egyetemes konventi iroda élén az egyetemes konventi tanácsos áll, akit az egyetemes konvent választ olyan önjogú, főiskolát végzett, magyar állampolgár református egyháztagok közül, akiknek az egyház államjogi helyzete sértetlenségének megóvása körében és az egyházi igazgatás összehangzatos vezetése tekintetében felmerülő feladatok végzésére megfelelő elméleti és gyakorlati képzettségük van.

Az egyetemes konventi irodában alkalmazott többi tisztviselő és egyéb alkalmazott számát és alkalmaztatásának feltételeit és módját az egyetemes konvent állapítja meg.

Az egyetemes konventi tanácsos és az iroda tisztviselői és más alkalmazottai szolgálati

³¹ A kurzivált szövegrész az IV. budapesti országos zsinat hetedik ülészakájában, 1937. december 11-én elfogadott, és a kormányzó által 1938. május 6-án megerősített 1938. évi XI. egyházi törvénycikk „a Magyarország kormányzója által 1933. évi október 31-én jóváhagyott és megerősített egyházi törvények kiegészítéséről és módosításáról”. Ugyanott, 253–258.

viszonyait, javadalmát, nyugdíjazásának szabályait részletesen az egyetemes konvent szabályrendelete állapítja meg.

Az egyetemes konventi tanácsos az egyetemes konvent előtt, az iroda többi tisztviselője az egyetemes konvent vagy a konventi elnökség előtt tesz hivatali esküt.

A konventi iroda minden tisztviselője és alkalmazottja a konventi tanácsosnak, a konventi tanácsos pedig az egyetemes konvent elnökségének tartozik közvetlen hivatali engedelmességgel.

HATODIK RÉSZ A ZSINAT

156. § A magyarországi református egyház törvényhozó és legfőbb intézkedő gyűlése: a zsinat.

157. § A zsinat tagjai:

- a) mindegyik egyházkerület püspöke és főgondnoka;
- b) az egyházkerületeknek az egyházközségek által a presbitériumok szavazataival választott zsinati képviselői.

Az 1933. évi I. egyházi törvénycikk 157. §-a azzal egészül ki, hogy a zsinat tagjai közé tartozik az erdélyi egyházkerület püspöke és a hivatalára nézve legidősebb egyházkerületi világi főgondnoka. (1941. évi III. egyházi. tc. 5. §)

(Hatályát veszített szöveg:)

158. § A zsinati képviselők száma a püspökök, egyházkerületi főgondnokok és az iskolák kebeléből választottak nélkül:

- a dunamelléki egyházkerületből 20,
- a dunántúli egyházkerületből 14,
- a tiszáninneni egyházkerületből 14,
- a tiszántúli egyházkerületből 34.

(Hatályos szöveg:)

158. § A zsinati képviselők száma a püspökök, egyházkerületi főgondnokok és az iskolák kebeléből választottak nélkül:

- a dunamelléki egyházkerületből 20,
- a dunántúli egyházkerületből 14,
- az erdélyi egyházkerületből 18,
- a tiszáninneni egyházkerületből 14,
- a tiszántúli egyházkerületből 34, azonban az 1939. március 1-én megnyílt zsinat tartama alatt, 1951. február 28-ig 40.

A tiszántúli egyházkerület zsinati képviselőinek választásában e törvény alapján a most a királyhágómelléki egyházkerülethez tartozó egyházközségek is részt vesznek (1941. évi. III. egyházi tc. 5. §)³²

³² A kurzivált részek az 1941. évi III. egyházi törvénycikkből valók. Az 1939-es zsinat az újabb területi változásoknak megfelelően változtatta meg az egyházalkotmány megfelelő §-ait.

E zsinati képviselők fele részét az egyházkerületben hivatalt viselő lelkészek és lelkészi képesítettségű tanárok (II. tc. 6. §) közül kell választani, másik felét pedig azok közül az önjogú, magyar állampolgár, egyházi tisztségre választható, legalább 24 éves egyháztagok közül, akik teljes középiskolát végeztek vagy azzal egyenlő értékű műveltséggel bírnak és lelkészi részről nem választhatók.

Ezenfelül mindegyik egyházkerületből kell választani az egyházkerülethez tartozó református főiskolák, középiskolák, tanító- és tanítónőképző intézetek és polgári iskolák működő rendes tanárai közül, ha a felsorolt iskolákban a betöltött rendes tanszékek együttes száma száznál kevesebb, két, ha pedig száznál több, három képviselőt, és pedig olyan módon, hogy a képviselők közül legalább egy mindig teológiai tanár legyen; továbbá mindegyik egyházkerületből az elemi népiskolákban működő rendes tanítók közül legalább egy, és ha az egyházkerületi református elemi iskolák tanítóinak száma négyszázon felül van, két képviselőt.

Mindegyik zsinati képviselőségre a rendes tagokkal egyenlő számú póttagot is kell választani.

A választással adott megbízás a zsinat tizenkét éves tartamára terjed.

159. § A választás módja, a szavazásra jogosultság, az eredményhez szükséges többség, valamint a választással kapcsolatban esetleg felmerülő panaszok tekintetében az egyház-megyei tisztviselőknek az egyházközség által történt választására vonatkozóan megállapított szabályokat (89. §) értelemszerűen alkalmazni kell.

A zsinati képviselőket az egyházkerületi közgyűlés igazolja; a választás és igazolás részletes szabályait az egyházkerületek maguk határozzák meg a zsinatpresbiteri elv épségben tartása mellett.

160. § A megtörtént képviselőválasztások felől az egyházkerületek egymást és az egyetemes konventet értesítik.

161. § Mindenki csak egy helyről nyert megbízólevelet tarthat meg. Ha valakit több helyen választanak meg, megbízólevelének kézhezvételétől számított tizenöt nap alatt az érdekelt egyházkerület, illetőleg egyházkerületek elnökségét értesíteni tartozik, hogy melyik választást fogadja el, s ha ezt elmulasztja, az érdekelt egyházkerület, illetőleg egyházkerületek elnöksége záros határidő kitűzése mellett nyilatkozattételre hívja fel és ha a felhívott a határidő alatt nem nyilatkozik, a zsinati tagságról lemondottnak tekintendő.

162. § A zsinat megnyitása után történt halál vagy lemondás esetén, a zsinat elnöksége intézkedik az érdekelt egyházkerületi elnökségnél új választás iránt. Akadályoztatás esetén, valamint a megüresedett képviselői hely betöltéséig a zsinat elnöksége a soron levő pótképviselőt hívja be.

163. § A kitűzött napon és helyen a zsinat tagjai istentiszteletre gyűlnek össze.

Istentisztelet után a zsinat az első ülést a hivatali kor szerint legidősebb püspök és egyházkerületi főgondnok kettős elnöksége alatt tartja meg. Ezen az ülésen a lelkészi képviselők közül két s a világi képviselők közül is két legfiatalabb tag végzi a jegyzői feladatokat. Ideiglenes háznagyot a korelnökség bíz meg.

Az első ülésen a tagok megbízóleveleiket az elnökségnek benyújtják. Ennek megtörté-
tével az elnökség az ülést bezárja s a püspökök és az egyházkerületi főgondnokok a legidősebb püspök és egyházkerületi főgondnok elnöklése mellett a korjegyzőkkel megvizsgálják

a megbízóleveleket. A vizsgálat azonban csak arra terjed ki, hogy a képviselőt az illetékes egyházkerület igazolt képviselőjének elismerte-e. A megbízólevelek megvizsgálása után a korelnökség ülést hív össze, azon bejelenti az eredményt és felolvastatja a megjelent és igazolt képviselők névsorát.

A később érkező képviselők is az elnökségnek adják be megbízóleveleiket s azok megvizsgálása is hasonló módon történik.

164. § Mihelyt a választott és az egyházkerületek által igazolt képviselők kétharmada megjelent, a zsinat megválasztja elnökeit, alelnökeit, jegyzőit és háznagyát.

165. § Az elnököket és alelnököket a püspökök és az egyházkerületi főgondnokok közül kell választani.

166. § Szavazati joguk az igazolt képviselőknek és azoknak a tagoknak van, akik a zsinatnak hivataluknál fogva tagjai.

167. § A választás a korelnökök elnöklése mellett történik.

A szavazás a két elnökre együtt, a két alelnökre szintén együtt, három lelkészi és három világi jegyzőre ismét együtt, végül a háznagyra külön szavazólappal történik.

A szavazatok beadása után a korjegyzők összeszámolják a szavazatokat s a választás eredményét az elnökség bejelenti.

Ha valamelyik tisztségre senki sem nyeri meg a beadott szavazatok általános többségét, a legtöbb szavazatot nyert két jelölt közt új szavazást kell tartani.

A választás befejezése után a megválasztott elnökség a jegyzőkkel helyét elfoglalja s a zsinatot megalakultnak nyilvánítja.

168. § Az alakulás után a zsinat legelőbb tanácskozási szabályzatát és ügyrendjét állapítja meg.

169. § A zsinat a tanácskozási szabályzat és az ügyrend megállapítása után azonnal s a szükség szerint később is a tanácskozás tárgyainak előkészítésére szakbizottságokat válasszthat.

170. § A zsinat az ülésszakokat imádkozással és biblia-olvasással kezdi, és imádkozással fejezi be.

A zsinat határozóképeségét minden ülésszak kezdetén szintén az igazolt képviselők kétharmadának jelenléte alapján kell megállapítani.

171. § A zsinat ülései nyilvánosak. Az elnökségnek vagy tíz tagnak kívánságára zárt ülést kell tartani, de határozatot csak nyilvános ülésben lehet hozni.

A bizottsági ülés nem nyilvános, de azon a zsinat bármely tagja, mint hallgató jelen lehet. A bizottság elnökének engedelmével a bizottsági ülésen felszólalhat, és indítványt tehet olyan zsinati képviselő is, aki a bizottságnak nem tagja, de szavazásra csak a bizottsági tagok jogosultak.

172. § Határozathozatalra negyven tag jelenléte szükséges. A zsinat a határozatot a jelenlevők általános többségével hozza.

173. § A zsinat tizenkét évenként tartatik. A zsinat tárgyait az egyetemes konvent készíti elő, megtartásának helyét, idejét az határozza meg.

(Hatályát veszített szöveg:)

A zsinat a tizenkét év eltelte előtt üléseit szükség esetén a tárgyalások folytatása végett egy évnél nem hosszabb időre elnapolhatja, a tárgysorozat tárgyalásának befejezése után pedig üléseit megszüntetheti.

Elnapolás esetén a zsinat folytatólagos tárgyalásának ideje és összehívása tárgyában a zsinat elnöksége intézkedik.

Az ülések megszüntetése esetén a zsinatot csak az egyetemes konvent hívhatja össze, két egyházkerület kérelmére pedig összehívni köteles.

(Hatályos szöveg:)

A zsinat a tizenkét év letelte előtt üléseit bármikor elnapolhatja. Ha az elnapolás nem meghatározott időtartamra történik, a zsinatnak a tizenkét éves megbízás lejárta előtti időpontra újból összehívása iránt a zsinati elnökség rendelkezik. A zsinati elnökség a konvent határozata, vagy három egyházkerületnek akár együtt, akár külön előterjesztett kérelme alapján a zsinatot összehívni köteles. (1941. évi IV. egyházi tc. 1. §)³³

174. § A zsinat tisztikarát alkotják az elnökök, az alelnökök, a jegyzők és a háznagy.

175. § A zsinat mindig kettős elnökség alatt tartja üléseit. Az elnökség tagjai az elnöki feladatok végzése tárgyában egymás közt megegyeznek. Megegyezés hiányában; a tárgyalást az az elnök, vagy ha a két alelnök működik, az az alelnök vezeti, aki régebben tölti be a püspöki, illetőleg egyházkerületi főgondnoki tisztséget, ha pedig elnök és alelnök működnek együtt, az elnöke az elsőbbség.

Az elnökség jogkörét és feladatait, valamint a jegyzők feladatait részletesen a tanácskozási szabályzat és az ügyrend állapítja meg.

176. § A háznagy számadás mellett teljesíti a zsinati ülések kiadásait; gondoskodik a szükséges nyomtatványok előállításáról; rendelkezik az ülések helyiségeiről s azokat rendszerben tartatja. A zsinat költségvetéséről javaslatot készít s azt a zsinat elé terjeszti. Számadását a zsinatnak, s ha az nincs együtt, az egyetemes konventnek bemutatja.

177. § Mindegyik egyházkerület maga viseli zsinati tagjainak napidíját és útiköltségét.

A zsinattartás egyéb költségeit az egyházkerületek abban az arányban viselik, amilyen arányban a zsinaton képviselve vannak (zsinati kulcs).

178. § A zsinat hatáskörébe tartozik az egyházi törvényhozás és a legfőbb intézkedés.

Ehhez képest a zsinat:

a) megvizsgálja és megállapítja az egyház tanait (ius reformandi);³⁴

b) meghatározza az ünnepeket;

c) megállapítja az istentisztelet alakját és rendjét;

d) intézkedik az énekeskönyv és az agenda tárgyában; felügyeletet gyakorol a hivatalos bibliafordítás ügyében;

☞

³³ A kurzivált szöveg az V. budapesti országos zsinat harmadik ülésszakában, 1940. december 11-én elfogadott és a kormányzó által 1941. február 8-án megerősített 1941. évi IV. egyházi törvénycikk „az 1933. évi I. egyházi törvénycikk 173. §-ának módosításáról”. Ugyanott, 275–276.

³⁴ Jus reformandi: a megreformálás joga.

- e) megállapítja és módosítja az egyház alkotmányát és kormányzatát;
- f) öröködik az egyház jogai és önkormányzata és más hitfelekezetekhez való jogviszonya felett s ha szükségesnek tartja, ezek tárgyában az államfőhöz vagy a magyar kir. kormányhoz felterjesztéssel vagy pedig az országgyűléshez kérelemmel fordul;
- g) ápolja a külföldön levő református és más protestáns egyházakkal a testvéri viszonyt, fenntartja velük a lelki kapcsolatot;
- h) határoz az egyházkerületek megokolt előterjesztésére, esetleg saját kezdeményezésére alapján az egyházkerületek felosztásáról és területüknek változtatásáról ;
- i) szabályozza az egyházközségi s általában az egyházi tisztviselők hatáskörét, eljárását, magukviselését; megállapítja a reájuk vonatkozó fegyelmi szabályokat;
- j) intézkedik a lelkészek, tanítók s minden egyházi tisztviselő tisztességese, a kor követelményeinek megfelelő díjazásáról;
- k) meghatározza a lelkészképzésnek, a lelkészválasztásnak és a lelkészek felszentelésének általános módozatait;
- l) intézkedik a lelkészképesítő vizsgálatra nézve a kötelező szabályok megállapítása iránt;
- m) meghatározza a missziói munka általános szervezését és irányítását;
- n) szabályozza a házasság ügyét egyházi és valláserkölcsi vonatkozásaiban;
- o) rendezi a közoktatás ügyeit a legelső foktól a legfelsőbbig, valamint a tanár- és tanítóképzést az egyház önkormányzatának és a tanítás szabadságának alapján az országos törvények, jelesen az 1790–91. évi XXVI. törvénycikk,³⁵ mint alaptörvény intézkedéseinek ép-ségben tartásával akképen, hogy az egyházkerületek és az iskolafenntartó testületek önkormányzati joga tiszteletben tartassék, másrészt a tanintézeteknek olyan szervezete és berendezése állapíttassék meg, amely a tanulmányi alapos képzését hivatásának, az egyház és a kor szükségének és az országos törvényeknek megfelelően biztosítja;
- p) meghatározza az egyházfegyelmet;
- q) szabályozza az egyházi törvénykezést;
- r) rendezi az egyházi közteherviselést;
- s) intézkedik az országos református egyházi közalap és az országos református lelkészi nyugdíjintézet fenntartása s fejlesztése iránt;
- t) olyan esetben, amikor az egyetemes egyházat érdeklő valamely kérdés jogi rendezésére egyházi törvény alkotása nem célszerű, felhatalmazást ad az egyetemes konventnek a szükséges szabályok megalkotására.³⁶

³⁵ Az 1791:XXVI. tc. a protestánsok vallásszabadságáról.

³⁶ A IV. budapesti országos zsinat hetedik ülészakában, 1937. december 11-én fogadták el az 1938. évi X. egyházi törvénycikket „a magyarországi református és a magyarországi evangélikus egyház közigazgatási és vagyoni vitás kérdéseinek eldöntésére külön bíróság szervezéséről”, és a már fentebb említett 1938. évi XI. tc.-t. Ezeket a kormányzó 1938. május 6-án erősítette meg. (A zsinat 1937. december 11-én fejeződött be.) Az V. budapesti országos zsinat (1939. március 1-től 1950. szeptember 13-ig) első ülészakában, 1939. március 3-án fogadták el az 1939. évi I. egyházi törvénycikket „a Magyarországhoz visszacsatolt felvidéki területeken fennálló református önkormányzati testületeknek a magyarországi református egyház többi részével ismét egyesítéséről”. Megerősítve 1939. június 30-án. A második ülészakában 1939. szeptember 7-én (a Kárpátalja visszacsatolása után) fogadták el az 1939. évi II. egyházi törvényt „a Magyarországhoz visszacsatolt területeken lévő református egyházi önkormányzati testületeknek a magyarországi református egyház többi részével való egyesülése végrehajtásáról”, amit a kormányzó október 28-án hagyott jóvá. A harmadik ülészakában két törvényt hoztak, a már em-

Megállapította a magyarországi református egyháznak Budapesten, 1928. évi május 8-án megnyílt zsinata.

Kelt Budapesten, 1933. évi szeptember 14-én.

Dr. Balogh Jenő s. k.
főgondnok, világi elnök.

Dr. Baltazár Dezső s. k.
püspök, lelkészi elnök.

Dr. Szentpéteri Kun Béla s. k.
előadó.

Dr. Kováts J. István s. k.³⁷
jegyző.

*A magyarországi református egyháznak engedelmessel 1928. évi május hó 8-án Budapesten megnyílt országos zsinatán alkotott, a magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter útján elem terjesztett egyházi törvényeket ezennel jóváhagyom és megerősítem.*³⁸

Kelt Budapesten, 1933. évi október hó 31. napján.

HORTHY s. k.
Dr. Hóman Bálint s. k.

Forrás: A Magyarországi Református Egyház törvényei. Az 1928. évi május hó 8. napján megnyílt negyedik és az 1939. évi március hó 1. napján megnyílt ötödik budapesti országos zsinat által alkotott törvénycikkek. Bp. 1942. Közli még: A Magyarországi Református Egyház törvényei. Az 1928. évi május hó 8. napján megnyílt Budapesti Országos Zsinat által alkotott kilenc törvénycikk. Bp. 1933.; BALOGH–GERGELXY, 2005., 133-as számú dokumentum.

lített 1941. évi III. és IV. egyházi törvénycikket. A negyedik ülészakban, 1941. május 20-án fogadták el az 1941. évi III. tc. végrehajtásáról szóló 1941. évi V. egyházi törvénycikket és „az egyházi törvények egyes rendelkezéseinek módosításáról” az 1941. évi VI. egyházi törvénycikket, amely a lelkészekről szólt. A kormányzó mindkettőt 1941. december 6-án hagyta jóvá. Az általunk itt közölt negyedik református egyházi törvénykönyvön az V. budapesti zsinat főként a területi változásokat követő módosításokat eszközölte. Fontos módosítás volt viszont, hogy 1942-ben a VII. törvénycikkkel felállították a Zsinati Tanácsot (az egyházmegyei és egyházkerületi mintájára), amely 1964-ig az Egyetemes Konventtel párhuzamosan működött. A két háború közötti református egyházi törvényalkotást részletesen elemezte SZENTPÉTERI KUN BÉLA: *A magyarországi református egyház külső rendje*. Bp. 1948. című monográfiájában.

³⁷ Balogh Jenő 1921–1953 között a dunántúli egyházkerület főgondnoka, Baltazár Dezső 1911–1935 között a tiszántúli egyházkerület püspöke, Szentpéteri Kun Béla neves egyházjogász, jogtörténész, Kováts J. István teológus és szociológus

³⁸ A törvénykönyv 1934. január 1-én lépett életbe.

A MAGYARORSZÁGI ÁGOSTAI HITVALLÁSÚ EVANGÉLIKUS KERESZTYÉN EGYHÁZ ZSINATI NYILATKOZATA AZ EGYHÁZ HITELVI ALAPJÁRÓL ÉS AZ 1934. ÉVI II. EGYHÁZI TÖRVÉNYCIKK AZ EGYHÁZI ALKOTMÁNY SZERVEZETI ÉS KORMÁNYZATI RÉSZÉNEK KIEGÉSZÍTÉSE ÉS MÓDOSÍTÁSA TÁRGYÁBAN¹

(Hatályos 1938. január 1.)

Az első evangélikus egyetemes zsinatot 1791-ben tartották Pesten. A második, 1891–1894-ben Budapesten tartott egyetemes zsinat fogadta el az egyházalkotmányt (46-os sz. dokumentum). Ezt egészítették ki az egyházkerületek arányosításáról, az egyetemes egyházi gyámintézetéről és a nyugdíjintézetéről alkotott, 1894. október 10-én királyi jóváhagyást nyert törvények. A három évig üléselőző zsinatok sorában a harmadik budapesti zsinat 1913. december 8-án nyílt meg. (A zsinat tartásához az uralkodó előzetes engedélyére volt szükség. Ezt követte a zsinati tagok megválasztása, az előkészítő bizottság felállítása, amely törvénytervezeteket dolgozott ki.) A zsinaton tervbe vették egy horvát–szlavón evangélikus egyházkerület felállítását is. A háború kitörése miatt a zsinat a második ülészakban félbeszakadt. 1916. október 4-én úgy döntöttek, hogy a zsinatot berekesztik. Így a harmadik evangélikus egyetemes zsinat eredmény nélkül ért véget.²

Ezt követően 1934. november 10-én (Luther születésnapján) ült össze a IV. evangélikus egyetemes zsinat Budapesten, amelyet 1937. november 9-én zártak be. Ez a zsinat hajtotta végre az egyházalkotmány új körülményeknek megfelelő módosítását. Kimondták, hogy az egyház hitbeli zsinórmértéke a Konkordiás Könyv. (Lásd a Nyilatkozatot.) Az egyházközségi közgyűlés súlya csökkent, a presbitérium vette át funkcióit. A zsinat–presbiteri egyházalkotmányt erősítette az egyházmegyei és egyházkerületi presbitériumok felállítása. Létrehozták az egyetemes konvent presbitériumát is. A világiakkal szemben nőtt a lelkési elem súlya. Az egységes és egyetemes lelki gondozás irányítása a rangidős püspök kötelessége volt. (Az „egyetemes püspöki” tiszttel felállítására – amit már az 1893-as zsinati ülésen is javasoltak – azonban nem került sor.) A zsinat igen fontos – és viharos – csomópontja volt a reverzális ügye. A zsinat kimondta, hogy az az egyháztag, aki az egyház kárára reverzalist adott, „semmiféle egyházi tisztséget nem viselhet” (7. §). Egyes zsinati tagok a törvénycikkben a lelkiismereti szabadság megsértését látták, másik viszont helyeselték az egyházi hűség szigorú megkövetelését.

A zsinat elnöke br. Radvánszky Albert egyetemes felügyelő és Geduly Henrik püspök, majd az ő halála után Kapi Béla püspök volt.

A módosított egyházi alkotmány szövegében kisebb betűvel szedték az 1894-es alkotmány (tovább: E. A.) változatlanul érvényben maradt §-ait. Ezeket mi nem közöljük, hanem lábjegyzetben adjuk meg a vonatkozó §-ok számát.

Az 1934. évi I. egyházi törvénycikk a „Magyarországi Ágostai Hitvallású Evangélikus Egyház 1934. évi november hó 10. napjára egybehívott zsinatának kiegészítéséről” szól, azt a zsinat még érdemi munkájának megkezdése előtt alkotta (1934. november 13-án fogadták el, Horthy kormányzó 1935. február 6-án erősítette meg). Az I. egyházi törvénycikk a zsinat tagjait megnövelte 12 választott zsinati taggal, de a II. tc. érvénybe lépésével hatályát veszítette. A III. tc. a m. kir. Honvédséghez tartozó egyháztagok lelki gondozásáról, a IV. tc. az egyház missziói munkájáról, az V. tc. az egyház iskoláiról, a VI. tc. az egyetemi evangélikus hittudományi kar létesítéséről és működéséről, a VII. tc. az egyházi alkotmány háztartási részének kiegészítése és módosítása tárgyában, a VIII. tc. az egyházi törvényke-

¹ A Magyarországi Evangélikus Egyház 1938–1966 között hatályos alkotmánya.

² Lásd Kiss Antal: *Az 1913–16. évi budapesti országos ágostai hitvallású evangélikus zsinat*. Miskolc, 1937.

zésről, a IX. tc. a Magyarországi Evangélikus és Református Egyház közigazgatási és vagyoni vitás kérdéseinek eldöntésére külön bíróság szervezéséről és a X. tc. a Magyarországi Evangélikus Egyházegyetem Nyugdíjintézetéről szolt. A zsinati elnökség a törvénykönyvet 1937. október 12-én látta el záradékkal, a kormányzó pedig 1937. október 31-én hagyta jóvá.

A MAGYARORSZÁGI ÁGOSTAI HITVALLÁSÚ EVANGÉLIKUS KERESZTYÉN EGYHÁZNAK AZ 1934. ÉVBEN ÖSSZEHÍVOTT ZSINATÁN TETT NYILATKOZATA AZ EGYHÁZ HITELVI ALAPJÁRÓL

Törvényalkotó munkájának megkezdése előtt a zsinat megállapítja és kinyilatkoztatja, hogy:

A magyarországi evangélikus egyház mint az Úr Jézus Krisztus egyháza, Istennek az Ó- és Újtestamentum szent könyveiben kijelentett Igéje alapján áll és él; a keresztyén hit és élet egyetlen, elegendő forrásának és zsinórmértékének Isten Igéjét vallja, amint az Krisztus evangéliumában kétségtelen világossággal előttünk áll s amint az az egyetemes keresztyén (Apostoli, Niceai, Athanasiusi) hitvallásokban, valamint a meg nem változtatott Ágostai Hitvallásban s a vele megegyező evangélikus hitvallási iratokban (az Ágostai Hitvallás Védelmében, Luther Kis és Nagy Kátéjában, a Schmalkaldeni Hitcikkekben s az Egyezségi Iratban) a hit bizonyágtévő erejével kifejezésre jut.³

A magyarországi evangélikus egyháznak az 1934. évben összehívott zsinata.

Kelt Budapesten, 1936. évi november hó 11. napján.

D. báró Radvánszky Albert s. k.⁴
a zsinat világi elnöke

D. Geduly Henrik s. k.⁵
a zsinat lelkészi elnöke

☞

³ Az ún. Konkordias Könyv az augsburgi hitvallást és annak apológiáját, Luther kis- és nagy katekizmusát, illetve az itt felsorolt egyéb hittani iratokat foglalja magában.

⁴ Br. Radvánszky Albert 1923–1948 között egyetemes egyházi és iskolai felügyelő.

⁵ Geduly Henrik a tiszai evangélikus egyházkerület püspöke volt 1911-től 1937-ben bekövetkezett haláláig. A zsinat lelkészi elnöke ezt követően Kapi Béla, a dunántúli evangélikus egyházkerület püspöke lett.

II. TÖRVÉNYCIKK

AZ EGYHÁZI ALKOTMÁNY SZERVEZETI ÉS KORMÁNYZATI RÉSZÉNEK KIEGÉSZÍTÉSE ÉS MÓDOSÍTÁSA TÁRGYÁBAN

ÁLTALÁNOS HATÁROZATOK

I. FEJEZET

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ FOGALMÁNAK MEGHATÁROZÁSA

1. § A magyarországi ágostai hitvallású evangélikus keresztyén – röviden: evangélikus – egyházat híveinek összessége, mint közös vallásgyakorlat végett közjogilag szervezett testület alkotja. A magyarországi evangélikus egyházat⁶ a más országokban levő evangélikus egyházakkal a hitvallás azonossága, a lelki közösség, illetőleg a múltban gyökerező történelmi kapcsolatok fűzik össze.

Az 1891–1891. évi zsinaton alkotott Egyházi Alkotmány (a jelen törvényben röviden E. A.) 1. §-a hatályát veszti.⁷

II. FEJEZET

ÁLLAMI HATÓSÁGOK SEGÉDKEZÉSE

2. § Az egyház önkormányzati joga, intézményei és törvényei az állam oltalma alatt állanak. Amennyiben az egyházi szervek saját hatáskörükben hozott szabályaikat, határozataikat önkormányzatuk keretében nem foganatosíthatnák, azok végrehajtása végett joguk van az állam hatóságainak segédkezését és eljárását igénybe venni (jus advocatiae).

3. § Az állam segédkezése és eljárása az országos törvények által megszabott keretek között igénybevehető

a) az egyházi törvények és törvényes szabályrendeletek alapján az illetékes egyházi hatóságok által törvényes hatáskörükben jogerős határozattal kirótt egyházi és iskolai adó, országos közalapi, nyugdíjintézeti járulék, szolgáltatmányok, tartozások és az egyházi bíróságok törvényes hatáskörében hozott jogerős határozataival kiszabott marasztalási összegek és pénzbüntetések biztosítása és behajtása céljából;

b) az egyházi hatóságok (bíróságok) által egyházi tisztviselőnek hivatalába helyezése, felfüggesztése, hivatalvesztése vagy állásába visszahelyezése, valamint az alkalmazottak elbocsátása iránt hozott jogerős határozatnak és intézkedésnek bármelyik fel ellenszegülése esetén végrehajtása céljából;

c) az egyházi bíróságok által megidézett, de meg nem jelent vagy vallomást tenni s azt esküvel, esetleg fogadalommal megerősíteni vonakodó tanú kihallgatása és megesketése céljából;

⁶ A hivatalos megnevezés ettől kezdve Magyarországi Evangélikus Egyház.

⁷ A jegyzet sorszáma után következő E. A. 2–5. §. érvényben maradt.

d) az egyházi hatóságok (bíróságok) tagjainak és kiküldötteinek ily minőségükben való eljárásukban karhatalommal megvédelmezése céljából.

Az a), b), c), d) pont esetében az elsőfokú egyházi hatóságok az állami, törvényhatósági vagy községi hatóságok eljárását közvetlen megkeresés útján veszik igénybe. Az elsőfokú hatóság megkeresésének sikertelensége esetén az egyházmegyei elnökség intézkedés végett a megkeresett hatóság felügyelő hatóságához fordul.

Az elsőfokú hatóság mulasztása vagy késedelmezése esetén annak e jogait a közvetlen felettes egyházi hatóság gyakorolja.

A biztosítás és behajtás céljából kimutatott összegek valódiságát és fennállását az esperes igazolja.

Egyházi bírósági határozattal kimondott marasztalásnak vagy pénzbüntetésnek az a) pont szerinti végrehajtása iránt, valamint a c) pont esetében az egyházi bíróság elnöksége az állami hatóságokat közvetlenül keresi meg, sikertelenség esetén pedig a megkeresett hatóság felügyelő hatóságánál tesz panaszt.

Az állami, törvényhatósági és községi hatóságok a megjelölt esetekben az eljárást kötelesek az országos törvények korlátai között teljesíteni; a megkeresett hatóság csak azt vizsgálhatja, hogy az ügy, amelyre a határozat vonatkozik, az eljáró egyházi hatóság hatáskörébe tartozik-e. Az egyházi határozat érdemi részét a megkeresett hatóság nem vizsgálhatja felül, és ha a határozat jogerősségi záradékkal el van látva, annak jogerősségét sem vizsgálhatja.

Az államnak itt tárgyalt segédkezése és eljárása s a végrehajtásnak a hatósági közegek által való fogatosítása csak az ebben a §-ban meghatározott esetekben és terjedelemben van biztosítva.

Az E. A. 5. §-ának második bekezdése, továbbá 6–8. §§-a hatályát veszti.

III. FEJEZET

EGYHÁZI SZERVEZET ÁLTALÁNOSÁGBAN

4. § A magyarországi evangélikus egyházban a hatalom forrása az egyházközség, vagyis az egyházmegyei, egyházkerületi s egyházegyetemi hatóságoknak, valamint a zsinatnak tagjai is az egyházközségeknek közvetlen vagy közvetett választottai és így az evangélikus egyháznak mind törvényhozása, mind kormányzata az összes jogosult egyháztagok közakarátán alapul.

Az E. A. 11. §-a hatályát veszti.⁸

IV. FEJEZET

VALLÁSTANÍTÓ LELKÉSZ, INTÉZETI, IFJÚSÁGI, EGYESÜLETI LELKÉSZ ÉS HONVÉDSÉGI LELKÉSZ

5. § Az egyházközség és a missziói egyházközség lelkészén kívül önálló lelkészi tisztséget tölt be a vallástanító lelkész, az intézeti, ifjúsági, egyesületi és honvédségi lelkész.

Vallástanító lelkész az, akit az egyház, illetőleg egyházi hatóság, állami, törvényhatósági vagy községi közép-, középfokú vagy népiskolában a vallástanítás önálló végzésére rendszerezített állásban alkalmaz, – akár az egyháztól, akár mástól kapja javadalmazását.

Intézeti lelkész az, akit az egyház vagy valamely egyháztársadalmi egyesület vagy szervezet, továbbá az állam, törvényhatóság, község vagy alapítvány az általa fenntartott intézetnél (diakonissza-intézet, árvaház, kórház, szeretetház, javító- és letartóztató intézet, stb.) a hívek lelki gondozására és vezetésére, missziói munkára vagy egyházigazgatási feladatok végzésére önálló hatáskörrel, rendszeresített álláson az egyházi hatóság hozzájárulásával alkalmaz.

Ifjúsági lelkész az, akit valamely egyházi hatóság az ifjúság iskolán kívüli lelki gondozására alkalmaz.

Egyesületi lelkész az, akit a 8. §-ban meghatározott egyesület az egyházi hatóság jóváhagyásával az egyesület céljai érdekében lelkészi szolgálatra alkalmaz.

A vallástanító lelkész ahhoz az egyházmegyéhez tartozik, amelynek területén működik. Az intézeti és az egyesületi lelkész szolgálatának egyházi vonatkozásai tekintetében ahhoz az egyházmegyéhez tartozik, amelynek területén az intézet vagy egyesület székhelye van. Ha az intézet vagy egyesület több egyházmegye területén működik, az egyházmegye illetékességét az egyházkerületi presbitérium állapítja meg. Az ifjúsági lelkész szintén ahhoz az egyházmegyéhez tartozik, amelynek területén működik; ha több egyházmegyében működik, akkor ahhoz, amelyet az egyház-kerület presbitériuma megállapít.

Az intézeti és az egyesületi lelkészi állás szervezéséhez az illetékes egyházmegyei és egyházkerületi presbitérium hozzájárulása szükséges.

Az ebben a §-ban említett lelkészeket tisztségükbe az esperes vagy megbízottja iktatja be. Az egyházhoz való jogviszonyukat az illetékes egyházkerület szabályrendeletben szabályozza.

6. § A honvédségi lelkész a m. kir. fegyveres erő evangélikus, illetve protestáns tagjainak egyházi szervezetében végez lelkipásztori munkát; szolgálatára és egyéb jogviszonyára az 1848: XX. tc. 5. §-ából⁹ kifolyólag az erre vonatkozó külön szabályok irányadók.

V. FEJEZET

EGYHÁZI TISZTSÉG VISELŐINEK VAGY EGYÉBKÉNT EGYHÁZI SZOLGÁLATBAN ÁLLÓKNAK HÁZASSÁGKÖTÉSE

7. § Olyan egyháztag, aki gyermekei vallására vonatkozólag az egyház kárára megegyezést (reverzális) köt, semmiféle egyházi tisztséget nem viselhet.

Fizetéssel járó bármely állásra csak olyan egyháztagot lehet megválasztani vagy kinevezni, akinek házastársa evangélikus vagy református vallású s utóbbi esetben gyermekeinek az evangélikus egyházhoz tartozását az országos törvényekben megszabott rendelkezések megtartásával biztosította, házasságát evangélikus esketéssel megkötötte és gyermekeit az evangélikus vallásban neveli.

⁹ 1848. évi XX. tc. a vallás dolgában.

Közép- vagy középfokú iskolai tanárnak, kivéve a tanító- és tanítónő-képző intézet tanárait, úgyszintén főiskolai tanárnak, kivéve a m. kir. Erzsébet-tudományegyetem evangélikus hittudományi karának¹⁰ tanárait, református vallású egyén is alkalmazható, ha házassága az előbbi bekezdés rendelkezéseinek megfelel és ha házastársa evangélikus; gyermekeinek az evangélikus vallásban való nevelését az országos törvényekben megszabott rendelkezések megtartásával biztosította.

A jelen § rendelkezései arra a tisztviselőre vagy alkalmazottra is vonatkoznak, aki alkalmaztatása után köt házasságot.

VI. FEJEZET

VALLÁSOS VAGY EGYHÁZI CÉLÚ EGYESÜLETEK¹¹

8. § Az egyház tagjai nem, vagy kor szerint, vagy ezekre tekintet nélkül, vallásos célú vagy egyházi feladatok szolgálatában álló egyesületet alkothatnak. Hasonló célból, valamint közös feladataik és közös érdekű ügyeik tárgyalására és intézésére az egyház szolgálatában álló tisztviselők is akár együtt, akár hivatali ágak szerint tagozódva egyesületbe tömörülhetnek.

A vallásos vagy az egyházi célú egyesület alapszabályait jóváhagyás végett annak az egyházi önkormányzati testületnek kell bemutatni, amelynek területén alapszabályai szerint működni kíván. Az alapszabályok egyházi hatósági jóváhagyás előtt kormányhatósági látatamozás végett fel nem terjeszthetők, és az egyesület működését az egyházi hatóság jóváhagyása előtt meg nem kezdheti. Ugyanígy kell eljárni az alapszabályok módosítása esetén.

A vallásos és az egyházi célú egyesület annak az egyházi hatóságnak felügyelete és ellenőrzése alatt áll, amelynek területén alapszabályai szerint működni kíván. A felügyelet és ellenőrzés közelebbi szabályozása szabályrendelettel történhetik. Ennek a bekezdésnek rendelkezéseit a már működő egyesületekre is alkalmazni kell.

Ennek a §-nak rendelkezései a missziói egyesületekre és szövetségekre is kiterjednek.

VII. FEJEZET

RENDBÜNTETÉS FELÜGYELETI JOGKÖRBE

9. § Az egyházmegye és az egyházkerületi elnöksége, illetőleg az egyetemes egyházi és iskolai felügyelő megintheti vagy rendre utasíthatja, ismételten előforduló esetben 100 pengőig megbírságozhatja a felügyeleti hatósága alá tartozó azt a lelkészt, egyházi tisztviselőt vagy más alkalmazottat, aki tisztének vagy kötelességének ellátásában olyan mértékű hanyagságot vagy gondatlanságot tanúsít, amely egyházi vétség tényálladékát ugyan nem meríti ki, de az egyház érdekét tekintve megtorlás nélkül nem hagyható.

Altisztre, szolgára vagy hasonló állású más alkalmazottra közvetlen főnöke szabhat ki az

¹⁰ A Pozsonyból Pécsre települt Erzsébet tudományegyetem evangélikus teológiai kara Sopronban működött.

¹¹ Az egyesületekről szóló § merőben új elem az alaptörvényben.

előbbi bekezdés értelmében rendbűntetést. A rendbűntetést kiszabó határozat ellen nincs jogorvoslat.

VIII. FEJEZET

FELHATALMAZÁS AZ EGYHÁZ FEGYELMI HATÓSÁGA ALATT ÁLLÓ SZEMÉLY ELLEN ELKÖVETETT RÁGALMAZÁS VAGY BECSÜLETSERTÉS ESETÉBEN

10. § Amennyiben az egyház fegyelmi hatósága alatt álló személy ellen hivatása gyakorlására vonatkozólag elkövetett rágalmozás vagy becsületsértés miatt a bűnvádi eljárás csupán felhatalmazás alapján indítható meg: a felhatalmazás megadására az egyházmegyei, az egyházkerületi elnökség vagy az egyetemes felügyelő illetékes aszerint, amint a sértett egyházi személy az egyházmegyei, az egyházkerületi vagy az egyetemes törvényszék fegyelmi bírászkodása alá tartozik. Ha a sértett a felhatalmazás megadását kívánja, a felhatalmazást csak oly esetben lehet megtagadni, amikor megadása egyházi közérdekbe ütközik. A felhatalmazást megtagadó határozat ellen, – kivéve az egyetemes felügyelő határozatát – egyfokú fellebbezésnek van helye.

ÖNKORMÁNYZATI TESTÜLETEK S EZEK KORMÁNYZATI HATÓSÁGAI

IX. FEJEZET

AZ EGYHÁZKÖZSÉGRŐL ÁLTALÁBAN

11. § Evangélikus keresztyéneknek meghatározott területen közös vallásgyakorlat végett alkotott szervezete egyházközség.

Az E. A. 24. §-a hatályát veszti.

12. § Az olyan egyházközség, ahol az egyházközségi lelkészi hivatal (esetleg lelkészi hivatalok) székhelye van: anyaegyházközség; az olyan egyházközség, ahol egyházközségi lelkészi hivatal helyben nincs, de iskolát maga tart fenn és az egyházközség lelkészének gondozása alatt áll: leányegyházközség; az olyan egyházközség, amelyben lelkészi hivatal helyben nincs, sem pedig iskolát önmaga nem tart fenn, de egyházközségként szervezve van: fiókegyházközség; az olyan helyek pedig, ahol evangélikus keresztyének külön egyházi szervezet nélkül, más vallásúak között elszórtan laknak, de valamely egyházközség lelkészi gondozásába beosztottak: szórványok.

Az E. A. 25. és 26. §§-a hatályát veszti.

13. § A magyar állam területén levő összes polgári községeket területi, népességi és közlekedési viszonyaikra való tekintettel az illetékes egyházkerület egyházközségekbe és ott, ahol annak szüksége fennforog, missziói egyházközségekbe osztja be.

Az E. A. 27. §-a hatályát veszti.¹²

14. § Az anya-, leány-, fiókegyházközségek és szórányhelyek egymáshoz való viszonyát

és az ennek alapján keletkező jogokat és kötelességeket az érdekeltek közt létesítendő egyezség, ahol pedig ez nem sikerülne, közigazgatási úton első fokon az egyházmegyei, második fokon az egyházkerületi, harmadik fokon az egyetemes presbitérium állapítja meg.
Az E. A. 28. §-a hatályát veszti.

Missziói egyházközség

15. § Szórványok, fiók- és leányegyházközségek akár egy, akár több egyházközséghez tartoznak, az illetékes egyházmegyei közgyűlések és az egyházkerületi közgyűlés jóváhagyásával az illetékes egyházközség hozzájárulásával, de közérdekből anélkül is missziói egyházközséget¹³ alkothatnak. Egyházi érdekből az egyházmegyei közgyűlés az egyház-kerületi közgyűlés jóváhagyásával missziói egyházközség megalakítását elrendelheti.

A missziói egyházközségek belső szervezetének irányelveit egyetemes szabályrendelet állapítja meg.

A missziói egyházközség lelkeszi állásának rendes lelkeszi állás jellege van.

Ha a missziói egyházközséggé alakítandó szórványhelyek, fiók-, vagy leányegyházközségek több egyházkerülethez tartoznak, amennyiben a missziói egyházközség megalakítása tárgyában az egyházkerületek megegyezni nem tudnak, az egyetemes közgyűlés dönt.

A missziói egyházközség ugyanazokat a jogokat gyakorolja, amelyek az egyházalkotmány szerint az egyházközséget megilletik. Jogállása felügyeleti tekintetben is ugyanaz. Az egyházkerületi közgyűlés állapítja meg, hogy a több egyházmegye területén fekvő missziói egyházközség melyik egyházmegyéhez tartozik. A missziói egyházközséget az egyház-kerületi közgyűlés rendszerint ahhoz az egyházmegyéhez csatolja, amelynek területén a missziói egyházközség lelkészének székhelye van.

Szórványok

16. § A szórványok gondozása elsősorban az illetékes egyházközség feladata és kötelessége.¹⁴ A gondozás módjairól egyházkerületi szabály-rendelet intézkedik.

Amennyiben az egyházközség ezt a kötelességét nem megfelelően teljesítené, az egyházmegyei közgyűlés megfelelően intézkedik. Ilyen intézkedések megtételére az egyházkerületi közgyűlés az egyházmegyei közgyűlést utasíthatja.

A szórvány gondozásának költségeiről való gondoskodás az illetékes egyházközség feladata. Fedezetül a szórványbeli hívek egyházi adójából befolyó jövedelem, továbbá az egyházközség egyéb jövedelmének e célra fordítható része, végül a közalapból és az államsegélyekből nyerhető támogatás szolgál.

17. § Az E. A. 29. §-a hatályát veszti.

¹³ A missziói egyházközség és a misszióban pasztoráló lelkesz a belmisszió megvalósításának céljával került a szabályzatba.

¹⁴ A szórványokról való különleges gondoskodás is az előbbi célt szolgálta.

Egyházközségek területi viszonyainak megváltoztatása

18. § Az egyházközségek területi viszonyainak megváltoztatásához, valamint új egyházközségek alakításához az egyházmegyei és az egyházkerületi közgyűlés jóváhagyása szükséges. Azt az egyházközséget, amely egyházhatóságilag igazolt népességi vagy anyagi erőtlenedés miatt lelkészi állás fenntartására képtelenné vált, mint leány-, vagy fiókegyházközséget, illetve szórványt a szomszédos egyházközség gondozása alá kell adni.

Az ilyen változásokról az érdekelt törvényhatóságokat esetről esetre értesíteni kell.¹⁵

19. § Az az anyaegyházközség, amelynek lélekszáma a nyolcezret eléri, a lekipásztorkodás kellő módon való gyakorolhatása végett négyezer lelkenként lelkészi köröket tartozik felállítani.¹⁶ Minden lelkészi kör önálló lelkészi gondozásáról és külön istentiszteleti helyéről az egyházközség gondoskodni köteles.

Az önálló lelkészi körök felállítására vonatkozó rendelkezések végrehajtásának módozatait és életbelépésének időpontját az egyházkerület közgyűlése állapítja meg.

Az E. A. 30. §-a hatályát veszti.

20. § Szórányhelyeknek fiókegyházközségekké, fiókegyházközségeknek leányegyházközségekké való átalakulásához és viszont, csak az egyházmegyei presbitérium jóváhagyása szükséges.

Az E. A. 32. §-a hatályát veszti.

Az egyházközségi közgyűlés¹⁷

21. § Az egyházközségi közgyűlés tagjai:

a) hivataluknál fogva: az egyházközség rendes vagy helyettes lelkészei, felügyelői, a választmányi lelkészek, az intézeti, ifjúsági és egyesületi lelkészek, a segédlelkészek, a kántorok, az egyházközség által fenntartott iskolák és intézetek lelkészei, felügyelői, tanárai, tanítói és az egyházközség egyéb rendes és rendkívüli tisztviselői;

b) az egyházközségnek az egyház terheit viselő vagy nagykorú férfitagjai;

c) az egyházközség nagykorú nőtagjai, akik vagy maguk, vagy akiknek hitvesük az egyházközség terheit viselik, a 22. §-ban meghatározott korlátok között.

Közgyűlési tagsági jogát csak az az egyháztag gyakorolhatja, aki feddhetetlen életű és egyházi és iskolai adójával az előző évekről hátralékban nincs.

Az E. A. 41. §-a hatályát veszti.

22. § A közgyűlés nőtagjának a képviselőtestülettel nem rendelkező egyházközségekben a lelkész, a tanító, a kántor, valamint a presbitériumi tagok választásánál, – a képviselőtestülettel rendelkező egyházközségekben a lelkész, valamint a presbitériumi és a képviselőtestületi tagok választásánál személyesen gyakorolható szavazati joga van, de tanácskozási joga nincs és egyházi tisztségre – kivéve a törvény és egyéb törvényes rendelkezések által megengedett eseteket – nem választható.¹⁸

Az E. A. 42. §-a hatályát veszti.

☞

¹⁵ E. A. 33. §.

¹⁶ Ez a maximálása a lélekszámnak a reformátusoknál 5000 fő volt.

¹⁷ E. A. 38–40. és 43. §-ok.

¹⁸ A nők egyenjogúsága az evangélikus önkormányzatban is csorbát szenvedett.

Az egyházközségi közgyűlés hatásköre¹⁹

23. § Az egyházközségi közgyűlés az E. A. 44. §-ának c) pontjában meghatározott képviselőkön felül jegyzőkönyvi kivonattal több képviselőt is kiküldhet az egyházmegyei közgyűlésre, ezeknek az egyházmegyei közgyűlésen tanácskozási joguk van és kiküldetésük sorrendjében a távollevő képviselőket helyettesítik s helyettük a szavazati jogot gyakorolják.²⁰

Egyházközségi képviselőtestület

24. § Oly egyházközségekben, amelyekben a hívek lélekszáma a négyezret meghaladja, képviselőtestületet kell szervezni.

Olyan egyházközség, amelyben a hívek lélekszáma a négyezret nem éri el, szintén szervezhet képviselőtestületet, ha azt a közgyűlés elhatározza és a felsőbb hatóság jóváhagyja.

Ugyanannak a politikai községnek területén alakult több egyházközség, ha közös vagyonuk van, vagy közösen tartanak fenn intézményeket, – ezeknek kezelésére és igazgatására közös képviselőtestületet alakíthat.

Az E. A. 48. §-a hatályát veszti.

25. § A képviselőtestület tagjai hivatalból az egyházközség rendes vagy helyettes lelkészei, felügyelői, a vallástanító lelkészek, az egyházközség gondnoka, ügyésze, az egyházközség területén levő evangélikus iskolák felügyelői és igazgatói, illetőleg vezető tanítói, a pénztárosok, az egyházközség jegyzője és ellenőre.

A képviselőtestület választott tagjainak számát az egyházközség szabályrendelettel állapítja meg oly módon, hogy azoknak száma ötvennél kevesebb és háromezernél több nem lehet. A választás alkalmával feleannyi pótagot kell választani. Az egyházkerületi közgyűlés az illetékes egyházmegyei presbitérium meghallgatásával megengedheti, hogy egyházi közérdekből az egyházközség indokolt kérelmére a képviselőtestület önmagát választott tagjainak 10%-áig kiegészíthesse.

26. § A képviselőtestület tagjául megválasztható a közgyűlésnek legalább huszonnégy éves, feddhetetlen életű tagja.

Nem választható meg az, aki születendő gyermekeinek vallását megegyezéssel (reverzális) más egyháznak biztosította vagy aki házasságát egyházilag meg nem kötötte.

A képviselőtestület tagjait hivatalos szavazólapokkal titkosan, egyszerű szótöbbséggel választják.

A nagyobb egyházközségek az egyházmegyei elnökség jóváhagyásával választókerületeket alakíthatnak; választókerületek alakítását az egyházmegyei presbitérium elrendelheti.

A szavazólapon a jelöltek névsorát a presbitérium által kiküldött jelölőbizottság a presbitérium elnökségének elnökletével állítja össze. A szavazó a névsoron változtathat.

A képviselőtestület tagjainak jelölése és választása a rendes és pótagokra egységes lajst-

¹⁹ E. A. 44. §.

²⁰ E. A. 45–47. §-ok.

romon történik; az egy-egy jelöltre adott szavazatok száma határozza meg, hogy a megválasztott a tagok sorrendjében milyen helyet foglal el, és hogy eszerint rendes vagy póttag-e.

A választás egyéb szabályait egyházkerületi szabályrendelet állapítja meg.

27. § A képviselőtestület tagjait hat évre választják.

A képviselőtestületi tagságot el kell vonni attól a választott tagtól, aki a képviselőtestület egymásután következő három ülését igazolatlanul elmulasztja.

28. § A képviselőtestületi tagság megszűnik, ha a tag közgyűlési tagsági jogosultságát vagy azt a tisztséget elveszti, amelynek alapján a képviselőtestület tagja, avagy reá nézve utóbb oly körülmények állanak be, amelyek a képviselőtestületi tagságra való megválasztását kizárják.

29. § A tagsági jog megvonását vagy megszűnését (27. és 28. §§) a képviselőtestület állapítja meg.

30. § A képviselőtestületben időközben megüresedett helyre az elnökség azt a póttagot hívja be, aki, mint ilyen, a legtöbb szavazatot nyerte; szavazategyenlőség esetén pedig azt, aki a hivatalos szavazólap névsora szerint következik.

Az ilyképen belépő tag megbízása addig tart, ameddig azé a képviselőtestületi tagé tartott volna, akinek helyére lépett.

31. § A képviselőtestület elnökei a lelkész (igazgató-lelkész) és a felügyelő, illetve azok helyettesei.

32. § A képviselőtestület – a lelkész, továbbá a presbitériumi és a képviselőtestületi tagok választását kivéve – a közgyűlés minden jogát gyakorolja.

33. § A képviselőtestület gyűléseinek összehívására, határozataira, a gyűlések jegyzőkönyvére, a szavazás módjára, a határozatok ellen használható jogorvoslatokra az egyházi törvényeknek az egyházközségi közgyűlésre, illetőleg az egyházközségi közgyűlési határozatok ellen használható jogorvoslatokra megállapított rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

Egyházközségi presbitérium (Egyháztanács)²¹

34. § Az egyházközségi presbitérium tagjai hivataluknál fogva: az egyházközség rendes vagy helyettes lelkészei, felügyelői, a vallástanító lelkészek, az ifjúsági és az egyesületi lelkészek és az egyházközség által fenntartott intézetek lelkészei, a gondnokok, a pénztárosok, az egyházközség jegyzője, ellenőre, ügyésze, az egyházközség által fenntartott tanintézetek felügyelői és igazgatói, valamint az elemi iskolai és a vallástanító, vagy ha többen volnának ilyenek, közülük az, akit a helyi szabályzat kijelöl.

Az E. A. 50. §-a hatályát veszti.

35. § Az egyházközségi presbitérium választott tagjainak számát a közgyűlés helyi szabályrendelettel határozza meg, ezen szám tíznél kisebb, és hatvannál nagyobb nem lehet.

Az E. A. 51. §-a hatályát veszti.

36. § Az egyházközség közgyűlése a presbitériumba a rendes tagokon felül tiszteleti ta-

²¹ E. A. 49. §. A szabályzatban a korábbi egyháztanács helyébe a presbitérium lépett.

gokat választhat azok közül az egyháztagok közül, akik az egyházban kiválóan értékes szolgálatot tettek. A tiszteleti tagok száma nem haladhatja meg a választott tagok 10%-át. A tiszteleti tagok jogai a választott tagok jogaival azonosak.

Az egyházközség tiszteletbeli tisztviselői ennél a tisztségükönél fogva a presbitérium tagjai.

37. § Az egyházközségi presbitérium tagjának megválasztható az egyházközségi közgyűlésnek legalább huszonnégy éves, feddhetetlen életű tagja.

A tagsági jog megvonására és megszűnésére nézve a 26–29. §§-ok megfelelően alkalmazandók.

Az E. A. 52. §-a hatályát veszti.²²

38. § Az egyházközségi presbitérium az egyházközség kisebb jelentőségű belügyeiben intézkedik.

Hatáskörét részletesen az egyházi törvények korlátai között az egyházközség szabályrendeletben állapítja meg.

Az E. A. 55. és 56. §§-a hatályát veszti.²³

Az egyházközség tisztviselői²⁴

Igazgató-lelkész

39. § Oly egyházközségben, amelynek több lelkésze van, az egyházközségi elnökség lelkésztagját, mint igazgató-lelkészt, három év tartamára az egyházközségi közgyűlés, illetve képviselőtestület választja meg. Ugyanazt a lelkészt a három év eltelte után ismételtelen meg lehet választani.

A missziói egyházközség lelkésze

40. § A missziói egyházközség lelkészét – a püspök által az egyházmegyei elnökséggel egyetértve kiválasztott jelöltek közül – maga választja.

41. § A lelkész, mint az egyházközségnek lelkiekben gondozója, őrökdi egyházközsége tagjainak hithűsége és erkölcsi tisztasága felett, nevezetesen:

- a) hirdeti az Isten igéjét;
- b) kiszolgáltatja a szentségeket és végzi az összes egyházi szent cselekményeket;
- c) vezeti, illetőleg végzi a belmissziói munkát;
- d) gyakorolja a hívek házi látogatását (cura pastoralis);
- e) felügyel az iskolákra, különösen a vallásoktatásra és
- f) végzi a lelkészi hivatal minden egyházjogi teendőjét.

Az E. A. 63. §-a hatályát veszti.

²² E. A. 53–54. §.

²³ E. A. 57. §.

²⁴ E. A. 59–62. §.

42. § A rendes lelkésszé alkalmazás meghívás, illetve választás útján történik.

Az E. A. 64. §-a hatályát veszti.

43. § Lelkésznek választható az a magyar állampolgár, aki az egyetemes egyház által alkotott szabályrendeletekben megállapított kellékeknek megfelel.

Az E. A. 65. §-a hatályát veszti.

44. § Lelkésznek házasságot csak megfelelő műveltségű és feddhetetlen életű nővel szabad kötnie. Házasságkötési szándékát a megkötés előtt egy hónappal az esperes útján a püspöknél engedélyezés végett bejelenteni köteles.

Lelkészválasztási eljárás

45. § A lelkészválasztási eljárást az egyházkerületi közgyűlések meghallgatásával alkotott egyetemes szabályrendelet szabályozza.

Az E. A. 72. §-a hatályát veszti.²⁵

46. § Ha valamely egyházközséget az egyházkerület állandó püspöki székhelynek jelöl ki, az egyházközség nyomban összehívandó közgyűlésen tartozik dönteni afelől, hogy hozzájárul-e ehhez a kijelöléshez. A hozzájáruláshoz az egyházközség közgyűlésén jelenlévők szavazatainak kétharmad többsége szükséges. A hozzájárulás ily elhatározásával az egyházközség arra a lelkészi állásra vonatkozóan, amelyet az egyházkerület püspöke fog mindenkor betölteni, – lemond lelkészválasztó jogáról és ezt a lelkészi állást az egyházkerület mindenkor megválasztott püspökével betöltöttnek tekinti. A közgyűlés ezt a határozatát mindaddig meg nem változtathatja, míg az egyházkerület a püspöki székhely megállapítása tekintetében hozott határozatát meg nem változtatja. A püspöknek ilyképp nyert lelkészi megbízatása csak addig tart, míg a püspöki állást betölti. Ezt a lelkészi hiványba²⁶ is be kell venni.²⁷

Az elhunyt lelkész özvegyének, árváinak és szülőinek joga félévi, illetőleg negyedévi javadalomra

47. § A lelkész halálától számított félévre járó minden lelkészi javadalom – kivéve a stóladíjat²⁸ – úgyszintén a lelkészi lakás az elhunyt halálakor vele egy háztartásban élt özvegyét s kiskorú gyermekeit, ilyenek nemlétében pedig a vele egy háztartásban élt, munkára képtelen, vagyontalan szüleit illeti. Az elhunyt lelkész által esetleg előre felvett javadalmazás ezen félévi jövedelemből levonható, a levonás azonban nem haladhatja meg az egy-egy időszakra az özvegynek járó ellátás összegének felét. A javadalom az egyházközségi közgyűlés (képviselőtestület) és a jogosított között való megegyezéssel megváltható.

Ha az elhunyt lelkész után az első bekezdésben felsoroltak nem maradtak hátra, az el-

²⁵ E. A. 66–71. §.

²⁶ Lelkeszi hivány: a lelkészi meghívásról szóló dokumentum.

²⁷ E. A. 73. és 76. §.

²⁸ Stóladíj az a jövedelem, amit a lelkész stórával végzett szertartásokért kap.

halálozás napjától számított egy negyedévre járó lelkeszi javadalom, a lakáson és stóladíjon kívül, az egyetemes nyugdíjintézetet illeti.

Az E. A. 74. és 75. §§-a hatályát veszti.²⁹

X. FEJEZET EGYHÁZMEGYE³⁰

48. § Az egyházközségeknek és missziói egyházközségeknek egyházmegyékbe beosztásához, az egyházmegyék területi viszonyainak megváltoztatásához, új egyházmegyék alakításához, valamint egyházmegyék megszüntetéséhez az érdekelt egyházközségek és egyházmegyék meghallgatása után, az egyházkerületi közgyűlés határozata és az egyetemes közgyűlés jóváhagyása szükséges.

Az ilyen változásokról az érdekelt törvényhatóságokat esetről esetre értesíteni kell.

Az E. A. 80. §-a hatályát veszti.

Egyházmegyei közgyűlés³¹

49. § Az egyházmegyei közgyűlés tagjai:

a) hivataluknál fogva, mint egyházmegyei tisztviselők: az esperes és az alesperes, az egyházmegyei felügyelő és másodfelügyelő, az egyházmegyei presbitérium tagjai, az egyházmegyei törvényszék bírái, az egyházmegyei jegyzők, a körlelkészek és az iskolalátogatók, az egyházmegyei pénztáros, ügyész, ellenőr és számvevő;

b) hivataluknál fogva, mint egyházközségi és iskolai képviselők: az egyházközségek rendes, illetőleg helyettes lelkeszei, felügyelői és másodfelügyelői, az egyházmegye területén lévő evangélikus főiskolák, közép- és középfokú iskolák felügyelői és igazgatói (dékánjai), továbbá az egyházmegyei tanítóegyesület elnöke;

c) választás alapján: az egyházmegyéhez tartozó egyházközségek küldöttei (E. A. 44. §) és az egyházmegyei tanítóegyesületek egy-egy választott képviselője.

Az E. A. 85. §-a hatályát veszti.

50. § Az egyházmegyei közgyűlés hatásköre:

a) öröködi az evangéliumi tan tisztasága felett s azon, hogy az a templomokban és iskolákban az egyház hitelvei szerint hirdettessék; határoz az egyházi törvények és más jogszabályok keretein belül az egyházmegyei kormányzatnak és közigazgatásnak, az egyházmegyei iskolaügynek, jótékonsági és egyéb intézményeknek és háztartásnak elvi jelentőségű, vagy általános természetű kérdéseiben és azok tárgyában szükség esetén szabályrendeleteket alkot; tárgyalja az esperes évi jelentését, annak nyomán nyilvántartja az egyházmegye összes viszonyait és elrendeli a szükségesnek mutatkozó teendőket;

²⁹ E. A. 77–78. §.

³⁰ E. A. 79. §.

³¹ E. A. 82–84. és 86. §.

b) határoz az egyházmegye vagyonszerzése, az egyházmegye vagyonának elidegenítése, megterhelése, készpénzvagyonának gyümölcsöztetése tárgyában;

c) megállapítja az évi költségvetést olyképp, hogy az egyházközségeket terhelő új adók kiutalásakor előbb az egyházközségeket meghallgatja;

d) a számvevőszék jelentése alapján az egyházmegyei számadásokat megvizsgálja és elfogadásuk, valamint a felmentvény megadása tárgyában határoz;

e) megválasztja az esperes és az egyházmegyei felügyelő kivételével az egyházmegye összes tisztségviselőit, a törvényszéki bírakat, a presbitereket, az alkalmazottakat, az egyházkerületi közgyűlésre kiküldötteket és a szükséges bizottságokat;

f) nyilatkozik a felsőbb egyházi hatóságok által véleményadás végett hozzá leküldött ügyekben.

Az egyházmegyei közgyűlés az egyházmegyébe tartozó minden tíz, egyházközségi rendes lelkészi állás után megbízólevéllel ellátott két-két képviselőt küld az egyházkerületi közgyűlésre, egyet a lelkészek, egyet más egyháztagok közül. A lelkészi állások száma tekintetében minden megkezdett tízes számot teljesnek kell tekinteni. Joga van ezen kívül jegyzőkönyvi kivonattal tagjai közül többet is kiküldeni. A jegyzőkönyvi kivonattal kiküldötteknek az egyházkerületi közgyűlésen tanácskozási joguk van és kiküldetésük sorrendje szerint a távollévő képviselőket helyettesítik s helyettük a szavazati jogot gyakorolják.

Az E. A. 87. §-a hatályát veszti.³²

51. § Az egyházmegyei közgyűlés szabályszerűen hitelesített jegyzőkönyvének egy-egy példányát az egyházmegye egyházközségeinek, az egyházkerületi elnökségnek, valamint az egyházkerületi és egyetemes levéltárnak hivatalból meg kell küldeni.

Az E. A. 90. §-a hatályát veszti.

Egyházmegyei presbitérium³³

52. § Az egyházmegyei presbitérium tagjai: a) hivatalból: az esperes, az alesperes, az egyházmegyei felügyelő, a másodfelügyelő, az egyházi és a világi jegyző és az egyházmegyei ügyész; b) választás útján: az egyházmegyei közgyűlés által megválasztott legalább hat és legfeljebb tíz egyházmegyei presbiter. A tagokat az egyházmegyei közgyűlés úgy válassza, hogy azok közt az egyházi kormányzat mindegyik ágára vonatkozólag hozzáértők foglaljanak helyet.

A választottak megbízatásának tartama hat év.

Az esetleg megüresedő helyek betöltésére egyúttal póttagokat kelt választani. A póttagok száma a választott tagok számának fele.

Ha valamelyik megválasztott presbiter tagsága a hat évi időszak letelte előtt megszűnik, a helyébe behívott, esetleg megválasztott tag megbízatása csak a hátralévő időre szól.

53. § Az egyházmegyei presbitérium hatásköre:

a) előkészíti az egyházmegyei közgyűlés hatáskörébe tartozó ügyeket és elrendeli az egyházmegyei választásokat;

³² E. A. 88–89. és 91. §.

³³ Egyházmegyei presbitérium eddig nem létezett. Felállításával csökkent a közgyűlés jelentősége.

b) önállóan intézkedik az egyházmegyének mindazokban az ügyekben, amelyekben az intézkedés joga nincs az egyházmegyei közgyűlésnek az 50. §-al fenntartva vagy nincs más egyházi szervnek hatáskörébe utalva;

c) az egyházközségi közgyűlés, illetve képviselőtestület határozata ellen beadott fellebbezés tárgyában másodfokon határoz.

Működéséről az esperesi jelentés külön pontban beszámol.

Az egyházmegyei közgyűlés és az egyházmegyei presbitérium hatáskörének megosztását az egyetemes közgyűlés szabályrendelettel megváltoztathatja; a közgyűlésnek az 50. §-ban meghatározott hatáskörét azonban nem szűkítheti.

Amennyiben az egyházmegyei presbitérium arra a meggyőződésre jut, hogy a fellebbezés folytán hozandó határozat általános vagy elvi természetű, határozás végett átteszi az ügyet a közgyűléshez.

54. § Az egyházmegyei presbitériumot az egyházmegyei elnökség a szükséghez képest hívja össze.

Elnökei az esperes és az egyházmegyei felügyelő.

Helyetteseik az alesperes, illetve a másodfelügyelő; szükség esetén a presbitérium választ helyettes elnököt. Jegyzői: az egyházmegyei jegyzők.

Az egyházmegyei presbitérium azoknak a tagjainak, akik nem laknak az ülésezés helyén, az egyházmegye pénztárából fedezendő költség-megtérítést állapíthat meg.

55. § Az egyházmegyei presbitérium ülése nem nyilvános. Határozatképes: ha a tagoknak legalább fele jelen van.

A presbitériumi tagságot el kell vonni attól a választott tagtól, aki a presbitérium egymásután következő három ülését igazolás nélkül elmulasztja.

A jegyzőkönyvet az elnökség és a jegyzők hitelesítik.

56. § Az egyházmegyei presbitérium az 53. §. b) és c) pontja alapján hozott határozatát az érdekelteknek kézbesíti. Amennyiben a presbitérium határozata valamely egyházközség közgyűlési vagy képviselőtestületi határozatára vonatkozik, azt az egyházközség lelkészének kell kézbesíteni. A határozatot az egyházközség közgyűlésén, illetőleg a képviselőtestületi ülésen fel kell olvasni; kézbesítésnek azonban ilyen esetben is a lelkész kezéhez teljesített kézbesítést kell számítani.

Az egyházmegyei presbitérium határozata ellen a kézbesítéstől számított tizenöt nap alatt, ha pedig a határozat valamely egyházközségi közgyűlési vagy képviselőtestületi határozatra vonatkozik, harminc nap alatt fellebbezésnek van helye az egyházkerületi presbitériumhoz.

A fellebbezést az esperesnél kell beadni.

Az elkéshten beadott fellebbezést az esperes hivatalból visszautasítja. A visszautasító végzés ellen a kézbesítéstől számított tizenöt napon belül jogorvoslatnak van helye az egyházkerületi presbitériumhoz; amely végérvényesen határoz.

Egyházmegyei elnökség

57. § Az egyházmegyei elnökség az egyházmegyei felügyelőből és az esperesből vagy ezek helyetteseiből áll, akik egyenlő joggal és felelősséggel kormányozzák és képviselik az egyházmegyét s annak összes ügyeit egyetértőleg intézik.³⁴

Az egyházmegye közigazgatásának vezetése az esperes kötelessége.

Az E. A. 92. §-a hatályát veszti.³⁵

Az esperes és az egyházmegyei felügyelő választása

58. § Az esperest az egyházmegye rendes lelkészei közül, az egyházmegyei felügyelőt a magyar honpolgársággal bíró evangélikus világi egyének sorából az egyházmegye egyház-községei és az egyházmegye területén lévő főiskolák, közép- és középfokú iskolák hat évre, általános szavazattöbbséggel választják.

Az E. A. 97. §-a hatályát veszti.

59. § Az esperes és az egyházmegyei felügyelő választásakor az egyházmegye területén lévő főiskolák, közép- és középfokú iskolák szavazati jogukat következőképen gyakorolják:

a) a tanári testület ülésének általános szótöbbséggel megállapított véleménye a tanintézet szavazata;

b) ezt a szavazatot, mely csak egy egyénre adható, írásba foglalva, a tanintézet igazgatója (dékánja) és jegyzője, esetleg ezek helyettesei aláírják és a tanintézet hivatalos pecsétjével (bélyegzőjével) ellátják;

c) a főiskoláknak, a közép- és középfokú iskoláknak két-két szavazata van.

Az E. A. 98. §-a hatályát veszti.

60. § Az egyházközségek és a tanintézetek szavazataikat a szavazatok felbontására kiküldött bizottság elnökéhez, az egyházközségnek, illetőleg tanintézetnek hivatalos pecsétjével (bélyegzőjével) lezárt borítékban küldik be. Az E. A. 99. §-a hatályát veszti.³⁶

XI. FEJEZET

EGYHÁZKERÜLET³⁷

61. § Egyházkerület megszüntetése vagy új egyházkerület szervezése a zsinat hatáskörébe tartozik. Az egyházkerületek területét érintő egyéb változás, úgymint egyházközségnek vagy egyházmegyének más egyházkerülethez való csatolása, az egyetemes közgyűlés hatáskörébe tartozik.³⁸ Az egyetemes közgyűlés az érdekelt egyházkerületek közgyűléseinek

³⁴ Az egyházmegyei presbitérium az egyházmegyei elnökség jogkörét is csökkentette.

³⁵ E. A. 93–96. §.

³⁶ E. A. 100–106. §.

³⁷ E. A. 107. §.

³⁸ Az egyházkerületek arányosításának kérdése a zsinat egyik fontos csomópontja volt. A trianoni határok ugyanis mind a dunáninneni, mind a tiszai kerület határait erősen módosították, s a két egyházkerület számbeli és területi csökkenése felvetette az összevonás gondolatát.

kezdeményezésére szükség esetében egyházkerületek közigazgatásának ideiglenes egyesítését is elhatározhatja. A mindezen intézkedésekkel kapcsolatos vagyoni kérdésekben felmerülő viták eldöntése, amennyiben közigazgatási úton nem rendezhetők, az egyetemes törvényszék hatáskörébe tartozik.

Az E. A. 108. §-a hatályát veszti.

Egyházkerületi közgyűlés³⁹

62. § Az egyházkerületi közgyűlés tagjai:

a) hivataluknál fogva, mint egyházkerületi tisztviselők: a püspök és az egyházkerületi felügyelő, az egyházkerületi presbitérium tagjai, az egyházkerületi törvényszék bírái, az egyházkerületi jegyzők, számvevő és pénztárosok, az egyházkerületi ügyész, ellenőr és levéltárnok;

b) hivataluknál fogva, mint egyházmegyei és iskolai képviselők: az egyházmegye elnökei, illetve helyettesei, az egyházkerület területén lévő főiskolák, közép- és középfokú iskolák felügyelői és igazgatói (dékánjai) és az egyházkerületi tanítóegyesület elnöke;

c) választás alapján az egyházkerülethez tartozó egyházmegyeek küldöttei és a szabályrendelet értelmében választott négy népiskolai tanító.

Az E. A. 112. §-a hatályát veszti.

63. § Az egyházkerületi közgyűlés hatásköre:

a) őrökdi az evangéliumi tan tisztasága felett s azon, hogy az a templomokban és az iskolákban az egyház hitelvei szerint hirdettessék; tárgyalja a püspök évi jelentését, annak nyomán nyilvántartja az egyházkerület összes viszonyait és elrendeli a szükségesnek mutató teendőket; határoz az egyházi törvények és más jogszabályok keretein belül az egyházkerületi kormányzatnak és közigazgatásnak, az egyházkerületi iskolaügynek, jótékony-sági és egyéb intézményeknek és háztartásnak elvi jelentőségű, vagy általános természetű kérdéseiben és azok tárgyában szükség esetén szabályrendeleteket alkot;

b) határoz az egyházkerület vagyonszerzése, az egyházkerület vagyonának elidegenítése, megterhelése, készpénzvagyonának gyümölcsöztetése tárgyában;

c) megállapítja az évi költségvetést olykép, hogy az egyházmegyeeket terhelő új adók kivetésekor előbb az egyházmegyeeket meghallgatja;

d) a számvevőszék jelentése alapján az egyházkerületi számadásokat megvizsgálja, elfogadásuk, valamint a felmentvény megadása tárgyában határoz;

e) megválasztja a püspök és az egyházkerületi felügyelő kivételével az egyházkerület összes tisztviselőit, a zsinati küldötteket, a törvényszéki bírakat, a presbitereket, az alkalmazottakat, az egyetemes közgyűlésre kiküldötteket és a szükséges bizottságokat;

f) határoz a jelen törvény 61. §-a szerinti kezdeményezés tárgyában;

g) végérvényesen határoz az egyházkerületi presbitérium határozata ellen beadott fellebbezések tárgyában;

h) nyilatkozik az egyetemes közgyűlés által leküldött, valamint az egyházmegyeekhez leküldött és általuk megvitattott ügyekben.

Az egyházkerületi közgyűlés az egyházkerületbe tartozó minden hűsz, egyházközségi rendes lelkészi állás után megbízólevéllel ellátott két-két képviselőt küld az egyetemes közgyűlésre, egyet a lelkészek, egyet más egyháztagok közül. A lelkészi állások száma tekintetében minden megkezdett hűszas számot teljesnek kell tekinteni. Joga van ezenkívül jegyzőkönyvi kivonattal tagjai közül többet is kiküldeni, kiknek az egyetemes közgyűlésen tanácskozási joguk van és kiküldetésük sorrendje szerint a távollévő képviselőket helyettesítik s helyettük a szavazati jogot gyakorolják.

*Az E. A. 114. §-a hatályát veszti.*⁴⁰

64. § Az egyházkerület közgyűlése – az egyházközség meghallgatása után – szavazatainak kétharmad többségével kimondhatja, hogy a területén lévő valamely anyaegyházközség legyen a mindenkori püspök állandó székhelye. Az egyházkerület ily határozatot csak attól feltételezetten hozhat, hogy a püspöki székhelynek kijelölt egyházközség közgyűlésén elhatározza a kijelöléshez való hozzájárulását. Az egyházkerület ily határozatát ugyancsak az egyházközségnek meghallgatása után és csak szavazatainak kétharmad többségével változtathatja meg. Ha az állandó székhelyű püspöki állásra megválasztott püspök ezt a megválasztását elfogadja, úgy kell tekinteni, hogy ezzel arra az időre, míg a püspöki széket betölti, annak az egyházközségnek lelkészi állását is elfogadta, amely a mindenkori püspök részére van fenntartva.

Egyházkerületi presbitérium

65. § Az egyházkerületi presbitérium⁴¹ tagjai : a) hivatalból: a püspök, az egyházkerületi felügyelő, a hivatalra nézve legidősebb esperes és egyházmegyei felügyelő, az egyházi és a világi jegyző és az egyházkerületi ügyész; b) választás útján az egyházkerületi közgyűlés által megválasztott legalább nyolc és legfeljebb tizenkét presbiter. A tagokat az egyházkerületi közgyűlés úgy válassza, hogy azok közt az egyházi kormányzat mindegyik ágára vonatkozólag hozzáértők foglaljanak helyet.

A választottak megbízatásának tartama hat év.

Az esetleg megüresedő helyek betöltésére egyúttal póttagokat kell választani. A póttagok száma a választott tagok számának fele. Az 52. §. utolsó bekezdését megfelelően kell alkalmazni.

66. § Az egyházkerületi presbitérium hatásköre:

a) előkészíti az egyházkerületi közgyűlés hatáskörébe tartozó ügyeket és elrendeli az egyházkerületi választásokat;

b) önállóan intézkedik az egyházkerületnek mindazokban az ügyekben, amelyekben az intézkedés joga nincs az egyházkerületi közgyűlésnek a 63. §-al fenntartva, vagy nincs más egyházi szervnek hatáskörébe utalva;

c) az egyházmegyei közgyűlés és presbitérium határozata ellen beadott fellebbezés tárgyában másodfokon határoz.

Működéséről a püspöki jelentés külön pontban beszámol.

⁴⁰ E. A. 115–118. §.

⁴¹ Egyházkerületi presbitérium új szervezet az egyházalkotmányban.

Az egyházkerületi közgyűlés és az egyházkerületi presbitérium hatáskörének megosztását az egyetemes közgyűlés szabályrendelettel megváltoztathatja; a közgyűlésnek a 63. §-ban meghatározott hatáskörét azonban nem szűkítheti.

Amennyiben az egyházkerületi presbitérium arra a meggyőződésre jut, hogy a fellebbezés folytán hozandó határozat általános vagy elvi természetű, határozás végett az ügyet a közgyűléshez átteszi.

67. § Az egyházkerületi presbitériumot az egyházkerületi elnökség a szükséghez képest hívja össze.

Elnökei a püspök és az egyházkerületi felügyelő. Helyetteseik a hivatalra nézve legidősebb esperes és egyházmegyei felügyelő; szükség esetén a presbitérium választ helyettes elnököt.

Jegyzői az egyházkerületi főjegyzők.

Az egyházkerületi presbitérium azoknak a tagjainak, akik nem laknak az ülésezés helyén, az egyházkerület pénztárából fedezendő költségmegtérítést állapíthat meg.

68. § Az egyházkerületi presbitérium ülése nem nyilvános. Határozatképes, ha a tagoknak legalább fele jelen van.

A presbitériumi tagságot el kell vonni attól a választott tagtól, aki a presbitérium egymás után következő három ülését igazolás nélkül elmulasztja.

A jegyzőkönyvet az elnökség és a jegyzők hitelesítik.

69. § Az egyházkerületi presbitérium a 66. § b) és c) pontja alapján hozott határozatát az érdekelteknek kézbesíti. Amennyiben a presbitérium határozata valamely egyházmegye közgyűlési vagy presbitériumi határozatára vonatkozik, azt az egyházmegye esperesének kell kézbesíteni. A határozatot az egyházmegyei közgyűlésen vagy presbitériumi ülésen fel kell olvasni; kézbesítésnek azonban ilyen esetben is az esperes kezéhez teljesített kézbesítést kell számítani.

Az egyházkerületi presbitérium határozata ellen a kézbesítéstől számított tizenöt nap alatt, ha pedig a határozat valamely egyházmegyei közgyűlési határozatra vonatkozik, harminc nap alatt fellebbezésnek van helye az egyházkerületi közgyűléshez, mely végső fokon határoz.

A fellebbezést a püspöknél kell beadni.

Az elkésztett beadott fellebbezést a püspök hivatalból visszautasítja. A visszautasító végzés ellen a kézbesítéstől számított tizenöt napon belül jogorvoslatnak van helye az egyházkerületi közgyűléshez, amely végérvényesen határoz.

Egyházkerületi elnökség

70. § Az egyházkerületi elnökség az egyházkerületi felügyelőből és püspökből áll, akik egyenlő joggal és felelősséggel kormányozzák és képviselik az egyházkerületet és annak összes ügyeit egyetértőleg intézik.

Az egyházkerület közigazgatásának vezetése a püspök kötelessége.

Az E. A. 119. és 120. §§-a hatályát veszti.

71. § A püspök hatáskörébe tartozik a liturgia megállapítása. Határozata az egyházkerületi közgyűlés tudomásul vétele után lép hatályba.⁴²

72. § A püspöknek egyházkerületében rendes lelkészi hivatalt kell elfoglalnia. Melléje az egyházkerület másodlelkészt és lelkészi oklevéllel bíró püspöki titkárt alkalmaz. Az alkalmaztatás módját és feltételeit egyházkerületi szabályrendelet állapítja meg.

*Az E. A. 140. §-a hatályát veszti.*⁴³

XII. FEJEZET EGYHÁZEGYETEM⁴⁴

Egyetemes közgyűlés⁴⁵

73. § Az egyetemes közgyűlés tagjai:

a) hivataluknál fogva, mint az egyházegyetem tisztviselői: az egyetemes egyházi és iskolai felügyelő, a hivatalra nézve legidősebb püspök, mint egyenjogú társelnök, az egyetemes törvényszék bírái, az egyetemes presbitérium választott tagjai, az egyetemes nyugdíjintézet ügyvivője, az egyetemes számvevőszék elnökei, az egyetemes gyámintézeti elnökök, az egyetemes tanügyi bizottság elnöke, az egyetemes fő- és aljegyzők, az egyetemes ügyész, az egyetemes főtítkárr, valamint az állami egyetem keretében fennálló evangélikus hittudományi kar dékánja;

b) hivataluknál fogva, mint az egyházkerületek képviselői: az egyházkerületek elnökei, esetleg azoknak helyettesei, az egyházkerületek joghatósága alá tartozó főiskolák igazgatói (dékánjai);

c) tisztségükönél fogva: az országos lelkészegyesület, az országos. tanáregyesület és tanítóegyesület elnöke, az egyházegyetem által fenntartott teológus-nevelőintézet igazgatója;

d) választás alapján az egyházkerületek megbízólevéllel ellátott képviselői és jegyzőkönyvi kivonattal ellátott küldöttei (63. §), az evangélikus hittudományi kar egy, az egyházkerületek joghatósága alá tartozó főiskolák egy, az evangélikus középiskolák egyházkerületenként választott két-két s az összes evangélikus tanítóképző intézetek egy küldötte, végül egyházkerületenként választott egy-egy tanító.

Az E. A. 148. §-a hatályát veszti.

74. § Az egyetemes közgyűlés hatásköre:

a) örökös az evangéliumi tan tisztasága felett s azon, hogy az a templomokban és iskolákban az egyház hitelvei szerint hirdetessék; tárgyalja az egyetemes felügyelő jelentését és annak nyomán nyilvántartja az egyetemes egyház összes viszonyait és elrendeli a szükségesnek mutakozó teendőket; határoz az egyházi törvények és más jogszabályok keretein belül az egyházegyetem kormányzatának és közigazgatásának, az egyetemes iskolaügynek,

⁴² E. A. 121–139. és 141. §.

⁴³ E. A. 142–143. §.

⁴⁴ E. A. 144. §.

⁴⁵ E. A. 145–147., 149., 151–155. §.

jótékonyági és egyéb intézményeknek és háztartásnak elvi jelentőségű, vagy általános természetű kérdéseiben és azok tárgyában szükség esetén szabályrendeletet alkot; intézkedik az országos törvények és törvényes kormányrendeletek végrehajtása tárgyában, amennyiben az reá tartozik; esetleg azok sérelmes volta ellen a kormányhoz, az országgyűléshez vagy Ő Felségéhez, a Királyhoz⁴⁶ felterjesztést intéz;

b) határoz az egyházegyetem vagyonszerzése, vagyonának elidegenítése, megterhelése, készpénzvagyonának gyümölcsoztetése tárgyában;

c) megállapítja az évi költségvetést olyképp, hogy az egyházkerületeket terhelő új adók kivételesen előbb az egyházkerületeket meghallgatja;

d) a számvévőszék jelentése alapján az egyetemes egyházi számadásokat megvizsgálja és elfogadásuk, valamint a felmentvény tárgyában határoz;

e) megválasztja az egyetemes egyházi és iskolai felügyelő kivételével az egyházegyetem összes tisztviselőit, közöttük az egyetemes főtitkárt, a zsinati küldötteket, a törvényszéki bírákat, a presbitereket, az alkalmazottakat és a szükséges bizottságokat;

f) határoz egyházközségnek vagy egyházmegyének egyik egyházkerületből másikba áthelyezése, továbbá a jelen törvény 61. §-a értelmében egyházkerületek közigazgatásának ideiglenes egyesítése tárgyában;

g) határoz a zsinat összehívása tárgyában;

h) a m. kir. fegyveres erőhöz tartozók lelki gondozását illetően reá ruházott feladatokat ezek között a protestáns tábori püspöki tisztségnek evangélikus lelkésszel történő betöltésénél a hármas jelölést teljesíti;

i) gondoskodik az egyházi törvények és az egyetemes szabályrendeletek hivatalos kiadásáról.

Az E. A. 150. §-a hatályát veszti.

Egyetemes presbitérium⁴⁷

75. § Az egyetemes presbitérium elnöksége az egyetemes közgyűlés elnöksége; tagjai: a) hivatalból: az egyetemes egyházi és iskolai felügyelő, a püspökök, az egyházkerületek felügyelői, az egyetemes főjegyzők, az egyetemes ügyész és az egyetemes főtitkár; b) választás útján az egyetemes közgyűlés által megválasztott tizenkét presbiter. A tagokat az egyetemes közgyűlés úgy válassza, hogy azok közt az egyházi kormányzat mindegyik ágára vonatkozólag hozzáértők foglaljanak helyet.

A választott tagok közé minden kerületből legalább két tagot kell választani.

A választottak megbízatásának tartama hat év.

Az esetleg megüresedő helyek betöltésére tizenkét póttagot kell választani.

Az 52. § utolsó bekezdését megfelelően kell alkalmazni.

76. § Az egyetemes presbitérium hatásköre:

⁴⁶ A király helyett a kormányzó (államfő) értendő.

⁴⁷ Az egyetemes presbitérium merőben új szervezet, hasonló funkciója van, mint a reformátusok egyetemes konventjének.

a) előkészíti az egyetemes közgyűlés hatáskörébe tartozó ügyeket és elrendeli az egyetemes egyházi választásokat;

b) önállóan intézkedik az egyházegyetemnek mindazokban az ügyekben, melyekben az intézkedés joga nincs a 74. § szerint az egyetemes közgyűlésnek fenntartva vagy nincs más egyházi szervnek hatáskörébe utalva;

c) dönt az alsóbb fokú közigazgatási hatóságok között felmerült hatásköri kérdésekben, valamint az egyházkerületi presbitériumok és közgyűlések között felmerült elvi eltérések esetén; jogegységi határozatot hoz, ha az egyházkerületi hatóságok joggyakorlata fellebbezési hatáskörükben elvi természetű közigazgatási kérdések tekintetében nem egyöntetű.

A határozathozatalt az ellentétes joggyakorlat tüzetes megjelölésével bármely egyháztag kérheti. A presbitérium saját hatáskörében dönti el, hogy szükség van-e jogegységi határozat hozatalára. A meghozott határozat a már jogerős döntéseket nem érinti. A hatóságok a kihirdetett jogegységi határozatot alkalmazni kötelesek. A meghozott határozatot az egyetemes iroda az egyetemes közgyűlés által meghatározott evangélikus lapban haladéknélkül kihirdetni köteles.

Az egyetemes presbitérium működéséről az egyetemes felügyelői jelentés külön pontban beszámol.

A hatáskörök megosztását az egyetemes közgyűlés szabályrendelettel megváltoztathatja; a közgyűlésnek a 74. §-ban meghatározott hatáskörét azonban nem szűkítheti.

77. § Az egyetemes presbitériumot az egyetemes egyházi és iskolai felügyelő és a hivatalra nézve legidősebb püspök a szükséghez képest hívja össze.

Elnökei az egyetemes egyházi és iskolai felügyelő és a hivatalra nézve legidősebb püspök. Helyetteseik a hivatalra nézve legidősebb egyházkerületi felügyelő és püspök.

Jegyzői az egyetemes főjegyzők.

Az egyetemes presbitérium azoknak a tagjainak, akik nem laknak az ülésezés helyén, az egyházegyetem pénztárából fedezendő költségmegtérítést állapíthat meg.

78. § Az egyetemes presbitérium a hatáskörébe utalt ügyek előkészítése végett bizottságokat küldhet ki, amelyeket saját tagjain kívül másokkal is kiegészíthet.

79. § Az egyetemes presbitérium ülése nem nyilvános. Határozatképes, ha a tagoknak legalább fele jelen van.

A presbitériumi tagságot el kell vonni attól a választott tagtól, aki a presbitérium egymásután következő három ülését igazolás nélkül elmulasztja.

A jegyzőkönyvet az elnökség és a jegyzők hitelesítik.

80. § Az egyetemes presbitérium határozatát az érdekelteknek kézbesíti. Amennyiben a presbitérium határozata valamely egyházkerület közgyűlési vagy presbitériumi határozatára vonatkozik, azt az egyházkerület püspökének kell kézbesíteni. A határozatot az egyházkerületi közgyűlésen vagy presbitériumi ülésen fel kell olvasni; kézbesítésnek azonban ilyen esetben is a püspök kezéhez teljesített kézbesítést kell számítani.

Az egyházegyetem tisztviselői⁴⁸

Egyetemes egyházi iroda

81. § Az egyetemes egyházi és iskolai felügyelőnek az egyetemes egyházi iroda áll rendelkezésére.

Ennek élén az egyetemes főtitkár áll.⁴⁹ Az egyetemes egyházi iroda szervezetét és az egyetemes főtitkár hatáskörét az egyetemes közgyűlés szabályrendelettel állapítja meg; annak személyi és dologi szükségleteiről s azok fedezetéről évi rendes költségvetése keretében gondoskodik.

XIII. FEJEZET

AZ EGYHÁZ LELKI ÉLETÉNEK IRÁNYÍTÁSA

82. § A lelki élet egyetemes és egységes irányítását – az egyetemes közgyűlés elé terjesztendő jelentés kötelezettsége mellett – a hivatalára nézve legidősebb püspök végzi. Ez az egyetemes és egységes jellegű irányítás a püspökök közreműködésével és egyetértésével nyer megállapítást, s nem érinti az egyházkerületek püspökeinek az egyházkerületek különleges lelki szükségleteiből folyó munkáját.

XIV. FEJEZET

ZSINAT⁵⁰

83. § A zsinat tagjai:

a) hivataluknál fogva: az egyetemes egyházi és iskolai felügyelő, az egyházkerületek püspökei és felügyelői, állásuk üresedése esetén pedig helyetteseik; és a „Magyarországi Evangélikus Gusztáv Adolf Gyámintézet” egyetemes gyámintézeti elnökei;

b) választás alapján:

1. az egyházmegyék képviselői, és pedig minden egyházmegyéből húsz, vagy ennél kevesebb egyházközségi rendes lelkési állás után két, húsznál több egyházközségi rendes lelkési állás után négy képviselő;

2. az egyházkerületek küldöttei, és pedig az ötnél kevesebb egyházmegyével bíró kerületek két-két, az ennél nagyobb kerületek négy-négy küldötte;

3. az egyházegyetem négy küldötte;

4. a főiskoláknak és az egyetemi evangélikus hittudományi karnak két-két;

5. a középiskoláknak és a tanítóképző intézeteknek együtt, egyházkerületenként két-két;

⁴⁸ E. A. 156–165. §. Az egyetemes egyházi és iskolai felügyelőt a tisztviselők közé sorolja, jogkörét változtatlanul hagyja.

⁴⁹ Az egyetemes főtitkár is új tisztség, s jelentőségét tekintve az egyetemes gondnok és a zsinat püspök-elnöke után a harmadik a sorban.

⁵⁰ E. A. 166–167. §.

6. az elemi iskolai tanítóknak egyházkerületenként egy-egy képviselője.

A választás alkalmával a zsinati tagok számával egyenlőszámú póttagot is kell választani.

Az E. A. 168. §-a hatályát veszti.

Zsinati tagok választása

84. § Az egyházmegye zsinati képviselőit az egyházmegye egyházközségei és missziói egyházközségei, az egyházkerület küldötteit az egyházkerület közgyűlése, az egyházegyetem küldötteit pedig az egyházegyetem közgyűlése felerészben a lelkészek, illetve az egyetemi evangélikus hittudományi kar rendszeresített tanszékét betöltő s lelkeszi jellegű tanárai közül, felerészben pedig más egyháztagok közül választják.

Választható a magyarországi evangélikus egyház kebeléből minden egyházközségi és missziói egyházközségi rendes lelkész s az egyetemi hittudományi karon rendszeresített tanszéket betöltő lelkeszi jellegű tanár; másrészt minden feddhetetlen életű, ön jogú, legalább harminc éves, evangélikus, magyar férfi állampolgár.

Az E. A. 169. §-a hatályát veszti.⁵¹

85. § A szabályszerű választás a zsinat egész tartamára érvényes. Lelkésznek, tanárnak és tanítónak zsinati tagsága azonban megszűnik, ha időközben minősége, amely alapján megválasztották, megszűnt.

A választásról a püspök s a püspök által az egyetemes felügyelő értesítendő.

Az E. A. 176. §-a hatályát veszti.

86. § Az egyházkerületek és az egyházegyetem küldötteinek megbízólevelével az egyházkerületi, illetve az egyetemes közgyűlés elnöksége és egyik jegyzője által aláírt s az illető tetsület pecsétjével (bélyegzőjével) ellátott jegyzőkönyvi kivonat szolgál.⁵²

Zsinati tagok pótlása

87. § A zsinat elnöksége a sorban lévő pótképviselőt hívja be annak helyébe, akinek tagsága halál, lemondás következtében vagy más okból megszűnt.

A zsinat tartama, elnapolása

88. § A zsinat tartama tizenkét év.⁵³ A zsinat üléseit szükség esetén két évnél nem hosszabb időre elnapolhatja. Elnapolás esetén két egyházkerület presbitériumának vagy a zsinat tagjai egyharmad részének kérelmére a zsinatot újra össze kell hívni.

A zsinat összehívásának alapjául szolgált tárgysorozat tárgyalásának befejezése után a zsinat ülésezését berekeszti, azonban a tizenkét évi időtartamon belül az egyetemes köz-

⁵¹ E. A. 170–175. és 177. §.

⁵² E. A. 178–183. és 185–186. §.

⁵³ A korábbi 3 év helyett.

gyűlés határozata alapján és Ő Felségének, a Királynak az 1790–1791. évi XXVI. t.-c. 4. §-a értelmében az egyetemes felügyelő által kikért beleegyezésével a zsinat elnöksége azt újra összehívni köteles.

Az E. A. 184. 5-a hatályát veszti.

XV. FEJEZET ZÁRÓRENDELKEZÉSEK

89. § Ahol az E. A. vagy más egyházi jogszabály „Magyarországi ágostai hitvallású evangélikus keresztyén egyházat” említ: „Magyarországi evangélikus egyház”; ahol „egyetemes egyházat” említ: „egyházegyetem”; ahol „egyháztanácsot” említ: „presbitérium”; ahol „missziói kört” említ: „missziói egyházközség”; ahol „önálló tanítóképző intézetek, algimnáziumok és főgimnáziumokról” szól: „közép- és középfokú iskolák” értendő.

Az egyetemes evangélikus gyámintézet, amelyet az 1891–1894. évi zsinat alkotott, a jövőben a „Magyarországi Evangélikus Gusztáv Adolf Gyámintézet” címet viseli.

90. § A jelen törvény a zsinaton történő kihirdetéssel⁵⁴ lép életbe, hatályba lépésének napját az egyetemes közgyűlés állapítja meg és teszi közzé.⁵⁵ A törvény hatályba léptével az 1891–1894. évi zsinat által alkotott Egyházi Alkotmánynak, törvényeknek és egyéb jogszabályoknak mindazok a rendelkezései hatályukat veszítik, amelyek ezzel a törvénnyel ellentétesek.

Forrás: A Magyarországi Ágostai Hitvallású Evangélikus Keresztyén Egyház 1934–1937. évben Budapesten tartott országos zsinatán alkotott egyházi törvények és az 1891–1894. évi budapesti országos zsinaton alkotott törvények hatályban maradt rendelkezéseinek gyűjteménye. Hivatalos kiadás. Budapest, é. n. [1942], 3–47.; BALOGH–GERGELY: 2005., 135. számú dokumentum.

⁵⁴ 1937. évi november hó 9.

⁵⁵ 1938. évi január hó 1.

A MAGYARORSZÁGI KATOLIKUS EGYHÁZKÖZSÉGEK IGAZGATÁSI SZABÁLYZATA (Esztergom, 1939. január 1.)

Az 1848 óta ismétlődő próbálkozások után 1918/19-ben vált realitássá a katolikus autonómia alulról felfelé történő kiépítése. Ennek oka elsősorban a szeparáció volt, és ekkor a kényszerhelyzetben a katolikus főpapság – beleértve a Szentiséket is – feladta addigi elzárkózó álláspontját, és maga szorgalmazta a hierarchia alsó szintjén a plébánia mellett az autonómia alapsejtjének, az egyházközségnek a megalakítását.

Amikor azonban 1919 után a konszolidálódó rendszerben az állam és az egyház(ak) összefonódása a korábbi állapotot meghaladón érvényesült, ismét csak nem volt stratégiai szerepe az autonómiának, s a már létrejött egyházközségeknek sem. Így azok fokozatosan átalakultak az egyházi adót kivető és részben behajtó intézménnyé, formálisan pedig az Actio Catholica alapszervezeteivé. (Arról pedig szó sem esett, hogy az egyházmegyei és országos szintű katolikus autonómiát is megalkossák.)

A Károlyi-féle polgári demokratikus köztársaság szeparációs lépései után az 1919. március 21-i fordulat, a Tanácsköztársaság kikiáltása még sürgetőbbé tette, hogy a plébániák fenntartása végett mielőbb megalkossák az azokat ellátó egyházközségeket. Csernoch János hercegprímással egyetértésben a budapesti érseki helynök elnökletével 1919. május 20-án a megtörtént összeírások alapján megalkították az első egyházközségi testületeket (corporatio ecclesiastica). Júniusban már 26 fővárosi egyházközség működött, amelyek létrehozták a Budapesti Katolikus Egyházközségek Központi Tanácsát.

A hercegprímás 1920. február 27-én hagyta jóvá a budapesti egyházközségek ideiglenes igazgatási szabályzatát. A szabályzat püspöki státútum, tehát nem polgári egyesületnek számít; így nem volt szükség belügyminiszteri jóváhagyásra sem. Ezt követően a minisztertanács 1920. július 27-én határozatot hozott: a budapesti „mintaszabályzat” szerint alakuló egyházközségek külön kormányhatósági hozzájárulás nélkül működhetnek.

Amint később Serédi Jusztinián hercegprímás megfogalmazta, az „egyházközségek célja az, hogy általuk a hívek bekapcsolódjanak a plébánia és az Egyház életébe, érintetlenül hagyva annak szervezetét, alkotmányát, kormányzását és törvényhozását. A hívek szerves bekapcsolódása az Egyház életébe tevékeny hitéletet jelent befelé, Egyházunk védelmét és jogainak biztosítását kifelé.”¹ Az egyházközségek szervezeti szabályzata szerint „minden katolikus plébánia egyházközséget képez” (1. §). Továbbá „minden katolikus, tekintet nélkül korára és nemére, annak az egyházközségnek tagja, amely egyházközség területén ingatlana vagy hat hét óta állandó lakása van” (3. §). Az egyházközség 24 év feletti tagjának van egyházközségi választójoga, amennyiben az egyházközségi terhekhez bármilyen módon hozzájárul, leginkább megfizeti az egyházközségi adót. Az egyházközségi képviselőtestület egyházi elnöke a plébános, akihez képest a választott világi elnök szerepe másodlagos. Ezen túlmenően csak az egyházi elnök érintkezhetett hivatalból az egyházmegyei hatósággal, és ugyancsak ő volt a választásokat előkészítő jelölő bizottság elnöke. Ezzel biztosították az egyházközség klérusnak történő alárendelését, autonómia funkciójának korlátok között tartását. A szabályzat 1939-es végleges változata kimondta azt is, hogy az egyházközség az Actio Catholica alapszervezete, amelynek működését viszont külön, saját státútuma szabályozta (28. §).

Mire terjedt ki az egyházközségnek, mint autonómia testületnek a hatásköre? Az egyházközség által fenntartott oktatási intézmények személyi és anyagi ügyeire, az egyházközségi vagyon feletti felügyeletre, az egyházközség épületeinek fenntartására, karbantartására. A vagyonfelügyelet azonban nem vonatkozott a javadalmi vagyonra (a plébános, templom vagyonára). A szabályzat az egyház életébe való érdemi beleszólást határozottan tiltotta, ennek megsértése esetén az ordinarius az egyházközségi vezető testületet feloszlatta.

Eszerint „a hitelvi, az egyházfegyelmi és egyházkormányzati ügyek, a templomvagyon és a nem egyházközségi javadalmak, a lelkipásztorokodás, valamint az istentisztelet ügyei nem tartoznak az egyházközségi képviselő hatáskörébe”, amint az egyházközségi tanácsába sem (58. §). Az is figyelmet ér-

¹ A Budapesti Rk. Egyházközségek első tíz éve. Szerk. HAUSER IGNÁC. Bp. 1930. 10.

demel, hogy a szabályzat utolsó pontja szerint „a kegyúri jogokat és kötelességeket, valamint a Canonica Visitatióban biztosított jogokat és kötelességeket a jelen Szabályzat rendelkezései nem érintik” (120. §). Ez további korlátozását jelentette az alapszintű autonómiának.

Az egyházközségi tagok egyházi adójának bevezetéséről 1924-ben döntöttek, ennek ideiglenes szabályozását a hercegprímás 1924 májusában hagyta jóvá és az a következő év január 1-jén lépett életbe. A Magyarországi Katolikus Egyházközségek Adóztatási Szabályzatát a püspöki kar 1933. október 11-i értekezletén fogadta el² és Hóman Bálint kultuszminiszter a minisztertanács 1933. december 19-i ülésén hozott határozata alapján ugyanezen év december 20-án erősítette meg.³

A katolikus egyházközségek végleges és az egész országra érvényes, 120 paragrafusból álló szabályzatát a püspöki kar 1938. október 4-i konferenciáján fogadta el,⁴ és miután gróf Teleki Pál kultuszminiszter 3222/1938. VKM. sz. alatt jóváhagyta, Serédi bíboros hercegprímás 1939. január 1-jén életbe léptette.

Ez a szabályozás formálisan egészen 1992-ig érvényben volt, bár az adóztatási szabályzatot már az 1947-ben alkotott törvény az egyházi adók állami behajtásának tilalmáról hatályon kívül helyezte. Az új szabályozásra a rendszerváltozás után, 1992-ben került sor.

A MAGYARORSZÁGI KATOLIKUS EGYHÁZKÖZSÉGEK IGAZGATÁSI ÉS ADÓZTATÁSI SZABÁLYZATA

Kiadja a Főegyházmegyei Hivatal, Esztergom, 1939.

IGAZGATÁSI SZABÁLYZAT

I. RÉSZ SZERVEZET

1. § Minden katolikus plébánia egyházközséget képez. Fiókegyház vagy a plébánia egyes részei külön egyházközséget alkothatnak.

2. § (1) Az egyházmegyei hatóság határozza meg, mely területek tekintendők külön egyházközségnek. Nagyobb plébániák területét az egyházmegyei hatóság több egyházközségre oszthatja. Több egyházközséget az egyházmegyei hatóság egyesíthet.

(2) Az egyesített egyházközségek egymáshoz való viszonyukat, vagyoni és iskolai természetű ügyeiket az egyházmegyei hatóság által jóváhagyott egyezség útján szabályozzák. Amennyiben ilyen egyezség nem jönne létre, az egyesített egyházközségek egymáshoz való viszonyát – beleértve vagyoni és iskolai természetű ügyeiket is – az egyházmegyei hatóság állapítja meg.

3. § (1) Minden katolikus, tekintet nélkül korára és nemére, annak az egyházközségnek tagja, amely egyházközség területén ingatlana vagy hat hét óta állandó lakása van.

(2) Aki az előbbi bekezdés kellékeinek több egyházközségben felel meg, az mindezeknek az egyházközségeknek tagja.

² Esztergomi Prímási Levéltár (a továbbiakban: EPL) 2893/1933

³ 3117/1933. VKM. sz. Az adóztatási szabályzat megjelent: *A Magyarországi Katolikus Egyházközségek Igazgatási és Adóztatási Szabályzata*. Bp. 1939. 81–96. old. (Nem közljük.)

⁴ EPL 4590/1938.

4. § (1) Amennyiben az egyházközség területén kétféle szertartású egyházközség⁵ van, mindenki a saját szertartású egyházközség tagja. Az egyházközség területén lakó, de az egyházközséggel nem azonos szertartású katolikus hívek az egyházközségnek az esetben szintén tagjai, ha az egyházközség területe a saját szertartásuk szerinti valamelyik egyházmegyébe nincs bekebelezve.

(2) Az egy területen lévő különböző szertartású katolikus egyházközségek az illetékes egyházmegyei hatóságok hozzájárulása alapján szintén alakíthatnak közös egyházközségi képviselőtestületet, mely esetben a jelen szabállyal nem érintett jogviszonyok az illetékes egyházmegyei hatóságok által szabályozandók.

(3) Az egy területen lévő és közös képviselőtestületet alakított különböző szertartású katolikus egyházközségek illetékes egyházmegyei hatóságuk engedélyével közös egyházközségi tanácsot is alakíthatnak. Ez esetben a jelen szabállyal nem érintett jogviszony az illetékes egyházmegyei hatóságok által megállapítandó.

5. § (1) Az egyházközség a maga jogait és kötelességeit:

- a) az egyházközségi választók,
- b) az egyházközségi képviselőtestület és
- c) az egyházközségi tanács által gyakorolja.

Egyházi és világi hatóságok, valamint magánosok előtt az egyházközséget az egyházi elnökök (21. és 73. a) §§ képviseli, kivéve, ha a fennálló jogszabályok szerint az egyházközség képviselőtere az egyházmegyei hatóság hivatott és illetékes.

A) Egyházközségi választók

6. § Egyházközségi választó az egyházközségnek minden tagja (3. §), aki életkorának 24-ik évét betöltötte és az egyházközségi terhekhez bármily módon és összeggel hozzájárul (párber, közmunka, szolgáltatások), vagy azoktól törvényszerűen mentes.

7. § Egyházközségi választó nem lehet

- a) aki elmebeteg, még ha nem is áll gondnokság alatt;
- b) aki egyházi bíróság által kiszabott fenyíték hatálya alatt áll, aki nem él katolikus házasságban, aki az egyházi hatóság engedélye nélkül hitvesétől különváltan él, aki valamely az egyház által kifejezetten tiltott társulatnak tagja, aki újszülött gyermekét egy éven belül meg nem kereszteltette – a keresztelésig, aki gyermekét nem neveli katolikus vallásban, vagy kényszerítő körülmények nélkül másvallású felekezeti iskolába járattja, aki olyan életet folytat, mely egyházi büntetést von maga után;

c) akit büntett vagy szándékosan elkövetett vétség miatt szabadságvesztés büntetésre, vagy szabadságvesztést pótló pénzbüntetésre ítélték, az ítélet jogerőre emelkedésétől a szabadságvesztés kiállásáig, vagy elévüléséig. Aki pedig nyereségvágyból, vagy a vallás, vagy a közszemérem ellen elkövetett büntett, vagy vétség miatt volt jogerősen szabadságvesztés büntetésre ítéelve, ezenfelül a kiszabott büntetés kiállításától, vagy elévülésétől számított öt év alatt; kivéve, ha a jelen pont valamelyik esetében a büntetés végrehajtása feltételelesen fel van

 ⁵ A latin szertartású és a görög szertartású (görög katolikus) egyházközségekről van szó.

függesztve, vagy kegyelem útján elengedtetett, vagy ha az elítéltet az egyházközségi választók névjegyzékének összeállítására hivatott hatóságok (10. §) a névjegyzékbe elítéltetése ellenére is felvehetőnek találták;

d) aki büntett, vagy vétség miatt jogerős bírói határozat alapján előzetes letartóztatásban, vagy vizsgálati fogságban van, aki vád alá van helyezve, valamint az is, aki feltételes szabadságon van, végül az elítélt a szabadságvesztés büntetés tartama alatt.

8. § Aki jogérvényesen kivetett egyházközségi adójának,⁶ vagy egyéb ily közterheknek egy évi összegével hátralékban van, az mindaddig, míg ez a tartozása fennáll, egyházközségi választói jogot nem gyakorolhat, egyházközségi képviselőtestületi és tanácsi tagságát pedig, valamint egyházközségi tisztségét minden további nélkül elveszíti, ha hátralékát az egyházközségi elnök felszólításától számított egy hónapon belül meg nem fizeti, ha neki a tanács a fizetésre további halasztást nem ad.

9. § (1) Ha valakire nézve a 7., vagy a 8. §-ban meghatározott valamelyik eset forog fenn, ezt bárki utólag is bejelentheti az egyházközségi tanácsnak, mely, ha az ügy nem esik a 7. § b) pontja alá, az eljárást a saját hatáskörében megindítja; a 7. § b) pontjának esetében pedig az ügyet az egyházmegyei hatóság elé terjeszti további eljárás végett.

(2) Az egyházmegyei hatóság hivatalból is elrendelheti a 7., vagy 8. § esetében az eljárás folyamatba tételét.

10. § (1) Az egyházközségi választókról háromévenként november hónapban el kell készíteni a betűrendes választói névjegyzéket, amely feltünteti a választók családi és keresztnévét, életkorát, foglalkozását, lakását, végül a netalán szükséges megjegyzést.

(2) A választók névjegyzékének elkészítésére az egyházközségi tanács az alakuló gyűlésen három évre háromtagú választmányt küld ki (42. § (2) bek. és 82. §).

(3) Új egyházközség alakulásakor a névjegyzéket a plébános, vagy annak helyettese és az általa erre meghívott két egyházközségi tagból álló bizottság készíti el. Ahol iskolaszék van, az iskolaszék küld ki két tagot a plébános mellé. Mindkét esetben a tagok valamelyike jegyzői tiszteletet tölt be. Ha az egyházközség ügyeit gondnokság intézi (34. és 35. §§), a választók névjegyzékét a gondnokság állítja össze.

(4) A névjegyzék tervezetét a tagok által könnyen hozzáférhető helyen 15 napi közzemlére kell kitenni. A kitétel helyéről és idejéről a híveket a szószékről és a templom ajtajára kifüggesztett hirdetménnyel értesíteni kell oly hozzáadás kíséretében, hogy a közzététel ideje alatt a névjegyzék tervezete ellen bárkinek fölvétele, vagy kihagyása érdekében az egyházközség bármelyik tagja írásban, vagy élőszóval az egyházközségi jegyző előtt felszólalással élhet. A jegyző az élőszóval tett felszólalást röviden jegyzőkönyvbe foglalja és ezen jegyzőkönyvet az írásbeli felszólalásokkal együtt a felszólalási választmányhoz juttatja.

(5) A felszólalás fölött az újonnan alakuló egyházközségekben és ott, ahol az egyházközség ügyeit gondnokság intézi, az egyházmegyei hatóság; egyébként pedig az egyházközség

⁶ Az adóztatási szabályzatról lásd a kopfban. Ennek lényege: azok az egyházközségi tagok, akik állami jövedelemadót (egyes adót) fizettek, azok évi egyházi adóját állami közadó módjára az adóhatóság hajtotta be és utalta át az egyházközségnek, ami a jövedelem 1%-a volt. („A” kategóriájú egyházi adó.) Aki ilyen adót nem fizetett, annak egyházi adóját az egyházközség vetette ki és hajtotta be. („B” kategóriájú egyházi adó.) Az 1947: XXXII. tc. a felekezetek egyenjogúságáról megszüntette az egyházi adózás ilyen módját. Ezt követően az egyházközség által kivetett adót a hívek önként fizethették be vagy tagadták meg.

gi képviselőtestület által az alakuló gyűlésen három évre kiküldött felszólalási választmány határoz. – A felszólalási választmány határozata ellen a kézbesítéstől számított 15 nap alatt fellebbezésnek van helye az elnök útján az egyházmegyei hatósághoz.

Az egyházmegyei hatóság döntése minden esetben végérvényes.

(6) Felszólalás hiányában minden további nélkül, felszólalás esetén a felszólalási választmány, illetőleg az egyházmegyei hatóság döntése után az elnök a legközelebbi tanácsülésen bemutatja a névjegyzéket és ezt a tanács jogerős választói névjegyzéknek mondja ki. Az erről szóló záradékot a jegyző a névjegyzékre rávezeti, az elnökkel együtt aláírja és az egyházközség pecsétjével látja el. A jogerőre emelkedett névjegyzék az egyházközségi irattárba helyezendő és erről a képviselőtestület legközelebbi gyűlésén jelentés teendő. Az újonnan alakuló és a gondnokság alá helyezett egyházközségekben a választói névjegyzéket felszólalás hiányában a felszólalási határidő letelte után, felszólalás esetén pedig az egyházmegyei hatóság döntése után jogerősnek kimondani, az erről szóló záradékkal ellátni és az egyházközségi irattárba helyezni a választói névjegyzék összeállítására rendelt bizottság, illetőleg a gondnokság illetékes.

11. § Választójogot csak az gyakorolhat; aki az illető egyházközség választóinak névjegyzékébe fel van véve és akivel szemben jelen Szabályzat 7–8. §-aiban felsoroló kizárási okok fenn nem forognak. A választó mindazokban az egyházközségekben gyakorolhat választójogot, amelyeknek választói névjegyzékébe fel van véve. Választójogot csak személyesen lehet gyakorolni.

12. § Az egyházközségi képviselőtestületnek és egyházközségi tanácsnak tagjává választható mindenki, aki egyházközségi választói jogot gyakorolhat (7., 8. §) és életkorának 30. életévét betöltötte.

13. § (1) Az egyházközségi képviselőtestületbe rendes és póttagok választatnak.

a) Az egyházközségi képviselőtestület választott rendes tagjainak száma:

1000 hívőig	12
1500	" 14
2000	" 18
3000	" 20
4000	" 22
6000	" 24
8000	" 26
10000	" 28
20000	" 30

és minden újabb megkezdett 10000 hívőnél 10-el több, azonban 60 választott rendes képviselőtestületi tagnál több sehol sem lehet. A hívők számát a legutolsó hivatalos népszámlálás adatai alapján kell megállapítani.

b) Az egyházközségi képviselőtestület póttagjainak száma: az egyházközségi képviselőtestületbe választott rendes tagok számának a fele.

(2) A póttagok mindenkor három évre választatnak.

(3) A póttagoknak addig, amíg megüresedett tagsági helyre be nem lépnek, sem tanácskozási, sem szavazati joguk nincsen.

(4) Új egyházközségi képviselőtestület tagjaivá megválasztott képviselők fele az egyház-

megyei hatóság jóváhagyásától számított három év leteltével az elnök által a képviselőtestület ülésén végzett sorshúzás útján kilép. Azontúl pedig minden három év leteltével azok lépnek ki, akik a szabályszerű hat évet már kitöltötték. A kilépettek újra megválaszthatók.

(5) A jelen §-ban foglalt szabályok figyelembevételével az egyházközségi képviselőtestület választott rendes és póttagjainak számát az egyházközségi tanács (iskolaszék, gondnokság, új egyházközségekben a jelölőbizottság) állapítja meg (14. § (2) bek.). A megállapítás végérvényes és ez ellen fellebbezésnek helye nincs.

14. § (1) Az egyházközségi képviselőtestület választásánál első ízben az iskolaszék küld ki – ha két tag kéri, akkor titkos szavazással – két tagot a jelölőbizottságba, mely a plébános, vagy helyettesének elnöklete alatt állítja össze az egyházközségi képviselőtestületi jelöltek listáját. Első alkalommal a választás befejezéséig az iskolaszék végzi az egyházközségi tanács teendőit.

(2) Ahol nincs iskolaszék, ott a plébános, vagy helyettese vesz maga mellé két, nagyobb plébániákon négy tagot. Az ilyen jelölőbizottság a választási eljárásnál mindenben helyettesíti a tanácsot. Ahol gondnokság van, ott a választási eljárásnál a gondnokság mindenben helyettesíti az egyházközségi tanácsot.

(3) További választásoknál a jelölőbizottság két tagját az egyházközség tanácsa választja saját tagjai közül. Két tanács tag által előterjesztett kérelemre a jelölőbizottságot titkos választással kell megválasztani.

(4) Az egyházközségi tanács (iskolaszék, gondnokság, új egyházközségekben a jelölőbizottság) megállapítja a megválasztandó rendes és póttagok számát; a jelölőbizottság javaslata alapján összeállítja a hivatalos listát, megállapítja a választás helyét (illetőleg helyeit) és – amennyiben az egyházmegyei hatóság előzőleg nem intézkedett – kitűzi a választás időpontját.

(5) Ugyanezen a gyűlésen az egyházközségi tanács (iskolaszék, gondnokság, új egyházközségekben a jelölőbizottság) elnökből, jegyzőből és 2 tagból álló választási küldöttséget; nagyobb egyházközségekben esetleg több küldöttséget küld ki megfelelő szavazókörökkel és – szükség szerint – póttagokkal (18. § (2) bek.).

(6) A hivatalos listát a választás előtt 15 napi közzemlére kell kitenni. A közzemlére való kitételt a választás helyének és időpontjának megjelölésével a szószékről közhírré kell tenni és az erről szóló hirdetményt a templomajtóra is ki kell függeszteni.

15. § A hivatalos lista mellett mások is ajánlhatnak listát, ezt azonban legalább 10 nappal a választás kitűzött időpontja előtt a plébániahivatalban annyi választónak kell sajátkezü aláírásával ajánlania, amennyi a megválasztandó rendes tagok száma. Az ajánlók az általuk ajánlott külön listán nem szerepelhetnek.

16. § Ügyelni kell a választás tisztaságára és szabadságára. Az izgatás, etetés-itatás, semmiségi ok. A semmiségi ok fennforgását előzetes vizsgálat alapján az egyházmegyei hatóság állapítja meg.

17. § (1) A választást a választási küldöttség (14. § (5) bekezdése) vezeti.

(2) Ha a hivatalos listán kívül más listát nem ajánlottak, akkor a választás elnöke a hivatalos listán szereplőket egyhangúlag megválasztott egyházközségi képviselőtestületi rendes, illetőleg póttagoknak jelenti ki és erről jegyzőkönyvet vesz fel, amelyet az elnök és a jegyző ír alá.

(3) Ha a hivatalos lista mellett még más, szabályszerűen ajánlott lista (15. §) is van, titkos választással kell megválasztani az egyházközségi képviselőtestület rendes és póttagjait.

18. § (1) A szavazás a tanács (iskolaszék, gondnokság, új egyházközségekben a jelölőbizottság) által kiadott hiteles névjegyzék alapján történik, melynek megjegyzés rovatába bejegyzendő, hogy az illető «szavazott».

(2) Aki nincs a választói névjegyzékben, vagy aki ellen a jelen Szabályzat 7. és 8. §-aiban meghatározott kizárási okok bármelyike alapján a választási küldöttség akármelyik tagja kifogást emel, azt a választási küldöttség elnöke, ha a kifogásnak helyt ad, elutasítja. Az elutasítottokról az elutasítás okának feltüntetésével külön jegyzéket kell készíteni, mely a jegyzőkönyv mellé csatolandó.

(3) A választók kívánságára, ha ezt a választás megnyitásakor bejelentik, a választási elnök minden lista részéről 2–2 bizalmi férfit vesz a választási küldöttség mellé, akik azonban a választási küldöttségnek nem tagjai. A küldöttség tagjainak az egész szavazás alatt jelen kell lenniük. Éppen ezért nagyobb egyházközségekben a tanácsnak póttagokról kell gondoskodnia.

(4) A szavazás az egyházközség által kibocsátott és az egyházközség pecsétjével ellátott szavazólapokkal történik. A hivatalos listát tartalmazó szavazólapokat az egyházközségi jegyző tölti ki, a nem hivatalos listákat tartalmazó szavazólapokat a külön lista ajánlója tölti ki, akiknek e célból a szükséges üres szavazólapokat nyolc nappal a választást megelőzőleg átvételi elismervény ellenében az egyházközségi elnök, vagy jegyző köteles rendelkezésre bocsátani. A szavazólapokon a neveknek ugyanazon sorrendben kell következniük, mint a benyújtott listán. A nem hivatalos szavazólapokon leadott szavazatok érvénytelenek.

(5) A szavazólapokon neveket törölni, új neveket hozzáírni, vagy bármiféle jelzést alkalmazni tilos. Ezért érvénytelenek azok a szavazatok, amelyeken törölt, vagy hozzáírt név, vagy bármiféle jelzés van.

(6) A választó úgy szavaz, hogy a szavazólapot összehajtva átadja az elnöknek, aki azt felbontatlanul előtte az urnába dobja.

(7) A zárórát a választási küldöttség elnöke tűzi ki, mely után a szavazatokat a választási küldöttség összeszámolja, a választás eredményét hivatalosan megállapítja és erről jegyzőkönyvet vesz fel, amelyet az elnök és a jegyző ír alá.

19. § (1) A választás befejeztével a választási küldöttség elnöke az összes iratokat a tanács (iskolaszék, gondnokság, új egyházközségekben jelölőbizottság) elé terjeszti, mely a megválasztottak jegyzékét 15 napig közszemlére teszi ki.

(2) Erről a híveket a szószékről és a templomajtóra kifüggesztett hirdetménnyel értesíteti oly hozzáadással, hogy a választás, vagy egyesek megválasztása ellen akármelyik egyházközségi választó a közszemlére kitétel ideje alatt az egyházmegyei hatósághoz fellebbezéssel élhet. A fellebbezést az egyházközségi elnök útján a tanácshoz (iskolaszékhez, gondnoksághoz, új egyházközségekben a jelölő bizottsághoz) írásban kell beadni, vagy az egyházközségi jegyzőnél jegyzőkönyvbe mondani.

(3) A választás ellen fellebbezésnek csak azon esetekben van helye, ha a 13., 14., 15., 16., 17. és 18. §-okban előírt alakiságok nem tartattak meg, egyesek megválasztása ellen pedig azon esetben, ha a 7., 8. és 12. §-ok értelmében nem voltak megválaszthatók, vagy ha érdekekben jogtalan befolyásolás történt.

(4) A választási jegyzőkönyv a fellebbezési határidő letelte után 8 napon belül az esetleges fellebbezésekkel együtt jóváhagyás végett 2 eredeti példányban az egyházmegyei hatósághoz fölterjesztendő. A fellebbezésekre vonatkozólag csatolni kell a tanács (iskolaszék, jelölőbizottság, gondnokság) véleményét. A fellebbezési határidő letelte után fellebbezni nem lehet. A fellebbezések ügyében az egyházmegyei hatóság végérvényesen dönt.

B) Az egyházközségi képviselőtestületek szervezete

20. § Minden egyházközségben egyházközségi képviselőtestület alakítandó.

21. § (1) Az egyházközségi képviselőtestület egyházi elnöke rendes körülmények között az egyházközség területére illetékes plébánia plébánosa, illetve adminisztrátora, helyi lelkész, kihelyezett káplánja, vagy a lelképásztorkodás ellátására is kötelezett kihelyezett hitoktató; rendkívüli esetekben az egyházmegyei hatóság által kiküldött biztos. Ezek értendők ezen szabályzatban »plébános, vagy helyettese« alatt.

(2) Valahányszor a jelen szabályzatban az elnök említettik, mindenkor az egyházi elnök értendő, kivéve, ha kifejezetten a világi elnök neveztetik meg.

22. § Az egyházközségi képviselőtestület tagjai:

a) hivatalból: a plébános, vagy helyettese; a kegyúr, vagy annak képviselője; a káplánok és hitoktatók; az egyházközség által fenntartott, továbbá a politikai község (város) vagy földesúr által fenntartott katolikus jellegű iskolák tanári és tanítói karának képviselői; az egyházközség területén lévő egyéb katolikus iskolák, nevelőintézetek (szerzetesiskolák, internátusok) és jóléti intézmények (kat. árvaház, szegényház stb.) egy-egy az egyházközségi elnök által meghívott képviselője; a karnagy vagy kántor.

A nem katolikus kegyúr csak képviselője útján gyakorolhatja egyházközségi képviselőtestületi jogát. A kegyúr csak olyan katolikus egyént bízhat meg képviselőjével, aki nem esik a 7. és 8. §-okban felsorolt kifogások alá.

Ha az egyházközségben egy vagy két tanító (tanár) van, mindegyik hivatalból tagja az egyházközségi képviselőtestületnek; ha a tanítók (tanárok) száma 3–5, akkor – ahol van – az igazgató, – ahol nincs – ott a kántortanító és még egy a tantestület által választott tanító, vagy tanár tagja hivatalból az egyházközség képviselőtestületének; ha a tanítók (tanárok) száma 5–10, akkor az igazgatón vagy kántortanítón kívül a tantestület által választott két tanár, vagy tanító; ha tíznél többen vannak, minden megkezdett 10 tanár és tanító után tagja hivatalból az egyházközség képviselőtestületének még eggyel több tanár és tanító, akiket egymás közül titkos szavazással oly módon választanak, hogy a hivatalból tagok között minden iskolatípus képviselve legyen;

b) választás útján: azok, akiket az egyházközség választói az egyházközségi képviselőtestület tagjaivá a 12. §-nak megfelelő választók közül hat évre érvényesen megválasztottak;

c) kinevezés útján: az egyházmegyei hatóság az egyházközség több tagját – de legfőlegb a képviselőtestületi választott rendes tagok együtödének megfelelő számban – részint érdekeik (legtöbb adót fizetők, katolikus intézményeket anyagilag fenntartók, azokat nagyobb mérvben segélyező erkölcsi testületek képviselői, stb.), részint az egyházközség hitbuzgalmi, illetőleg társadalmi munkájában tanúsított buzgóságuk elismeréséül, vagy akiknek köz-

remüködését az egyházközség érdekében levőnek találja, az egyházközségi képviselőtestület tagjává kinevezheti. Megbízatusuk három évre szól, de az illetékes egyházmegyei hatóság által bármikor megvonható.

23. § (1) A képviselőtestület minden hivatalból való, választott rendes és kinevezett tagja, miután az igazolóbizottság hivatalból való jogigényét, törvényes megválasztását, vagy kinevezését igazolta, az alakuló gyűlésen, vagy az azt követő valamely ünnepélyes istentiszteleten az elnök, vagy helyettese kezébe tartozik letenni az esküt.

(2) Az eskü mintája a következő: »Én N. N. esküszöm a Mindenható Istenre, a Boldogságos Szűz Máriára és Istennek minden szentjeire, hogy a katolikus Anyaszentegyházhoz hű leszek és hogy mint a-i egyházközségi képviselőtestület tagja, egyházközségemnek jogszabályait megtartom, lelki és anyagi érdekeit legjobb lelkiismeretem szerint minden erőmből szolgálni fogom. Isten engem úgy segítjen!«

(3) Azok, akik az eskütételnél méltánylást érdemlő okokból nem voltak jelen, a legközelebbi ülésen teszik le az esküt. Amíg valaki az esküt le nem tette, a képviselőtestület ülésén nem vehet részt.

24. § Az egyházközségi képviselőtestületi tagság az elhalálozáson és a képviselőtestület feloszlásán kívül megszűnik annál, aki megválasztását, illetőleg kinevezését nem fogadja el; aki az előírt esküt letenni vonakodik, aki tagsága megszűntével a képviselőtestületből kilép; aki tagságáról lemond; aki tagsági jogait és kötelességeit az egyházközségi elnöknek háromszor megismételt írásbeli felszólítása ellenére sem gyakorolja; aki tagságától az egyházmegyei hatóság által megfosztatik; aki egyházközségi szenvedő választóképeségét elveszti.

(2) A képviselőtestületi tagság megszűnését vagy elvesztését és a soron lévő póttag behívását az elnök a képviselőtestületnek a legközelebbi ülésen bejelenti.

25. § (1) Az egyházközségi képviselőtestület rendes tagjává választott képviselők sorában időközben megüresedő helyekre a póttagok a lista sorrendjében hívandók be.

(2) A rendes helyre behívott póttag képviselőtestületi tagsága addig tart, ameddig annak a képviselőtestületi rendes tagnak a tagsága tartott volna, akinek helyébe behivatott.

26. § (1) Az egyházközségi képviselőtestület tagjait az igazolóbizottság (27. § (2) és 86. §) igazolja.

(2) Ugyancsak az igazolóbizottság ellenőrzi, illetőleg igazolja, hogy az egyházközségi képviselőtestületi tagok az előírt esküt letették-e.

27. § (1) Az egyházközségi képviselőtestület a választás jóváhagyása után 15 napon belül az elnök által alakuló ülésre hívandó össze.

(2) Az alakuló ülés megnyitása után az egyházközségi képviselőtestület mindenekelőtt megválasztja a háromtagú igazolóbizottságot (86. §), majd az elnök az alakuló ülést felfüggeszti arra az időre, amíg az igazolóbizottság az egyházközségi képviselőtestületi tagok igazolására vonatkozó jelentését beterjeszti.

(3) Az alakuló ülés újbóli megnyitása után az elnök előterjeszti az igazolóbizottság jelentését és az egyházközségi képviselőtestület azon tagjait, akik ellen az igazolóbizottság észrevételt nem tett, igazolt egyházközségi képviselőknek jelenti ki, továbbá kitűzi az előírt eskü (23. §) letételének idejét, ha az esküt nem nyomban az alakuló ülésen, hanem a templomban, istentisztelet keretében teszik le.

(4) Ezután az egyházközségi képviselőtestület a világi tagjai közül megválasztja három évre világi elnökét és akár egyházi, akár világi tagjai közül ugyancsak három évre az egyházközség gondnokát, jegyzőjét és pénztárosát.

(5) Nagyobb egyházközségek ugyanakkor egy, vagy több alelnököt, ügyészt, esetleg titkárt választhatnak három-három évre.

(6) A gondnok és a pénztáros sem egymással, sem az elnökkel nem lehetnek I. vagy II. fokú vérrokonságban vagy sógorságban.

(7) Egészen kis egyházközségekben az egyházmegyei hatóság megengedheti, hogy a gondnok és a pénztáros egy személy legyen.

(8) Azon egyházközségben, ahol katolikus iskola van, ennek tantestületéhez tartozó egyházközségi képviselőtestületi tag választandó a jegyzői tisztségre. A megválasztott tantesületi tag köteles a jegyzői tisztelet elfogadni.

28. § (1) Az egyházközség képviselőtestülete ugyancsak az alakuló gyűlésen megválasztja három évre:

- a) választott és kinevezett tagjai sorából az egyházközségi tanács választott tagjait (41. § b);
- b) a világi elnök mellé a felszólalási választmány négy tagját (83. § a);
- c) tagjai sorából az espereskerületi Actio Catholica-tanács⁷ tagját és az egyházközségi Actio Catholica szakosztályi elnökeit; saját kebeléből és a képviselőtestületen kívül állókból az egyházközségi Actio Catholica-szakosztályok tagjait (88. §);
- d) a háromtagú számvizsgáló-bizottságot (87. §).

29. § Az alakuló gyűlés jegyzőkönyvét 8 napon belül az egyházmegyei hatósághoz kell felterjeszteni jóváhagyásra.

30. § Ha az egyházközség képviselőtestülete által betöltendő valamely tisztség, bizottsági vagy választmányi tagság a megbízatás lejárta előtt bármely okból megüresedik, az újonnan megválasztott tisztségviselő, bizottsági vagy választmányi tag megbízatása csak arra időre terjed, ameddig annak a megbízatása tartott volna, akinek helyébe léptek.

31. § (1) Az egyházközségi képviselőtestületet az elnök évenként kétszer – és pedig egyszer a következő évi rendes költségvetés megállapítására, másodszor pedig az elmúlt évi zárszámadások és tanácsi jelentés letárgyalására – rendes ülésre hívja össze. Az elnök azonban jogosítva van, ha pedig az egyházközségi képviselőtestület tagjainak egyharmada, vagy az egyházközségi tanács, vagy a 87. § e) pontja esetében a számvizsgáló-bizottság írásbeli előterjesztésben kívánja, vagy az egyházmegyei hatóság elrendeli, az elnök köteles az egyházközségi képviselőtestületet rendkívüli ülésre bármikor összehívni.

(2) A meghívót, melynek a tárgysorozatot is tartalmaznia kell, legalább 8 nappal a rendes, legalább 24 órával a rendkívüli ülés előtt kell a tagoknak megküldeni.

32. § Az egyházközségi képviselőtestület tanácskozásait a jelen szabályzat 107–116. §-aiban körülírt tanácskozási rend szabályozza, hatáskörét pedig az 53–62. §-ok állapítják meg.

33. § (1) Ha az egyházközségi képviselőtestület kötelességeinek teljesítését makacsul elhanyagolja, vagy megtagadja; vagy ha az egyházközség érdeke ellen vét; vagy ismételten oly ügyekben tanácskozik, vagy határoz, amelyek nem tartoznak az egyházközségi képviselő-

⁷ Az Actio Catholica formálisan az egyházközségekre épült volna fel, ám annak ténylegesen csak országos és budapesti központja működött folyamatosan. Az egyházmegyékben és esperes kerületekben szervezeti kiépítése és működése esetleges volt, „alapszervezetei” pedig nem léteztek.

testület hatáskörébe, az egyházközségi képviselőtestületet az egyházmegyei hatóság feloszlathatja. A feloszlátás esetén az új választás elrendelése az egyházmegyei hatóság jogkörébe tartozik.

(2) Új választást rendel el az egyházmegyei hatóság akkor is, ha a képviselőtestületi tagok többsége megválasztását el nem fogadná.

34. § Ha az egyházközségi képviselőtestület választása egyáltalában nem jönne létre; ha az újból választott képviselőtestület tagjainak többsége ismét nem fogadná el megválasztását, vagy képviselői jogát nem gyakorolná; vagy ha az újonnan megválasztott egyházközségi képviselőtestületet is fel kell oszlatni, az egyházmegyei hatóság jogosítva van elrendelni, hogy az egyházközségi képviselőtestület hatáskörébe tartozó ügyeket rendszerint egy évre, de három évnél nem hosszabb időtartamra kinevezendő egyházközségi gondnokság intézze, amely a plébánosból, vagy helyetteséből mint elnökből és az egyházmegyei hatóság által kinevezett két tagból áll, kik közül az egyik a jegyzői tiszteletet tölti be.

35. § Olyan esetekben, amikor az egyházközségi képviselőtestület az egyházközség közbékéjét oly mértékben veszélyezteti, hogy egy új egyházközségi képviselőtestület békés megválasztása kizártnak látszik, az egyházmegyei hatóság az egyházközségi képviselőtestület első ízben történt feloszlátása után az egyházközség ügyeinek intézését azonnal gondnokságra bízhatja.

C) Az egyházközségi tanács szervezete

36. § Minden egyházközségben az egyházközségi képviselőtestület tagjaiból tanács alakítandó, amelybe – amennyiben a tanács egyúttal iskolaszék – lehetőleg az oktatásügyhöz is értő egyének választandók.

a) Az egyházközségi tanács választott rendes tagjainak száma az egyházközségi képviselőtestület választott rendes tagjainak (13. § a) fölfelé kikerekített egyharmada.

Az egyházközségi tanács megbízatása a választástól számított három évre szól.

b) Ezenfelül az egyházközségi képviselőtestület az egyházközségi tanácsba póttagokat is választ, akiknek száma az egyházközségi tanácsba választott rendes tagok számának fele.

37. § Az egyházközségi tanács választott rendes és póttagjainak számát a 36. §-ban foglaltak figyelembevételével az egyházközségi képviselőtestületi tagok számának megállapításával egy időben háromévenként a választás előtt a jelölőbizottság javaslata alapján az egyházközségi tanács (iskolaszék, gondnokság, új egyházközségekben maga a jelölőbizottság) állapítja meg (13. §).

38. § (1) Egyházközségi tanácstagság az elhalálozáson és az egyháztanács feloszlátásán kívül megszűnik annál, aki megválasztását, illetőleg kinevezését nem fogadja el; aki bármilyen okból megszűnik az egyházközségi képviselőtestület tagja lenni; aki az előírt esküt letenni vonakodik; aki tagságáról lemond; aki tagsági jogait és kötelességeit az elnöknek háromszor megismételt írásbeli felszólítása ellenére sem gyakorolja; aki tagságától az egyházmegyei hatóság által megfosztatik; aki egyházközségi szenvedő választó képességét elveszti.

(2) Az egyházközségi tanácstagság megszűnését vagy elvesztését és a soron lévő póttag behívását az elnök a tanácsnak a legközelebbi ülésen bejelenti.

39. § (1) Az egyházközségi tanács választott rendes tagjainak sorában időközben megüresedő helyekre a tanácsi póttagok a választásukkor megállapított sorrendben hívandók be.

(2) A póttagok addig, amíg megüresedett tanácstagági helyre be nem lépnek, sem tanácskozási, sem szavazati joggal nem rendelkeznek.

40. § (1) Az egyházközségi tanács elnöke a plébános, vagy helyettese (21. §).

(2) Az egyházközségi tanács világi elnöke és jegyzője azonos az egyházközségi képviselőtestület világi elnökével és jegyzőjével (27. §).

41. § Az egyházközségi tanács tagjai:

a) hivatalból: az egyházi és világi elnök, az egyházközségi gondnok, jegyző és pénztáros, továbbá – ahol a jegyző nem azonos az igazgató- vagy kántortanítóval – az igazgató- vagy kántortanító és végül – amennyiben van – az egyházközség ügyésze;

b) választás útján: azok, akiket az egyházközség képviselőtestülete saját tagjai közül az egyházközségi tanács tagjává három évre érvényesen megválasztott (28. §-a);

c) kinevezés útján: az egyházmegyei hatóság által a képviselőtestületbe kinevezett tagok közül azok, akiket a tanács megbízatásának idejére a tanács tagjává is kinevezett.

42. § (1) Az egyházközségi tanácsot megválasztásának jóváhagyása után (28. § a) és 29. §) az elnök 8 napon belül alakuló ülésre hívja össze.

(2) Az egyházközségi tanács az alakuló ülésén megbízatásának tartamára megválasztja

a) két pénztári ellenőrt (78. §);

b) a választók névjegyzékének összeállítására három évre kiküldött háromtagú választmányt (10. §);

c) választhat – szükség esetén – egyes egyházközségi intézményekhez (templom, iskola, temető stb.) külön gondnokokat is és alakíthat egyéb bizottságokat (temető, építési stb.) is és ezekbe olyanokat is bevonhat, akik az egyházközségi képviselőtestületen és tanácson kívül állanak. Ugyanaz a képviselőtestületi, vagy tanács tag több bizottságban is szerepelhet.

43. § Az elnök az egyházközségi tanácsot évnegyedenként – amennyiben iskolaszéki teendőket is végez, havonként (Rendszabályok 81. §) – ha pedig szükséges, vagy a tanács tagjainak egyharmada írásban kívánja, többször is, ülésre hívja össze. A meghívást mindig írásban, a tárgysorozat megjelölésével, vétív mellett, az ülés előtt legalább 24 órával kell eszközölnie.

44. § Az egyházközségi tanácsot a 33. §-ban felsorolt okok miatt az egyházmegyei hatóság feloszlathatja. Feloszlítás esetén az egyházmegyei hatóság az egyházközségi képviselőtestületet új tanács választására utasíthatja.

45. § Ha az így elrendelt választás nem jönne létre; vagy ha a megválasztott tanács tagok többsége vonakodnék a választást elfogadni; vagy ha a feloszlítás után újonnan választott tanácsot is fel kellene oszlatni, az egyházmegyei hatóság az egyházközségi tanács hatáskörének ellátására a volt tanács egyházi elnökéből és két kinevezett tagból háromtagú gondnokságot nevez ki. Egyik tag látja el a jegyzői teendőket. A gondnokság megbízatása rendszerint egy évre terjed, azonban három évnél tovább nem tarthat.

46. § Olyan esetekben, amikor nem remélhető, hogy az egyházközségi tanács feloszlítása után az egyházközségi képviselőtestület tagjaiból új – az ügyek vitelére alkalmas – egyházközségi tanács alakuljon, az egyházmegyei hatóság az egyházközségi tanács feloszlításával egyidejűleg az egyházközség képviselőtestületét is feloszlathatja.

47. § Ha az egyházmegyei hatóság a képviselőtestületet is feloszlalni kényszerülne és helyette gondnokságot nevezne ki (34. és 35. §-ok), az egyházközségi tanács is feloszlátandó és annak ügykörét is az egyházközségi gondnokság látja el.

48. § Az egyházközségi tanács tanácskozásait ennek a Szabályzatnak 107–116. §-aiban előírt tanácskozási rend, hatáskörét pedig a jelen Szabályzat 63–71. §-ai állapítják meg.

II. RÉSZ HATÁSKÖR

A) Az egyházközségi választók hatásköre

49. § Minden egyházközségben az egyházközségi választók választják az egyházi képviselőtestületnek választás alá eső tagjait, amennyiben pedig a 22. § b) és c) pontjaiban körülírt kellékeknek megfelelnek, a képviselőtestület tagjaivá választhatók, illetőleg kinevezhetők.

50. § (1) Az egyházközségi választók jogosítva vannak arra, hogy

a) az egyházközségi tanácsnak az egyházközségi adók és egyéb ilyen közterhek kivetésére és behajtására vonatkozó munkálatait megtekinthessék;

b) az egyházközségnek és az egyházközségi intézeteknek költségvetését, záró számadását és vagyoni leltárát, valamint az egyházközségi tanács évi jelentését, mielőtt még az egyházközségi képviselőtestület tárgyalná, megtekinthessék.

(2) Az egyházközségi tanács elnöke köteles értesítést kifüggeszteni a templom ajtaján és a szószékről, valamint, ha szükséges, egyéb megfelelő módon is közhírré tétetni, hogy hol és mikor lehet az a) és b) alatt említett munkálatokat megtekinteni.

(3) A kifüggesztéstől számított 15 napon belül az egyházközség minden választója jogosítva van az a) és b) alatt jelzett munkálatokra az egyházközségi képviselőtestülethez észrevételeit előterjeszteni, vagy az egyházmegyei hatósághoz fellebbezni.

51. § (1) Az egyházközség területén kívül lakó adófizetőket, ha az egyéenkénti adókirovetési lajstrom közszemlére való kitétel egész ideje alatt rendszeresen nem tartózkodnak az egyházközség területén, a 69. §-ban, illetőleg az egyházközségi Adóztatási Szabályzat 6. §-ának 3. pontjában előírt módon értesíteni kell.

(2) Ahol az egyházközség az egyházközségi tanács megállapítása szerint megfelelő fedezettel rendelkezik, vagy megfelelő segítséget vehet igénybe, lehetőleg minden, még helyben lakó adófizető is külön írásban értesítendő, mennyi adót vetettek ki reá és hogy az adó ellen hol és mikor fellebbezhet.

62. § A 50. és 51. §-okban említett fellebbezést és észrevételeket az egyházközségi elnök-nél kell írásban benyújtani, vagy a jegyző előtt jegyzőkönyvbe mondani, aki azt az elnökhöz áttenni tartozik.

B) Az egyházközségi képviselőtestület hatásköre

53. § Az egyházközségi képviselőtestület

a) szükség szerint megállapítja az egyházközségi képviselőtestületnek és az egyházközségi tanácsnak ügyrendjét;

b) az egyházmegyei zsinati törvényekkel, az egyházmegyei szabályrendeletekkel, az iskolai Rendszabályokkal, az egyházközségi Adóztatási Szabályzattal és a jelen Szabályzattal ellentétben nem álló szabályrendeleteket a saját egyházközségének igazgatására vonatkozóan alkothat és ezeket megváltoztathatja;

c) ahol az egyházközség a kegyúr, ott az egyházközségi képviselőtestület gyakorolja az egyházjognak megfelelően a kegyúri jogokat és gondoskodik a kegyúri köteleességek teljesítéséről;

d) megejti azokat a választásokat, amelyeket jelen Szabályzat (27. és 28. §-ok), vagy más érvényes jogszabály az egyházközségi képviselőtestület hatáskörébe utal; megválasztja továbbá mindenkor titkos szavazással és az egyházmegyei hatóság által eszközözendő hármas jelölés alapján az egyházközség által fenntartott tanintézetek tanszemélyzetét, az egyházközség karnagyát, illetőleg kántorát;

e) saját tanítóit és tanárait az egyházközség területén működő egyik tanintézetből az ugyanazon fokú másik – akár belterületi, akár külterületi – tanintézethez áthelyezheti és beoszthatja;

f) a szükséghez képest új tanítói és egyéb egyházközségi világi állásokat szervez, az egyházi állások megszervezésére vonatkozólag pedig az egyházmegyei hatósághoz javaslatot tesz;

g) az így szervezett állások javadalmazását, valamint az egyházközségi gondok, jegyző és pénztáros esetleges tiszteletdíját megállapítja;

h) felügyeletet gyakorol az egyházközségi vagyon felett;

i) a tanács előterjesztése alapján a fennálló törvények és rendeletek figyelembevételével megállapítja az egyházközség rendes és – amennyiben szükséges – pótköltségvetését; a személyi és dologi kiadások fedezésére megállapítja a kivetendő egyházközségi adók, járulékok és szolgáltatások kivetésének módját és mértékét (kulcsát).

Ha a katolikus iskola fenntartója a politikai község (város), akkor az iskolai költségvetést megállapító egyházközségi képviselőtestületi ülésen a politikai község (város) képviselőjének (a polgármesternek vagy helyettesének, a községi jegyzőnek, körjegyzőnek) közreműködését biztosítani kell. Ezért, ha a polgármester vagy helyettese, illetőleg a községi jegyző (körjegyző) katolikus és megvannak benne feltételei annak, hogy az egyházközségi képviselőtestület, illetőleg tanács tagja legyen, azon kell lenni, hogy akár választás, akár kinevezés útján bekerüljön az egyházközségi képviselőtestületbe, illetőleg tanácsba. Ha pedig a községi jegyző (körjegyző) nem katolikus; vagy pedig nem olyan katolikus, hogy egyházközségi képviselő és tanács tag lehessen, akkor meghívandó arra az ülésre, amely az egyházközségi költségvetést és számadást tárgyalja, ott neki felszólalási joga van, de szavazati joga nincsen;

j) költségvetési fedezet előállításával intézkedik az egyházközség épületeinek, felépítményeinek (templomok, kápolnák, keresztek, plébániaépület, kántorlak) fenntartásáról, helyreállításáról és esetleges újjáépítéséről, amennyiben ezeknek az épületeknek, felépítményeknek fenntartása az egyházközséget terheli, vagy amennyiben ezek az épületek, felépítmények elegendő fenntartási alappal nem bírnak és azok fenntartása nem képezi másnak köteleességét;

k) ugyancsak költségvetési fedezet előállításával gondoskodik az egyházközség iskoláinak személyi és dologi szükségleteiről, amennyiben az iskoláknak anyagi fenntartása az egyházközséget terheli. Ellenkező esetben az egyházközségnek az egyházmegyei hatóság jóváhagyásával jogerőssé vált iskolai költségvetését fedezet végett áttéteti ahhoz, akinek kötelessége az iskolák anyagi fenntartása;

l) a tanács előterjesztése alapján határoz az egyházközség részére ingatlanok szerzése; az egyházközségi ingatlanok eladása, vagy megterhelése és az egyházközség részére netalán szükséges kölcsönök felvétele tárgyában; az ezekre vonatkozó szerződéseket a képviselőtestület határozata és felhatalmazása alapján az egyházközségi tanács köti meg (63. §) és az egyházmegyei hatóság jóváhagyása után bemutatja az egyházközségi képviselőtestületnek;

m) a számvizsgáló-bizottság javaslata alapján megvizsgálja az egyházközségnek és az egyházközségi intézményeknek záró számadását és a felmentvény megadása tárgyában az egyházmegyei hatóságnak javaslatot tesz;

n) határoz az egyházközségi tanácsnak eléje terjesztett javaslatai fölött;

o) tárgyalja az egyházközségi tanács évi jelentését;

p) határoz az egyházközségi tanács határozatai ellen beadott és a jelen Szabályzat alapján elbírálása alá tartozó fellebbezések, valamint az egyházközségi tanács intézkedései ellen benyújtott észrevételek és panaszok tárgyában;

r) ellenőrzi az egyházközségi tanácsnak és az egyházközség egyéb szerveinek működését és nyilatkozik mindazon ügyekben, amelyeket az egyházmegyei hatóság; az egyházközségi tanács, vagy egyéb szervei véleményezés céljából hozzá utalnak;

s) mint az Actio Catholica helyi szerve, gondoskodik az Actio Catholica évi munkatervének végrehajtásáról. E célból szakosztályokat alakít, amelyeknek elnökei az egyházközségi képviselőtestület tagjai közül választandók, tagjai azonban az egyházközségi képviselőtestületen kívül állók is lehetnek (28. § c);

t) ellenőrzi az Actio Catholica szakosztályainak működését és a hitélet, katolikus közművelődés és jótékonyág előmozdítására irányuló törekvésükben hathatósan, szükség esetén anyagilag is támogatja őket;

u) az Actio Catholica szakosztályai révén előmozdítja a vallás gyakorlásának minél ünnepélyesebbé tételét és minden lehetőet megtesz a területén lakó katolikus gyermekek sikeres vallásoktatása érdekében.

Az Actio Catholica szakosztályai működésükről évenként jelentést tesznek az egyházközségi képviselőtestületnek.

54. § Az egyházközségi képviselőtestület határozatait 15 napi közzszemlére kell kitenni és a templom ajtaján, a szószékről és – ha szükséges – egyéb megfelelő módon is közhírré tenni, hogy hol és mikor lehet azokat megtekinteni.

55. § Az egyházközségi képviselőtestületnek az 53. § b), c), d), e), f), g), h), i), j), k), l), m) és u) pontjaiban körülírt ügyekben hozott határozatait, illetőleg választásai az egyházmegyei hatóság jóváhagyásával válnak joghatályossá. Egyéb határozatai a közzszemlére kitétellel egybeeső fellebbezési határidő elteltével emelkednek jogérvényre, amennyiben ezen idő alatt fellebbezéssel meg nem támadtatnak.

56. § (1) Az egyházközségi képviselőtestület határozatait ellen az egyházközségi képviselőtestületnek minden tagja és bármely közvetlenül érdekelt fél a határozat közzszemlére ki-

tételétől, illetőleg a kézbesítésétől számított 15 nap alatt az egyházmegyei hatósághoz fellebbezhet.

(2) A fellebbezést, amennyiben nem az egyházközségi képviselőtestület ülésén terjesztették elő, az elnök útján kell az egyházközségi tanácsnál benyújtani, vagy a jegyző előtt jegyzőkönyvbe mondani. Az elnök a fellebbezéssel egyidejűleg az egyházközségi tanácsnak a fellebbezésre vonatkozó véleményes határozatát is felterjeszti az egyházmegyei hatósághoz.

57. § Az egyházközségi képviselőtestület határozatait az ügy természete szerint az egyházközségi tanács, vagy az egyházközség egyéb szervei hajtják végre.

58. § A hitelvi, az egyházfegyelmi és egyházkormányzati ügyek, a templomvagyon és a nem egyházközségi javadalmak, a lelkipásztorkodás valamint az istentisztelet ügyei nem tartoznak az egyházközségi képviselőtestület hatáskörébe.

59. § (1) Az egyházközségi képviselőtestület üléséről jegyzőkönyvet kell készíteni, amelyet az elnök és a jegyző ír alá és a képviselőtestületnek az elnök által kijelölt két tagja hitelesíti.

(2) Minden jegyzőkönyvre rávezetendő a szabályszerű fellebbezési záradék: »Ez a jegyzőkönyv napon át közszemlére kitétetett; az érdekeltekkel annak tartalma szabályszerűen közöltetvén ellene a törvényes határidőn belül fellebbezés (nem) adatott be.« A fellebbezési záradékot az elnök és a jegyző aláírásával hitelesíteni tartozik.

(3) Az egyházközségi képviselőtestület ülésén az előbbi ülés jegyzőkönyve felolvasandó, hacsak a jelenlévő tagok többsége nem kíván a felolvasástól eltekinteni. Jogerőre emelkedett határozatokhoz hozzászólni nem lehet.

60. § (1) Az egyházközségi képviselőtestület jóváhagyást igénylő (55. §), vagy fellebbezéssel megtámadott határozatait a fellebbezési határidő leteltétől számított nyolc napon belül, a jegyzőkönyv vonatkozó pontjának az elnök és a jegyző által hitelesített másolatával (jegyzőkönyvi kivonattal) fel kell terjeszteni az egyházmegyei hatósághoz.

(2) Ha az egyházmegyei hatóság a beérkezés utáni 30 nap alatt nem nyilatkozik, a jegyzőkönyvi kivonatban foglalt és meg nem fellebbezett határozatok és választások jóváhagyottaknak tekintendők.

61. § Ha az egyházközségi képviselőtestület jogerőre nem emelkedett valamely határozatának végrehajtására szerveit határozatilag utasítaná és joghatállyal nem bíró ilyen határozatának végrehajtásából anyagi kár származnék, az okozott kárért az utasító határozat meghozatalában részt vett képviselőtestületi tagok a határozatot végrehajtó szervvel egyetemlegesen felelősek, egymás közt pedig kárterítésre egyenlően kötelezettek.

62. § Az egyházközségi képviselőtestületnek oly tagja, aki valamely ügyben személyileg, vagy vagyoni tekintetben érdekelt, annak tárgyalásánál sem személyesen, sem képviselője által nem lehet jelen és a szavazásban nem vehet részt. Az érdekeltség megállapítása – fellebbezés kizárásával – az elnök joga.

C) Az egyházközségi tanács hatásköre

63. § Az egyházközségi tanács

a) megejti és az egyházközségi képviselőtestületnek tudomásul vétel végett bejelenti

azokat a választásokat, amelyeket a jelen Szabályzat, vagy más érvényes jogszabály az egyházközségi tanács hatáskörébe utal (42. §);

b) az egyházközség által fenntartott, továbbá a politikai község (város) vagy földesúr által fenntartott katolikus jellegű iskolák közigazgatási szerve; mint ilyen végzi mindazon teendőket, amelyek a fennálló törvények, az iskolai rendszabályok és egyéb rendelkezések szerint az iskolaszék hatáskörébe tartoznak, kivéve azokat, amelyek a jelen Szabályzat 53. §-ának d), e), f) és g) pontjai az egyházközségi képviselőtestület hatáskörébe utalnak;

c) az egyházmegyei szabályrendeletek és az egyházközségi Adóztatási Szabályzat figyelembevételével elkészíti az egyházközség évi költségvetését, a költségvetést elfogadás végett az egyházközségi képviselőtestület elé terjeszti és egyben a személyi és dologi kiadások fedezéséhez szükséges egyházi és iskolai adók, járulékok és szolgáltatások módjára és mértékére a képviselőtestületnek javaslatot tesz;

d) előterjesztést tesz az egyházközségi képviselőtestületnek az egyházközség részére ingatlanok szerzése, az egyházközségi ingatlanok eladása, vagy megterhelése és az egyházközség részére netalán szükséges kölcsönök felvétele tárgyában;

e) megvizsgálja és a képviselőtestület elé terjeszti elfogadás végett az egyházközség és az egyházközség intézményeinek záró számadását;

f) felülvizsgálja, hitelesíti és az egyházközségi képviselőtestületnek bemutatja az egyházközség vagyoni leltárát;

g) a jogerőre emelkedett egyházközségi költségvetések fedezetére szolgáló adók, járulékok, szolgáltatások egyénenkénti kivetését az egyházközségi képviselőtestület által jogérvényesen megállapított módnak és mértéknek (kulcsnak) alkalmazásával és az egyházmegyei szabályrendeletek figyelembevételével elkészíti és letárgyalja;

h) a jogerőre emelkedett egyéni kivetés alapján a fennálló jogszabályok, illetőleg jogszabásoknak megfelelően az egyházközségi adók, járulékok, szolgáltatások beszedéséről gondoskodik, illetőleg behajtásuk iránt intézkedik;

i) a jogérvényes költségvetés keretei között az egyházközségi építkezéseket és helyreállításokat az egyházmegyei szabályrendeletekhez alkalmazkodva elvégezteti, a beszerzéseket pedig a gondnok útján eszközölteti;

j) az egyházközség által fenntartott épületeken 100 P költséget meg nem haladó, halasztást nem tűrő javításokat a vonatkozó egyházközségi költségvetésen kívül is azonnal foganatosíthat, azonban eljárásáról az egyházközségi képviselőtestületnek utólag jelentést és egyben a fedezetre nézve javaslatot tenni köteles;

k) általában 100 P költséget meghaladó építkezéseknél, javításoknál és beszerzéseknél pályázat, árajánlat, illetőleg költségvetés alapján tartozik eljárni és foganatosítás után a felülvizsgálati jegyzőkönyveknek csatolása mellett az egyházmegyei hatósághoz fölterjesztendő okmányolt elszámolást tartozik készíteni;

l) képviseli az egyházközséget az egyházi személyzet járandóságainak rendezésére a fennálló jogszabályok alapján kitűzött egyezségi tárgyalásokon, az egyházközség nevében az egyezséget megkötö és az egyezés jegyzőkönyvét az egyházmegyei hatóság jóváhagyása után a képviselőtestületnek tudomásulvétel végett bemutatja;

m) az egyházközségi, nem javadalmi ingatlanok hasznosításáról a 93. §-nak megfelelően gondoskodik;

n) ellenőrzi az iskolai és egyéb egyházközségi, nem javadalmi vagyon⁸ kezelését és a helyes kezelés iránt intézkedik;

o) ellenőrzi, hogy az egyházközségi javadalmi épületek az arra kötelezettek által jó karban tartassanak;

p) az egyházközség nevében szerződéseket, egyezségeket és egyéb jogi ügyleteket letárgyal az egyházközségi képviselőtestülettől kapott felhatalmazás keretei között (53. § 1) és azokat az egyházmegyei hatóság jóváhagyása után a képviselőtestületnek bejelenti;

r) gondoskodik – esetleg temetőbizottság útján (42. § c) – az egyházközség temetőjének rendben tartásáról;

s) szükség szerint az egyházközségi képviselőtestület rendkívüli ülésének összehívására az elnöknek határozatilag előterjesztést tesz;

t) fellebbezések alkalmával véleményes határozatot hoz a fellebbezésről és azt az elnök útján az egyházmegyei hatósághoz fölterjeszti;

u) az elnök által bemutatott választói névjegyzéket felülvizsgálja, azt a 10. § alapján jogerősnek mondja ki és záradékkal látja el és erről jelentést tesz a képviselőtestületnek;

v) az egyházközségi igazgatás körében a közhatóság segédkezését kikéri;

z) intézkedik az egyházközségi igazgatás minden ügyében, amely más szerv hatáskörébe nem tartozik.

64. § Az egyházközségi tanács, valahányszor iskolai közigazgatási ügyben jár el, vagy hoz határozatot, mindenkor »azi róm. (gör.) kat. egyházközségi tanács, mint iskolaszék« elnevezést használja.

65. § Hitelvi, egyházfegyelmi, egyházkormányzati, lelkipásztori és istentiszteleti ügyek, valamint a templomvagyon és a nem egyházközségi javadalmak nem tartoznak az egyházközségi tanács hatáskörébe.

66. § (1) Az egyházközségi tanács minden üléséről jegyzőkönyvet kell fölvenni, amelyet az elnök és a jegyző ír alá és a tanácsnak az elnök által kijelölt két tagja hitelesít.

(2) Az egyházközségi tanács ülésén az előbbi ülés jegyzőkönyve felolvasandó, ha csak a jelenlévő tagok többsége nem kíván a felolvasástól eltekinteni. Az egyházmegyei hatóság által jóváhagyott határozatokhoz hozzászólni nem lehet.

67. § Az egyházközségi tanács által megkötött szerződések és egyéb jogi ügyletek az elfogadásra vonatkozó tanácsi határozattal együtt; a 100 P költséget meghaladó építések, helyreállítások, beszerzések tervei és költségvetései, illetőleg árajánlatai és a vonatkozó és a fedezetet is megjelölő tanácsi határozatok, valamint az egyházközségi tanács mint iskolaszék által hozott azok a határozatok is, amelyek az iskolai rendszabályok, vagy az egyházi szabályrendeletek értelmében jóváhagyást igényelnek, a 15 napi fellebbezési határidő lejártával az esetleges fellebbezésekkel együtt az elnök útján a fellebbezési határidő lejártá után 8 napon belül az egyházmegyei hatósághoz jóváhagyásra terjesztendőek fel.

68. § Az egyházközségi tanács valamely határozata, vagy az egyénenkénti adókimutatás el-

⁸ A szabályzat világos különbséget tesz a javadalmi és az egyházközségi vagyon között. A javadalmi vagyon – leginkább földbirtok – volt a plébánia, a templom, az egyházi iskola, a harangozó, a kántor (tanító) javadalma, amely felett kizárólag a javadalmas rendelkezett. Az egyházközségi vagyon eredete és jellege más: ez nagyrészt a hívektől származó vagy másoktól kapott vagyon, lehetett földbirtok, épület ingatlan vagy tőke stb.

len a fellebbezést, amennyiben nem az egyházközségi tanács ülésén terjesztették elő, az egyházközségi elnöknel írásban kell benyújtani, vagy a jegyző előtt szóval jegyzőkönyvbe mondani.

69. § (1) A 63. § g) pontjában körülírt egyénenkénti kivetések a jelen Szabályzat 54. §-ában előírt módon az érdekelt egyházközségekben 15 napi közszemlére teendők ki.

Az egyházközség területén kívül lakó egyházközségi adófizetők, amennyiben a közszemlére kitétel egész ideje alatt rendszeresen nem tartózkodnak az egyházközség területén, az egyénenkénti adófizetésben saját kirótt egyházközségi adójukról, járulékukról és szolgáltatásukról írásban vétív mellett, vagy ajánlott levélben értesítendő (51. §). Az értesítésben, mely az elnök és a jegyző által írandó alá és hivatalos pecséttel is ellátandó, feltüntető az adófizetők állami, vagy egyéb adóalapja (föld-, ház-, kereseti adó stb.), külön-külön a különböző nemű egyházközségi adók (egyházi adó, iskolaadó stb.), járulékok, szolgáltatások kivetésének módja és mértéke (kulcsa) és nemenként elkülönítve az adó fizetésére kirótt egyházközségi adók, járulékok és szolgáltatások. Ugyancsak feltüntetendő az értesítésben a fellebbezésnek határideje és módja is.

70. § (1) Az egyházközségi tanácsnak egyházmegyei jóváhagyást igénylő határozatai ellen az egyházközség minden tagja, illetőleg a határozatok által érdekelt minden egyén a közszemlére kitétel ideje alatt, vagy a kézbesítéstől számított 15 napon belül az egyházmegyei hatósághoz; az egyházközségi tanács egyéb határozatai és intézkedései ellen pedig ugyancsak minden egyházközségi tag és a határozatok, illetőleg intézkedések által érdekelt minden egyén az egyházközségi képviselőtestülethez a közszemlére kitétel ideje alatt, vagy a határozat kézbesítésétől számított 15 napon belül fellebbezéssel élhet.

(2) A fellebbezések benyújtására és továbbterjesztésére nézve jelen Szabályzat 56. §-ának idevágó rendelkezései az irányadók.

(3) Az egyházmegyei hatóság a hozzá benyújtott fellebbezésekben végérvényesen határoz. Adóügyekben felülvizsgálati kérelemnek van helye.

(4) Adóügyekben az egyházmegyei hatóság határozata ellen annak kézbesítésétől számított 15 nap alatt a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felülvizsgálati kérelmet lehet beadni. A felülvizsgálati kérelem az egyházközségi elnöknel nyújtandó be, aki azt véleményes jelentés kíséretében az egyházmegyei hatósághoz terjeszti fel. Az egyházmegyei hatóság a felülvizsgálati kérelmet a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez küldi.

71. § Ha az egyházközségi tanács az egyházközségi képviselőtestületnek valamely jogerőre nem emelkedett határozatát a képviselőtestületnek utasító határozata alapján végrehajtán és ebből bármilyen anyagi kár származnék, az okozott kárért a végrehajtásra vonatkozó határozatnak meghozatalában részt vett tanácstagok a képviselőtestületnek a jelen Szabályzat 61. §-ában megjelölt tagjaival együtt egyetemlegesen felelősnek, egymás közt pedig kártérítésre kötelezettek. Ugyanúgy felelősnek és kártérítésre kötelezettek a végrehajtó szervvel együtt az okozott kárért a tanácsnak azon tagjai is, akik oly tanácsi határozat meghozatalában vettek részt, mellyel az egyházközségi tanács joghatállyal nem bíró valamely határozatának végrehajtása rendeltetett el.

D) Az egyházközségi tisztviselők és egyéb szerveinek hatásköre és teendői

72. § Az egyházközség tisztviselői

- a) egyházi elnök,
- b) világi elnök,
- c) gondnok,
- d) jegyző,
- e) pénztáros,
- f) két pénztári ellenőr,
- g) jelen Szabályzat 27. §-a (5) bekezdése értelmében: alelnök, ügyész, titkár.

73. § Az egyházközség egyházi elnöke

a) képviseli az egyházközséget hatóságok előtt és hatóságokon kívül jelen Szabályzat 5. §-ának korlátjai között;

b) őrzi az egyházközség hivatalos pecsétnyomóit;

c) elnöke az egyházközségi képviselőtestületnek és egyházközségi tanácsnak, összehívja a képviselőtestület és tanács üléseit, azokon elnököl, vezeti a tanácskozásokat és kimondja a határozatokat;

d) végzi mindazon teendőket, melyeket az iskolai Rendszabályok és az iskolaszéki elnök hatáskörébe utalnak;

e) átveszi az egyházközséghez intézett iratokat, azokat elintézi, illetőleg természetük szerint képviselőtestületi vagy tanácsi elintézésükről gondoskodik;

f) a jegyzővel együtt aláírja és hivatalos pecséttel ellátja a gyűlési jegyzőkönyveket, az egyházközség nevében kiállított iratokat és okmányokat; a másolatokat és jegyzőkönyvi kivonatokat hitelesíti;

g) az e) és f) pont alatt említett iratokról iktatókönyvet vezet és a plébániai levéltárral kapcsolatban kezeli az egyházközség levéltárát;

h) sürgős, vagy közbeeső intézkedést igénylő ügyeket az egyházközségi képviselőtestületnek, illetőleg az egyházközségi tanácsnak utólagos bejelentés kötelezettsége mellett elintézi;

i) a tisztviselők működését ellenőrzi, a tapasztalt hiányok és rendellenességek megszüntetése iránt közvetlenül intézkedik és esetleg azokat az egyházközségi tanácsnak, illetőleg egyházközségi képviselőtestületnek bejelenti;

j) a pénztáros kezelése alatt lévő naplót és pénztárt minél gyakrabban, de évenként legalább kétszer megvizsgálja, aláírja és a vizsgálat eredményéről az egyházközségi tanácsnak jelentést tesz;

k) az egyházi adók, járulékok, szolgáltatások kivetéséhez szükséges adatokat évenként a költségvetés összeállítása előtt a politikai község előjáróságától beszerzi;

l) részt vesz az egyházközség költségvetéseinek, számadásainak és vagyoni leltárainak elkészítésében a jegyzővel és gondnokkal;

m) őrökdi a határozatok végrehajtása fölött;

n) a jogérvényes költségvetések keretén belül az egyházközségi tanács határozatai alapján utalványozza a kiadásokat, sürgős esetekben az egyházközségi költségvetés keretein kívül és az egyházközségi tanácsnak való utólagos bejelentés kötelezettsége mellett 50 P-ig utalványozhat;

o) a működésükben akadályozott tisztségviselők helyébe a végleges intézkedésig ideiglenes helyetteseket rendel;

p) teljesíti mindazon teendőket, melyeket a jelen Szabályzat az egyházközségi elnök hatáskörébe utal és amelyeket az egyházközségi képviselőtestület, illetőleg egyházközségi tanács reábíz.

74. § A világi elnök:

a) az egyházközségi képviselőtestület alakuló ülésén választandó három évre az egyházközségi képviselőtestület világi tagjai közül (27. § (4) bek.);

b) az egyházi elnök akadályoztatása esetén, annak felhívására és vele összhangban minden elnöki tisztelet teljesít, kivéve az egyházmegyei hatósággal történő hivatalos érintkezést;⁹

c) a felszólalási választmánynak hivatalból tagja és elnöke (83. § a)).

75. § Az egyházközségi gondnok:

a) az egyházközségi képviselőtestület alakuló ülésén választandó három évre az egyházközségi képviselőtestület tagjai közül, de az egyházi elnökkel és pénztárossal nem állhat I. vagy II. fokú rokonságban (27. § b) bek.);

b) elkészíti az elnök és jegyző közreműködésével az egyházi szabályrendeletek figyelembevételével az évi költségvetés és az esetleg szükségessé váló pótköltségvetés tervezetét és azt az egyházközségi tanács elé terjeszti;

c) elkészíti a jegyző bevonásával az egyházközségi és iskolai adók kivetési tervezetét és azt az egyházközségi tanács elé terjeszti;

d) elkészíti az elnök és jegyző közreműködésével és az egyházközségi tanács elé terjeszti az egyházközségi számadásokat és vagyoni leltárakat;

e) az egyházközségi épületekre, helyiségekre, felszerelésekre felügyel, a szükséges javításokat és beszerzéseket az egyházközségi tanács utasítása szerint a költségvetés keretén belül eszközli, a költségvetés keretén kívül szükséges javítások és beszerzések iránt pedig az egyházközségi tanács közvetítésével az egyházközségi képviselőtestületnek előterjesztést tesz;

f) a felügyeletére bízott épületek tűzkár és egyéb ellen való biztosításáról felelősség mellet az egyházközségi költségvetés keretében és az egyházközségi tanács utasításai alapján gondoskodik;

g) az egyházközség tulajdonát képező nem javadalmi ingatlanok hasznosítása iránt az egyházközségi tanácsnak előterjesztést tesz és a bérbe adott, nem javadalmi ingatlanok kezelését ellenőrzi;

h) az egyházközségi vagyonnak azt a részét, amelynek gondozását az egyházmegyei szabályrendeletek és az iskolai Rendszabályok másra nem bízák, leltár mellett átveszi és időnkint a leltár kiigazításáról gondoskodik;

i) gondoskodik, hogy a haszonbérek és egyéb jövedelmek kellő időben befolyjanak. A késedelmes fizetők jegyzékét az egyházközségi tanácsnak további intézkedés végett bemutatja;

j) általában teljesíti mindazon kötelességeket, melyeket jelen Szabályzat, valamint a ka-

⁹ Az ordinariussal, az egyházmegyei hatósággal csak az egyházi elnök, rendszerint a plébános érintkezhetett, tehát a világi, választott elnököt még csak meg sem hallgatták, az egyházközség álláspontját is a plébános közvetítette. Annak pedig főhatósága az egyházmegye, a püspök volt, és nem az egyházközség, így nem is kétséges, hogy kinek az akaratát kellett érvényesítenie.

tolikus népiskolák Rendszabályai, vagy az egyházközségi képviselőtestület, illetőleg az egyházközségi tanács reábiz;

k) a nem templomi gyűjtőperselyek kiürítését és a gyűjtött összeg megszámlálását az elnökkel és pénztárossal végzi;

l) nagyobb egyházközségekben a gondnok teendői az egyházközségi intézmények szerint (templom, iskola, temető stb.) megoszthatók (42. § c)).

76. § Az egyházközségi jegyző:

a) az egyházközségi képviselőtestület ülésén választandó három évre az egyházközségi képviselőtestület tagjai közül a 27. § (8) bekezdésében foglaltak figyelembevételével;

b) vezeti az egyházközségi képviselőtestület, valamint az egyházközségi tanács üléseinek jegyzőkönyveit, a jegyzőkönyvekről az elnök felhívására másolatokat és kivonatokat készít, amelyeket az elnök hitelesít és hivatalos pecséttel lát el;

c) szerkeszti az egyházközségi képviselőtestület vagy tanács nevében világi hatóságokhoz és magánszemélyekhez intézendő iratokat, felterjesztéseket, értesítéseket, bizonyítványokat, okiratokat és egyéb ügyiratokat és azokat az elnökkel együtt aláírja;

d) a magánszemélyekhez eljuttatandó iratok, értesítések és jegyzőkönyvi kivonatok elküldéséről gondoskodik;

e) végzi azon teendőket, amelyeket a katolikus népiskolák Rendszabálya a jegyző hatáskörébe utal;

f) szavazáskor a szavazatokat jegyzi;

g) segédkezik az egyházi és iskolai adó kivetésében, az évi költségvetés, zárszámadás és vagyoni leltár összeállításában;

h) az előszóval előadott fellebbezéseket jegyzőkönyvbe foglalja és azokat az elnökhöz eljuttatja.

77. § Az egyházközségi pénztáros:

a) az egyházközségi képviselőtestület alakuló ülésén választandó három évre az egyházközségi képviselőtestület tagjai közül, de az egyházi elnökkel és gondnokkal nem állhat I. vagy II. fokú rokonságban (27. § (6) bek.);

b) kezeli az egyházközség pénztárát;

c) a bevételekről és kiadásokról rendes pénztárkönyvet vezet.

A pénztárkönyvnek a bevételek és kiadások följegyzésére alkalmas, tehát összesen kétszer pengő filléres rovatozású, lapszámozással ellátott, zsinórral átfűzött, bekötött hiteles könyvnek kell lennie. A hitelesítés oly módon történik, hogy a pénztárkönyvet még a könyv megnyitása, használatbavétele előtt a kerületi esperesnek (főesperesnek) kell bemutatni, aki a pénztárkönyvön keresztülfűzött zsinór két végét lepecsételi és a pecsét mellett rávezeti a következő záradékot »Igazolom, hogy ez az-i róm. (gör.) kat. egyházközség tulajdonát képező pénztárkönyv 1-től ...-ig megszakítás nélkül számozott oldalt tartalmaz« (kelet, pecsét, aláírás). A pénztárkönyvet átfűző zsinór két végének lepecsételése, az oldalszám pontos meghatározása, a kelet, pecsét és aláírás a hitelesítés lényeges kelléke, ezeket tehát nem szabad elhagyni.

Az így hitelesített pénztárkönyvbe a pénztárosnak csak olyan tételt szabad bevezetnie, amelyet valamely pénztári bizonylat (Beleg) támaszt alá. A pénztári bizonylatok olyan pénztári alapokmányok, amelyekből hitelt érdemlő módon meg lehet állapítani, hogy a pénztár-

ros kitől, mikor, milyen összeget vett fel és kinek, mikor, milyen összeget fizetett ki; ilyenek: nyugta, ellennyugta, számla, elismervény, postai befizetési lap szelvénye stb.

A pénztári bizonylatokat meg kell számozni és a számozás sorrendjében a pénztárkönyvbe bevezetni úgy, hogy a pénztári bizonylat sorszáma és a pénztárkönyv tétele száma egyezzen. A pénztári bizonylatokat a leggondosabban meg kell őriznie a pénztárosnak addig, amíg a fölmentvényt meg nem kapja, mert a pénztári bizonylatok igazolják a pénztárkönyv adatainak helyességét.

A pénztárkönyvbe az egyes tételeket a könyv rovatainak megfelelő helyeken, hézag és sorok kihagyása nélkül kell bevezetni. A tételek minden év január 1-én 1-től kezdődőleg sorszámmal látandók el; ennek a tétele számnak egyeznie kell a pénztári bizonylat számával; a bevételi és kiadási tételeket nem számozzuk külön-külön, hanem egymás után, úgy, ahogyan a pénztári események (bevétel és kiadás) egymásután következnek. Szigorúan tilos a pénztárkönyvben az eredeti bevezetést kitörlés által, vagy másként olvashatatlaná tenni, valamit kivakarni, a számokat belejavítani, vagy akárminő olyan változtatást tenni, amely minőségénél fogva kétséget hagy aziránt, vajon az eredeti bevezetéskor, vagy később történt-e. Ha a pénztárkönyvben hibás bejegyzés történt, akkor azt úgy kell vékonyan áthúzni; hogy az eredeti bejegyzés olvasható maradjon és e fölé kell odaírni a helyesbített adatot.

A pénztárkönyv bevétel és kiadás rovatába csak a ténylegesen befizetett és kifizetett összegeket szabad bevezetni, hogy a pénztárkönyv számadása a valóságos pénztárkészlettel mindenkor pontosan egyezzen;

d) csak olyan összegeket fizethet ki, amelyeket az elnök utalványoz (104. §);

e) a nem templomi gyűjtőperselyek kiürítését és a gyűjtött összeg megszámlálását az elnökkel és gondnokkal együtt végzi;

f) az elnök, a két pénztári ellenőr és a számvizsgáló bizottság által ellenőriztetik.

78. § Az egyházközségi pénztári ellenőrök:

a) mindkettőt az egyházközségi tanács választja az alakuló gyűlésen megbízatásának tartamára (rendes körülmények közt három évre) az egyházközségi tanács tagjai közül (42. § (2) bek. *a*));

b) minél gyakrabban, de évenként legalább kétszer ellenőrzik a pénztárost úgy a készpénzvagyon lelkiismeretes kezelésében, mint a pénztárkönyv pontos vezetésében és tapasztalataikról esetről esetre jelentést tesznek az egyházközségi tanácsnak.

79. § A nagyobb egyházközségekben az egyházközségi képviselőtestület által esetleg választott alelnök(ök), ügyész, titkár (27. §) és az egyházközségi tanács által egyes intézmények kezelésére választott gondnok (42. § *c*)) hatáskörét és működését az ilyen nagyobb egyházközségeknek a jelen Szabályzat 53. § *b*) pontja értelmében alkotott saját igazgatási szabályzatában kell pontosan körülírni és meghatározni.

80. § Az egyházközség tisztviselői állása tiszteletbeli, azért díjazással nem jár. Azonban az egyházközségi képviselőtestület a gondnok, jegyző és pénztáros részére az egyházközségi tanács javaslatára méltányos tiszteletdíjat állapíthat meg.

81. § (1) Az egyházközség választott tisztviselői hivatali hanyagság, vétség vagy büntett miatt előzetes vizsgálat alapján az egyházmegyei hatóság által tisztüktől megfosztatnak. Annak a tisztviselőnek az állása, akinek egyházközségi képviselőtestületi tagsága megszűnik, megüresedettnek tekintendő. Az egyházközségi alkalmazottak közül a karnagy vagy

kántor és a világi oktatószemélyzet (óvónők, tanítók és tanárok) a részükre megállapított fegyelmi szabályzat szerint ítélendők meg. Az egyházi (sekrestyés, harangozó) fegyelmi hatóságai a plébános, vagy helyettese és az egyházmegyei hatóság. Minden egyházközségi alkalmazottra vonatkozó fegyelmi ítélet, bármelyik hatóság hozta is azt, bejelentendő az egyházközségi képviselőtestületnek.

(2) Ha valamelyik egyházközségi tisztviselő az egyházközségi képviselőtestületnek, illetőleg egyházközségi tanácsnak jogerőre nem emelkedett valamely határozatát önhatalmúlag végrehajtania és abból bárminő anyagi kár származnék, az okozott kárért felelni tartozik; amennyiben pedig az ilyen határozatot az egyházközségi képviselőtestület, illetőleg egyházközségi tanács utasító határozata alapján hajtania végre, az okozott kárért a határozat meghozatalában részt vett képviselőtestületi, illetőleg tanácsi tagokkal együtt egyetemlegesen felelős, egymás közt pedig kártérítésre kötelezettek.

82. § Az egyházközségi választók névjegyzékét összeállító választmány:

a) három tagból áll, akiket az egyházközségi tanács választ alakuló gyűlésén három évre terjedő megbízással (42. § b));

b) hatásköre a választói névjegyzék összeállítására terjed ki (10. §);

c) új egyházközség alakulásakor, ha annak területén előzőleg iskolaszék működött, a plébános vagy helyettese mellé az iskolaszék küld ki két tagot; ahol iskolaszék sem működött, ott a plébános vagy helyettese hív meg maga mellé két tagot; mindkét esetben a két tag valamelyike a jegyzői tiszteletet tölti be. Az ily módon összeállított bizottság és – gondnokság alá helyezett egyházközségekben maga – a gondnokság végzi a választók névjegyzékét összeállító választmány minden teendőjét és ezen felül hatásköre kiterjed a jelen Szabályzat 10. §-ában foglaltak szerint a választói névjegyzék jogerőre emelésére is.

83. § A felszólalási választmány

a) elnöke az egyházközség világi elnöke (74. § c)), aki mellé az egyházközségi képviselőtestület az alakuló gyűlésen négy tagot választ három évre (28. § b));

b) hatásköre a választók névjegyzékének tervezete ellen történt felszólalások elbírálása első fokon (10. §);

c) új és gondnokság alá helyezett egyházközségekben nincsen felszólalási választmány; ezekben a választói névjegyzék tervezete ellen történt felszólalásokat első és végső fokon az egyházmegyei hatóság bírálja el (10. §).

84. § A jelölőbizottság:

a) elnöke a plébános vagy helyettese,¹⁰ aki mellé az egyházközségi tanács két tagot választ (14. §);

b) hatásköre az egyházközségi képviselőtestületbe választandó rendes- és póttagok hivatalos listájának tervezetét összeállítani és az egyházközségi tanács elé terjeszteni;

c) új egyházközség alakulásakor, ha annak területén előzőleg iskolaszék működött, a plébános vagy helyettese mellé az iskolaszék küldi ki a jelölőbizottság két tagját, ha két tag kéri, akkor titkos szavazással; ahol iskolaszék sem működött, ott a plébános vagy helyettese hív meg maga mellé két – nagyobb egyházközségekben négy – tagot; mindkét esetben a

¹⁰ A jelölőbizottság elnökeként a plébános eleve csak azokat engedte jelölni, akik vele együttműködtek, így „ellenzéki” képviselők nem is létezhettek, ami formálissá tette az autonómiát. (Az egyedüli hivatalos listára pedig nem is szavaztak, hanem azt megválasztottnak mondták ki.)

tagok valamelyike a jegyzői tiszteletet tölti be. Az ily módon összeállított jelölőbizottság és – gondnokság alá helyezett egyházközségekben – a gondnokság ugyanazon jogkörrel bír, mint az egyházközségi tanács által kiküldött jelölőbizottság (14. §);

d) új egyházközségekben ezen felül – ahol van – az iskolaszék, ahol nincs, ott maga a gondnokság, vagy a jelölőbizottság az egyházközségi képviselőtestület választása körüli teendőkben mindenben helyettesíti az egyházközségi tanácsot (14. §).

85. § Választási küldöttség:

a) Az egyházközségi képviselőtestületi választások vezetésére az egyházközségi tanács (iskolaszék, gondnokság, új egyházközségekben a jelölőbizottság) egy – nagyobb egyházközségben a szükséglet szerint több – választási küldöttséget küld ki, amely elnökből, jegyzőből és két tagból áll (14. §);

b) a választási küldöttség tagjainak a szavazás egész tartama alatt jelen kell lenniük a választási helyiségben; ezért, ahol a szavazás hosszabb időt vesz igénybe, a választási küldöttségbe póttagokat is kell az egyházközségi tanácsnak (iskolaszéknek, gondnokságnak, új egyházközségekben a jelölő bizottságnak) kiküldenie (14. és 18. §-ok);

c) az egyházközségi képviselőtestületi választásokat a választási küldöttség vezeti a jelen Szabályzat 17., 18. és 19. §-aiban megállapított módon.

86. § Az igazolóbizottság:

a) három tagból áll, akiket az egyházközségi képviselőtestület alakuló ülésén kell megválasztani a képviselőtestület tagjai közül (27. § (2));

c) megválasztása után azonnal összeül és – mialatt az egyházközségi képviselőtestület alakuló ülése fel van függesztve – megállapítja, hogy az egyházközség hivatalból való tagjainak jogigénye helytálló-e, hogy a választott tagok választása törvényes-e, hogy a kinevezett tagok kinevezése valóban megtörtént-e;

d) az alakuló gyűlés újból való megnyitása után az igazolóbizottság jelentést tesz eljárásáról és aki ellen az igazoló választmány észrevételt nem tett, azt az egyházközségi képviselőtestület igazolt képviselőtestületi tagnak jelenti ki (27. §);

e) az időközben belépő egyházközségi képviselőtestületi tagokat az igazolóbizottságnak szintén igazolnia kell, tehát minden egyes esetben meg kell állapítania, hogy a belépő új képviselőtestületi tag jogosan válik-e az egyházközségi képviselőtestület tagjává;

f) az igazolóbizottság ellenőrzi és a legközelebbi egyházközségi tanácsi és egyházközségi képviselőtestületi ülésen bejelenti, hogy a képviselőtestületi tagok az előírt (23. §) esküt letették-e (26. §).

87. § Az egyházközségi képviselőtestület számvizsgáló-bizottsága:

a) három tagból áll, akiket az egyházközségi képviselőtestület tagjai sorából három évre az alakuló ülésen kell megválasztani (28. § d));

b) minden év elején megvizsgálja az egyházközségi számadásokat és vagyonkezelést és eredményéről jelentést, a felmentésre vonatkozólag pedig javaslatot terjeszt az egyházközségi képviselőtestület elé;

c) a számvizsgáló bizottság egyhangú írásbeli megokolt megkeresésében máskor is kívánhatja, hogy neki az egyházközségi tanács a számadások és vagyonkezelés megvizsgálására módot adjon. Ha az egyházközségi tanács a megkeresés teljesítését megtagadná, a számvizsgáló bizottság döntés végett az egyházközségi képviselőtestület összehívását is kérheti (31. §).

88. § Az egyházközségi Actio Catholica szakosztályokat a magyar Actio Catholica ügyrendje szerint kell megszervezni (I. II. függelék). Az egyes szakosztályok világi elnökeit az egyházközségi képviselőtestület alakuló gyűlésén saját tagjai sorából választja három évre. A szakosztályok tagjait ugyancsak az egyházközségi képviselőtestület választja meg az alakuló gyűlésen három évre, részben saját tagjai sorából, részben az egyházközségi képviselőtestületen kívül álló alkalmas hívek sorából (28 § c));

b) Az egyházközségi Actio Catholica szakosztályok hatásköre a magyar Actio Catholica ügyrendjében foglalt teendőkre terjed ki;

c) Az egyházközségi Actio Catholica szakosztályok működéséről a szakosztályi világi elnökök minden évben jelentést tesznek az egyházközség képviselőtestületének (53. § u)).

89. § A jelen Szabályzat 42. §-ának c) pontja értelmében alakított esetleges egyéb bizottságok szervezetét, működését és hatáskörét az egyházközségi képviselőtestület vagy a bizottság megalakításakor állapítja meg, vagy a jelen Szabályzat 53. § b) pontja értelmében alkotott saját igazgatási szabályzatban kell pontosan körülírni és meghatározni.

III. RÉSZ

AY EGYHÁZKÖZSÉG ANYAGI ÜGYEI

90. § Az egyházközségi vagyon kezelésének módját illetőleg általában kötelezők a templomi és alapítványi vagyon kezelését szabályozó egyházmegyei rendeletek.¹¹

91. § Az egyházközség ingó, ingatlan és egyéb vagyona évről évre leltározandó. Az egyházközségi vagyonnak az a része, amelynek gondozását az egyházmegyei szabályrendeletek és az iskolai Rendszabályok másra nem bízák, gondnok (gondnokok) változásakor az új gondnoknak (gondnokoknak) mindenkor leltár mellett adandó át.

92. § (1) Az egyházközségi vagyoni leltárt az egyházközségi elnök, gondnok (gondnokok) és a jegyző együttesen és testületileg állítják össze, az egyházközségi tanács felülvizsgálja és hitelesíti és ennek megtörténte után bemutatja az egyházközségi képviselőtestületnek.

(2) A hitelesített leltár, amelybe a változások esetről esetre pontosan bejegyzendő, az egyházközségi irattárban helyezendő el.

93. § Az egyházközségi elnök kötelessége arról gondoskodni, hogy az egyházközség ingatlanai a telekkönyvben az egyházközség tulajdonául legyenek bejegyezve, ezért a telekkönyvi betétszerkesztéseket különös figyelemmel kíséri és az esetleges hibás bejegyzések kiigazítása iránt a szükséges eljárást folyamatba teszi.

94. § (1) Az egyházközség nem javadalmi ingatlanainak hasznosítása általában haszonbérbeadás útján történik, a bérbeadás pedig rendszerint csak nyilvános árverés útján eszközölhető. Az árverés módozatait, a bérleti feltételeket és a kikiáltási árat az egyházközségi tanács állapítja meg. Ha az árverés sikerre nem vezetne, vagy az egyházközség érdeke a magánúton való egyezkedést javallaná; az ingatlan – az egyházmegyei hatóság előzetes engedélye alapján – kivételesen szabadkézből is kiadható.

¹¹ Az egyházközség a hatáskörébe tartozó vagyonkezelési ügyekben sem volt önálló, ennek szabályait is az egyházmegyei hatóság írta elő.

(2) Az árverési hirdetményben a föltételek közé mindenkor föl kell venni, hogy a haszonbérleti szerződés csakis az egyházmegyei hatóság jóváhagyásával válik joghatályossá.

(3) A bérleti szerződések, amelyeknek kikötései mindenkor az egyházi szabályrendeleteknek megfelelően állapítandók meg, az egyházközségi tanács határozata alapján köthetők csak meg. A szerződések a vonatkozó egyházközségi tanácsi határozattal és – amennyiben az ingatlanok árverésen adtak haszonbérbe – az árverési jegyzőkönyvnek a csatolásával is, megfelelő példányszámban jóváhagyás végett az egyházmegyei hatósághoz terjesztendők fel. A jóváhagyott szerződések az egyházközségi tanács útján az egyházközségi képviselőtestületnek tudomásulvétel végett bemutatandók.

95. § Az egyházközségi ingatlanok elidegenítése, elcserélése, vagy kölcsönrel való megterhelése csak az egyházmegyei hatóság előzetesen kikért engedélyével és utólagos jóváhagyásával eszközölhető.

96. § (1) Minden egyházközségben évenként (egyházi, egyházi személyzet, iskola, oktató személyzet stb.) elkülönített évi rendes költségvetés készítendő minden évben október hó 15-ig a következő polgári évre vonatkozólag, amelybe az előrelátható évi szükségletek részletesen felsorolandók és a fedezet is részletesen megjelölendő. A költségvetések letárgyalására az egyházközségi képviselőtestület illetékes és azok csak az egyházmegyei hatóság jóváhagyásával válnak jogérvényesekké.

(2) Azokban az egyházközségekben, amelyekben a katolikus iskola fenntartója a politikai község vagy város, az évi rendes költségvetés minden év március 15-éig készítendő el az (1) bekezdésben körülírt elvek alapján.

(3) Az előre nem látott és utólag fölmerült szükségletekről szabályszerű pótköltségvetés készítendő.

97. § (1) Az egyházközség jövedelmei és bevételei csak azokra a szükségletekre használhatók fel, amelyekre rendeltettek, illetőleg a jogérvényes egyházközségi költségvetésekben előírányoztattak.

(2) Szigorúan tilos egyik címre megszavazott összeget más címnél fölhasználni.

98. § Amennyiben az egyházközség jövedelmei és bevételei nem fedeznék az egyházközségi képviselőtestület szükségleteit, az egyházközségi képviselőtestület jogosult a költségvetési hiány fedezésére egyházközségi adót kivetni.¹²

99. § Az egyházközségi adókvetésnél »A Magyarországi Katolikus Egyházközségek Adóztatási Szabályzata« (lásd Függelék) minden tekintetben kötelező.

Az Adókvétési Szabályzat előírásainak megszegése, vagy figyelmen kívül hagyása az egyházközségi adó végrehajthatóságát, sőt beszedését is veszélyezteti.

100. § (1) Az egyházközségi teherviselés alól nem mentesek sem a köztisztviselők, sem pedig azok, akik ingatlanaik után ideiglenes állami adómentességben részesülnek.

(2) A tényleges katonai személyek, akik a tábori püspök joghatósága alatt állnak, a katonai kincstártól élvezett fizetésük után egyházi adót nem fizetnek. Az iskolai szükségletek fedezéséhez szükséges adókat azonban az Adóztatási Szabályzat értelmében (Adóztatási Szabályzat 3. § 5. f) pontja) kötelesek volnának fizetni, de a püspöki kar határozata szerint

¹² Az egyházközségek állandó bevételeit képezte az egyházi adó, mert annak meg nem fizetése esetén egy év múlva az illető elvesztette egyházközségi tagságát, ami mint hívőnek a jogait is korlátozta. Így az adó megfizetése egyfajta vallási kényszer is volt.

további intézkedésig az iskolai adók megfizetése alól is mentesíttetnek. – Tényleges katonai személyek is kötelesek magánvagyonuk és nem a katonai kincstártól származó jövedelmük után úgy az egyházi, mint az iskolai szükségletek fedezéséhez szükséges egyházközségi adókat megfizetni. Nyugdíjas és szolgálati viszonyon kívül álló katonai személyek – ilyen minőségükben – az egyházközségi teherviseléstől semmilyen tekintetben sem mentesek.

101. § (1) Aki olyan politikai községben, városban lakik, amelynek területén több saját szertartású katolikus egyházközség van és annak a politikai községnek vagy városnak a területén a lakóhelyére illetékes egyházközségen kívül más egyházközségben is kötelezett egyházközségi teherviselésre, az a lakóhelyére illetékes egyházközségben az évi rendes adók, járulékok és szolgáltatások jogérvényes kulcsa alapján viseli a politikai község, illetőleg a város területén levő többi egyházközségben számba vehető adóalapja után is az egyházközségi terheket.

(2) Az általa így beszolgáltatott adókból, járulékokból és szolgáltatásokból a többi egyházközség területén lévő adóalapjának arányában eső részt saját egyházközsége az érdekelt egyházközséghez tartozik átutalni.

102. § (1) Az egyházközségi pénztárt szabályszerű pénztárkönyv mellett kell kezelni (77. § c)). A házipénztárban készpénz csak oly mértékben tartható vissza, amilyen mértékben azt az előrelátható kifizetések szükségessé teszik és az egyházmegyei szabályrendeletek megengedik.

(2) A fölösleges pénztárkészletek az egyházmegyei szabályrendeletekben előírt módon gyümölcsoztetendők.

103. § Az egyházközségi pénztárból készpénzkiadás senkinek, soha, semmilyen körülmények között sem adható.

104. § Az egyházközségi pénztárból csak azok a kifizetések eszközölhetők, amelyeket az egyházközség egyházi elnöke a jelen Szabályzat figyelembevételével a saját aláírásával (tehát nem bélyegzővel) és hivatalos pecsétjével ellátott írásban utalványozott.

105. § (1) Minden polgári év végén a pénztárkönyv lezáratik és annak alapján a jelen Szabályzat és az egyházmegyei hatóság rendeleteinek figyelembevételével számadásokat kell készíteni, amelyek az egyházközségi gondnok által egy okmányolt és egy okmány nélküli példányban január hó végén az egyházközségi tanács útján az egyházközségi képviselőtestület elé terjesztetnek a számvizsgáló bizottság vonatkozó jelentésével együtt (87. § b)).

(2) A számadások okmányolt példánya a fölmentvény megadására vonatkozó képviselőtestületi javaslattal együtt számszéki felülvizsgálatra az egyházmegyei hatósághoz terjesztendő fel.

106. § (1) Az egyházközségi javadalmi vagyon kezelését az egyházközségi tanács hivatott ellenőrizni és magát a javadalmi átadásoknál képviseltetni. Esetleges észrevételeit az egyházközségi tanács az egyházmegyei hatóság elé terjeszti.

(2) A javadalmi ingatlanok haszonbérbe adása esetén a bérbeadásra és a bérleti szerződésekre nézve véleményes határozatot hoz, amely a szerződésekkel együtt az egyházmegyei hatóság elé terjesztendő.

IV. RÉSZ TANÁCSKOZÁSI REND

107. § (1) Az egyházközségi képviselőtestület és az egyházközségi tanács üléseit az elnök nyitja meg és a megnyitás után mindenekelőtt az ülés törvényes egybehívását (31. §) és határozatképességét állapítja meg (112. §).

(2) Ennek megfelelően az ülésről felvett jegyzőkönyvben a képviselőtestület, illetőleg a tanács jelenlévő, valamint távollévő tagjai név szerint sorolandók fel.

(3) Ugyancsak a gyűlés megnyitása után az elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére két tagot jelöl ki.

108. § (1) Az egyházközségi képviselőtestület és tanács ülésein a tanácskozást az elnök vezeti, a tárgytól eltérő szónokokat a tárgynál való maradásra figyelmezteti, azt pedig, aki személyeket sért, vagy az illetet sértő, vagy a tanácskozás komolyságát veszélyeztető kifejezésekre ragadhatja magát, rendre utasítja. Az elnöknek jogában áll az ellenszegülő tagoktól a szót megvonni és ha a tanácskozást a kellő szabadsággal és nyugalommal folytatni nem lehetne, jogában van a rendzavarót az ülésteremből távozásra felhívni, vagy az ülést felfüggeszteni és a napirend kimerítése előtt is berekeszteni.

(2) Azt a képviselőtestületi, illetőleg tanácsi tagot, aki a tanácskozásnak szabadságát és nyugalomát ismételtelen megzavarja, az elnök előterjesztésére megejtett vizsgálat után az egyházmegyei hatóság több gyűlésből kizárhatja, sőt az egyházközségi képviselőtestületi, illetőleg tanácsi tagságától is megfoszthatja.

109. § Ugyanabban a vitában minden tag rendszerint csak egyszer szólhat a tárgyhoz; az indítványozó zárszó jogán másodszor is felszólalhat; az egyházközségi tisztviselők pedig ugyanannál a tárgynál ismételtelen is felszólalhatnak.

110. § Napirend előtti felszólalásra az elnök adhat engedélyt, amennyiben azt jónak látja. Napirend előtti felszólalásnál hozzászólásnak, vagy vitának helye nincs.

111. § (1) Az egyházközségi képviselőtestület rendes ülésein a tárgysorozatba felvett tárgyakon kívül oly indítványok, vagy ügyek is vehetők tárgyalás alá, amelyek az egyházközségi képviselőtestület valamelyik tagja, vagy tagjai által az ülés előtt legalább 24 órával az elnöknél írásban bejelentettek.

(2) Rendkívüli ülésen csak a tárgysorozatban lévő ügyek tárgyalhatók.

(3) Az egyházközségi tanács ülésein a napirendre nem tűzött ügyek is tárgyalás alá vehetők.

112. § (1) Az egyházközségi képviselőtestületi ülésben érvényes határozat hozatalára és a választások érvényes megejtésére a tagok egyharmadának jelenléte, határozathozatalnál pedig a jelenlévő tagok általános szótöbbsége szükséges.

(2) Ugyanazzal a tárgysorozattal másodszor összehívott ülés, tekintet nélkül a jelenlevő tagok számára, határozatképes és általános szótöbbséggel dönt.

(3) Szavazategyenlőség esetén az elnök szava dönt.

113. § A határozatok általában nyílt szavazással hozatnak meg, a választások pedig közfelkiáltással ejtetnek meg, ha csak jelen Szabályzat, vagy más érvényes jogszabály a titkos szavazást kifejezetten elő nem írja.

(2) Titkos szavazást köteles azonban az elnök elrendelni akkor, ha azt legalább öt jelenlevő képviselőtestületi, vagy tanácsi tag kívánja.

(3) Titkos szavazással az egyházmegyei hatóság hármasság jelölése alapján történik mindekor az oktató személyzet, a karnagy, illetőleg kántor választása.

114. § Névszerinti szavazás rendelendő el minden anyagi vonatkozású ügyben és a gyűlés jegyzőkönyvében szavazási csoportjuk szerint külön-külön tüntetendő fel az igennel szavazók, a nemmel szavazók, valamint a nem szavazók is.

115. § Ha valamelyik képviselőtestületi, illetőleg tanácsi tag a tárgyalás alatt levő valamely ügyben személyileg, vagy anyagilag érdekelt, annak az ügynek a tárgyalásánál jelen nem lehet és a szavazásban részt nem vehet.

116. § (1) Minden ülésről jegyzőkönyv készítendő, melyet az ülés elnöke és jegyzője aláír és az elnök által kijelölt két tag hitelesít (107. §).

(2) Ha a kijelölt hitelesítők a jegyzőkönyv aláírását megtagadják, ezt a tényt a jegyzőkönyvre rá kell vezetni; a jegyzőkönyv hitelességét ez a körülmény azonban nem érinti.

(3) A jegyzőkönyvekből csak a jóváhagyást igénylő (55. és 67. §§) és a fellebbezéssel megtámadott határozatok (60., 68. és 70. §§) terjesztendő fel jóváhagyásra az egyházmegyei hatósághoz.

(4) A jegyzőkönyv az egyházközségi képviselőtestület, illetőleg egyházközségi tanács legközelebbi ülésén felolvasandó, ha csak a jelenlevő tagok többsége nem kíván a felolvasástól eltekinteni.

(5) Az egyházmegyei hatóság által jóváhagyott jegyzőkönyvekhez azoknak felolvasásakor hozzászólni nem lehet.

V. RÉSZ

AZ EGYHÁZKÖZSÉGEK KÖLCSÖNÖS VISZONYA

117. § Minden a jelen Szabályzat 2. §-a értelmében szervezett különálló egyházközség működésében általában független a többi különálló egyházközségtől.

118. § (1) Azokban a városokban és községekben, amelyekben több plébánia van, az egyházmegyei hatóság a plébániák egyöntetű működésének biztosítására városi (községi) egyházközségek központi tanácsának alakítását rendelheti el.

(2) A városi (községi) egyházközségek központi tanácsának elnökét az egyházmegyei hatóság nevezi ki. Melléje a központi tanács világi elnököt és jegyzőt választ.

(3) Az ilyen városi (községi) egyházközségek központi tanácsának tagjai a különálló egyházközségek egyházi és világi elnökei és a különálló egyházközségek képviselőtestületének az egyházmegyei hatóságtól meghatározott számú kiküldöttje, akiket az egyes egyházközségek választanak meg.

(4) A városi (községi) egyházközségek központi tanácsa szabályozza a város (község) területén működő egyházközségeket közösen érintő ügyeket, mint amilyenek a szervezés; az egyházi adó kivetése, beszédese; a vagyonkezelés stb. és irányítja az egyházközségek hitbuzgalmi, szociális és kulturális munkáját.

(5) A városi (községi) egyházközségek központi tanácsa nyilatkozik a központi tanácsot

alkotó egyházközségek mindazon ügyeiben, amelyeket az egyházmegyei hatóság véleményezés végett hozzája utal.

(6) A városi (községi) egyházközségek központi tanácsa az egyházmegyei hatóság rendeletére az egyházközségi képviselőtestületeknek az 53. § *d), e) és f)* pontjaiban körülírt jogait is gyakorolja.

(7) A városi (községi) egyházközségek központi tanácsa mindezen ügyek előkészítésére saját kebeléből előadókat, illetőleg bizottságokat választhat.

(8) A városi (községi) egyházközségek központi tanácsának határozatai minden a központi tanácshoz tartozó egyházközségben a jelen Szabályzat 54. §-ában foglalt módon 15 napon át közzszemlére teendők ki, amely idő alatt ellenük minden a központi tanácshoz tartozó egyházközség tanácsa és minden közvetlenül érdekelt fél fellebbezést nyújthat be az egyházmegyei hatósághoz, amely jogerősen dönt.

A városi (községi) egyházközségek központi tanácsának üléséről jegyzőkönyvet kell fölvenni; mely a fellebbezési határidő lejártától számított 8 nap alatt az esetleges fellebbezésekkel együtt jóváhagyásra az egyházmegyei hatósághoz terjesztendő fel.

A városi (községi) egyházközségek központi tanácsának jogerőre emelkedett határozatai minden érdekelt egyházközségre kötelezők és végrehajtásukról az egyes egyházközségek tanácsa gondoskodik.

119. § (1) Azokon a plébániákon, amelyeknek területén több különálló egyházközség működik, az egyházmegyei hatóság a plébánia összes egyházközségeinek egyöntetű működését a plébániai központi tanács megalakításának elrendelésével biztosíthatja.

(2) A plébániai központi tanács elnöke a plébános vagy helyettese, tagjai az egyes egyházközségek világi elnökei, gondnokai és az egyes képviselőtestületek által saját kebelük-ből választott 2-2 tag. Jegyzőjét a plébániai központi tanács maga választja.

(3) A plébániai központi tanács határoz: a plébániai közös épületek (templom, plébánia, iskola, kultúrház stb.) tatarozásának szükségességéről, esetleg újjáépítéséről és – amennyiben a Canonica Visitatio, vagy más okmány erről nem intézkedik – az egyes egyházközségek hozzájárulási arányáról; más jogforrás hiányában, a közös egyházi alkalmazottak fizetéséről és az egyes egyházközségek ehhez való hozzájárulási arányáról; ezenfelül, ha szükséges, vagy kívánatos a közös szervezésről, az egyházi adó egyöntetű kivetéséről és beszedéséről, az egyöntetű vagyonkezelésről és a plébánia hitbuzgalmi, szociális és karitatív munkájának egyöntetű irányításáról.

(4) A plébániai központi tanács mond véleményt és nyilatkozik mindazon, az egész plébániát érintő ügyekben, amelyeket az egyházmegyei hatóság hozzá utal.

(5) A plébániai központi tanács határozatai minden a központi tanácshoz tartozó egyházközségben a jelen Szabályzat 54. §-ában foglalt módon 15 napon át közzszemlére teendők ki, amely idő alatt ellenük minden a központi tanácshoz tartozó egyházközség tanácsa és minden közvetlenül érdekelt fél fellebbezhet az egyházmegyei hatósághoz, amely jogerősen dönt.

(6) A plébániai központi tanács üléséről hitelesített jegyzőkönyvet kell fölvenni; mely a fellebbezési határidő lejártától számított 8 nap alatt az esetleges fellebbezésekkel együtt jóváhagyásra az egyházmegyei hatósághoz fölterjesztendő.

(7) A plébániai központi tanács jogerőre emelkedett határozatai minden a plébániai köz-

ponti tanácshoz tartozó egyházközségre kötelezők és azok végrehajtásáról az érdekelt egyházközségek tanácsa gondoskodik.

ZÁRÓ HATÁROZATOK

120. § A kegyúri jogokat és köteleességeket, valamint a Canonica Visitatióban biztosított jogokat és köteleességeket a jelen Szabályzat rendelkezései nem érintik.¹³

4590/1938.

Jelen szabályzatot a magyar Püspöki Kar 1938. október 4-én tartott tanácskozásán jóváhagyta s azt minden egyházközségre kötelezőnek mondotta ki.¹⁴

Életbe lép: 1939. január 1-én.

Serédi Jusztinián, s. k.,

bíboros-hercegeprímás, esztergomi érsek.

3222/1938.

Láttam és a minisztertanácsnak 1920. július 27-én hozott határozata alapján kijelentem, hogy azon egyházközségek, melyek lényegileg ezen mintaszabályzat alapján létesülnek, külön kormányhatósági jóváhagyás nélkül is jogerősen megalakulnak fognak tekintetni. Azok megalakulása csupán tudomásulvétel céljából jelentendő be minisztériumomnak.¹⁵

Budapest, 1938. október 26.

gr. Teleki Pál s. k.,

m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter.

Forrás: A Magyarországi Katolikus Egyházközségek Igazgatási és Adóztatási Szabályzata. Budapest, 1939. Stephaneum Nyomda, 3–80. old.; BALOGH– GERGELY: 2005., 140-es számú dokumentum.

¹³ Az egyházközség akkor gyakorolt kegyúri jogokat, ha az adott plébánia alapítója és fenntartója volt. A Canonica Visitatióban (az egyházlátogatási jegyzőkönyvben) leírt jogok és köteleességek az egyházmegyei hatóságtól, mint vizitátortól származtak.

¹⁴ Az 1938. végi végleges jóváhagyás jelzi, hogy az egyházközségek kiépítése a két évtized alatt igen vonzóan haladt, számos egyházmegyében az ordinarius sem lelkesedett érte. Legnagyobb sikerrel a fővárosban szervezték meg, mert ott égetően szükség volt ezek bevételeire, pótolandó az esztergomi érsekség elvesztett javadalmainak jövedelmét. Ugyanakkor kis plébániákon, leányegházakban több helyen egyáltalán nem hozták létre őket.

¹⁵ A kultuszminiszteri jóváhagyás azt jelentette, hogy az új egyházközségeknek csak a megalakulását kellett bejelenteni a minisztériumnak.

EGYETEMEK

A MAGYAR KIRÁLYI JÓZSEF NÁDOR MŰSZAKI ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM SZERVEZETI SZABÁLYZATA (Gödöllő, 1934. szeptember 4.)

A harmincas évek elején a kormányzat, elsősorban költségcsökkentési okokból elhatározta, hogy a Műegyetem keretében egyesít több felsőoktatási intézményt. A parlament éles viták után megszavazta az 1934. évi X. törvénycikket a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem megalakításáról.¹ Az új intézményben a József Műegyetem, a soproni Bánya és Erdőmérnöki Főiskola, az Állatorvosi Főiskola és a Pázmány Péter Tudományegyetem Közgazdaságtudományi kara egyesült.² Az új forma az 1934/35. tanévvel lépett életbe.³ Az egyes részintézmények egészükben a régi helyükön és körülmények között működtek tovább, gyakorlati értelemben így nem sok változott. Az ország legnagyobb egyetemévé vált intézmény rektorátusa a Műegyetem épületében székelt, de a dékánatusok ott maradtak, ahol korábban voltak.

Az új szervezeti forma a közgazdászképzés kereteit tekintve újabb változást jelentett a teljes önállóság felé vezető úton. Miután a Műegyetem 1871-es átszervezésével teljesen megszűnt a közgazdasági felsőoktatási képzés Magyarországon, többször szorgalmazták kormányzati részről, hogy a Műegyetem létesítsen közgazdasági fakultást, ami elől az egyetemi tanács sokáig kitért. 1914-ben csupán közigazgatási osztályt hoztak létre amely posztgraduális volt, a mérnöki oklevéllel már rendelkezők egy év alatt megszerezhették a közgazdasági mérnöki címet. A közgazdászképzést végül az 1920. évi XXXI. tc.-el teremtették meg, mellyel a budapesti egyetemi közgazdaságtudományi kart állították fel. Ez a kar került át 1934-ben a József Nádor Tudományegyetem keretei közé.

A MAGYAR KIRÁLYI JÓZSEF NÁDOR MŰSZAKI ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM SZERVEZETI SZABÁLYZATA

Megerősítést nyert Magyarország Kormányzója Ő Főméltóságának Gödöllőn 1934. évi szeptember hó 4-én kelt legfelsőbb elhatározásával. – Kiadatott a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1934. évi 21.765 sz. a. kelt rendeletével.

I. ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. § Az 1934. X. törvénycikk alapján létesült: „Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem” önkormányzati szervezetben egyesíti a Magyar Királyi Jó-

¹ 1934. évi X. törvénycikk A Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem szervezéséről. Kihirdetve 1934. június 2. A törvény 4. § (3) írta elő az egyetem szervezeti szabályzatának kidolgozását, amelyet a kultuszminiszternek kellett jóváhagyás végett a kormányzó elé terjeszteni.

² Az Egyetemi Közgazdaságtudományi Kart az 1920. évi XXXI. törvény alapján szervezték.

³ Az 1934. évi X. törvénycikk végrehajtásáról a 21 500/1934 – IV. VKM sz. rendelet szól. A VKM Hivatalos Közlöny, 1934. szeptember 15. (XLII. évf. 18. sz.).

zsef Műegyetemet, a budapesti Királyi Magyar Tudományegyetemi Közgazdaságtudományi Kart, a Magyar Királyi Állatorvosi Főiskolát és a Magyar Királyi Bányamérnöki és Erdőmérnöki Főiskolát.

Neve Magyarország nagy nádorának, József főhercegnek emlékét őrzi.

Rövidített megjelölése: M. Kir. József Nádor Műegyetem.

Székhelye: Budapest.

Pecsétje: Magyarország címere a következő körirattal: „Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem”.

2. § A Műegyetem célja műszaki, gazdasági, (közgazdasági, mezőgazdasági, erdőgazdasági, kereskedelmi) közigazgatási és állatorvosi tudományok művelése és tanítása, mérnökök, építészmérnökök, gépészmérnökök, vegyészmérnökök, bányamérnökök, kohómérnökök (fémkohó- és vaskohómérnökök), erdőmérnökök, közgazdasági mérnökök, közgazdák, mezőgazdák, állatorvosok, továbbá a közigazgatási pályára készülő közgazdák képzése és képesítése, végül a középfokú kereskedelmi, ipari és mezőgazdasági iskolák és tanintézetek tanárainak a jelen szabályzat 90. §-a alapján kiadandó tanulmányi rend szerint történő képzése.⁴ A Műegyetem ezen felül alkalmat nyújt arra, hogy azok, akik a matematikai és természettudományi szakokból középiskolai tanári pályára készülnek, valamint akik a Műegyetemen előadott tudományok valamelyikét egyetemi színvonalon tanulmányozni óhajtják, tudományos kiképzetésben, végül egyéb főiskolát végzettek közgazdasági továbbképzésben részesüljenek.

3. § A Műegyetem közvetlenül a magyar királyi vallás- és közoktatásügyi miniszter hatósága alatt áll s a tudományegyetemeket megillető önkormányzattal, tanszabadsággal, képesítő oklevelek kiadásának, doktoravatásnak és magántanári képesítésnek jogával rendelkezik.

4. § A Műegyetem szervezetébe tartoznak:

1. a tanítószemélyzet,
2. a hallgatóság,
3. a tisztviselők és egyéb alkalmazottak.

II. TUDOMÁNYKAROK. TANÍTÓTESTÜLET

5. § A Műegyetem tanszakok szerint öt tudománykarra⁵ és ezek mindegyike két osztályra tagozódik. Ezek a következők:

1. Mérnöki és építészmérnöki kar.
 - a) Mérnöki osztály.
 - b) Építészmérnöki osztály.
2. Gépész- és vegyészmérnöki kar.
 - a) Gépészmérnöki osztály.

⁴ A tudományok differenciálódása hozta magával egy sor új egyetem felállítását, amelyek az itt felsoroltakból nőttek ki.

⁵ Ekkor tehát már a műegyetemen is léteztek a karok.

- b) Vegyészmérnöki osztály.
- 3. Bánya-, kohó- és erdőmérnöki kar.
 - a) Bánya- és kohómérnöki osztály.
 - b) Erdőmérnöki osztály.
- 4. Mezőgazdasági és állatorvosi kar.
 - a) Mezőgazdasági osztály.
 - b) Állatorvosi osztály.
- 5. Közgazdaságtudományi kar.
 - a) Közgazdasági és kereskedelmi osztály.
 - b) Közigazgatási osztály.

A tudománykarok és osztályok beosztása a később felmerülő szükséghez képest eltérően is megállapítható.

6. § A karok belügyeikre nézve egymástól független és egyenlőjogú testületek; a kar igazgatásának körébe tartozó tennivalókat önállóan látják el.

7. § A karokon belül az osztályok a hallgatóság eltérő tartalmú képzést kifejező külön oktatási egységek, külön tanulmányi és vizsgarenddel.

8. § A Műegyetem tanítótestületét alkotják:

- 1. a nyilvános rendes tanárok,
- 2. a nyilvános rendkívüli tanárok,
- 3. az egyetemi nyilvános rendes, vagy egyetemi nyilvános rendkívüli tanári címmel felruházott tanárok,
- 4. a helyettes tanárok,
- 5. a magántanárok,
- 6. a meghívott szakelőadók,
- 7. az intézeti tanárok és kinevezett szakelőadók,
- 8. a tanszéki segédszemélyzet tagjai,
- 9. a tanítók (lektorok).

9. § Nyilvános rendes és nyilvános rendkívüli tanár az, akit az államfő a vallás- és közoktatásügyi miniszternek az illetékes műegyetemi kar (osztály) és a Műegyetem Tanácsának a meghallgatása után tett előterjesztésére rendszeresített tanszékre kinevez.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter a bánya-, kohó- és erdőmérnöki kar bánya- és kohómérnöki osztályának keretébe tartozó nyilvános rendes és nyilvános rendkívüli tanárok létszámának megállapítása és kinevezése tekintetében a pénzügyminiszterrel, a bánya-, kohó- és erdőmérnöki kar erdőmérnöki osztályának, valamint a mezőgazdasági és állatorvosi karnak keretébe tartozó nyilvános rendes és nyilvános rendkívüli tanárok létszámának megállapítása és kinevezése tekintetében pedig a földművelésügyi miniszterrel egyetértésben jár el.

A nyilvános rendes és nyilvános rendkívüli tanárt a Műegyetem tanári testületébe a Műegyetem rektora iktatja be a Rectori Tanács ülésén szabályszerű esküvétel útján.

A nyilvános rendes és a nyilvános rendkívüli tanár jogállása az önkormányzatban azonos, de rendkívüli tanár dékánna, prodekaná, rektorra, prorektorra nem választható.

10. § A Műegyetemen rendszeresített tanszékek mindegyike valamelyik karnak és ezen belül egyik osztálynak szervezetébe tartozik.

A tanszékek száma az 1934–35. évi állami költségvetés szerint 93, mégpedig:

1. Mérnöki és építészmérnöki karon	17
2. Gépész- és vegyészmérnöki karon	20
3. Bánya-, kohó- és erdőmérnöki karon	22
4. Mezőgazdasági és állatorvosi karon	18
5. Közgazdaságtudományi karon	16

11. § A rendszeresített nyilvános tanszékek betöltését pályázat előzi meg. Indokolt esetben az illetékes kar (osztály) a Műegyetem Tanácsa útján előterjesztést tehet a vallás- és közoktatásügyi miniszternek a pályázat mellőzésére és a tanszék meghívás útján leendő betöltésére.

12. § A pályázati hirdetményt a vallás- és közoktatásügyi miniszter bocsátja ki annak az osztálynak a Tanács útján előterjesztett javaslata alapján, amelynek szervezetébe a betöltésre kerülő tanszék tartozik. A vallás- és közoktatásügyi miniszter a pályázati hirdetmény kibocsátása tekintetében a bánya-, kohó- és erdőmérnöki kar bánya- és kohómérnöki osztályának keretébe tartozó tanszék betöltése esetében a pénzügyminiszter, ugyane kar erdőmérnöki osztályának, valamint a mezőgazdasági és állatorvosi karnak keretébe tartozó tanszék betöltése esetében a földművelésügyi miniszter meghallgatása után intézkedik.

13. § Tanszékiüresedés esetén az illetékes osztály a tanszék betöltésének előkészítésére a dékán vagy prodekan elnöklete alatt saját kebeléből legalább három, de legfeljebb öt tagból álló bizottságot küld ki, amely az osztálynak a pályázat kihirdetésére, avagy a pályázat mellőzésére és meghívására, majd pedig a pályázat eldöntésére indokolt javaslatot tesz.

A bizottság a pályázat esetében köteles mindegyik pályázó tudományos és irodalmi működéséről, meghívásra való javaslatétel esetében pedig nem csupán a meghívandó, hanem az állás betöltése szempontjából szóba jövő minden szaktudós tudományos és irodalmi működéséről kimerítő véleményt előterjeszteni. Köteles továbbá minden olyan körülményre is kiterjeszkedni, amely a meghívandónak, illetőleg pályázónak közszolgálati alkalmazására, különösen műegyetemi tanszékre való kinevezésére befolyással lehet.

Az illetékes osztály a bizottság javaslata felett titkos szavazással határoz, mégpedig pályázat esetén általános szótöbbséggel, meghívás esetén az osztály jelenlévő tagjainak kétharmad többségével. Ha az osztály a bizottságnak meghívásra irányuló javaslatát nem fogadja el, a bizottságot új javaslat előterjesztésére utasítja. Ha pályázat esetében az osztály nem fogadja el teljes egészében a bizottság jelölését, maga jelöl.

Ha több a pályázó, az osztály az első, második és harmadik helyre jelöl, mindegyik helyre külön-külön titkos szavazás útján, ha azonban az osztály a pályázók közt arra érdemeset nem talál, csak az első és második helyre, vagy éppen csak az első helyre is jelölhet. Egy helyre kettőnél több pályázó nem jelölhető. Ahhoz, hogy valamelyik pályázó jelölve legyen, a jelenlévő osztálytagok általános szavazattöbbsége szükséges.

Ha az osztály a pályázók közül első helyre senkit sem jelöl a pályázatot eredménytelennek kell tekinteni. Az osztály ez esetben vagy új pályázat kiírására tesz előterjesztést, vagy pedig utasítja a bizottságot, hogy a tanári állásnak meghívás útján való betöltetésére tegyen megalkotott javaslatot.

14. § Az osztály a meghívásra, illetőleg jelölésre vonatkozó javaslatát a kar elé terjeszti, amely annak elfogadása felett titkos szavazással, a jelenlévő tagok szavazatainak általános

szótöbbségével határoz. Ha a kar az osztály javaslatát nem fogadja el, újabb javaslattételre hívja fel.

Ha a kar az osztály újabb javaslatát sem fogadja el, nevezetesen, ha az osztály által javasolt meghíváshoz nem járul hozzá, vagy ha pályázat esetében az osztály javaslatától eltérő jelölést állapít meg az egyes helyekre történő titkos szavazással, a dékán mind az osztály javaslatát, mind a kar határozatát beterjeszti a Műegyetem Tanácsához. A Tanács saját véleményes jelentése kíséretében mind a kettőt felterjeszti a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez.

15. § Ha olyan tanszék betöltésről van szó, amelynek tananyaga több osztály szigorlati rendjének szerepel, a tanszék betöltésére irányuló javaslat előkészítése céljából mindegyik érdekelt osztály 2-2 tagot küld ki ama kar dékánjának vagy prodékánjának elnöklete alatt, amely karnak a szervezetébe a betöltésre kerülő tanszék tartozik, és amely kar a meghívás, illetőleg jelölés tekintetében a bizottság javaslata felett a 13. és 14. §-ok rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával határoz.

16. § Nyilvános tanár köteles a tanári állásra történt kinevezése alkalmával meghatározott részletezés szerint tanszékének oktatással kapcsolatos tennivalóit a megállapított tanrend keretében ellátni (előadásokat, gyakorlatokat, kollokviumokat, vizsgákat, szigorlatokat tartani), a tanszékével kapcsolatos intézetet, szemináriumot, vagy laboratóriumot igazgatni, köteles a kar és osztály ülésein, valamint kiküldetés esetében a bizottságok ülésein is résztvenni, a kar, az osztály, illetőleg a dékán által reábízott ügyekben lelkiismeretesen eljárni. Köteles ezenfelül szaktudományának fejlesztése érdekében tudományos munkásságot kifejteni.

A bányá-, kohó- és erdőmérnöki kar bányá- és erdőmérnöki osztályának szervezetébe tartozó tanszék tanára köteles a bányászat és kohászat érdekében álló tudományos kutatások és vizsgálatok elvégzésére a pénzügyminisztertől, valamint a kereskedelemügyi minisztertől adott megbízást vállalni. Nevezett miniszterek ily vonatkozású sürgős intézkedések tekintetében az érdekelt tanárokkal közvetlenül is rendelkezhetnek, ily irányú rendelkezéseiket azonban a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel egyidejűleg közlik.

A bányá-, kohó- és erdőmérnöki kar erdőmérnöki osztályának, valamint a mezőgazdasági és állatorvosi karnak szervezetébe tartozó tanszék tanára köteles az erdő- és mezőgazdaság, valamint az állategészségügy javítása érdekében álló tudományos kutatásoknak és munkálatoknak elvégzésére a földművelésügyi minisztertől adott megbízást vállalni. Nevezett miniszter termeléspolitikai és állategészségügyi vonatkozású sürgős intézkedések tekintetében az érdekelt tanárokkal közvetlenül is rendelkezhetik, ily irányú intézkedéseit azonban a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel egyidejűleg közli.

A nyilvános tanár jogosult a tanszékével kötelezően egybekapcsolt előadásokon kívül saját tanszakából más előadásokat is hirdetni.

17. § A szerkesztési, tervezési, gyakorlati, intézeti, szemináriumi, rajztermi és laboratóriumi, valamint gépműhelyi órákon felül minden tanszékkel rendszerint heti hat óra előadás kapcsolatos. Kizárólag tervezésre, gépműhelyi és laboratóriumi munkára, mintázásra és rajztanításra rendszeresített tanszékeknél hetenkint legalább tizenkét óra kötelező.

18. § A nyilvános tanárt a tanszék ellátásával kapcsolatos kötelezettség alól tudományos, vagy egyéb közérdekből részben vagy egészben meghatározott időre az illető osztály, ille-

tőleg kar meghallgatása után a vallás- és közoktatásügyi miniszter, – a bánya- és kohómérnöki osztály tanárait illetően a pénzügyminiszterrel, az erdőmérnöki, a mezőgazdasági és állatorvosi osztályok tanárait illetően pedig a földművelésügyi miniszterrel egyetértően – mentheti fel.

19. § A nyugalomba vonult nyilvános tanár tudományszakából az illető osztályon nyugalomba vonulása után is hirdethet előadásokat.

20. § Az egyetemi nyilvános rendes vagy nyilvános rendkívüli tanári címmel felruházott tanárra működése tekintetében, a magántanárra vonatkozó rendelkezések irányadók.

21. § Tanszékiüresedés, vagy a tanár tartós akadályoztatása esetén a helyettes tanárt az illetékes osztályok javaslata s a kar előterjesztése alapján a Rectori Tanács bízza meg és a rektor tesz jelentést a vallás- és közoktatásügyi miniszternek a megbízás megerősítése és a helyettesítési díj kiutalása végett. A megerősítés tekintetében a vallás- és közoktatásügyi miniszter a bánya-, kohó és erdőmérnöki kar bánya- és kohómérnöki osztályának szervezetébe tartozó tanszék esetében a pénzügyminiszterrel, ugyanezen kar erdőmérnöki osztályának, valamint a mezőgazdasági és állatorvosi karnak szervezetébe tartozó tanszék esetében a földművelésügyi miniszterrel egyetértve jár el. A tanszékhelyettesítés szabályait egyebekben a vallás- és közoktatásügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

22. § A magántanár a Műegyetemen nyilvános előadások rendszeres tartására jogosult szaktudós, akit a Műegyetem valamelyik kara egyik osztályának javaslata alapján az erre nézve irányadó szabályok szerint meghatározott tárgykörből magántanárrá képesít. A magántanár ahhoz a karhoz tartozik, amely őt magántanárrá képesítette.

A magántanár nyilvános tanárokkal egyenlő érvényű előadáslátogatási bizonyítványokat állíthat ki.

23. § A magántanári képesítés elnyerésére irányuló kérvényt az illetékes karhoz kell benyújtani. A dékán a karnak az illetékes osztály véleménye alapján megadott hozzájárulása esetében a kérvényt a Műegyetem tanácsa elé terjeszti. A Tanács vita nélkül, titkos szavazással határoz arról, hogy a folyamodó személyes minősültségénél fogva képesítésre bocsátható-e, vagy sem. Kedvező határozat esetében a képesítés további cselekményeit a magántanári szabályzat szerint az illetékes osztály, illetőleg a kar végzi.

24. § Oly tantárgy előadását, amelynek ellátására tanszék rendszeresítve, illetőleg nyilvános tanár kinevezve nincs, amelynek rendszeres hallgatását azonban a tanulmányi rend előírja, a Műegyetem saját magántanárai, vagy más kiváló szakemberek sorából meghívott szakelőadóra bízhatja. A szakelőadó megbízatása egy-egy tanévre szól, azonban megújítható. A meghívás tárgyában az illetékes osztály javaslatára a kar határoz, a határozatot jóváhagyás végett a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez kell felterjeszteni.

25. § Az intézeti tanárt és az idegen nyelv oktatására kinevezett szakelőadót az illetékes kar előterjesztése alapján a vallás- és közoktatásügyi miniszter nevezi ki.

26. § A tanszéki segédszemélyzet tagjai: az adjunktusok, beosztott középiskolai, vagy szakiskolai tanárok, konstruktorok, tanársegédek és gyakornokok, akik a nyilvános tanároknak a tanszék ellátásával kapcsolatos munkásságban segítőknek.

A tanszéki segédszemélyzet tagjait az illető tanszéket betöltő tanárnak, vagy a rektor által kiírt nyilvános pályázaton alapuló, vagy pedig közvetlen előterjesztésére és az osztályok javaslatára meghatározott időtartamra a kar választja meg. Az erre vonatkozó határozatot a

Műegyetem Tanácsa a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez terjeszti fel megerősítés végett.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter a megerősítés tárgyában a bánya-, kohó- és erdőmérnöki kar bánya- és kohómérnöki osztályához tartozó tanszékek segédszemélyzete tekintetében a pénzügyminiszterrel, ugyanezen kar erdőmérnöki osztályához, valamint a mezőgazdasági és állatorvosi karhoz tartozó tanszékek segédszemélyzete tekintetében a földművelésügyi miniszterrel egyetértően jár el.

27. § A tanítók (lektorok) valamely gyakorlati ismeret, idegen előnyelv, vagy gyakorlati ügyesség tanításával tanévenként megbízott szakemberek, akiket erre a célra az egyes osztályok javaslatára és a kar felterjesztésére a Műegyetem Tanácsa egy-egy évre alkalmaz és akiknek alkalmazását a vallás- és közoktatásügyi miniszter hagyja jóvá. A testnevelési oktatók alkalmazására a testnevelési szabályzat irányadó.

28. § A tanítóttestület minden tagja köteles a hivatalos titkot megőrizni.

III. A MŰEGYETEM HATÓSÁGAI

A Műegyetem hatóságai:

1. a karok osztályaikkal és a dékán,
2. a Műegyetem Tanácsa és a rektor.

1. A KAR

30. § A kart megillető hatóságot a kari tanári testület gyakorolja.

31. § A kari tanári testületnek beltagja az illető kar szervezetébe tartozó minden tanszéknek nyilvános rendes, vagy nyilvános rendkívüli tanára. Kültagja az a nyilvános rendes, vagy nyilvános rendkívüli tanár, akit a többi kar ebben a minőségben az illető karba kiküldött, lehetőleg azok közül a tanárok közül, akik az illető karon előadást tartanak.

A kültagokat a kar a dékánválasztó kari ülésen választja titkos szavazással, általános szavazatbőbséggel. Minden kar egy-egy kültagot választ a többi karba, a négy választott közül kettőt a karnak egyik, kettőt a karnak másik osztályába tartozó beltagok közül. A dékánt és a prodeáknt nem lehet a másik karba kültagként megválasztani.

A választás két évre szól; a szabályzat hatálybalépése után első ízben megválasztott kültagok fele része azonban egy év múlva kisorsoltatik és helyükre ugyanabból az osztályból, amelynek szervezetébe tartoznak a kisorsolt kültagok, ugyancsak két év tartamára új kültagokat kell választani.

A későbbi választás alkalmával kivált kültagoknak helyére kell új kültagokat választani azokból az osztályokból, amelyeknek szervezetébe tartozott a kivált kültag, akinek a megbízatása lejárt.

Ugyanazt a tanárt több ízben is meg lehet kültagul választani, de egymást követően legfeljebb csak kétszer.

Ha a kültagság tanév közben üresedik meg, a legközelebbi kari ülésen kell új kültagot vá-

lasztani a kivált kültag tagságának hátralevő idejére abból az osztályból, amelynek szervezetébe tartozott a kivált kültag. A tani testület beltagjainak és kültagjainak egyenlő tanácskozó, indítványozó és szavazati joga van. Más karnak azokat a nyilvános tanárait, akik az illető karnak nem kültagjai, csak akkor kell a kari ülésre meghívni, ha az ülés napirendjére tanszéköket, vagy tanszakukat közvetlenül érdeklő ügy van kitűzve. Az ülésen az illető ügy tárgyalásának tartama alatt vesznek részt, tanácskozási, indítványozási és szavazati joguk van.

A kari ülésre a helyettes tanár és a szigorlati tárgy előadására meghívott szakelőadó is meghívható. Az általuk ellátott tanszakot illető kérdésben szavazati joguk is van.

A magántanárok a kari ülésre két magántanári képviselőt küldenek ki, akik a kari ülésen jelen vannak, a tanácskozásban részt vesznek, szavazati joguk azonban csak a dékán- és a rektorválasztók megválasztásánál van.

Magántanári képviselőnek csak az a magántanár választható meg, aki legalább két fél-éven át tartott előadásokat.

Ha a magántanárok száma valamely karon kettőnél nem több, – amennyiben a magántanári képviselővé választásra meghatározott követelményeknek megfelelnek – a kari ülésen a magántanári képviselőket megillető jogokat gyakorolják.

Az a magántanár, aki egyetemi nyilvános rendes, vagy nyilvános rendkívüli tanári címmel van felruházva, az előző bekezdésben foglalt rendelkezések alkalmazása szempontjából a magántanárral azonos tekintet alá esik.

32. § A kar július és augusztus hónapot kivéve, lehetőleg minden hónapban, de évente legalább hatszor rendes kari ülést tart.

A dékán a szükséghez képest máskor is ülésre hívhatja össze a kart. Ha a kar tagjainak legalább fele része a tárgysorozat megjelölésével a kari ülés összehívását kívánja, a dékán a kívánság előterjesztésétől számított tíz napon belül köteles a rendkívüli kari ülést összehívni.

33. § A kari ülésen részvételre jogosult minden beltag köteles az ülésen megjelenni.

A meg nem jelent tag köteles elmaradásának okát a dékánnak a kari ülés előtt bejelenteni.

34. § A kari ülés megtartásához és érvényes határozathozatalához legalább a beltagok fele részének jelenléte szükséges.

A jelenlevők általános szavazattöbbséggel határoznak, kivéve, ha a szabályzat bizonyos ügyek tekintetében másképp nem intézkedik.

A szavazás szóbeli, választásoknál és jelöléseknél mindig titkos. Más ügyben is titkos a szavazás, ha legalább három szavazásra jogosult megkívánja, vagy az elnöklő dékán belátása szerint elrendeli.

35. § Ha a kari ülés nem határozatképes (34. §), a dékán azt rövid határnapra újból összehívja.

Ha másodízben sem érhető el határozatképesség, a dékán erről jelentést tesz a Műegyetem Tanácsának.

36. § A kari ülést a dékán hívja össze, ő állapítja meg az ülés napirendjét is, amelyet az ülés előtt legalább nyolc nappal közölni kell a tanári testületnek a kari ülésen részvételre jogosult tagjaival.

A kari ülés tagjai az ülésen önálló indítványt is terjeszthetnek elő. Minden indítványt

írásba kell foglalni. A kari ülés napirendjére nem tűzött indítványt az ülés előtt be kell jelenteni a dékánál. A kar engedélyével azonban előzetes bejelentés nélkül is lehet önálló indítványt előterjeszteni.

37. § A kari ülésen a dékán elnököl, ő nyitja meg, vezeti és zárja be az ülést, őrködik a tanácskozás méltósága és komolysága felett, ha valaki ez ellen vét, őt megintí, súlyosabb esetben, vagy ha az ismételt megintés nem vezet célra, megvonja a szót. A dékán gondoskodik arról is, hogy a tanácskozás kimerítő, mindazáltal minden felesleges hosszadalmasságtól ment legyen.

A tanácskozás befejezésével a kérdést szavazásra kell feltenni úgy, hogy „igen”-nel vagy „nem”-mel lehessen szavazni.

Választásnál és jelölésnél a jelölt nevével történik a szavazás.

38. § A dékán a kari ülésen tárgyalásra kerülő ügy előkészítése céljából a szükséghez képest előadót jelöl ki; fontosabb ügyek előkészítésére a kar küld ki három, négy, vagy öt tagból álló bizottságot.

39. § A karnak minden olyan határozata ellen, amelyben a kar a Műegyetem Tanácsának, vagy pedig ennek útján a vallás- és közoktatásügyi miniszternek tett előterjesztést, minden szavazásra jogosított kari tag különvéleményt jelenthet be, feltéve, hogy a tanácskozás folyamán a határozattá vált javaslat ellen felszólalt. A különvéleményhez mindazok bejelenthetik csatlakozásukat, akik a kari ülésen nem nyilatkoztak a határozati javaslat mellett. (Kisebbségi vélemény.) A bejelentést jegyzőkönyvbe kell foglalni. A különvéleményt legkésőbb a kari ülést követő harmadik napon belül írásban kell bemutatni, különben nem vehető figyelembe. A különvéleményt a dékán a jegyzőkönyvvel, illetőleg a kari határozattal együtt köteles a Tanácshoz, illetőleg a Tanács útján a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felterjeszteni.

A kari ülésen felszólalók kívánhatják, hogy felszólalásukat rövid kivonatban jegyzőkönyvbe foglalják. A tanácskozás folyamán elhangzott felszólalást a dékán intézkedésére is jegyzőkönyvbe kell foglalni.

40. § Minden kari ülésről jegyzőkönyvet kell készíteni. A jegyzőkönyvben név szerint fel kell sorolni az ülésen résztvevő kari tagokat; úgyszintén a távol maradtakat is, a távollét okának megjelölésével.

Minden ügyet, amelyet az elnöklő dékán a kari ülés elé terjesztett, iktató számának és tartalmának rövid megjelölésével meg kell említeni a jegyzőkönyvben.

A határozatot annak megemlítésével, hogy a kar egyhangúlag, vagy szótöbbséggel hozta, egész terjedelmében fel kell venni a jegyzőkönyvbe; titkos szavazásnál a szavazatok számarányát is fel kell tüntetni.

A jegyzőkönyvhöz kell csatolni az indítványokat (36. §) és a különvéleményeket (39. §) is.

41. § A kari ülés jegyzőkönyvét a legfiatalabb, akadályoztatása esetében a jegyzőkönyvvezetésre önként vállalkozó kari beltág vezeti.

A jegyzőkönyvet az elnök, a jegyző és az elnök által az ülésen kijelölt két hitelesítő írja alá.

A jegyzőkönyvet 15 nap alatt fel kell terjeszteni a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez.

42. § Senki sem vehet részt olyan ügynek tárgyalásában, sem az afölött való szavazásban, amelyben személye szerint érdekeltége van.

Érdekeltségét saját személyére nézve mindenki köteles a dékánnak bejelenteni. Más tag érdekeltségét bármelyik szavazásra jogosított tag is bejelentheti a dékánnak. Szükség esetében a dékán az illető kari tagot érdekeltségére figyelmezteti.

Az érdekeltség tárgyában a kari ülés az elnöklő dékán előterjesztése és esetleg az érdekelt kari tag felszólalása alapján minden további hozzászólás nélkül titkos szavazás útján határoz.

43. § A dékán a kart érintő fontosabb ügyekben a kari ülésen részvételre jogosított tagokat értekezletre is meghívhatja, amelyen a dékán elnököl.

A dékán a kari ülés folyamán is indítványozhatja, hogy a kar valamely ügyet előbb, mint értekezleten vitasson meg. A kar az indítvány felett vita nélkül nyílt szavazással általános szavazattöbbséggel határoz.

A dékán akkor is hív össze értekezletet, ha ezt a tárgy pontosabb megjelölésével szavazásra jogosított három kari tag írásban kívánja. A kar bármelyik tagja a kari ülés alatt is indítványozhatja, hogy a kar értekezlet tartson, a kar az indítvány felett az előző bekezdés értelmében határoz.

Az értekezlet semmiféle határozatot sem hozhat.

44. § A dékán tanácskozássra hívhatja össze a kar tanítóttestületének tanártagjait és szakelőadóit, továbbá a vizsgabizottságoknak a tanári testületen kívül álló tagjait is az előző évben, illetőleg években tapasztalt tanulmányi, vizsgai és szigorlati eredmények, valamint a szükségesnek látszó intézkedések megvitatása céljából.

A tanácskozás határozatot nem hoz. A tanácskozáson elhangzott véleményeket rövid kiadvonatban jegyzőkönyvbe kell foglalni. A dékán a jegyzőkönyvet a legközelebbi kari ülésen bemutatja.

45. § A kari ülés a kart megillető ügyekben határoz.

Különös gondoskodásának tárgya, hogy a kar feladatának betöltéséhez szükséges minden tudományszak a karon kellően képviselve legyen, a tudományszakok egyetemi színvonalon való művelésének feltételei, az oktatás rendje és fejlesztése biztosítva legyen.

Határoz a következő ügyekben:

1. a dékánnak és a társkarokba kiküldendő tagoknak megválasztása;
2. a felsőházi tag és póttag választása a beltagok közül;
3. a hallgatók felvétele;
4. egyetemi félévek beszámítása és más tanulmányi ügyek;
5. a doktorrá avatásra vonatkozó ügyek intézése az erre nézve érvényes szabályok szerint;
6. jelölés ösztöndíjra;
7. a kari elemi költségvetés összeállítása a következő évre és az állami költségvetésben a Műegyetem részére megállapított évi javadalmazásból a kart megillető résznek szétosztása a kar tanszékei között az osztályok javaslata alapján;
8. a tanszéki segédszemélyzet és a hallgatóság felett az elsőfokú fegyelmi hatóság gyakorlása.

Javaslatot, illetve előterjesztést tesz a következő ügyekben:

1. a tanszéki segédszemélyzeti állások elosztása és betöltése;
2. a karhoz tartozó osztályok tan- és órarendjeinek megállapítása és módosítása;
3. a magántanárok képesítése a személyes minősültség tanácsai megállapítása után;

4. a tanszéknek helyettes tanárral való ellátása;
 5. a szakelőadók meghívása;
 6. véleményadás a kart érintő kérdésekben;
 7. a karhoz tartozó osztályok tanulmányi, vizsga- és szigorlati rendjének, valamint a doktori szabályzatnak megállapítása és módosítása;
 8. indítványozás az államfő pártfogásával történő doktorrá avatás tárgyában;
 9. a jogszabályok rendelkezése alapján a karhoz tartozó osztályok hallgatói létszámának megállapítása;
 10. intézetek, szemináriumok, gyűjtemények, szertárak, laboratóriumok, műhelyek, stb. szervezése;
 11. tanszéki segédszemélyzeti állások szervezése;
 12. új tanszékek szervezése és a megüresedett tanszékek esetleges átalakítása;
 13. a tanszékek betöltésére vonatkozó meghívás vagy jelölés;
 14. kitüntetések és címek adományozása.
46. § A kari ülésen hozott határozatokat a kartól nyert felhatalmazás alapján és az általa megállapított fogalmazásban csak a kar dékánja hozhatja nyilvánosságra, feltéve, hogy a közzététel a közérdeket vagy a Műegyetem érdekét nem sérti.

2. A DÉKÁN

47. § A kar élén a dékán áll, aki a kart képviseli.

Hatáskörébe tartozik a kari igazgatás és felügyelet.

A dékán hajtja végre a karra vonatkozó törvényeket, rendeleteket, szabályzatokat, tanácsai és kari, valamint osztályhatározatokat.

A dékán azokat az ügyeket, amelyek elintézésénél a fennálló szabályok, gyakorlat, előző tanácsai, vagy kari határozatok alkalmazása kétséget nem idéz elő, elintézi. Ezekről az ügyekről a kar legközelebbi ülésében jelentést tesz. Ha a halasztás veszéllyel jár, utólagos jelentés kötelezettsége mellett más ügyben is intézkedhetik.

A dékán készíti elő tárgyalásra a kar határozata alá kerülő ügyeket, szükség esetében előadó kijelölése útján.

Felterjeszti a kar határozatait.

Ha a kar, vagy osztály határozata törvénybe, rendeletbe, vagy valamely tanácsi határozatba ütközik, a dékán ennek megállapítása után a határozat végrehajtását felfüggeszti, a Műegyetem Tanácsa útján a vallás- és közoktatásügyi miniszternek azonnal jelentést tesz és ezt a legközelebbi kari ülésen bejelenti.

Gondoskodik az előadások, valamint a vizsgák és szigorlatok pontos megtartásáról, a karban tapasztalt hiányok orvoslásáról.

Javaslatokat tesz a karnak a kari oktatás és igazgatás terén szükségesnek vélt intézkedések tárgyában.

Meghatározza a karba beosztott segéd- és kezelőszemélyzet tagjainak, altiszteknek és szolgáltnak a munkakörét, vezeti a dékáni hivatalt.

Felesketi a tanszéki segédszemélyzet tagjait.

48. § A dékán gyakorolja a közvetlen felügyeletet a karhoz tartozó hallgatók felett. A rendes hallgatókat beiktatja és tőlük a fogadalmat a rektor nevében kézfogással kiveszi. Különösen gondoskodik arról, hogy a hallgatók egyetemi tanulmányaikat minél nagyobb sikerrel folytathassák.

A hallgatókat fegyelmi vétséget nem alkotó kisebb rendetlenség, mulasztás, vagy egyéb szabálytalanság miatt megintí, vagy megdorgálja.

Felügyel a karhoz tartozó ifjúsági egyesületekre, melyek költségvetésüket és számadásukat neki évenként kötelesek bemutatni.

Felügyeletet gyakorol a kari és osztály-könyvtárak felett.

49. § A dékáni tisztséget egy-egy tanévre a kar egyik nyilvános rendes tanára tölti be. Alapos okból a dékán kérheti a tisztség alól való felmentését.

A tanév leteltével a dékán az érvényes szavazatok $\frac{3}{4}$ többségével a következő tanévre is megválasztható dékánnak, de ugyanaz a tanár egymást követő két tanévnél hosszabb időn át nem töltheti be a dékáni tisztséget.

50. § A kar a következő tanév dékánját június első hetében dékánválasztó kari ülésen az osztályok sorrendjében váltakozva a soron lévő osztály nyilvános rendes tanárai közül titkos szavazással az érvényes szavazatok általános többségével egy esztendőre választja meg.

A dékánválasztó kari ülésen az elnök az ülést megnyitván, felszólítja a tagokat, hogy a következő tanév dékánját vita nélkül, titkos szavazással válasszák meg. Megállapítja a határozatképességet, melyhez a beltágok felének jelenléte szükséges. Elrendeli a titkos szavazást, amelyben a beltágok, a kültagok és a magántanári képviselők vesznek részt. Szavazás után megállapítja a beadott szavazólapok számát és a szavazatok megoszlását. Ha valamely tag általános szavazattöbbséget kapott, az elnök őt a következő tanév megválasztott dékánjának jelenti ki azzal, hogy a választás eredményét a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez terjeszti fel.

Ha általános szavazattöbbséget senki sem kap, a kar a titkos szavazást megismétli. Ha ez a szavazás sem vezet eredményre, a kar azt a legtöbb szavazatot kapott nyilvános rendes tanárok között legfeljebb kétszer megismétli. A szűkebb körű szavazás alkalmával a többség megállapításakor az üres, vagy téves kitöltött szavazólapok nem érvényesek.

51. § Ha általános szavazattöbbség a szűkebb körű szavazás alkalmával sem áll elő, a dékánt a Műegyetem Tanácsa választja meg a soron lévő osztály nyilvános rendes tanárai közül titkos szavazással általános szavazattöbbséggel.

Ha általános szavazattöbbség most sem áll elő a Műegyetem Tanácsa a szavazást egyszer megismétli. Ha a választás általános szavazattöbbség hiányában a Műegyetem Tanácsában sem vezet eredményre, a dékánt az illető tanévre a soron lévő osztály nyilvános rendes tanárai közül a vallás- és közoktatásügyi miniszter nevezi ki.

52. § A dékáni tisztség elfogadása rendszerint kötelező. Különösen méltánylást érdemlő okból választás esetében a választó testület, kinevezés esetén a vallás- és közoktatásügyi miniszter a dékáni tisztség elfogadása alól felmentést adhat.

A dékáni tisztséget nem köteles elfogadni az a tanár, aki azt legalább egy tanéven át már viselte.

53. § Ha a Műegyetem Tanácsának megállapítása szerint a kar zavartalan igazgatása tartósan veszélyeztetve van, a Tanács erről a vallás- és közoktatásügyi miniszternek jelentést

tesz. A miniszter a megválasztott, illetőleg kinevezett dékán helyett a tanév hátralevő részére a dékán osztályának nyilvános rendes tanárai közül más dékánt nevezhet ki.

54. § A megválasztott és a vallás- és közoktatásügyi miniszter által megerősített dékán hivatali működését a tanév első napján kezdi meg.

55. § Ha a dékán hivatali működésében gátolva van, ezt a Műegyetem rektorának bejelenti és egyúttal szabályszerű helyettesítéséről (56. §) gondoskodik.

56. § A dékán helyettese az előző évi dékán (prodékán).

Ha a prodékáni tisztséget ilyen módon nem lehet ellátni, betöltése tekintetében az 50–53. §-ok rendelkezései megfelelően alkalmazandók.

Ha a kari ülés vezetésében mind a dékán, mind a prodékán akadályozva van, az ülésen a legidősebb jelenlevő beltagnököl.

Ha mind a dékán, mind a prodékán tartósan akadályozva van a kar vezetésében, az 50–53. §-okban foglalt rendelkezések megfelelő alkalmazásával helyettes dékánt kell választani. A választásról megerősítés végett a Műegyetem Tanácsa útján jelentést kell tenni a vallás- és közoktatásügyi miniszternek.

Ha a dékáni tisztség a dékán megbízatásának lejárta előtt legalább 3 hónappal megüresedik, a kar a hátralevő időtartamra ugyanabból az osztályból a dékánválasztásra vonatkozó rendelkezések (50–53. §-ok) alkalmazásával új dékánt választ.

Ha az üresedés a dékán megbízatásának lejárta előtt 3 hónappal rövidebb időben következik be, az előző §-oknak a dékán helyettesítésére vonatkozó rendelkezései irányadók.

3. OSZTÁLY

57. § Az osztályok tagjai azoknak a tanszékeknek nyilvános tanárai, amelyek az illető osztály szervezetébe tartoznak.

Az osztályok a rendes kari ülést megelőzően osztályülést tartanak.

Minthogy a kar a dékánt a két osztály tanárai közül felváltva választja (50. §), az egyik osztály elnöke a dékán, a másiké a prodékán, aszerint, hogy tanszékük melyik osztály szervezetébe tartozik.

Az elnököt akadályoztatása esetében az osztályülésen jelenlevő legidősebb nyilvános rendes tanár helyettesíti.

Az osztályülés határozatképességéhez legalább a tagok fele részének jelenléte szükséges.

Az osztályülésre meg kell hívni más osztályba tartozó azt a tanárt is, aki az illető osztályban szigorlati tárgyat ad elő.

Az osztályülésre szükség esetében meghívható más osztályba tartozó az a tanár, aki az illető osztály tanrendje szerint kötelező tárgyat ad elő, a helyettes tanár és a szakelőadó is, valamint az illető osztályt magában foglaló kar kültagja is.

Az előző két bekezdés rendelkezése alapján meghívott tanárt, illetőleg szakelőadót az osztályülésen tanácskozási, az általuk előadott tantárgyakat érintő kérdésekben pedig szavazati jog illeti meg.

58. § Azokat az ügyeket, amelyek a karok hatáskörébe tartoznak, előbb rendszerint az egyes osztályok tárgyalják. Amennyiben az ügy kizárólag az egyik osztályra vonatkozik, ab-

ban az osztály határoz és erről az osztály elnöke a kari ülésen tudomásulvétel, illetőleg érvényesítés végett jelentést tesz. Az osztály határozata ellen a kar a jelenlevő tagok szavazatainak egyszerű többségével kifogással élhet. Ebben az esetben a dékán az illető ügyet a kar megvitatása és döntése alá bocsátja.

A karhoz tartozó mindkét osztályt közösen érdeklő ügyeket a dékán mindkét osztályban külön-külön tárgyalás alá bocsátja és azután a kari ülés napirendjére tűzi ki. A kar az ilyen ügyeket a dékántól felkért kari tag előadmánya alapján tárgyalja.

59. § Az osztályülésen az osztály tagjai önálló indítványokat is terjeszthetnek elő. Az ilyen indítványokat az osztály véleményével együtt a kari ülés előtt a dékánnak írásban be kell jelenteni.

A 36. § rendelkezései megfelelően irányadók.

60. § Az osztályülésről jegyzőkönyvet kell készíteni.

Az osztályülés jegyzőkönyvét az osztálynak az elnök által felkért tagja vezeti. A jegyzőkönyvet az elnök, a jegyző és az elnök által az ülésen kijelölt két hitelesítő írja alá. A jegyzőkönyvet tizenöt nap alatt fel kell terjeszteni a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez.

A jegyzőkönyvvezető a jegyzőkönyvnek alapján készíti el a kar elé terjesztendő jelentést, amelyet az osztályelnök és a jegyzőkönyvvezető ír alá.

A 40. § rendelkezései egyébként megfelelően irányadók.

4. A REKTOR

61. § A Műegyetem élén a Rector Magnificus áll. Ő a Műegyetem Tanácsának, a Rectori Tanácsnak és a közgyűlésnek elnöke. A Rector Magnificus:

1. képviseli a Műegyetemet a kormánynál, a hatóságoknál, valamint a nyilvánosság előtt;
2. felügyel arra, hogy a Műegyetem hivatását betöltse;
3. felelős a Műegyetem Tanácsának ügyviteléért;
4. gondoskodik a Műegyetemre vonatkozó törvények, rendeletek, szabályzatok és tanácsi határozatok végrehajtásáról;
5. gondoskodik a műegyetemi igazgatás terén tapasztalt hiányok orvoslásáról, valamint az igazgatás terén szükséges intézkedésekről s ebből a célból javaslatokat tesz a Műegyetem Tanácsának;
6. egybehívja a Műegyetem Tanácsát, a Rectori Tanácsot és a közgyűlést, vezeti ezek tanácskozásait;
7. felterjeszti a karok és a Műegyetem Tanácsának javaslatait, valamint az esetleg beadott különvéleményeket. A karok javaslatait tartalmazó felterjesztéseket láttamozza, szükség esetében a Tanácsnak ezeket bemutatja; sürgős esetekben ehelyett csupán a saját vagy a Rectori Tanács véleményével ellátva terjeszti fel az ügyet, de ezt a Műegyetem Tanácsának legközelebbi ülésén bejelenti;
8. meghívja az érdekelt kar határozata értelmében a helyettes tanárokat és a szakelőadókat, a meghívást megerősítés végett felterjeszti a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez;
9. rendelkezik a Műegyetem rektori és quaestori hivatala felett és irányítja azok működését;

10. felügyeletet gyakorol a műegyetemi könyvtár igazgatója és egyéb tisztviselői felett;
11. felügyeletet gyakorol a hallgatóság felett, gondoskodik arról, hogy a hallgatók viselkedése a Műegyetem rendjének, méltóságának és a hallgatóság tanulmányi céljainak megfelelő legyen;
12. felsőbb felügyeletet gyakorol az összes ifjúsági egyesületek felett; a közös műegyetemi egyesületek közvetlenül az ő felügyelete alatt állnak s azok költségvetésüket és számadásukat kötelesek neki évenként bemutatni;
13. fegyelmi hatóságot gyakorol az altisztek és a szolgák felett;
14. kibocsátja az illetékes kar dékánjával együtt a képesítő és doktori okleveleket, valamint a magántanári képesítő okleveleket (Decretum habilitationis) ;
15. elnököl a Műegyetem Tanácsának, a fegyelmi hatóságnak ülésein. A fegyelmi határozatokat kihirdeti s a jogerős fegyelmi határozatok végrehajtásáról gondoskodik;
16. a fegyelmi eljárás megindításával egyidejűleg vagy annak tartama alatt felfüggeszti szolgáltatását azt az alkalmazottat:
 - a) aki ellen a rendes bíróság a vizsgálati fogságot vagy az előzetes letartóztatást elrendelte, tekintet nélkül arra, hogy a határozat jogerős-e vagy sem;
 - b) aki ellen a rendes bíróság nyereségvágyból elkövetett vagy olyan büntett vagy vétség miatt, amely hivatalvesztéssel vagy a viselt hivatal vagy állás elvesztésével jár, jogerősen vizsgálatot vagy főtárgyalást rendelt vagy vádalahelyező végzést vagy bűnösséget megállapító ítéletet hozott. Tekintet nélkül arra, hogy az ítélet jogerős-e vagy sem;
 - c) akit az elsőfokú fegyelmi bíróság hivatalvesztésre ítelt, ha az ítélet ellen az arra jogosult fellebbezést jelentett be;
 - d) bármely esetben, ha a felfüggesztés a fegyelmi vétség súlyos voltánál vagy természeténél vagy a fennforgó körülményeknél fogva szükségesnek mutatkozik;
17. elnöki hatáskörében elintézi a folyó ügyeket és mindazokat az ügyeket, amelyekre a fennálló szabályok vagy szokások, előző tanácsi határozatok kétségtelenül alkalmazhatók, vagy amelyek halasztása a Műegyetem érdekeit veszélyeztetné, ezekről az intézkedéseiről a Műegyetem Tanácsának legközelebbi, esetleg erre a célra egybehívott ülésén jelentést tesz;
18. szerkeszti és kiadja a Műegyetem kiadványait;
19. intézkedik mindazokban a személyi, tanulmányi, dologi és egyéb ügyekben, melyek nem tartoznak a vallás- és közoktatásügyi miniszter, a Műegyetem Tanácsa vagy a Rectori Tanács, illetőleg az osztályok, a karok vagy a dékánok hatáskörébe;
20. kinevezi az önkormányzat tisztviselőit, a VII. fizetési osztályig bezárólag, továbbá az altiszteket, alkalmazza a díjnokokat és szolgákat; a kinevezést azonban megerősítés végett fel kell terjeszteni a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez;
21. beosztja szolgálattételre a Műegyetem igazgatási személyzetét; ha a szolgálattétel valamely tudománykarra vonatkozik, előbb meghallgatja az illető kar dékánját, ha pedig valamely műegyetemi intézetre vonatkozik, még az illető műegyetemi intézet igazgatóját is;
22. közzéteszi a vallás- és közoktatásügyi miniszter engedélyével a Műegyetemen betöltendő állásokra vonatkozó pályázati hirdetményeket;
23. feleskedi az újonnan kinevezett nyilvános rendes és nyilvános rendkívüli tanárokat és a tanácsjegyzőt a Rectori Tanács jelenlétében, a többi alkalmazottat pedig a tanácsjegyző jelenlétében; kiveszi a fogadalmat a díjnokoktól és a kisegítő szolgáktól;

24. intézkedik a szabadságolásokról az erre nézve érvényben levő szabályok szerint;
25. intézkedik a hivatalos kiküldetésekről;
26. a karok útján eljuttatja a tanári és egyéb kinevezési okiratokat az érdekelt személyekhez;
27. aláírja a Műegyetem nevében kiadott hivatalos kiadmányokat és egyéb ügyiratokat;
28. a vallás- és közoktatásügyi miniszter felhívására véleményt mond a Műegyetemre vonatkozó egyetemes jelentőségű ügyekben;
29. a Műegyetem Tanácsa határozatának végrehajtását felfüggeszti, ha az törvénybe vagy rendeletbe ütközik, intézkedéséről részletes jelentést tesz a vallás- és közoktatásügyi miniszternek s ezt a legközelebbi tanácsülésen bejelenti;
30. rektori megbízatásának lejártával beszámolóbeszéd alakjában jelentést tesz közzé a Műegyetem működése szempontjából jelentős eseményekről;
31. azt, aki valamely osztály képesítő oklevelét megszerezte és akinek tudományos doktori értekezését (dissertatio), valamint doktori szigorlatát az illető osztály elfogadta, a dékánok közreműködésével a Műegyetem nevében doktorrá avatja és erről doktori oklevelet állít ki. A doktori fok elnyerésének módozatait az egyes osztályokon külön szabályzat állapítja meg.
62. § A rektori tisztséget egy-egy tanévre a Műegyetemnek egyik nyilvános rendes tanára tölti be a karoknak következő sorrendjében:
1. mérnöki és építésmérnöki kar,
 2. mezőgazdasági és állatorvosi kar,
 3. gépész- és vegyészmérnöki kar,
 4. közgazdaságtudományi kar,
 5. bányá-, kohó- és erdőmérnöki kar.
- Az 5. pontban említett kar rektorküldő joga további intézkedésig szünetel.
- Az, aki már egy éven át viselt rektori tisztséget, nem köteles elfogadni a rektori tisztséget. Különös méltánylást érdemlő okból enélkül is vissza lehet utasítani a rektori tisztséget.
63. § A Műegyetem következő tanévi rektorát a rektor elnöklete alatt minden osztály két-két kiküldöttéből, a rektorválasztókból álló ülésen, a karok dékánválasztó üléseit követően, június hó első felében választják meg (65. §).
64. § A dékánválasztó ülés alkalmával minden osztály két rektorválasztót és egy kisegítő rektorválasztót választ tagjai közül titkos szavazással, a jelenlevők szavazatainak általános szótöbbségével.
- A választóülés jegyzőkönyvét a dékán útján haladéktalanul fel kell terjeszteni a rektorhoz.
65. § A rektorválasztók a Műegyetem rektora által összehívott ülésen, melyen a rektor felolvassa a megválasztottak nevét, minden felszólalás nélkül, titkos szavazás útján általános szavazattöbbséggel megválasztják a Műegyetem rektorát a soron levő karhoz tartozó beltagok közül
- Az elnöklő rektort nem illeti meg a szavazatjog. Ha a szavazásnál senki nem kap általános szavazattöbbséget, az elnöklő rektor a titkos szavazást megismételteti. Ha általános szavazattöbbség ekkor sem áll elő, a választást a legtöbb szavazatot nyert jelöltek közt legfeljebb kétszer meg kell ismételni. E szűkebb körű szavazás alkalmával a többség megállá-

pításakor az üres vagy tévesen kitöltött szavazólapok nem érvényesek. Ha a szűkebb körű szavazás sem vezet eredményre, az elnöklő rektor 8 napon belül új rektorválasztó ülést hív össze, amelynek tagjai a rektorválasztók és a kisegítő rektorválasztók. E az ülés minden felszólalás mellőzésével, titkos szavazás útján, általános szótöbbséggel az előző bekezdések rendelkezései szerint ejti meg a választást. Ha ezen a második rektorválasztó ülésen sem kap egy jelölt sem általános szavazattöbbséget, akkor a Műegyetem rektorát a soron levő kar nyilvános rendes tanárai közül a vallás- és közoktatásügyi miniszter nevezi ki.

66. § A választás után a Műegyetem rektora azonnal közli az eredményt a megválasztottal. Ha ez a választást elfogadja, őt a Műegyetem megválasztott rektorának jelenti ki és megerősítés végett felterjesztést intéz a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez.

Ha a megválasztott a választást alapos okokból nem fogadja el, a rektor a választást az előző §-ok rendelkezései értelmében megismételteti.

Ugyanígy történik a választás akkor is, ha a tanév közben üresedés folytán legalább három hónapra terjedő időre szükségessé válik a rektori tisztség betöltése.

Ekkor a rektorválasztó ülés tagjai a legutóbb választott rektorválasztók, illetőleg kisegítő rektorválasztók.

Rövidebb ideig tartó üresedés esetére a rektor tennivalóit a prorektor látja el, ha ily módon nem lehet gondoskodni a rektori tisztt ellátásáról, a Műegyetem Tanácsa annak a karnak nyilvános rendes tanárai közül, amelyből a rektort legutóbb választották, rektorhelyettest választ. A rektorhelyettest a vallás- és közoktatásügyi miniszternek be kell jelenteni.

67. § A megválasztott rektor, miután a vallás- és közoktatásügyi miniszter tisztségében megerősítette, hivatali működését a tanév első napján kezdi meg.

68. § A rektort akadályoztatása esetében elődje, a prorektor helyettesíti. Ha a prorektori tisztség az előző bekezdés rendelkezése értelmében nem látható el, vagy ha tanévközben üresedés folytán legalább három hónapra terjedő időre szükségessé válik a prorektori tisztség betöltése, a 66. §-ban meghatározott módon ama kar nyilvános rendes tanárainak sorából kell a prorektori tisztséget betölteni, amely karhoz tartozott az előző tanév rektora.

Ha a prorektor csak ideiglenesen van akadályozva és a rektor helyettesítése szükségessé válik, a rektor tennivalóit a Műegyetem Tanácsának tanári szolgálatában legidősebb tagja mint rektorhelyettes látja el.

A Sopronban működő bánya-, kohó- és erdőmérnöki kar dékánja a rektort személyesíti és a Műegyetem Tanácsa által ráruházott ügyek elintézésében helyettesíti.

69. § Senki sem lehet egyidejűleg rektor vagy prorektor és dékán vagy prodékán.

5. A MŰEGYETEM TANÁCSA ÉS A REKTORI TANÁCS

70. § A Műegyetem legfőbb hatósága a Műegyetem Tanácsa, mely huszonkét tagból áll.

A Műegyetem Tanácsának elnöke a rektor, tagjai a rektoron és a prorektoron kívül az öt dékán, az öt prodékán és az osztályok részéről a Műegyetem Tanácsába választott egy-egy tanácsstag.

A tanácsstagokat az osztályok a dékánválasztó kari ülés alkalmával választják titkos szavazással, általános szavazattöbbséggel. A választást be kell jelenteni a karnak, mely a vá-

lasztás eredményéről értesíti a Tanácsot. A tanácsstagok egyidejűleg nem viselhetnek, rektori, prorektori, dékáni vagy prodékáni tisztséget.

A választás két évre szól; a szabályzat hatályba lépése után első ízben megválasztott tanácsstagok fele része azonban egy év múlva kisorsoltatik és helyükre ugyanabból az osztályból, amelynek szervezetébe tartozik kisorsolt tanácsstag, ugyancsak két év tartamára új tanácstagot kell választani.

A későbbi választások alkalmával azoknak a tanácsstagoknak a helyére kell új tanácstagokat választani, akiknek megbízatása lejárt.

Ugyanazt a tanácstagot több ízben is meg lehet választani tanácsstagul, egymást követően azonban legfeljebb kétszer.

Ha tanév közben üresedik meg a tanácstagság, a legközelebbi kari ülés alkalmával kell új tanácstagot választani a kivált tanácsstag tagságának hátralevő idejére abból az osztályból, amelynek szervezetébe tartozott a kivált tanácsstag.

A Műegyetem Tanácsa ülésének határozatképességéhez az elnökön kívül legalább 14 tag jelenléte szükséges.

71. § A Műegyetem Tanácsa elé tartozó ügyeket a Raktori Tanács készíti elő.

A Raktori Tanács tagjai a rektor elnöklete alatt a prorektor és az öt kar dékánja.

A dékánt akadályoztatása esetében a prodékán helyettesíti.

A Raktori Tanács és a Műegyetem Tanácsa által rábízott, valamint a halaszthatatlanul sürgős ügyeket saját hatáskörében intézi el és ezekről a Műegyetem Tanácsának legközelebbi ülésén a rektor útján jelentést tesz.

A Raktori Tanács üléséről a tanácsjegyző, akadályoztatása esetén az ülésen jelenlévő legfiatalabb tag jegyzőkönyvet készít, amelyet az elnök és a jegyzőkönyvvezető ír alá.

72. § A Műegyetem Tanácsa félévenként legalább két rendes ülést tart.

A Műegyetem Tanácsának üléséről jegyzőkönyvet kell készíteni, a jegyzőkönyvet a műegyetemi tanácsjegyző, akadályozása esetén a tanácsülésen jelenlévő legfiatalabb tanár vezeti.

A jegyzőkönyvet az elnök, a jegyző és az elnök által az ülésen kijelölt két hitelesítő írja alá. A jegyzőkönyvet 15 nap alatt fel kell terjeszteni a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez.

A 36–40. §-ok rendelkezései egyébként a Műegyetem Tanácsának ülése tekintetében is megfelelően irányadók.

Hatáskörébe tartozik általában a Műegyetem testületi, közigazgatási vagy több kart érintő ügyeinek tárgyalása és intézése. Különösen:

1. javaslatétel az egész Műegyetemre és annak minden karára vonatkozó általános szervezeti, tanulmányi (amennyiben az osztályok különleges tanulmányi rendje folytán ez kari belügynek nem tekintendő), fegyelmi és magántanári szabályzat alkotása vagy módosítása tárgyában;

2. a tanrend és az órarend egyeztetése abból a szempontból, hogy a hallgatók az illető osztály tanulmányi rendjének sérelme nélkül más osztályban is részt vehessenek a reájuk nézve kötelező tantárgyak előadásán;

3. a tanszékek szervezése vagy átalakítása tárgyában hozott, valamint a tanszékek betöltésére vonatkozó kari határozatoknak – amennyiben szükségesnek tartja, véleményes jelentés kíséretében – a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez felterjesztése;

4. a tanszéki segédszemélyzet megválasztására vonatkozó kari határozatok felterjesztése;

5. a kari javaslat alapján felterjesztés kitüntetések és címek adományozása tárgyában;

6. az államfő legfőbb pártfogása mellett történő doktorrá avatásokra vonatkozó kari indítványok alapján előterjesztés a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez;

7. egyetemi hivatalok szervezése, személyzetük felett az elsőfokú fegyelmi hatóság gyakorlása;

8. a másodfokú fegyelmi hatóság gyakorlása a hallgatóság, valamint a tanszéki segédszemélyzet fegyelmi ügyeiben;

9. a másodfokú hatóság gyakorlása a hallgatóság tanulmányi ügyeiben.

10. az ifjúsági egyesületek megalakulásának engedélyezése, a nem egyes karok keretében működő egyesületek tanárelnökeinek kiküldése és tisztikarának megerősítése, valamint működésének ellenőrzése

11. döntés a karok vagy ugyanabba a karba tartozó osztályok között felmerült hatásköri összeütközések tárgyában;

12. döntés a gazdasági bizottság javaslatai felett;

13. véleményadás – rendszerint a karok meghallgatásával – a vallás- és közoktatásügyi miniszter felhívására vagy saját kezdeményezéséből a Műegyetemet érintő és az egyes karok hatáskörébe nem tartozó minden kérdésben;

14. a következő költségvetési évre vonatkozó kari javaslatok összegyűjtése és véleményes jelentés kíséretében felterjesztése;

15. a költségvetésben megállapított hiteleknek a karok között való szétosztása, a karok, illetőleg osztályok elemi költségvetéseinek figyelembevétele alapján.

73. § A Műegyetem Tanácsa a kar határozatait különösen indokolt esetben újabb határozathozatal végett visszaküldheti az illető karnak.

74. § Amennyiben a jogorvoslatot jogszabály ki nem zárja, a dékán határozata ellen a karhoz, a kar határozata ellen pedig a Műegyetem Tanácsához fellebbezésnek van hely.

6. MŰEGYETEMI KÖZGYŰLÉS

75. § Ha a Műegyetem Tanácsa valamely ügy megvitatása végett szükségesnek látja az egész tanári testület együttes megnyilatkozását, a rektor útján tanári közgyűlésre hívhatja össze a Műegyetem valamennyi nyilvános tanárát.

76. § A közgyűlés elnöke a rektor, előadója a Műegyetem Tanácsa részéről e célra felkért tanácsstag. A közgyűlés kizárólag az eléje terjesztett ügyekkel foglalkozhatnak, azokat megvitathatja, azonban határozatot nem hozhat.

77. § A Műegyetem ünnepéyleit ünnepi közgyűlés keretében kell megtartani, amelynek tárgysorozatát a Rektori Tanács állapítja meg.

A ünnepi közgyűlésre meg kell hívni a tanító-személyzetet és a hallgatóságot, továbbá mint vendégek a külső hatóságok, intézmények, testületek és egyes külső személyek is meghívhatók

7. GAZDASÁGI BIZOTTSÁG ÉS GAZDASÁGI HIVATAL

78. § A Műegyetem Tanácsa és a rektor felügyelete alatt működik a Műegyetem gazdasági bizottsága, amely az osztályok részéről a Műegyetem Tanácsába kiküldött tanácstagokból áll. (70. §) Elnöke a Műegyetem prorektora; működését külön szabályzat határozza meg. A gazdasági bizottság a Műegyetem gazdasági ügyeire vonatkozó javaslatait a Műegyetem Tanácsa elé terjeszti.

79. § A Műegyetem gazdasági igazgatását az arra nézve irányadó szabályok szerint a Műegyetem gazdasági hivatala végzi, amely közvetlenül a vallás- és közoktatásügyi miniszternek van alárendelve.

IV. HALLGATÓSÁG. TANULMÁNYI ÉS VIZSGAREND

1. A MŰEGYETEM HALLGATÓI

80. § A műegyetemi hallgatók rendesek vagy rendkívüliek.

A Műegyetemre akár rendes, akár rendkívüli hallgatónak a mindenkor törvényes rendelkezések keretén belül csak az vehető fel, aki a kívánt előismereteket és a kifogástalan erkölcsi magaviseletet igazolja.

Rendes hallgató az, aki igazolja, hogy hazai középiskoláról egyetemi tanulmányokra képesítő érettségi bizonyítványt kapott, illetőleg a középiskolai tanulmányoknak külföldön végzése esetében a hazai középiskola érettségi vizsgálatának megfelelő érettségi fokot tanúsít. Az utóbbi szempontból felmerülő kétség esetében az illetékes osztály, illetőleg kar javaslata alapján a Műegyetem Tanácsa határoz.

A közgazdaságtudományi kar közgazdasági és kereskedelmi osztályára rendes hallgatónak felvehető az is, aki a felsőkereskedelmi vagy felsőmezőgazdasági iskola érettségi vizsgáját sikerrel kiállotta.

A mezőgazdasági és állatorvosi kar mezőgazdasági osztályára rendes hallgatónak az vehető fel, aki a középiskolai, felsőkereskedelmi iskolai vagy felsőmezőgazdasági iskolai érettségi vizsgálat sikeres elvégzése után hazai gazdasági akadémián az alapvizsgát sikerrel letette és a megszabott gyakorlat elvégzését igazolja.

Azok, akiknek gazdasági akadémiai oklevelük van, a vallás- és közoktatásügyi miniszter által a földművelésügyi miniszterrel egyetértve kiadott tanulmányi és vizsgálati szabályzat rendelkezései szerint folytatott tanulmányok és letett vizsgák alapján az 1934: X. tc. 7. §-ában meghatározott képesítő hatállyal felruházott mezőgazdai oklevelet szerezhetnek.

A Műegyetem rektorának engedélyével rendkívüli hallgatónak bármely kar bármely osztályára fel lehet venni azt, aki életének tizennyolcadik évét betöltötte és akinek a választani szándékolt előadások sikeres hallgatásához szükséges képzettsége megvan.

81. § A rendes hallgatónak felvétele beiktatás, rendkívüli hallgató felvétele beíratás útján történik. A beiktatást a rektor nevében a dékán végzi.

A hallgatóság felvétele, az előadások és gyakorlatok választása, a hallgatóság díjfizetési kötelezettsége, a tandíjmentesség, a hallgatóság nyilvántartása, az előadások, szemináriu-

mok és gyakorlatok látogatása, a Műegyetem fegyelmi és házirendje tekintetében egyébként a „Felvételi, tanulmányi, tandíj- és fegyelmi szabályzat” rendelkezési, valamint a rektor, a dékánok és a tanárok hirdetményei irányadók.

82. § Minden műegyetemi hallgató valamelyik karnak és valamely osztálynak a kötelékébe tartozik.

Ugyanaz a hallgató egyidejűleg két osztálynak vagy két karnak kötelékébe nem tartozhatik.

A rendes hallgató, ha oklevelét a legrövidebb idő alatt akarja megszerezni, az illető osztály tanrendje és vizsgarendje szerint végzi tanulmányait.

A Műegyetem valamely osztályának kötelékébe tartozó hallgató a Műegyetemnek Budapesten működő többi osztályán is hallgathat az illető kar dékánjának engedélyével egyes előadásokat.

A Műegyetem rendes hallgatói viszonyosság alapján a Műegyetem Tanácsának és a kir. m.⁶ Pázmány Péter Tudományegyetem Tanácsának erre vonatkozó rendelkezése szerint a budapesti kir. m. Pázmány Péter Tudományegyetem előadásait is látogathatják.

A dékán az illető tanár beleegyezésével egyes előadások látogatását annak is megengedheti, aki nem iratkozott be a Műegyetemre.

A műegyetemi hallgatókra vonatkozó fegyelmi jogszabályokat a műegyetemi előadásoknak az előző bekezdésben említett látogatóira megfelelő módon kell alkalmazni.

83. § A műegyetemi hallgatók felvételük alkalmával írásban is adott becsületszóval kötelezik magukat, hogy a tanulmányi és fegyelmi szabályoknak magukat alávetik és a szabályokat megtartják.

2. TANULMÁNYI, VIZSGÁLATI ÉS SZIGORLATI SZABÁLYZATOK

84. § A Műegyetemen a rendes hallgatók előmenetelének megítélése céljából kollokviumokat, illetőleg vizsgákat, a Műegyetemen szerzett tudományos képzettség igazolására pedig szigorlatokat tartanak.

A tudomány művelésére való készség tanúsítására a doktorrá avatás szolgál.

Az egyes osztályok hallgatósága részére a tanulmányi rendet, a kötelező előadásokat, a kollokviumokat, vizsgák és szigorlatok rendjét az illető osztály külön tanulmányi, illetőleg szigorlati szabályzata tartalmazza.

A közgazdasági továbbképző tanfolyamra való felvétel feltételeit, valamint a tanfolyam tanulmányi rendjét külön szabályzat foglalja magában.

A hallgatóság ösztöndíjairól és pályadíjairól külön szabályzat tájékoztat.

85. § Az egyes osztályok hallgatóságának képzésére vonatkozó állandó jellegű tanrendnek és vizsga- valamint szigorlati rendnek tervezetét az illetékes osztályok készítik el.

Az osztályoknak a kar által elfogadott tervezeteit a Műegyetem Tanácsa az osztályközi előadások egyeztetése érdekében átvizsgálja és véglegesen megállapítja.

A tanrend és a vizsga-, illetőleg szigorlati rendbe csakis azokat az előadásokat, kollokvi-

⁶ kir. m.: királyi magyar, a szokásos m. kir.: magyar királyi helyett.

umokat, vizsgákat és szigorlatokat kell felvenni, amelyek a képesítő oklevelet elnyerni kívánó hallgatók részére kötelezők.

A fegyelmi, tanulmányi, vizsga- illetőleg szigorlati szabályzatoknak a Műegyetem Tanácsa által elfogadott tervezetét a rektor a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez terjeszti fel jóváhagyás végett. A vallás- és közoktatásügyi miniszter e szabályzatok megállapítása tárgyában a bányá-, kohó- és erdőmérnöki kar bányá- és kohómérnöki osztálya tekintetében a pénzügyminiszterrel, ugyane kar erdőmérnöki osztálya, valamint a mezőgazdasági és állatorvosi kar tekintetében pedig a földművelésügyi miniszterrel egyetértően jár el.

3. SZAKTANFOLYAMOK

86. § A Műegyetemen az egyes karok, osztályok, intézetek és szemináriumok a Műegyetem Tanácsának hozzájárulásával és a vallás- és közoktatásügyi miniszter jóváhagyásával külön szaktanfolyamokat és nyilvános előadássorozatot rendezhetnek.

87. § A földművelésügyi miniszter a vallás- és közoktatásügyi miniszter előzetes hozzájárulásával gazdasági felügyelők, gazdasági szakoktatási tanerők és állatorvosok számára a mezőgazdasági és állatorvosi kar tanszékeinek közreműködésével, de a Műegyetem tanulmányi rendjétől függetlenül, külön továbbképző szaktanfolyamokat rendezhet.

88. § Az előző két §-ban említett szaktanfolyamok látogatóira szükség esetében megfelelő módon kell alkalmazni a műegyetemi hallgatókra vonatkozó fegyelmi szabályzatot.

V. A MŰEGYETEM INTÉZETEI

89. § A Műegyetemmel kapcsolatos intézetek a következők:

1. a gazdasági (kereskedelmi, ipari, mezőgazdasági) szaktanárképzés intézete,
2. a keleti intézet,
3. a központi könyvtár
4. a kari és osztálykönyvtárak,

5. az egyes tanszékekkel kapcsolatos intézetek; szemináriumok, szertárak, könyvtárak, laboratóriumok, gyűjtemények és műhelyek. Ezeknek igazgatói az illető tanszék kinevezett nyilvános tanárai, akik az intézetek szabályzata szerint igazgatják az intézeteket; a tanszék üresedése esetében a kar valamely rokonszak tanárát bízta meg az intézet ideiglenes vezetésével,

6. a mezőgazdasági és állatorvosi kar mezőgazdasági osztályával kapcsolatos kísérleti és tanulmányi gazdaság. Szervezetét a mezőgazdasági osztály javaslatára a mezőgazdasági és állatorvosi kar állapítja meg és a Műegyetem Tanácsának felterjesztésére a vallás- és közoktatásügyi miniszter a földművelésügyi miniszterrel egyetértve hagyja jóvá.

A Műegyetem a tanítás és kutatás érdekében a Műegyetemmel nem kapcsolatos intézményekkel is létesíthet összeköttetést.

90. § A szaktanárképző intézet a középfokú kereskedelmi, ipari és mezőgazdasági isko-

lák tanárainak rendszeres tanulmányi terv szerinti képzéséről gondoskodik. (1934: X. tc. 7. § 2. bekezdés).

A szaktanárképző intézet, valamint a keleti intézet és a központi könyvtár szervezetét és működését a vallás- és közoktatásügyi miniszter által jóváhagyott szabályzatok állapítják meg. A szaktanárképző intézet szabályzatát a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel egyetértve hagyja jóvá.

91. § A keleti intézet a Műegyetem közgazdaságtudományi karával kapcsolatos intézet. Célja a Balkán és a Közel-Kelet gazdasági, alkotmányjogi és közigazgatási ismertetése. E cél érdekében a magasabb közgazdasági ismeretekkel rendelkező műegyetemi vagy egyetemi hallgatók részére műegyetemi és tudományegyetemi tanárok, intézeti tanárok, valamint más szaktudósok közreműködésével rendszeres terv szerint tanfolyamokat rendez.

VI. A MŰEGYETEM HIVATALAI

92. § A Műegyetem igazgatásával és ügyvitelével járó tennivalókat a rektor részéről az egyes hivatalokba beosztott és a Műegyetem Tanácsának fegyelmi hatósága alá tartozó tisztviselők és egyéb alkalmazottak végzik, az erre vonatkozó külön szabályok szerint.

A rektori hivatal igazgatási és ügyviteli tennivalóit a tanácsjegyző vezetése mellett a rektori hivatalba beosztott fogalmazói és kezelői személyzet látja el.

A quasturát a műegyetemi ellenőr közreműködésével a műegyetemi quaestor vezeti.

A dékáni hivatalok igazgatási és ügyviteli tennivalóit a dékán igazgatása alatt a dékáni hivatalokba beosztott tisztviselők és egyéb alkalmazottak látják el.

93. § Az altiszti és szolgai tennivalókat kellő számú altiszt, kisegítő szolga és napibéres szolga végzi. Az altiszteket szabályszerű pályázat hirdetése mellett a rektor nevezi ki és ugyancsak a rektor fogadja fel és bocsátja el a kisegítő szolgálkat és a napibéreseket is. Az egyes intézetekhez, illetőleg tanszékekhez beosztott altisztek és szolgálk az illető intézet igazgatójának illetőleg a tanszék tanárának közvetlen rendelkezése alá tartoznak.

Forrás: A magyar királyi József nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Szervezeti Szabályzata. Bp. 1934.

